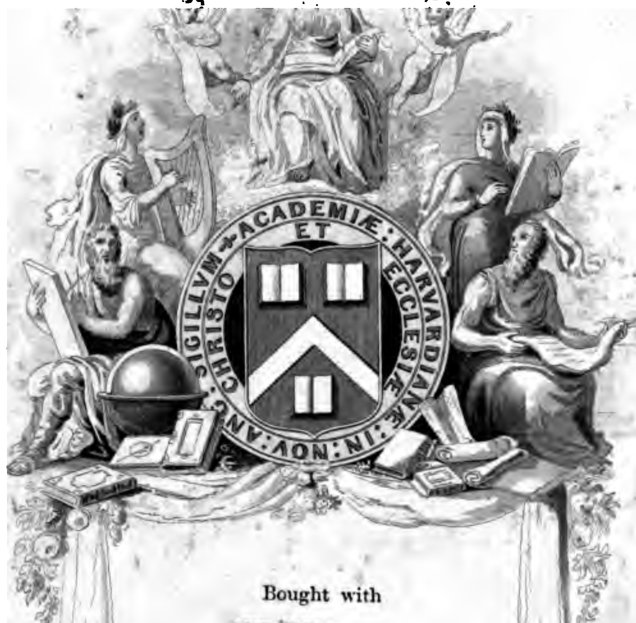

SIGILLVM ACADEMIÆ HARVARDIANÆ IN NOV: ANG:
CHRISTO ET ECCLESIÆ

C. PLINI SECUNDI

NATURALIS HISTORIA.

BIBLIOTHECAE

GYMN. ISLEB.,

QUAE

NOMINE SUBSCRIPTO HUIUS OPERIS IN GERMANIA

EDENDI CONSILIUM ADIUVIT,

EXEMPLUM.

Caius Plinius Secundus

C. PLINI SECUNDI

NATURALIS HISTORIAE

LIBRI XXXVII.

RECENSUIT

ET

COMMENTARIIS CRITICIS INDICIBUSQUE

INSTRUXIT

Karl IULIUS SILLIG.

VOLUMEN I.

HAMBURGI ET GOTHAE,

SUMPTIBUS FRIDERICI ET ANDREAE PERTHES.

MDCCCLI.

WIEN: 3 *Beck'sche* Universitäts-Buchhandlung.
3 Herr *Braumüller, W.*, Buchhändler.

WILHERING: 1 „ *Schober, Joh.*, Abt.

OLDENBURG.

EUTIN: 1 Bibliothek, grossherzogl. öffentliche.

OLDENBURG: 1 Bibliothek, grossherzogl. öffentliche.
1 Herr *Böckel*, Dr., Oberhofprediger.

PREUSSEN.

12 Se. Majestät FRIEDRICH WILHELM, König von Preussen.

Provinz BRANDENBURG.

BERLIN: 1 Herr *v. Humboldt*, Geheim. Rath.
1 „ *Meineke*, Dr., Director des Joachimsthaler Gymnasiums.
1 „ *Lachmann*, Dr., Professor.
1 „ *Lichtenstein*, Dr., Professor.
1 „ *Panofka*, Dr. *Th.*, Professor.
1 „ *Gerhard*, Dr., Professor.
1 „ *von Olfers*, Generaldirector der königl. Museen.
1 „ *Böckh*, Dr., Geh. Regierungs-Rath, Professor.
1 „ *Kirchhoff*, Dr. *A.*
1 *Hirschwald'sche* Buchhandlung.
1 Herr *Lepsius*, Professor.
1 „ *Ritter*, Dr. *C.*, Professor.
1 „ *Hertz*, Dr. *M.*
1 Lehrerbibliothek des Joachimsthaler Gymnasiums.
1 Herr *Friedländer*, Dr. *Julius.*
1 Se. Königl. Hoheit, Prinz AUGUST von Württemberg, königl. preuss. General.
1 Herr *Planer*, Dr. philos.

BERLIN:	1	Bibliothek, königl. preuss.
	1	Bibliothek des franzôs. Gymnasiums.
	1	Herr *Meyer, C. G. L.*, Obertribunalrath.
	1	Bibliothek des *Friedrich Werder'schen* Gymnasiums.
	1	Herr *Zumpt, A. W.*, Professor.
	1	„ *Wittich, Heinr.*, Geschichtsmaler.
	1	„ *Keller, D. F. L.*, Professor der Jurisprudenz.
	1	„ *Uhlemann*, Dr. theol., Professor.
	1	„ *Mahn*, Dr. *C. A. F.*
BRANDENBURG:	1	Gymnasialbibliothek.
	1	Herr *Heffter*, Dr., Profess., Prorector.
FRANKFURT A/O:	1	*Westermann'sche* Bibliothek.
	1	Bibliothek des Gymnasiums.
KÖNIGSBERG i. d. Nm.:	1	Lehrerbibliothek des Gymnasiums.
LUCKAU:	1	Herr *Kutzscher, C. F.*, Buchhändler.
	1	Bibliothek des Gymnasiums.
NEURUPPIN:	1	Bibliothek des Gymnasiums.
	1	Herr *Kampe*, Professor.
PRENZLAU:	1	Gymnasialbibliothek.
ZÜLLICHAU:	1	Bibliothek des königl. Pädagogiums.

Provinz POMMERN.

ANCLAM:	1	Bibliothek des Gymnasiums.
CÖSLIN:	1	Bibliothek des Gymnasiums.
GREIFSWALD:	1	Herr *Paldamus*, Dr., Professor.
	1	„ *Urlichs*, Professor.
	1	Bibliothek des Gymnasiums.
NEUSTETTIN:	1	Bibliothek des Gymnasiums.
STETTIN:	1	Bibliothek des kön. Medicinalcollegiums.
	1	Bibliothek des Gymnasiums.
STRALSUND:	1	Bibliothek des Gymnasiums.

Provinz POSEN.

BROMBERG: 1 Bibliothek des Gymnasiums.
LISSA: 1 Bibliothek des Gymnasiums.
OSTROWO: 1 Bibliothek des Gymnasiums.
POSEN: 1 Bibliothek des Marien-Gymnasiums.
1 Bibliothek d. Friedr.-Wilhelm-Gymn.
TRZEMESZNO: 1 Bibliothek des Gymnasiums.

Provinz OST-PREUSSEN.

BRAUNSBERG: 1 Bibliothek des Gymnasiums.
HOHENSTEIN: 1 Bibliothek des Progymnasiums.
KÖNIGSBERG: 1 Herr *Lobeck*, Dr., Professor.
1 „ *Lehrs*, Dr., Professor.
1 Bibliothek des Collegium Fridericianum.
1 Bibliothek des *Kneiphöf'schen* Gymn.
1 Universitätsbibliothek.
1 Bibliothek des altstädtischen Gymnas.
1 Herr *Meyer*, Dr. *E.*, Professor.
LYCK: 1 Bibliothek des Gymnasiums.
TILSIT: 1 Bibliothek des Gymnasiums.

Provinz WEST-PREUSSEN.

DANZIG: 1 Herr *von Duisburg*, Dr. med.
1 „ *Marquardt*, Dr., Professor.
1 Bibliothek des Gymnasiums.
ELBING: 1 Herr *Benecke*, Dr., Gymnasial-Director.
MARIENWERDER: 1 Herr *Prang*, Geheim. Justizrath.

Provinz RHEIN-PREUSSEN.

AACHEN: 1 Bibliothek des Gymnasiums.
BEDBURG: 1 Herr *Féaux*, Dr. *Bernard*, Lehrer an der Ritterakademie.
1 Bibliothek der Ritterakademie.
BONN: 1 Herr *Welcker*, *F. G.*, Professor.
1 Universitätsbibliothek.

BONN:	1 Herr *Ritschl*, Dr. *F. W.*, Professor.
	1 „ *Schmidt*, Dr. *Leop.*, Privatdocent.
	1 „ *Marcus*, *Ad.*, Buchhändler.
	1 „ *Perthes*, Dr. *Clemens*, Professor.
COBLENZ:	1 Bibliothek des Gymnasiums.
CÖLN:	1 Bibliothek des kathol. Gymnasiums.
	1 Bibliothek des Friedr.-Wilhelm-Gymn.
DÜSSELDORF:	1 Bibliothek des königl. Gymnasiums.
	1 Landesbibliothek, königl.
TRIER:	1 Herr *Lintz*, *Friedr.*, Buchhändler.
	1 Bibliothek des Gymnasiums.
WESEL:	1 Bibliothek des Gymnasiums.

Provinz SACHSEN.

EISLEBEN:	1 Bibliothek des Gymnasiums.
ERFURT:	1 Herr *Weissenborn*, Dr., Professor.
	1 Gymnasialbibliothek.
	1 Bibliothek, königliche.
HALBERSTADT:	1 Bibliothek des Gymnasiums.
	1 Herr *Menzzer*, Dr.
HALLE:	1 „ *Meier*, Dr., Professor.
	1 „ *Bernhardy*, Dr., Professor.
	1 „ *Ross*, *L.*, Professor.
	1 „ *Keil*, Dr. *H.*
	1 „ *Zacher*, Dr.
	3 Buchhandlung des Waisenhauses.
	1 Herr *Friedländer*, Dr., Professor.
HEILIGENSTADT:	1 Gymnasialbibliothek.
MAGDEBURG:	1 Bibliothek des Domgymnasiums.
	1 Bibliothek des Klosters Uns. Lieb. Fr.
MERSEBURG:	1 Herr Graf *Henckel von Donnersmarck*, Geh. Regierungs-Rath.
MÜHLHAUSEN:	1 „ *Ameis*, Professor.
NORDHAUSEN:	1 Bibliothek des Gymnasiums.

QUEDLINBURG: 1 Gymnasialbibliothek.
ROSSLEBEN: 1 Bibliothek der Klosterschule.
SALZWEDEL: 1 Bibliothek des Gymnasiums.
SCHLEUSINGEN: 1 Bibliothek des Gymnasiums.
SCHULPFORTE: 1 Schulbibliothek.
TORGAU: 1 Schulbibliothek.

Provinz SCHLESIEN.

BRESLAU: 1 Herr *Ambrosch*, Dr., Professor der Alterthumskunde und Beredsamkeit an der Univers.
1 „ *Schneider*, Dr., Professor.
1 „ *Movers*, Dr., Professor.
1 „ *Schönborn*, Dr., Director.
1 Bibliothek des kön. Friedrichs-Gymn.
1 Herr *Wimmer*, Dr., Director des kön. Friedrichs-Gymnasiums.
1 „ *Wissowa*, Dr., Director.
1 „ *Kletke*, Dr., Director.
1 „ *Guttentag*, Dr., Sanitätsrath.
1 „ *Haase*, Dr., Professor.
1 „ *Wagner*, Dr., Professor.
1 „ *Oelsner*, *W.*, Fabrikbesitzer in Trebnitz bei Breslau.
1 „ *Kämp*, Rector der höhern Bürgerschule zum heil. Geist.
1 „ *Huschke*, Dr., Geh. Justizrath, Professor.
1 „ *Hirt*, *Ferd.*, Buchhändler.
BRIEG: 1 „ *Matthison*, Dr., Gymnasialdirect.
GLATZ: 1 Bibliothek des Gymnasiums.
GLEIWITZ: 1 Bibliothek des Gymnasiums.
GLOGAU: 1 Bibliothek des kathol. Gymnasiums.
1 Bibliothek des evangel. Gymnasiums.
GÖRLITZ: 1 *Milich'sche* Bibliothek.

HIRSCHBERG:	1 Gymnasium.
LEOBSCHÜTZ:	1 Gymnasium.
LIEGNITZ:	1 Gymnasialbibliothek.
	1 Bibliothek der Ritterakademie.
NEISSE:	1 Bibliothek des Gymnasiums.
OPPELN:	1 Bibliothek des königl. kathol. Gymn.
RATIBOR:	1 Bibliothek des Gymnasiums.
	1 Herr *Mehlhorn*, Dr.
SAGAN:	1 Bibliothek des Gymnasiums.
SCHWEIDNITZ:	1 Herr *Rösinger*, Gymnasiallehrer.
	1 Bibliothek des Gymnasiums.

Provinz WESTPHALEN.

HAMM:	1 Gymnasialbibliothek.
HERFORD:	1 Gymnasialbibliothek.
MÜNSTER:	1 Herr *Deycks*, Dr. *Ferd.*, Professor an der Akademie.

REUSS.

SCHLEIZ:	1 Herr *Alberti*, Gymn.-Dir.

SACHSEN (Königreich).

1 Se. Majestät FRIEDRICH AUGUST, König von Sachsen.
1 Se. Königl. Hoheit Prinz JOHANN, Herzog zu Sachsen.
10 Ministerium, königl. sächs., des Cultus und öffentlichen Unterrichts.

DRESDEN:	1 Herr *v. Bose*, Oberappellations-Rath.
	1 Bibliothek der Kreuzschule.
	1 Herr *Sartorius*, Dr. *Chr. Fr.*, Apotheker.
	1 „ *Loesche*, Dr. *Ed.*, Professor der technischen Bildungsanstalt.
	1 „ *Schulz*, Dr. *H. W.*, Hofrath.
	1 „ *Kuhn*, Dr. *Emil.*
	1 Bibliothek, königliche.

DRESDEN: 1 Bibliothek der Thierarzneischule.
1 Herr *Blochmann*, Dr., Geh. Schulrath, Dir. d. Vitzthums-Gymn.
1 „ *Francke*, Dr., Geh. Medicinal-Rath und Leibarzt.
1 Bibliothek der chir.-medic. Akademie.
1 Herr *Hedenus*, Dr. med.
1 Gesellschaft für Natur- u. Heilkunde.
1 Herr *Harless*, Dr., Vice-Präsident u. Oberhofprediger.

GRIMMA: 1 „ *Schäfer*, Dr. *A.*, Professor.

LEIPZIG: 1 „ *Haupt*, *Moritz*, Professor.
1 „ *Jahn*, Dr. *Otto*, Professor.
1 „ *Klotz*, Dr. *Reinhold*, ordentl. Profess. der classischen Philologie an der Universität.
1 „ *Westermann*, Dr. *A.*; Professor.
1 „ *Stallbaum*, Dr. *G.*, Prof., Rector an der Thomasschule.

MEISSEN: 1 „ *Franke*, Dr., Rector und Prof. an der kön. Landesschule.
1 „ *Kreyssig*, Dr., Professor an der königl. Landesschule.
1 „ *Kraner*, Dr., Professor an der königl. Landesschule.
1 „ *Thierfelder*, Dr. med.

NEUMARK: 1 „ *v. Römer*, *Rudolph Benno*, auf Löthayn und Neumark.

ZITTAU: 1 „ *Lindemann*, *Fr.*, Prof. u. Dir.

ZWICKAU: 1 „ *Flechsig*, Appellationsrath.

SACHSEN-ALTENBURG.

ALTENBURG: 1 Herr *von Lindenau*, *Bernhard*, Gutsbesitzer.
1 Bibliothek, herzogliche.

SACHSEN-COBURG-GOTHA.

GOTHA:	1 Herzogliche öffentliche Bibliothek.
	1 Gymnasialbibliothek.
	1 Herr *Jacobi*, Dr., Oberconsist.-Rath.
	1 „ *Schneider*, Dr. *Otto*.
	1 „ *Wüstemann*, Dr. *E. F.*, Prof.

SACHSEN-MEININGEN-HILDBURGHAUSEN.

MEININGEN:	1 Gymnasialbibliothek.

SACHSEN-WEIMAR-EISENACH.

1 Ihre Kaiserl. Hoheit MARIA von Russland, Grossherzogin von Sachsen.

EISENACH:	1 Herr *Rein*, Dr., Professor.
JENA:	1 „ *Göttling*, *C.*, Hofrath.
WEIMAR:	1 Bibliothek, grossherzogliche.
	1 Herr *Preller*, Hofrath.
	1 „ *Sauppe*, Director des Gymnas.
	1 „ *Scharff*, Dr., Professor.
	1 „ *Sabini*, *Steph.*, Hofprobst.
	1 „ *Speransky*, *R.*, Hofdiaconus.

SCHLESWIG-HOLSTEIN und LAUENBURG.

HOLSTEIN.

ALTONA:	1 Gymnasialbibliothek.
	1 Herr *Vog'l*, *H. Fr. Ant.*, Advocat.
KIEL:	1 „ *Nitzsch*, *G. W.*, Professor.
	1 Schulbibliothek.
	1 Universitätsbibliothek.
	1 Herr *Falck*, Etatsrath.
PLÖN:	1 „ *Vollbehr*, Dr. *Ed.*

SCHLESWIG.

FLENSBURG:	1 Herr *Lübker*, Dr. *Fr.*, Rector.
	1 Gymnasialbibliothek.

SCHLESWIG: 1 Herr *Gleiss*, Dr.
1 „ *Hudemann*, Dr., Collaborator.
1 „ *Feddersen*, *B.*, Justiz-Rath.

LAUENBURG.

RATZEBURG: 1 Bibliothek des Gymnasiums.

SCHWARZBURG-RUDOLSTADT.

RUDOLSTADT: 1 Herr *Hesse*, Dr. *L. Fr.*, Hofrath.

SCHWARZBURG-SONDERSHAUSEN.

ARNSTADT: 1 Bibliothek des Gymnasiums.

WÜRTTEMBERG.

CALW: 1 Herr *Barth*, Dr.
HEILBRONN: 1 „ *Finckh*, Dr., Professor.
1 „ *Landherr*, *J. U.*, Buchhändler.
1 Bibliothek des königl. Gymnasiums.
MAULBRONN: 1 Herr *Bäumlein*, *W.*, Ephorus des evangelischen Seminars.
STUTTGART: 1 Bibliothek, königl. öffentliche.
TÜBINGEN: 1 Universitätsbibliothek.
1 Seminarbibliothek.
1 Herr *Schwegler*, Dr., Professor.
ULM: 1 Gymnasialbibliothek.

AUSLAND.

BELGIEN.

BRÜSSEL: 1 Herr PROSPER LUDWIG, Herzog von Arenberg.
1 „ *Scheler*, Dr. *Aug.*, zweiter Cabinets-Bibliothekar Sr. Maj. des Königs der Belgier.

GENT: 1 Bibliothek der Universität.
1 Herr *Roulez*, *J. E. G.*, Professor an der Universität.

DÄNEMARK.

KOPENHAGEN: 1 Bibliothek, die grosse königliche.

FRANKREICH.

PARIS: 1 Bibliothèque nationale.
1 Bibliothèque de l'université.
1 Bibliothèque de l'institut de France.
1 Bibliothèque du musée d'histoire naturelle.
1 Mr. *Giraud*, de l'institut.
1 Bibliothèque de l'école de médecine.
1 Mr. *Hittorf*, architecte de la ville.
1 „ *Bussemaker*, Dr.
4 „ *Klincksieck*, libraire.
1 „ *Daremberg*, Dr. *Ch.*, bibliothécaire honoraire de l'académie nationale de médecine.
3 „ *Franck*, *Alb.*, libraire.

CAVILLON: 1 „ *Ravel*, Dr.

GROSSBRITANNIEN.

CAMBRIDGE: 1 Herr *Beck, Carl,* Professor.
1 The University library.
1 *Holden, Hubertus Ashton,* coll. S. S. trin. apud Cantabrigienses socius.

EDINBURGH: 1 *Veitch, W.,* Esq.

LONDON: 1 Herr *Bunsen,* Dr. *C. C. J.,* wirkl. Geheim. Rath und bevollmächtigter Minister Sr. Maj. des Königs von Preussen.
1 *Grote, Georg,* Esq.
50 Herr *Nutt, Dan.,* Buchhändler.
25 Herren *Williams & Norgate* Buchhandlung.
10 „ *Dulau & Comp.* Buchhandlung.

HOLLAND.

AMSTERDAM: 1 Herr *van Voorst,* Dr. *J. J.,* Prediger.
1 „ *Bosscha, J.,* Professor.
1 Institut, königlich niederländisches.
1 Herr *Six, J. P.,* Cand.
1 „ *Hulleman,* Dr. *J. G.,* Conrector.
2 „ *Müller, Johannes,* Buchhändler.
1 „ *Epkema,* Dr. *J. P.,* Privatdocent.
1 „ *Nieuwvren,* Dr. *J. H.,* Praeceptor am Gymnasium.

GRÖNINGEN: 1 „ *v. Bökeren, W.,* Buchhändler.
1 Universitätsbibliothek.
1 Herr *Ermerins, F. Z.,* Professor.

HAAG: 1 „ *Schey, W. H.,* Conrector.

LEEUWARDEN: 1 „ *Boot,* Dr. *J. C. G.,* Rector des Gymnasiums.

LEYDEN: 1 Universitätsbibliothek.
1 Herr *Bake, S.*, Professor.
1 „ *Geel, J.*, Professor.
1 „ *v. d. Hoeven, J.*, Professor.

ROTTERDAM: 1 „ *Groshans*, Dr. *G. Ph. F.*
1 „ *Kramers, H. A.*, Buchhändler.

SCHIEDAM: 1 „ *Maas*, Dr. *A.*

UTRECHT: 1 „ *Karsten, S.*, Professor.

RUSSLAND.

27 Ministerium, kaiserl. russ., der Volksaufklärung.

BIRKENRUHE: 1 Herr *Krannhals, A.*

DORPAT: 1 „ *Steffani*, Hofrath, Professor.
1 „ *v. Liphard, K. E.*
1 „ *v. Köhler*, Dr. *H.*, Staatsrath, Privatdocent.
1 „ *v. Morgenstern, Karl*, Dr. jubilar., kaiserl. russ. Staatsrath, Ritter, Professor emeritus.

NIKITA: 1 „ *v. Hartwiss, N.*, Hofrath.

S. PETERSBURG: 1 „ *Blum*, Dr. *L.*, Professor.
1 „ *Freytag, Th. Fr.*, Staatsrath und Professor.
2 Akademie, kaiserl., der Wissenschaften.
1 Herr *Sjögren*, Staatsrath.

REVAL: 1 Herr *Plate*, Dr., Director.

RIGA: 1 „ *Samson, R. J. L.*, von Himmelstjerna, kais. russ. wirkl. Staatsrath u. Ritter, Excell.
1 „ *von Klot, R.*, General-Superintendent und Ritter.
1 „ *Buhse, J.*

SCHWEDEN.

HELSINGFORS: 1 Herr *Nordmann*, Dr., Professor.
1 „ *Gyldén, Nils Abrah.*, Professor.

LUND:	1	Herr *Tornberg, C. J.*, Professor der morgenländischen Sprachen.
	1	„ *Ek, Joh. Gust.*, Professor.
	1	Universitätsbibliothek, königliche.
UPSALA:	1	Herr *Sellén, Jonas*, Professor der Beredsamkeit und Poesie.
	1	Universitätsbibliothek, königliche.

SCHWEIZ.

BASEL:	1	Herr *Gerlach, Fr. Dor.*, für die Universitätsbibliothek.
	1	„ *Vischer*, Dr. *W.*, Professor.
	1	„ *Bachoffen*, Dr., Appellat.-Rath.
	1	„ *Roth*, Dr.
	1	*Schweighauser'sche* Buchhandlung.
FRAUENFELD:	1	Thurgauische Cantonsbibliothek.
LIESTAL:	1	Cantonalbibliothek von Basellandschaft.
WINTERTHUR:	1	Herr *Ziegler, J. M.*
ZÜRICH:	1	„ *Baiter*, Dr. *J. G.*, Professor.
	1	„ *Meyer-Ochsner*, Dr. *H.*
	1	„ *Hitzig*, Dr., Professor.
	1	„ *Oken*, Dr. med., Professor.
	1	„ *Fritzsche*, Dr., Professor und Oberbibliothekar.
	1	Stadtbibliothek.
	1	Herr *Fäsi, J. U.*, Professor.
	1	„ *Hanke, Franz*, Buchhändler.

Die Fortsetzung dieser Liste der Herren Subscribenten wird dem nächsten Bande vorgedruckt, weshalb die Verlagshandlung um genaue Angabe der Namen bittet.

Bis zum Erscheinen des nächsten Bandes bleibt die Subscription offen.

C. PLINI SECUNDI

NATURALIS HISTORIA.

VOLUMEN I.

ALEXANDRO AB HUMBOLDT

ET

FRIDERICO THIERSCH

HOC OPUS SACRUM ESSE VOLUIT

IULIUS SILLIG.

PRAEFATIO.

Naturae scrutatores totius Germaniae cum per occasionem conventuum auctore Ludovico Okenio, quem honoris causa nomino, quotannis celebratorum anno MDCCCXXVI. Dresdam nostram tamquam sedem studiorum suorum et consiliorum temporariam adiissent, Carolus Augustus Böttigerus, philologus Dresdensis, memoriam illius temporis, quo cum Conrado Sprengelio coniunctus studia antiquitatis ad partes quasdam historiae naturalis illustrandas retulerat, laete recolens, consessui docto opus consociatis ipsorum viribus dignum tractandum commendavit, editionem dico novam naturalis historiae a Caio Plinio Secundo conscriptae, quam et ut primum conamen totius orbis naturae tum cogniti complectendi et in deperditis tot scriptoribus antiquitatis unicum fontem cognitionis nostrae illius orbis homines litterati utriusque disciplinae nullo non tempore gravissimis antiquitatis scriptoribus adnumerandam esse uno ore consenserunt (videatur Okenii Isis 1827. Vol. 20. p. 389.). Böttigeri animo obversabatur editio a philologo aliquo pluribusque physicis communi opera paranda, ut philologi partes essent in verbis scriptoris et emendandis et illustrandis, cui negotio rite pertractando adhiberet doctos physicos, quorum sententia et consilio in verbis recensendis usus non prius librum ipsum a se emendatum prelo excudendum traderet, quam illi de singulis locis dubiis quid secundum ipsius rei veritatem statuendum esset significassent. Alteri igitur ab altero pendendum; philologo audiendum physicum in arte critica factitanda; physico non negligendum philologum in iudicandis Plinii

effatis; ipsum Plinium conformandum ad regulas artis criticae et ad leges naturae novo exemplo pariter ei adhibendas. His demum peractis physici debebant commentarios rerum conscribere, quibus antiqua novis componerent, res obscuriores illustrarent, errores Plinii ad leges veritatis exigerent. Non nostrum est pluribus hoc loco exponere, quibuscum difficultatibus operi ita suscepto confli-ctandum fuisset, et nescimus, num viri docti Francogallici sub Napoleonis imperatoris Francogallorum auspiciis, Strabone ad finem perducto, ad Plinium quoque edendum destinati, cuius libros geographicos edendi provinciam Letronnio demandatam fuisse ex huius praefatione Dicuili p. IV. colligere licet, eandem viam ingressuri fuissent; certe Fridericus Thierschius, solidioris doctrinae inde ex longo tempore inter Bavaros vindex acerrimus, cum naturae scrutatores anno post Monacum convenissent et de ipsa re denuo disceptari coeptum esset, dicti Hesiodei bene memor, velis paululum contractis ut ante omnia orationi Plinii turpissimis vitiis omnis generis inquinatae emendandae consuleretur et, quodcumque auctoritatis publicae esset naturae scrutatoribus, huic operi gravissimo impenderetur suasit. Consilio prudentissimo, uti par fuit, omnium suffragiis probato rursus Thierschio auctore, qui praeterea totam se rem in consessu Regiae academiae litterarum Monacensis ulterius pertractaturum est professus, criticae editionis Plinianae partes a societate naturae scrutatorum mihi sunt demandatae, ut quem in parte certe aliqua naturalis historiae emendanda et illustranda versari a Thierschio doceretur, ex quo ego stipendio Regio FRIDERICI AUGUSTI I. beatissimi Regis Saxoniae auctus Parisios profectus optimos ibi codices, qui quinque libros novissimos Plinii continent, a Carolo Benedicto Hasio, Germaniae inter Gallos decore, adeo benevole adiutus, ut menses illos Parisienses in summis vitae meae ornamentis et deliciis semper sim habiturus, excerpere institueram (videatur Okenii Isis 1828. Vol. 21. p. 455.). Thierschius, qua est animi alacritate, rem talem non differendam esse sciens, statim omnia quae ipsi necessaria videbantur agitare, nihil intentatum relinquere, omnem lapidem movere, ut subsidia necessaria conferrentur. Hominum privatorum opes hic

non sufficere cum satis constaret, publice rem promovendam Thierschius vidit, et cum auctoritas Regiae academiae litterarum Monacensis non deesset, LUDOVICUS I. Rex Bavariae artium et litterarum studium communi vinculo esse coniunctum sciens, clementissime promisit se quae academiae litterarum ad apparatus editionis Plinii faciendos necessaria viderentur, suis sumptibus erogaturum esse. Codicibus qui conferrentur dignissimis designatis, Ludovicus de Ian, disciplinae Thierschianae alumnus praestantissimus, ad hoc negotium exsequendum destinatus, itinere duodecim mensum ita est usus, ut Italicis et Parisiensibus libris excerptis huic operi molestissimo perficiendo aptiorem se hominem haud eligi potuisse abunde testaretur. Sed praeter illos libros maxime Toletanum et Vossianum librum denuo inspiciendos esse cum Pintiani et Ioannis Friderici Gronovii excerpta docerent, singulari prorsus fortunae favore factum est, ut libri Toletani, ad quem vix aliter aditus patebat, accuratius inspiciendi copiam faceret IOANNIS Serenissimi Ducis Saxoniae exoptatissima voluntas, quo intercedente ANTONIUS beatissimus Rex Saxoniae ab FERDINANDO VII. Hispaniarum Indiarumque Rege, neptis suae tum marito, facile impetravit, ut quaecumque in illa terra ad rem prorsus novam perficiendam fieri possent fierent. At de Vossiano quoque libro vota eventu non caruerunt. Berolinum enim cum anno MDCCCXXVIII. naturae scrutatores septimum convenissent, Böttigerus recitata dissertatione de silphio, planta illa antiquitatis tam quaesita quam pretiosa, rem Plinianam rursus retractavit et de codicis Vossiani insigni gravitate in oratione Plinii emendanda omnibus adeo persuasit, ut auspice et duce Okenio plures physicorum pecunias conferrent (videatur Okenii Isis 1829. Vol. 32. p. 317_331. 355_358.), quae postea a doctis nonnullis Berolinensibus, ut sumptibus ad codicem conferendum necessariis sufficerent, adauctae ab Henrico Lichtensteinio antiquitatis doctae et rerum naturae pariter perito ad me transmissae ita sunt collocatae, ut alterius etiam libri Vossiani collationem nanciscerer. Ita omnibus aut iam factis aut certe praeparatis, ut optimi omnium bibliothecarum totius Europae libri manu scripti in usum novae

editionis Plinianae aut toti aut certe partim compararentur, anno MDCCCXXXI. Ludovicus de Ian codicem illum Bambergensem detexit, quo reperto vir eruditissimus iam egregie de Plinio meritus eam laudi suae accessionem fecit, ut iis sit adnumerandus, quibus Plinius plurimum debet.

His igitur in universum narratis de iis quae et Regum duorum Augustissimorum munificentia et multorum hominum doctorum studiis ad hanc editionem naturalis historiae Plinii in Germania instituendam et perficiendam sunt facta, nihil prius habeo, nisi ut subsidia critica enumerem quae mihi opus Plinianum recensenti aut ab aliis pridem collata aut nunc demum parata praesto fuerunt, in quibus cum haec postremo loco commemorata longe sint gravissima, ab his ipsis initium faciendum videtur.

Codex *Bambergensis* (B) in catal. bibliothecae Bambergensis a Iaeckio edito notatus MVII, membranaceus, foliis CLXV. Plinii libros sex postremos continet, forma quadrata, binis columnis, vicenis senis lineis, exaratus, ut Iano videbatur, ab Italo quodam saeculo decimo, ut Schneidewino, saeculo undecimo in monasterio aliquo Germano, et dudum Bambergae servatus. Scriptura est quae dicitur minuscula, sed maiusculis nonnullis litteris mixta. Indices librorum a Plinio ipso confecti in hoc uti in aliis codd. praemittuntur singulis libris (v. quae diximus ad initium libri I.). De summa praestantia huius libri cum in plurimis aliis rebus tum in infinitis lacunis ab eo solo expletis conspicua, qui iudicium nostrum de crisi naturali historiae Plinii adhibenda prorsus immutavit, infra pluribus agetur; interim vide Iani lectiones Plinianas Suevofurti anno MDCCCXXXIIII. editas et eundem virum doctissimum in praefatione plenae huius libri collationis quinto volumini editionis meae Plinii minoris adiectae, de qua iam paulo accuratius disserendum. Ianus scilicet cum illam collationem typis excusam denuo ad ipsum codicem exigere coepisset, non tantum multa orthographica, sed alias etiam lectiones a se, ut in his rebus fieri solet, aut omissas aut male transcriptas invenit, qua re detecta, quo est animo candido uniusque veritatis cupidissimo, prorsus novam codicis collationem confecit, quam mihi benevolentissime et libera-

lissime ultro oblatam et missam per totum tempus, quo in illis libris recensendis versabar, utendam concessit. Quo subsidio critico quantum potissimum in re orthographica adiutus fuerim, infra exponetur, ubi hanc recensionis meae partem uberius pertractabo; lectores vero rogatos volo, ne sicubi lectiones nunc a me commemoratas a collatione illa typis impressa discrepantes invenerint, hoc negligentiae meae tribuant; factum est hoc cum summo Plinii commodo per secundam Iani lectionem.

Codex *Leidensis* (A) inter Vossianos Fol. nr. 4. notatus, scriptus est in foliis membranaceis formae maioris, duabus columnis, litteris Saxonicis, saeculo, ut Iacobus Geelius iudicat, arbiter harum rerum peritissimus, IX. vel X. Hoc ipso viro egregio intercedente accuratissime eum cum priori Harduini editione anni MDCLXXXV. contulit B. A. Nauta Senecae libellis aliquot editis clarus, brevi post collationem huius et sequentis codicis ad me transmissam bonis litteris immatura morte ereptus. Liber ante me iam ab Isaaco Vossio ad Pomponium Melam passim laudatus pauca tantum fragmenta totius operis continet (2. § 196 — 3. § 65., tum 3, 92 — 4, 75., porro 4, 86—107., deinde 4, 117 — 5, 25., postremo 5, 125 — 6, 51.), quod eo magis dolendum, quo maiores sunt dotes libri huius egregii, cui post librum Bambergensem primas inter reliquos codices Plinianos partes tribuere non dubito. Debetur librario prorsus indocto, quod infiniti errores omnis generis testantur, sed descriptus est ab eodem homine summa cum fide et religione ex archetypo egregio, et cum permultis aliis in locis aut solus aut cum ceteris bonis libris conspirans ipsam Plinii manum prodit, tum in nominibus geographicis singularis est bonitatis. Et cum haec ipsa nomina in editione Dalecampiana mihi semper β notata, unde ceterae ad nostrum diem editiones originem suam duxerunt, aut ope bonorum codicum aut coniecturis hominum doctorum dudum essent emendata, reliqui autem mei libri, et in his vel Riccardianus (R), deteriores in iis lectiones proferrent, hic noster codex A fere semper bonis illis lectionibus suffragatur, unde de pretio ceterarum bonarum lectionum iudicium haud ambiguum ferri potest. Ita, ut duo tantum eius praestantiae exempla produ-

cam, ipse unus omnium meorum librorum 2, 230. habet *Penius*, recte confirmans lectionem β; melius quam vulgata scriptura *Peneus* e codicibus Barbari hausta docet illa originem errorum in omnibus reliquis codicibus regnantium *penitus* vel *poenitus*. Similiter 2, 232. unus codex A recte habet *fons largus intumescit ac residit*, quod usu Pliniano comprobatum ceteris lectionibus *resedit* vel *residet* praeferendum. Scripturam Dalecampianam et vulgatam Harduino-Broterianam γ unus ille rursus confirmat 4, 24. *portus — Athenis iuncti*, ubi reliqui duo qui mihi ad manus fuerunt libri Rd male exhibent *iunctis*, quod ortum esse ex homoeoteleuto proximae vocis nemo non videt. Uti tamen vix ullius scriptoris codex invenitur, qui prorsus sit immunis ab omni interpolatione, ita et codex A hac labe non ab omni parte est liber, non quod bonum eius librarium tale quid suscepisse putem, sed quod descriptus est e codice iam interpolato. Ita 2, 234. cum codice d et editionibus βγ ex interpolatione librarii alicuius dedit *Iamque*, ubi codices ceteri omnes *Namque* exhibent, quod usui Plinii in transitu ab alia re ad aliam haud raro duriusculi egregie respondet. Maior interpolatio, quae partim et in alios codices irrepsit, fortasse exstat 5, 133., ubi pro eo quod ex aliis codicibus dudum est restitutum *olim Nisyros*, codex A novam insulam fingit *Elimnia Syros*, quam tamen Schneidewini coniectura (v. comment.) non sine probabilitatis specie vindicat. Splendidissimam vero interpolationem videmus 5, 2., ubi pro eo quod editiones et boni codices habent *Claudio*, in codice A *centum quinquaginta milia* legitur, qui immanis error quomodo ortus sit, docet codex D, in quo *C. L.* invenitur; comparari hoc potest cum interpolatione *clemens* 33, 145. in codicibus VR. Illarum interpolationum auctorem fortasse deprehendas ex ipso hoc libro, in quo pone librum IV. leguntur haec verba: *Feliciter Iunius Laurenaus* (sic) *relegi*, quod nomen ex *Iunius Lucius Aurelianus* corruptum esse Schneidewinus putat. Transcripta haec esse a librario codicis A ex archetypo non est quod dubitemus, illudque nomen Schneidewini indici subscriptorum addendum; vide huius prolegg. ad Martialem p. CVIII. sq. coll. Lerschii dissertatione in *Museum des Rheinisch-Westphälischen Schulmännervereins* III. 229. sqq.

Codex *Vossianus* (V) Leidae nr. 61. Forma maxima in membranis binis columnis scriptus, a Ioanne Friderico Gronovio, qui eo primus in notis suis ad Plinium usus est, venerandae antiquitati tribuitur. Pertinet a 20. § 186. usque ad 36. § 97., sed lacunam habet 35. § 176—194. Culpa librarii factum est, ut satis magni loci 31, 118—131. 32, 17—31. 33, 95—98. bis in eo legantur, quibus de repetitionibus accuratius hoc loco est agendum, cum, uti infra ad codicem Riccardianum (R) et Parisinum d exponetur, certi aliquid ex illis de codicum cognatione colligi possit. Et tertius quidem locus 33, 95—98. repetitus legitur pone verba *quam molybditim* § 106. eiusdem libri et apparet librarium archetypi, unde V est transcriptus, mero errore illum locum denuo exaravisse. Maior perturbatio est in repetitione priorum locorum, ad quam intelligendam res est altius repetenda. Incipiendum vero a verbis 31, 118—131. *Sic et serpentium morsibus* — *redegere Afri,* quibus duabus syllabis scriptis statim sequuntur 32, 17. *inserendis praebent. In Stabiano* — 32, 43. *saepius vero quantum.* Tum leguntur 31, 131. voce abrupta rursus resumpta *canas quarum* usque ad finem libri et deinde 32, 1—17. *hiantia manibus*, quae cohaerent cum illis *inserendis praebent.* Tum recte scribuntur verba 32, 43. *veneficium in menstruis* — 32, 57. *pastinaca contra suum*, quibus demum finitis repetita leguntur verba 31, 118. *Sic et serpentium* — 31, 131. *redegere Afri*, quae supra suo loco posita vidimus, et tum 32, 17. *inserendis praebent. In Stabiano* — 32, 31. *privatim contra viscum,* quae certe partim pariter supra, quamquam non suo loco, exstant. Et magna haec perturbatio orta est folio uno aut duobus codicis archetypi a bibliopega male transiectis, unde ille codex, qui fons est habendus codicis V, est transcriptus; librarius secundi codicis errore deprehenso novum errorem commisit, quod verba non omissa, sed modo transposita iterum scribere coepit, sed cum tandem vidisset verba illa non omissa esse, in 32, 31. substitit neque usque ad 32, 43. est progressus. Omnium illarum repetitionum diversitates scripturae in editione mea attuli notatas littera Ψ. Ceterum codex, uti iam vidit Gronovius, in parte sua superstite optimis libris est adnumerandus, quamquam multis vitiis

librarii inquinatus, neque prorsus liber interpolationibus sine dubio iam in codice eius archetypo obviis. Ita 34, 5., ubi vulgo recte legitur *exolevit*, cum Riccardianus haberet solito errore *exolebit*, in V factum est *exolebat*; 36, 51. vulgo recte exstat *peti severis*, quod communi errore syllabis discerptis primum mutatum est in *petise veris*, tum, quia hoc nihili videbatur, in *petisse veris*, quod legitur in Parisino h, denique per interpolationem codicis V in *petisse versis*; 33, 145., ubi e Bambergensi restitutus est numerus *CL*, pro quo in codd. et editt. numeri depravati leguntur, ipse cum Riccardiano habet ridiculam interpolationem *clemens*. Ex nonnullis harum interpolationum discimus archetypum codicis V litteris uncialibus fuisse scriptum; nam 36, 72. pro eo quod unus Bambergensis recte habet *Novi* i. e. *Novii*, V exhibet *non L*, quae scriptura postea plurium interpolationum, quales vulgo regnant, occasionem dedit. Hunc quoque librum in meos usus contulit b. Nauta.

Codex *Riccardianus* (R) membranaceus, formae maximae, binis columnis scriptus saeculo, ut Bandini censet, nono litteris minusculis huic aetati propriis a pluribus librariis, quorum duo nomina sua adscripserunt; libro enim 32. § 112. in fine folii legitur *Guilielmus subdiac.* et libri 35. paragrapho 191. adscriptum est *Elias subdiaconus scripsit*. Alius scriba alium nunc in fine folii, nunc in initio eiusdem folii paginae secundae, nunc in media pagina excepit, ita ut pauca tantum folia seriore tempore inserta esse videantur. Hinc characterum magnitudo et forma et atramenti color in aliis locis alia, litteris tamen iisdem ubique servatis. Litteris maiusculis rarissime sunt usi librarii. Singula verba separatim scripta sunt plerumque, nomina propria passim cohaerent aut litterae ab uno ad alterum sunt translatae, aut in fine prioris et initio posterioris occurrentes semel tantum leguntur. Una distinctio est punctum. Capitum numeri raro notati, compendia scripturae pauca, adsimilatio praepositionum in verbis compositis fere neglecta; multae litterae sibi similes saepissime confunduntur, quarum confusionum satis bona pars orta est ex ratione codicis archetypi, unde Riccardianus est transcriptus. Ille scilicet litteris uncialibus scriptus erat, quod abunde testantur loci quales sunt 2, 29., ubi pro vulgato *IGNEA VI* habet codex R *igne*

aut; 2, 39. pro vulgato *AUT VI* habet *aut* duabus litteris per similitudinem omissis; 2, 82. pro vulgato *CEU* habet *caeli* ortum ex *celi;* 2, 173. pro vulgato *UT CENTUM* habet *vicenum;* 2, 202. pro *ULTRA* habet *vitro;* 2, 222. pro vulgato *VIS IGNEA* habet *ut signea;* 36, 72. pro vulgato *Novi* cum V habet *non L.* Accuratissime est descriptus et collatus cum editione Broterii a Ludovico de Ian (v. huius observatt. critt. in Plinii natural. histor. p. 4.), ante quem virum doctissimum iam aliquoties eius mentio inserta et aliquot lectiones excerptae fuerant, uti a Turre de Rezzonico in disquisitt. Plinianis II. p. 246., a Bandinio et Zoega in operibus suis de obeliscis, a Thierschio in *Kunstblatt zum Morgenblatt* 1827. nr. 22., a Frider. Osanno in eodem diario 1831. nr. 60—70. et de tabula patronatus Latina p. 22. Ceterum liber magna ex parte est mutilus, ut qui non habeat 12. § 57—102., 13. § 89. usque ad finem libri vigesimi, 22. § 145—25. § 30., quo ipso in libro denuo exciderunt §§ 37—42. Tum desiderantur 26. § 132—27. § 19. et 35. § 191—196. et desinit in verbis *medici autem ex basanite* 36, 157. Tantam vero huius codicis partem periisse eo magis dolendum, quo maiore iure eum optimis libris adnumerandum esse omnes consentiunt. Eundem habet fontem quem Vossianus; id demonstrant cum innumerae varietates scripturae utrisque communes, quo referenda illa interpolatio *clemens* 33, 145., tum repetitiones libri trigesimi primi, secundi, tertii in illo codice notatae, quas in codice Riccardiano littera Ω significavi. Sed alia quoque perturbatio foliorum in codice R exstat, cum verbo *Anaxima//ndri* media inserta legantur quae continentur 4. § 67—5. § 34. Orta est haec etiam turba e foliis codicis archetypi male ligatis. Ceterum librarius codicis R in vitiis scripturae turpius etiam lapsus est, quam qui codicem V exaravit; qua re deprehensa ipse librarius exemplum suum denuo ad archetypum exegit et veriorem plerumque huius scripturam illi suprascripsit, quibus correctionibus addidit lectiones nonnullas in codicis archetypi marginibus inventas, quibus lectores sui libri defraudare noluit. Cuius secundae, sed eiusdem veteris manus praestantia multis locis perspicue cernitur, nullo clarius quam 2, 180., ubi ea sola veram Plinii manum *Arbelam* servavit, quamquam interdum

eadem manus secunda foedas habet interpolationes, ut 7, 197. *et Metellus*, qua occasione statim dicendum nos in editione nostra primam huius codicis manum semper nota R^1, alteram R^2 significasse. Ceterum omnes hae liturae, rasurae, correctiones desinunt 11, 216., unde pretium huius libri inde ab h. l. aliquantulum imminuitur, cum iam modo deteriores lectiones et errores librariorum, non scripturam emendatam habeamus. Non tamen ita consentit cum V, ut non sua sibi propria habeat vitia; ita lacunas habet in aliis libris non repertas, uti 32, 49., ubi verba *si quis extrahat*, et 33, 84., ubi verba *pluribus pollet in remediis, vulneratisque et infantibus* omittit; ita interpolatricem manum unus est expertus, quae 35, 179. pro eo quod omnes codd. bene habent *cognata* scripsit *cognatio*, illa lectione non statim intellecta; eadem 36, 7. scriptura illa antiqua *iurgis* pro *iurgiis* non percerpta, ut aliqua certe vox adesset, posuit *iugis*, nec minus 33, 118. pro *populi Romani nullius rei* mira interpolatione dedit *pyrro Romano nullius regi.* Ceterum eas huius libri diversitates, quae nihil nisi librariorum errores continent, a tertio libro adnotare omisi.

Codex *Toletanus* (T) servatus in bibliotheca ecclesiae Toletanae H. P. plut. 47. nr. 14., in quam, uti narrat Pintianus, testamento Egidii Albornozi sacrosanctae Romanae ecclesiae tituli sanctae Sabinae presbyteri cardinalis Toletanique archiepiscopi pervenit. „Membranaceus est, forma maxima, columnis duabus nitide scriptus, non multum inter se distantibus versiculis et undique parallelis, utpote qui supra lineas stilo ad amussim ductas satisque adhuc conspicuas sint exarati. Omnes Plinii libros excepto ultimo continet. Crassum volumen, foliis triginta supra ducenta constans. Tersissima haec, firmissima etiamnum, raro corrosa, neque adeo tam, ut legi undequaque non possint. Ornatur codex variis imaginibus seu iconibus, librorum principiis appictis, quibus hominum, plantarum, nonnumquam et serpentium rudes quaedam figurae repraesentantur. His porro iconibus includuntur plerumque initiales librorum litterae, quae non secus ac illae versicolores sunt aliae rubrae, aliae caeruleae, quaedam violaceae." Primam huius codicis notitiam dederat Pintianus in observationibus Plinianis Sal-

manticae 1544, auctius Antwerpiae 1547 editis; post eum Schottus in observationibus et Surita in commentario ad itineraria vetera. Inde cum perspicuum esset, hunc codicem libris manuscriptis tum notis optimis esse accensendum, editionis Plinii novae cura in me recepta, huius codicis novam eamque pleniorem collationem desiderabam, cuius voti ut compos fierem quomodo contigerit, supra exposui. Codicis excerpendi munus demandatum est duobus presbyteris ecclesiae Toletanae, hanc ipsam in rem per unum annum omnibus suis reliquis negotiis solutis, D. Thomae Ruiz Agudo et D. Ferdinando Prieto, qui negotio in Hispania, uti huius terrae inde ex longo tempore est conditio, certe non saepe tractato tanta cum cura sunt functi, ut maximae iis gratiae voluntatis suae et diligentiae sint agendae. Praeterea satis longa praefatione et codicem ipsum et suam agendi rationem eleganter et docte descripserunt, qua ex praefatione, rei novitatis causa, cum ex Hispania nunc vix alia via afferantur Latina, iam supra quaedam transcripsi, alia transcribam; denique tam eximia constantique litteras pingendi elegantia per sexcentas viginti paginas formae maximae sunt usi, ut haud scio an quidquam nitidius in hoc genere inveniri possit. Testati etiam hoc sunt librarii Regis nostri artis suae peritissimi, et chalcographiae potius quam librariae artis illud volumen dicas. Contulerunt autem illi viri Summe Reverendi codicem Toletanum cum editione Dalecampii anni MDLXXXVII. ea fere ratione, qua saeculo septimo decimo et octavo ante philologiam in artem atque disciplinam redactam viri docti utebantur. Presbyteri scilicet Hispani de hac re ita disseruerunt: „Ad numerum vero et qualitatem variantium quod spectat, animus quidem fuit nobis omnes omnino differentias transcribendi, iis dumtaxat exceptis, quae interpunctionis et orthographiae vitio in aperto manuscripti mendo cubarent. Id consilii coeperamus, rati primum non adeo frequentia fore in conditivo codice menda: gnari deinde accidere non raro, ut in depravatissimis quibusdam locis verae genuinaeque lectionis haud alibi detectae vestigia inveniantur. Ab hoc tamen consilio, quod in prioribus libris secuti fueramus, recedendum postea censuimus in locis

saltem aperte mendosis, quae quidem secus, et recte, in exemplaribus aliis leguntur. Praeter enim quam quod ea ratione nimium excresceret opus, taedebat nos operam perdere in congerendis erratis nihil umquam profuturis. Hac etiam de causa missas facere decrevimus nonnullas minutias, quae quomodolibet legantur nauci non interest. Cuiusmodi ea esse videntur loca non pauca, in quibus diverso situ ordineve orationis vocabula occurrunt. Quaedam tamen huius generis transtulimus, quotiescumque scilicet vocum collocatio in ms. exemplari elegantiorem concinnioremque periodum facere magisve perspicuam sententiam reddere visa nobis fuit, adhibita in consilium iudicandi facultate." Hinc nihil potest coniici ex silentio vel collatorum vel huius editionis, quod damnum aliquatenus eo sarcitur, quod cum Toletano prorsus conspirat Parisiensis d, id quod infra pluribus exponam. Utramque vero collationem, et Pintiani et presbyterum Toletanorum, ita coniungendam putavi, ut ubi in utraque idem referretur vel si diversi loci Pliniani in alterutra excerpti invenirentur, verba codicis, uti aut ab utrisque aut ab alterutro lecta essent, transcriberem; aliter res fuit in paucis illis locis, ubi utrique collatores diversa protulerunt. Tum ita agere optimum videbatur, ut scripturae qualem eam Pintianus legerat siglam apponerem T^1, recentiori testimonio siglam T^2. Et est quidem codex Toletanus, scriptus, uti presbyteri illi censent, inter saec. XI—XIII., unus e melioribus, totus fere, quod iidem viri docti intellexerunt, conspirans cum Parisiensi d, unde quae de virtutibus et vitiis huius libri infra dicentur, pleraque omnia in Toletanum cadunt. Hoc tamen loco illud animadvertendum est, hunc quoque codicem desumptum esse ex archetypo litteris uncialibus exarato, quod inter alia probant 3, 30., ubi pro *imperator* habet *nuper*, et 6, 79., ubi pro *aut* habet *avi*. Praeterea vitia habet suae aetati communia, ceterum descriptus e libro cum Leidensi, Vossiano, Riccardiano, nedum Bambergensi non comparando et non uno loco interpolatus; ita 32, 9. pro vulgato *inpactus* habet *in pastu;* 31, 47. inepte additur *morsus*, quae vox e superioribus facillime suppleri potest; similiter 34, 99. pro *trahunt,* cum hoc in *tradunt* abiisset, Toletanus cum Parisiensi d habet *tradunt sen-*

tire; 35, 170. lectio vulgata *non nisi bimos* cum a nonnullis librariis per errorem scripta esset *non si bimos,* scribae Toletani et Parisiensis d, ut certe voces facile intellectae legerentur, fecerunt *non sibi mos;* 35, 73. mera interpolandi libidine voci *Romae* in utroque codice additur *autem,* et 36, 16. pro vulgato *Parius et aetate* unus T habet *par ei arte sed.*

Codex *Parisiensis Regius* 6795 (a) saeculi VIII. vel IX. membranaceus, forma maxima litteris Gothicis binis columnis exaratus, libros I—XXXII. continet. Hoc de libro egregio paucis defungi licet, cum in universum tantam similitudinem cum Riccardiano habeat, ut utrumque ex eodem fonte haustum esse appareat. Id demonstrant et index libri I. in utroque codice cum ceteris locis simillimus tum multis lemmatis libri XXXIV. in libro XXXIII. repetitis, et pleraeque variae lectiones utrique codici communes et perturbatio foliorum libri II. IV. V., de qua dixi ad Riccardianum et ad II. § 187. Librarius tamen huius codicis *a* rem, cum eam quodammodo sarcire vellet, magis etiam implicuit. „Namque, ut Iani verbis utar observatt. critt. p. 5., in libri II. § 187. inserta ut in Riccardiano libri IV. parte posteriore, huic subiunxit librum III. et libri IV. partem priorem, quam excipit libri V. pars posterior a verbis § 34. *ibi restagnantibus Mauretaniae aquis;* post hanc denique interposuit libri V. partem priorem et libri II. partem posteriorem. Corrector autem aliquis turbatum ordinem signis appositis restituere conatus in aliis locis alia adscripsit, quibus lectorem vel amanuensem, qui hoc exemplar describere iussus erat, de vera abruptas has partes coniungendi ratione admoneret." Hic quoque codex ex archetypo uncialibus litteris exarato (2, 82. *celi* pro *ceu)* cum satis negligenter descriptus esset, pariter ac Riccardianus manum emendatricem expertus est, quam in editione a^2, manum primam a^1 dixi. Iam cum Ianus utriusque libri similitudinem eam invenisset, ut primo alterum ex altero descriptum esse putaret, quod facillime ei accidere poterat fasciculo lectionum Riccardianarum iam in Germaniam misso, unde utriusque libri dotes accuratius inter se conferre non potuit, factum est, ut huic libro paulo minorem curam impenderet et paucos modo eius libros conferret. Sed praeterquam quod, ut ipse postea intellexit

(observatt. critt. p. 6.), Parisiensis *a* non pauca habet propria tam bona quam vitia et interpolationes, ita ut mihi certe uterque liber non ex eodem archetypo, sed e duobus diversis codicibus, quorum librarii eodem archetypo usi erant, descripti esse videantur, uti nonnullis in libris, veluti XII., magis cum d conspirat, hic codex in libris certe prioribus, ubi Vossiani et Riccardiani codicum primi ordinis auctoritas deest, maximi est habendus. Ita cum Ianus ad editionem Broterii, qua in omnibus suis collationibus usus est, modo librum II. V. VI. § 1—9. XIV. XIX—XXV. contulisset, aliquot certe huius codicis libros, ubi illa causa hoc flagitare videbatur, Iani collationi adiicere maxime desiderabam eaque de causa Fridericum Dübnerum rogavi, ut librorum I. XII. XIII. XV—XVIII. XXVI. XXVII. plenam et iustam collationem institueret. Qui vir tam doctus quam sollers studiisque litterariis aliorum promovendis natus, cuius de alia opera editioni meae impensa infra loquendi occasio mihi erit, precibus meis egregie satisfecit, ut proinde huius codicis *a*, si non plena, at sufficiens tamen collatio mihi sit praesto et Riccardiani codicis pars omissa aliquatenus certe restituta esse dici possit.

Codex *Parisiensis Regius* 6796. A. (b) Colbertinus membranaceus folio maximo binis columnis saec. XII. exaratus, continet libros I—XXI. usque ad verba *item stomachi et ventris vitia modicis.* Iano, qui speciminis loco ex eo excerpsit II. §. 1—46. V. § 145., e codice *a* transcriptus videtur esse eoque ab altera manu correcto, quod iudicium, si librarii negligentiae aliquid tribues, vix improbaveris.

Codex *Parisiensis Regius* 6796. (c) Colbertinus membr. folio minore binis columnis scriptus e plurium manuscriptorum fragmentis videtur esse compositus; continet librum XIV., libr. XV. usque ad verba: *malorum pirorumque generi adnumerentur*, libros XVII—XX. minoribus quam priores litteris exaratos tamque Riccardiano similibus, ut Iano iudice illius fragmentum hoc haberi possit. Liber XX. mutilus est, item qui sequuntur libri XXI. et XXII. Octo folia in fine adiecta litteris maioribus scripta et prioribus, ut videtur, antiquiora continent partem indicis libri XXX., qua-

lis est in Ra, librumque ipsum usque ad verba: *quidam et aceto intrivisse contenti sunt nostri.* In ultimo folio leguntur haec: *lib. sci petri corbeie.* Lectiones, quarum specimen dedit Ianus ad libros XIV. XIX. XX. § 1—10., cum codice *a* fere congruunt, omissa tamen non sunt eadem in utroque.

Codex *Parisiensis Regius*-6797 (d) folio maximo binis columnis scriptus omnes libros continet, sed ultimum alia manu adiectum, saeculi, ut videtur, XIII. Huius codicis cum ego ipse libros XXXIII—XXXVI. contulissem, Ianus me rogante reliquos libros adiecit. Et fuit quidem hic codex dignus qui totus conferretur, ut qui cum Toletano et in multis locis cum Chiffletiano familiam faciens unus plene conferri posset. Nonnulla sane cum VR habet communia, ut repetitionem illam XXXIII. § 95—98., de qua e Toletano nihil est enotatum; sed multo magis conspirat cum hoc modo dicto, quod iam liber XXXVII. a priore librario in utroque codice omissus, a posteriore demum in d adiectus docet. Quod ad eius pretium attinet, negari non potest eum, praeterquam quod cum optimis illis libris VRa saepissime conspirat, multa e meliore fonte servasse, quae alii vel optimi codd. non habent, uti 33, 77., ubi quod vulgo exstat *iidem* aut errore aut interpolatione propter vocem *alii* praegressam ortum emendatur scriptura *id autem* in uno d exstante; saepe etiam scripturam vulgatam bonam illum confirmare, uti 35, 45. *rubiamque*, ubi ceterae omnes scripturae *rubiaque, rubiaquae, rubea quae* primum errori, tum interpolationi debentur. At magna simul cautio in hoc codice usurpando est adhibenda, ut qui manum emendatricem saepius quam VRa sit expertus, qui illis in locis aut archetypum bene reddunt aut levibus modo vitiis oscitantiae librariorum debitis sunt inquinati. Ita 5, 140. vulgo, uti in Parisiensi *a*, cum recte legatur *Tota insula circuitur*, in R autem hoc scriptum esset *Tota insula circuit*, librarius codicis d hinc fecit *Totae insulae circuitus;* cum T communes habet interpolationes 34, 99. *sentire tradunt*, 35, 170. *non sibi mos*, 35, 173. *Romae autem;* pro eo quod in B recte legitur *mensibus IV*, cum VR per errorem scriptum habeant *mepte*, librarius codicis d inde fecit *nempe*, sollertius etiam librarius codicis h *inepte.* Ut locutio *expelli mari* explicaretur, librarius huius codicis

addidit *retro*. Quis autem non exhilaretur mira interpolatione codicum Td, in quibus 6, 213. pro vulgato *Cypri austrina* legitur *Cypriam Neustriam*, unde fortasse aliquid coniici potest de aetate codicis archetypi huius familiae. In universum hic liber magnam similitudinem cum codice T habet, quae utrumque ex eodem fonte derivatum esse arguit. Ita 2, 113. et 6, 213. soli dittographiam sibi appositam referunt; pariter 2, 10. illi soli adverbium *tot* bis habent. In indice quoque sive libro primo hi duo libri a ceteris RVa multum differunt, quod potissimum cernitur in indice libri XXXI. et XXXII., ubi tres hi codices magnam lemmatum transpositionem faciunt, quam Td non agnoscunt. Et hoc quoque utriusque illius codicis consensus apparet, quod in codice d liber XXXVII. olim non minus desiderabatur, quam in codice T etiamnum desideratur, adiectus, uti dixi, in illo seriore demum aetate et e multo deteriore quam priores libri fonte desumptus. Facit ibi saepissime cum libris maxime interpolatis et cum editionibus antiquis non minus corruptis, quod singulae fere paragraphi editionis nostrae comprobant; saepe etiam per hunc librum dittographiae sibi appositae in hoc codice inveniuntur, uti § 26. 146. 157. 158. 187. Omnes eius, ne una quidem excepta, lectiones enotavi ad librum I—VII. et XXXII—XXXVII., in reliquis libris apertos calami errores, ut chartae parceretur, reticendos arbitrans.

Codex *Parisiensis Regius* 6798 (e) membran. fol. saec. XIII. binis columnis nitidisque litteris exaratus, omnes libros continet cum nonnullis lacunis a posteriore manu saeculo, ut videtur, XV. suppletis, ita ut plura folia insererentur. Verba codicis ultima sunt: „Deo gratias. Antonii Panhormitani liber." Ianus ex eo excerpsit XIX. § 1—27.

Codex *Parisiensis Regius* 6799 (f) Colbertinus, membran. folio minore binis columnis scriptus, passim rubro colore, antecedenti simillimus, continet libros XVII—XXXII. In fine versus nonnulli Leonini, quibus lectio Plinii commendatur. Ianus ex eo excerpsit XIX. § 1—28.

Codex *Parisiensis Regius* 6800 (g) Colbertinus membr. binis columnis nitide exaratus saec. XIII. Singulorum capitum argumenta

rubro colore adscripta, litterae initiales pictae. Passim mutilus continet libr. I__XXX. et plerumque cum melioribus libris facit, ubi ab iis distat, non virtutes, sed vitia propria habens. Ianus ex eo excerpsit II. § 1__46.

Codex *Parisiensis Regius* 6801 (h) membranaceus saec. XV. litteris maioribus Gothicis binis columnis nitide scriptus, praemissa „vita Plinii ex cathalogo virorum illustrium Tranquilli." Librorum elenchus a ceteris distans in capita est digestus. Continet omnes Plinii libros usque ad 37. § 199., et vix alius Plinii codex inveniatur, ubi bona malis adeo sint mixta. Uti enim permulta vitia ex oscitantia librarii nata habet (35, 126. *aros* pro *autem*), uti verba saepissime temere sunt traiecta et interpolata (34, 46. pro vulgato *Ea statua indicavit interisse* habet *Estimantes et iudicantes item se;* 34, 57. unus habet *ex* pro vulgato *ac*, qua mutatione facta et scriptura aliorum partim bonorum codicum *carnibus* item recepta procudit librarius portentosam hanc interpolationem: *Fecit* (Myron) *et cicadae monumentum ex locustae carnibus sicut Siserna significat*, pro eo quod vulgo recte, quamquam ingenti cum Plinii errore, legitur: *Fecisse et cicadae monumentum ac locustae carminibus suis Erinna significat;* 34, 142. ex *manifesta* et *manifesto* ceterorum codicum in hoc factum est *manifestato;* 35, 170. ex interpolatione codicum Td supra notata *non sibi mos* cum aliis aeque interpolatis libris in codice h legitur *non idoneos*, et 35, 174. pro eo quod dudum vulgatum nunc per B est comprobatum *reliquis generibus*, pro quo in codd. RVd *regionis generibus* legitur, cum illis iisdem codd. habet *generibus secundum regiones*); uti dittographiae sibi appositae et coniunctae leguntur (34, 66. *ignorantiam elegantiam*, 35, 17. *Ardeatina vel edibus quibus*, 35, 20. *vellet referre belle referat*, 36, 42. *construxisse fecisse*), ita praestantissimas lectiones ab omni interpolationis specie liberas non tantum cum B vel aliis bonis codd. communes habet, sed eas vel solus vel cum aliis inferioris ordinis codicibus servavit, velut 33, 33. *fastus*, 34, 141. *facientis*, 35, 28. *alioqui*, 35, 30. *Eretria*, 35, 36. *leucophorum*, 35, 164. *Asprenati*, 36, 121. *Q. Marcius*, quibus in lectionibus est commemorandum plerasque earum dudum in editionibus vulgatis βγ exstare, quod idem valet de

codice Monacensi P. Interdum in codice h ad marginem alia lectio, praemissa sigla *al.*, adscripta invenitur, quam significavi per h², lectionem ipsam in medio versu per h¹. In libro XXXVII. multis vitiis est inquinatus, a codice d non multum distans; ipse ego ex hoc codice libros XXXII—XXXVII. cum editione Broterii contuli.

Codex *Parisiensis Regius* 6802 (i) membran. saec. XV. binis columnis scriptus omnes libros continet, praemissa ut in codice antecedenti „vita Plinii ex cathalogo Tranquilli." De eius auctoritate ad proximum codicem agetur.

Codex *Parisiensis Regius* 6803 (l) Colbertinus membranaceus saec. XV., priori codici simillimus. Uterque codex plenus est interpolationibus, quarum exemplum sit 35, 94., ubi pro vulgato *Pinxit et heroa nudum eaque pictura naturam ipsam provocavit* in illis codd. exstat *Pinxit et Hero ac Leandrum ad quam picturam natura eum provocavit;* et iis certe locis, quos ego contuli, nunquam soli bona aliqua lectione sunt conspicui. Paucis tamen locis cum melioribus codicibus consentientes, ubi codices boni secundi ordinis malas lectiones exhibent, ipsi veram scripturam servarunt, quod ob eos viros doctos moneo, qui bonos codices ubique sequendos, malos ubique spernendos censent. Ita codd. il 33, 45. cum vulgata β soli exhibent *Q.*, ubi ceteri codd. dant *que;* ita 33, 40. soli cum B praepositionem *e* ante *collo* omittunt; ita 33, 38. soli cum Bh habent *dedit*, ubi codd. ceteri omnes et edd. vulgatae *is* vel *his* addunt. Utriusque codicis et Ianus et ego aliquas partes excerpsimus; uno in loco 33. § 8—57. his excerptis sum usus.

Codices *Parisienses Regii* 6804 (m) chartaceus saec. XV., 6805 (n) chartaceus saec. XV., 6806 (o) membran. saec. XV. cum in locis excerptis prorsus nihil darent, quod ut illa repeterentur flagitavit, eos cum siglis suis tantum ea de causa hoc loco commemoravi, ut quas eorum lectiones iam Broterius in editione sua vel ego in catalogo artificum attulimus, repetere et quibus in libris eae legerentur quam brevissime indicare possem *).

*) Quia hi codd. Parisienses deinceps ab Harduino, a Broterio, a me ipso diversis nominibus et notis sunt laudati, necessarium esse puto, conspectum eorum secundum diversa tempora dare, ne qui Harduini vel Bro-

Codex *Vaticanus* 3861 (D) membran. foliis quadruplicatis maioribus litteris Gothicis saeculo, ut Zoega testatur de obeliscis p. 8. 44., XI. vel XII. scriptus octodecim libros priores cum parte XIX. continet, minus quam Riccardianus librariorum mendis obsitus, ceterum codicibus Td perquam similis, maxime d, quocum saepe unus lectiones habet communes. Ianus ex eo excerpsit libros V. § 1—135. XIV—XVIII. XIX. § 1—156. Olim fuisse creditur Fulvii Ursini (Rezzonic. 2. p. 71.).

Codex *Burbonicus* V. a, 4. in museo Regio Neapolitano servatus, a Rezzonico Carbonarinus dictus (N), in membranis a. 1360. scriptus, omnes Plinii libros continet, ex quibus Ianus excerpsit V. § 1—88. XIX. XXXV. § 1—119., et cum Rezzonicus eum 2. p. 245. ita collaudasset, ut ceteris omnibus codicibus eum praeferre vix dubitaret, multo sanius de eius pretio iudicium tulit latumque aliquot exemplis comprobavit (vid. obss. critt. p. 7. sq.). Et habet sane hic codex tam in ipsa oratione quam ad marginem, cui saepe una aut duae lectiones variae sunt appositae, multa bona cum aliis

terii excerpta cum meis vult comparare incertus haereat. Harduini nomina et notae aliquam difficultatem et obscuritatem offerebant, de qua tamen pluribus exponere longum mihi videbatur, et quia huic officio iam satis respondisse putabam in praefatione editionis meae minoris Vol. V. p. XI. XV. et quia in hac maiore editione ob causas infra afferendas illis Harduini et Broterii excerptis modo rarissime sum usus. Haec igitur codicum ratio mutua:

	Broter.	*Harduin.*	*Catal. Artif.*	*Vet. Num.*
a. 6795	Reg. I.	Reg. I.	—	74.
b. 6796 A	—	Colbert. II.	—	29.
c. 6796	—	—	—	—
d. 6797	Reg. II.	Reg. II.	Reg. I.	191.
e. 6798	Reg. III.	—	—	—
f. 6799	—	—	—	—
g. 6800	—	Colbert. I.	—	54.
h. 6801	Reg. V.	—	Dufresn. I.	4972.
i. 6802	—	—	Reg. II.	—
l. 6803	Reg. VI.	Colb. III.	Colbert.	4973.
m. 6804	Reg. VII.	—	Reg. III.	4763.
n. 6805	—	—	Reg. IV.	4762.
o. 6806	—	—	Dufresn. II.	4761.

Quem Broterius Regium IV. dixit (4860) neque Ianus neque ego inspeximus.

libris vel cum lectione vulgata β communia, nihil tamen proprii (uti 35, 11. *amorem;* 35, 85. *superbo*); sed idem interpolationes quoque multas exhibet, quae ipsae videntur effecisse, ut Rezzonico adeo arrideret. Ita ut a Iano allatis exemplis nonnulla ego addam, 35, 47., ubi in omnibus codd. et edd. recte exstat *taxari,* ipse ex interpolatione additum habet *in pecunia;* 35, 64., ubi in descriptione celeberrimae Zeuxidis picturae vulgo legitur: *tabulam quam in templo — publice dicarent, inspexerit virgines,* in hoc ex pessima pariter atque audacissima interpolatione legitur: *tabulam quam* (sic) *in templo — — spectatur publice, dicerent inspexisse;* 35, 70. vulgo cum recte legatur *sacerdotem adstante puero* et in nonnullis codd. ex errore usitato factum esset *sacerdotem adstantem puero,* librarius codicis N solus interpolavit *sacerdotem et adstantem puerum;* 5, 26. narrat Plinius tertium sinum Africae dividi in sinus geminos vadoso mari *diros*, pro qua ultima voce cum in codice Monacensi vitio librarii legatur *disros,* facile explicatur, quomodo N[2] habere possit *disrhoos* interpolatione doctrinae speciem prae se ferente. Ceterum Ianus in nonnullis libris solas eas huius codicis lectiones excerpsit, quibus variae lectiones ad marginem erant appositae; hae si quid diversi a ceteris meis codd. exhiberent, eas adscripsi, omisi, ubi nihil novi proferrent, et ipsius codicis lectionem per N[1], lectiones marginales per N[2] aut, si secunda lectio varia afferretur, per N[3] notavi.

Codex *Venetus* 266. arm. 61. th. 95, 3 (M) a Iano excerptus X. § 1—24.

Codex *Laurentianus* plut. LXXXII. Cod. I. et II. (L) a Rezzonico Mediceus I. sive Slaglosianus dictus, saeculo, ut videtur, XIII. exaratus. Bandinius eum e Riccardiano profluxisse opinatus iusto maius pretium ei statuit, a cuius praestantia cum in universum multum distet, tum nihil peculiaris laudis habet; multo rectius Ianus in obss. critt. p. 7. eum cum Parisiensi d comparavit. Bandinius de obelisco praef. p. XVI. excerpsit ex eo XXXVI. § 64—71., Ianus VI. § 1—9. VII. 191—202. XVIII. 1—4. 62—70. XXXIV. 45—60. Ego huius codicis varias scripturas in libro VII. et XVIII. tum demum adnotavi, cum peculiare aliquid praebebant.

Codex *Vaticanus* 1951 (t) membranaceus forma maxima duobus voluminibus saec. XV. nitidissime scriptus. Hoc libro aliquoties iam usus erat Lucius Dalmaticus; v. ad 3, 140. 141. 152.

Codex *Vaticanus* 1952 (u) membranaceus, olim Perotinus, eiusdem aetatis, forma maxima nitide scriptus.

Codex *Vaticanus* 1953 (x) membranaceus forma maxima binis columnis scriptus circa a. 1200., quem Rezzonicus ad praef. § 24. ceteris antiquiorem dicit.

Codex *Barberinus* 758 (y) forma maxima membranaceus saec. XV. scriptus continet libros I—XIII.

Codex *Barberinus* 2503 (z) chartaceus forma maxima litteris minusculis scriptus omnes libros continet, extremo operi his verbis additis: „Plinii Secundi Novocomensis naturalis historiae libri XXXVII finiuntur. Scripti Romae a me Bernardo Petri de Basilea Cleco Constantien dioc. Terminati quoque die quinta mensis Mai Anno dmcae incarnationis M°CCCC°LXVIII°. Laus Deo." His in codd. Barberinis distinguendis Rezzonicum errorem commisisse ostendi in praefatione editionis meae minoris Plinii Vol. V. p. X. Ianus autem et horum Barberinorum et trium Vaticanorum tux (apud Rezzonicum Vatican. II. 1951. III. 1952. IV. 1953.) excerpsit libr. V. § 1—7., unde de pretio eorum, si quod est, certi aliquid statui nequit.

Codex *Monacensis* sive Pollingensis (P) membranaceus saec. XV. characteribus rotundis nitidissime scriptus omnes Plinii libros continet, omisso libro primo, non omissa epistola nuncupatoria. Subscriptio haec est: „Laus Deo. C. Plinii Secundi Naturalis historiae volumen ab optimo exemplari editum. Quod emendatum fuit per praeclarissimos viros Guarinum Veronensem et Thomam de Vincentia Guilielmo Capello coadiutante. Anno domini .... CCCCLIX. Nonis Septembris Explicit. Andreas de Caligis Notarius." Ianus in obss. critt. p. 11. hunc codicem ex duplici fonte fluxisse comprobat, ita ut priores libri XVIII ex alio atque sequentes archetypo sint desumpti. Id sequi ex inscriptionibus priorum librorum, quorum secundus omisso primo inscribatur primus eodem errore usque ad XVIII. repetito, cum XIX. et sequentes libri iustam habeant

inscriptionem. Posterior pars Iano videbatur priore paulo emendatior, „licet illa quoque amanuensium negligentia ita foedata sit, ut quae probandae in ea inveniantur lectiones seu gemmae in luto quaerendae sint." Ianus ex eo excerpsit praefationem, libri II. § 1—137. III. 1—16. V. 1—31. VI. 1—64. VIII. 1—26. X. 1—24. XIV. 1—35. XIX. 1—48. XXI. 1—60. XXIV. 1—19. 112. 113. XXV. 1—15. XXXIV. 48—70. XXXVII., et quamquam totus ut excuteretur minime fuit dignus, utpote qui multum interpolatus sit, maxime in rebus minoribus (nam emendationes qualis est 6, 15. *urbe ducentum quinquaginta milia passus chorinidios curiade* pro vulgato *urbe Colchorum Dioscuriade* rarissime in eo inveniuntur, nato illic errore ex litteris *COL* male intellectis), Ianus tamen bene fecit, quod illas eius partes inspexit, cum et ad originem lectionis vulgatae cognoscendam sit utilis et multos huius ipsius lectionis vulgatae locos suffragio suo comprobet, qui in eo emendatiores quam in ceteris legantur.

Praeter hos codices Ianus etiam editionem Plinii Parmensem in bibliotheca Monacensi servatam inspexit, cuius marginibus Petrus Victorius multas notas adspersit ab illo ad librum VII. VIII. XXXII—XXXVII. excerptas. Eae partim litteris abc notantur, partim his notis carent. In illis latere codicum trium scripturas dubitare non licet, et hic illic Victorium librum Riccardianum inspexisse consensus lectionum docet (vid. inprimis libri XXXII. initium); sed non raro etiam suas ipse coniecturas Victorius adscripsit, uti 32, 97., ubi pro eo quod e Barbari coniectura a codicibus commendata legitur *opocarpathum* Victorii margo habet *opium Tapsiam;* hinc cum magna cautione his scripturis est utendum. Pars vero illorum excerptorum iam ante Ianum aliunde innotuerat; v. ad 8, 156. 17, 55. 18, 143. 19, 135. 34, 23. 37. 45. 35, 148.

Codex *Vindobonensis* (C), apud Endlicherum CCXXXV. p. 135., omnes libros Plinii continet, in membranis forma maxima saeculo XV. a Nicholao Ricio Spinoso scriptus. Huius codicis, quem Laurentiani supra descripti apographum esse censet Endlicherus, librum XXXVII. cum priore Harduini editione anni 1683. contulerat

Car. Frid. Neumannus, numophylacii Vindobonensis quondam custos, quam collationem satis accurate factam Christianus Walzius meus sua manu, dum Vindobonae ad luculentissimas Pausaniae et rhetorum Graecorum editiones instruendas versabatur, descriptam dono mihi misit. Paucissimis in locis bonas aliorum codicum aut lectionis vulgatae β scripturas refert, multo maxima sua parte vitiis librariorum et interpolationibus foedatus, a codice P non multum distans. Ut tamen huius quoque codicis pretium cognosceretur, eius lectiones omittere nolui.

Iam transeundum ad eos codices, qui ante hanc editionem susceptam inspecti et collati sunt. Horum alii ab aliis viris doctis accuratius, alii negligentius sunt tractati, pauci per omnes libros, pauciores ita, ut certam aliquam eorum imaginem nobis fingere possimus. De permultis ne id quidem notum est, ubi tum, cum tractabantur, sint servati, nedum ubi nunc serventur, et, quod maxime in codicibus a Barbaro, Budaeo, Gelenio, etiam Salmasio inspectis evenisse potest, non improbabile est eosdem codices ab aliis viris doctis aliis nominibus esse notatos, ita ut eiusdem codicis testimonio fortasse bis terve utamur. Leve tamen videbatur, ob has causas coniunctas vel etiam unam earum illos codd. prorsus omittere; simul tutissimum, si in recensendis istis libris aetates virorum doctorum qui iis usi sunt sequerer. Et primus quidem ad totum Plinii opus codices manuscriptos adhibuit *Hermolaus Barbarus*, ad castigandam editionem Romanam et Venetam II. pluribus codicibus usus, in his, uti videtur, Florentinis, cum certe ad 29, 6. vetusta exemplaria commemoret, quorum ipsum Politianus Florentiae primus admonuerit, et Barberino 759., quocum eadem e suis libris affert Barbarus ad 3. § 47. Plures codd. diserte laudat ad 8, 48. 58. 9, 51. 10, 22. 16, 45. 33, 3. 10. 13. 35, 17. et in his exemplar unum lacerum atque depravatum. Multae eaeque optimae lectiones ex iis in orationem Plinii, uti nunc fertur, manarunt, et nonnullis in locis soli veram scripturam servarunt, ut 35, 45., ubi *hysgino* recte ex iis est restitutum, cum ceteri codd. magis minusve sint corrupti; item 35, 142. soli illi cum codicibus Gelenii dant *sollers in arte*, quod in ceteris omnibus codd. partim ridicule est depravatum et

interpolatum. Hunc excipiunt *Guilielmus Budaeus* et *Beatus Rhenanus*, quorum ille in libro suo de asse Venetiis 1522. edito multos Plinii locos ope codicum emendavit. Horum unum „vetustissimum" saepe laudat praeterque eum duo codices (p. 371. ed. Reichenberg. Lips. 1692.); loquitur etiam de nonnullis p. 350. et de omnibus libris mss. p. 338., quos eum Parisiis inspexisse est probabile. Longe maiora de Plinio merita sunt Beati Rhenani, egregii illius inter Germanos saeculi XVI. philologi, qui uti multis aliis scriptoribus Latinis ita Plinio quoque utilissimam navavit operam, dum in libello peculiari anno 1526. edito, ad quem anno 1531. accessit epistola eiusdem ad Pirckhaimerum, non solum coniecturis ingeniosis multos Plinii locos emendavit, sed etiam ad eum castigandum codice Murbacensi est usus, ex quo eodem postea Cornarius, medicus doctissimus, in commentariis ad Galenum de compositione pharmacorum 1537., ad Macrum Floridum 1540., ad Dioscoridem 1557. magnum numerum locorum Plinianorum integritati suae restituit. Utrumque virum doctum eodem codice esse usum patet ex verbis Cornarii ad Macrum f. 112. a., cui ad Paulum Aeginetam VII. p. 798. vetustissimus audit, cum Rhenanus in praefat. ad Lascum eum mendosum dicat. Equidem lectionibus eius accurate ponderatis eum melioribus libris tertii ordinis, uti Toletano, Parisiensi d, facile aequiparaverim, quos rursus Rhenanus mendosos dicere vix dubitaverit, cum, uti supra vidimus, ab integritate, non dico ipsius orationis Plinianae vel libri Bambergensis, sed adeo optimorum secundum hunc codicum aliquanto distent. Eo magis dolendum hunc codicem cum ceteris Murbacensibus (v. Ruhnken. praef. ad Vellei. p. 11.) sine ullo suo vestigio periisse, nisi forte si non ipse codex, at certe pleniora eius excerpta exstant in portitorio Schlettstadtiensi, ubi totam Rhenani bibliothecam etiamnum servari tradit Grüne in Biedermanni scripto menstruo 1843. mensis Iunii p. 546. Ceterum Dalecampius subinde coniecturas Rhenani laudat, uti ad 4. § 96., quas equidem in Rhenani scriptis illis non inveni.

Accedimus ad *Sigismundum Gelenium*, qui cum Hermolao Barbaro fundamenta lectionis vulgatae praeter ceteros iecisse censendus

est. Ad manum ei fuerunt, uti ipse in castigationibus 1535. editis narrat, duo pervetusta exemplaria, „alterum longe integerrimum, depravatius alterum, ita tamen, ut sincerioris lectionis manifesta etiamnum vestigia retineat." Et cum infra addat: „Ego secutus consensum probatae fidei codicum, quoties inveni manifesto veriorem lectionem, eam in contextum reposui; sicubi haesi (quod sane praeterquam in nomenclatura herbarum perraro incidit in tanto archetyporum praesidio), locum aliis disquirendum relinquere malui, quam frustra vexare," cum igitur, inquam, haec addat reprehensis illis criticis, qui coniecturis omnia sanari posse putant, certo inde sequitur Gelenium tum demum lectionem aliquam novam protulisse, ubi codd. addicerent. Hinc eius codd. etiam tum laudavi, cum nihil nisi *scribe* vel *lege* pronuntiat, quod eo maiore fiducia feci, quo saepius istae lectiones per alios codices confirmantur. Et illi codices saepe optimas neque interpolatas et ab aliis bonis libris confirmatas lectiones habent, uti 32, 10., ubi cum in codd. fere omnibus legatur *vitulos*, ipsi cum B (a manu prima) recte dant *mitulos;* 32, 34., ubi cum B dant *quae*, pro quo in ceteris meis codd. inepte legitur *a;* 32, 121., ubi cum B et uno libro Victorii habent *infici*, quod alii librarii non intelligentes mutarunt in *infigi* vel *intingi;* 32, 141., ubi cum Bd dant *ut baculum*, quod in aliis transiit in *vibaculum*. Et quis dubitet dicere in iis solis 2, 97. veram lectionem *statis temporibus* esse servatam, cum in aliis male legatur *satis* aut *ratis* aut *tantis t.*? Et quamquam etiam hi libri, quo vitio vix unus omnium codicum omnium scriptorum vacuus fuerit, lectiones interpolatas ferunt, quae ex iis in editiones posterioris aevi transierunt, tamen eos melioribus codicibus tertii ordinis adscribere non dubito, et nimia severitate dicam an iniquitate de Gelenio eiusque opera Plinio impensa iudicavit Erasmus (vid. vitam Erasmi p. 379. edit. 1612.) dicens: „Gelenius se putat rem mirificam praestitisse, ego censeo crimen esse inexpiabile"; quam diligens et accuratus in codicum certe lectionibus afferendis Gelenius fuerit, docent Bast. in epist. crit. p. 42. et Bernhardy anal. ad geogr. Gr. min. p. 18.

Minoris ego pretii habeo codicem *Salmanticensem*, qui XV priores libros continens a Pintiano, qui in observationibus suis anno 1544. editis plures ex eo locos excerpsit, semivetus appellatur. Certe cum Toletano, cuius scripturas Pintianus plerumque simul apposuit, comparari nequit.

Pauciora etiam de iis codicibus narrari possunt, quibus *Massarius* in commentario libri IX. naturalis historiae Basileae 1537. est usus. Unum eorum ad c. 8. § 21. ipse dicit vetustissimum, et in universum cum melioribus libris faciunt.

Horum omnium virorum doctorum opera qui in editione sua adornanda quasi hereditario iure usus est *Iacobus Dalecampius*, medicus rei herbariae, ut Schneiderus ad Nicandri fragmenta p. 295, 31. iudicat, apprime peritus neque in crisi factitanda bono iudicio destitutus, adeo ut I. I. Scaliger in Scaligeranis p. 317. meliorem Plinii editionem vix dari posse iudicaret, longe iniquiorem de eo sententiam ferente Casaubono ad Theophr. Charact. p. 14. ed. Fisch., Dalecampius igitur margines editionis suae anno 1587. in publicum emissae ingenti multitudine variarum lectionum opplevit, quae cum coniecturae sunt virorum doctorum et lectiones variae codicum ante Dalecampium a viris doctis, uti Barbaro, Pintiano, Gelenio, excerptorum, tum prolatae e codicibus ab ipso Dalecampio primum collatis. Et ille quidem, uti in praefatione editionis suae narrat, sex codices penna exaratos ad manum habuit, quorum *Chiffletianum* et *Cuiacii* librum in ipsa praefatione nominavit, reliquos quattuor passim per ipsius editionis decursum, uti *M. Parisiense* ad XVI. 42. § 223. 44. § 240. XXXV. 10. § 92. XXXVI. 14. § 94. 22. § 158. 166. 25. § 184. 185. 189. 26. § 199. XXXVII. 2. § 14. 15. 10. § 157., *Vet. Mediolanense* ad XXXII. 10. § 141., *Basileense* ad IV. 12. § 81. V. 24. § 85. 29. § 111. 112. 30. § 125. 31. § 135. 137. 138. 140. 32. § 147. VI. 1. § 1. 5. § 17. 8. § 23. 10. § 29. 13. § 35. 16. § 48. 25. § 111. 27. § 130. 28. § 146. 154. 155. 158., *Fuxense* (r) ad ultimos potissimum Plinii libros, fortasse eundem cum *Foxiensi* a Gronovio obss. 1, 4. ad 2. § 175. commemorato et haud dubie Tolosae asservato, qua in urbe bibliothecam Foxiensem fuisse idem vir summus in sylloge Burmanniana 3. p. 96. testatur.

Semel etiam (11. c. 37. § 186.) Dalecampius „*meum*" attulit, et in horum codicum numero *deflorationem Roberti Crikeladensis* fuisse infra docebo, ubi de hac epitome agetur. Cuiacianum codicem etiam I. I. Scaliger in opusculis p. 17. et 23. ad 13, 69., p. 38. ad 13, 74., p. 40. ad 13, 77., p. 45. ad 13, 78., p. 46. ad 13, 79., p. 49. ad 13, 80., p. 52. ad 13, 81. laudat. Inter hos libros tamen mss. non solum pretio, verum etiam copia lectionum excerptarum primus locus tribuendus *Chiffletiano* (Θ) accuratius in prioribus quam in posterioribus libris collato. Hic liber „antiquissimus et sanissimus" Vezontii asservabatur, et I. Fr. Gronovius in epistola dedicata ad Ioannem Capellanum p. 765. ait: „hae membranae inter exaratos manu Plinios, quotquot adhuc collatos accepimus, familiam ducunt." Ad XXXI. 3. eum omnium adhuc tractatorum optimum dicit, a quo (miscell. p. 842.) non facile recedendum esse. Semper eum exhibere *inlustratus* narrat Dalecamp. ad 3. § 117., *tramitto* ad 4. § 111., *sub diu* pro *sub dio* ad § 145. Illud Gronovii iudicium ut verum fuit illa aetate, ita nunc, ubi codd. Leidensis, Vossianus, Riccardianus, Parisiensis *a*, ante omnes Bambergensis sunt collati, ex parte tantum probari poterit, et recte Harduinus eum cum Parisiensi d comparavit, cum quo permulta habet communia, quamquam nonnulla sibi propria. Ut interpolationes, quae non paucae in eo inveniuntur, omittam, solus aliquot in locis veram lectionem habet, quorum eximium exemplum legitur 2, 16., ubi cum omnes codd. et edd. exhibeant pessimam interpolationem *iurant per fetidos cibos et alia similia*, in Θ legitur *iurant per foetidas cepas, alia* (i. e. *allia*) *et similia*; non est quod explicem, unde illa interpolatio sit orta. Iam praeter varias lectiones e sex illis nominatim laudatis codicibus excerptas Dalecampius marginibus editionis suae maximam copiam aliarum lectionum adscripsit, quas siglis *M.*, *Man.*, *Mans.*, *Mansc.*, *Ms. Man. exemp.* vel *V.*, *Vet.*, *Vetust.*, *Vet. cod.* notavit et in indice subsidiorum editioni praemisso ex „Manuscripto vel Manuscriptis exemplaribus" aut „Vetere, Veteribus, Vetustis, Vetere codice" haustas esse dixit. Quas lectiones cum Harduinus in praefatione ad alteram suam editionem non aliud sibi videri affirmasset, quam eruditi cuiuspiam unius alteriusve ad oram libri appositas coniectu-

ras, iam in praefatione voluminis V. p. XIX. editionis meae minoris quemvis intellecturum esse dixi, quam alto supercilio et quasi de tripode hoc ab Harduino sit pronuntiatum, cui praeterea perquam difficile futurum fuisset apte nobis respondere quaerentibus, quinam tandem fuerint isti eruditi nomine ignoti, qui tam ingentem coniecturarum numerum cum Dalecampio communicarent, ne verbum quidem de hominibus doctis, quos Harduinus sibi finxerit, addente. Quod meum iudicium postea Ianus in nuntiis litterar. Monacensibus 1836. nr. 164. p. 267. non solum comprobavit, sed etiam aliquot errorum, quos in commemorandis illis lectionibus in editione mea minore commiseram, me admonuit. Hac igitur editione maiore suscepta totam rem accuratissime investigandam censui, neque dubito quin omnibus argumentis, quae proferre potui, et cognitis et ponderatis lectores tantum abesse sint confessuri, ut Harduini, hominis astuti aliisque sua surripientis, iudicio malevolo de Dalecampio, homine probo minimeque indocto, sit assentiendum, ut per illas lectiones litteris V et M notatas certe multo maxima ex parte codicum discrepantias servatas sit credendum. Ac primum quidem Dalecampius littera M utens, pro qua ego ubique r posui, semper lectiones ex libris manuscriptis haustas significavit, quod primum inde discimus, quod, uti singulae fere paragraphi editionis nostrae docent, longe plurimae illarum lectionum per codices postea collatos confirmantur, tum, id quod multo est gravius, saepe tales lectiones ex M (sive r) sunt enotatae, quarum, cum ipsae a codicibus aliis non confirmentur, certissima tamen vestigia aliis in codicibus inveniuntur. Ita 2, 230. unus r habet *fons incorruptas semper praestat aquas*, ubi cum aliorum codicum librarii pro illo *semper* ex inepto errore, cuius fons neminem fugiet, exarassent *in spira* vel *spira*, ab aliis scribis, A d, et editoribus omnibus illud adverbium est omissum, quia illae malae lectiones iustum sensum non funderent. At quaeso, unde eas ortas dicas, nisi ex aliqua lectione male intellecta? Facilior etiam res est intellectu 4, 26., ubi ex r recipiendum fuit *obiecta insula Euboea*, idque eo magis, cum A habeat *obiecta insulae uboea*, qui levis error postea occasionem lectionum *obiectu insuleuboea* et *obiectu insulae Euboeae* dedit, quarum haec in editiones vulgatas

transiit. Praeclare 34, 141., uti Ianus ad h. l. et ante eum Raderus ad Curtium VII. 8, 15. docuerunt, lectio codicis r *facientis* per Parisiensem h confirmatur, cum ceteri libri et edd. vulgatae interpolationem satis speciosam *faciente* habeant. Argutiae pictoris cuiusdam 35, 117. secundum unum r dicuntur fuisse *facetissimi salis*, quod a ceteris omnibus librariis in *facitissimeis aliis, facetissime his, facilissimi salis*, *facillimi salis*, *facillimis alis*, *falcissimis alis* est corruptum, quae corruptelae omnes quantopere scripturam veram ab usu Pliniano commendatam confirment nemo non videt. Interpolationem editionum vulgatarum, ortam illam e scriptura librariorum optimorum librorum, primi removimus 36, 121., ubi r, solo addicente Parisiensi h, recte exhibet *Q. Marcius Rex iussus;* usitato errore pro illo Q. in libris BRd exstat *quae*, quod interpolationem foedam procreavit *quae Q. Marcius Rex fecit. Is iussus.* Haec sufficiant de lectionibus r, in quibus ceterum foedae etiam interpolationes inveniuntur, uti 35, 170. 174., de quibus locis supra disputavi; transeundum ad siglam V nobis notatam K, cuius expositio ab ipso Dalecampio prolata uti codices indicat, ita vel editiones vel coniecturas virorum doctorum non excludit. Et has quidem a Dalecampio per illam litteram fuisse significatas creberrimus illius scripturae consensus cum coniecturis Barbari et Pintiani docet; clarissime id docent loci, qualis est 2, 230., ubi lectioni *Clitumni* adscripsit verba *Vet. adstipulatur M;* ut proinde negare nolim, aliorum etiam virorum doctorum coniecturas, qui industriam meam, quamvis acrem, effugerunt, sub illa latere, sed item nemo negabit permultas e codicibus haustas lectiones easque saepe praestantissimas per litteram K indicari, qui quae ego iam in hanc rem sum allaturus perlegerit. Ita 2, 121. ventus aliquis vehementissimus in nonnullis codd. et edd. vulgatis dicitur coerceri *paucis ante limitibus iugi modici occursu*, ubi illud *limitibus* cum nulla ratione explicari posset; ego ex K recepi *millibus* sc. passuum, quae scriptura per R² egregie confirmatur, ex quo Ianus *mili* enotavit, quod in *militi* et inde in lectionem vulgatam transiit. Alio loco 32, 50. non dubitavi ex uno K recipere nomen *nassis*, de quo repetere nolo quae illic disputavi. Ab uno Bambergensi codice confirmatur quod K rectissime habet 34, 176.

letalis potu sicut, cum ceteri omnes codd. et edd. vulgatae exhibeant *letalis potus sicut*, littera *s* ex sequenti voce praesumpta. Pariter 35, 79. unus B ei addicit in scriptura *hac sola* sc. charite, cum ceteri codd. *haec soli, hec sola, hoc solo, hi soli, solis ibi, hac soli* habeant, quae ultima scriptura vulgo recepta modestiam Apellis, qua praeter ceteros excellebat, multum offendit. Egregie cum optimis libris K habet 35, 187. *inertioris generis*, ubi sermo est de vi medica aluminis, cum in aliis libris et vulgo exstet *interioris generis*, cui lectioni si quem sensum tribuas, erit ille perversus et ipsi rei prorsus contrarius. Recte ex K et B 36, 111. recepimus *tantum*, ubi e ceteris codd. vulgo legitur *tantas*, cum Plinius dicere velit, Fabricios, Curiones, Decios, alios tum *tantum* agros suos reliquisse, cum exeundum esset ad vincendas gentes triumphosque referendos. Idem valet de 36, 165., ubi quod unice verum est *Laminitanae* solis in BK prostat, aliis codd. et edd. vulgatis alias scripturas ex illa leviter corrupta omnes prodeuntes dantibus. Solo ex K 37, 113. *creberrime* recepi, quod confirmant manus prima et secunda codicis B *acreberrimi* et *creberrimi*, cum quod vulgo legitur, cylindros ex chrysopraso *celerrime* fieri, toto loco inspecto, inepte legi appareat. His exemplis satis, puto, docemur in illis lectionibus per K notatis optimas scripturas latere, quas, nisi maxime B iis addiceret, haud scio an coniecturas virorum doctorum felicissimas vel etiam interpolationes existimares; et ad Dalecampium omni mendacii vel malignitatis suspicione liberandum id addendum videtur, eum non uno in loco, velut 2. § 61. 134., *omnes veteres* laudasse, quod modo de codicum lectionibus, non de coniecturis doctorum dici potuit. Saepe vero plures deinceps lectiones e V et M Dalecampius attulit, quas ego per K^1 vel K^2 et r^1 vel r^2 distinxi. Pauca addenda sunt de iis lectionibus, quas Dalecampius nulla sigla, nullo nomine notatas margini editionis suae adlevit, quas quamquam aliquoties cum collationibus meis conspirare videbam (uti 3, 2., ubi *quantum* etiam in R exstat, vel ibidem *discerct* et *prodibat* a Roberto Crikeladensi, de quo infra disputabitur, confirmantur), eas tamen omittere satius habui, et quod res saepius nimis incerta videbatur et quod illae lectiones fere ubique minoris pretii fuerunt. Iam quaeritur, ex quibus codicibus Dalecampius omnes

illas lectiones per V et M notatas hauserit, de qua re certissime mihi est persuasum eum mori saeculi sui parentem, quo accuratiori codicum indicaturae minus pretium statuebatur, dummodo ipsae lectiones proferrentur, ex quinque suis codicibus supra nominatis eas sumpsisse, solo Chiffletiano excepto, cui ut praestantissimo libro potiores partes erant tribuendae. Quod vero paucis locis ipsos illos quinque codices nominatim attulit, fortasse aut natura variae lectionis maius aliquid quam simpliciores illas siglas flagitare videbatur, aut aliquoties certe indicare voluit, ubi codices, quibus tantum debuit, exstarent. Ita Dalecampio laboris taediosissimi, quo tot millia variarum lectionum e sex suis codicibus excerpsit, gratiae quam maximae sunt habendae; et si illis non ea cum cura uti sciebat, qua dignae fuerunt, tribuendum aliquid est aut communi hominum imbecillitati, qua nos omnes laboramus, aut nimiae alicui modestiae, qua homo optimus a scriptura vulgata toties recedere verebatur, quoties illae lectiones imperabant. Ceterum in historia quoque plantarum Lugduni anno 1587. duobus voluminibus edita, quae a nonnullis Ioanni Molinaeo tribuitur, ex iisdem, ut videtur, codicibus aliquoties lectiones attulit, quae ad margines editionis Plinii non leguntur.

Qui proxime a Dalecampio ad Plinii permultos locos emendandos codicibus usus est *Claudius Salmasius*, magnis laudibus exornat *Thuaneum*, quem omnium vetustisimum (de hyle p. 168. a. C. coll. exercitt. p. 81. a. B. 86. a. B. edit. Ultraiect. 1689.) omniumque optimum vocat (de hyle p. 73. b. C. coll. exercitt. p. 583. a. G.). Habuit *Regios* quoque codices (exerc. p. 19. a. G.), quorum nominatim *alterum* affert (exerc. p. 278. a. C. 583. a. G., hyle p. 233. b. B.). *Tres* libros laudat exerc. p. 39. a. C., librum R. B. (i. e. regiae bibliothecae) p. 451. a. F., *excerpta Plinii vetustissima* (i. e. Pseudo-Appuleium, de quo infra) p. 568. Hos omnes inter libros saepissime *Rigaltianum* disertis verbis affert, quo tamen de libro iudicans parum sibi constat. Etenim cum exercitt. p. 81. a. B. eum celebret ut optimum et antiquissimum, p. 610. b. F. non multo meliorem editis et p. 705. b. B. ut bonitate sic et vetustate inferiorem dicit. Denique *Palatini* cuiusdam codicis mentionem facit (v.

ad 12, 44. 52.), de quo cum non satis constet, Plinii an Solini codex sit intelligendus, ut tamen de Plinio cogitemus, posterior locus facit. In universum vero sunt notanda haec Salmasii exerc. p. 755. verba: „quae vidimus exemplaria posteriorum Plinii librorum, recentiora fuere."

Incertus haereo, quid dicam de eo codice Plinii, quem *Bodaeus a Stapel* in editione Theophrasti historiae plantarum anno 1644. emissa commemoravit. Nam cum aliquoties antiquum Plinii codicem commemoret (p. 23. ad Plin. 16, 186., p. 98. 99. ad Plin. 13, 28. 29.) eumque Venetum dicat (p. 24. ad Plin. 22, 97., p. 187. ad Plin. 15, 134.), quin adeo antiquissimum Venetum (p. 184. ad Plin. 16, 66.), rursus p. 201. diserte de antiquissima Veneta editione loquitur, ut nesciam an ille codex saepius laudatus non sit diversus ab editione Veneta.

Postea qui partem certe naturalis historiae in editione Leidensi anni 1669. egregiis instruxit commentariis, *Ioannes Fridericus Gronovius*, hos ad conscribendos praeter Vossianum (V), de quo supra dictum est, quattuor aliorum codicum excerptis est usus, Academici (δ), Andegavensis (ϑ), Gudiani (ρ), Menapiani (φ). Et *Academicus* quidem Leidae servatus omnes, ut videtur, libros continuit, cum Gronovius eius auctoritate et ad librum VII. et ad XXXVI. utatur (v. Gronov. ad XXXV. 8.); *Andegavensis*, postea Vossianus, iam ad librum XI., a Gronovio in „inserendis" ad XXI. 12. laudatur. Desinit fere cum fine libri XXXII.; v. Gronov. ad XXVIII. c. 5., qui magnas aliquot in eo lacunas notavit, easque a fine libri XXI. c. 12. usque ad libri XXII. c. 22., deinde in libri XXIII. c. 1. (*reliqua in commune dicentur* usque ad verba *oculis quoque illo modo saluberrimum*, post quae quidem librarius denuo scribere instituit); tum XXVIII. c. 7. *sistit odor gravior sit ut ple* usque ad c. 11. *contractum ut confestim colluentur vino;* sic enim utrobique habet. Iterum deficit XXX. c. 12. *tubera et quaecunque molliri opus sit efficacis* usque ad c. 13. *muris cum melle aut cum vermium terrenorum qui et ossa extrahit.* Denuo lacuna l. XXXI. 3. *fodiuntur aestuaria quae gra* usque ad c. 6. *fecisse post consulatum meminimus.* Nisi omnia fallunt, idem est codex, qui nunc in catalogo librorum

bibliothecae publ. universitatis L__B. (1716. fol.) p. 380. nr. 43. recensetur. *Gudianus*, teste Gronovio, in bibliotheca societatis Londinensis servatus easdem cum Andegavensi lacunas habet, quod idem valet de *Menapiano*, postea Vossiano, qui tres codices ceterum omnes Plinii libros continent. Quod iam ad eorum pretium attinet, statuendum est eos nisi ex communi, at certe non multum diverso fonte manasse et cum multis interpolationibus subinde etiam bonas et cum optimis libris conspirantes lectiones continere, ut fere conferri possint cum h r, minus certe interpolati quam i l m n.

Hos omnes post viros doctos quas satis multas e multis codicibus lectiones in editione sua luculentissima Plinii protulit *Ioannes Harduinus*, earum paucissimas modo a me repetitas esse lectores sine dubio mirabuntur et primo obtutu vituperabunt, recte tamen, ut spero, factum esse concessuri, si, cur fecerim, paucis me exponentem audiverint. Harduinus scilicet praeter quinque *Regios* et *Colbertinos* codices supra a me commemoratos excerptis usus erat codicis *Thuanei*, *Parisiensis* e bibliotheca collegii societatis Iesu, *Lugdunensis* e bibliotheca collegii eiusdem societatis et codicis e bibliotheca *S. Victoris* in suburbio Parisiensi, quibus accedit codex *Marcelli Cervini* ad 33, 44., at his omnibus non per totam naturalem historiam, sed passim modo et nonnullis codicibus ad paucos tantum locos neque ea cum fide et cura, quae hic ante omnia est necessaria et qua sublata codicum lectiones plus damni quam commodi scriptoribus afferunt. Hoc non invidiosius a me dictum esse facillime intelligent qui scripturas codicum eorundem ab Harduino et me ipso ad Plinium emendandum adhibitorum per aliquot deinceps paragraphos inter se comparare voluerint*), et quaenam in his rebus fides Harduino sit tribuenda, iam, puto, satis apparebit, si videris eum fere ubique quinque suorum librorum (Reg. I. II. Colb. I. II. Paris.) eandem lectionem habuisse testari, quod cum per se parum sit credibile, tum collationibus meis prorsus refutatur. Ubi igitur Hardui-

*) Unum locum instar omnium iuvat apponere, 32, 61., ubi Harduinus Regio II. (d) tribuit lectionem *callipharata*, cum habeat *calliblephara*. Idem dictum puta de Broterio, qui eodem loco editioni principi imputat *calliblepharata*, cum habeat *callibiae pharata*.

nus vel in uno vel in pluribus suorum librorum eandem scripturam exstare dicit, quam vel Ianus vel Dübnerus vel ego in uno alterove eorundem codicum Parisiensium invenimus, Harduini testimonia silentio transmisi, quod idem feci, si Harduinus e suis libris talia modo enotavit, quae ex aliis quoque libris ab aliis sunt enotata, et tum demum aut ex notis aut ex emendationibus aut ex indice emendationum excerpta illius codicum laudavi, si aut prorsus novas neque alibi exstantes lectiones attulit aut ex iis scripturam aliquam in orationem Plinii recepit, quam ego denuo eiiciendam esse putabam. Paucis tamen his in locis nomina codicum Harduini, ut quibus nihil fere esse momenti modo docuerim, non attuli satis habens *codicem* vel *codices* Harduini laudare. In universum per totam meam editionem Harduini nomen multo rarius commemoratum lectores invenient, quam qui magnum docti Iesuitae opus ad lucubrationes suas adhibuerunt exspectaverint; tot eius scilicet coniecturae, tot adeo emendationes ab illo prolatae in hac editione desiderabuntur! At non desiderantur, verum veris suis auctoribus restituuntur. Quod enim dudum Iacobus Gronovius in praefatione libri Gronoviani de sestertiis, Graevius in epistol. ad Clericum data d. 13. Maii 1687. (v. Plinii natur. hist. ed. Bipont. T. I. p. XLV.), Cuperus, lettres de critique, p. 120., Creverius in tribus epistolis 1725—1727. editis, Oudendorpius ad Suetonium p. 2., B. G. Struvius in introductione in notitiam rei litterariae p. 109. de Harduini consuetudine aliorum scrinia compilandi eorumque labores in suum usum convertendi narrarunt, id vel latius patere, quam docti illi viri dixerunt, multiplici usu edoctus assevero. Ut taceam de innumeris adnotationibus, quibus Plinii locos illustravit, vel Dalecampio vel Salmasio vel Casaubono vel Valesio surreptis, innumeras coniecturas aliorum virorum doctorum tacite sibi vindicavit eaque in re ad furtum suum celandum non uno in loco illos ipsos viros doctos vituperat, quorum repertis utitur. Ut de multis pauca modo depromam, Pintiani coniecturas tamquam suas venditat 6, 4. 7. 12. et saepe alias per hunc librum, 8, 139. 172. 9, 56. 177. 10, 52. 90. 206. 11, 22. 181. 191. 257. 15, 49. 16, 115. 166. 17, 147. 192. 256. 18, 147. 20, 25. 163. 187. 227., Sabellici 6, 159., Budaei 8, 62. 154., Cagnati

2, 90., Massarii 18, 55., Lipsii 8, 210. 9, 51., Turnebi 10, 196. 205. 11, 16., Dalecampii 14, 80. 15, 9. 49., Salmasii 6, 214. 8, 38. 67. 9, 21. 46. 11, 37. 121. 126. 12, 44. 13, 14. 45. 77. 107. 15, 25. 19, 186. 187., Palmerii 13, 29., Gronovii 14, 51. bis, 15, 136. 20, 261. Neque eo contentus codicum lectionibus eodem modo utitur, neque solum codicum ab aliis collatorum, uti Toletani 9, 171. 10, 197. 224. 17, 77. 18, 186. 272. 19, 98., Chiffletiani 18, 90. 114., veteris codicis Dalecampii 6, 20. 116. 17, 245. 20, 39., verum etiam eorum, quos ipse primus inspexit, cuius fraudis exempla inter alios locos laudari possunt 2, 242. 5, 117. 33, 13. 35, 184. 37, 24. Quae omnia a me observata cautionem meam in repetendis codicum lectionibus ab Harduino allatis satis, puto, excusabunt, cum eorum scripturas e multo accuratioribus et certioribus collationibus petere possem, quae res etiam in *Gabrielis Broterii* libris, de quibus pariter supra est disputatum, eandem me rationem sequi iussit, ut eius excerpta tum demum laudarem, ubi e meis codicibus nihil enotatum invenirem, tum autem modo *codicem* vel *codices* Broterii afferrem, siglis ipsorum librorum ut parum certis omissis. Paucissimis modo locis in editione sua anno 1769. edita ad suos codices, in quibus praeter Regios collationes codicum Belgicorum, maxime Cameracensis (v. praefat. Broterii Vol. I. p. XXXVI. et Carrion. lectt. ant. 2, 3. ad Plin. 33, 44.), fuerunt, confugit, fere totus acquiescens in Harduino.

Ad praefationem Plinii a se Londini 1728. editam *Davides Durandus* codice Londinensi (Δ) est usus ita quidem, ut ipsum codicem satis, ut videtur, accurate recudendum curaret, quem librum fere cum Td consentire animadverti, cum deterioribus tamen, ubi ab his recedit, facientem. Num idem sit cum Londinensi ad 4, 106. laudato, non liquet.

Deinde aliquot ad Plinii capita satis magno codicum numero usus est *Comes de Turre Rezzonico* in disquisitionibus suis Parmae 1763. editis. Nonnulli illorum postea in usum meae editionis denuo sunt collati, ut Riccardianus (R), Carbonarinus sive Burbonicus (N), Mediceus I. (L); longe plurium ab aliis viris doctis non iterum inspectorum excerpta a me ea cum fide sunt repetita, quam ipsi Rez-

zonico in iis conferendis fuisse preceris. Certe illorum trium codicum excerpta nostra a Rezzonici testimonio saepe mirum quantum ea ratione differunt, ut unum Ianum fide dignum esse dubitare non liceat. Ceterum omnes illi libri recentioris sunt originis et fere deterioris notae, ut pleniore eorum collatione facile egere possis, et cum Rezzonicum saepissime perquam negligenter in enotandis variis lectionibus versatum esse animadverterem, tum demum eas attuli, si operae pretium videbatur neque eae ab aliis codicibus confirmabantur. Idque eo magis mihi licere arbitrabar, cum, si quis his sordibus uti velit, editionem meam minorem adire possit, ubi plene sunt adscriptae. Inspexit autem Rezzonicus *Ambrosianum* I. II., quibus usus etiam est Ferrarius de re vestiaria I. p. 58. 161., *Angelicum* sive *Passionaeum*, *Barberinos*, de quibus supra est dictum, *Caesenates* duos, *Escorialenses* duos, quorum secundus a Surita ad Antonini itinerarium etiam *Caesaraugustanus* dicitur, prior altero multo praestantior nunc videtur deperditus, *Farnesianum* sive *Parmensem*, *Politiani* excerpta e duobus libris Florentinis et uno Neapolitano, *Iovianum*, *Landianum*, *Mediceos* duos praeter supra commemoratum (L), *Pertusatinum*, *Ticinensem*, *Ugoletinum*, *Vallicellianum* et aliquot *Vaticanos*, in quibus insunt ii, quos supra litteris Dtux significavi. Praeter hos unus Rezzonicus usus est Vaticano I. 1950., Vaticano V. 1954., Vaticano VI. 1955., Vaticano VII. 1956., Vaticano 3533.

Idem fere iudicium ferendum de codice *Petropolitano* (p), cuius primam notitiam debemus Falconeto, qui, illius excerpta cum illustrandae et, ut sibi videbatur, emendandae parti Plinii de artium operibus agenti adhibeat, miris eum laudibus effert, multo sanius iudicante Iano in observatt. critt. p. 9. Scriptus non saeculo IX., uti mire videbatur Clossio, antecessori nuper Dorpatensi, sed XV., uti specimen eius a Muralto editum indicat, magna nunc sui parte est mutilus. Plures deinceps viri docti quasdam eius partes excerpserunt, uti praeter Falconetum Handius in Tursellino, Clossius in Seebodii et Friedemanni N. horreo 1828. III. 2. p. 30., Morgensternius in programmate Dorpatensi a. 1834. edito; plenissime tamen, satis bona variarum eius lectionum parte addita, de eo egit Eduar-

dus de Muralto in libello inscripto: *Beiträge zur alten Literatur*, Petropoli 1844, unde iam certius de illo libro iudicare possumus. Multum scilicet conspirat cum Monacensi P, Parisiensi h, cum Academico, Andegavensi, Gudiano, Menapiano, et cum multis interpolationibus sit inquinatus, nusquam in eo solo veram Plinii manum servatam me deprehendere memini. Ceterum has modo eius varias lectiones a quocumque demum illorum virorum doctorum nobiscum communicatas in hanc meam editionem transtuli, quae ut transferrentur dignae videbantur, nomina virorum doctorum, cui singulis in locis notitia lectionum deberetur, addere supervacaneum censens.

Accedimus ad *Georgium Zoegam*, qui in opere luculentissimo de obeliscis duos locos Plinii, 6, 174. 36, 63—74., secundum permultos libros manu scriptos emendare suscepit. Eos tamen omnes hoc loco enumerare non est necessarium, cum de maiore eorum parte iam supra variis in locis loquendi occasio nobis esset; commemorandi sunt ii, quorum nondum mentionem feci, et ii quidem omnes recentiores et fere nullius pretii: *Archivii* capitularis basilicae Vaticanae, *Britannici* tres (Harleianus 2676. 2677., bibliothecae regiae XV. C. XVII.), *Cantabrigiensis*, *Chigianus*, *Ottobonianus* reginae Christinae, *Palatinus*, *Urbinas*.

Paucissimos ad locos libri II. Ludovicus Marcus in editione Parisiensi anni 1829. adhibuit codicem *Richeletianum* a domino dictum et in Gallia servatum, *Vindobonensem* CCXXXIV. (ω) Hauptius ad 32, 11—13. 152. 153., quem vide ad Ovidii Halieutica p. 11. collato Endlichero in catalogo bibliothecae Vindobonensis p. 132., cui viro eruditissimo *fragmenta antiquissima* naturalis historiae (π) in catalogo illo p. 125. sqq. primum edita debemus. In laciniis nonnullis membranaceis, a bibliopega ad librum Hilarii Pictaviensis de trinitate compingendum adhibitis, Endlicherus aliquot locos Plinianos saeculo VI. exaratos detexit et a Friderico Reussio, medicinae doctore Herbipolitano, descriptos illo in libro primus publici iuris fecit. Continent haec fragmenta 33, 142—154. 157. 160. 163. 34, 3. 6. 8. 11. 13—22. 33. 34. 36. 37. 39. 41. 42. 109. 110. 112. 113. 115—118. et, uti iam Ianus in nuntiis litterariis Monacensi-

bus 1836. nr. 167. 168. p. 294—302. docte exposuit, nihil novi habent, quod non in libro Bambergensi aut aeque recte aut rectius legatur.

Duorum codicum *Cracoviensium* in bibliotheca universitatis illius urbis servatorum primam ego notitiam acceptam retuli Nicolao Bachio, viro, dum in vivis erat, amicissimo, qui in usum meum libri 35. § 79. 80. excerpsit. Postea Ioann. Troianski in programmate academico a. 1841. edito et ab ipso auctore benevolentissime mecum communicato non solum utrumque codicem accuratius descripsit eorumque specimen addidit, verum etiam praefationis Plinianae §§ 1—15. ex utroque codice cum omnibus vitiis descriptas edidit. Et est quidem codex alter membranaceus (η) saeculo XIII. vel potius XIV. eleganter scriptus cum codice Londinensi (Δ) ita fere consentiens, ut, quod iam Troianski recte animadvertit, ex eodem cum illo fonte derivatus esse videatur; alter chartaceus (λ) saeculo XV. exaratus cum libris deterioribus facit.

Agmen claudit codex incertae bibliothecae (σ) a *Snakenburgio* olim cum editione Basileensi 1525. ad librum II—V. satis accurate collatus, qui liber, cum antea I. A. Ernesti fuisset, nunc in bibliotheca Regia Dresdensi servatur (vide Eberti histor. huius biblioth. p. 290.). Innumeris mendis vel negligentia vel inscitia librarii ortis obsitus et manum interpolatoris non uno in loco passus, cuius luculentissimum exemplum 5, 51. deprehenditur, tamen deterioribus libris non est accensendus, ut qui saepe optimorum librorum scripturam auctoritate sua confirmet.

Praeter hos codices, quos aut per totum opus aut per partem certe eius cognitos habemus, viri docti passim scripturas ex aliis codicibus in medium protulerunt, quos partim eosdem cum aliis supra commemoratis esse probabile est. Hos iam ordine litterarum enumerabo. *Alciati* codicem laudatum vides ad 33, 40. *Amatus* Lusitanus „codicem antiquissimum" inspexit ad 21, 41. 43. *Asulani* liber commemoratur ad 7, 163., *Bayfii* ad 33, 40. 35, 163., *Bodleianus* ad 4, 107., *Bononiensis* servatus „in libraria minorum fratrum" a Pio ad Columell. X. 333. et in Gruteri lampade crit. T. I. p. 555. allatus est ad locum Plinii 17, 264., *Boswelii* codex ad 7, 201. ab

Ulitio ad Grat. Cyneg. 108. *Canteri* codex commemoratur a Iusto Iosepho Scaligero in Yvonis Villiomari animadversis p. 186., *Christinae* reginae codex fortasse idem cum Ottoboniano Zoegae ad 5, 18. 8, 2. *Ciacconius* in libro de triclinio aliquoties codicem laudat, quem ad Mel. II. 7, 13. antiquissimum dicit coll. Plin. 4, 61. *Cortius* codicem habuit, quem commemoratum vides ad 3, 55. 119. 134. 4, 141., eundem, nisi fallor, cum *Lindenbruchiano* a Cortio ad Lucan. 4, 141. laudato. *Divionensis* commemoratur a Gudio ad Phaedrum III. 13. et ab Eberto catalog. biblioth. Guelferb. p. 4., fortasse idem cum codice Harduini ad 4, 105.; *Gotticus* ad 7, 212., *Graziani* sedecim codd. ad 4, 107., *Iohnsonianus* ad 6, 197., *Laeti* codex a Broterio ad 4, 54. *Leidenses* duos codices inspexit Gronovius obss. 1, 4. 2, 16. coll. Heinsio in sylloge Burmann. T. III. p. 132., eiusdem bibliothecae duas membranas antiquissimas Oudendorpius ad Suet. Caes. 30., ad Frontin. strateg. II. 12, 3. p. 343. coll. ad Suet. Aug. 101., Appul. Metam. p. 152. 382. 451. et Ruhnken. ad Vell. II. 71.; tres laudat idem Oudend. ad Suet. Caes. 59., quattuor idem ad Suet. Aug. 14., quinque idem ad Appul. Metam. p. 213. 274., quorum librorum in numero ii fuisse videntur, quos ipse Vossius saepe ad Melam laudat. De *Lipsii* vetere libro vide ad 8, 34., de *Maerano* ad 37, 57. *Maphaei* Cardinalis codicem Romanum novit Pighius annal. III. p. 171., fortasse eundem cum eo, quem laudavi ad 34, 60. 77.; *Pauli Manutii* codicem Mercurialis var. lect. 3, 11. *Matthioli* codex commemoratur ad 16, 46., *Norfolcianus* ad 2, 56. 11, 196., *Nunnesii* ad 4, 88. 6, 35. 47. *Ortelius* in thesauro geographico subinde laudat tria vetera exemplaria (uti ad 37, 148.), quae, ubi nihil novi continebant, plerumque silentio transmisi. *Oxoniensis* laudatur ad 4, 106. 107. De *Pragensi* v. Titzium ad Plinii epp. 6, 20. p. 399. praef. p. V. et *Vorgeschichte der Teutschen*, p. 39. et 45., ubi variae lectiones ad nonnullas paragraphos libri IV. et XXXVII. afferuntur. Huius codicis excerpta 3. § 1—47. benevole ad me misit *Schneiderus*, professor Vratislaviensis, quae aliquoties cum optimis codd. conspirant; nihil tamen habet, quod non in aliis quoque libris inveniatur. Est in eo numero, in quibus bona mixta sunt malis, ita ut quodammodo medium locum inter x5 et x7

stemmatis mei teneat, multo deterior certe codice ab eadem manu scripto, qui Plinium Iuniorem continet; adde Schulzium in diar. scholast. 1831. nr. 72. Baptistae *Reccanati*, patricii Veneti, codex laudatur a Pontedera antt. Lat. et Gr. p. 52. 391. 392. *Resendini* codices duo laudantur ad 4, 112. *Sabellici* codex, quo ipse aliquoties ad Plinium emendandum usus est, inprimis notatur ad 5, 148. 6, 93. Iulius Caesar *Scaliger* usus est vetere codice ad 13, 100. (vide ad Theophr. H. Pl. p. 45.). *Shavisii* codex commemoratur ad 6, 197. *Surita* praeter librum Caesaraugustanum tres codices habuit e coenobio aulae Dei (v. ad 6, 103.). Robertus *Titius* in „locis controversis" usus est codice vetere (v. ad 18, 42.), quem cariosas membranas dicit in assertione p. 206. *Torrentius* aliquoties codicem suum commemorat, uti ad 16, 237. 34, 33., *Turnebus* autem in adversariis saepissime ad codices suos provocat, quos tres vetustissimos fuisse dixit ad praef. § 16. 19. *Ursini* codex laudatur ad 8, 165. 187. 26, 93. 35, 149., codices ad 9, 170.; de illo locutus est in appendice ad Ciacconii librum de triclinio, et si vera narravit Rezzonicus, nunc notatur Vaticanus 3861 (D). *Venetus* codex D. Antonii innotuit Gronovio obss. 1, 4. (coll. ad 36, 71.), alter *Venetus* Bessarionis laudatur ad 4, 107.

Praeter hos codices permulti quidem alii a Montefalconio in bibliotheca bibliothecarum, Comite Turre de Rezzonico, Haenelio in catalogo codicum et aliis viris doctis commemorantur, qui bibliothecas adierunt eorumque thesauros descripserunt, quam insignem copiam nemo mirabitur, cum constet summa admiratione totum medium aevum Plinii opus prosecutum fuisse, quod ei pro thesauro omnium omnino rerum erat, ex quo propemodum uno omnem qua egebant antiquitatis scientiam hauriebat. Recte autem Ianus multiplici experientia edoctus in obss. critt. p. 9. sq. professus est ex quamvis magno eorum numero vix magnum commodum ad Plinii emendationem redundaturum esse, nisi forte codex aliquis detegetur, qui maiori parti naturalis historiae eam opem ferat, quam Bambergensis extremae tulit. Nam priores Plinii libros in codicibus, quotquot eorum innotuerunt, omnibus aeque lacunosos esse, atque postremi fuerunt ante detectum Bambergensem, cum aliunde coniicere

possumus, tum docent duorum libellorum fragmenta, quae decessoribus meis in recensendo Plinio dudum cognita ab iis non ea cum cura sunt usurpata, quam, illis fragmentis semel in lucem protractis, adhibitam iis fuisse iure exspectaveris. Primo loco hic mihi dicendum est de fragmento illo pretiosissimo (*Pseudo-*) *Appuleii de remediis salutaribus*, de quo iam a Salmasio detecto et aliquoties in usum vocato, sed ab Harduino, quod in codice Parisiensi mireris, praeterquam in locis iam a Salmasio tractatis prorsus neglecto, et nuper a Friderico Dübnero benevolentissime in meum usum toto descripto, ipse ego uberius exposui in quaestionum Plinianarum specimine 1. Dresdae 1839. edito, unde quae ad rem faciunt suo loco repetam. Pauca haec folia tot Plinii locos integritati suae restituunt, ut prae iis facile vel centum codices minorum gentium proiicias. Alterum fragmentum item ab Harduino fere neglectum, illo quidem longe inferius, magnae tamen utilitatis ad nonnullas Plinii paragraphos emendandas, servatum est in *scholiis ad Germanici prognostica* (apud Buhlium Vol. II. p. 112. sqq.). Leguntur ibi ex libro Plinii XVIII. §§ 213. 214. 234. 235. 237. 246—248. 255. 256. 268—271. 278—294. 309—313. ad verbum transcriptae et ex fonte omnibus codicibus longe puriore haustae, quod cum praeeunte Hadriano Iunio in animadversionibus 6, 22. Pontedera in antiquitt. Latt. et Graecis aliquoties probaverit, ego in tempore plenissime demonstrabo.

Perbonis codicibus usus est etiam *Dicuil* in libro *de mensura orbis*, ab Harduino negligentissime inspecto et post Walckenarium a Letronnio Parisiis a. 1814. cum commentario verae eruditionis plenissimo edito. In universum ille scriptor conspirat cum optimis meorum codicum, ita ut eum cum codice A contendere velim; nonnumquam solus ex omnibus libris hucusque collatis veram scripturam servavit (5, 48. 6, 180. 197.) vel vulgatam β ab Harduino male desertam confirmat (6, 37.), interpolationibus tamen et hic non prorsus vacuus (3, 87. 6, 37.). In quorum numero num additamentum cum Solino ei commune et per se bonum ac probabile (4, 95.) sit ponendum, ambigo, recipere tamen in ipsam orationem non ausus.

Ex codice satis memorabili excerpta sua Pliniana *Isidorus Hispalensis* sumpsit in etymologiarum libris, de cuius operis, uti nunc habetur, auctoritate in Plinio emendando difficile est iudicatu. Id hoc loco uberius exponere longum est et satius videtur lectores quorum refert ad Iani doctam novissimae Isidori editionis censuram diurnis antiquariis 1837. nr. 84. 85. 86. insertam remittere. Certo scimus codicem quo usus est Isidorus integriorem et pleniorem fuisse codicibus praeter Bambergensem omnibus (v. ad 34, 95. 37, 154.), subinde ex eo solo veras in Plinii orationem scripturas recipiendas fuisse (37, 148. 197.), neque tamen corruptelas vulgares ab eo abesse, uti aliquo in loco Isidoro ex Plinio restituendum est *aerosus* pro *erosus*.

Primus ego, postquam unus Ulitius ad Gratii Cyneg. 432. unum eius locum ad Plinii 2, 234. adhibuit*), usus sum *Roberti Canuti Crikeladensis defloratione Pliniana*, de qua per nonnullos codices servata paulo uberius disputandum videtur. Is Prior Oxoniensis saeculo XII. totam Plinii naturalem historiam in novem libros contraxerat et hanc epitomen Henrico II. regi Angliae dedicaverat. Plures iique integri huius libri codices in Britanniae bibliothecis servantur (vid. quae dixi in diurnis scholastic. 1833. nr. 52. p. 413.); unus isque magna sui parte detruncatus exstat in bibliotheca Guelferbytana (v. Ebert. catal. huius biblioth. nr. 692.), cuius praefectus doctissimus mihique amicissimus Carolus Philippus Schœnemann illum utendum mihi benevolentissime transmisit. Hic codex, saec. XIV. quadraginta duobus foliis quadruplicatis scriptus, deflorationis modo libros tres sive eam partem continet, qua octo priores Plinii libri usque ad § 145. sunt excerpti, praemissa vetere Plinii vita (in edit. Bipont. T. I. p. XI.), praefatione Roberti ad Henricum II. regem manu, ut videtur, saeculi XVIII. exarata, denique prooemio ad lectorem, cui haec verba gravissima inserta leguntur: „Nihil omnino de meo interpono, sed integrum quandoque capitulum integramve sententiam de rebus quas in no-

*) Postea cognovi etiam Dalecampium hanc epitomen inspexisse, qui ad 7, 20. § 85. tamquam e M (r). laudat verba *visu* — *notare*, eaque sola hoc capite exstare; haec vero leguntur apud Robertum. Adde 7, 140. 207.

titiam ducere libuit non meis, sed ipsius Plinii integerrimis verbis conscribo. — In margine autem, ubi necessarium putavi, super iis maxime, quae obscura vel gravia ad intelligendum proponuntur, ingenioli mei qualemcunque capacitatem communicavi, nullum praeiudicium doctioribus faciens." Harum vero glossarum marginalium in codice Guelferbytano nullum est vestigium, uti in universum Robertus paucissima in oratione Plinii immutavit, nisi quod nonnullas paragraphos aut in brevius contraxit aut transposuit (3, 68. 66. 7, 41. 37. 175. 174.) et ea de causa ingenio suo aliquid condonavit. Unum additamentum, quod e margine in ipsa Plinii verba migrasse dixeris, legitur 7, 179., ubi Robertus, pluribus vaticiniis vetustis e Plinio repetitis, ad superstitionem ethnicorum castigandam addit: „Sed his vaticiniis non credendum, cum saepius falsa sint." In integris autem Roberti codicibus, uti ex eius prooemio patet, index totius epitomae Pliniano similis inveniatur necesse est. Ceterum codex e quo bonus monachus sua sumpsit, quem, sicubi laudandum habebam Robertum, nominavi (quo loco statim id addendum, per eas paragraphos, ubi excerpta eius afferuntur, ibi modo ea intelligenda esse, ubi nominatim dicuntur, et ex silentio nihil esse coniiciendum), non optimis quidem (quod iam illud *Arabiam* 2, 190. prodit), at melioribus certe est accensendus et magnam similitudinem cum Kr et cum lectione vulgata β prae se fert, cuius bonas lectiones saepissime confirmat. Permultis locis bonas et aliorum et illorum librorum lectiones confirmat, solus coniecturis virorum doctorum calculum adiicit (2, 90. 108. 114. 6, 59.), solus etiam ex omnibus meis libris veram lectionem aliquoties prodit (6, 214. 8, 36.), ut integro codice uti nobis non licuisse sit dolendum. Idem vero cum alia vitia, tum interpolationes omnibus codicibus communes habet (2, 4.), et aliquoties solus est interpolatus (3, 5.), quo etiam referri possunt dittographiae sibi appositae, uti 2, 89. 5, 53.

Ineditis scriptoribus, unde aliquem fructum in emendationem Plinii redundaturum sperabam, cum eam curam impenderim, erunt qui mirentur *Vincentii Bellovacensis* specula a me non esse in auxilium vocata, quippe quae Plinii emendationis gravissimum esse

subsidium vulgo dicantur. Neque ego laborem taedii plenissimum reformidavi, quominus Vinçentii speculum naturale ex editione principe Mentelina anni 1476., qua sola ad usum criticum uti licet, per octo libros priores cum Plinio conferrem variasque lectiones inde excerptas margini exempli mei adscriberem. Proventus variarum lectionum sane ingens erat, fructus autem perquam exiguus aut, si verum dicere volumus, nullus. Usus enim est Vincentius, qui medio saeculo XIII. opus suum conscripsit, Plinii codice corruptissimo, multis locis interpolato (id quod iam ex duabus lectionibus sibi appositis patet, uti 2, 193. *fremente, alias fervente,* 33, 129. *exsculptis vel expulsis*, 36, 165. *persenices*, *alias pasternices,* 37, 89. *interpellari vel interpolari,* 37, 120. *cyanei*, *alias resani*), multas novas lectiones malas, bonas et ab codicibus aliis non comprobatas nullas exhibente, et praeterea tantas in verbis Plinii mutationes sibi indulsit, ut iam hac ex causa auctoritas eius critica fere prorsus sit spernenda. Neque, puto, viri docti eum tanti fecissent, si cognita habuissent, quae ipse Vincentius in prologo speculi historialis 10. de ratione excerpendi scriptores veteres est confessus. Dicit enim: „Sic ego, licet omnis revera mendacii detestator, nec propriae quidem conscientiae stimulo remordente, nec istorum calumnia deterrente, et de flosculis Aristotelis et *de ceteris quos in hoc opere per diversa capitula inserui* et propriis auctorum nominibus annotavi; et si forsitan ex aliqua causarum praedictarum in plerisque locis aliquid immutaverim de superficie vel ordine verborum *), audacter tamen et scribam et dicam hanc vel illam sententiam illius auctoris esse, cuius scilicet nomen in titulo continetur." Recte igitur Beckmannus in libro inscripto: *Vorrath kleiner Anmerkungen*, T. II. p. 368. in Vincentio utendo summam cautionem criticis commendavit, eoque minus ego in labore illo mihi pergendum esse putabam, quo minorem utilitatem habiturus esse videbatur, nisi omnia excerpta illa commentario meo insererem, quod

*) Saepissime hoc factum esse iam inde docemur, quod in iisdem Plinii verbis ob certas causas a Vincentio diversis locis bis terve positis magnas haud raro diversitates deprehendimus, quae uni illi immutandi licentiae acceptae referuntur.

ne facerem et natura et multitudo harum sordium impedivit. Neque fateri dubito, vel si unum alterumve nomen alicuius herbae, lapidis, animalis ex Vincentio restitui posse scivissem, tamen totum eius opus me non excerpturum fuisse, cum hoc lucrum comparatum cum ingenti labore nimis videretur exiguum et otio mihi concesso melius parcendum esset. At multiplici experientia edoctus animadverteram, quae verbi causa Schneidero Saxoni nova itemque bona apud Vincentium videbantur, ea omnia in meis codicibus reperiri vel certe facillima et certissima coniectura ex aliis scriptoribus vetustis, nisi dudum sunt emendata, emendari posse.

Pauca denique addenda sunt de re quadam perquam mirabili et ad cognoscendam qua Plinius medio aevo gauderet auctoritatem utili. Inveniuntur scilicet apud nonnullos illius aetatis scriptores loci, quibus illi Plinii testimonio laudato veritatem narrationis suae comprobare student. Eos si apud ipsum Plinium quaeris, nusquam reperies. Hos locos cum ego primum inspexissem et apud Plinium frustra quaesivissem, suspicio mihi oboriebatur scriptores illos pleniore quam nos codice usos fuisse, tali fere, qualis est Bambergensis; mox tamen eam abieci, cum in illis locis e Plinio personato laudatis aliquoties vel liber XXXVII. nunc e Bambergensi suppletus occurreret (v. Servium ad Verg. Aen. 8, 401. coll. Plin. 37, 30.; ad 4, 261. coll. Plin. 37, 115.; ad 1, 174. coll. Plin. 37, 139.), ut, si vera essent illa testimonia, pleniores adeo quam Bambergensem codices exstitisse credendum esset. Deinde crederem, si apud unum aliquem scriptorem illi loci invenirentur. At cum ipse ego quattuor norim, qui Plinii auctoritatem falso prae se ferunt, plures fortasse aliquando inveniantur; porro cum vel recentissimi neque semper gravissimi mediae aetatis scriptores opera sua testimoniis Plinii exornarint, ubi perquam mirum est omnes illos pleniores codices tam cito periisse, ut eorum praeter Bambergensem nullum amplius exstet vestigium, nunc mihi certissime persuasum est levem aliquam fraudem illorum hominum hic agnoscendam esse, qui, ut narrationibus suis fidem facerent, Plinii nomen adscripserunt, cuius naturalis historia per totam mediam aetatem ut fons omnis humanae scientiae et encyclopaedia universalis in summo honore habita

omnem de veritate dubitationem ademptura esset. Certi vero boni illi monachi erant vix quemquam locos illos a se laudatos apud ipsum Plinium quaesiturum esse; tanta erat operis auctoritas, ut, etiamsi aliquid in eo non inerat, inesse tamen posset. Fraudem vero aliquam doctam illis saeculis, ut nunc scimus, non inusitatam (de Graecis scriptoribus idem docet Bernhardy in anal. ad geogr. Graec. min. p. 28.) admissam fuisse etiam inde colligi potest, quod numquam ipsa Plinii verba afferuntur neque libri numerus disertis verbis laudatur. Sunt autem illi fraudatores Scholiastes Lucani 5, 101., mythographi Vaticani, scriptor qui composuit Gesta Romanorum (v. Græssium virum doctissimum in translatione huius operis T. II. p. 261. 262.), potissimum Servius interpolatus, quem praeter locos supra laudatos vid. ad Eclog. 3, 8. Georg. 1, 59. 2, 119. 152. 3, 422. Aen. 1, 398. 4, 551. 8, 33. 652. (ubi locus Plinii X. 22, 62. a Leone Gottingensi perperam est laudatus), 9, 715. 10, 174. 184. 272. His denique accedit Eybus, qui in margarita II. 1, 10. 4. haec verba: „Animi magnitudo nihil ad ostentationem, omnia vero ad conscientiam refert rectique facti mercedem non ex populi sermone, sed ex facto petit," tamquam a Plinio scripta affert.

Iam ad codices ut redeamus, per ingentem eorum numerum ingentem etiam corruptelarum omnis generis numerum inveniri cum singulae paragraphi naturalis historiae doceant, unde ortae sint et quatenus oratio Plinii illis sublatis emendari possit, paulo accuratius est exponendum. Et alii quidem errores Plinio cum aliis scriptoribus sunt communes, ita ut vel usitatissimae voces incuria librariorum corrumperentur, uti 4, 19. pro *totam Atticen* codex A habet *tota maticen*, codex R 4, 93. *cytitur* pro *circiter*, idem codex 4, 119. *stacim*, d autem *statim* pro *spatium*, quarum corruptelarum causam maximam eam esse, quod omnes quos habemus codices ex archetypo aliquo litteris uncialibus exarato sunt transcripti, cum sexcenti alii loci docent, tum praeter eos, quos supra ad singulos codd. enumeravi, nullus clarius quam 4, 57., ubi cum vulgo scribatur *Sunt et in Megarico sinu* (insulae), omnes codd. loco verbi substantivi *VII* habent, pro quo in mea editione *uti* legitur. Horum vero erro-

rum numerus apud Plinium per ipsius operis naturam magis etiam quam apud multos alios scriptores augeretur necesse fuit. Partim enim numeri maxime in prioribus libris obvii multos errores genuerunt, ex quo genere ortam unam ridiculam interpolationem *clemens* commemoravi ad codicem V (coll. Tzschuck. not. crit. ad Melam II. 3, 1.), partim nomina propria, maxime geographica, nomina herbarum et lapidum librariis incognita eos primum ad errores, tum ad interpolationes deduxerunt; et illos quidem non diu post editam naturalem historiam oriri coepisse illi potissimum scriptores, uti Zieglerus quoque in praefatione ad secundum Plinii librum vidit, docent, qui vetustiores omnibus nostris codicibus antiquissimos libros adire potuerunt, uti Solinus (coll. Salmas. exerc. p. 170. b. B.), Martianus Capella, Plinius Valerianus, Isidorus, Dicuil. Ita quod Plinius 2, 180. scripsit *Arbelam*, una modo manus secunda codicis R servavit, cum ceteri omnes libri cum Martiano exhibeant *Arabiam;* 8, 40. Solinus quidem scripturam omnium codicum *iugerum* confirmat, quam non Plinianam esse posse iam Muretus et C. Gesnerus tam ex rei natura, quam ex Aristotelis testimonio ostenderunt. Cui depravationi magis magisque serpenti iam Cassiodori tempore ipsoque auctore occurrebant (vide quae docte et eleganter hanc in rem disputavit Olleris in libro Parisiis 1841. edito: *Cassiodore conservateur de l'antiquité Latine*); et in scriptoribus hanc curam expertis Plinium etiam fuisse cum per se est probabile, tum non inepte mihi videor colligere ex subscriptione libri IV. in codice A iam supra commemorata: *Feliciter Iunius Laurenaus relegi,* quae, uti hoc et in aliis scriptoribus factum scimus, ex uno codice in alterum transcripta et propagata maiorem vetustatem redolet, quam cui codex ille A est tribuendus. His tamen recensionibus multo arctiores fines fuisse, quam nuper credi coeptum est, illa ipsa subscriptio in codice Plinii docet, et verbum *relegi* egregie confirmat ea quae de hac re Iahnius meus in praefatione editionis tertiae Horatii sui sobrie disseruit. Latioris sine dubio ambitus fuerunt illae seu emendationes seu interpolationes, quas saeculo XII., qua aetate verba Plinii iam corruptissima circumferebantur, Robertus abbas Thoriniensis (Thorigny) in Gallia se in codicem naturalis

historiae intulisse his verbis profitetur: „Ingens Plinii historiarum volumen elegantissime scriptum — — — et corruptum correxit" (v. Guiberti abbat. de Novigento opera, p. 716., et quae ipse dixi in diariis scholasticis 1833. nr. 52. p. 414.). Praeter hos vero errores aliud eorum genus maximam depravationem verborum Plinianorum effecit, lacunas dico, quarum largior messis vix apud ullum alium scriptorem Latinum invenitur; e Graecis unus Pausanias hoc nomine cum Plinio comparari potest. Contra liberum fere se tenuit glossematis, quae, sicubi inveniuntur, ferme sunt supplementa librariorum ad explicanda asyndeta, ad expediendam constructionem κατὰ σύνεσιν (uti 34, 153. eiiciendum fuit *prodest*) et similes res minores.

Ad lacunas igitur cum iam perventum sit, ante omnia hic loquendum est de codice *Bambergensi* iam supra descripto, cuius primarium meritum in ipsis illis lacunis et demonstrandis et explendis cernitur. Et est quidem hic codex omnium Plinianorum longe praestantissimus et, quales raro editoribus veterum scriptorum obveniunt, ex archetypo suo ab librario ita descriptus, ut hic in transcribendo aut summa negligentia uteretur aut archetypi scripturam non ubique intelligeret. Et hoc, quod postremo loco dixi, huic librario non semel accidisse docent loci quales sunt 32, 140., ubi pro *Aiunt ita curatos* in B legitur *nunti et curatos si*, vel 35, 7., ubi pro *stimulatio* in B legitur *stimmatio*, vel 35, 1., ubi cum librarius codicis B litteras in archetypo *cata prope* non amplius legere posset, spatium vacuum reliquit. Multo saepius tamen negligentiae crimen in librarium cadit, cuius exempla hoc loco commemorare non opus videtur, cum ex ipsa Iani collatione typis expressa nemo non affatim ea petere possit. Hinc ineptam manum primam postea corrigendo, radendo, supra scribendo emendatam, ut chartae parcerem, non ubique afferendam putavi, sed tum demum, ubi referre videbatur, utraque tum manu ita sibi apposita, ut eas per B^1 et B^2 discernerem, quarum siglarum iam consentaneum est priore plerumque deteriorem lectionem, posteriore veriorem significari. Haud raro tamen ipsa manus prima veriorem lectionem exhibet, uti 32, 10., ubi B^1 recte habet *mitulos*, B^2 cum plerisque omnibus codd. *vitulos*, quod interpolationem vulgo regnan-

tem *vitulos marinos* provocavit; vel 32, 27., ubi B[1] vestigia verae et in ceteris omnibus codd. servatae et a Dioscoride confirmatae scripturae *friabiles* habet, cum B[2] inepte scripserit *fragiles;* vel 32, 128., ubi cum vulgo recte scribatur *defervefacta*, B[1] levi errore habet *deferrefacta*, quod per B[2] male est interpolatum in *de farre facta;* vel 35, 38., ubi pro *orcis* B[1] habet *urcis*, B[2] ex interpolatione *urceis*. Et hae quidem deteriores lectiones manus secundae ortae sunt, si quid video, ex glossis marginalibus illi codici archetypo iam adscriptis, unde Bambergensis est descriptus, quas librarius, ne quid archetypi periret, sive bonas sive malas repetiit. Hinc huius manus secundae duo genera discernenda, alterum emendationum manus primae calamo lapsae, alterum malarum lectionum et interpolationum ex margine codicis archetypi in Bambergensem transgressarum, quam meam sententiam a vero non abhorrere inprimis illud *de farre facta* docere videtur, quod quomodo ipsam codicis archetypi scripturam exhibeat, nemo demonstrabit, cum eam potius in *deferrefacta* inesse sit certissimum. Ut tamen lectores huius editionis viderent, quam externam speciem utraque manus in codice Bambergensi prae se ferret, exemplum eius proposui libri XXXVII. §§ 203—205., quae totae ad fidem illius sunt expressae. In universum autem codex B summis virtutibus eminet, innumeris locis aut veram scripturam solus exhibet aut leviter corruptus originem corruptelae ceterorum codicum patefacit, interpolationes eorum ostendit, parva glossemata ex asyndetis potissimum non intellectis orta removet. Ne tamen caeco studio eum sequamur, non modo ingentem numerum errorum per negligentiam librarii natorum habet, cum et litterae male omittantur, uti 35, 142. pro *in arte* male in eo scribitur *inte*, et terminationes vocum propter similitudinem illarum confundantur, uti 35, 141. *Leontiscum Aratum* in eo legitur pro *Leontiscus Aratum*, verum etiam maioribus subinde vitiis laborat. Nam et multas corruptelas ad maiorem aetatem recedentes habet, uti 32, 5. *ventrem* pro *Venerem* cum secunda lectione *invenerim*, 32, 13. *pithias* pro *anthiam*, quod viri docti ex Ovidio dudum reposuerunt, 32, 63. *nomen creatura* pro *nomenclatura*, 35, 4. *figurabundus crimine* pro *figurarum discrimine*, 35, 144. *illam cum* pro *Iliacum*, et glossema-

tis est oneratus, uti 33, 26. in codice B scribitur *vita priscorum*, in h et edd. vulgatis *priscorum vita*, cum VRdil recte unum nomen *vita* agnoscant, et aut ipse aut codex archetypus manum docti alicuius librarii emendantem et interpolantem est expertus. Ita 34, 17. pro *prorogari* faciliorem lèctionem habet *propagari*, eodem loco *antris* pro *atriis*; 34, 88. cum nomini *infante* ex sequenti adverbio *miserabiliter* adhaesisset littera *m*, statim post pro *blandiente* interpolatum est *blandientem*; 35, 9. recte cum vulgo scribatur *aevum*, ex quo in aliis codd. solito errore factum est *eum*, librarius codicis B scripsit *deum*; 35, 139. quod in bonis codd. scribitur *ab Oeta*, in aliis corruptum in *avoeta*, in aliis mutatum, ut certe voces adessent, *avo et a*, B interpolatum exhibet *a Boeotia*; 36, 41. vulgo cum recte legatur *alii religatam* (sc. leaenam), in B est interpolatum *aure ligatam*, quod ortum est ex non intellecto *ALIRELIG*, uti in codice archetypo scriptum fuerat; 36, 74. pro eo quod vulgo e multis bonisque codicibus recte legitur *in molitione*, in aliis varia ratione deturpatum, B interpolationem sibi propriam habet *in immolatione*. Quae omnia de auctoritate codicis B hucusque disputata cum e libris XXXII—XXXVI. petita sint, loquendum iam est de libro XXXVII., qui a prioribus libris aliquantulum differt. Nam etiamsi hic quoque liber e codice ceteros omnes multum superante est descriptus, quod cum ex innumeris aliis locis, tum ex §§ 80. 81., ubi solus ceterorum codicum interpolationes putidas convincit, et §§ 183—187. luculentissime demonstrari potest, ubi scripturae vulgatae interpolationes perspicimus quidem, at, quia hic locus in B excidit, quid iis faciendum sit nescimus, tamen fons, unde hic liber est derivatus, in universum minus fuit liquidus quam priorum librorum. Etenim non modo in singulis nominibus codex B hunc per librum est interpolatus (uti § 4., ubi *tot praelatis* mutatum est in *praelatis multis*; § 85., ubi lepidissima ironia *feminarum senatusconsulto* tota exstincta est per interpolationem *feminarum iudicio*; § 92. gemma quaedam vulgo dicitur *languidius refulgens*, pro qua eleganti metonymia in B ieiune scriptum legitur *minus refulgens*; § 149. pro *aliam autem* (gemmam) *quam Belum vocant* in B inepte est transpositum et interpolatum *Belum autem aliam quam sic vo-*

cant; § 151. gemma capnitis dicitur *pluribus spiris fumida*, ubi media vox in codd. in *ispidis* et *hispidis* corrupta ingenio librarii B transiit in *iaspidis*, et in ipsa peroratione totius operis Ianus p. 467. multa interpolata censet), verum maiores etiam interpolationes in eo inveniuntur, quales idem codex in prioribus libris non habet. Ita § 90. magnum glossema insertum legitur, § 100. alterum minoris ambitus; § 140. librarius cum verba *iam hederae staticula et equorum ornamenta* in codice iam evanida non legere posset, pro iis *et aliorum* substituit; § 151. pro vulgato *eadem est quam ostracitin vocant* in B maiores per ambages verborum scribitur *quoque quae eadem esset quod est quae ostracitis vocatur.* Hinc rursus ut ad priores libros redeamus, id de codice B est addendum, in eo interdum verba immerito omitti, uti 32, 40. *aegrum,* 32, 128. *scabritiam,* 34, 11. *iussu praeconis,* et lacunas inveniri, quae ab aliis libris explentur, quam per observationem ad rem paulo supra significatam sum regressus. Plinio scilicet haec sors iniqua cecidit, ut nullus, ne Bambergensi quidem excepto, eius codex liber sit hoc genere vitiorum. Hinc plurimae lacunae inveniuntur in editionibus ante Harduinum editis, quarum ultima commemoratu digna est Dalecampiana (β); plures etiam factae sunt ab Harduino, qui, sicubi in uno alterove suorum codicum verba nonnulla omissa invenit, ea tamquam adulterina fere ubique eiecit; presse eum in hac quoque re est secutus Broterius (γ). Huius rei ut plenam notitiam acciperemus neque incertae dubitationi de recipiendis eiiciendisve verbis in uno aut pluribus libris omissis obnoxii essemus, hoc est summum nec satis aestimandum meritum codicis B, sed hac ipsa de causa sequitur certum de hac re iudicium nos modo in libris sex novissimis ferre posse. Quantopere igitur librariorum in hac re licentia per hos libros grassata sit, accuratius demonstrandum et ipsae lacunae in quasdam classes distribuendae, unde statim apparebit eas uni temeritati et negligentiae librariorum deberi, non esse tribuendas doctae sedulitati librarii alicuius Plinium emendare volentis, cum in diversis promiscue codicibus inveniantur; additamenta vero, quibus in aliis libris illae lacunae explentur, non esse glossemata, sed ipsa verba Pliniana intelliget qui singula loca

diligentius examinaverit. Primum igitur enumeremus partem earum lacunarum, quae in diversis codicibus exstantes tamen ab aliis codd. supplentur et proinde etiam in βγ non inveniuntur, addita nota eorum codicum, qui lacunam habent: 22, 14. VRd. 33, 16. i. 65. VR. 109. VR. 161. R. 164. R. 34, 26. Rh. 70. R. 77. 78. h. 83. VRdh. 86. VRdh. 118. VRhr. 120. VRh. 121. R. 165. VRdh. 177. VRdh. 35, 31. R. 76. N. 77. N. 154. R. 36, 11. VRdh. 45. Rdh (V?). 61. VRh. 63—65. VRdh (varii ambitus). 92. r. 95. VRdhp. 110. Rdh. 115. h. 144. 145. Rdh. 165. Bdh. 166. Tdh. 168. dh. 176. dh, margo Victorii. 190. dhr. 193. dhr. 37, 6. C. 8. 9. dh. 9. PC. 14. d. 29. dh. 30. h. 32. P. 38. h. 39. b. 43. d. 44. d. 51. dh. 64. C. 65. d. 79. d. 83. 84. d. 98. CP. 100. d. C. 102. P. h. 108. Ph. 111. 112. Pdh. 113. 114. dh. 113. C. 114. dh. CP. 119. C. 120. CPdh. 148. P. 156. C. 160. dh. 168. dh. 186. C. 187. P. dh. 188. d. 191. dh. 192. dh. 196. P. Hinc transeamus ad commemorandas graviores earum lacunarum, quae in solo Bambergensi inveniuntur, additis notis codicum, in quibus praeter βγ illae explentur: 32, 42. VRd. 84. VRd. 91. VRd. 136. Vdh (et partim RK). 33, 16. VRdh. 45. VRdh. 77. VRdh. 92. VRdh. 101. VRdh. 126. VRdh. 34, 47. VRLdh. 116. VRdh. 121. VRdh. 127. VRTdh. 161. VRTdh. 177. VRdh. 35, 53. VRdh. 170. VRdh. 194. dh. 196. VRTdhr. 36, 41. VRdh. 113. RPdh. 134. Rdh. 148. Rdh. 161. dhr. 37, 8. PCdh (codd. Gelenii). 17. CPdhr. 18. P. dh. 35. CPdh (codd. Gelenii). 36. CPKdh. 40. CPKdh. 43. CPKdhlr. 60. CPdh. 68. Pdh. 88. CPdh. 101. CPdhr (codd. Barbari). 102. CPVdhr (codd. Barbari) — Pdh. 106. CPVdhr. CPdh. 110. CPKdhl. 111. CPdh. 116. P. CP. 117. P. 118. CPVdhr. CPVdhr. 123. PVdhr. CPVdhlr. 135. Pdh. 140. CPKdhr. PVdh. 141. CPdhr. 155. CPdh. 167. CPdh. 168. P. CPdh. 182. CPKdhr. 183—188. CPKVdhlr. CPVdhr. CPVdhr. 189. CPKd. 195. Pdhr. Has vero lacunas Bambergensis multum compensat magno numero eorum locorum, ubi orationem Plinianam hucusque lacunosam vel has ipsas ob lacunas interpolatam egregie explet. Et primum quidem gra-

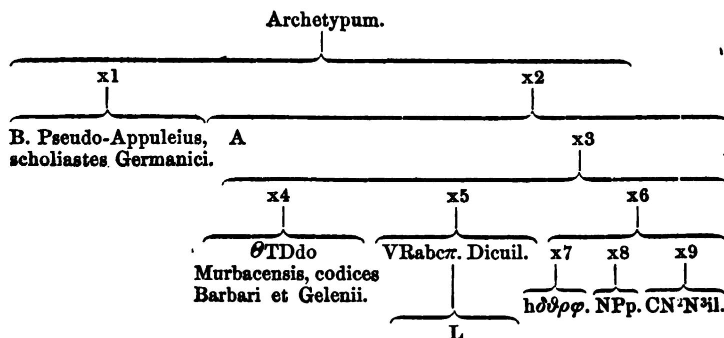
viores eorum locorum afferamus, ubi, cum Harduinus auctoritatem suorum codicum secutus pleniorem lectionem Dalecampianam (β) glossematis, ut ipsi videbatur, et additamentis librariorum liberasset, Bambergensis hanc ipsam lectionem β calculo suo approbavit, ad quam nobis recedendum fuit. Hic quoque notas eorum librorum addemus, qui cum B et β faciunt; ubi tales notae a nobis additae non inveniuntur, soli libri Bβ conspirant. Sunt igitur hi fere loci: 33, 4. P (Passion). 36. h. 161. Ph. 34, 107. codd. Barbari. 177. P. 35, 159. P (margo Victorii). 36, 30. P. 35. 81. codd. Gelenii. 37, 80. h (et ex parte CP) — CP (quamquam corrupti). 97. (quae in hac § Harduinus e codd. omisisse ait, postea Broterius ex omnibus libris restituit). Praeter hos locos sunt alii, ubi non solum Bambergensis, verum etiam alii codices sane corrupti lectionem lacunosam omnium editionum explent, neglecti illi a viris doctis quibus eos inspicere licuit; vid. 36, 116., ubi e codicibus ante me collatis Kdr editores attentos facere potuerunt; 37, 145., ubi d similia Bambergensi exhibet. Sed haec omnia levia sunt prae illis locis, ubi unus B lacunas quae hucusque in omnibus codicibus et editionibus exstabant egregie explet eiusque unius auctoritate fretis Plinio sua restituere nobis licebat. Missis rebus levioribus commemorabo 32, 36. 119. 125. 33, 75. 76. 110. 34, 88. 95. 36, 65. 79. 102. 137. 180. 37, 38. 170. 176. 199. et magnum illum locum, quo totum opus per Bambergensem demum egregie clauditur. His tamen omnibus res nondum conficitur, et licet libri sex postremi naturalis historiae nunc multo integriores et pleniores quam antea legantur, tamen non pro certo affirmaverim nullam omnino in iis lacunam restare. Inveniuntur loci, ubi paucissimi neque semper praestantissimi codices lacunas explent, uti 36, 11., ubi verba nonnulla a ceteris omnibus codicibus omissa praeter βγ unus B exhibet, vel 36, 130., ubi lacuna quam BRd faciunt praeter scripturam vulgatam in uno libro h non invenitur, vel 36, 165., ubi verae scripturae vulgatae unus K accedit. Sed omnium maxime memorabilis est locus 34, 94., ubi β (quae aliis locis, uti 34, 102. 37, 114., sola lacunas admisit) verba recte habet, quae ab omnibus omnino codicibus, etiam B, absunt. Totum vero hoc de lacunis

caput ea de causa accuratius pertractavi, quia certissime inde iudicari potest, quo statu libri triginta priores (nam librum primum minus hoc loco in censum venire intelligitur) ad nos pervenerint, ubi tale subsidium emendationis, quale est B, non adest. Multas etiam per hos libros lacunas in diversis codicibus exstare et vulgatam β hic quoque haud raro pleniorem esse quam vel bonos codices omnes aut certe singulos commentarius noster docet; at multo plures latere et aut prorsus non detegi posse, quia nullum earum vestigium exstat, aut propter interpolationes, quibus librarii talibus locis hiantibus succurrebant, id modo per coniecturam effici, ut Plinium aliquid scripsisse sciamus, quod non amplius exstat, quid scripserit nesciamus, id cum per se tam probabile sit, ut propemodum certum dicere possis, tum Pseudo-Appuleius Salmasianus et nonnulli loci a me notati demonstrant, in quibus lacunarum signa deprehendisse mihi videor; vid. 2, 147. coll. observatione nostra 39. ad indicem libri secundi, tum notam 12. ad indicem libri 16., porro 4, 112. coll. ad 34, 149., denique 4, 49. 58. 6, 136. 11, 267.

His igitur de singulis codicibus satis copiose, at non, ut puto, ultra necessitatem disputatis loquendum est de ratione quae inter illos intercedit; revocandi sunt ad suas classes et familias, suus cuique locus assignandus, stemma eorum, quoad eius fieri potest, proponendum, corrupti a minus corruptis, interpolati ab integris secernendi, ut paucis dicam, demonstrandum, quinam secundum regulas artis et inepta libidine spreta prae ceteris sint sequendi, quinam secundo loco supplementi instar usurpandi, quinam repudiandi. Magnae vero hoc in negotio versanti occurrunt difficultates, quarum prima est, quod naturalis historia, opus maximi ambitus, iam vetustissimis temporibus lacerum modo et detruncatum in manus librariorum venit, qui proinde ad apographum suum supplendum prorsus diversum codicem sequebantur, unde haud raro factum est, ut unius codicis partes diversae diversum apographum reddant. Hoc ita factum esse cum per se sit admodum probabile, tum docet locus Symmachi epist. 1, 24. post Fabricium a Iano in observatt. critt. p. 7. apte allatus: „Si te amor habet naturalis historiae quam

Plinius elaboravit, en tibi libellos, quorum praesentanea copia fuit;" docent aliqui nostrorum codicum, e quibus Ianus observavit aliis in libris Parisiensem d propius Riccardianum accedere quam in aliis, Vossianum quoque modo huic, modo alteri Parisiensium similiorem esse; ipse ego supra ostendi in codicibus Bd libri extremi alium fontem esse quam in reliquis omnibus. Altera difficultas, priore si non maior, at certe non minor, ea est, quod praestantissimi codices familiamque ducentes, quales sunt VR, non incolumes, sed magna sui parte omissa aetatem tulerunt, quod ante omnia, ut nemo non intelligit, de codice B valet. Huc accedit insignis auctoritas, qua opus Plinianum per totum aevum medium fruebatur, quae uti utilis fuit tot apographis procreandis, ita pestem corruptarum lectionum in infinitum adeo auxit, ut etiam optimi codices pessimis lectionibus foedarentur. Inscitia librariorum latissimum hic spatium errandi habuit, et in codice ceterum egregio si semel aliqua vox erat corrupta, fieri non potuit, quin per multa inde sumpta et per varios gradus propagata apographa malae scripturae laetissime proserperent. Paucis id exemplis demonstrabo, simul docentibus nullum codicem praeter B, et ne hunc quidem omnibus in rebus, presse sequendum esse, bonas scripturas modo in melioribus, modo in deterioribus inveniri, codici B modo meliores, modo deteriores accedere, saepissime eo vulgatam scripturam β sustentari, qua de re gravissima infra accuratius dicetur. Ita habent 4, 91. *ita Delon* Aβ, *ita Delum* R, *ittalum* d, *Italiam* Robertus; 32, 3. *Marte* Bβ, *mare* Vd, *mari* R; 34, 136. *aes* Bhβ, *est* VR, *et* Td; ibidem *quendam* Bβ, *quedam* Rh, *quaedam* V, *quidam* d; 34, 165. *annuis* B, *annus* VR, *annos* Td, *per annos* hδρφβ; 35, 26. *reficerentur* B (codd. Gelenii) β, *refigerentur* d, *refrigerentur* RVTN², *refrigerarentur* h, *refrigeraret* P; 35, 28. *alioqui* hβ, *aliqui* BR, *aliquis* V, *aliquos* d; 35, 46. *ob id* BVRTd, *abit* h, *subit* r, *olet* Nβ; 35, 63. *eo* Bhβ, *co* V, *quo* Rd; 35, 150. *firmiores usibus* B, *firmioribus* VR, *firmiores* Pdhβ; 36, 43. *constat; erat enim* B, *constanter at enim* VR, *constatur. at enim* h, *constat; at enim* d, *constat; etenim* β. Iam ex paucis his exemplis, quorum numerus in infinitum augeri posset, id clare videmus, nullum codicem parvis interpola-

tionibus prorsus esse liberum, et in utendis singulis summam prudentiam requiri, cum, uti modo dicebam, et in malis libris bonae et in bonis malae scripturae deprehendantur. Quod cum iam ex modo allatis locis partim prodeat, aliquot addam, ubi in deterioribus codicibus bonas lectiones servatas esse videmus, quae et sua natura et aliquoties testimonio Bambergensis suspicionem interpolationis prorsus reiiciunt. Ita 32, 52. *iecur*, quod omittunt VRTd, ob quam omissionem locus ab editoribus foede est interpolatus, habent Pδϑρφ., accedente B; 32, 50. *nassis* enotatur ex uno K, omissum in BVRΘTd, quod iniuria factum esse docet praeter Aristotelem particula *vel* in eisdem omnibus codicibus exstans et explicationem non admittens, nisi illud nomen additur; 33, 45. *urgente Q.* (i. e. Quinto) soli habent il; inde fecerunt *urgente quem* B, *urgente marcumque* V, *urgente Marcum Q.* RTd; paulo infra Gronovii coniectura *teruncius* fulcitur per solos il; accedit *terruncius* ex B; hinc fecerunt *teruncis* VTd, *terunis* R; 34, 85. *Lesbocles* recte legitur in m; male *Lesboles* habent VRd, *Lesbotes* B. Quibus in locis quis talia librariis imputet? Vestigia sunt meliorum fontium, casu illa deleta in libris bonis, servata in malis, ut in Plinii quoque codices cadant quae de aliis scriptoribus observarunt Iacobs. praef. ad Aelian. Hist. Anim. T. I. p. XIX. et Spengel. praef. ad Aristotelis Rhetorica ad Alexandrum. Quae omnes difficultates licet stemmati codicum Plinianorum componendo occurrant, periculum tamen eius secundum duodecim libros Plinii adhuc a me emendatos feci, cui haec duo praemittenda sunt, me eorum codicum, quorum pauca modo excerpta mihi praesto erant (quales sunt Δηλefg), mentionem non fecisse neque magis facere potuisse scripturae Kr, qua non duo codices, sed sex sine accuratiore discrimine significantur; tum me codices sibi appositos (uti ΘDTd) non ex eodem prorsus fonte haustos, sed ita modo derivatos existimare, ut familiae quandam similitudinem prae se ferant, qualis etiam in hominibus eiusdem gentis ab uno atavo stirpem deducentibus observatur. Ergo hoc fere modo codices Pliniani disponendi videntur:

Hoc ad stemma illustrandum pauca sunt addenda. Et primum quidem quae supra de singulis codicibus dixi docent omnes codices ex archetypo litteris quadratis exarato manasse; tum multi loci per corruptelas communes testantur omnes quos iam novimus codices ex uno communi fonte esse haustos (v. ad 33, 108. *avellanarum,* 35, 11. *et,* atque de libris prioribus ad praef. § 8., ubi omnes mei codices inepto glossemate sunt deturpati). Quod iam ad singulas familias codicum attinet, codex x^1 difficilis lectu et lacunis foedatus fuit. Quodsi enim librarius Bambergensis illo usus in describendo eo primas illas lacunas intulisset, librarius secundae manus, qui vel levissima vitia prioris accurate emendavit, tales omissiones non neglexisset, sed margini appinxisset. Codex x^2 pariter difficilis lectu, unde ingens copia errorum maxime nominum propriorum in codicibus inde derivatis explicatur, novas sibique proprias lacunas habuit, quae deinceps per codices ex eo haustos sunt auctae. Cum vero codex A multo praestantior sit codicibus ceteris bonis omnibus, gemellum huic librum (x^3) adfuisse oportet, unde ceteri omnes codices fluxerunt. Et aetate quidem, non dignitate, prior est ordo eorum codicum, qui codicem x^4 sunt secuti, qui ordo in repetitione verborum 33, 95—98. cum V congruit. Ex meliore fonte, quamquam inferioris aetatis, hausta est familia codicis x^5, quem illi familiae x^4 aetate cedere docent transpositiones magnae in libris 2—4. 31. 32. 33. supra commemoratae et in x^4 non obviae. Accedimus iam ad codices prioribus illis auctoritate non aequandos, quorum x^6 per plures gradus e x^2 derivatus non paucas lectiones

egregias servavit mixtas illas interpolationibus ineptis intra singulas voces subsistentibus. Liber, unde x^6 manavit, multis iam corruptelis obsitus fuit, quas sanaturi librarii interpolationes suas intulerunt. Quae, ut fit, deinceps magis magisque auctae tres classes huius generis codicum ut distinguantur faciunt, quarum x^7 minus quam sequentes interpolata saepe egregias lectiones servavit, altera x^8 manum interpolatricem durius est experta, tertia x^9 ineptissimis interpolationibus scatet, quamquam in hac quoque singulas gemmas inveniri supra docuimus. In his ipsis vero interpolationibus illud percommodum accidit, quod statim suis se ineptiis produnt (uti praef. § 8. 10, 90. 35, 111. 36, 31.) neque eam speciem veri prae se ferunt, quae viros etiam non indoctos in Sophocle, Xenophontis institutione Cyri, Ciceronis libris de natura deorum decepit.

Quibus omnibus de conditione et auctoritate codicum expositis aptum mihi videtur hoc ipso in loco inserere syllabum codicum a me inspectorum cum siglis ad eos significandos appositis. Feci autem, quod maxime necessarium habebam, duplicem, et secundum ipsos codices et secundum sigla, ut lector haec omnia uno obtutu intueri et inter se comparare posset.

Secundum codicum nomina:		Secundum sigla:	
Academicus	δ	A	. . . Leidensis
Andegavensis	ϑ	B	. . . Bambergensis
Bambergensis	B	C	. . . Vindobonensis II.
Barberinus I.	y	D	. . . Vaticanus 3861
Barberinus 2503	z	K	. . . Vetus Dalecampii
Burbonicus sive Carbonarius	N	L	. Laurentianus s. Mediceus I.
Chiffletianus	θ	M	. . . Venetus
Cracoviensis A	η	N	. . Burbonicus s. Carbonarius
— — B	λ	P	. . . Monacensis
Fuxensis	Y	R	. . . Riccardianus
Gudianus	ρ	S	. . . Salmanticensis
Laurentianus	L	T	. . . Toletanus
Leidensis	A	V	. . . Vossianus
Londinensis	Δ	Y	. . . Fuxensis.

Man. Dalecampii	r
Mediceus I. (vid. Laurentianus)	
Menapianus	φ
Monacensis	P
Petropolitanus	p
Parisiensis 6795	a
— 6796 A	b
— 6796	c
— 6797	d
— 6798	e
— 6799	f
— 6800	g
— 6801	h
— 6802	i
— 6803	l
— 6804	m
— 6805	n
— 6806	o
Riccardianus	R
eiusdem repetitio	Ω
Salmanticensis	S
Snakenburgianus	σ
Toletanus	T
Vaticanus II.	t
— III.	u
— IV.	x
— 3861	D
Venetus	M
Vet. Dalecampii	K
Vindobonensis I.	π
— — II.	C
— — III.	ω
Vossianus	V
eiusdem repetitio	ψ

a	Parisiensis 6795
b	— 6796 A
c	— 6796
d	— 6797
e	— 6798
f	— 6799
g	— 6800
h	— 6801
i	— 6802
l	— 6803
m	— 6804
n	— 6805
o	— 6806
p	Petropolitanus
r	Man. Dalecampii
t	Vaticanus II.
u	— III.
x	— IV.
y	Barberinus I.
z	— 2503
Δ	Londinensis
Θ	Chiffletianus
Ω	Riccardiani repetitio
δ	Academicus
η	Cracoviensis A
ϑ	Andegavensis
λ	Cracoviensis B
π	Vindobonensis I.
ρ	Gudianus
σ	Snakenburgianus
φ	Menapianus
ψ	Vossiani repetitio
ω	Vindobonensis III.

Praeter hos vero codices siglis significatos non omittenda erant excerpta ex aliis codicibus a pluribus viris doctis, uti Barbaro, Rhenano, Gelenio, Salmasio, Rezzonico, Zoega, aliis, allata, quae repetivisse nonnullis primo quidem obtutu otiosum vel potius supervacaneum videbitur, cum partim certe in editiones dudum recepta, ut denuo afferrentur, postulare non viderentur. At primum inde clarius apparet, quomodo lectio vulgata orta sit, quia illi viri docti, uti Barbarus, Rhenanus, Gelenius, codices suos ad emendandas corruptas quibus tum utebantur editiones adhibebant; deinde (quidquid viri ob brevitatis studium aliter sentientes erant oblocuturi, cum certe scirem alios rursus mecum esse sensuros) in editione mea omnia coniungere mihi destinatum fuit, quae inde a primis renatarum litterarum temporibus usque ad hanc aetatem in Plinio emendando sunt praestita, quam ob rem illa excerpta nunc fere inutilia omittere non debebam, cum ex omnibus demum illorum codicum lectionibus neque ex singulis modo paulo certius de eorum pretio iudicare liceat. Quodsi igitur lectores aliquoties lemmati alicui Pliniano, ubi nihil praeterea ex codicibus est adnotatum, codices Barbari vel Gelenii subiectos videbunt cum hoc ipso lemmate conspirantes, horum scripturam dudum in editionibus vulgatis regnare atque a meis codicibus, quos nominare longum erat, confirmari intelligent. In his vero codicibus repetendis, quando cum aliis codicibus per sigla notatis conveniebant, hunc semper morem servavi, ut illos his subiicerem et illorum nomina uncis semirotundis (__) includerem, ne quis fortasse per compendium cod. (i. e. codex) Parisienses codices c o d significari putaret. Ubi illos codices solos afferebam, uncos appingere non fuit necessarium.

Haec de familiis codicum eorumque inter se ratione hucusque a me disputata qui paulo accuratius legerit ultro intelliget, quaenam via in iis utendis ingredienda fuerit, simul vero emendationem Plinii a multorum aliorum scriptorum aliquanto diversam esse perspectum habebit, qua de causa etiam lectorem candidum et benevolum qui editionis meae volumen primum iudicare vult, volumen quintum proxime secuturum ut exspectet rogatum volo. Per Bambergensem scilicet codicem repertum omnis tractatio critica Plinii

est immutata. Nam ut taceam illorum librorum emendationem, ubi Bambergensis nos destituit, ab ea perfectione, quae sex libris postremis per illum contigit, mirum quantum abesse, de ipsis prioribus libris eorumque emendatione rectius quidem quam ante Bambergensem repertum iudicare possumus; sed haec ipsa intelligentia confidentiam animi multum imminuat necesse est. Quodsi enim codex Bambergensis non detectus fuisset, per libros praestantiores, quales sūnt A V R a, quibus proximi accedunt Θ T d, id effici posse existimatum foret, ut naturalis historia, si non ad plenam sui integritatem, at certe ad eum nitorem reduceretur, qui ab illa proxime abesset. Haec spes tota est concussa. Uti crisis Plinii per Bambergensem est facilior facta, quod nunc rectius de codicibus eorumque auctoritate iudicare licet, ita eadem multo quam antea difficilior evasit, quia a Bambergensi destituti prorsus dubii haeremus, quousque progredi liceat. Nam vel fortissimus membranarum assecla confiteri debebit, per illos quos supra praestantiores dixi codices, si cum Bambergensi comparantur, non multum profici (cuius rei cum innumera alia exempla, tum luculentissima exstant 36, 65. *et alii excidere reges. Statuit eos*, vel 36, 72. *ingenio Facundi Novi mathematici*, ubi, ut nihil dicam de grege inutilium codicum Zoegae, vel boni ceteroquin codices, quales sunt R V T d, nihil dant, quod illis codicum servis arrideat), et proinde in libris triginta prioribus permultos locos superesse dolebit, ubi corruptelam insanabilem latere ex codicum scriptura suspicari potest; idem vero, quod etiam durius est, plures fortasse exstare concedet, ubi ne suspicio quidem talis oritur. Quis umquam 35, 176. sine codice Bambergensi suspicatus esset pro *candens in calice novo* legendum esse *addens in calicem vini*, cum primae vocis nullum in omnibus codicibus praeter Bambergensem vestigium exstet, sequentes in iis modo corruptae legantur? Rursus qui ingenioli sui acumine superbiunt et coniecturarum ope omnia sanari posse opinantur, quantum animos eorum deiici putas, si Bambergensem intuentur? Num quem eorum adeo audacem esse censes, ut se solo mentis acumine emendationes proferre posse spondeat, quales Bambergensi sexcentae debentur? ut lacunas explere conetur, quae a solo Bambergensi monstratae aciem vel prudentissimo-

rum hominum effugerant? Nihil critico quamvis supercilioso modestiam aeque commendare potest, quam codex, qualis est in Plinio Bambergensis, et mihi ipsi hic liber pretiosissimus viam, ut puto, certam monstravit, qua mihi incedendum esset. Ubi enim eius auxilio nitimur, diligentissime eum, quantum fieri potuit, secutus postremos sex Plinii libros ad eum conformavi et reliquis omnibus qui praeterea mihi praesto erant codicibus tum demum aliquid tribuendum esse existimavi, cum ille aperte corruptus medela aliunde petenda egeret. Sunt quidem homines qui codicem aliquem tamquam bonum et certum ducem compertum etiam per avia et dumeta sequuntur, caeci illi homines, quia caeci esse volunt, et proinde ad labendum proclives. At nullus umquam codex, uti hoc rei natura ipsa fert, mendis prorsus liber est, easque etiam in Bambergensem non uno in loco irrepsisse supra vidimus. Codicibus bonis, ut Madvigii critici eximii verbis utar in epistola critica ad Orellium p. 59. scriptis, obtemperandum est, non serviendum, hocque praeceptum ita meum feci, ut ubi scriptura codicis B legibus grammaticae sensuique recti adversari videretur, eum deserere non dubitarem et aut ad alios codices aut ad aliorum measque coniecturas confugerem, de qua re accuratius loquendi infra locus dabitur. Codici Bambergensi, quantum fieri potuit, obtemperando id praestare volui, ut certe sex postremi Plinii libri secundum severiores leges artis criticae constanter emendati legerentur; num praestiterim, lectorum erit iudicium.

Alia res fuit in libris prioribus (de ratione qua indicem libri primi tractaverim ad huius initium est dictum), ubi nobis a Bambergensi desertis magis eclectica quae dicitur crisi utendum fuit. Nam licet, uti par fuit, hoc sim secutus, ut, qui in singulis libris praestantiores habendi essent codices, eos per hos ipsos libros sequerer, ceteris codicibus tum demum, ubi illi destituerent, in subsidium vocatis, et in hac lege sequenda etiam ab elegantiis codicum inferioris ordinis numquam, quantum scio, me pellici passus sim, maximus tamen numerus locorum erat, ubi nobis a melioribus codicibus destitutis ad deteriores, quin ad deterrimos confugiendum fuit, non quo interpolationem, ut verba certe legi possent, inde reciperem, sed quia, uti p. LVI. exemplis nonnullis in hanc rem allatis comprobavi, in deterrimis adeo codici-

bus vera lectio inveniebatur, quae in aliis aut leviter corrupta aut foede interpolata exstaret. Inde, quod scriptura aliqua facilis intellectu, altera vero ita corrupta est, ut primo obtutu paene fidem excedat ex facili illa scriptura tam ineptos errores oriri potuisse, non statim existimandum faciliorem interpolationi alicui deberi. Immo vel in optimis codicibus, uti potissimum Ra, ubique scripturae inveniuntur, quae aperte corruptae calami modo erroribus tribuendae, cum codices aeque boni veram scripturam omni interpolationis suspicione liberam exhibeant. Iam licet, ut redeam, unde exorsus sum, librorum priorum triginta oratio in hac editione longe sit minus emendata quam in libris sex novissimis, tamen illis quoque non exigua utilitas allata videtur, quia nunc demum, quid ad perfectam eorum emendationem desideretur, intelligitur.

Et haec ipsa res me admonet, ut nonnulla addam de editione Dalecampiana sive vulgata β, cui quas partes ego tribuerim puto fore qui mirentur. Scilicet qui commentarios nostros criticos inspicient statim animadvertent me non paucis in locis, reiecta scriptura Harduino-Broteriana, ad Dalecampianam rediisse, neque ibi tantum, ubi Harduinus vel suas vel aliorum coniecturas temere in ipsam Plinii orationem receperat, verum ibi quoque, ubi codicibus suis male obtemperaverat, nullo, ut palam fuit, alio argumento motus, quam quod codices aliud quid, quam in β exstaret, exhiberent. Talibus in discrepantiis codicum secundi et tertii ordinis cum editione β ut non statim illis accederem, sed, lectionibus accurate inter se pensitatis, utra scriptura praeferenda esset, secundum leges artis criticae examinarem, fecit illud, quod Dalecampiana β saepissime cum solo codice B et cum eo, qui proxime ab eo abest, dico codicem A, conspirat, cum ceteri codices (quales sunt V R T d) ab illis secundi, ut nihil dicam de codicibus tertii vel quarti ordinis, quos partim Harduino sequi placuit, in omnia alia eaque illis deteriora abeant. Hinc certe sequitur editionem illam, quae toties sola cum omnium optimis codicibus facit, aliis in locis, ubi vel ab his ipsis codicibus discedit, hanc ipsam ob rem non statim esse spernendam, immo rem cum ratione disceptandam eaque iubente membranarum vel optimarum auctoritatem editioni impressae postponendam. Quis verbi causa, ut unum certe exemplum iam supra

p. LIII. alia de causa allatum afferam, verba, si qua alia, Pliniana *et regulare est utrumque ductile; coronarium* 34, 94. etiamnum cum Harduino sola ea de causa eiicere velit, quia in nullo prorsus codice exstantia modo editionibus vetustis et cum iis editioni β accepta referuntur? Quis porro 35, 139. ex omnibus codd. *pueris* praeferat pro eo quod β habet *pulveris*? Hinc iam per libros sex novissimos non paucis in locis, quos index criticus indicat, scripturam editionis β et ceteris omnibus codicibus et ipsi B praetuli, id quod saepius etiam faciendum in libris triginta prioribus, ubi praestantissimo illo codice, qui locos plurimos aut solus sanabat aut solus auctoritatem editionis β confirmabat, carendum fuit. Ceterum eam multis foedisque interpolationibus maiore ex parte ingenio virorum doctorum debitis non esse vacuam quaevis fere pagina docet. Iam vero quaeritur, unde scriptura vulgata, qualem eam Dalecampius exhibet, sit orta et quibus auctoribus nitatur; quaeritur, utrum ea ex codicibus antiquis nobis iam ignotis an ex coniecturis virorum doctorum sit hausta, quam quaestionem iam summus Lessingius, uti ex Heynii epistola aliqua ad eum scripta cognoscimus (vide Lessingii opera, T. XIII. p. 620. ed. 1840.), accuratiore indagatione dignam censuit. Opere Pliniano anno 1469. e codice satis vitioso, quamquam in nonnullis locis minus lacunoso, quam sunt codices ceterum illa editione meliores (coll. 32, 13.), primum edito (cuius libri rarissimi in bibliotheca academiae Ienensis servati diligenter examinandi benevolentissime mihi copiam fecit Carolus Göttlingius), Alexander Benedictus ad editionem suam anno 1507. emissam adornandam usus potissimum est Hermolai Barbari castigationibus interim (anno 1492. 1493.) editis, magni tamen aliquid non praestitit. Tum exstitere Ioannes Caesarius (1524.), qui nullo usus codice aliquot in locis, quorum numerum ipse mirum quantum auxit, omnia vitia typographica priorum editionum a se correcta loco emendationum habens, veram scripturam restituit, Desiderius Erasmus, qui in editione Frobeniana 1525. ope codicis vetustissimi, „sed, ut fere sunt, depravatissime scripti" non pauca emendavit, quae a nemine hactenus animadversa citra subsidium exemplaris nullis coniecturis restitui potuisse ipse profitetur, Beatus Rhenanus 1526., Bellocirius sive Danesius, qui in

editione sua anno 1532. impressa fere totus a Caesario pendet, cuius rei certior factus sum per insignem benevolentiam C. Fr. Hermanni, qui a me rogatus exemplum libri rarissimi Gottingense inspexit eiusque aliquot excerpta ad me transmisit, Sigismundus Gelenius 1535., Ferdinandus Pintianus 1544. et 1547., de quibus viris partim supra egimus p. XXV. seqq. Eorum emendationes aut ex codicibus prolatas aut ope coniecturae repertas editores deinceps sese insecuti sibi vindicarunt, nominibus auctorum ex more illius saeculi fere omissis, donec Ioannes Nicolaus Victorius anno 1582. editionem Lugdunensem etiam externo habitu satis splendidam curavit, in cuius praefatione se opus universum cum vetustissimis quidem, sed depravatissime scriptis codicibus quam accuratissime contulisse atque ex iis non pauca eruisse testatur, quae nulla expedire potuisset ingenii quantumvis sagacis coniectura, simul addens nonnulla se ex coniectura mutavisse. Hanc editionem Dalecampium typis repetendam typographo suo tradidisse mihi certum est, et ab ea in paucissimis modo rebus aut coniecturae, ut videtur, confisus aut codicibus, ut hic illic est probabilius, adiutus discessit, et pleraeque omnes illae lectiones egregiae, quae aut a codicibus recens collatis commendatae erant revocandae, aut his ipsis codicibus refragantibus retinendae, in editione illa Lugdunensi exstant, ut proinde Lessingio et Heynio de auctore vulgatae scripturae dubitantibus quid sit respondendum sciamus. Et multum quidem est dolendum nos de codicibus illis, quibus Victorius usus permultos locos certissime emendavit, prorsus nihil scire; id tamen non sine probabilitate coniicere possumus, in illis codicibus fuisse unum alterumve exemplum, cui multa essent communia cum B et A, multa etiam mixta cum illa scriptura, qualis fere cernitur in codice h, cui scriptura vulgata β eatenus est similis, ut, cum uterque liber hβ saepe soli veram lectionem habeant, ea saepe in sola editione β exstet, numquam solo in h, unde plena huius libri collatione facile carere potui.

Ab his omnibus subsidiis superioris vel inferioris ordinis ubi auxilii inops deserebar, ad crisim quae dicitur coniecturalem confugiendum fuit, ad quam ut aptum mihi transitum parem, de duabus antea rebus dicendum est, quae, uti nunc certe res est, nescio an numquam

possint expediri, nomina Graeca dico et nomina propria, quorum utrorumque ratio tantum ad crisim coniecturalem, quantum ad diplomaticam accedit. Et Graeco quidem sermone Plinium tam in singulis vocibus quam in totis locutionibus usum fuisse nemo umquam dubitarit neque dubitare potuit qui, ut pauca quidem, sed ea gravissima afferam, praefationis paragraphum 23., tum ἀναπαυόμενον 2, 228., ἀψῖδας 2, 62., βαθέα 2, 223., δόκοι 2, 96., κορυβαντιᾶν 11, 147., ἐνέκαεν 35, 122., ἐν κήποις 36, 13., ἐπιτομὴν τῶν ῥιζοτομουμένων 20, 214., κεχηνότος Διονύσου 8, 58. et plenum hexametrum 27, 100. considerat. Pauca tamen ea erant, et in paucis illis Plinii usum sermonis Graeci sese continuisse suspicari licebat; iam vero scimus multo liberaliorem hac in re Plinium fuisse. Per fragmentum enim Pseudo-Appuleii p. XLI. commemoratum certissime scimus plurimorum morborum et plantarum nomina Plinium Graecos plerumque fontes secutum Graeco sermone edidisse (v. quae diximus in quaestionum Plinianarum spec. I. p. 14—21.), quae nunc Latinis elementis scripta in omnibus codicibus exstant. Summa igitur cum probabilitate coniicere possumus, in omnibus iis locis, ubi Plinius verbis *quod Graeci dicunt* vel similibus usus est, Graecis eum elementis usum fuisse; at quis ausit hac probabilitate fretus omnibus illis in locis sermonem Graecum restituere? Exspectandi sunt codices qui hac etiam in re saniora quam hucusque collati exhibent, et paucis modo in locis prudentior criticus vestigiis codicum insistens a vulgata scriptura recedere sustinebit, uti ipse ego 32, 50. pro vulgato *quas Graeci phrynos vocant* non multum aberat quin φρύνους scriberem, cum in B legatur *phrynus*, quamquam haec litterarum permutatio ex vulgari errore repeti potest. Difficilior etiam fuit res in nominibus propriis, de quorum emendatione in universum prudentissime monuit Iacobsius praefat. ad Aelian. hist. anim. T. I. p. XXX. Cum dudum multis exemplis sit comprobatum in eodem nomine proprio scribendo veteres scriptores non semper sibi constitisse (v. ad 34, 148.), invitis codicibus in nominibus virorum vel feminarum nil admodum mutavi, uti etiam mutationum rarissime modo necessitas esse videbatur; maiores difficultates offerebant no-

mina geographica librorum tertii et trium proximorum. Horum nominum duplex est ratio; etenim unum eorum genus etiam in aliis fontibus utriusque linguae, ut inscriptionibus, titulis, numis, invenitur, quorum ope corruptelae in iis obviae emendari potuerunt et magna ex parte iam ab aliis viris doctis emendatae sunt; alterum est eorum, quorum praeter Plinium nemo alius scriptorum mentionem facit, id quod maxime in nominibus barbaris usu venit. Quae ubi in codicibus et editionibus vulgatis sine lectionis varietate legebantur, intacta ea reliqui, quamvis miram prae se ferentia speciem; ubi vero in aliis libris alia exstabant, plerumque scripturam vulgatam (βγ) retinui, maxime si ea codicum, licet deteriorum, auctoritate nitebatur. Mutationibus potissimum propterea abstinendum putavi, ne lectores vetera et vulgata nomina frustra quaerendo nimium perturbarentur; praeterea parum referre videbatur, haec an illa scriptura in Plinii oratione legeretur, quarum neutra certo aliquo testimonio gauderet. Iam quidem minime dubito multa horum nominum emendari a me potuisse, cum in his rebus nunc maxime dies diem doceat et semper numi vel tituli detegantur, unde talibus nominibus nova lux oriatur. Sed haec omnia comprehendere meum non erat, cum itineraria et diaria huius generis pauca modo adire liceret et otium ad tales libros, si adsunt, evolvendos et saepe sine fructu perlustrandos mihi non suppeteret. In tali opere, qualis est Plinii naturalis historia, Göthii praeceptum sapientissimum de fine aliquando faciendo est tenendum.

In coniecturis igitur vel veteribus servandis vel novis recipiendis maxima, uti par fuit, cautione utendum esse putabam, cum, si quo umquam in scriptore, certe in Plinio discrimen inter coniecturas necessarias et temerarias sit probe tenendum. Coniectura scilicet egeri non potuit, ubi locus aliquis in omnibus subsidiis criticis ita scriptus exstabat, ut aut legibus sermonis Latini aperte adversaretur aut interpolationis vestigia certa prae se ferret. At hic quoque ultra singula verba procedendum non fuit, et quas nonnulli viri docti speciosas quidem, sed audaciores et plura verba attrectantes coniecturas protulerunt et in ipsam Plinii orationem receperunt, eas loco suo, quem hucusque tenuerunt, eieci et in commentarium ablegavi, et in

prioribus potissimum triginta cum primo libris saepe nihil aliud mihi faciendum putavi, nisi ut difficultatibus loci pessime corrupti indicatis vulnus detegerem, de eo per me sanando desperans. Hanc ad modestiam in Plinio quoque magni Ioannis Friderici Gronovii exemplo commendatam tales codices, quales sunt Bambergensis in Plinii libris extremis et Bambergensis in Livii libro trigesimo tertio, vel audacissimos criticos invitent necesse est, quam ego in permultis locis maxime triginta priorum librorum eatenus sum secutus, ut nunc paene poeniteat, cum sine dubio etiam de multis horum librorum locis coniecturae sint prolatae, quas modo ea de causa recipere dubitavi, quia codex qualis est Bambergensis non aderat, qui iis postliminii iure succenturiaretur, quod, ut unum certe exemplum afferam, in verbis *thynni iecur* 32, 76. Reinesii coniecturae accidit. Paucis in locis, quos omnes in indice critico, de quo infra dicam, significavi, cum in omnibus codicibus corrupti essent, coniecturas virorum doctorum recepi, non quod per eas locum sanatum putarem, sed ut certe quod legi posset exstaret; vide *sugentes* 32, 124. Maxime vero, ut ad rem redeam, discrimen illud inter necessarias et temerarias coniecturas tum advertendum erat, ubi non de sermone, sed de rebus ipsis a Plinio narratis agitur. Facillime hic accidere potuit et revera accidit, ut aliquis errores librariorum emendaturus ipsum Plinium emendaret. Velut si quis omnes numeros exigere velit, facile ipse Plinius ei adversetur, qui 6, 62. 63. diversitatem numerorum geographicorum agnoscit; rursus qui unum alterumve in nominibus errorem corrigat non librarium, sed Plinium in veram viam reducat, qui festinabundus Dionysiam et Donusam insulam, item Cinaram et Pinaram nominavit, cum utrorumque nominum alterum modo, uti ex Mela scimus, verum sit. Hunc in errorem ipsius Plinii emendandi potissimum Pintianus in libris geographicis incidit, qui ubique Plinium Straboni conciliaturus multis in locis Plinium ut in Plinio quaereremus effecturus erat, inciderunt Salmasius, Bodaeus, alii, qui, ut Plinium cum Aristotele, Theophrasto, Dioscoride congruum redderent, vere portentosas coniecturas in medium proferre non dubitarunt, non cogitantes primum illi Plinium praeter illos scriptores

etiam alios sequi potuisse et fortasse hoc ipso in loco, quem illi tentabant, secutum fuisse, tum Plinium, de quo nemo dubitat, in rebus maxime botanicis ubique offendisse et verba Graeca, unde sua petivit, saepissime male intellexisse. Quod cum illi viri docti uno ore confiterentur, iidem tamen quovis vel audacissimo remedio Plinii errores emendaturi erant, quid ipsi, quid librariis tribuendum, prorsus non curantes. Et quis tandem finis, ita quaeri potest, erit corrigendi alterum ex altero scriptorem? Uti alii 2, 242—244. Plinium ex Agathemero, alii hunc ex illo emendare voluerunt. Quod igitur de quodam Plinii lôco Schneiderus ad Theophrast. T. III. p. 177. recte monuit, ei errorem suum relinquendum esse, idem in plurimos alios locos cadere censeo, uti non minus auctoritatem Plinii ad emendandum Theophrastum (certe etiam ad alios scriptores) caute adhiberi debere idem Schneiderus l. l. p. 671. verissime iudicavit. Illis igitur in coniecturis, licet plurimas prorsus falsas esse intelligerem, hoc tamen me impedire non potuit, quominus plerasque omnes, quoad earum compos fieri potui, commentario meo insererem, ut iis commemoratis animos lectorum de sinceritate verborum vel etiam de veritate ipsius rei a Plinio traditae adverterem eosque ad dubitandum, quaerendum et, si diis placet, verum reperiendum excitarem; in paucis coniecturis, quae plurimis verbis mutatis et transpositis et se ipsae redarguerent et magnum spatium requirerent, satis habui virum doctum et locum, ubi coniecturam suam protulit, indicare. Ceterum multas coniecturas ab aliis propositas me fugisse facile credo; at neque omnes libros, in quibus fortasse delitescunt, adipisci potui, neque temere quodque spissum volumen sine certa inveniendi spe evolvere volui. Iam sic saepissime me deceptum sensi.

Pergo ad orthographiam, ubi item mihi a codice Bambergensi est ordiendum. Quem cum accuratius perlustrare et explorare coepissem, mox magna mea cum admiratione intellexi in eo non vestigia antiquioris orthographiae inveniri, sed totam eam talem fere exstare, qualem in Vergilio optimus liber Mediceus exhibet, illustratam nuper dissertatione praestantissima a Philippo Wagnero meo, cuius accuratam promptamque doctrinam, si non dudum ex quo tempore

gratus discipulus ab eius ore pendebam cognovissem, illo ex libello non minus suspicere didicissem, quam amare consuevi virum optimum, in quem cadunt quae Horatius dicit de Plotio suo et Vario et Vergilio. Illo igitur miro in consensu optimorum codicum in duobus scriptoribus aetate aliquantulum a se distantibus ultro, immo paene invitus ad restituendam in Plinio meo non tironum usibus destinato orthographiam antiquam, qualem in litteratura Romana inde fere ab Augusti aevo usque ad Theodosii Magni tempora regnasse optimi codices docent, sum deductus, et quod in libris Plinii extremis in codice B (quem paucis quidem, sed gravissimis in rebus Pseudo-Appuleius Salmasianus mirifice confirmat, v. quaestt. Plin. I. p. 13.) servatis faciendum putavi, tenendum fuit in omnibus libris prioribus, quorum codices optimi (ARVa) saepissime cum B faciunt, cum prudentissimo cuique critico de veritate praecepti Madvigii (epist. ad Orell. p. 22.) persuasum esse debeat, in rebus orthographicis et etymologicis apud eundem scriptorem aequalitatem servandam esse, quamquam nunc sunt qui in eodem scriptore modo *cum*, modo *quum* vel *quom* edere non dubitent. Constantiam tamen ubique servatam vel sic lector nonnumquam desiderabit, cuius culpae excusationem ab aequitate eius enixe peto eamque me impetraturum esse duabus de causis non sine confidentia aliqua spero. Vix enim fieri potest, ut apud scriptorem tanti ambitus vel attentissimos oculos non una alterave forma, quae ad regulam stabilitam exigenda fuit, effugiat, et facile, puto, ei condonabitur, qui in his rebus non primo statim iactu omnia recte fecerit; tum autem aliquoties, ubi ex aequalitate ambiguitas aliqua oriri poterat, sciens fui inconstans, quod potissimum de accusativo plurali tertiae declinationis in *is* exeunte valet, qua paucis in locis, ne lector turbaretur, repudiata usitatam in *es* exeuntem servavi (v. 37, 176. *ignes*). Ut autem lectores in universum sciant, quasnam formas orthographicas secutus sim vel certe sequi voluerim, pleraque quae a communi fere usu distant hoc loco coniungenda putavi, ne in commentario critico opus haberem ad easdem lectionis discrepantias toties enotandas recurrere. Scripsi igitur fretus auctoritate codicis B, quamquam non semper sibi constantis, unde aliquoties ad coniecturas, si ita dicere licet, confugiendum erat,

scripsi, dico: *abellana*, *abicio* (uti *adicio*, *conicio*, *eicio*, *inicio*, *obicio*, *reicio*, *proicio*, *subicio*), *adips*, *adsimulo*, *adulescens*, *aestumo* et *existumo*, *alcyoneum*, *alium* de planta, *ammentum*, *anetum*, *anulus*, *Appenninus*, *apsinthium*, *artus*, *baca*, *Baliares*, *belua*, *bracchium*, *brattea*, *caelum*, *caenum*, *caerimonia*, *caespes*, *calcio*, *calciamentum*, *caldus*, ubi de potione agitur, *calfacio* cum compositis, *camara*, *carrucha*, *cena* et *cenaculum*, *cepa*, *ceruleus*, *ceteri*, *circumitus*, *clipeus*, *coclea* et *coclear*, *comminus*, *condicio*, *coniunx*, *contio* et *contionor*, *cotidie*, *curalium*, *Delmatia*, *di* et *dis*, *dysintericus*, *epistula*, *exintero*, *facticius* (uti *ficticius*, *fossicius*, *gentilicius*, *hordeacius*, *latericius*, *multaticius*, *novicius*, *sodalicium*, *tribunicius*, *venalicius*, *violacius*), *faenus* et *faenerator*, *faetidus*, *fecundus*, *ferumino*, *festuca*, *fetus* et *effetus*, *figlina*, *fluctio*, *gemesco* et *tremesco*, *glaeba*, *Hadriaticus*, *haedus*, *halex*, *hammoniacum*, *hammonitrum*, *harena*, *harundo*, *heres*, *Hiberia*, *hyena*, *immo*, *inclutus*, *intellego*, *Iuppiter*, *lamna*, *lentecula*, *levis* et *levare*, *linia* et *liniamentum*, *littera*, *litus*, *lolligo*, *maeror* et *maestus*, *manipretium*, *Mauretania*, *mena*, *mille* et *milia*, *monimentum*, *murena* et in nomine appellativo et proprio, *murra*, *nausia*, *obscenus*, *pt* in formis quales sunt *ademptus*, *emptus*, *exemptus*, *sumptus*, *tempto*, tum *paena*, *paenitet*, *paenuria*, *pinna*, *praegnas*, *protinus*, *psilotrum*, *puleium*, *pusula*, *quadripes*, *quattuor*, *quicquam*, *quidquid*, *Quintius*, *quotiens* (uti *septiens*, *totiens*), *robigo*, *sablum*, *saeculum*, *saepia*, *saepta*, *saeta*, *sandaraca*, *scaena*, *scaripho*, *scripulum*, *sebum*, *septentrio*, *sepulchrum*, *simulacrum*, *sollers*, *sphyrena*, *spongea*, *suboles*, *sucus* et *sucinum*, *suggillatio*, *sulpur*, *sumpsi*, *tablina*, *taeter*, *tegimentum*, *tunsus*, *tus*, *ulcus*, *Ulixes*, *umerus*, *umor* et *umefactus* et *umidus*, *vatillum*. Accusativum pluralis tertiae declinationis eorum nominum, quae genitivum pluralis in *ium* fingunt, per *is* scripsi; genitivum singularis numeri secundae declinationis eorum nominum, quorum nominativus in *ius* vel *ium* exit, codex B tantum non omnibus in locis in *i* fingit; superlativum adiectivorum, ubi tres syllabas non excedebat, per *u* exaravi, in ceteris vulgarem scripturam sequens; litteram *m* constanter retinui mediis in vocabulis, ubi illam sequitur littera *q*, unde ex constanti auctoritate codicis B scribendum fuit *quicumque*, *ubicumque*, *tamquam*, *umquam*, *numquam*, *utrimque*, cum

eadem constantia deprehendatur in littera *n* litterae *d* praemissa, unde rursus scripsi *eundem*, *tantundem*, *quorundam*, *quandiu* et *aliquandiu*, excepto, uti in re prorsus diversa par fuit, verbo *venumdo*, quod ita bis habet B, 35, 33. 136. Non minore cum fiducia tam optimum Plinii quam praestantissimos aliorum scriptorum, uti Mediceum Vergilii, codices secutus in vocalibus quae dicuntur sibi insidentes genuinam Plinii manum restitui ita, ut primum in iis vocibus, ubi vulgo *vu* sese excipiunt, semper scriberem non modo *solvontur*, *avonculus*, *parvolus*, *volgus*, *volnus*, *volpes*, *Volsinii*, *Volturnus*, *voltus*, *volva*, *evolsus* et *revolsus* et *convolsus*, verum etiam *alvom*, *novom*, *vivom* et casu nominativo *Calvos*, *divos*, *novos*, *servos*; pariter ad antiquam et optimis testimoniis comprobatam scripturam redire non dubitavi ubi, cum vulgo scribi soleat *quu*, lectores iam inveniunt iustam scripturam per *cu*, quam refinxi in *cocum*, *cocunt*, *cocuntur*, *ecus*, *lincunt*, *locuntur*, *relicus*, *secuntur*, quod ubique exhibet B exceptis fortasse locis 32, 123. 33, 70. 75. 34, 81. 161., ubi serior scriptura per *quo* invenitur. Huic quaestioni adiungenda est cognata de verbis *tinguo* et *ungo* cum suis compositis, in quibus *tinguantur*, *tinguere*, *tinguent*, *tinguendis*, *tinguit*, *tingui*, sed *tingunt*, *tinguntur* a me scriptum invenitur. Magnis difficultatibus obnoxia est quaestio de adsimilatione praepositionum in verbis et adiectivis adverbiisque compositis, quam in praepositione *ad* ubique servavi praeter verba *appellare*, *accedere* paucaque alia saepissime obvia, et in iis verbis, quae incipiunt a littera *t*, quamquam in hac quoque codex B aliquoties praefert *d*, ut scriptum in eo sit *adtero*, *adtritus*, *adtingo*, *adtraho*, ubi non magis a vulgata scriptura recedere sum ausus quam in scriptura adverbii *aliquod* pro *aliquot*, *aput*, *ad* pro *at*, *adque*, *quot*, *inquid*, *reliquid*, *set*, quorum cum nonnulla vera habeam, res tamen nondum eo perducta est, ut certi aliquid de ea poni possit, cum a littera vocem sequentem incipiente pependisse videatur, hanc an illam litteram scriptores ponerent. Vix umquam ad liquidum apud Plinium certe res deducetur in praepositione *cum* sive *con*, ubi cum B adeo formas non raro exhibeat, quales sunt *comfero*, *comfessus*, *comflagro*, *comflatus*, idem tamen exhibet *conlaudo*, *conlega*, *conloco*, *conluceo*, *conpactus*, *conparo*, *conpendium*, *conplexus*, *conplures*, *conpuli*,

conprehendo, *conrivatio*, in quibus codici optimo obtemperandum putavi, uti in verbis *colligendi* et *componendi*, quae, nisi fallor, ubique ita in eo exarantur. In verbis cum praepositione *ex* compositis, quae ipsa a littera *s* incipiunt, hanc litteram paene invitus retinui, cum codex B modo *exslo*, modo *exto*, modo *exero*, *exilium*, *expecto*, *expiro*, *expuo*, modo *exstinctus*, *exsupero*, *exsurdo* habeat. Prorsus singularis constantia codicis B in praepositione *in* animadvertitur, quae ubique propria sua forma legitur, paucissimis locis exceptis, quibus tamen nihil contra ingentem ceterorum multitudinem decerni potest. Quis enim inde, quod 35, 50. B habet *immortalis*, hanc scripturam praetulerit, cum 35, 9. 11. inveniatur *inmortalis*, praeterea autem ubique *inmixtus*, *inmature*, *inmerito*, *inmodicus*, *inmensus*, *inmergo*, *inmissus*, *inmineo*? Quis retineat 35, 7. *impleo*, cum eadem vox scripta inveniatur per *n* 35, 67. 148. 36, 76. 156. 37, 63. 69. 125. et praeterea eadem scriptura recurrat in omnibus vocibus a *p* incipientibus, ita ut usum semel receptum etiam in *inperator* et *inpetus* servarem, quorum utrumque cum plerisque aliis in locis sane per *m* scriptum inveniatur, illud tamen 34, 55. per *n* uti 33, 51. *inpero* legitur, hoc autem 34, 166.? Quod ad praepositiones *ab*, *ob*, *sub* litteris *s* et *t* praemissas attinet, codicem B ubique litteram tenuem exhibentem sum secutus, qui rursus *subfodio*, *subfundo*, *subripio* habet. Praepositio *trans* secundum codicis B manum primam duas suas postremas litteras abiicit ante litteram *l*, cum manus secunda eas ubique restituerit; sequenda fuit manus prima; pariter illae litterae secundum optimos aliorum scriptorum codices erant abiiciendae ante litteras *d*, *i*, *n*, et plerumque ipse codex B ad hanc scripturam ducebat. In nominibus Graecis quae Plinius operi suo inseruit in ας exeuntibus accusativus numeri singularis primae declinationis secundum codicem B ubique in *an* terminatur, ita ut pauca huic regulae adversantia exempla (*Eurotam* 34. 78., ubi tamen V R *Eurotan* habent, *Sauram* 36, 42., *Pasiam* 35, 145. 36, 18.) ad normam ceterorum essent exigenda. Ipse tamen Plinius ab hac regula excepisse videtur participia (*stephanusam* 34, 70., *epithyusam* 34, 80.) et ea nomina generis feminini, quorum character est ρ, uti *Glyceram* 35, 125., *Clytemnestram* 35, 144. Ubi nominativus in

ης exit, ibi B ubique *en* habet, adeo ut, quod nemo fere tulerit, *Pollucen* sit exaratum 35, 93.; hinc soli librarii errori tribuendum est *chrysitem* 36, 157.; idem valet de *scytalem* 32, 54. Ubi denique nominativus exit in ις, ibi codex B ubique terminationem *im*, numquam *in* habet, sive ea sunt masculini sive feminini generis. Quod ad singulas litteras attinet, in iis nominibus, quae Graecum ει habent, codex B modo *e*, modo *i* exhibet, neque ego invito illo libro constantiam aliquam sequi sum ausus, unde, prout codex singulis locis habebat, et *Polycletus* et *Polyclitus* aliaque similiter scripsi, quamquam facile concedo ipsum scriptorem ab hac inconstantia liberum se tenuisse, quam tamen alii quoque viri docti in scriptoribus a se editis caute servarunt; v. Ellendt. ad Cic. Brut. § 15. In geminata littera ρ auctoritate codicis B aspirationem vulgo sequentem omisi, ita ut iam legatur *haemorrois*, *Parrasius*, *Pyrrus*, similia. Restat littera υ, quam codex B modo per *u*, modo per *y*, idque haud raro eadem in voce reddit; hanc ipsam ob inconstantiam et quod scribendi ratio per *u* firmiter servata non parvas difficultates secum ferre videbatur, vulgatam scribendi rationem, exceptis nominibus appellativis *murra* et *crustallum*, ubique retinui; de scriptura nominum Graecorum a σμ incipientium egi ad 32, 151. Praeter ea, quae hucusque commemoravi, alia quoque in codice B exstant ad orthographiam pertinentia, quae notanda, fortasse adeo recipienda erant; ut iis abstinerem, fecit dubitatio, cum partim nimium ab usu vulgari recederent, omnia vero adhuc altiore indagine egere viderentur. Sunt fere haec: *alibe* vel *alibei* aliquoties a manu prima, *ballena*, *caerussa*, *cocumis*, *coiectus*, *conca*, *conecto*, *etiannum*, *fulgo*, *harispex*, *holus*, *lucusta*, *mallius* pro *malleo*, *murix*, *murtarium*, *neclego*, *peduculus*, *promunctorium*, *quinquagensimus* et similia, *rettuli* et similia, *sappirus*, *scribsit*, *sescenti*, *stagnum* pro *stanno*, *thensaurus*, *tosilla*. Sciendum etiam codicem B nominativum pluralis secundae declinationis vulgo in *ii* exeuntem plerumque in *i* terminare, ablativum in *is* pro *iis*, quod pariter valet de casibus iisdem pronominis demonstrativi *is*, et ubi genitivus singularis vel nominativus et accusativus pluralis quartae declinationis leguntur, eum ubique *uu* pro *u* exhibere. Quae igitur omnia ut fortasse iusta

dici possunt, ita vitia quoque ipsi cum aliis codicibus communia codex optimus habet, quorum gravissima fere sunt *Annibal* et similia, *Brittannia*, *interpraetor*, *paullo*, *praetium*. Haec in praesens sufficere videbantur ad orthographiam Plinianam exponendam, cuius prima fundamenta iecisse aliquid esse putabam; longiores dissertationes addere vix aptum videbatur, cum alia a Wagnero ita sint profligata, ut in iis acquiescere possem, alia sine codicibus qualis est Vergilii Mediceus numquam diiudicare liceat. Quod postremo ad libros illos priores, ubi codicem B desideramus, attinet, non pauca in iis occurrentia per ipsum illum codicem ad liquidum sunt perducta; alia breviter adnotandi copiam commentarius criticus praebet, in quo expressis verbis commemoravi, quae potiores libros (AVRa) secutus novanda putabam; pauca quaedam, quae universum aliquod genus spectant, hic statim commemorabo. Ita in nominibus geographicis in ασος, ησος, ισος exeuntibus summi Lobeckii praecepta (patholog. sermonis Graeci p. 405—435.) a meis quoque codicibus plerumque comprobata, quantum potui, sum secutus; nomina insularum Graecarum in editionibus vulgatis pleraque omnia in *usa* exeuntia tum in *ussa* transfinxi, ubi ab adiectivis Graecis in οεις, οεσσα, οεν derivata esse apparuit; v. Buttmann. grammat. Gr. ampl. T. II. p. 387. coll. Bernhardy ad Dionys. perieg. p. 640.

Necessarium iam est, ut lectores de ratione conditae huius editionis dispositique commentarii critici doceam, ne in tanta variarum lectionum mole et in brevitate qua mihi utendum fuit perturbentur et quibus ex subsidiis criticis quemque locum constituerim, incerti haereant. Et quod ad codicum lectiones attinet, hunc morem tenui, ut singulis Plinii libris nomina codicum praescriberem, qui per hunc librum aut toti aut partim in meum usum aut primum aut denuo sunt ita collati, ut virorum doctorum fidei, qui hoc negotium subierunt, fides haberi posset, excepto Toletano, quem ad superiorum magis saeculorum quam nostri normam esse collatum supra p. XII. dixi. Illorum igitur codicum scripturas omnes omnibus lemmatis adscribere non fuit opus; plerumque eas, quae lectionem iam in βγ exstantem et a me servatam confirmabant, omisi eas modo afferens, quae ab his erant diversae. Quodsi tamen in locis nonnullis paulo

gravioribus lectores omnes omnium codicum scripturas adscriptas invenerint, de fide mea in ceteris locis longe pluribus praestita dubitare nolint; ex silentio meo de codicibus initio singulorum librorum nominatis certo colligi potest, codices in singulis adnotationibus non nominatos scripturae a me receptae consentire. Qui igitur ambigit, quinam codices non nominati aliquam lectionem habeant, is ad initium singulorum librorum redeat et quos ibi totos excussos (sive ad totum librum sive ad aliquam eius partem) dixi, eorum quos lemmati non subscriptos invenerit cum eo consentire confidat. Ita, ut uno certe exemplo apposito omnem lectori dubitationem eximam, in initio libri 32. dixi totos excussos esse B V R d; iam eius § 11. invenitur adnotatio „*beneficium*, V. *beficium*, B"; inde sequitur scripturam vulgatam *veneficium* comprobari a R d. Idem valet de editionibus Dalecampiana (β) et Broteriana (γ), quarum sigla si in adnotatione ipsa reticentur, mea editio cum illis consentit, uti 34, 107. cum codices aut *veniat* aut *veneant* habeant, in ipsa autem editione legatur *veneat* neutro illorum siglorum apposito, me a vulgata β γ non recessisse indicatur; si una alterave aut utraque apposita invenitur, aliquid a mea editione diversi in illis exstat. Numeri [1] et [2] siglis codicum appositi primam vel alteram eorum manum indicant; K^1 et K^2 significant Dalecampium e *Vet.* duas deinceps lectiones commemorasse. In libris denique triginta prioribus interdum lectiones orthographicas adnotavi, ubi eae a communi scribendi genere paulo magis recedentes tamen ex legibus semel mihi scriptis recipiendae erant. Non raro lemmati alicui nomen viri alicuius docti, veluti Barbari, Pintiani, adscriptum est nulla neque codicum neque editionum nota addita; scilicet illi viri docti per coniecturam suam emendaverant vetustam aliquam editionem, quae emendatio in editiones vulgatas recepta nunc demum a codicibus meis est comprobata. Nomen talis viri docti, critici acuti et sagacis omittere parum aequum erat; quid in illis locis editiones vetustae habuerint, semper investigare operae pretium non videbatur. Ubi autem codicum in diversas partes abeuntium alii coniecturam viri docti confirmabant, alii alia exhibebant, nomini critici sigla illorum librorum addidi. Aliquoties nomina virorum doctorum, qui locum aliquem emendarunt aut certe conie-

cturas protulerunt, cum additamento „apud Dalecampium" vel „apud Broterium" leguntur, quorum uterque criticos commemoravit frustra a me quaesitos. A Dalecampio potissimum Scaligeri et Roberti Constantini coniecturae proferuntur, a Broterio Petavii, Huetii; illi ubi coniecturas suas ediderint, locum quamvis sedulo quaerens reperire non potui, ut vix dubitem Dalecampium adversariis illorum virorum manu scriptis usum fuisse, sed ex saeculi illius more hoc dicere supervacaneum habuisse; Broterius in praefatione p. XXII. ipse testatur se Huetii et Petavii adversaria ad manum habuisse. Consensum utriusque editionis βγ interdum in verbis commentarii mei per vocem „vulgo" significavi; nota autem β minime hoc vult, Dalecampium primum eam lectionem, cui illa apposita est, recepisse, verum tantummodo apud Dalecampium eam inveniri, posse eam iam in editionibus prioribus exstare, et Dalecampianam modo basim historicam meae recensionis habendam esse, ad quam ut fontem nobis primum scripturae vulgatae redii. Ita in indice libri 21. lemmati *Vestino*, pro quo codices alia exhibent, adscriptum est nomen Dalecampii, quamquam illa lectio vera iam in editionibus superioribus exstat. Magnam diligentiam interpunctioni et emendandae et aequali reddendae adhibui, quam aequalitatem si non ubique servatam lector viderit, hic quoque ambitum operis et perspicuitatem excuso, cui aliquoties, in longioribus potissimum enuntiationibus, concedendum fuit. Quantum vero mea interpungendi ratio ab hucusque recepta sit diversa et quot locis per mutatam interpunctionem lux sit admota, tum demum intelligi potest, si meam editionem cum Dalecampiana vel Broteriana per plures deinceps paginas legendo compares, cum vel accuratissima descriptio diversitatis scripturae in commentario instituta hoc docere nequeat. Ut autem uno obtutu lector cognoscat, quot loci per coniecturas aut aliorum aut meas sint emendati, in quot locis scripturam vulgatam β intactam reliquerim aut ad eam ab Harduino neglectam redierim, quot denique loci nondum persanati mihi videantur, huic editioni novum aliquem indicem, quem criticum dixi, adieci, de cuius ratione iam paucis verbis est disserendum. Solent nunc editores singulis verbis aut coniectura sanatis aut etiamnum corruptis in ipsa serie orationis cruces, asteriscos, obelos praemit-

tere, ut lectores admoneant latere hic aliquid quod observatione sit dignum. Id ut probari potest in scriptore aliquo, qui coniecturarum ope minus eguit vel omnino minus corruptus ad nos est perlatus, ita in scriptore omnium corruptissimo, ubi saepe per singulas paragraphos ad plures coniecturas confugiendum fuit, incommodi aliquid habet per multitudinem illorum signorum, quae lectorum oculos male afficiat necesse est. Huic igitur incommodo ut occurrerem, simul ut lectorem certiorem eorum redderem, quae coniectura perfecta videntur aut perficienda sunt, Plinio meo indicem illum criticum adieci, cuius haec est ratio: lemmati subscriptum nomen viri alicuius docti significat illud verbum coniectura huius viri esse restitutum et hanc coniecturam spreta omnium codicum lectione aut a prioribus editoribus aut a me esse receptam; lemmati subscripta littera β significat exhiberi illo loco in editione mea scripturam Dalecampianam, cuius auctoritas hac tantum ratione plane intelligi potuit, sive ab Harduino servatam sive ab eo neglectam et a me restitutam, quam et codicibus nunc ignotis et coniecturis priorum editorum niti supra vidimus; lemmati subscriptum signum interrogationis locum ita in codicibus quidem legi, sed pro corrupto habendum denotat; idem signum nominibus virorum doctorum appositum me de veritate coniecturae dubitare significat, quam me propterea tantum recepisse, ut vox adesset, quae legi posset; idem valet de eodem signo litterae β subiecto, quo lectores docentur me spreta codicum aperte corruptorum scriptura ad interpolationem qualis exstat in Dalecampiana confugisse. Ita desiderio eorum hominum, qui de editione mea accuratius iudicare volent, satisfactum esse puto, magis in ipsorum Pliniique quam in meum commodum, qui ipse lectores ad me castigandum hac ratione invitaverim. Nemo tamen putet me illis tantum in locis, quibus signum interrogationis est adscriptum, corruptelam aliquam agnoscere; immo permulti alii loci, maxime in triginta prioribus libris, latent, ubi Plinium in Plinio frustra quaeras; verum illo signo eos modo locos notavi, ubi aut a viris doctis aut a me ipso argumentis certis prolatis demonstratum est corruptelam vel interpolationem latere et emendationum hucusque prolatarum nullam satisfacere. Quodsi omnibus illis vocibus, quas corruptas puto, illud signum

apposuissem, in libris maxime geographicis, ubi nomina barbara mirum quantum esse corrupta perquam est probabile, eius ponendi finis nullus esset inventus. Non paucas etiam, ut hoc addam, in indice libri primi ab ipso Plinio conscripto corruptelas orthographici potissimum generis exstare credo, quae tum demum detegi poterunt, cum ad emendandos singulos libros processum erit. Illum indicem in minutioribus etiam rebus iam nunc emendare non licebat, neque magis post omnes demum ceteros libros absolutos eum tractare. Errores in eo detectos addendis et corrigendis inseram, quibus talis liber, qualem manu lector tenes, numquam egere poterit. In ipso vero commentario critico cum in universum maximae brevitati studere deberem et lectorem cordatum et candidum ipsum iudicaturum esse confiderem, cur hanc potissimum neque aliam lectionem receperim, nonnullis locis, maxime librorum sex postremorum, ubi et codex B et rerum expositarum natura me ut hoc facerem invitarunt, cum et aliquanto exercitatiorem lectorem offensum iri putarem, uberiores adnotationes subieci, quibus et usum loquendi Plinio proprium explicarem et sententiam scriptoris paulo impeditiorem expedirem (quod praeter Dalecampium ab Harduino saepe compilatum nemo felicius suscepit quam I. Fr. Gronovius et I. M. Gesnerus in chrestomathia Pliniana, cuius novissima semper usus sum editione Lipsiensi anni 1776.), et opiniones interpretum maiorum gentium aut novis argumentis confirmarem aut, si a vero aberrare videbantur, corrigerem atque ita nodos quosdam grammaticos et criticos et historicos, quantum in me esset, solverem. Non equidem negaverim me nonnullis hominibus plura, quam opus erat, explicuisse videri posse, et facilius sane erat superciliosum silentium obtinere, uti saepe homines existimationi suae tacendo quam loquendo melius consulunt; sed clare loquendum fuit meumque esse putavi longioribus et accuratioribus meis adnotationibus tam ostendere, quid post tantam curam in Plinio positam de illis locis difficilioribus eruerim, quam homines me peritiores et doctiores ad sententiam suam de iis proferendam excitare, quod potissimum de commentario praefationis Plinianae valet, cuius ambitus repetendus est ex singulari oratione, qua Plinius in ea conscribenda est usus, et ex conditione eius critica incredibilem

in modum corrupta. Ea de causa etiam in talibus locis, quos me recte interpretari posse ipse desperabam, dubitationes meas proferre et imbecillitatem confiteri, quam speciem eos me intellexisse prae me ferre malui, ita demum difficultates a me monstratas aliquando removeri posse sperans. Verbositatis crimen, dummodo per eam res ipsa sit promota, his in rebus minus reformido quam ieiunae sterilitatis, qua efficitur, ut multa quae explicanda erant non explicentur et quid editor sentiat, saepe nesciamus. Quod autem non omnia ita exposui, factum id est per magnum operis Pliniani ambitum. In locis parallelis e vetustis scriptoribus laudandis hos mihi fines posui, ut modo graviores eorum afferrem, quos ipsum Plinium expressisse (quales sunt Aristotelis, Theophrasti) et quos ab aliis, uti a Plinio Valeriano, ex Plinio sumptos esse manifestum est, quae autem ab aliis scriptoribus Plinio congrua narrantur, ea omnia omitterem, ipsa vero illorum scriptorum verba exscriberem, ubi aut ad explicationem aut ad emendationem locorum Plinianorum referre videbatur. Quid verbi causa iuvit 2, 96. sqq. e Livio, Valerio Maximo, Iulio Obsequente, aliis verba afferre, quibus ostenta a Plinio narrata referuntur? Pariter in nominibus geographicis Strabonem, Stephanum Byzantium, Ptolemaeum, alios tum demum produxi, ubi per coniecturam tale nomen a me primum est immutatum aut codicibus nihil nisi errores calami exhibentibus lectio vulgata β fuit retinenda. Hanc ad vindicandam, undecumque potui, locos parallelos arcessivi, quibus frustra quaesitis nomen ipsum ex more mihi recepto in indicem criticum reieci reiectumque littera β apposita notavi.

Nihil iam reliquum est, nisi ut lectores, qui huic libro contingent, ingentes difficultates, quibuscum mihi conflictandum fuit, ne prorsus obliviscantur, enixe rogem. Et ambitus operis et rerum in eo tractatarum multitudo et varietas quin ad multos errores (quos tales haberi posse velim, quales hominibus condonandos esse nuperrime docuit summus Hermannus in dissertatione de Euripidis Troadibus, p. 5.) me deduxerit, minime dubito, et qui totum opus ex uno quem ipse potissimum tractavit loco iudicare et suam curam in re pusilla, uti decet, quoquoversus intentam ab editore totius naturalis historiae expetere voluerit, cui generi iudicum talis iudex accensendus sit, alii

videant. Multa fortasse me melius dare potuisse, si diutius etiam opus in scriniis meis servassem, ipse optime scio neque ignarus sum Lobeckium omnes festinasse dicere, quorum alii libri exstarent praeter postumos; at idem Goethium dicere memini, magno alicui et per plures deinceps annos tractato operi tandem aliquando finem imponendum esse. Id certe me praestitisse puto, ut iam Plinii oratio certo fundamento nitatur, unde tuto progredi possis, ut sit cognitum, quid codicibus, quid coniecturis virorum doctorum debeatur, ut discant plurimas voces et locutiones quae nunc in lexicis vel aliis libris ut Plinianae circumferuntur inde eiiciendas esse, quia coniecturis debebantur, quae aut melioribus codicum scripturis cederent oportuit aut certe magnis dubitationibus obnoxiae erant; et in universum id de me spondere possum, me ut opus tanta regum augustissimorum munificentia et exspectatione hominum doctorum sine mea culpa per longius temporis spatium elusa non prorsus indignum perficerem summum quod potui studium impendisse.

Scribebam Dresdae pridie kalendas Apriles MDCCCXLVII.

Hanc praefationem editioni meae Plinii Secundi praemittendam, quam nunc TIBI, lector benevole, paucis in locis vel auctam vel immutatam tradidi, postquam ante tres et quod excurrit annos scripseram, redemptorem operis sane ampli nec sine magnis impensis suscipiendi quaerere coepi. At evenit quod fore praevideram. Plures quos deinceps accedebam Sosii nobilissimi litterarumque iuvandarum studio alioqui insignes bonis quae dicuntur litteris haud multum confisi et nostris potissimum temporibus magnum librum eumque philologicum magnum malum cum Callimacho arbitrati comissime pariter atque elegantissime responderunt se honori tam egregii operis publicandi impares se sentientes illum collegis suis invidere nolle. Et ut ultima spes incepti mei ad laetum finem deducendi praecideretur, paulo post insecuta sunt tempora illa Germaniae luctuosissima, quae omni alii rei quam Plinio meo favebant, et cum totam rem iure meo, ut videbatur, pro conclamata haberem, nihil aliud mihi fa-

ciendum restabat, nisi ut ipse meis sumptibus particulam aliquam eorum, quae tum ad Plinium emendandum conscripseram, aliquot exemplis per typos repetendam curarem repetitamque cum iis communicarem, qui hoc opus aut benevole et re et consilio adiuverant aut a quibus bonum virum neque vanum promissorem existimari plurimum mea intererat. Ita, ut de multis aliis taceam, certe REGIA ACADEMIA LITTERARUM MONACENSIS, quae auctore Friderico Thierschio naturalem historiam Plinii emendandam et edendam cum summo meo honore mihi mandaverat, illud flagitare posse videbatur, ut aliquo specimine edito me otio concesso non abusum esse demonstrarem. Hac de causa vel curta res familiaris me a suscepto meo deterrere non potuit; quid enim erant aliquot nummi huic negotio impensi, si comparaveris eos cum multorum annorum studio in hoc opere perficiendo frustra nec sine poenitentia non temporis modo amissi, sed aliorum etiam commodorum ob illud neglectorum collocato? Dandum aliquid opinabar existimationi meae et honori, non ignarus unum vel alterum me gloriolae studio pretio nimis magno satisfecisse esse dicturum; et cum ita agendum vidissem, ut tota aliqua particula Plinii neque singulae, quamvis multae, adnotationes a me conscriptae ederentur, cum ita modo viros doctos, ad quos ille libellus perveniret, totius mei consilii certiores fieri posse intelligerem, librum XXXV. et ipsam Plinii praefationem e scriniis meis emisi, illum, ut quid per codicem Bambergensem oratio Pliniana lucraretur patefieret, hanc, ut ostenderem, quid illo adiumento egregio destitutus praestare possem. Hunc qualemcumque libellum cum praefatione mea toti operi praemittenda nomini Ludovici de Ian inscripsi, cui potissimum viro eximio et de Plinio, uti supra docui, insigniter merito cunctationis meae in Plinio edendo rationem reddendam esse putabam. Iure enim suo exspectare poterat, fore ut ingentis operae a se quondam in apparatu critico colligendo positae aliquis fructus aliquando prodiret. Libellus igitur typis excusus et cum satis multis viris doctis communicatus cum quantus numerus optimorum codicum ad Plinium emendandum a nobis adhibitus esset lectores doceret, cum in aliis eorum (vid. Ioann. Chr. Fel. Bährium in annal. Heidelberg. 1849. nr. 32—34., Frider. Guil. Schnei-

dewinum in nunt. litter. Gotting. 1849. nr. 181—183., Ludovicum de Ian in nunt. litter. Monac. 1849. nr. 56—58. tam docte quam comiter de opella mea qualicumque iudicantes), tum in Ernesto Friderico Wüstemanno, professore illustris gymnasii Gothani, maximum desiderium excitavit, ut totus Plinius illo apparatu instructus et ex eo, quoad eius fieri posset, ad optimos fontes revocatus ederetur. Magna iis iactura esse videbatur, si editio auctoris gravissimi diu praeparata aut prorsus omitteretur aut, quod ultimum effugium restare opinabantur, ad exteras nationes migrare cogeretur; neque ego, cui semel illa provincia demandata erat, ad quam feliciter administrandam non paucos alios tam ab ingenio quam ab doctrina longe me instructiores multo aptiores futuros fuisse optime scio, illi desiderio, quantum in me fuit, respondere nolebam. Wüstemanno igitur tota re tradita hic vir eximius fervore prorsus singulari eam est aggressus omnesque vias eius perficiendae tanta cum cura et circumspectione est persecutus, ut eventus non modo spem nostram aequaret, sed longe longeque superaret. Non meum est hoc loco pluribus exponere, quanto cum studio undique Wüstemanni litteris, precibus obviam sit itum; amplus index eorum virorum, qui novae editioni fautores esse voluerunt, huic volumini additus id satis superque testatur, quem quotiescumque oculis perlustro, non est quod disertis demum verbis eloquar maximum denuo officium omnes meas vires telae inceptae pertexendae impendendi mihi iniunctum esse me sentire. Ita igitur factum est, ut Andreas Perthesius, qui patris Friderici Perthesii iam pridem mortui nomine assumpto librariam Gothae cum laude factitat, Wüstemanni iudicium secutus operi redimendo paratum se diceret neque ullas impensas detrectaturum esse promitteret, quominus Plinius noster externo habitu lecturis commendaretur. Cui promisso quantum vir honestissimus satisfecerit, ipse liber clarissime testatur, cum non solum typorum elegantia chartaeque nitore nihil quod desiderari possit reliquum faciat, verum etiam, quantum ipse observavi, tam purus a typothetarum mendis sit redditus, ut, rarum hoc tempore, hoc nomine cum probatissimis libris comparari posse videatur. Haec laus, quae commentarium potissimum inspicienti maxima videbitur,

debetur et Constantino Straubelio, qui mira oculorum acie neque minore cura plagulas recentes perlustravit, et ipsi Wüstemanno, qui, non contentus ab hac quoque parte libro iam prodituro manum salutarem admovere mendasque, si quae casu restiterant, corrigere, a me ipso, ut fit, in scribendo admissos errores calamique lapsus tanta sagacitate est rimatus, ut et meo et Plinii nomine ei propterea quam maxime sim obstrictus. Qua in laudatione cum libentissime praefandi finem faciam, nihil mihi dicendum restat, nisi hoc unum, me in optatis habere, ne egregios illos viros, qui quacumque demum ratione ut hoc opus prodiret effecerunt, voluntatis suae poeniteat.

Scribebam Dresdae ipsis kalendis Ianuariis MDCCCLI.

MONITUM.

De compendiis scripturae, quibus in commentario conscribendo usus sum, in ipsa praefatione abunde egisse puto, et de codicibus quidem p. LIV. sqq., de scriptura vero vulgata, quatenus ab ea nostra recensio discedit, p. LXIX sqq. Hoc loco id unum in memoriam lectorum revocandum esse putavi, per litteram β indicari editionem Dalecampianam, per γ Broterianam.

PLINIUS SECUNDUS

VESPASIANO SUO S.

Libros naturalis historiae, novicium Camenis Quiritium tuorum opus, natos apud me proxuma fetura licentiore epistula narrare constitui tibi, iucundissime inperator, (sit enim haec tui praefatio verissima, dum maxumo consenescit in patre;) namque tu solebas putare esse aliquid meas nugas: — ut obicere moliar Catullum conterraneum meum, (adgno- § 1

Ad praefationem toti sunt excussi dΔPb, ad §§ 1—16 ηλ. Libri Ra in praefatione mutili sunt et laceri; et hic quidem, licet cum magnis lacunis, §§ 3—13. 26—33. habet, ille §§ 27—33.

Plinius Secundus Vespasiano Suo (*Caesari Suo* Td. *Domino Suo* b.) *Salutem*, ΔTbdηλ; idem exhibent βγ, nisi quod nomini scriptoris praenomen *C.* addunt. Nomini imperatoris praenomen *Titi* praemittunt Vatic. 1951. et omnes Medicei ap. Rezzon. I. p. 175., cum nostris omittunt codd. Barbari, Vindob. Escor. I. II. Vatic. 1950. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. Passion. Caesenatenses, Ambrosiani et Barber. I. Farnes. ap. Rezzon. I. p. 174. *Vespesiano*, Vatic. 1955. *Ad Vespasianum*, Caesenat. I. II. *Domitiano*, Pertusat. *S. D. P.*, cod. Iovianus. Ceterum in aliis totius operis inscriptionibus quae librariis debentur *C. Plinius Secundus* audit *Novocomensis* (Vatic. 1951. Escor. I.), in aliis *Novecomensis* (Td Parmensi), in aliis libris apud Rezzon. *Novicomensis*, in Vatic. 1950. Barber. II. aliis *Veronensis*. Patriae significationem omittunt Δηλ.

§ 1. *novicium*, Δηλ. *novitium*, Pdbβγ. — *Quiritium tuorum opus Camoenis*, Dalecampius. — *Camenis*, Δηλ. *Camoenis*, alii libri β. — *natos*, Rhenanus TΔdηr (Escor. I. II.) *natus*, Murbac. *nactus*, λ. *natum*, Pb (Ambr. I. II. Vatic. 1950. 1953. 1956.) βγ. — *nuncupare*, K. — *iocundissime*, ΔηP. — *maximo*, ηλP (Ambr. I. Vatic. 1950. 1952. 1954. 1956. Passion. Barber. I. Escor. I. II.) *maxime*, TΔbd (Murbac. Caesaraugust. Vatic. 1951. Ambr. II.) *maximi*, β. — *putare esse aliquid meas nugas*, ΔηλbP (Escor. I. II. Ambr. I. II. Barber. II.) *putare aliquid esse meas nugas*, Td. *meas esse aliquid putare nugas*, Beroaldus et Perottus, Barber. I. III. βγ ex Catullo 1, 3. *nostras*, K. — *obicere*, Δλ (Murbac.) *obiicere*, TbdPK (Vatic. 1950. 1954. 1956. Barber. I. II. III. Ambr. I.) γ. *obice*, Ambr. II. Pertusat. Caesen. I. II. Vatic. 1952. *obiter*, η (codd. Barbari) β. — *moliar*, bPKλ (Vatic. 1950. 1956. Ambr. I. Barber. II. III. Pertusat.) *molliar*, Ambr. II. Caesen. I. II. *molliam*, TdΔ (Murbac. Vatic. 1954. Barber. I. codd. Barbari.) *emolliam*, Rhenanus β. *obiice remolliam*, Turnebus. *Molior* cum infinitivo coniungunt etiam Cicero de univ. 4. p. 1109. Ern. et Valer. Flacc. 3, 491. 6, 625.; *obiicere* autem, similitudine ex re bellica petita (Verg. Aen. 2, 443.), idem est quod aliquo ut scuto contra adversarios ad se defendendum uti. — *Catulum*, η. — *conterraneum*, vid. Scaliger. ad Eusebii chron. p. 207. coll. Hand. Lehrbuch des lat. Stils p. 134. *concerraneum*, codd. Barbari, quod cum Rezzonico fortasse verum esse putat Freund. lex. Lat. I. p. 1107.

scis et hoc castrense verbum:) ille enim, ut scis, permutatis prioribus Saetabis duriusculum se fecit quam volebat existumari a Veranniolis suis et Fabullis: — simul ut hac mea 2
petulantia fiat, quod proxume non fieri questus ès in alia procaci epistula nostra, ut in quaedam acta exeant sciantque

castrense verbum; mirum est, quantum in hac voce interpretanda erraverint viri docti. Ut enim Harduinum omittam, qui in voce *conterraneus* nihil castris proprii se intelligere posse dicit, Turnebus iam supra castrense aliquod verbum a Plinio usurpatum esse ait, scilicet *imperatoris*, quia Titum alii aut civem aut municipem aut popularem dicturi essent, ipse eum cognominet imperatorem; Durandus autem castrense illud in verbis *obiicere moliar* detexisse sibi videtur. Sed *conterraneus* primum est et unicum verbum castrense, quo usus est Plinius, neque ullum hucusque posuit, quod castris proprium dici possit (coll. Gell. 17, 1.), et hic ipse de quo agitur locus docet aliquod aliud verbum castrense nondum a Plinio positum fuisse. Quodsi enim *conterraneus* secundum esset verbum castrense, quo usus esset Plinius, tum scripsisset *verbum castrense*, non *castrense verbum;* quia vero hoc scripsit, verba ita interpretanda esse apparet: agnoscis enim ut verum tibique notum hoc quoque ídque castrense verbum, quo usurpato Plinius Titum vitae castrensis cum honore actae perquam urbane commonefacit. Quodnam igitur illud alterum est, quod pariter *(et)* atque illud castrense agnoscere poterat Titus? Nullum aliud, nisi locus Catullianus modo allatus, quem vere ad Titum a Plinio transferri ille non poterat non agnoscere. — *enim*, b^2. — *saetabis*, Alciatus parerg. 7, 21. *setabis*, Passion. *stabis*, Vatic. 1950. a m. pr. *sittis*, Δ. *sillabis*, ηλ. *syllabis*, bdPβ. De scriptura *saetabi* v. Tzschuck. not. crit. ad Mel. II. 6, 6. Kramer. ad Strabon. I. 9. p. 249. Vulgatam vero scripturam *syllabis* VV. DD. perquam ridicule de verbis Catulli a Plinio paululum mutatis intellexerunt, cum iam Alciatum non praeterierit longe alium hic locum Catulli a Plinio in usum suum converti; v. infra. — *quam*, dΔ. *quoniam*, Harduinus. *quem*, P. *quia*, l. *magis quam*, Dalecampius. Sed nulla mutatione est opus, cum ante *duriusculum* omissa sit particula *tam;* vide Gronov. ad Liv. 2, 56. — *volebam*, suspicio Barbari. — *existimari*, bdPΔηλ. *aestimari ea*, Harduinus γ, quae coniectura ex toto loco perverse prorsus intellecto emanavit. — *Veraniolis*, dλ (Murbac. Vatic. 1953.), quod leviter corruptum emendavi. *vernaculis*, PbΔηr (plerique apud Rezzon.), quod probant Perottus et Turnebus. — *suis*, bdλ (codex Perotti.) *tuis*, TPrΔη (Murbac.) — *Fabullis*, Rhenanus. *famulis*, TPbdrΔηλ (Murbac. et plerique apud Rezzon.) *famolis*, Vatic. 1953. *et Fabullis* omittit cod. Perotti. Iam ut ad sensum totius paragraphi explicandum transeamus, Plinius his in verbis per plures parentheses alteram alteri intrusas impeditis et per rationem, qua carmine quodam Catulliano ad praesagiendam fortunam naturali suae historiae instantem utitur, perobscuris hoc in universum dicit, se duabus de causis Tito libros naturalis historiae epistola licentiore enarrare constituisse, primum quod Titus etiam prioribus Plinii scriptis aliquod pretium tribuerit, tum (§ 2.) ut homines scirent, quam ex aequo cives cum Tito vivere possent. Priorem igitur causam exponit per notissima verba Catulli, quibus allatis occurrere vult illis qui quaerere poterant, cur haec potissimum verba iam Tito in memoriam revocarit. Scilicet dicit se Catulli potissimum verba in usum suum convertisse, quia huius auctoritate tamquam clipeo uti, quia eum obiicere velit adversariis; hos enim intelligendos esse ipsum verbum *obiicere* docet, neque eos contemnendos videri Plinio indicatur verbo *molior*, quod semper de re ardua et aegre tantum superabili dicitur. Eo maiori vero iure Plinius Titi patrocinium exspectare posse sibi videbatur, quia iam antea Titus Plinii scripta aliquid esse putaverat; non igitur temere illa Catulli verba in usum suum convertit, sed eo consilio, ut per haec occasionem haberet Catulli

omnes quam ex aequo tecum vivat inperium. Triumphalis 3
et censorius tu sexiensque consul ac tribuniciae potestatis
particeps et, quod his nobilius fecisti dum illud patri pariter
et equestri ordini praestas, praefectus praetori eius, omnia-
que haec rei publicae, et nobis quidem qualis in castrensi

tamquam vindicis sui commemorandi. Quia vero Titum (*tu*) Catullo comparat, ex cuius carminibus illa verba sunt sumpta, Titum etiam eadem ratione qua Catullum agere optat et, dum quid Catullus aliquando fecerit enarrat, Titum sibi idem facturum esse auguratur; Tito igitur partes Catulli imponit tecte, non disertis verbis, et dum Catulli auctoritate se tutari prae se fert, proprie Titum significat. Alludit vero Plinius ad Catulli carmen XII., quo poeta Asinium ut surreptorem lintei Saetabi a Verannio et Fabullo sibi missi persequitur, quod furtum ne cum simili furto carmine XXV. exagitato confundatur, Plinius *prioribus* addit; priora autem Saetaba neque altera commemoravit, et quod in iis modo Verannii et Fabulli commemorandi occasionem habuit et quod ita modo Tito optatum suum commendare potuit. Optavit scilicet, ut Titus benevolentiam iam antea sibi praestitam etiamnunc praestaret et adversarios Plinii, quos hic iam de aliis suis scriptis nactus erat (v. § 28—32.), eadem severitate a se arceret eorumque calumniis, quas eos coram Tito prolaturos esse opinabatur, eandem duritiem opponeret, quam Catullus prioribus Saetabis sibi ab Asinio sublatis furi opposuerat. Titus igitur cum componatur Catullo, Plinius Verannio et Fabullo, naturalis historia comparatur linteo Saetabo, quae modestia haud scio an nimia excusatur tamen, si recordamur verborum, quae Catullus l. l. ad probandam suam iracundiam non minus nimiam apposuit („quod me non movet aestimatione, verum est mnemosynon mei sodalis.") Quodsi Catullus, haec iam est iustissima Plinii argumentatio, linteo Saetabo a sodalibus misso tantum pretium tribuit, Titus certe non minus tribuet naturali historiae a Plinio sodali sibi missae. Catullus vero ea de causa tam duriusculum se in illo carmine fecit, quam duriusculum se esse ab amicis existimari (i. e. iudicari, coll. intpp. ad Liv. 34, 2.) voluit, i. e. Catullus furto illo priori detecto tantum irae atque indignationis prodidit, quantum sibi ab amicis suis tribui, quantum irae in se esse amicos suos iudicare voluit; voluit autem, uti par est, amicos suos summam iram sibi tribuere, ut qui ita dono suo a Catullo summum pretium tribui viderent. Idem igitur ab amicitia Titi sibi praestari cupit Plinius. Ceterum unus qui huius loci vim et sententiam melius ceteris interpretibus divinavit Durandus, paucis veris multa falsa admiscuit.

§ 2. *simul in hac*, η. — *quadam*, P. Haec recte interpretatus est Pellicerius ap. Harduinum. — *astra*, λ. *hasta*, P. — *exeant*, TPdbΔηλr (Murbac.) *exeam*, Perottus K. *exeat*, β, quod unice probat Schneidewinus in nuntiis litter. Gotting. 1849. p. 1817. Vide Iuvenal. 2, 136. *ut tecum in acta exeat*, Crusius probabil. crit. 6. — *sciant*, T.

§ 3. *Triumphalis* omisso *et*, λbd. *Triumphalis es*, Escor. I^2. II. *Triumphale*, PΔηλ(Escor. I^1.) — *censorius tu sexiesque*, Rhenanus ad. *censor iustus exiesque*, Murbac. *censor iustus ex eisque*, b. *censorium ius ex eis quae*, P. *censorium ius exeisque*, Δηλ. *censorio* — *consule* — *participe*, Salmas. exerc. p. 843. a. E. Id partim comprobat Escor. I^1. *sextumque*, K. *exeasque*, Perottus. *septimumque*, vetus Chalderii ap. Dalecampium. — *tribuniciae*, abd. *tribunicie*, ηλ. *tribunitiae*, P. *tribunitie*, Δ. — *et quod id*, Pλ. — *id*, P. — *pater*, λ^1. *patrie*, λ^2. — *ordine*, P. — *praetorii*, abdTPΔηλ^1. *praetorio*, $\lambda^2\beta$. — *omniaquae*, a. — *reipublicae*, bdPΔηλ. *rei praeest*, a (Murbac.) *rei publicae, praebes te nobis quidem qualem*, Rhenanus perquam probabiliter, cum per scripturam vulgatam totus hic locus fere omni constructione careat. Aliter haec interpretatur et interpungit Ianus in diurn. antiq. 1849. nr. 57. p. 453. — *qualis*, Pηλ. *qual.*, Δ. *quali*, b. (Murbac.) *quale*, Td.

*

contubernio; nec quicquam in te mutavit fortunae amplitudo, nisi ut prodesse tantundem posses ut velles. Itaque cum 4
ceteris in venerationem tui pateant omnia illa, nobis ad colendum te familiarius audacia sola superest; hanc igitur tibi inputabis et in nostra culpa tibi ignosces. Perfricui faciem nec tamen profeci, quoniam alia via occurris ingens et longius etiam submoves ingeni fascibus. Fulgurat in ullo um- 5
quam verius dicta vis eloquentiae, tribuniciae potestatis facundiae? Quanto tu ore patris laudes tonas! quanto fratris amas! quantus in poetica es! O magna fecunditas animi! quemadmodum fratrem quoque imitareris excogitasti. Sed 6

nec quicquam, P λ. *nequicquam*, a. *nequidquam*, b d. *nec quidquam*, Δ γ. *nequaquam*, η. — *in te mutavit*, P. — *nisi*, Ambr. I. II. aliique ap. Rezzon. — *in his nisi*, a b d T P Δ η λ, quod ex litteris paulum traiectis *inis* et inde nata dittographia ortum videtur esse. — *prodesset*, η. — *posses*, b P Δ η λ. *posset*, a d T. — *ut*, a b d T P Δ η λ r. *et*, β.

§ 4. *venerationem*, a d (Ambr. II.) *veneratione*, P b r Δ η λ (Ambr. I.) — *superest sola*, λ. Ut per maximam huius praefationis partem, ita hic quoque Plinius perquam impedite loquitur, duabus scilicet sententiis per se facilibus et simplicibus violentissime sibi innexis. Sententia loci, quem excepto uno Turnebo, qui tamen perverse eum intellexit, omnes interpretes sicco pede transierunt, ita est expedienda: Itaque cum tu etiamnum eam quam nuper in contubernio facilitatem et humanitatem mihi praestes, non minus familiariter quam antea te a me coli par est, ceteris hominibus, quibus aliqua tecum necessitudo intercedit, sola veneratione utentibus. Iam si quaeritur, quidnam illos ad tui venerationem, me ad cultum familiarem permoveat, apparet illam procreari pondere et auctoritate illarum quibus fungeris dignitatum, hunc una niti mea audacia, non aliter exerceri posse, nisi audacia per se vituperabili, cuius cum tu ipse auctor sis, non mihi, sed soli tibi culpam imputabis. His autem expositis altera etiam difficultas occurrit, quam verbum *superest* nobis creat, quod si pro *restat*, *reliqua est* dictum esse putes, apodosis protasi non convenit. Inde enim, quod illis ceteris omnes Titi dignitates ad venerationem patent, non sequitur Plinio solam audaciam relinqui. Potius cum supra ea quae Tito propria essent illis ceteris viam ad venerationem munivisse Plinius dixerit, hic quoque aliqua Titi virtus commemoranda erat, quae Plinium ad cultum familiarem incitaret, qualis erat humanitas. Tum autem Plinio sententia paululum immutanda et ita fere scribendum erat: itaque haec tua humanitas ad te colendum audaciam mihi tribuit. Haec cum ita sint, *superest*, cuius loco simpliciter poterat dicere *est*, a Plinio propter adiectivum *sola* est positum cum vi aliqua et praegnantia, quasi Plinius dicat sibi ad solam audaciam confugiendum esse, audaciam unum esse sibi refugium. Per verbum *superest*, in quo notio reliqui primaria est, angustiam suam oppositam illam multis viis quae ceteris patent significat, in quam eum sua audacia Titi familiarius colendi coniecerit. *Superesse* igitur h. l. idem est quod praesto esse, adesse (vid. § 26. 12, 11. Oudend. ad Suet. Oth. 6.) „Illis multae viae patent; mihi, licet multum diuque circumspexerim, ex omnibus viis quas ad te colendum ingredi possim tamen una modo audacia superest, ceterae viae mihi sunt clausae, haec una mihi superest, remanet." Ita qua vi Plinius verba *pateant* et *superest* sibi opposuerit patet. —

haec quis possit intrepidus aestumare, subiturus ingeni tui
iudicium, praesertim lacessitum? Neque enim similis est
condicio publicantium et nominatim tibi dicantium. Tum
possem dicere: quid ista legis, inperator? humili volgo scri-
pta sunt, agricolarum, opificum turbae, denique studiorum
otiosis; quid te iudicem facis? cum hanc operam condicerem,
non eras in hoc albo; maiorem te sciebam quam ut descen-
surum huc putarem. Praeterea est quaedam publica etiam 7
eruditorum reiectio; utitur illa et M. Tullius extra omnem
ingeni aleam positus et (quod miremur) per advocatum de-
fenditur: „nec doctissimis: Manium Persium haec legere

et in nostra culpa, haec non intelligens insigniter corrupit Schottus in nodis Ciceron. 4, 13. — *perfeci*, P. — *quoniam*, abdrTPΔηλ (Ambr. I. II.) *quando*, β. — *occurrit*, η. — *etiam*, omittit P. — *submoves*, dbP. *summoves*, arTΔ. *submones*, η. *sumones*, λ. — *ingenii*, d²Δ. *ingentis*, abd¹T (Murbac.) *ingentibus*, ηλ. *et*, P. *ingenitis*, Rhenanus. — *fascibus*, a²bdPΔηλ (Murbac.) *fastibus*, Ambr. I. *facibus*, Ta¹.

§ 5. *Fulgurati*, T. *Fulgorati*, bdΔ. *Fulgorari*, Pηλ. In a lacuna. — *ullo*, a. *nullo*, bdPΔηλβγ, puncto pone *facundia* posito. — *umquam*, a. Omittunt Pλ, ad cuius marginem serius adscriptum. — *dictatoria*, Crusius probab. crit. 6. — *vis*, bd. *bis*, aPηλΔ. — *facundiae*, a (Murbac.) *facundie*, dbΔηλ. *facundia*, P. (codd. Rezzon.) βγ. — *quanto fratres*, η. *quantum fratrem*, r (Ambr. I. II.) — *animas*, suspicio Rhenani. — *quanto*, T. — *poetici*, η. *particha*, P. *pericia*, λ. — *facunditas*, P. — *quoque*, omittit η. — *imitareris*, bdPΔλ. *imitaris*, η. *imitaretur*, Ambr. I. II. et multi alii codd. ap. Rezzonicum.

§ 6. *haec*, adΔηλ. *hoc*, P. *et*, b. — *posset*, Pηλ. — *nonatim*, Δ. — *deinde*, η. — *Quam*, bdT. *quia*, PΔηλ. In a lacuna. — *hanc*, abPΔηλ. *hunc*, Td. — *condicerem*, a¹T. *cum dicerem*, a²bdPΔηλ. Hinc in priore editione scripsi: *qui, hanc operam cum dicerem, non* rel. *Condicere* cum sit foedere pacto aliquid praestandum promittere (v. Gronov. obss. 1, 1. p. 18.), Plinius quasi dicit se naturalem historiam scribendam tamquam operam aliquam suscepisse; quae opera cum ut quaevis alia ab hominibus idoneis exploranda esset, huic negotio ex sua sententia aptos fuisse opifices similesque homines, non Titum. Locum nondum esse persanatum ait Ianus l. l. p. 454. — *neomas*, d. *neonias*, T. *noemas*, λ. . . . *emas*, a. *nenias*, b. *noenias*, Δ. *venias*, Pη. *Quam hanc operam cum dicerem, naenias in hoc albo.*, Turnebus. — *aluo*, a. *avo*, P. — *hic*, multi codd. ap. Rezzonicum.

§ 7. *ingenii aliam*, a. *ingenit aleam*, b. *ingenit aliam*, d. *ingenitaliam*, Δηλ. *ingentem italiam*, P. — *defensus*, nonnulli codd. ap. Rezzonicum. Ceterum v. Cicero de Orat. 2. § 25. Fin. I. § 7. Tertio vero loco, scilicet in libris de Re Publica, Ciceronem haec Lucilii verba eaque non mutata repetivisse colligere licet e § 8. — *nec*, abdTPΔ. *haec*, Ugolet. Iovianus β. Omittunt ηλ. — *doctissimis*, bdPη (Murbac.) *doctissimos*, Δ. *doctissimum*, Tλ (Ugolet. Iovian. Ambr. I.) β. — *Manium Persium*, Barbarus abdTPη (Murbac. Ugolet. Iovian.) *Mannium Persium*, Δ. *omum Persium*, λ. *omnium Persium*, r. *Iunium Persium*, Ambr. I. *Persium*, β. — *haec*, abdTΔηλ (Murbac.) *hoc*, P. Omittunt Ambr. I. Ugolet. Iovian. β. — *legere volo*, P. *legi volo*, η.

nolo, Iunium Congum volo." Quod si hoc Lucilius, qui 8
primus condidit stili nasum, dicendum sibi putavit, si Cicero
mutuandum, praesertim cum de re publica scriberet, quanto
nos causatius ab aliquo iudice detendimus? Sed haec ego
mihi nunc patrocinia ademi nuncupatione, quoniam plurimum
refert sortiatur aliquis iudicem an eligat multumque adpa-
ratus interest apud invitatum hospitem et oblatum. Cum 9
apud Catonem illum ambitus hostem et repulsis tamquam
honoribus ineptis gaudentem flagrantibus comitiis pecunias
deponerent candidati, hoc se facere quod tum pro innocentia
rebus humanis summum esset profitebantur. Inde illa no-
bilis M. Ciceronis suspiratio: o te felicem, M. Porci, a quo
rem inprobam petere nemo audet! Cum tribunos appellaret 10
L. Scipio Asiaticus, inter quos erat Gracchus, hoc attesta-
batur vel inimico iudici se probari posse. Adeo summum

Iunium Congum, abdTΔ (Murbac.) *Iunium Congium* aut *Laelium Congrum*, codd. Barbari. *nimium cogu*, η. *iunium cotigii*, λ. *nimium contingi*, P. *Laelium Decimum*, Ambr. I. Ugolet. Iovian. β. *Laelium Congium*, Pertusat. — *volo*, omittit P.

§ 8. *prius*, T. Omittunt ηλ. — *nasum;* post hanc vocem inserunt verba *quasi abusionem et vituperationem; primus enim satiricum carmen conscripsit, in quo utique vituperatio uniuscuiusque continetur. Nasum autem dixit, quod vituperationis signum vel maxime naso declarandum* abdTPΔηλ cum nonnullis scripturae discrepantiis, quas adscribere longum erat. — *dicendum*, omittit T. — *si*, omittunt bdTPΔηλ. In a addidit manus recentior. — *re prescriberet*, T. — *causatius*, abdΔηλ. *excusatius*, T. *cautius*, Crusius probab. crit. 6. P. — *defendimus*, abdT. *defendimur*, PKrΔηλ (Ambr. I. II. Vallicell. et plures alii.) *diffidimus*, Iovian. Ugolet. β. — *quam*, λ. — *plurium*, P. — *refert*, abdrTPKΔηλ (Ambr. I. II. Ugolet. Iovian.) *interest*, β. — *an*, dPΔηλ. *hunc*, ab. — *apud mutuum hospitem*, Δ.

§ 9. *illud*, bd. Vid. Cicer. Q. Frat. II. 15b, 4. Att. IV. 15, 7. Plutarch. Cat. min. 44. — *ineptis*, abdTPΔηλ. *inemptis*, K, quod praefert Ianus l. l. p. 454. *indeptis*, Ugolet. Iovian. et alii ap. Rezzonicum β. „Tamquam honores et magistratus inepti essent et contemnendi." Turnebus. Retinui scripturam plurimorum eorumque optimorum codd., quamquam in interpretatione Turnebi propter collocationem verborum molesti aliquid inest; pauciores et deteriores codd. h. l. veram scripturam *indeptis* retinuisse videntur. *meritis*, Rhenanus. — *deponere*, a. *depone*, d. — *fecisse*, Ugolet. Iovian. — *quod tum*, abdΔηλP (Murbac.) *quod cum*, T. Omittunt βγ. — *per innocentiam*, P. — *rebus humanis*, TbdPηλ (Murbac.) Idem habet a, sed cum duarum triumve litterarum spatio ante priorem vocem. *remus humanis*, Δ. *quod in rebus humanis*, βγ. *quod tum Porcio innocentia rebus humanis summa inesset*, Rhenanus. — *esset*, aPΔ (Murbac.) *esse*, Tbdηλ. — *nobilis*, omittit P. — *suspicatio*, η. — *te*, abdΔη. *rem*, Pλ. — *porlii*, P. — *audebat*, P.

§ 10. *appellaret*, vid. Liv. 38, 57. Valer. Max. IV. 1, 8. — *testabatur*, η. — *vel*, PΔηλ. *se vel*, abdTβ. — *unico*, η. — *se probari posse*, aηλP. *se posse*

quisque causae suae iudicem facit quemcumque, cum eligit,
unde provocatio appellatur. Te quidem in excelsissimo ge- 11
neris humani fastigio positum, summa eloquentia, summa
eruditione praeditum, religiose adiri etiam a salutantibus
scio, et ideo subit cura ut quae tibi dicantur te digna sint.
Verum dis lacte rustici multaeque gentes supplicant, et mola
tantum salsa litant qui non habent tura; nec ulli fuit vitio
deos colere quoquo modo posset. Meae quidem temeritati 12
accessit hoc quoque, quod levioris operae hos tibi dedicavi
libellos. Nam nec ingeni sunt capaces, quod alioquin nobis
perquam mediocre erat, nec admittunt excessus aut orationes
sermonesve aut casus mirabilis vel eventus varios, iucunda
dictu aut legentibus blanda, sterili materia. Rerum natura, 13
hoc est, vita narratur et haec sordidissima sui parte, ut plu-
rumarum rerum aut rusticis vocabulis aut externis, immo

probari, Δ. *ab se probari posse*, Td. *ad se probari posse*, b. *approbari posse*, β. — *fecit*, P. — *quemcumque*, a. — *cum*, abdTPη. *tum*, λ. Omittunt Ambr. II. Δβ. — *eligit*, a^{2}bdTΔηλr. *elegit*, a^{1}P (Murbac.) β. — *inde*, Pηλ. — *nec provocatio audiatur* vel *admittatur*, Crusius probab. crit. 6. Mihi potius cum Schotto obss. 5, 5. et Harduino haec tria verba glossatori alicui deberi videntur, certe non apparet, quo consilio Plinius ea addiderit. Ianus l. l. p. 454. verba illa ita defendit, ut pro *summum* legatur *severum*.

§ 11. *excellentissimo*, ΔT. — *generis humani*, adΔηλ. *humani generis*, bPβγ. — *adiri*, abPΔηλ. *adierim*, Td. — *et*, Δ. — *adeo*, P. — *subit cura ut*, a. *cura ut*, Td (Murbac.) *cur ut*, b. *curavi*, PΔηλK. *curavi ut*, Ambr. I. *immensa praeter ceteras subit cura*, β. — *quod*, η. — *dicentur*, P. *dicatur*, η. — *te digna*, a. *tum digna*, Tbdλ (Murbac.) *cum digna*, PΔη. *condigna*, Barbarus K (Ambr. I.) *cum apta tum digna*, Rhenanus insuper alia etiam proponens. — *Verum dis*, T. *Verum diis*, r (Murbac.) *verundis*, abd^{1}. *verendis*, P. *verecundis*, Δη. *vere cum diis*, λ. *verunet dis*, d^{2}. *Verum et diis*, βγ. — *supplicant*, omittunt abdrPTΔηλ (Murbac.) Retinui, quia ita modo pronomen *qui* ad subiectum *ii* omissum neque ad *multaeque gentes* refertur, tum quia locutio *supplicare aliqua re* Plinio est familiaris; vid. 12, 84. 13, 2. 22, 118. — *et mola tantum salsa*, dPηλ. *et more tantum salsa*, bΔ. *et mori salsa*, T. *salsa*, a cum spatio sex litterarum. — *litant*, dPηλ. Omittunt Tab Δ (Murbac.) — *quia*, Ianus. — *habent tura*, Td. *habentur*, ab. *habent*, PΔηλ. — *ulla*, P. — *inditio*, η.

§ 12. *Nec*, P. — *nec*, abPΔηλ. *cum*, Td. — *capacis*, d. — *alioqui*, a. — *erat*, omittunt ηλ. — *neque*, bd. — *amittunt*, ηλ. — *at*, P. — *sermonesque*, T. — *aut*, codd. Barbari, Murb. *apud*, abdPΔηλ. — *casus*, abdP (codd. Barb., Murb.) *causas*, Δηλr. — *miserabiles*, Ambr. II. Iovian. — *iucunda*, abdTPΔηλ (Murbac.) *non alia iucunda*, βγ. Saepe Plinius quoque adiectiva gen. neutr. refert ad substantiva diversi generis, ubi universa aliqua notio ex iis repetita scriptori obversatur; vid. 7, 48. 160. 8, 23. 139. 9, 49. 83. 95. 124. — *aut*, abd (Murb.) *ac*, Δηλr. *et*, P.

§ 13. *haec*, P. — *vitia*, Pλ. — *vocant*, P. — *et*, bPΔηλ. *ut*, ad. *solidissima*, P. — *ut*, bd. *aut*, aΔη. Omittunt Prλ. — *aut ru.*, abdΔ. *autem*, η. *ac*, Pλ.

barbaris, etiam cum honoris praefatione ponendis. Praeterea
iter est non trita auctoribus via nec qua peregrinari animus
expetat. Nemo apud nos, qui idem temptaverit, nemo apud 14
Graecos, qui unus omnia ea tractaverit. Magna pars stu-
diorum amoenitates quaerimus; quae vero tractata ab aliis
dicuntur inmensae subtilitatis, obscuris rerum tenebris pre-
muntur. Iam omnia attingenda quae Graeci τῆς ἐγκυκλοπαι-
δείας vocant, et tamen ignota aut incerta ingeniis facta, alia
vero ita multis prodita ut in fastidium sint adducta. Res 15
ardua vetustis novitatem dare, novis auctoritatem, obsoletis
nitorem, obscuris lucem, fastiditis gratiam, dubiis fidem,
omnibus vero naturam et naturae suae omnia; nobis itaque
etiam non adsecutis, voluisse abunde pulchrum atque magni-
ficum est. Equidem ita sentio, peculiarem in studiis causam 16
eorum esse qui difficultatibus victis utilitatem iuvandi prae-
tulerunt gratiae placendi, idque iam et in aliis operibus ipse
feci et profiteor mirari T. Livium auctorem celeberrimum
in historiarum suarum, quas repetit ab origine urbis, quo-
dam volumine sic orsum, satis iam sibi gloriae quaesitum et

etiam, d (Murbac.) Omittunt abPΔηλ. — *tum*, λ a manu sec. — *interest*, abdTPΔηλ, quod defendit Ianus l. l. p. 455. — *quare*, abdPΔηλ. — *peregrinari* pone *via* collocat λ. — *animus*, omittit Δ. *animi*, λ. — *expectet*, abdTΔηλ. *expetet*, P.

§ 14. *vos*, b. — *qui idem*, Rhenanus b. *quidem*, adPΔηλ (Murbac.) — *temptaverit*, aΔ. *attemptavit*, ηλ. — *omnia*, omittunt Ambr. II. Iovian. — *tractaverit*, abdΔλ. *tractavit*, η. *attentaverit*, P. Huic voci addunt *invenitur* K (Ambr. II. Iovian.), quod cum omnibus meis codd. omittunt Ambr. I. Murbac. — *tractata*, bdη. *tracta*, PΔλ. — *illis*, P. — *dicuntur*, omittit Δ. — *in tenebris*, bd. — *An*, bdTPΔηλ. — *τῆς ἐγκυκλοπαιδείας*, b. *tes encycliopaedias*, d. *tesenei diapedias*, λ. *theseneydiopedias*, Δ. *theseidopaedias*, P. *τὰς ἐγκυκλοπαιδείας*, Barbarus β. — *ingenii*, P. — *fastigium*, λ. — *sint*, Δλ. (codd. Rezzonici.) Omittunt bdTPη (Murbac. Ambr. I.) — *adducta*, bPηλ. *ducta*, Δ. *adducantur*, Td (Ambr. II.)

§ 15. *naturam et naturam suam*, Td[1]. *et naturae sua*, Durandus. — *omnia; nobis*, Rhenanus. *omnibus*, Tbd[1] (Murbac.) *unis*, d[2]. *vim*, ΔPηλr. *omnia*, βγ. — *itaque*, bd. Omittunt ΔP. — *assecutis*, d[2]ΔP. *assecuti*, b. *assuetis*, d[1]. — *voluisse*, d. *solvisse*, bΔP. — *praeclarum*, P. — *magnum*, K (codd. Rezzonici.)

§ 16. *victis*, bd (Murbac. Ambr. I. II. alii apud Rezzon.) *victi*, Δ (Vallicell.) *viris*, P. — *utilitati*, Δ. — *iuvandis*, T. — *praetulerint*, Δ. — *gratiae*, bdP. *gratia*, T. *gratiam*, Δ. — *iam in*, P. — *mirari*, bdΔ (Murbac. Ambr. I. II.) *me mirari*, P. *mirari me*, βγ. — *T.*, Rhenanus Δ. *et*, bd (Murbac.) Omittit P. — *satis*, Δ. Omittunt Tbd, pone *sibi* collocat P. — *potuisse se*, Tb. *potius sese*, dP. *potius se*, Δr. — *desidere*, Td[1]. *desiderare*, ΔPd[2] (tres libri ve-

potuisse se desidere, ni animus inquies pasceretur opere.
Profecto enim populi gentium victoris et Romani nominis 17
gloriae, non suae composuisse illa decuit; maius meritum
esset operis amore, non animi causa perseverasse et hoc
populo Romano praestitisse, non sibi. Viginti milia rerum
dignarum cura (quoniam, ut ait Domitius Piso, thesauros
oportet esse, non libros) lectione voluminum circiter duum
milium, quorum pauca admodum studiosi attingunt propter
secretum materiae, ex exquisitis auctoribus centum inclusimus
triginta sex voluminibus, adiectis rebus plurumis quas
aut ignoraverant priores aut postea invenerat vita. Nec 18
dubitamus multa esse, quae et nos praeterierint; homines
enim sumus et occupati officiis subsicivisque temporibus ista
curamus id est nocturnis, ne quis vestrum putet his cessatum
horis. Dies vobis inpendimus, cum somno valetudinem
conputamus, vel hoc solo praemio contenti, quod dum ista
(ut ait M. Varro) musinamur, pluribus horis vivimus; profecto
enim vita vigilia est. Quibus de causis atque difficul- 19
tatibus nihil auso promittere hoc ipsum tu praestas, quod

tustissimi ap. Turnebum.) *desinere*, bβγ. — *ni*, bd^1. *ut*, d^2ΔPr. — *inquies*, b. *inquiesce*, d^1. *in quiete*, d^2rΔP.

§ 17. *gloria*, P. — *suae*, bdPΔ (Murbac. et omnes codd. Rezzon.) *sibi*, Vallicell. — *milia*, omittit d^1. — *dominus*, P. — *lectione*, TPbd. *ex lectione*, Δβγ. — *ex*, bdP. Omittunt TΔ. — *XXXVII*, nonnulli codd. ap. Rezzonicum. — *abiectis*, operae Harduini.

§ 18. *multa*, bdΔP (Ambr. I. II.) *plura*, Iovian. Ugolet. — *quae et nos*, bdΔ. *quae nos*, P. *queque*, T. — *et occupati*, omittit P. — *subsicivisque*, Td (Murbac.) *subcivisque*, b. *subsicinisque*, P. *subcisivisque*, Δ (codd. Rezzonici) γ. *subcesivisque*, Ambr. I. II. Escor. I. et alii ap. Rezzonicum. *succisivisque*, β. — *id est nocturnis*, bdΔP (Iovian. alii ap. Rezzon.) Omittunt Murbac. Ambr. I. II. — *quis vestrum*, TbdPΔr (Murbac.) *quid nostris*, K (Iovian.) *quid vestris*, Rhenanus β. — *putet his*, bdrPΔ. *putetis*, T (Murbac.) β. *putes*, Iovian. *putet suis*, Clericus art. crit. 2, 31. Si Plinius nocturnis horis cessasset i. e. labores suos intermisisset, libros quos scripsit non nocturnis, sed modo diurnis horis scribere potuisset et ita tempus, quod interdiu imperatori et rei publicae dare debebat, privatis suis negotiis impendisset. Ea de causa cavere vult, ne quis putet se noctu nihil aliud nisi dormire; et cum statim infra dicat *dies vobis inpendimus*, inde sequitur libros quos scripsit nocturnis horis elaboratos fuisse, quibus se non cessare dicit. — *valitudinem*, Ambr. I. II. alii ap. Rezzonicum. — *computamus*; „quasi subducto calculo cum somno tantum dormio, quantum est valetudini satis." Harduinus, cuius altera h. l. explicatio aeque est falsa ac Turnebi. — *primum*, T. — *musinamur*, b (Murbac.) *mussinamur*, Δ. *musitamus*, Td (Ambr. I. II. Iovian. Ugolet.) *mussitamus*, K. *musitamur*, P. *muginamur*, Rhenanus β. Vide Döderl. lat. Synon. 3, 302. 6, 229. — *heris*, P. — *irrita*, P.

§ 19. *et*, P. — *nil*, P.

ad te scribimus. Haec fiducia operis, haec est indicatura. Multa valde pretiosa ideo videntur, quia sunt templis dicata. Nos quidem omnis, patrem, te fratremque diximus opere iusto, temporum nostrorum historiam orsi a fine Aufidi Bassi. Ubi sit ea quaeres? iam pridem peracta sancitur, et alioquin 20
statutum erat heredi mandare, ne quid ambitioni dedisse vita iudicaretur. Proinde occupantibus locum faveo, ego vero et posteris, quos scio nobiscum decertaturos, sicut ipsi fecimus cum prioribus. Argumentum huius stomachi mei habebis, 21
quod in his voluminibus auctorum nomina praetexui. Est enim benignum (ut arbitror) et plenum ingenui pudoris fateri per quos profeceris, non ut plerique ex iis quos attigi fecerunt. Scito enim conferentem auctores me deprehen- 22
disse a iuratissimis et proxumis veteres transscriptos ad verbum neque nominatos, non illa Vergiliana virtute, ut cer-

Haec, hK. (Ambr. I. codd. Barbari.) *hoc*, P. *Nec*, bdΔ (Murbac.) βγ. — *haec est*, Ambr. I. codd. Barbari. *est haec*, hK. *haec est sed*, bdΔ (Murbac.) βγ. Inepta proponit Crusius probab. crit. 6. — *indicata*, P. — *templis dicatura*, K. — *Nos*, bPΔ (omnes codd. ap. Rezzon.) *Vos*, Td. — *patrem et fratrem*, T. — *operi*, P. — *Aufidii*, Ambr. I. II. Escor. I. II. Pertusat. Vaticani. *aut fide*, bΔ (Murbac. et liber Turnebi.) *aut fidei*, d. Omittunt P (duo libri Turnebi.) — *Bassi*, Ambr. I. II. Escor. I. II. Pertusat. Vaticani. Omittunt bdPΔ (Murbac. et tres libri Turnebi), et multi viri docti hoc nomen e Plinii epist. III. 5, 6. hoc loco interpolatum esse arbitrantur; sed egere eo non possumus, quia inscriptio operis a Plinio nominatur, quod ita inscriptum fuisse ex Plinii minoris loco illo scimus.

§ 20. *Ubi*, bdΔ (tres libri Turnebi.) *Nisi*, P. — *quaeres*, bdΔ (liber Turnebi.) *res quae*, P (duo libri Turnebi.) — *peracta*, bd^{2}TP. *pacta*, ΔK. *peractas*, d^{1}. — *sancitur*, bd^{2}ΔP. *sectatur*, Td^{1}. *sarcitur*, Harduinus et Crusius probab. crit. 6. *sarritur*, Clericus art. crit. 2, 32. Duabus de causis Plinius opus suum historicum dudum peractum nondum a se editum esse dicit, et ne eo edito adulationis in Caesares insimularetur, et ut maiorem sanctimoniam et auctoritatem ei daret; nam quae pridem peracta servantur, conduntur, oculis hominum subducuntur, eo ipso maiorem sui pretii opinionem fundunt magisque coluntur, unde iam patet haec verba cum ficta aliqua et quasi ironica modestia Plinium de opere suo dicere. — *statum*, bd. — *mandare heredi*, Td. — *ne quid*, bΔ. *neque*, d (Murbac.) *ne*, P. *ne eam*, Rhenanus. — *vitam*, P. — *Proinde*, bdPΔ (Murbac. et codd. Barbari.) *Perinde vero*, vetus Chalderii ap. Dalecampium et Perottus. — *occupationibus*, P.

§ 21. *huic*, b. — *stomachi* i. e. sententiae, opinionis, propensionis animi. Vid. Cic. Fam. VII. 1, 5. Plin. epp. I. 24, 3. — *habetis*, P. — *Est etenim*, P. — *profeceris*, bΔ. *profecerit*, Td. *feceris*, P. — *plerumque*, P. — *his*, bd. — *attigi*, Barbarus d. *attici*, ΔP. *ethici*, b. *antiqui quos commemoravi*, Perottus. — *fecerunt*, P. *ferunt*, bdΔ.

§ 22. *enim*, omittit Vallicell. — *conferentem*, bΔ. *conferénte*, dP (Murbac.) — *me auctores*, P. — *a iuratissimis*, bdΔP (Murbac.) *adiuratissimis*, Vallicell.

tarent, non Ciceroniana simplicitate, qui de re publica Platonis se comitem profitetur, in consolatione filiae „Crantorem," inquit, „sequor," item Panaetium de officiis, quae volumina ediscenda, non modo in manibus cotidie habenda nosti. Ob- 23
noxii profecto animi et infelicis ingeni est deprehendi in furto malle quam mutuum reddere, cum praesertim sors fiat ex usura. Inscriptionis apud Graecos mira felicitas: κηρίον inscripsere quod volebant intellegi favom, alii κέρας ἀμαλθείας quod copiae cornu, ut vel lactis gallinacei sperare possis in volumine haustum, ἰωνιά, μοῦσαι, πανδέκται, ἐγχειρίδια, λειμών, πίναξ, σχεδίων, inscriptiones, propter quas vadimonium deseri possit. At cum intraveris, di deaeque, 24
quam nihil in medio invenies! Nostri crassiores; antiquitatum, exemplorum artiumque facetissimi, lucubrationem puto

a furacissimis, Rhenanus. — *rescriptos*, P. — *nominatos*, b. *dominatos*, TdΔ. *damnatos*, P. — *ceciliana*, bdTΔP. — *de*, bdTPΔ (Ambr. I. II.) *in libris de*, $\beta\gamma$. — *re publica* 1, 43. — *profiteretur*, P. — *ne in*, Δ. — *consolatione*, v. fragm. Cicer. p. 489. ed. Or. — *Crantonem*, Δ. — *Panaetium*, vid. Offic. III. 2, 8., ubi v. Beier. p. 195. — *ediscenda*, Rhenanus. *eius ediscenda*, $\beta\gamma$. *eius discenda*, bdPΔ (Murbac.) Vid. Cicer. Acad. IV. 44, 135. — *cotidie*, Δ (antiquiores codd. ap. Rezzonicum.)

§ 23. *est*, omittit T. — *malle in furto*, d. — *tum*, P. — *ex usura*, quam scriptor candidus retinet neque cum capite reddit; inde nova sors oritur, quam iure tuo tuam dicere potes; proinde *usura* h. l. ut saepe alibi (vid. lexica) idem quod *usus* (*Benutzung.*) — *festivitas*, Harduinus. *fecunditas* vel *mirae deliciae*, Crusius probab. crit. 6. — *cerion;* et hoc et omnia Graecorum librorum qui h. l. laudantur nomina in Rezzonici meisque codd. omnibus Latinis litteris sunt scripta. — *volebat*, P. — *intelligere*, P. — *amathias*, Δ. *amachias*, P. — *ut vel*, bdP (Murbac.) *velut*, Δ, quod legi posse iam Harduinus coniecerat. — *spectare*, Δ. — *posses*, P. — ἰωνιά, ita nos scripsimus. *iam ia*, b. *iam ἴα*, Harduinus γ. *iam iam*, TdlΔ (Murbac.) *iam*, Pβ. — *musae*, Barbarus b. *mos*, Δl (Murbac.) *nos*, Td. *vos*, P. ἰαμενὸς vel ἰασμός, Rhenanus. — *pandite*, P. — *enchiridia*, bdTΔ. *enchiri dia*, P. *encheiridia*, Barbarus r. ἐγχειρίδιον, $\beta\gamma$. — *limon*, Barbarus bdΔ. *lmon*, P. *linon*, codd. Barbari. — πίναξ, σχεδίων, ita nos scripsimus. *pinax schedion*, Td. *pinax chidion*, bΔ. *pinaxtidion*, P. πιναχίδιον, β. πίναξ, σχέδιον, Harduinus γ. At haec lectio per grammaticas causas ferri nequit, unde genitivum pluralem *extemporaneorum* reposui. — *inscriptionis*, P. — *possis*, bd.

§ 24. *Aut*, P. — *inquam*, d. — *grossiores*, TbdΔP (Ambr. I. II. Vatic. 1954. 1956. Barber. I. III. Escor. II.) *grossioris*, Murbac. — *quam facetissimi*, Barbarus β. Particulam omittunt codd. praeter Escorialensem I. omnes. — *lucubrationem Furius*, Weichert. poett. Lat. p. 344. — *puto quia*, bdΔPr (Murbac. codd. Barbari, Salmasii prolegg. ad Solin. p. XII.) *puto qui iam*, T. *dico qui ait*, Vatic. 1950. 1951. 1952. Escor. I. *dico quia*, Vatic. 1953. *puto qui*, Rhenanus β. *puto ut qui*, γ. *ut qui*, Harduinus.

quia Bibaculus erat et vocabatur; paulo minus adserit Varro in satiris suis Sesculixem et Flextabula. Apud Graecos 25
desiit nugari Diodorus et βιβλιοθήκης historiam suam inscripsit. Apion quidem grammaticus, hic quem Tiberius Caesar cymbalum mundi vocabat, cum propriae famae tympanum potius videri posset, inmortalitate donari a se scripsit, ad quos aliqua componebat. Me non paenitet nullum festiviorem 26
excogitasse titulum; et ne in totum videar Graecos insectari,

Bibaculus, editiones vetustissimae, quibus neglectis postea in eandem scripturam coniectura inciderunt Dalecampius et Vossius ad Catullum p. 32. merito probati a Bentleio ad Horat. Sat. I. 10, 32. Confirmant Vatic. 1950. 1951. 1952. Escor. I. *ut baculus*, brΔP (Murbac. codd. Salmasii), quod mire explicabat Turnebus. *vivaculus*, Td. *ut masculus*, Vatic. 1953. *Antias civis*, Rhenanus β. *luc. puto Bibaculus quia*, Bährius in annal. Heidelb. 1849. p. 525. — *eram*, P (Vatic. 1950. 1951. 1952. Escor. I.) — *vocabar*, Vatic. 1950. 1951. 1952. Escor. I. — *paulo minus*, bdrTΔP (Murbac. codd. Barbari et Salmasii, Vatic. 1953. Ugolet. Iovian.) *paulo nimis*, alii codd. Barbari, Ambr. I. II. Barberini et alii ap. Rezzonicum. *pantomimus*, Vatic. 1950. 1951. 1952. Escor. I., quorum codd. lectiones interpretari sustinent Becichemus, Perottus, Vitellius. *P. Val. primus*, Rhenanus. *Valerius primus*, β. — *asserit*, codd. ad unum omnes. *serio*, Harduinus. — *Varo*, P. — *satyri*, Murbac. — *suis*, TΔ (codd. Salmasii, Escor. I.) *sui*, b (Murbac.) *vi*, d. Omittunt P (Vatic. 1950. 1951. 1952. 1953.) — *Sesculixem*, Barbarus. *Sesculyssem*, γ. *sesquulisse*, codd. Salmasii. *Sesquiulyssem*, codd. Rezzonici. *sustulit*, bdΔ (Murbac. Vatic. 1950. 1951. 1952. 1953. Escor. I. Barber. I. II. III. *subtulit*, P. Vide Popmam ad Varron. fragm. p. 383. ed. Bip. — *flextabula*, b. *flextabulis*, codd. Salmasii. *flexiabula*, Δ (Murbac. Barber. III. et alii ap. Rezzon.) *flaxiabula*, d (Vatic. 1953.) *flexibilia*, P. *flexabula*, Escor. I. *flexibula*, Vatic. 1950. 1951. 1952. Barber. I. II. *flaxibula*, T. *flexibulas*, β. Vide Hadrian. Iunium ad Nonium p. 26. Ceterum vix ullus totius Plinii locus tantas quantas hic VV. DD. dubitationes movit tamque mirabiles coniecturas procreavit. Et ut de Rhenani coniectura taceam ex superioribus petenda, Barbarus legit: *quam facetissimi lucubrationum: ut* vel *puto qui ait: Bibaculus eram et vocabar: paulo nimis asserit Varro in satiris suis Sesculixem et flexibula*, quamquam et *sustulit* i. e. erexit et suscitavit ferri posse dicit. Dalecampius coniicit: *artiumque. Facetissimus Bibaculus paulo minus. Lucubrationum qui puto ut erat vocabatur;* Salmasius: *lucubrationum a lucubro qui ut facula cerata, et vocatur panos vel phanos. Asserit Varro in satyris sesquiulisse et flaxtabulis;* Vossius ad Catullum p. 32. *Facetissimi lucubrationum: puto quia Bibaculus erat et vocabatur. Paulo nimis adserit Varro in satyris suis sesquiulysse et πλὰξ tabulis.* Harduini emendationibus supra laudatis locum sanatum esse iudicabat Frid. Lachmannus de fontibus Livii I. 37., cui tantum abest ut ego assentiar, ut rem integram e codicibus petendam esse quovis pignore contendam. Ex horum igitur scriptura accuratissime servata Plinius dicit Romanos crassiores i. e. simpliciores, minus tenues in inscriptionibus librorum suorum eligendis fuisse; eorum facetissimos, qui igitur aliqua ex ratione cum Graecis comparari possent, libros suos inscripsisse libros antiquitatum, exemplorum artiumque. Ab his transit iam Plinius ad duos scriptores nominatim laudatos, Bibaculum et Varronem, qui in inscriptionibus eligendis ingeniosius luserint, et horum quidem Bibaculum operum suorum unum inscripsisse lucubrationem, probabiliter quia Bibaculus et fuerit et vocatus sit. Quodsi Plinius hoc loco minus duriuscule (vide vitam an-

ex illis mox velim intellegi pingendi fingendique conditoribus, quos in libellis his invenies apsoluta opera et illa quoque quae mirando non satiamur pendenti titulo inscripsisse, ut „Apelles faciebat" aut „Polycletus," tamquam inchoata semper arte et inperfecta, ut contra iudiciorum varietates superesset artifici regressus ad veniam, velut emendaturo quidquid desideraretur, si non esset interceptus. Quare plenum vere- 27
cundiae illud, quod omnia opera tamquam novissima inscri-

tiquam Plinii ab auctore incerto scriptam) loqui voluisset, scribendum fere ei erat: *lucubrationem inscripsit horum* (sc. facetissimorum) *unus puto quia* rel., quamquam et ita locus explicari potest, ut sit per inversionem paulo audaciorem dictum *lucubrationem inscripsit Bibaculus puto quia Bib. erat et vocabatur*, unde iam apparet Weicherti emendatione non opus esse. Agnoscimus hoc loco frigidum et ab elegantia iocandi alienissimum Plinii ingenium. Nam cum alii quoque scriptores Romani opera sua inscripsissent lucubrationes (uti Atta ap. Nonium s. v. auspicavi), Furii lucubrationem laudat Plinius, quia huius cognomen ei occasionem praebet iocandi et lepide scilicet explicandi, quomodo Furius ad hanc inscriptionem pervenerit; probabilem enim causam fuisse eius bibacitatem, non quod Furium vere bibacem et heluonem fuisse sciamus, sed mera est haec Plinii coniectura. Quodsi enim Furius aliud cognomen habuisset, lucubrationis inscriptio vix Plinio prae aliis allata fuisset. Ludit vero Plinius in voce *lucubratione*, quae cum proprie de opere aliquo noctu elaborato dicatur, transferri etiam potuit, de quo tamen dubitat Bährius p. 526., ad compotationes in multam noctem tractas, quae significatio metonymica alibi tamen vix obvia Plinium Bibaculi cognominis poetae Furii commonefecit, quem opus suum lucubrationem inscripsisse suspicatur non ex usitata vocis significatione, sed ex altera illa, ad quam et inveniendam et eligendam suo cognomine inductus fuerit. Tum commemorat Plinius Varronem, quem non minus miras inscriptiones suis libris imposuisse refert. Dicit autem Varronem illas inscriptiones paulo minus asseruisse; et cum *paulo minus* constet idem esse quod propemodum (vid. 2, 86. 247. 3, 44. 5, 4. 6, 139. 144. 210. 11, 171. 13, 92. coll. Casaub. ad Suet. Tib. 26.), *asserere* autem i. q. vindicare (Cort. ad Lucan. 4, 56.), Plinius Varroni hanc laudem tribuit, eum propemodum effecisse, ut inscriptiones Sesculixes et Flextabula probentur et placeant. Res erat lubrica tam novas et inauditas libris suis inscriptiones imponere; sed Varro ea ratione qua in satiris suis illas defendit et interpretatus est, si non prorsus, at magna tamen ex parte eas vindicavit et ab obtrectatorum vituperatione defendit.

§ 25. *bibliotheces*, Barbarus bd. *bibliothecis*, ΔP (Murbac.) — *quidem*, Barbarus d. *quidam*, bΔP. — *Caesar*, omittit Δ. — *quoniam*, Murbac. — *propriae*, Durandus. *prae*, d (Murbac.) *pre*, T. *publicae*, bΔPβγ. Vide Gellium 5, 14. — *posse*, a.

§ 26. *Me non*, abdΔP. *Non me*, Ambr. I. II. *Me vero non*, Vallicell. — *nullum*, bdP (Ambr. I.) *ullum*, aTΔ (Ambr. II.) — *imitari*, Td. — *mox*, abdTΔP (Murbac.) *nos*, βγ. — *vel*, r. — *pingendi fingendique*, Gelenius, incertum an e codd. *pingique*, abdTΔP (Murbac.) *fingique*, Ambr. I. II. Ugolet. Iovian. εἰκόνων, Rhenanus. — *creditoribus*, P. *auctoribus*, Rhenanus. — *his*, abd. *hic*, P. Omittit Δ. — *impendenti*, P. — *inscripsisse ut*, abdPΔ. *interscripsisset*, T. — *ut*, P. — *Polycletus*, b (Ambr. I. II. Escor. I. II.) *Polyclytus*, dΔ. *Policretus*, P. — *artificii*, d. — *quicquid*, a. — *desideraretur*, bdPΔTK. *desideretur*, a (Murbac.) β.

§ 27. *illud*, bdRT. *id*, P. *illud est*, Δβγ. In a lacuna. — *quod*, ΔPR². *quam*, R¹bd (Murbac.) Omittit T. In a lacuna.

psere et tamquam singulis fato adempti. Tria non amplius,
ut opinor, apsolute traduntur inscripta „Ille fecit," quae suis
locis reddam; quo adparuit summam artis securitatem au-
ctori placuisse, et ob id magna invidia fuere omnia ea. Ego 28
plane meis adici posse multa confiteor, nec his solis sed et
omnibus quae edidi, ut obiter caveam istos Homeromastigas
(ita enim verius dixerim), quoniam audio et Stoicos et dia-
lecticos, Epicureos quoque (nam de grammaticis semper ex-
spectavi) parturire adversus libellos quos de grammatica
edidi, et subinde abortus facere iam decem annis, cum cele-
rius etiam elephanti pariant; ceu vero nesciam adversus 29
Theophrastum, hominem in eloquentia tantum ut nomen
divinum inde invenerit, scripsisse etiam feminam et prover-
bium inde natum suspendio arborem eligendi. Non queo 30
mihi temperare quo minus ad hoc pertinentia ipsa censorii
Catonis verba ponam, ut adpareat etiam Catoni de militari
disciplina commentanti, qui sub Africano immo vero et sub

et, omittunt ΔP. — *aliquid singulis*, ΔKr (Ambr. II.) — *fato adempti*, Rhenanus R (Ambr. II.) *fati adempti*, d (Murbac.) *fati ademptu*, ab. *fato ademptus*, P. *fato ademptum*, Δ (Ambr. I.) *fato sit ademptum*, Kr. — *non amplius ut opinor*, abRP (Murbac.) *non ut amplius opinor*, Td. *ut opinor non amplius*, Δ. — *absolute traduntur*, abdR (Murbac.) *absolute quae traduntur*, ΔP. *absolute traduntur quae absolute*, r. — *reddam*, vid. Lessing. opp. 6, 535 sq. — *quo*, abdR[2]ΔP (Mediol.) *quod*, R[1]. — *summa*, P. — *in magna*, codd. Rezzonici.

§ 28. *adici posse multa*, abdRP (Ugolet. Iovian. Barber. II.) *multa adici posse*, Δ. — *et*, omittunt P (Ambr. I. II.) — *quae*, Δ. *quos*, abdrRP (Murbac.) Non puto *libellos* ex superioribus (§ 26.) huc referri posse; tum certe multo propius abest *opera*, quamquam nihil prorsus supplendum. — *obiter*, R. *ob id*, abdΔP (Murbac.) γ. — *quoniam*, abdRPΔ (Murbac.) *nam*, r. *quod*, codd. Barbari. — *audit*, P. — *et Epic.*, T. — *Epicureosque*, Δ. — *grammatice dedi*, R[1]. — *elephanta*, Ambr. I. II.

§ 29. *ceu vero nesciam*, bR (codd. Barbari.) *ceu beronis etiam*, dΔ (Murbac.) *ceu bernis etiam*, codd. Turnebi. *ceu heronis etiam*, P. In a lacuna. — *apud*, P. — *teuprastum*, R. — *ut* — *suspendio*, omittit T. — *venerit*, d. — *eligendi*, abd (Murbac. Escor. I. II. Vallicell.) *eligende*, R. *eligendum*, Pr. *eligendam*, Δ (Vatic. 1952. Ambr. I. II. Ugolet. Iovian.)

§ 30. *quo minus*, bdR. *quia minus*, ΔP (duo codd. Turnebi.) *qui minus*, unus codex Turnebi. *quin*, ar. — *haec*, P. — *ipsa*, abRΔ. Omittit d[1]. *ipso*, d[2]. *tempora*, P. — *censoria*, Ambr. I. — *adpareat*, abdRTP. *inde adpareat*, Δβγ. — *Catone*, a. — *commentanti*, R[2]d (Ambr. II. Ugolet. Iovian.) *commenanti*, R[1]. *comminanti*, abhlΔ (Ambr. I.), quod probat Torrent. ad Horat. Sat. II. 3, 9. *concernendi*, P. — *vero et*, abdR. *vero*, ΔP. — *quidem*, omittit P. — *aliena*, a Δ. (Murbac.) *alienam*, P. *alienae*, bdβγ. *aliene*, R. — *sibi famam*, Δ. — *aucupaverint*, P. — *ei*, P. — *ait in eo*, Rhenanus bR. *atteneo*, a Δ (Murbac. codd. Turnebi.) *attineo*, d. *attento*, P. *ad te in eo*, Turnebus. — *vitilitigent*, codd. Barbari, Iovian. Ugolet. *invitilegant*, Ambr. II. *vitii litigent*, d. *ut eligant*, Δ (Murbac.) *ut eligat*, b. *legent*,

Hannibale didicisset militare et ne Africanum quidem ferre
potuisset, qui inperator triumphum reportasset, paratos fuisse
istos qui obtrectatione aliena scientiae famam sibi aucupantur.
„Quid enim?" ait in eo volumine, „scio ego, quae scripta
sunt si palam proferantur, multos fore qui vitilitigent, sed
ii potissimum qui verae laudis expertes sunt. Eorum ego
orationes sibi praetereo." Nec Plancus inlepide, cum dice- 31
retur Asinius Pollio orationes in eum parare, quae ab ipso
aut liberis post mortem Planci ederentur ne respondere pos-
set, cum mortuis non nisi larvas luctari, quo dicto sic re-
percussit illas ut apud eruditos nihil inpudentius iudicetur.
Ergo securi etiam contra vitilitigatores, quos Cato eleganter 32
ex vitiis et litigatoribus composuit, (quid enim illi aliud
quam litigant aut litem quaerunt?) exsequemur reliqua pro-
positi. Quia occupationibus tuis publico bono parcendum
erat, quid singulis contineretur libris, huic epistulae subiunxi
summaque cura ne legendos eos haberes operam dedi. Tu 33

d prioribus litteris exstinctis. *ita reprobent ut eligant*, Pr (alii codd. Barbari), quod probat Turnebus. *ita reprobant sicut eligant*, Ambr. I. *vellicent*, Rhenanus. In Ra lacuna. — *hi*, abΔR[2]P. *hic*, d. Omittit R[1]. — *vere*, aΔ. — *experti*, ab. — *sunt*, omittunt Ambr. I. II. et alii codd. Rezzonici. — *sibi*, abdrRP (Murbac. Cantabr. ap. Durandum, Ambr. I. II. et alii codd. ap. Rezzonicum.) *s*, Δ. *sino*, $\beta\gamma$. — *praetereo*, ΔPd[2] (Cantabr. duo codd. Turnebi.) *praeter*, abd[1] (Ambr. I. II. Murbac., unus liber Turnebi et alii codd. Rezzonici.) *praeterfluere*, R, supra lineam $\beta\gamma$. Spreta foeda interpolatione vulgo regnante ad codicum lectionem redii, in qua haec sententia videtur esse: „eorum ego orationes sicco pede praetereo easque non curo ipsorum in lucrum, quia, si curarem, pessime a me habendae essent." *Sibi* igitur est quem dicunt dativus commodi, et pronomen reflexivum, cuius loco qui *iis* ponere vellet multum erraret, maxime propter vocem *eorum* a Catone est positum, scilicet *sibi*, non *mihi* (Ramshorn. Gramm. Lat. p. 543.) *oratione* vel *coaxatione inriter?*, Rhenanus.

§ 31. *inlepide*, a. *in lepido*, P. — *at*, P. — *Plauti*, P. — *ne*, R (Ugolet. Iovian.) *nec*, abPΔ (Murbac. Ambr. I. II. Carbonar. et codd. Turnebi.) *non*, Td. — *posset*, Ra (Ugolet. Iovian.) *posse*, bdΔT (Ambr. I. II. Carbonar. et duo codd. Turnebi.) *potuit*, P (unus codex Turnebi.) — *larva*, P. — *nisi*, P. — *iudicetur*, omnes mei codd. et Murbac.

§ 32. *contra*, omittit P. — *vitilitigatores*, Δ (Escor. I. II. Ambr. II. Carbonar.) *vitiilitigatores*, ad (Ambr. I.) *vicii ligatores*, b. *vitiligatores*, Ugolet. Iovian. *vici litigatores*, P. *un litigatores*, R. — *evidenter*, T. — *illi*, ΔP. *illud*, ab. *illi*////, d. Omittit R, ubi eadem manus lineae suprascripsit. — *exsequemur*, RabdΔ (codd. Rezzonici.) *exsequamur*, Pr. (Ambr. I. II.) — *Quia*, abdRΔP (Murbac. Ambr. I. II.) *Quia vero*, Ugolet. Iovian. Vallicell. *Quia viro* (?), Kr. — *contineretur*, bdTRPhlr (Ambr. I. II.) *continetur*, a. *contineatur*, $\Delta\beta$. — *subiunxi*, omittit R[1]. — *ne legendos*, Ambr. I. II. Escor. I. II. *nec legendos*, bΔP. *ne nec legendos*, d. *neglegendos*, R. *ne perlegendos*, codd. Rezzonici β. In a lacuna. — *habere*, aΔ. Omittit P.

per hoc et aliis praestabis ne perlegant sed ut quisque desiderabit aliquid id tantum quaerat et sciat quo loco inveniat; hoc ante me fecit in litteris nostris Valerius Soranus in libris quos ἐποπτίδων inscripsit.

§ 33. *desiderabit*, Rhenanus dTPΔr. *desideravit*, b (Murbac.) *desideraverit*, *βγ*. In a haec vox cum reliqua parte praefationis interiit. — *inter nostros*, Schottus. At v. Gronov. ad Liv. 6, 1. coll. ad Senec. Nat. Quaest. 6, 23. — *Soranus*, R²Δ. *Solanus*, R¹bd. Omittit P. — *quo*, P. — *ἐποπτίδων*, bdh. *epoptydon*, Δ. *epothidon*, P. *epoptedon*, Barber. III. *epop* . . *cum*, R. *epoptidon*, h. *ἐποπτείδων*, Vallicell. Barber. II. Iovian. Ugolet. — *inscripsit*, R²Δ. *scripsit*, R¹dbP. Epistolae subiiciunt *Vale* Ugolet. Iovian. Barber. II. *Plinii Secundi ad Vespasianum Caesarem epistola explicit*, R. *Explicit prologus*, d. In editionibus vetustis (*β*) iam sequitur index brevissimus singulorum librorum probe discernendus ab eo, quem ipse Plinius (praef. § 32.) confecit. Paucissimis verbis illo indicatur quid in singulis libris legatur, et totum eum librariis deberi cum ipsius eius indoles, tum illud docet, quod in codicibus eum habentibus (Td) praefationi Plinii praemittitur.

C. PLINI SECUNDI NATURALIS HISTORIAE
LIBER I.

LIBRO II. CONTINENTUR

An finitus sit[1] mundus et an[2] unus. De forma eius. De

Incipit liber primus naturalis historiae Plinii Secundi Novecomensis oratoris continens tantum capitula cum auctoribus ceterorum XXXVI sequentium librorum, d. *Incipit historiarum mundi elencorum librorum omnium XXXVII liber unus qui primus*, R. *Incipit historiarum mundi elenchorum librorum XXXVII*, b. *C. Plinii Secundi historiarum mundi elenchos librorum omnium XXXVII liber unus qui primus*, codd. Barbari.

Libro secundo continentur, R. *Libro primo continentur*, b. *Libro secundo continetur*, r. In a omnes hac inscriptiones cum parte summarii libri II. interierunt. De ratione vero, qua in hoc indice edendo versatus sum, haec sunt monenda. Quicumque Plinium ante Harduinum ediderunt, in codices inciderant, quibus non index ab ipso Plinio conscriptus, sed novus a librariis secundum naturalem historiam compositus legebatur. Hic cum in omnibus editionibus usque ad a. 1685. curatis inveniatur, hoc demum anno Harduinus priore illo indice subditito eiecto genuinum e codicibus abd (Thuan.) protractum edidit. Sed cum ita etiam hic primus Plinii liber non ea cum cura tractatus fuerit, quam merito exspectare posses, in hac nostra editione res tota de integro suscipienda fuit. Harduinus scilicet multa cum licentia indicem, ubi cum ipsa naturali historia parum convenire videbatur, multis modis interpolavit et corrupit neque illum Plinii, sed suum indicem fecit. Deinde singulis lemmatis numeros addidit, quorum certe in libris BRAVa nullum est vestigium, quamquam alii codices (Tbd) eos habere videntur. Hinc neque Dalecampii neque Harduini vel Broterii editionibus in hoc indice edendo respectis ego editionem eius, si ita dicere licet, principem feci, cuius haec ratio fuit, ut singulorum librorum indices e codicibus, qui eos continent et quorum sigla cuique libro apposui, ederem, varias lectiones memoratu paulo digniores et Salmasii, Harduini, aliorum emendationes vel coniecturas adiicerem. In universum vero tenendum est in aliis codd. (Tbd) hunc indicem suo loco legi et proinde primum naturalis historiae librum esse, in aliis (BVAπ) ipsis libris, in aliis (Ra) et hoc loco omnibus libris et rursus singulis praemitti, ut bis in iis exstet, unde suspicio oritur paulo post Plinium exstitisse librarium, qui in lectorum suorum commodum indicem Plinianum bis scriberet, semel suo loco, tum in initio singulorum librorum. Id autem ea de causa monendum erat, ne lectores, qui scirent unum alterumve Plinii codicem magna librorum suorum parte carere, incerti haererent, quomodo fieri posset, ut librorum perditorum indices a nobis commemorarentur. Ceterum hoc statim loco fateor me in iis libris, in quibus Plinius remediis numeros horum remediorum adscripsit, his ipsis numeris non multum curae impendisse, et quod haec res levissimi est momenti et quod vel in summa cura nihil profectum iri intelligebam. Nam numeri incredibiliter sunt corrupti, et tum demum certiora de his numeris proferri poterunt, cum totum Plinii opus e melioribus quam exstant libris erit emendatum. Hic quoque B se optimum praestitit, et quanto ceteris sit superior, quovis fere lemmate docet. Ad indicem igitur libri II. adhibui RTbda (in hoc magnae lacunae, unde ibi tantum exstare putandus est, ubi disertis verbis a me commemoratur.)

1. *finitus sit*, b. *finitus*, R. *infinitus*, r. *finiatur*, Td. Huic voci verba *natura mundi* suprascripta habet R. 2. *an sit*, Td.

motu. Cur mundus dicatur [3]. De elementis. De deo. De siderum errantium [4] natura. De lunae [5] et solis [6] defectibus [7]. De nocte [8]. De magnitudine siderum. Quae quis invenerit in observatione caelesti. Quando recurrant solis ac lunae defectus [9]. De lunae motu. Errantium motus et luminum canonica. Quare [10] eadem altiora, alias propiora videantur. Catholica [11] siderum errantium [12]. Quae ratio colores eorum mutet. Solis motus. Dierum inaequalitatis ratio. Quare fulmina Iovi adsignentur. Intervalla siderum. De sideribus musica. De mundo geometrica. De repentinis sideribus. De [13] cometis. Natura et situs et genera [14] eorum. Hipparchea [15] de sideribus agnoscendis [16]. De [17] caelestibus prodigiis per exempla historica. Faces [18], lampades [19], bolides. Trabes caelestes. Chasma [20] caeli. De caeli coloribus. De [21] flamma caelesti. De coronis caelestibus. De circulis repentinis. Plures soles. Plures lunae. Dierum lux noctibus [22]. Clipei ardentes. Ostentum caeli semel notatum. De discursu stellarum. De stellis quae Castores vocantur. De aere et quare lapidibus pluat [23]. De statis [24] tempestatibus. De Caniculae ortu [25]. Vis temporum anni stata [26]. De incertis tempestatibus. De [27] imbribus. De tonitribus et fulgetris [28]. Qua ratione echo reddatur [29]. Ventorum genera, naturae [30]. Observationes. Ecnephias. Typhon. Turbines, presteres [31], vortices [32]. Alia prodigiosa genera [33] tempestatum [34]. De fulminibus. Quibus in terris non cadant [35] et quare. Genera fulgurum et miracula. Etrusca observatio in his [36] et Romana. De fulminibus evocandis. Catholica fulgurum [37]. Quae numquam feriantur. Lacte pluvisse [38], sanguine, carne, ferro, lana, lateribus coctis [39].

3. *Cur mundus dicatur*, Td². Omittunt Rbd¹. 4. *siderum errantium*, RTabd. 5. *lunae natura*, r. 6. *et solis*, omittit r. 7. *defectibus*, RTd. *de defectibus*, abr. 8. *De nocte*, RTabd. 9. *Quando* — *defectus*, omitt. RT. 10. *Quare*, R. *Quae*, Tbd. 11. *onica*, a. 12. *siderum errantium*, RTbd. 13. *De*, Rb. *et de*, Td. 14. *generatim*, r. 15. *Hipparchea*, b. *Hipparchia*, RTd. *Hipparchi*, r. 16. *agnoscendis*, bd. *adgnoscentibus*, R. *agnoscentibus*, T. 17. *et de*, r. 18. *Faces*, omittunt Rb. 19. *et caelestes lampades, trabes et bolides*, r. 20. *Casma*, RT. 21. *De*, Rb. *et*, Td. 22. *noctibus lux*, RTbd. 23. *et quare lapidibus pluat.* Haec verba huc transiecit Broterius (vid. 2, 104.) Pone verbum *imbribus* collocant RTbdr. Ceterum habent *pluunt* br. 24. *statis*, Sabellic. Td. *estatis*, b. *aestatis*, R. 25. *ortu*, RTbd. *exortu*, r. 26. *statuta*, r. 27. *De imbribus*, R br. *et imbribus*, Td. 28. *fulguris*, b. 29. *Qua ratione echo reddatur*, Rb (*reddantur*, b.) *Quae rationes echo reddant*, Td. Vid. 2, 115. — 30. *naturae*, Rb. *et naturae*, Td. 31. *et presteres*, Td. 32. *vortices*, b. *vertices*, RTad. 33. *genera*, om. b. 34. *tem-*

De lapidibus caelo cadentibus. Anaxagorea de his. Arcus caelestis. Natura grandinis, nivis, pruinae, nebulae, roris. Nubium imagines. Proprietates caeli in locis. Natura terrae. De forma eius. An sint antipodes. Quomodo aqua terrae innexa. Quae ratio fluminum [40]. An circumdatus terrae oceanus. Quae portio terrae habitetur. Mediam esse mundi terram. De obliquitate zonarum [41]. De inaequalitate climatum [42]. Ubi eclipses non adpareant [43] et quare. Quae ratio diurnae lucis in terris. Gnomonica [44] de eadem [45] re. Ubi et quando nullae umbrae. Ubi bis anno [46]; ubi in contrarium umbrae [47] ferantur. Ubi longissimi dies, ubi brevissimi [48]. De primo horologio. Quomodo observentur [49] dies. Differentia gentium ad rationem [50] mundi. De terrae motibus. De terrae hiatibus. Signa motus futuri. Auxilia contra motus futuros. Portenta terrarum semel tradita. Miracula terrae motus. Quibus locis maria recesserint [51]. Insularum enascentium ratio. Quae [52] et quibus temporibus enatae sint [53]. Quas terras interruperint [54] maria. Quae insulae continenti adiunctae sint. Quae terrae in totum mari permutatae. Quae terrae ipsae se sorbuerint [55]. Urbes haustae mari. De spiraculis [56]. De terris semper trementibus. De insulis semper fluctuantibus [57]. Quibus locis non inpluat [58]. Acervata terrarum miracula. Qua ratione aestus maris accedant et recedant. Ubi aestus extra rationem idem faciant [59]. Miracula maris. Quae potentia [60] lunae ad terrena et marina [61], quae solis. Quare salsum mare. Ubi altissimum mare. Mirabilia fontium et fluminum [62]. Ignium et aquarum iuncta miracula. De maltha. De naphtha. Quae loca semper ardeant. Ignium per se mi-

pestivorum, R. 35. *cadunt*, ab. 36. *observationis*, b. *De observatione Thuscorum*, r. 37. *Catholica fulgurum* pone *Romana* collocant RT, omittunt bd. Emendavit Harduinus. Vid. 2, 140—145. — 38. *pluisse*, Tbd. 39. *coctis*. Huic voci addunt *frumento* RTbd, ut facile de lacuna Plinii 2, 147. cogitare possis. 40. *Quae ratio fluminum*, RTd. Omittit b. 41. *undarum*, ab. 42. *liminum*, ab. 43. *eclypsis non appareat*, T. *eclipsis*, Ra. 44. *Gnomonica*, RTd. *Gnomica*, b. . . . *monica*, a. 45. *ea*, b. 46. *in anno*, T. 47. *ubi — umbrae*, b ab alt. manu. *umbrae ferantur*, R ab alt. manu. 48. *Ubi — brevissimi*, omittit R. 49. *observantur*, r. 50. *et ratio*, r. 51. *recesserint*, R. *recesserunt*, Tr. *recesser̄*, bd. 52. *et quae*, T. 53. *sunt*, T. 54. *interruperint*, b. *interseparent*, Td. In b lacuna. 55. *se sorbuerint*, Broter. *seminaverint*, bd. ....*uerint*, R. In T hoc lemma excidit. 56. *spiraculis*, T. *piaculis*, Rbd. 57. *De insulis semper fluctuantibus*, Rab. Omittunt Td. 58. *impluat*, Rad. *pluat*, Tb. 59. *faciat*, b. 60. *potestas*, r. 61. *marina*, Rb. *maria*, Td. 62. *fluminum et fontium*, T.

racula. Terrae universae mensura[63]. Harmonica mundi ratio. Summa: res et historiae et[64] observationes CCCCXVII.

Ex AUCTORIBUS: M. Varrone, Sulpicio Gallo[65], Tito[66] Caesare inperatore, Q. Tuberone, Tullio Tirone, L. Pisone, T. Livio, Cornelio Nepote, Seboso, Caelio Antipatro, Fabiano, Antiate, Muciano, Caecina qui de Etrusca disciplina, Tarquitio[67] qui item, Iulio[68] Aquila qui item[69], Sergio[70].

EXTERNIS: Platone[71], Hipparcho, Timaeo[72], Sosigene, Petosiri, Nechepso[73], Pythagoricis, Posidonio, Anaximandro[74], Epigene gnomonico[75], Euclide, Coerano philosopho, Eudoxo[76], Democrito, Critodemo, Thrasyllo, Serapione, Dicaearcho, Archimede, Onesicrito, Eratosthene, Pythea[77], Herodoto, Aristotele, Ctesia, Artemidoro Ephesio, Isidoro Characeno, Theopompo.

LIBRO III. CONTINENTUR

Situs, gentes, maria, oppida, portus, montes, flumina, mensurae, populi qui sunt aut fuerunt[1], Baeticae, Hispaniae citerioris, Narbonensis provinciae, Italiae usque Locros. Tiberis, Romae[2], insularum LXIIII[3], in his Baliarium[4], Corsicae[5], Sardiniae, Siciliae; Italiae[6] a[7] Locris usque Ravennam. De Pado, Italia[8] trans Padum. Histriae[9], Alpium et gentium Alpinarum, Illyrici, Liburniae, Delmatiae, Noricorum, Pannoniae, Moesiae[10], insularum Ionii et Hadriatici[11]. Summa: oppida et gentes .... Summa: flumina clara ....

63. *mensurae*, Tb. 64. *Harmonica — mensurae et*, omittit T. 65. *Gaio*, R[1]d. De ratione autem, qua Plinius hos auctorum indices composuerit, Odofr. Müllerus in programmate universitatis Gottingensis saecularia celebrantis p. 38. sententiam protulit ingeniosam quidem, sed quae non omni ex parte mihi satisfaciat. 66. *Tito*, omittunt Td[1]. 67. *Tarquitio*, R[2]abd. *Tarquinio*, R[1]. *Tarquinino*, T. 68. *Iulio*, RT. *L. Iulio*, bdr. *Leiulio*, a. 69. *Aquila qui item*, Barbar. et Reines. var. lect. 2, 6. p. 158. Confirmant RTabd. *Aquilaque item*, r. 70. *Sergio Paulo*, r. 71. *Platone*, R[1]ab. *Plauto*, R[2]. *Planco*, Td. Sed omnes hi codd. hoc nomen male pone *Sergio* collocant; iustum locum ei tribuit β. 72. *Timaeo*, RTbd. *Timarcho*, r (codd. Barbari.) Idem habuisse videtur a. 73. *Nechepso*, ita nos scripsimus coll. 2, 88. *Necepso*, T (codd. Barbari.) *Neodepso*, R. *Neoclepso*, bd. *N...bpso*, a. 74. *Charmandro*, Rd. *Charmando*, T. *Chasmandro*, b. In a lacuna. 75. *gnomonico — philosopho*, Td. Pone *Serapione* collocant Rab. 76. *Eudoxo*, delet Reinesius var. lect. 2, 6. p. 157. 77. *Pythea*, Td. *Tipea*, R. *Typhea*, ab.

Ad indicem libri III. adhibui ARTabd.

1. *aut fuerunt*, Tabd. *aut q̄ fuerunt*, A. *adfuerunt*, R. 2. *Romae*, ita nos scripsimus. *Roma*, Rbd. *Romam*, ATa. 3. *LXIIII*, A. *excipit*, Rad. *LXIIII* (*LXIIII* superscr.) *exci-*

Summa[12]: montes clari[13] .... Summa[14]: insulae .... Summa[15]: quae intercidere[16] oppida aut gentes .... Summa: res et historiae et observationes CCCXXVI[17].

Ex AUCTORIBUS: Turannio[18] Gracili[19], Cornelio Nepote, T. Livio, Catone censorio, M. Agrippa, M. Varrone, divo Augusto, Varrone Atacino, Antiate, Hygino, L. Vetere, Pomponio Mela, Curione patre, Caelio[20], Arruntio, Seboso, Licinio Muciano, Fabricio Tusco, L. Ateio[21], Capitone, Verrio Flacco, L. Pisone, Gelliano[22], Valeriano.

EXTERNIS: Artemidoro, Alexandro polyhistore, Thucydide, Theophrasto, Isidoro, Theopompo, Metrodoro Scepsio, Callicrate, Xenophonte Lampsaceno, Diodoro Syracusano, Nymphodoro, Calliphane[23], Timagene.

LIBRO IV. CONTINENTUR

Situs, gentes, maria, oppida, portus, montes, flumina, mensurae, populi qui sunt aut fuerunt, Epiri, Achaiae, Atticae[1], Graeciae, Thessaliae, Magnesiae, Macedoniae, Thraciae, insularum ante[2] eas[3] terras, inter quas[4] Cretae, Euboeae, Cycladum, Sporadum[5]; Hellesponti[6], Maeotidis[7], Daciae, Sarmatiae, Scythiae, insularum Ponti, Germaniae, insularum in Gallico oceano XCVI quas[8] inter Britanniae; Belgicae Galliae, Lugdunensis Galliae, Aquitanicae Galliae[9], citerioris Hispaniae ab oceano Gallico[10], Lusitaniae, insularum in mari Atlantico, universae Europae mensura. Summa: oppida et gentes....

pit, b. *excipit*, T. 4. *Baliarium*, AR. *paliarium*, ab. *balimarum*, T. *baliniarium*, d. 5. *Corsica, Ebusus, Colubraria*, r. 6. *Italiae*, Tabd. *Italia*, R. Om. A. 7. *a*, Hard. Omitt. codd. 8. *Italia*, AR²a¹b. *Italiae*, TR¹a²d. *De Italia*, r. 9. *Istriae*, T. Pone *Illyrici* collocant ARabd. 10. *Moesiae*, ATbd. Recentior manus adscripsit in Ra. 11. *Adriatici*, ATabd. *Adriatici maris*, (?) R. 12. *Summa*, A. *Summi*, RTabd. 13. *eclari*, R¹. Simile quid in a fuisse videtur. 14. *Summa*, A. *Summae*, RTabd. 15. *Summa quae*, ARbd. *Summaque*, Ta. 16. *intercedere*, R¹a. 17. *CCCXXVI*, b. Numerum omittunt ARTad. 18. *Turranio*, A. *Terranio*, Rb. *Terraneo*, Td. *Teranio*, a. *Terrannio*, r. 19. *Gracili*, A. *Gracile*, Td². *Gracculo*, abr. *gratulo*, d¹. *cratulo*, R. *Graccula*, Barbar. 20. *Caelio*, ARabd. *Cornelio*, T. 21. *Ategio*, a. *L. Ateio*, *Ateio Capitone*, Ritschel. parerg. Plaut. I. p. 374. coll. praef. p. XXVIII. 22. *Gelliano*, Hard. bd. *Celliano*, ARTa. 23. *Calpane*, A.

Ad indicem libri IV adhibui ARTd. De a valent quae dixi ad ind. libri II. 1. *Atticae*, RTad. Omittit A. 2. *ante*, AR. *inter*, Td. 3. *has*, T. *ea*, R. 4. *inter quas*, omittunt Td. 5. *Cyclades, Sporades*, Td. *chiclades. spora*, AR. 6. *Hellesponti Ponti*, AR. 7. *Maeotis, Hellespontus*, r. 8. *XCVI quas*, AR. Omittit T. In d rasura. 9. *Aquitanicae Galliae*, A. Omittunt Td, ab altera manu R. 10. *Gallico*, omittunt Td.

Summa: flumina clara .... Summa: montium clari[11] .... Summa[12]: insulae .... Summa[13]: quae intercidere[14] oppida aut gentes[15] .... Summa[16]: res, historiae et observationes ....

Ex Auctoribus[17]: Catone censorio[18], M. Varrone, M. Agrippa, divo Augusto, Varrone Atacino, Cornelio Nepote, Hygino, L. Vetere, Melá Pomponio[19], Licinio Muciano, Fabricio Tusco, Ateio Capitone, Ateio philologo.

Externis[20]: Polybio, Hecataeo, Hellanico, Damaste[21], Eudoxo, Dicaearcho[22], Timosthene, Eratosthene[23], Ephoro, Cratete grammatico, Serapione Antiochense, Callimacho, Artemidoro, Apollodoro, Agathocle, Eumacho[24], Timaeo Siculo, Myrsilo[25], Alexandro polyhistore, Thucydide, Dosiade, Anaximandro, Philistide Mallote, Dionysio, Aristide, Callidemo, Menaechmo[26], Aglaosthene[27], Anticlide, Heraclide, Philemone, Xenophonte[28], Pythea, Isidoro, Philonide, Xenagora, Astynomo, Staphylo, Aristocrito, Metrodorō, Cleobulo, Posidonio.

LIBRO V. CONTINENTUR

Situs, gentes, maria, oppida, portus, montes, flumina, mensurae, populi qui sunt aut fuerunt, Mauretaniarum, Numidiae, Africae, Syrtium, Cyrenaicae, insularum circa Africam, aversorum[1] Africae, Aegypti[2], Thebaidis, Nili, Arabiae quae est ad mare Aegyptium, Syriae, Idumaeae[3], Palaestinae[4], Samariae, Iudaeae, Phoenices, Syriae Coeles[5], Syriae Antiochiae, Euphratis, Ciliciae et adiunctarum gentium[6], Isauricae, Homanadum[7], Pisidiae, Lycaoniae, Pamphyliae,

11. *clara*, a[1]. *claril*, a[2]. 12. *Summae*, R. 13. *Summe*, R. Omitt. T. 14. *intercedere*, a. 15. *audientes*, R. 16. *Summa*, ATad. Omitt. R. 17. *Ex auctoribus*, om. A. 18. *Catone censorio*, *M. Varrone*, Rad. *Cato recens M. Varrone*, A. *M. Varrone Catone censorio*, T. 19. *Mela Pomponio*, AR. *Pomponio*, a. *Pomponio Mela*, Td. 20. *Externis*, om. A. 21. *Demaste*, codd. Barbari. 22. *Eudoxo Dicaearcho*, om. T. 23. *Eratosthene*, A. Om. RTd. 24. *Eumacho*, T. Om. ARd. 25. *Myrsilo*, Harduin. *Myrsylo*, A. *Mursylo*, R[2]. *Murscio*, R[1]. *Musseio*, Td. 26. *Menaechmo*, Barbarus RTd. *Menedimo*, A. 27. *Aglaosthene*, Reines. var. lect. 2, 6. p. 161. *Egosthene*, A. *Aedosthene*, T. (codd. Barb.) *Aglosthene*, d. *.glostene*, R. 28. *Xenophonte*, Reinesius Rrd. *enofhonte*, A. *Aienoponte*, R[1]T. *Menephonte*, codd. Barbari.

Ad indicem libri V. adhibui ARTd. Dc a vid. ad libr. II.

1. *aversorum*, ARa. *et aversorum*, Td. 2. *Aegypti*, ATd. *Aegypti Chorae*,

Tauri montis, Lyciae, Cariae, Ioniae[8], Aeolidis, Troadis et adiunctarum gentium[9], insularum ante Asiam CCXII, in his Cypri[10], Rhodi, Sami, Chii, Lesbi. Hellespontus, Mysia, Phrygia, Galatia et adiunctae gentes[11], Bithynia. Summa: oppida et gentes .... Summa[12]: flumina clara .... Summa: montium clari .... Summa: insulae, CXVIII[13]. Summa: quae intercidere oppida aut gentes[14] .... Summa: res et[15] historiae et observationes ....

Ex Auctoribus: Agrippa, Suetonio Paulino, M. Varrone[16], Varrone Atacino, Cornelio Nepote, Hygino, L. Vetere, Mela, Domitio Corbulone, Licinio Muciano, Claudio Caesare, Arruntio, Livio filio, Seboso, actis triumphorum.

Externis: Iuba rege, Hecataeo, Hellanico, Damaste, Dicaearcho, Baetone[17], Timosthene, Philonide, Xenagora, Astynomo, Staphylo, Aristotele, Aristocrito, Dionysio, Ephoro, Eratosthene, Hipparcho, Panaetio, Serapione Antiocheno, Callimacho, Agathocle, Polybio, Timaeo mathematico, Herodoto, Myrsilo, Alexandro polyhistore, Metrodoro, Posidonio qui περίπλουν aut περιήγησιν, Sotade, Periandro[18], Aristarcho Sicyonio, Eudoxo, Antigene, Callicrate, Xenophonte Lampsaceno, Diodoro Syracusano, Hannone, Himilcone, Nymphodoro, Calliphane, Artemidoro, Megasthene, Isidoro, Cleobulo, Aristocreonte.

LIBRO VI. CONTINENTUR

Situs, gentes, maria, oppida, portus, montes, flumina, mensurae, populi qui sunt aut fuerunt, Ponti[1], Mariandynorum, Paphlagonum, Cappadocum, Themiscyrena[2] regio et in ea

R. *Aegypti chore*, a. 3. *Syriae Idumaeae*, Td. *Idumaeae Syriae*, ARa. *Et* adiic. Td. 4. *Palistenes*, A. *Palestinus*, a. 5. *Syriae Coeles*, ARa. *Coelesyrie*, T. *Celessyrie*, d. 6. *adiunctarum gentium*, A. *adiunctae gentes*, RTad. 7. *Homanadum*, T. *omanadum*, ARad. 8. *Ioniae*, ARd. *et Ioniae*, T. 9. *adiunctarum gentium*, A. *adiunctae gentes*, RTd. 10. *Cypricochii*, Td. 11. *Galatia et adiunctae*, d. *Galatiae iunctae*, A. *Galatia et iniunctae*, RT. 12. *Summa*, et hoc loco et quater deinceps omitt. Ad. 13. *CXVIII*, ARr. *CXVII*, Td. *CCCXVIII*, Hard. 14. *audientes*, A. 15. *et*, Ad. Om. RT. 16. *M. Varrone*, om. T. 17. *Baetone*, ARd. *Bione*, T. 18. *Periandro*, T. *Pyrandro*, ARd.

Ad indicem libri VI. adhibui RTd. De a vid. ad libr. II.

1. *Ponti*, Tad. *Ponti et*, R. 2. *Themiscyrena*, Td. *Themiscidena*, Ra. *Themiscyrae*, Barb.

gentes, Heniochi, regio Colica[3] et gentes Achaeorum, ceterae eodem tractu gentes[4], Bosporus Cimmerius, Maeotis[5] et gentes circa Maeotim, Armenia minor, Armenia maior, Cyrus fluvius, Araxes fluvius, Albania, Iberia et iunctae gentes, portae Caucasiae, insulae in Ponto, gentes a Scythico oceano, Caspium et Hyrcanium mare[6], Adiabene. Media, portae Caspiae, gentes circa Hyrcanium mare, Scytharum gentes et[7] situs ab oceano Eoo, Seres, Indi, Ganges, Indus, Taprobane[8], Ariani et iunctae gentes[9], navigationes in Indiam[10], Carmania[11], sinus Persicus[12], Parthorum regna, Mesopotamia[13], Tigris, Arabia, sinus maris rubri, Trogodytice, Aethiopia, insulae Aethiopici maris. De insulis fortunatis, terrae per mensuras conparatae, digestio terrarum in parallelos et umbras paris. Summa: oppida, MCXCV[14]. Summa[15]: gentes, DLXXVI. Summa: flumina clara, CXV[16]. Summa: montes clari, XXXVIII. Summa: insulae, CVIII. Summa: quae intercidere oppida aut gentes, XCV. Summa: res et[17] historiae et observationes MMCCXIIII[18].

Ex Auctoribus: M. Agrippa, M. Varrone, Varrone Atacino, Cornelio Nepote, Hygino, L. Vetere, Mela Pomponio, Domitio Corbulone, Licinio Muciano, Claudio Caesare, Arruntio, Seboso, Fabricio Tusco, T. Livio[19], Seneca, Nigidio.

Externis: Iuba rege, Hecataeo[20], Hellanico, Damaste, Eudoxo, Dicaearcho, Baetone, Timosthene, Patrocle, Demodamante, Clitarcho, Eratosthene, Alexandro magno, Ephoro, Hipparcho, Panaetio, Callimacho, Artemidoro, Apollodoro, Agathocle, Polybio, Eumacho[21], Timaeo Siculo, Alexandro polyhistore, Isidoro, Amometo, Metrodoro, Posidonio, One-

3. *Colica*, Ra. *Colchica*, Td. 4. *gentes ceterae eodem tractu gentes*, Ra. *gentes et ceterae eodem tractu gentes*, d. *gentes et ceterae eodem tractu*, T. 5. *Axotis*, T. 6. *Hyrcanium. Oceanum mare*, R. *Hyrcanum et oceanum mare*, Td. Emendavit Hard. 7. *et*, om. R. 8. *Taprobane insula*, r. 9. *Ariani — gentes*, om. r. 10. *in eam insulam*, r. 11. *Dariene*, *Carmania*, r. 12. *Persicus*, RT. *Persicus et Arabicus*, d. At vid. statim infra. 13. *Mesopotamia*, R. Om. Td. 14. *MCXCV*, d. *C̄CCXIV*, R. *MCCXV*, T. *CXCV*, a. 15. *Summa*, et hoc loco et deinceps quinquies om. Rdr. 16. *CXV*, Radr. *XCV*, T. 17. *et*, Ra. Om. Td. 18. *MMCCXIIII*, Ta. *MMCCXIII*, d. *II milia CCXLIII*, R. 19. *F. Seneca*, d. 20. *Iuba rege, Polybio, Hecataeo*, r. 21. *Eumacho*, d. Om. RTa. 22. *Diogneto*, om. T. 23. *Dalione*, R. *Daldone*, a. *Daltane*, d. *Baltane*, T. 24. *Lampsaco*, ad.

sicrito, Nearcho, Megasthene, Diogneto[22], Aristocreonte, Bione, Dalione[23], Simonide minore, Basile, Xenophonte Lampsaceno[24].

LIBRO VII. CONTINENTUR

Gentium mirabiles figurae[1], prodigiosi partus, de homine generando, pariendi tempora perinlustria, exempla a[2] mensibus VII ad XIII[3], signa sexus in gravidis pertinentia ante partum, monstruosi partus, excisi utero, qui sint vopisci, de conceptu hominum, generatione hominum[4], similitudinum exempla, numerosissimae subolis exempla, ad quos annos generatio[5], mensum[6] in feminis miracula, quae ratio generandi, historica circa dentis, historica circa infantis, magnitudinum exempla, praeproperi infantes, insignia corporum, vires eximiae, velocitas praecipua, visus eximii, auditus[7] miraculum, patientia corporis, memoria, vigor animi, clementia, animi[8] magnitudo, rerum gestarum claritas summa, tres summae virtutes in eodem, innocentia[9] summa, fortitudo summa, ingenia praecipua[10], qui sapientissimi, praecepta vitae utilissima, de divinatione, vir optumus iudicatus, matronae pudicissimae, summae pietatis exempla, artibus excellentes, astrologia, grammatica[11], medicina, geometria, architectura, pictura, scalptura, aeraria, marmoraria, eboraria, caelatura; pretia hominum insignia, de felicitate summa, raritas continuationis in familiis, varietatis exempla mirabilia, bis proscriptus, honorum exempla mirabilia, decem res in uno felicissimae, divi Augusti adversa, quos di felicissimos[12] iudicaverint[13], quem viventem ut deum coli iusserint[14], fulgur mirabile, de spatiis vitae longissimis, de va-

Ad indicem libri VII. adhibui R T a d.

1. *gentium mirabiles figurae*, om. T. Sed habet etiam codex Salmasii exerc. p. 708. a. D. 2. *a*, om. R. 3. *XIII*, R a. *XVI*; T d. 4. *De generatione hominum*, R a. *et generatione*, T d. 5. *Similitudinum — generatio*, vid. 7, 50—62., unde hoc ipso ordine verba, quamquam e deterioribus codd. interpolata, posuit Hard. *Ad quos annos generatio, numerosissimae subolis exempla, similitudinum exempla*, R T a d. 6. *mensum*, R d. *mensium*, T d. Vid. ad 33, 137. 7. *abortus*, T. 8. *animi*, R T a. *et animi*, d. 9. *innocentia*, R T a. *et innocentia*, d. 10. *diversae laudes plurimorum*, r. 11. *grammatica*, om. R T a d. In indice ipsi libro praemisso ad marginem habet R ab eadem manu; vid. 7, 123. 12. *difficillimos*, a. 13. *iudicaverunt*, T. 14. *iusserunt*, T.

rietate nascendi, in morbis exempla varia, de morte, qui elati[15] revixerint, subitae mortis exempla, de sepultura, de manibus[16], de anima, quae quis in vita invenerit, in quibus rebus primi gentium consensus, de antiquis litteris[17], quando primum tonsores, quando primum horologia. Summa: res et[18] historiae et observationes DCCXLVII.

EX AUCTORIBUS: Verrio Flacco, Gnaeo Gellio, Licinio Muciano, Massurio Sabino, Agrippina Claudi[19], M. Cicerone, Asinio Pollione, M. Varrone[20], Messala, Rufo, Cornelio Nepote, Vergilio[21], Livio[22], Cordo, Melisso[23], Seboso, Cornelio Celso, Maximo Valerio, Trogo, Nigidio Figulo, Pomponio Attico, Pediano Asconio, Fabiano[24], Catone censorio, actis[25], Fabio Vestale.

EXTERNIS: Herodoto, Aristea, Baetone, Isigono, Cratete, Agatharchide, Calliphane, Aristotele, Nymphodoro, Apollonide, Phylarcho, Damone, Megasthene, Ctesia, Taurone, Eudoxo, Onesicrito, Clitarcho, Duride, Artemidoro, Hippocrate medico, Asclepiade medico, Hesiodo, Anacreonte, Theopompo, Hellanico, Damaste, Ephoro, Epigene, Beroso, Petosiri, Nechepso*, Alexandro polyhistore[26], Xenophonte, Callimacho, Democrito, Diyllo historico[27], Stratone[28] qui contra Ephori[29] εὑρήματα[30] scripsit, Heraclide Pontico, Asclepiade qui τραγῳδούμενα, Philostephano, Hegesia, Archimacho, Thucydide, Mnesigitone, Xenagora[31], Metrodoro Scepsio, Anticlide, Critodemo.

LIBRO VIII. CONTINENTUR

De elephantis; de sensu eorum[1]; quando primum iuncti[2]; de docilitate eorum; mirabilia in factis eorum. De natura

15. *clari*, RTad. 16. *De manibus*, om. T. *verba gentium inania*, Barbar. ad 7, 55. § 188. 17. *De antiquis litteris*, om. T. 18. *et*, om. d. 19. *Claudi*, Ra. *Claudii*, T. *Claudio*, d. 20. *M. Varrone*, R. supra lineam. Om. Tad. 21. *Vergilio*, R. 22. *T. Liv.*, d. 23. *Melisso*, Ra. Om. Td. 24. *Fabiano*, RTd. *Sabino*, a. 25. *acus*, a. *) *Nechepso*, ita nos scripsimus coll. 2, 88. *Necepso*, RTad. 26. *Alexandro Cornelio polyhistore*, Reines. var. lect. 2, 6. p. 160. 27. *Diyllo* vel *Cornelio polyhistore*, Reines. l. l. p. 159. *Dyillo polistore historico*, RTd. In a lacuna. 28. *Stratone*, Rd. *Statone*, T. In a lacuna. 29. *Ephori*, R. *Ephorum*, Rd. In a lacuna. 30. *εὑρήματα*, Reines. 31. *Mnesigitone, Xenagora*, delet Reines. l. l. p. 157.

Ad indicem libri VIII. adhibui RTd. De a vid. ad libr. II.

1. *De sensu eorum*, RTadr[1]. Om. r[2]. 2. *Quando — iuncti;* hoc lemma

ferarum ad pericula sua intellegenda. Quando primum in Italia visi elephanti; pugnae eorum; quibus modis capiantur[3], quibus domentur; de partu eorum et reliqua natura; ubi nascantur; discordia eorum et draconum. De sollertia animalium. De draconibus. Mirae magnitudines[4] serpentium. De Scythicis animalibus, de bisontibus; de septentrionalibus, alce, achli[5], bonaso[6]. De leonibus; quomodo gignantur; quae genera eorum, quae propriae naturae; quis primus leontomachiam Romae, quis plurumos in ea leones donaverit[7]; quis primus Romanorum iunxerit[8]; quis primus leones domuerit[9]. Mirabilia in leonum factis. A dracone agnitus et servatus. De pantheris. Senatusconsultum et leges de Africanis; quis primus Romae Africanas et quando, quis plurumas. De tigribus; quando[10] primum Romae visa tigris; de natura earum. De camelis; genera eorum. De camelopardali; quando primum Romae visa. De chama[11]. De cephis[12]. De rhinocerote. De lynce et[13] sphingibus. De crocottis. De cercopithecis. Indiae terrestria animalia, item Aethiopiae[14]. Bestia visu interficiens. De basiliscis serpentibus. De lupis. Unde fabula versipellis[15]. Serpentium genera. De ichneumone. De crocodilo. De scinco. De hippopotamo. Quis primus ostenderit eum Romae et crocodilum[16]. Medicinae ab animalibus repertae. Prognostica periculorum ex animalibus. Gentes ab animalibus sublatae. De hyaenis. De corocottis. De mantichoris. De onagris. De castoreo[17]. De aquaticis et iisdem terrestribus. De lutris. De vitulo marino. De fibris. De stellionibus. De cervis. De chamaeleonte. De[18] reliquis colorem mutantibus, tarando[19], lycaone, thoe[20]. De hystrice. De ursis; de fetu eorum. De muribus Ponticis et Alpinis. De erina-

sequenti subiiciunt Td. 3. *Quibus modis capiantur*, d. *Quibus modis*, T. Om. a. R suprascripsit altera manus. 4. *magnitudines*, T. *magnitudinis*, Rd. In a lacuna. 5. *achli*, T. *acli*, R. *aci*, d. 6. *bonace*, Td. *bonacae*, R. 7. *donaverit*, R. *domaverit*, Td. 8. *Quis primus Romanorum iunxerit*, T. Sequenti lemmati subiicit R. Om. d; at vid. 8, 55. 9. *Quis primus leones dom. uerit*, R. *Quis primum leones domaverit*, T. Om. d; at vid. l. l. 10. *Quando*, Ra. Omitt. Td. 11. *chama*, Td. *chao*, Ra. *thama*, R in indice ipsi libro praemisso. 12. *cephis*, T. *cepphis*, Ra. *chephis*, d. 13. *et*, om. a. 14. *Aethiopiae* et *Indiae* ordine inverso Ra. 15. *versipellis*, T. *versipellio*, d. *versipelto*, Ra. 16. *et de crocodilo*, a. 17. *De castoreo*, om. R. 18. *et de*, T. 19. *tarandro*, Rd. *De tarando*, T. 20. *De lycaone. De thoe*, T.

ceis. De leontophono[21]. Lynces[22]. Meles. Sciuri. De cocleis. De lacertis. Canum naturae; exempla eorum circa dominos; qui proeliorum causa canes habuerint[23]. De generatione eorum. Contra rabiem remedia. Equorum natura; de ingeniis eorum; mirabilia quadrigarum; generatio equorum; vento concipientes. De asinis; generatio in his[24]. Mularum natura et reliquorum iumentorum; generatio in his[25]. De bubus; generatio[26] eorum. Apis in Aegypto. Pecorum natura; generatio[27] eorum. Genera lanae et colorum. Genera vestium. Caprarum natura et generatio; suum item[28]. De feris subus. Quis primus vivaria bestiarum instituerit[29]. De semiferis animalibus[30]. De simiis[31]. De leporum[32] generibus. De nec placidis nec feris animalibus. Quae quibus locis animalia non sint. Ubi et quae advenis tantum noceant, ubi et quae indigenis tantum. Summa: res et historiae et observationes DCCLXXXVII.

Ex Auctoribus: Muciano, Procilio, Verrio Flacco, L. Pisone, Corn. Valeriano, Catone censorio, Fenestella, Trogo, actis, Columella, Vergilio, Varrone, Lucilio[33], Metello Scipione, Corn. Celso, Nigidio, Trebio Nigro, Pomponio Mela, Mamilio[34] Sura.

Externis: Iuba rege, Polybio, Herodoto, Antipatro, Aristotele, Demetrio physico, Democrito, Theophrasto, Euanthe, Agriopa[35] qui 'Ολυμπιονίκας[36], Hierone rege, Attalo Philometore rege[37], Ctesia, Duride, Philisto, Archyta, Phylarcho, Amphilocho Athenaeo, Anaxipoli Thasio, Apollodoro Lemnio, Aristophane Milesio, Antigono Cymaeo, Agathocle Chio, Apollonio Pergameno, Aristandro Athenaeo, Bacchio Milesio, Bione Solensi, Chaerea Athenaeo, Diodoro Prienaeo, Dione Colophonio, Epigene Rhodio, Euagone Tha-

21. *Leontophono*, T. *leontophona*, Rda. 22. *Lynces*, RTa. *de lynce*, d. 23. *habuerunt*, R. 24. *Generatio in his*, Rad. Om. T. 25. *Generatio in his*, Td. Om. Ra. 26. *generatio*, R. *et generatio*, Tad. 27. *generatio*, R. *et generatio*, Tad. Haec verba cum sequenti om. r. 28. *suum item* pone *colorum* collocat a. 29. *instituerit*, R. *instituit*, Tad. 30. Hoc lemma pone *generibus* collocat T. 31. *De simiis* — *animalibus*, om. R. 32. *leporum*, d. *luporum*, T. *De leporibus*, r. 33. *Lucilio*, ad. *Lucio*, RT. 34. *Manlio*, T. 35. *Agriopa*, Gelenius e codicibus ad 8, 82. *Apoca*, RTad. 36. *Olympionicas*, edd. iam Hard. priores. *Olympionice*, Ra. *Olympionica scripsit*, Td. 37. *Attalo Philometore item*, Hard. *Attalo rege*, *Philometore*, RTad. 38. *Menandris*, R (in indice ipsius libri.) *Menandri*, Ra. *Menandro*, Td. 39. *Lysimacho qui item*, om. Ra. 40. *epitomen*, Barbar. RTd. *epitona*, a.

sio, Euphronio Athenaeo, Hegesia Maroneo, Menandris [38] Prienaeo et Heracleote, Menecrate poeta, Androtione qui de agricultura scripsit, Aeschrione qui item, Lysimacho qui item [39], Dionysio qui Magonem transtulit, Diophane qui ex Dionysio epitomen [40] fecit, Archelao rege, Nicandro.

LIBRO IX. CONTINETUR

Aquatilium natura; quare [1] maxuma in mari animalia. Indici maris beluae. Quae in quoque [2] oceano maxumae. De Tritonum et Nereidum figuris. De elephantorum marinorum figuris. De balaenis [3]. De orcis [4]. An spirent pisces; an dormiant. De delphinis; quos amaverint; quibus in locis societate cum hominibus piscentur [5]; quae [6] alia circa eos mira. De tursionibus [7]. De testudinibus; quae genera aquatilium testudinum [8] et quomodo capiantur; quis primus [9] testudinem secare instituerit. Digestio [10] aquatilium per species. De vitulis marinis sive phocis [11]. Quae pilo careant et quomodo pariant. Quot genera piscium. Qui maxumi pisces. Thynni [12], cordylae, pelamydes; membratim ex his salsura; melandrya [13], apolecti, cybia [14]. Amiae. Scombri. Qui non sint [15] pisces in Ponto, qui intrent, qui alia [16] redeant. Quare pisces extra aquam exsiliant. Gladius [17] piscis. Esse auguria ex piscibus. In quo genere piscium mares non sint. Qui calculum in capite habeant. Qui lateant hieme. Qui hieme non capiantur nisi statis [18] diebus. Qui aestate lateant. Qui siderentur pisces. De mugile. De [19] acipensere. De lupo. De asello. De scaro [20]. De mustela. Mullorum genera. Sargus. Mirabilia piscium pretia [21]. Non ubique eadem genera placere. Coracini [22]. De branchiis. De squamis. Vocales et sine branchiis pisces. Qui in terram exeant. Tempora capturae. Di-

Ad indicem libri IX. adhibui RTad.

1. *Quare*, Ra. *Quae*, Td. 2. *Quae et quo*, R. 3. *ballenis*, RTa. 4. *hortis*, a. 5. *piscentur*, Ra. *miscentur*, Td. 6. *quae*, a. Omittunt RTd. 7. *tursionibus*, T. *thriysionibus*, R. *tryisionibus*, a. *tyresionibus*, d. 8. *aquatilibus testudinibus*, a. *De testudinibus aquatilibus*, r. 9. *primus*, Rd. *primum*, a. *prius*, T. 10. *Digestio*, r. *digestium*, Ra. *digestivum*, Td. 11. *De—phocis*, omittit d. 12. *Thynni* pone *pelam.* collocant Ra. 13. *melandrya*, omittunt Ra. 14. *cybia*, R. *cyuia*, a. *praecipui*, Td. 15. *sunt*, a. 16. *qui alia*, Ra. *et qui alias*, Td. Vid. 8, 52. 53.— 17. *Gladius*, Td. *Claudius*, Ra. 18. *statutis*, T. *aestatis*, Ra. *his tantum*, d. 19. *De* et hoc loco et quater deinceps omittunt Ra. 20. *scauro*, T. 21. *genera*, Ra. 22. *Coracini*, ita nos scripsimus. *cemiati*, a. *cemiaci*, R. Omittunt Td. Vid. 8, 68.

gestio piscium in figuras corporis. Rhomborum et passerum differentia[23]. De longis piscibus[24]. De piscium pinnis et natandi[25] ratione. Anguillae. Murenae. Planorum piscium genera. Echeneis[26] et veneficia eius[27]. Qui pisces colorem mutent. De hirundine. De pisce qui noctibus lucet. De cornuto. De dracone marino. De piscibus sanguine carentibus. Qui piscium molles appellentur. De saepia. Qui extra aquam volitent[28]. De lolligine. De pectunculis. De polypis. De navigatore polypo. De navigatore nauplio. Crusta intecti. De locustis. Cancrorum genera. De pinnothere[29]. De echinis. De cocleis. De pectinibus. Concharum genera[30]. Quanta luxuriae materia mari sit[31]. De margaritis. Quomodo nascantur[32] et ubi. Quomodo inveniantur[33]. Quae genera unionum. Quae observanda in his. Quae natura eorum. Exempla circa eos. Quando primum in usum venerint[34] Romae. Muricum naturae. De purpuris. Quae nationes purpurae[35]. Quomodo ex his lanae tinguantur. Quando purpurae usus Romae, quando lati clavi et praetextae. De conchyliatis vestibus. De amethysto tinguendo. De Tyrio. De hysgino[36]. De cocco. De pinna et pinnothere. De sensu aquatilium. Torpedo, pastinaca, scolopendrae, glanis. De ariete pisce. De his quae tertiam naturam habent animalium et fruticum. De urticis. De spongeis; quae genera earum et ubi nascantur; animal esse eas. De caniculis. De his quae silicea testa[37] cluduntur[38]. Quae sine sensu ullo in mari. De reliquis sordium animalibus. De venenatis marinis. De morbis piscium. De generatione eorum. Mira generationum[39]. Qui intra se et[40] ova pariant et animal. Quorum in partu rumpatur venter, dein coeat. Qui volvas habeant. Qui ipsi

23. *Rhomborum — differentia* infra pone *piscium genera* collocant Ra. 24. *De longis piscibus* pone *ratione* collocant Ra. 25. *metandi*, a. 26. *echineus*, T. *echinis*, Rd. *ex binis*, a. 27. *et feltuecrius*, a. *et feltuae erius*, R. *et fatuetrius*, d. *et effectus eius*, R ad marginem. Omittit T. 28. *Qui extra aquam volitent*, Td. *Qui volent extra aquam*, Ra, qui pone *pectunculis* collocant. 29. *De pinnothere*, Harduinus. *De pinnothera*, Td. Omittunt Ra. 30. *De echinis — genera*, omittunt Ra. 31. *mari sit*, Rad. *in mari sit*, T. 32. *nascuntur*, a. 33. *inveniuntur*, Radr. 34. *in usu venerunt*, Ra. 35. *Quae nationes purpurae* pone *vestibus* collocant RTad. Emendavit Harduinus. 36. *eschyno*, T. *schyno*, Rd. *scyno*, a. 37. *siliceam testam*, Ra. 38. *cluduntur*, Td. *cludantur*, Ra. 39. *Mira generationum*, RTa. Omittit d. 40. *et*, R. Omittunt Td. In a lacuna. 41. *ipsi se*, R. *ipsis*, Td. Hoc lemma omittit a. 42. *Quis primus vivaria — piscium vivaria in-*

se[41] ineant. Quae longissima vita piscium. Quis primus vivaria ostrearum invenerit. Quis primus reliquorum piscium vivaria instituerit[42]. Quis murenarum vivaria instituerit. Insignia piscinarum[43]. Quis primus coclearum vivaria instituerit. Pisces terreni. De muribus in Nilo[44]. Quomodo capiantur anthiae pisces. De stellis marinis. De dactylorum miraculis. De inimicitiis inter se aquatilium et amicitiis. Summa: res et historiae et observationes DCL[45].

EX AUCTORIBUS: Turranio Gracili[46], Trogo, Maecenate, Alfio[47] Flavo[48], Cornelio Nepote, Laberio mimographo, Fabiano, Fenestella, Muciano, Aelio Stilone, Statio[49] Seboso, Melisso, Seneca, Cicerone, Macro Aemilio, Messala Corvino, Trebio Nigro, Nigidio.

EXTERNIS: Aristotele, Archelao rege, Callimacho, Democrito, Theophrasto, Thrasyllo, Hegesidemo[50] Cythnio[51], Alexandro polyhistore.

LIBRO X. CONTINENTUR

Volucrum naturae[1]. De struthocamelo. De[2] phoenice. Aquilarum genera; natura earum; quando legionum signa[3] esse coeperint; de aquila quae in rogum virginis se misit. De[4] volture. Sanqualis[5] avis. Inmussulus[6]. Accipitres. Buteo. In quibus locis societate accipitres et homines aucupentur. Quae avis sola a suo genere interimatur. Quae avis singula ova pariat. Milvi. Digestio avium per genera. De inauspicatis avibus. Cornices[7]. Quibus mensibus non sint inauspicatae. De corvis. De bubone. De avibus[8] quarum vita aut notitia[9] intercidit. Quae a cauda nascantur. De noctuis. De

stituerit, Td. *De ostreis*, Ra. 43. *Insignia piscinarum*, Td. Omittunt Ra. 44. *in Nilo*, Tad. *Nili*, R. 45. *DCL*, Ra. *DC*, Td. 46. *Gracile*, RTad. At vid. indicem libri III. cum lectione varia. 47. *Alfio*, Td. *Alvio*, Ra. *Albino*, r (codd. Barbari.) 48. *Flavo*, RTa. *Flavio*, dr (codd. Barbari.) At vid. Garat. ad Cic. Planc. p. 239. ed. Or. 49. *Statio*, Td. *p̄.*, R. In a lacuna. 50. *Aegesidemo*, r (codd. Barbari.) 51. *Cythnio*, T. *Cydnio*, r (codd. Barbari.) *sudino*, ad. *Sudyno*, R[1]. *Sudine*, R[2].

Ad indicem libri X. adhibui RTd. De a vid. ad librum II.

1. *volucrum naturae*, omittit r. 2. *De*, T. Omittunt Ra. 3. *signa legionum*, R. 4. *De*, T. Omittunt Ra. 5. *Sanqualis*, Harduinus. *Sangualis*, R. *Anqualis*, Td. 6. *inmusulis*, R. 7. *De inauspicatis avibus. cornices*, Ra. *Cornices. Inauspicatae aves*, Td. 8. *De avibus*, Ra. *Aves*, Td. 9. *notitia aut vitia*, R.

pico Martio. De his quae[10] uncos unguis habent. De his quae digitos habent[11]. De pavonibus; quis primum[12] pavonem cibi causa occiderit[13]; quis farcire[14] instituerit. De gallinaceis; quomodo castrentur; de gallinaceo locuto. De palmipede reliquo genere[15]. De ansere; quis primum iocur[16] anserinum instituerit[17]. De Commageno. Chenalopeces. Chenerotes. Tetraones[18]. Otides. Grues. De ciconiis. De oloribus. De avibus peregrinis quae veniunt. Coturnices. Glottides. Cychramus. Otus. De avibus nostris quae discedunt et quo abeant[19]. Hirundines[20]. Turdi. Merulae. Sturni. De avibus quae plumas amittunt in occultatione. Turtur. Palumbis[21]. Sturnorum et hirundinum volatus[22]. Quae avium perennes, quae semestres, quae trimestres. Galguli[23]. Upupae. Memnonides. Meleagrides. Seleucides. Ibis. Quae quibus locis aves non sint. Quae mutent colorem et vocem[24]. De oscinum genere[25]. De lusciniis. De melancoryphis, erithacis[26], phoenicuris. Oenanthe. Chlorio. Tempus avium geniturae. Alcyones; dies earum navigabiles. De reliquo aquaticarum[27] genere. Sollertia[28] avium in nidis. Hirundinum opera mira. Ripariae. Acanthyllis[29]. Merops. De perdicibus. De columbis; opera earum mirabilia et pretia. Differentiae volatus avium[30] et incessus. Apodes sive cypseli[31]. De pastu avium. Caprimulgi. Platea. De ingeniis avium. Carduelis. Taurus. Anthus. De avibus quae loquontur. Psittaci. Picae glandares. Propter corvom loquentem seditio populi Romani. Diomedeae. Quae animalia nihil discant. De potu avium. De porphyrione. Himantopodes. De pastu avium. Onocrotali. De peregrinis avibus. Phalerides. Pha-

10. *quae*, a. *qui*, RTd. 11. *De his quae* (*qui*, R.) *digitos habent*, Ra. In T vacuum spatium; omittit d. 12. *primus*, a. 13. *comederit*, r. 14. *Quis primus farcire*, R. 15. *De palmipede reliquo genere*, Td. Pone *ciconiis* collocant Ra. 16. *iocur*, a. 17. *instituerit*, ita nos scripsimus. *instituit*, codd. 18. *tetraones*, R^2Td. *tetratones*, a. *tetraiones*, R^1. 19. *De avibus nostris — abeant*, omittit a. 20. *Hirundines*, Ra. Pone *otus* collocant Td. 21. *Palumbis*, Ra. *palumbes*, d. *palumbus*, T. 22. *Sturnorum et hirundinum volatus*, d. Omittunt RTa. 23. *galguli*, a. *garguli*, Rd. *gargule*, T. 24. *Quae — vocem*, Ra. *et quae mutant — vocem*, Td, qui haec vv. pone *genere* collocant. 25. *genere*, RTa. *generibus*, d. 26. *erithacis*, Harduinus. *eraithachi*, Ra. *siceteritacis*, T. *siceritacis*, d. 27. *aquatico*, T. 28. *Sollertia*, Ra. *et sollertia*, Td. 29. *Acanthyllis*, Harduin. *Agathylis*, Ra. *Agathyllis*, Td. 30. *avium*, Ra. Omittunt Td. 31. *cypseli*, T. *aegypseli*, Rad. 32. *lagopodes*, a. *lagapodes*, R. *Lagopuspodes*, T. 33. *bibiones*, Td. *bubones*,

sianae. Numidicae. Phoenicopteri. Attagenae. Phalacrocoraces. Pyrrocoraces. Lagopodes[32]. De novis avibus. Vipiones[33]. De fabulosis avibus. Quis[34] gallinas farcire instituerit; qui primi[35] censores vetuerint[36]. Quis primus aviaria instituerit. De Aesopi patina. Generatio avium; quae praeter avis ova gignant. Ovorum genera et naturae[37]. Vitia et remedia incubantium. Augustae ex ovis augurium. Quales gallinae optumae. Morbi earum et remedia[38]. Ardeolarum genera[39]. Quae sint ova[40] cynosura[41], quae hypenemia; quomodo optume serventur ova[42]. Quae volucrum sola animalia pariat et lacte nutriat. Quae terrestrium ova pariant. Serpentium generatio[43]. Terrestrium omnium generatio. Quae sit animalium in uteris positio[44]. Quorum animalium origo adhuc incerta sit. De salamandris. Quae nascantur ex non genitis. Quae nata nihil gignant. In quibus neuter sexus sit. De sensibus animalium; tactum[45] omnibus esse, item gustatum[46]; quibus visus praecipuus[47], quibus odoratus, quibus auditus. De talpis[48]. An ostreis auditus[49]. Qui ex piscibus clarissime audiant[50]. Qui ex piscibus maxume odorentur[51]. Diversitas animalium in pastu; quae venenis vivant[52], quae terra; quae fame aut siti non intereant. De diversitate potus. Quae inter se dissideant; amicitiam animalium esse et adfectus animalium. Exempla adfectus serpentium. De somno animalium. Quae somnient. Summa: res et historiae et observationes DCCXCIIII[53].

Ex Auctoribus: Manilio[54], Cornelio Valeriano, actis, Umbricio[55] Meliore, Massurio Sabino, Antistio Labeone, Trogo, Cremutio, M. Varrone, Macro Aemilio, Melisso, Mu-

Ra. 34. *Quis*, Harduinus. *Qui*, RTad. 35. *qui primi*, Ra. *quique hoc primi*, Td. 36. *vetuerint*, ita nos scripsimus. *vetuerunt*, RTad. 37. *et naturae*, RTd. *rei maturae*, d. 38. *Morbi — remedia*, Ra. Omittunt Td. 39. *Ardiolarum genera*, a. Pone *hypen.* collocant RTd. 40. *Quae sint ova*, RTd. *Quae*, a. 41. *cynosura*, Hard. *quinosura*, a. *urina quae quinosura*, R. *urita*, T. *urina*, d. 42. *ova*, om. a. 43. *generatio*, Ra. *genera*, Td. 44. *sit* et *positio*, a. *sint* et *porrecta*, Td. *sit* et *posita*, R a manu secunda. 45. *tactum*, Broter. *tactus*, Ra. *quibus tactus praecipuus*, Td. 46. *item gustatum*, R. *item gustatus*, a. *quibus gustatus*, Td. 47. *praecipuus*, Ra. Omittunt Td. 48. *quibus auditus. De talpis*, Ra. *de talparum auditu*, Td. 49. *An ostris*, a. *a nostris*, R. 50. *Qui — audiant*, RTd. Omittit a. 51. *Qui — odorentur*, Rad. Omittit T. 52. *venenis vivant*, Td. *venena* (a corr. *veneni*) *superant*, a. *venenis servant*, R. 53. Numerum omittit d. 54. *Manilio*, RTd. *Mamilio*, a. 55. *Umbrico*, Ra.

ciano, Nepote, Fabio Pictore, T. Lucretio, Cornelio Celso, Horatio, Deculone[56], Hygino, Sasernis, Nigidio, Mamilio Sura.

Externis: Homero, Phemonoe, Philemone, Boeo[57] qui ὀρνιθογονίαν[58], Hyla[59] qui de auguriis, Aristotele, Theophrasto, Callimacho, Aeschylo, Hierone rege, Philometore rege, Archyta Tarentino[60], Amphilocho Atheniense, Anaxipoli Thasio, Apollodoro Lemnio, Aristophane Milesio, Antigono Cymaeo, Agathocle Chio, Apollonio Pergameno, Aristandro Athenaeo[61], Bacchio Milesio, Bione Solense, Chaerea Atheniense, Diodoro Prienaeo, Dione[62] Colophonio, Democrito, Diophane Nicaeense, Epigene Rhodio, Euagone Thasio, Euphronio Athenaeo, Iuba, Androtione qui de agricultura, Aeschrione qui item, Lysimacho qui item[63], Dionysio qui Magonem transtulit, Diophane qui ex Dionysio epitomen[64] fecit, Nicandro, Onesicrito, Phylarcho, Hesiodo.

LIBRO XI. CONTINENTUR

Insectorum animalium genera; suptilitas in his rebus naturae; an spirent, an habeant sanguinem; de corpore eorum. De apibus; qui ordo in opere earum; quid sit in eo[1] commosis, quid sit pissoceros[2], quid sit propolis, quid erithace sive sandaraca[3] sive cerinthos[4]; ex quibus floribus opera fiant[5]; apium studio capti; ratio operis[6]; de fucis; quae natura mellis; quae[7] optuma mella; quae genera mellis in singulis locis; quomodo probentur; de erice sive tetralice sive sisyro[8]; quomodo apes generent; quae regiminis ratio; aliquando et laetum omen esse examinum[9]; genera apium; de morbis apium; quae inimica apibus; de continendis apibus, de reparandis. De vespis et[10] crabronibus. Quae animalia ex

56. *Deculone*, TR². *D. Eculeone*, Hard. d. (?) *Desulono*, R. *Delusone*, a. Vid. ad 35, 70. 57. *Boeo*, Pintian. ad 10, 3. § 7. *Bo&o*, R. *Boetho*, Ta. *Betho*, d. 58. *ornithogoniam*, T. *ornithogonia*, Rad. 59. *Hyla*, T (codd. Barbari.) *illa*, Ra. *illae*, d. *Iolla*, alii codd. Barbari. 60. *Tarentino*, omittit a. 61. *Athenaeo*, RTa. *Atheniense*, d. 62. *Dinone*, *Dione*, Reines. var. lect. 2, 6. p. 161. e 10, 136. 63. *Lysimacho qui item*, omittit a. 64. *epitoma*, Ra.

Ad indicem libri XI. adhibui RTad.

1. *eo*, Td. *ea*, Ra. 2. *pissoceros*, T. *dissoceros*, Rad. 3. *sandaraca*, T. *sandrace*, d. *sandrache*, Ra. 4. *cerinthos*, T. *genios*, R. *genihos*, a. *gerenthos*, d. 5. *ex quibus — fiant* pone *capti* collocant Ra. *et ex quibus floribus opera non fiant*, Td. 6. *ratio operis*, omittunt Ra. 7. *quaeque*, Ra. 8. *sisuro*, a. *susuro*, R. 9. *examen*, a. 10. *et*, omittunt Ra. 11. *necydalis*, d. *nycidalis*,

alieno suum faciant. De bombyce Assyria; de bombyliis necydalis[11]; quae prima[12] invenerit bombycinam vestem; de bombyce Coa; quomodo conficiatur Coa vestis. De araneis; qui ex his texant; quae materiae natura ad texendum; generatio araneorum[13]. De scorpionibus. De stellionibus. De cicadis; sine ore esse, sine exitu cibi. De pinnis insectorum. De scarabaeis; lampyrides; reliqua scarabaeorum genera[14]. De locustis. De formicis. Chrysallides. De his animalibus quae ex ligno aut in ligno nascuntur. Sordium hominis animalia. Quod animal minumum. Etiam in cera animalia[15]. Animal cui cibi exitus non est[16]. Tineae. Cantharides. Culices. Nivis animal. Ignium animal, pyralis[17] sive pyraustes[18]. Hemerobion. Animalium omnium[19] per singula membra naturae et historiae. Quae apices habeant, quae cristas. Cornuum genera; quibus mobilia. De capitibus et quibus nulla. De capillo. De ossibus capitis. De cerebro. De auribus; quae sine auribus et sine foraminibus audiant. De facie. De fronte. De[20] superciliis. De oculis; quae sine oculis animalia; quae singulos oculos tantum habeant; de diversitate oculorum; quae ratio visus; noctu videntes. De natura pupillae; quae non conniveant[21]. Quibus eruti oculi renascantur. De palpebris et quibus non sint; quibus ab altera[22] tantum parte. Quibus genae non sint. De malis. De naribus. De buccis, labris, mentis, maxillis. De dentibus; quae genera eorum; quibus non utraque parte sint, quibus cavi; de serpentium dentibus, de veneno eorum; cui volucri dentes; mirabilia dentium; aetas animantium[23] ab his. De lingua et quae sine ea; de ranarum sono. De palato. De tonsillis. Uva[24]. Epiglossis. Arteriae. Gula. Cer-

T. *nicidalus*, R. *nucydalus*, a. 12. *quae prima*, Ra. *quis primum*, Td. 13. *araneorum*, RT. *aranearum*, ad. 14. *genera;* pone hanc vocem exhibent *asilo. papiliones* Td; eadem verba pone *chrysall.* collocant Ra. Sed recipere haec lemmata nolui, quia librarium ea ex 11, 100. finxisse docet vox *asilo*, cuius nominativum *asilus* esse ipse ille locus demonstrat. 15. *minimum — animalia*, Harduinus. *minimae aetatis*, T. *minimae aetatis animalia*, Rad. Lemma ab Harduino nondum persanatum; num scripsit Plin. *minimum. Aestatis animalia?* coll. 11, 115. 116. 16. *est*, a. *sit*, RTd. 17. *pyrallis*, ad. 18. *pyrotus*, codd. Barbari ad 11, 36. § 119. *pyrato*, TR². *paratio*, R¹a. *paratoe*, d. 19. *omnium*, Td. Om. Ra. 20. *De*, Ra. *et*, Td. 21. *conniveant*, R. *colluceant*, Tad. 22. *ab altera*, RTd. *adulteria*, a. 23. *animantium*, d. *ruminantium*, RTa. 24. *Uva*, Ra. *De minori lingua*, Td.

*

vix. Collum. Spina. Guttur. Fauces. Stomachus. De corde, sanguine, animo. Quibus maxuma corda, quibus minuma, quibus bina; quando in extis adspici coepta. De pulmone et quibus maxumus, quibus minumus, quibus nihil aliud quam pulmo intus; quae causa velocitatis animalium. De iocinere; de capite extorum; haruspicum circa ea observationes[25]; quibus[26] animalibus et in quibus locis bina iocinera. De felle; ubi et in quibus geminum; quibus animalium non sit et quibus animalium[27] alibi quam in iocinere; quae vis eius; quibus crescat cum luna et decrescat iecur; haruspicum circa ea observationes et prodigia mira. Praecordia. Risus[28] natura. De ventre et quibus nullus; quae sola vomant. Lactes. Hillae. Alvos. Colon. Quare quaedam insatiabilia animalia. De omento. De[29] splene et quibus animalium non sit. De renibus et ubi quaterni animalibus; quibus nulli. Pectus. Costae. Vesica et quibus animalibus non sit[30]. Ilia. De membranis. Uterus. De locis[31]. De volvis. De suum volva. De sumine. Quae adipem, quae sevom[32] habeant. De natura utriusque[33]. Quae non pinguescant. De medullis et quibus non sint. De ossibus et spinis; quibus nec ossa nec spina. Cartilagines. De nervis; quae sine nervis. Arteriae, venae. Quae nec venas nec arterias habeant[34]. De sanguine. De[35] sudore. Quorum celerrime sanguis spissetur; quorum non coeat; quibus crassissimus, quibus tenuissimus, quibus nullus, quibus certis temporibus anni nullus. An in sanguine principatus. De tergore. De pilis et vestitu tergoris[36]. De mammis, et quae[37] volucrum mammas habeant. Notabilia animalium[38] in uberibus. De lacte. Quod solum animal sugat in cursu[39]. De colostris. De caseis; ex quibus non fiat. De coagulo. Genera alimenti ex lacte. Genera

25. *De capite extorum. Haruspicum corda idextorum*, a. *De capite extorum. Aruspicum circa extorum*, R. *Aruspicum circa //// observationes*, R in indice ipsi libro praemisso; ego *ea* addidi. Duo haec lemmata om. Td. 26. *quibus*, Ra. *et quibus*, Td. 27. *animalium*, Ra. Om. Td. 28. *risus*, a. *risuum*, RTd. 29. *De*, Ra. *et de*, Td. 30. *sit*, Td. *sint*, Ra. 31. *ilia. De membranis. Uterus. de locis*, Ra. Om. Td; at vid. 11, 208. 209. 32. *Quae adipem, quae sevum habeant*, Ra. *Quae sevum habeant, quae adipem*, Td. 33. *De natura utriusque*, Ra. Om. Td. 34. *habeant*, Td. *habent*, Ra. 35. *De*, Ra. *et*, Td. 36. *tergoris;* huic voci submittunt *quibus eos intus pedes subtus hirti*, Ra (nisi quod in hoc *hyru* legitur;) *quibus pili intus. in os. et subtus pedes*, Td. 37. *quae*, Ra. *et quae*, Td. 38. *animalium*, d. *animalia*, RTa. 39. *Quod solum — cursu*, Ra. Om. Td; at vid. 11, 235. 40. *De digitis. de bracchiis*, d. *De bracchiis. de digitis*, Ra. *De*

caseorum. Differentiae membrorum hominum a reliquis animalibus. De digitis. De bracchiis[40]. De simiarum similitudine. De unguibus. De genibus et poplitibus. In quibus membris corporis humani sacra religio[41]. Varices. De gressu. De[42] pedibus et cruribus. De ungulis. Volucrum pedes. Pedes animalium a binis ad centenos[43]. De pumilionibus[44]. De genitalibus. De hermaphroditis. De testibus. Trium generum semiviri. De caudis. De vocibus animalium. De adnascentibus membris. Vitalitatis et morum notae ex membris hominum. De anima. De[45] victu. Quae veneno pasta ipsa non[46] pereant et gustata necent. Quibus de causis homo non concoquat[47]. De remediis cruditatum. Quemadmodum corpulentia contingat, quemadmodum[48] minuatur. Quae gustu famem et sitim[49] sedent. Summa: res et historiae et observationes MMCCLXX[50].

Ex Auctoribus: M. Varrone, Hygino, Scrofa, Saserna[51], Celso Cornelio, Aemilio Macro, Vergilio, Columella, Iulio Aquila[52] qui de Etrusca disciplina scripsit[53], Tarquitio qui item, Umbricio Meliore[54] qui item, Catone censorio, Domitio Calvino, Trogo, Melisso, Fabiano[55], Muciano, Nigidio, Manilio *, Oppio[56].

Externis: Aristotele, Democrito, Neoptolemo qui μελιτουργικά[57], Aristomacho qui item, Philisto qui item[58], Nicandro, Menecrate, Dionysio qui Magonem transtulit, Empedocle, Callimacho, Attalo rege, Apollodoro qui de bestiis venenatis, Hippocrate, Herophilo[59], Erasistrato, Asclepiade, Themisone, Posidonio Stoico, Menandris Prienense et Heracleote[60], Euphronio Athenaeo, Theophrasto, Hesiodo, Philometore rege.

bracchiis, T. 41. *sacra religio*, Td. *sacreligio*, R. *ac religio*, a. 42. *De*, Ra. *et*, Td. 43. *centenos*, Hard. *centesimos*, RTad. 44. *popilionibus*, Td. 45. *De*, Ra. *et*, Td. 46. *non*, om. T. 47. *conqueat*, Ra. 48. *quemadmodum*, Ra. *quomodo*, Td. 49. *et sitim*, Ra. *sitimque*, Td. 50. *MMCCLXX*, T. *M.CCC.DCC. Alibi II. CCLXX*, d. *CCC. DCC*, Ra. 51. *Saserna*, Rd. *Sasserna*, θTa. 52. *Aquila*, om. d. 53. *scripsit*, om. d. 54. *Meliore*, RTd. *Meriore*, θa. 55. *Fabiano*, RTd. *Favonio Fabiano*, a (codd. Barb.) *) *Manilio*, ita nos scripsimus; v. ad 10, 4. *Mamilio*, RTad. 56. *Oppio*, Rθad. *Opio*, T. 57. *μελιτουργικά*, Harduinus. *meliturgia*, T. *melissurgit*, Rad. *mellesurgi*, codd. Barbari. 58. *Philisto*, Rd. *Philisco*, θ. *Philischo*, a. *Philisto qui item*, om. T. 59. *Herophilo*, d. *Erophilo*, RT. *Eropylo*, Ra. 60. *Prieneo et Heracliensi*, T. *Prieneo et Heraclidensi*, d. *priene theracliden*, R. *prieneteracliden*, a.

LIBRO XII. CONTINENTUR

Arborum naturae, honor earum. De peregrinis arboribus[1]. Platanus quando primum in Italia et unde; natura earum; miracula ex his. Chamaeplatani. Quis primum viridiaria[2] tondere instituerit[3]. Malum Assyrium quomodo seratur. Indiae arbores. Quando primum Romae hebenus visa[4]; quae genera eius. Spina Indica. Ficus Indica. Arbor pala. Pomum ariena[5]. Indicarum arborum formae sine nominibus. Liniferae Indorum[6] arbores. Piperis arbores[7]; genera piperis: brecma, singiberi[8] sive zimpiberi[9]. Caryophyllon[10] Lycium sive pyxacanthum[11] Chironium. Macir. Saccharon[12]. Arbores Arianae gentis, item Gedrosiae, item Hyrcaniae, item Bactriae. Bdellium sive brochon[13] sive malacham[14] sive malodacum[15]. Scordacti[16]. In omnibus odoribus aut condimentis dicuntur adulterationes, experimenta, pretia. Persidis arbores. Persici maris insularum arbores. Gossypinum[17] arbor. Chynas arbor. Ex quibus arboribus lina in oriente fiant. Quo in loco arborum nullis folia decidant[18]. Quibus modis constent arborum fructus. De costo. De nardo; differentiae eius XII. Asaron. Amomum. Amomis. Cardamomum. De turifera regione; de arboribus quae tus ferunt[19]; quae natura turis et quae genera. De myrra; de arboribus quae ferunt eam; natura et genera myrrae. De mastiche. De ladano. De stobolo. Enhaemon. Bratus arbor. Stobrum

Ad indicem libri XII. contuli R T a d.

1. *De peregrinis arboribus*, om. T. 2. *viridiaria*, R a. *viridia*, d. *viridaria*, T. 3. *instituerit;* pone hanc vocem habent *Quo in loco arborum nullis folia decidant* R a d. Vid. not. 18. 4. *hebenus visa*, R a. *visa ebenus*, T d. 5. *ariena*, a. *ariene*, d. *ariere*, R. *ariana*, T. 6. *Indorum*, R a. *Indiae*, T d. 7. *Piperis arbores*, om. a. 8. *Singiberi*, R T. *Singiveri*, d. *Sinuieri*, a. 9. *zimpiberi*, T. *limpiueri*, a. *lingiveri*, d. *zimpiperi*, R initio ipsius libri; hoc loco *mpiveri* et corr. *smpideri*. 10. *Caryophyllon*, T. *Charoephillon*, a (libri ap. Salmas. de hyle p. 143. a. F.) *careophyllon*, R. *Chareophyllon*, d. 11. *pyxacanthum*, T. *pixathum*, R a d. 12. *Saccharon cominium*, T d ex male intellectis verbis 11, 32. 13. *brochon*, T. *brocons*, d. *broc*, R (cod. ap. Salmas. exerc. p. 809. b. E.) *brocum*, R. *brachum*, idem initio ipsius libri. 14. *malacham*, T d (cod. Salmasii.) *malachan*, R a. 15. *malodacum*, T d. *maludacon*, cod. Salmasii. *maludacum*, a. *maludatium*, R. 16. *Scordacti*, R T d. *Sordacu*, a. 17. *Gossypinum*, Hard. *Gossipinum*, R. *Gorsidinum*, a. *Cossidirum*, d. *Cossidurum*, T. 18. *Quo in loco — decidant*, R d a (sed non hoc loco, verum supra; vid. not. 3.) *nulla*, T. 19. *De arboribus quae tus ferunt*, R a. *Quae arbores thus ferant*, T d. 20. *cinnamomo*,

arbor. De felicitate Arabiae. De cinnamo, cinnamomo [20], xylocinnamo. Casia. Cancamum. Tarum. Serichatum. Gabalium [21]. Myrobalanus. Phoenicobalanus. De calamo odorato. De iunco odorato [22]. Hammoniacum. Sphagnos. Cypros. Aspalathos sive erysisceptron [23]. Maron [24]. De balsamo, opobalsamo, xylobalsamo. Styrax. Galbanum. De panace. Spondylion. De malobathro. De omphacio. Bryon [25], oenanthe, massaris. Elate vel spathe. Cinnamum. Comacum [26]. Summa: res et historiae et observationes DCCCCLXXIV [27].

Ex Auctoribus: M. Varrone, Muciano, Vergilio, Fabiano, Seboso, Pomponio Mela, Flavio, Procilio [28], Hygino, Trogo, Claudio Caesare, Corn. Nepote, Sextio Nigro qui Graece de medicina [29], Cassio Hemina, L. Pisone, Tuditano, Antiate.

Externis: Theophrasto, Herodoto, Callisthene, Isigono [30], Clitarcho, Anaximene, Duride, Nearcho, Onesicrito, Polycrito [31], Olympiodoro, Diogneto, Nicobulo, Anticlide, Charete [32] Mytilenaeo, Menaechmo, Dorotheo Athenaeo [33], Lyco, Antaeo, Ephippo, Dione [34], Democle [35], Ptolemaeo Lagu [36], Marsya Macedone, Zoilo item, Democrito, Amphilocho, Aristomacho, Alexandro polyhistore, Iuba, Apollodoro [37] qui de odoribus [38], Heraclide medico [39], Archidemo item, Dionysio item, Democlide [40] item, Euphrone [41] item, Mneside [42] item, Diagora item, Iolla item, Heraclide Tarentino, Xenocrate Ephesio, Eratosthene [43].

RTd. Om. a. 21. *Gabalium*, T. *Cabalium*, d. *Caballium*, R. *Caballum*, a. 22. *De iunco odorato*, omitt. a. 23. *erysisceptron*, R. *erysisceptroetiaron*, a. *erysisceptrum*, Td. 24. *Maron*, Td. *Maran*, R initio ipsius libri. *Ecyaron*, R. Omitt. a. 25. *Bryon*, Td. *Brion*, R². *Dryson*, R¹a. 26. *Comacum*, Td. *Comarum*, Ra (libri ap. Salmas. exerc. p. 923. a. D.) 27. *DCCCCLXXIV*, Td. *CCCCLXVIII*, Ra. 28. *Procilio*, Hard. *Proculo*, RTad. 29. *medicina*, Rd. *mediae*, a. *medicina scripsit*, T. 30. *Isigono*, RTθad. 31. *Polycleto*, Passov. opusc. p. 223. — 32. *Charete*, vid. Reines. var. lect. 2, 6. p. 162. — 33. *Menaechmo*, *Dorotheo Athenaeo*, RTad. *Menaechmo*, *Dorotheo*, *Xenia Athenaeo*, codd. Barbari. *Menaechmodoro*, *Theoxenia Athenaeo*, Reines. e codice. 34. *Dione*, Td. *Chone*, Ra. *Dinone*, R². 35. *Ademode*, RTad. *Adimanto*, R². 36. *Lagu*, ita nos scripsimus. *Lago*, RTad. 37. *Apollonio*, Reines. var. lect. 2, 6. p. 165. 38. *odoribus*, Rad. *odoribus scripsit*, T. 39. *Heraclide medico*, T. *Heraclide medico*, *Berasse medico*, d. *Boecrassa medico*, R. *Boecrasso medico*, a. 40. *Democlide*, T. *Demedo*, R. *Demode*, idem initio ipsius libri. *Democle*, ad. 41. *Euphrone*, R (initio ipsius libri) Td. *cophrone*, Ra. 42. *Mneside*, Td. *Opsenide*, Ra. 43. *Eratosthene*, om. RTad; at vid. 12, 53.

LIBRO XIII. CONTINENTUR

De peregrinis arboribus. De unguentis; quando coeperint; genera eorum et compositiones XII; diapasmata, magmata et probatio unguenti[1]; quanta in unguentis luxuria; quando primum Romanis in usu[2]. De palmis[3]; de natura earum; quomodo serantur; genera fructuum[4] earum et insignia, XVIII. Syriae arbores: pistacia, cottana, Damascena, myxa[5]. Cedrus[6]. Quae arbores trium annorum fructum pariter habeant. Terebinthus. Rhus. Aegypti arbores. Ficus Alexandrina. Ficus Cypria. Siliqua ceraunia[7]. Persica arbor. Quibus[8] arboribus subnascatur[9] fructus. Cuci. Spina Aegyptia. Gummium genera VIII[10]. Sarcocolla. De papyro; de chartae usu; quando coeperit; quomodo fiat; genera eius VIIII; probatio chartarum; vitia chartarum; de glutino chartarum[11]; de libris Numae. Aethiopiae arbores. Atlantica arbor. De citri arbore; de citreis mensis; quae probentur aut vituperentur in his; malum citreum. Lotos. Cyrenaicae arbores. Paliurus. Punici mali genera IX. Balaustium. Asiae et Graeciae arbores: epipactis[12], erice, granum Cnidium sive[13] thymelaea sive chamelaea[14] sive pyrosachne sive cnestrum sive cneorum. Tragion. Tragacantha. Tragos sive scorpio[15]. Myrice sive brya[16]. Ostrys. Euonymus. Eon arbor. Andrachle[17]. Coccygia. Apharce. Ferula. Thapsia. Capparis sive cynosbaton sive ophiostaphylon. Saripha. Spina regia. Cytisus. Arbores et frutices in mari nostro[18]: phycos sive prason sive zoster; bryon marinum[19]; item in[20] rubro; item in Indico;

Ad indicem libri XIII. contuli R T a d.

1. *et probatio unguenti*, R T. Om. a d. 2. *usu*, T. *usum. Probatio unguenti*, R a d. 3. *calamis*, R a. 4. *fructuum*, R a. *fructus*, T d. 5. *myxa*, T. *myxe*, R. *muxe*, d. *muxac*, a. 6. *cedrus*, Hard. *cedrum*, R T a d. 7. *ceraunia*, T. *ceraunium. ceriminium*, R a d. Pro eo quod sequitur *Persica* Dalec. et Salmas. exerc. p. 328. b. D. *Persea* legunt. 8. *quibus*, R a. *et quibus*, T d. 9. *subnascatur*, R a. *subnascantur*, T d. 10. *VIII*, R a. *IX*, T d. 11. *earum*, a. 12. *epipactis*, Hard. *epicactis*, T a d. *epigactis*, R. 13. *sive*, R a. Omitt. T d. 14. *thymelea sive chamelea*, T d. *thymelea sive thamela sive camelea*, R a. 15. *scortio*, R a. 16. *myrice quae et amarica sive amarix*, cod. Salmas. exerc. p. 667. a. E. 17. *andrachle*, T. *andrachie*, R a. *andrachye*, d. 18. *nostro*, R a. *nostrae*, d. *nostro sitae*, T. 19. *phycos — marinum*, T. Consentit d, nisi quod *grasson* habet. *phycos. grasson sive zoster. Dryon marinum*, R haec verba pone *Trogodytico* collocans. In a plurima evanuerunt. 20. *item in*, R a. *in mari*, T d. 21. *Isidos*, R. 22. *plocamos*, R a. Omittunt T d. 23. *Procilio*, Hard. T. *Proculo*, R d a. 24. *scripsit*, om. d. 25. *Polycrito*, R d. Omitt. T a. *Polycleto*, Passov. opusc. acad.

item Trogodytico: Isidis[21] plocamos[22], Chariton blepharon. Summa: res et historiae et observationes CCCCLXVIII.

Ex AUCTORIBUS: M. Varrone, Muciano, Vergilio, Fabiano, Seboso, Pomponio Mela, Fabio, Procilio[23], Hygino, Trogo, Claudio Caesare, Corn. Nepote, Sextio Nigro qui Graece de medicina scripsit[24], Cassio Hemina, L. Pisone, Tuditano, Antiate.

EXTERNIS: Theophrasto, Herodoto, Callisthene, Isigono, Clitarcho, Anaximene, Duride, Nearcho, Onesicrito, Polycrito[25], Olympiodoro, Diogneto, Cleobulo[26], Anticlide, Charete[27] Mytilenaeo, Menaechmo, Dorotheo[28] Atheniense, Lyco, Antaeo, Ephippo[29], Dione[30], Adimanto, Ptolemaeo Lagu[31], Marsya Macedone, Zoilo item, Democrito, Amphilocho, Alexandro polyhistore, Aristomacho, Iuba rege[32], Apollodoro[33] qui de odoribus, Heraclide medico, Botrye medico, Archidemo item, Dionysio item, Democlide[34] item, Euphrone item, Mneside item, Diagora item, Iolla item, Heraclide Tarentino, Xenocrate Ephesio.

LIBRO XIV. CONTINENTUR

Fructiferae arbores. De vitium natura; quibus modis ferant; de uvarum natura et cura vitium[1]; earum[2] genera XCI[3]; insignia culturae[4] vinearum[5]; de natura vini[6]; vina generosa L; vina transmarina XXXVIII[7]; vini salsi genera VII[8]; de passo, hepsemate et dulcium generibus XVII[9]; secundarii vini genera III. Quam nuper coeperint vina generosa in Italia. De vini observatione a Romulo rege posita[10]. Qui-

p. 223. 26. *Cleobulo*, T. *Nicobulo*, R. *Dicobulo*, ad. 27. *Charete*, vid. Reines. var. lect. 2, 6. p. 162. 28. *Theoxenia*, *Menaechmodoro*, Reines. e codd. Barbari. *Dorotheo*, *Xenia Ath.*, Röper. lectt. Abulpharag. Regiom. 1844. 29. *Epipodo*, codd. Barbari. 30. *Dinone*, R. 31. *Lagu*, ita nos scripsimus. *Lagio*, Rad. *Lago*, T. 32. *rege*, RT. Omitt. ad. 33. *Apollonio*, Reines. var. lect. 2, 6. p. 165. 34. *Democlide*, RTad. *Democede*, Hard.

Ad indicem libri XIV. contuli RTad.

1. *vitium*, Ra. *uvarum*, d. Om. T. 2. *earum*, T. *et earum*, Rad. 3. *XCI*, Ra. *XV*, Td. 4. *culturae*, T. *culturae et*, Rad. 5. *vinearum;* huic voci postponunt *de inventione mulsi* RTad, cuius rei nulla in hoc libro commemoratio. 6. *de natura vini*, Td. Hoc loco omitt. Ra; vid. notam sequentem. 7. *XXXVIII*, Td. *XXXVIII. De vino Opimiano. Notabilia circa apothecas. De natura vini*, Ra. 8. *vini — VII*, Ra. Omitt. Td; vid. notam sequentem. 9. *De passo — XVII*, Ra. Huic lemmati adiiciunt verba *et vini salsi genera VII* Td. 10. *posita*, omitt. Td.

bus vinis usi antiqui. Notabilia circa apothecas. De vino Opimiano[11]. Quando primum vini IIII genera posita[12]. Ex labrusca usus et quis[13] frigidissimus natura[14] sucus. Vini ficticii genera LXVI. Hydromeli[15] sive melicraton. Oxymeli. Vini prodigiosi genera XII. Quibus vinis ad sacra uti non sit fas. Quibus generibus musta condiant. De pice, resinis[16]. De aceto. De faece[17]. De vasis vinariis. De cellis. De ebrietate. Ex aqua et frugibus vini vim fieri. Summa: res et historiae et observationes DX.

Ex Auctoribus: Corn. Valeriano, Vergilio, Celso, Catone censorio, Sasernis patre et filio, Scrofa, M. Varrone, D. Silano, Fabio Pictore, Trogo, Hygino, Flacco Verrio, Graecino, Iulio Attico, Columella, Massurio Sabino, Fenestella[18], Tergilla, Maccio[19] Plauto, Flavio, Dosseno[20], Scaevola, Aelio[21], Ateio Capitone, Cotta Messalino, L. Pisone, Pompeio Lenaeo, Fabiano, Sextio Nigro, Vibio[22] Rufo[23].

Externis: Hesiodo, Theophrasto, Aristotele, Democrito, Hierone rege, Attalo[24] Philometore rege, Archyta, Xenophonte, Amphilocho Athenaeo, Anaxipoli Thasio, Apollodoro Lemnio, Aristophane Milesio, Antigono Cymaeo, Agathocle Chio, Apollonio Pergameno, Aristandro Athenaeo, Botrye item, Bacchio Milesio, Bione Solense, Chaerea Atheniense, Chaeristo[25] item, Diodoro Prienaeo, Dione Colophonio, Epigene Rhodio, Euagone Thasio, Euphronio Athenaeo, Androtione qui de agricultura scripsit, Aeschrione qui item, Lysimacho qui item, Dionysio qui Magonem transtulit, Diophane qui ex Dionysio epitomen[26] fecit, Asclepiade medico[27], Onesicrito, Iuba rege.

11. *Notabilia — Opimiano*, Td. Omitt. Ra; at vid. not. 7. 12. *posita*, omittit a. 13. *et quis*, d. *vel quis*, T. *quisquis*, Ra. 14. *naturae*, Ra. 15. *Hydromeli;* huic voci subiiciunt *sive pomelicen* R. *sive apomelicen*, ad. *sive apomeli*, T. 16. *et resinis*, T. 17. *De aceto. De faece*, pone *vinariis* collocant Ra. 18. *Fenestella*, omittit a. 19. *Maccio*, a. *M. Accio*, RTd. Vid. Ritschel. parerg. Plautin. I. p. 9. sqq., praecipue p. 39. 20. *Dosseno*, RTd. *Dorsinno*, a. 21. *Aelio*, T. *Haelio*, R[1]a. *Laelio*, R[2]. *Lelio*, d. 22. *Bibio*, R[1]a. 23. *Rufino*, R. Ita iam Barbar. 24. *Attalo*, Hard. *Attalo rege*, RTad. 25. *Cheristo*, a. *Cheresto*, R. 26. *epitomen*, RT. *epitoma*, d. *acphitoma*, a. 27. *medico*, a. *medico, Erasistrato qui item, Connade* (*Commiade*, Td) *qui de conditura vini scripsit, Aristomacho qui item, Icessio* (*Hicesio*, d) *qui item, Themisone medico*, RTd. Sed ultimum nomen omitt. Td, penultimum om. T. Ceterum haec ex indice libri sequentis per errorem librariorum huc migrarunt.

Ad indicem libri XV. contuli RTad.

1. *naturae*, Td. *natura*, Ra. 2. *coeperint esse*, Ra. *esse coeperint*, Td.

LIBRO XV. CONTINENTUR

Naturae[1] frugiferarum arborum. De olea; quamdiu apud Graecos tantum fuerint; quando primum in Italia, Hispania, Africa coeperint esse[2]; quae naturae olivae et olei incipientis[3]; de oleo; nationes et bonitates olei; olivarum genera XV[4]; de natura olei; cultura olearum; de servandis olivis; quomodo faciendum[5] oleum; olei ficticii genera XLVIII[6]. Cici[7] arbor[8] sive croto[9] sive seseli[10] sise sesamon. De amurca. Pomorum omnium genera[11] et natura[12]. Nucum pinearum genera IV. Cotoneorum genera IV[13]. Struthiorum genera IV[14]. Persicorum genera VII[15]. Prunorum genera XII. De persea. Malorum genera XXX. Quo quaeque[16] tempore externa poma[17] venerint in Italiam et unde; quae novissime. Pirorum genera XLI[18]. De insitorum varietate et fulgurum piatione. De pomis servandis et uvis. Ficorum genera XXIX; de ficis historica; de caprificatione. Mespilorum[19] genera III. Sorborum genera IV. Nucum genera XI. Castanearum genera XVIII[20]. Siliquae. De carnosis pomis. De moris. De unedone[21]. Acinorum naturae. Cerasorum genera IX. Corna. Lentisci. Sucorum differentiae XIIII[22]. Myrtus; historica de myrto; genera eius XI. Laurus; genera eius XIII. Summa: res et historiae et observationes DXX[23].

Ex Auctoribus: Fenestella, Fabiano, Vergilio, Corn. Valeriano, Celso, Catone censorio, Sasernis patre et filio, Scrofa, M. Varrone, D. Silano[24], Fabio Pictore, Trogo, Hygino, Flacco Verrio, Graecino, Attico Iulio, Columella, Massurio Sabino, Tergilla, Cotta Messalino, L. Pisone, Pom-

3. *Quae natura — incipientis* pone *bonitates olei* collocant Ra. 4. *genera XV*, Ra. *naturae*, Td. 5. *faciendum*, Ra. *faciendum sit*, Td. 6. *XLVIII*, Ra. *LXXXVIII*, Td. 7. *cici*, Td (codex Salmas. exerc. p. 686. b. A.) *cibi*, Ra. 8. *arbor*, a. *arborum*, RTd (codex Salmas.) 9. *croto*, Salmas. et Broter. *cruto*, RTad (codex Salmas.) 10. *seseli*, ita nos scripsimus coll. nothis ap. Dioscor. 4, 161. *sibi*, RTad (codex Salmas.) *trixin*, Brot. *sili*, Salmas. 11. *Pomorum omnium genera*, Ra. *Genera pomorum*, Td. 12. *natura*, Ra. *naturae*, Td. 13. *Cotoneorum genera IV*, Rad. Om. T. 14. *Struthiorum genera IV*, Hard. *Punicorum genera IIII. Struthiorum genera IV*, a. *Punicorum genera IIII*, RTd. *Strutionum genera IIII*, R ad marg. 15. *VII*, Tad, coll. Gesner. ad Colum. 10, 410. *VIII*, R. *VI*, Bodaeus ad Theophr. H. Pl. p. 127. 16. *Quo quaeque*, Td. *quoque quae*, Ra. 17. *tempore externa poma*, ad. *tempore externatque prima poma*, R. *externa*, T. 18. *XLI*, RTd. *XII*, a. 19. *Mespilorum*, d. *Mespili*, T. *Mespilac*, a. *Mespile*, R. 20. *VIII*, R. 21. *unidone*, Ra. *unedonibus*, Td. 22. *XIIII*, Ra. *XIII*, Td. 23. *DXXV*, R. 24. *D. Silano*, RT. *dysimaco*, a. *dysimano solano*, d.

peio Lenaeo, Maccio[25] Plauto, Flavio, Dosseno[26], Scaevola, Aelio[27], Ateio Capitone, Sextio Nigro, Vibio Rufo[28].

EXTERNIS: Hesiodo[29], Aristotele, Democrito, Hierone rege, Attalo Philometore rege[30], Archyta[31], Xenophonte, Amphilocho Athenaeo, Anaxipoli Thasio, Apollodoro Lemnio, Aristophane Milesio, Antigono Cymaeo, Agathocle Chio, Apollonio Pergameno, Aristandro Athenaeo, Bacchio Milesio, Bione Solense, Chaerea Athenaeo, Chaeristo[32] item, Diodoro Prienaeo, Dione Colophonio, Epigene Rhodio, Euagone Thasio, Euphronio[33] Athenaeo, Androtione qui de agricultura scripsit, Aeschrione qui item, Lysimacho qui item[34], Dionysio qui Magonem transtulit, Diophane qui ex Dionysio epitomen fecit, Asclepiade medico, Erasistrato item, Commiade qui de conditura vini[35], Aristomacho qui item, Hicesio qui item, Themisone medico, Onesicrito, Iuba rege.

LIBRO XVI. CONTINENTUR

Silvestrium arborum naturae. Gentes sine arbore. Miracula in septentrionali regione arborum[1]. De glandiferis. De civica corona; de coronarum origine; qui frondea corona donati. Glandium genera XIII. De fago. De reliquis glandibus. De carbone. De galla. Quam multa praeter glandem ferant eaedem arbores. Cachrys. Coccum. Agaricum. Quarum arborum[2] cortices in usu. De scandulis. De pinu[3], pinastro, picea, abiete, larice, taeda, taxo[4]. Quibus modis fiat pix liquida; quomodo cedrium fiat; quibus modis spissa pix fiat, quibus coquatur[5] resina zopissa. Quarum arborum materia[6] in pretio. Fraxini genera IV[7]. Tiliae genera II. Aceris genera X. Bruscum, molluscum, staphylodendron. Buxi genera III. Ulmorum genera IV. Arborum natura per situs; quae monta-

25. *Maccio*, a. *M. Accio*, RTd. 26. *Dosseno*, Rd. *Dorseno*, T. *Dorsene*, a. 27. *Aelio*, T. *Laelio*, a. *Lelio*, Rd. 28. *Rufo*, T. *Rufino*, Rad. 29. *Hesiodo*, RTa. *Theophrasto Hesimio*, d. 30. *Attalo* — *rege*, Hard. *Philometore rege*, *Attalo rege*, RTad. 31. *Archyta*, Td. *Archito*, R. *Artyto*, a. 32. *Chaeristo*, Td. *Chaeresio*, R. *Cheresio*, a. 33. *Euphrone*, d. 34. *Lysimacho qui item*, Ra. Omitt. Td. 35. *vini* ꝫ i. e. scripsit, d.

Ad indicem libri XVI. contuli RTad.

1. *regis arboris*, a. 2. *arbores*, Ra. 3. *pinu*, Ra. *pino*, Td. 4. Singulis his ablativis praemittit *de* T. 5. *coquatur*, a. *cogatur*, RTd. 6. *materia*, Ta. *materiae*, Rd. 7. *IV*, a. *III*, RTd. 8. *quae campestres*, *quae siccaneae*, omitt. Ra. 9. *cadant*, Ra. *decidant*, Td. 10. *in*, omitt. Ra. 11. *nullae*, Ra.

nae, quae campestres, quae siccaneae[8], quae aquaticae, quae communes. Divisio generum. Quibus folia non decidant. De rhododendro. Quibus non omnia folia cadant[9]; quibus in[10] locis nulli[11] arborum. De natura foliorum cadentium. Quibus foliorum varii colores. Populorum genera III. Quorum foliorum figurae mutentur[12]. Quae folia versentur omnibus annis. Foliorum e palmis cura et usus. Foliorum mirabilia. Ordo naturae in satis. Quae arbores numquam floreant. De iuniperis. De conceptu arborum, de germinatione, de partu. Quo ordine floreant. De cornu. Quo quaeque[13] tempore ferant. Anniferae, in triennium ferentes. Quae fructum non ferant. Quae infelices existumentur. Quae facillime perdant fructum aut florem. Quae ubi non ferant[14]. Quomodo ferant[15]. Quibus fructus ante quam folium nascatur[16]. Biferae, triferae. Quae celerrime senescant, quae tardissime. Praecoces fructus; serotini[17]. In quibus plura rerum genera gignantur. Crataegum[18]. Differentiae arborum per corpora et ramos. Lotos sive faba Graeca. De ramis. De cortice. De radicibus. Arbores quae sponte resurrexerint. Quibus modis sponte nascantur[19] arbores. Naturae differentiae non omnia ubique generantis. Ubi[20] quae non nascantur[21]. De cupressis. Nasci saepe ex terra quae ante[22] nata non sint. De hedera; genera eius XX. Zmilax. De aquaticis. De calamis. Harundinum genera XXVIII[23]. De sagittariis et scriptoriis et fistulatoriis calamis. De Orchomenia harundine et aucupatoria et piscatoria. De vinitoria harundine. De alno[24]. De salice; genera eius VIII[25]. Quae praeter salicem adligando utilia. De scirpis, candelis, cannis, tegulo[26]. De sambucis. De rubis. De arborum sucis. De arboribus caedendis. De sapino[27]. De magnitudine arborum. De natura materiarum[28]. Igniaria

12. *figura mutetur*, R[1]a. 13. *quo quaeque*, T. *quoque quae*, Rad. 14. *Quae ubi* (*ubique*, R) *non ferant*, RTd. Omitt. a. 15. *Quomodo ferant*, omitt. a. 16. *folium nascatur*, Ra. *folia nascantur*, Td. 17. *serotini;* hi non commemorantur 16, 119., unde suspicio de lacuna oritur. 18. *Crataegum*, Rd. *Grataecum*, a. *Gratecum*, T. 19. *nascantur*, ita nos scripsimus. *nascuntur*, RTad. 20. *ubique generantis. Ubi*, Td. *et ubi generant vel*, R. *aut ibi generantur vel*, a. 21. *nascuntur*, R. 22. *ante*, Ra. *antea*, Td. 23. *XXVIII*, a. *XXVII*, RTd. 24. *De alno*, RTa. Om. d. 25. *VIII*, Ra. *VII*, Td. 26. *tegulo*, Ta[2]d. *tegulis*, Ra[1]. 27. *De sapino*, Td. Pone secundum quod sequitur lemma collocant Ra. 28. *De natura materiarum*, Td. Supra pone *sucis* collocant Ra.

e ligno [29]. Quae cariem non sentiant, quae rimam. Historica de perpetuitate materiarum. Teredinum genera. De materiis architectonica [30]. De materiis fabrilia. De glutinanda materia. De lamnis sectilibus. Arborum durantium vetustas; ab Africano priore sata; in urbe Roma D annorum arbor; ab urbe condita arbores; vetustiores urbe in suburbanis; ab Agamemnone satae; arbores a primo anno belli Troiani; arbores [31] ab Ili appellatione; arbores apud Troiam antiquiores bello Troiano; item Argis ab Hercule satae; ab Apolline satae; arbor antiquior quam Athenae. Quae genera arborum minume durent. Arbores ex eventu nobiles. Quae sedem nascendi suam non habeant. Quae in arboribus vivant et in terra nasci non possint. Genera earum IX [32]. Cadytas [33], polypodion, phaunos [34], hippophaeston. Visci tria genera; sthelis, hyphear [35]; de visci et similium natura; de visco faciendo. Summa: res et historiae et observationes MCXXXV [36].

Ex Auctoribus: M. Varrone, Fetiale, Nigidio, Cornelio Nepote, Hygino, Massurio, Catone, Muciano, L. Pisone, Trogo, Calpurnio Basso, Cremutio, Sextio Nigro, Corn. Boccho, Vitruvio, Graecino.

Externis: Alexandro polyhistore, Hesiodo, Theophrasto, Democrito, Homero, Timaeo mathematico.

LIBRO XVII. CONTINENTUR

Sativarum arborum naturae. Arborum pretia mirabilia. Caeli natura ad arbores; quam partem caeli spectare vineae debeant. Qualis terra optuma. De terra [1] qua [2] Graeciae et Galliae laetant [3]; genera VIII. De cineris usu. De fimo. Quae sata uberiorem terram faciant, quae urant. Quibus modis fimo utendum. Quibus modis arbores serantur [4]. Semine [5] na-

29. *e ligno*, Td. *alieno*, R. *ealieno*, a. 30. *De materiis architectonica*, Td. Supra pone *arborum* collocant Ra. 31. *arbores*, Ra. Omitt. Td. 32. *Genera eorum IX*, Ra. Omitt. Td. 33. *Cadytas*, T. *Cassytas*, R. *Cassitas*, a (cod. Salmas. exerc. p. 682. b. D.) *Casthas*, d. 34. *polypodion*, *phaunos*, omitt. Ra. 35. *Sthelin*, *hyppear*, T. *esthelin. ypear*, d. *hytear. istelis*, Ra. Hinc lemma emendavimus. 36. *MCXXXV*, Td. *CXXXV*, Ra.

Ad indicem libri XVII. contuli RTad.

1. *terra*, Ra. *terris*, Td. 2. *qua*, ita nos scripsimus. *quae*, Ra. *quas*, Td. 3. *laetant*, Ra. *iactant*, Td. Vid. indicem scriptorum R. R. s. v. *laetor*, *laetamen*. 4. *serantur*, Ra. *ferant*, Td. 5. *Semina*, a. 6. *nascentia*, *a*, Td. *nascentur o*, a. *nascentur*, R. 7. *De ulmis serendis*, omitt. Td. 8. *nascentes*, Ra. *nascentia*, Td. 9. *Genera inserendi*, Ra. *Genera insitionum*, Td. Ceterum Ra hoc lemma

scentia. Quae numquam degenerent. Plantis nascentia. Avolsione nascentia; a[6] surculo. De seminariis; de transferendis seminariis. De ulmis serendis[7]. De scrobibus. De intervallis arborum. De umbra. De stillicidiis. Quae tarde crescant, quae celeriter. Propagine nascentes[8]. De insitione, quomodo inventa sit. Inoculatio. Genera inserendi[9]. De vite inserenda. Emplastratio[10]. Ramo nascentia. Quae taleis[11], et quomodo serantur. Olearum cultura. Operum[12] surcularium[13] per tempora anni digestio. De ablaqueandis et accumulandis. De salicto. Harundineta. De ceteris ad perticas et palos caeduis. Vinearum ratio et arbustorum; ne uvae ab animalibus infestentur. Morbi arborum. Prodigia ex arboribus. Medicinae arborum. Quomodo rigandum. Mirabilia de riguis. Castratio[14] arborum. Quomodo circumfodiendum[15]. Caprificatio. Quae putationis vitia. De stercoratione[16]. Arboribus medicamenta. Summa: res et historiae et observationes MCCCLXXX[17].

Ex Auctoribus: Cornelio Nepote, Catone censorio[18], M. Varrone, Celso, Vergilio, Hygino, Sasernis patre et filio, Scrofa, Calpurnio Basso, Trogo, Aemilio Macro, Graecino, Columella, Attico Iulio, Fabiano, Mamilio Sura[19], Dosseno[20] Mundo, C. Epidio[21], L. Pisone.

Externis: Hesiodo, Theophrasto, Aristotele, Democrito, Theopompo, Hierone rege, Attalo Philometore rege[22], Archelao rege, Archyta, Xenophonte, Amphilocho Atheniense, Anaxipoli Thasio, Apollodoro Lemnio, Aristophane Milesio, Antigono Cymaeo, Agathocle Chio, Apollonio Pergameno, Bacchio Milesio, Bione Solense, Chaerea Atheniense, Chaeristo[23] item, Diodoro Prienaeo, Dione Colophonio, Epigene Rhodio, Euagone Thasio, Euphronio[24] Athenaeo, Androtione qui de agricultura scripsit, Aeschrione qui item, Lysima-

pone *inventa sit* collocant. 10. *Emplastratio*, pone *inserenda* collocant Ra. 11. *taleis*, T. *etalis*, d. *talis*, Ra. 12. *Operum*, Td. *Quorum*, Ra. 13. *surcularium*,
ulo i a
Td. *surcarum*, R. *surculorum*, a. 14. *scarificatio*, Hard. 15. *Quomodo circumfodiendum*, lemmati proxime praecedenti praemittunt Ra. Ceterum de hac re non nisi perquam in transcursu agit Plin. 17, 252. — 16. *De stercoratione*, pone *riguis* collocant Ra. 17. *MCCCLXXX*, Td. *CCCLXXXI*, R (∞ addit a. m.) *CV. CCCLXXXI*, a. 18. *censore*, R. 19. *Mamilio Sura*, RTa. *Sura Mamilio*, d. 20. *Dosseno*, Hard. *Dorseno*, T. *Dessio*, Rad. *Dosino*, codd. Barbari. 21. *C. Epidio*, R. *Cepidio*, d. *C. Epidico*, Ta. 22. *Attalo Philometore rege*, Hard. *Philometore rege, Attalo rege*, Ra. *Attalo rege, Philometore rege*, Td. 23. *Cheresto*, R. 24. *Euphrone*, Td.

cho qui item, Dionysio qui Magonem transtulit, Diophane qui ex Dionysio epitomen [25] fecit, Aristandro qui de portentis.

LIBRO XVIII. CONTINENTUR[1]

25. *epitomen*, T. *epitoma*, Rad.

Ad indicem libri XVIII. contuli RTad.

1. *continentur*, Ra. *continentur naturae frugum*, d. De T res incerta. 2. *de spicea corona*, R. *de piscea corona*, a. *spicea*, Td. 3. *agricultura*, Ta. *agricultura* &, R. *agricultura praeceperint*, d. 4. *tritico*, Ra. *de tritico*, Td. 5. *ordeo*, R. 6. *oryza*, Hard. e suis, ut videtur, codd. Omitt. RTad. 7. *sive olyra*, R. *sive olera*, a. Omitt. Td. Ego deleverim *sive*, quia ipse Plin. 18, 81. *arincam* et *olyram* diversa frumenti genera dicit. 8. *semine sive zea*, R. *semina sive zea*, a. *zea sive semine*, Td. 9. *De reliquis — generibus*, Ra. Pone *similagine* collocant Td. 10. *De siligine. De similagine*, T. *siligine similagine*, Rad; sed Ra pone *amylo* collocant hoc lemma. Pone *similagine* habet *olyra* T. 11. *sesima*, Ra. 12. *hormino*, d. *ormino*, Ta. *ormio*, R. 13. *De pisturis;* hoc lemma verbis *De sesima* praemittunt Ra. 14. *genera*, Ra. *origo*, Td. 15. *De lente. De piso*,

vindemia et autumni operibus. Lunaris ratio. Ventorum ratio. Limitatio agrorum. Prognostica: a sole, a luna, stellis, tonitribus, nubibus, nebulis, ignibus terrestribus, aquis, ab ipsis tempestatibus, ab animalibus, ab aquatilibus, a volucribus, a quadripedibus, ab herbis, a cibis[23]. Summa: res et historiae et observationes MMLX[24].

Ex Auctoribus: Massurio Sabino, Cassio Hemina, Verrio Flacco, L. Pisone, Corn. Celso, Turranio Gracile, D. Silano, M. Varrone, Catone censorio, Scrofa, Sasernis patre et filio, Domitio Calvino, Hygino, Vergilio, Trogo, Ovidio, Graecino, Columella, Tuberone, L. Tarutio[25] qui Graece de astris scripsit, Caesare dictatore qui item, Sergio Paulo, Sabino Fabiano, M. Cicerone, Calpurnio Basso, Ateio Capitone, Mamilio Sura[26], Attio[27] qui praxidica scripsit[28].

Externis: Hesiodo, Theophrasto, Aristotele, Democrito, Hierone rege, Attalo Philometore rege[29], Archelao rege, Archyta, Xenophonte, Amphilocho Athenaeo, Anaxipoli Thasio, Aristophane Milesio, Apollodoro Lemnio, Antigono Cymaeo[30], Agathocle Chio, Apollonio Pergameno, Aristandro Athenaeo, Bacchio Milesio, Bione Solense, Chaerea Atheniense, Chaeristo[31] item, Diodoro Prienaeo, Dione Colophonio, Epigene Rhodio, Euagone[32] Thasio, Euphronio Athenaeo, Androtione qui de agricultura scripsit[33], Aeschrione qui item, Lysimacho qui item, Dionysio qui Magonem transtulit, Diophane qui ex Dionysio epitomen[34] fecit, Thalete[35], Eudoxo, Philippo, Calippo, Dositheo, Parmenisco, Metone[36], Critone, Oenopide, Zenone[37], Euctemone, Harpalo, Hecataeo, Anaximandro, Sosigene[38], Hipparcho, Arato, Zoroastre, Archibio.

Td. Om. Ra; vid. infra. 16. *Faseoli*, T. *Passiolo*, d. *Baseole. pisum*, Ra. 17. *herbum*, Ra. 18. *Pabularia*, huc retuli. Pone *lupino* collocant RTad. 19. *cracca*, om. Ra. 20. *Quid*, Ta. *Quod*, Rd. 21. *serendi*, Td. *serendi idemaru*, a. *serendi. item arvi*, R. 22. *De papavere*, Td. Pone *oporteat* collocant Ra. 23. *ab herbis, a cibis*, om. Ra. 24. *MDCCCVIIII*, *alibi MMLX*, Td. 25. *Tarutio*, Td. *Taruntio*, R. *Tauruntio*, a. 26. *Manilio Surra*, codd. Barbar. 27. *Attio*, ita nos scripsimus. *Attico*, a (codd. Barb.) *Accio*, RTd. 28. *praxidica scripsit*, T. *praxidicas* ȝ, d. *praxidicas*, Ra. 29. *Attalo Philometore rege*, Hard. *Philometore rege, Attalo rege*, RTad. 30. *Cymaeo*, Td. *micaeo*, Ra. 31. *Cheresto*, a. 32. *Euagone*, Barbar. Rad. *Euagora*, T. 33. *scripsit*, om. a. 34. *epitomen*, T. *epitoma*, Rad. 35. *Palete*, Ra. 36. *Metone*, Hard. *Melitone*, RTad (cod. ap. Salmas. exerc. Plin. p. 519. b. F.) 37. *Zenone*, T. *Oenone*, a. *Conone*, d. In R lacuna. 38. *Sosigene*, Ra. Om. Td.

LIBRO XIX. CONTINENTUR

Lini natura et miracula; quomodo seratur, et genera eius excellentia XXVII; quomodo[1] perficiatur. Quando primum in theatris vela. De sparti natura; quomodo perficiatur; quando primus[2] usus eius. De eriophoro bulbo[3]. Quae sine radice nascantur et vivant. Quae nascantur et seri non possint. Misy, iton[4], geranion. De tuberibus. Pezicae. De laserpicio et lasere. Maspetum. Magydaris. De rubia. De radicula. Hortorum gratia[5]. Digestio terrae; nascentium, praeter fruges et frutices. Natura[6] et genera et historiae nascentium in hortis rerum XX. De omnium earum radicibus, floribus, foliis. Quibus[7] hortensiorum folia cadant. Quomodo quaeque serantur[8]. Quoto quaeque die nascantur. Seminum natura[9]. Quorum singula genera, quorum plura sint. Natura et genera et historiae in[10] horto satarum rerum XXIII[11]. Ferulacea genera quattuor. Cannabis[12]. Morbi hortensiorum; remedia. Quibus modis formicae necentur. Contra urucas[13] remedia[14], contra culices. Quibus salsae aquae prosint. Ratio rigandi hortos. De sucis et saporibus hortensiorum. De piperitide et libanotide et[15] zmyrnio[16]. Summa: res et historiae et observationes MCXLIV.

Ex Auctoribus: Maccio[17] Plauto, M. Varrone, D. Silano[18], Catone censorio, Hygino, Vergilio, Muciano, Celso,

Ad indicem libri XIX. contuli RTad.

1. *Quomodo seratur — quomodo*, Td. *Genera eius excellentia XXVII. Quomodo seratur et perficiatur*, Ra. 2. *primus*, Td. *primum in*, Ra. 3. *De eriophoro bulbo* priori lemmati praemittunt Td. 4. *Misy, iton*, Salmas. exerc. Plin. p. 498. b. B. *misuiton*, Ra. *Misy ityn*, d (cod. Salmas.) *Mysi*, T. 5. *genera*, a. 6. *Naturae*, Ra. 7. *Quibus*, Td. *Quae citius*, Ra. 8. *Quomodo quaeque serantur*, Td. Om. R. Pone *seminum natura* collocat a, qui *quom. qu. die ser.* habet. 9. *Seminum natura*, om. R. 10. *in*, Td. *ad condimenta in*, Ra, quod unde natum sit expedire nequeo. 11. *XXIIII*, T. *XXIIII. Lacrimas nascuntur*, Ra (qui *nascantur* habet.) *XXIIII. Lacrimae nascentes*, d. 12. *Cannabis*, Hard. *De cannabis*, RTad. 13. *urucas*, Ta. *erucas*, Rd. 14. *remedia*, Rd. *remedium*, Ta. 15. *e*, R. 16. *zmirneo*, T. *zmirna*, d. *smyrna*, Ra. 17. *Maccio*, ita nos scripsimus coll. ind. libri 14. et 15. *Mauccicio*, a. *M. Accio*, RTd. 18. *D. Silano*, T. Om. Rad. *) *Aemilio*, Unger de Aemilio Macro, p. 15. de Valgio Rufo, p. 211. 19. *Hirtio*, T. *Hirrio*, duo codd. Hard. *Birrio*, Rad. *C. Valgio*, Unger de Valgio l. l. 20. *Rufo*, RT. *Rufino*, ad. 21. *Cemesio*, d. 22. *Firmio*, R. 23. *Petricho*, Hard. *Pitio*, Rad. *Petreio*, T. 24. *biochresta*, T (codd. Barbar.) *biocherasta*, Ra. *biocreta*, d.

Ad indicem libri XX. contuli RTad.

1. *ex his quae*, Td. *quae ex his*, Ra. 2. *seruntur in hortis*, Td. *in hortis*

Columella, Calpurnio Basso, Mamilio Sura, Sabino Tirone, Licinio * Macro, Q. Hirtio[19], Vibio Rufo[20], Caesennio[21] qui κηπουρικὰ scripsit, Castritio item, Firmo[22] item, Petricho[23] item.

EXTERNIS: Herodoto, Theophrasto, Democrito, Aristomacho, Menandro qui βιόχρηστα[24] scripsit, Anaxilao.

LIBRO XX. CONTINENTUR

Medicinae ex his quae[1] seruntur in hortis[2]; cucumere silvestre[3] XXVI; elaterio XXVII; anguino cucumere sive erratico V; cucumere sativo[4] IX; pepone[5] XI; cucurbita XVII; sompho I; colocynthide X[6]; rapis IX; rapo silvestri I; napis sive bunio sive buniade[7] V; raphanis XLIII; armoracie I[8]; pastinaca V[9]; hibisco sive moloche agria sive plistolochia[10] XI; staphylino sive pastinaca erratica XXII; gingidio[11] I[12]; sisere XI; sile XII[13]; inula XI; caepis[14] XXVII[15]; porro sectivo XXXII; porro capitato XXXIX; alio[16] LXI; lactuca XLII; caprina IV; caesapo I[17]; isati I[18]; lactuca silvatica VII; hieracia XVII[19]; beta XXIV[20]; limonio sive neuroide III; intubo III[21]; cichorio sive chresto sive pancratio quae ambula[22] XII; hedypnoide IV. Seris genera III, medicinae VII[23]. Brassica LXXXVII[24]; cyma, brassica silvestris XXXVII[25]; lapsana I; marina brassica I; scilla XXIII[26]; bulbis[27] XXX; bulbine I; bulbo vomitorio, asparago sativo[28], corruda sive Libyco sive

seruntur, Ra. 3. *cucumeres silvestres*, RTad. Emendavit Hard. 4. *cucumeres sativos*, RTad. Emendavit Hard. 5. *pepone*, R[1]a. *pepones*, R[2]Td. 6. *X*, *alibi XIII*, RTad. 7. *bunio sive buniade*, RTd (*buniode*, R. *bunione*, T.) *huniode*, a. 8. *De raphanis II*, *alibi XLIII*. *Armoriace I*, T. *de raphanis II*, *alibi XLIII*. *armoraciae*, d. *raphano sativo II*, *alibi XLIII*. *armoratie I*, Ra. Ex his lectionibus lemma emendavi. 9. *V*, *alibi II*, RTad. 10. *plistolocia*, Td. *phistolocaea*, R. *pistolocia*, a. 11. *gingidion*, RTad. Emendavit Hard. 12. *I*, R. Om. Tad. 13. *XX*, cod. ap. Salmas. exerc. p. 686. b. A. 14. *cepis*, d. *cepae*, RTa. 15. *XXVII*, Ra. *XXXVII*, Td. 16. *alio*, a. *alia*, R[1]. *allia*, R[2]. *allio*, Td. 17. *cesapo I*, *alibi gessato*, RTad. 18. *I*, *alibi XX*, RTad. 19. *hieracia XVII*, om. Td. 20. *XXIV*, *alibi XIII*, RTad. 21. *IV*, Ra (Rigalt. ap. Salmas. l. l. p. 583. a. G.) *III*, Td. 22. *ambula*, ita nos scripsimus. *ambuba*, d. *ambobaia*, Ra. *ambubula*, T. *ambubaia*, Rigalt. 23. *VII*, Rad (cod. Salmas.) *VIII*, T. 24. *LXXXVII*, Ra. *LXXXVIII*, Td. 25. *XXXVII*, *alibi XXVII*, R. *XXVII alibi XXVII*, a (sic). *XXVII*, Td. 26. *XXIII*, *alibi XXIIII*, RTad. 27. *bulbis*, Ra. *De bulbis*, Td, uti in universum multis sequentium lemmatum duo hi codd. praepositionem *de* praemittunt, male quidem, quia omnes hi ablativi pendent ex verbis *continentur ex* initio huius indicis positis. Quod supra semel constructionem mutavit Plin., hoc in tali indice non nimis urguendum. 28. *asparago sativo*, Ra. *asparagis*, Td.

ormino[29] XXIV; apio XVII; apiastro sive melissophyllo, olusatro[30] sive hipposelino XI; orthoselino[31] II; helioselino I[32]; petroselino I; buselino I; ocimo XXXV[33]; eruca XII[34]; nasturtio XLII; ruta LXXXIV; mentastro XX; menta XLI; puleio[35] XXV; puleio[36] silvestri XVII[37]; nepeta[38] IX; cumino XLVIII[39]; cumino silvestri XXVI[40]; ammi[41] X; cappari XVIII; ligustico sive panace IV; cunila[42] bubula V; cunila gallinacea sive origano V; cunilagine[43] VIII; cunila molli III; libanotide[44] III; cunila sativa III; cunila montana VII; piperitide sive siliquastro V; origano[45] oniti[46] sive prasio VI[47]; tragorigano IX; origano[48] heraclio genera[49] III[50], medicinae XXX[51]; lepidio[52] III; gith[53] sive melanthio XXIII; aneso[54] sive aniceto[55] LXI; anetho IX[56]; sacopenio[57] sive sagapeno XIII; papavere albo III[58]; papavere nigro VIII. De sopore[59], de opio. Contra potiones quas ἀνωδύνους et ληξιπυρέτους et πεπτικὰς[60] et κοιλιακὰς vocant. Meconio[61] I; papavere rhoea II; papavere silvestri ceratiti sive glaucio sive paralio VI; papavere silvestri heraclio sive aphro IV. Diacodion. Papaver tithymalum sive paralium III[62]. Quomodo sucus herbarum colligendus[63]. De porcilaca quae et peplis XXV[64]. De coriandro XXI. De atriplice XIV[65]; malva malope[66] XIII[67]; malva malache[68] I; malva althaea sive plistolocia LIX; lapatho silvestri sive oxalide[69] sive lapatho can-

29. *sive ormino*, Ra. *ormino*, T. Omitt. d. 30. *olusatro*, Hard. *olisatrum*, RTad. 31. *orthoselino*, ita nos scripsimus. *ortoselino*, R. *hortoselino*, Tad. 32. *helioselino I*, Td. *hioselino I. oreoselino I*, R. *hioselinum I. oreoselinum I*, a. 33. *XXXV*, *alibi XXXVIII*, RTad. 34. *XII*, *alibi XXII*, RTd. *XI*, *alibi XXII*, a. 35. *puleio*, Ra. *pulegio*, Td. 36. *puleio*, Ra. *pulegio*, Td. 37. *XVII*, RTd. *XVIII*, a. 38. *nepta*, Td. 39. *XLVIII*, *alibi XLIII*, RTad. 40. *XXVI*, Ra. *XXVII*, Td. 41. *ammi*, Hard. *ami*, RTad. 42. *cunicula*, Thuan. ap. Salmas. exerc. 900. b. E. F. 43. *cuniculagine*, Td. 44. *libanotide*, Ra (cod. Salmas.) *cunila libanotide*, Td. 45. *orsigano*, Ra. 46. *oniti*, om. Td. 47. *VI*, Ra. *V*, Td. 48. *origano*, om. Td. 49. *genera*, R. Om. Tad. 50. *III*, RTd. *VIIII*, a. 51. *XXX*, Ra. *XXXIII*, d. *XXIII*, T. 52. *lepidio*, a. *lepido*, RTd. 53. *git*, RTad. 54. *annesso*, R. *amesso*, a. 55. *aniceto*, T. *anico*, R. *annice*, a. *annic*, d. 56. *IX*, *alibi VII*, Td. *IX*, *alibi VIII*, R. *IX*, *alibi VIIII*, a. 57. *scopemo*, R. *socopemo*, a. 58. *papavere albo III*, *alibi II*, Td. *epopanace albo III. papavere albo III*, *alibi II*, Ra. 59. *sapore*, cod. Salmas. exerc. p. 906. b. F. 60. *repticas*, RTad. Emendavit Hard. 61. *Meconio*, Ra (at non hoc loco, sed infra; v. not. seq.) *meconium*, Td. 62. *papavere rhoea — paralium III*. Haec lemmata edidimus ex necessaria Hard. emendatione. *papaver ruas II. papaver silvestre ceratytide* (*ceratum* T.) *sive glaucion sive pharalion VI* (*X*, T.) *papaver silvestre eraclium sive aphron. dicadion. papaver tithymalon sive arthalion* (*artalion*,

therino sive rumice I; hydrolapatho II; hippolapatho VI; oxylapatho IV[70]; lapatho sativo XXI[71]; bulapatho I; sinapi genera III, medicinae XLIV[72]; adarca XLVIII[73]; marrubio sive prasio sive linostropho sive philopaede sive philochare XXVIIII; serpyllo XVIII; sisymbrio sive thymbraeo XXIII; lini semine XXX; blito VI; meo, Athamantico VII[74]; feniculo XXII; hippomarathro[75] sive myrsineo[76] V; cannabi IX[77]; ferula VIII; carduo sive scolymo[78] VI. Theriacae conpositio. Summa: res[79] et historiae et observationes MDCVI[80].

Ex Auctoribus: Catone censorio, M. Varrone, Pompeio Lenaeo, C. Valgio[81], Hygino, Sextio Nigro qui Graece scripsit, Iulio Basso qui item, Celso, Antonio Castore.

Externis: Democrito, Theophrasto, Orpheo, Menandro qui βιόχρηστα scripsit, Pythagora, Nicandro.

Medicis: Hippocrate[82], Chrysippo, Diocle, Ophelione[83], Heraclide, Hicesio, Dionysio, Apollodoro Citiense, Apollodoro Tarentino, Praxagora, Plistonico, Medio[84], Dieuche, Cleophanto, Philistione, Asclepiade, Crateua, Petronio Diodoto[85], Iolla, Erasistrato, Diagora, Andrea, Mneside, Epicharmo, Damione, Dalione, Sosimene, Tlepolemo[86], Metrodoro, Solone, Lyco, Olympiade Thebana, Philino, Petricho[87], Mictone[88], Glaucia[89], Xenocrate.

T) *III*, Td. *papavere silvestri III. meconio I. papaver ruas II. papaver ceratis* (*cerraticis*, a) *sive glaucion sive paralium VI, alibi III. papaver heraclium sive aproti IV. diacodion. papaver tytimalum sive parallium III*, Ra. 63. *Quomodo — colligendus*, Ra. Om. Td. Non suo loco hoc lemma positum videtur (vid. 20, 198.) et pone *meconio I* collocavit Broter. 64. *quae et peplis*, Hard. *XLV. Leptis*, *XLV*, *alibi peplis*, Ra. Consentiunt Td, nisi quod *pephlim* habent. 65. *XIII*, a. 66. *lopen*, Td. 67. *XIII*, *alibi XLII*, RTad. 68. *malacene*, Td. 69. *oxalide*, T. *pallide*, Ra. *thalides*, d. 70. *IV*, *alibi IIII*, Ra. 71. *XXIII*, Td. 72. *medicinae XLVIII*, Ra. *alibi XLVII*, Td. 73. *XLVII*, Td. 74. *De meo adamantico sive abathimatico VII. athramantico XXII*, Td. *athamantico XXII. miothamantico sive athamanico VII*, Ra. Emend. Hard. 75. *hippomarato*, RTad. 76. *myrsineo*, Hard. *myrsineum*, Td. *mirseneo*, R. *myseneo*, a. 77. *IX*, Ra. *VIII*, Td. 78. *scolymo*, Rd. *scholino*, T. *scolimo*, a. 79. *res*, Td. *medicinae*, Ra. 80. *MDCVI*, R. *MCVII*, *alibi MDCVI*, a. *MCV*, *alibi MDCVI*, Td. 81. *C. Valgio*, Td. *G. Valgio*, R. *Gualgio*, a. 82. *Nicandro, Hippocrate*, RTad. Prius nomen ego h. l. delevi, quia et in indice libri sequentis Nicander medicis non adnumeratur. 83. *Ophelione*, Hard. *Ophlone*, RTa. *Ophlo*, d. *Opione*, Barbar. 84. *medico*, Reines. var. lect. 2, 6. p. 163. 85. *Petronio, Diodoto*, Reines. 86. *Tlepolemo*, RTd. *ilepolemo*, a. *Theopolemo*, codd. Barbari. 87. *Petricho*, Td. *Petriclo*, R. *Petriclio*, a. 88. *Mictone*, Hard. *Miccione*, RTad. 89. *Glaucia*, Td. *Claucia*, R. *Claudia*, a.

LIBRO XXI. CONTINENTUR

Naturae[1] florum et coronamentorum. De strophiolis. Serta. Qui invenerint miscere flores. Quando[2] primum corollae appellatae et quare. Quis primum coronam[3] foliis argenteis et aureis dederit. Quare corollaria dicta[4]. De lemniscis; quis primum caelaverit eos. Quantus honor coronarum apud antiquos fuerit; severitas antiquorum in coronis. Quem floribus coronaverit populus Romanus. Pactiles coronae; de sutilibus coronis; de nardinis; de sericis. Cleopatrae reginae factum in coronis[5]. De rosa[6]; genera eius xii, medicinae xxxii[7]. Lili genera iii[8], medicinae xxi[9]. Narcissi genera iii, medicinae xvi[10]. Quorum semen tinguatur, ut infecta nascantur[11]. Quemadmodum quaeque nascantur, serantur[12], colantur, sub singulis generibus. Violae colores iii, medicinae xvii[13]. Luteae genera v, medicinae x. Ia. Caltha*. Regius flos. Bacchar[14]; medicinae xvii. Combretum[15]; medicina i. De asaro[16]. Crocum[17]; medicinae xx; ubi optumi flores. Qui flores Troianis temporibus[18]. De natura odorum. Iris; medicinae xli. Saliunca; medicinae ii[19]. Polium sive teuthrion; medicinae xviii[20], genera v[21]. Vestium aemulatio cum floribus. Amarantus. Cyanos[22]; medicinae ii[23]. Holochrysos[24]; medicinae iii[25]. Petilium[26]. Bellio[27]. Chrysocome sive chrysitis; medicinae vi[28]. Qui frutices flore co-

Ad indicem libri XXI. contuli RTVad.

1. *naturae*, RVa. *de natura*, Td. 2. *quando*, Ra. *et quando*, TVd. 3. *coronam*, a. *corona*, R. *coronas*, TVd. 4. *Quare corollaria dicta*, RVa. *et*, Td. 5. *in coronis*, TVd. Om. Ra. 6. *De rosa*, V. *De rosa in coronis*, Ra. *De sertis; de rosa*, Td. 7. *medicinae XXXII*, *alibi XXXIIII*, Ra. *med. XXIII*, *alibi XXXIIII*, VTd. 8. *III*, RVa (cod. Salmasii exerc. p. 862. a. B.) *IV*, Td. 9. *medicinae XXI*, RT (cod. Salmas.) Pone *XII* collocat a. *med. XVI*, Vd. Hisce vocibus submittunt verba *Lacrima nascens* RTa, *lacrima sua nascens* cod. Salmasii (ex male intellecta § 24.), omitt. Vd. 10. *medicinae XVI*, RTa (cod. Salmasii.) Om. Vd. 11. *ut infecta nascantur*, omitt. R. 12. *serantur*, omitt. V. 13. *medicinae XVII*, RTVd. *XVIII*, a. *) *Ia*, *caltha*, cod. Salmas. de hyle, p. 35. b. A. *De acalta*, RVa. *De caltha*, Td. 14. *Bacchar*, RVa. *De bacchare*, Td. 15. *Cobretum*, RV. *Combetrum*, a. *De combreto*, T. *De combetro*, d. 16. *De asaro*, Td. Om. RVa. 17. *Crocum*, RVa. *De croco*, Td. 18. *Troianis temporibus*, a. *Troianis temporibus in usu*, RV. *Troiani in usu*, Td. 19. *II*, RVa. *III*, Td. 20. *XVIII*, Ra. *XVIIII*, TVd. 21. *genera V*, a. Omitt. RTVd. Huic lemmati subiic. haec verba: *qui* (*et qui*, Td.) *alium colorem mane habet* (*habeat*, RVTd), *alium meridie*, *alium occidente*, RTVad. 22. *Quianus*, Ra. *Quiamnus*, V. *De cyano*, T. *De quinco*, d. 23. *II*, RTVd. *III*, a. 24. *Olochrisos*, VTd. Om. Ra. 25. *medicinae III*, VTd. Om. Ra.

ronent; qui folio. Melothron, spiraea, origanon [29], cneorum sive casia [30], genera duo; melissophyllum sive melittaena [31]; medicinae xxi [32]. Melilotos quae sertula [33] Campana [34]. Trifoli [35] genera iii, medicinae iv [36]. Myophonum [37]. Thymi genera iii [38], medicinae xxviii [39]. Flore nascentia, non semine. Conyza [40]. Iovis flos. Hemerocalles; medicinae iv. Helenium; medicinae v. Phlox [41]. Quae ramis et folio odorata [42]. Habrotonum; medicinae xxii. Adonium; genera ii. Ipsa se propagantia. Leucanthemum; medicina i. Amaraci genera duo [43], medicinae lx [44]. Nyctegreton sive chenamyche [45] sive nyctalops. Quo ordine temporum flores nascantur. Anemone coronaria sive phrenion [46], medicinae x. Oenanthe herba, medicinae vi. Melanthium [47], medicinae xi [48]. Heliochrysos [49], medicinae xi. Gladiolus. Hyacinthus; medicinae viii. Lychnis, medicinae vii. Tiphyon [50]. Pothi genera duo. Orsinae genera duo. Vincapervinca sive chamaedaphne; medicinae iii. Quae semper vireat [51] herba. Quam longa cuique vita florum [52]. Quae propter apis serenda inter flores. Cerintha. De pabulo apium [53]. De morbis earum et remediis. De venenato melle et remediis eius [54]. De melle insano. De melle quod muscae non attingunt. De alveariis, de alvis et cura eorum [55]. Si famem apes sentiant. De cera facienda; quae optuma eius genera; de cera Punica. Sponte nascentium herbarum in quibuscumque [56] gentibus usus, na-

26. *Petilium*, RVa. *De petilio*, Td. 27. *Bellio*, Td. *bellium*, R. *bdellium*, Va. 28. *III*; R. 29. *thricanum*, Ra. *tricanum*, V. *triganum*, Td. Emend. Hard. 30. *area*, V. 31. *melitena*, Ra. *melitina*, Vd. *medicina*, T. 32. *med. XXI*, RVa. *med. XIII*, d. *MXIII*, T. 33. *sertula*, T. *serptula*, Vd. *sorptula*, R. *serptilia*, a. 34. *Campana*, a. *Campana sive melilotum, med. XIII*, RTVd. 35. *Trifoli*, V¹. *Tripoli*, Ra. *Trifolii*, V². *De tripolio*, Td. 36. *med. IV*, TVad. Om. R. 37. *Myophonum*, om. R. 38. *Thymi genera III*, om. R. 39. *XXVIII*, Ra. *XXVIIII*, TVd. 40. *Conyza*, om. RVa. 41. *Phlox*, om. T. 42. *honorata*, T. 43. *II;* huic numero subiic. *sive sampsuchum* RVTad, quod ex 21, 61. interpolatum esse docet et collocatio et prorsus inepta constructio horum verborum. 44. *medicinae LX, alibi VIIII*, RVTad. 45. *cenamiche*, Vd. *cheramice*, T. *genamiche*, R. *genemyche*, a. 46. *phrenion*, Hard. *praenion*, R. *frenion*, a (cod. Salmas. de hyle, p. 26. a. F.) *eremion*, TVd. 47. *melanthium*, RVa. *meliantium*, Td. 48. *med. XI*, Ra. Om. TVd. 49. *Heliochrysos*, T. *Hellocrisos*, Ra. *Melichrysos*, V. *elicrysos*, d. 50. *thiphion*, Ra. *Tiphyion*, T. *Tithion*, Vd. Emend. Hard. 51. *vireat*, RVa. *viret*, Td. 52. *vita florum*, RVa. *florum vita*, Td, 53. *apium*, Ra. *apum*, TVd. 54. *De venenato — eius*, se-
eu *e*
quenti lemmati subiicit a, om. V. 55. *De alvariis. De alvis et cura earum*, V. *De alvariis et alvis earum*, Td. 56. *quibuscumque*, Ra. *quibusque*, TVd.

turae, miracula. Fraga, tamnum, ruscum; medicinae IIII. Batis[57], genera duo, medicinae II. Pastinaca pratensis. Lupus salictarius. Colocasia, medicinae II. De cichorio[58]. Anthalium sive anticellium sive anthyllum, medicinae VI. Oetum. Quae[59] radices nihil supra[60] terram gignant[61]. Arachidna[62]. Aracos[63]. Candryala. Hypochoeris[64]. Caucalis[65]. Anthriscum[66]. Scandix, eadem tragopogon[67]. Parthenium sive leucanthes sive amaracus[68] sive perdicium[69] sive muralis[70], medicinae VIII[71]. Trychnum[72] sive strychnum sive halicacabum[73] sive calliada[74] sive dorycnion sive manicon[75] sive peritton[76] sive neuras sive morio sive moly[77], medicinae VIII. Corchorus, medicinae VI. Aphace[78]. Acynopos[79]. Epipetron[80]. Quae numquam floreant, quae semper. Cneci[81] genera IV, medicinae III[82]. Aculeati generis herbae: erynge[83], glycyrriza, tribulus, ononis[84], pheos* sive stoebe[85], hippophaes, urticae genera IV[86], lamium, scorpio, carduus[87], acorna sive phonos[88], leucacanthos, chalceos, cnecos[89], polyacanthos, onopyxos[90], helxine[91], scolymos, chamaeleon, tetralix[92], acanthice mastiche, cactus[93], pternica[94], pappum[95], ascalia. Herbarum genera per caulis: coronopus, anchusa, anthemis,

57. *Battis*, R d. 58. *De cichorio*, T d. Om. R V a. 59. *Quae*, R V a. *et quae*, T d. 60. *super*, R V. 61. *gignent*, R. *gignunt*, a. 62. *Arachidna*, Hard. *Archenide*, R a. *Archenide, alibi arcnide*, V d. *Arthentoe, alibi anacnide*, T. 63. *Aracos*, d. *Arachos*, T V. *Abachos*, R a. 64. *hypochoeris*, Hard. *hyprochroris*, R. *hypochoris*, V a. *hypocoris*, T d. 65. *caucaris, alibi caucalis*, R T V a. *caucaris, alibi caucaucalis*, d. Emend. Hard. 66. *anthriscum*, Hard. *enthryscum*, R T d. *enthyrscum*, V. *entristum*, a. 67. *tragopogon*, V. *tracopogon*, T. *thraseopogon* R a. *traeogopogon*, d. 68. *amaracus*, Hard. ad 21, 176. *amanacus*, R (cod. ap. Salmas. de hyle, p. 10. b. A.) *amanacum*, T V d. *amanädis*, a. 69. *sive perdicium*, ita scribendum ex 21, 176. *sive peleuchion*, R a. *sive pelleution*, T. *sive calitha*, T d. 70. *sive muralis*, V. *sive domuralis*, T d. Om. R a. 71. *medicinae VIII*, T V d. Om. R a. 72. *Trychnum — manicon*, om. R a. 73. *halicacabum*, Hard. *alii cacabum*, T V d. 74. *sive calliada*, Hard. *sive calitha*, T d. Om. V. 75. *manicon*, Hard. *maricon*, T V d. 76. *peritton*, Hard. *perithon*, R T a d. *parithon*, V. 77. *moly*, Hard. *molym*, T d. *molin*, R a. *molion*, V. 78. *Aphace*, V d. *Apace*, T R a. 79. *acynopos*, T V a (cod. Salmasii exerc. p. 912. a. A.) *achynopos*, Thuan. eiusdem. *acynopis*, R. *acynops*, d. *echinopus*, Salmas. 80. *epipetron*, T V d. *piretron*, R a (cod. Salmas.) *ipipetron*, Thuan. eiusdem. 81. *Cneci*, T. *Gneci*, a. *Graeci*, V d. *Neci*, R. 82. *genera IV, medicinae VII*, T. *genera IV*, V d. *genium, med. III*, R a. Ex utraque scriptura locum emendavi. 83. *Frigne*, a. 84. *ononis*, d. *anonis*, R T V a. *) *theos*, Rigalt. ap. Salmas. exerc. p. 279. b. D. 85. *toebe*, T d. 86. *III*, R. *VI*, a. 87. *carduus*, Hard. ex 21, 94. Om. R T V a d. 88. *acorna, atractylis sive phonos*, Salmas. exerc. p. 369. b. D. ex 21, 95. 89. *chalceos, cnecos*, Hard. *Chalcionecus*, R V d. *Calchi onechos*, T. *Chalcionetus*, a. *halcionetus*, Rigalt. ap. Salmas. *chaldenecos*, Thuan. eiusdem. 90. *onopyxos*, Hard. *onophycos*, T d.

phyllanthes[96], crepis, lotos. Differentiae herbarum per folia; quibus non cadant[97]. Quae particulatim floreant. Heliotropium, adiantum, herbae quarum medicinae sequenti libro dicentur. Spicatarum[98] genera: stanyops[99], alopecuros, stelephuros[100] sive ortyx sive plantago, thryallis[101]. Perdicium. Ornithogale. Post annum nascentes. A summo florentes, item ab imo. Lappa herba quae intra se parit. Opuntia e folio radicem faciens. Iasione[102]. Condrylla[103]. Picris[104] quae toto anno floret[105]. Quibus flos, antequam caules exeant. Quibus caulis, antequam flos exeat[106]. Quae ter[107] floreant[108]. Cypiros, medicinae VIII. Thesium. Asphodelus sive hastula regia. Anthericus sive albucum[109]. Iunci genera VI, medicinae IV. Cyperus, medicinae XIV, cyperis, cypira[110]. Holoschoenos[111]. Medicinae ex iunco odorato sive teuchite[112] X. Medicinae ex asaro VIII[113]. Medicinae ex Gallico nardo VIII. Medicinae ex herba quam phu[114] vocant IV. Syrium[115] crocomagma[116], medicinae II. Pesoluta[117], medicina I. Graecorum nominum in ponderibus et mensuris interpretatio. Summa: medicinae et historiae et observationes DCCXXX.

Ex AUCTORIBUS: Catone censorio, M. Varrone, Massu-

onophigos, V. *onophrycos*, Ra. *onophydcos*, codex Salmas. 91. *ixine*, Dalec. 92. *tetralix*, T. *petralis*, Rad. *petrus*, V. 93. *cactus*, ita nos scripsimus. *ectacos cactus*, RTad. *ectacus sive cactus*, V. 94. *pternica*, ita nos scripsimus ex 21, 97. *tenica*, RVad. *fenica*, T. *pternix*, Hard., qui ita Plinii errorem correxit. 95. *pappum, alibi tappum*, TVad. *pappum, alibi rappum*, R. 96. *phyllanthes*, R. *phyllanthus*, TVad. 97. *quibus non cadant*, RVa. *Quibus folia non decidant*, Td hoc lemma pone *floreant* collocantes. 98. *Spicarum*, Ra (Rigalt. ap. Salmas. exerc. p. 912. a. B.) 99. *stanyops*, T. *staniobs*, RVd. *stantobs*, a. *stantops*, Rigalt. 100. *stelephuros*, Hard. *stellopyros*, Rd. *stellepyros*, V. *stelophiros*, T. *sellopyros*, a. *sellepyros*, Rigalt. 101. *thryallis*, Hard. *pyrallis*, TVd. *pyralis*, a. *parallis*, R. 102. *Iasione*, T. *Lasine*, Rad. *Lasme*, V. 103. *condrylla*, Hard. *cyndrylla*, Ra. *crindilla*, V. *chryndilla*, Td. 104. *picris*, Hard. *pigris*, RTVad. 105. *floret*, Td. *floreant*, RVa. 106. *Quibus caulis _ exeat*, Td. *quibus caulis antequam flos*, Ra. Totum lemma om. V. 107. *quae ter*, TVa. *quae*, R. *quater*, a. 108. *floreat*, a. 109. *albucum;* huic nomini subiic. *amuletum asian, alibi cispant* TVd. *amuletum*, R. *amuletum asian*, a. 110. *Cyperus _ cypira*, Va (cod. Salmas. exerc. p. 703. a. E. et de hyle p. 212. a. F.) *Cyperos, med. XIV. cyperus. cypera*, Rd. *Cyperus, cyperos, cypera*, T. 111. *Holoschoenos*, Hard. *Olyschenos*, RTVd. *olis chenos*, a. 112. *teuchite*, Hard. *theucite*, T. *theuchite*, V. *thecite*, Rd. *thetitae*, a. 113. *Medicinae _ VIII*, RVa. Omitt. Td. 114. *phu*, Hard. *phin*, Tad. *fin*, V. *phyri*, R. 115. *Syrium*, omitt. Td. 116. *crocomagma*, ad. *croco magna*, T. *crucomagma*, V. *cocomagina*, R. Huic lemmati subiic. *Boleto acenos, med. II* R. *bolete acenos, med. II*, Va. *acenos, medicinae, cneco*, Td. 117. *Pesoluta*, T. *pesolvi*, Rad. *resolvi*, V.

rio, Antiate, Caepione[118], Vestino[119], Vibio[120] Rufo[121], Hygino, Pomponio Mela, Pompeio Lenaeo[122], Cornelio Celso, Calpurnio Basso, C. Valgio[123], Licinio* Macro, Sextio Nigro qui Graece scripsit, Iulio Basso qui item, Antonio Castore.

EXTERNIS: Theophrasto, Democrito, Orpheo, Pythagora, Magone, Menandro qui βιόχρηστα[124] scripsit, Nicandro, Homero, Hesiodo, Musaeo, Sophocle, Anaxilao.

MEDICIS: Mnesitheo[125] qui de coronis, Callimacho qui item, Phania physico, Simo, Timaristo[126], Hippocrate, Chrysippo, Diocle, Ophelione[127], Heraclide, Hicesio, Dionysio, Apollodoro Citiense, Apollodoro Tarentino, Praxagora, Plistonico, Medio[128], Dieuche, Cleophanto, Philistione, Asclepiade, Crateua, Petronio Diodoto[129], Iolla, Erasistrato, Diagora, Andrea, Mneside, Epicharmo, Damione, Dalione, Sosimene, Tlepolemo, Metrodoro, Solone, Lyco, Olympiade Thebana, Philino[130], Petricho, Mictone[131], Glaucia, Xenocrate.

LIBRO XXII. CONTINETUR

Auctoritas herbarum. Gentis herbis formae gratia uti. Herbis infici vestis. Item[1] de sagminibus[2], de verbenis et[3] clari-

118. *Caepione*, V. *Caelione*, ad. *Celione*, RT. 119. *Vestino*, Dalec. *Cristino*, R. *chrystino*, a. *Crispino*, TVd. 120. *Vibio*, Barbarus TV. *Ulpio*, Rad. 121. *Rufo*, Heyn. antiq. Aufsätze 2, 86. *Rufino*, RTVad. 122. *Pomponio — Lenaeo*, T. *Pomponio Leneo Pompeio Lenaeo*, R. *Pompeio Lenaeo*, Va. *Pompeio Mela*, d. 123. *C. Valgio*, Hard. *Publio Vargio*, RTad. *Publio Vorgio* V (*Virgilio* a corr.) *) *Aemilio*, Unger de Macro, p. 15. de Valgio, p. 211. 124. *βιόχρηστα*, Hard. *bio crestas*, V. *diochresta*, T. *diochresia*, a. *diocresia*, d. *chochresia*, R. 125. *Mnesitheo*, d. *Mnestheo*, RTVa. 126. *Timaristo*, Barbarus. *Timarito*, RTVad. 127. *Ophelione*, Hard. *hopinione*, V. *Ophione*, T. *Opione*, R. *Hopione*, ad. 128. *medico*, codd. Barbari. 129. *Petronio*, *Diodoto*, Reines.; vid. not. 85. libri 20. 130. *Philino — Xenocrate*, om. V. 131. *Mictone*, Hard. *Miccione*, RTd. *Mictione*, a.

Ad indicem libri XXII. adhibui RTVad.

1. *item;* huic voci subiic. *pigmenta. De oleo chortino* RVa. *pigmenta. de oleo. cortina* Td. 2. *sanguinibus*, RVTad. Emend. Hard. 3. *et*, RVa. *de*, Td. 4. *solis coronae adsonati*, a. 5. Hoc lemma om. T. 6. *sive centum capita*, RVa. *De centumcapite*, Td. 7. *Acanos*, V. *Acanosi*, Ra. *De cano*, Td. 8. *XI*, RTVad. Emend. Hard. 9. *adipsos*, ita nos scripsimus. *adipso*, RTVad. 10. *pheos*, Salmas. T. *ceos*, RVad (cod. Salmas. exerc. p. 279. b. C.) *theos*, Rigalt. 11. *hippophaes*, libri ap. Salmas. *hippopes*, RTVad (alii libri Salmas.) 12. *XI*, V. 13. *Lamium*, *alibi lamion VII*, T. *lamium*, *alibi*

gatione. De corona graminea; de raritate eius. Qui soli corona donati[4]; qui solus centurio[5]. Medicinae ex reliquis coronamentis. Erynge sive eryngion sive centum capita[6], XXX. Acanos[7], I[8]. Glycyrriza sive adipsos[9], XV. Stomatice, I. Tribuli genera II, medicinae XII. Stoebe sive pheos[10]. Hippophaes[11]; genera II, medic. II. Urtica, LXI[12]. Lamium, VII[13]. Scorpionis genera II, medic. I. Leucacantha[14] sive phyllos[15] sive ischias[16] sive polygonatos, IV. Helxine[17], XII. Perdicium sive parthenium sive sideritis[18] quae urceolaris sive astercum[19], XI. Chamaeleon sive ixias[20] sive ulophyton sive cynozolon[21]; genera II, medic. XII[22]. Coronopus[23]. Anchusa, XIV. Pseudoanchusa sive echis sive doris, III. De* onochilo sive archebio sive onocheli[24] sive rhexia sive enchrysa, XXX[25]; anthemide sive leucanthemide sive leucanthemo[26] sive chamaemelo sive melanthio, genera III, medicinae XI[27]; loto herba, IV; lotometra, II; heliotropio sive helioscopio sive verrucaria XII; heliotropio sive tricocco sive scorpiuro, XIV[28]; adianto sive callitricho sive trichomane sive polytricho sive saxifraga, genera II, medicinae XXVIII[29]; picride, I; thesio, I; asphodelo, LI; alimo[30], XIV; acantho sive paederote sive melamphyllo, V; bupleuro, V; bupresti, I; elaphobosco[31], IX[32]; scandice, IX[33]; anthrisco[34], II;

samion VII, d. *samion VII, alibi lamo*, Ra. *Lamium VII, alabi lamo*, V. 14. *Leucachanta*, T. *Leuchantam*, R. *Leucachantam*, ad. *Leucochantam*, V. 15. *phyllos*, T. *phymos*, Ra. *phimos*, Vd. 16. *ischias*, T. *ischas*, ad. *ischar*, R. *escas*, V. 17. *Helxine XII*, V. *Hersine XII*, Ra. *Helxinen*, d. *Helxine*, T. 18. *sive siderite*, V. *sive derithe*, Rad. Haec nos emendavimus. Om. T. 19. *astercum*, RTd. *arcercum*, a. *altercum*, Hard. V. *abstergum*, Salmas. de hyle, p. 10. b. G. *astericum*, altera Hard. coniectura. 20. *ixia*, RV. *ixea*, a. *ixion*, Td. 21. *sive cynozolon*, Hard. *sive cynozalo*, RV. *sive tynozalo*, a. Om. Td. 22. *genera — XII*, RVa. *genera II. Cynozialon sive pytho. genera II, medic. II*, Td. 23. *Coronopus*, Td. *Mastiche coronopode*, RVa. *) *De*, nos inseruimus. 24. *onocheli*, T. *tonocheli*, R. *conocheli*, a. *onochelis*, V. *onochelim*, d. 25. *XXX, alibi X*, RTad. *XX, alibi X*, V. Huic lemmati subiic. verba *cuius* (*quae*, Td) *radicem* (*radices*, VTd) *colorem mutent* RTVad. 26. *sive leucanthemo*, RTVa. Om. d. 27. *genera III, medic. XI, alibi III*, Td. *genera IIII, medic. XI, alibi XII, alibi III*, RVa. 28. *Heliotropio sive helioscoropio sive verrucaria II. ruca II, alibi XII. heliotropio sive cocco sive scorpiuro XIV*, V. *Heliotropio sive heliostropio sive verrucaria XII. Heliotropio sive tricocco sive scorpiuro XIV*, Ra. Ex hisce codd. locum exhibuimus. *Heliotropium, genera II. Tricoccum sive helioscopium XIII*, Td. 29. *XXVIII;* huic numero subiic. verba *frutex sine radice* RTVad. 30. *alimon*, Rd. *halimon*, TVa. 31. *elaphobosco*, V. *flatobosco*, a. *platobosco*, R. *elaphoboscon*, Td. 32. *VIIII, alibi VIII*, V. 33. *VIII*, V. 34. *anthrisco*, Hard. *enthyrisco*, R. *enthrysco*, V. *inthirisco*, a. *enthriscum*, Td.

iasione[35], IV; caucalide[36], XII; sio[37], XI; silybo[38]; scolymo[39] sive limonio, V; soncho[40], genera II, medic. XV; condrillo[41] sive condrille, VI[42]. De boletis; proprietas eorum in nascendo. De fungis; notae venenatorum; medicinae ex eis[43] IX; silphio VII; laseri XXXIX[44]; propoli[45] V; mellis XVI; aquae mulsae XVIII[46]. Quo[47] genere ciborum mores quoque mutentur. Mulsum[48], VI. Melitites[49], III. Cera, VIII. Contra conpositiones medicorum. Medicinae ex frugibus: siligine, I; tritico, I[50]; palea, II; farre, I; furfuribus, I[51]; arinca, atibera, II[52]; farina per genera, medicinae XXVIII[53]; polenta, VIII; polline, V; pulte, I; farina chartaria, I[54]; alica, VI[55]; milio, VI; panico[56], IV[57]; sesama[58], VII; sesamoide[59], III; anticyrico, III; hordeo, IX; hordeo murino quam Graeci Phoeniciam, I[60]; ptisana, IV[61]; amylo[62], VIII; avena, I; pane, XXI; faba, XVI[63]; lente, XVII[64]; phaco ἐπὶ τελμάτων[65], III[66]; elelisphaco sive sphaco quae salvia[67], XIII[68]; cicere et cicercula[69], XXIII[70]; ervo, XX; lupino, XXXV; erione[71] sive erysimo[72] quod Galli velam[73], XV; hormino[74], VI; lolio, V; miliaria[75] herba[76], I; bromo, I; orobanche[77] sive cynomorio[78], I.

35. *iasione*, Hard. *lasine*, Vd. *iasine*, T. *casine*, Ra. 36. *caucalide*, Ra. *caucalis*, V. *eostur sive caucalis*, T. *costus sive caucalis*, d. 37. *sio*, Ra. *sium*, V. *esium*, Td. 38. *syllibo*, V. *syllitho*, R. *sillitho*, a. *syllibum*, Td. 39. *scolibo*, RVa. *scolymum*, Td. 40. *sonco*, Rad. *sonca*, V. *sonchos*, T. 41. *condrillo*, Hard. *chondrion*, d. *condrion*, T. *hariscondro*, RV. *harischondro*, a. 42. *VI*, RV. *III*, Tad. 43. *eis*, a. *his*, RTVd. 44. *XXXVIII*, V. *XXVIII*, R. Huic numero subiic. verba *de melle* Td. 45. *propoli*, a. *propolis*, RTV. 46. *aquae mulsae XVIII*, Va. *aqua mulsa XVIII*, R. *De aqua mulsa XVIII*, Td, qui hoc lemma pone *mutentur* collocant. 47. *qua re*, Ra. 48. *Mulso*, a. 49. *Melitites*, a. 50. *V*, V. 51. *furfuribus I*, omitt. Td. 52. *arincha autera II*, V. *farinca ateras II*, Ra. Ex his tribus libris locum emendavimus. *olyram arincam sive athera*, Td. 53. *XXVIII*, Td. *XXVIIII*, Ra. *XXXVIIII*, V. 54. *polline — I*, om. T. 55. *V*, Td. 56. *panicio*, Ra. 57. *IV*, *alibi V*, V. 58. *sesima*, RTVad. 59. *sesimoidi*, Ra. *sesamodides*, Td. 60. *quam Graeci phoeniceam I*, V. *quam Graeci phoenicia mi*, Ra. *quam greci phenice*, d. *quam greci phunce*, T. 61. *ptisana IV*, Hard. *tipsana IV*, T. *tisana IV*, d. *tisina IV*, RVa. 62. *hamelon*, Td. 63. *LIII*, *alibi XVI*, a. *LV*, *alibi XVI*, Td. *LV*, *alibi XVII*, R. *XLV*, *alibi XVII*, V. 64. *lente XXVII*, *alibi XVII*, Ra. *lens XVII*, *alibi XVIII*, Td. Om. V. 65. *phaco ἐπὶ τελμάτων*, Salmas. exerc. p. 234. a. B. Vid. 22, 145. Dioscor. 4, 87. *Thaco epitheimathon*, a. (Rigalt.) *Taco epitheimaton*, R. *foco epitetton*, V. *De sphaco epiteton*, T. *De faco epiteton*, d. 66. *III*, ita nos scripsimus. *XI*, Td. *vel*, RVa (Rigalt.) 67. *eliaspiaco sive helisphaco sive sphac quae salvia*, Ra. *heliaspiaco sive heliaspaco sive sphaco quae salvia*, Rigalt. *eletisphaco s. eletesphaco qua salvia*, V. *De elelisphaco sive elesphaco quae et salvia*, T. *De eleptis faco sive eletes faco quae salvia*, d. Emend. Hard. 68. *XIII*, TVd. *III*, Ra (Rigalt.) 69. *cicerietcicerculae*, Ra. *de cicere et cicercula*, V. *de cicere cicercula*, Td. 70. *XXIII*, RVa. *XXVIII*, T. *XXXVIII*, d.

Contra leguminum bestiolas[79]. Spuma de zytho, I[80]. Summa: medicinae et historiae et observationes DCCCCVI[81].

Ex AUCTORIBUS: iisdem quibus priore libro et praeter eos Chrysermo, Eratosthene, Alcaeo.

LIBRO XXIII. CONTINENTUR

Medicinae ex arboribus cultis; vitibus, XX; foliis vitium et pampino[1], VII; omphacio vitium, XIV; oenanthe, XXI; uvis recentibus[2]; uvarum servatarum generibus[3], medicinae XI; sarmentis uvarum, I; nucleis acinorum, VI; vinaceis, VIII; uva theriace, IV; uva passa sive astaphide[4], XIV; astaphide[5] agria sive staphide[6] sive taminia[7] sive pituitaria, XII; labrusca sive ampelo agria, XII[8]; salicastro[9], XII; vite alba sive ampeloleuce[10] sive staphyle[11] sive melothro sive psilotro[12] sive archezosti sive cedro[13] sive mado, XXXI[14]; vite nigra sive bryonia sive chironia sive gynacanthe[15] sive apronia, XXXV[16]; musto, XV[17]; Surrentino, III; Albano, II; Falerno, VI[18]; Setino, I; Statano[19], I; Signino, I; ceteris[20] vinis[21], LXIV. Observationes circa vina LXI; quibus aegris danda, quando danda, quomodo danda. Observationes circa ea XCI. Aceto, XXVIII; aceto scillino, XVII[22]; oxymelite[23], VII; sapa, VII; faece

71. *erione*, Va. *eryone*, R. *irione*, Td. 72. *erysimo*, RVad. *erysinio*, T. 73. *velam*, RTd. *velam . .*, a. *velarum*, R (in indice ipsi libro praemisso.) *verarum*, V. 74. *hormino*, V. *ormino*, Ra. *orminum*, Td. 75. *miliaria*, RTd. *millaria*, Va. 76. *herba*, om. Td. 77. *orobanche*, Hard. *orobache*, R. *orobacche*, Va. *orobachen*, Td. 78. *cynomorionea*, Td. 79. *Contra leguminum bestiolas*, V. *bestiola I*, R. *bestiolas I*, a. *de leguminum bestiolis*, Td, qui *I* addit. 80. *Spuma de zito I*, V. *spuma de zilo I*, R. *stima de ziloi I*, a. *de gyto et cervesia*, T. *de zytho et cervesia*, d. 81. *DCCCCVI*, *alibi MCCCCVI*, V.

Ad indicem libri XXIII. adhibui RTVad.

1. *et pampino*, om. RVa. 2. *recentibus*, RVa. *maturis*, Td. 3. *uvarum servatarum generibus*, RVa. *De uvis conditis*, Td. 4. *astaphide*, ita nos scripsimus coll. lemmate sequente. *astaphis*, RTVad. 5. *astaphide*, RVa. *astaphis*, Td. 6. *agria sive staphis*, Td. *sive astaphide agria*, R. *sive staphide agria*, a. *sive istaphide agria*, V. 7. *sive taminia*, T. *sive labrusca*, Va. Om. Rd. Vid. notam 10. — 8. *labrusca sive ampelosagria XII*, Td. Ablativum nos restituimus. *alibi XII*, V. Omitt. Ra. Vid. notam 10. 9. *De salicastro*, Td. *salicaster*, Ra. *salicaste*, V. 10. *de vite alba sive ampeloleuce*, Td. *uva taminia quae et ampelos agria XII. ampelo leuce*, VRa, quorum Ra omitt. *quae*, a om. *XII*. Ceterum v. notas 7. 8. 11. *scithapile*, Ra. 12. *sive psilotro*, RV. Omitt. Tad. 13. *cedro*, RVa. *cedrusin*, Td. 14. *XXXI*, RVad. *XXII*, T. 15. *ginacante*, T. *cinachante*, Rd. *cynechante*, Va. 16. *XXXV*, *alibi XXXIIII*, RTVad. 17. *musto XV*, RVa. *de vino V*, T. *de vino*, d. 18. *Surrentino — VI*, Td. *Falerno VI*, *Albano II*, *Surrentino III*, RVa. 19. *Sititano*, a. 20. *ceteris*, RVa. *de reliquis*, Td. 21. *uvis*, T. 22. *XVI*, Td. 23. *oxymelite*, Ra. *oxymeli*, Td. *oxymile*, V.

vini, xii; faece aceti, xvii; faece sapae, iv; foliis oleae, xxiii; flore, iv; olea ipsa, vi; olivis albis, iv [24]; olivis nigris, iii; amurca, xxi; foliis oleastri, xvi; omphacio, iii; oenanthino oleo, xxviii; cicino [25], xvi [26]; amygdalino, xvi [27]; laureo [28], ix; myrteo, xx; chamaemyrsinae sive oxymyrsinae, cupressino, citreo, caryino [29], Cnidio, lentiscino, balanino, cyprino et cypro ipsa [30], xvi [31]; gleucino, i; balsamino, xv [32]; malobathro, v [33]; hyoscyamino, ii; thermino, i; narcissino, i; raphanino, v; sesamino, iii; lirino [34], iii [35]; Selgitico, i; Iguvino [36], i; elaeomeli, ii; pissino, ii; palmis, ix [37]; palma [38] myrobalano, iii; palma elate [39], xvi [40]. Medicinae ex singulorum generum flore, foliis, fructu, ramis, cortice, suco, ligno, radice, cinere. Malorum observationes vi [41], cotoneorum xxii, struthiorum i [42], dulcium malorum vi, austerorum iv, citreorum v, punicorum xxvi; stomatice, xiv [43]; cytino, viii [44]; balaustio, xii [45]. Pirorum observationes xiii [46], ficorum cxi, caprificorum xlii; erineo herba, iii [47]; prunis, iv; persicis, ii; prunis silvestribus [48], ii; lichene arborum [49], ii; moris, xxxix [50]; stomatice sive arteriace sive panchresto [51], iv; cerasis, v; mespilis, ii; sorbis, ii; nucibus pineis, xiii [52]; amygdalo [53], xxix; nucibus Graecis, i [54]; iuglandibus, xxiv [55]; antidoto [56]; abellanis [57], iii; pistaciis, viii [58]; castaneis, v; siliquis, v; corno [59], i; unedonibus [60]; lauris, lxix [61]; myrtis [62], lx [63]; myrtidano, xiii [64]; myrto silvestri sive [65] oxymyrsine [66] sive chamaemyrsine [67] sive rusco [68], vi. Summa: medicinae et historiae et observationes mccccxviii.

24. *albis VII, alibi IIII*, V. 25. *cynino oleo*, Td. 26. *XV*, V. 27. *XXIIII*, V. 28. *laureo*, RVa. *laurino*, Td. 29. *carino*, d. *sive carino*, T. 30. *cyprino et cypro ipsa*, RVa. *De cypro et cyprino*, Td. 31. *XVI*, Tad. *XV*, V. *XXI*, R. 32. *XV*, V. *V*, Ra. Numerum omitt. Td. 33. *malobathro V*, V. *de malobathro*, Td. Omitt. Ra. 34. *lirino*, Hard. *lilino*, RTVad. 35. *III*, RVa. *I*, Td. 36. *Iguino*, V. *eguino*, Ra. *egulino*, T. *eguini*, d. Emend. Hard. 37. *IX*, Ra. *X vel VIIII*, V. Omitt. Td. 38. *palma*, omitt. Td. 39. *palma elate*, d. *palma elatae*, a. *palme elate*, T. *palmelato*, R. *palma latae*, V. *de palma et elate*, liber ap. Salmas. exerc. p. 290. b. F. coll. p. 332. b. G. 40. *XVI*, Ra. *XV*, V. *XVII*, Td. 41. *Malorum — VI*, omitt. Td. 42. *I, alibi XXIV*, V. 43. *XIV*, RTd. *XXIV*, a. *IV*, V. 44. *VIII, alibi IV*, RVTad. 45. Huic lemmati subiic. verba *punico silvestri* Td, omitt. RVa. 46. *XIII*, RV. *XII*, a. *CII*, Td. 47. *erineo herba III*, V. *herineo herba III*, Ra. *herine*, Td. 48. *pruno silvestri*, Td. 49. *lichene arborum*, RVa. *de limo sive lichena*, Td. 50. *XXXIX*, Ra. *XXVIIII*, V. *XXXVIII*, Td. 51. *panchresto*, ita nos scripsimus. *panchrestos*, RTVad. 52. *XIII, alibi CXIII*, V. 53. *amygdalo*, Ra. *amygdalis*, TVd. 54. *nucibus Graecis I*, RTd. Omitt. Va. 55. *iuglandibus XXIV*, RTad. Om. V. 56. *antidoto*, RVa. Omitt. Td. 57. *abellanis*, Ra. *avellanis*, V. *de abellanis medicinae*, T. *de bellianis med.*, d.

EX AUCTORIBUS: C. Valgio, Pompeio Lenaeo, Sextio Nigro qui Graece scripsit, Iulio[69] Basso qui item, Antonio Castore, M. Varrone, Corn. Celso, Fabiano.

EXTERNIS: Theophrasto, Democrito, Orpheo, Pythagora, Magone, Menandro qui βιόχρηστα, Nicandro, Homero, Hesiodo, Musaeo, Sophocle[70], Anaxilao.

MEDICIS: Mnesitheo[71], Callimacho, Phania[72] physico, Timaristo, Simo, Hippocrate, Chrysippo, Diocle, Ophelione[73], Heraclide, Hicesio, Dionysio, Apollodoro Citiense, Apollodoro Tarentino, Plistonico, Medio, Dieuche, Cleophanto, Philistione, Asclepiade, Crateua, Petronio Diodoto, Iolla[74], Erasistrato, Diagora, Andrea[75], Mneside, Epicharmo, Damione[76], Dalione[77], Sosimene, Tlepolemo, Metrodoro, Solone, Lyco, Olympiade Thebana, Philino, Petricho, Mictone[78], Glaucia[79], Xenocrate.

LIBRO XXIV. CONTINENTUR

Medicinae ex arboribus silvestribus; loto Italica, VI; glandibus, XIII[1]; cocco ilicis, III; galla, XXIII; visco, XI; pilulis glandiferarum, I[2]; cerro, VIII; subere, II; fago, IV[3]; cupresso, XXIII; cedro, XIII[4]; cedride, X; galbano, XXIII; hammoniaco, XXIV[5]; styrace[6], X; spondylio[7], XVII[8]; sphagno sive sphaco[9] sive bryo, V; terebintho, VI; picea et larice[10], VIII; chamaepity, X[11]; pityusa[12], VI; resinis, XXII; pice, XXXIV; pisselaeo sive palimpissa[13], XVI; pissasphalto[14], II; zopissa, I; taeda, I;

58. *pistaciis VIII, alibi VIIII*, d. *pistacis VII, alibi VIIII*, V. *pisiacis VIII, alibi VIIII*, R. *piffiacis VIII, alibi VIIII*, a. *pistactis VIII, alibi VIIII*, T. 59. *corno*, Hard. *cornu*, RTVa. *cornus*, d. At vid. 23, 151. 60. *unedonibus*, V. *unodonibus*, Ra. *unedone*, Td. 61. *LXIX*, RVad. *XLIX*, T. 62. *myrtis*, Ra. *mastis*, V. *myrto*, Td. 63. *LX*, RVa. *XL*, Td. 64. *XII*, V. 65. *myrto silvestri sive*, omitt. RVa. 66. *oxymyrsine*, Td. *oxymyrra*, R. *oxymira*, Va. 67. *came myrsine, alibi myrsine*, V. 68. *rusco*, V. *ruscum*, RTad. 69. *Tullio*, Ra. 70. *Sophocle*, om. V. 71. *Mnesitheo*, Rd. *Mnesteo*, Ta. *Mensitheo*, V. 72. *Phana*, Va. 73. *Ophelione*, Hard. *hopione* vel *olone*, codd. 74. *lolla*, a. 75. *Andrea*, *Onorca*, a. 76. *Dimione*, a. *Domione*, R. 77. *Datione*, Ra. 78. *Mictione*, a. *Miccione*, RV. 79. *Claudia*, RVa.

Ad indicem libri XXIV. adhibui RTVad.

1. *XIII, alibi XVI*, RTVad. 2. *pilulis glandiferarum I*, V. *pilulis grandis aeraris I*, Ra. Omitt. Td. 3. *IV, alibi III*, RTad. 4. *XVI*, V. 5. *XXIV*, Ra. *XXIII*, TVd. 6. *styrace*, TV. *bdedellio stirace*, R. *dellio stirace*, ad. 7. *spondylio*, Td. *spondyllo*, RVa. 8. *XVII, alibi XVI*, RTVad. 9. *sphacno sive sphaco*, R. *spagno sive sphaco*, T. *sphacno sive sphacho*, V. *spacno sive spaco*, a (libri ap. Salmas. exerc. p. 233. b. F.) *sphacno sive spago*, d. 10. *picea et larice VIII*, Td. *picea VIII, alibi pice*, RVa. 11. *chamaepity X, alibi V*, TVd. Omitt. Ra. 12. *pithium*, Ra. 13. *palampissa*, Ra. 14. *pisshaspalto, alibi pisaspalta*, V.

lentisco, XXII; platano, XXV; fraxino, V; acere, I; populo, VIII; ulmo, XVI; tilia, V[15]; sambuco, XV[16]; iunipero, XXI[17]; salice, XIV; amerina, I; vitice[18], XXXIII; erice, I; genista[19], V; myrice quae et tamarica sive tamarix[20], III[21]; brya, XXIX[22]; virga sanguinea, I[23]; silere, III; ligustro, VIII[24]; alno[25], I; hederis[26], XXXVIII[27]; cisto, V; cisso erythrano, II; chamaecisso, II; smilace[28], III; clematide, XVIII; harundine, XIX[29]; papyro[30], charta, II; hebeno, V; rhododendro, I; rhu[31], genera II, medicinae VIII[32]; stomatice[33]; rhu erythro, IX[34]; erythrodano[35], XI; alysso, II; radicula sive struthio[36], XIII; apocyno, II[37]; rore marino, XVIII; cachry; herba Sabina[38], VII; selagine, II; samolo[39], II; cummi[40], XI; spina Aegyptia sive[41] Arabica, IV; spina alba, II; acanthio, I; acacia[42], XVIII[43]; aspalatho[44] sive[45] erysisceptro[46] sive adipsatheo[47] sive diaxylo[48], VIII; spina appendice[49], II; pyracantha[50], I; paliuro, X; aquifolia[51], I[52]; taxo, I; rubis, LI[53]; stomatice[54]; cynosbato, III; Idaeo rubo[55]; rhamni gen. II, medic. V; Lycio, XVIII; sarcocolla, II; oporice, II; trixagine sive chamaedrye

15. Huic lemmati inepte addunt *oleastro I* Td. Vid. 23, 76 — 78. 16. *XV, alibi XIX*, RTVad. 17. *XI*, V. 18. *vitice*, RV. *ultice*, a. *vitidis*, Td. 19. *genista geniscia*, V. 20. *quae et tamarica sive tamarix*, Bod. ad Theophr. Hist. Plant. p. 410. *quae et amarica sive amarix*, R (liber Salmas. exerc. p. 421. a. E.) *quae et amarica sive amari*, a. *quae et tamiricia sive tamari*, V. *sive tamarica*, Td. 21. *LV, alibi III*, R. *LXV, alibi XIV*, Td. *LV, alibi XIIII*, V. *XLXV, alibi III*, a. 22. *brya XXIX*, Td. *brya XXVIII, alibi XXIX*, V. *bryca XXVIII*, R. *bryca XXIX*, a. Ceterum hoc lemma sequenti subiic. RVa. 23. *I*, V. Omitt. RTad. 24. Hoc lemma omitt. Ra. 25. *aino*, R. *aicio*, a. 26. *ederis*, Ra. *edera*, VTd. 27. *XXXVIIII*, RVa. *XXXVIII*, Td. 28. *smilace*, T. *milace*, RVad (cod. Salmas. exerc. p. 733. b. D.) 29. Hoc lemma omitt. Ra. 30. *papyro*, omitt. Td. 31. *rhus*, cod. Salmas. de hyle, p. 75. b. C. 32. *VIII, alibi III*, RTVad. 33. *stomatice*, RVa. *stomatice I*, Td. 34. Hoc lemma omitt. Ra. 35. *euthrodano*, Ra. 36. *radicula sive struthio*, Ra. *struthio sive radicula*, V. *struthio*, Td. 37. *apocyno II*, Td. *reocino II*, Ra. *peocyno II, alibi apocyno*, V. 38. *herba Sabina*, Ra. *Sabina herba*, TVd. 39. *samolo*, V. *samulo*, a. *samalo*, R. *samoso*, Td. 40. *cummi*, Ra. *cummio*, d. *cumino*, T. *gumini*, V. 41. *Aegyptia sive*, omitt. RVa (cod. Salmas. exerc. p. 375. a. F.) 42. *spina acacia*, Td. 43. *XVIIII*, V. 44. *aspalatho*, VTd. *aspaltho*, R. *aspatho*, a (codd. Salmas. exerc. p. 281. b. A.) 45. *sive*, RVa (codd. Salm. p. 282. a. B. et de hyle, p. 115. a. F.) *I*, d. Omitt. T. 46. *erysisceptro*, Hard. *syrisceptro*, RTVad (cod. Salm. exerc.) *irisceptro*, cod. Salmas. de hyle. 47. *adipsatheo*, V. *adipyatheo*, Ra (codd. Salmas. de hyle.) *adipytheo*, cod. eiusdem exerc. *atipsapheo*, Td. *phasganio* vel *sphagno*, Salm. 48. *diaxylo*, ita nos scripsimus. *diazyro*, RVa (codd. Salmas.) *syridiaziron*, T. *syndiaziron*, d. 49. *spina appendice*, codd. Salmas. exerc. p. 190. a. G. *spinapendice*, Ra. *spine apendice*, V. *appendice spina*, Td. 50. *pyracantha*, Vd. (codd. Salmas.) *pirrachanta*, T. *tyrracantha*, R. *thyrracantha*, a. 51. *aquifolia*, Td. *aquifolio*, Ra (codd. Salmas.) *acrifolio*, V.

sive chamaerope sive Teucria, XVI; chamaedaphne, V; chamelaea, VI; chamaesyce, VIII; chamaecisso herba, I; chamaeleuce sive farfaro[56] sive farfugio[57], I; chamaepeuce, V; chamaecyparisso, II; ampelopraso, VI; stachye[58], I; clinopodio sive cleoniceto[59] sive zopyro[60] sive ocymoide, III; clematide[61] centunculo, III[62]; clematide sive echite[63] sive lagine[64]; clematide Aegyptia sive daphnoide sive polygonoide, II[65]; aro[66], XIII[67]; dracunculo, II[68]; arisaro[69], III[70]; millefolio sive myriophyllo, VII; pseudobunio, IV; myrride sive myrra sive myriza, VII; onobrychi[71], III; coracesia et[72] calicia[73]; minyade[74] sive corinthia[75], I; aproxi[76], VI; aglaophotide[77] sive marmaritide[78], Achaemenide sive hippophobade[79], theombrotio[80] sive semnio[81], adamantide, arianide, therionarca[82], Aethiopide sive Meroide[83], ophiusa, thalassegle sive potamucyde[84], theangelide, gelotophyllide, hestiatoride[85] sive protomedia, casignete[86] sive Dionysonymphade[87], helianthide[88] sive heliocallide[89], hermesiade[90], aeschynomene[91], crocide[92], oenotheride[93], ana-

52. *I*, Hard. *X*, RTVad (codd. Salmas.) 53. *II*, *alibi LI*, RTVad. 54. *suomatice*, Ra. *de moris stomaticen*, Td. Om. V. 55. *Idaeo rubo*, RVa. *rubo Idaeo*, Td. *I* addit V. 56. *farfaro*, Vd. *farfano*, RTa (cod. Salmas. de hyle p. 53. a. G.) 57. *farfarfugio*, Td. 58. *stachye*, V. *sthaciae*, a. *stacio*, R. *staci*, Td. 59. *cleoniceto*, ita nos scripsimus. *cleopiceto*, RTad. *leopiceto*, V. 60. *zopyro*, ita nos scripsimus. *zopirotio*, RV. *zophirotio*, a. *zopironontio*, Td. 61. *clematide*, ita nos scripsimus. *clematati*, RV. Omitt. Tad. 62. *centunculo I*, Td. *dentunculo III*, V. *centunculo V*, R. Om. a. 63. *echite*, T. *etite*, d. *echine*, R. *ethine*, V. *ethyne*, a (cod. Salmas. de hyle p. 52. a. B.) 64. *lagine*, Hard. *largine*, Td. *lacine*, RVa (cod. Salmas.) Huic lemmati male addunt *de scammonia* Td. 65. Huic lemmati adiic. *de dracontio litis* Td. 66. *haro*, Ra. 67. *XIII*, *alibi XIIII*, RTVad. 68. *dracunculo II*, om. a. 69. *arisaro*, ita nos scripsimus. *haris*, RV. *echari*, Td. Om. a. 70. *III*, V. *III*, *alibi IV*, RTd. Om. a. 71. *onobrychi*, Hard. *oenobreche*, RVa. *enobrice*, Td. Huic lemmati subiic. *magica de herbis* V. *de magicis herbis*, Td, quae omitt. Ra. 72. *sive*, Td. 73. *calicia*, Td. *chalicia*, R. *calychia*, Va. 74. *minyade*, Hard. *minsada*, Td. *minaides*, R. *minsaides*, V. *minaicles*, a. 75. *corinthia*, RV. *corinzia*, a. *corincia*, T. *corintia*, d. 76. *apro*, Ra. Huic lemmati subiic. *pytagora de recidivis morborum* RVa. *de brassica et reciduis morborum. De pithagora*, Td. 77. *naglaopoti*, Td. 78. *marmoride*, Ra. *marinoride*, V. *marmoriti*, Td. Emend. Hard. 79. *hippophorbade*, V. *hippophorbado*, d. *hippophobado*, T. *hipopordabe*, R. *hippopostabe*, a. Emend. Hard. 80. *thebrocio*, Td. 81. *senio*, a. *sanio*, R. 82. *therionarca*, d. *thironarca*, R. *therocarna*, V. *therocharna*, T. *tironarca*, a. 83. *Aethiopida sive Meroida*, Td. 84. *potamaucyde*, Vd. 85. *hestiatoride*, Hard. *hesteriateride*, Ra. *hesitiateride*, V. *hestitateride*, d. *hestitaride*, T. 86. *casignete*, Td. *sive casignete*, RVa. 87. *Dionysonymphade*, RVa. *nymphade*, T. *miphade*, d. 88. *hellanthesi*, Td. 89. *heliocalida*, T. 90. *hermesia*, Td. 91. *schynomene*, T. 92. *crocide*, d. *crocida*, T. *crocydemene*, Ra. Om. V. 93. *onothoride*, Ra. *onothuride*, V (cod. Salmas. de hyle p. 31. b. C.) *onothuri*, Td. Emend. Hard.

campserote. Eriphia, herba lanaria[94], I; lactoris[95], I; militaris, I; stratiotes, V; herba de capite statuae, I; herba de[96] fluminibus, I; lingua herba[97], I; herba de cribro, I[98]; herba de fimetis, I; herba a canum urina, I; rodarum, III, inpia, II; Veneris pecten[99], I; notia[100], II; philanthropos[101], I; lappa canaria, II; tordylon[102] sive syreon[103], III; gramen, XVII; dactylos, V; fenum Graecum quae silicia[104], XXXI. Summa: medicinae et historiae et observationes MCLXXVI.

EX AUCTORIBUS: C. Valgio, Pompeio Lenaeo, Sextio Nigro qui Graece scripsit, Iulio Basso qui item, Antonio Castore, Cornelio Celso.

EXTERNIS: Theophrasto, Apollodoro[105], Democrito, Orpheo, Pythagora, Magone, Menandro qui βιόχρηστα, Nicandro, Homero, Hesiodo, Musaeo, Sophocle, Anaxilao.

MEDICIS: Mnesitheo, Callimacho, Phania physico, Timaristo, Simo, Hippocrate, Chrysippo, Diocle, Ophelione, Heraclide, Hicesio, Dionysio, Apollodoro Citiense, Apollodoro Tarentino, Praxagora, Plistonico, Medio, Dieuche, Cleophanto, Philistione, Asclepiade, Crateua, Petronio Diodoto, Iolla, Erasistrato, Diagora, Andrea, Mneside[106], Epicharmo, Damione, Sosimene, Tlepolemo, Metrodoro, Solone, Lyco, Olympiade Thebana, Philino, Petricho, Mictone, Glaucia, Xenocrate.

LIBRO XXV. CONTINENTUR

Naturae herbarum sponte nascentium; auctoritas herbarum[1]; de origine usus earum; qui Latine usus earum scripserint[2];

94. *lanaria*, TVd. *lainiana*, Ra. 95. *I, lactoris I*, Ra. *I, bactoris I*, V. *sive*, Td. 96. *de*, Ra. *in*, TVd. 97. *lingua herba*, Ra. *herba lingua*, TVd. 98. *de cribro, I*, Td. *de crebro I*, V. *de cerebro I, alibi de cribro*, Ra. 99. *pectine*, RTVad. Emend. Hard. 100. *notia*, Ra. *exedo I. notia*, V. *exedum sive notia*, Td. 101. *philanthropos*, Ra. *philanthropon*, Td. *philanthropo*, V. 102. *tordilon*, RVa. *tordilum*, d. *tordylium*, T. 103. *syreum*, Td. *yraeon*, V. *iracon*, R. *tracon*, d. 104. *silicia*, RVd. *silica*, T. *siliqua*, a. 105. *Apollodoro*, RTVd. *Apollodoto crito*, a. 106. *Marconiside*, Ra. Quod ad aliorum nominum varietates scripturae attinet, in hoc et proxime sequentibus libris, chartae parcendum ratus, eas omisi, lectore ad libros priores remisso.

Ad indicem libri XXV. adhibui RTVad.

1. *auctoritas herbarum*, RVa. *et auctoritas*, Td. 2. *De origine — scripserint*, a. *Qui latine usus earum scripserint*, R. *de origine qui usus earum scripserunt*, V. *Qui latine de origine usus earum scripserint*, Td. 3. Huic lemmati subiic. verba *de Graecis auctoribus qui herbas pinxerunt* Td, quae omitt. RVa. 4. *composuerint*, RVa. *scripserint*, Td. 5. *quare — inventae*, RVa. *herbae mirabiliter inventae, et quare minus exerceantur ea remedia*, Td. 6. *cynodorum*, Td.

quando ad Romanos ea notitia pervenerit[3]; qui primi Graecorum de his composuerint[4]; quare minus exerceantur ea remedia. Herbae mirabiliter inventae[5]. Cynorrodum[6], medicinae II; dracunculus caulis, I[7]; Britannica, V. De maxumo dolore. Nobilium herbarum inventores. Moly, III. Dodecatheos, I. Paeonia quae pentorobos[8] sive glycyside[9], I. Panaces Asclepion, II. Panaces Heraclion[10], III. Panaces Chironion, IV. Panaces Centaureon sive Pharnaceon, III. Heracleon siderion[11], IV[12]. Hyoscyamos quae Apollinaris sive altercum[13], genera II, medicinae III[14]. Linozostis sive parthenion sive Hermupoa quae Mercurialis[15], genera II, medicinae XXII. Achillea sideritis sive panaces Heracleum quae[16] millefolium aut[17] scopa regia[18], VI, medicinae III[19]. Teucria sive hemione[20] sive splenios, II. Melampodium sive elleborum quod veratrum, genera III; quomodo colligatur, quomodo probetur; medicinae ex nigro XXIV; quomodo sumendum; item in albo[21]; medicinae ex eo XXIII; observationes circa utrumque genus LXXXVIII; quibus non dandum[22]. Mithridatia, II. Scordotis[23] sive scordion[24], IV. Polemonia[25] sive philetaeria[26] sive chiliodynamus[27], VI. Eupatoria, I. Centaurion sive chironion, XX. Centaurion lepton sive libadion[28] quod fel terrae, XXII. Centauris[29] triorchis, II. Clymenos, II. Gentiana, XIII. Lysimachia, VIII. Artemisia sive parthenis sive botrys[30] sive ambrosia, V. Nymphaea[31] sive Heraclion sive rhopalon[32] sive madon[33], genera duo, medicinae XIV. Euphorbiae genera II, medicinae IV[34]. Plantagi-

7. Huic lemmati subiic. verba *de fonte stomacace* Td. 8. *pentoron*, Td. 9. *glycyside*, Hard. *glycides*, R. *glyciodes*, Va. *cyclioden*, Td. 10. *clionticum*, R. 11. *sive siderion*, Td. 12. Huic lemmati subiic. verba *de ampelo chironia I* Td, quae omitt. RVa. 13. *Hyoscyamus — altercum*, Ra. *Hyoscyamus quae Apollinaris sive cum*, V. *De alterco sive hyoscyamo*, Td. 14. *genera II, med. III, alibi IV*; R. *genum. medic. III, alibi IV*, a. *IIII. Genera V, med. III, alibi IIII*, V. Omitt. Td. 15. *quae Mercurialis*, omitt. Td. 16. *panaces Heracleum quae*, omitt. Td. 17. *aut*, Ra. *sive*, TVd. 18. *scopae regiae*, RTad. 19. *med. III*, om. d. 20. *hemioneo*, d. *hermione*, RVa (cod. Salmas. exerc. p. 914. a. C.) *hermioneo*, T. 21. *alvo*, V. *alogo*, Ra. 22. Hoc lemma superiori praemittunt RVa. 23. *scordotis*, RVa. *sive scordotin*, Td. 24. *scordion*, Td. *scordio*, RVa. 25. *sive polemonia*, Td. 26. *philetaeria*, d. *phylaterion*, RVa. *philicheria*, T. 27. *chilodynamia*, Td. 28. *libadeon*, Td. *levadeon*, Ra. *livadeon*, V. Emend. Hard. 29. *Centauris*, RVa. *Centaurium*, d. *Centaurum*, T. 30. *botrys*, a. *botry*, V. *botrion*, Td. Totum hoc lemma cum superiore om. R. 31. *Nympha*, Td. 32. *opalon*, Td. 33. *mallon*, R. *mallos*, TVad (cod. Salmas. exerc. p. 683. b. A.) Emend. Hard. 34. Huic lemmati subiic. verba *De camelea* Td.

*

nis genera II, medicinae XLVI. Buglossos, III. Cynoglossos, III. Buphthalmos[35] sive cachla[36], I. Herbae quas gentes invenerunt[37]: Scythice, III; hippace, III; ischaemone[38], II; cestros sive psychotrophon[39] quae Vettonica sive serratula[40], XLVIII; Cantabrica, II; consiligo, I; Iberis, VII. Herbae ab animalibus repertae: chelidonia, VI; canaria, I; dictamnon, VIII; pseudodictamnon sive chondris[41]. Quibus locis potentissimae herbae. Propter herbas in Arcadia lac potari. Aristolochia sive clematitis sive Cretica sive plistolochia sive lochia polyrrhizos quae[42] malum terrae, XXII. Argemonia[43], IV. Agaricum[44], XXXIII. Echios, genera III, medicinae II. Hierabotane sive peristereon[45] quae verbenaca, genera II, medicinae X. Blattaria, I. Lemonium[46], I. Pentapetes sive pentaphyllon sive chamaezelon[47] quae quinquefolium, medicinae XXXIII. Sparganion, I. Dauci genera IV, medicinae XVIII. Therionarca[48], II. Persolata[49] sive arcion[50], VIII. Cyclaminos quae tuber terrae, XII[51]. Cyclaminos cissanthemos, IV. Cyclaminos chamaecissos, III. Peucedanum, XXVIII. Ebulum, VI. Polemonia, I[52]. Phlomos quae verbascum, XV[53]. Phlomides, II. Lychnitis sive tryallis[54]. Thelyphonon[55] sive scorpio, I. Phrynion sive neuras sive poterion[56], I. Alisma[57] sive damasonium sive lyron[58], XVII. Peristereos, VI[59]. Antirrinon sive anarrinon[60] sive lychnis[61]

35. *Bustalmo*, Ra. 36. *calciam*, V. *calchan*, T. *calcan*, d. *calcion*, Ra. *cachlam*, Hard.; nos nominativum dedimus. 37. *invenerint*, V. 38. *scemone*, Td. *schemos*, a. *shemos*, V. *scemos*, d. Emend. Hard. 39. *psychrotripon*, V. *sycrotropon*, a. *pycrotropon*, T. *pyrotropon*, d. *cicrotropion*, R. Emend. Hard. 40. *serratura*, RTVad. Emend. Hard. 41. *chondris*, ita nos scripsimus. *condris*, RTad. *condryssum*, V. 42. *polyrrhizosque quae*, Salmas. de hyle p. 46. b. A. 43. *argemonia*, TVd. *ascemone*, Ra. 44. *agaricum*, Td. *agabricum*, V. *agabicum*, Ra. 45. *peristereon*, Hard. *aristereon*, RTVad. 46. *Molemonium*, RTad. *Melomonium*, V. Emend. Hard. 47. *chamaezelon*, V. *camezeleon*, Ra. *chameleon*, Td. 48. *Therionarcha*, T. *Theroniarca*, d. *Cheronarca*, Ra. *Cenonarca*, V. 49. *Persolata*, V. *Persolita*, Ra. *Persolidata*, Td. 50. *argion*, Ra (cod. Salmas. de hyle p. 53. a. D.) 51. Hoc lemma om. V. Ceterum ei verba *De amuleo* subiic. Td. 52. *Polemonia I*, Td. *philoque*, V. Omitt. Ra. 53. *Phlomos quae verbascum XV*, Ra. *Verbascum sive philomon*, Td. *Verbascum XV*, V. 54. *Phlomides II. phlomis sive lycinos sive gryallis*, V. *phlomides II. phlomides sive lyhcnios sive griallis*, a. *plomides II. phlomissi vel chegnios sive grallis*, R. *plomis sive lycnitis sive griallis*, d. *plomis sive lievitis sive griallis*, T. Nos hoc lemma ex 25, 121. emendavimus. 55. *thelyphonon*, Hard. *thelygonon*, RVa. *thelyphonos*, Td. 56. *poterion*, Hard. *poterrecton*, V. *potirecton*, T. *potervecton*, d. *potrae lecton*, R. *terre iecton*, a. 57. *Alisma*, Hard. *alema*, Ra. *aclina*, V. *alcima*, Td. 58. *lyron*, Td. *pyron*, Ra. *vyrron*, V. 59. *VI*, d. *VI*, *alibi V*, RTa. *III*, *alibi V*, V.

agria, III. Euplia[62], I. Pericarpum, genera II, medicinae II. Nymphaea Heraclia, II. Lingulaca[63], I. Cacalia[64] sive leontice[65], III. Callithrix, I[66]. Hyssopum, X[67]. Lonchitis, IV. Xiphion sive phasganion, IV. Psyllion sive cynoides[68] sive crystallion[69] sive sicelicon[70] sive cynomyia, XVI[71]. Thrysellion, I[72]. Remedia oculorum[73]. Anagallis sive corchoron[74] quae ferus[75] oculus, genera II, medicinae VI[76]. Aegilops, II. Mandragoras[77] sive circaeon[78] sive morion sive hippophlomon[79], genera II, medicinae XXIV[80]. Cicuta, XIII. Crethmos[81] agrios, I. Molybdaena, I. Capnos prima[82] quae pedes gallinacei[83], I. Capnos fruticosa, III. Acoron sive agrion[84], XIV. Cotyledon, genera II, medicinae LXI. Aizoum maius sive buphthalmon sive zoophthalmon sive stergethron[85] sive hypogeson[86] sive ambrosion[87] sive amerimnon quae sedum magnum aut oculus[88] aut digitellus, medicinae XXXI. Aizoum minus sive erithales[89] sive trithales[90] sive chrysothales[91] quae isoetes[92] aut sedum, medicinae XXXII. Andrachle agria quae inlecebra[93], XXXII. Erigeron sive pappos sive acanthis[94] quae senecio, VIII. Ephemeron, II. Labrum Venereum, I. Batrachion quae ranunculus sive strumos, genera IV, medicinae XIV[95]. Stomatice, genera II. Summa: medicinae et historiae et observationes MCCXCII.

60. *anarrhinon*, V (cod. Salm. prolegg. ad hylen p. 25.) *paranarrinon*, R. *panarinon*, a. *perarinon*, Td. 61. *lychnis*, d (cod. Salm.) *lycinis*, a. *lignis*, RTV. 62. Salm. recte videtur coniecisse *euclia*. 63. *Lingulaca*, Va. *lingulaga*, R. *lingulata*, d. *ligulata*, T. 64. *Cacalis*, V. *Calcala*, Td. *Caccalici*, Ra. Emend. Hard. 65. *leantice*, Td. *leantlide*, Ra. *leantilia*, V. Emend. Hard. 66. *I*, V. *XX*, RTad. 67. *XX*, V. 68. *cynoides*, V. *cynoida*, Td. *cynois*, Ra. 69. *crystallion*, ita nos scripsimus. *chysallion*, Ra. *chrysallion*, V. *chryssallion*, T. *cysallion*, d. 70. *sive sicelicon*, om. V. 71. *XVI*, V. *I*, RTad. 72. *Thrysellion I*, V. *Rhysellium*, Td. Omitt. Ra. 73. *Remedia oculorum*, a. Omitt. RTVd. 74. *corchoron*, Hard. *acoron*, TVad. *acaron*, R. 75. *felix*, Vd. *fetis*, Ra. *fellis*, T. Emend. Hard. 76. *VI*, V. *III*, Rad. *II*, T. 77. *Mandragora*, Td. 78. *Circeon*, T. *Circelon*, Rd. *tircelon*, a. *cyscelon*, V. Emend. Hard. 79. *hyppoplomon*, V. *hippophlomi*, RTad. 80. *XXIV, alibi XIIII*, RTVad. 81. *Crethmos*, T. *Cremnos*, RVad. 82. *prima*, Ra. *pruna*, V. *trima*, d. *truna*, T. 83. *quam pedes gallinaceos*, Td. 84. *agrion*, d. *acrion*, RTa (cod. Salmas. de hyle p. 36. b. B.) *acorion*, Salmas. V. 85. *histergethron*, RTad. *haestergethron*, V. Emend. Hard. 86. *hypogeson*, ita nos scripsimus. *hespegeton*, V. *speieccon*, Td. *spegeton*, Ra. 87. *sive ambrosion*, om. V. 88. *autobulus*, T. 89. *eritheles*, V. *eritelis*, RTad. Emend. Broter. 90. *pritheles*, RTVad. Emend. Broter. 91. *erysithales*, RTad. *erythales*, V. Emend. Broter. 92. *issetes*, a. *issetis*, RTd. *ipsetis*, V. Emend. Broter. 93. *illecebra*, d. *lecebra*, RT. *lacebra*, a. Totum hoc lemma om. V. 94. *acanthis*, T. *acethis*, V. *achamantis*, Rad. 95. *XIV, alibi XIII*, TVad.

Ex Auctoribus: C. Valgio[96], Pompeio Lenaeo, Sextio Nigro qui Graece scripsit, Iulio Basso qui item, Antonio Castore, Cornelio Celso, Fabiano[97].

Externis: Theophrasto, Apollodoro, Democrito, Iuba, Orpheo, Pythagora, Magone, Menandro qui βιόχρηστα, Nicandro, Homero, Hesiodo, Musaeo, Sophocle, Xantho, Anaxilao.

Medicis: Mnesitheo, Callimacho, Phania physico, Timaristo, Simo, Hippocrate, Chrysippo, Diocle, Ophelione, Heraclide, Hicesio, Dionysio, Apollodoro Citiense, Apollodoro Tarentino, Praxagora, Plistonico, Medio, Dieuche, Cleophanto, Philistione, Asclepiade, Crateua, Petronio Diodoto, Iolla, Erasistrato, Diagora, Andrea, Mneside, Epicharmo, Damione, Sosimene, Tlepolemo, Metrodoro, Solone, Lyco, Olympiade Thebana, Philino, Petricho, Mictone, Glaucia, Xenocrate.

LIBRO XXVI. CONTINENTUR

Reliquae per genera medicinae. De novis morbis. Quid sint lichenes; quando primum in Italia coeperint; item carbunculus; item elephantiasis; item colum. De nova medicina. De Asclepiade medico; qua ratione medicinam veterem mutaverit[1]. Contra magos. Lichen, medicinae v. Proserpina, i. Bellis, ii. Condurdum, i. Bechion sive arcion[2] sive chamae-

96. *C. Valgio*, ita nos scripsimus. *Sexto Volgio, alibi Gaio*, V. *Sexto Valgio*, Td. *Sexto Gallio*, Ra. 97. *Fabiano*, V. Omitt. RTad.

Ad indicem libri XXVI. adhibui RTVad.

1. *mutaverit*, Broterius. *mutaverint*, RVa. *mutaverunt*, Td. 2. *sive arcion*, cod. Salmas. de hyle p. 53. a. F. *sive archion*, RTad. *quae salvia sive archion*, V. 3. *quae saliva sivae sativa*, V. 4. *Modion*, V. 5. *syron I*, TVd. *stroni*, R. *estroni*, a. 6. *Amomon*, Hard. *amonon*, Ra. *Molon amonon*, V. *Molonamenon*, Td. 7. *anabasis*, Salmas. T. *mabasis*, V. *mabassis*, Rd. *mabarsis*, a (cod. Salmas. de hyle p. 48. b. D.) 8. *Gaetim*, a. 9. *Hermonium*, Td. 10. *sive veneticotonea*, Td. 11. *Tocchas*, Ra. *Thoecas*, V. *Theocas*, Td. Emend. Hard. 12. *Astragalus*, Ra. *Astragalum*, TVd. 13. *VI*, TVd. *III*, Ra. 14. *Ledon*, Td. 15. *sive orobethron*, Hard. *sive oborothrum*, T. *sive obotum*, Vd. *est utero potum*, Ra. 16. *genera — VIII*, Td. *clarum medicutit*, R. *clarum mediscutit*, a. Om. V. 17. *Potamogeton*, T. 18. *Patatice*, Ra. 19. *ceracia*, RT. 20. *sive lycoron*, R. *sive lychoron*, a. *sive clyceron*, Vd. Emend. Hard.; om. T. 21. *doribethron*, T. *dorypetron*, RVad. 22. *thoribetron*, Td. *thorypetron*, RVa. 23. *Epithymon*, TV (cod. Salmas. exerc. p. 909. b. F.) *Ephytimon*, R. *Epytimon*, a. *Epitimon*, d. 24. *hippopheos*, Salmas. T. *hippotheos*, a (cod. Salmas.) *hippoteos*, d. *hypoteos*, R. *hippotheon*, V. 25. *Tithymalos characias — cyparissias XVIII.* Haec in codd. misere sunt corrupta et propter cognomines herbas traiecta, unde cum Harduino et Broterio eum

leuce quae tussilago, III. Bechion quae salvia[3], IV. Molon[4] sive syron[5]. Amomon[6], III. Ephedra sive anabasis[7], III. Geum[8], III. Tripolion, III. Gromphaena. Malundrum, II. Chalcetum, II. Molemonium[9], I. Halus sive cotonea[10], V. Chamaerops, I. Stoechas[11], I. Astragalus[12], VI[13]. Ladanum[14], XVIII. Chondris sive pseudodictamnum, I. Hypocisthis sive orobethron[15], genera II, medicinae VIII[16]. Laver sive sion, II. Potamogiton[17], VIII. Statice[18], III. Ceratia[19], II. Leontopodion sive leuceoron[20] sive doribethron[21] sive thorybethron[22]. Lagopus, III. Epithymon[23] sive hippopheos[24], VIII. Pycnocomon, IV. Polypodion, III. Scammonia, VIII. Tithymalos characias. Tithymalos myrtites sive caryites, XXI. Tithymalos paralius sive tithymalis, IV. Tithymalos helioscopios, XVIII. Tithymalos cyparissias, XVIII[25]. Tithymalos platyphyllos sive corymbites sive amygdalites, III. Tithymalos dendroides sive cobios sive leptophyllos, XVIII. Apios ischas[26] sive raphanos agria, II. Crethmon[27], XI. Cachry. Anthyllion, II. Anthyllis[28], II. Cepaea, I. Hypericon sive chamaepitys sive corison[29], IX. Caros sive hypericon[30], X. Callithrix, I. Perpressa, I. Chrysanthemum[31], I. Anthemis, I. Silaus, I[32]. Herba Fulviana. Inguinalis sive argemo[33]. Chrysippeos[34], I. Orchis sive serapia, V. Satyrion, III[35]. Satyrion[36] Erythraicon[37], IV. Lappago sive mollugo[38], I. Asperugo, I. Phycos[39] quod fucus marinus, genera III[40]. Lappa

singularum plantarum ordinem, quem ipse Plinius 26, 62 – 71. habet, sum secutus. *Tithymalus paralius cazarias. Tith. myrt. sive caryctis XXI. Tith. paralium sive tithymalis IV. Tith. helioscopium XVIII. Tith. ciparissia XVIII*, Td. *Tith. helescopios XVIII. Tith. myrtites sive charictis XXI. Tith. myrtites sive paralius sive tithymalis IV. Tith. caparatias XVIII*, a. *Tithymalos myrtites sive charicus XXI. Tith. myrtites sive parhalius sive tithymallis IV. Tithym. heloscopios XVIII. Tithym. capparitias XVIII*, R. *Tithymalus paralius sive tithymalis myrtites sive charyotis XXI. Tith. paralius heloscopios XVIII. Tithym. cyparitias XVIII*, V. 26. *Apios isscia*, V. *Aptos scyllas*, R. *Aptoscyllas*, a. *Napiosischa*, Td. Emend. Hard. 27. *Crethmon*, T. *Cretem*, d. *Chretamon*, Ra. *Chretamon sive creton*, V. 28. *Canthillion* et *Canthillis*, RTVad. Emend. Hard. 29. *Corison*, V. *Corisson*, Ra. *Coriscon*, cod. Salmas. exerc. p. 420. a. D. *Corysson*, Td. 30. *Caros sive hyperico*, RVa. *Caro sive hyperico*, libri ap. Salmas. exerc. p. 420. a. F. *Hyperico caros*, Td. 31. *Chryxamenum*, a. 32. *I*, omitt. Ra. 33. *Arcemo*, RVa. *Argemonio*, Td. 34. *Chrysippius*, Td. 35. *III*, om. V. 36. *Satyrion*, RTd. *sive*, Va. 37. *erythraicon*, T. *erithrecon*, Ra. *erithecron*, d. *cery threcon*, V. 38. *moltycho*, a. *olitigo*, R. 39. *Phycos*, RV. *Thycos*, d. *Alopecos*, Td. 40. *quod fucus marinus, genera III*, d. *quod fucus marinus*, T. *genera III, quod fucus murinu*, Ra. *gen. III, quod fucus murinus, med. V*, V. *III. genera quod fucus marinus*, cod. Salmas. exerc. p. 805. b. E.

boaria. Geranion sive myrrhis[41] sive myrtis[42], genera III, medicinae VI. Onothera[43] sive onuris[44], III. Acte sive ebulum. Chamaeacte. Hippuris sive ephedron sive anabasis quae equisaetum[45], genera III[46], medicinae XVIII. Stephanomelis[47]. Erysithales, I. Polycnemon, I. Arsenogonon, I. Thelygonon[48], I. Mastos[49], I. Ophrys[50], I. Summa: medicinae et historiae et observationes MXVIIII[51].

Ex Auctoribus: M. Varrone, C. Valgio, Pompeio Lenaeo, Sextio Nigro qui Graece scripsit, Iulio Basso qui item, Antonio Castore, Cornelio Celso.

Externis: Theophrasto, Apollodoro, Democrito, Iuba, Orpheo, Pythagora, Magone, Menandro qui βιόχρηστα, Nicandro, Homero, Hesiodo, Musaeo, Sophocle, Xantho, Anaxilao.

Medicis: Mnesitheo, Callimacho, Phania physico, Timaristo[52], Simo, Hippocrate, Chrysippo, Diocle, Ophelione, Heraclide, Hicesio, Dionysio, Apollodoro Citiense, Apollodoro Tarentino, Praxagora, Plistonico, Medio, Dieuche, Cleophanto, Philistione, Asclepiade, Crateua, Petronio Diodoto, Iolla, Erasistrato, Diagora, Andrea, Mneside, Epicharmo, Damione, Tlepolemo, Metrodoro, Solone, Lyco, Olympiade Thebana, Philino, Petricho, Mictone, Glaucia, Xenocrate.

41. *myrrhis*, d. *myris*, RTVa. 42. *myrtida*, Td. 43. *Onothera*, Td (cod. Salmas. de hyle p. 31. b. C.) *Orothera*, a. *Orothea*, R. *Osthera*, V. 44. *onear*, RVa. *onearim*, d. *onearis*, T. *onea*, codd. Salmas. Emend. Hard. 45. *Hippuris — equisaetum*, RVa (*anabusis*, Ra. *equisetum*, Va.) *Hippuris quae equisetum. Hippuris sive ephedron sive anabasin*, T. *Hippuris sive ephedron sive anabasin*, d. 46. *III* et *XVIII*, Tad. *IIII* et *XVIII*, R. *IIII* et *XVII*, V. 47. *stephanomelis*, V. *stephanomellis*, RTad. 48. *Thelygonon*, Td. *Thelygonon aliud*, RVa. 49. *masios*, a. *massios*, R. 50. *obris*, R. 51. *MXIX*, TVd. *CCXVIII*, R. *CXXVIII*, a. 52. *Timarcho*, RVa.

Ad indicem libri XXVII. adhibui RTVad.

1. *Aconitum*, V. *Aconito*, RTad. 2. *thelyphonon*, TV. *tethinono*, Rad. 3. *cammorum*, T. *camaron*, V. *pammanon*, R. *pammaron*, a. *pamaron*, d. 4. *pardalianches*, T. *pardalianche*, RVad. 5. *Heraton*, ad. *eratho*, R. 6. *IV*, Td. 7. *I*, Ra. *III*, V, *XXIX*, Td. 8. *Alypon I*, omitt. Ra. 9. *Alsine ad eadem quae elexine V*, Ra. *alsinea. eadem quae helixine V*, V. *Salsine sive alsine V. Myosotis I*, Td. 10. *ascyron*, TV. *aschyron*, R. *archiron*, a. *achiron*, d. 11. *Angonis*, TVd. *Anconis*, Ra. Emend. Hard. 12. *Anagyros*, V. *Anagiros*, R. *Anacyros*, a. *Anagron*, T. *Anagro*, d. 13. *acopon*, Hard. *Acoton*, codd. 14. *VI*, V. 15. Huic lemmati pessime subiic. verba *Aristogiton I* Td ex 27, 31. — 16. *Aphraryne*, V. *Athrarine*, a. *atharine*, R. 17. *amiliacocaraos*, V. 18. *arcturum*, Td. *arctyron*, R. *artyron*, a. *archirum*, cod. ap. Salmas. de hyle p. 53. a. E. *carturon*, V. 19. *Asplenos*, RVa (codd. Salmas. exerc.

LIBRO XXVII. CONTINENTUR

Reliqua genera herbarum. Medicinae ex his. Aconitum [1] sive thelyphonon [2] sive cammoron [3] sive pardalianches [4] sive scorpion; medicinae IV. Aethiopis, IV. Ageraton [5], IV. Aloe, XXIX [6]. Alcea, I [7]. Alypon, I [8]. Alsine ad eadem quae helxine, V [9]. Androsaces, VI. Androsaemon sive ascyron [10], VI. Ambrosia sive botrys sive artemisia, III. Anonis [11] sive ononis, V. Anagyros [12] sive acopon [13], III [14]. Anonymos, II [15]. Aparine [16] sive omphacocarpos [17] sive philanthropos, III. Arction sive arcturum [18], V. Asplenon [19] sive hemionios [20], II. Asclepias, II. Aster sive bubonion, III. Ascyron et [21] ascyroides, III. Aphaca [22], III. Alcibium, I. Alectorophus quae crista, II. Alum [23] quod symphyton petraeum [24], XIV. Alga rufa, I. Actaea, I. Ampelos agria, IV. Apsinthium, genera IV [25], medicinae XLVIII. Apsinthium marinum sive Seriphium [26]. Ballotes [27] sive [28] porrum nigrum, III. Botrys sive ambrosia sive artemisia, I. Brabyla [29], I. Bryon marinum, V. Bupleuron, I. Catanance, I. Cemos [30], I. Calyx [31], III. Calyx [32] sive anchusa sive onoclea [33], II. Circaea [34], III. Cirsion [35], I. Crataegonon, genera II, medicinae VIII. Crocodileon, II. Cynosorchis [36] sive orchis, IV. Chrysolachanum, genera II, medicinae III. Coagulum terrae, II. Culicus [37] sive strumus sive strychnos [38], VI. Conferva, II. Coccum Cnidium, II. Dipsacos [39], III. Dryopteris, II. Drabe [40], I. Elatine [41], II. Empetros quam nostri [42] calcifragam*, IV. Epipa-

p. 914. a. B.) *Asplenon*, Td. 20. *centumus*, T. *centumos*, d. 21. *sive*, Td. 22. *Aphaca*, R. *Haplica*, a. *Raphaca*, V. *Afacata*, T. *Afacaten*, d. 23. *Alum*, Td (cod. Salmas. prolegg. ad hylen.) *Alium*, RVa. 24. *pactrion*, Ra. 25. *III*, Vd. 26. *Seriphium*, Td. *Seriphinis*, a. *seryphymis*, R. *scysphymis*, V. 27. *Ballote*, cod. Salmas. prolegg. ad hyl. p. 12. *Ballotem*, Td. *Callites*, Ra. *Balliste*, V. 28. *sive*, V. Omitt. RTad. 29. *Brabylla*, V. *Brabila*, T. *Brabilla*, d. *Drabilla*, Ra. 30. *Eccemos*, d. *Ecchemos*, T. 31. *Calix*, V. *Calya*, Ra (cod. Salmas. exerc. p. 764. a. D.) *Calsa*, Td. 32. *Calyx*, R. *Calix*, Va. *Caulis*, Td. 33. *onoclea*, Hard. ad 27, 59. ex Dioscoride 4, 23. *rhinoelia*, R. *rhinola*, V. *rimnoelia*, a. *rinodia*, T. *rimodia*, d. 34. *Circica*, a. *Cirica*, R. *Ciricea*, V. 35. *Circision*, Td. *Cyrtiun*, V. *Circeon*, R. *Cirteon*, a. Emend. Hard. 36. *Cynosarcima*, Td. 37. *Culicus*, Td. *Cucullus*, V. *Coaculum*, R. *Coacullum*, a. 38. *stricnus*, T. *irucnos*, V. *sticnus*, d. *thracto*, R. *thracno*, a. 39. *Dipsacos*, T. *Dyspacus*, d. *Disacos*, V. *Dispascos*, R. *Dispacos*, a. 40. *Drabe*, ita nos scripsimus. *Draebe*, V. *Dragbe*, R. *Dragbae*, a. *Dreffone*, Td. 41. *Elatine*, Ra. *et latine*, V. *Elasine*, Td. 42. *quam nostri*, V (cod. Salmas. exerc. p. 912. a. E.) *quam nos nostri*, R. *quae nostri*, a. *quae*, Td. *) *calcifragam*, cod. Salmas. *calcifraga*, RTVad.

ctis[43] sive elleborine, II. Epimedion, III. Enneaphyllon, III. Filicis[44] genera duo quam Graeci pterim, alii[45] blachnon[46], item thelypterim[47], nymphaeam[48] pterim[49] vocant, XI. Femur bubulum. Galeopsis[50] sive galeobdolon[51] sive gallio, VI. Glaux[52], I. Glaucion[53], III. Collyrion, medicinae II. Glycyside sive paeonia sive pentorobon[54], XX. Gnaphalium sive chamaezelon, VI. Gallidraga, I. Holcus[55] sive aristis[56]. Hyosiris[57], I. Holosteon, III. Hippophaeston[58], VIII. Hypoglossa, I. Hypecoon[59]. Idaea, IV. Isopyron sive phasiolon[60], II. Lathyris, II. Leontopetalon aut rhapeion[61], II. Lycapsos, II. Lithospermon sive exonychon[62] sive diospyron sive heracleos, II. Lapidis[63] muscus, I. Limeum, I. Leuce sive mesoleucium sive leucas[64], III. Leucographis, V. Medion, III. Myosota sive myosotis, III. Myagros, I. Nyma, I. Natrix, I[65]. Odontitis, I. Othonna, I. Onosma[66], I. Onopordon[67], V. Osyris[68], IV. Oxys, II. Polyanthemum sive batrachion[69], III. Polygonos[70] sive polygonatos[71] sive thalassias[72] sive carcinethron sive clema sive myrtopetalos quae sanguinaria, sive orios[73]; genera IV, medicinae XL. Pancratium, XII. Peplis sive syce sive meconion sive mecon aphrodes[74], III. Periclymenon, V. Pelecinos, I. Polygala, I. Poterion[75] sive phrynion[76] sive neuras[77], IV. Phalangites[78] sive phalangion sive leucacanthon[79], IV. Phyteuma, I. Phyllon, I. Phellandrion, II. Phalaris[80], II. Polyrrizon, V[81]. Proserpinaca[82], V. Rheucy-

43. *Epipactis*, Td. *Ephicactis*, Ra. *Epicastis*, V. 44. *Filicis*, Td. *Felicis*, V. *Pelicis*, Ra. 45. *pherima*, *LII*, Ra. *pterin li*, V. *pterima sive*, Td. 46. *blaron*, Ra. *biachron*, T. *biacron*, d. *braron ali*, V. Emend. Hard. 47. *ptelipterim*, RT. *pteripterim*, a. *ptheripterim*, d. *phtheisphtherin*, V. Emend. Hard. 48. *nympheum*, RTad. *s. phacum*, V. Emend. Hard. 49. *pterica*, Ra. Emend. Hard. Omitt. Td. 50. *Galeopsis*, d. *Galempsis*, T. *et gamemfis*, V. *et camempsis*, Ra. 51. *galeobdolon*, Ra. *galec I, dolion*, V. *obdolon*, Td. 52. *Glaus*, T. *Glavis*, *alibi glaba*, V. 53. *Glation*, a. 54. *pentorobon*, V. *pinrobon*, Ra. *pentoboron*, Td. 55. *Holcas*, RVa. 56. *aristis*, TVa. *adristis*, R. *aristas*, d. 57. *Hyoseris*, Ra. *Hysoseris*, V. *Hysiris*, d. *Hysoris*, T. 58. *Hypophesteon*, RVa. 59. *Hypocon II. s. hycoon*, V. 60. *phasiolon*, ita scribendum. *phaselion*, Td. *phasileon*, V. *prapiadion*, Ra; vid. not. seq. 61. *rhapeion*, ita scribendum. *prapriaron*, V. *prapadion*, Td. Totum lemma cum superiori omitt. Ra; vid. not. 60. 62. *exonychon*, RVa. *exconycon*, Td. 63. *Lapidis*, d. *Lapis*, T. *Lapsidis*, V. *Lapsidi*, Ra. 64. *mesoleucium sive leucas*, V. *mesoleutum sive leucas*, R. *mesoleuciu sive leucas*, a. *mesopoleucton*, T. *mesoleuctan*, d. 65. *Nyma I. Natrix I*, Td. *Nygrma I. Natrys I*, V. *Bnatris I. Nugam I*, Ra. 66. *Onosma*, Hard. *Onoma*, RTVad. 67. *Onopradon*, TV. *Onoprandon*, Rad. Emend. Hard. 68. *Ospris*, Td. 69. *batrachios*, Va. 70. *Polygonos*, RVa. *Polygonon*, Td. 71. *polygonatos*, ita nos scripsimus. *polygonos*, RVa. *calipogonona*, Td. 72. *thalattas*, V. *thalacias*, Ra. *halattada*, Td.

ma[83], XXXVI. Reseda, II. Stoechas, III. Solanum quam Graeci strychnon[84], II. Zmyrnion[85], XXXII. Sinon, II. Telephion, IV. Trichomanes, V. Thalictrum[86], I. Thlaspi sive Persicon sinapi[87], IV. Trachinia, I. Tragonis sive tragion, I[88]. Tragos sive scorpio[89], IV. Tragopogon sive come[90], I. De aetatibus herbarum. Quomodo cuiusque vires efficaciores. Gentium vitia diversa. Summa: medicinae et historiae et observationes DCII.

Ex AUCTORIBUS: Gaio Valgio[91], Pompeio Lenaeo, Sextio Nigro qui Graece scripsit, Iulio Basso qui item, Antonio Castore, Cornelio Celso.

EXTERNIS: Theophrasto, Apollodoro[92], Democrito, Aristogitone, Orpheo[93], Pythagora, Magone, Menandro qui βιόχρηστα scripsit, Nicandro.

MEDICIS: Mnesitheo, Callimacho, Timaristo, Simo, Hippocrate, Chrysippo, Diocle, Ophelione, Heraclide, Hicesio, Dionysio, Apollodoro Citiense, Apollodoro Tarentino, Praxagora, Plistonico, Medio, Dieuche, Cleophanto, Philistione, Asclepiade, Crateua, Petronio[94] Diodoto, Iolla, Erasistrato, Diagora, Andrea, Mneside, Epicharmo, Damione, Tlepolemo, Metrodoro, Solone, Lyco, Olympiade Thebana, Philino, Petricho, Mictone, Glaucia, Xenocrate.

Emend. Hard. 73. *sive orios*, RVa. Omitt. Td. 74. *sive mecon aphrodes*, ita nos scripsimus. *sive mecona sive aprodes*, Ra. *sive meuconia sive aphrodes*, V. *sive mecona aphrode*, T. *aprode*, d. 75. *poterion*, Hard. *potireton*, RTVad. 76. *phrynion*, Hard. *parynion*, Td. *potriem*, Ra. *tetrien*, V. 77. *neuras*, Td. *neurada*, RVa. 78. *phalangitis*, Td. *Aetpthalagites*, V. *Aetpaligitis*, R. *Aetphaliagitis*, a. 79. *leucanthemum*, Td. 80. *Peleri*, Ra. *Pheleri*, V. *Phalerithyrsum*, Td. Emend. Hard. 81. Hoc lemma omitt. Ra. 82. *Proserpinaca*, T. *Proserpina*, RVad. 83. *Rheucyma*, Voss. ad Mel. III. 5. p. 802. *Peucyma*, V. *Rechoma*, Ra. *Recoma*, Td. *Rhecoma*, codex Salmas. exerc. p. 560. b. A. 84. *strychnon*, V. *eryxo*, RTad. 85. *Zmyrmion*, V. *Smyrmion*, Ra. *Smyrnion*, Td. De littera z vid. ad 32, 151. 86. *Thalictrum*, ita nos scripsimus. *Tharitrum*, V. *Charitune*, R. *Clariturc*, a. *Tharitruum*, d. *Thalitrium*, T. 87. *Thaipi s. Thyaspi per siconnapi*, V. *Thalapisaenexpersicon Nympha*, R. *Thalapiscnexpersicon nympha*, a. *Thicaspi sive thiapsi persiconnaps*, Td. Nos lemma emendavimus e Dioscor. 3, 185. 88. *Tragonis sive tragion IV*, Td. *Thraconi*, R. Omitt. Va. 89. *Tragos sive scorpio*, RTd. *Thracom sive scorpio*, a. *Thracon sive scorpio*, V. 90. *Tragopogon sive come*, d. *Thragopon s. come*, V. *Tragopodon sive come*, T. *Gracologon sive comae*, a. *Gracologon sive comedia etatibus*, R. 91. *G. Valgio*, V. Omitt. RTad. 92. *Apollodoto*, RTVd. *Apollodoto qui item*, a. *Apollodoro Citiense*, βγ. 93. *Orpheo*, Ra. *Aristocron*, TVd. 94. Hoc nomen cum sequenti omitt. RVa.

LIBRO XXVIII. CONTINENTUR

Medicinae ex animalibus. Ex homine remedia contra magos[1]. An sit in medendo verborum aliqua vis. Ostenta et sanciri et depelli. Ex viro medicinae et observationes ccxxvi, puero viii[2], muliere xli[3]. Ex peregrinis animalibus: elephanto viii, leone x, camelo x, hyaena lxxxix, crocodilo xix[4], crocodilea xi, chamaeleone xv, scinco iv, hippopotamo vii, lynce v. Medicinae communes ex animalibus feris aut eiusdem generis placidis. Lactis usus et observationes liv[5], de caseis xii, butyro xxv, oxygala i. Adipis usus et observationes lii. De sebo, de medulla, de felle, de sanguine[6]. Privatae ex animalibus medicinae digestae in morbos: ex[7] apro xii[8], sue ix[9], cervo iii, lupo xxvii, urso xxiv, onagro xii, asino lxxvi, polea iii, equifero xi, eculei coagulo i, equo xlii, hippace i, bubus feris ii, bove lxxxi, tauro liii, vitulo lix, lepore lxiv, volpe xx, mele ii, fele v, capra cxvi, hirco xxxi, hoedo xxi. De glutino taurino probando, et medicinae ex eo vii[10]. Summa: medicinae et historiae et observationes mdclxxxii.

Ex Auctoribus: M. Varrone, L. Pisone, Fabiano, Valerio Antiate, Verrio Flacco[11], Catone censorio, Servio[12]

Ad indicem libri XXVIII. adhibui RTVad.

1. Hoc lemma pone *depelli* collocant RVa. 2. *infante, puero VIII*, Td. 3. *XLI*, RTd. *LXI*, Va. 4. *XIX*, VTd. *XXI*, Ra. 5. *LVII*, V. 6. Hoc lemma omitt. RVa. 7. *ex*, RVa. *de*, Td. 8. *XII*, RTad. *XLI*, V. 9. *sive IX*, V. *sue LX*, ad. *sive LX*, R. Codices Td brevem hunc animalium indiculum mire pertubatum et interpolatum exhibent; singularum lectionum varietatem apponere longum videbatur. 10. *De glutino — VII*, RVa. *De generibus morborum, medicinae*, Td. 11. *Fabiano — Flacco*, Hard. ex edd. vett., quae tamen *Verre* pro *Valerio* exhibent. *Antiate Fabio verio* (*verto*, a. Omitt. TVd.) *Verrico Fabiano*, RTVad. 12. *Sergio*, RTVad. 13. *Bitho*, RVa (liber optimus Salmasii exerc. p. 20. b.D.) *Bytho*, Td. 14. *Opilio*, Hard. *Ophilio*, RTad. *Rabilio medico*, *Ophilio*, V. 15. *μύρωσιν*, Reines. var. lect. II. 6. p. 165. *myrsin*, T. *mismi*, R. *et myr*, V. *et mysini*, a. *et mys*, d. 16. Scribendum videtur *Meleto*. 17. *ἰδιοφυῆ*, Reines. var. lect. II. 1. p. 126. Lob. Aglaoph. p. 748. sq. coll. Schneider. ad Nicand. Ther. schol. 823. p. 206. *Diopios*, R. *Diophios*, TVd. *diuphios*, a. 18. *Zmyrneo*, T. *Smyrnaeo*, RVad. 19. *Scepso*, TVd. Omitt. Ra. 20. *Icetida*, Hard. *Ichatide*, R. *Ichatida*, Vad. *Ichatica*, T. 21. *Apelle medico*, RV. *Apellaea medico*, ad. Om. T. 22. *dynameon*, T. *dynamion*, R. *denamion*, a. *dydamion*, V. *dadamion*, d.

Ad indicem libri XXIX. adhibui RTVad.

1. *medico*, RTa. Omitt. Vd. 2. *et*, V. 3. *Herophilo*, om. V. 4. *De*, Ra. *et de*, Td. Om. V. 5. *viris*, Td. 6. *Quotiens*, RVa. *et quotiens*, Td. 7. *antiqui*, V. 8. *sequentibus*, RTVad, quod nos emendavimus. Ceterum hic locus primus est indicis huius libri, ubi Plin. lectores ad eadem remedia in sequenti

Sulpicio, Licinio Macro, Celso, Massurio, Sextio Nigro qui Graece scripsit, Bitho[13] Dyrracheno, Opilio[14] medico, Granio medico.

Externis: Democrito, Apollonio qui μύρωσιν[15], Mileto[16], Artemone, Sextilio, Antaeo, Homero, Theophrasto, Lysimacho, Attalo, Xenocrate, Orpheo qui ἰδιοφυῆ[17], Archelao qui item, Demetrio, Sotira, Laide, Elephantide, Salpe, Olympiade Thebana, Diotimo Thebano, Iolla, Andrea, Marcione Zmyrnaeo[18], Aeschine medico, Hippocrate, Aristotele, Metrodoro Scepsio[19], Icetida[20] medico, Apelle medico[21], Hesiodo, Dalione, Caecilio, Bione qui περὶ δυνάμεων[22], Anaxilao, Iuba rege.

LIBRO XXIX. CONTINENTUR

Medicinae ex animalibus. De origine medicinae. De Hippocrate. Quando primum clinice, quando primum iatraliptice. De Chrysippo medico[1]. De[2] Erasistrato. De empirice. De Herophilo[3]. De[4] reliquis inlustribus medicis[5]. Quotiens[6] ratio medicinae mutata sit. Quis primus Romae medicus et quando. Quid de medicis antiquis[7] Romani iudicaverint. Vitia medicinae. Remedia ex lanis xxxv et sequenti libro[8] xxv. lx, oesypo xxxii, sequenti libro xx. lii[9], ovis xxii, sequenti li-

libro commemorata ablegat, idem faciens in indice libri XXX., ubi lectorem librum XXIX. conferre iubet. Scilicet cum in his duobus libris, uti inscriptio indicum docet, medicinas ex animalibus enarraturus esset, ut modo horum ipsorum, modo morborum ordinem sequeretur, optimum lectorique commodissimum ei esse videbatur, si animalia, unde remedia petenda essent, in hoc indice cum numero remediorum enumeraret, sed cum eadem animalia propter alios morbos in sequenti quoque indice nominare deberet, numerum remediorum iisdem animalibus in sequenti libro tributorum in hoc indice statim adderet. Ita factum est, ut lector uno obtutu et huius et sequentis libri indice perlecto cognosceret, quot medicinae singulis animalibus deberentur. „Apparent autem in his numeris huius et sequentis libri permulta menda, adeoque in illis addendis redigendisque in unam summam sese prodit librariorum somnolentia, ne turpem ignorantiam dicamus, ut essent qui tria et tria septem efficere scriberent. Quaedam porro harum mendarum ex collatione indicis utriusque libri corriguntur, aliae vero in utroque reperiuntur et alia ratione sanandae sunt." Collatores mei Toletani. Quae omnia cum non perpenderet Hard. multaque in his partibus et huius et sequentis libri indicum interpolata videret, eas ut prorsus subditicias damnavit et suo loco omissas ad calcem notarum libri XXIX. descripsit. Magnum vero hunc taediique plenum laborem, ad quem modo digitis oculisque, non ingenii acumine opus fuit, Plinium docto alicui liberto vel servo mandasse probabile est, cum ipsi, homini in plurimis rebus occupatissimo, ad eum conficiendum vix otium suppeteret. 9. *XX. LII*, V. *XXII. LIV*, Td. *XXIIII*, Ra.

bro XLIIII. LXV[10]. Quae sitista[11] ova[12]. De serpentium ovis[13]. De commageno[14] conficiendo; medicinae ex eo IV et sequenti libro V. VIIII[15]. Remedia ex animalibus quae placida non sint aut fera: ariete V et sequenti libro VII. XII, pecude XXII et sequenti libro LV. LXXVII, malis I et sequenti libro V. VI, caballis I et sequenti libro III. IV, cane XVI et sequenti libro XLI. LVII, cane rabioso III et sequenti libro II. V, ichneumone I, mure XIV et sequenti libro XXVIII. XLII, mure araneo IV et sequenti libro I. V, glire II et sequenti libro VI. VIII, sorice I et sequenti libro II. III, mustela XVIIII et sequenti libro XXV. XLIV, stellione IIII et sequenti libro XII. XVI, herinaceo[16] VI et sequenti libro XIII. XVIIII, histrice I et sequenti libro II. III, lacerta XIII et sequenti libro XXX. XLIII, salamandra I et sequenti libro XLVIIII. LXXXVI, coclea XXVII et sequenti libro XLIX. LXXXVI, aspide I et sequenti libro III. IV, basilisco IV, dracone VI et sequenti libro XXI. XXXV, vipera XIV et sequenti libro XXI. XXXV. De viperino sale theriace. Echeon[17]. Angue IX et sequenti libro XVII. XXXV, hydro I, bova IIII et sequenti libro III. VII, enhydride I et sequenti libro II. III, serpentibus ceteris VIII et sequenti libro VII. XV, scorpione IV et sequenti libro II. VI, araneorum et phalangiorum genera XII; medicinae ex his IX et sequenti libro XVIIII. XXXVII, gryllo sive tauro I et sequenti libro VII. VIII; scolopendra sive multipeda sive millepeda sive centipeda sive onisco sive tylo I et sequenti libro XX. XV. Admiratio naturae nihil sine usu gignentis[18]. Limace I et sequenti libro III. IV, uruca I et sequenti libro II. III, verme terreno II et sequenti libro XVIIII. XXX, verme ex arboribus I et sequenti libro IV. V; ex volucribus, aquila IV et sequenti libro III. VII, volture IV et sequenti libro IX. XVII, gallinaceo XXI et sequenti libro XXXII. LVI, gallina X et sequenti libro XXII. XXXII, ansere VII et sequenti libro XV. XXII, cygno I et se-

10. *XLIIII. LXV*, Ra. *XLIII*, *alibi L*, V. *XXIII. XLV*, T. *XLIV. XLV*, d. 11. *sitista*, ita nos emendavimus ex 29, 45. *stytista*, Ra. *sint ista*, TVd. 12. *ova*, V. *ova*, *quomodo fiant tota lutea*, RTad. 13. *ovis*, Va. *ovo*, RTd. 14. *commageno*, TVd. *commagine*, Ra. 15. His igitur a verbis medicinae ex animalibus a me primum e codicibus editae incipiunt, in quarum numeris ad Plinii verba exigendis prorsus abstinui, cum eos et corruptos (v. ad indic. superiorem) et insigniter interpolatos animadverterem. Ad tale negotium docto aliquo servo opus erat, meumque non esse videbatur, in illis numeris, qui quomodo scriberentur neminis referebat, emendandis otium oleumque perdere, praesertim cum ipsis libris nondum

quenti libro v. vi; de adipe avium conficiendo; corvo ii et sequenti libro iv. vi, cornice i et sequenti libro ii. iii, accipitre ii et sequenti libro ii. iii, milvo ii et sequenti libro vi. viii, cenchride ii, ciconia ii et sequenti libro i. iii, anate ii et sequenti libro iv. vi, perdice vii et sequenti libro x. xvii, columba vii et sequenti libro xiv. vii, palumbe ii et sequenti libro xiv. xvi, pico Martio i, turture iv et sequenti libro v. ix, hirundine ix et sequenti libro xviii. xxxii, noctua iv et sequenti libro v. ix, ulula i et sequenti libro i. iii, bubone ii et sequenti libro v. vii; vespertilione iv et sequenti libro viii. xiii, apibus v et sequenti libro vii. xii, bupresti iii et sequenti libro iii. vi, pityocampe ii et sequenti libro iv. vi. Naturae benignitatem etiam foedis[19] animalibus inseruisse magna remedia; scarabaeo i et sequenti libro vii. viii, blatta iv et sequenti libro xiii. xvii; de genere cantharidum; medicinae ex his v et sequenti libro xi. xvi, cimice[20] viii et sequenti libro v. xiv, musca vii et sequenti libro v. xii, locustis iv et sequenti libro iii. vii, attelabis[21] i, formicis iii et sequenti libro v. ix. Summa: medicinae et historiae et observationes dcxxi[22].

Ex Auctoribus: M. Varrone, L. Pisone, Flacco Verrio[23], Antiate, Nigidio, Cassio Hemina, Cicerone, Plauto, Celso, Sextio Nigro qui Graece scripsit, Caecilio medico, Metello Scipione, Ovidio poeta, Licinio Macro.

Externis: Homero, Aristotele, Orpheo, Palaephato[24], Democrito, Anaxilao.

Medicis: Botrye, Apollodoro, Archidemo, Aristogene, Xenocrate, Democrate[25], Diodoro, Chrysippo philosopho, Horo[26], Nicandro, Apollonio Pitanaeo.

LIBRO XXX. CONTINENTUR

Medicinae ex animalibus reliquae prioris libri[1]. De origine magices; quando et a[2] quo coeperit[3], a quibus celebrata

a me emendatis ad numeros morborum et remediorum illic commemoratorum numeros horum indicum exigere non liceret. 16. *irinaceo*, R V. *irenaceo*, a. *erinaceo*, T d. 17. Vid. 29, 119. 18. Vid. 29, 64. 19. *feris*, T d. 20. *cici*, V. 21. Ita scribendum; *attelevis*, *attellevis* vel *hatellebis*, codd. 22. *DCXXI*, R T a d. *DCCCLIV*, V. 23. *Verrio Flacco*, T d. 24. *Palaephato*, Hard, ind. auct. v. *Philopator*. *Phalapato*, R a. *Phalaphato*, V d. *Philopatore*, T(?)βγ. 25. *Damocrate*, T. *Dimocrite*, V. 26. *Horo*, T d. *Oro*, R V. *ori*, a. Ad indicem libri XXX. adhibui R T V a d.

1. *prioris libri*, V. *prioribus libris*, R T a. Om. d (?). 2. *a*, omitt. R T V a. 3. *cepit*, T.

sit; an exercuerit eam Italia[4]. Quando primum[5] senatus vetuerit[6] hominem inmolari[7]. De Galliarum Druidis. De generibus magices. Opinio magorum de talpis; medicinae v. Reliquae medicinae per morbos digestae in animalibus, quorum genera non sunt placida aut fera: pecude IV et priore libro V. VIIII, ariete VII et priore libro V. XII, lana XXV et priore libro XXXV. LX, oesypo XX et priore libro XXXII. LII, mulis V et priore libro I. VI, caballis III et priore libro I. V, cane XLI et priore libro XVI. LI, cane rabioso II et priore libro III. V, viverra[8] I, mure XXVIII et priore libro XIV. XLII, mure araneo II et priore libro III. V, glire V et priore libro IV. V, sorice II et priore libro I. III, mustela XXV et priore libro XIX. XLIV, stellione XII et priore libro IV. XVI, herinaceo XIII et priore libro V. XVIII, hystrice I et priore libro II. III, lacerta XXX et priore libro XIII. XLIII, salamandra III et priore libro I. IV, coclea XIX et priore libro XXVII. XLVI, ageraton[9] medicamentum, aspide III et priore libro I. IV, dracone VI et priore libro IV. X, vipera XXI et priore libro XIV. XXXV, angue XXVII et priore libro XVIII. XLV, bova III et priore libro IV. VII, enhydride[10] II et priore libro I. III, amphisbaena III, serpentibus ceteris VII et priore libro VIII. XV, scorpione II et priore libro IV. VI; araneorum et phalangiorum genera XI, medicinae XXIX et priore libro LX. LXXXIX; troxalide III, phryganione I, scolopendra sive multipeda sive millepeda sive centipeda sive onisco sive tylo XXX et priore libro I. XXXI; admiratio naturae nihil sine usu gignentis; limace III et priore libro I. IV, uruca II et priore libro I. III, verme terreno XX et priore libro II. XXII, verme ex arboribus IV et priore libro I. V, verme ex herba VIII, herpete I, ricino III; ex volucribus, aquila III et priore libro IV. VII, volture VII et priore libro IX. XVI, ossifrago VI, gallinaceo XX et priore libro XXXV. LV, gallina XX et priore libro X. XXXII, ovis XLIII et priore libro XXII. LXV, commageno V et priore libro III. VIII, cygno V et priore libro I. VI, otide II, corvo IV et priore libro II. VI, cornice II et priore libro II. IV, accipitre II et priore libro II. IV, milvo VI et priore libro

4. *Italia*, a. *in Italiam*, R V d. Totum hoc lemma om. T. 5. *primo*, a. *primo primum*, R. 6. *voluerit*, R a. 7. *immolare*, R a. 8. *vipera*, R a. 9. *ageviratum*, T. 10. *cenchride*, T. 11. *feris*, T d. 12. *Archimede*, R T d. *Archedemo*, V. *Arcimedo*, a. 13. *Chrysippo philosopho*, *Philippo*, T d.

II. VIII, grue I, ciconia I et priore libro II. III, ibide IV, ardiola I, anate IV et priore libro II. VI, mergo II, perdice VI et priore libro VIII. XIV, palumbe XIV et priore libro VII. XXI, galerita IV, cuculo I, pico Martio I, turture V et priore libro III. VIII, turdis III, merula I, hirundine XXIV et priore libro IX. XXXIII, noctua V et priore libro IV. IX, ulula I et priore libro I. II, upupa I, bubone V et priore libro II. VII, passere V, galgulo II, vespertilione IX et priore libro IV. XIII, cicadis I, apibus VII et priore libro V. XII, vespis II, bupresti III et priore libro III. VI; naturae benignitatem et foedis[11] animalibus magna inseruisse remedia, scarabaeo VII et priore libro IX. XVI, blattae XII et priore libro V. XVII; de genere cantharidum; medicinae ex his XI et priore libro V. XVI, cimice V et priore libro IX. XIV, musca V et priore libro VI. XII, locustis III et priore libro IV. VII, formicis V et priore libro III. VIII. Summa: medicinae et historiae et observationes DCCCLIV.

Ex Auctoribus: M. Varrone, Nigidio, M. Cicerone, Sextio Nigro qui Graece scripsit, Licinio Macro.

Externis: Eudoxo, Aristotele, Hermippo, Homero, Apione, Orpheo, Democrito, Anaxilao.

Medicis: Botrye, Horo, Apollodoro, Menandro, Archidemo[12], Aristogene, Xenocrate, Diodoro, Chrysippo[13], Nicandro, Apollonio Pitanaeo.

LIBRO XXXI. CONTINENTUR

Medicinae ex aquatilibus. Aquarum mirabilia, aquarum differentiae, medicinae; observationes CCLXVI. Quales fecunditatem faciant, quales insaniae medeantur[1], quales calculosis, quales volneribus, quales partum custodiant, quales vitiliginem tollant, quae colorem lanis faciant, quae hominibus, quae memoriam, quae oblivionem, quae sensus suptilitatem, quae tarditatem, quae canoram vocem, quae vini taedium, quae inebrient, quae olei vicem praestent, quae salsae et amarae[2]. Saxa egerentes[3], aut risum ploratum facientes[4];

Ad indicem libri XXXI. adhibui R T V a d.

1. *quales ins. med.*, omitt. R a. *remedeantur*, T V d. 2. *quae salsae et amarae*, R. Omitt. T V a d. 3. *Xesegerentes*, R. ·X· *exsegerentes*, a. 4. *risum — facientes*, omitt. T d.

quae amorem sanare dicantur. Per triduum calentes haustus. Aquarum miracula. In quibus omnia mergantur, in quibus nihil. Aquae necantes[5]. Pisces venenati[6]. Quae lapideae fiant aut lapidem faciant. De salubritate aquarum. De vitiis aquarum. Probatio aquarum. De aqua Marcia. De aqua Virgine. Aquas inveniendi ratio. Signa aquarum. Differentiae aquarum per genera terrae. Ratio aquarum per tempora anni. Aquarum subito nascentium aut desinentium observatio historica. Ratio aquae ducendae. Quomodo medicatis utendum; item marinis; genera XXVIIII[7]. Quid prosit navigatio, V. Quomodo marina aqua in mediterraneo possit fieri, quomodo thalassomeli, quomodo hydromeli. Remedium contra peregrinas aquas. Ex musco medicinae VI. Medicinae ex harenis. De salis generibus et confecturis et medicinis[8] observationes[9] CCIV. De muria[10]. De salis auctoritate, historica[11] CXX[12]. Spuma salis*. Flos salis, XX. Salsugo, II. De garo, XV[13]. De alece[14], VIII. De natura salis[15]. De nitri generibus et confecturis et medicinis[16] observationes[17] CCXXI. De spongeis medicinae et observationes[18] XCII. Summa: medicinae et historiae et observationes DCCCCXXIV.

EX AUCTORIBUS: M. Varrone, Cassio Parmense, Cicerone, Muciano[19], Caelio[20], Celso[21], Trogo[22], Ovidio, Polybio, Sornatio[23].

EXTERNIS: Callimacho[24], Ctesia, Eudico[25], Theophrasto,

5. *nicantes*, a. *micantes*, R. 6. *venenati*, T. *venanti*, RVa. *venantis*, d. 7. *utendum* — *XXVIIII*, ita nos e vestigiis codicum scripsimus. *genera item marinis XXVIIII*, Ra. *utentilem et aque genera valitudinis item marinis*, V. *utendum et aque genera valitudinis. item marinis XXVIIII*, Td. 8. *medicinis*, a. *medicis*, RTVd. 9. *observationibus*, RTVd. *et observationibus*, a. Emend. Hard. 10. *De muria*, omitt. RVa. 11. *historiae et observationes*, V. 12. Hoc lemma priori praemittunt Td. *) *Spuma salis*, Ra; pone vv. *de natura salis* collocant Td, om. V. 13. Huic lemmati subiic. verba *de muria XV* RVa; vid. not. 10. — 14. *alece*, Vd. *allece*, Ra. *halece*, T. 15. *De natura salis*, V. Omitt. RTad. 16. *medicis*, Td. 17. *observationibus*, Td. *et observationibus*, RVa. Emend. Hard. 18. *observationibus*, V. 19. *Mucione*, a. 20. *Caelio*, RVd. *Coelio*, T. *coelia*, a. 21. *Celso*, Ra. *Ctesia*, T. Omitt. Vd. 22. *Trogo*, om. T. 23. *Surnatino*, d. 24. Huic nomini subiic. *Caecilio* TV. 25. *Lydico*, R. *licido*, a. 26. *Polycrito*, Hard. Vid. 31, 17. *Polyclyto* vel *Policlito*, codd. 27. *Apelle*, delet Reines. var. lect. II. 6. p. 157.

Ad indicem libri XXXII. adhibui BRTVad.

1. *naturae vis*, B. *natura eius*, RTVad. 2. *antiphitia*, B. 3. *echeneide*, T. *echenaide*, BV. *echynaide*, d. *echinatio*, Ra. 4. *II*, om. T. 5. *II*, Td. 6. *ubi* — *edant*, B. *ubi edant e manu*, Td. *ubi ex manu edent*, RVa. 7. *dentur*, B. *dent*, V. *dantur*, RTad. 8. *ubi* — *piscibus*, priori lemmati praemit-

Eudoxo, Theopompo, Polycrito[26], Iuba, Lyco, Apione, Epigene, Pelope, Apelle[27], Democrito, Thrasyllo, Nicandro, Menandro comoedo, Attalo, Sallustio Dionysio, Andrea, Nicerato, Hippocrate, Anaxilao.

LIBRO XXXII. CONTINENTUR

Medicinae ex aquatilibus. Summa naturae vis[1] in antipathia[2]; de echeneide[3], ii[4]; de torpedine, vii; de lepore marino, v[5]. Mirabilia rubri maris. De ingeniis piscium; proprietates piscium mirabiles; ubi ex manu edant[6]; ubi responsa dentur[7] ex piscibus[8]; ubi vocem agnoscant. Ubi amari[9] sint[10], ubi salsi, ubi dulces, ubi non muti[11]. Esse[12] et locorum sympathiam[13] et antipathiam. Quando marini pisces in usu P. R.[14] esse coeperint[15]. Numae regis constitutio de piscibus. De curalio[16] medicinae et observationes xliii[17]. De discordia inter se marinorum; pastinaca viiii, galeo xv, mullo xv[18]. De iis[19], quibus in aqua[20] et in terra victus est. De castoreis medicinae et observationes lxvi[21]. De testudine medicinae et observationes[22] lxvi; aurata[23] iiii[24], stella[25] marina vii, dracone marino iii[26], salsamento xxv[27], sardis i; cybia[28]; rana marina vi[29], fluviatiles lii[30], rana rubeta[31]; observationes[32] circa eas xxxii[33]; enhydris[34] vi, cancri fluviatiles xiv, cancri marini vii[35], cocleae fluviatiles

tunt BRVa, pone *agnoscant* collocant Td; iustum ordinem restituit Ian. 9. *Ubi amari — aurata*, haec lemmata hoc loco omissa collocant extremo indice libri 31. pone numerum *XCII* Td. 10. *sint*, BRV. *sint pisces*, Tad. 11. *ubi non muti*, Ianus e 32, 19. *ubi non multi*, B. *ubi non muli*, RVa. Omitt. Td. 12. *Esse — antipathiam*, hoc lemma pone *observationes XLIII* collocant Td. At v. 32, 19., ubi de locis sermo est, cum § 25. sermo sit de rebus. 13. *symphatiam*, B. 14. *p. r.*, a. *pr.* V. *pr*, R. Omitt. BTd. 15. *coeperunt*, Td. *coeperant*, a¹. 16. *curhalio*, B. 17. *XLIII*, B. *XLIIII*, RTVad. 18. *pastinaca — XV*, V. *pastinaca VIIII. galeo, mullo XV*, BRa. *de galeo XV*, Td. Verba *pastinaca IX* Td collocant infra pone *murena I*, verba *mullo XV* infra praemittunt lemmati *stella marina VII*. 19. *iis*, B. *his*, RTVad. 20. *in aqua et in terra*, Ba. *in terra et in aqua*, RTVd. 21. *LXVI*, Ra. *LVI*, TVd. Om. B. 22. *observatio*, B. 23. *aurata*, B. *aurate*, Ra. *augrata*, V. *De aurata*, Td. 24. *IIII*, B. *III*, RVa. Omitt. Td. 25. *solla*, V. 26. Hoc lemma pone *cybia* collocant Td. 27. *XXII*, V. 28. *cybia*, BRVa. *cybio*, Td. Huic lemmati adiic. *XI* Ra. *XII*, V. Omitt. BTd. 29. Numerum om. T. 30. *LII*, B. *LI*, Ra. *III*, TVd. 31. *rubeta*, BV. *rubet et*, R. *rubet I*, a. *rubeta I et*, Td. 32. *observatio*, BRa. 33. *XXXII*, BTVd. *XXXV*, Ra. 34. *enhydri*, R. *enhydriae*, B. Totum hoc lemma omitt. Td. 35. *cancri — VII*, BTd. *cancri fluviatiles VII*, RVa.

vii[36]; coracini iiii[37], porco pisce ii[38], vitulo marino x, murena i, hippocampo ix, echinis xi. Ostreorum genera et[39] observationes et medicinae lviiii[40]; purpura viiii[41], alga marina ii., mus marinus ii, scorpio marinus xii[42], sanguisugae[43] vi[44], murices xiii, conchylia v, piscium adeps[45] ii, callionymi iii[46], coracini fel i, sepiae xxiiii[47], ichthyocolla v, batia i, bacchus sive myxon[48] ii, marini pediculi[49] ii, canicula iiii, cetum[50] i, delphinus[51] viiii[52], coluthia[53] sive coryphia[54] iii[55], alcyoneum vii, thynnus v, menae xiii[56], scolopendra ii, saurus i, conchis i, silurus xv, strombus[57] sive concha longa vi, tethea v[58], olus marinum i[59], myaces xxv, mituli viii[60], pelorides i, seriphium[61] ii, erythinis ii, solea pisce i[62], rhombo i, blendia i, urtica marina vii[63], pulmo marinus[64] vi, onyches iiii, ex colubra[65] aquatica i, ex hydro i, mugile i, ex pelamyde iiii[66], sciaena i[67], perca iiii[68], ex squatina[69] iii[70], zmarides[71] iii, ophidio i, ex fibro iiii, bryon i, ex asello pisce i[72], phagro[73] i, ex balaena[74] i, polypo[75] i, ex glano[76] i, glaucisco[77] i, rubellio[78] i, anguilla i, uva marina i[79], hippopotamio[80] i, crocodilo i, adarca sive calamochnus iii, calamo viii[81]. Animalium omnium in mare[82] viventium nomina clxxvi. Summa: medicinae et historiae et observationes dcccclxc[83].

36. *et cochleae fluviatiles VII*, Td. *cocleis fluviatilibus VII*, B. *cocleis fluviatiles VII*, a. Om. R; de V non liquet. 37. *coracini IIII*, B. *coracini VII*, V. *coracini IIII. cancri marini VII*, R. *coracini*, T. Omitt. ad. 38. *porco pisce II*, B. *porcelli sive porci II*, RTVad. 39. *Ostreorgenes*, B. 40. *LVIIII*, BTd. *IX*, RVa. 41. *purpura IX*, omitt. Ra. 42. *scorpio marinus XII*, V.′ *scorpione marino XI*, B. *scorpione marino XII*, Ra. *de scorpione marino XII*, Td. 43. *sanguisugae*, V. *sanguisugis*, BRa. *de sanguisugis*, Td. 44. *VI*, B. *VII*, RTad. *XIII*, V. 45. *adips*, BRVa[2]. 46. *caloponymi III*, B. *calionum IIII*, RV. *gallionum. IIII*, a. *callionum II*, Td. 47. *XXIIII*, BVad. *XXIII*, R. *XIV*, T. 48. *mies*, B. *mizyes*, Vd. *mizion*, T. *obsties*, Ra. Emend. Hard. 49. *peduculi*, Ba. 50. *cetum*, B. *coetum*, RTVad. Huic lemmati subiic. *de hydris* Td. 51. *delphinus*, V. *delphinis*, BRa. *de delphinis*, Td. 52. *VIIII*, B. *VIII*, RTVad. 53. *coluthia*, ita nos scripsimus. *colutia*, Td. *colythia*, BRV. *colitia*, a. 54. *coryphia*, B. *coritia*, Ra. *coruphia*, Td. *corufia numfia*, V. 55. *III*, B. *IV*, RTVad. 56. *XIII*, BV. *XII*, RTad. 57. *strombus*, V. *strombo*, RVa. *de strombo*, Td. 58. *tethea V*, BR. *tethea V. menae XII*, a. *thepea VIII. torpidine VII*, V. *tethea V. de torpedine VII*, T. *de tephea V*, d. 59. *I*, om. B. 60. *VIII*, BTVd. *III*, Ra. 61. *seriphum*, Bd. 62. *I*, om. B. 63. *VII*, B. *III*, Td. *II*, RVa. 64. *pulmo marinus*, V. *pulmone marino*, BRTad. 65. *columbra*, B. *columba*, a. 66. *IIII*, B. *III*, RTVad. 67. *sciaena I*, BTd. *sciana I*, V. *solana I*, R. *sola I*, a. 68. *perca IIII*, BRTVd. *p CCC per CCCIIII*, a. 69. *ex isquatina*, B. *de squatina*, T. *ex quatina*, V. *et quatina*, Ra. *de quatina*, d. 70. *III*, B. *II*, RTVad. 71. *zmarides*, B. *zym-*

Ex Auctoribus: Licinio Macro, Trebio Nigro[84], Sextio Nigro qui Graece scripsit, Ovidio poeta, Cassio Hemina, Maecenate, Iaccho[85], Sornatio.

Externis: Iuba, Andrea, Salpe, Apione, Pelope, Apelle[86], Thrasyllo[87], Nicandro.

LIBRO XXXIII. CONTINETUR

Metallorum natura[1]. De auro; quae prima conmendatio eius; de anulorum aureorum origine; de modo auri apud antiquos. De equestri ordine. De iure anulorum aureorum. De decuriis iudicum[2]. Quotiens nomen equestris ordinis mutatum[3]. De donis militaribus aureis et argenteis. Quando primum corona aurea data. De reliquo usu auri[4] feminarum. De nummo aureo. Quando primum signatum[5] aes, argentum, aurum[6]. Antequam[7] ea[8] signarentur[9], quis mos in aere[10]. Quae maxuma pecunia primi census[11]. Quotiens et quibus temporibus aucta sit aeris aut nummi signati aestumatio[12]. De cupiditate auri. Qui plurumum auri et argenti possederint[13]. Quando primum argentum adparuerit[14] in harena, quando in scaena[15]. Quibus temporibus plurumum in aerario populi Romani auri[16] et argenti[17] fuerit[18]. Quando primum

marides, TVd. *gymmarides*, Ra. 72. *ex asello pisce I*, pone *pelamyde IIII* collocant BRVa. 73. *phagro*, B. *pagro*, RTVad. 74. *ballaena*, B. 75. *polito*, Ra. 76. *clano*, RVa. 77. *claucisco*, BRa. 78. *rubello*, BVa. 79. *anguilla I. uva marina I*, Td. *uva marina I. anguilla I*, RVa. *uva marina I. anguilla marina I*, B. 80. *hippopotamio*, BTVd. *hippopotamia*, Ra. 81. *VII*, Td. 82. *mare*, B. *mari*, RTVad. Huic lemmati subiicit *peciuncul. I* B. *petunculi*, RVa. *de petuncula*, Td, quae Ianus supra pone *coracini fel* collocanda esse probabiliter censet. 83. *DCCCCXC*, Ra. *DCCCCXCV*, V. *DCCCCXL*, Td. *CCCCLXXXXII*, B. 84. *Trebio Nigro*, T. *Trebioni*, B. *Trebonio Nigro*, RVad. 85. *Iaccho*, B. *iacceo*, V. *iaceo*, R. *laceo*, Tad. 86. *Apelle*, delet Reines. var. lect. 2, 6. p. 157. 87. *Thrasyllo*, BV. *Thasillo*, R. *Thasio*, a. *Thasio*, *Thrasylla*, Td.

Ad indicem libri XXXIII. adhibui BRTVad.

1. *natura*, B. *naturae*, RTVad. 2. *de curiis iudicum*, T. *de decoris iudicio*, d. 3. *nomen — mutatum*, BTd. *nomen — immutatum*, V. *nomina equestri ordinis mutatum*, R. *nomina equestri ordinis mutata*, a[1]. *mutatu*, a[2]. 4. *aurio*, B. 5. *signatum*, om. B. 6. *aes, argentum, aurum*, B. *est argentum, aurum*, RVa. *est aurum et argentum*, Td. 7. *Antiquam*, V. 8. *ea*, omitt. Ra. 9. *signaretur*, Ra. 10. *ea re*, Ra. 11. *Quae — census*, B. *quae maxima pecunia primo censu*, RVa. *et quae prima maxima pecunia primo censu*, Td, qui pone *de nummo aureo* collocant. 12. *aucta sit — aestimatio*, B. *auctoritas. Iteris et nummis segnitia; estimatio*, Ra. *auctoritas aeris nummis signati; aestimatio*, V. *auctoritas aereis nummis signatis. Aestimatio*, Td. 13. *possederint*, TVd. *possedit*, B. *possidet*, a. *posset*, R. 14. *argentum apparuerit*, B. *argenti apparatus*, RTVad. 15. *cena*, RTad. 16. *aurei*, Va[2]. 17. *argentei*, RV[2]a. 18. *fuerint*, V.

lacunaria inaurata. Quibus de causis praecipua auctoritas auro. Ratio inaurandi [19]. De inveniendo auro. De auripigmento. De electro [20]. Primae aureae statuae. Medicinae ex auro VIII. De chrysocolla. Ratio eius in picturis [21]. Medicinae ex chrysocolla [22] VII. De [23] aurificum chrysocolla [24] sive santerna [25]. Mirabilia naturae glutinandis inter se et perficiendis metallicis rebus. De argento. De argento vivo [26]. De stimi sive stibi [27] sive alabastro [28] sive larbasi [29] sive platyophthalmo; medicinae ex eo [30] VII. De scoria argenti; medicinae ex ea VI [31]. De spuma argenti; medicinae ex ea VII [32]. De minio; quam religiosum apud antiquos fuerit; de inventione eius et origine. De cinnabari; ratio eius [33] in medicina et in picturis [34]. Genera mini [35]; ratio eius in picturis [36]. De hydrargyro. Medicina ex minio [37]. De argento inaurando. De coticulis aurariis. Argenti [38] genera [39] et experimenta [40]. De speculis. De Aegyptio argento. De inmodica pecunia. Quorum maxumae opes fuerint [41]. Quando primum populus Rom. stipem sparserit [42]. De luxuria in vasis argenteis. Frugalitatis [43] antiquae [44] in argento exempla [45]. Quando primum lectis argentum additum. Quando lances inmodicae

19. *naturandi*, Ra. *inauranda*, V. 20. *De auripigmento*, *de electro* omitt. Ra. 21. *Medicinae* — *picturis*, om. B. 22. *Ex chrysocolla medicinae*, Td. 23. *VII. De*, Ianus. *Unde*, B. *VI. De*, TVd. Omitt. Ra. 24. *aurificum chrysocolla*, omitt. Ra. 25. *saterna*, Ra. 26. *oivo*, R. *oluo*, a. 27. *stimi* et *stibi*, RTVad. *stimio* et *stibio*, B. 28. *alabrasti*, B. 29. *sive larbasi*, ita nos scripsimus. *sive labasi*, RTad. *sive larbaa*, V. Om. B, cuius librarium a voce *alabastro* ad *larbasi* aberrasse patet. 30. *Ex eo medicinae*, Td. 31. *VI*, B. *VII*, R. Omitt. TVad. 32. *De spuma* — *VII*, B. *De scoria* (sic) *argenti; medicinae ex ea*, R. Omitt. TVad. 33. *eius*, BRVa. *cinnabaris et minii*, Td. 34. *in medicina* — *picturis*, Ian. *in picturis et in medicina*, BR. *in picturis in medicina*, Va. *in picturis*, Td. 35. *Genera mini*, a. *Genera minii*, BRV. Omitt. Td. 36. *ratio* — *picturis*, B. Omitt. RTVad. 37. *Medicina ex minio*, B. *Medicinae ex minio*, RTVad. Ceterum BRVad hoc lemma pone *inaurando* collocant; at vid. 33, 124. Ianus totum lemma delendum iniuria censet, cum illum Plinii locum non satis attenderit. 38. *et argenti*, RTVad. 39. *genere*, T. 40. *et experimenta*, B. *experimenta*, T. *ex sperimenta*, d. *et sperimenta*, R. *et spiramenta*, Va. 41. *opes fuerint*, omitt. Ra. 42. *parserit*, R. 43. *Frugalitas*, Ra. 44. *antiqua*, a. 45. *exemplua*, R. *exemphia*, a. 46. *lance inmodice facte*, B. Hoc lemma omitt. TVd. 47. Hoc lemma omitt. RTVad, habet B. 48. *primum tympana*, Td. Ceterum hoc lemma omitt. Ra. 49. *pecunia*, d. Etiam hoc lemma cum sequenti omitt. Ra. 50. *argenti*, Td. 51. *operum*, BTVd. *et aere operum*, Ra. 52. *et*, omitt. TVd. 53. *in argento*, BTVd. *CCCLXVI*, Ra; vid. not. 15. libri seq. 54. Hoc lemma omitt. Ra. 55. *qui*, BV. *et qui*, Td. Etiam totum hoc lemma cum duobus sequentibus omitt. Ra. 56. Hoc lemma verbis *de sile*

factae[46]. Quando repositoriis argentum additum[47]. Quando tympana[48] facta. Inmodica argenti pretia[49]. De statuis argenteis[50]. Nobilitates operum[51] et[52] artificum in argento[53]. De sile[54]; qui[55] primi sile pinxerint et qua ratione. De caeruleo[56]; medicinae ex eo II[57]. Summa: medicinae et historiae et[58] observationes MCXXV[59].

Ex Auctoribus: Domitiano Caesare[60], Iunio Gracchano[61], L. Pisone[62], Verrio[63], M. Varrone, Corvino[64], Attico Pomponio, Calvo Licinio, Cornelio Nepote, Muciano[65], Bocchо[66], Fetiale, Fenestella, Valerio Maximo[67], Iulio Basso qui de medicina Graece scripsit, Sextio[68] Nigro qui[69] item[70].

Externis: Theophrasto[71], Democrito, Iuba[72], Timaeo historico[73] qui de medicina metallica scripsit[74], Heraclide, Andrea, Diagora, Botrye, Archidemo[75], Dionysio, Aristogene, Democle[76], Mneside[77], Attalo medico[78], Xenocrate Zenonis[79], Theomnesto, Nymphodoro, Iolla, Apollodoro, Pasitele qui mirabilia[80] opera scripsit, Antigono qui de toreutice[81], Menaechmo qui item, Xenocrate[82] qui item, Duride qui item[83], Menandro qui de toreutis[84], Heliodoro qui de Atheniensium anathematis scripsit[85], Metrodoro Scepsio[86].

praemittunt Td. 57. *ex eo II*, B. *ex caeruleo*, Td. *ex com*, V. 58. *et*, omitt. B. 59. *MCXXV*, a. *CXXV*, R. *CCLXXXVIII*, B. *CCLXVII*, Vd. *CCLX*, T. 60. *Domitiano Caesare*, BV. *Domitio Caesare*, Td. Omitt. Ra, quos libros ego non temere sequendos arbitror, cum Domitianum ante principatus initia studiis liberalibus aliquam operam dedisse narret Suetonius Domit. 2. coll. 20. Ex eius scriptis Plinius hoc in libro aliquid in usum suum convertisse putandus est, ut et ita et illius nomine hic commemorato tam ipsi quam patri gratificaretur. 61. *Iunio Gracchano*, BTVd. Omitt. Ra. 62. *L. Pisone*, B. *L. Pisone, Antiate*, Ra. Omitt. TVd. 63. *Verrio*, omitt. BTVd; at vid. 33, 63. 111. 112. 64. *Corvino*, Bd. *Corvinio*, TV. *Cornelio Nepote, Messala, Rufo*, Ra. 65. *Attico — Muciano*, BTVd. *Marso poeta*, Ra. 66. *Boccho*, RTVd. *Buccho*, B. *Bucho*, a. Vid. Heyn. antiq. Aufsätze 2, 80. 67. *Maximo*, bis habet B. *Fenestella — Maximo* omitt. Ra. 68. *Sextio*, BRa. *Sexto*, TVd. 69. *qui*, T. Omitt. BRVad. 70. *item*, BTVd. *item, Fabio Vestale*, Ra. 71. *Theophrasto*, omitt. Ra. Ceterum in his codd. nomina singulorum auctorum prorsus diverso ordine leguntur, quod ut rem nullius momenti ubique adnotare omisi. 72. *Iuba*, omitt. Ra. 73. *Timaeothistorico*, B. *Timaeo — scripsit* omitt. Ra. *Timaeo, Apione grammatico*, Heyn. antiq. Aufsätze 2, 91. coll. Göller. de origine et situ Syracus. p. 202. 74. *fecit*, Td. 75. *Archedemo*, BR. *Archemedo*, a. 76. *Democrito*, Ra. 77. *Neside*, B. 78. *Attalo medico*, omitt. Ra. 79. *Zenonis*, Ra. *item*, BTVd. 80. *mirabilias*, B. 81. *de toreutice. coreumatice*, TV. 82. *Xenocrate — Scepsio* om. B. 83. *Duride qui item*, Vd. Omitt. TRa. 84. *Menandro qui de toreutis*, TVd. Omitt. Ra. 85. *Heliodoro qui de Atheniensium anathematis scr.*, R. *Heliodoro qui de Atheniense anethematis scr.*, a. Omitt. TVd. 86. *Metrodoro Scepsio*, Ra. Omitt. TVd.

LIBRO XXXIV. CONTINENTUR

Aeris metalla; genera aeris; quae Corinthia; quae Deliaca; quae Aeginetica [1]. De candelabris. De templorum ornamentis ex aere [2]. De tricliniis aereis [3]. Quod primum dei simulacrum Romae ex aere factum [4]. De origine statuarum et honore. Statuarum genera et figurae. Quae loricatae statuae Romae [5]. Quae primae statuae Romae [6]. Quibus primum publice [7] positae, quibus primum in columna. Quando rostra [8]. Antiquas statuas togatas sine tunicis fuisse [9]. Quibus externis Romae publice [10] positae. Quibus Romae mulieribus in publico positae [11]. Quae prima Romae statua equestris publice posita. Quando omnes privatim positae [12] statuae ex publico sublatae. Quae primae ab externis publice positae [13]. Fuisse antiquitus et [14] in Italia statuarios. De pretiis signorum inmodicis. De colossis in urbe celeberrimis. Nobilitates ex aere operum et artificum CCCLXVI [15]. Differentiae aeris et mixturae. De pyropo [16]. De Campano aere. De servando aere. De cadmia; medicinae ex ea XV. Aeris usti effectus in medicina X [17]. De scoria aeris. De flore aeris, squama aeris [18], stomomate [19] aeris; medicinae ex iis [20] XLVII. Aerugo; medicinae ex ea XVIII [21]. Hieracium. Scolex [22] aeris;

Ad indicem libri XXXIV. adhibui BRTVad et ad aliquot lemmata π, unde de hoc codice nihil colligendum est ex silentio.

1. *aegeinetica*, B. *aeceinetica*, a. *aceinetica*, R. 2. *ornamentis aereis ex aere*, B. 3. Hoc lemma pone *Aegin.* collocant BV. Omitt. Raπ. 4. *Quod — factum*, RTVdπ. *roma^e dei simulacrum aereum Romae ex aere factum*, B. Cum plerisque codd. consentit a, nisi quod *dei* paulo serius est additum. 5. *Quae loricatae statuae Romae*, ita scripsi e vestigiis π, ubi hae litterae restant: *quael . . . . estatu . . . . omae*, sed eo ordine, ut lemmati *quibus primum publicae positae* praemittantur; at vid. 34, 18. Omitt. BRTVad. 6. *Quae primae statuae Romae*, BRVa; pone *rostra* collocant Td, om. π. 7. *publicae*, B. 8. *Quando rostra*, BRTVad. *Qua . . st . . . .*, π, unde Reuss. *quando statua rostrata* fecit. 9. Hoc lemma hoc loco recte posuit Ianus; vid. 34, 23. Pone *figurae* collocant BRTVadπ. *conicis*, R. 10. *publicae*, B. 11. *Quibus — positae*, pone *sublatae* collocant Td. 12. *positae*, BV. *publice*, RTa. *et publice*, d. 13. *primae — publice positae*, Ra. *primae — publicȩ positae*, B. *prima — publice posita*, TV. *primae — publice posita*, d. *prima . . public . . . . itae*, π. 14. *et*, BV. Omitt. RTadπ. 15. Hunc numerum om. R (vid. not. 53. libri praecedentis) cum reliqua huius libri parte, quam cum indice libri XXXV. et XXXVI. Ianus ex indice principiis singulorum librorum praemisso supplevit. Praetera in codicibus Ra lemmata huius indicis *Differentiae aeris et mixturae — Arrenicum* pone lemma libri XXXIII. *nobilitates operum et artificum* repetita

medicinae ex eo xviii[23]. De chalcitide[24]; medicinae ex ea vii. Psoricon[25]. Sory[26]; medicinae ex eo iii[27]. Misy[28]; medicinae ex eo xiii[29]. Chalcanthum sive atramentum sutorium; medicinae ex eo xvi. Pompholyx[30], spodium; medicinae ex iis[31] v[32]. Antispodii genera xv. Smegma[33]. De diphryge[34]. De triente Servilio. De ferri[35] metallis. Simulacra ex ferro. Caelaturae ex ferro. Differentiae ferri et temperatura[36]. De ferro quod vivom appellant. Robiginis remedia. Medicinae ex ferro vii[37]. Medicinae ex robigine xiiii[38]. Medicinae ex squama ferri xvii. Hygremplastrum. De plumbi metallis. De plumbo albo. De stanno[39]. De argentario[40]. De plumbo nigro. Medicinae ex plumbo xv. Medicinae ex scoria[41] plumbi xv[42]. Spodium ex plumbo. De molybdaena[43]; medicinae ex ea[44] xv[45]. Psimithium[46] sive cerussa; medicinae[47] ex ea[48] vi[49]. Sandaraca; medicinae ex ea xi. Arrhenicum[50]. Summa[51]: medicinae clviii. Ex iis[52] ad canis morsus, ad caput, alopecias xxv[53], auris, naris[54], oris vitia, lepras, gingivas, dentis, uvam, pituitam, faucis, tonsillas[55], anginam[56], tussim, vomitiones, pectus, stomachum, suspiria, lateris dolorem, splenem, ventrem, tenesmum, dysenteriam, sedem, verenda, sanguinem sistendum[57], podagras[58], hydropicos, ulcera, volnera xxvi, suppu-

leguntur, quorum varietatem lectionis ut nihil novi continentem enotare longum videbatur. 16. *iropo*, π. 17. *X*, BTd. Omitt. RVa. 18. *De flore aeris, squama aeris*, BRV. Omitt. Tadπ. 19. *stomatae*, ad. 20. *iis*, B. *his*, RTVad. 21. *XVIII*, BRV. *XVII*, ad. *XXXVII*, T. 22. *sola lex*, R. *Collicia*, Dalec. 23. *XVIII*, BV. *XVII*, RTad. 24. *chalcitide*, B. *cal.... de*, π. *calcide*, a. *alcide*, d. *chalciti*, TV. *calcite*, R. 25. *Psoricon*, BRTa; habuit etiam π. Omitt. Vd. 26. *sory*, B. *sori*, RVπ. *spori*, Tad. 27. *III*, B. *IV*, V. *VII*, R. *VIII*, a. *XIII*, Td. 28. *misy*, BTd. *mysi*, RVπ. Totum hoc lemma om. a. 29. *XIII*, B. *XIV*, RTVd. 30. *Pompholyx*, B²VTd. *Pompolyx*, B¹Ra. 31. *is*, B. *his*, RTVad. 32. *V*, BRTad. *VI*, V. 33. *Smegma*, BRTVdπ. Om. a. 34. *difryge*, B. 35. *ferri*, Td (et, ut videtur, π.) *ferreis*, BRVa. At vid. 34, 138. 36. *et temperatura*, T. *Ferri temperatura*, BRVad, qui pone *appellant* collocant. Om. π. 37. *VII*, BRVa. *IX*, Td. 38. *XIIII*, Ba. *V*, RTVd. 39. *stagno*, BRTVa. 40. *De argentario*, Td. Priori lemmati praemittunt BRVaπ. 41. *coria*, BVR. 42. *XV*, BRTVd. *XVI*, a. 43. *molybdaena*, Vd. *molybdena*, BTπ. *molypdena*, R. *moligdina*, a. 44. *eo*, a. Om. V. 45. *V*, TVd. 46. *Psimithium*, Ba. *Psimythium*, Td. *Psmythium*, RV. 47. *medicina*, a. 48. *ex ea*, omitt. TVd. 49. *VI*, om. a. 50. *Arrhenicum*, B. *Arrenicum*, Va. *Arenicoro*, R. *Arsenicum*, Td. 51. *Summa — lymphationes*, Ba. Omitt. RTVd. 52. *iis*, B. *his*, a. 53. *XXV*, B. *oculos*, a. 54. *nares*, a. *hales*, B. *halitus*, Ian. 55. *tosillas*, B. *tossillas*, a. 56. *angina*, B. *anguinam*, a. 57. *sist.*, B. *sisto*, a. 58. *podagr.*, B. *podagrae*, a.

rata, ossa, paronychia, ignem sacrum, haemorroidas, fistulas, callum, pusulas, scabiem, cicatrices, infantis, muliebria vitia, psilotrum, Venerem inhibendam, ad vocem, contra lymphationes. Summa: res [59] et historiae et observationes DCCCCXV [60].

Ex Auctoribus: L. Pisone, Antiate, Verrio, M. Varrone, Cornelio Nepote [61], Messala, Rufo [62], Marso poeta, Boccho [63], Iulio Basso qui de medicina Graece scripsit, Sextio Nigro qui [64] item, Fabio [65] Vestale.

Externis: Democrito, Metrodoro Scepsio, Menaechmo qui de toreutice scripsit, Xenocrate qui item, Antigono qui item, Duride qui item, Heliodoro qui Atheniensium [66] anathemata [67] scripsit, Pasitele qui [68] mirabilia opera scripsit, Timaeo qui de medicina metallica scripsit, Nymphodoro, Iolla, Apollodoro, Andrea [69], Heraclide, Diagora, Botrye, Archidemo [70], Dionysio, Aristogene, Democle, Mneside [71], Xenocrate Zenonis, Theomnesto.

LIBRO XXXV. CONTINENTUR

Honos picturae, honos imaginum. Quando primum clipei imagines [1] instituti, quando [2] primum in publico positi, quando in domibus. De picturae initiis [3]. De monochromatis picturis. De primis pictoribus. Antiquitas picturarum in Italia. De picto-

59. *res*, Ba. *medicinae*, RTVd. 60. *DCCCCXV*, Ba. *DCCCCXXV*, RTVd. 61. *Cornelio Nepote*, B. Omitt. RTVad. 62. *Rufo*, BRVa. Omitt. Td. 63. *Bocco*, B. 64. *qui*, de meo inserui. 65. *Fario*, B. *Furio*, RTVad. 66. *Atheniensium*, T. *de theniensium*, B. *de Atheniensium*, RVad. 67. *anathemata*, BTd. *anathematis*, RV. *anathemate*, a. 68. *qui de*, Ba. 69. *Andria*, B. 70. *Archidemo*, d. *Archedemo*, BRV. *Erchemedo*, a. *Archimede*, T. 71. *Mneside*, BRVad. *Mnesicle*, T (?).

Ad indicem libri XXXV. adhibui BRTVad.

1. *imagines*, B (i. e. ut, tamquam imagines). *imaginum*, RTVad. Delere voluit Ian. 2. *et quando*, Td. 3. *picturis initiis*, a². *picturis institus*, R. *picturis institutis*, V. 4. *ex causis*, BV². *excusis*, RV¹. *exclusis*, RTad. 5. *pictas*, RTVd. *pict.*, B. *picturae*, a. 6. *proposuerint*, ita nos scripsimus. *proposueṙ*, B. *proposuerunt*, RTVad. 7. *internis*, B. Totum hoc lemma om. d. 8. *De pigmentis — ficticiis*, B. Consentit a, nisi quod *factiticis* habet. *De pigmentis praeter de pigmentis praeter metallica, de coloribus nativis, de coloribus facticis*, R. *De pigmentis praeter de pigmentis*, V. *De coloribus nativis et de coloribus factitiis et de pigmentis. Praeterea* (*praeter*, d) *de pigmentis et praeter metallica*, Td. *De coloribus. De pigmentis nativis et ficticiis praeter metallica*, Ian. 9. *medicina — I*, a. 10. *De rubrica — Eretria terra, med. ex ea VI* om. a. 11. *IIII*, B. *IX*, RTd. *XI*, V. 12. *De Aegyptia*, T. *De* ^egyp^ *cia*, d. *Decia*, RV. *De chia*, B. 13. *medicinae — III*, B. *medicinae ex rubricis III*, RTd. *medicinae*, V. 14. Numerum om. B. 15. *Erepria*, B. 16. *Sericum*, B. 17. *medicina*, a. 18. *III*, RV. *IV*, Td. *I*, a. Om. B. 19. *Viride*

ribus Romanis. Quando primum dignitas picturae et quibus ex causis[4] Romae. Qui victorias suas pictas[5] proposuerint[6]. Quando primum externis[7] picturis dignitas Romae. Ratio pingendi. De pigmentis praeter metallica. De coloribus ficticiis[8]. De sinopide; medicinae ex ea XI[9]. De rubrica[10]. De terra Lemnia; medicinae ex ea IIII[11]. De Aegyptia[12] terra. De ochra. Medicinae ex rubrica III[13]. Leucophorum. Paraetonium. Melinum; medicinae ex eo VI[14]. Cerussa. Usta. Eretria[15] terra; medicinae ex ea VI. Sandaraca. Sandyx. Syricum[16]. Atramentum. Purpurissum. Indicum; medicinae[17] ex eo III[18]. Armenium; medicina ex eo I. Viride Appianum[19]. Anulare. Qui colores udo[20] non inducantur[21]. Quibus coloribus antiqui pinxerint[22]. Quando primum gladiatorum pugnae pictae et[23] propositae[24] sint. De aetate picturae. Operum et artificum in pictura[25] nobilitates[26] CCCCV[27]. Picturae primum certamen. Qui[28] penicillo pinxerint. De avium cantu conpescendo[29]. Qui encausto aut ceris[30] vel cestro[31] vel penicillo pinxerint[32]. Quae[33] quis primus invenerit in pictura. Quid difficillimum in pictura. De generibus picturae. Quis primus lacunaria pinxerit. Quando primum camarae[34] pictae[35]. Pretia mirabilia picturarum[36]. De talento[37]. Plastices[38] primi inventores. Quis primus[39] ex facie et de signis[40] imaginem expresserit.

Appianum, RTd. *Viride Apianum*, Va. *Viridea planum*, B. 20. *colore sudo*, B. 21. *indicantur*, V. 22. *pinxerint*, Rd. *pinxerunt*, BTVa. 23. *pictae et*, B. *picturae et*, RV. *et picturae*, Tad. 24. *praepositae*, a. 25. *picatura*, V. *dicatura*, a. 26. *nobilitates* voci *operum* praemittunt Td. 27. *CCCCV*, B. *CCCV*, ad. *CCCV et CCVII*, RTV. 28. *Quae*, Vd. 29. *De avium* — *compescendo*, a. *De avium cantu compescendo inhibendo*, RTVd. *De auctum*, B. *De auctu*, Ian. 30. *encausto aut ceris*, ita nos scripsimus. *encauto. cauteri*, B. *encausta ca uterio*, R. *encausto cauterio*, Td. *caustaca uterio*, Va. *encausto, ceris*, Ianus. Vid. 35, 149., ubi Plinius duo encausticae picturae genera distinguit, alterum per ceram, alterum in ebore ope cestri sive vericuli, quibus postea tertium ope penicilli accessit. Particula *aut*, quae in B scriptura manifesto prostat, ad sensum quoque necessaria videtur, cum genera illius picturae accurate discernantur; *aut* — *vel* Plinius etiam alibi scripsit; vid. 13, 132. 18, 151. 31. *vel cestro*, B. Omitt. RTVad. 32. *pinxerunt*, B. *scripserint*, a. 33. *Quae* — *picturae*, haec lemmata pone lemma *Qui penicillo pinxerint* collocant Td. „Facile intelligi potest, haec non eo ordine composita esse, quem opus flagitet. Est ergo aut statuendum Plinium huius libri argumentum in indice non eodem ordine reddere voluisse, aut alius ordo est instituendus; quod si fieret, nimis omnia confunderentur." Ian. 34. *camara*, R. *camerae*, BTVad. 35. *picturae*, RV. 36. *picturarum*, RVa. *picturae*, BTd. 37. *de encausto*, R (?). 38. *Plasticeps*, B. 39. *primus*, B. *primum*, RTVad. 40. *et de signis*, haec verba Hard. hoc loco recte collocavit; *de signis* pone *operibus* habent BR, *de signinis* eodem loco a, *de signis* pone *expresserit* Td; om. V.

Nobilitates artificum[41] in plastice[42] XIIII[43]. De figlinis operibus. Terrae varietates. De pulvere Puteolano et aliis terrae[44] generibus quae in lapidem vertuntur. De parietibus formaceis[45]. De latericiis[46] et laterum ratione. De sulphure[47] et generibus eius; medicinae XIV. De bitumine et generibus eius; medicinae XXVII[48]. De alumine et generibus eius; medicinae ex eo[49] XXXVIII[50]. De terra Samia; medicinae ex ea III. Eretriae[51] terrae genera. De terra ad medicinam[52] lavanda. De Chia[53] terra; medicinae ex ea III. De Selinusia[54]; medicinae ex ea III. De pnigitide[55]; medicinae ex ea IX. De ampelitide[56]; medicinae ex ea IV. Cretae ad vestium usus. Cimolia; medicinae ex ea IX[57]. Sarda. Umbrica. Saxum. Argentaria. Qui et quorum liberti praepotentes. Terra ex[58] Galata[59]. Terra Clupea[60]. Terra Baliarica[61]. Terra Ebusitana; medicinae ex eis[62] IV. Summa[63]: medicinae et historiae et observationes DCCCCLVI[64].

Ex Auctoribus: Messala oratore, Messala sene, Fenestella, Attico, M. Varrone, Verrio[65], Nepote Cornelio, Deculone[66], Muciano, Melisso, Vitruvio, Cassio Severo Longulano[67], Fabio Vestali qui de pictura scripsit[68].

Externis: Pasitele[69], Apelle, Melanthio, Asclepiodoro, Euphranore[70], Heliodoro qui ἀναθήματα Athenis scripsit[71], Metrodoro qui de architectonice[72], Democrito, Theophrasto,

41. *artium*, Td. 42. *in plastice*, B. *emplastice*, a. *et plastice*, RTd. *et plasticae*, V. 43. *XIIII*, BV. *XIII*, T. Omitt. Rad. 44. *alistepre*, R. *alisto p̄*, V. 45. *formaceis*, Ta. *fornaceis*, Vd. *forncocibus*, R. *forma*, B. 46. *latericeis*, RVa. 47. *sulpure*, B. 48. Totum hoc lemma om. R. 49. *ex eo*, B. *ex his*, V. Omitt. RTad. 50. *XXXVIII*, B. *XXXIX*, RTVad. 51. *Eretriae*, RTVad. *Eretriaeae*, B. 52. *medicinam*, Ba. *medicina*, V. *medicinas*, RTd. 53. *De Chia*, Tad. *Mechia*, B. *De cia*, RV. 54. *Selinusta*, B. 55. *pnigitide*, Hard. *pinitide*, B. *pnitide*, d. *pnetide*, T. *initide*, R. *mitide*, Va. 56. *De ampelitide — IX* om. B. 57. *IX*, a. *VIII*, RTVd. 58. *ex*, BRVa. Omitt. Td. 59. *Galata*, d. *Galatha*, T. *Gelata*, B. *calata*, RVa. 60. *Cluaea*, B. 61. *Baliarica*, T. *Baliaria*, d. *Balearica*, RVa. *Balnearica*, B. 62. *eis*, B. *his*, RTVad. 63. *Summae*, B. 64. *DCCCCLVI*, RTVad. *DCCC*, B. 65. *Verrio*, RT. *Verno*, BVd. *Verio*, a. 66. *Deculone*, BRVd. *Delioculone*, a. *Decio Eculeone*, T (?). *Decio Aculeone*, Hard., quod probat Heyn. antiq. Aufsätze 2, 99. 67. *Langulano*, B. Ceterum in hoc aliisque codd. hoc nomen ut hominis a Cassio Severo diversi scribitur; at vid. Weichert. de Vario et Cassio, p. 191. sq. Contrariam sententiam amplecti Bergkium narrat Ritschel. parerg. Plaut. I. p. 40. 68. *qui de pictura scripsit*, pone *Externis* collocant Ba. 69. *Praxitele*, B². 70. Huic nomini subiic. *Parrhasio*

Apione[73] grammatico qui de metallica medicina[74] scripsit, Nymphodoro, Iolla[75], Apollodoro, Andrea[76], Heraclide, Diagora, Botrye[77], Archidemo[78], Dionysio, Aristogene, Democle[79], Mneside[80], Xenocrate Zenonis, Theomnesto.

LIBRO XXXVI. CONTINENTUR

Naturae lapidum. Luxuria[1] in marmoribus. Quis primus[2] peregrino marmore[3] columnas habuerit Romae[4]; quis[5] primus[6] in publicis operibus ostenderit. Qui primi[7] laudati in marmore scalpendo et quibus temporibus. De Mausoleo Cariae[8]. Nobilitates operum et artificum in marmore[9] ccxxv. Quando primum marmorum in aedificiis usus. Qui primi marmora secuerint[10] et quando. Quis[11] primus Romae crustaverit parietes. Quibus aetatibus quaeque marmora in usum[12] venerint Romae[13]. Ratio secandi marmora; de harenis quibus secantur. De Naxio[14]. De Armenio. De Alexandrinis marmoribus. De onyche[15]. De alabastrite; medicinae ex eis[16] vi. De lygdino[17], Corallitico[18], Alabandico, Thebaico, Syenite[19]. De obeliscis; de eo qui pro gnomone in campo Martio est[20]. Opera mirabilia in terris. Pyramides[21]. Sphinx[22] Aegyptia. Pharos[23]. Labyrinthi. Pensiles horti. Pensile oppidum. De templo Ephesiae Dianae. Aliorum templorum admirabilia. De lapide fugitivo. Echo septiens re-

RTVad; at vid. Reines. var. lect. 2, 6. p. 157. Heyn. l. l. p. 102. 71. *anathemata Athenis scripsit*, Rd. *anathemata Athenis*, Va. *anathemata scripsit Athenis*, T. *anathema*, B. 72. *architectoni of*, B. 73. *Apthoni*, B. 74. *medicina*, BRa. *disciplina*, V. Omitt. Td. 75. *Iolia*, B. *Colla*, a. 76. *Andria*, B. 77. *Botryae*, B. *Bothryse*, RVa. 78. *Archedemo*, BVa. 79. *Demode*, a. 80. *Marcomneside*, Va.

Ad indicem libri XXXVI. adhibui BRTVad.

1. *Luxuria*, BV. *Luxuriae*, ad. *Luxurie*, Td. 2. *primum*, a. 3. *marmorae*, B. *marmori*, RV. 4. *habuerit Romae*, BVa. *Romae habuerit*, RTd. 5. *Qui*, V. 6. *primus*, B. *primum*, RTVad. 7. *primum*, R. 8. *De Mausoleo Cariae*, B. *Demasoleucariae*, RV. *De mausoleo parie*, d. *De mousuleo pario*, a. Om. T. Ianus hoc lemma proxime sequenti subiicere voluit. 9. *marmore*, Ba. *marmoribus*, RTVd. 10. *secuerunt*, a. 11. *Quis*, TVad. *Qui*, BR. 12. *usum*, B. *usu*, RTVad. 13. *Romae venerint*, Td. 14. *Naxio*, d. *Naxo*, BRTa. In V lacuna. 15. *De onyche*, om. B. In V lacuna. 16. *eis*, B. *his*, RTad. In V lacuna. 17. *lygdeno*, B. 18. *Corallitico*, B. *Corallectico*, a. *corallico*, RTVd. 19. *Suenite*, B. 20. *est*, omitt. TV. 21. Hoc lemma sequenti subiicitur in omnibus codd.; suo loco reposuit Hard. 22. *Spynx*, B. *Spinx*, RV. *Sphinge*, T. *Spina*, ad. 23. *Pharhos*, B.

sonans. Sine clavo aedificia. Romae[24] miracula operum[25] XVIII. De magnete lapide; medicinae ex eo[26] III[27]. Scyrius[28] lapis. De sarcophago sive Assio[29]; medicinae ex eo[30] X. De chernite[31]. De poro[32]. De lapidibus osseis[33]. De palmatis[34]. De Taenariis[35]. De coranis[36]. De nigris marmoribus. De molaribus[37] lapidibus. Pyrites; medicinae ex eo[38] VII. Ostracites[39]; medicinae ex eo IIII[40]. Amiantus; medicinae ex eo II[41]. Geodes[42]; medicinae ex eo III[43]. Melitinus; medicinae ex eo VI[44]. Gagates; medicinae ex eo VI. Spongites; medicinae ex eo II[45]. Phrygius. Haematites; medicinae ex eo V. Schistos; medicinae ex eo VII. Androdamas[46]; medicinae ex eo II. Arabicus. Miltites sive hepatites[47]. Anthracites[48]. Aetites. Taphiusius[49]. Callimus. Samius[50]; medicinae ex eo VIII. Arabus[51]; medicinae ex eo VI[52]. De pumice; medicinae ex eo IX[53]. De mortariis[54] medicinalibus et[55] aliis. Etesius lapis. Chalazius[56]. Siphnius[57]. Lapides molles. Lapides speculares[58]. Phengites. De cotibus. De tophis[59]. De silicum natura[60]. De reliquis ad structuram[61] lapidibus. Genera structurae. De cisternis. De calce[62]. Harenae genera; harenae et calcis mixturae[63]. Vitia structurae[64]. De tectoriis[65]. De columnis; genera columnarum. Medicinae ex calce V[66]. De maltha. De gypso. De pavimentis. Asarotos oecos[67]. Quod primum pavimentum Romae. De subdialibus pavimentis. Graecanica pavimenta. Quando primum lithostrota[68]. Quando

24. Hoc nomen ad superiora male trahunt RTVad. 25. *operum miracula*, Td. 26. *ex eo*, BRa. Omitt. TVd. 27. *III*, B. *VI*, RTVd. *X*, a. 28. *Scyrius*, Hard. *Syrius*, BRTVd. Hoc lemma cum sequenti om. a. 29. *sive Assio*, B. *Assio*, V. *Asia*, R. Omitt. Td. 30. *ex eo*, BR. Omitt. TVd. 31. *chernite*, Hard. *chemite*, BTd. *celiarnite*, V. *eleamite*, R. *theamede*, a. 32. *porro*, a. *thoro*, T. 33. *osseis*, om. B. *De lapidibus qui pariant. De osseis lapidibus*, Ianus ex 36, 134. perquam probabiliter. - 34. Hoc lemma om. a. 35. *Thaenaris*, B. 36. *coranis*, B. *corantis*, R. *conariis*, ad. *coronariis*, T. *corinthis*, V. 37. *molaribus*, TV. *molaris*, BRd. *moralis*, a. *De curalio vel pyrite*, cod. Salmas. exerc. Plin. p. 63. b. E. *moraliis*, Rigalt. 38. *his*, a. 39. *Ostrachites*, B. 40. *IIII*, Ba. *II*, RTVd. 41. Hoc lemma omitt. TVd. 42. *Goedes*, B. 43. *VI*, a. 44. Hoc lemma cum duobus sequentibus om. a. 45. *II*, B. *V*, RV. *VI*, Td. 46. *Androydamas*, B. Hoc lemma om. a. 47. *hepatites*, B. *helatites*, T. *eratites*, RV. *aratites*, d. *aratides*, a. 48. *Anthracites*, T. *Andracites*, Vd. *Andrachites*, BRa. 49. *Aetites, Thaphlustus*, B. *Etites Thaphiusius*, T. *etice thapiusius*, Vad. *& ic &apiussius*, R. *aete thaepiusius*, codex Salmas. p. 503. a. B. *tapiusius*, alter codex eiusdem p. 502. b. B. 50. *Sinvidius*, a (cod. Salmas.) 51. *Arabicus*, B. 52. *medicinae ex eo VI*, B. *medicinae ex eo II*, RTVd. *medicina ex eo*, a. 53. *XVIII*, a. 54. *mortaris*, B. *mortaribus*, RV. 55. *et*, omitt. Td. 56. *Chalazius*, Td. *Chalaxus*, B. *Calarius*, V. *Calatius*, R. *Chalodius*, a (cod. Sal-

primum camarae[69] vitreae[70]. Origo vitri. Genera eius et[71] ratio faciendi. De obsianis[72]. Miracula ignium. Medicinae ex igni et cinere[73] III. Prodigia[74] foci. Summa: medicinae ex iis LXXXVIIII[75], ad serpentis[76] III, bestiarum morsus, ad venena, caput, oculos, epinyctidas[77], dentis[78], dentifricia, faucis[79], strumas, stomachum, iocinera, pituitam, testis[80], vesicam, calculos, panos, haemorroidas, podagras, sanguini sistendo, sanguinem reicientibus, luxata, phreneticos, lethargicos, comitialis[81], melancholicos, vertigines, ulcera, volnera, urenda, secanda, convolsa, contusa, maculas, usta, phthisin[82], mammas, muliebria vitia, carbunculos, pestilentia. Summa omnis: res et historiae CCCCXXXIIII.

Ex Auctoribus: M. Varrone, Caelio[83], Galba[84], Cincio[85], Muciano, Nepote Cornelio, L. Pisone, Q.[86] Tuberone, Fabio Vestale, Annio Fetiale, Fabiano[87], Seneca, Catone censorio, Vitruvio.

Externis: Theophrasto, Pasitele, Iuba rege, Nicandro, Sotaco, Sudine, Alexandro polyhistore, Apione Plistonico[88], Duride, Herodoto, Euhemero, Aristagora, Dionysio, Artemidoro, Butorida[89], Antisthene, Demetrio, Demotele, Lycea.

LIBRO XXXVII. CONTINETUR

Origo gemmarum. De Polycratis[1] gemma. De Pyrri gemma[2]. Qui scalptores optumi. Nobilitates[3] scalpturae. Quae prima[4]

mas. p. 776. b. D.) 57. *Siphanius*, ad. Om. R. 58. *Lapides speculares*, B. *Lapis specularis*, RTVad. 59. *tophis*, B. *trophis*, Tad. *trosis*, RV. 60. *natura*, BTd. *naturis*, RVa. 61. *structuram*, B. *structuras*, RTVad. 62. *galer*, RV. 63. *harenae — mixturae*, RVa. *mixtura harenae et calcis*, B. *et calcis mixtura*, Td. 64. Hoc lemma omitt. RV. 65. *tectoris*, B. *tectore*, a. 66. *calce V*, RTVad. *calcen*, B. 67. *Asarotos peocos*, B. *Asarotos echos*, T. *Asaroto soethos*, R. *Asorotosoedios*, V. *Asaroto. soeches*, ad. 68. *lithostrota*, Ba. *lithostrotum*, Td. Hoc lemma omitt. RV. 69. *camarae*, BRa. *camerae*, TVd. 70. *vitriae*, B. 71. *eius et*, om. a. 72. *obsianis*, RV. *etsianis*, B. *obsidianis*, Td. *opsidianis*, a. 73. *Ex igni et cinere medicinae*, TVd. 74. *Prodicia*, B. 75. *medicinae ex iis LXXXVIIII*, B. *medicinae et historiae et observationes DXXIII*, RTVad. Quae iam sequuntur usque ad numerum *CCCCXXXIIII* unus habet B, omitt. RTVad. 76. *serpentes*, B. 77. *epinyctedas*, B. 78. *dentes*, B. 79. *fauces*, B. 80. *testes*, B. 81. *comitiales*, B. 82. *pthisin*, B. 83. *Caelio*, T. *C.*, B. *Caecilio*, RVad. 84. *Calba*, B. 85. *Cincio*, Hard. et Heyn. antiq. Aufs. 2, 107. Confirmant BRVd. *Ciccio*, a. *C. Ictio*, T. *Itio*, Torrent. ad Suet. Aug. 43. 86. *Q.*, Ianus. *Que*, B. Omitt. RTVad. 87. *Fabio*, B. 88. *Aplone plistonice*, B. 89. *Bytorida*, B.

Ad indicem libri XXXVII. adhibui BTad; de codice Td vid. adnot. 62.

1. *Polycratis*, B. *Polycratis tyranni*, Tad. 2. *gemma*, B. *regis*, Tad. 3. *Notabiles*, B. 4. *prima*, B. *prima Romae*, Tad.

dactyliothece[5]. Gemmae in Pompei M. triumpho translatae[6]. Quando primum[7] murrina invecta[8]; luxuria circa ea; natura eorum[9]. Natura crystalli[10]; medicina[11] ex ea[12]; luxuria in crystallo[13]. De sucino; quae de eo mendacia[14]; genera eius[15]; medicinae ex eo[16]. Lyngurium; medicinae II[17]. De adamante[18]; genera eius[19] VI, medicinae II[20]. De zmaragdis[21]; genera eorum XII[22]; vitia eorum. Tanos gemma[23]. Chalcozmaragdos[24]. De beryllis[25]; genera eorum VIII[26]; vitia eorum. De opalis[27]; genera eorum VII[28]; vitia eorum[29]; experimenta eorum[30]. De sardonyche[31]; genera eius; vitia eius[32]. De onyche; genera eius. De carbunculis; genera eorum XII[33]; vitia eorum et experimenta[34]. Anthracitis[35]. De sandastro[36], sandareso[37]. Lychnis[38]; genera eius IV[39]. Carchedonia[40]. Sarda; genera eius V*. De topazo[41]; genera eius II[42]. De callaina[43]. De prasio[44]; genera eius III[45]. Nilion[46]. Molochites[47]. De iaspide; genera eius XIV[48]; vitia eorum. De cyano[49]; genera eius[50]. De sapphiro[51], amethysto[52], genera eius IV[53], socondion[54], sapenos, pharanitis[55], Aphrodites blepharon[56] sive

5. *dactyliothece*, T. *dacytliothece*, B. *dactilothece*, a. *dactylocethe*, d. 6. *Magni* et *translatae* omittit B. 7. *primum*, omittit B. 8. *myrrhina invecta*, B. *inventa murrina*, Tad. 9. *eorum*, B. *myrrhinorum*, Tad. 10. *De chrystallo*, B. 11. *medicina*, B. *medicinae*, Tad. 12. *eo*, Ba². 13. *eo*, B. 14. *quae — mendacia*, B. *qui inventi sunt auctores de eo*, Tad. 15. *eius*, B. *succinorum VI*, Tad. 16. *eo*, B. *his*, Tad. 17. Hoc lemma omittit B. 18. *De adamante*, B. *De adamante sive ancite*, ad. *De adamante ancite*, T. 19. *eius*, B. *adamantis*, Tad. 20. *VI. medicinae II*, om. B. 21. *zmaragdis*, ita nos scripsimus; v. ad 32, 151. 22. Numerum om. B. 23. *gemma*, B. *gemmata*, Tad. 24. *calcosmaragdos*, Ba. 25. *verullis*, B. 26. Numerum om. B. 27. *oppallis*, B. 28. Numerum om. B. 29. *vitia eorum*, BTa. *Vitia*, d. 30. *Experjmenta eorum*, B. *et experimenta eorum*, d. *et experimenta*, Ta. 31. *sardonycae*, B. *sardonicis*, ad. 32. *genera eius. vitia eius*, B. Omitt. Tad. 33. Numerum om. B. 34. *vitia — experimenta*, Tad. *experimenta*, B. 35. *Anthracites*, B. 36. *De sandastro*, B. *Sandrastos sive Garamantitis sive sandacitis*, Td. *Sandastros sive ranticis sive sandaticis*, a. 37. *sandareso*, B. *sandaresus*, Tad. 38. *Lychnis*, Salmas. exerc. p. 777. a. D. Confirmat B. *Lycenis*, Td. *Lythenis*, a (cod. Salmas.) 39. Numerum om. a. 40. *Carcedonia*, B. *Calchedonia*, a. *Calcedonia*, Td. *Chalcedonia*, optimus cod. Salmasii exerc. p. 270. a. D. *) Numerum om. B. 41. *topazo*, a (Rigalt. Salmas. p. 167. a. G.) *topaso*, B. *topazio*; Td. 42. Numerum om. B. 43. *callaina*, Salmas. *Galliana*, a (Rigalt.) *Galiana*, Td. *calinda*, B. 44. *prasia*, T. (Rigalt.) *prasta*, B. *prassia*, ad. 45. Hoc lemma om. B. 46. *Nilion*, T. *Nition*, B. *milion*, d. *molion*, a¹. *mlion*, a². 47. *molocinthis*, d. *molochintis*, a. 48. Numerum omitt. Ba. 49. *grano*, a. 50. *eius*, B. *eius I*, Tad. 51. *De sappirio*, B. *Sapphiros*, Tad. 52. *amethysto*, B. *Amethystus*, Tad. 53. *IV*, ita scribendum. *V*, Tad. Numerum om. B. 54. *socondion*, ita nos

anteros sive paederos. Hyacinthus[57]. De chrysolitho[58]; genera eius VII[59]. De chryselectro[60]. Leucochrysos[61]; genera eius IV[62]. Melichrysi. Xuthi[63]. Paederos sive sangenos[64] sive tenites[65]. Asterias[66]. Astrion. Astriotes. Astrobolon[67]. De ceraunia[68]; genera eius IV[69]. Baetylos[70]. Iris. Leros[71]. Achatae; genera eorum[72]. Acopos; medicinae ex ea[73]. Alabastritis[74]; medicinae ex ea. Alectoriae[75]. Androdamas. Argyrodamas. Antipathes. Arabica[76]. Aromatitis[77]. Asbestos. Aspisatis[78]. Atizoe[79]. Augitis. Amphidanes[80] sive chrysocolla. Aphrodisiaca[81]. Apsyctos[82]. Aegyptilla[83]. Balanitae. Batrachitis[84]. Baptes. Beli oculus[85]. Belus. Baroptenus[86] sive baripe[87]. Botryitis[88]. Bostrychitis[89]. Bucardia. Brontea[90]. Boloe[91]. Cadmitis. Callais. Capnitis. Cappadocia. Callaica[92]. Catochitis[93]. Catoptritis[94]. Cepitis[95] sive cepolatitis[96]. Ceramitis. Cinaediae. Ceritis. Circos. Corsoides. Coralloachates[97]. Corallis. Crateritis. Crocallis[98]. Cyitis[99]. Chalcophonos. Chelidoniae. Cheloniae[100]. Chelonitis. Chloritis. Choaspitis. Chrysolampis[101]. Chrysopis. Cepionides[102]. Daphnia[103]. Diadochos.

scripsimus. *sacondion*, BTad (cod. Salmas. exerc. p. 399. a. D.) 55. *pharanitis*, Salmas. *farangites*, B. *paranithis*, Tad. *paranitis*, cod. Salm. 56. *Afrodites belfaron*, B (unde *blepharon* emendandum.) *Haprodites sive elefrauton*, Td. *haprodites elefrauton*, a. *haprodites elefrantis*, cod. Salm. *Aphr. sphragis*, Salmas. 57. Hoc lemma om. a. 58. *De chrysolito*, T. *De crisoli.o*, a. *De crysolithis*, B. *chrysolithus*, d. 59. Numerum om. B. 60. Hoc lemma cum seq. om. B. 61. *leucoechinos*, a. *leucoecisos*, d. 62. *IV*, T. *III*, ad. In hoc lemmate desinunt Td. 63. *xuthi*, B. *xynthi*, a. Utrumque etiam codd. Salmas. exerc. p. 290. a. B. praebent. 64. *sagenon*, a. 65. *syenites*, B. 66. *Asterias*, B. 67. *Astrobolon*, Hard. *Astrolon*, Rigalt. ap. Salmas. exerc. p. 531. b. D. *Astolon*, a (cod. Salmas. p. 533. b. D.) *Aspolon*, B. 68. *De ceraunia*, a. *Ceraunion*, B. 69. Numerum om. B. 70. *Baetylos*, B. *Betulos*, a. 71. *Leros*, B. *Lepor*, a. 72. *Achatae*, *genera eorum*, B. *agrate*, a. 73. *medicinae ex ea*, om. B. 74. *Alabastrites*, a. 75. *Alectoriore*, B. *Electoriae*, a. 76. *Arabicus*, B. *Arabiga*, a. Vid. 37, 145. 77. *Aromatitis*, ita scribendum. *Arōmatites*, Ba. 78. *Aspizatis*, B. 79. *Atizoe*, ita scribendum. *Atizone*, a. *Atizon*, B. 80. *Amphidanes*, ita nos scripsimus. *Anpinnanes*, B. *Aphidnane*, a. 81. *Afrosisiaca*, B. 82. *Apsyctos*, Hard. *Aspyctos*, a. *Asyctos*, B. 83. *Aegypula*, a. 84. *Batracitis*, B. *Bacthracites*, a. 85. *Bucolus*, B. 86. *Baroptenus*, Hard. *Baboptenus*, B. *Borotenus*, a. 87. *sive paripen*, a. Emendavit Hard., om. B. 88. *Botryctis*, B. *Botrites*, a. 89. *Bostrychitis*, ita nos scripsimus. *Bostrygites*, B. *Bostricitis*, a. 90. *Brontiena*, a. 91. *Boloe*, Hard. *Boleae*, a. *Blof*, B. 92. *Ca.linca*, B. 93. *Catochilus*, B. 94. *Cathopiritis*, a. 95. *Cepis*, B. 96. *cepolatius*, a. 97. *Coballachates*, B. 98. *Crateritis*. *Crocallis*, om. B. 99. *Cytis*, a. *Cytes*, cod. Salmas. exerc. p. 502. b. G. 100. *Cheloniae*, om. a. 101. *Chrysolamsis*, Ba. Emend. Hard. 102. *Cetionides*, Ba. Emend. Hard. 103. *Dafnea*, B.

Diphyes[104]. Dionysias. Dracontites[105]. **Encardia[106] sive ariste[107].** Enorchis. Exebenus[108]. Erythallis[109]. Erotylos sive amphicome[110] sive hieromnemon. Eumeces. Eumithres. Eupetalos. Eureos. Eurotias[111]. Eusebes. Epimelas[112]. Galaxias. Galactitis[113] sive leucogaea[114] sive leucographitis[115] sive synnephitis[116]. Gallaica[117]. Gassinnade[118]. Glossopetra. Gorgonia. Goniaea. Heliotropion. Hephaestitis[119]. Hermuaedoeon[120]. Hexecontalithos[121]. Hieracitis. Hammitis. Hammonis cornu[122]. Hormiscion[123]. Hyaeniae. Haematitis[124]. Idaei dactyli. Icterias. Iovis gemma[125]. Indica[126]. Ion[127]. Lepidotis[128]. Lesbias[129]. Leucophthalmos[130]. Leucopoecilos. Libanochrus[131]. Limoniatis[132]. Liparea. Lysimachos. Leucochrysos. Memnonia. Media[133]. Meconitis[134]. Mithrax. Morochitis[135]. Mormorion[136] sive promnion[137] sive Alexandrinum[138]. Myrritis[139]. Myrmecias. Myrsinitis[140]. Mesoleucos. Mesomelas. Nasamonitis. Nebritis. Nipparena[141]. Oica*. Ombria sive notia. Oritis sive sideritis. Ostracias sive ostracitis[142]. Ostritis[143]. Ophicardelos[144]. Obsiana[145]. Panchrus[146]. Pangonus. Paneros[147] sive panerastus[148]. Ponticae[149]; genera IV. Phloginos sive chrysitis[150]. Phoenicitis[151]. Phycitis[152]. Perileucos[153]. Paeanitis sive gaeanis[154]. Solis gemma. Sagda. Samothracia. Sauritis[155]. Sarcitis. Selenitis[156]. Si-

104. *Difyes*, B. *Dyphies*, a. 105. *Dracontias*, B. 106. *Encarodia*, B. 107. *inaristae*, a. 108. *Exhebenus*, B. 109. *Erythallis*, ita nos scripsimus. *Erytallis*, B. *Crystalis*, a. 110. *amphicomos*, ita nos scripsimus. *amphicomes*, B. *memphicos. mes*, a. 111. *Eureos. Eurotias*, om. a. 112. *Epimetas*, B. 113. *Galactites*, a. 114. *leucogea*, B. *leucoceas*, a. 115. *leucographitis*, ita nos scripsimus. *leucogeaefitis*, B. *seucograpius*, a. 116. *synnephitis*, ita nos scripsimus. *synechites*, B. *sinephytin*, a. 117. *Galliaca*, Ba. Emend. Hard. 118. *Gassinnade*, ita nos scripsimus. *Gasindane*, B. *Gassidianae*, a. 119. *Hephelestitis*, a. *Hepatitis*, B. Emend. Hard. 120. *Hermu aedoeon*, Ian. *Hermuaedyon*, B. *Hermuredion*, a. *Horminodes*, Hard. 121. *Hexecontalthos*, B. 122. *cor*, B. 123. *Hormiscion*,, ita nos scripsimus. *Hermiscion*, B. *Lyormysceon*, a. 124. *Haematitis*, Ian. *Hatthitis*, B. *Liematetis meniu sive exhyphos*, a. *menui sive exyphos*, liber vetus Salmas. exerc. p. 291. b. E. 125. *Iovis gemma*, Hard. *Drosolithos*, B. *vel aut solitis*, a. 126. *Indic.e*, B. *Indis*, a. 127. *lon*, a. 128. *Lepidote*, B. *Lepidole*, a. Emend. Hard. 129. *Lesbion*, Ba. Emend. Hard. 130. *Leucopthamus*, B. 131. *Libanochris*, B. 132. *Limoniates*, Ba. Emend. Hard. 133. *Media*, a. *Medica*, B. 134. *Memnonitis*, B. 135. *Morocthis*, B. *Merocthi*, a. *Merocthis*, Rigalt. ap. Salm. exerc. p. 501. a. F. *merochtis*, cod. eiusdem p. 541. a. A. Nos cum Harduino emendavimus. 136. *Morrion*, a. 137. *pronionis*, a. 138. *Alexandrion*, B. *Alexandrio*, a. 139. *Myritis*, B. 140. *Myrsinites*, a. 141. *Nymphasena*, B. *) *Olca*, a. 142. *Ostracias sive ostracitis*, a. *Ostractis*, B. 143. *Ostritis*, ita nos scripsimus. *Osirilis*, B. Om. a. 144. *Ophicardelos*, Hard. *Oficaryos*, B. Om. a. 145. *Obsiana*, B. Om. a. 126. Hoc lemma cum seq. om. a. 147. *Priverus*, a. 148. *paderastus*, a. 149. *Ponticarum*, a. 150. *Floginos sive crysitis*, B. 151. *Ponici-*

deritis[157]. Sideropoecilos. Spongitis[158]. Synodontitis[159]. Syrtitis. Syringitis[160]. Trichrus. Thelyrrizos[161]. Thelycardios sive mulc[162]. Thraciae[163]; genera III. Tephritis[164]. Tecolithos. Veneris crines. Veientana[165]. Zathene[166]. Zmilampis[167]. Zoraniscaea[168]. Hepatitis[169]. Steatitis[170]. Adadunephros[171]. Adaduophthalmos[172]. Adadudactylos[173]. Triophthalmos. Carcinias[174]. Echitis. Scorpitis. Scaritis. Triglitis. Aegophthalmos. Hyophthalmos[175]. Geranitis. Aetitis. Myrmecitis[176]. Cantharias. Lycophthalmos[177]. Taos[178]. Timictonia[179]. Ammochrysos[180]. Cenchritis[181]. Dryitis[182]. Cissitis[183]. Narcissitis. Cyamias. Pyren. Phoenicitis. Chalazias[184]. Pyritis. Polyzonos. Astrapaea[185]. Phlogitis. Anthracitis. Enygros[186]. Polytrichos. Leontios. Pardalios. Drosolithos[187]. Melichrus[188]. Melichloros[189]. Polias[190]. Spartopolia. Rhoditis[191]. Chalcitis[192]. Sycitis. Bostrychitis[193]. Chernitis[194]. Ananchitis[195]. Synochitis. Dendritis[196]. Cochlides[197]. De figura gemmarum[198]. Ratio probandi[199]. Conparatio naturae per terras. Conparatio rerum per pretia[200]. Summa: res et historiae et observationes MCCC[201].

Ex Auctoribus[202]: M. Varrone[203], actis triumphorum, Maecenate, Iaccho, Cornelio Boccho.

this, B. 152. *Poecitis*, B. 153. *Pyrileucus*, a. 154. *Phaeantide sive geanides*, a. *Pheantides sive ceanides*, cod. Salmas. p. 111. b. E., qui corruptum putat ex χυαντίδες. 155. *Sauritis*, om. a. 156. *Segenitis*, B. 157. *Siderites*, B. 158. *Spongites*, B. 159. *Synodonthis*, B. *Sondodontices*, a. Emend. Hard. 160. *Syringitis*, om. B. 161. *Thelyrrizos*, ita nos scripsimus. *Thelurhiza*, B. Om. a. 162. *muchul*, a. 163. *Thartia*, B. 164. Hoc lemma om. a. 165. *Velentana*, B. Om. a. 166. *Zathaene*, B. Om. a. 167. *Zamilamfis*, B. Om. a. 168. *Zoramea*, a. 169. *Hamatitis*, B. 170. *Ismyrtitis*, a. 171. *Addeduneferos*, B. 172. *Adadyopthalmos*, B. 173. *Adadyodactylos*, B. *Adaduosacculus*, a. 174. *Carcinias*, Ian. *Carcinea*, B. *Carcina*, a. 175. *Hyoopthalmos*, B. Om. a. 176. *Myrmecithis*, B. 177. *Lycoopthalmos*, B. 178. *Thaos*, B. 179. *Timiclonia*, a. 180. *Thamochrysos*, B. 181. *Cencheritis*, B. 182. *Drytis*, B. 183. *Cissitis — Pyritis* om. B. 184. *Chalaxias*, a. 185. *Astrophea*, a. *Astrapheae*, liber Salmas. exerc. p. 541. b. C. 186. *Flogitis. Antracitis. Enychros*, B. Emend. Ian., om. a. 187. *Drosolithos*, B. *Oroeolitas*, a. 188. *Melichrys*, B. *Mellitris*, a. 189. *Melichorus*, B. *Mellichoros*, a. 190. *Polias. Ptolias*, a. 191. *Rhoditis. Melitis*, a. At vid. 37, 191. cum adnotat. 192. *Calcitis*, B. 193. *Bostrygitis*, B. *Sorfocitis*, a. 194. *Chernitis*, ita nos scripsimus. *Gemitis*, Ba. 195. *Ananchitis*, om. B. 196. *Dendraptis*, B. 197. *Coclydes*, a. *Coclidis*, B. 198. *gemmarum*, *marmorum*, a. 199. *probandi*, B. *probandorum*, a. 200. *Comparatio naturae — pretia*, a. *Pretia*, B. 201. *Summa: res — MCCC, β. Historiae XXXVII. Summa: res et historiae MCCC*, a. Om. B. 202. *Ex auctoribus*, a. *Ex auctoribus pluribus*, B, qui ipsum indicem sequentem non habet. 203. *M. Varrone — Boccho* repetii ex β. Om. a.

Externis: Iuba rege, Xenocrate Zenonis, Sudine, Aeschylo[204], Philoxeno, Euripide, Nicandro, Satyro, Theophrasto, Charete, Philemone, Demostrato, Zenothemi, Metrodoro, Sotaco, Pythea, Timaeo Siculo, Nicia, Theochresto, Asaruba[205], Mnasea, Theomene, Ctesia, Mithridate, Sophocle, Archelao rege, Callistrato, Democrito, Ismenia, Olympico[206], Alexandro polyhistore, Apione, Horo, Zoroastre, Zachalia[207].

204. *Aeschylo* — *Satyro*, Heyn. antiq. Aufs. 2, 120. non multum abest quin delenda putet. 205. *Asdruba*, Heyn. l. l. 2, 123. 206. *Olympiaco*, Hard. 207. *Elenchi librorum XXXVII. qui et primus libir explicit*, a.

C. PLINI SECUNDI
NATURALIS HISTORIAE
LIBER II.

Cap. I. Sect. 1. Mundum et hoc, quodcumque nomine alio § 1
caelum appellare libuit, cuius circumflexu degunt cuncta, nu-
men esse credi par est, aeternum, inmensum, neque genitum,
neque interiturum umquam. Huius extera indagare nec inter-
est hominum, nec capit humanae coniectura mentis. Sacer est, 2
aeternus, inmensus, totus in toto, immo vero ipse totum;
infinitus ac finito similis, omnium rerum certus et similis
incerto, extra, intra cuncta conplexus in se idemque rerum
naturae opus et rerum ipsa natura. Furor est mensuram 3
eius animo quosdam agitasse atque prodere ausos, alios rur-
sus occasione hinc sumpta aut his data innumerabilis tradi-
disse mundos, ut totidem rerum naturas credi oporteret aut,
si una omnes incubarent, totidem tamen soles totidemque
lunas et cetera etiam in uno et inmensa et innumerabilia si-
dera; quasi non eadem quaestione semper in termino cogi-

Ad hunc librum toti excussi sunt adR (§ 26—248.), A (§ 196—248.), ad § 1—137. P, ad § 1—46. bg, ad § 242—248. b, ad § 15—40. 56. 175. p.

§ 1. *Mundus*, P. Vid. Melam I. 1, 1. — *quodcumque*, STabgpr. *quocumque*, dK. *quod*, Pβ. — *appellari*, PKr. — *degunt*, STabdgpr. *dicunt*, θ. *teguntur*, Pβγ. — *cuncta contineri*, θ. — *exempla*, P.

§ 2. *Satis*, P. — *ipse totus*, P. — *infinitus ac finito*, Tabdgpr (Richel., Rob.) Consentiunt Sσ (codd. Turnebi adv. 22, 4.), nisi quod *et* habent. *infinitus ac infinito*, P. *finitus et infinito*, codd. Barbar. βγ. — *etiam*, P. — *et*, P. *ex*, Tabdg.

§ 3. *Furore mensuram*, P. — *aut hinc data*, r. — *oporteat*, K. — *una omnes*, abgr. *omnes* [una], d. *omnes in una*, P. *uni omnes*, Sabellic. K. — *incubarent*, Tabdgprσ (codd. Turnebi adv. 22, 4. 24, 24.) *incubaret*, Pβγ. — *que*, addit d[2]. — *etiam*, abdgp. *etiam ut*, Sabellic. *ut iam*, Hard. e codd. (?) γ. — *et* ante *inmensa* om. Td; ab altera manu additum in d. — *eaedem quaestiones*, r.

tationis occursura desiderio finis alicuius aut, si haec infini-
tas naturae omnium artifici possit adsignari, non idem illud
in uno facilius sit intellegi, tanto praesertim opere. Furor 4
est, profecto furor, egredi ex eo et, tamquam interna eius
cuncta plane iam nota sint, ita scrutari extera; quasi vero
mensuram ullius rei possit agere qui sui nesciat aut méns
hominis vidère quae mundus ipse non capiat.

II. 2. Formam eius in speciem orbis apsoluti globatam 5
esse nomen in primis et consensus in eo mortalium orbem
appellantium, sed et argumenta rerum docent, non solum
quia talis figura omnibus sui partibus vergit in sese ac sibi
ipsa toleranda est seque includit et continet nullarum egens
conpagum nec finem aut initium ullis sui partibus sentiens,
nec quia ad motum, quo subinde verti mox adparebit, talis
aptissima est, sed oculorum quoque probatione, quod con-
vexus mediusque quacumque cernatur, cum id accidere in
alia non possit figura.

III. 3. Hanc ergo formam eius aeterno et inrequieto ambi- 6
tu, inenarrabili celeritate, viginti quattuor horarum spatio
circumagi solis exortus et occasus haut dubium reliquere.
An sit inmensus et ideo sensum aurium excedens tantae

occursura, PTbdg. *occursurae*, a. *sint occursurae*, r. — *desiderio*, Pg. *et desiderio*, Tbd. *et* [de] *siderio*, a. *si deerit*, r. Scribendum videtur *occursura e desiderio*, ut *occursura* sit absolute sumendum, scil. hominibus cogitantibus. — *aliquis*, r. — *haec infinitas*, Pd. *infinitas haec*, p. *hoc infinitis*, a. *hoc infinit*[a]*as*, bg. *haec infinitis*, T. — *artificiis*, T. — *idem illud*, ad. *illud idem*, Pbg$\sigma\beta\gamma$. — *in uno*, abdg. *immo*, P.

§ 4. *nota sint*, abdg. *sint nota*, P$\beta\gamma$. — *ullius*, abdgp (Robert.) *illius*, Pσ, in quam lectionem Hard. coniectura incidit. — *aut miror*, STdg. *aut meror* [i], ab. *aut*, P$\theta\sigma$ (Robert.) *aut mereantur*, r. — *hominis*, ab. *homines*, STdgr. *homines possint*, Pθpσ (Robert.) — *videri*, d.

§ 5. *globosam*, K. — *quod*, P. — *ipsa*, omitt. gp. — *compagum*, dpσ (Robert.) *compagium*, ab. *compaginum*, Pg$\beta\gamma$. — *interitum*, b[1]. — *verti*, STPabdgprσ. *verti debeat ut*, $\beta\gamma$. — *mox*, om. P. — *vertit*, g. — *probatione hoc declaratur*, r. — *connexus*, p. — *quintumque*, P.

§ 6. *relinquere*, p. — *An autem sit*, r. — *excedens*, Td (Robert.) *excedens* [facile], a. *excedens facile*, bg. *facile excedens*, Pβ. — *rotatae*, Barbar. abdg. *rotata*, K. *rotare*, P. — *assiduus*, r. — *facile*, om. a; addidit manus altera. — *duxerim*, P. — *Hercule*, abdg. *Hercle*, P$\beta\gamma$. — *similis*, P. — *dulcis*, TθPabdgrσ. *dulci*, Barbar. β. — *quidam*, θa[2]bdgrσ. *quaedam*, P. *quidem*, a[1]β. — *intelligibili s.*, P. *incredibilis suavitatis*, θ. — *conceptus*, a[1]. *contentus*, Sabellic.

§. 7. *agimus*, Barbar. adg. *agimur*, Pbσ. — *in*, om. P. — *eius*, P. —

molis rotatae vertigine adsidua sonitus, non equidem facile
dixerim, non Hercule magis, quam circumactorum simul tin-
nitus siderum suosque volventium orbis an dulcis quidam et
incredibili suavitate concentus. Nobis qui intus agimus, iuxta 7
diebus noctibusque tacitus labitur mundus. Esse innumeras
ei effigies animalium rerumque cunctarum inpressas nec, ut
in volucrum notamus ovis, laevitate continua lubricum cor-
pus, quod clarissimi auctores dixere, rerum argumentis in-
dicatur, quoniam inde deciduis rerum omnium seminibus in-
numerae in mari praecipue, ac plerumque confusis, monstri-
ficae gignantur effigies; praeterea visus probatione, alibi ursi, 8
tauri alibi, alibi litterae figura, candidiore medio per verti-
cem circulo. IV. Equidem et consensu gentium moveor.
Nam quem κόσμον Graeci nomine ornamenti appellavere, eum
et nos a perfecta apsolutaque elegantia mundum. Caelum 9
quidem haut dubie caelati argumento diximus, ut interpre-
tatur M. Varro. Adiuvat rerum ordo, descripto circulo qui
signifer vocatur in duodecim animalium effigies, et per illas
solis cursus congruens tot saeculis ratio.

V. 4. Nec de elementis videó dubitari, quattuor esse ea: 10
ignium summum; inde tot stellarum illos conlucentium ocu-

laevitatem continuam, P. — *clarissimi*, d. *clarissimum*, θPabgp (Richelet.) Vid. Plat. Timae. p. 33. B. Cic. N. D. 2, 28. — *dixere*, om. P. — *rerum*, Pintian. ar. *verum*, Ppσ (Richelet.) *tenerum*, bgβ. *terrenorum*, θ. *tenerum al. ϐerum*, d. *verum et*, codd. Barbari. — *indicatur*, r. *indicant*, P. *iudicatur*, Tθabdg (Richelet.) *iudicator*, p. — *omnium*, om. a[1]. — *generantur*, K. *digenerantur*, P.

§ 8. *probatione;* hanc vocem proxime sequuntur *alibi plaustri* in codice a a manu secunda et βγ; ea omitt. Pa[1]dbg, et omittenda esse docet tam ipsa res (cum ursus et plaustrum sidus idem significent; vid. Arat. phaenom. 27. cum adnot. Vossii), quam codicum auctoritas confirmata per T, in quo legitur *vel plaustri*, qua particula in codicibus sexcenties dittographiam indicari constat, et d, qui nomini *ursi* suprascriptum habet *al. plaustri* i. e. *alias*, item ad significandam lectionis varietatem. *plaustra*, σ. — *alibi*, *alibi*, abdg. *alibi*, P. — *litterae*, abdgK. *Δ litera*, Richel. — *figura*, d. *figurae*, ab. Om. g. — *candidiora e*, T. — *per*, STabdgr. *super*, Ppβ. — *Namque*, Pσ (Robert.) — *cosmon*, σ. *cosmos*, Pa[2]bgp (Robert.) Omitt. a[1]d. — *appellavere*, abdgpr (Robert.) *appellaverunt*, Pβ. — *et*, TPdgp (Robert.) Omitt. abβγ.

§ 9. *diximus*, Pabdg. *dicimus*, rγ. — *Varro*, de lingua Lat. 5. § 18. ed. Müller. — *notatur*, P. — *cursus*, Pabdgp (Robert.) *cursui*, Tr. — *circulorum*, r.

§ 10. *Nunc*, P. — *esse ea*, TPa[2]bdgp (Robert.) *esse*, a[1]. *ea esse*, βγ. — *ignium*, Barbar. abg. *igneum*, Sabellic. Td. *ignitum*, Pθp (Robert.) *ignitium*, σ. *ignem*, r. — *summum*, aσ. *summo*, PTθdgp (Robert.) *summa*, b. — *in tot*, p. — *illos collucentium*, abg. *illos tot collucentium*, Td. *collucentium elementis illos*, P. *collucentium illos*, Robert. βγ.

los; proxumum spiritus quem Graeci nostrique eodem vocabulo aera appellant, vitalem hunc et per cuncta rerum meabilem totoque consertum; huius vi suspensam cum quarto aquarum elemento librari medio spati tellurem. Ita mutuo 11
conplexu diversitatis effici nexum et levia ponderibus inhiberi quo minus evolent, contraque gravia ne ruant, suspendi, levibus in sublime tendentibus. Sic pari in diversa nisu in suo quaeque consistere, inrequieto mundi ipsius constricta circuitu, quo semper in se currente imam atque mediam in toto terram eandemque universo cardine stare pendentem, librantem per quae pendeat, ita solam inmobilem circa eam volubili universitate; eandemque ex omnibus necti eidemque omnia inniti. VI. Inter hanc caelumque eodem 12
spiritu pendent certis discreta spatiis septem sidera quae ab incessu vocamus errantia, cum errent nulla minus illis. Eorum medius sol fertur, amplissima magnitudine ac potestate, nec temporum modo terrarumque sed siderum etiam ipsorum caelique rector. Hunc esse mundi totius animum ac planius 13
mentem, hunc principale naturae regimen ac numen credere decet opera eius aestumantis. Hic lucem rebus ministrat

spiritus, bdg. *spiritum*, ar. *spē*, P. *sp'c*, Robert. — *consertum*, Pabg (Robert.) *confertum*, Tdr. — *huius*, abdg. *cuius*, KPp (Robert.) — *spatii*, abdgp (Robert.) *spatio*, P$\beta\gamma$.

§ 11. *levibus*, Pa²d² (Robert.) Omitt. Tabdg. Vid. Achill. Tat. introd. ad Arati phaenom. p. 131. ed. Petav. — *nisu*, b. *msu* (i superscr.), a. *nixu*, d. *visu*, P. *sui*, g. — *in suo*, Ta¹r. (in) *suo*, d. *in sua*, bg. *vi sua*, Pp (Robert.) β. — *unam*, P. — *totam*, P. — *terram*, Pabgp (Robert.) *esse terram*, a²$\beta\gamma$. *esse terrarum*, d. Paulo quidem difficilior fit primo obtutu oratio omisso verbi substantivi infinitivo; parendum tamen fuit optimis libris, cum vera eos praebere sententia quoque loci doceat. Nam verba *imam* — *terram*, si iis additur *esse*, apodosin priorum verborum efficiunt, idque iniuria, cum currenti mundo non opponendum sit, quod terra est ima et media, sed quod stat. Hinc apparet verba illa parenthetice esse sumenda, ut minoris momenti, pronomen vero *eandemque* non esse referendum ad *stare pendentem*, sed ad *universo cardine*; nam illud quoque, quod pendet terra, non summum est, sed quod pendens stat, cum mundus circa eam moveatur. In transcursu igitur et ut omnia quae de situ terrae et mundi dicenda erant dicerentur, Plinius verba *imam* — *cardine* addidit, cum ad rationem moti mundi et stantis terrae explicandam sufficerent verba *terram stare pendentem*. Praepositio *in* ante *univ. card.* omissa facillime e superioribus suppletur (vid. ad 32, 8.), et Plinius proprie dicere debebat *imam atque mediam in toto terram eandemque imam atque mediam in univ. card.*, quo tamen non opus fuisse quivis fatebitur. — *universo*, Tabdgprσ. *universi*, Sabellic. $\beta\gamma$, quod praefert Ian. in diurnis antiq. 1849. nr. 58. p. 461. *in universo*, P, quod fortasse praeferendum; vid. adnot. praeced. — *librantemque*,

aufertque tenebras, hic reliqua sidera occultat, inlustrat, hic vicis temporum annumque semper renascentem ex usu naturae temperat, hic caeli tristitiam discutit atque etiam humani nubila animi serenat, hic suum lumen ceteris quoque sideribus fenerat, praeclarus, eximius, omnia intuens, omnia etiam exaudiens, ut principi litterarum Homero placuisse in uno eo video.

VII. 5. Quapropter effigiem dei formamque quaerere in- 14
becillitatis humanae reor. Quisquis est deus, si modo est alius, et quacumque in parte, totus est sensus, totus visus, totus auditus, totus animae, totus animi, totus sui. Innumeros quidem credere atque etiam ex vitiis hominum, ut Pudicitiam, Concordiam, Mentem, Spem, Honorem, Clementiam, Fidem, aut, ut Democrito placuit, duos omnino, Poe-
nam et Beneficium, maiorem ad socordiam accedit. Fragilis 15
et laboriosa mortalitas in partis ista digessit infirmitatis suae memor, ut portionibus coleret quisque quo maxime indigeret. Itaque nomina alia aliis gentibus et numina in iisdem innumerabilia invenimus, inferis quoque in genera descriptis morbisque et multis etiam pestibus, dum esse placatas tre-

Tr. — *eum volubilem universitatem*, r. — *eandemque*, Pdp (codd. Turnebi adv. 22, 4.) *eademque*, *σ*. *eandem*, abg (Robert.) *βγ*. — *eidemque*, Pabdgp (Robert.) *et eidem*, codd. Turnebi. *eademque*, Richelet. — *innecti*, Pp (codd. Turnebi, Richel., Robert.)

§ 12. *certa*, p. — *Horum*, p (Robert.) *Quorum*, P.

§ 13. *esse mundi*, Pabdgp. *mundi esse*, *βγ*. — *dicunt*, a'. — *aestimantes*, ab. *extimantes*, *σ*. *existimantes*, PTdgp. — *inlustrat*, T*θ*abr. *illustratque*, d. Omitt. Pgp (Robert.) *β*. — *vires*, Robertus. — *annorumque renasc.*, p. — *nubila humani*, Pp. — *hic* — *fenerat* om. P. — *serenat*, ap (Robert.) — *eo*, delet Pintian.

§ 14. *que*, Pbd (in rasura) Robert. *quoque*, ag. — *quaerere*, Pd (in rasura) Robert. *serere*, abg. — *mundo*, r, unde Dalec. *a mundo* suspicatur. — *alius*, Pabdg. *alius aliquis*, r, quod probat Muncker. ad Lactant. Placid. 14, 18. *aliquis*, Beier. ad Cic. Off. 1, 44. *Alius* scilicet a sole, coll. § 13. — *totus visus* — *animi* om. *θ*. — *totius animae*, *totius animi*, *totius sui*, Heumann. ap. Gesner. — *atque* — *hominum*, TPbdg (Robertus.) Consentit a, vocibus *virtutibus* et *que* suprascriptis. *atque tam ex virtutibus quam ex vitiis hominum*, *θ*. *tamque ex virtutibus hominum quam vitiis*, r. *atque etiam ex virtutibus vitiisque hominum*, *βγ*. Interpolationem iam ipsae codicum discrepantiae docent; virtutes a Plinio dictas homines *ex vitiis* intĕr deos habebant, i. e. vitia sua intuentes illas virtutes deorum loco venerabantur, ut eae illa averterent; v. § 15. — *Homero*, T.

§ 15. *coleret quisque*, Pabdgr (Robert.) *quisquis coleret*, *β*. — *invenimus*, *θ*Tbdr. *invenimus*, *al. reperimus*, a. *reperimus*, Pgp (Robert.) *βγ*. — *in genera deorum descriptis*, r. — *placata*, Ppr.

pido metu cupimus. Ideoque etiam publice Febris fanum in 16
Palatio dicatum est, Orbonae ad aedem Larum ara et Ma-
lae Fortunae Esquiliis. Quamobrem maior caelitum populus
etiam quam hominum intellegi potest, cum singuli quoque
ex semetipsis totidem deos faciant, Iunones Geniosque ado-
ptando sibi, gentes vero quaedam animalia et aliqua etiam
obscena pro diis habeant ac multa dictu magis pudenda, per
fetidas caepas, alia et similia iurantes. Matrimonia quidem 17
inter deos credi tantoque aevo ex his neminem nasci, et alios
esse grandaevos semper canosque, alios iuvenes atque pue-
ros, atri coloris, aligeros, claudos, ovo editos et alternis die-
bus viventis morientisque, puerilium prope deliramentorum
est; sed super omnem inpudentiam adulteria inter ipsos fingi,
mox iurgia et odia, atque etiam furtorum esse et scelerum
numina. Deus est mortali iuvare mortalem, et haec ad ae- 18
ternam gloriam via. Hac proceres iere Romani, hac nunc

§ 16. *Febris*, PTθabdg. *Febri*, β. Vid. Cic. N. D. 3, 25. Legg. 2, 11. — *Orbonae*, abdg. *bonae*, Richel. *bone*, p. *Cortonae*, P, cuius margini verba *Orbonae quidam malunt* adscripta sunt. Delet Pintian. — *Larum*, Pabgp (codd. Leidenss. ap. Oudend. ad Suet. Dom. 17., quem vid. etiam ad Obseq. prod. 101.) *Lari* (u supra), d. *Larium*, βγ. — *ara et*, Pabdgp (Richelet.) *et ara*, Hadr. Iunius, animadv. 3, 1. γ. — *male*, dp. *mala*, Pabg. — *ex quibus*, p. — *hominum etiam*, P. — *faciat*, σ. — *Genios*, P. — *gentes si quaedam*, P. — *et aliqua etiam*, Tabdgp. *et reliqua etiam*, P. *etiam et aliqua*, S. *aliqua etiam*, r. *et etiam aliqua*, Robert. *etiam aliqua et*, β. De *et* — *etiam* vid. ad 35, 35. — *prodigiis*, a^1. — *habeant*, θa^1gr. *habent*, Pa^2bdp (Robert.) β. — *per foetidas cepas, allia* (scribendum *alia*) *et similia*, θ. *per foetidos cibos et alia similia*, Pabdgpβγ. At vid. 19, 101. Salvian. gubern. dei 1. p. 36.

§ 17. *deas*, P. — *exio*, P^1. *aevo*, eiusdem ad marginem manus secunda. — *ex eis*, Robert. — *semper canosque*, Pabgpr (Robert.) *semperque canos*, dβγ. — *atri coloris*, Tabgpr (Robert.) *alteri aligeros corporis*, P. *atricolores*, β. — *ovo*, a^2b^2d. *bove*, d^2. *e bove*, abg (Robert.) *et bove*, P. *eboves*, p. — *inter ipsos*, a addit manus secunda. — *atque in f.*, p.

§ 18. *Decius*, σ. *At si deus*, r. Emendavit iam Barbarus. — *et*, om. r. — *proceres iere*, Pabgp (Robert.) *praecessere*, Td. — *hanc*, T. *ac*, σ. — *gratiam*, om. Robert. — *adscribant*, θPTabdgrσ (Robert.) *adscribantur*, pβ.

§ 19. *et*, om. P. — *aliorum*, θa^1r. *omnium aliorum*, Pa^2bdp (Robert.) βγ. *aliorum omnium*, g. — *siderum retuli*, Pp. — *sint*, p. — *caelestem*, ab. *caeleste*, TPdg. *caelesti*, p (Richelet., Robert.) — *nomenclaturae*, σ. *nomenculturam*, abg. *nomencultura*, Td. *nomen culturae*, Pp (Richel., Robert.) *caelestes nomenculturas*, Dalecamp., qui quidem quid in suis codd. invenerit adeo negligenter exposuit, ut de eorum scriptura certi aliquid proferri nequeat. — *non ex*, P. — *interpretationem*, Pintianus. *interpretum natura fateatur irridendum?*, Heumann. apud Gesner. — *irridendum*, cum Gesnero et nonnullis codd. Robertoque ad superiora retuli, cum vulgo nova ab hac voce periodus incipiatur. *irridenda*, a^1. — *Agere*, TPabdgp (Richelet.) *vero agere*, βγ. *Num vero agere*, Gesnerus. — *dubitemusne*, dp. *dubitemusve*,

caelesti passu cum liberis suis vadit maxumus omnis aevi
rector Vespasianus Augustus fessis rebus subveniens. Hic
est vetustissimus referendi bene merentibus gratiam mos, ut
talis numinibus adscribant. Quippe et aliorum nomina deo- 19
rum et quae supra retuli siderum ex hominum nata sunt
meritis. Iovem quidem aut Mercurium aliterve alios inter se
vocari et esse caelestem nomenclaturam, quis non interpre-
tatione naturae fateatur inridendum? Agere curam rerum
humanarum illud quidquid est summum, anne tam tristi at-
que multiplici ministerio non pollui credamus dubitemusne?
Vix prope est iudicare, utrum magis conducat generi hu- 20
mano, quando aliis nullus est deorum respectus, aliis pu-
dendus. Externis famulantur sacris ac digitis deos gestant,
monstra quoque colunt, damnant et excogitant cibos, inperia
dira in ipsos ne somno quidem quieto inrogant. Non matri- 21

θabgβγ. *dubitamusve*, P. Scripsi locum, qualis in codd. exstat, quamquam particulae *anne* et *ne* vel (quod prorsus nequit tolerari) *ve* in apodosi coniunctae eum corruptum esse perspicue docent. Dubitantes vero opponi credentibus palam fit ex verbis sequentibus, *aliis nullus — aliis pudendus*, ubi priores *alii* significant *dubitantes*, posteriores indicant *credentes*. Et Plinium quidem ad dubitationem magis pronum esse apparet ex simillimo loco § 26., unde iam certissime, nisi fallor, elucet verbum *dubitemusne* collocandum esse pone v. *summum* et homines in duas omnino classes discerni, alteram eorum, qui dubitant summum numen curam rerum humanarum agere et nullum deorum respectum habent, alteram eorum, qui credunt quidem agere, sed inepte credunt, quia iis, si credunt, simul etiam credendum est summum numen per illam curam non pollui tam tristi atque multiplici ministerio (i. e. ministris coll. ad 35, 176.), quamquam illo eos pollui nemo negabit. Mira vero traiectio vocis *dubitemusne* hinc explicari videtur posse, quod librarius codicis archetypi propter homoeoteleuton vocis sequentis *anne* ad hanc properans illam omisit et postea margini adscripsit, unde per librarium apographi illinc transcripti aut per casum aut per subtilitatem quandam ingenii voci *credamus* est subiecta, utpote cui maxime videretur congrua. *Verum agere curam — summum nec tam tristi — minist. pollui credamusne an dubitemus?*, Heumann. apud Gesner. Alia vult Ian. in diurn. antiq. 1849. nr. 58. p. 461.

§ 20. *Vix*, Pabdgp. *Ne vix*, θ, quae scriptura, nisi errori solemni, syllabas easdem repeti, debetur, fortasse ita est interpretanda, ut Plin. scripsisse dicamus *Nunc* ortum ex *Nc*, quae particula, si eo significatu saepe obvio sumitur, de quo egit Hand. Tursell. 4. p. 340. et Wagner. ad Verg. Ecl. 10, 44., optime huc quadrat. — *est* pro *licet* cum infinitivo iungere Plinio usitatissimum; vid. 7, 1. 8, 87. 135. 9, 5. 93. 97. 99. 11, 87. 151. 14, 68. 16, 84. 17, 16. 51. 19, 171. 20, 95. 203. 22, 16. 30. 23, 72. 112. 29, 72. 30, 137. 34, 132. *Dubitemusve vix propensi iudicare*, Ian. in diurn. antiq. 1834. p. 420. — *pudendis*, σ. — *et monstra*, pβ. — *quoque*, d[1]. *quoque quae*, Pabd[2]gγ, quod ferri posset, si legeretur *monstra quoque quae damnant colunt*, quia monstra in universum non colebantur, sed damnabantur, hoc autem loco Plin. prorsus contrariam rationem homines sequi indignatur. — *excogitant globus*, r. — *quiete*, P. — *irrogant*, θ.

monia, non liberos, non denique quicquam aliud nisi iuvantibus sacris deligunt. Alii in ipso Capitolio fallunt ac fulminantem periurant Iovem, et hos iuvant scelera, illos sacra sua poenis agunt. Invenit tamen inter has utrasque sententias medium sibi ipsa mortalitas numen, quo minus etiam
plana de deo coniectatio esset. Toto quippe mundo et omni- 22
bus locis omnibusque horis omnium vocibus Fortuna sola invocatur ac nominatur, una accusatur, una agitur rea, una cogitatur, sola laudatur, sola arguitur et cum conviciis colitur, volubilis a plerisque, a plerisque vero et caeca existumata,
vaga, inconstans, incerta, varia indignorumque fautrix. Huic 23
omnia expensa, huic omnia feruntur accepta et in tota ratione mortalium sola utramque paginam facit adeoque obnoxiae sumus sortis ut sors ipsa pro deo sit, qua deus probatur incertus. Pars alia et hanc pellit astroque suo eventus adsignat nascendi legibus, semelque in omnis futuros
umquam deo decretum, in reliquom vero otium datur. Se- 24
dere coepit sententia haec pariterque et eruditum volgus et rude in eam cursu vadit. Ecce fulgurum monitus, oraculorum praescita, haruspicum praedicta atque etiam parva dictu,

§ 21. *quicquam*, P. — *aliis*, a^1. — *iuvantibus*, STθadr. *iubentibus*, Pa^{2}bd^{2}gpβ. — *deligunt*, ab. *diligunt*, θPdgprσ. — *fulminante*, T. — *periurant Iovem*, Pdgp. *periurant Iove*, T. *periuratione*, a. *pererrant Iove*, a^2. *pererrant Iovem*, b. *peierant Iovem*, βγ. De constructione vid. Ovid. Amor. III. 11, 22. — *sacramenta*, K. — *suis*, P. — *has*, omitt. b^1 (Robert.) — *medium*, delet Gronovius ad 28, 2. § 13. — *sibi*, omitt. Pgp (Robert.) — *coniectio*, Gronovius.

§ 22. *omnibus locis*, abdgpr. *locis omnibus*, P. (Rob.) βγ. — *omnibus*, p. — *vocatur*, Robert. — *ac*, ar. *ac una*, a^{2}bgp (Robert.) *et una*, P. *una*, dβγ. —
una arguitur
una agitur rea — *arguitur*, d. *rea una cogitur*, *sola sola laudatur*, *sola arguitur*, a. *rea una arguitur*, *una cogitatur* (*cogitur*, b), *sola sola laudatur*, Pbg (Robert.) *rea una arguitur*, p. Haec omnia om. r. *una cogitatur* om. T. — *et cum*, Pabgp (Robert.) *cum*, r. *et*, d in rasura. *volubilisque*, TPabdgp (Robert.) — *a plerisque*, *a plerisque*, T. *a plerisque*, abdgp (Robert.) βγ. *a pluribus*, P. *Plerique* et apud alios scriptores posteriores et apud Plinium saepe est i. q. permulti; vid. 2, 67. 82. 97. 100. 104. 3, 127. 5, 8. 7, 173. 8, 137. 9, 2. 31, 60. 36, 16. 37, 1. — *quoque*, P. — *et caeca*, a. *et caeca etiam*, TPa^{2}bdgp (Robert.) βγ. Om. θ. — *indignorumque*, TPabdgpr (Robert.) *indignorum*, β.

§ 23. *Hinc*, Pg. — *hinc*, Pg. — *omnia feruntur*, abp. *feruntur*, Pg (Rob.) *referuntur*, Td. Zeugmate est usus Plin. in verbo *ferendi* ad evitandam supervacaneam verbositatem. — *sola est ea*, r. — *inquam*, g. — *pugnam*, r. Vid. Scaliger. animadvv. in Guiland. de papyro p. 45., Gesner. ad h. l. Minus recte haec verba intellexit Beier. ad Cic. Lael. 16, 58. p. 91. — *sors ipsa pro*,
sors ipsa
Pdgp (Robert.) *sors pro ipsa*, b. *pro*, a. *pro se ipsa sola pro*, θr. Quae scriptura cum librarii interpolationem prodat, vulgatam quoque lectionem cor-

in auguriis sternumenta et offensiones pedum. Divos Augu-
stus prodidit laevom sibi calceum praepostere inductum, quo
die seditione militari prope adflictus est. Quae singula in- 25
providam mortalitatem involvont, solum ut inter ista vel cer-
tum sit, nihil esse certi nec quicquam miserius homine aut
superbius. Ceteris quippe animantium sola victus cura est,
in quo sponte naturae benignitas sufficit, uno quidem vel
praeferenda cunctis bonis, quod de gloria, de pecunia, ambi-
tione superque de morte non cogitant. Verum in his deos 26
agere curam rerum humanarum credi ex usu vitae est, poe-
nasque maleficiis aliquando seras occupato deo in tanta mole,
numquam autem inritas esse, nec ideo proxumum illi geni-
tum hominem ut vilitate iuxta beluas esset. Inperfectae vero
in homine naturae praecipua solatia, ne deum quidem posse
omnia. Namque nec sibi potest mortem consciscere, si velit, 27
quod homini dedit optumum in tantis vitae poenis, nec mor-
talis aeternitate donare aut revocare defunctos, nec facere
ut qui vixit non vixerit, qui honores gessit non gesserit,
nullumque habere in praeterita ius praeterquam oblivionis

ruptam habeo, cum *sors* numquam pro deo existimari possit, quod iam Gesner. sensisse videtur. Scribendum est *Fors*, unde *sors* et *Fors* egregie sibi iam opponuntur, coll. § 21. *Invenit* — *esset*. Vid. Lambin. ad Hor. Sat. I. 1, 2. — *assignant*, P. — *et nascendi*, p (Robert.) — *umquam*, om. r. — *deo decretum*, abdg. *dei decreto*, PSpr (Robert.) — *otium datur*, Tσ. *otium datum*, Pabgp (Robert.) βγ. *otium dat*, d. *otio dato*, r. *datum putat*, Gesner., quo quidem additamento opus erat in scriptura vulgata, nunc non amplius opus est.

§ 24. *eruditum vulgus et rude*, Pabdgp (Robert.) *eruditi et rude vulgus*, θ. — *ea*, P. — *Sed ecce*, r. — *etiam parva*, abdgp. *impia*, P. — *in*, om. P. — *sternumenta*, Tabdgp. *sternutamenta*, P (Robert.) β. — *prodidit laevum*, abd. *laevum prodidit*, Pgp (Robert.) βγ. — *inductum*, Barbar. abdgp (Robert.) *indutum*, TPKσ. — *est afflictus*, d.

§ 25. *immortalitatem*, P. — *vel*, Pabgp (Rob.) Omitt. dβγ. *Vel* cum gradu positivo haud raro iungit Plinius ad intendendam orationem; vid. 17, 121. 137. 19, 1. 24, 131. 28, 49. — *nil*, P. — *nec*, om. P. — *quicquam miserius*, abdg. *miserius quicquam*, Pp (Robert.) βγ. *miserius*, Robert. — *aut*, om. a¹. *et tamen*, Heumann. ap. Gesner. — *Ceteris*, om. a¹. — *praeferenda*, θPdgr (Robert.) *praeferendo*, Pintian. abpβγ. — *pecunia*, abdg. *pecuniae*, Pp (Robert.) — *superque*, abdg (Robert.) *semperque*, p. *semper*, P.

§ 26. *credi*; ab hac voce incipit R. — *tantam molem*, R. — *nonnunquam aut*, P. — *iusta*, P. — *beluas*, R. — *homine*, Barbar. RPabdgp (Robert.) *hominem*, σ. — *solatia*. In hac voce corruptela videtur latere; unde enim pluralis numerus, si de una modo re quae solatium affert est sermo? Scripsisse Plinium puto *solatio* i. e. consolatio, *ἅπαξ εἰρημένον*.

§ 27. *mortales aeternitate*, Pabgp (Robert.) *mortali aeternitatem*, R²Td. *mortali aeternitate*, R¹. — *donare*, Pa²bgp (Robert.) *damnare*, R¹a¹. *dare*, R²Td. — *ac rev.*, R. — *habere*, om. P.

atque (ut facetis quoque argumentis societas haec cum deo copuletur) ut bis dena viginti non sint aut multa similiter efficere non posse, per quae declaratur haut dubie naturae potentia idque esse quod deum vocemus. In haec divertisse non fuerit alienum, volgata propter adsiduam quaestionem de deo.

VIII. 6. Hinc redeamus ad reliqua naturae. Sidera, quae 28
adfixa diximus mundo, non illa, ut existumat volgus, singulis attributa nobis et clara divitibus, minora pauperibus, obscura defectis ac pro sorte cuiusque lucentia adnumerata mortalibus, nec cum suo quaeque homine orta moriuntur nec aliquem exstingui decidua significant. Non tanta caelo 29
societas nobiscum est ut nostro fato mortalis sit ibi quoque siderum fulgor. Illa nimio alimento tracti umoris ignea vi abundantiam reddunt, cum decidere creduntur; apud nos quoque id, luminibus accensis, liquore olei notamus accidere. Ceterum aeterna caelestibus est natura intexentibus mundum 30
intextuque concretis, potentia autem ad terram magnopere eorum pertinens, quae propter effectus claritatemque et magnitudinem in tanta suptilitate nosci potuerunt, sicut suo de-

ut, omitt. bg. — *faceretis*, R. *faceret his*, a [1]. — *societas*, om. b [1]. — *haec*, om. d [1]. *et*, R. — *aut*, RTabdp (Robert.) *ut*, P. *au*, g. *ac*, $\beta\gamma$. — *dubie*, Barbar. RPabdgp (Robert.) *dubiae*, σ. — *potentiam id esse*, K (Richel.) — *vocemus*, RTabdg. *vocamus*, Pp (Robert.) $\beta\gamma$. — *divertissime*, Robert. — *fiunt*, p. — *vulgatam propter*, Ta [2] bdg. *vulgatum propter*, Ra [1]. *propter vulgatum*, Ppr (Robert.) — *assidue*, Pr (Robert.)

§ 28. *naturae sidera*, σ. — *diximus*, § 7. 8. Ceterum in his verbis multa vult mutare Dalec. — *existimat*, abdgp. *exaestimat*, R. *estimat*, Robert. *extimat*, P. — *adnumerata*, Pabgp (Robert.) *adnumera*, R. *ad munera*, Td [1] r. *ad munerata*, d [2]. — *nec*, omitt. RTab. ꝛ, g. *quia nec*, Ppr (Robert.) In d rasura; ad marg. verba *quia nec cum* leguntur. — *quoque*, d. — *ortu*, Robert. — *oriuntur*, RP.

§ 29. *Nec*, P [2] (Robert.) *Nunc*, P [1]. — *et*, P [1]. — *sit*, om. p. — *ibi*, RTabdgr. *ille*, Pp (Robert.) β. — *tracta*, P. — *ignea vi*, Tabdg (Robert.) *igne aut*, R. *ignea in*, Pp. *igneam vim*, β. *cum*, r. — *abundantiam*, Rabdgpr (Robert.) *abundantia*, β. — *redeunt*, P. — *tum*, Rb. *tunc*, r. — *apud*, RPa [1] bgp (Robert.) *ut apud*, a [2] d$\beta\gamma$. — *id*, Pp. *id in*, Robert. Omitt. Rabdg. — *numinibus*, R [1].

§ 30. *Cetero*, a [1]. — *caelestibus est*, Pp. *caelestis est*, abdg. *est caelestibus*, R$\beta\gamma$. — *intextumque*, R. — *contractis*, P. — *eorum ad terram magnopere*, Dalec. — *affectus*, P. — *sublimitate*, K. — *sicuti*, R. — *demonstrabimus*, libro 17. et 18. *demonstrabitur*, P. *demonstravimus*, R. — *mensione* suspicatur Hard. — *dicetur*, p. *dicitur*, ab. *dr̄*, RPdg. Vid. 6, 212. sqq. — *quomodo*, P. — *tota*, RPdp. *toto*, abg. — *modulatio*, P. — *inventionibus*, RPabdgp (codd. Gelenii.) *inventoribus*, Sabell. θ.

§ 31. *fores*, Pd. *fortissimi fores*, abgp (Rigalt. ap. Salmas. exerc. p. 578. b. D.) *fortissimas fores*, r. Similis lectio erat in R, ubi nunc rasura. *siderum*

monstrabimus loco. Circulorum quoque caeli ratio in terrae mentione aptius dicetur, quando ad eam tota pertinet, signiferi modo inventionibus non dilatis. Obliquitatem eius in- 31
tellexisse hoc est rerum foris aperuisse Anaximander Milesius traditur primus olympiade quinquagesima octava, signa deinde in eo Cleostratus et prima arietis ac sagittari, sphaeram ipso mandante mundo Atlas. Nunc relicto mundi ipsius corpore reliqua inter caelum terrasque tractentur. Summum 32
esse quod vocant Saturni sidus ideoque minumum videri et maxumo ambire circulo ac tricesimo anno ad brevissima sedis suae principia regredi certum est, omnium autem errantium siderum meatus, inter quae solis et lunae, contrarium mundo agere cursum id est laevom, illo semper in dextra praecipiti. Et quamvis adsidua conversione inmensae celeri- 33
tatis attollantur ab eo rapianturque in occasum, adverso tamen ire motu per suos quaeque passus; ita fieri, ne convolutus aer eandem in partem aeterna mundi vertigine ignavo globo torpeat sed fundatur adverso siderum verbere discretus et digestus. Saturni autem sidus gelidae ac rigentis esse naturae multumque ex eo inferiorem Iovis circulum et ideo

ortus fores, Salmas. — *primo*, R. — *deinde*, Rabdgp. *dein*, P. Omitt. codd. Barbari. — *in eo Cleostratus*, Rabdg. *Meocleostratus*, p. *eoclostatus*, P. — *prima*, Rdp. *primam*, Pabg (codd. Barbari.) — *sagittariis*, R. — *sphaeram*, d. *feram*, Rabgp (codd. Barbari et liber Salmas.) *formam*, P. De errore, quem Plin. videtur commisisse coll. 7, 203., vid. Hard. in notis et emendatt. ad h. l. — *ipso mandante mundo*, Pabgp (codd. Barb. et liber Salm.) *'ipsam* [rasura] *ante multa*, R. *ipsam ante multo*, dβγ. *ipso pandente mundo*, Salmas. At non deserenda est lectio optimorum librorum; etenim cum Atlas mundum (*τὸν σύμπαντα κόσμον*, Diodor. Sic. 3, 60. *τὸν κόσμον ὅλον*, idem 4, 27.) humeris suis ferret, ipse mundus sphaeram Atlanti mandavisse i. e. credidisse bene dici potest. *Φασὶ δ' αὐτὸν (Ἄτλαντα) τὰ περὶ τὴν ἀστρολογίαν ἐξακριβῶσαι καὶ τὸν σφαιρικὸν λόγον εἰς ἀνθρώπους πρῶτον ἐξενεγκεῖν, ἀφ' ἧς αἰτίας δόξαι τὸν σύμπαντα κόσμον ἐπὶ τῶν Ἄτλαντος ὤμων ὀχεῖσθαι, τοῦ μύθου τὴν τῆς σφαίρας εὕρεσιν καὶ καταγραφὴν αἰνιττομένου.* Diod. Sic. 3, 60. coll. 4, 27.

§ 32. *Summum;* per sedecim fere versus codex g hinc est laceratus. — *ambiri*, P. — *brevissimae*, P. *anno cum brevissime ad sedis*, K. — *inter quae*, abp. *interque*, R. *iterque*, P. *interque ea*, d. (Robert.) βγ. — *cursum et laevum*, p. — *illo*, Barbar. Rabg. *illa*, Pp. — *dextra*, Rabdg. *dextera*, PTp. *dexteram*, βγ.

§ 33. *ab eo*, Rd. *adeo*, Pabgp. — *rapiuntur*, P. — *impetu*, d[1]. — *quaeque*, R[2]d. *quoque*, R[1]Pabgp. — *fieri*, Barbar. Rabdg. *ferri*, Pp. — *aeternam*, R. — *fundatur*, RSTabdgr. *findatur*, Ppβ. — *discretis et digestis*, R[1]. — *multumque*, RPTabdpr (Robert.) *multoque*, gβγ. — *ex eo* pone *infer.* collocat P. *ex* delet Dalec. — *inferiorem*, RP. *in terris*, T. *in terris inferiorem*, bdgpr (Robert.) *in* *terris* *inferiorem*, a.

motu celeriore duodenis circumagi annis. Tertium Martis, 34
quod quidam Herculis vocant, ignea ardentis solis vicinitate
binis ferme annis converti, ideoque huius ardore nimio et
rigore Saturni, interiectum ambobus, ex utroque temperari
Iovem salutaremque fieri. Inde solis meatum esse partium 35
quidem trecentarum sexaginta, sed ut observatio umbrarum
eius redeat ad notas, quinos annis dies adici superque quar-
tam partem diei. Quam ob causam quinto anno unus inter-
calarius dies additur, ut temporum ratio solis itineri con-
gruat. Infra solem ambit ingens sidus appellatum Veneris, 36
alterno meatu vagum ipsisque cognominibus aemulum solis
ac lunae. Praeveniens quippe et ante matutinum exoriens
luciferi nomen accepit ut sol alter diemque maturans, contra
ab occasu refulgens nuncupatur vesper ut prorogans lucem
vicemve lunae reddens. Quam naturam eius Pythagoras Sa- 37
mius primus deprehendit olympiade circiter XLII., qui fuit
urbis Romae annus CXLII. Iam magnitudine extra cuncta
alia sidera est, claritatis quidem tantae ut unius huius stel-
lae radiis umbrae reddantur. Itaque et in magno nominum
ambitu est; alii enim Iunonis, alii Isidis, alii Matris deum
appellavere. Huius natura cuncta generantur in terris; nam- 38

celeriore, Pabdp. *celeriori*, g (Robert.) βγ. *celeriorem*, R.
§ 34. *ignea*, Pabgpr (Robert.) *igne*, R. *ignei*, d. (codd. Gelenii) βγ. *ignea vi*, Sabell. — *solis*, PRabd gr (Robert.) *a solis*, d^2p (codd. Gelenii) βγ. — *ferme*, R^2. *fere*, R^1Pabdgp (Robert.) βγ. — *ardorem*, R. — *interiectis*, R.
§ 35. *Inde*, Ra^1. *deum dein*, a^2b. *deum. Inde*, TdK (codd. Gelenii.) *Deinde*, Pp (Robert.) βγ. *dm dein*, g. — *si et*, P. — *anni*, Robert. *dies annis*, R. — *adici*, R (Robert.) — *partem quartam*, g. — *quarto anno*, p. — *intercalarius*, R. *intercalaris*, Pabdgpβγ. — *dies*, om. R^1. — *solis itineri*, Rd. *facilis itineri*, abg. *facilius itineri*, p. (Robert.) *facilius iterum*, P. *solis itineri facilius*, r.

§ 36. *vagum*, R^2Pdp (Robert.) *vacuum*, abg. Idem habuisse videtur R^1. — *et*, Pp. — *Proveniens*, Robertus. — *quippe*, om. d^1. — *accepit*, TPg (Robert.) *accipere*, R^1. *accipit*, R^2abdpβγ. — *diemque*, RTPabdgp (Robert.) *diem*, βγ. — *vicemve*, TPabdgp (Robert.) *vicemque*, R (ex corr.) βγ.

§ 37. *XLII*, Ra^1d^2 (codd. Barbari.) *XXXII*, Pa^2bgd^1p (Robert.) *LXII*, Brot. γ. — *Romanae*, Rd. — *CXLII*, Pabgpσ (Robert.) *CXVI*, Rd^1. *CXIII*, Td^2 (et aliquot libri ap. Hard.) *XCIII*, Hard. *CCXXII*, Broter. γ. *CXLVI*, Ian. in diurn. antiq. 1834. p. 421. Numeros vulgatos nobiscum probat Heyn. quoque antiq. Aufs. 1, 181. — *Iam*, R. *luo*, a. *Iuno*, b. *largiori*, PKgσ (Robert.) *langiori*, p. Omitt. Td. — *cuncta*, om. R^1. — *sidera alia*, d. — *celeritatis*, P. — *quidem*, R^2 in rasura. — *huius*, om. R^1. — *nominum*, RPabgp (Robert.) *numinum*, Td. — *enim*, om. P. — *Martis*, p (Robert.)

que in alterutro exortu genitali rore conspergens non terrae
modo conceptus inplet, verum animantium quoque omnium
stimulat; signiferi autem ambitum peragit trecenis et duode-
quinquagenis diebus, a sole numquam absistens partibus sex
atque quadraginta longius, ut Timaeo placet. Simili ratione 39
sed nequaquam magnitudine aut vi proxumum illi Mercuri
sidus, a quibusdam appellatum Apollinis, inferiore circulo
fertur, novem diebus ociore ambitu, modo ante solis exor-
tum, modo post occasum splendens, numquam ab eo XXII
partibus remotior, ut Cidenas et Sosigenes docent. Ideo et 40
peculiaris horum siderum ratio est neque communis cum su-
pra dictis. Nam ea et quarta parte caeli a sole abesse et
tertia et adversa soli saepe cernuntur, maioresque alios ha-
bent cuncta plenae conversionis ambitus in magni anni ra-
tione dicendos.

IX. Sed omnium admirationem vincit novissimum sidus ter- 41
risque familiarissimum et in tenebrarum remedium ab natura
repertum, lunae. Multiformis haec ambigua torsit ingenia
contemplantium et proxumum ignorari maxume sidus indi-
gnantium, crescens semper aut senescens; et modo curvata 42

§ 38. *alterutro*, male in suspicionem vocat Ideler de meteorol. vett. p. 142. *altero*, d in rasura. Ceterum hunc locum significat Serv. ad Verg. Aen. 1, 306. — *conspargens*, P (Robert.) — *non modo terrae*, P (Robert.) — *motu*, R. — *conceptus*, Pa²b²dgp (Robert.) *conceptis*, b¹. *completus*, Ra¹. — *omnium naturam*, r. — *trecenis*, Sabell. abdg. *tricenis*, R (Robert.) *trinis*, P. *terrenis*, p. *trecentis*, *β*. — *a*, RPabdg. *ab*, p (Robert.) *βγ*. — *assistens*, P. *abscedens*, K.

§ 39. *Ratione simili*, P. *Similitudine sed nunquam*, Robert. — *magnitudine scilicet aut*, *σ*. — *vi*, om. R¹. In rasura habet d. — *inferiori*, Pp (Robert.) — *ociorem ambitum*, a¹d. — *ortum*, P. — *XXII*, RPTabdgprσ (Robert.) *viginti tribus*, *βγ*. — *remotius*, Pp (Robert.) — *Cidenas*, Pabdg (Robert.) *Cydenas*, p (Richel.) *Cide*, R. *Fidenas*, T. *Ctesias*, r. *hic idem*, codd. Gelen. *βγ*. Vid. Strab. XVI. p. 739.

§ 40. *horum*, omitt. codd. Gelenii. — *ratio*, RPa¹ (codd. Gelenii.) *statio*, a²bdgpr. — *Nam*, RTPabdgp (Robert.) *Namque*, *βγ*. — *et ea*, g. — *a sole*, omitt. g (Robert.) — *alios*, Barbar. RPabdgp (Robert.) *aliis*, *σ*. *illis*, Sabell. — *plenae*, dp (Robert.) *plena*, Pa². *plana*, a¹bg. *plane*, R. — *magna*, PT. — *admiratione*, P.

§ 41. *terrisque*, R. *terris*, *θ*TPabd (Robert.) — *a*, Pd. — *lumen*, T. — *Multiformis*, Pabg (Robert., Richel.) *Multiformi*, d*βγ*. Illud etiam habere videtur R. — *ambigua*, Pa¹bg (Robert., Richel.) *ambage*, Ra²d*βγ*. — *contemplantium*, R²Pabdg (Robert.) *contemplantibus*, R¹*θ*. — *ignorari*, Barbar. Pabdg (Robert.) *ignorare*, R*θ*. — *maxime sidus*, Rd. *sidus maxime*, Pabg (Robert.) — *ac*, P.

§ 42. *curvatae*, Oudend. ad Appul. Met. p. 757. e codd.

in cornua facies, modo aequa portione divisa, modo sinuata
in orbem, maculosa eademque subito praenitens, inmensa
orbe pleno ac repente nulla, alias pernox, alias sera et parte
diei solis lucem adiuvans, deficiens et in defectu tamen con-
spicua, quae mensis exitu latet, cum laborare non creditur.
Iam vero humilis excelsa et ne id quidem uno modo sed 43
alias admota caelo, alias contigua montibus, nunc in aqui-
lonem elata, nunc in austros deiecta, quae singula in ea
deprehendit hominum primus Endymion, ob id amore eius
captus fama traditus. Non sumus profecto grati erga eos
qui labore curaque lucem nobis aperuere in hac luce, mi-
raque humani ingeni peste sanguinem et caedes condere an-
nalibus iuvat ut scelera hominum noscantur mundi ipsius
ignaris. Proxuma ergo cardini ideoque minumo ambitu vi- 44
cenis diebus septenisque et tertia diei parte peragit spatia
eadem quae Saturni sidus altissimum triginta, ut dictum est,
annis. Dein morata in coitu solis biduo, cum tardissime, a
tricesima luce rursus ad easdem vicis exit, haut scio an
omnium quae in caelo pernosci potuerunt magistra: in duo- 45
decim mensum spatia oportere dividi annum, quando ipsum
totiens solem redeuntem ad principia consequitur, solis ful-
gore eam ut reliqua siderum regi, siquidem in totum mu-

facies, Hard. e codd. *fauces*, RPabd^{2}g. *facie*, r (Robert. et Oudendorp. e codd.) Omitt. d^{1}β. — *aeque*, d. — *proportione*, σ. — *dividua*, K. — *in orbem;* multa in hoc loco mutare vult Dalec. Vid. Salmas. exerc. p. 266. b. D. — *eadem*, P. *eodemque*, σ. — *praetinens*, R. — *alia pernox*, R. — *seras*, RP^1. — *sed*, T. — *die*, R. — *luce*, P. — *et in*, Radg (Robert.) *in*, P. *cum*, b. — *quae*, RPabdg (Robert.) *ac*, r. *quin*, lectio Pintiani. — *mentis*, P.

§ 43. *excelsa*, R^{1}abg. *et excelsa*, R^{2}Pd (Robert.) βγ. — *sed*, Pabdg. *si*, R. — *caeli*, R. — *aquilone*, P. — *delata*, P. — *austro*, g (Robert.) — *disiecta*, R^2. — *eam*, σ. — *ob id*, RTabdg. *et ob id*, Pβγ. — *huius*, Td. — *captus*, Pd^2 (Robert.) Omitt. RTabd^{1}g. — *traditus*, gr. *tradit'*, R. *traditur*, Pabd (Robert.) βγ. — *grati*, RPabdg (codd. Barbari, Robert.) *ingrati*, σ. *Ne simus pr. ingrati*, Pintianus coll. § 62. — *miraque*, Rabd. *mira quoque*, P. *mira quaeque*, g (Robert.) *luce; mira*, Dalec. — *teste*, Ra^1. — *scandere*, g. *scribere*, Pr (Robert.) — *animalibus*, g. — *saecula*, P. — *numinum*, Pint.

§ 44. *vigenis*, σ. — *die^i*, R. — *peragat*, R^1. *peragrat*, R^2. — *dictum est*, § 32. — *Dein*, Ra (cum rasura) bdgr (Robert.) *Deinde*, Pβγ. — *morata*, Rabd (codd. Gelenii.) *commorata*, r. *remorata*, Pg (Robert.) — *a*, Rθabdg (Robert.) *e*, β. Omitt. Pγ. — *trigesima*, σ. — *die*, d^1. — *rursum*, R. — *aut*, R. — *pernosci*, Rd (codd. Gelenii.) *praenosci*, Pabg. *pronosci*, θ.

§ 45. *mensum*, ita nos scripsimus. *mensium*, codd. et edd. At vid. ad 33, 137. — *spatia cognitum op.*, Dalec. — *ipsum*, RTPabdgr. *ipsa*, codd. Gelen. βγ. — *totiens*, RTabdg. Om. P. — *eam ut*, P (Robertus.) *ut*, r. Omitt. RTabdgγ. — *siderum*, RTPabdgr. *sidera*, σ (codd. Turneb. adv. 18, 24.) β. — *regi*, RTPabdgrσ (codd. Turnebi.) *tegi*, β. — *totum*, RPabdg (Ro-

tuata ab eo luce fulgere, qualem in repercussu aquae volitare conspicimus; ideo molliore et inperfecta vi solvere tantum umorem atque etiam augere, quem solis radii apsumant; ideo inaequali lumine adspici, quia ex adverso demum plena reliquis diebus tantum ex se terris ostendat
quantum a sole ipsa concipiat; in coitu quidem non cerni, 46
quoniam haustum omnem lucis adversa illo regerat unde acceperit; sidera vero haut dubie umore terreno pasci, quia dimidio orbe nonnumquam maculosa cernatur, scilicet nondum suppetente ad hauriendum ultra iusta vi; maculas enim non aliud esse quam terrae raptas cum umore sordis; X. defectus autem suos et solis, rem in tota contemplatione naturae maxume miram et ostento similem, magnitudinum umbraeque indices exsistere.

7. Quippe manifestum est solem interventu lunae occul- 47
tari lunamque terrae obiectu ac vicis reddi, eosdem solis radios luna interpositu suo auferente terrae terraque lunae; hac subeunte repentinas obduci tenebras rursumque illius umbra sidus hebetari, neque aliud esse noctem quam terrae umbram, figuram autem umbrae similem metae ac turbini inverso, quando mucrone tantum ingruat neque lunae excedat altitudinem, quoniam nullum aliud sidus eodem modo obscu-

bert.) *toto*, βγ. At locutio *in totum* Plinio usitata, qui numquam hoc sensu *in toto* dicit; vid. 24, 31. 31, 51. 80. 90. 107. 35, 2. 187. 36, 44. — *mutata*, d^{1}. — *repercussu aquae*, Rad. *repercussa aqua*, Pbgr (Robert.) — *mollire*, Sabell. — *assumant*, Pa^{1}. *adsumant*, R. — *ideo*, R^{1}TPabdg. *autem*, r. *ideo et*, βγ. — *adspici*, Pa^{2}d^{2}. *adsumi*, RTa^{1}bd^{1}g. *absumi*, r. — *tum*, P. — *ostendit*, P. — *a*, Rabdg. *ex*, Pβγ. — *conspiciat*, θ. *aspiciat*, P.

§ 46. *cernit*, R. — *omni*, P. — *adversa*, Rgσ. *adversae*, P. *aversa*, Barbar. abd. — *tegat*, P. — *vero*, om. P. *humore vero terreno ut sidera haud dubie pasci*, Dalec. — *qui*, b. — *dimidio orbe*, Radg. *a dimidio orbe*, b. *orbe dimidio*, Pβγ. — *numquam*, Rd. *non unquam*, Richelet. *nunquam non*, Pint. et Dalec. — *maculosa*, Rd. *maculoso*, Pabg. — *cernatur*, Barbar. R^{1}a^{1}d. *cernantur*, R^{2}Pa^{2}bgσ. — *sole*, P. — *ultra*, om. P. — *iusta*, a^{2}dg. *iuxta*, RPb. *lucis*, θ. — *enim*, om. P. — *non adesse*, P^{1}. — *eius*, r. *sui*, Dalec. — *tota contemplatione*, RP. *totam contemplationem*, abdg. *quae res in* — *mira* — *similis*, Dalec. — *magnitudinum*, b^{2}d. *magnitudinem*, Rab^{1}g. *eorum magnitudinum*, Pβγ. — *iudices*, P. (Robert.) — *exsistere*, Barbar. Rabg (Robert.) *extitere*, Pd.

§ 47. *terrae terraque*, d. *terraeque*, Ra. *terraque*, TP (Robert.) — *lunae*, om. a^{1}. — *hac*, Ra. *hac vero*, Pr (Robert.) Omitt. Td. — *obiici*, P. — *rursumque illius*, Rad. *rursusque illius*, P. *rursus illius*, T. — *figurae*, R^{1}. — *orbi*, θ. — *quando mucrone verso ex supremi*, margo R. — *lunae*, a. Voci *quoniam* praemittit d. Omitt. RθPr. — *altitudinem*, Sabell. *latitudinem*, RTPadrσ.

retur et talis figura semper mucrone deficiat. Spatio quidem 48
consumi umbras indicio sunt volucrum praealti volatus; ergo
confinium illis est aeris terminus initiumque aetheris; supra
lunam pura omnia ac diuturnae lucis plena. A nobis autem
per noctem cernuntur sidera ut reliqua lumina e tenebris,
et propter has causas nocturno tempore deficit luna. Stati
autem atque menstrui non sunt utrique defectus propter
obliquitatem signiferi lunaeque multivagos, ut dictum est,
flexus, non semper in scripulis partium congruente siderum motu.

XI. 8. Haec ratio mortalis animos subducit in caelum 49
ac velut inde contemplantibus trium maxumarum rerum naturae partium magnitudinem detegit. Non posset quippe
totus sol adimi terris intercedente luna, si terra maior esset
quam luna. Tertia ex utroque vastitas solis aperitur, non sit
ut necesse amplitudinem eius oculorum argumentis atque
coniectura animi scrutari: inmensum esse, quia arborum in 50
limitibus porrectarum in quotlibet passuum milia umbras
paribus iaciat intervallis tamquam toto spatio medius, et quia
per aequinoctium omnibus in meridiana plaga habitantibus

et, om. P. — *mucrone*, R^1θPad. *in mucrone*, R^2T. *in mucronem*, rβ.

§ 48. *quidem*, RPad. *eodem*, θ. — *assumi*, P. — *illius*, P. — *terminis*, R^1. — *diurnae*, Robert. — *e*, a^2 (Robert.) *et*, RPa^1. *in*, TdK. — *tenebra*, P. — *Stati*, R. *Statim*, a^1. *Statuti*, TPa^2d. — *non menstrui*, RPa. *menstrui*, d. — *sed*, a. — *utriusque*, Td. — *lunaeque*, R^2ad. *lunae*, R^1. *lunaeque ut*, P. — *dictum est*, § 43. 44. — *scripulis*, R^2ad. *scrupulis*, R^1Pβγ.

§ 49. *mortalium*, K. — *inde*, om. P. — *rerum*, om. a^1. — *degit*, d^1. — *posse*, σ. — *si terra* — *luna* om. R^1a^1. *luna maior esset quam terra*, Dalec. Alii alia proponunt. — *Tertia*, Sabell. RTPθadr. *Tertio*, σ. *Certior*, β. — *utroque*, RTPθadr. *utraque*, σβ. — *solis*, d^1. *solis oculorum argumentis*, RPad^2 (Robert.), quae verba infra repetuntur. — *aperitur*, Robert. *aperietur*, R. *aperiretur*, d. *aperlitur*, a. *reperietur*, P. Pone hanc vocem in codice R haec sequuntur punctis subscriptis: *non sit ut necesse amplitudinem eius argumentis aperietur*, quae puncta errorem librarii ab ipso agnitum indicant. Tum denuo pergitur in verbis *non sit ut*, pro quibus Padβγ *ut non sit* habent. Magnam in hoc loco corruptelam partim ope codicum, partim per ipsam sententiam invenisse mihi videor, ut legendum sit: *vastitas solis oculorum argumentis aperitur, non sit ut necesse amplitudinem eius argumentis atque coniectura animi scrutari.* Plinius scilicet magnitudinem terrae, lunae, solis comparaturus per animi coniecturam aperuerat magnitudinem lunae et terrae; iam transgreditur ad computandam magnitudinem solis, ad quam scrutandam non opus esse argumentis e coniectura animi petitis, qualia enumerat § 50., sufficere dicens oculorum argumenta, ad quae transgreditur § 51. Repetitionibus igitur librariorum ineptis extrusis, sed scriptura omnium librorum maximam partem servata, coniecturae nihil dedimus, nisi ut nomen *oculorum* bis in codd. positum semel expelleremus. Ea autem argumenta, quae Plinius § 50. enumerat, non ex oculis et

simul fiat a vertice, item quia circa solstitialem circulum habitantium meridie ad septentrionem umbrae cadant, ortu vero ad occasum, quae fieri nullo modo possent, nisi multo quam terra maior esset, nec quod montem Idam exoriens latitudine exsuperet, dextra laevaque large amplectens, praesertim tanto discretus intervallo. Defectus lunae magnitudi- 51
nem eius haut dubia ratione declarat, sicut terrae parvitatem ipse deficiens. Namque cum sint tres umbrarum figurae constetque, si par lumini sit materia quae iactat umbram, columnae effigie iaci nec habere finem, si vero maior materia quam lumen, turbinis recti, ut sit imum eius angustissimum et simili modo infinita longitudo, si minor materia quam lux, metae exsistere effigiem in cacuminis finem desinentem talemque cerni umbram deficiente luna; palam fit, 52
ut nulla amplius relinquatur dubitatio, superari magnitudinem terrae, id quidem et tacitis ipsius naturae indiciis. Cur enim partitis vicibus anni brumalis abscedit aut noctium opacitate terras reficit, exusturus haut dubie et sic quoque exurens quadam in parte? tanta magnitudo est.

animo simul petuntur, sed solo ex animo, unde verba de quibus agimus non eo loco, ubi vulgo leguntur, sed paulo superius pone *solis* recte legi patet. Denique quaeritur, quaenam sint tertii generis argumenta praeter oculorum et animi coniecturam, unde amplitudó solis computari possit; ea tamen in vulgata lectione requiruntur. Defectum certe lunae § 51. commemoratum esse oculorum argumentum nemo negabit.

§ 50. *immensum*, Rd (codd. Gelenii.) *immensam*, Pa (Robert.) — *quia*, Pa (codd. Gelenii.) *qui*, Rd. — *quotlibet*, ad. *quodlibet*, T. *quolibet*, R (ex corr.) *quaelibet*, P. — *milia*, Pa. *milia . . .*, R. *miliarum*, d. *milliare*, T. — *umbram*, P. — *iaciat*, PdR (hic ex corr.) *iaciant*, a. — *medius*, Rad. *medias*, Pr. — *similis*, P. — *circa*, P. A manu secunda addunt Rad. *citra*, r. — *meridie*, addit altera manus d. — *posset*, P. — *multo*, Rad. *mõ*, P. *al. modo*, idem ad marg. — *nec non quod montes*, r. — *idem*, Pr. — *oriens*, R. — *superat*, P. *exuperat*, r.

§ 51. *ipse*, Sabell. et Barbar. Rd^2. *ipsa*, Parβ. Om. d^1. — *deficiens*, Pad. *de*^ni^*fiens*, R. *definiens*, T. — *quae iactat*, Pd. *iact &*, R^1. *quae faciat*, R^2. *iactat*, a^1. *iactat quae*, a^2. *iactans*, θ. Legendum est *iaciens* e vestigiis R. — *umbrae*, R^{1}a^1. — *effigiem*, P. — *sive*, d. — *recti*, ante hanc vocem parva rasura in d. — *si*, d^1. *ut sit*, R in rasura. — *unum*, P. — *fine*, P. — *deficienti*, R.

§ 52. *ut*, Pa. *aut*, R. *haut*, Td^2. Om. d^1. — *nulla*, Pad. *ulla*, RT. — *relinquatur*, a. *relinquitur*, Rd. *reliqua*, a. — *magnitudinem terrae*, Td. *magnitudine terrae*, R. *magnitudine terram*, Pa$\beta\gamma$. — *id*, R^{2}Pd. *hic*, ar. *haec*, R^1. — *ipsius naturae indiciis*, P. *naturae ipsius indiciis*, ad. *naturae indiciis ipsius*, R. Vox *ipsius* librariis deberi videtur. — *vocibus*, R^1. — *bruma is*, r. — *abscindit*, R^1. — *aut*, RTad. *ad*, P. *ut*, $\beta\gamma$. — *opacitate*, RTθPadr. *capacitate*, β. — *reficit*, RTad. *efficit*, P. *reficiat*, $\beta\gamma$. — *exusturis*, R^1. *exusturas*, P. — *aut*, R^1. — *est*, om. P. *eius*, Dalec.

XII. 9. Et rationem quidem defectus utriusque primus 53
Romani generis in volgum extulit Sulpicius Gallus, qui con-
sul cum Marco Marcello fuit sed tum tribunus militum, sol-
licitudine exercitu liberato, pridie quam Perses rex supera-
tus a Paulo est in concionem ab inperatore productus ad
praedicendam eclipsim, mox et conposito volumine. Apud
Graecos autem investigavit primus omnium Thales Milesius
olympiadis XLVIII. anno quarto, praedicto solis defectu qui
Alyatte rege factus est urbis conditae anno CLXX. Post eos 54
utriusque sideris cursum in sexcentos annos praecinuit Hip-
parchus, menses gentium diesque et horas ac situs locorum
et visus populorum conplexus, aevo teste, haut alio modo
quam consiliorum naturae particeps: viri ingentes supraque
mortalium naturam, tantorum numinum lege deprehensa et
misera hominum mente apsoluta, in defectibus scelera aut
mortem aliquam siderum pavente, quo in metu fuisse Ste-
sichori et Pindari vatum sublimia ora palam est deliquio
solis, at in luna veneficia arguente mortalitate et ob id cre-
pitu dissono auxiliante. Quo pavore ignarus causae Nicias 55
Atheniensium inperator veritus classem portu educere opes
eorum adflixit. Macti ingenio este, caeli interpretes rerum-
que naturae capaces argumenti repertores, quo deos homi-
nesque vicistis! Quis enim haec cernens et statos siderum

§ 53. *vulgum*, Rad (Oudend. ad Appul. Metam. p. 118. e codd.) *vulgus*, P (Robert.) βγ. — *Marco*, Rad. *M.*, P. Omitt. βγ. — *et*, P. — *cum*, RP. — *Perses*, RPd. *Perseus*, aβγ. — *est*, om. P. — *contionem*, R. *concione*, P. — *praecinendam*, Kσ. — *eclipsim*, Pa. *eclipsin*, Rd. — *ex*, Td. — *autem Graecos*, P. — *olympiade*, R (*e* ex corr.) — *XLIX—II*, Scaliger de emend. temp. p. 389. *τῆς ἐννάτης καὶ τεσσαρακοστῆς ὀλυμπιάδος*, Lydus de ostent. p. 30. — *quarto*, om. P, qui antea *quadragesimo octavo* habet. — *Alyatte*, RTad^{1}σ (codd. Gelenii et Turnebi adv. 18, 24.) *sub Alyatte*, d^2 (Richelet.) *sub Alarico*, P. — *CXX*, RPad (Richel.) *CLX*, h. *CLXXX*, θr. Vid. Ideler. chronol. math. 2, 166.

§ 54. *eius*, P. — *cursum*, Pad^2. Omitt. Rd^1. — *sexcento*, P. — *annos*, om. P. — *praecinit*, ad. *praeci.nit*, R^1. *praececinit*, R^{2}P. — *et situs*, d. — *visus*, RTSa^{1}r. *vicos*, Pa^{2}d (ex corr.) β. — *ingens*, R (ex corr.) — *mortalium*, RPad. *mortalia*, Tr. — *naturam*, RPad. *natura*, σ. Omitt. Tr. — *numinum*, om. σ. — *misere*, R^1. — *insoluta*, R^1. — *defectibus*, RSTPad. *defectibus stellarum*, β. — *scelera*, R (in quo suprascriptum *stellarum*) ad. *sceleri*, P. — *aut*, d. *ut*, RPθar. — *pavente*, Barbar. Rad. *paventes*, Pσ. — *quo*, Pad. *quod*, R. *qua*, r. — *metu*, R (ad marg.) d. *mense*, Ra. *mente*, Pr. — *Stesichori et Pindari*, vid. Plutarch. de facie in orb. lun. 19. p. 931. Pindari verba servavit Dionys. Halic. de Demosth. gravit. dic. p. 167. (fragm. Pind. VII. 4. ed. Boeckh.) — *sublimi*, R (*a ora* additum ab alt. manu.) *sublima*, σ. — *de reliquo*, P. — *at in*, ad. *et*, P. *ad*, R (*d* ex corr.) *aut*, r. *et in*, β. — *lunae*, r.

§ 55. *partem*, a^1. *parte*, R^1. — *ignarus cenitias*, P. — *seducere*, a. —

(quoniam ita appellare placuit) labores non suae necessitati mortalis genitos ignoscat? Nunc confessa de iisdem breviter atque capitulatim attingam, ratione admodum necessariis locis strictimque reddita; nam neque instituti operis talis argumentatio est, neque omnium rerum adferri posse causas minus mirum est quam constare in aliquis.

XIII. 10. Defectus CCXXIII mensibus redire in suos orbis 56
certum est, solis defectus non nisi novissima primave fieri luna, quod vocant coitum, lunae autem non nisi plena semperque citra quam proxume fuerint; omnibus autem annis fieri utriusque sideris defectus statis diebus horisque sub terra nec tamen, cum superne fiant, ubique cerni, aliquando propter nubila, saepius globo terrae obstante convexitatibus
mundi. Intra ducentos annos Hipparchi sagacitate conpertum 57
est et lunae defectum aliquando quinto mense a priore fieri, solis vero septumo; eundem bis in triginta diebus supra terras occultari sed ab aliis hoc cerni, quaeque sunt in hoc miraculo maxume mira, cum conveniat umbra terrae lunam hebetari, nunc ab occasus parte hoc ei accidere, nunc ab exortus, quanam ratione, cum solis exortu umbra illa hebetatrix sub terra esse debeat, semel iam acciderit ut in occasu luna deficeret utroque super terram conspicuo sidere. Nam ut xv diebus utrumque sidus quaereretur et nostro aevo

adfixit, T. — *Macte*, R^{1}d^{1}r. — *et*, P. — *naturae*, om. R^{1}. — *imperatores*, σ. — *vinxistis*, Pint.-K. — *et*, om. a^{1}. — *status*, RP. — *appellare placuit*, Rad. *placuit appellare*, Pβγ. — *necessitate*, R. — *mortales genitos*, Rθad. *mortalis genitus*, Pβγ. *gemitus*, σ. — *agnoscat*, Dalec. — *confesse*, P. — *hisdem*, RP. — *rationem*, R. — *strinctimque*, P. — *corporis*, P. — *aut argumenti ratio*, r. — *afferri*, RTθPad. *afferre*, β. — *posse*, om. R^{1}. — *aliquis*, RPa. *aliquos*, d. *aliquibus*, βγ. Vid. ad 33, 48.

§ 56. *CCXXIII*, RTθPadrσ (cod. Norfolc. ap. Halley. philos. transact. 1693. vol. 17. p. 536.) *ducentis viginti duobus*, β. Vid. Ideler. chronol. math. 1, 208. et Hand. Tursell. 2, 85. — *solis*, RPadp. *solisque*, βγ. — *defectus*, Rθap (Robert.) *defessus*, P. *defectum*, dβγ. — *plenae*, P. — *circa*, P. — *fuerint*, Rθa. *fiunt*, p. *fuerit*, Pd (Robert.) βγ. — *statis*, d^{1}. *statutis*, RTPad^{2}p (Robert.) — *superne fiant*, Rad. *fiant superne*, P (Robert.) β. *fiunt superne*, Kp. *superne fiunt*, γ. — *obstante e*, K. — *convexitatibus*, Rad. *connexitatibus*, Pp. *cum excitatibus*, Robert.

§ 57. *Inter*, P. — *defectu*, R. — *quoto*, R^{1}a. — *et priorem*, P. — *eundem*, RTθPadr. *eandem*, β. — *sup*, Pa. — *ab aliis hoc*, RSTθPad. *ab hoc atque aliis*, r. *ab aliis atque aliis hoc*, βγ. — *conveniant*, P. — *et nunc*, Pint. — *hoc*, om. P. — *quanam*, RTPad. *et quanam*, βγ. — *accidere*, P. *accedere*, R^{1}. — *terras*, T. — *ut in*, d. — *XV*, RSTθPadr. *duodecim*, β. — *queretur*, P.

accidit, inperatoribus Vespasianis patre III. filio iterum consulibus.

XIV. 11. Lunam semper aversis a sole cornibus, si cre- 58
scat, ortus spectare, si minuatur, occasus, haut dubium est;
lucere dodrantes semuncias horarum ab secunda adicientem
usque ad plenum orbem detrahentemque in deminutionem,
intra quattuordecim autem partis solis semper occultam esse.
Quo argumento amplior errantium stellarum quam lunae
magnitudo colligitur, quando illae et a septenis interdum
partibus emergant. Sed altitudo cogit minores videri, sicut
adfixas caelo solis fulgor interdiu non cerni, cum aeque diu
ac noctu luceant idque manifestum fiat defectu solis et praealtis puteis.

XV. 12. Errantium autem tres, quas supra solem dixi- 59
mus sitas, occultantur meantes cum eo; exoriuntur vero matutino, discedentes partibus numquam amplius undenis. Postea radiorum eius contactu reguntur et in triquetro a partibus centum viginti stationes matutinas faciunt quae et primae vocantur, mox in adverso a partibus centum octoginta, exortus vespertinos, iterumque in centum viginti ab alio latere adpropinquantes, stationes vespertinas quas secundas vocant, donec adsecutus in partibus duodenis occultet illas,
qui vespertini occasus appellantur. Martis stella ut propior 60

III., RTd. *et*, P. *ac*, a (Richel.) Numerum vulgarem esse corruptum docent nummi, cum tertium consulatum Vespasianus gereret cum Cocceio Nerva (Eckhel. D. N. 6, 323.), quartum anno sequenti, quo Titus filius secundum egit (Eckhel. 6, 330.). Hinc Petavius doctr. temp. 2, 180. et Hard. *IV.* coniecerunt, in quem tamen annum res caelestes a Plinio narratas cadere negat Broterius, qui *patre et filio* rectius legi putat. — *iterum consulibus*, R[2]d. *II consulibus*, R[1]T. *eius*, Pa.

§ 58. *adversis*, P. — *spectare*, ad. *expectare*, RP. — *dodrantis*, TPσ. *initio dodrantem et*, r. — *semiuncias*, P. — *a*, P. — *adiiciente*, RP. — *deminutionem*, θad (Oudend. ad Suet. Caes. 5. e codd. Leidd.) *deminutiones*, T. *diminutionem*, RPβγ. — *et a*, R[2]d. *et*, R[1]Pa. *etiam*, θr (liber Salmas. exerc. p. 508. a. D.) — *fulgor interdiu*, R. *fulgor. Interdiu*, θ. *fulgore interdiu*, Padβ. — *aquae*, σ. — *die ac*, Pσ. *ac*, RTθadrγ. De *diu* v. Döderl. lat. Synonym. 4, 268. — *nocte*, P. — *luceat*, P. — *defectu*, θadr. *defect'*, R. *defectibus*, β. Omitt. P. — *solis*, om. P.

§ 59. *diximus*, RTPKad. *dicimus*, β. Vid. § 32—34. — *sitas*, om. P. — *cum eo*, om. R[1]. — *matutino*, om. d[1]. — *discendentes*, σ. *descendentes*, d. *descendente* (a, den), R[1]. *descente*, a. *discente*, liber optimus Salm. exerc. p. 508. a. A. *discedunt*, R[2]. Om. P. — *undenis;* duodecim partes tribuunt Saturnò Firmicus 2, 9., Martian. Cap. 8. § 886. — *contactu*, Sabellic. RPad. *contractu*, σ. — *reguntur*, RTθadr (libri Turnebi adv. 18, 24.) *teguntur*, Pβ. Vid. Martian.

etiam ex quadrato sentit radios a LXXXX partibus, unde et
nomen accepit motus primus et secundus nonagenarius di-
ctus ab utroque exortu. Eadem stationalis senis mensibus
conmoratur in signis, alioqui bimestris, cum ceterae utraque
statione quaternos menses non inpleant. Inferiores autem 61
duae occultantur in coitu vespertino simili modo relictaeque
a sole totidem in partibus faciunt exortus matutinos, ad quos
longissimis distantiae suae metis solem insequontur adeptae-
que occasu matutino conduntur ac praetereunt. Mox eodem
intervallo vespere exoriuntur usque ad quos diximus termi-
nos; ab hisce retrogradiuntur ad solem et occasu vespertino
delitescunt. Veneris stella et stationes duas, matutinam ve-
spertinamque, ab utroque exortu facit, a longissimis distan-
tiae suae finibus, Mercuri stationes breviore momento quam
ut deprehendi possint.

13. Haec est luminum occultationumque ratio, perplexior 62
motu multisque involuta miraculis. Siquidem magnitudines
suas et colores mutant et eaedem ad septentrionem accedunt
abeuntque ad austrum terrisque propiores aut caelo repente
cernuntur. In quibus aliter multa quam priores traditūri
fatemur ea quoque illorum esse muneris, qui primi vias quae-
rendi demonstraverint; modo ne quis desperet saecula pro-
ficere semper. Pluribus de causis haec omnia accidunt: prima 63

Cap. 8. § 887. et Salmas. exerc. p. 530. a. D. — *triquadro*, P. — *statione*, R^1. — *faciunt*, om. P. — *in*, om. σ. — *adverso*, Pσ. *averso*, Rθad (libri Salmas. exerc. p. 507. a. G.) γ. *contrario*, Martian. Cap. 8. § 887. Vid. Salmas. — *iterumque*, RTθPadr. *itemque*, β. — *appropinquantes*, PK. *appropinquante*, Radβ.

§ 60. *ut*, om. P. — *propiore*, P. — *a*, Ra. *ab*, Tdβγ. *et ab*, Pr. Om. θ. — *LXXXX*, Barbar. R. *LXXXX*, RTθPadr. Vid. Martian. Cap. 8. §. 884. — *motus*, RθPar. *is motus*, dσβγ. — *commoratur*, P. — *alioquin*, Pdσ. — *bimenstris*, P. — *cum*, Pd. *et cum*, RTa. — *quatuor*, T.

§ 61. *relictaeque a*, STθdr. *relicte quae a*, R. *relictae quae a*, Pa. *relictoque*, βγ. — *faciant*, Pa. — *ad quos*, RTPad. *atque*, θ. *atque a*, βγ. De usu praepositionis *ad* vid. ad 32, 14. — *longissimum*, Pa. *longissimu*, R^1. — *occasum*, σ. *casu*, P. — *vespere*, RTθPad. *vesperi*, β. — *ad*, om. P. — *hisce*, θ. *his*, RPadβγ. — *et*, Ra. *etiam*, Td. Omitt. θPKr. — *a*, om. P. — *stationes*, Pa. *stationem*, RTd. — *breviore*, R^2a. *breviori*, R^1P. *breviorem*, Td. — *possint*, RPθadr. *possit*, β.

§ 62. *perplexior*, RTθad. *perplexiori*, P. *perplexiore*, β. — *motus*, a. *moti*, R^1. — *mutent*, R. — *eaedem*, Rad (Robert.) *eedem*, P. *eadem*, θ. — *septemtriones*, Td. — *haud*, P. — *aliter* pone *priores* collocat P. — *quae*, P. — *eaque*, P. — *vias quaerendi*, Rad. *quaerendi vias*, Rβγ. — *demonstraverint*, RTθad. *demonstraverunt*, Pβ.

circulorum, quos Graeci ἀψῖδας in stellis vocant; etenim Grae-
cis utendum erit vocabulis. Sunt autem hi sui cuique earum
aliique quam mundo, quoniam terra a verticibus duobus quos
appellaverunt polos centrum caeli nec non et signiferi est
oblique inter eos siti. Omnia autem haec constant ratione
circini semper indubitata. Ergo ab alio cuique centro apsi-
des suae exsurgunt ideoque diversos habent orbis motusque
dissimilis, quoniam interiores apsidas necesse est breviores
esse. XVI. Igitur a terrae centro apsides altissimae sunt 64
Saturno in scorpione, Iovi in virgine, Marti in leone, soli
in geminis, Veneri in sagittario, Mercurio in capricorno, me-
diis omnium partibus; et e contrario ad terrae centrum hu-
millimae atque proxumae. Sic fit ut tardius moveri videantur,
cum altissimo ambitu feruntur, non quia adcelerent tardentve
naturalis motus qui certi ac singuli sunt illis, sed quia de-
ductas ab summa apside lineas coarctari necesse est sicut
in rotis radios, idemque motus alias maior alias minor centri
propinquitate sentitur. Altera sublimitatium causa, quoniam 65
a suo centro apsidas altissimas habent in aliis signis, Sa-
turnus in librae parte vicesima, Iuppiter cancri quinta de-
cuma, Mars capricorni vicesima octava, sol arietis XXVIIII.,
Venus piscium XVII., Mercurius virginis XV., luna tauri IIII.
Tertia altitudinum ratio caeli mensura non circuli intellegitur,
subire eas aut descendere per profundum aeris oculis aestu-

§ 63. *hapsidas*, d. *axides*, P (uti semper.) — *et* *ē̄t* (i. e. etiam), P. — *terrae*, P. — *a*, om. T. — *ceterum*, P. — *nec non et*, Td. *non et*, Ra. *et*, P. *est non*, Kσ. *est nec non*, Barbar. βγ. *Nec non et* dicendi formula est Plinio usitatissima; vid. 3, 144. 6, 79. 7, 78. 183. 8, 219. 10, 124. 12, 34. 72. 76. 13, 72. 118. 14, 121. 15, 39. 86. 16, 15. 29. 135. 17, 56. 133. 245. 266. 19, 63. 87. 21, 61. 28, 251. 29, 3. 31, 80. 32, 110. 33, 23. 36, 161. 165. — *est*, R[2]. *et*, R[1]TPad. Omitt. βγ. — *oblique*, R. *obliqui*, TPad.

§ 64. *centro*, om. R[1]. Ceterum v. Martian. Cap. 8. § 884. — *sunt*, om. T. — *Saturno*, om. d[1]. — *capricornio*, a. — *humillime*, P. — *proxime*, P. — *fertur*, P. — *quia*, RTθPadr. *quod*, β. — *acceleretur*, P. — *qui certi singulis*, K. — *deducta*, P. — *ab*, R. *a*, Pad. — *coartali*, R[1]. — *necesse est*, P. *decretum necesse est*, R. *ad centrum necesse est*, R (ad marg.) dβγ. In codice a legitur *necesse est*, sed ita, ut his vocibus sit suprascriptum *ad centrum*, subscriptum *decretum*, sed hoc linea traductum. — *rotis radios*, Ra. *rotae radios*, P. *rotae radiis*, d (in rasura) r. — *idem*, Pr. — *alias maior*, om. σ.

§ 65. *sublimitatium*, Rd. *sublimitatum*, Paβγ. — *quia*, P. — *cancri*, R[2]Pad. *parte*, R[1]. — *XXVIIII.*, RPad. *decima nona*, Barbar. θ. *nona decima*, γ. — *Venus* — *quarta* om. P. — *XVII.*, Rd. *XVI.*, aβ. *vicesima septima*, Hard. γ. — *IIII.*, Rad. *tertia*, Hard. γ. — *fundum*, P. — *arietis*, P. — *aestimantibus*, Rad. *extimentibus*, P. *existimantibus*, βγ.

mantibus. Huic connexa latitudinum signiferi obliquitatisque 66
causa est. Per hunc stellae quas diximus feruntur nec aliud
habitatur in terris quam quod illi subiacet, reliqua a polis
squalent. Veneris tantum stella excedit eum binis partibus,
quae causa intellegitur efficere ut quaedam animalia et in
desertis mundi nascantur. Luna quoque per totam latitudi-
nem eius vagatur, sed omnino non excedens eam; ab his
Mercuri stella laxissime, ut tamen e duodenis partibus (tot
enim sunt latitudinis) non amplius octonas pererret neque
has aequaliter sed duas medio eius et supra quattuor, infra
duas. Sol deinde medio fertur inter duas partis flexuoso 67
draconum meatu inaequalis, Martis stella quattuor medias,
Iovis mediam et super eam duas, Saturni duabus ut sol.
Haec erit latitudinum ratio ad austrum descendentium aut
ad aquilonem subeuntium. Hac constare et tertiam illam a
terra subeuntium in caelum et pariter scandi eam quoque
existumavere plerique falso, qui ut coarguantur aperienda est
suptilitas inmensa et omnis eas conplexa causas. Convenit 68
stellas in occasu vespertino proxumas esse terrae et altitu-
dine et latitudine exortusque matutinos in initio cuiusque
fieri, stationes in mediis latitudinum articulis, quae vocant
ecliptica. Perinde confessum est motum augeri quamdiu in
vicino sint terrae, cum abscedant in altitudinem, minui. Quae
ratio lunae maxume sublimitatibus adprobatur. Aeque non

§ 66. *latitudine*, T. — *diximus*, Pa. *dicimus*, RTd. Vid. § 31. 32. — *feruntur*, RTθPad. *errantes feruntur*, β. — *ne*, P. — *a*, omitt. P (Robert.) — *tamen*, P. — *eum tamen*, Robert. — *intellegitur*, R. — *etiam*, Robert. Om. P. — *mundi partibus*, Robert. — *eam*, RT. *eum*, Padσβγ. — *iis*, σ. — *Mercuri*, R[1]. — *stella*, om. P. — *latissime*, P. — *et* pro *ut* R[1]. *e*, ad. *est*, P. In R rasura. — *latitudinis*, P. *latitudines*, Ra. *latitudine*, d. — *et*, Rad. *sed*, P. — *intra*, K.

§ 67. *medio*, R[1]Pad. *quodammodo*, R[2]. — *medias*, Pa. *mediis*, RTd. — *duabus*, R[2]. — *Saturnus*, Td. — *duabus*, θRTd. *duas*, aβ. *duae*, P. — *ut sol*, delet Külb. — *subeuntium ac constare*, P. — *ad terram*, R. — *in caelum pariter et descendentium quoque*, K. *et per aera quoque descendentium*, Dalec. — *eam* lineae suprascripsit R[2]. — *que*, d. — *et falso*, P. — *qui*, non habet R[1]. — *coarguantur*, d. *quí arguantur* (o supra i), R. *arguantur*, Pa. — *omnis*, PR[1].

§ 68. *proximo*, R[1]. — *et altitudine et latitudine*, R[2]a[2]d. *et altitudine*, R[1]a[1]. *et latitudine*, P. *et latitudine et altitudine*, βγ. — *in*, om. d. — *stationes*, RPad[2]. *stationis*, ST. *stationi*, d[1]. —[1] *vocatur*, P. — *aeglyptice*, R[1]. *aeclyptica*, R[2]. — *vicinos in terrae*, R. *sunt*, P. — *ascendant*, P. — *latitudinem*, R[1]a[1]. — *sublimitatibus*, om. d. Altera manus voci *maxime* praemisit.

est dubium in exortibus matutinis etiamnum augeri atque
a stationibus primis tris superiores diminuere usque ad sta-
tiones secundas. Quae cum ita sint, manifestum erit ab 69
exortu matutino latitudines scandi, quoniam in eo primum
habitu incipiat parcius adici motus, in stationibus vero pri-
mis et altitudinem subire, quoniam tum primum incipiant
detrahi numeri stellaeque retroire; cuius rei ratio privatim
reddenda est. Percussae in qua diximus parte et triangulo
solis radio inhibentur rectum agere cursum, et ignea vi le-
vantur in sublime. Hoc non protinus intellegi potest visu 70
nostro ideoque existumantur stare, unde et nomen accepit
statio. Progreditur deinde eiusdem radi violentia et retroire
cogit vapor repercussas. Multo id magis in vespertino earum
exortu, toto sole adverso, cum in summas apsidas expellun-
tur minumeque cernuntur, quoniam altissime absunt et mi-
numo feruntur motu, tanto minore, cum hoc in altissimis
apsidum evenit signis. Ab exortu vespertino latitudo descen- 71
ditur, parcius iam se minuente motu, non tamen ante statio-
nes secundas augente, cum et altitudo descenditur, superve-
niente ab alio latere radio eademque vi rursus ad terras
deprimente, quae sustulerit in caelum e priore triquetro.
Tantum interest, subeant radii an superveniant, multoque
eadem magis in vespertino occasu accidunt. Haec est su-
periorum stellarum ratio, difficilior reliquarum et a nullo
ante nos reddita.

etiamnum, RTθa. *etiamnunc*, d. *et annum*, P. *etiam numerum*, β. — *tres*, om. d^1. — *diminuere*, Tad. *deminuere*, R. *diminui*, Pβγ.

§ 69. *sint*, om. R^1. — *latitudine*, σ. — *habitu*, RθPadr. *abitu*, β. — *incipiat*, R^{1}θar. *incipiet*, P. *incipiatur*, R^2. *incipiant*, dβγ. — *partius*, R^1. *partibus*, P. — *adici*, R. *abdici*, P. — *et in*, R^1. — *et*, RPad. *ac*, σ. Omitt. rγ. — *altitudinem*, RTadr. *altitudine*, Pσβ. — *cum*, P. — *incipiant*, R^{2}d. *incipiat*, R^{1}θParγ. — *numeri*, Rd. *numeris*, θr. *numerus*, Paγ. — *diximus*, § 59. — *radio inhibentur*, om. R^1. *radio inhiberet*, P. — *in ignea*, R^2.

§ 70. *intellegi*, R. — *potest* voci *int.* praemittunt ad. — *eidem*, R^1. — *cogitur*, P. — *vapor*, RPa. *vapore*, Td. — *repercussas*, R. *percussas*, Td. *repercussa*, P. *repercussus*, aγ. — *exustu*, R^1. — *adverso*, R^{2}Pd. *averso*, R^{1}θa (codd. Salm. exerc. p. 507. b. A.) γ. — *impelluntur*, P. — *minime quae*, R. — *minore*, Barbar. *minores*, RTθPadσ, quod non ineptum videtur, dummodo in praecedentibus *minimaeque* legatur. — *cum*, RPad. *quanto*, T. — *haec*, P.

§ 71. *descenditur*, Rad. *distenditur*, P. *descendit*, T. — *iam*, R^{2}ad. *tam*, R^1. *tamen*, P. — *tamen*, om. P. — *augente*, RTθPadr. *agente*, β. *augescente*, Dalec. — *et*, om. d. — *distenditur*, P. — *eodemque*, σ. — *quae*, omitt.

XVII. 14. Primum igitur dicatur, cur Veneris stella num- 72
quam longius XLVI partibus, Mercuri XX ab sole abscedant,
saepe citra eas ad solem reciprocent. Sic conversas habent
utraeque apsidas ut infra solem sitae, tantumque circulis
earum sub terra est quantum superne praedictarum, et ideo
non possunt abesse amplius, quoniam curvatura apsidum ibi
non habet longitudinem maiorem. Ergo utrique simili ratione
modum statuunt apsidum suarum margines ac spatia longi-
tudinis latitudinum evagatione pensant. At enim cur non 73
semper ad quadraginta sex et ad partis viginti tris perve-
niunt? Immo vero. Sed ratio canónicos fallit. Namque ad-
paret apsidas quoque earum moveri, quod numquam trans-
eant solem. Itaque cum in partem ipsam eius incidere
margines alterutro latere, tum et stellae ad longissima sua
intervalla pervenire intelleguntur; cum citra fuere margines
totidem partibus, et ipsae ocius redire creduntur, cum sit
illa semper utrique extremitas summa. Hinc et ratio motuum 74
conversa intellegitur; superiores enim celerrime feruntur in
occasu vespertino, hae tardissime, illae a terra altissime ab-
sunt, cum tardissime moventur, hae, cum ocissime. Quia
sicut in illis propinquitas centri adcelerat, ita in his extre-
mitas circuli, illae ab exortu matutino minuere celeritatem

RPad. — *e priore*, R[2]Pa[2]d. *ex priore*, βγ. Om. R[1], rasuram habet a[1]. — *triquadro*, P. — *suberant*, P. — *radi*, R[1]. — *desuper veniant*, K. — *reliquarum*, R[2]ad. *reliquam*, R[1]. *reliqua*, P.

§ 72. *cur Veneris stella*, Tθ (et varia lectio cod. a). *cum Veneris stella*, R (in quo *Veneris* ex correctura est inscriptum rasurae) Pd. *cum universae stellae*, a. *cum sint universae stellae*, Rigalt. Salmas. exerc. p. 530. a. D. *cum sint diversae* (*universae*, r) *stellae, cur Veneris stella*, rβ. — *XXXVI*, Rθ. — *partibus*, om. P. — *Mercuri*, R. *Mercurii*, TPad. *Mercurius*, βγ. — *XX*, RTθPadrσ. *viginti tribus*, βγ. At v. Barbar., qui § 39. non recte huc referri docet. — *ab*, Ra. *a*, Pdβγ. — *ascendant*, P. — *ad solem*, Rd. *ab sole*, Pθar. — *reciprocent*, RPad. *reciprocae sint*, θr. — *Sic*, θ. Omitt. RPadβγ. — *circulis*, RPd. *circulus*, a. *circuli*, Kσ. — *sub terra*, RTθPadσ. *subter*, β. — *cur natura*, σ. — *utrique*, Rθadr. *utreque*, P. *utraeque*, β. *utrimque*, R[2]. — *modum*, ad. *ad modum*, RθPrσ. — *magnitudines*, P. — *latitudinumque*, R[2].

§ 73. *sex*, R (in correctura) Pd. *quae*, a. — *tres*, R. Omitt. TPadrσ. — *canonicos*, RSTθa[1]d. *canonica*, Pa[2]βγ. — *fallit hoc est canonum astronomicorum conditores*, θ. Vid. Salm. exerc. Plin. p. 521. b. G. — *appellare*, R[1]. — *axides*, P. — *transeant*, RTPad. *transeat*, β. — *tum*, R[2]ad. *cum*, R[1]. *tamen*, P. — *totidem*, om. R[1]. — *et*, om. P. — *coguntur*, STPadr. *cogunt*, R. — *sint*, a. — *utriusque*, Td[2].

§ 74. *motuumque*, P. — *haec*, σ. *hec*, P. — *aeterne*, R[1]. — *absint*, R[1]. — *ociose*, P. — *ortu*, P.

incipiunt, hae vero augere, illae retro cursum agunt a statione matutina usque ad vespertinam, Veneris, a vespertina usque ad matutinam. Incipit autem ab exortu matutino latitudinem scan- 75
dere, altitudinem vero ac solem insequi a statione matutina, ocissima in occasu matutino et altissima, degredi autem latitudine motumque minuere ab exortu vespertino, retro quidem ire simulque altitudine degredi ab statione vespertina; Mercuri rursum stella utroque modo scandere ab exortu matutino, degredi vero latitudine a vespertino, consecutoque sole ad quindecim partium intervallum consistit quatriduo prope inmobilis. Mox ab altitudine descendit retroque graditur ab 76
occasu vespertino usque ad exortum matutinum, tantumque haec et luna totidem diebus quot subiere descendunt. Veneris quindecies pluribus subit, rursus Saturni et Iovis duplicato degrediuntur, Martis etiam quadruplicato. Tanta est naturae varietas, sed ratio evidens; nam quae in vaporem solis nituntur, etiam descendunt aegre.

15. Multa promi amplius circa haec possunt secreta na- 77
turae legesque, quibus ipsa serviat: exempli gratia in Martis sidere, cuius est maxume inobservabilis cursus, numquam id stationem facere Iovis sidere triquetro, raro admodum sexaginta partibus discreto, qui numerus sexangulas mundi efficit formas, nec exortus nisi in duobus signis tantum, cancri et leonis simul edere; Mercuri vero sidus exortus

incipiant, R[1]. — *augeri*, σ. *augure*, R[1]. — *a statione matutina*, d. *ad stationem matutinam*, PRa.

§ 75. *latitudine*, a. — *et altitudinem*, R. — *ad stationem matutinam*, R. — *et*, om. P. — *degredi*, RTPad. *digredi*, β. — *latitudinem*, P. — *vespertino*, RSθPadr. *matutino*, β. — *altitudinem*, Rd. — *degredi*, RTad. *digredi*, Pβ. — *ab*, R. *a*, Pβγ. *ad*, ad. — *stationem vespertinam*, ad. — *Mercuriique*, P. — *rursum*, R[2]. *rursus*, Padβγ. Quid R[1] habuerit, non liquet. — *stellam*, R[2]. — *utroque*, RPadσ. *retroque*, β. — *degredi*, RTad. *digredi*, Pβ. — *vero*, omitt. Pa. — *matutino*, d[1]. — *at*, R[2]. — *intervallo*, R. — *pene*, θP.

§ 76. *ad*, R[2]Pad. *ab*, R[1]. — *et*, om. R[1]. — *subire*, R[1]. — *non descendunt*, P. — *quindecies*, θR[1]Tadr. *quindecies et*, R[2]P. *quindecim et*, β. — *duplato*, Rd. — *degrediuntur*, RTad. *digrediuntur*, Pβ. — *nanque*, P. — *et iam*, P.

§ 77. *serviet*, Td. — *id*, Rad. *ad*, P. *id nisi quadrato stationem facere*, K. — *stationem;* huic voci *ut* suprascripsit R. — *triquadro*, P. — *effecit*, R[1]. — *nec exortus*, Rad. *nec*, P. — *simul edere*, σ. — *exortus vespertinos in piscibus*, Rdr. *in exortus vespertinos in piscibus*, a. *exortus in piscibus*, P. *in piscibus exortus vespertinos*, βγ. — *raros*, Radσ. *raro*, P. — *creberrimos*, R[2]Pa[2]dσ. *celeberrimos*, R[1]a[1]. — *virginem*, R. — *in libra*, Pa[2]d[2]. Omitt. RTa[1]d[1]. —

vespertinos in piscibus raros facere, creberrimos in virgine, in libra matutinos, item matutinos in aquario, rarissimos in leone; retrogradum in tauro et in geminis non fieri, in cancro vero non citra vicesimam quintam partem. Lunam bis 78
coitum cum sole in nullo alio signo facere quam geminis, non coire aliquando in sagittario tantum; novissimam vero primamque eadem die vel nocte nullo alio in signo quam ariete conspici; id quoque paucis mortalium contingit, et inde fama cernendi Lynceo. Non conparere in caelo Saturni sidus et Martis cum plurumum diebus centum septuaginta, Iovis triginta sex aut cum minumum denis detractis diebus, Veneris LXVIIII aut cum minumum quinquaginta duobus, Mercuri tredecim aut cum plurumum octodecim.

XVIII. 16. Colores ratio altitudinum temperat, siquidem 79
earum similitudinem trahunt in quarum aera venere subeundo, tinguitque adpropinquantes utralibet alieni meatus circulus, frigidior in pallorem, ardentior in ruborem, ventosus in horrorem, sol atque conmissurae apsidum extremaeque orbitae atram in obscuritatem. Suus quidem cuique color est, Saturno candidus, Iovi clarus, Marti igneus, lucifero candens, vesperi refulgens, Mercurio radians, lunae blandus, soli cum oritur ardens, postea radians, his causis connexo visu et earum quae caelo continentur. Namque modo multitudo con- 80
ferta inest circa dimidios orbis lunae placida nocte leniter

item matutinos, a[2]d. *item*, RPa[1]d. — *retrogradis*, P. — *et in*, RTPd. *et*, aβγ. — *cito*, R[1].

§ 78. *sola in*, RPad. *sole et in*, βγ. — *signo ariete conspici quam*, d. *signo quam in ariete conspicit*, P. — *partis*, a[1]. — *contingit*, R. *contigit*, Tad. Om. P. — *comparare*, R[1]. *competere*, P. — *sideris*, P. — *centum septuaginta*, RPad. *CLXXX*, σ. *centum sexaginta*, K. — *protractis*, σ. — *Veneris*, P, *omnia Veneris*, Rad. — *LXVIIII*, R[2]. *sexaginta novem*, Pad. *LXVIII*, T, *LXXIX*, σ. *LXIIII*, R[1]. — *tredecim*, Pad. *XII*, R. — *octodecim*, θTd, *septendecim*, RPaβ.

§ 79. *Coloris*, Pd (a manu seriori.) — *altitudinem*, Pd (a manu seriori.) — *eorum*, P. — *in quarum*, Rd. *in quaedam*, a. *inque iam*, P. — *oram*, K. — *venerem*, P. — *tingitque*, d. *liquitque*, Ra. *linguiturque*, P. — *meatur*, R[1]. — *circulis*, P. — *ventosus* omisso *in* a. — *honorem*, R[1]. — *ad quae*, R[1]. — *atram*, om. P. — *color cuique*, P. — *claris*, R[1]. — *lucifere*, R[1]. — *candens*, R[2]. *gaudens*, R[1]TPad (Robert.) — *vesperi*, R[2]Pad. *vespere*, R[1]. *vespero*, θ. — *blandis*, R[1]. — *oritur*, R[2]Pad. *moriuntur*, R[1]. *uritur*, σ. — *radians*, Pd[2] (Robert.) *dies*, RTad[1]. — *nexo*, R[1]. — *visus ceterarum*, suspicio Hard.

§ 80. *Namque modo*, Rad. *ad moũm*, P. — *dimidior*, R[1]. *dimidio*, σ. — *orbis*, σ. — *lenitur*, R[1].

inlustrante eas, modo raritas, ut fugisse miremur, plenilunio abscondente, aut cum solis suprave dictarum radii visus perstrinxere nostros. Et ipsa autem luna ingruentium solis radiorum haut dubie differentias sentit, hebetante cetero inflexos mundi convexitate eos praeterquam ubi recti angulorum conpetant ictus. Itaque in quadrato solis dividua est, in triquetro seminani ambitur orbe, inpletur autem in adverso rursusque minuens easdem effigies paribus edit intervallis simili ratione, qua supra solem tria sidera.

XIX. 17. Sol autem ipse quattuor differentias habet, bis 81
aequata nocte diei verno et autumno in centrum incidens
terrae octavis in partibus arietis ac librae, bis permutatis
spatiis in auctum diei bruma, octava in parte capricorni,
noctis vero solstitio totidem in partibus cancri. Inaequalitatis causa obliquitas signiferi, cum pars aequa mundi super supterque terras omnibus fiat momentis. Sed quae recta in exortu suo consurgunt signa, longiore tractu tenent lucem, quae vero obliqua, ociore transeunt spatio.

XX. 18. Latet plerosque magna caeli adsectatione con- 82
pertum a principibus doctrinae viris, superiorum trium siderum ignis esse qui decidui ad terras fulminum nomen

illustrant, R^1. *illustrantis*, K. — *eos*, Pd^1. — *superne*, P. Vid. § 36—39. — *perstringente*, σ. — *ipsi*, r. — *lunae*, Pr. — *aut*, R^1. — *soli*, P. — *dubia*, Par. — *differentias*, R^2d. *differentia*, R^1Par. — *sentitur*, Pr. — *hebalate*, R^1. — *cetero*, Ra. *ceteros*, TPd. *caetera*, β. Vid. ad 33, 68. — *inflexus*, P. — *conpetant*, R. *competant*, Td. *competunt*, Paβγ. Uti ad 33, 163. docui Plinium liberiore usu coniunctivum etiam in oratione recta post pronomen relativum ponere, ita alii loci demonstrant illum usum etiam in adverbium relativum *ubi* extendi; vid. 12, 58. 20, 202. — *dimidia*, P. — *triquatro*, P. — *seminani*, ad (codd. Gelenii.) *seminarii*, R. *semi nam*, P. — *ambitur*, RTPad (codd. Gelenii.) *ambitu*, β. — *orbi*, codd. Gelenii. *orbem*, R^2. — *rursus quoque*, P. *rursus*, T. — *easque*, R^1. — *effigias*, R. — *edit intervallis*, σ. — *sup*, RPad. — *sole*, R^1.

§ 81. *aequata*, R^2d. *aequa*, R^1P. *equa*, a. — *verno*, RTdσ. *vere*, Paβγ. — *et*, om. P. — *in*, RTPad. *et in*, βγ. — *certum*, σ. — *incedens*, T. — *autumni*, P. — *capricornio*, R. *capricornii*, P. — *solstatio*, R^1. — *obliquitas*, Rθdr. *obliquitate*, Pa. *obliquitas est*, βγ. Vid. ad 37, 70. — *stat*, R. — *longiorem tractum*, a. — *lucemque*, P. *quae* non habet a a manu prima. — *vero obliqua*, om P.

§ 82. *Latet*, Sabell. RPad. *Patet*, σ. — *magna*, R^2ad. *magno*, R^1. *sed magna*, P. — *adsectatione*, Rad. *assertione*, P. *affectione*, σ. *affectatione*, Robert. *(ad)spectatione*, R ad marg. — *a*, om. R^1. — *ignes*, om. P. — *quae*, P. — *habent*, R. — *ex his*, R^2Pa^{2}d (Robert.) *eis*, R^1a^1. *ex iis*, βγ. — *nimi*, R^1. — *atque*, om. Robert. — *ardori*, R. — *e*, P. — *motum*, R^2Td. *modum*, R^1Pa (Robert.) βγ. — *egerant*, R^2P (Robert.) *egerat*, R^1adβγ. —

habeant, sed maxume ex his medio loco siti, fortassis quoniam contagium nimii umoris ex superiori circulo atque ardoris ex subiecto per hunc motum egerant; ideoque dictum Iovem fulmina iaculari. Ergo ut e flagrante ligno carbo cum crepitu, sic a sidere caelestis ignis exspuitur praescita secum adferens, ne abdicata quidem sui parte in divinis cessante operibus. Idque maxume turbato fit aere, quia collectus umor abundantiam stimulat aut quia turbatur quodam ceu gravidi sideris partu.

XXI. 19. Intervalla quoque siderum a terra multi inda- 83
gare temptarunt et solem abesse a luna undeviginti partis, quantum lunam ipsam a terra, prodiderunt; Pythagoras vero vir sagacis animi a terra ad lunam CXXVI milia stadiorum esse colligit, ad solem ab ea duplum, inde ad duodecim signa triplicatum, in qua sententia et Gallus Sulpicius fuit noster.

XXII. 20. Sed Pythagoras interdum ex musica ratione 84
appellat tonum, quantum absit a terra luna; ab ea ad Mercurium dimidium eius spati et ab eo ad Veneris fere tantundem, a quo ad solem sescuplum, a sole ad Martem tonum id est quantum ad lunam a terra, ab eo ad Iovem

prestita, P. — *abdicata*, R[2]a. *radicata*, R[1]d. *reddita*, P. — *minime*, a[1]. *minimo*, R[1]. — *sit*, R[1]a[1]. — *stimulans*, P. — *ceu*, Pa[2]d. *celi*, a[1]. *caeli*, R. — *gravidi*, R[2]a. *gravi*, R[1]. *gravis*, PTd.

§ 83. *temptarunt*, RPa. *temptaverunt*, d (Robert.) *tentarunt*, r. *tentaverunt*, *βγ*. — *a*, om. R[1]. — *duodeviginti*, Hard. — *quantam*, R[1]. *quantas*, R[2]. Plinii sententia explicatur verbis Plutarchi de plac. philos. 2, 31. *Ἐμπεδοκλῆς διπλάσιον ἀπέχειν τὴν σελήνην ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἤπερ ἀπὸ τῆς γῆς, οἱ ἀπὸ τῶν μαθηματικῶν, ὀκτωκαιδεκαπλάσιον.* Ceterum verba Plinii corrupta sunt; nam quod dicere voluit, solis spatium a luna undeviginti partibus maius esse, quam lunae ipsius spatium a terra, id in eius verbis, uti nunc leguntur, non inest. At neutra quoque codicis R manus sufficere videtur, et nisi plura verba h. l. exciderunt, *quam quantam* scribendum esse existimaverim. — *ipsa*, R. — *CXXVI milia*, R[2]Pad. *CXXVI*, Tθr. *CXXV*, R[1] (Robert.) *viginti V millia*, *σ*. — *colligit*, RθPar. *collegit*, d (Robert.) *βγ*. — *ad solem ab ea*, RTad. *ab ea ad solem*, Robert. *ab ea usque ad solem*, P*βγ*. — *duplo*, R[1]. — *et*, om. *σ*. — *fuit noster*, RPad (Robert.) *noster fuit*, *βγ*.

§ 84. *ex*, Rd. *et*, θPa. Sua hinc sumpsit Censorin. de die nat. 13. — *appellationum*, R. — *dimidium eius spatii*, R[2]d. *dimidium spatii*, R[1]Pa (Richel.) *spatii dimidium*, θr. *spatii eius dimidium*, *βγ*. — *ea*, T. — *Veneris*, RθTr. *Venerem*, Pad (Richel.) *βγ*. — *fere tantundem*, a[2]. Omitt. RTPθa[1]drσ (Richel.) — *quo*, RTθPadr. *qua*, Richel. *βγ*. — *sescuplum*, adσ (Richel.) *sexcuplum*, P. *setuplum*, T. *sesquiplum*, Barbar. Rβ. — *a sole* — *signiferum* om. P. — *totum*, a. — *ad Iovem*, Rad. *usque Iovem*, *βγ*.

dimidium et ab eo ad Saturni dimidium et inde sescuplum ad signiferum. Ita septem tonis effici quam diapasôn harmoniam vocant hoc est universitatem concentus; in ea Saturnum Dorio moveri phthongo, Iovem Phrygio, et in reliquis similia, iucunda magis quam necessaria suptilitate.

XXIII. 21. Stadium centum viginti quinque nostros efficit 85
passus hoc est pedes sexcentos viginti quinque. Posidonius minus quadraginta stadiorum a terra altitudinem esse, in qua nubila ac venti nubesque proveniant, inde purum liquidumque et inperturbatae lucis aera, sed a turbido ad lunam viciens centum milia stadiorum, inde ad solem quinquiens miliens, et spatio fieri ut tam inmensa eius magnitudo non exurat terras; pluris autem nubis DCCCC in altitudinem subire prodiderunt. Inconperta haec et inextricabilia sed prodenda, quia sunt prodita, in quis tamen una ratio geometricae collectionis numquam fallacis possit non repudiari, si cui libeat altius ista persequi nec ut mensura (id enim velle paene dementis oti est), sed ut tantum aestumatio coniectandi constet animo. Nam cum trecentis sexaginta et fere sex 86
partibus orbis solis ex circuitu eius patere adpareat circulum, per quem meat, semperque dimetiens tertiam partem ambitus et tertiae paulo minus septumam colligat, adparet dempta eius dimidia (quoniam terra centralis interveniat) sex-

ad, θ a^2 d r (Richel.) *et*, R. Om. a^1. — *Saturni*, R θ a^1 r. *Saturnum*, a^2 d (Richel.) β γ. — *dimidium*, omitt. R^1 a^1. — *inde*, R^2 θ a^3 d r. *de*, R^1 a^1. *de eo*, a^2 (Richel.) — *sescuplum*, a d σ (Richel.) *septuplum*, T. *sesquiplum*, R θ r β. — *tonis*, T θ a d. *tonos*, R P β γ. — *armonian*, R. — *universitas*, P. — *contectus*, R^1. — *moveri*, R T θ a d^1. *moveri Mercurium*, P d^2 (Richel.) β. — *thongo*, d. *thogon*, P. — *phigios*, R^1. — *iocunda*, R^1 P.

§ 85. *et V*, R. — *numero passus*, P. — *passus*, a. — *et V*, R. — *minus*, R d. *non minus*, P a (Robert.) β γ. — *quam*, P r (Robert.) — *nubes*, P. — *nubilaque*, P. — *pveniant*, R a d. *proveniunt*, P. *perveniant*, r (duo codd. Rezz., Robert.) — *aera*, R T θ. *aerem*, P a d. (Robert.) β γ. — *ab*, R^2. Om. Robert. — *turpido*, R^1. — *viciens*, R. — *milia*, R (ubique). — *stadiorum*, P a d. *stadiorum altera altitudinem* — *perveniant*, R ex repetitione verborum paulo supra lectorum. — *et*, R a (Robert.) *Eo*, P d β γ. — *iam*, R^1. *tamen*, P. — *inmensa eius*, R a d. *satius*, P. — *nubes*, R a d. Omitt. P σ. — *DCCC*, R^2. — *in*, R a^1 d. *passus in*, R^2. *stadiis in*, P a^2 (codd. Barbari, Robert.) β γ. — *Incomparata*, P. — *et*, om. R^1. — *extricabilia*, Robert. — *sed*, R T. *s;*, d. *sunt*, P a (Robert.) — *prodenda quia*, a d. *tam prodenda quia*, R. *tam prodenda quam*, P (Robert.) β γ. Si in codice R vere legitur *tam*, ego *tamen* scribere malim. — *in quis tamen*, R a d. *quamvis*, P. — *emetricae*, R^1 a. — *si cui*, R^2 P a d^2. *sicut*, R^1. *sicut ne*, T. *sicui ne*, d^1. — *libeat*, R a d^2. *libet*, T d^1. *liceat*, P. — *psequi*, P. — *mensuram*, P. — *extimatio*, P. *existimatio*, σ. — *animo*, om. P.

§ 86. *partibus*, P a d^2. Omitt. R T d^1. *partibus patere circulum p. q. meat orbis solis ex circuitu eius appareat*, Pint. — *orbe*, R^1. *orbi*, R^2. — *solis*, om.

tam fere partem huius inmensi spati, quod circa terram cir-
culi solaris animo conprehenditur, inesse altitudinis spatio,
lunae vero duodecimam, quoniam tanto breviore quam sol
ambitu currit; ita fieri eam medio solis ac terrae. Mirum 87
quo procedat inprobitas cordis humani parvolo aliquo invi-
tata successu, sicut in supra dictis occasionem inpudentiae
ratio largitur; ausique divinare solis ad terram spatia ea-
dem ad caelum agunt, quoniam sit medius sol, ut protinus
mundi quoque ipsius mensura veniat ad digitos. Quantas
enim dimetiens habeat septumas, tantas habere circulum duo
et vicesimas, tamquam plane a perpendiculo mensura caeli
constet. Aegyptia ratio, quam Petosiris et Nechepsos osten- 88
dere, singulas partis in lunari circulo, ut dictum est, minumo
triginta tribus stadiis paulo amplius patere colligit, in Sa-
turni amplissimo duplum, in solis, quem medium esse dixi-
mus, utriusque mensurae dimidium. Quae conputatio pluru-
mum habet pudoris, quoniam ad Saturni circulum addito si-
gniferi ipsius intervallo nec numerabilis multiplicatio efficitur.

XXIV. 22. Restant pauca de mundo; namque et in ipso caelo 89
stellae repente nascuntur. Plura earum genera. XXV. Co-
metas Graeci vocant, nostri crinitas, horrentis crine san-
guineo et comarum modo in verticem hispidas; idem po-
gonias, cuius inferiore ex parte in speciem barbae longae

d^1. — *ad circulum*, R^2. *circuli*, Sabell. — *sextam vero*, σ. *sexagesimam*, Sabell. — *quod* — *spatio* om. a^1. — *latitudinis*, T. — *spatio*, R^{2}a^2. *spatii*, R^{1}Pd. Om. a^1 (vid. supra.) — *vero lunae*, P. — *fieri*, RTθPdr. *ferri*, aβγ. — *medio*, RTad. *in medio*, Pβγ.

§ 87. *Mirum*, Rd. *Miror*, Par (Robert.) — *parvuli*, P. — *invitata*, Rad. *iniusta*, P. *nudata*, margo R. — *supra in*, P. — *occasione*, P. — *sol ut*, Rad. *soli*, P. — *conveniat*, P. — *ad*, R. *in*, Pad. — *digias*, R^1. — *dimetiens*, Rad. *dimensiones*, P. *dimentientes*, σ. *diametros*, Sabell. — *habeat*, RPad. *habet*, βγ. — *septumas*, Rad. *septimas*, Pβγ. — *pendiculo*, P.

§ 88. *Aegyptio*, R^1. — *Nechepsos*, RPad. *Necepsos*, βγ. — *circulo*, Barbar. — *dictum est*, § 44. — *in minimo*, P. — *triginta VIII*, d^1. — *stadiis*, Pa. *stadio*, R. *stadiorum*, d. — *amplissimo*, RPa^{2}d. *amplius*, a^1. — *diximus*, § 35. Om. P. — *ipsius*, om. T. — *nec numerabilis*, RTdσ. *innumerabilis*, P(?) aβγ. *Nec* i. e. ne — quidem; vid. 17, 8. coll. Oudend. ad Appul. Metam. p. 187. Wagn. ad Verg. Ecl. 3, 103.

§ 89. *Pura*, R^1. — *Cometas;* haec ex Aristotelis Meteorol. 1, 67. Huc respicit Schol. Lucan. 1, 529. — *horrentis*, R. — *verticem*, RTd. *vertice*, Pa (Robert.) βγ. Saepe Plinius praepositionem *in* accusativo ita iungit, ut rem eam, de qua sermo est, similem esse doceatur ei, quae accusativo ponitur; vid. 6, 38. 8, 117. 13, 96. 16, 22. 76. 18, 172. 19, 66. 22, 74. 36, 55. 61. 184. — *idem*, R (Robert.) *hidem*, P. *iidem*, adβγ. — *cuius*, Ra (Robert.) *quibus*, Pdβγ. — *specie*, P (Robert.) — *longae longa*, Robert.

*

promittitur iuba. Acontiae iaculi modo vibrantur, ocissimo significatu. Haec fuit de qua quinto consulatu suo Titus inperator Caesar praeclaro carmine perscripsit ad hunc diem novissime visa. Easdem breviores et in mucronem fastigatas xiphias vocavere, quae sunt omnium pallidissimae et quodam gladi nitore ac sine ullis radiis, quos et disceus, suo nomini similis, colore autem electro, raros e margine emittit. Pi- 90
theus doliorum cernitur figura, in concavo fumidae lucis. Ceratias cornus speciem habet, qualis fuit cum Graecia apud Salamina depugnavit. Lampadias ardentis imitatur facis, hippeus equinas iubas celerrimi motus atque in orbem circa se euntis. Fit et candidus cometes argenteo crine, ita refulgens ut vix contueri liceat, specieque humana dei effigiem in se ostendens; fiunt et hirti villorum specie et nube aliqua circumdati. Semel adhuc iubae effigies mutata in hastam est olympiade CVIII., urbis anno CCCCVIII. Brevissimum quo cer-

promitur. Pr (Robert.) — *ocissimo*. Pa (Robert.) *ocissime*, RTdr. — *significatu*, RPad (Robert.) *significantur*. T. — *quinto consulatu suo* pone *Caesar* collocat P. — *Tiberius*, Dalec. — *praescripsit*. γ vitio operarum. — *novissime*, R^{2}d. *novissima*, R^{1}a. *norissimum*, P. — *risa*. omitt. Pa. — *Eosdem*, P. — *mucronem*, d. *mucrone*, RPa (Robert.) — *fatigatas*, R^{1}a (Robert.) — *xitias*, R^{1}a^1. — *illis*, Sabell. — *gladiis*, R^1. Om. P. — *et*. RTad. Omitt. Pσβγ. — *disceus*, Td. *dicaeus*, Ra^1. *discaeus*, a^2. *diceres*. P. *chryseus*, σ. — *suo*, Ra^2. *auro*, σ. Omitt. TPa^{1}d. — *nomini*, R^{1}aσ. *nomine*, R^{2}Td. *nominibus*, P. — *similis*, R^{2}Pa. *similes*, R^1. *simili*, Td. Haec verba in scriptura vulgata aperte sunt corrupta; primum enim nemo videt, quid sibi velit pronomen *suo*, quod praeterea in plerisque iisque bonis codd. non legitur; deinde aliqua res, cui ab altera nomen est inditum, huius ipsius *nomini* vix dici potest *similis* esse; tum optimi libri *nomine* neque *nomini* praebent, unde censeo Plinium scripsisse *quos et disceus disco nomine similis*, quae quam bene verbis proxime sequentibus respondeant non est quod dicam. — *autem*, om. P. — *electraros*, σ. — *raros e margine*, R. *rar' e margine*, d^1. *raros margines*, ad^2 (Robert.) *raras margines* P. *quos disco similes colore autem electro raro e margine emittunt*, K.

§ 90. *Pitheus*, RSPadr (Robert.) *Phiteus*, T. *Pithetes*, β. — *inconcava*, P. — *tumidae*, Gesner. e Manil. 1, 839. — *Ceratias*, R^{2}d. *Ceratius*, R^1. *Ceraticas*, a (Robert.) *Carathicas*, P. — *Salamina*, Rad. *Salaminam*, PθKr (Robert.), quod vix defendi poterit iis quae notavit Davisius ad Cic. Tusc. 1, 46. — *Lampadias*, STPd (codd. Gelenii.) *Lampadas*, R^{1}a (Richel.) *Lampades*, P (Robert.) *Lampias*, R^2. — *imitatur*, RSTad (codd. Gelenii, Robert.) *imitantur*, P (Richel.) — *celeberrimi*, R^1. — *atque*, om. d^1. — *orbem*, Pd. *orbe*, Ra (Robert.) — *euntis*, Robertus. *euntes*, RPadβγ. Ne quis putet *euntis* esse genitivum ad *motus* referendum, obstat pronomen *se*, quod ad nullam aliam vocem nisi ad *iubas* referri potest. — *specieque* — *ostendens* delet Pint. coll. § 14. — *dei*, ad (Robert.) *dī*, R. *diei*, P. Ceterum Külbius verba *specieque* — *ostendens* suppositicia habet, utpote adversantia iis quae Plinius dixerat § 14. — *hirti*, RPadσ (codd. Gelenii.) *hirci*, θr. — *viliorum*, σ. — *nube*, RTθad. *iuba*, Pβ. — *hasta*, σ. — *CVIII.*, R^{1}Pd. *CVIIII.*, aγ. *CV*, R^2. — *CCCCVIII.*, Cagnat. obss. variae 4, 8., quem sequuntur Harduin. in editione priore et

nerentur spatium septem dierum adnotatum est, longissimum CLXXX.

23. Moventur autem aliae errantium modo, aliae inmobiles 91
haerent, omnes ferme sub ipso septentrione, aliqua eius parte non certa, sed maxume in candida quae lactei circuli nomen accepit. Aristoteles tradit et simul pluris cerni, nemini conpertum alteri, quod equidem sciam; ventos autem ab his gravis aestusve significari. Fiunt et hibernis mensibus et in austrino polo, sed ibi citra ullum iubar; diraque conperta Aethiopum et Aegypti populis, cui nomen aevi eius rex dedit Typhon, ignea specie ac spirae modo intorta, visu quoque torvo, nec stella verius quam quidam igneus nodus. Sparguntur aliquando et errantibus stellis ceterisque crines.
Sed cometes numquam in occasura parte caeli est, terrificum 92
magna ex parte sidus atque non leviter piatum, ut civili motu Octavio consule iterumque Pompei et Caesaris bello,

Gesner. *CCCXCVIII.*, RPad$\beta\gamma$. In editione altera Hard. inepte scripsit *CVIIII.* et *CCCXCVIII.*, cum annus urbis 398. non incidat in olympiadem 109., sed 108.; non minus inepte Meursius scripsit *urbis anno CCCXIII.*, quod probasse Idelerum ad Aristotel. Meteor. I. 7, 10. p. 408. perquam est mirum, cum a. u. 313. incidat in olympiadem 84. Plurimorum optimorumque librorum scriptura in priore numero servata fuit recipienda, Cagnati coniectura in posteriore, quae etiam originem erroris facillime demonstrat. Olympias enim 108. complectitur annos urbis 406—409. Temere vero viri docti hanc Plinii narrationem composuerunt cum ea, quam debemus Aristoteli l. l., qui archonte Nicomacho i. e. olymp. 109, 4. sive anno u. c. 413. cometam per paucos dies conspectum esse narrat in vicinia circuli aequinoctialis, non ab occidente orientem. Duas res diversissimas narrari a Plinio et Aristotele apparet, unde multum errare dicendum est qui illum ex hoc corrigendum putat. — *CLXXX*, Muret. ad Senec. Nat. Quaest. 7, 21., cui adstipulatur Robert. *LXXX*, RPTadβ, quod defendit Scaliger ad Manilium 2, 814. Add. Gesner. in chrestom. p. 53. et Köler. ad Senec. l. l. p. 661.

§ 91. *aliae — aliae*, RPad (Robert.) *alii — alii*, $\beta\gamma$. — *omnes ferme*, Aristotel. Meteor. I. 6. p. 343^a, 35. et 7. p. 345^a, 8. — *fere*, P. — *Aristoteles*, Meteor. I. 6. p. 343^a, 25. — *comparatum*, P. — *ventos*, Aristot. l. l. p. 344^b, 27. — *his*, RPd. *iis*, a (Robert.) $\beta\gamma$. — *aestusve*, RTd. *aestusque*, Pa (Robert.) $\beta\gamma$. — *nullum*, P. — *aevi eius rex*, Ra. *aneus rex*, P. *aevi rex eius*, d. — *Typon*, R^2. *Tipon*, d. *Typo*, P. *tipho*, a. *thipog*, R^1. — *spirae modo*, codd. Gelen. — *visu quoque*, Ra. *visuque*, PTd. — *igneos nodos*, R^1. — *et aliquando*, P. — *caeterique*, P.

§ 92. *in*, omitt. P. — *terrificum;* huc respicit Mythographus III. 9, 6. p. 216. ed. Bode. — *atque*, Pa^2d (Robert.) *aeque*, Ra^1. *ac*, $\beta\gamma$. — *leniter*, ar (Robert.) — *Octavio consule;* haec refert Harduin. ad a. u. c. 711., quo Hirtio et Pansa consulibus in pugna Mutinensi occisis Octavianus viginti annos natus consul est declaratus. Sed erroris Harduinum multa convincunt; primum quod Plinius dicit Octavium neque Octavianum, deinde quod de civili motu loquitur neque de civili bello tum gravissimo, porro quod de solo consule Octavio neque de eius decessoribus et collega Q. Pedio sermo est, denique quod voce *iterumque*

in nostro vero aevo circa veneficium quo Claudius Caesar
inperium reliquit Domitio Neroni ac deinde principatu eius,
adsiduum prope ac saevom. Referre arbitrantur, in quas par-
tis sese iaculetur aut cuius stellae viris accipiat quasque si-
militudines reddat et quibus in locis emicet. Tibiarum spe- 93
cie musicae arti portendere, obscenis autem moribus in
verendis partibus signorum, ingeniis et eruditioni, si trique-
tram figuram quadratamve paribus angulis ad aliquos per-
ennium stellarum situs edant, venena fundere in capite septen-
trionalis austrinaeve serpentis. Cometes in uno totius orbis
loco colitur in templo Romae, admodum faustus divo Au-
gusto iudicatus ab ipso, qui incipiente eo adparuit ludis quos
faciebat Veneri Genetrici non multo post obitum patris Cae-
saris in conlegio ab eo instituto. Namque his verbis in 94
gaudium prodit: „Iis ipsis ludorum meorum diebus sidus
crinitum per septem dies in regione caeli quae sub septen-
trionibus est conspectum. Id oriebatur circa undecimam
horam diei clarumque et omnibus e terris conspicuum fuit.
Eo sidere significari volgus credidit Caesaris animam inter
deorum inmortalium numina receptam, quo nomine id in-
signe simulacro capitis eius, quod mox in foro consecravi-

praemissa ad tempora Octaviano priora progreditur. Hinc alius Octavius consul est quaerendus. Et est is Cn. Octavius a. u. 667. consul cum L. Cornelio Cinna et post hunc pulsum cum L. Cornelio Merula. In hunc omnia quadrant, ac primum quidem ipsum nomen, deinde civilis motus neque bellum, quod vere illo tempore nondum fuit, porro consulatus huius unius neque collegae commemoratus, quem expulerat (Cic. Catil. III. 10, 24. Appian. B. C. 1, 65.), deinde iustus temporum ordo. Rem conficit Cicero N. D. II. 5, 14., qui bello Octaviano cometam magnas calamitates praenuntiasse narrat. Minime vero omnium Cicero in libris de natura deorum ante annum 711. scriptis bellum Octaviani civile commemorare potuit, praesertim cum ipse hoc anno per proscriptionem occisus fuerit. — *Pompei*, RP. — *vero*, Rad. *quoque*, P. — *cura*, P. — *veneficium*, ad. *beneficium*, RP (Robert.) — *principatu eius*, Rad. *principatum*, Pr. — *prope*, Rad. *quoque*, P. — *arbitramur*, P. — *vires*, R²P. *virus*, R¹STad. Vid. § 106—109. Senec. N. Q. 7, 4. — *acceperit*, P. — *in*, om. P.

§ 93. *speciem*, Pd. — *arti musicae*, P. — *pondere*, R¹. — *inferendis*, P. — *ingeniis et eruditioni si*, Barbar. d. *ingeniis et eruditionis*, R. *ingenii et eruditionis*, aσ. *ingenii eruditionis*, P. — *triquetram*, Barbar. d. *triquetramque*, Ra. *triquadramque*, P. — *peremium*, P. — *edant*, R²Paσ (codd. Barbari.) *edat*, R¹d. — *venenatum*, R². — *austriaeve*, σ. — *urbis*, R. — *templum*, P. — *iudicatus* — *multo* omitt. R¹a¹. *dicatus*, P. — *apparavit ludos* vel potius *eo apparere apparavit ludos*, Crusius probab. crit. 6. At v. Stosch. in mus. crit. 1, 171. — *Veneris genetricis*, σ. — *in*, omitt. P. — *constituto*, r.

§ 94. *in*, Rad. *in* — *iis* om. P. *id*, βγ. — *prodit*, Rad. *prodidit*, βγ. —

mus, adiectum est." Haec ille in publicum; interiore gaudio sibi illum natum seque in eo nasci interpretatus est et, si verum fatemur, salutare id terris fuit. Sunt qui et haec sidera perpetua esse credant suoque ambitu ire, sed non nisi relicta ab sole cerni; alii vero, qui nasci umore fortuito et ignea vi ideoque solvi.

XXVI. 24. Idem Hipparchus numquam satis laudatus, 95
ut quo nemo magis adprobaverit cognationem cum homine siderum animasque nostras partem esse caeli, novam stellam et aliam in aevo suo genitam dèprehendit huiusque motu, qua die fulsit, ad dubitationem est adductus, anne hoc saepius fieret moverenturque et eae quas putamus adfixas, ideoque ausus rem etiam deo inprobam, adnumerare posteris stellas ac sidera ad nomen expungere, organis excogitatis per quae singularum loca atque magnitudines signaret, ut facile discerni posset ex eo, non modo an obirent nascerenturque, sed an omnino aliquae transirent moverenturque, item an crescerent minuerenturque, caelo in hereditate cunctis relicto, si quisquam qui cretionem eam caperet inventus esset.

25. Emicant et faces non nisi cum decidunt visae, qualis 96
Germanico Caesare gladiatorum spectaculum edente praeter

His, d. — *meorum*, Pa (Robert.) *eorum*, RSTd. — *diebus*, om. P. — *quae*, omitt. R^1Pσ (Robert.) — *sub*, om. P. — *septentrionalis*, P. — *conspectum* — *omnibus e* om. R^1. — *horam undecimam*, P. — *et omnibus e terris*, Rθ. *et omnibus terris*, adβ. *omnibus terris et*, T. *omnibus terris*, P. *et ab omnibus terris*, Robert. — *inconspicuum*, P. — *Eo sidere significari*, codd. Gelenii. — *insigne*, Rd. *insigni*, Pa (Robert.) — *eius*, om. d^1. — *et si*, R^2a^2d. *et*, R^1a^1. *et ut*, Pr (Robert.) — *fateamur*, Pr (Robert.) — *id in*, P. — *et*, om. P. — *suo quoque*, Robert. — *ab*, θRadr. *a*, Pβ. — *terni*, R^1. — *fortuitu*, a (Robert.) — *ignea vi*, Rd. *igne*, Par (Robert.)

§ 95. *nomine*, R. — *huiusque*, R^2. *uiusque*, R^1. *eiusque*, Padβγ. — *motum*, a. — *die*, omitt. R^1a^1. — *fulxit*, P. — *addubitata non*, P. — *est*, RP. Omitt. ad. — *anni*, R. — *moveretur que*, P. — *eae*, ad. *heae*, R^2. *hae*, P. Om. R^1. — *ideoque*, RTPadr. *idemque*, βγ. — *ac*, Td. *ad*, Ra (Turneb. adv. 18, 24. e libris scriptis.) *et*, PS. — *ad*, θTdr. *ac*, RSPa (Turneb.) — *nomen expungere*, RSTθPadr (Turneb.) *normam expangere*, β. — *obierunt*, R^1. — *nascerenturque*, R (*que* in corr.) *ac nascerentur*, Tad. *nascerenturve*, codd. Gelen. βγ. — *aliquae*, d (*ae* in rasura.) *alique*, R. *aliqua*, Paβγ. — *moverenturque*, R (*que* in corr.) *moverenturve*, adβγ. *moverent*, P. — *item* — *minuerenturque* omitt. R^1a^1P. — *hereditate*, Rad. *hereditatem*, TP. — *cretionem*, RTθa. *rationem*, Pd (in rasura) β. — *erit*, P.

§ 96. *et non*, a (Robert.) Ceterum ex hac § petita sunt quae legimus in excerptis Ioannis Lydi in Crameri anecd. 3. p. 407., ubi alia quoque ex toto hoc Plinii loco sumpta deprehenduntur. — *causam*, σ. — *gladiatorem*, R^1. *gladiatorium*, P.

ora populi meridiano transcucurrit. Duo genera earum: lampadas vocant plane facis, alterum bolidas, quale Mutinensibus malis visum est. Distant quod faces vestigia longa faciunt, priore ardente parte, bolis vero perpetua ardens longiorem trahit limitem.

26. Emicant et trabes simili modo, quas δοκοὺς vocant, qualis cum Lacedaemonii classe victi inperium Graeciae amisere. Fit et caeli ipsius hiatus, quod vocant chasma.

XXVII. 27. Fit et sanguinea specie (quo nihil terribilius 97
mortalium timori est) incendium ad terras cadens inde, sicut olympiadis centesimae septumae anno tertio, cum rex Philippus Graeciam quateret. Atque ego haec statis temporibus naturae ut cetera arbitror exsistere, non ut plerique variis de causis quas ingeniorum acumen excogitat. Quippe ingentium malorum fuere praenuntia; sed ea accidisse non quia haec facta sunt arbitror, verum haec ideo facta, quia incasura erant illa; raritate autem occultam eorum esse rationem ideoque non sicut exortus supra dictos defectusque et multa alia nosci.

XXVIII. 28. Cernuntur et stellae cum sole totis diebus, 98
plerumque et circa solis orbem ceu spiceae coronae et versicolores circuli, qualiter Augusto Caesare in prima iuventa urbem intrante post obitum patris ad nomen ingens capessendum. XXIX. Exsistunt eaedem coronae circa lunam et circa nobilia astra caeloque inhaerentia.

horam, Td. — *transcucurrit*, RTad. *transcurrit*, Robert. *β. transiverit*, P. — *eorum*, P (Robertus.) — *lampadas*, RSa (Robert.) *lampades*, Pdβγ.. *lampadias*, Pint., quamquam dubius. — *aces*, *σ.* — *alte enum*, R^{1}. — *bulidas*, P. — *quales*, P. — *aces*, *σ.* — *δοχοὺς*, a. *docus*, R^{2} Sθr (Robert.) *docui*, R^{1}. *dochus*, Td. *dochos*, P. *docos*, *β.* — *quales*, P (Robert.) — *quem*, r*σ.* — *casma*, R^{1}P. Huc respicit Serv. ad Verg. Aen. 9, 20.

§ 97. *Ferunt*, P. — *specie*, RθPar (Robert.) *species et*, dβ. — *nihil et*, R. — *terram*, P. — *olympiade*, *σ.* — *centesimae septimae*, Pad. *cui in me*, R. *centesimae*, Robert. — *quarto*, Hard. — *ego haec*, Rad (Robert.) *eo*, P. *haec ego*, *βγ.* — *statis*, codd. Gelenii. *satis*, RTad. *ratis*, r (Robert.), quod probat Heins. adv. p. 541. *tantis*, P. — *incusura*, *σ.* — *errant*, R^{2}. — *illa*, om. P. — *raritate autem occultam*, Rad (codd. Barbari, Robert.) *raritatem autem occultam*, P. *raritate timorem. occultam autem*, *σ.* — *alia*, om. $R^{1}a^{1}$. — *nosci*, R (*ci* ex corr.) ad. *nasci*, P. Om. Robert.

§ 98. *spiceae*, θTadr (Robert.) *spice*, R. *specie*, Pβ. — *intrantem*, *σ.* — *Existent*, P. Vid. Aristot. Meteor. 3, 2. p. 371^{b}, 23. — *eaedem*, Rad (Robert.) *certae*, P. — *mobilia*, P. — *caeloque*, RSTPdr (Robert.) *caelo quoque*, aβγ. — *inhaerentiae*, R. — *circus*, P. — *et Q.*, P. *III*, Q., θK. — *Fabio*,

29. Circa solem arcus adparuit L. Opimio Q. Fabio, orbis C. Porcio M'. Acilio, circulus rubri coloris L. Iulio P. Rutilio coss.

XXX. 30. Fiunt prodigiosi et longiores solis defectus, qualis occiso dictatore Caesare et Antoniano bello totius paene anni pallore continuo.

XXXI. 31. Et rursus soles plures simul cernuntur, nec 99
supra ipsum nec infra sed ex obliquo, numquam iuxta nec contra terram nec noctu sed aut oriente aut occidente. Semel et meridie conspecti in Bosporo produntur, qui ab matutino tempore duraverunt in occasum. Trinos soles et antiqui saepius videre, sicut Sp. Postumio Q. Mucio et Q. Marcio M. Porcio et M. Antonio P. Dolabella et M. Lepido L. Planco coss.; et nostra aetas vidit divo Claudio principe, consulatu eius, Cornelio Orfito conlega. Plures quam tres simul visi ad hoc aevi numquam produntur.

XXXII. 32. Lunae quoque trinae ut Cn. Domitio 100
C. Fannio consulibus adparuere, quod plerique appellaverunt soles nocturnos.

XXXIII. 33. Lumen de caelo noctu visum est C. Caecilio Cn. Papirio consulibus et saepe alias, ut diei species nocte luceret.

XXXIV. 34. Clipeus ardens ab occasu ad ortum scin-

RT. *Fabio coss.*, Pad$\beta\gamma$. *Fabio II. coss.*, θK. — *C. Porcio*, Pigh. annal. 3, 104. *L. Porcio*, Rad (Richel.) β. *et M. Porcio*, P. — *M'.*, Pigh. ad. *M.*, R (Richel.) β. *et M.*, P. — *Actilio*, P. — *et P.*, P. — *Tutilio*, σ. — *consule*, T. — *Fiunt et*, T. — *prodig*, R[1]. — *longiori*, R[1].

§ 99. *soles plures*, Ra. *plures soles*, d$\beta\gamma$. *soles*, P. Vid. Aristot. l. l. p. 372[a], 10. Sua hinc desumpsit Lydus de ostent. p. 14. — *infra sed*, R[2]Pa (codd. Barbari.) *infra se sed*, R[1]dσ (Robert.) — *ex*, om. R. — *nunquamque*, T. — *iuxta nē* (i. e. naturae) *contra*, P. — *orientem*, R. — *occidentem*, R. — *meridie*, RPad (codd. Gelenii.) *in meridie*, Robert. — *Bosphoron*, σ. — *ab*, Rad (Robert.) *a*, P$\beta\gamma$. — *amatutino*, Robert. — *durant*, R. — *et*, RPdr (Robert.) Omitt. a$\beta\gamma$. — *viderunt*, P. — *Q. Minucio*, RTd. *Minutio*, a. *Q. Mucio* — *Antonio* om. P. — *Q. Mario Martio Porcio*, R. *Marco Marcio Porcio*, a. *Q. Marco* (*marcio*) *portio*, d. — *Orsito*, P. — *quam tres simul*, θS. *quam simul tres*, RT. *simul quam tres*, ad$\beta\gamma$. *insimul quam tres*, P.

§ 100. *M. Domitio*, P. — *C. Fannio*, Corradus ad Cic. Brut. p. 185. Confirmant codd. Gelenii. *Gai filio Annio*, Rad. *C. Filio*, P. *ἐπὶ Γναίου καὶ Δομιτίου τῶν ὑπάτων*, Lydus de ostentis p. 14., ubi v. Hase p. 294. — *quod*, RTθadr (Robert.) *quos*, P$\beta\gamma$. — *appellavere*, P (Robert.) — *sole*, σ. — *C.*, om. P. — *Cn.*, Rd. *Gn.*, P. *cu*, a. — *nocte*, θTadr. *noctu*, RP$\beta\gamma$. — *scintillas*, R.

tillans transcucurrit solis occasu L. Valerio C. Mario consulibus.

XXXV. 35. Scintillam e stella cadere et augeri terrae adpropinquantem ac postquam lunae magnitudine facta sit inluxisse ceu nubilo die, dein cum in caelum se reciperet lampadem factam, semel umquam proditur Cn. Octavio C. Scribonio consulibus. Vidit id Silanus proconsul cum comitatu suo.

XXXVI. 36. Fieri videntur et discursus stellarum numquam temere, ut non ex ea parte truces venti cooriantur.

XXXVII. 37. Exsistunt stellae et in mari terrisque. Vidi 101
nocturnis militum vigiliis inhaerere pilis pro vallo fulgorem effigie ea, et antemnis navigantium aliisque navium partibus ceu vocali quodam sono insistunt ut volucres sedem ex sede mutantes; graves, cum solitariae venere, mergentesque navigia et si in carinae ima deciderint, exurentes; geminae autem salutares et prosperi cursus praenuntiae, quarum adventu fugari diram illam ac minacem appellatamque Helenam ferunt. Et ob id Polluci et Castori id nomen adsignant eosque in mari deos invocant. Hominum quoque capita vespertinis magno praesagio circumfulgent; omnia incerta ratione et in naturae maiestate abdita.

XXXVIII. 38. Hactenus de mundo ipso sideribusque; 102

transcucurrit, RTad. *transcurrit*, P (Robert.) β. — *occasum*, Pσ. — *e stella*, Pad (Robert.) *et stella*, R. *et stellam*, T. — *lunae magnitudine*, ad (codd. Gelenii.) *lunae magnitudinem*, R. *in lunae magnitudinem*, Pr. — *facte*, R[1]. — *illussisse*, d. — *die*, RTθPadrσ (Robert.) *diei*, β. — *deinde*, P. — *cum caelo*, Robert. — *receperit*, P. — *nunquam*, P. — *C.*, Rad. *Claudio*, P. — *id*, RPSTθar (Robert.) *hoc*, dβγ. Om. Richel. — *Silanus*, Pigh. annal. 3, 294. Confirmant RSTθdr. *Sillanus*, Richel. *lianus*, a (Rob.) *lucinius*, P. *Licinius Syllanus*, β. — *cum*, Rad. *in*, P. — *cursus*, T. — *teneri*, P. — *ventu*, P. — *quo oriantur*, R.

§ 101. *Existunt stellae*, Rd. *Ex his tunc stellae*, a. *Ex his tunc procellae*, Phr (Robert., Carbon. et alii ap. Rezzon.) *procella*, σ. — *pilos*, P. — *fulgorem*, Rd. *fulgurem*, P. *fulgurum*, Kar. — *effigies. Eae*, Kr. — *antemnis*, Rad. *antennis*, P. — *sedere e sede*, P. — *solitarie*, P. — *in*, om. P. — *decidunt*, P. — *salutare*, R[1]. — *praenuntiae*, R. *nunciae*, TPad. — *conventu*, P. — *duram*, P. — *Polluti*, R. — *et Castori*, PR (e corr.) *ac Castori*, d. *accusatori*, a. — *nomen*, RPa. *numen*, dβγ. — *deos*, omitt. R[1]a[1]. *deos in mari*, d. — *vocant*, d[1]. — *Nominum*, P. — *vespertinis*, RTPSa[1]d[1]. *vespertinis horis*, a[2]d[2]βγ. Ita saepe *matutinis* dicit Plin. — *fulgent*, P. — *abscondita*, P.

§ 102. *Actenus*, R. — *mundo ipso*, RPθadr. *ipso mundo*, β. — *syderibus*,

nunc reliqua caeli memorabilia. Namque et hoc caelum appellavere maiores, quod alio nomine aera, omne quod inani simile vitalem hunc spiritum fundit. Infra lunam haec sedes, multoque inferior (ut animadverto propemodum constare) infinitum ex superiore natura aeris, infinitum et terreni halitus miscens utraque sorte confunditur. Hinc nubila et tonitrua et alia fulmina, hinc grandines, pruinae, imbres, procellae, turbines, hinc pluruma mortalium mala et rerum naturae
pugna secum. Terrena in caelum tendentia deprimit siderum 103
vis eademque quae sponte non subeant ad se trahit. Decidunt imbres, nebulae subeunt, siccantur amnes, ruunt grandines, torrent radii et terram in medium undique inpellunt; iidem infracti resiliunt et quae potuere auferunt secum. Vapor ex alto cadit rursumque in altum redit. Venti ingruunt inanes iidemque cum rapina remeant. Tot animalium haustus spiritum e sublimi trahit; at ille contra nititur
tellusque ut inani caelo spiritum fundit. Sic ultro citroque 104
conmeante natura ut tormento aliquo, mundi celeritate discordia accenditur. Nec stare pugnae licet sed adsidue rapta convolvitur et circa terram inmenso rerum causas globo ostendit, subinde per nubis caelum aliud optexens. Ventorum hoc regnum. Itaque praecipua eorum natura ibi et ferme reliquas

P. — *num*, P. — *maiores*, om. P. — *aethera*, P. — *simile*, Rad. *libere*, P. — *hunc*, om. P. — *Intra*, P (Robert.) — *hoc*, P. — *aeris infinitum*, Rad (codd. Gelenii.) *aeris*, PK. — *et terreni*, R^{2}d (codd. Gelenii.) *terreni*, R^{1}. *terrenis*, Pa. — *alitus*, RP. Ceterum v. Aristotel. Mund. 2. p. 392 b, 5. — *sorte*, om. P. — *Huic*, Robert. — *et tonitrua*, R^{2}. *tonitrua*, R^{1}Padβγ. — *illa*, Pintianus. — *plurium*, P. — *secum pugna*, P. *secum* om. Robert.

§ 103. *siderum*, om. P. — *eademque quae*, d. *eademque quaeque*, Ra. *eadem quaeque*, P. — *subeant*, RTPd. *subeunt*, aβγ. — *trahit*, RTθad. *trahunt*, Pβ. — *torrunt*, R^{1}. — *medium undique*, Pa. *medio mundique*, R. *medio undique*, Td. — *idem*, RP. — *potuerunt*, P. *potavere*, Dalec. — *offerunt*, R^{1}. — *rursusque*, d (Robert.) — *congruunt*, Robert. — *idemque*, R (Rob.) — *Tot*, Rad. *Totos*, P. *Totus*, Robert. — *e*, Pad. *hae*, R. — *spiritum*, om. P. — *fundit*, Ra. *infundit*, Pd (Robert.) βγ.

§ 104. *ultra*, P. — *citroque*, Hard. *citro*, R^{2}adβ. *cito*, R^{1}. *citra*, P (Robert. 2.) *circa*, Robert. 1. Vid. nos ad 35, 161. et Hand. Tursell. 2, 88. — *munde*, R^{1}. — *discordi*, R^{1}. — *accenditur*, Rd. *accendatur*, Paσ (Rob.) — *cum volvitur*, σ. — *causas*, RTθPadrσ. *quasi*, Barbar. β. — *globo ostendit*, θar. *globostendit*, R. *globo tendit*, Pdβ. — *aliud*, R^{2}d. *alium*, R^{1}a. *aliud atque aliud*, K. Om. P. — *ventorum. Hoc regnum*, P. — *et ferme ibi*, d^{1}. *et ibi ferme*, Td^{2}. — *reliqua*, RT.

conplexa a se causas, quoniam et tonitruum et fulminum iactus horum violentiae plerique adsignant; quin et ideo lapidibus pluere interim, quia vento sint rapti, et multa similiter. Quam ob rem simul plura dicenda sunt.

XXXIX. 39. Tempestatum rerumque quasdam statas esse 105
causas, quasdam vero fortuitas aut adhuc rationis inconpertae manifestum est. Quis enim aestates et hiemes quaeque in temporibus annua vice intelleguntur siderum motu fieri dubitet? Ut solis ergo natura temperando intellegitur anno, sic reliquorum quoque siderum propria est quibusque vis et ad suam cuique naturam fertilis. Alia sunt in liquorem soluti umoris fecunda, alia concreti in pruinas aut coacti in nivis aut glaciati in grandines, alia flatus, alia teporis, alia vaporis, alia roris, alia rigoris. Nec vero haec tanta debent existumari quanta cernuntur, cum esse eorum nullum minus luna tam inmensae altitudinis ratio declaret. Igitur in suo 106
quaeque motu naturam suam exercent, quod manifestum Saturni maxume transitus imbribus faciunt. Nec meantium modo siderum haec vis est sed multorum etiam adhaerentium caelo, quotiens errantium adcessu inpulsa aut coniectu radiorum exstimulata sunt, qualiter in suculis sentimus accidere, quas Graeci ob id pluvio nomine appellant; quin et sua sponte quaedam statisque temporibus, ut haedorum exortus. Arcturi vero sidus non ferme sine procellosa grandine emergit.

complexa a se, ad ^{2}r (Robert.) *complexase*, R^{1}. *complexasse*, R^{2}. ***complexas a se***, P. *complexa*, d^{1}βγ. De significatu praepositionis *a* vid. ad 36, 133. — *et* ante *tonitr.* omitt. Pa^{1} (Robert.) — *actus*, P. *ictus*, Robert. — ***quin***, R^{2}ad. *qui*, R^{1}P (Robert.) — *lapidibus pluere*, vid. Aristot. Meteor. 1, 7. p. 344^{b}, 31. — *quia*, RPad. *quod*, βγ. — *ventos inrapti*, R^{1}. — ***simul plura***, RPd. *plura simul*, aβγ. *plura*, Robert. — *sunt*, om. P.

§ 105. *rerumque*, quas paragraphis proxime sequentibus deinceps enumerat. — *statutas*, Pr. — *ad hunc*, P. — *enim*, Rad. *non*, P. — ***Ut solis ergo***, θd. *et ut solis ergo*, R. *Ergo ut solis*, Pa (Robert.) β. — *quoque*, om. P. — *et*, om. P. — *assiduam*, a^{1}. — *liquore*, P. — *humores*, R^{1}. — ***concreti***, R^{2}Pa. *concreta*, R^{1}Td. — *coacti*, RPa. *coacta*, Td. — *glaciati*, **RPa.** *glaciata*, Td. — *flatu*, Td. — *alia*, ad. Omitt. RTPσ. — *temporis*, PTd. — *alia rigoris*, Rad. In P lacuna. — *nullus*, σ.

§ 106. *sua*, R^{1}. — *quoque*, P. — *satis*, P. — *maxime*, om. T. — ***modo***, Rad. *quoque*, P. — *accensu*, R^{1}. *accessa*, P. — *stimulata*, d. — ***in suculis***, om. R^{1}. — *nomine*, $RTPa^{1}$d. *nomine hyadas*, a^{2}βγ. — *statutisque*, Pr. — *Arturi*, R^{1}. — *vero*, om. P. — *sine ferme*, R. — *grandine emergit*, ad. ***grandinemergit***, R. *grandine mergitur*, P.

XL. 40. Nam caniculae exortu accendi solis vapores quis 107
ignorat, cuius sideris effectus amplissimi in terra sentiuntur?
Fervent maria exoriente eo, fluctuant in cellis vina, moven-
tur stagna. Orygem appellat Aegyptus feram, quam in ex-
ortu eius contra stare et contueri tradit ac velut adorare,
cum sternuerit. Canes quidem toto eo spatio maxume in
rabiem agi non est dubium.

XLI. 41. Quin in partibus quoque signorum quorundam 108
sua vis inest, ut autumnali aequinoctio brumaque, cum tem-
pestatibus confici sidus intellegimus, nec imbribus tantum
tempestatibusque sed multis et corporum et ruris experimen-
tis. Adflantur alii sidere, alii conmoventur statis temporibus
alvo, nervis, capite, mente; olea et populus alba et salices
solstitio folia circumagunt. Floret ipso brumali die suspensi
in tectis arentis herba pulei, rumpuntur intentae spiritu mem-
branae. Miretur hoc qui non observet cotidiano experimento 109
herbam unam quae vocatur heliotropium abeuntem solem
intueri semper omnibusque horis cum eo verti vel nubilo
obumbrante, iam quidem lunari potestate ostrearum conchy-
liorumque et concharum omnium corpora augeri ac rursus
minui. Quin et soricum fibras respondere in numero lunae
exquisivere diligentiores, minumumque animal formicam sen-
tire viris sideris interlunio semper cessantem. Quo turpior 110

§ 107. *calores*, K. *vapori*, *σ*. — *ignoret*, Robert. — *viria*, P. — *Origem*, R. *origenem*, P. — *terram*, a^1. — *in*, om. P. — *constare*, P. — *vellit*, R^1. — *adorari*, R^1. — *Canem*, P. — *eo*, om. P. — *maxime*, om. d^1. — *agi*, Pa (Robert.) *agit*, Rd. — *nulli dubium est*, Pr. *nulli dubium*, Robert.

§ 108. *Quin in*, Robert. *Qui in*, Ra. *Cum in*, P. *Quin*, dβγ. — *autumnali*, Pad. *autumnalis*, RT. — *brumaque*, a. *brumaeque*, RTPdr. — *hec hymbribus*, *σ*. — *ruscis*, Ra^1. — *statis*, a. *estatis*, Td. *aestatis*, R. *statutis*, P (Robert.) — *vernis*, R. — *capiti*, P. — *solstitio folia*, RPθadr (Robert.) *folia solstitio*, *β*. — *Floret*, a. *Flores*, RTPd (Robert.) — *ipso brumali die*, Pad. *ipse brumali die*, Robert. *ipsorum alii dies*, R. Vid. 18, 227. Cicer. Divinat. 2, 14. Verba Aristotelis Probl. 20, 21. *ὑπὸ τὰς τροπὰς* male sunt intellecta de bruma. — *suspensi*, RTPd (Robert.) *suspensa*, aβγ. — *terris*, R^1. — *herba*, Rad. *herbe*, T (Robert.) *herbae*, P. — *pulei*, RTad. *puleii*, Robert. *pulegii*, Pβγ. — *intentae*, Rad^1. *intente*, d^2. *intento*, T. *nitente*, P (Robert.)

§ 109. *observet*, Rd. *observat*, Pa (Robert.) — *cotidiano*, R (Robert.) — *erbam*, R. — *heliotropeum*, R^1. — *horis in eo*, P. — *obumbrari*, P (Robert.) — *iam*, Pd. *nam*, Ra (Robert.) — *quidem*, R. *quidam*, Pad (Robert.) Amat Plin. in enumeratione diversarum rerum dicere *iam quidem;* vid. 10, 97. 11, 125. 16, 118. 19, 51. 36, 53. — *conciliorum*, R^1. — *ac*, P. — *concarum*, Rob. — *augere*, R^1d. — *tendere*, P. — *in*, RPd. Omitt. aβγ. Vid. 11, 196. — *diligentissimi*, P. — *formica*, P. — *semper*, om. d^1. — *cessante*, P.

homini inscitia est fatenti praecipue iumentorum quorundam in oculis morbos cum luna increscere ac minui. Patrocinatur vastitas caeli, inmensa discreta altitudine in duo atque septuaginta signa. Hae sunt rerum aut animantium effigies, in quas digessere caelum periti. In his quidem mille sexcentas adnotavere stellas insignis scilicet effectu visuve, exempli gratia in cauda tauri septem quas appellavere vergilias, in fronte suculas, booten qui sequitur septentriones.

XLII. 42. Extra has causas non negaverim exsistere im- 111
bres ventosque, quoniam umidam a terra, alias vero propter vaporem fumidam exhalari caliginem certum est nubisque liquore egresso in sublime aut ex aere coacto in liquorem gigni. Densitas earum corpusque haut dubio coniectatur argumento, cum solem obumbrent perspicuum alias etiam urinantibus in quamlibet profundam aquarum altitudinem.

XLIII. 43. Igitur non eam inficias posse in has et ignis 112
superne stellarum decidere, qualis sereno saepe cernimus, quorum ictu concuti aera verum est, quando et tela vibrata

§ 110. *fallenti*, R[1]Pa. — *caeli*, a. *serei*, R. *se rei*, P. *rei*, dr (Robert.) — *inmensa altitudine*, *discreta*, Pintianus et Scaliger ad Manil. p. 67. Vere, nisi Plinium synchysin quandam verborum etiam multis aliis in locis admisisse sciremus; ita ait 6, 76. *unam Herculi sexus eius genitam* pro *unam sexus eius genitam H.* 11, 80. *maiores* (lupi aranei) *interna et cavernis exigua vestibula praepandunt* pro *mai. int. et exig. vest. cav. pr.* 14, 4. *in ostentatione has praeferebant opum* pro *in ost. op. has pr.* 15, 58. *pomis proprietas pirisque vini* pro *pom. pirisque propr. vini.* 17, 140. *Et de arboribus haec quidem fructus gratia serendis inserendisque in universum sint dicta*, ubi verba *haec quidem* pone *inserendisque* collocaveris. 18, 150. *cum amplitudine inchoata granum sed nondum matura* — — *afflatu noxio cassum* — *evanescit*, ubi *granum* pone *matura* melius collocari putes. 20, 58. *qua pisces in mari deiecta protinus necantur.* 21, 52. *Folia in coronamentis zmilacis et hederae, corymbique earum obtinent principatum*, ubi vv. *in coronamentis* inter *earum* et *obtinent* simplicius collocarentur. His locis collatis apparet participium *discreta*, quamquam inter *inmensa* et *altitudine* positum, recte ad *vastitas* referri posse, ita ut *inmensa altitudine* structura ablativi absoluti dicantur pro *cum sit altitudo inmensa*, qualis structura ex substantivo et adiectivo constans invenitur etiam 6, 72. 8, 152. 12, 122. 37, 70. Ita verba si intelliguntur, Harduini quoque coniecturam *latitudine* non necessariam esse patet. *discreta et altitudine*, σ. — *duo et quadraginta*, Pint. ex Hygin. Astron. p. 344. ed. Munck. *duo de L*, Scaliger. — *Hoc*, R^2a^2d. *Haec*, P (Robert.) Omitt. R^1a^1. — *ut*, R^1. *atque*, P. — *quidem*, RP. *quidam*, Tad (Robert.) — *adnotare*, d. — *insignis*, R. — *scilicet*, Rad. *videlicet*, P (Robert.) βγ. — *virgilias*, RP. — *boeten*, T (Robert.) — *qui*, Sabell. P. *q;* (i. e. que) R. *que*, T. *quae*, ad. *quem*, Robert. In hoc loco plura verba excidisse videntur, quo et oratio perquam elumbis et inconcinna, et rerum descriptio valde obscura, et ipsa huius loci varietas lectionis ducit. — *secuntur*, Robert.

§ 111. *quoniam alias*, K. — *humida terra*, R. — *vaporem*, RTθPadr.

stridunt; cum vero in nubem perveniunt, vaporem dissonum
gigni ut candente ferro in aquam demerso et fumidum vor-
ticem volvi; hinc nasci procellas. Et si in nube luctetur
flatus aut vapor, tonitrua edi; si erumpat ardens, fulmina;
si longiore tractu nitatur, fulgetras. His et findi nubem, illis
perrumpi, et esse tonitrua inpactorum ignium plagas ideoque
protinus coruscare igneas nubium rimas. Posse et repulsu 113
siderum depressum qui a terra meaverit spiritum nube co-
hibitum tonare, natura strangulante sonitum dum rixetur,
edito fragore cum erumpat, ut in membrana spiritu intenta;
posse et attritu dum in praeceps feratur illum, quisquis est,
spiritum accendi; posse et conflictu nubium elidi ut duorum
lapidum, scintillantibus fulgetris. Sed haec omnia esse for-
tuita. Hinc bruta multa fulmina et vana, ut quae nulla
veniant ratione naturae; his percuti montis, his maria omnis-
que alios inritos iactus. Illa vero fatidica, illa ex alto sta-
tisque de causis et ex suis venire sideribus.

44. Simili modo ventos vel potius flatus posse et arido 114

vaporēs, *βγ*. — *exhalari*, STθadr. *exalari*, RP. *exhalare*, *β*. — *liquores*, R. — *gresso*, P. — *sublimi*, d. *sublimem*, P. — *coacte*, R^1. — *corpus*, P. — *dubie*, P. *dubiae*, *σ*. — *coniec*^{ta}, R. *coniectur*^{e}, d. *coniecturae*, Pa. — *argumentorum solem*, *σ*. — *alias inurinantibus*, P.

§ 112. *eam in*, Robert. — *inficiaris*, P. — *in has et*, d. *et in has et*, Ra. *et in has et in*, P. — *supernarum*, K. — *quale*, R^1. — *perveniunt*, RTPadr (Rob.) *pervenerint*, *βγ*. — *clangorem*, Ideler meteor. p. 44. — *dissonum*, RPa (Robert.) *in sonum*, Td. *altissonum*, K. — *cadente*, P. — *fumidum vorticem*, R. *fumidum verticem*, d. *fumidam cervicem*, Pa (Robert.) — *in*, om. P. — *edi, si erumpat*, ad. *dirumpat*, P (Robert.) ...*rumpat*^{dis}, R. — *nititur*, P. — *fulgetras*, Rd. *fulgetra*, a (Robert.) *βγ*. *fulgetrum*, P. — *et*, R. Omitt. Pad (Robert.) *βγ*. — *fundi*, R^1.

§ 113. *qui a terra*, a (Robert.) *quia terra*, RP. *qui ad terram*, Td. — *nube cohibitum*, omitt. R^1a^1. — *sonitum*, P (Robert.) *sonitu*, Rad. — *quo*, R (in corr.) — *ut*, omitt. R^1a^1. — *in*, RPa (Robert.) Omitt. Td. — *spiritu attenta*, P. — *in*, R. Omitt. Pad (Rob.) — *quisque*, R^1. — *conflictu*, Pa (Rob.) *conflictum*, Rd. *afflictu*, *σ*. — *ut*, R^2Pa^2d. *et*, R^1a^1. — *scintillantium*, R^2. — *Et*, P (Robert.) — *bruta multa*, R^2. *bruta*, R^1Pad (Robert.) *βγ*. — *nulla veniant ratione*, P (Robert.) *nullam habeant rationem*, R^1a^1. *nullam veniant rationem*, R^2a^2. *nullam habeant rationem aut quae nulla veniant ratione*, Td. — *his*, Padr (Robert.) *Is*, R. *Iis*, *β*. — *percuti*, Pa^2dr (Robert.) *percutit*, R. *perculit*, a^1. — *iis*, *β*. — *et maria*, r. — *illa ex*, T. *ex*, RPad (Robert.) *βγ*. De simili anaphora pronominis *hic* vid. ad 32, 33. — *altaeo*, Robert. — *statutisque*, P. — *e suis*, P. — *venere*, P.

§ 114. *modo vel ventos*, Td. — *et*, RTθdr (Robert.) *et ex*, a*βγ*. *in*, P.

siccoque anhelitu terrae gigni non negaverim, posse et aquis aera exspirantibus qui neque in nebulam densetur nec crassescat in nubis, posse et solis inpulsu agi, quoniam ventus haud aliud intellegatur quam fluctus aeris, pluribusque etiam modis. Namque et e fluminibus ac nubibus et e mari videmus et quidem tranquillo et alios quos vocant altanos et e terra consurgere qui, cum e mari redeunt, tropaei vocantur, si pergunt, apogei.

XLIV. Montium vero flexus crebrique vertices et con- 115
flexa cubito aut fracta in umeros iuga, concavi vallium sinus scindentes inaequalitate ideo resultantem aera (quae causa etiam voces multis in locis reciprocas facit,) sine fine ventos generant; XLV. iam quidam et specus, qualis in Delmatia,

sic quoque, R. — *anhelitu*, RTθadrσ (Robert.) *hanelitu*, P. *halitu*, β. — *aere*, d. *aera aquis*, R. — *nebolam*, R[1]. — *neque*, d. — *nubibus*, P (Robertus). — *posse et*, R[2]ad[2]. *posset*, R[1]d[1]. *posse*, P(Rob.) — *solo impulso*, Hard. — *haud*, a (Robert.) *aut*. RP. *non*, βγ. Omitt. Td. — *fluctus*, Rad. *flatus*, Pr (Rob.) *fluxus*, Hard. γ. At v. Lucret. 6, 554. 556. Oudend. ad Appul. de mundo p. 312. — *et*. om. P. — *e*, om. σ. — *ac*, Rad. *et*, P. — *nubibus*, Robert. *nivibus*, Radβ, quod praefert Ian. in diurn. antiq. 1849. nr. 58. p. 461. *rivibus*, P. *sinibus*, Constantinus apud Dalec. *sinubus*, Hard. γ, de qua tamen forma uti etiam de Constantini coniectura vid. Schneideri gramm. Lat. 2, 340. Sed unice veram scripturam servavit hoc loco Robertus, quae quomodo in *nivibus*, litteris *b* et *v* consueto errore commutatis, transire potuerit, quilibet intelligit. Et primum quidem *sinuum* commemoratio, quamquam per se apta (vid. Aristotel. de mundo 4. p. 394^b, 15.) hoc loco non est toleranda, cum *sinus* simpliciter uti hoc loco dicti ut de sinibus maris intelligantur non necessario flagitetur, sinus terrestres autem huic loco prorsus non conveniant, quia de terra ventorum causa statim infra verbis *et e terra* nunc demum emendatis et § 115. uberius de iis ventis loquitur, quos *concavi vallium sinus* generant. Deinde *sinus* etiam ea de causa hoc loco a Plinio non allati videntur, quia praeterea *flumina* et *mare* ventos gignere dicuntur, quibus comparari possunt ob similitudinem materiae nubes, non possunt sinus. Tum *nubium* commemoratio prorsus omitti posse non videtur, quia reliquis ventorum generationis causis commemoratis illae solae tacerentur, si hoc loco non afferrentur, quas certe Aristoteles l. l. p. 394^b, 17. silentio non transmisit; et nubes Plinius h. l. eo minus omittere potuit, cum infra § 131., ubi singulatim de ecnephia loquitur, iterum nubes tamquam causas ventorum commemoraverit, eo tamen, ut locorum natura fert, discrimine, ut hoc loco nubes simpliciter afferret tamquam unam e causis generationis ventorum, illo altero, ubi repentini flatus sive procellae describendi, ubi de genere igitur ventorum antea in universum dictorum loquendum erat, causam, unde hoc ipsum ventorum genus oriretur, adderet. Mirum esset, si illic Plinius nubes tamquam causam ecnephiae memoraret, hic nubes, quibus in universum ventos effici sciebat, silentio transmitteret. Hoc loco de nubibus ventos creantibus, illic de ecnephia nubibus creato loquitur. — *e*, om. d. — *mare*, R[1]. — *videmus equidem*, Pad (Robert.) *videmus aequidem*, R. At vocabulo *equidem* nullus hic locus, et formula *et quidem* Plinius saepissime utitur, uti 2, 236. 7, 5. 8, 21. 9, 122. 10, 83. 16, 2. 17, 232. 18, 20. 101. 30, 13. 92. 32, 1. 8. — *altos*, R[1]. — *vocat*, P. — *alta nox*, P. — *et e*,

ore vasto, praeceps hiatu, in quem deiecto levi pondere, quamvis tranquillo die, turbini similis emicat procella. Nomen loco est Senta. Quin et in Cyrenaica provincia rupes quaedam austro traditur sacra, quam profanum sit attrectari hominis manu, confestim austro volvente harenas. In domibus etiam multa madefacta inclusa opacitate conceptacula auras suas habent; adeo causa non deest.

45. Sed plurumum interest, flatus sit an ventus. Illos sta- 116
tos atque perspirantis, quos non tractus aliquis verum terrae sentiunt, qui non aura, non procella sed mares appellatione quoque ipsa venti sunt, sive adsiduo mundi incitu et contrario siderum occursu nascuntur, sive hic est ille generabilis rerum naturae spiritus huc illuc tamquam in utero aliquo

Td. *et*, R^1. *e*, R^{2}Pa (Robert.) βγ. At loco uti nos fecimus emendato convenit Plinio cum Servio ad Verg. Aen. 7, 27. *flatus omnis, qui est ripae aut pelagi, altanus vocatur quasi ex alto mari spirans*, neque opus est confugere ad rationes Ideleri meteor. p. 78. — *consurge*, R^1. — *qui* RTPad (Robert.) *qui quidem*, βγ. — *apogei*, om. d^1.

§ 115. *conflexa*, R^{1}Parσ (codd. Barbari.) *confluxa*, R^2. *complexa*, d. *complexu*, T. — *cubito*, Rad (codd. Barbar.) *subito*, TPrσ (Rob.) — *fracta*, Rr (Rob.) *facta*, P. *confracta*, adβγ. — *inumeros*, R^1. *in humeros*, Pad (Rob.) βγ. *innumeros*, R^{2}T. — *nivium erosa*, r. *aut complexi subito anfractu in numerosa iuga concavi*, Pint. — *scindentes inaequalitate ideo*, R^{2}STd. *scindentes aequalitate ideo*, R^{1}a. *scindentes aequalitatem in*, P. *scindunt inaequaliter inde*, β. — *aera resultantem*, P. — *quae causa*, RPad. *causa ventorum, quae causa*, T. — *sine fine*; haec verba Hard. γ male ad parenthesin referunt, P (Robert.) β initium novi capitis faciunt. Ego eo retuli, quo et ex sententia loci et ex orationis concinnitate referenda fuerunt. — *iam*, om. Robert. — *quidam* in omnibus quidem codd. legitur, sed scribendum videtur *quidem*, quia pronomen satis est otiosum et Plin. saepissime *iam quidem et* (v. ad 33, 40.), numquam autem, quantum scio, *iam — et* dicit. *etiam*, Robert. *iam sine fine ventos generant, quidam etiam specus*, Pint. — *Delmatia*, R^{1}STd. *Dalmatia*, θ. *Delmatie*, R^2. *Dalmatiae*, Pa (Robert.) βγ. — *ore*, RSTθd. *ora*, Pa (Robert.) βγ. — *vasto*, STθad. *vosto*, R^2. *visto*, R^1. *iusto*, P (Robert.) — *praeceps*, STθa^{1}d. *in praeceps*, R (?) Pa^{2}βγ. — *quam*, R. — *in tranquillo*, R^2. — *Loco est nomen*, d. — *Sempta*, d. *sentaquin. Et*, Pσ (Robert.) *Senia*, Barbar. ad 3, 21. § 140. — *adtrectare*, R^2, quod praeferendum, si *manu* dativum habemus; vid. ad 35, 20. — *rapinas*, a^2. At v. Mela I. 8, 1. — *et*, P. — *multa*, θ. *multo*, R^1. *multis*, R^{2}Padβγ. — *madefacta*, R^{1}θ. *manu facta*, R^{2}Padβγ. — *receptacula*, R^2. — *auras*, R^{2}P. *aures*, R^{1}ad. — *habent; adeo*, R^{2}Pad. *habent ad haec*, R^1. *adeo habent*, T.

§ 116. *Illo*, R^1. *In illos*, R^2. — *statos*, Barbar. — *procellae*, θ. — *sed mares*, R^{1}Tθad^1. *sed maris*, R^{2}d^2 (Robertus.) *maris sed*, Pβ. — *sive*, RTa. *q̄ sive*, d. *quae sive*, Robertus. *quae sine*, P. *qui sive*, β. — *assidue*, R^1. — *nonde*, R^1. — *incitu*, RPa^2 (Robert.) *incito*, a^1. *incitatu*, θTdγ. Cum et *incitus* et *incitatus* sint ἅπαξ εἰρημένα aeque bene formata, illud ab iis codd. commendatum, a quibus nisi aliqua necessitate urgente non discedendum videtur, recipiendum existimavi. — *ex*, P. — *cursu*, P. — *nascantur*, P. — *ille hic est*, P. — *generabilis*, ad (Robert.) *generalis*, RTP. — *illucque*, P (Robert.)

vagus, sive disparili errantium siderum ictu radiorumque multiformi iactu flagellatus aer, sive a suis sideribus exeunt his propioribus, sive ab illis caelo adfixis cadunt; palam est illos quoque legem habere naturae non ignotam etiamsi nondum percognitam. XLVI. Viginti amplius auctores Graeci 117
veteres prodidere de his observationes. Quo magis miror, orbe discordi et in regna hoc est in membra diviso, tot viris curae fuisse tam ardua inventu, inter bella praesertim et infida hospitia, piratis etiam omnium mortalium hostibus transitus ferme tenentibus, ut hodie quaedam in suo quisque tractu ex eorum commentariis, qui numquam eo accessere, verius noscant quam indigenarum scientia; nunc vero pace tam festa, tam gaudente proventu rerum artiumque principe omnino nihil addisci nova inquisitione, immo ne veterum quidem inventa perdisci. Non erant maiora praemia in mul- 118
tos dispersa fortunae magnitudine et ista plures sine praemio alio quam posteros iuvandi eruerunt. Mores hominum senuere, non fructus, et inmensa multitudo aperto quodcumque est

sive disparili, a²d (Robert.) *sive disp*, R². *sine sperile*, R¹. *sine sperili*, a¹. *sive dispersus*, P. — *ictum*, R. — *ictu*, d. — *fragellatus*, P. — *aver*, R¹. — *cadunt*, d. *cadant*, RPa. — *illos*, RTθPadr. *illud*, β. — *habere naturae*, Rd. *naturae habere*, Paβγ. — *percognita*, σ. *peragnitam*. P.

§ 117. *et amplius*, rσ. — *de his*, RPa. *has*, Td. — *orbe discordi*, ad. *ue discordi*, R. *orbe tam discordi*, K. *violentia discordiae*, P. — *et*, om. P. — *hoc est*, Rad. *est haec*, P. — *membra*, Rad². *membra terrae*, Pr. Om. d¹. — *diviso*, R²ad. *divisae*, R¹. *divisa*, P. — *vires*, R. — *fuisset*, R. — *inventu*, Ra. *ventu*, σ. *interventu*, d. *inventu perquirere*, Pr. — *infidia*, R¹. — *hostibus*, a²d. *hospitibus*, Ra¹. *hostium*, P. — *ferme*, Sabellicus. *fame*, RTad. *famae*, P. — *quaedam*. Pad. *quedam*, R². *quidam*, R¹. — *accedere*, P. — *noscant*, r. *noscat*, RPadβγ. At illud unice praeferendum, quia in *noscant* inest subiectum enunciationis relativae *qui — accessere*, cuius appositio est *in suo quisque tractu*. Vid. Reisig. schol. gramm. Lat. p. 327. et ibi Haasium p. 325. not. 338. — *scientiam*, R. — *festam*, R¹. — *gaudentem*, R¹. — *disci*, P. — *inventione*, Td. — *ne*, om. a¹. — *verum*, R¹.

§ 118. *Num*, Pint. — *fortitudine*, P. — *eruerunt*, a²d. *eruerent*, P. *eruntque*, R¹a¹. *er*, R². — *Mores*, RTad¹. *Namque mores*, Pd²β. *Iamque mores*, r. Retinui vulgatam scripturam, quia et *namque* et *iamque* nihil esse apparet nisi librariorum supplementa; at copula *que* in optimis codd. proximae voci adnexa casu orta vix dici potest, et elementis litterarum quam maxime servatis emendandum censeo: *eruerunt. Utique mores*, qua particula Plinius in initio enunciationis haud raro ita utitur, ut transgrediens ab alia re ad aliam paulo gravius pronunciet, qualis sit illa res, ad quam transgreditur, quid de ea sit statuendum; vid. 7, 192. 11, 57. 18, 193. 19, 120. 20, 226. — *fructos*, R¹. — *et*, d.′ *set*, R¹. *sed*, R²Pa. — *apertoque*, R. — *quodcunque*, P. *quocunque*, a²drσ. *quaecunque*, a¹. *cunque*, R. — *est*, rasura in d. — *mare*, σ. — *litorum*, om. R¹. — *sciente*, P. — *gregame*, margo R. — *avaritia*, R. — *intanta*, R¹. —

mari hospitalique litorum omnium adpulsu navigat, sed lucri, non scientiae gratia. Nec reputat caeca mens et tantum avaritiae intenta id ipsum scientia posse tutius fieri. Quapropter scrupulosius quam instituto fortassis conveniat operi tractabo ventos, tot milia navigantium cernens.

XLVII. 46. Veteres quattuor omnino servavere per totidem 119
mundi partis (ideo nec Homerus pluris nominat), hebeti ut mox iudicatum est ratione; secuta aetas octo addidit nimis suptili atque concisa; proxumis inter utramque media placuit, ad brevem ex numerosa additis quattuor. Sunt ergo bini in quattuor caeli partibus, ab oriente aequinoctiali supsolanus, ab oriente brumali volturnus; illum apelioten, hunc Graeci eurum appellant. A meridie auster et ab occasu brumali africus; noton et liba nominant. Ab occasu aequinoctiali favonius, ab occasu solstitiali corus; zephyrum et argesten vocant. A septentrionibus septentrio interque eum et exortum solstitialem
aquilo, aparctias et boreas dicti. Numerosior ratio quattuor 120
his interiecerat, thrascian media regione inter septentrionem

ipsum id, P. — *posset ut*, margo R. — *totius*, R. — *Quapropter*, d. *Quaepropter*, R². *Quaepro*, R ¹a¹. *Quae*, a². *Quo*, P.

§ 119. *Veteres*, Pad² (codd. Gelenii.) *Veterum*, θRTd¹. — *servasse*, K. *servare*, P. Om. d¹. — *per*, Rad. *ventos et per*, P. — *Homeres*, R¹. Vid. Odyss. *E*, 295. — *hebeti ut mox iudicatum est*, a (codd. Gelen.) *ebetius mox* (*hetius mox*, P. *hebetius mox*, d. Robertus, codd. Barbari) *iudicatum est*, RPd (Robert.) *hebeti mox iudicatu*, Sabell. σ. De *mox* vid. Hand. Tursell. 3, 661. — *rationem*, R. *id*, codd. Barbari. Om. σ. — *proxima*, K. — *aetas*, R (ex corr.) Pad (codd. Gelenii.) *quae his*, Robert. — *atque*, Pad (Robert.) *ad quae*, R. *et*, codd. Gelen. βγ. — *concisa*, d (Robert., codd. Gelenii.) *conscisa*, R. *conscissa*, Paσ. — *utramque*, Ra (codd. Gelen.) *utraque*, dσ (Robert.) *utrumque*, P. — *ab*, R. *ob*, P. — *breve*, dσ. — *ex*, d. *in*, R ¹a. *ad*, R². Omitt. P (Robert.) — *numerosa*, Ra²d. *numerosam*, a¹. *numerum*, P (Robert.) — *igitur*, P. — *caeli*, R²a²Pd. *ergo*, R ¹a¹. — *apelioten*, ad. *aphelioten*, θP (Robert.) *apheliothen*, R. Quamquam legitima est forma *apheliotes*, Graeci tamen ea nescio an numquam usi fuerint; videtur ea tantum a grammaticis ficta esse (v. Lobeck. ad Soph. Ai. 803. p. 356.). Et quod aliquot Plinii codd. et h. l. et 18, 337. formam Graecis incognitam tuentur, ortum hoc existimo e consuetudine librariorum his nominibus Graecae originis consonis tenuibus aspiratam addendi. — *Graeci eurum*, RPad (Robert.) *eurum Graeci*, βγ. — *noton*, R. *notum*, Robert. *nothum*, ad. *nothus*, P. — *libdn*, R¹. — *corus*, a. *chorus*, RPd (Robert.) — *thephirum*, R¹. — *argesten*, R (Robert.) *agresten*, P. *argestem*, ad. *argetam*, codex Sabell. — *eo*, R¹. — *et*, om. R. — *aequinoctialem*, Sanadon in Journal de Trevoux 1715. Iuni. p. 1081. — *aparctias*, θ. *apartias*, R²d. *aparteas*, R¹. *aparceas*, Pa (Robert.) — *et boreas dicti*, RPθad (Robert.) *dicti et boreas*, β.

§ 120. *intericerat*, σ. — *tracian*, Ra. *traciam*, d. *threciam*, codex Sabellici. *tertiam*, P. — *inter solsticialem occasum et septentrionalem*, P.

et occasum solstitialem, itemque caecian media inter aquilonem et exortum aequinoctialem ab ortu solstitiali, item phoenician media regione inter ortum brumalem et meridiem, item inter liba et noton, conpositum ex utroque medium inter meridiem et hibernum occidentem libonoton. Nec finis. Alii quippe mesen nomine etiamnum addidere inter borean et caecian, et inter eurum notumque euronoton. Sunt etiam quidam peculiares quibusque gentibus venti non ultra certum procedentes tractum, ut Atheniensibus sciron paulo ab argeste deflexus, reliquae Graeciae ignotus; aliubi elatior idem olympias vocatur. Consuetudo omnibus his nominibus ar- 121
gesten intellegi, et caecian aliqui vocant hellespontian et eosdem alii aliter. Idem in Narbonensi provincia clarissimus ventorum est circi nec ullo in violentia inferior, Ostiam plerumque recta Ligustico mari perferens, idem non modo in reliquis partibus caeli ignotus, sed ne Viennam quidem eiusdem provinciae urbem attingens, paucis ante milibus iugi modici occursu tantus ille ventorum coercitus. Et austros in

caician, R^{2}a^{2}. *cancian*, R^{1}a^{1}. *calcian*, d. *taltiam*, P. Quod habebant βγ *caeciam*, emendavi. — *medium*, P. — *ab ortu solstitiali*, expungunt Pint., Dalec., Salmas. exerc. p. 883. a. F. — *item*, R^{2}. Omitt. Padβγ. — *phoenician*, ita nos scripsimus coll. Aristotel. Meteor. 2, 6. p. 364^{a}, 4. *phoenicean*, β. *poenicam*, d. *phoenica*, Raσ. *penica*, P. *peniram*, T. *phoenicem*, Hard. γ. Vid. Genelli in Wolfii annal. 2, 483. — *regionem*, R^{1}. — *libya*, P. — *noton*, a. *notum*, R^{1}. *nothum*, R^{2}Pd. — *libonoton*, Pintianus. *libonotum*, R^{1}. *libanotum*, R^{2}. *libano///totum*, d. *et liba et noton*, a. *et liba et nota*, P. — *mesen*, a. *messen*, Rd. *messem*, P. — *etiamnunc*, d. *et iannum*, R. — *boream*, d. — *et caecian*, a. *et calcian*, R^{2}. *et caltiam*, d^{2}. *et talciam*, P. Omitt. R^{1}d^{1}. — *circum*, P. — *notumque*, Rad. *et nothum*, P. *et noton*, βγ. — *euronoton*, ita nos scripsimus. *euronotom*, σ. *euronotum*, Rad. *euronothum*, P. — *etiam*, P. *enim*, RTad. — *sciron*, Rad. *syron*, σ. *schiron*, Robert. *chiron*, P. — *paulo*, RPadr. *paulum*, Robert. βγ. — *ergeste*, P. — *defluxus*, a. — *reliquae*, omitt. R^{1}a^{1}. — *aliubi*, Rad. *alicubi*, P. *alibi ubi*, r. — *elatior*, R^{2}. *elator*, R^{1}. *elatus*, ad (d *us* in rasura.) *delatus*, P.

§ 121. *his omnibus*, P. — *argesten*, ad. *argestem*, RPσ. — *intellegi*, Ra. *intelligi*, dr. *intelligit*, βγ. Om. P. Accusativus c. infinitivo pendet ab locutione *consuetudo* scil. *est;* vid. ad 32, 79. — *caician*, R. *thalan*, P. — *invocant*, P. — *hellespontian*, R^{2}. *hellespontia*, R^{1}P. *hellespontiam*, STadγ. *hellespontion*, σ. — *alii*, RTθd. *alibi*, Paβγ. — *Item*, Robert. — *ullo*, RTθPad (Robert.) *ulli*, β. — *in*, RTθPd (Robert.) Omitt. Paβγ. — *osti*, σ. *hostiamque*, P. — *recta*, a. *recto*, RTPdrσ (Robert.), quod, licet tot codicum auctoritate munitum et a Papirio Dig. 49, 1, 21. et inscript. Gruter. 611, 13. usurpatum, recipere tamen non sum ausus. — *ignotus est sed*, RTθPadr (Rob.) γ. — *eiusdem*, om. R^{1}. — *millibus* (sc. passuum), K. *mili*, R^{2} (nisi *milibus* in codice exstat). *militi* (an *militibus?*), R^{1}. *limitibus*, Pad (Rob.) βγ. — *medio*, P. — *occursu*, RP (Robert.) *occursus*, Tad. — *ventorum*, RPad (Robert.) *ventus*, θK. — *coercitus*, a^{1}. *Circius*, TRPa^{2}d (Robert.) *coercetur*, θKγ. — *austro*, R. —

Aegyptum penetrare negat Fabianus. Quo fit manifesta lex naturae, ventis etiam et tempore et fine dicto.

47. Ver ergo aperit navigantibus maria, cuius in principio 122
favonii hibernum molliunt caelum, sole aquari xxv. optinente
partem; is dies sextus Februarias ante idus. Conpetit ferme
et hoc omnibus quos deinde ponam per singulas intercala-
tiones uno die anticipantibus rursusque lustro sequenti or-
dinem servantibus. Favonium quidam a. d. VIII. kalendas
Martii chelidonian vocant ab hirundinis visu, nonnulli vero
ornithian uno et LXX. die post brumam ab adventu avium
flantem per dies novem. Favonio contrarius est quem supso-
lanum appellavimus. Dat aestatem exortus vergiliarum in to- 123
tidem partibus tauri, sex diebus ante Mai idus, quod tempus
austrinum est, huic vento septentrione contrario. Arden-
tissimo autem aestatis tempore exoritur caniculae sidus, sole
primam partem leonis ingrediente, qui dies xv. ante Augu-
stas kalendas est; huius exortum diebus octo ferme aqui-
lones antecedunt, quos prodromos appellant. Post biduum 124

Aegypto, Rd. — *negant*, R^1. — *manifeste*, R. — *de ventis*, P (Robert.) — *etiam*, om. P. — *in*, R^{1}P. Nisi haec scriptura merus est error librariorum, coniicere possis, Plinium *ventis etiam in tempore fine dicto* scripsisse. — *ipse*, P. — *dicturo*, P (Robert.)

§ 122. *maris*, P. — *favonio*, P. — *XXIII.*, Pontedera antiquitt. Latt. et Gr. p. 355. — *obtinentem*, P. — *his*, R. — *sextus*, Pa. *sextum*, Rd. *sextus est*, $\beta\gamma$. — *Februarias ante*, Rad. *ante Februarias*, P$\beta\gamma$. — *hi*, P. — *et omnibus*, d. — *rursusque*, R^{2}a^{2}d. *rursum*, P. *rursumque*, $\beta\gamma$. Omitt. R^{1}a^1. — *lustro*, Barbar. Rad. *lustra*, P. *lustrum*, T. — *ordinem*, Barbar. a. *ordine*, RTPd. — *a. d.*, ad. *ad*, Rβ. *ab*, P. — *VIII.*, RTadσ. *octavo*, P. *VII.*, $\theta\beta$, cui numero adstipulatur Columella XI. 2, 22. — *chelidoniam*, R^{2}ad. *caelidoniam*, R^1. *celidoniam*, P. *quem celidoniam*, Rob. — *irundinis*, R. — *visu*, RTPadr. *viso*, β. — *ornithian*, Rd. *ornithiam*, codd. Barbar. *orinthian*, a. *oritiam*, P. *orthiam*, σ. — *uno et LXX.*, RPad. *uno et LX.*, Hard. *uno de LXX*, Pontedera l. l. p. 373. Vid. Schneider. ad Columell. XI. 2, 21. p. 564., Ideler. ad Aristotel. Meteor. II. 5. (p. 362^a, 24.) p. 561. — *die*, R. *in die*, Padγ. — *brubam*, R^1. — *ab adventu avium*, delet Pontedera. Per comma pone *brumam* positum loco succurrere studet Schneider. — *ad*, R^1. — *eventu*, P. — *flantem per*, R^{2}ad. *flante*, R^{1}P. — *octo*, P. — *solanum*, d^1.

§ 123. *Dat aestatem*, ita nos scripsimus. *Data est atem*, R. *Data est autem*, ad. *Est autem*, Pr. *Datus est autem huic*, $\beta\gamma$. Vid. Columell. XI. 2, 29. *VII. idus Maias aestatis initium, favonius aut corus, interdum etiam pluvia; VI. idus vergiliae totae apparent, favonius aut corus, interdum et pluviae.* De vulgata lectione v. Petav. Uranolog. II. 9. p. 52. — *virgiliarum*, RP. — *Mai*, ita nos scripsimus. *magi*, Ra^1. *magias*, a^2. *maias*, Pd$\beta\gamma$. — *kls*, P. — *Ardenti*, P. — *añ*, P. — *dies*, Pd. *die*, R^2. *divet*, R^1. *diu et*, a. — *XV.*, P. *quintum decimum*, Rad. *XII.*, Pontedera l. l. p. 389. — *Augusti*, d. — *exortu*, P. — *antecedere*, T. — *prodromos*, R^{2}Pd. *prodomos*, R^1. *prodonios*, a.

autem exortus iidem aquilones constantius perflant diebus
XXX, quos etesias appellant. Mollire eos creditur solis vapor
geminatus ardore sideris, nec ulli ventorum magis stati sunt.
Post eos rursus austri frequentes usque ad sidus arcturi,
quod exoritur undecim diebus ante aequinoctium autumni.
Cum hoc corus incipit; corus autumnat, huic est contrarius
volturnus. Post id aequinoctium diebus fere quattuor et qua- 125
draginta vergiliarum occasus hiemem inchoat, quod tempus
in III. idus novembris incidere consuevit hoc est aquilonis
hiberni multumque aestivo illi dissimilis, cuius ex adverso
est africus. Et ante brumam autem septem diebus totidemque
post eam sternitur mare alcyonum feturae, unde nomen dies
traxere; reliquom tempus hiemat. Nec tamen saevitia tem-
pestatum concludit mare; piratae primum coegere mortis
periculo in mortem ruere et hiberna experiri maria, nunc
idem avaritia cogit.

48. Venti etiam frigidissimi sunt, quos a septentrione di- 126
ximus spirare et vicinus his corus; hi et reliquos conpescunt
et nubis abigunt. Umidi africus et praecipue auster Italiae;
narrant et in Ponto caecian in se trahere nubis. Sicci corus
et volturnus praeterquam desinentes. Nivales aquilo et se-

§ 124. *iidem*, ad. *idem*, RT. *hisdem*, P. — *aquilones*, R (*es* in corr.) *aquilonibus*, TPad. — *perflant*, R^{2}Pd (*t* in ras.) r. *perflanc*, R^{1}. *perflans*, T. *perflanos*, a. — *diebus triginta*, R^{2}SP. *diebus XL*, dβ. *diebus*, R^{1}a. *his diebus*, r (Victor., Richel.) γ. Vid. Columell. XII. 2, 56. *Calend. Augustis etesiae*, coll. § 58. *III. cal. Septembr.* — — *etesiae desinunt flare.* Numerum quadragenarium commendat Apollon. Rhod. 2, 526. — *appellant*, RTθPad. *vocant*, β. — *Mollire*, RTθPadrσ. *Molliri*, Sabell. β. — *eos*, RTθPadrσ. *eis*, β. — *geminatur*, R^{1}. — *aestati*, R^{1}. — *sunt dies*, d^{2}. — *undecim*, RPad. *XV*, T. *XIV*, Pontedera l. l. p. 378. ex 11, 41. — *chores*, R^{1}. — *incipit. corus*, om. P. — *autumnat*, $R^{2}a^{2}$. *autumni. At*, d. *autumnatur*, P. *autumni*, $R^{1}a^{1}$.

§ 125. *quod in tempus*, r. — *hic*, d (*i* in rasura) r. — *aquilo hibernus*, r. — *illis*, R^{2}. — *est et*, R. — *Et ante*, Rd. *Ante*, Paβγ. Particulas *et* — *autem* Plinius saepissime copulat; vid. 5, 26. 6, 145. 11, 235. 15, 42. 91. 16, 114. 196. 17, 143. 145. 233. 260. 19, 92. 124. 21, 131. 23, 23. 24, 69. 25, 31. 70. 92. 27, 34. 29, 96. — *totidem*, P. — *post eam*, R. *postea*, Padβγ. — *altionum*, R. *alchionum*, P. *halcyonum*, adβγ. Vid. Wagner. ad Verg. Georg. 1, 399. — *dies*, RTa^{1}d. *hi dies*, Pa^{2}βγ. — *reliquam*, R. — *tempestatem*, R^{2}. — *concludit*, RPad^{2}. *cludit*, STd^{1}γ. — *cogere*, RP. — *experire*, R. — *idem*, RPad (Robert.) *idem hoc*, βγ.

§ 126. *Venti etiam*, RθPa^{1}. *Ventorum et*, T. *Ventorum etiam*, a^{2}d. *Venti*, Robert. *Ventorum*, βγ. Frigidissimi quoque sunt venti, scilicet qui a septentrione flant, et praeterea corus; coll. § 125. — *frigidissimi sunt*, Pad (Robert.) *frigidissimis*, R^{2}. *frigidissimas*, R^{1}. Ceterum vid. Aristot. Meteor. 2, 6. p. 364^{a},

ptentrio. Grandines septentrio inportat et corus; aestuosus
auster; tepidi volturnus et favonius. Iidem supsolano sicci-
ores, et in totum omnes a septentrione et occidente sicciores
quam a meridie et oriente. Saluberrimus autem omnium 127
aquilo, noxius auster et magis siccus, fortassis quia umidus
frigidior est; minus esurire eo spirante creduntur animantes.
Etesiae noctu desinunt fere et a tertia diei oriuntur. In
Hispania et Asia ab oriente flatus est eorum, in Ponto ab
aquilone, reliquis in partibus a meridie. Spirant autem et a
bruma, cum vocantur ornithiae, sed leniores et paucis die-
bus. Permutant et duo naturam cum situ; auster Africae
serenus, aquilo nubilus. Omnes venti vicibus suis spirant 128
maiore ex parte aut ut contrarius desinenti incipiat. Cum
proxumi cadentibus surgunt, a laevo latere in dextrum ut
sol ambiunt. De ratione eorum menstrua quarta maxume
luna decernit. Iisdem autem ventis in contrarium navigatur
prolatis pedibus, ut noctu plerumque adversa vela concurrant.
Austro maiores fluctus eduntur quam aquilone, quoniam ille
infernus ex imo mari spirat, hic summo; ideoque post au-
stros noxii praecipue terrae motus. Noctu auster, interdiu 129
aquilo vehementior, et ab ortu flantes diuturniores sunt ab

13. — *diximus*, § 119. 120. — *et*, R^2a^2d. Omitt. R^1Pa^1. — *chorus*, R (Rob. et alii codd.) aut semper aut saepissime. — *hi*, RTPad. *ii*, β. — *narrantur*, P. — *portu*, P. — *cecian*, R^1. *caician*, R^2. *cerranense*, P. Vid. Aristot. Probl. 26, 29. — *desinens*, Hard. — *aliquo*, R^1. — *septentrion*, R^2 bis. — *Grandine*, R^1. — *importat; importat*, Robert. — *aestuos*, R^1. — *in auster*, σ. — *trepidi*, R^2 (in corr.) *epidi*, σ. — *fabonius*, R. — *Iidem*, ad. *Idem*, R (Robert.) Om. P. — *supsolano*, omitt. Pd^1. — *sicciores et*, om. P. — *a*, Rad. *et*, P. — *et in occidente*, R^2. — *a*, d. Omitt. RPa (Robert.)

§ 127. *aquilo, quia siccus et frigidior; noxius auster, fortassis quia magis humidus*, Dalec. (num ex θ?). At v. Aristotel. Probl. 1, 29. — *et*, om. a^1. — *humidus frigidior est humidus*, Richel. — *esuriente*, d^1. *exurire*, P. — *conspirante*, Robert. — *desinunt*, Rad. *creduntur desinunt*, P. — *fere*, Ra (codd. Gelenii.) *flare*, PSd^2r. In d^1 rasura. Hard. adverb. *fere* ad sequentia refert. — *diei*, Ta^1d^1. *die*, R. *diei hora*, Pa^2βγ. Pone *oriuntur* collocat nomen *hora* d^2. — *In Hispaniam et Asiam*, K. — *ab aquilone in meridiem; reliquis autem partibus spirant et a*, K. — *cum vocantur*, R^2Pad (codd. Gelen.) *quia vocantur*, K. *convocantur*, R^1. — *orithiae*, P. — *leviores*, P. — *ut cum*, R^2, quod fortasse ita praeferendum, ut particula *ut* dicatur significatione notissima explicandi. — *situ*, R. *sit*, TPad (Robert.) Ceterum v. Aristot. Meteor. 2, 3. p. 358^b, 2.

§ 128. *maiora*, R^1. *maiori*, P. Ceterum v. Aristot. Probl. 26, 31. Theophr. de ventis § 52. sqq. — *aut uter*, P. — *incipiat aut quam proxime cadentibus surgat*, r. — *proxime*, P. — *cadentibus. Surgunt a*, σ. — *litare*, R^1. — *Hisdem*, RP. — *plurimum*, P. — *fluctos*, R^1. — *infernus*, Rad. *inferius*, TθP (Robert.) Vid. Theophr. de ventis § 35. — *mari*, Rθa. *maris*, Pd (Robert.) βγ.

occasu flantibus. Septentriones inpari fere desinunt numero, quae observatio et in aliis multis rerum naturae partibus valet: mares itaque existumantur inpares numeris. Sol et auget et conprimit flatus; auget exoriens, occidens; conprimit meridianus aestivis temporibus. Itaque medio diei aut noctis plerumque sopiuntur, qui aut nimio frigore aut aestu solvontur; et imbribus venti sopiuntur. Exspectantur autem 130
maxume unde nubes discussae adaperuere caelum. Omnium quidem (si libeat observare minumos ambitus) redire easdem vicis quadriennio exacto Eudoxus putat, non ventorum modo verum et reliquarum tempestatum magna ex parte. Et est principium lustri eius, semper intercalario anno, caniculari ortu. De generalibus ventis haec.

XLVIII. 49. Nunc de repentinis flatibus qui exhalante 131
terra, ut dictum est, coorti rursusque deiecti, interim obducta nubium cuti, multiformes exsistunt. Vagi quippe et ruentes torrentium modo (ut aliquis placere ostendimus) tonitrua et fulgura edunt, maiore vero inlati pondere incursuque, si late siccam rupere nubem, procellam gignunt quae vocatur a

§ 129. *Septentrione*, P. — *et*, om. P. — *valet*, RPad^1. *manet*, Td^2. — *mares*, RPad. *maris*, T. — *impares*, R^{2}TPKd. *impari*, R^{1}a$\beta\gamma$. — *numeris*, R^2. *numeres*, R^1. *numeri*, TKd^1. *numero*, Pad$^2\beta\gamma$. — *flatu*, σ. — *oriens*, P. — *occidens*, RTPd. *occidensque*, a (Robert.) $\beta\gamma$. Sed asyndeton nihil offensionis habet, cum Plinius et alibi verba sine copula iungat quae exadversus sibi sunt opposita; ita *humilis excelsa* 2, 43. *extra intra* 2, 2. *in rectum in pronum* 10, 112. Ceterum v. Aristot. Meteor. 2, 5. p. 361^b, 14. Probl. 25, 4. et cuius lacunae inde facillime suppleri possunt Theophr. de ventis § 17. 18. — *meridianus*, R^{2}ad. *meridianis*, R^{1}Pr (Robert.) — *et aestivis*, r (Robert.) — *die*, R. — *ac*, P. — *in noctis*, a. — *plurimum*, P. — *supprimuntur*, P. — *quia*, Pd (Robert.) — *aut*, Rad. *et*, Robertus. Om. P. — *aut*, RPa^{2}d. *et*, a^1 (Robert.) — *venti sopiuntur*, Rad. Omitt. θPr (Robert.) Vid. Aristot. Probl. 26, 7.

§ 130. *adaperuere*, Pa^{2}d (Robert.) *apparuere*, Ra^1. — *minimo*, P. — *Eudoxus*, R^{2}P. *Eudoxius*, R^1 (Robert.) *eodoxus*, a^2. *eudoxos*, d^1. *eudoximus*, a^1. — *putat inventorum*, Robert. — *intercalario*, R^{2}Pa^2. *interkalario*, Robert. *intercalari*, d$\beta\gamma$. *incalario*, R^{1}a^1 (Rigalt. ap. Salmas. exerc. p. 390. a. D.) *in canario anno*, Salmas. Supplendum esse *uno* et verba quae vulgo proxime ad superiora referebantur sumenda esse parenthetice vidit Petav. varr. dissertt. uranol. p. 108., cuius aliis coniecturis ita facile caremus. — *caniculari*, Td. *caniculare*, R. *canicule*, P. *caniculae*, a (Robert.) $\beta\gamma$. Vid. ad 36, 159. — *orta*, P. — *est*, P.

§ 131. *repentibus*, R^1. — *quae*, R^1. Om. P. — *exhalante terra*, Barbar. Rad. *exhalant e terra*, σ. Om. P. — *aut*, R^1. — *dictum est*, § 111. — *exhorti*, R^2. — *interim*, Radσ (codd. Gelen.) *iterum*, P. — *nubium*, R^2. *nuium*, a^2. *nimium*, R^{1}a^{1}d. *nivium*, P. — *cuti*, Ra^1. *cute*, a^{2}d$\beta\gamma$. *serie*, P. — *quippe*, om. r. — *et*, omitt. Pa^1. — *torrentum*, P. — *aliquis*, Ra. *aliqueis*, θ. *aliqui-*

Graecis ecnephias; sin vero depresso sinu artius rotati effre-
gerunt, sine igne hoc est sine fulmine, verticem faciunt, qui
typhon vocatur id est vibratus ecnephias. Defert hic secum 132
aliquid abruptum e nube gelida, convolvens versansque et
ruinam suam illo pondere adgravans ac locum ex loco mu-
tans rapida vertigine, praecipua navigantium pestis, non
antemnas modo verum ipsa navigia contorta frangens, tenui
remedio aceti in advenientem effusi, cui frigidissima est na-
tura. Idem inlisu ipso repercussus conrepta secum in caelum
refert sorbetque in excelsum.

50. Quod si maiore depressae nubis eruperit specu sed 133
minus lato quam procella nec sine fragore, turbinem vocant
proxuma quaeque prosternentem; idem ardentior accensus-
que dum furit, prester vocatur amburens contacta pariter et
proterens. XLIX. Non fit autem aquilonius typhon nec
nivalis aut nive iacente ecnephias. Quod si simul rupit nu-
bem exarsitque et ignem habuit, non postea concepit, ful-
men est. Distat a prestere quo flamma ab igni; hic late 134
funditur flatu, illud conglobatur inpetu. Vertex autem re-

bus, Pdβγ. Vid. ad 33, 48. — *ostendimus*, § 112. — *fugura*, P. — *maiores*, d. — *inlati*, R. — *sita*, P. — *rupere*, θTad. *rumpere*, R. *ruperint*, P (Robert.) β. *rumperint*, σ. — *nubem*, Pad. *nuper. e nubem*, R. — *egnephgas*, R. *ignephias*, P. Vid. Aristot. Meteor. 3, 1. p. 370^b, 28. — *depressum sinum*, K. — *artius*, RPd^2. *arctius*, ad^{1}βγ. — *effregerunt*, Ra^{2}d. *effigerunt*, a^1. *effregerint*, Pβγ. *effugerint*, Robert. — *igne*, RPd^2. *igni*, ad^1. — *et ecnephias*, Pa. Vid. Aristot. l. l. p. 371^b, 2.

§ 132. *Defert*, Barbar. Rad (Robert.) *Difert*, σ. *Refert*, P. *Differt*, Sabell. — *abreptum*, Robert. *arreptum*, P. — *est*, P. *de*, σ. — *gelidi*, R. — *versa*, R. — *que* — *ponde* R habet in marg. — *et in ruinam*, P. — *et* — *pondere* a habet in marg. — *acgravans*, R. — *ac*, R^{2}Pad. *ad*, R^1 (Robert.) *et*, βγ. — *mutans*, Rad. *mutat*, P (Robert.) — *antemnas*, R^2 (Robert.) *antemna*, R^1. — *ipsa*, R^{2}Pa^{2}d (Robert.) *ante*, R^{1}a^1. — *placidissima*, R margo. — *natura est*, d. — *Id est*, R^2. — *in lisu*, R. *illoso*, P. — *ipso*, TPKad (Robert.) *ipse*, Rβγ. — *arrepta*, P (Robert.)

§ 133. *maiore*, Rd^1. *maiores*, Pad^2. — *densae*, P. — *nubis*, R. *nubes*, Pad. — *eruperint*, Pa. — *specu*, a^2. *specus*, RPd. *secus*, a^1. — *et*, R^2. — *lato*, R^{2}Pa^{2}d (codd. Gelen.) *alto*, R^{1}a^1. — *non*, P. — *furit*, RPad. *fuerit*, θ. — *praestem*, P. — *oburens*, P. — *contracta*, R^{1}P. — *et pariter*, P. — *aquilonibus*, σ. — *nivales*, R. — *aut nive iacente*, Rd^1. *ac nivem iaciens*, Pad^2. *ac nivem iacente*, Robert. Delet Pint. ex Aristot. Meteor. 3, 1. p. 371^a, 4., Dalec. autem in K illa verba omitti ait, ubi K nihil videtur esse aliud, nisi ipse Pint. — *si*, omitt. Pd. — *rumpit*, P. — *exardescitque*, P (Robert.) — *et ignem*, R^{2}a^{2}d. *et igne*, P. *evertiginem*, R^{1}a^1. — *habet*, Robert. — *non*, R^{1}Pad (Robert., codd. Gelen.) *aut non*, R^2. *ac non*, θr. — *concepit*, Rad (codd. Gelen.) *concipit*, θPr. *incipit*, Robert.

§ 134. *flammam*, R. — *igne*, P. — *Vertens*, R^{1}a^1.

meando distat a turbine et quo stridor a fragore; procella latitudine ab utroque, disiecta nube verius quam rupta. Fit et caligo beluae similis, nube dira navigantibus. Vocatur et columna, cum spissatus umor rigensque ipse se sustinet; ex eodem genere et in longum veluti fistula nubes aquam trahit.

L. 51. Hieme et aestate rara fulmina contrariis de causis, 135
quoniam hieme densatus aer nubium crassiore corio spissatur omnisque terrarum exhalatio rigens ac gelida, quidquid accipit ignei vaporis, exstinguit. Quae ratio inmunem Scythiam et circa rigentia a fulminum casu praestat et e diverso nimius ardor Aegyptum, siquidem calidi siccique halitus terrae raras admodum tenuisque et infirmas densantur in nubis. Vere autem et autumno crebriora fulmina, con- 136
ruptis in utroque tempore aestatis hiemisque causis; qua ratione crebra in Italia, quia mobilior aer mitiore hieme et aestate nimbosa semper quodammodo vernat vel autumnat. Italiae quoque partibus iis quae a septentrione discedunt ad teporem, qualis est urbis et Campaniae tractus, iuxta hieme et aestate fulgurat, quod non in alio situ.

meando, K. *remediando*, R[1]. — *et quo*, RPa. *et quod*, codd. Gelen. *quo*, Td. *quomodo*, θγ. Ab omnibus vett. *et* abesse dicit Dalec. — *frigore*, P (codd. Gelen.) — *beluae*, RP. — *simili*, R[1]. *simile*, R[2]. — *nube*, R[2]Pd. *sinu*, R[1]. In a verba *nube dira* in corr. leguntur. — *cum spissatus*, R. *conspissatus*, TPad. — *se sustinet*, Ra[2]d. *se sustinens*, P. Om. a[1]. — *exodem*, R. *et eodem*, P. — *in*, θPad. *aut*, RT. — *longum*, RTθPad. *longam*, β. *et aulone cum*, margo R. — *fistulam*, R. *fistula*, θTadγ. *festucam*, SP. Accusativus, qui rei unice convenit, ex repetita praepositione *in* pendet; vid. ad 32, 8. Ceterum de scriptura huius loci in universum per marginem R dubitatio mihi est oborta, utrum forte legendum sit: *ex eodem genere et siphon, cum velut in fistulam nubes aquam trahit*, ut ad *siphon* suppleatur *vocatur*, coll. Olympiod. ad Aristot. Meteor. III. p. 86. Ideler.: Ἀριστοτέλης δὲ τυφῶνα (καλεῖ), — — ναῦται δὲ σιφῶνα διὰ τὸ δίκην σιφῶνος ἀνασπᾶν τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, an ex illa ipsa margine R restituendum *aulone* vel *aulon*, ad quam vocem tum sane ἅπαξ εἰρημένην nos ducit explicatio, quam ipse Plinius statim addit. Certe nomen rei, quam h. l. describit, flagitatur. — *nubes*, om. θ.

§ 135. *densatur*, P. — *grassiore*, R[1]. — *ad*, R. — *accipit*, Pad (Robert.) *accepit*, RT. — *Scythiam;* hinc sua sumpsit Lydus de ostentis p. 168. *Scythicam terram*, P. — *ad*, R. — *e*, P (Robert.) Omitt. RTad. — *raras*, R[2]. *raro*, R[1]TPadr (Robert.) γ. — *tenuisque*, Rad[1]. *tenuesque*, Pd[2]βγ. — *et infirmas*, R[2]Pa (Robert.) *et infirmis*, R[1]. *firmas*, d[2]. Omitt. Td[1]γ; at v. ad 35, 71.

§ 136. *autumnos*, R[1]. — *crebra*, a. — *crebra*, RPad (Robert.) *crebra sunt*, θ. — *in Italia*, Rad[1] (Robert.) *in Italia fulmina*, Pd[2]. — *mollior*, P. — *nitore*, Robert. — *iis quae*, d (Robert.) *his quae*, a. *hisque*, R. *iis qui*, P. — *discedunt*, R[2]d (codd. Gelen.) *discendunt*, R[1]. *descendunt*, Pa (Robert.) —

LI. 52. Fulminum ipsorum plura genera traduntur. Quae 137
sicca veniunt, non adurunt sed dissipant, quae umida, non urunt sed infuscant. Tertium est quod clarum vocant, mirificae maxume naturae, quo dolia exhauriuntur intactis operimentis nulloque alio vestigio relicto. Aurum et aes et argentum liquatur intus, sacculis ipsis nullo modo ambustis ac ne confuso quidem signo cerae. Marcia princeps Romanarum icta gravida, partu exanimato, ipsa citra ullum aliud incommodum vixit. In Catilinariis prodigiis Pompeiano ex municipio M. Herennius decurio sereno die fulmine ictus est.

LII. 53. Tuscorum litterae novem deos emittere fulmina 138
existumant eaque esse undecim generum, Iovem enim trina iaculari. Romani duo tantum ex iis servavere, diurna attribuentes Iovi, nocturna Summano, rariora sane eadem de causa frigidioris caeli. Etruria erumpere terra quoque arbitratur, quae infera appellat, brumali tempore facta, saeva maxume et exsecrabilia, cum sint omnia quae terrena existumant non illa generalia nec a sideribus venientia sed ex proxuma atque turbidiore natura. Argumentum evidens, quod omnia superiora e caelo decidentia obliquos habent ictus,

ad teporem, R^{2}Pa (codd. Gel.) *ad tepore*, R^{1}. *a tepore*, Td. — *omnis urbis*, σ. *urbs*, P. — *et*, omitt. P (Robert.) — *iuxta;* huic voci suprascriptum *vel contra* a Roberto. — *hiemem et aestatem*, Td. — *fulgorat*, R. — *in*, omitt. Ra^{1}. — *situ evenit*, r (Robert.)

§ 137. *humore*, R. *fumida*, Hard. ex Aristot. Meteor. 3, 1. p. 371^{a}, 20. — *adurunt*, P (Robert.) — *murificae*, σ. — *quod olia*, R. — *exauriuntur*, R^{2}. *exariuntur*, R^{1}. — *otactis*, R^{1}. — *inperimentis*, R^{1}. — *intus liquatur*, d. *argentum signatum uritur intus*, d'Orleans ad Tacit. Hist. 2. — *seculis*, R^{1}. — *confusis*, R. — *sicno*, R. — *Romanarum*, R^{2}P. *Romanorum*, R^{1}Tadσ (Robert.) Ceterum cum haec verba nullum aptum sensum praebeant et nemo umquam, uti nunc res est, expediturus sit, quomodo femina aliqua dici possit *princeps Romanarum*, (nam quae viri docti coniecerunt, nemini iam satisfacient,) magnam in hoc loco corruptelam inesse puto, ortam illam fortasse ex lacuna, quales plurimas in vulgata Plinii oratione exstare docet codex ille Bamberg. — *dicta*, R^{2}. — *examinato*, Robert. — *circa*, P^{1}. — *illum*, P. — *non sentiens vixit*, P. — *Catilinariis*, ita ego scripsi coll. ad 33, 34. *Catilinianis*, R^{2}K. *Catilianis*, R^{1}TSPad^{2}. *Catilanis*, d^{1}. *Catilinanis*, Pint. βγ. — *municipio*, d. *municipiis*, RPa. — *Vargunteius*, Hard. ex Obsequ. prodig. 122. — *seno*, P. — *gecus*, R.

§ 138. *Thruscorum*, Td. — *litterae*, R. — *ex his se*, R. — *servavere*, RTθadr. *servare*, β. — *nocturno*, R. — *rarior*, R. — *Etruria*, ad. *Etryri*, R^{1} (Robert.) *Etruria quique*, R^{2}. — *e terra*, r (Robert.) — *arbitrantur fulmina*, Robert. — *appellat*, R. *appellatur*, ad. *appellantur*, r (Robert.) — *existimantur*, r. — *turpiore*, T. — *evidens*, RTθadr. *evidens est*, β. — *superiora e*, a (Robert.) *e superiorae*, R. *e superiore*, d. *a superiore*, βγ. — *habent*, Rθad. *habeant*, θ.

haec autem quae vocant terrena rectos. Sed quia ex pro- 139
piore materia cadunt, ideo creduntur e terra exire, quoniam
ex repulsu nulla vestigia edunt, cum sit illa ratio non inferi
ictus sed adversi. A Saturni ea sidere proficisci suptilius
ista consectati putant, sicut cremantia a Martis, qualiter cum
Volsinii oppidum Tuscorum opulentissimum totum concre-
matum ex fulmine. Vocant et familiaria in totam vitam fa-
tidica, quae prima fiunt familiam suam cuique indepto.
Ceterum existumant non ultra decem annos portendere pri-
vata praeterquam aut primo patrimonio facta aut natali die,
publica non ultra tricesimum annum praeterquam in dedu-
ctione oppidi.

LIII. 54. Exstat annalium memoria sacris quibusdam et 140
precationibus vel cogi fulmina vel inpetrari. Vetus fama
Etruriae est inpetratum Volsinios urbem depopulatis agris
subeunte monstro quod vocavere Voltam, evocatum et a
Porsina suo rege. Et ante eum a Numa saepius hoc facti-
tatum in primo annalium suorum tradidit L. Piso gravis
auctor, quod imitatum parum rite Tullum Hostilium ictum
fulmine. Lucosque et aras et sacra habemus interque Sta-
tores ac Tonantis et Feretrios Elicium quoque accepimus
Iovem. Varia in hoc vitae sententia et pro cuiusque animo. 141

he, R. — *vocant*, R^{2} T θ ad. *vo*, R^{1}. *vocantur*, β. — *terrena rectos*, om. R^{1}.

§ 139. *propriora*, R^{1}. *priore*, R^{2}. — *e*, aσ. *ae*, R. *ex*, d. — *terra ea*, σ. — *repulsu*, R^{2} ad. *rempulsu*, R^{1}. *percussu*, θ. *repercusso*, Robert. — *edunt*, RTθadr. *edant*, $\sigma\beta$. — *inferi*, Tθad (Robert.) *inferni*, R (in corr.) β. — *adversi*, R (Robert.) *adversa*, d. *adverso*, a. — *A*, R (in corr.) codd. Gelen. Omitt. ad. — *eo*, a. — *sedere*, R^{2}. — *cremtia*, R^{1}. — *a*, om. a^{1}. — *Vulsinii*, a. *Vulsini*, R. *Vulsinis*, d. — *opulentum*, r. — *ex*, R^{2}. *est*, R^{1}ad$\beta\gamma$. — *exestimant*, R^{1}. — *aut*, a^{2}. *haec*, RTa^{1}d. — *primo patrimonio*, RTadr. *matrimonio primo*, $\beta\gamma$. Vid. Senec. nat. quaest. 2, 47. — *ut*, d. — *deductione*, ad. *diductione*, R. *deductionem*, T. — *oppidi*, RTad. *oppidorum*, $\beta\gamma$.

§ 140. *impetratum*, codd. Gelen. — *Vulsinios*, R^{2} (codd. Gelen.) *Vulsonios*, R^{1}. *Vulsonius*, ad. *Vulsiniis*, θK. *Vulsinis*, σ. — *urbem*, Rad (cod. Gelenii.) *et urbe*, θK. — *depopulatis agris*, Rad. *agris depopulatis*, codd. Gelen. $\beta\gamma$. *et agris depopulatis*, θK. — *Voltan*, T. *oltam*, Rad. — *evocatum;* huic voci addit *fulmen* d^{2}. — *et a*, R^{2}. *a*, TR^{1}ad (in hoc rasura.) — *Porsina*, a^{1}. *Porsinna*, a^{2}. *Porsin*, R^{1}. *Porsen*, R^{2}. *Porsenna*, Tdβ. *Porsena*, γ. Vid. ad 34, 29. — *factitat tum*, R^{1}. — *tradidit*, TRad. *tradit*, $\beta\gamma$. — *Piso*, vid. Krause fragmm. histor. Rom. p. 147. — *Tullium*, β. — *Ostilium*, R. — *Luquosque*, R^{1}. *locosque*, d^{1}. — *interquae*, Kσ. — *aestatores*, R. — *ac*, Rθadr. *et*, β. — *Ferretrios*, σ. — *et licium*, d.

§ 141. *in*, R ex corr. — *sententiae*, R. — *cuius*, d^{1}. — *Imperare*, RSTKad. *Imperari*, $\theta\beta\gamma$. — *sacra*, RSTad. *sacrae*, K. Omitt. $\theta\beta\gamma$. — *habetis*, R. *habitis*, Tad. *avidis*, θ. — *beneficiis*, quae eo in homines conferuntur, quod

Inperare naturae sacra, audacis est credere, nec minus hebetis, beneficiis abrogare viris, quando in fulgurum quoque interpretatione eo profecit scientia ut ventura alia finito die praecinat et an peremptura sint fatum aut apertura prius alia fata quae lateant, innumerabilibus in utroque publicis privatisque experimentis. Quamobrem sint ista, ut rerum naturae libuit, alias certa, alias dubia, aliis probata, aliis damnanda; nos de cetero quae sunt in his memorabilia non omittimus.

LIV. 55. Fulgetrum prius cerni quam tonitrua audiri, 142
cum simul fiant, certum est, nec mirum, quoniam lux sonitu velocior. Ictum autem et sonitum congruere, ita modulante natura, sed sonitum profecti esse fulminis, non inlati. Etiamnum spiritum ociorem fulmine; ideo quati prius omne et adflari quam percuti, nec quemquam tangi qui prior viderit fulmen aut tonitrua audierit. Laeva prospera existumantur, quoniam laeva parte mundi ortus est. Nec tam adventus spectatur quam reditus, sive ab ictu resilit ignis, sive opere confecto aut igne consumpto spiritus remeat. In sedecim 143
partis caelum in eo respectu divisere Tusci. Prima est a septentrionibus ad aequinoctialem exortum, secunda ad meridiem, tertia ad aequinoctialem occasum, quarta optinet quod est reliquom ab occasu ad septentriones. Has iterum

fulminum vis noxia eo modo, cuius exempla § 140. attulit Plinius, averruncatur, coll. Ideler. meteor. Gr. et Rom. p. 172. — *viris*, R^1. — *fulgorum*, R. — *profecit*, R. *proficit*, Tad. — *alia*, Barbar. Rad. *alio*, σ. — *fatum*, a. *factum*, Rd. — *apertura*, a^2. Omitt. RTa^{1}d. His in codicibus illa vox per *autprius* est absorpta. Intelliguntur h. l. ea fulmina, quae Caecina ap. Senec. nat. quaest. 2, 35. *monitoria* dicit. — *prius*, Rθad. *potius*, βγ. — *facta*, Rad. — *alias*, RTθad. *aliis*, βγ. — *certare*, R^1. — *alias*, RTθad. *aliis*, βγ. — *dubie*, R ex corr. — *alias probata*, R^1. — *de cetero*, RTad. *cetera*, βγ. Illud Plinio perquam familiare; vid. 3, 33. 52. 113. 8, 138. 11, 94. 15, 8. 16, 207. 17, 6. 150. 208. 19, 19. 29, 65. 31, 37. 85. 125. — *in*, R^{2}ad. *que*, R^1. — *om mittimus*, R^2. *om mitti*, R^1. *omittemus*, adβγ.

§ 142. *Fulgetram*, R^1. — *tonitrua*, R^2. *tonitru*, R^1. *tonitrum*, adβγ. — *fiant*, Ra. *fiunt*, Td. — *modolante*, R. — *essent*, R^1. — *qualis*, R^2. — *omnem*, T. — *inflari*, R^2. — *percuti*, Rad. *percuti, nec quemquam percuti*, Rob. — *tangi*, R^{1}ad. *ia*, R^2. — *quam*, R. — *fulmina*, R^2. — *tonitrua*, TadK (Robert.) *tonitru*, Rβγ. Vid. Schneider. gramm. Lat. 2, 346. — *audierint*, R^1. — *exaestimantur*, R^1. — *est*, R^{2}d. Omitt. R^{1}θa. *expectatur*, R. — *resilit*, RTθad. *resiliat*, β. — *remeat*, RTθad. *remeet*, β.

§ 143. *spectu*, RSTd^1. *aspectu*, ad^{2}rγ. *est a*, ad. *&tas*, R. — *septentrionalibus*, R^2. — *at secundo*, R^1. — *retinet*, T. — *est reliquum*, R^{2}d. *reliquum*, R^1. *reliquum est*, aβγ. — *ad septemtriones*, ad. *ad septemtrionem*, R^2. *a septemtrione*, R^1.

in quaternas divisere partis, ex quibus octo ab ortu sini-
stras, totidem e contrario appellavere dextras; ex his maxu-
me dirae quae septentrionem ab occasu attingunt. Itaque
plurumum refert unde venerint fulmina et quo concesserint.
Optumum est in exortivas redire partis. Ideo cum a prima 144
caeli parte venerint et in eandem concesserint, summa feli-
citas portenditur, quale Sullae dictatori ostentum datum
accepimus; cetera ipsius mundi portione minus prospera aut
dira. Quaedam fulgura enuntiare non putant fas nec audire,
praeterquam si hospiti indicentur aut parenti. Magna huius
observationis vanitas, tacta Iunonis aede, Romae deprehensa
est Scauro consule qui mox princeps fuit. Noctu magis 145
quam interdiu sine tonitribus fulgurat. Unum animal homi-
nem non semper exstinguit, cetera illico, hunc videlicet na-
tura tribuente honorem, cum tot beluae viribus praestent.
Omnia contrarias incubant partis, homo nisi convertatur in
percussas non exspirat. Superne icti considunt. Vigilans
ictus conniventibus oculis, dormiens patentibus reperitur.
Hominem ita exanimatum cremare fas non est, condi terra
religio tradidit. Nullum animal nisi exanimatum fulmine

orto, R^{1}. — *ortu*, Ra^{1}. *exortu*, a^{2}dβγ. — *ex his*, ad, *sexies*, R. *et iis*, σ. — *dirae quae*, ad. *direque*, RT. *dira quae*, βγ. — *septemtrionem ab occasu*, a. *septemtrionem ab hoc casu*, R. *septemtriones ab occasu*, d. *per septemtriones occasum*, K. — *plurimum*, Td. *per plurimum*, Ra (Robert.) β. — *venerit*, R^{1}.

§ 144. *Ideo cum*, R^{2}ad (Robert.) *Ido o*, R^{1}. — *venerit*, R^{1}. — *eam*, R^{1}. — *concesserit*, R^{1}. — *felicitate*, R^{2}. — *portenditur*, R^{2}d. *portentetur*, R^{1}. *portendetur*, a (Rob.) — *sille*, d. — *mundi ipsius*, d. — *aut dira*, R^{2}ad. *audire*, R^{1}. *prospera. At dira quaedam*, r. — *fulgore*, R^{1}. *fulmina*, R^{2}. — *enuntiare*, a. *nuntiare*, R (at vid. *fulgore* proximae varietatis lectionis) Tdr. — *ospiti*, R. — *parentur*, R^{1}. — *Magno*, R^{1}. — *depressa*, Sabell. — *console*, R^{1}. — *senatus princeps*, Dalec.

§ 145. *hominum*, R^{2}. — *ilico*, R. — *hunc*, R^{1}ad. *huic*, R^{2}r (Robert.) — *beluae*, R. — *incubant*, adσ. *incubans*, R. *concidunt*, r. — *partes*, R^{2}Ta^{1}dσ. *parte*, R^{1}. *in partes*, βγ. At constat verba e praepositionibus composita saepe praeter usum vulgarem admittere casum praepositionis, qua de re iis quae ad Cirin vs. 7. congessi add. inprimis Drakenb. ad Liv. 2, 30. coll. Ernestio ad Tac. Hist. 3, 29. — *homo nisi*, STKad. *homini si*, R. *homo si*, r. — *in percussas*, RSTKadr. *vi percussus*, β. — *exspirat*, RKa^{2}. *respirat*, STa^{1}dr. *expirant*, σ. — *concidunt*, Robert. *concipiunt*, σ. — *conniventibus*, Sabell. et Barbar. d. *coniventibus*, R^{2}. *contuentibus*, R^{1}a (Robert.) — *repperitur*, R. — *cremare*, RTd. *cremari*, a^{2}βγ. *crematum*, a^{1}. — *fulminitorum*, Barb. — *sunt reliquo corpore*, RTθad. *reliquo corpore sunt*, β.

§. 146. *iis*, Rob. *his*, Rad. — *icit*, Rob. *iicit*, R. *iacit*, Tad. — *nec unquam*, σ. — *altius quinque*, Rob. — *discendit*, R^{1}. — *Ido*, R. — *specuus*, R. — *pellibus*, Rad (Rob.) *e pellibus*, βγ. At v. ad 35, 48. — *beluarum*, R. — *marinos vitulos*, K. — *animal e*, d^{2} (Rob.) *animale*, R^{2}. *animare*,

accenditur. Volnera fulminatorum frigidiora sunt reliquo corpore.

LV. 56. Ex iis quae terra gignuntur lauri fruticem non 146
icit nec umquam quinque altius pedibus descendit in terram. Ideo pavidi altioris specus tutissimos putant aut tabernacula pellibus beluarum quas vitulos appellant, quoniam hoc solum animal e marinis non percutiat, sicut nec e volucribus aquilam, quae ob hoc armigera huius teli fingitur. In Italia inter Tarracinam et aedem Feroniae turres bellicis temporibus desiere fieri, nulla non earum fulmine diruta.

LVI. 57. Praeter haec in inferiore caelo relatum in mo- 147
numenta est lacte et sanguine pluvisse M'. Acilio C. Porcio coss. et saepe alias, sicut carne P. Volumnio Servio Sulpicio coss. exque ea non putruisse quod non diripuissent aves; item ferro in Lucanis anno antequam M. Crassus a Parthis interemptus est omnesque cum eo Lucani milites, quorum magnus numerus in exercitu erat; effigies quae pluvit spongearum fere similis fuit, haruspices praemonuerunt superna volnera. L. autem Paulo C. Marcello coss. lana pluvit circa castellum Compsanum, iuxta quod post annum

R^{1}. *animal ex*, ad^{1}βγ. — *ab*, d. — *armigera*, RSTθad. *armiger*, Rob. β. — *tela*, R^{1}. — *Tarracinam*, R^{2}d. *Terracinam*, aγ. *Terracinem*, θ. *racinam*, R^{1}. — *Feroniae turres*, ad. *Feronia et urbes*, R. *Feroniam turres*, θ. — *bellices*, R. — *nulla non*, Rad (codd. Gelen.) *quia nonnullae*, r. — *tarum*, R^{1}. — *fulmina*, R^{1}. — *diruta*, R^{1}ad (codd. Gelen.) *diruta est*, R^{2}. *dirutae*, r.

§ 147. *in inferiore caelo*, R^{2}. *inferiore caelo*, R^{1}adβγ. Omitt. r (Rob.) — *monumenta*, R (Rob.) *monumento*, Td. *monumentum*, a. *monumentis*, r. — *lacte*, R^{2}ad. *laete*, R^{1}. *caelum lacte*, r (Rob.) — *pluvisse*, Ra. *pluisse*, dβγ. Vid. Drakenb. ad Liv. 1, 31. — *M'.*, Pigh. ann. 3, 104. *M.*, Radσβ. — *Acilio*, R^{2}σ. *Atilio*, R^{1}Tad. *Attilio*, θ. — *sicut carne*, RTθKad. *carne sicut*, β. *carne*, Rob. — *P.*, Dalecamp. et Pigh. ann. 1, 125. et Drakenb. ad Liv. 3, 10. Confirmant Rσ. *L.*, θKadβ. — *easque*, Rob. — *putruisse*, Tad. *perputruisse*, Rθr (Rob.) Ceterum ad haec verba explicanda adhibendus Valer. Max. I. 6, 5. — *quae*, Rob. — *itemque*, Td. — *in*, R^{2}a^{2}d (Rob.) *a*, R^{1}a^{1}. — *a Parthis*, R^{2}. *a Partis*, R^{1}. *in partes*, a^{1}. *in Parthis*, Ta^{2}d (Rob.) — *pluvit*, ita nos scripsimus. *pulverat*, σ. *pluerat*, β. *pluit*, Rθad (Rob.) γ. — *ferri*, RTad. *ferro*, Rob. Retinui quidem lectionem vulgatam, sed magnam in hoc loco corruptelam esse censeo. Produnt eam et illa ipsa varietas lectionis et totius loci structura prorsus elumbis. Asyndeta Pliniana longe alius sunt generis. — *praemonuerunt*, RSTθadr (Rob.) *cavenda praemonuerunt*, β. — *Marcellono*, d. *Marcellino*, Ra (Rob.) — *pluvit*, ita nos scripsimus. *pluit*, Radβγ. — *Compsanum*, ita nos scripsimus. *Capsanum*, R^{2}. *Carissanum*, aβγ. *Carisanum*, R^{1}d. *Carifanum*, Robert. Vid. Vell. 2. 68. ibique Kritz. — *post*, omitt. a^{1} (Robert.) — *annum*, R^{2}a^{2}d (Robert.) Omitt. R^{1}a^{1}θ, casu, ut vi-

T. Annius Milo occisus est. Eodem causam dicente lateribus coctis pluvisse in acta eius anni relatum est.

LVII. 58. Armorum crepitus et tubae sonitus auditos e 14
caelo Cimbricis bellis accepimus crebroque et prius et postea; tertio vero consulatu Mari ab Amerinis et Tudertibus spectata arma caelestia ab ortu occasuque inter se concurrentia, pulsis quae ab occasu erant. Ipsum ardere caelum minume mirum et saepius visum, maiore igni nubibus conreptis.

LVIII. 59. Celebrant Graeci Anaxagoran Clazomenium 14
olympiadis septuagesimae octavae secundo anno praedixisse caelestium litterarum scientia, quibus diebus saxum casurum esset e sole, idque factum interdiu in Thraciae parte ad Aegos flumen. Qui lapis etiamnunc ostenditur magnitudine vehis, colore adusto, comete quoque illis noctibus flagrante. Quod si quis praedictum credat, simul fateatur necesse est maioris miraculi divinitatem Anaxagorae fuisse solvique rerum naturae intellectum et confundi omnia, si aut ipse sol lapis esse aut umquam lapidem in eo fuisse credatur; decidere tamen crebro non erit dubium. In Abydi gymnasio ex ea causa colitur hodieque modicus quidem sed quem in media terrarum casurum idem Anaxagoras praedixisse nar-

detur. Nam licet consulatus Pauli et Marcelli incidat in annum 704., caedes Milonis in a. 706., unde horum librorum scriptura aliquam veri speciem prae se fert, tamen *post* nude positum h. l. offendit, et verba *post annum* non nimis severe de ipsis duodecim mensibus capienda sunt. Cum nesciamus, quo mense illa pluvia deciderit, nihil nos impedit, quominus tredecim vel quatuordecim modo menses intercessisse putemus. Ita dubitationi Xylandri ad Dion. Cass. T. I. p. 320. apte occurri existimo. — *T.*, omitt. R^{1}a^1. — *Manlius*, Robert. — *Eadem*, R^2. — *pluvisse*, ita nos scripsimus. *pluisse*, Radσβγ. — *acta eius anni*, Rd. *eius anni acta*, βγ. *eius anni*, a. *eius acta*, Robert.

§ 148. *sonitus*, R (Rob.) *sonus*, ad. — *auditus*, σ. — *crebroque*, RTθadrσ. *crebrosque*, β. — *et postea*, ad (Robert.) *postea*, R^1. *postea et*, R^2. — *tertia*, R^1. — *viro*, R. — *consulati*, Richelet. — *Maria*, R. *Marii a*, ad. *Martii a*, σ. — *Amerinis*, Sabell. *Mamertinis*, θadrσ (Robert.) *Māmertinis*, R. Vid. Plutarch. Mar. 17. — *expectata*, R^1. — *occasuquae*, R. — *pulsis quae*, Ra. *pulsisque*, dσ. *pulsisque que*, T. — *et*, R. *est et*, a (Rob.) βγ. ÷, d. — *in maiore*, R^1. — *igni*, R^2. *igne*, θdγ. *ignibus*, a^1. *ne*, R^{1}a^1. *vi*, Rob. *vi ignis*, β.

§ 149. *Anaxagoran*, d (Robert.) *Anaxazoran*, a. *Anaxagoram*, R^{2}βγ. *Anaxazoram*, R^1. — *Clanzomenium*, R^2. *zlazomenium*, R^1. — *secundo*, R^{2}ad. *meve secundo*, R^1. — *litterarum*, R^{2}ad. *militiae rarum*, R^1. *militiarum*, θ. — *causarum*, σ. — *e*, R^{2}a. *ex*, d. *de*, R^1. *a*, Robert. — *trachie*, R. — *eghos*, R. — *lapsis*, R^1. — *etiamnunc*, R^{2}ad. *etiamminc*, σ. *etiamñ*, R^1. — *vehis*, RTad^1. *vehibilis*, S (Robert.) d^2. *vehiculi*, K. — *colere*, R^1. — *adhisto*, R^1. — *comite*, R^1. — *praédictum*, R (in corr.) d. *relictum*, a. — *credat*, R

retur. Colitur et Cassandriae quae Potidaea vocitata est, ob id deductae; ego ipse vidi in Vocontiorum agro paulo ante delatum.

LIX. 60. Arcus vocamus extra miraculum frequentis et extra ostentum; nam ne pluvios quidem aut serenos dies cum fide portendunt. Manifestum est radium solis inmissum cavae nubi, repulsa acie in solem, refringi colorumque varietatem mixtura nubium, ignium aeris, fieri. Certe nisi sole adverso non fiunt nec umquam nisi dimidia circuli forma, nec noctu, quamvis Aristoteles prodat aliquando visum, quod tamen fatetur idem non nisi quartadecima luna posse. Fiunt autem hieme maxume ab aequinoctio autumnali die decrescente; quo rursus crescente ab aequinoctio verno non exsistunt nec circa solstitium longissimis diebus, bruma vero id est brevissimis frequentes; iidem sublimes humili sole humilesque sublimi et minores oriente aut occidente, sed in latitudinem demissi, meridie exiles, verum ambitus maioris. Aestate autem per meridiem non cernuntur, post autumni aequinoctium quacumque hora, nec umquam plures simul quam duo.

61. Cetera eiusdem naturae non multis dubia esse video; 152

(*a* in corr.) a^{2}d. *credit*, a^1. — *maiores*, R^2. — *et confundit*, R^{2}d. *interfundi*, R^{1}a. — *esse*, a. *esset*, Td. *et*, R^1. *e*, R^2. — *deesdre*, R^1. — *gemnasio*, R^1. *gimnasio*, R^2. — *odieque*, R. — *quia*, R^1. — *media*, RTad. *medio*, βγ. — *narretur*, R^2. *narratur*, R^{1}adβγ. Vid. ad 33, 103. — *Cassandriae*, a. *Casandriae*, R^1. *Cansandriae*, d. *Alexandriae*, R^2. — *Postidaea*, R^2. — *vocita*, R^1. — *deductae*, R^2. *deducta*, R^{1}adβγ. — *ego*, R (in corr.) — *Vocontiorum*, ad. *Vocuntiorem*, σ. *Voconciorum*, R. — *ago*, R^1. — *delapsum*, Hard.

§ 150. *vocamur*, R^2. — *pluvios*, Sabell. R^{2}d. *pluvis*, R^1. *pluviis*, a. *pluviales*, r (Rob.) — *in*, om. a^1. — *coloremque*, R. — *varietates*, r. — *ignium aeris*, RTad (Robert.) *aeris luminumque*, K. *aeris igniumque*, βγ. — *noctuum*, R^1. *noctium*, R^2. — *Arestoteles*, R^1. — *quod* — *idem* om. R^1. — *non*, om. T. — *quartadecima*, Rhodig. lect. ant. 22, 27. *tricesima*, RTθadrσ (Robert.) At v. Aristot. Meteor. 3, 2. p. 372^a, 26.

§ 151. *hieme*, R^{2}ad. *hic*, R^1. — *ver*, R^1. — *longissimorum*, R^1. — *id*, Rad. *hoc*, βγ. — *brevissimis*, R. *brevissimis diebus*, adβγ. — *frequentes*, R^{2}T. *frequenter*, adβγ. Om. R^1. — *idem*, R^2. Om. R^1. — *sublimes humili sole*, Ra^{2}d. *sole*, a^1. *sole sublimes humili*, r. — *humilisque*, R. — *oriente aut occidente*, RTad. *oriente vel occidente*, θr. *occidente vel oriente*, β. — *latitudinem*, d. *latitudine*, a. *altitudine*, R. — *demissi*, RTa^{2}d. *dimissi*, a^1. *diffusi*, βγ. — *ambitu*, r. — *maiores*, R^1. — *autem*, Rd^2. *vero*, a^{2}βγ. *haec*, a^1. Om. d^1. — *meridies*, R (*s* in corr.) — *quecumque*, R^1. — *ora*, R.

§ 152. *Cetera* — *video;* haec verba Pintianus novi capitis initium esse recte vidit, cum ante eum priori annecterentur. — *eiusdem*, R^{2}a^{2}d. *eius*, R^{1}a^{1}r. — *dubiā*, R.

LX. grandinem conglaciato imbre gigni et nivem eodem
umore mollius coacto, pruinam autem ex rore gelido; per
hiemem nivis cadere, non grandines, ipsasque grandines in-
terdiu saepius quam noctu, et multo celerius resolvi quam
nivis; nebulas nec aestate nec maxumo frigore exsistere,
rores neque gelu neque ardoribus neque ventis nec nisi se-
rena nocte; gelando liquorem minui resolutaque glacie non
eundem inveniri modum. LXI. Varietates colorum figura-
rumque in nubibus cerni, prout admixtus ignis superet aut
vincatur.

LXII. 62. Praeterea quasdam proprietates quibusdam 153
locis esse: roscidas aestate Africae noctis; in Italia Locris
et in lacu Velino nullo non die adparere arcus; Rhodi et
Syracusis numquam tanta nubila obduci ut non aliqua hora
sol cernatur, qualia aptius suis referentur locis. Haec sint
dicta de aere.

LXIII. 63. Sequitur terra, cui uni rerum naturae par- 154
tium eximia propter merita cognomen indidimus maternae
venerationis. Sic hominum illa, ut caelum dei, quae nos
nascentis excipit, natos alit semelque editos sustinet semper,
novissime conplexa gremio iam a reliqua natura abdicatos,
tum maxume ut mater operiens, nullo magis sacra merito
quam quo nos quoque sacros facit, etiam monimenta ac ti-

cum glaciato, Robert. — *igne*, $R^1 a^1$. — *ipsasque grandines*, ad (Robert.) *ipsas quas grandines*, R^2. Omitt. R^1. — *nebulas*, d. *nebula*, Ra. *nebulam*, Robert. — *neque gelu*, omitt. $R^1 a^1$. — *minui*, a. *minuere*, RTd (Robert.) Orta est haec scriptura, quam non defendes iis quae attulit Haase ad Reisig. gramm. Lat. p. 292., ex syllaba prima proximae vocis per errorem ad praecedentem retracta. — *resolutaque*, R^2. *solutaque*, R^1 ad (Robert.) βγ. *soluta*, T. — *Varietas*, R^1. — *admixtus*, R^2. *admixtis*, R^1 ad. — *ignis*, R. *signis*, ad. — *superat*, r. — *vincitur*, r.

§ 153. *propietas*, R^1. Huic voci addunt *caeli* Rob. β, quod omitt. RTθad. — *quidam*, Robert. — *Italia*, d (Robert.) *Italię*, a. *Italie*, R. — *ocrisie*, d. *crisiae*, a (Robert.) *crisie*, R. — *velun*, R^1. — *aperire*, $R^1 a^1$. — *Syracis*, R^1. — *referentur*, R^2. *feruntur*, R^1 ad. — *sunt*, d (Robert.)

§ 154. *naturae*, om. R^1. — *eximico*, R^1. — *merita cognomen*, om. R^1. — *veneratis*, R^1. — *hominum mater illa*, Rob. *dei*, Rd. *diei*, a. *diesque* omisso *quae* Rob. — *semper*, d. *et semper*, Ra (Rob.) — *abdicator*, R^1. — *operienū*, σ. — *sacra merito*, Dalec. R. *sacro merito*, θ. *saccamento*, ad. *sacramento*, β. — *monimenta*, R. — *hac*, R. — *nomen*, d^1. — *iam nullis*, Rad (codd. Barbar.) *iam nonnullis*, σ. *tumulatis*, Heumann. ap. Gesnerum. — *precamur*, Rad^1. *imprecamur*, K (codd. Barbari), quod probant Brissonius de formul. p. 79. ed. Bach. et Heumann. — *irati*, Rad. *rati*, K (codd. Barbari.) *irasci*, σ. Om. Heumann. — *grave*, R^1 adσK (codd. Barbari.) *graves*, R^2. — *an*, R^1. — *irascitur*, d.

§ 155. *subeunti*, R. — *densatur*, om. R^1. — *in nubibus*, Robert. — *ad*

tulos gerens nomenque prorogans nostrum et memoriam ex-
tendens contra brevitatem aevi, cuius numen ultimum iam
nullis precamur irati grave, tamquam nesciamus hanc esse
solam quae numquam irascatur homini. Aquae subeunt in 155
imbris, rigescunt in grandines, tumescunt in fluctus, prae-
cipitantur in torrentis, aer densatur nubibus, furit procellis;
at haec benigna, mitis, indulgens usibusque mortalium sem-
per ancilla, quae coacta generat, quae sponte effundit, quos
odores saporesque, quos sucos, quos tactus, quos colores!
quam bona fide creditum faenus reddit! quae nostra causa
alit! Pestifera enim animantia, vitali spiritu habente culpam,
illi necesse est seminata excipere et genita sustinere; sed in
malis generantium noxa est. Illa serpentem homine percusso
amplius non recipit poenasque etiam inertium nomine exigit,
illa medicas fundit herbas et semper homini parturit. Quin 156
et venena nostri miseritam instituisse credi potest, ne in
taedio vitae fames, mors terrae meritis alienissima, lenta
consumeret tabe, ne lacerum corpus abrupta dispergerent,
ne laquei torqueret poena praepostera, incluso spiritu cui
quaereretur exitus, ne in profundo quaesita morte sepultura
pabulo fieret, ne ferri cruciatus scinderet corpus. Ita est,
miserita genuit id cuius facillimo haustu, inlibato corpore
et cum toto sanguine exstingueremur, nullo labore, sitienti-
bus similes, qualiter defunctos non volucris, non fera attin-

R. — *usibusque*, R^2. *ususque*, R^{1}ad (Robert.) βγ. *usuique*, Hard. — *effundit*, R^2. *fundit*, R^{1}ad (Robert.) βγ. *fonditus*, σ. — *quos odores*, ad (Robert.) *odores*, R. — *quos tactus*, R^{2}a^{2}d (Robert.) *quos iactos*, R^1. Idem pone *odores* habuit a^1. — *foenus*, Rad. Omitt. r (Robert.) — *reddit*, R^{2}ad^2. *dedit*, R^{1}d^1 (in corr.) — *nostra*, Rad (Robert.) *nostri*, βγ. — *vitali spiritu*, R. *vitalis spiritus*, Ta. In d omnia per correcturas facta sunt incerta. — *habente*, R (*ente* in corr.) — *culpam*, ad. *culpa*, RT. — *illi necesse est*, Rad. *necesse est illi*, βγ. — *semina*, RTad. — *et*, Ra^2. Omitt. a^{1}d. — *serpente*, R. — *hominem*, R^1. — *percurso*, R. — *amplius non*, Rd (Robert.) *non amplius*, aβγ. — *homini*, om. R^1.

§ 156. *nostrae*, Robert. — *miseritam*, a. *misertam*, Rβγ. *miserie ita*, d (in corr.) *miseriae ita*, Robert. — *fames*, RTθad. *dirae famis*, β. — *lenta*, R^{2}a^{1}d^1. *liena*, R^1. *lenta nos*, θa^{2}d^{2}βγ. — *tabe ne*, ad. *ita bene*, R^2. *taberne*, R^1. — *abrupta*, R^{2}a. *abruta*, R^1. *obruta*, Td. — *torqueret*, ad. *torquerent*, R^2. *torquere*, R^1. — *sepultura*, R^{2}a. *si sepultura*, R^{1}Td. — *ferre*, R. — *cruciatur*, R^1. — *Ita est miserita*, Ra. *Ita est miserta*, dβγ. *Ita est miserta ita*, T. *Ita*, r. — *genuit hic huius*, R. — *austu*, R. — *inlibatu*, R. — *scientibus*, R^1. — *similis*, R^1. — *volucris*, Ra (Robert.) *volucres*, Td. — *fera*, R^2. *fere*, R^{1}T (Robert.) *ferae*, ad. — *attingeret*, R^2. *attingere*, R^{1}ad. *attingerent*, T (Robert.)

*

geret, terraeque servaretur qui sibi ipsi perisset. Et ut ve- 157
rum fateamur, terra nobis malorum remedium genuit, nos illud vitae fecimus venenum. Non enim et ferro, quo carere non possumus, simili modo utimur? Nec tamen quereremur merito, etiamsi malefici causa tulisset; adversus unam quippe naturae partem ingrati sumus. Quas non ad delicias quasque non ad contumelias servit homini? In maria iacitur aut ut freta admittamus effoditur; aquis, ferro, ligno, igni, lapide, fruge, omnibus cruciatur horis multoque plus ut deliciis quam ut alimentis famuletur nostris, et tamen, quae summa patiatur atque extrema a cute, tolerabilia videantur.
Penetramus in viscera, auri argentique venas et aeris ac 158
plumbi metalla fodientes, gemmas etiam et quosdam parvolos quaerimus lapides, scrobibus in profundum actis. Viscera eius extrahimus; ut digito gestetur gemma, petitur! Quot manus atteruntur, ut unus niteat articulus! Si ulli essent inferi, iam profecto illos avaritiae atque luxuriae cuniculi refodissent. Et miramur, si eadem ad noxam genuit aliqua? 159
Ferae enim, credo, custodiunt illam arcentque sacrilegas manus. Non inter serpentis fodimus et venas auri tractamus

servaretur, ad (Robert.) *ei servaretur*, R[2]. *scrutaretur*, R[1]. — *bi*, R[1]. — *ipsi*, a (Robert.) *ipse*. RTd. — *perisset*, Robert. *periisset*, Radγ.

§ 157. *Et ut*, R[2]. Omitt. R[1]Tad (Robert.) γ. — *fateatur*, R[1]. — *fecimus*, R[2]ad. *fatimus*, R[1]. *facimus*, θ (Robert.) *illud vita fecit*, K. — *Non enim*, RTd. *N÷*, a. *Nos enim*, Robert. β. *Num enim*, K. — *maleficti*, R[1]. — *causam attulisset*, K. — *una*, R. — *Quas non*, RTad. *Quasi non*, Robert. β. — *servit*, RTad. *serviat*, Robert. β. — *fr&ia*, R, cuius ad marginem verba *committi vel eproditura* sunt adscripta. — *admittamus*, Barbar. — *effoditur*, Ruhnken. ad Vell. 2, 33. coll. Plin. 17, 47. *eroditur*, Radβγ. *eruditur*, σ. *eruitur*, K (Robert.) Boher. ad Petron. B. C. p. 122. *eluitur*, Robert., codd. Barbari. *truditur* aut potius *eluditur*, Sabell. — *aquis*, ante hanc vocem interpungendum esse viderunt Boher. et Ruhnken., cum vulgo haec vox ad superiora trahatur. *quis*, R[1]. — *ligno igni*, a. *ligno igne*, βγ. *igni ligno*, d (Robert.) *igne ligno*, T. *ligno*, R. — *oris*, R. Ceterum ante hanc vocem in eodem codice rasura est unius lineae. — *nostris*, Ra[2]. Omitt. a[1] (Robert.) In d rasura. — *et*, R[1]. *etiam*, R[2]. *nisi*, a[1]γ. *et nisi*, a[2]. *nĩ..*, d[1]. *nis et*, d[2]. *illa*, r. *illi*, Robert. Nulla harum lectionum, quamquam vulgata habet quo arrideat, manum Plinii prodit; omnes potius debentur interpolatoribus, et genuina scriptura ita demum restitui videtur, si ex formula prorsus Pliniana (2, 66. 85. 8, 209. 11, 130. 15, 108. 18, 35. 20, 181. 35, 162. 37, 18.) *ut* scribimus. — *patiatur*, RTad. *patitur*, Robert. β. — *a*, R. Omitt. ad (Robert.) βγ. Sed regio, *a qua*, unde terrae iniuria affertur, h. l. recte significatur, quia statim infra Plinius addit etiam ab alia parte terram multa pati; eodem sensu illa praepositio usurpatur 2, 66. 3, 59. 4, 48. 51. 5, 63. 6, 55. 9, 181. 11, 166. 15, 52. 18, 294. 323. 24, 34. 31, 124. 33, 126. — *cuto*, R. — *videntur*, Robert. *illi videantur*, d[2].

cum veneni radicibus? placatiore tamen dea ob haec, quod omnes hi opulentiae exitus ad scelera caedisque et bella tendunt quodque sanguine nostro rigamus insepultisque ossibus tegimus, quibus tamen velut exprobrato furore tandem ipsa se obducit et scelera quoque mortalium occultat. Inter crimina ingrati animi et hoc duxerim, quod naturam eius ignoramus.

LXIV. 64. Est autem figura prima, de qua consensus 160 iudicat. Orbem certe dicimus terrae, globumque verticibus includi fatemur. Neque enim apsoluti orbis est forma in tanta montium excelsitate, tanta camporum planitie, sed cuius amplexus, si capita liniarum conprehendantur ambitu, figuram apsoluti orbis efficiat, id quod ipsa rerum naturae cogit ratio, non iisdem causis quas attulimus in caelo. Namque in illo cava in se convexitas vergit et cardini suo hoc est terrae undique incumbit; haec ut solida atque conferta adsurgit intumescenti similis extraque protenditur. Mundus in centrum vergit, at terra exit a centro, inmensum eius globum in formam orbis adsidua circa eam mundi volubilitate cogente.

§ 158. *quodam*, R^1. — *parvulas*, R^1. — *lapides. Scrobibus — actis viscera*, r. — *abstrahimus*, Robert. — *petitur*, RTd^1 (sc. terra.) *petimus*, a^1. *quo petitur*, d^2 (Robert.) *quam petimus*, a^{2}βγ. — *Quod*, R. — *ullis*, R^1. — *profectos*, R^1. — *adque*, R^1. — *luxoriae*, R.

§ 159. *sic*, R^1. — *noxam*, Barbar. Rad. (Robert.) *noxa*, σ. — *e enim*, R^1. — *illam*, om. R^1. — *Non*, Pint. Rad. *Nam*, T. *Nos*, S. *Nonne*, β. — *auras*, R^1. — *venenis traducibus*, K^1. *venenis trucibus*, K^2. — *placatiore tamen dea*, ad. *placatiore tamen ea*, R^2. *alior &amen*, R^1. — *haec*, RSTad. *hoc*, γ. *hoc utimur*, β. — *quod*, R^{1}ad. *ut nunquam*, R^2. — *hi*, om. R^1. — *caedis*, R^{2}a. *caedes*, R^{1}d. — *quodque*, R^{1}Tad. *quodque a*, R^2. *quamque*, βγ. Ex scriptura R^2 colligo scribendum esse *quodque eam*, cum litterae *e* et *a* reliquiae huius pronominis esse videantur, cum sane omitti possit; vid. ad 32, 13. — *rigamus*, RTad. *irrigamus*, βγ. — *insepultisque*, Td. *insepultusque*, R. *insepultis*, aβγ. — *obsimus*, R^1. — *legimus*, R^2. — *exprobato*, R^1. — *tamen*, R^1. — *ipso*, R^1. — *subducit*, R^2. — *dixerim*, σ.

§ 160. *consensu*, R. — *globumque*, Rad. *globum quem*, θr. — *excellitate*, R^1. — *capita*, a^2. *cuncta*, Ra^{1}dσ (Robert.) *cunctarum*, K. — *ambitu*, a. *habitu*, Robert. *ambitus*, Rd. — *efficit*, R^1. — *naturae*, Ra. *natura*, Td (Robert.) — *ratio*, omitt. RTad (Robert.) — *hisdem*, R (unde *iisdem* scripsi.) *eisdem*, adβγ. — *attulimus*, § 5. — *illud cavo in se convexitatis*, Robert. — *cardine*, Robert. — *ac*, ad. *ad*, R. *atque*, βγ. Vid. ad 32, 24. — *intumescenti*, ad. *intumescente*, R. *incontumescenti*, Robert. *et intumescenti*, r. — *ex utraque parte*, r. — *protenditur*, R^2. *portenditur*, R^{1}ad^1. *portenditur parte*, d^2. *extenditur*, r. — *at*, R. *a*, ad. — *volobilitate*, R^1.

LXV. 65. Ingens hic pugna litterarum contraque volgi: 161
circumfundi terrae undique homines conversisque inter se
pedibus stare et cunctis similem esse caeli verticem; simili
modo ex quacumque parte mediam calcari, illo quaerente,
cur non decidant contra siti, tamquam non ratio praesto sit,
ut nos non decidere mirentur illi. Intervenit sententia quam-
vis indocili probabilis turbae, inaequali globo, ut si sit figura
pineae nucis, nihilominus terram undique incoli. Sed quid
hoc refert alio miraculo exoriente, pendere ipsam ac non
cadere nobiscum, ceu spiritus vis mundo praesertim inclusi
dubia sit, aut possit cadere, natura repugnante et quo cadat
negante! Nam sicut ignium sedes non est nisi in ignibus, 162
aquarum nisi in aquis, spiritus nisi in spiritu, sic terrae, ar-
centibus cunctis, nisi in se locus non est. Globum tamen effici
mirum est in tanta planitie maris camporumque. Cui sen-
tentiae adest Dicaearchus vir in primis eruditus regum
cura permensus montis, ex quibus altissimum prodidit Pe-
lion MCCL passuum, ratione perpendiculi nullam esse eam
portionem universae rotunditatis colligens. Mihi incerta haec
videtur coniectatio, haud ignoto quosdam Alpium vertices
longo tractu nec breviore quinquaginta milium passuum ad-
surgere. Sed volgo maxuma haec pugna est, si coactam in 163
verticem aquarum quoque figuram credere cogatur. Atqui
non aliud in rerum natura adspectu manifestius. Namque

§ 161. *litterarum*, R. — *vulgi opinionem*, Robert. — *cunctis*, a^{2}d^{2} (Robert.) *cuncti*, Ra^{1}d^{1}. — *caeli*, R^{2}a^{2} (Robert.) Omitt. R^{1}Ta^{1}d^{1}. Pone *verticem* habet d^{2}. — *verticem*, om. T. — *simili*, RTad (Robert.) *ac simili*, $\beta\gamma$. — *media*, RTad (Robert.) — *siti tam*, om. R^{1}. — *non*, RTad (Robert.) *non et*, β. — *miremur*, σ. — *renitentia*, R^{1}. — *tanquam*, Robert. — *indocibili*, Robert. — *terra*, R^{1}. — *incoli*, ad. *inquoli*, R^{1}. *coli*, R^{2}. — *ipsam*, R^{2}a. *ipsas*, d^{1}. *ipsos*, R$^{1}\sigma$. *ipso*, d^{2}. — *ceu*, R^{2}ad (in rasura.) *ceo*, R^{1}. *cui*, T. — *mundi*, σ. — *dubia sit*, Ra. *dubium sit*, θd (in rasura.) — *an*, d (in rasura.) — *cadant*, R. — *non dante*, K.

§ 162. *sicut*, R^{2}ad (Rob.) *quid*, R^{1}. — *nisi ignibus*, R^{1}. — *nisi in spiritu*, a^{2}d (Rob.) *nisi sit in spiritu*, R^{2}. Omitt. R^{1}a^{1}. — *sic*, Rad. *ita*, Rob. $\beta\gamma$. — *camporumque*, Rad (Rob.) *camporum*, σ, codd. Rezzon. — *Dicaeartus*, R^{1}. *Dicaearchus* — *perpendiculi* exscripsit Dicuil de mensura orbis IX. 4, 1. — *et*, R^{1}. — *Pelium*, Rad. — *CCL*, Carbonar. — *passum*, R^{1}. *passus*, R^{2}. — *rationem*, R. — *eam altitudinem proportione universitatis*, K. — *universe*, σ. — *rotunditas*, R^{1}. — *coniectatio*, Ra. *coniectura*, d. *coniecturatio*, Carbonar. — *aut*, R. — *ignoto*, R^{1}. *ignoro*, adσ. *ignaros*, R^{2}. *ignaro*, $\beta\gamma$. Vid. Heusing. ad Vechner. hellenol. p. 420. Cort. ad Sall. Cat. 10, 5. — *milium*, R^{1}d. *milia*, R^{2}. *milibus*, a$\beta\gamma$. *II M* i. e. duobus milibus, Broter. Huc quoque respicit Dicuil l. l.

§ 163. *vulgo*, Sabell. — *maxima*, Barbar. R^{2}ad. *maxime*, Sabell. R^{1}r (Ro-

et dependentes ubique guttae parvis globantur orbibus et
pulveri inlatae frondiumque lanugini inpositae apsoluta ro-
tunditate cernuntur, et in poculis repletis media maxume
tument, quae propter suptilitatem umoris mollitiamque in se
residentem ratione facilius quam visu deprehenduntur. Idque
etiam magis mirum, in poculis repletis addito umore minumo
circumfluere quod supersit, contra evenire ponderibus addi-
tis ad vicenos saepe denarios, scilicet quia intus recepta
liquorem in verticem attollant, at cumulo eminenti infusa
dilabantur. Eadem est causa, propter quam e navibus terra 164
non cernatur e navium malis conspicua, ac procul recedente
navigio, si quid quod fulgeat religetur in mali cacumine,
paulatim descendere videatur et postremo occultetur. Deni-
que oceanus, quem fatemur ultimum, quanam alia figura
cohaereret atque non decideret nullo ultra margine inclu-
dente? Id ipsum ad miraculum redit, quonam modo, etiamsi
globetur, extremum non decidat mare. Contra quod, ut sint
plana maria, et qua videntur figura non posse id accidere,
magno suo gaudio magnaque gloria inventores Graeci sup-
tilitate geometrica docent. Namque cum e sublimi in infe- 165
riora aquae ferantur et sit haec natura earum confessa nec
quisquam dubitet in litore ullo accessisse eas, quo longissime
devexitas passa sit, procul dubio adparere, quo quid humi-
lius sit, propius a centro esse terrae omnisque linias quae

bert.) — *coactam*, R (in rasura.) — *non*, om. Robert. — *aliud*, om. T. — *nature*, R. *naturae*, Robert. — *manifestius aspectu*, d. — *Namque*, R^2a^2. *Nam*, R^1a^1d. — *inlate*, R. — *absolute*, R^1. — *maxima et ument*, R. — *molitiaque*, σ. *molestiamque*, R^2. — *residentem*, ad. *residente*, RST. — *facilior*, R^1. — *repletis*, om. T. — *humorem immo*, R. — *donarios*, R^2. — *recepta*, R^2. *recept*, R^1. *receptum*, ad (in rasura.) Huic voci addit R^2 *saepe* male repetitum ex superiore. — *adtollunt*, R. — *at*, ad. *ad*, R. *ac*, T. — *eminenti*, R^2. *eminente*, R^1adβγ. — *infusa*, R^2ad^2. *infura*, R^1. *infra*, TKd^1. — *delabantur*, RTad.

§ 164. *est*, om. R^1. — *vanium*, R^1. — *conspiciatur*, R^2. — *recedente*, d. *procedente*, R^2a. *protendente*, R^1. — *refulgeat*, T. — *in mali ca*, om. R^1. — *distendere*, R^1. — *et postremo*, om. T. — *occultetur*, R^2a^2d. *excultetur*, R^1. *exulcetur*, a^1. Om. T. — *fatemus*, R^1. — *quanam*, Sabell. R (in corr.) ad. *qua non*, σ. — *coheret*, R^1. — *diceret*, a^1. — *ultra*, R^2a^2. *intra*, R^1a^1d. — *Id ipsum*, RTd. *Ipsum id*, a^2βγ. *Ipsum*, a^1. *In id ipsum*, θ. — *ad miraculum redit*, R^1ad. *nullum ad miraculum redit*, R^2. Om. T. — *plena*, om. a^1.

§ 165. *e*, R^2ad. *est*, R^1. — *inferiora*, R (*a* ex corr.) — *sit hic naturae earum consensus*, r. — *illo*, d (*i* in rasura.) *in litus ullum accessisse eas nisi quo longissima*, K. — *e quo*, R^1. — *longissimo*, a. — *apparebit*, R^2. — *a*, RTad. Omitt. Barbar. βγ.

emittantur ex eo ad proxumas aquas breviores fieri quam quae ad extremum mare a primis aquis; ergo totas omnique ex parte aquas vergere in centrum ideoque non decidere, quoniam in interiora nitantur.

66. Quod ita formasse artifex natura credi debet ut, cum 1
terra arida et sicca constare per se ac sine umore non posset nec rursus stare aqua nisi sustinente terra, mutuo inplexu iungerentur, hac sinus pandente, illa vero permeante totam, intra, extra, supra, venis ut vinculis discurrentibus, atque etiam in summis iugis erumpente, quo spiritu acta et terrae pondere expressa siphonum modo emicat tantumque a periculo decidendi abest ut in summa quaeque et altissima exsiliat. Qua ratione manifestum est, quare tot fluminum cotidiano accessu maria non crescant. LXVI. Est igitur in toto suo globo tellus medio ambitu praecincta circumfluo mari, nec argumentis hoc vestigandum sed iam experimentis cognitum.

LXVII. 67. A Gadibus columnisque Herculis, Hispaniae 6
et Galliarum circuitu, totus hodie navigatur occidens. Septentrionalis vero oceanus maiore ex parte navigatus est auspiciis divi Augusti, Germaniam classe circumvecta ad Cimbrorum promontorium et inde inmenso mari prospecto aut fama cognito Scythicam ad plagam et umore nimio rigentia. Propter quod minume verisimile est illic maria deficere, ubi

emittantur, Rd. *emitantur*, a². *mitantur*, a¹. *emittuntur*, βγ. — *a*, om. R². — *in*, om. R¹.

§ 166. *natura*, Rad. *naturae*, Tθ. — *aqua*, a. *aque*, Td. *aquis*, R. — *sustinente*, R (*e* ex corr.) — *terram*, R. — *implexu*, R. *complexu*, TKd. *inflexu*, a. — *iungerentur*, R²a. *fungerentur*, R¹TKd. — *hac*, a. *ac*, Rd. — *sinos*, R². — *totam*, om. d¹. — *infra*, T. — *extre*, R¹. — *emicat*, om. a¹. — *decidenti*, R. — *tu*, R¹. — *que*, R¹. — *et altissima*, om. d¹. — *desiliat*, a¹. — *cotidiano*, R. — *mari*, R¹. — *praecincta*, ad. *procincta*, R². *procinata*, R¹. — *ne*, R¹. — *vestigandum*, Rd² (cod. antiquissimus Leid. ap. Oudend. ad Appul. Metam. p. 382., qui probat.) *investigandum*, ad¹βγ. — *sperimentis*, R¹. — *conitum*, R¹.

§ 167. *columnis quae*, R. — *circuitus*, d. — *Germaniam*, d (*am* in rasura.) — *circumacta*, Robert. — *cognitos*, R. — *Scythicam ad*, Rθad (Robert.) *ad Scythicam*, βγ. — *quam*, R. — *minimo*, R. — *umoris vis*, R. *humoris vis*, θad. *vis humoris*, β. — *supere*, R. — *Indeo*, R¹. — *indere*, R¹. — *pars*, R²ad. *perta*, R¹. — *aut*, Rad. At v. 6, 58. — *Seleutia*, R. — *et*, Rad. *atque*, βγ.

§ 168. *Et circa Caspium*, RTad. *Circa Caspium quoque*, βγ. — *multa*, R²ad¹. *mare*, R¹. *multo labore*, d²r. — *littor*, R¹. *littore*, R². — *prolata*, R¹. *plorata*, R². — *pareo*, R¹. — *eremigatus*, a². *remigatus*, RTa¹d. — *sit*, σ. — *relinquant*, R. — *ingens*, ad. *ingeniis*, R¹. *id*, R². — *in paludis*, R². — *Macoticae*, a. *Maeotie*, d¹. *Maeotide*, d². *Maeotidae*, R. — *discerti*, R¹. —

umoris vis superet. Iuxta vero ab ortu ex Indico mari sub
eodem sidere pars tota vergens in Caspium mare pernavi-
gata est Macedonum armis, Seleuco atque Antiocho regnan-
tibus qui et Seleucida et Antiochida ab ipsis appellari
voluere. Et circa Caspium multa oceani litora explorata, 168
parvoque brevius quam totus hinc aut illinc septentrio ere-
migatus. Ut tamen coniecturae locum sic quoque non relin-
quat, ingens argumentum paludis Maeoticae, sive ea illius
oceani sinus est, ut multos adverto credidisse, sive angusto
discreti situ restagnatio. Alio latere Gadium ab eodem oc-
cidente magna pars meridiani sinus ambitu Mauretaniae na-
vigatur hodie. Maiorem quidem eius partem et orientis vi-
ctoriae magni Alexandri lustravere usque in Arabicum sinum,
in quo res gerente C. Caesare Augusti filio signa navium
ex Hispaniensibus naufragiis feruntur agnita. Et Hanno Car- 169
thaginis potentia florente circumvectus a Gadibus ad finem
Arabiae navigationem eam prodidit scripto, sicut ad extera
Europae noscenda missus eodem tempore Himilco. Praeterea
Nepos Cornelius auctor est Eudoxum quendam sua aetate,
cum Lathyrum regem fugeret, Arabico sinu egressum Gadis
usque pervectum, multoque ante eum Caelius Antipater vi-
disse se, qui navigasset ex Hispania in Aethiopiam conmerci
gratia. Idem Nepos de septentrionali circuitu tradit Quinto 170
Metello Celeri L. Afrani in consulatu conlegae sed tum

situ, Ra. *situs*, Td. Om. S. — *restagnatio*, a. *sê agnatio*, R. *est agnatio*, d. *stagnatio*, T. — *situs*, R^1. — *ambitu*, a. *ambitus*, RTd. — *odie*, R. — *lustravere* cum de victoriis terram aliquam aperientibus et notiorem reddentibus vix dici possit, ut cuius verbi vis propria sit adeundi, percurrendi, transeundi, Plinium *in lustravisse* existimo scripsisse, quae praepositio facillime ultima littera proximi nominis absorberi potuit. Ceterum totum hunc locum exscripsit Martian. Cap. 6, 621. — *agente*, Td. — *C.*, R^{2}a. Omitt. R^{1}Td. — *Hispaniensium*, R^2. *Hispanensibus*, a. — *agnite*, R (*e* ex corr.)

§ 169. *circumvectis*, σ. *circumve*, R^1. — *dextera*, d^1. *dextram*, Robert. — *Europa*, R^1. — *noscendam*, Robert. — *Nepos*, fragmm. p. 368. Heus. — *Eudoxum*, R. *Eudoxius*, ad^1. *Eudoxium*, d^2. Exscripsit Plinius h. l. Melam III. 9, 3. — *quendam*, Ra^{2}d^2. *quondam*, a^1. *qu//ndam*, d^1. — *Lathyrum*, ad. *Latyrum*, R. *Lathurum*, γ. — *fugere*, R^1. — *Gades*, a^{2}d. *Cades*, R (*c* et *es* in corr.) *Gadium*, a^1. — *Antipater*, v. Krause, fragmm. histor. Rom. p. 199. — *dicit vidisse*, R^2.

§ 170. *ne post*, R^1. Ceterum v. Nepotis fragmm. p. 367. Heus. — *tradit* praepositioni *de* praemittit d. — *Celii*, d (*ii* in rasura.) Iterum Plin. exscripsit Melam III. 5, 8. — *L.*, Sabell. in curis secundis. *C.*, Sβ. Omitt. RTad. — *Afranii*, Sabell. Tad. *Africani*, RS, quod probat Sabell. in curis secundis, nisi error est typographicus. — *dum*, R.

Galliae proconsuli Indos a rege Suevorum dono datos, qui ex India conmerci causa navigantes tempestatibus essent in Germaniam abrepti. Sic maria circumfusa undique dividuo globo partem orbis auferunt nobis, nec inde huc nec hinc illo pervio tractu. Quae contemplatio apta detegendae mortalium vanitati poscere videtur ut totum hoc quidquid est, in quo singulis nihil satis est, ceu subiectum oculis quantum sit ostendam.

LXVIII. 68. Iam primum in dimidio conputari videtur, 171
tamquam nulla portio ipsi decidatur oceano, qui toto cir-
cumdatus medio et omnis ceteras fundens recipiensque aquas
et quidquid exit in nubis, ac sidera ipsa tot ac tantae ma-
gnitudinis pascens, quo tandem amplitudinis spatio credetur
habitare? Inproba et infinita debet esse tam vastae molis
possessio. Adde quod ex relicto plus abstulit caelum; nam 172
cum sint eius quinque partes quas vocant zonas, infesto ri-
gore et aeterno gelu premitur omne quidquid est subiectum
duabus extremis utrimque circa vertices, hunc qui trionum
septem vocatur eumque qui adversus illi austrinus appellatur.
Perpetua caligo utrobique et alieno molliorum siderum ad-
spectu maligna ac pruina tantum albicans lux. Media vero
terrarum, qua solis orbita est, exusta flammis et cremata
conminus vapore torrentur. Circa duae tantum inter exustam

lege, R^1. — *Sueborum*, R. *Baetorum*, Voss. ad Melam l. l. — *Germania*, d. — *circumstuta*, R^1. — *ortis*, R^1. — *neque inde*, d. — *hoc*, R. — *nec hinc*, R. *neque hinc*, a^{2}d. *neque*, a^1 (Robert.) — *ille*, R. — *perviu*, R. *parvio*, σ. — *tracto*, R^1. — *apte*, R^2. — *detegente*, Rσ. — *vanitate*, R. — *ut*, Rad. *in*, Robert. — *quicquid*, R. — *ceu*, R^{2}ad. *caelis*, R^1.

§ 171. *in dimidio computari*, Rad^1. *inde mihi disputari*, Sd^2. *inde mihi disputandum*, r. — *tanquam nulla portio*, Rad. *cum nulla portio*, Sr. *quaenam illius portio*, Pint. — *decidatur*, R. *decidat*, Tad (Robert.) *decedat*, Pint. r. — *toto*, uti Propert. III. 11, 57. — *circumdatur*, R. — *omnis*, R. — *et*, omitt. R^1 (Robert.) — *quicquid*, R. — *hac*, R. *aut*, adσ (Robert.) — *tot ac tantae*, a. *tota tantae*, d (Robert.) *tota &ante*, R. *tot et tantae*, βγ. — *pascens* — *amplitudinis*, d. Omitt. Ra (Robert.) — *crederetur*, R. — *et*, om. R.

§ 172. *Adde*, a^2 (Robert.) *Age*, RTa^{1}d. — *relicto spatio*, Robert. — *infecto*, R^1. — *aeterne*, R^{1}a^1. — *premitur gelu*, a. — *superiectum*, R. — *verticem*, R^1. — *hunc*, om. T. — *trionum septem*, RTdσ. *septemtrio*, aβγ. — *atque utrobique*, R^2. — *adspectum aligna*, R. — *Lux media vero*, a^2. *Lux vero media*, RTθa^{1}d. — *qua*, R^2. *que*, R^{1}Tdσ. *quae*, a. — *exuta*, R^1. — *comminus*, ad. — *torrentur*, R. *torretur*, adβγ. — *Circa quam*, Robert. — *duae*, om. d^1. *duo*, Robert. — *exutam*, R^1. — *plagaeque temperantur*, R^2. — *sideris*, R^2. *siderum*, R^{1}Tθadrσγ. — *terrae tres*, a. *terrae stres*, R. *trerrestres*, d.

§ 173. *aut*, R. — *dicimus*, R^2. *diximus*, r (Robert.) — *sinos*, R^1. — *ut centum*, R^{2}ad. *vicenum*, R^1. — *passuum tantum Arabicus*, K. — *ad*, R^1. —

et rigentis temperantur eaeque ipsae inter se non perviae
propter incendium sideris. Ita terrae tris partis abstulit cae-
lum, oceani rapina in incerto est. Sed et relicta nobis una 173
portio haud scio an etiam in maiore damno sit, idem siqui-
dem oceanus infusus in multos, ut dicemus, sinus adeo vicino
adcessu interna maria adlatrat ut centum quindecim milibus
passuum Arabicus sinus distet ab Aegyptio mari, Caspius
vero CCCLXXV milibus a Pontico. Idem interfusus intrat per
tot maria quibus Africam, Europam, Asiam dispescit, quan-
tum terrarum occupat? Conputetur etiam nunc mensura tot
fluminum, tantarum paludium, addantur et lacus, stagna.
Iam elata in caelum et ardua adspectu quoque iuga, iam 174
silvae vallesque praeruptae et solitudines et mille causis de-
serta detrahantur. Hae tot portiones terrae, immo vero, ut
plures tradidere, mundi punctus, (neque enim aliud est terra
in universo,) haec est materia gloriae nostrae, haec sedes, hic
honores gerimus, hic exercemus inperia, hic opes cupimus,
hic tumultuamur humanum genus, hic instauramus bella etiam
civilia mutuisque caedibus laxiorem facimus terram; et ut 175
publicos gentium furores transeam, haec in qua conterminos
pellimus furtoque vicini caespitem nostro solo adfodimus, ut
qui latissime rura metatus fuerit ultraque famam exegerit
adcolas quota terrarum parte gaudeat, vel cum ad men-

egiptios, R. — *CCCLXV*, T. — *millibus*, om. R. — *tot*, a (Robert.) *tota*, RTd. — *intrat* ex dittographia proximae vocis ortum videtur, cum illo verbo deleto, quo concinnitas enunciationis prorsus evertitur, tota periodus multo concisior simul et elegantior reddatur. Vid. § 171. — *Asiam*, Td (Robert.) *Asiamque*, Ra (codd. Gelen.) βγ. — *dispescit*, R^2ad (codd. Gelen.) *dum dispertit*, r. *dispesci*, R^1. — *multum*, K. — *occupat*, a. *occupet*, Rdβ. *occupetur*, Robert. — *Computetur*, Ra^2d. *Occupetur*, a^1. Om. Robert. — *fluminum et*, σ. — *paludium*, Ra. *paludum*, d (Robert.) βγ. — *lacu*, R^1. — *stagna*, Radσ (Robert.) *et stagna*, βγ.

§ 174. *tam*, R^2. — *et*, R. *ac*, adσ (Robert.) — *causis*, Rad^2 (Robert.) *casis*, d^1. *caucasis*, T. — *Hae*, R^2a (Robert.) *Haec*, R^1d. *Hae* — *portiones* om. r. — *tot*, om. R^1. — *punctus*, d (in rasura), Robert. *puncto*, RTa. Vulgata vix ferenda; immo scribendum videtur *puncta*, coll. Senec. natur. quaest. prooem. p. 628. Gron. — *aliud est*, Rad (Robert.) *est aliud*, βγ. — *se*, R^1. — *gerimus*, R^2a^2d. *regimus*, R^1a^1. *quaerimus* K. — *tumultuamur*, R^2θad. *tumultuarum*, R^1. *tumultuatur*, Robert. β. — *instauramur*, R^1. — *et*, a^1. Om. Robert. — *utuisque*, R^1.

§ 175. *contemni nos*, p. — *furoque*, R^1. — *caeni*, R^1. — *adfodimus*, Rad. *ordimur*, pr (duo codd. Leidd., Fox., Venet. D. Antonii) Robert., quod defendit Gronov. obss. 1, 4. — *et ut quis*, K. — *metatus*, R^2ad. *mechatus*, p. *mereatus*, σ. *metus*, R^1. — *famam*, RTθadσp (codd. Gronov., Robert.) *fines*, βγ.

suram avaritiae suae propagaverit, quam tandem portionem eius defunctus optineat!

LXIX. 69. Mediam esse mundi totius haut dubiis con- 176
stat argumentis sed clarissime aequinocti paribus horis; nam nisi in medio esset, aequales dies noctesque haberi non possent. Deprehenderunt et dioptrae, quae vel maxume id confirmant, cum aequinoctiali tempore ex eadem linia ortus occasusque cernatur, solstitiali exortus per suam liniam, brumali occasus. Quae accidere nullo modo possent, nisi in centro sita esset.

LXX. 70. Tres autem circuli supra dictis zonis inplexi 17–
inaequalitates temporum distingunt, solstitialis a parte signiferi excelsissima nobis ad septentrionalem plagam versus contraque ad alium polum brumalis, item medio ambitu signiferi orbis incedens aequinoctialis.

71. Reliquorum quae miramur causa in ipsius terrae figura est, quam globo similem et cum ea aquas iisdem intellegitur argumentis. Sic enim fit haut dubie ut nobis septentrionalis plagae sidera numquam occidant, contra meridianae numquam oriantur, rursusque haec illis non cernantur attollente se contra medios visus terrarum globo. Septentriones non 1
cernit Trogodytice et confinis Aegyptus, nec canopum Italia et quem vocant Berenices crinem, item quem sub divo Au-

§ 176. *esse*, Rad (Robert.) *esse terram*, θr. — *dubie*, R¹a¹. — *constat terram arg.*, Robert. — *clarissime*, a. *clarissimo*, RTdr (Robert.) — *aequinocti*, R¹. — *esset*, omitt. R¹a¹. — *que*, om. R¹. — *haberet*, R¹. *habere*, Robert. — *possent*, R. *posse*, ad (Robert.) βγ. — *Deprehenderunt*, R². *Deprehendere*, TR¹a¹. *Deprehenderent*, a². *Deprehenderē*, d. *Deprehenderetur*, σ (Robert.) — *id*, a². *ut*, d. Omitt. Ra¹. — *cum*, R²a². *et*, R¹a¹. *cum et*, Td. — *cernatur* — *Quae* omitt. R¹a¹. — *solstitiali exortus*, d. *solstitiali exortu*, Ta². *solstitiali occasu*, R². *solstitialis exortus*, βγ. — *brumali occasus*, a²d. *brumalis occasusque*, R²σ. *brumalis occasus*, T. *brumalisque occasu*, βγ. — *esset*, a². Omitt. TRa¹d.

§ 177. *autem*, Rd. *hi*, a (in rasura.) — *distingunt*, R. — *signiteri*, R¹. — *excellissima*, R¹. — *polum*, om. a¹. — *signiferi*, a (Robert.) *signifer*, dσ. *signifero*, R². Hanc vocem cum duabus sequentibus om. R¹. — *bis*, Robert. — *incidens*, a¹. *descendens*, R². — *aquas*, ad (Robert.) *aquam*, rσ. *aqua*, R (una littera pone ipsam vocem erasa.) *et cinctam aquis*, Walch. ad Tacit. Agric. p. 205. — *meridiane*, R². *meridiano*, R¹. — *se*, R (in corr.) — *vi*, R¹.

§ 178. *Septemtrionales*, a. Sequentia exscripsit Martian. Cap. 6, 593. — *cernunt*, σ. — *Trogodytice*, Tad. *Trogodityce*, R². *Trocodityce*, R¹. *Troglodytice*, βγ. Illam vero scripturam disertissimo optimorum Plinii, Solini, Melae, Isidori codicum testimonio adstruunt Letronn. in recherches sur Dicuil p. 77. (laudans Ciacconium ad Mel. I. 8, 43. et Tzschuck. ad eund. I. 4, 4.) et Ian. ad Plin. p. 487. et in diar. antiq. 1837. nr. 85. p. 693. — *Aegiptos*, R¹. —

gusto cognominavere Caesaris thronon, insignis ibi stellas.
Adeoque manifesto adsurgens fastigium curvatur ut cano-
pus quartam fere partem signi unius supra terram eminere
Alexandriae intuentibus videatur, eadem a Rhodo terram
quodammodo ipsam stringere, in Ponto omnino non cerna-
tur, ubi maxume sublimis septentrio. Idem a Rhodo abscon-
ditur magisque Alexandriae; in Arabia novembri mense
prima vigilia occultus secunda se ostendit, in Meroe solsti-
tio vesperi paulisper adparet paucisque ante exortum arcturi
diebus pariter cum die cernitur. Navigantium haec maxume 179
cursus deprehendunt, in alia adverso in alia prono mari
subitoque conspicuis atque ut e freto emergentibus quae in
anfractu pilae latuere sideribus. Neque enim, ut dixere ali-
qui, mundus hoc polo excelsiore se attollit, aut undique
cernerentur haec sidera; verum haec eadem quibusque pro-
xumis sublimiora creduntur eademque demersa longinquis,
utque nunc sublimis in deiectu positis videtur hic vertex,
sic in illam terrae devexitatem transgressis illa se attollunt,
residentibus quae hic excelsa fuerant, quod nisi in figura
pilae accidere non posset.

72. Ideo defectus solis ac lunae vespertinos orientis inco- 180
lae non sentiunt, nec matutinos ad occasum habitantes, me-
ridianos vero saepius. Nobili apud Arbelam magni Alexan-

Italiae, R. — *Berenicis*, libri ap. Salmas. exerc. p. 534. a. A., qui *Veneris* legit. *Beronices*, σ. — *crinem*, a^{2}d. *crines*, Ra^{1} (libri Salmas.) — *quae*, σ. — *to non*, R^{1}. — *insignis*, θa. *insignes*, Rd. — *sibi*, a. — *stella*, θa. — *Abeoque*, R. *Stella canopus adeo manifesto surgens fastigio cernitur ut quartam*, r. — *fastigio*, d (*ó* in rasura.) *fastidio*, σ. — *incurvatur*, d^{2}. — *unius cuiusque*, R. — *supra terram*, om. R^{1}. — *stringere*, om. T. — *maxima*, R^{1}. — *occultos*, R^{1}. — *secundus*, R^{1}. — *hostendit*, R. — *Mere*, R^{1}. — *solistitio*, R. — *paulisper*, ad. In R rasura.

§ 179. *alio*, R^{1}. — *adverso*, R (*o* ex corr.) — *conspicui*, R. — *emergentibus*, R^{2}a^{2}d. *mergentibus*, R^{1}a^{1}. — *hoc*, Rad. *hic*, r (Rob.) — *excelsior*, R (una littera pone *r* erasa.) — *aut*, Ra (codd. Gelen.) *ut*, Barbar. θd (rasura ante *u*) r (Robert.) — *ubique non*, Robert. — *haec*, Ra (Robert.) Omitt. Td. — *quibusque*, d. *quibus*, R^{1}a. *que*, R^{2}. *proximis quibusque*, Pint. — *dimersa*, a. *dimensa*, Robert. — *in*, om. R^{1}. — *deiectum*, r. *defectu*, R (*f* in corr.) — *omnis positis*, R. — *in illam*, Rad. *in illa*, Robert. *illam*, γ. — *devexitate*, Robert. — *transvectis*, R^{2}. — *adtolluntur*, R^{2}. — *posse et*, R.

§ 180. *Ideo*, Ra (Robert.) *Et ideo*, d. *Ideoque*, βγ. — *hac*, R. — *sepius*, R (ex corr.) — *Nobis*, R (*s* in corr.) — *Arbelam*, Sabell. R^{2}. *Arabiam*, R^{1}Tadσ (Robert. et Martian. Cap. 6, 594.) γ. *Arbela*, β. Vid. 6, 41. Ceterum cum Plinium *Arbelam* neque *Arbela* scripsisse iam sciamus, fons erroris per plerosque omnes codd. vulgati statim aperitur; quoties enim scriptores Latini nomina urbium pluralia Graeca secundae declinationis generis neutrius secundum

dri victoria luna defecisse noctis secunda hora est prodita, eademque in Sicilia exoriens. Solis defectum Vipstano et Fonteio coss. qui fuere ante paucos annos factum pridie kalendas Maias Campania hora diei inter septumam et octavam sensit, Corbulo dux in Armenia inter horam diei decumam et undecimam prodidit visum, circuitu globi alia aliis detegente et occultante. Quod si plana esset terra, simul omnia adparerent cunctis noctesque non fierent inaequales; nam aeque aliis quam in medio sitis paria duodecim horarum intervalla cernerentur, quae nunc non in omni parte simili modo congruunt.

LXXI. 73. Ideo nec nox diesque quamvis eadem toto 18
orbe simul est, oppositu globi noctem aut ambitu diem adferente. Multis hoc cognitum experimentis, in Africa Hispaniaque turrium Hannibalis, in Asia vero propter piraticos terrores simili specularum praesidio excitato, in quis praenuntios ignis sexta hora diei accensos saepe conpertum est tertia noctis a tergo ultimis visos. Eiusdem Alexandri cursor Philonides ex Sicyone Elim mille et ducenta stadia novem diei confecit horis indeque quamvis declivi itinere tertia noctis hora remensus est saepius; causa, quod eunti cum sole

primam quoque declinationem usurpaverint, docent viri docti, quorum nomina adscripsi ad Ciris vs. 104. — *est prodita*, ad (Robert.) *prodita est*, R^{2}βγ. *prodita*, R^{1}. — *Vipstano*, Ursin. famil. Rom. p. 28. *Vipiano*, R^{1}ad. *Vipianio*, R^{2}. *Vipisano*, liber optimus Salmas. exerc. p. 33. a. F. *Vipsano*, Carbonar. et plerique Vatic. β. Vid. intpp. ad Tacit. annal. 14, 1. — *fuerunt*, d. — *paucos annos*, Rad^{2}. *paucos*, T. *pauco*, d^{1}. — *factum*, om. T. — *pridie*, R^{2}adσ. *pr*, R^{1}. *II*, T. — *Maias*, Ra. *Maii*, Td. — *Campania*, ad. In R nomen per correcturas obscuratum. — *diei*, Ra. In d rasura. — *octabam*, R^{1}. — *Armeniam*, R. — *oram*, R. — *die*, R. — *visum*, R^{2}d. *visu*, R^{1}a^{2}. *viso*, a^{1}. — *aliis*, Rad. *et aliis*, βγ. — *noctque*, R^{1}. — *nam aeque*, Hard. R. *neque*, aσβ. *nam*, Td^{1}. *nam non*, d^{2}. — *aliis*, RTadrσ. *alias*, β. — *peria*, R^{1}. — *cerneremur*, R^{1}. — *non*, RTdr. Omitt. aβ. — *in omni*, R^{2}Ta^{2}d (in rasura.) *nomini*, R^{1}. *nomine*, a^{1}.

§ 181. *Ideo*, Ra. *Ideoque*, T. *Ideque*, d. — *quamvis*, Rd. *quaevis*, aβγ. — *similis*, d^{2}. — *est*, om. d. — *opposito*, R^{1}. — *auferente*, d (*u* in rasura.) — *Hispanieque*, R. — *speculiarum*, R^{1}. — *excito*, a^{1}. — *praenuntios*, Pint. R^{2}K. *praenuntio* (rasura unius litterae), d. *praesidios*, R^{1}. *praesidio*, a^{1}. *praenuntiativos*, a^{2}βγ. *praenuntiaturos*, altera Pint. coniectura. — *ignis*, R^{2}d^{1}. — *accensus*, d (*u* in rasura.) — *adergo*, R^{1}. — *visus*, d. — *curso*, R^{1}. — *filonides*, R^{1}. *pithoides*, R^{2}. — *iicione*, R. — *Elin*, a^{2}. Omitt. Ra^{1}. *ad helin*, d (in rasura) Robert. Vid. 7, 84. — *illa*, R^{1}. — *ducento*, R^{1}. — *ficit*, R^{1}. — *indeque*, a^{2}. *inde*, Ra^{1}. Om. d. — *in declivi*, T. — *reversus*, r (Robert.) — *saepius*, Radσ. Omitt. r (Robert.) — *causae*, a. — *erat*, R^{2}ad. *ate*, R^{1}. — *eundem*, Rad^{1} (codd. Gelen.) *eundemque*, d^{2}r (Robert.) — *praetervertebat*, ad

iter erat, eundem remeans obvium contrario praetervertebat occursu. Qua de causa ad occasum navigantes quamvis brevissimo die vincunt spatia nocturnae navigationis ut solem ipsum comitantes.

LXXII. 74. Vasaque horoscopa non ubique eadem sunt 182
usui, in trecenis stadiis aut ut longissime in quingentis mutantibus semet umbris solis. Itaque umbilici (quem gnomonem appellant) umbra in Aegypto meridiano tempore aequinocti die paulo plus quam dimidiam gnomonis mensuram efficit; in urbe Roma nona pars gnomonis deest umbrae, in oppido Ancona superest quinta trigesima, in parte Italiae quae Venetia appellatur iisdem horis umbra gnomoni par fit.

LXXIII. 75. Simili modo tradunt in Syene oppido quod 183
est supra Alexandriam quinque milibus stadium solstiti die medio nullam umbram iaci puteumque eius experimenti gratia factum totum inluminari, ex quo adparere, tum solem illi loco supra verticem esse, quod et in India supra flumen Hypasim fieri tempore eodem Onesicritus scribit. Constatque in Berenice urbe Trogodytarum, unde stadiis quattuor milibus DCCCXX in eadem gente, Ptolemaide oppido quod in margine rubri maris ad primos elephantorum venatus con-

(Robert., codd. Gelen.) *prae* (parva rasura) *vertebat*, R. — *diei*, R^1a. — *lungunt*, a. — *comitante*, R^1.

§ 182. *Vasaque;* Salmas. exerc. p. 458. b. F. hanc sectionem cum superiore arctissime coniungit, virgula modo interposita. — *oroscopia*, R^1. *horospica*, Sadhγ. *oscopia*, R^2. *horispica*, T. — *eadem*, Sabell. Rad. (codd. Gelen.) *eidem*, Carbonar. aliique codd. ap. Rezz. — *uisui*, R^2. — *trecenis*, Rad. *tricenis*, θ. *trecentis*, βγ. — *semitum maris*, a. — *solis. Itaque*, Pint. a. *Solis itaque*, R (membranae Rezz.) *solis. Solis itaque*, d. — *aequinocti*, R^1. — *effecit*, Td. — *umbre*, R^2. *urbe*, R^1. — *Ancona*, Radhr. *Ancone*, Pint. β. Vid. Vechneri hellenol. p. 28. sq. Tzschuck. not. crit. ad Melam II. 4, 5. — *quinta trigesima*, Radh (Carbonar., Mediolann.) *quinta trecesima*, r. *quinta. Decima*, Hard. *deest quinta decima*, Frenzel. in Seebodii biblioth. crit. 1821. vol. I. p. 97—99. — *partaliae*, R^1. — *hisdem*, R. — *umbrae*, R^2.

§ 183. *stadium*, RTθ. *stadiorum*, adβγ. — *experimento*, R^1. — *factū*, R (*ū* ex corr.) — *in lumina*, R^1. — *tum*, omitt. σ (Robert.) — *locum*, R. — *vorticem*, R. — *supra*, R^1ad. *circa*, R^2. — *Hypasim*, R^1ad. *Hypanim*, R^2. *Hyspasin*, σ. *Hypasin*, βγ. Vid. ad 35, 62. — *Onesicritus*, v. Geier. scriptt. Alex. M. p. 102. — *scribit*, Rθa. *scripsit*, dβγ. — *Beronice*, Robert. — *Trogodytarum*, Rad (Robert.) *Troglodytarum*, βγ. — *unde*, RTa. *et inde*, d (*et i* in rasura), Robert. βγ. Pronomina et adverbia relativa in constructione accusativi cum infinitivo haud raro pro pronominibus vel adverbiis demonstrativis cum copula ponuntur; vid. 2, 32. 5, 110. 7, 36. — *stadis*, R^1. — *tolemaide*, R. — *mari*, R^1. — *primos*, R^2d (Robert.) *prim*, R^1. *primum*, a (vet. cod. Salmas. exerc. p. 301. a. E.) *primum ad*, Salmas.

ditum est, hoc idem ante solstitium quadragenis quinis diebus totidemque postea fieri et per eos XC dies in meridiem umbras iaci. Rursus in Meroe (insula haec caputque gentis 184
Aethiopum quinque milibus stadium a Syene in amne Nilo habitatur) bis anno apsumi umbras, sole duodevicesimam tauri partem et quartamdecimam leonis optinente. In India gente Oretum mons est Maleus nomine, iuxta quem umbrae aestate in austrum, hieme in septentrionem iaciuntur. Quindecim tantum noctibus ibi adparet septentrio. In eadem India Patalis celeberrimo portu sol dexter oritur, umbrae in meridiem cadunt. Septentrionem, ibi Alexandro morante, 185
adnotatum prima tantum parte noctis adspici. Onesicritus dux eius scripsit, quibus in locis Indiae umbrae non sint, septentrionem non conspici; ea loca appellari ascia nec horas dinumerari ibi.

LXXIV. 76. Et tota Trogodytice umbras bis quadraginta quinque diebus in anno Eratosthenes in contrarium cadere prodidit.

LXXV. 77. Sic fit ut vario lucis incremento in Meroe 186
longissimus dies XII horas aequinoctialis et octo partis unius

quadrigenis, σ. — *postea*, Rad. *post*, r. — *per*, Barbar. Rad. *post*, T. — *in*, om. T. — *iaci*, om. R[1].

§ 184. *Rursus* — *haec* om. d[1]. — *Mero*, R[1]. — *haec caputque*, Ta. *haec capudque*, R. *haec est capud*, d[2]. *apudque*, d[1]. *haec quae est et caput*, θ. *quae est caput*, Robert. β. Nonnulla mutat Salmas. l. l. b. C. — *quinque*, RTadσ (Robert.) *et quinque*, β. — *stadium*, θad. *stadiorum*, R (Robert.) βγ. — *asumi*, R[1]. — *parte*, R. — *obtinente*, d (Robert.) *hunc obtinente*, Ra. — *India*, R (codd. Barbar.) *Indiae*, ad (Robert.) βγ. Vid. ad 32, 17. — *Oretum*, Rad (Robert., codd. Barbari.) *Oreum*, σ. — *mens*, R. — *austrum*, R[2]ad. *orbum*, R[1]. — *ad*, σ (Robert.) — *septemtrione*, R. — *iaciantur*, R[1]. — *appareret*, R[1]. — *Patalis*, RTθadσ. *Patales*, β.

§ 185. *parte noctis*, Rad. *noctis parte*, βγ. Haec exscripsit Martian. Cap. 6, 593. — *Indice*, σ. — *sunt*, Robert. — *conspici ea*, R[2]. *conspi a*, R[1]. *conspici et ea*, ad (Robert.) βγ. — *scia*, d[1]. — *Et*, Ta[1]d. *Ex*, R. *At in*, a[2] (Robert.) βγ. — *Trogodytice*, Rad. *trogodite*, Robert. *Troglodytice*, βγ. — *umbras*, R[2]ad (*s* in rasura.) *umbra*, R[1]. — *quinque*, Rad (Robert., codd. Barbari.) *II*, σ. — *Eratosthenes*, p. 108. Bernh. — *prodit*, d.

§ 186. *ut*, om. R[1]. — *Meroe*, a. *Meroen*, Rd. Vid. Martian. Cap. 6, 595. — *horas*, Rd[2]. Omitt. Tad[1]. — *XIII*, Robert. — *Brittannia*, R. — *XVII*, ad. *XV*, σ. *Hispania septendecim*, R. — *ibi*, R[1]. — *noctes;* pone h. v. Pint. verba *angusto lucis ambitu subiecto terrae* collocat. — *aud*, σ. — *dubie*, ad[2]σ (Robert.) *dubi//e*, R. *dubia*, STd[1]. — *promittunt*, R. *re promittunt*, Td. *repromittunt*, S (Robert.) βγ. *promunt*, a. *repromunt*, Lips. ad Tacit. Agric. 12. — *cogi*, R. — *solstitialibus*, Robert. — *verticemundi*, R. — *subiecta terrae*, Rad. *subiecta terra*, codd. Barbari, quam scripturam retinendam aut *subiectae terrae*

horae colligat, Alexandriae vero XIV horas, in Italia XV, in Britannia XVII, ubi aestate lucidae noctes haut dubie promittunt id quod cogit ratio credi, solstiti diebus accedente sole propius verticem mundi, angusto lucis ambitu, subiecta terrae continuos dies habere senis mensibus, noctisque e diverso ad brumam remoto. Quod fieri in insula 187
Thule Pytheas Massiliensis scribit sex dierum navigatione in septentrionem a Britannia distante, quidam vero et in Mona quae distat a Camaloduno Britanniae oppido circiter CC milia adfirmant.

LXXVI. 78. Umbrarum hanc rationem et quam vocant gnomonicen invenit Anaximenes Milesius Anaximandri de quo diximus discipulus, primusque horologium quod appellant sciothericon Lacedaemone ostendit.

LXXVII. 79. Ipsum diem alii aliter observavere. Baby- 188
lonii inter duos solis exortus, Athenienses inter duos occasus, Umbri a meridie ad meridiem, volgus omne a luce ad tenebras, sacerdotes Romani et qui diem finiere civilem, item Aegyptii et Hipparchus a media nocte in mediam. Minora autem intervalla esse lucis inter ortus solis iuxta solstitia

scribendum esse censet Barbar. *subiecto terrae*, σ (Robert.) — *haberi*, Robert. — *senis*, R (in corr.) a d. Hanc vocem cum sequenti delet Pint. — *diebus*, S. — *ad*, R^2 a d. *a*, R^1 T. — *bruma*, T.

§ 187. *tyle*, R. *thile*, Robert. Hunc locum respicit Dicuil. de mens. orbis VII. 2, 2. — *piteas*, R^1. *phiteas*, R^2. *phiceas*, Robert. Vid. Fuhr. *Pytheas aus Massilia*, p. 74. — *scribit*, R T d^1 (Robert.) *qui scribit*, a^1. *scripsit*, a^2 β γ. — *septemtrionē*, R (ē ex corr.) — *Brittannia*, R. — *quaedam*, R^1. — *innoma*, σ. — *Camaloduno*, a d (Richel.) *Cmaloduno*, R. *Camaladuno*, S T. *Camoladuno*, r. *Calamaladuno*, Robert. — *CC*, R. *ducentis*, a d β γ. — *milia*, R^2. *millibus*, a d β γ. Om. R^1. — *gnomonicem*, a. *et quem v. gnomonem*, Pint. — *Anaximones*, R^1. — *Anaximandri*, R^2 d. *Anaxima*, R^1 a. Post has litteras iisdem in codd. (R a) sequuntur *acellatusam — altitudi* (4, 67—5, 34.). In codice a altera manus margini adscripsit verba *Anaximenes Milesius — observavere* et praeterea haec: *ea quae sequuntur non leguntur ita ut scripta sunt. sed ea quae subsequi debent requirantur in sequentibus ubi huiusmodi figura est* ⵀ *sicque per ordinem legito usque ad finem eiusdem libri et sic incipe: Babylonii* seq. Ianus autem haec adnotavit: „Illud signum cum sequentibus verbis invenitur post verba libri V. *cubitorum altitudine inveniunt*, post longam rasuram, ubi fortasse verba *dri — observavere* scripta erant." Ceterum Pint. coniicit *invenit Milesius Anaximander de quo diximus primusque*, quod refutat Salmas. exerc. p. 445. b. F. — *diximus* § 31. — *discipulus*, R d. *et Thaletis discipulus* K h γ. Verba *et Thaletis* pone *Anaximandri* collocat d^2. — *primusque*, R. *primus qui*, T d.

§ 188. *occassus*, R. Hausit haec Plin. ex Varrone ap. Gell. 3, 2. — *ad mer.*, R T a d. *in mer.*, β γ. — *finiere*, R T θ a d^1. *diffiniere*, d^2 β γ. — *Minora maiorave*, θ. — *civilem*, R^2 a d. *civitatem*, R^1. *limite*, R ad marg.

quam aequinoctia adparet, quia positio signiferi circa media
sui obliquior est, iuxta solstitium autem rectior.
LXXVIII. 80. Contexenda sunt his caelestibus nexa cau- 189
sis. Namque et Aethiopas vicini sideris vapore torreri adu-
stisque similis gigni, barba et capillo vibrato, non est du-
bium, et adversa plaga mundi candida atque glaciali cute
esse gentis, flavis promissas crinibus; trucis vero et caeli
rigorem has, illas mobilitates habentis ipso crurum argu-
mento; illis in supera sucum revocari natura vaporis, his
in inferas partis depelli umoris deciduo; hic gravis feras,
illic varias effigies animalium provenire et maxume alitum,
in multas figuras gigni volucres. Corporum autem proceri- 190
tatem utrobique, illic ignium nisu, hic umoris alimento.
Medio vero terrae salubri utrimque mixtura fertilis ad omnia
tractus, modicus corporum habitus magna et in colore tem-
perie, ritus molles, sensus liquidus, ingenia fecunda totiusque
naturae capacia; iisdem inperia, quae numquam extimis
gentibus fuerint, sicut ne illae quidem his paruerint avolsae
ac pro unitate naturae urguentis illas solitariae.
LXXIX. 81. Babyloniorum placita et motus terrae hia- 191

aequinocti, R^1. *aequinoctii*, R^2. — *appareret*, T. *appereret*, R^1. — *mediam*, R. — *sui*, R^{2}ad. *sol*, R^1 (*l* ex corr.) — *autem*, RTθad. *vero*, $\beta\gamma$.

§ 189. *et*, R^{2}Tad. Omitt. R$^1\beta\gamma$. — *Aethiopias*, a. — *vaporexorreri*, R. — *candida atque glaciali*, Ra. *candida et glaciali*, Td. *atque glaciali candida*, Robert. $\beta\gamma$. — *flamis*, R^1. — *promissas*, Ra. *promissa*, d. Om. Robert. — *trucis*, R^2. — *et*, R. *ex*, Sa (Robert.) $\beta\gamma$. *ob*, d (in rasura.) — *rigorem*, Rd. *rigore*, Sa (Robert.) $\beta\gamma$. — *et has*, S, quod probat Dalec. — *illas*, RSad. *et illas*, Robert. β. *illas vero*, Dalec. *has et illas*, Rhodigin. lect. ant. 3, 12. — *mobilitates*, Rad (Robert.) *mobilitate*, $\beta\gamma$. Ceterum *mobilitatem* legendum puto, cum numerus huius vocis pluralis vix possit defendi, singularis optime opponatur voci *rigorem*, et littera *s* facile oriri potuerit ex similitudine vocis sequentis. — *habentes*, Rad (Robert.) *hebetes*, Rhodig. γ. — *ipso*, R^2. *ipsoque*, adγ. Idem habuisse videtur R^1. *ipsosque*, β. *ipsorumque*, K. — *crurum*, Rad (codd. Gelen.) *crinium*, K. *criniumque ipsorum*, θ. — *argemento*, R^1. — *supra*, R. — *umoris*, R. *humore*, ad$\beta\gamma$. — *et* ante *maxime* om. Dalec. — *in*, R^{2}Ta^{1}d. *et in*, R^{1}a$^2\beta\gamma$. — *gigni*, a^2. *cigni*, Td. *signi*, R^2. *signo*, R^1. *signe*, a^1. — *volucris*, R^1. *volucri*, R^2. Illud non multum abfuit quin reciperem propter Cicer. Fin. II. 33, 110. ex testimonio Charis. I. 21, 229. Sententia Wagneri in orthogr. Vergil. p. 393. quibus nitatur argumentis nescio.

§ 190. *illi*, R. — *salubri*, RTa^{1}dK. *salubris*, a^2 (Robert.) $\beta\gamma$. — *omnia*, a^2. *omne*, a^1. *omne* (c), R. *omnes*, Tdσ (Robert.) — *tactus*, d^1. — *temperie*, RTd (Rob.) *temperies*, a$^2\beta\gamma$. *temperia*, a^1. — *liquidus*, Barbar. a (Rob.) *liquidos*, Rdσ. Ex hac vero ipsa scriptura sicut ex aliis vestigiis (*salubri* et *temperie*) totam hanc enunciationem paulum immutandam esse suspicor. Nam cum vulgo ($\beta\gamma$) ea legatur oratione recta, quam ego quoque retinere malui, illa scriptura

tusque et cetera omnia siderum vi existumant fieri, sed illorum trium quibus fulmina adsignant; fieri autem, meantium cum sole aut congruentium, et maxume circa quadrata mundi. Praeclara quaedam et inmortalis in eo, si credimus, divinitas perhibetur Anaximandro Milesio physico, quem ferunt Lacedaemoniis praedixisse ut urbem ac tecta custodirent, instare enim motum terrae; et tum urbs tota eorum conruit et Taygeti montis magna pars ad formam puppis eminens abrupta cladem eam insuper ruina pressit. Perhibetur et Pherecydi Pythagorae doctori alia coniectatio sed et illa divina, haustu aquae e puteo praesensisse ac praedixisse terrae motum. Quae si vera sunt, quantum a deo 192
tandem videri possunt tales distare dum vivant? Et haec quidem arbitrio cuiusque existumanda relinquantur; ventos in causa esse non dubium reor. Neque enim umquam intremiscunt terrae nisi sopito mari caeloque adeo tranquillo ut volatus avium non pendeant, suptracto omni spiritu qui vehit, nec umquam nisi post ventos, condito scilicet in venas et cava eius occulta flatu. Neque aliud est in terra tremor quam

liquidos ad opinionem me deduxit Plinium omnia per accusativum c. infin. scripsisse, pendentia etiamnum a verbis *non est dubium* § 189. Atque ita nihil mutandum, nisi ut *modicos* scribatur pro *modicus*, et *fertilis* habendum pro accusativo pluralis neque pro nominativo singularis. — *capacia*, R (*cia* in corr.) — *Isdem*, R. — *extimis gentibus*, Barbar. *extimescentibus*, RTadσ. — *fuerunt*, K. — *paruerit*, R[1]. *paruerant*, K. — *avolsae*, R[1]. — *pro unitate*, R[2]Tθdσ. *pronuntiate*, R[1]Sa. *pronuntiata*, K. *pro immanitate*, Barbar. $\beta\gamma$. *pronitate*, Pint. — *urguentes*, R.

§ 191. *placite*, d (*e* in rasura.) — *et*, R (in rasura) Td. Omitt. a$\beta\gamma$. Vid. ad 33, 33. — *terrae motus*, d. — *et*, a[2]. *ita*, R[2]. *q*, R[1]. *que*, a[1]. *quȩ*, d. — *siderum vi*, R[2]Tθad. *siderum ut*, R[1]. *vi siderum*, $\beta\gamma$. — *extimant*, R[1]. — *aut*, ad. *ad*, R. — *maxima*, a. — *quadrātā*, R. — *Praeclara*, ad. *o. am*, R. — *quaedam*, STa[1]d. *quaedam esse*, Ra[2]$\beta\gamma$. — *in eo*, omitt. Pint. Kr. — *prohibetur*, a. — *Lacedaemonii*, R (una littera erasa.) — *et tum*, r. *et cum*, RTad. *cum et*, $\beta\gamma$. — *tota eorum corruit*, Ra. *ruit tota eorum*, Td. — *pupis*, R. — *arupta*, R[1]. *abruptam*, R[2]. — *cladem*, Ra. *clade*, Td. *clades*, r. — *eam insuper*, RTadr. *insuper eam*, $\beta\gamma$. — *et ruina oppressit*, r. — *Pherecydi*, STθad. *Ferecydi*, R[1]. *Ferecydes*, R[2]. *Pherecydis*, β. — *doctori*, STθad. *doctorī*, R (ultima littera in rasura.) *doctoris*, β. — *coniectasse*, R (ultimae litterae in rasura.) — *e*, om. d. — *ac praedixisse*, Ra. *atque dixisse*, Td. Om. K. — *terrae*, STd. *ibi terrae*, a$\beta\gamma$. In R loco adverbii *ibi* est rasura.

§ 192. *tantum*, R[2]. — *ab eo*, TR[1] (uti videtur.) — *existimanda relinquantur*, Ra[2]. *existimanda linquantur*, d. *existimant aliquantum*, a[1]. — *dubie*, R (*e* in corr.) — *sopito*, R in rasura. — *volatu*, d. — *pendant*, R[1]d. — *omnium*, a (Robert.) — *vento*, R[1]. — *condito*, R[1]STθa. *conditos*, R[2]d[1]β. *calidos*, r (Richel., Robert.) — *cava*, RSTθad (Richel., Robert.) *cavernas*, β. — *occulta*, RSTθad[1]. *occultato*, d[2]r (Richel., Rob.) *occulto*, β. — *flatu*, Rθr. *afflatu*, STd (Richel., Robert.) β. *aflatu*, a.

*

in nube tonitruum, nec hiatus aliud quam cum fulmen erum-
pit, incluso spiritu luctante et ad libertatem exire nitente.

LXXX. 82. Varie itaque quatitur et mira eduntur opera, 193
alibi prostratis moenibus, alibi hiatu profundo haustis, alibi
egestis molibus, alibi emissis amnibus, nonnumquam etiam
ignibus calidisve fontibus, alibi averso fluminum cursu. Prae-
cedit vero comitaturque terribilis sonus, alias murmuri si-
milis, alias mugitibus aut clamori humano armorumve pul-
santium fragori, pro qualitate materiae excipientis formaque
vel cavernarum vel cuniculi per quem meet, exilius grassante
in angusto, eodem rauco in recurvis, resultante in duris,
fremente in umidis, fluctuante in stagnantibus, fervente con-
tra solida. Itaque et sine motu saepe editur sonus, nec sim- 194
plici modo quatitur umquam sed tremit vibratque. Hiatus
vero alias remanet ostendens quae sorbuit, alias occultat ore
conpresso rursusque ita inducto solo ut nulla vestigia exstent,
urbibus plerumque devoratis agrorumque tractu hausto. Ma-
ritima autem maxume quatiuntur nec montuosa tali malo
carent; exploratum mihi est Alpis Appenninumque saepius
tremuisse. Et autumno ac vere terrae crebrius moventur, 195
sicut fulmina. Ideo Galliae et Aegyptus minume quatiuntur,
quoniam hic aestatis causa obstat, illic hiemis. Item noctu
saepius quam interdiu. Maxumi autem motus exsistunt ma-
tutini vespertinique, sed propinqua luce crebri, interdiu autem

thonitrum, R^2. *thonit*, R^1. — *cum*, R^{1}ad. *quod*, R^2. — *fulmen*, R (*en* in rasura.) d^2. *flumen*, a. *fulmine*, d^1. — *rumpit*, d. — *lactante*, R.

§ 193. *mir*, R. — *eduntur*, Raσ (Robert.) *dantur*, Td. — *alibi — moenibus* omitt. R (Robert.) — *haustu*, R. — *aliubi*, R. — *averso*, RSTθadr (Robert.) *adverso*, β. — *murmuri*, R^{2}θr (Rob.) *murmure*, R^1. *murmur*, adβγ. — *similis*, R^{2}θadr (Robert.) *similes*, R^1. *similius*, βγ. — *alias*, θr. Omitt. Rad (Robert.) βγ. — *arborumve*, θ. — *formamque*, R. — *quem*, RSad (Robert.) *que*, T. — *meet*, R^{2}Td. *et*, R^{1}a. *fit*, S (Robert.) *meat*, βγ. — *exitus*, S (Robert.) — *fremente*, θr. *fervente*, RTadσγ. — *in*, Rθdr. *et in*, a. — *in*, RTθadr. *et*, β, qua ex scriptura interpunctio huius loci in eadem editione paululum est immutata. — *fervente*, RTθa^{1}dr (Robert.) *item fervente*, a^{2}σ. *item fremente*, βγ. — *solida*, Rθadr. *solita*, β.

§ 194. *Itaque*, Rθad. *Quandoque*, r. — *umquam*, R^{2}d. Omitt. R^{1}ar (Robert.) γ. — *remanent*, R^1. — *occultat ore*, Ra. *occultior est*, Td^2. *occultior e*, d^1. — *inductus olo*, R^1. — *devorat*, R^1. — *austo*, R^2. *sto*, R^1. — *montuosa*, RTθad. *montosa*, β. — *modo*, R^2. — *mihi est*, Rad (Robert.) *est mihi*, βγ. — *Apenninas*, Robert. *Apennias*, r.

§ 195. *vero*, R^1. — *sicut*, RTd (Robert.) *sicut fiunt*, aβγ. — *flumina*, R^{1}a^1. — *autem futuri signa motus existunt hi matutini*, σ. — *interdiu — merid.* primus ad praecedentia traxit Pint. — *meridies*, RTad. — *solis*, delet Pint. — *imbrem*, Ra (Robert.) *imbres*, Td.

§ 196. *sive*, d. — *ictu*, RATθad. *icti*, βγ. — *navibus*, R (in corr.) —

circa meridiem. Fiunt et solis lunaeque defectu, quoniam tempestates tunc sopiuntur, praecipue vero cum sequitur imbrem aestus imbresve aestum.

LXXXI. 83. Navigantes quoque sentiunt non dubia con- 196
iectura, sine flatu intumescente fluctu subito aut quatiente ictu. Intremunt vero et in navibus posita aeque quam in aedificiis, crepituque praenuntiant; quin et volucres non inpavidae sedent. Est et in caelo signum praeceditque motu futuro aut interdiu aut paulo post occasum sereno tenuis ceu linia, nube in longum porrecta spatium. Est et in puteis turbidior aqua nec sine odoris taedio; LXXXII. 84. sicut 197
in iisdem est remedium, quale et crebri specus praebent; conceptum enim spiritum exhalant, quod in totis notatur oppidis; minus quatiuntur crebris ad eluviem cuniculis cavata. Multoque sunt tutiora in iisdem illis quae pendent, sicut Neapoli in Italia intellegitur, parte eius quae solida est ad talis casus obnoxia. Tutissimi sunt aedificiorum fornices, anguli quoque parietum postesque alterno pulsu renitente; et latere terreno facti parietes minore noxa quatiuntur. Magna differentia est et in ipso genere motus, plu- 198
ribus siquidem modis quatitur. Tutissimum est cum vibrat crispante aedificiorum crepitu et cum intumescit adsurgens alternoque motu residit, innoxium et cum concurrentia tecta contrario ictu arietant, quoniam alter motus alteri renititur.

positae que, A. Voci *aeque* suprascriptum est *tam* in R. — *praenuntiant*, Aa. *pronuntiant*, Rd. — *sedent*, RAa^2 (fuisse videtur *sedentes*) Robert. *sedentes*, θTdγ. — *Est*, RA. *Sed*, Sa^{2}r. Omitt. θTa^{1}d. Haec transtulit Plin. ex Arist. Meteor. 2, 8. p. 367^b, 7. — *praeceditque*, RAad. *praecedit*, Sr. — *motus*, d. — *occassum*, A. — *tenuis ceu*, RATSθad. *ceu tenuis*, βγ. — *linea*, Sabell. Ra. *lineae*, AθSTdσ. *lanea nubes — porrecta*, Pint. ex Verg. Georg. 1, 397. — *nube*, RAθSTd. *nubis*, aβγ. — *porrecta*, RAθSTd. *porrectae*, aβγ. — *Est*, omitt. Td. — *turbidiores aquae*, R^2.

§ 197. *sicut*, RAad. *sed et*, SK (Robert.) — *est*, RSKa (Rob.) *et*, A. *et est*, Td. — *quale*, R^{2}Ad. *quare*, a. *quam rem*, R^{1}S (Robert.) *quale cloacae*, K. — *conceptum*, R^{2}TAθad (Robert.) *conpectum*, R^1. *praeconceptum*, β. — *totis*, ATθadr. *tutis*, S. *certis*, Rβγ. — *minus*, RAad. *minus quippe*, θr. *quae minus*, βγ. — *ad eluviem*, RSTa. *adiluviem*, A. *ad illuviem*, d. — *Neapoli*, a. *in ea poli*, A. *ineapolitane*, R. *in Neapoli*, Td. — *intellegitur*, A. — *solidata*, Td. — *sunt*, Ra (Rob.) Omitt. ATd. — *non angulosi quoque parietes*, K. — *pulsui*, K. — *renitente*, Aaσ. *retinente*, R^{1}Tθd. *retennente*, R^2. *renitentes*, Robert. β. — *E latere terrave*, K. — *sicut*, R^1. — *minora*, R^1. — *noxia*, R^1.

§ 198. *vibrat*, R (*at* in corr.) — *et*, om. A. — *intumescat*, A. — *adsurgens*, A. — *alternoque*, Aa. *alterno*, R^{2}d. *alter*, R^1. — *moto*, R^1. — *residit*, RTd. *resedit*, A. *residet*, aβγ. — *arietant*, R (*etant* in corr.) Aa^{2}d. *arietine*, a^1. — *alt*, R^1. — *renititur*, R (*tur* in corr.)

Undantis inclinatio et fluctus more quaedam volutatio infesta est, aut cum in unam partem totus se motus inpellit. Desinunt autem tremores, cum ventus emersit; sin vero duravere, non ante quadraginta dies sistuntur, plerumque et tardius, utpote cum quidam annuo et bienni spatio duraverint.

LXXXIII. 85. Factum est semel, quod equidem in 199
Etruscae disciplinae voluminibus invenio, ingens terrarum portentum L. Marcio Sex. Iulio coss. in agro Mutinensi. Namque montes duo inter se concurrerunt crepitu maxumo adsultantes recedentesque, inter eos flamma fumoque in caelum exeunte interdiu, spectante e via Aemilia magna equitum Romanorum familiarumque et viatorum multitudine. Eo concursu villae omnes elisae, animalia permulta quae intra fuerant exanimata sunt anno ante sociale bellum, quod haud scio an funestius terrae ipsi Italiae fuerit quam civilia. Non minus mirum ostentum et nostra cognovit aetas anno Neronis principis supremo, sicut in rebus eius exposuimus, pratis oleisque intercedente publica via in contrarias sedis transgressis in agro Marrucino, praediis Vecti Marcelli equitis Romani res Neronis procurantis.

LXXXIV. 86. Fiunt simul cum terrae motu et inunda- 200
tiones maris eodem videlicet spiritu infusi ac terrae residentis sinu recepti. Maxumus terrae memoria mortalium exstitit

dantis, R^1. — *fluctuus*, R^1. *fluctuum*, θ. — *emersit*, A. *remersit*, R. *se mergit*, a^1. *se mersit*, d. *emergit*, a^2 (Robert.) — *in*, R^1. — *distuntur*, R^1. — *bienni*, a^2. *biennii*, dβγ. *biennio*, AT. *bino*, a^1. *abimo*, R.

§ 199. *Et factum*, Ra^1. — *est*, RAd. *est et*, a^2. *est et hoc*, hγ. Om. a^1. — *invenio*, R^2ATd. *inveni*, R^1aβγ. *invenitur*, θ. — *gens ter*, R in corr. — *L.*, omitt. R^1Td. — *Iulio*, R^2Aad (Robert.) *lusio*, R^1. *Lucio*, Tθ. — *consule*, RT (Robert.) — *Mutinense*, R. — *crepito*, A. — *adsulta*, R^1. — *recidentesque*, R^1. — *interea*, r (Robert.) — *uxorum*, r (Robert.) — *cursu*, d^1. *concursae*, R. — *animali eo concursu*, A. — *fuerunt*, Robert. — *scio*, R^2Aad. *instio*, R^1. — *ipsi terrae*, β. — *civilia*, R^1Aad. *civile*, Robert. *bella civilia*, R^2θ. — *intercede*, R^1. — *publica via*, RAad (Robert.) *via publica*, βγ. — *sedis*, A. — *praediis*, R^1Aa^2d. *praesidis*, R^2a^1 (Rob.) — *Vecti*, R. *Veti*, A. *Vectii*, adβγ. *Veccii*, Robert. *Victorii*, suspicio Heins. adv. p. 487. Vid. 17, 245. — *equites*, R^1.

§ 200. *ac terrae*, R. *aut terrae*, K. *aut*, Aadβ. — *residentes*, R^1. *sidentis*, K. — *Tiberi*, R^1. — *principatum*, R. — *ac*, Aad. *atque*, Rβγ. Uti *ac* apud Plinium non raro consonae *c* praemissum videtur (vid. ad 32, 24.), ita etiam litteris *qu* praemitti potuit. Vid. 20, 88. 33, 29. — *trasumennum*, R (in corr.) *thrasyminenum*, A. — *neque*, RAa. *nec*, d. — *tantum*, R (ex corr.) — *pars*, R^1. — *ostento*, RSTAθKadr. *ostentum*, Robert. β. — *futuru*, R^1.

§ 201. *attollendum*, a. — *potens*, R^2d. *ponens*, R^1a^1. *potest*, Aa^2. — *valet*, r. — *invecto*, R. — *coniectae*, T. — *maiorque*, Sabell. RAad. *miroque*,

motus Tiberi Caesaris principatu, XII urbibus Asiae una nocte prostratis; creberrimus Punico bello, intra eundem annum septiens ac quinquagiens nuntiatus Romam, quo quidem anno ad Trasimenum lacum dimicantes maxumum motum neque Poeni sensere nec Romani. Nec vero simplex malum aut in ipso tantum motu periculum est, sed par aut maius ostento. Numquam urbs Roma tremuit, ut non futuri eventus alicuius id praenuntium esset.

LXXXV. 87. Eadem nascentium causa terrarum est, cum 201
idem ille spiritus attollendo potens solo non valuit erumpere. Nascuntur enim, nec fluminum tantum invectu, sicut Echinades insulae ab Acheloo amne congestae maiorque pars Aegypti a Nilo, in quam a Pharo insula noctis et diei cursum fuisse Homero credimus, nec recessu maris, sicut idem Circeiis, quod accidisse et in Ambraciae portu decem milium passuum intervallo et Atheniensium quinque milium passuum ad Piraeeum memoratur et Ephesi, ubi quondam aedem Dianae adluebat. Herodoto quidem si credimus, mare fuit supra Memphim usque ad Aethiopum montis itemque a planis Arabiae, mare circa Ilium et tota Teuthranie quaque campos intulerit Maeander.

LXXXVI. 88. Nascuntur et alio modo terrae ac repente 202
in aliquo mari emergunt velut paria secum faciente natura quaeque hauserit hiatus alio loco reddente.

σ. — *Nio*, R^1. — *in quam a Pharo*, ad. *in quam a foro*, R^1. *in aquam faro*, R^2. *inquit mapharo*, A. — *fuisse*, om. d^1. *cursus fuit si*, Pint. — *Homero* Odyss. Δ, 354. — *nec*, RATadσ. *sed et*, βγ. Referuntur haec verba ad initium § 202. Plinius dicit non his tantum duobus modis nasci terras, quos describit hoc loco, sed etiam alia ratione, quam infra affert. — *idem*, R^2ATdσ. *eodem*, R^1a. *eidem*, Barbar. βγ. — *Circeiis*, R^2a. *Circcus*, σ. *Cerceiis*, R^1. *Cerceis*, Td. *de Circeiis*, Barbar. βγ. Interpolatione Barbari facile possumus carere; Plinius dicit eundem Homerum (Od. *K*, 194. coll. Plin. 3, 57.) narrare Circeios suo tempore insulam fuisse, unde sequi, planitiem nunc Circeios cingentem ortam esse maris recessu: „*sicut idem dicit Circeiis fuisse.*" — *Umbraciae*, TΘd. — *Atheniensium*, d (*sium* in rasura.) — *quinque milium*, RAa. Omitt. Td. — *passuum*, R. Omitt. ATadβγ. — *Ephesi ubi*, a^2. *Ephesius ubi*, R. *Ephesios ubi*, A. *Ephesius*, a^1. *Ephesios*, Td (quibus in codd. *ubi* voci *quondam* subiicitur.) Ceterum existimo legendum esse *Ephesiis ubi*, qui dativus ab *accidisse* pendet. — *adluebat*, R^2Aa^2. *abluebat*, Θ. *abluerat*, Ta^1d. *abluere u*, R^1. — *Herodoto* 2, 10. — *usque*, R^2Aad. *que*, R^1. — *in planis*, Pint. ex Herod. 2, 11. — *mare*, RATa^1dσ. *mare et*, a^2βγ. — *circa*, R^1ATadσ. *ante*, R^2. — *Teuthranie*, Tσ. *Teutranie*, R^1. *Teuthrante*, R^2. *Teuthraniae*, Ad. *Teutrania*, Barbar. a. *Teuthrania*, βγ. — *campos*, Rad. *campus*, AT.

§ 202. *aliquo*, RAad (Robert.) *alio*, SK. *alto*, r. — *mare mergunt*, A. — *quae*, a. — *recedente*, R.

LXXXVII. 89. Clarae iam pridem insulae Delos et Rhodos memoriae produntur enatae. Postea minores, ultra Melon Anaphe, inter Lemnum et Hellespontum Neae, inter Lebedum et Teon Halone, inter Cycladas olympiadis CXXXV. anno quarto Thera et Therasia, inter easdem post annos CXXX Hiera eademque Automate et ab ea duobus stadiis post annos CX in nostro aevo M. Iunio Silano L. Balbo coss. a. d. VIII. idus Iulias Thia.

LXXXVIII. Ante nos et iuxta Italiam inter Aeolias in- 203
sulas, item iuxta Cretam emersit MMD passuum una cum calidis fontibus, altera olympiadis CLXIII. anno tertio in Tusco sinu, flagrans haec violento cum flatu. Proditurque memoriae magna circa illam multitudine piscium fluitante confestim exspirasse quibus ex his cibus fuisset. Sic et Pithecussas in Campano sinu ferunt ortas, mox in his montem Epopon, cum repente flamma ex eo emicuisset, campestri aequatum planitiae. In eadem et oppidum haustum profundo alioque motu terrae stagnum emersisse et alio provolutis montibus insulam exstitisse Prochytam.

primae, R^1a^1. — *Deluetrhoos*, A. — *memoria*, Rr, quod non aspernandum dicit Oudend. ad Obseq. prodig. 86. Add. Drakenb. ad Liv. 40, 29. — *enatae*, R^2. *et natae*, R^1Aad. — *vitro*, R^1. — *Melon Anaphe*, A. *melonanafe*, d. *Melonathe*, R^2. *melona naphe*, a^2. *Melonase*, R^1. *melona nase*, a^1. — *Lemnum*, AR (*mnum* ex corr.) *lennum*, d. *lentum*, a. — *Neae*, Rad. *Neao*, A. *Nea*, $\beta\gamma$. Vid. Stephan. Byzant. et Suid. — *Lebedum*, Aa^2d. *Lesbum*, a^1 (Richel.) *Besbum*, R. *Lesbon*, θ. — *Teon*, Aa^2. *theon*, dσ (Richel.) *puteo*, Ra^1. — *Alonae*, A. — *CXXXV.*, ad. *XXXV.*, R. *centum XLII.*, A. Propter discrepantias chronologicas, quae Plinio h. l. cum aliis scriptoribus intercedunt, multa in eo mutavit Petit. obss. I. 1. p. 9. — *thero*, A. — *XL*, Broter. — *eadem quae*, r. — *et*, R^2ATd. Omitt. $R^1\theta$a. — *ea*, RATθad. Om. β. — *LX*, R^2. *CXXV*, Hard. *CCXXXII*, Broter. — *M. Iunio Silano*, Rad^2. *Iunio Silano*, Ad^1. *M. Iunio Syllano*, β. *Iunio Syllano*, S. *Iunio Syllaneo*, θ. *M. Iulio Silano*, T. — *M. Caelio Balbo*, R^1Tθd. *Caelio Balbo*, A. *C. Lelio Balbo*, R^2. *M. Laelio Balbo*, S. *maro lellio* (prima huius nominis littera in rasura) *ballo*, a. Haec omnia nomina cum sint corrupta, vulgatam lectionem retinere malui, cum Tacit. annal. 2, 59. (ubi v. Ryck.) eum L. Norbanum dicat. — *cos*, A. — *ad*, Aβ. *adoc*, R. — *Iulii*, ad. — *thy*, R^1. *thei*, R^2.

§ 203. *et*, om. r. Hanc paragraphum respiciunt Serv. ad Verg. Aen. 9, 715. et Schol. Lucani 5, 101., uterque tamen Plinio tribuens quae apud eum non leguntur. — *Cretam*, om. R^1. — *emersit*, RATad. *emersit e mari*, $\beta\gamma$. — *MMD*, RATad. *MD*, β. — *passuus*, R^2. — *altero*, A. — *CLXIII.*, R^1ATSθad. *CLXV.*, R^2. *CXLIII.*, β. Vid. Petit. l. l. p. 11. — *haec*, om. S. — *flat*, R^1. — *Proditur quoque*, r. — *magnae*, A. — *illam*, R. *eam*, Aad. — *multitudinem*, A. — *fluunt ante*, A. — *iis*, σ. — *fertur*, a^1. — *iis*, Aσ. — *Epomeum*, Pint. ex Strab. 5. p. 248., ubi v. Kramer. p. 393. — *flammae* et

90. Namque et hoc modo insulas rerum natura fecit. 204
Avellit Siciliam Italiae, Cyprum Syriae, Euboeam Boeotiae, Euboeae Atalanten et Macrim, Besbicum Bithyniae, Leucosiam Sirenum promontorio.

LXXXIX. 91. Rursus abstulit insulas mari iunxitque terris, Antissam Lesbo, Zephyrium Halicarnaso, Aethusam Myndo, Dromiscon et Pernen Mileto, Narthecussam Parthenio promontorio. Hybanda quondam insula Ioniae CC nunc a mari abest stadiis. Syrien Ephesus in mediterraneo habet, Derasidas et Sophoniam vicinam ei Magnesia. Epidaurus et Oricum insulae esse desierunt.

XC. 92. In totum abstulit terras, primum omnium ubi 205
Atlanticum mare est, si Platoni credimus, inmenso spatio; mox interno, quae videmus hodie, mersam Acarnaniam Ambracio sinu, Achaiam Corinthio, Europam Asiamque Propontide et ponto. Ad hoc perrupit mare Leucada, Antirrium, Hellespontum, Bosporos duos.

XCI. 93. Atque ut sinus et stagna praeteream, ipsa se comest terra: devoravit Cibotum altissimum montem cum

emicuissent, Td. — *aequantum*, R. — *planitiae*, A. *planitie*, Radβγ. — *iisdem*, r. — *stagnum*, Aadσ (codd. Gelen.) *magnum*, R. *stativas*, Scaliger ad Varr. L. L. p. 24. Bip. — *institisse*, R. — *Prochytam*, R^{2}a. *Procytam*, R^{1}. *Procytham*, A. *procitham*, d.

§ 204. *Atalanten*, A. *Atalantem*, Sabell. et Barbar. Radβγ. — *Macrian*, RA. *Macriam*, a. *Marriam*, d. — *Besbicum*, Barbar. ad 5, 32. § 150. Ra. *Besbiccum*, A. *Berbicum*, d. *Besbycum*, β. — *Sisenum*, A. — *Antisam*, A. — *Zephyrium*, R^{2}Tad. *Sephyrium*, A. *Zephyriam*, r. *Zephyrum*, R^{1}β. — *Halicarnass*, d. — *Aethusam*, Pint. *Aechusam*, θ. *echiusan*, R^{2}. *echusan*, R^{1}Aa. *eucusan*, d. *Aethecusam*, altera Pint. coniectura. — *Myndo*, Aa^{2}. *Myndro*, R^{1}a^{1}d. *Mynodro*, R^{2}. — *Dromiscon*, Aaσ (codd. Gelen.) *Domiscon*, R^{1}Td. *Domiscan*, R^{2}. — *Pernen*, RAadσ (codd. Gelen.) *Prienem*, Barbar. — *Narthecusam*, Aad (codd. Gelen.) *Narthethusam*, R. *Arthemisiam*, σ. — *Syrien*, RSad. *Syriten*, A. Om. T. Vid. 5, 115., ubi Barbar. utroque loco aut *Syrien* aut *Syriten* legendum esse ait. — *mediterraneo*, RATadr. *mediterranea*, βγ. — *Saphoniam*, Td. *Sapphoniam*, Aa^{2}. *Saponiam*, a^{1}. *Sapponiam*, R. — *vicinam ei*, ATdσ. *vicine*, R^{1}. *vicina est*, R^{2}. *vicina ei*, aβγ. — *Magnesia*, Aa. *Magnesi*, d. *Magnesie*, R (*e* e corr.)

§ 205. *primus*, R^{1}. — *Atlantium*, R^{1}a^{1}. — *Platoni* in Timaeo p. 25. — *inmenso*, Aad. *inmense*, R^{1}. *in medio*, R^{2}. — *quae*, RAad. *quo*, Sr (Richel.) — *videmus*, R (Richel.) *vidimus*, Aad. — *hodie mersam Acarnaniam*, Aa^{2}d (Richel.) *hodie mersam Acarnaniam in*, R^{2}. Omitt. R^{1}a^{1}. *hodieque*, θ. — *mari*, R. — *Antirrhium*, Barbar. A. *Antypirrum*, R. *Antipyrrum*, Tad. — *praeterea*, R. — *se comest*, Pint. θa. *quae se comest*, r. *secum est*, R^{1}ATSd. *quae secum est*, Richel. *se condens*, R^{2}β. — *Cibotum*, Pint. R^{1}A. *Cebotum*, R^{2}. *Cybotum*, adβγ.

oppido Curite, Sipylum in Magnesia et prius in eodem loco clarissimam urbem quae Tantalis vocabatur, Galenes et Galames urbium in Phoenice agros cum ipsis, Phegium Aethiopiae iugum excelsissimum, tamquam non infida grassarentur et litora.

XCII. 94. Pyrram et Antissam circa Maeotim pontus abs- 206
tulit, Helicen et Buram sinus Corinthius, quarum in alto
vestigia adparent. Ex insula Ceae amplius triginta milia
passuum abrupta subito cum plurumis mortalibus; rapuit et
in Sicilia dimidiam Tyndarida urbem ac quidquid ab Italia
deest, similiter in Boeotia Eleusina.

XCIII. 95. Motus enim terrae sileantur et quidquid est
ubi saltem busta urbium exstant, simul ut terrae miracula
potius dicamus quam scelera naturae. Et Hercule non cae-
lestia enarratu difficiliora fuerint. Metallorum opulentia tam 207
varia, tam dives, tam fecunda, tot saeculis suboriens, cum
tantum cotidie orbe toto populentur ignes, ruinae, naufragia,
bella, fraudes, tantum vero luxuria et tot mortales conterant,
gemmarum pictura tam multiplex, lapidum tam discolores
maculae interque eos candor alicuius praeter lucem omnia

Curice, θ. *Carice*, R (*ce* in corr.) *Caryce*, A. *Carite*, ad. — *carissimam*, R[1] a[1]. — *vocaba*, R[1]. *vocatur*, A. — *Galenes*, Rθad. *Galenis*, A. *Galanes*, T. *Galanis*, σβ. — *Galames*, RθTad. *Calames*, A. *Canalies*, σ. *Gamales*, codd. Barbar. βγ. — *agro*, R. — *Phegium*, Aad. *Phegeum*, R[2]. *Poegium*, R[1]. *Iopes*, Sabell.

§ 206. *Pyrram*, RA. — *Antissam*, R[2]ad. *Antistam*, R[1]Aσ. — *Helicen*, RA. *Helicem*, ad. *Elicen*, βγ. — *Bursam*, Aθ. — *sinus Corinthius*, RATθad. *in sinu Corinthio*, βγ. — *apparerent*, a. — *Ceae*, Rd. *Cea*, Aa (codd. Barbar.) βγ. *Aeaea*, σ. De genitivo vid. ad 36, 16. — *tricenta*, a. *trecenta*, R[1]r. — *milia*, A. — *abrupta*, Aa. *abrupto*, Td. *abruptas*, R (*as* in corr.) — *pluribus*, h. — *mortalibus*, Rθah. *mortalium*, Adβ. — *rapuit*, θ refert ad sequentia, cum ARadβγ trahant ad praecedentia. — *Siciliam dymedia*, A. — *Tyndaria*, R[1]. *Tyndaridam*, a. — *Boeotia*, R[1]Aθad. *Boeotia et*, R[2]β. Vid. Strabon. 9. p. 407. Pausan. IX. 24, 2. coll. Müller. de Orchom. et Minyis, p. 58. — *silegantur*, Ra[1]. — *ubi*, om. a[1]. — *extant sepultarum*, r. — *dicantur*, Robert. — *Hercules*, A. — *caelesti*, Rd.

§ 207. *opulentiae*, R. — *dive am*, R[1]. — *suborien*, R. — *nunc*, R[2]. — *cotidie*, A. *cottidie*, R. — *orbo*, R[1]. — *luxuriae*, R[2]. — *et*, om. T. — *conterant*, Ad. *contexerant*, R[1]a. *contigerant*, R[2]. — *maculae interque*, R[2]Aa[2]d. *materque*, R[1]. *materiae quae*, a[1]. — *eo*, R[1]. — *alicuius*, vid. 36, 163. — *locis*, RATad. *lucis*, β. — *incendia*, R[1]Aad. *locis*, R[2]. — *lea//es*, R[1]. — *aliubi*, θa. *alibi*, RAdβγ. — *scropibus*, A. — *emisi*, R[1]. — *locis*, R. — *situm*, R. — *aliubi*, Rθa. *alibi*, Adβγ. — *urbi*, R in corr. — *aliubi*, Rθ. *alibi*, Aadβγ. — *et*, R[2]Aad. *in*, R[1]. — *ut*, omitt. R[1]a[1].

§ 208. *spiracula*, Aad. *vospiracula*, R. *quae spiracula*, θ. *sunt spiracula quae*, r. — *vocanari*, R[1]. — *Charonea*, Casaub. ad Strabon. 5. p. 244. Confir-

excludens, medicatorum fontium vis, ignium tot locis emicantium perpetua tot saeculis incendia, spiritus letales aliubi aut scrobibus emissi aut ipso loci situ mortiferi, aliubi volucribus tantum ut Soracte vicino urbi tractu, aliubi praeter hominem ceteris animantibus, nonnumquam et homini ut in Sinuessano agro et Puteolano; spiracula vocant, alii Charo- 208
nea scrobis mortiferum spiritum exhalantis, item in Hirpinis Ampsancti ad Mephitis aedem locum, quem qui intravere moriuntur, simili modo Hierapoli in Asia, Matris tantum Magnae sacerdoti innoxium. Aliubi fatidici specus, quorum exhalatione temulenti futura praecinant, ut Delphis nobilissimo oraculo. Quibus in rebus quid possit aliud causae adferre mortalium quispiam quam diffusae per omne naturae subinde aliter atque aliter numen erumpens?

XCIV. 96. Quaedam vero terrae ad ingressus tremunt, sicut in Gabiensi agro non procul urbe Roma iugera ferme ducenta equitantium cursu, similiter in Reatino.

XCV. Quaedam insulae semper fluctuant, sicut in agro 209
Caecubo et eodem Reatino, Mutinensi, Statoniensi. In Vadimonis lacu et ad Cutilias aquas opaca silva quae num-

mant R[1] A. *Charoneas*, R[2] a d β γ. Uti Casaubono assentior *Charoneas scrobes* iungi non posse, sed *scrobes* referendum esse ad sequentia, ita locum nondum persanatum existimo. Tam dure enim verba *scrobes* — *exhalantes* sunt dicta, tam languide addita, ut talia Plinium scripsisse numquam mihi sim persuasurus. Huc accedit, quod prorsus eadem paulo supra leguntur: *spiritus letales scrobibus emissi*, quae repetendi Plinio hoc loco non fuit causa. Hinc verba de quibus agitur non a Plinio profecta, sed a librario aliquo lemmatis instar margini adscripta censeo, unde postea in mediam orationem sunt recepta. — *scropes*, A. — *exalentis*, R[1]. — *Ampsancti*, A d. *Amsancti*, R[2] a β γ. *Amsacti*, R[1]. *Ansacti*, θ. Inepta profert Ulit. ad Grat. Cyneg. 435. — *Maphitis*, R[1]. *Mefetis*, A. *Mephtiis*, σ. — *quem*, A a d. *q;*, R. — *Hierapoli in*, A a d. *Hierapolin*, R (*lin* ex corr.) — *Aliubi*, R θ. *Alibi*, A a d β γ. — *praecinant*, R A T a d. *praecinunt*, β γ. — *ut*, om. R[1]. — *aliut*, A. — *afferre*, R A T a d r. *efferre*, β. — *per omne*, A a. *omnes*, R d. — *perinde*, R a. — *nomen*, R[2]. Idem fuisse videtur in A. — *utero*, R. — *tremunt*, A a[2]. *premunt*, R. *premuntur*, T d. *praemuntur*, a[1]. — *Gabiensi*, a. *Gaviensi*, A. *Graviensi*, R (*v* ex corr.) d. *Galinensi*, codd. Rezz. — *urbi*, A. — *iugico*, R[1]. — *ducenti aequitantium*, R. — *cursus*, R. — *et in*, R[2].

§ 209. *fluctuant*, R A. *fluctuantur*, a d. *fluitant*, Pint. K. — *Caecubio*, R[2]. — *et eodem;* haec sunt corrupta, cum *eodem* neque ad *agro* neque ad *Caecubo* possit referri. Scripserat Plinius nomen quinti alicuius agri Italici, in quo insulae fluctuabant. R habere videtur *eondem* a manu secunda. — *Mutinensi*, a d. *Mutiensi*, R β. *Mutinensis*, A. *Multinensi*, T. — *Statoniensi*, R[2]. *Stationense*, R[1]. *Stationensi*, A T θ d σ (codd. Rezzon.) *Stadionensi*, a. *Statiniensi*, Dalec. — *Vadimonis*, A a d. *Vadimoniis*, R (*iis* ex corr.) T. *Vadimontis*, θ. — *et*, om. R. — *Cutillias*, R (secundum *l* ex corr.)

quam die ac nocte eodem loco visitur; in Lydia quae vocantur Calaminae, non ventis solum sed etiam contis quo libeat inpulsae, multorum civium Mithridatico bello salus. Sunt et in Nymphaeo parvae, Saliares dictae, quoniam in symphoniae cantu ad ictum modulantium pedum moventur. In Tarquiniensi lacu magno Italiae duae nemora circumferunt, nunc triquetram figuram edentes nunc rotundam conplexu ventis inpellentibus, quadratam numquam.

XCVI. 97. Celebre fanum habet Veneris Paphos, in cuius 210
quandam aram non pluit; item in Nea oppido Troadis circa simulacrum Minervae. In eodem et relicta sacrificia non putrescunt.

98. Iuxta Harpasa oppidum Asiae cautes stat horrenda, uno digito mobilis, eadem si toto corpore inpellatur resistens. In Taurorum paeninsula in civitate Parasino terra est, qua sanantur omnia volnera. At circa Asson Troadis lapis nascitur, quo consumuntur omnia corpora; sarcophagus vocatur.
Duo sunt montes iuxta flumen Indum; alteri natura ut fer- 211
rum omne teneat, alteri ut respuat. Itaque si sint clavi in calciamento, vestigia avelli in altero non posse, in altero sisti. Locris et Crotone pestilentiam numquam fuisse nec ullo terrae motu laboratum adnotatum est; in Lycia vero semper

nocte, RATθadr. *noctu*, β. — *edem*, A. — *aquae*, σ. — *Calamine*, A. — *quo libeat*, R^2Aad (codd. Barbar.) *q; libeat*, R^1. *quolibet*, σ. *vel quo libeat*, K. — *impulsae*, RAad (codd. Barbar.) *impulsu*, σ. — *parvae*, Aa^2d. *per*, a^1. *par*, R^2. *p*, R^1. — *Saliares*, Salmas. exerc. p. 88. b. A. ex codicibus, ut ait. *Saltares*, R^2Aa^2hσ (Carbon., Vatic. 3533.) γ. *Saltare*, R^1a^1. *Saltatares*, d. *Saltuares*, β. — *ad ictum*, Td. *dictum*, Ra^1. *ad ictus*, Aa^2βγ. — *duae*, R^2Aa^2. *quae*, R^1a^1. *duo*, Td (Robert.) — *nemore*, R^1. — *circumferunt*, R (*f* ex corr.) d^1. *circumierunt*, θa^1. *circumferuntur*, ATa^2d^2 (Robert.) — *conplexu*, A. — *quadratam numquam*, om. d^1.

§ 210. *Veneri*, σ. — *aram*, θ. *aream*, RAadβγ. *area*, Richel. Vid. Ernesti. ad Tac. hist. 2, 3. — *pluit*, Ra (Richel.) *impluit*, Adβγ. — *ea*, Aad^2σ. *eo*, Rd^1. — *Harpasa*, Aad (codd. Barbar.) *Charpasa*, R. *Marpasa*, σ. — *cautex*, d. — *eadem*, R^2Ad. *ea*, R^1a (Robert.) — *Tauricorum*, Robert. — *paeninsula*, A. *peneinsula*, R. — *Parasino*, Rad (Robert.) *Paresino*, A. *Characena*, Pint. — *At*, om. d. — *Asson*, Barbar. *Ason*, aσ (Robert.) *A//son*, R. *Adson*, Ad.

§ 211. *dum*, A (*In* erasum.) — *alteri*, Rad. *alter in*, A. *alteri in*, Robert. — *natura*, RAad. *natura est*, βγ. — *omen*, σ. — *calciamentis*, R (*s* in corr.) *calimento*, σ. — *vestigia*, Ra. *vestigiae*, A. *vestigiis*, Td (*iis* in rasura.) — *avelli*, R. *velli*, Ad^1. *evelli*, Ta^2d^2. Om. a^1. — *possint*, a^1. — *sitis*, R. — *ne*, θ. — *in illo*, RATθad. — *motu laboratum*, Ra^2. *motu*, Aθa^1. *motum*, Td. — *est*, om. T. — *LX*, R^2. — *Arpano*, Barbar. R^2T. *Arpauo*, A. *Arpavo*, ad. *Harpavo*, σ. *aspicuo*, R^1. *Ardano*, β. — *Mucias*, RAadσ. *Mutias*, T. *Murtias*, vir doctus ap. Rhodig. lect. ant. 18, 12. β. Vulgatam lectionem

a terrae motu XL dies serenos esse. In agro Arpano frumentum satum non nascitur. Ad aras Mucias in Veiente et apud Tusculanum et in silva Ciminia loca sunt, in quibus in terram depacta non extrahuntur. In Crustumino natum faenum ibi noxium, extra salubre est.

XCVII. 99. Et de aquarum natura conplura dicta sunt, 212
sed aestus maris accedere ac reciprocare maxume mirum, pluribus quidem modis, verum causa in sole lunaque. Bis inter duos exortus lunae adfluunt bisque remeant vicenis quaternisque semper horis, et primum attollente se cum ea mundo intumescentes, mox a meridiano caeli fastigio vergente in occasum residentes rursusque ab occasu supter caeli ima et meridiano contraria accedente inundantes, hinc
donec iterum exoriatur se resorbentes; nec umquam eodem 213
tempore quo pridie reflui, ut ancillantes sideri avido trahentique secum haustu maria et adsidue aliunde quam pridie exorienti, paribus tamen intervallis reciproci senisque semper horis non cuiusque diei aut noctis aut loci sed, aequinoctialibus ideoque inaequales volgarium horarum spatio, utcumque plures in eas aut diei aut noctis illarum mensurae
cadant, et aequinoctio tantum pares ubique. Ingens argu- 214
mentum plenumque lucis ac vocis etiam diurnae hebetes

nemo hucusque explicare potuit; nam quae Rhodig. ex Pseudo-Asconio ad Verr. II. § 27. p. 210. Bait. de Muciis festo attulit, ea huc non quadrare perspicuum est. — *inter*, R^{2}. — *Veiente*, d. *Vehiente*, A. *vemente*, R. *ven,ente*, a. — *ad*, R^{1}. — *aput*, A. *apud circum*, R^{2}. — *ibi noxium foenum*, A. *noxum*, R^{1}.

§ 212. *ac*, Rad. *et*, Aβγ. — *mirum est*, Td. — *lunaque*, om. R^{1}. — *adfluentibus*, R^{1}a^{1}. — *hisqui*, a^{1}. — *quaterque*, R^{1}. — *attollente se*, Ra (codd. Barbari, Robert.) *attollentes se*, ATd. — *ea cum*, Sabell. — *intumescentibus*, R^{1}a. — *vergentem*, R. — *subter*, R^{1}. *subter ad*, R^{2}ATd. *subter in*, a (Robert.) *subter a*, σ. — *una*, Robert. — *hic*, TR^{1}σ. — *exoriatur*, R^{2}. *exoriantur*, R^{1}ATadσ (Robert.) — *se*, omitt. RATSad (Robert.) — *resorbentes*, RATSad (Robert.) *sorbentes*, β.

§ 213. *donec*, R^{1}a (Robert.) — *quod*, a. — *reflui*, R^{2}Sθa. *refluit*, Ad^{1} (Rob.) *fluit*, d^{2}. *flui*, T. Om. R^{1}. — *ut*, om. R^{1}. — *ancillantes*, R^{2}AθSTa^{2}d. *cancangellatis*, a^{1}. *cancillantes*, Robert. *ancillante*, βγ. Om. R^{1}. — *sideri avido*, RθSTa^{1}d. *siderum avido*, Aa^{2} (Robert.) *sidere*, βγ. — *trahentique*, θS. *trahendique*, R^{2}. *trahentesque*, R^{1}ATad (Rob.) *trahenteque*, βγ. — *haustu*, RAθSTad (Rob.) *avido haustu*, βγ. — *adsiduae*, A. — *exorienti*, θST. *exoriente*, RAadβγ. *exorientes*, Rob. — *reciproci*, Barbar. Aad. *reciprocis*, Rσ (Rob.) — *cuiusque*, R (in corr.) — *die*, R^{1}. — *ac*, R^{1}. — *locis*, R. — *sed*, Barbar. a. *sed ab*, ATd (Robert.) *et ab*, R. — *inaequalis*, A. — *volgarium*, A. — *spatiis*, R^{2}. — *eos aut pauciores diei ac noctis*, Rhodig. lect. ant. 12, 9. *eos*, etiam Dalec. *ea*, R^{1}. — *aut diei* — *mensurae* omitt. R^{1}a^{1}. — *cadant*, ATd (Robert.) *scandant*, R^{1}. *cadent*, R^{2}. *cadunt*, aβγ. — *partes*, R^{2}.

§ 214. *plerumque*, Aσ. — *locis*, R^{1}. — *locis*, R^{1}.

esse qui negent suptermeare sidera ac rursus eadem resur-
gere similemque terris immo vero naturae universae exinde
faciem in iisdem ortus occasusque operibus, non aliter sub
terra manifesto sideris cursu aliove effectu quam cum prae-
ter oculos nostros feratur. Multiplex etiamnum lunaris dif- 215
ferentia primumque septenis diebus. Quippe modici a nova
ad dividuam aestus pleniores ab ea exundant plenaque ma-
xume fervent; inde mitescunt pares ad septumam primis
iterumque alio latere dividua augentur. In coitu solis pares
plenae. Eadem aquilonia et a terris longius recedente mi-
tiores, quam cum in austros digressa propiore nisu vim suam
exercet. Per octonos quoque annos ad principia motus et
paria incrementa centesimo lunae revocantur ambitu augente
ea cuncta, solis annuis causis, duobus aequinoctiis, maxume
tumentes et autumnali amplius quam verno, inanes vero
bruma et magis solstitio; nec tamen in ipsis quos dixi tem- 216
porum articulis, sed paucis post diebus, sicuti neque in
plena aut novissima sed postea, nec statim ut lunam mun-
dus ostendat occultetve aut media plaga declinet, verum
fere duabus horis aequinoctialibus serius, tardiore semper
ad terras omnium quae geruntur in caelo effectu cadente
quam visu, sicuti fulguris et tonitrus et fulminum. Omnes 217
autem aestus in oceano maiora integunt spatia inundantque
quam in reliquo mari, sive quia totum universitate animosius

esset, A. *essent*, R. — *exurgere*, A. — *tetris*, σ. — *naturae universae*, ATad. *universae*, R. *universae naturae*, βγ. — *exinde*, RAT. *et inde*, ad. — *hisdem*, R. — *terram*, R.

§ 215. *etiamnum*, R[2]Aa. *et in annum*, Td. Om. R[1]. — *primum*, a[1]. — *modici a*, STθa. *modica*, R[1]. *modici*, R[2]β. *modicis*, Ad. — *novam*, A. — *dividuam*, ASTa[2]. *dividuum*, Rθa[1]. *dividua*, d. — *pleniores*, RAθSTadσ. *pleniore*, β. — *fervent*, Aa[2]d. *pervenit*, Ra[1]. — *et inde*, σ. *ide*, R[1]. — *mitiscunt*, A. *tescunt*, R[1]. — *coitus*, R[1]. *coe*, R[2]. — *soles*, A. — *pares plenae*, R[2]AθSad. *partes plenae*, R[1]. *pares plene*, T. *pares plane*, r. *pares. Plane*, β. Inutilis est coniectura Salmas. exerc. p. 708. b. E. — *aquilonia*, a[2]d. *aquilonie*, Ra[1]. *in aquilonia*, A. — *recedentes*, Ra. — *cum*, Aa[2]d. *quo*, R[2]. Omitt. R[1]θa[1]. — *austro*, T. — *digressa*, R[2]A. *degressa*, R[1]Td. *degresso*, a. — *priore*, R. — *ambitus*, Rd. — *augentibus*, Pint. K. — *causis*, R. *causisis*, A. *causis his*, Tad. — *tumentis*, R[1]. — *inanes*, Rad. *inanis*, A. *manes*, ST. *mansuetiores*, Pint. — *brum*, R[1]. — *stitio*, R[1].

§ 216. *his*, R. — *articulis*, om. A. — *duobus*, R[1]. — *novissimas et*, R. — *fere duabus*, Radσ. *duabus fere*, Aβγ. — *tardiore*, A. *tardiores*, Rad. — *ger*, R[1]. — *affectu*, R[1]. — *cadentes*, R (ex corr.) — *nisu*, Pint. — *fulguris*, ad. *fulgoris*, A. *fulgores*, R. — *tonitrui*, Td.

§ 217. *Omnis*, R. — *autem*, Ra (Robert.) *enim*, ATdσ. — *inundantque*,

quam parte est, sive quia magnitudo aperta sideris vim laxe
grassantis efficacius sentit, eandem angustiis arcentibus. Qua
de causa nec lacus nec amnes similiter moventur. Octogenis
cubitis supra Britanniam intumescere aestus Pytheas Mas-
siliensis auctor est; et interiora autem maria terris claudun-
tur ut portu. Quibusdam tamen in locis spatiosior laxitas 218
dicioni paret, utpote cum plura exempla sint in tranquillo
mari nulloque velorum pulsu tertio die ex Italia pervecto-
rum Uticam aestu fervente. Circa litora autem magis quam
in alto deprehenduntur hi motus, quoniam et in corpore ex-
trema pulsum venarum id est spiritus magis sentiunt. In
plerisque tamen aestuariis propter disparis siderum in quoque
tractu exortus diversi exsistunt aestus, tempore, non ratione,
discordes, sicut in Syrtibus.

100. Et quorundam tamen privata natura est velut Tau- 219
romenitani euripi saepius et in Euboea septiens die ac nocte
reciprocantis. Idem aestus triduo in mense consistit, septu-
ma, octava nonaque luna. Gadibus qui est delubro Herculis
proxumus fons inclusus ad putei modum alias simul cum
oceano augetur minuiturque, alias utrumque contrariis tem-
poribus. Eodem in loco alter oceani motibus consentit. In
ripa Baetis oppidum est, cuius putei crescente aestu mi-
nuuntur, augescunt decedente, mediis temporum inmobiles;
eadem natura Hispali oppido uni puteo, ceteris volgaris.

R. *nudantque*, A a d (Robert.) — *quadam*, R[1]. — *universitate*, R a[1]. *in universitate*, A a[2] d (Robert.) βγ. — *quam parte est*, R A a[1]. *quam in parte est*, a[2] d (Robert.) *est quam in parte*, βγ. — *quia*, omitt. R a[1]. — *apertas*, R. — *vi*, d. — *laxare*, R. — *eransantis*, R[1]. *erassantis*, R[2]. — *eandem*, R[2] a. *eadem*, R[1] A d σ (Robert.) — *angustis*, R[1]. — *super*, R[1]. — *aestŭ*, R[2]. *aest*, R[1]. — *Pithias*, d (Robert.) *Phitias*, R[1]. *Phithias*, R[2]. Ceterum hunc locnm exscripsit Dicuil. VIII. 6, 4. — Add. Fuhr. *Pytheas aus Massilia*, p. 75. — *et*, R A a[2] d. *et nc*, a[1]. Omitt. βγ. De *et — autem* vid. ad 2, 125. — *claduntur*, R[1].

§ 218. *Quibus*, R[1]. — *dicioni*, A. *ditioni*, R a d βγ. *dictioni*, θ. — *utpote complura*, a. — *tranquilla*, R[1]. — *vel horum*, R. — *pulsu*, R A θ T a. *impulsu*, d βγ. — *exalia*, R[1]. — *pervectorum*, R A d (codd. Oudend. ad Appul. Met. p. 65., qui probat.) *perfectorum*, θ. *provectorum*, a βγ. — *extremo*, σ. — *tractatu*, R[2]. — *diver*, R[1]. — *exsistunt*, R[2] A d. *exiunt*, R[1]. *exeunt*, a. — *discordis*, A.

§ 219. *Tauromenitani*, R θ a. *Taurominitani*, A d β. — *erupis*, R. — *boea*, d. *boe*, R[1]. — *Idem aestus*, R A T. *Aestus idem*, a d βγ. — *septena*, a[1]. — *octavo*, A. — *frons*, R[1]. — *mot*, R[1]. — *alias utrumque*, A T a[1] d. *alias vero utrumque*, R a[2] βγ. — *Baetis*, R[2] d. *Baeotis*, R[1]. *Boeotis*, a[1]. *Boetis*, a[2]. *Betis*, A. *Bethys*, σ (ut semper infra.) — *Hispali*, R[2] A d. *Hispoli*, R[1]. *ispoli*, a[1]. *in ispoli*, a[2]. *in Hispali*, βγ.

Et pontus semper extra meat in Propontidem, introrsus in pontum numquam refluo mari.

XCVIII. 101. Omnia plenilunio maria purgantur, quae- 220
dam et stato tempore. Circa Messanam et Mylas fimo similia exspuuntur in litus purgamenta, unde fabula Solis boves ibi stabulari. His addit (ut nihil quod equidem noverim praeteream) Aristoteles nullum animal nisi aestu recedente exspirare. Observatum id multum in Gallico oceano et dumtaxat in homine conpertum.

XCIX. 102. Quo vera coniectatio exsistit haud frustra 221
spiritus sidus lunam existumari. Hoc esse quod terras saturet accedensque corpora inpleat, abscedens inaniat. Ideo cum incremento eius augeri conchylia et maxume spiritum sentire quibus sanguis non sit, sed et sanguinem hominum etiam cum lumine eius augeri ac minui, frondis quoque et pabula (ut suo loco dicetur) sentire, in omnia eadem penetrante vi.

C. 103. Itaque solis ardore siccatur liquor, et hoc esse masculum sidus accepimus torrens cuncta sorbensque.

104. Sic mari late patenti saporem incoqui salis, aut quia 222
exhausto inde dulci tenuique, quod facillime trahat vis ignea, omne asperius crassiusque linquatur; — ideo summa aequorum aqua dulciorem profundam, hanc esse veriorem causam

pontum, R^1. — *meat in*, R^2 A a. *meatī*, d. *meat*, R^1. — *introrsus*, R^2 A a^2. *prorsus*, R^1 T a^1 d. — *maris*, R.

§ 220. *pugnantur*, R^1 a. — *statu*, A. *aestato*, R. *statuto*, T a d. — *Mylas*, R^1 A a d (codd. Barbari.) *in Mylas*, R^2. *Massimo*, σ. — *fundamenta*, R^1. — *fabula*, a. *fabulae*, R A T d. — *soles bovis*, A. — *stabularii*, A. — *Is*, R. — *addit ut*, R A a (codd. Gelen.) *additur*, d. *adde ut*, Robert. — *praeterea*, A d. — *Aristoteles*, loco deperdito. — *spirare*, R^2. — *multis*, R^2. *multi*, A. — *oceani*, R^1.

§ 221. *coniectato*, R^1. — *aut*, R A. — *spiritus sidus*, R A T K a d. *spirituosum sidus*, θ r. *spiritum sidus*, Robert. β. — *lunam*, R A θ T a d r. *lunae*, Robert. β. — *Et hoc*, Robert. — *esse*, R^2 A a^2 d (Rob.) *est*, R^1 θ a^1. — *Ideoque*, T. — *concilie*, R. — *sanguinem*, R A θ S T a d (Rob.) *sanguine*, β. — *hominum*, R A θ S T a d (Rob.) *homini*, σ. *hominem*, β. — *ac minui*, R A d. *aninin*, a. *aut minui*, Rob. — *et*, R A a d. *ac*, β γ. — *dicetur* 18, 321—325. — *eandem*, σ. — *vi*, om. T. — *Ita cum s. a. siccetur*, Pint. — *siccantur*, R^2. — *liquor et*, A a d. *liquor*, R^2. *leviore*, R^1. — *maximum*, R (*xim* videtur ex corr.) — *accepimus*, R^2 A a^2 d. *accipimus*, R^1 a^1.

§ 222. *mare*, R. — *patentis*, R. — *aut*, delet Pint. — *tuique*, R^1. — *ut signea*, R. — *et asperius*, θ. — *liquatur*, Pint. A. (Rob.) — *summa*, R a^2. *summam*, A T d. *summum*, a^1 (Richel., Rob.) Vid. Aristotel. Probl. 23, 30. — *aequor*, Richel., Rob. — *aqua*, R. *aquam*, A T a d (Richel., Rob.) — *profunda*, R^1 A T a d. *profundit*, Richel., Rob. Illi voci R verba *horum habere* suprascripta habet. — *sapores*, R (*es* ex corr.) — *qua*, S. — *quod*, S. *quia*,

asperi saporis quam quod mare terrae sudor sit aeternus; — aut quia plurumus ex arido misceatur illi vapor; aut quia terrae natura sicut medicatas aquas inficiat. Est in exemplis Dionysio Siciliae tyranno, cum pulsus est ea potentia, accidisse prodigium ut uno die in portu dulcesceret mare.

CI. E contrario ferunt lunae femineum ac molle sidus, 223
atque nocturnum solvere umorem et trahere, non auferre. Id manifestum esse, quod ferarum occisa corpora in tabem visu suo resolvat somnoque sopitis torporem contractum in caput revocet, glaciem refundat cunctaque umifico spiritu laxet. Ita pensari naturae vicis semperque sufficere, aliis siderum elementa cogentibus, aliis vero fundentibus; sed in dulcibus aquis lunae alimentum esse, sicut in marinis solis.

CII. 105. Altissimum mare XV stadiorum Fabianus tradit. Alii in ponto ex adverso Coraxorum gentis (vocant βαθέα ponti) trecentis fere a continenti stadiis inmensam altitudinem maris tradunt, vadis numquam repertis.

CIII. 106. Mirabilius id faciunt aquae dulces iuxta mare 224
ut fistulis emicantes; nam nec aquarum natura miraculis cessat. Dulces mari invehuntur, leviores haut dubie; ideo et marinae, quarum natura gravior, magis invecta sustinent. Quaedam vero et dulces inter se supermeant alias, ut in Fucino lacu invectus amnis, in Lario Addua, in Verbanno

RAad. — *plurimus*, θS. *pluribus*, R^{1}Td. *plurimum*, aβγ. *primus*, R^2. — *et*, d. — *arido*, R^{2}AθSa. *alio*, R^{1}Td. — *vapor*, RAθSTad. *vapore*, γ. *sine vapore*, β. — *sicut*, RAθTad. Om. β. — *medicatas*, RATad. *medicatis*, θβ. — *exemplo*, A. — *com*, R. — *est*, Aad. *ē se*, R. — *accedisse*, A. — *dulcesceret mare in portu*, Td.

§ 223. *E*, om. σ. — *femininum*, Td. — *atque*, RAa. *ac*, d. — *umorem*, A. — *est*, a. — *nisu*, ST. — *hospitis*, d. — *corpore*, R^1. — *contactu*, A. — *revocat*, A. — *vicis*, R^1. *vices*, R^{2}Aad. — *alie*, R^1. — *elementis*, d^1. — *esse sicut*, omitt. R^{1}a^1. — *XII*, A. Haec verba exscripsit Dicuil. mens. orb. VIII. 7, 2. — *adversorum*, A. — *gentes*, Ad. — *βαθεα ponti*, Ad. *βαθεα fonte*, a. *bachea ponti*, R^2. *bachex pontis*, R^1. — *trecentis*, Aad. *riris* (i. e. CCCis), R^1. *triris* R^2. — *continente*, R^1. *continentis*, R^2. — *inmensam*, A. Haec transtulit Plin. ex Aristot. Meteor. 1, 13. p. 351^a, 11.

§ 224. *Mirabilius*, R^{2}Aa^2. *Mirabile*, R^{1}θTa^{1}d. — *dulcis*, A. — *iuxte*, R^1. — *mari*, A. — *emanantes*, r. — *miraculis*, RAad. *a miraculis*, βγ. — *cesset*, R^2. — *invehuntur*, R^2. Videtur *inveniuntur* fuisse. — *levioris aut dubiae*, A. — *marinae*, RAad (Robert.) *marine*, T. *marina*, K. — *quarum*, R^{2}Aa^2 (Rob.) Omitt. R^{1}Ta^{1}dK. — *natura*, RAa (Rob.) *nature*, Td. — *est gravior*, A. — *invectam*, R. — *sustinent*, R^{2}Aa. *sustinet*, R^{1}Td. — *dulcis*, A. — *invectus*, R^{2}Aad. *invectu*, R^{1}T. — *amnes*, AT. *in Eupilio lacu invectus Lamber*, Rezz. Est vero intelligendus Pitonius secundum Cluver. Ital. ant. 2, 15. p. 464. coll. Plin. 31, 41. — *Addua*, Adσ. *Ardita*, R. *Ardua*, a. — *Verbanno Ticinus*,

Ticinus, in Benaco Mincius, in Sebinno Ollius, in Lemanno Rhodanus, hic trans Alpis, superiores in Italia, multorum milium transitu hospitalis suas tantum nec largioris quam intulere aquas evehentes. Proditum hoc et in Oronte amne
Syriae multisque aliis. Quidam vero odio maris subeunt vada, 225
sicut Arethusa fons Syracusanus, in quo redduntur iacta in Alpheum, qui per Olympiam fluens Peloponnesiaco litori infunditur. Subeunt terras rursusque redduntur Lycus in Asia, Erasinus in Argolica, Tigris in Mesopotamia, et quae in Aesculapi fonte Athenis mersa sunt in Phalerico redduntur. Et in Atinate campo fluvius mersus post XX M
pass. exit, et in Aquileiensi Timavos. Nihil in Asphaltite 226
Iudaeae lacu, qui bitumen gignit, mergi potest, nec in Armeniae maioris Areisa; is quidem nitrosus piscis alit. In Salentino iuxta oppidum Manduriam lacus ad margines plenus neque exhaustis aquis minuitur neque infusis augetur. In Ciconum flumine et in Piceno lacu Velino lignum deiectum lapideo cortice obducitur, et in Surio Colchidis flumine adeo ut lapidem plerumque durans adhuc integat cortex.

RAa[2]. *verbant noticus*, a[1]d (prius *t* in rasura.) — *Benaco*, Aa[2]. *Boenaco*, R[2]. *Bonaco*, R[1]a[1]d. — *Sebinno*, ita nos scripsimus coll. 3, 131. *Sevino*, dβγ. *Servirino*, R. *Servinao*, A. — *Lemanno*, R[2]Aσ. *Lemano*, R[1]β. *Lemnano*, ad. — *hic*, Sabellic. Rad. *hī*. A. *hi*. σ. — *Alpis*, RA. — *Italia*, Sabell. RAad. *Italiam*, σ. — *multorum*, R[2]TAd. *mutiorum*, R[1]a (Robert.) — *milium*, Rad. *militum*, AT (Rob.) — *hospitalis*, R (Rob.) *hospitali*, A. *hospitales*, adβγ. — *tamen*, Rob. — *intulere*, RAa[2] (Rob.) *intuere*, a[1]d. *tulere*, r. — *oriente*, a[1]d.

§ 225. *maris ipsa*, A (Rob.) — *vada*, R[2]Aa[2] (Rob.) *ipsa vada*, d. Omitt. R[1]a[1]. — *sicuti*, R (Rob.) — *Arethusa*, R[1]Aa. *Arethusa e*, R[2]. *Arethusa est*, Td. — *Syratusanos*, R[1]. — *terras*, R[2]Ad. *terrae*, R[1]θa. — *Lycus*, a. *Lychus*, R[2]. *Ly* . R[1]. *Lycius*, Td. — *Erasmus*, σ. — *Argolica*, Barbar. Rad. *Agrolica*, A. — *Aesculapi*, RA. — *mersa*, RATd. *immersa*, aβγ. *emersa*, θr. — *Atinate*, A. *Athinate*, R. *Attinate*, d. *Attino*, a. — *fluvius IV M pass. mersus: post XX M p. exit et in*, Broter. — *Aquiliensi*, R (tertium *i* in corr.) d. — *Timavus*, R[2]Ad. *temnus*, a. Simile aliquid habet R[1].

§ 226. *Asphaltite*, R[2]a. *Asphaltita*, R[1]Ad. — *Areisa*, ita nos scripsimus ex Ptolemaei geogr. V. 13, 8. *Εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεραι λίμναι (ἐν Ἀρμενίᾳ Μεγάλῃ) — — καὶ ἡ Ἀρέησα*. *Artisa*, a[1] (meliores codd. ap. Salmas. exerc. p. 489. b. F.) *Aretisa*, R. *Artesa*, d. *Aritissa*, Aa[2]. *Aritisso*, Rob. *Arithiso*, σ. Videndum tamen, annon ex hoc loco apud Ptolemaeum scribendum sit *Ἄρτησα* vel *Ἀρέτησα*, ita ut h. l. lectio R sit praeferenda. — *nitrorsus*, R. — *pices*, R[1]. — *Manduriam*, Ad. *Munduriam*, R[2]. *Anduriam*, R[1]θa (Rob.) — *ac*, R. — *exustis*, R[1]. — *Cocconum*, a. *Quoconum*, R[1]. — *et*, om. a[1]. — *ligno*, R. — *Surio*, Aa. *Syrio*, Td. *Sirio*, R. — *durans*, RSTAad. *durus*, Pint. — *flumine*, RAad (Rob.) Omitt. STγ. — *Silaro*, Hard. *Silero*, Radσ (Rob.) *Sileno*, A. *Silari*, Barbar. *Sylaro*, β. — *Sorrentum*, R[1]. — *motu*, R[1]. — *folia*, R[2]d. *volia*, A. *volatilia*, a[2]hl (Rob.) — *in*, R[1]. Om. a[1]. — *alia*, R. —

Similiter in flumine Silaro ultra Surrentum non virgulta modo
inmersa verum et folia lapidescunt, alias salubri potu eius
aquae. In exitu paludis Reatinae saxum crescit et in rubro
mari oleae virentesque frutices enascuntur. Sed et fontium 227
plurumorum natura mira est fervore, idque etiam in iugis
Alpium ipsoque in mari, ut inter Italiam et Aenariam et in
Baiano sinu et in Liri fluvio multisque aliis. Nam dulcis
haustus in mari plurumis locis, ut ad Chelidonias insulas et
Aradum et in Gaditano oceano. Patavinorum aquis calidis
herbae virentes innascuntur, Pisanorum ranae, ad Vetulonios
in Etruria non procul a mari pisces. In Casinate fluvius
appellatur Scatebra, frigidus, abundantior aestate; in eo ut
in Arcadia Stymphali enascuntur aquatiles musculi. In Do- 228
done Iovis fons cum sit gelidus et inmersas facis exstinguat,
si exstinctae admoveantur, accendit. Idem meridie semper
deficit, qua de causa Ἀναπαυόμενον vocant; mox increscens
ad medium noctis exuberat, ab eo rursus sensim deficit. In
Illyrico supra fontem frigidum expansae vestes accenduntur.
Iovis Hammonis stagnum interdiu frigidum noctibus fervet.

salubria, Ra. — *seatum*, R^1. — *et in* — *enascuntur*, R^{2}a^{2}hσ. Omitt. R^{1}ASTa^{1}d, et Hard. haec verba e 13, 135. huc translata putabat, ubi haec leguntur: *rubrum enim mare et totus orientis oceanus refertus est silvis.* Sed primum haec verba illis non ita respondent, ut exscripta ea esse dicas, deinde autem similes repetitiones, uti aliter fieri non potuit, haud raro apud Plinium inveniuntur. Ita cum 2, 221. *cum incremento lunae augeri conchylia* compares 2, 109. *lunari potestate ostrearum conchyliorumque et concharum omnium corpora augeri ac rursus minui*, cum 2, 109. *et soricum fibras respondere numero lunae* compares 11, 196. *murium iecusculis fibrae ad numerum lunae in mense congruere dicuntur*, et 29, 59. *cum lumine lunae fibrarum* (muris) *numero crescente atque decrescente.*

§ 227. *et*, omitt. RATad. — *ut inter*, R^2. *et inter*, Ad. *inter*, R^{1}a$\beta\gamma$. — *Aenariam*, Ad. *enarniam*, Ra. — *et in*, R^2. *ut in*, Aa^{2}d$\beta\gamma$. *ut*, R^{1}a^1. — *dulces*, R^2. — *maris*, K. — *ad*, R^{1}Aad. *in ad*, R^2. — *Aradum*, d. *Haradum*, R^2. *Taradum*, A. *Arabum*, θaσ. *Harabum*, R^1. — *Gad&eno*, R^1. — *Vetulonios*, d (codd. Barbari.) *Velutonios*, Ra. *Vetolonios*, A. — *proculam mari*, A. — *pices*, R^1. — *Scatebra*, R^{2}a. *Statebra*, R^{1}A. *Stabera*, d^1. *Sttebra*, d^2. — *Arcadia Stymphali*, Sabell. R. *arcadias tymphali*, d^2. *Arcadiae Stympali*, Aa$\beta\gamma$. *Arcadias*, d^1. De genere loquendi v. ad 32, 17. — *enascuntur*, R^{2}a. *nascuntur*, ATdr. Om. R^1. — *aquatices*, R^2. Om. R^1.

§ 228. *sint*, R^1. — *inmensas*, Rob. — *anapauomenon*, R^{2}a. *anapagamenon*, R^1. *inapauomenon*, A. *in apauomenon*, d. — *ab eo*, R^{2}Aa^{2}d (Rob.) *ab*, R^1. Om. a^1, delenda censet Salmas. exerc. p. 96. a. G. — *Illyrico*, R^2. *Illyricis*, R^{1}ATad (Rob., Richel.) *Illyriis*, $\beta\gamma$. — *expensae*, σ. *expande*, R^1. — *vestis*, A. — *adcenduntur*, A. — *Ammonis*, R. *Admonis*, A. — *stagnum*, R^{2}AθTad. *fons*, Rob., Richel. β, quod defendit Arrian. Anab. III. 4, 4. coll. Külb. ad h. l. — *interdiu*, R^{2}Aθd. *inter diem*, a. *interdum*, R$^1\sigma$. — *frigidum*, RAθTad. *frigidus*, Rob., Richel. β.

*

In Trogodytis fons Solis appellatur dulcis et circa meridiem
maxume frigidus; mox paulatim tepescens ad noctis media
fervore et amaritudine infestatur. Padi fons mediis diebus 229
aestivis velut interquiescens semper aret. In Tenedo insula
fons semper a tertia noctis hora in sextam ab aestivo sol-
stitio exundat. Et in Delo insula Inopus fons eodem quo
Nilus modo ac pariter cum eo decrescit augeturque. Contra
Timavom amnem insula parva in mari est cum fontibus ca-
lidis, qui pariter cum aestu maris crescunt minuunturque.
In agro Pitinate trans Appenninum fluvius Novanus omnibus
solstitiis torrens bruma siccatur. In Falisco omnis aqua pota 230
candidos boves facit, in Boeotia amnis Melas ovis nigras,
Cephisus ex eodem lacu profluens albas, rursus nigras Pe-
nius, rufasque iuxta Ilium Xanthus, unde et nomen amni.
In Ponto fluvius Astaces inrigat campos, in quibus pastae
nigro lacte equae gentem alunt. In Reatino fons Neminie
appellatus alio atque alio loco exoritur annonae mutationem
significans. Brundisi in portu fons incorruptas semper prae-
stat aquas navigantibus. Lyncestis aqua quae vocatur aci-
dula vini modo temulentos facit; item in Paphlagonia et in

Trogoditis, R^{2}A. *Trogodigitis*, R^1. *Troglodytis*, adβγ. Vid. ad § 178. — *et*, RATad. Omitt. βγ. — *ac*, A. — *medio*, A. — *fervere*, R. — *infestus*, K.

§ 229. *quiescens*, R (*inter* erasum.) — *insule*, R^1. — *Delon*, R. — *Inopus*, R^{2}Ad. *Inot*, R^1. *Inolus*, θa. — *nirus*, R^1. — *ac*, omitt. R^{1}a. — *cum eo*, A. *cum eodem*, ad. *item*, R. — *crescit*, a. — *augeturque*, R. *augeturve*, ATad. — *insulam parvam*, R. — *in*, om. R^1. — *Pitinate*, A. *Pitanate*, R (prius *a* et *te* in rasura.) *Pitunate*, ad. Vid. Ptolem. geogr. III. 1, 53. — *Appenninum*, R^{2}A. *Apenninum*, R^{1}βγ. *Alpennium*, Tad. — *Novanus*, om. R^1. *Vomanus*, Hard. — *solstitis*, A.

§ 230. *omnis*, RAad (codd. Gelenii, Rob.) *amnis*, ST. *Clitumni*, Kr. — *pota*, R^{2}Ad. *potata*, R^{1}a (codd. Gelenii, Rob.) *motata*, Saubert. de sacrificiis, p. 372. — *in*, R^{1}Aad. *equos*, R^2. — *Cephisus*, R (prius *s* in corr.) A (Rob.) *Cephissus*, aβγ. *Cephius*, d. — *iactu*, R. — *rursusque*, codd. Barbari. — *in nigras*, R^1. — *Penius*, A. *poenitus*, R. *penitus*, Tad (Robert.) *Peneus*, codd. Barbar. γ. — *rufas*, Robert. — *Astacenus*, Pint. — *inrigat*, Ra. *irrigat*, θ (Robert.) *rigat*, Adβγ. — *pastae* — *equae*, RAad (codd. Gelen.) *oves pastae* — *equae*, Robert. *oves pastae* — *et equae*, r. — *Neminie*, RAθad. *Neminia*, β. — *multationem*, d. — *Brundis*, A. — *incorruptas semper*, r. *incorruptas in spira*, θ. *incorrupta in spira*, Ra^1. *incorrupta spira*, Robert. *incorrupta*, a^2. *incorruptas*, Adβγ. — *Lyncestis*, Robert. *Lincestis*, Aa^2. *Lingestis*, R^1. *Lingentis*, a^{1}d. *in Lingentis*, R^2. — *temulentus*, A. — *ita*, σ. — *et*, R^{2}Aa^2. Omitt. R^{1}a^{1}d.

§ 231. *Andro in*, Aad (Rob.) *Andro*, R^1. *In Andro*, R^{2}βγ. — *in templo*, R^1. — *riberi*, R. — *nonnisi enuariis*, A. — *semper*, om. R^1. — *saporem*, Rad (Rob.) *sapore*, Aβγ. — *Dios theodosia*, Tad. *Dies theudosie*, R. *Dies*

agro Caleno. Andro in insula, templo Liberi patris, fontem 231
nonis Ianuariis semper vini saporem fluere Mucianus ter
consul credit: Διὸς Θεοδοσία vocatur. Iuxta Nonacrim in Ar-
cadia Styx nec odore differens nec colore epota illico necat;
item in Liberoso Taurorum colle tres fontes sine remedio,
sine dolore mortiferi. In Carrinensi Hispaniae agro duo fon-
tes iuxta fluunt, alter omnia respuens, alter sorbens. In
eadem gente alius aurei coloris omnis ostendit piscis nihil
extra illam aquam differentis. In Comensi iuxta Larium 232
lacum fons largus horis singulis semper intumescit ac residit.
In Cydonia insula ante Lesbum fons calidus vere tantum
fluit. Lacus Sannaus in Asia circa nascente apsinthio inficitur.
Colophone in Apollinis Clarii specu lacuna est, cuius potu
mira redduntur oracula, bibentium breviore vita. Amnis re-
tro fluere et nostra vidit aetas Neronis principis supremis,
sicut in rebus eius retulimus. Iam omnis fontis aestate quam 233
hieme gelidioris esse quem fallit? Sicut illa permira naturae
opera, aes et plumbum in massa mergi, dilatatum fluitare
eiusdemque ponderis alia sidere, alia invehi; onera in aqua
facilius moveri; Scyrium lapidem quamvis grandem innatare

theodosia, AS. *Dies theodesia*, Robert. *Diostedosia*, σ. *Dios Tecosia*, K (codd. Barbari.) *Dios Tecnosia*, β. Vulgata vix sana, cum *Iovis* et *Dei* nomina uno in nomine haud facile coniungi possint; magis propensus sum ad nomen, quo *gignendi* vis significatur, quamquam in omnium testium penuria nihil discernere licet. — *Nonacrim*, Aa. *Nonacrina*, R (ultimae litterae ex corr.) *Nonacrin*, Barbar. dγ. *Nonacrinam*, σ. — *in Arcadia*, Aθad. *Arcadie*, R. *Arcadiae*, β. — *calore*, d. — *Liberoso*, Rd^1. *Libroso*, aγ. *Beroso*, d^{2}β. *Berosa*, A. — *Acurarum*, R. — *dore*, R^1. — *Carriniensi*, R^2. *Carrimensi*, Hard. — *iuxte*, R^1. — *sorbens*, R^1. *absorbens*, dβγ. *obsorbens*, R^{2}A. *resorbens*, a. *omnia absorbens*, T. Puto Plinium scripsisse *omnia sorbens*, cuius coniecturae ope varietas lectionis optime explicatur. — *alveus*, θ. — *colores*, R^1. — *pisce*, R^1. — *differentes*, RAd. *differens*, a^1. *ceteris differentes* a^{2}βγ.

§ 232. *Commensi*, σ. *Comesi*, R^{1}A. — *Lari*, A. — *lacus*, R. — *singulis*, R (in corr.) — '*intumescentibus*, R^{1}a^1. — *residit*, A. *resedit*, Ra^2. *residet*, a^{1}dβγ. — *Cydonia*, ad. *Cidonie*, R^1. *Lidonia*, R^2. *Cynonia*, σ. *Cydonea*, Aγ. *Sydonia*, β. — *Lesbum*, RAad^{2}σ. *Lesbium*, d^1. *Lesbon*, βγ. — *vere*, Sabell. RAad. Om. σ. — *tantum*, R (ex corr.; videtur fuisse *ante*) ad. *tanto*, A. *latum*, σ. — *Sannaus*, Rdσ. *Sonnaus*, A. *Innaus*, θ. *Annaus*, a (codd. Barbari ad 16, 36. § 157., qui et ibi et ad 5, 29. § 105. *Anaeus* coniicit.) *Sinnaus*, βγ. — *circa nascente*, RATa^{1}d. *circumnascente*, a^{2}βγ. — *Apollonis*, R^1. — *Clari*, A. *larii*, Td. — *viventium*, A. — *supremis*, RATa^{1}d (Robert.) *annis supremis*, a^{2}βγ. — *rettulimus*, A.

§ 233. *fallat*, R^1. — *ac*, d. — *plumbi*, R. — *inmissa*, a^1. — *dilatatum*, R^{2}ATad. *diratatum*, R^1. *dilatata*, βγ. — *sedere*, σ. — *Scyrium*, Hard. ex 36, 130. *Syrium*, R^2. *Tyreum*, Aad. *Tinereum*, R^1. *thyre*, σ. *Thyrreum*, β.

eundemque conminutum mergi; recentia cadavera ad vadum labi, intumescentia attolli; inania vasa haud facilius quam plena extrahi; pluvias salinis aquas utilioris esse quam reliquas nec fieri salem nisi admixtis dulcibus; marinas tar- 234
dius gelare, celerius accendi; hieme mare calidius esse, autumnale salsius; omne oleo tranquillari et ob id urinantis ore spargere, quoniam mitiget naturam asperam lucemque deportet; nivis in alto mari non cadere; cum omnis aqua deorsum feratur, exsilire fontis atque etiam in Aetnae radicibus flagrantis in tantum ut quinquagena centena milia passuum harenas flammarum globus eructet.

107. Namque et ignium, quod est naturae quartum elementum, reddamus aliqua miracula; sed primum ex aquis.

CIV. 108. In urbe Commagenes Samosata stagnum est 235
emittens limum (maltham vocant) flagrantem. Cum quid attigit solidi, adhaeret; praeterea tactu exsequitur fugientis. Sic defendere muros oppugnante Lucullo; flagrabat miles armis suis. Aquis accenditur. Terra tantum restingui docuere experimenta.

lambi, A d. — *plana*, R A. — *pluvia*, A σ. — *sal in his*, R. *salinas*, σ. — *aquas*, R A a d. *aquis*, θ S T (Robert.) — *utiliores*, R A. *dulciores*, S T a d σ (Rob.) Quod iam vulgo legitur *pluvias* — *reliquas*, proposuit Barbarus, cuius altera haec est coniectura: *pluvia salinas aqua dilutiores esse quam reliqua.*

§ 234. *gelari*, A. — *hieme*, A a² d (Rob.) *hie*, a¹. *hi*, R¹. *himum*, R². His ex variis lectionibus et comparato eo quod statim ex codd. reposuimus *autumnale*, Plinius scripsisse mihi videtur *hiemale mare*, ubi litterae *male* facillime a sequentibus litteris absorbebantur. — *calid*, R¹. — *autumnale*, R A T a d. *autumno*, Robert. β γ. — *aleo*, R¹. — *id*, om. R¹. — *maris*, T d. — *ethne*, R (in rasura.) — *apicibus*, Ulitius ad Gratii Cyneg. 432. — *flagrantes*, R². — *ut*, om. A. — *centena*, R A a¹ d. *et centena*, a² β γ. — *arenas*, R A a (Robert.) *arena*, T d. *cineres et*, r. — *globus*, Robert. *globos*, R a r. *globo*, A θ T d γ. — *Namque*, R θ a. *Iamque*, A d β γ. — *ignium*, R A a. *omnium*, d.

§ 235. *urbe Commagenes*, R A θ d. *urbe Commagene*, a. *Commagenae urbe*, Robert. β γ. *Commagenes urbe*, Pint. β γ. — *Samosata*, R A θ T d (Robert.) *Samosatis*, Pint. a β γ. — *mittens*, R¹. — *altam*, R¹. — *attingit*, K. — *prae*, R¹. — *tactu*, R² θ. *et tactu*, a. *tactu et*, A. *tactus et*, T d. *et tactum*, S (Robert.) *tactus*, β. Om. R¹. — *exsequitur*, R². *sequitur*, R¹ S T a d (Rob.) β γ. *sequi*, A. Habet iam Livii locus 1, 59., quo defendatur. — *fugientis*, S (Rob.) — *flagrabat*, R T a¹ d. *flagrabatque*, A a² (Robert.) β γ. — *Aquis*, R θ T a¹ d. *Aquis etiam*, A a². (Robert.) β γ. — *tamen*, Rob. — *natura est*, d. — *naptae*, A. *napte*, R¹. — *vocatur*, T d. — *Babyloniam*, R a d. *Babylonem*, θ T. *Babylone*, A. — *Astacenis*, Hard. usus doctrina Salmas., qui exerc. p. 171. a. B. *Astacene* legendum vidit. *Austacenis*, R θ a (Robert.) *Austagenis*, A β. *Austragenis*, T d. — *parve*, R¹. — *transiliumque*, A. — *in eam protinus*, R² A a (Robert.) *in ea protinus*, d. *eam protinus*, R¹. *protinus in eam*, β γ. — *fertur*, θ. — *Media*, omnes codices [an edd. vett.?] Sabell. — *pelicem*, R. *paelicem*, A. — *sacrificata*, R¹. *sacrificatum est*, R².

CV. 109. Similis est natura naphthae; ita appellatur circa Babyloniam et in Astacenis Parthiae profluens bituminis liquidi modo. Huic magna cognatio ignium transiliuntque in eam protinus undecumque visam. Ita ferunt a Medea pellicem crematam, postquam sacrificatura ad aras accesserat, corona igne rapta.

CVI. 110. Verum in montium miraculis ardet Aetna no- 236
ctibus semper tantoque aevo ignium materia sufficit, nivalis
hibernis temporibus egestumque cinerem pruinis operiens.
Nec illo tantum natura saevit exustionem terris denuntians.
Flagrat in Phaselitis mons Chimaera, et quidem inmortali
diebus ac noctibus flamma; ignem eius accendi aqua, ex-
stingui vero terra aut faeno Cnidius Ctesias tradit. Eadem
in Lycia Hephaestii montes taeda flammante tacti flagrant,
et adeo ut lapides quoque rivorum et harenae in ipsis aquis
ardeant, aliturque ignis ille pluviis. Baculo si quis ex iis
accenso traxerit sulcum, rivos ignium sequi narrant. Flagrat 237
in Bactris Cophanti noctibus vertex, flagrat in Medis et
Sittacene, confinio Persidis, Susis quidem ad Turrim albam
XV caminis, maxumo eorum et interdiu. Campus Babyloniae

sacrificatur, σ. — *rapto*, Td.

§ 236. *ignium materia*, Ra. *materia ignium*, AθTdr (Robert.) — *nubalis*, Td. — *tinerem*, R. — *illo*, Ra^{1}. *in illo*, Aa^{2}d (Robert.) βγ. — *desevit*, Td. — *Phaselitis*, R^{2}AθSTad (Robert. et codd. Salmas. exerc. p. 552. a. D.) *Phaselide*, codd. Barbar. βγ. *Gage Lyciae*, σ. — *immortali*, Aa (Rob.) *immortalibus*, R. *immortalis*, Tdσ. — *flammam*, R^{1}. — *accendi*, Aa. *accendit*, R^{2}d. *accensis*, R^{1}. — *extingui*, Aa. *extinguit*, Rd. — *faeno*, A. *fano*, d. *foeno*, Raσ. *fimo*, Sabell. φορυτῷ, Ctesias. — *et esias*, A. *ethesias*, Rob. Vid. Ctesiae fragmm. p. 250. § 10. ed. Bähr. — *Cilicico*, R. — *Hephaestii*, ad. *Hephaesti*, σ. *ephesti*, A. *epesti*, R. — *flammati*, Rob. — *tacti*, RAa (Rob.) *acti*, Td. *tracti*, θ. *tractim*, Salmas. exerc. p. 563. b. F. — *et adeo*, Rθ (Rob.) *adeo*, Aadβγ. Vid. ad 35, 32. — *harenae*, A. — *ut*, R^{2}Aad. *sub*, R^{1}. — *iis*, a. *is*, R^{1}. *his*, Ad (Rob.) *istis*, R^{2}. — *sulcum*, R^{2}ATd. *sulcos*, R^{1}aβγ.

§ 237. *Flagrant*, Ad. — *quofanti*, R. — *nocte*, σ. — *flagrant*, R. — *Mediis*, R. — *ex*, R^{1}. — *Sittacene*, Hard. ex Aristotel. mirab. auscult. 33. *incuti gente*, R^{1}a^{1}. *incessia gente*, R^{2}. *in cestia cutigente*, a^{2}. *cestia in cutigente*, A. *in contigente*, Td. *in Caestia gente*, β. Locus nondum sanatus et qui sine meliorum codd. subsidio vix sanabitur; praepositio *in* certe docere videtur, novam aliquam terram h. l. significari, non partem Mediae. — *confinium*, R. — *Sus*, R^{1}a^{1}. — *alba*, A. — *XV*, RTad. *XII*, A. *e XV*, βγ. — *maximo*, omitt. R^{1}a^{1}. *maxime*, Td, qui pone *eorum* collocant. — *earum*, R^{2}. — *inter campos*, R^{1}θ. Hic quoque, uti duritas orationis ostendit, latet corruptela et ex vestigiis codicum videtur Plinius scripsisse *et interdiu. Inter campos Babyloniae flagrat quaedam veluti piscina.* Praepositionis *inter* usum huc quadrantem illustrat Hand. Tursell. 3, 387. sq. — *Babyloniae*, θad. *Babylonae*, A. *Babilone*, R.

flagrat quadam veluti piscina iugeri magnitudine, Aethiopum
iuxta Hesperium montem stellarum modo campi noctu; similiter in Megalopolitanorum agro, tametsi internus sit ille,
iucundus frondemque densi supra se nemoris non adurens.
Et iuxta gelidum fontem semper ardens Nymphaei crater 238
dira Apolloniatis suis portendit, ut Theopompus tradidit;
augetur imbribus egeritque bitumen temperandum fonte illo
ingustabili, alias omni bitumine dilutius. Sed quis haec miretur? In medio mari Hiera insula iuxta Italiam cum ipso
mari arsere per aliquot dies sociali bello, donec legatio senatus expiavit. Maxumo tamen ardet incendio Theon ochema
dictum Aethiopum iugum torrentisque solis ardoribus flammas regerit. Tot locis, tot incendiis rerum natura terras
cremat.

CVII. 111. Praeterea cum sit huius unius elementi ratio 239
fecunda seque ipsa pariat et minumis crescat a scintillis,
quid fore putandum est in tot rogis terrae, quaeve est illa
natura, quae voracitatem in toto mundo avidissimam sine
damno sui pascit? Addantur his sidera innumera ingensque
sol, addantur humani ignes et lapidum quoque insiti naturae
attrituque inter se ligni, iam nubium et origines fulminum.
Excedit profecto miracula omnia ullum diem fuisse, quo non

flagrato, R^1. — *quaedam*, R^1 θ. — *veluti*, Ra. *velut*, A θ d (Rob.) — *Aethiopum*, R^1 A a^1 d. *item Aethiopum*, R^2 a^2 $\beta\gamma$. — *Hesperium*, a. *Hesperum*, RASTd. *Hesperu*, Pint. — *noctu*, RAa^1 d. *noctu nitent*, a^2 $\beta\gamma$. — *tametsi*, a^2. *nam si*, RATa^1 d (Rob.) — *internus sit*, Ra^2. *internum sit*, a^1. *intermisit*, A d. *in terminis sit*, Rob. — *frondem quod ensis*, R. — *adures*, R^1.

§ 238. *Et*, om. R^1. Primus haec verba a superioribus interpungendo seiunxit Pint. — *egelidum*, Pint. ex Strab. 7. p. 310. — *nimpaei*, R^1. — *grater*, R^1. *gratera*, R^2. — *Apolliniatis*, Rd. *fontem Nymphaei crater; dira semper Ap. suis port. ardens*, Pint., qui praeterea *egelidos fontes* legi posse ait. *Et iuxta egelidum fontem ardens N. cr. dira semper Apoll.*, Dalec. — *Theopompus*, fragmm. 316. ed. Müller. — *tradit*, Td. — *ut augetur*, R^2. — *ignibus*, R^2. — *egerit*, σ. — *fontem*, A. — *ingustabilia*, R^1. — *alias*, d (in rasura.) — *omne*, R^1. — *dilutus*, R. *dulcius*, r. — *insula*, RTa^2 d (codd. Gelen.) *insula Aeolia*, Aa^1 $\beta\gamma$. In R altera manus verba *ardet aeolie insule* suprascripsit. — *arsere*, R^2 Aa^1 d. *ase se*, R^1. *arsit*, a^2 $\beta\gamma$. — *aliquos*, σ. *aliquod*, R^1. — *sociabili*, d. — *et donec*, Rd. — *expiavit* R^2. *piavit*, R^1 Aad $\beta\gamma$. — *regeret*, R^2, unde *regerit* scripsi. *egerit*, R^1 Aad $\beta\gamma$.

§ 239. *fit*, R^1. — *ipsa*, RATad. *ipse*, β. — *rapiat*, R^1. *pareat*, σ. — *a*, Rd. Omitt. Aa $\beta\gamma$. Vid. ad 36, 133. — *orgis*, R^1. — *quaeve est*, R^2. *quae est*, Aad $\beta\gamma$. Om. R^1. — *quae*, R^2 Aad. *quae velut natura quae*, R^1. — *verocitatem*, R^1. — *in isto mundo*, r. — *pascit*, R^2 Ad. *facit*, R^1 a. — *his*, RAad. *iis*, $\beta\gamma$. — *attrituque*, R^1 ATad. *attritusque*, R^2. *attrita*, $\beta\gamma$. Dativus (v. ad 35, 20.) ab *insiti* pendet. — *ligni*, RTd. *ligna*, Aa $\beta\gamma$. — *flumi-*

cuncta conflagrarent, cum specula quoque concava adversa solis radiis facilius etiam accendant quam ullus alius ignis. Quid 240
quod innumerabiles parvi sed naturales scatent? In Nymphaeo exit e petra flamma quae pluviis accenditur, exit et ad aquas Scantias, haec quidem invalida, cum transit, nec longe in alia durans materia; virens aeterno hunc fontem igneum contegit fraxinus. Exit in Mutinensi agro statis Volcano diebus. Reperitur apud auctores subiectis Ariciae arvis, si carbo deciderit, ardere terram, in agro Sabino et Sidicino unctum flagrare lapidem, in Salentino oppido Egnatia inposito ligno in saxum quoddam ibi sacrum protinus flammam exsistere, in Laciniae Iunonis ara sub dio sita cinerem inmobilem esse perflantibus undique procellis; quin et repen- 241
tinos exsistere ignis et in aquis et in corporibus etiam humanis, Trasimenum lacum arsisse totum, Servio Tullio dormienti in pueritia ex capite flammam emicuisse; L. Marcio in Hispania interemptis Scipionibus concionanti et milites ad ultionem exhortanti arsisse simili modo Valerius Antias narrat. Plura mox et distinctius. Nunc enim quadam mixtura rerum omnium exhibentur miracula; verum ingressa mens interpretationem naturae festinat legentium animos per totum orbem veluti manu ducere.

num, R[1]. — *Excedit*, R[2] d. *Excedet*, R[1] A a. — *miracula omnia*, R T θ a d. *omnia miracula*, A β γ. — *ullum*, A a d. *unum*, R T θ. — *conflagrarent*, R[2] A a. *flagrarent*, R[1] T d σ. — *solus*, A. — *accendant*, R A θ a d. *accendantur*, β. — *signis*, R[1].

§ 240. *parvi*, R a d (codd. Gelen.) *parvis*, A. — *et*, R[2]. — *naturalis*, R[2]. — *et*, R[1]. — *pluviis*, R A a d. *aqua*, σ. — *exit et*, A a. *exiit et*, R. *exiet*, d[1]. *exit*, d[2]. — *Scanthias*, A. — *invalli*, R[2]. — *durans materia*, R A a d. *materia durans*, β γ. — *virens*, R[2]. *viret*, R[1] A a d β γ. — *ex aeterno*, r. — *ignium*, R[1] d. *Ionium*, R[2]. — *contegit*, R[2]. *contegens*, A T d. *contexens*, R[1] a. — *Mytinenensi*, d. — *Volcano*, A. *Volcaceno*, R[1]. *Vulcano*, R[2] a d. *Vulcanis*, r. *Vulcanus*, Richel. — *Ariciae*, R A a[2]. *Arithie*, T d. *ariete*, a[1]. — *decideret*, a[1] d. — *Sidicino*, R[2] A a[2]. *Sedecino*, d. *Sidino*, R[1] a[1]. — *Salentino*, R A a d (codd. Barbari.) *Selentino*, σ. — *Egnatia*, Barbar. *Ignatia*, R[1] a. *Innatia*, d. *Inatium*, codd. Barbari. *Natiam*, σ. *Natium*, A. *Galacia*, R[2]. — *flamma*, A. — *dio*, a. *diu*, R A d.

§ 241. *quis*, R[1]. — *exsistere ignes*, R A θ a d. *ignes exsistere*, β. — *in*, omitt. R[1] a[1]. — *Tullo*, R[1] A. — *flammam*, R[2] A a. *flammae*, R[1]. *flamma*, d. — *emicuisse*, A a. *micuisse*, R. Om. d. — *exhortanti*, d. *exortanti*, R[2] a. *exornanti*, R[1]. *exoranti*, A. — *Valerius*, v. Krause, fragmm. histor. Rom. p. 277. — *mox*, R[2] A a[2] d. *modo*, R[1] a[1]. — *quedam*, T. — *mixtura* — *exhibentur* om. T. — *iterum*, T. *interim*, Pint. — *ingressa*, R[2]. *egressa*, R[1] A a d β γ. — *in interpretationem*, T. — *natura*, R. — *festinet*, R. — *veluti*, R a. *velut*, A d β γ. — *duceretur*, R.

CVIII. 112. Pars nostra terrarum, de qua memoro, ambi- 242
enti (ut dictum est) oceano velut innatans longissime ab
ortu ad occasum patet hoc est ab India ad Herculis columnas Gadibus sacratas LXXXV. LXVIII mill. pass., ut Artemidoro auctori placet, ut vero Isidoro, XCVIII et XVIII M. Artemidorus adicit amplius a Gadibus circuitu sacri promontori ad promontorium Artabrum, quo longissime frons procur-
rat Hispaniae, DCCCXCI. Id mensurae currit duplici via. A 243
Gange amne ostioque eius, quo se in Eoum oceanum effundit, per Indiam Parthyenenque ad Myriandrum urbem Syriae in Issico sinu positam LII. XV M pass., inde proxuma navigatione Cyprum insulam, Patara Lyciae, Rhodum, Astypalaeam in Carpathio mari insulas, Laconicae Taenarum, Lilybaeum Siciliae, Caralim Sardiniae viciens et semel CIII M pass., deinde Gadis duodeciens CL M pass.,

§ 242. *nostrarum*, Dicuil. de mens. orbis V. 1, 1. — *memore*, R^1. *commemoro*, Dicuil. *memor*, A. — *dictum est* § 166. — *innatans*, R^2ab. *innatrans*, R^1. *innata*, Ad. — *ad*, ad. *ab*, R. *et*, A. — *occasus*, R^1A. *occasu*, R^2. — *et*, R^1. — *LXXXV*, ATabd. *octuagies quinquies centena*, Mart. 6, 611. βγ. *LXXXVIII*, R. *octoginta quinque millia*, σ. *centum mil. sexagies et sexies*, Dicuil., ubi v. Letronne p. 81. sq. *octoginta quinque stadiorum millia et sexaginta octo*, Sabell. — *sexaginta octo*, aσ. *LXXVIII*, Ab (Martian.) β. *LXXVIIII*, R. *LXX*, Td. *et triginta*, Dicuil. — *Artemidoro*, sive Agathemero 1, 4. — *XCVIII*, Rabd. *LXCVIII*, A. *nonagies octies centena*, θβγ. *nonagies octies*, Martian. *nonaginta octo millia*, σ. *millia nonaginta octo et octodecim*, Sabell. — *et XVIII*, Rabd. *LXVIII*, Aθ. *decem et octo*, σ. *et decem et octo milia*, Martian. βγ. — *adicit*, R. — *circuitura agri*, R^1. *circuitus agri*, R^2. — *quod*, R. — *fons*, R^1. Om. d. — *procurrat*, R^2A. *procurat*, bd. *procursat*, R^1. *procurrit*, aβγ. — *DCCCXCI*, ab. *DCCCXC*, Rd. *DCCCC. XC*, A. *nongenta nonaginta unum milia*, Martian. *CCCCXCI*, Hard. γ. At vid. Broter. et Ukert. geogr. Rom. et Gr. II. 1. p. 259.

§ 243. *Id*, om. d. — *mensurae*, R. *mensura*, Aabd. — *currit duplici*, RAabd. *duplici currit*, βγ. Vid. § 244. — *agenda*, d. — *Eoum*, ab. *eum*, RAd. *eorum*, codd. Budaci de asse p. 406. — *Partienenque*, A. *Partenienenque*, R. *Parthiae neque*, d. *Parthiensemque*, ab. — *Myriandrum*, RAa^2b. *mirandum*, a^1d. — *sinu*, om. d. — *LII*, Aab. *LIII*, R. *LV*, Td. *quinquagies bis centena*, βγ. *LII M*, codd. Bud. *quinquagies bis*, codd. Barbari, Martian. 6, 612. *quinquaginta quinque m. p.*, σ. *quinquaginta quinque millia stadiorum*, Sabellic. — *XV*, Rabd (codd. Barbari.) *quindecim millia*, Martianus. *XII*, A. *decem et novem*, σ. *XV passuum decem et novem*, codd. Bud. — *Pataram*, β. — *mari in insula*, Abd. *mari, item in insulam*, Martian. — *Laconicae Taenarum*, R. *Taenarum Laconicae*, Aθabd. — *lilibreum*, R^1d^2. *lybreum*, d^1. — *Caralim*, RATabd (Martian.) *Caralium*, σ. *Calarim*, βγ. — *vicies* — *m. pass.* Hard.; vid. statim infra. *XXXV. L*, R^1. *XXXIIII*, A. *XXXII. L*, Tbd. *XXXII* II, a. *XXIII D In XXII p. L*, R^2. *trigesies bis quinquaginta*, θ. *triginta quatuor*, σ. *tricies quater quinquaginta millia*, Martian. *tricies quater centena quinquaginta millia p.*, β. — *deinde*

quae mensura universa ab eo mari efficit LXXXV. LXVIII M
pass. Alia via, quae certior, itinere terreno maxume patet 244
a Gange ad Euphraten amnem LI. LXIX, inde Cappadociae
Mazaca CCCXIX M, inde per Phrygiam, Cariam, Ephesum
CCCCXV M, ab Epheso per Aegeum pelagus Delum CC,
Isthmum CCXII. D, inde terra et Lechaico mari et Corinthiaco sinu Patras Peloponnesi XC M, Leucadem LXXXVII. D,
Corcyram totidem, Acroceraunia CXXXII. D, Brundisium
LXXXVII. D, Romam CCCLX milia, Alpis usque ad Scingomagum vicum DXIX, per Galliam ad Pyrenaeos montis Illiberim DCCCCXXVII, ad oceanum et Hispaniae oram CCCXXXI,
traiectu Gadis VII milia quingenti, quae mensura Artemidori ratione LXXXIX. XXXXV efficit. Latitudo autem terrae 245
a meridiano situ ad septentriones dimidio fere minor colli-

— *m. p.*, Hard. ex Artemidori excerptis apud Agathem., ut infra. *deinde Gades XLII. L*, A. *deinde Gades duodecim millia*, σ. *deinde Gades IIII decies centena et quinquaginta millia p.*, a^2 β. *inde Gadibus quadragies bis quinquaginta millia*, Martian. Omitt. R T a^1 b d. — *LXXXV*, a b d. *octogies quinquies*, codd. Barbari. *LXXXII*, R^1 A. *XCV*, R^2. *LXXXVIIII m. p.*, σ. — *LXVIII*, R A θ T a^1 b d. *LXXVIII*, a^2 β. *septuaginta octo millia*, Martian., codd. Barbari. *LXIX*, σ. *nonaginta octo millia stadiorum*, Sabell.

§ 244. *itinere*, a b. *iteneri*, A. *inirie*, R^1 d^2. *iniri*, R^2 d^1. — *terreno*, R^2 a b. *terraeno*, A. *terrenon*, R^1 d^2. *cetaenon*, d^1. — *patet*, a^2. *potest*, R A a^1 b d. — *Euphraten*, R a b d. *Euphratem*, A β γ. — *LI. LXIX*, A. *LI. XIX*, R^1 T a b d. *II LXVIII*, R^2. *LM pass.*, σ. *quinquagies centena m. p. et XXI*, β. *L millia stadiorum XIX*, Sabell. — *CCCXIX*, Hard. *CCXLIIII*, R A a b d. *CC. M. XLIV*, β. — *CCCCXV*, Hard. *CCCC CXLVIII*, R. *CCCCXCVIIII*, A. *CCCC. XCVIII*, a b d β. *M pass. XCIII*, σ. — *CCXII. D*, T a d. *CCCIID*, R. *CCXII*, A b. *CCXII. M*, β. — *inde*, R T a d. *deinde*, A b β. — *Lechaico*, Pint. θ. *Laconico*, R A S T a b d β. — *Quorinthiaquo*, R^1. — *XC*, Hard. ex 4, 9. 11. et Agathem. l. l. *CCII D*, R A a b d β. — *Leucadem*, A. *Leucaden*, R a b d. — *LXXXVII. D*, Hard. A. *LXXXVI. D*, a b β. *LXXXVII*, θ. *LXXXIIII id*, R. *LXXXVI id*, T d. — *CXXXII. D*, A a b d. *CXXXII id*, T. *CXXXII ad*, R. *CXXXII*, θ. — *LXXXVII. D*, Hard. A. *LXXXVI. D*, R a b d β. — *ad Scingomagum*, Hard. *ad Cincomagum*, A. *ad cineomachum*, R d. *calcineomachum*, a b. *calcineomacum*, K. — *DXIX*, Hard. R. *DXVIII*, a b d β. *DXXVII*, A. — *Illiberim*, R^2 A a^2. *Illiberium*, R^1. *Illibirium*, T a^1 b d. — *DCCCCXXVII*, Hard. *CCCCCLVI*, R a β. *CCCCLIII*, A. *CCCCCLXVI*, b. *CCCCLVI*, d. *CCCLI*, T. — *Hispania eorum*, R. — *CCCXXXI*, Hard. *CCCXXXII*, R a b d β. *DCCCXXXII*, A. — *Artemidoro attestante*, K. — *LXXXIX. XXXXV*, Hard. *LXXXIX XC*, R^1 T a^1 b d. ...... *et XCV*, R^2. *LXXX. LX XCII*, A. *LXXXIVII*, a^2. *nonaginta sexaginta novem*, σ. *octuagies sexies centena octoginta quinque*, Martian. β. *nonaginta stadiorum millia et sexaginta novem*, Sabell. — *efficit*, R^2 A a d. *effecti*, R^1. Pone *ratione* collocant β γ. Om. b.

§ 245. *a*, A a^2. Omitt. R a^1 b d. — *septemtriones*, R A b d. *septemtrionem*, a β γ. — *medio*, R^2. — *fere minor*, R^2 a b. *feremi*, R^1. *ferimi*, d. *feri minoro*, A. *ferme*, θ (Dicuil. mens. orb. V. 1, 2.) — *colligit*, A d.

gitur XLIIII. LXXXX milia, quo palam fit quantum et hinc vapor abstulerit et illinc rigor. Neque enim deesse terris arbitror aut non esse globi formam, sed inhabitabilia utrimque inconperta esse. Haec mensura currit a litore Aethiopici oceani, qua modo habitatur, ad Meroen deciens centena milia, inde Alexandriam duodeciens centena milia quinquaginta, Rhodum DLXIII, Cnidum LXXXVII. D, Coum XXV milia, Samum C milia, Chium LXXXXIV milia, Mytilenen LXV milia, Tenedum XLIV milia, Sigeum promontorium XII milia quingenti, os ponti CCCXII milia quingenti, Carambim promontorium CCCL, os Maeotidis CCCXII milia quingenti, ostium Tanais CCLXXV milia, qui cursus conpendiis maris brevior fieri potest LXXXIX milia. Ab ostio Tanais nihil 246
modicum diligentissimi auctores fecere: Artemidorus ulteriora inconperta existumavit, cum circa Tanaim Sarmatarum gentis degere fateretur ad septentriones versus; Isidorus adiecit duodeciens centena milia quinquaginta usque ad Thulen, quae coniectura divinationis est; ego non minore quam proxume dicto spatio Sarmatarum finis nosci intellego. Et alioquin quantum esse debet, quod innumerabilis gentis subinde sedem mutantis capiat? Unde ulteriorem mensuram inhabitabilis

XLIIII. XC, Pellicer. apud Hard. *LIIII. LXXII*, R^1. *LIIII. LXII*, R^2 A a b d σ (codd. Bud. de asse p. 407.) *quinquagies quater centena sexaginta duo millia*, Martian. 6, 615. β. *trigies atque ter et XLVIII simpliciter millia passuum*, Dicuil. — *et illinc*, A a b (Dicuil.) *illinc*, R T d. — *rigor*, A a^2 b d. *liquor*, R T a^1 (Dicuil.) — *terris arbitror*, R A a b d (Dicuil.) *arbitror terris*, β γ. — *motis non*, R^2. — *et globi*, R^2. — *sex*, R^1. — *utrimque*, R A a b d. *utrumque*, Dicuil. — *inconperta*, A. *incomperta*, R^2 a^2 b. *incorrupta*, R^1. *incorrepta*, a^1 d. — *a litore*, R^2 (Martian.) *altiore*, A a b d. *altiora*, R^1. — *decies centena millia*, Hard. *DCCCCV*, R. *DCCCV*, θ T a^1 b d. *DXXII*, A. *D*, a^2. *duodecim millia*, σ. *CCCCCL. M*, β. — *in*, R. — *DLXIII*, Hard. *DLXXXIIII*, R θ a b. *DLXXXIII*, A d β. — *LXXXVII. D*, Hard. *LXXXVI. D*, R A a^1 b. *LXXXIII. D*, T d. *LXXXIIII. D*, a^2 β. *octoginta quinque millia quingenti*, θ. — *Coum*, R A a b d. *cum*, σ. *Con*, Sabell. β γ. — *LXXXXIV*, R A T a b d. *XLIV*, θ. *LXXXIV*, β. — *Tenedum*, R A T a b d. *Tenedon*, β γ. — *XLIV*, Hard. *XCIX*, R A T a b d. *CXIX*, θ. *XXIX*, σ. *XXVIII*, β. — *Carambim*, a b. *Carabim*, R d. *Carambin*, A β γ. — *Maeotidis*, a. *Meotidos*, R^2. *Maeotis*, A b d. *memis*, R^1. — *CCCXII*, om. A. — *natanais*, R d. — *CCLXXV*, Hard. R. *CCLXV*, A a b β. *CCLXII*, θ T d. — *brevioris*, R^2. — *LXXXIX*, a. *LXXIX*, R A T b d. *LXX*, Hard. *millia sexcenta septuaginta octo*, Martian.

§ 246. *modicum*. Mirum hac in voce nullum interpretem offendisse, cum de certa mensura latitudinis vel longitudinis alicuius rei numquam haec vox usurpetur. Hinc corruptelae suspicio nata et Plinium existimo scripsisse *modi quam diligentissimi*. — *facere*, A. — *Artemidorus* ap. Agathemer. 1, 4. p. 312. Hoffmann. — *incompertam*, σ. — *existimat*, R. — *Tanaim*, a. *Tanain*, A b d. *Tanais*, R (*is* in corr.) — *versus*, R A T a b d. *versas*, β γ. — *duodecies centena*

plagae multo esse maiorem arbitror; nam et a Germania in-
mensas insulas non pridem cognitas conpertum habeo. De 247
longitudine ac latitudine haec sunt quae digna memoratu
putem. Universum autem circuitum Eratosthenes in omnium
quidem litterarum suptilitate et in hac utique praeter cete-
ros sollers, quem cunctis probari video, ducentorum quinqua-
ginta duorum milium stadiorum prodidit, quae mensura Ro-
mana conputatione efficit trecentiens quindeciens centena
milia passuum, inprobum ausum, verum ita suptili argumen-
tatione conprehensum ut pudeat non credere. Hipparchus et
in coarguendo eo et in reliqua omni diligentia mirus adicit
stadiorum paulo minus $\overline{\text{XXVI}}$.

CIX. Alia Dionysodoro fides; neque enim suptraham ex- 248
emplum vanitatis Graecae maxumum. Melius hic fuit, geo-
metricae scientia nobilis. Senecta diem obiit in patria. Funus
duxere ei propinquae ad quas pertinebat hereditas. Hae
cum secutis diebus iusta peragerent, invenisse dicuntur in
sepulchro epistulam Dionysodori nomine ad superos scriptam:
pervenisse eum ab sepulchro ad infimam terram; esse eo
stadiorum quadraginta duo milia. Nec defuere geometrae
qui interpretarentur significare epistulam a medio terrarum

milia quinquaginta, Aabd. *XII. L*, T. *duodecies centena quinquaginta milia*, Martian. 6, 616. *XXII. L*, R. *XIIC. M. L*, β. *duodecim stadiorum millia*, Sabell. — *Tylen*, A. *mithe le*, R. *Mytelenem*, T. *Mytelenen*, abd. — *proxime dicto*, A. *proximo dicto*, R. *proximo dicte*, abd. — *alioquin*, Rab. *alioqui*, Ad. — *tum*, R^{1}. — *Inde*, R^{2}. — *habitabilis*, T. — *cognitas compertum*, R^{1}. *compertas cognitum*, R^{2}Aabdβγ.

§ 247. *autem*, RAabd. *autem hunc*, βγ. Ceterum v. Martian. 6, 609. — *Eratosthenes*, vid. Bernhardy. Eratosthen. p. 61. sq. — *in*, RAad. Om. b. — *in hac*, R^{2}A. *inac*, R^{1}. *hac*, abd. — *ceteras*, A. — *quem*, RθTabd. *que*, A. *quam*, β. — *duorum*, RAad. *III*, b. — *stadiorum*, RAabd. *stadium*, βγ. — *prodit*, R. — *conputationem*, A. — *effecit*, Ab. — *trecenties et*, A. — *vero*, R. — *argumentatione*, R^{1}ATabdr. *computatione*, R^{2}β. — *comprehensum*, RA. *comprensum*, b. *compressum*, Tad. — *adicit*, R. — $\overline{\text{XXVI}}$, RATb. *XXV millia*, adβγ. *VII.M.CC*, Gosselin. recherches sur la géographie 1, 14. et géographie analysée p. 52. sq. At v. Bernhardy. Eratosthen. p. 7.

§ 248. *Dionysodoro*, ab. *Dionysiodoro*, RATd. — *Melius*, Radσ. *Coelius*, A. *Celius*, b. *Cydnius*, codd. Barbari. *Chius*, r. — *Grace*, R^{2}. *Gratie*, R^{1}. — *maxime*, R (*e* ex corr.) — *geometricae*, R^{2}Aabd. *geometriae*, R^{1}. *geometrica*, βγ. — *scientia*, R (*a* ex corr.) A. *scientiae*, abd. — *Senectū*, R. — *obit*, RA. — *et pr.*, A. — *Hae*, Rab. *hee̜*, d. *Eae*, Aβγ. — *com*, R^{1}. — *sequutis*, R^{1}. — *iuxta*, R^{1}. — *sepulchro*, R. — *epistula*, A. — *Dionisiodori*, R^{2}. — *ab*, R^{2}. *ad*, R^{1}. *a*, Aabdβγ. — *esse*, RATbd. *esseque*, aβγ. — *quadraginta duo millia*, RAab. — *alii*, d. — *epistulam*, A. — *a*, om. R.

orbe missam, quo deorsum ab summo longissimum esset spatium et idem pilae medium. Ex quo consecuta conputatio est ut circuitum esse $\overline{\text{CCLII}}$ stadiorum pronuntiarent.

113. Harmonica ratio, quae cogit rerum naturam sibi ipsam congruere, addit huic mensurae stadiorum XII milia terramque nonagesimam sextam partem totius mundi facit.

quo, R^2a. *quod*, R^1Abd. — *esse*, A. — *secuta*, R^2. — *circuitum*, Rd. *circuitu*, Aab$\beta\gamma$. — *II*, Pint. R^2AθK. *V*, R^1abdβ. — *addita*, A. — *hunc*, R ex corr. — *stadiorum*, Rabd. *stadia*, A$\beta\gamma$. — *XII*, Pint. Ar. *VII*, Rabdβ. — *XCV*., A. *nonagesimam sextam millesimam*, β. — *partem totius mundi*, RAabd. *totius mundi partem*, $\beta\gamma$. *Plini Secundi historiarum natura lib. III.* (numerus ex corr.) *explicit. Incipit lib. IIII.*

———

C. PLINI SECUNDI

NATURALIS HISTORIAE

LIBER III.

SECT. 1. **H**actenus de situ et miraculis terrae aquarum- § 1
que et siderum ac ratione universitatis atque mensura; nunc
de partibus, quamquam infinitum id quoque existumatur nec
temere sine aliqua reprehensione tractatum, haud ullo in
genere venia iustiore, si modo minume mirum est hominem
genitum non omnia humana novisse. Quapropter auctorem
neminem unum sequar, sed ut quemque verissimum in qua-
que parte arbitrabor. Quoniam commune ferme omnibus fuit 2
ut eos quisque diligentissime situs diceret in quibus ipse
prodebat, ideo nec culpabo aut coarguam quemquam. Lo-
corum nuda nomina et quanta dabitur brevitate ponentur,
claritate causisque dilatis in suas partis; nunc enim sermo
de toto est. Quare sic accipi velim ut si vidua fama sua
nomina, qualia fuere primordio ante ullas res gestas, nun-
cupentur et sit quaedam in his nomenclatura quidem, sed
mundi rerumque naturae. Terrarum orbis universus in tris 3
dividitur partis, Europam, Asiam, Africam. Origo ab occasu
solis et Gaditano freto, qua inrumpens oceanus Atlanticus

Ad hunc librum toti excussi sunt RdA, quorum librorum ultimus complectitur § 1—65. 92—152.; ad § 7. 14. 38. 47. 58. 152. p.

§ 1. *et*, RAθad. *ac*, β. — *ac*, RAθad. *et*, β. — *mensurae*, K (Rob.) — *quamquam*, A. — *hic*, R. — *existimatur*, Ad. *aestimatur*, R^{2}K. *extimatur*, R^{1}. *estimetur*, Rob. — *tractandum*, K (Rob.) At v. Walch. ad Tac. Agric. p. 352. — *iustiore*, RATd. *iustior est*, β. — *humana*, om. d^{1}. — *cumque*, R^{2}.

§ 2. *fuit*, om. d^{1}. — *quisquis*, A. — *disceret*, Rob. — *prodibat*, Rob. — *nuda*, R. Omitt. Ad. — *quantum*, R. — *ponentur*, *claritate*, om. R^{1}. — *enim*, Ad. *item*, R. — *si*, RAd. *sicubi*, K. — *vidua*, RAd^{1}. *dividua*, θTd^{2}. — *primordia*, R^{1}. — *ullas res*, RAd. *res ullas*, $\beta\gamma$. — *nuncupetur*, R. — *et*, om. θ. — *nomenclatura*, R. *nomendatura*, σ. *nomencultura*, Ad.

in maria interiora diffunditur. Hinc intranti dextera Africa est, laeva Europa, inter has Asia. Termini amnes Tanais et Nilus. Quindecim M p. in longitudinem quas diximus fauces oceani patent, quinque M in latitudinem, a vico Mellaria Hispaniae ad promontorium Africae Album, auctore Turannio Gracili iuxta genito. T. Livius ac Nepos Corne- 4
lius latitudinis tradiderunt, ubi minus, VII M p. ubi vero plurumum, X M; tam modico ore tam inmensa aequorum vastitas panditur. Nec profunda altitudo miraculum minuit; frequentes quippe taeniae candicantis vadi carinas territant. Qua de causa limen interni maris multi eum locum appellavere. Proxumis autem faucibus utrimque inpositi montes coercent claustra, Abyla Africae, Europae Calpe, laborum Herculis metae, quam ob causam indigenae columnas eius dei vocant creduntque perfossas exclusa antea admisisse maria et rerum naturae mutasse faciem.

CAP. I. Primum ergo de Europa altrice victoris omnium 5
gentium populi longeque terrarum pulcherrima, quam plerique merito non tertiam portionem fecere verum aequam, in duas partis ab amne Tanai ad Gaditanum fretum universo orbe diviso. Oceanus a quo dictum est spatio Atlanticum mare infundens et avido meatu terras, quaecumque venientem expavere, demergens resistentis quoque flexuoso litorum anfractu lambit, Europam vel maxume recessibus crebris

§ 3. *Huic*, Rob. — *dextera*, RAd. *dextra*, $\beta\gamma$. — *Asia*, R[1] A θ d. *Asia e*, R[1]. *Asia est*, β. — *Terminus*, R (*us* in corr.) — *Quindecim m. p.*, RAd (codd. Barbar.) *XII m. p.*, σ. — *diximus*, paulo supra. — *latitudine*, σ. — *Mellaria*, Ad. *Meliaria*, R. *Melaria*, σ. — *Turannio*, d. *Tirannio*, T. *Turinio*, R[1]. *Turanio*, R[2] σ. *Turranio*, Aγ. — *Gracili*, K. *Gracile*, Td. *Gracilae*, A. *Glacille*, R. *Gracula*, σ. *Graccula*, β.

§ 4. *Nepos*, fragmm. p. 368. Heus. — *ubi*, omitt. RATd. — *minus*, RAθTdσ. *minimum*, β. — *tenuae*, R. — *candicantis*, R. *candicantes*, Ad. — *Proximis*, RAθT. *Proximus*, d. *Proxima*, β. — *Abilla*, RA. — *meta*, θ. — *columbas*, R[1]. — *perfossas*, RA. *perfossos*, STd.

§ 5. *longiusque*, R[1]. *locoque*, σ. — *Oceanus*, Rd. *genus*, A. — *a*, A. *ac*, R[1]. *hoc*, R[2] $\beta\gamma$. *hac*, d. — *quo*, A. *quod*, Rd$\beta\gamma$. — *alio*, R[2]. — *quacumque venerit ex parte*, Rob. — *resistentis*, R. — *cavans*, R[1]. — *praecipuos*, RθTAd. *praecipue*, β. — *extimo*, R[2] A. *existimo*, R[1] d. — *loco*, σ. — *et*, codd. Barbar. Omitt. θRAdσ, quod probans Salmas. exerc. p. 58. b. F. *infra amplectitur* legit. — *Brutlinium*, R[1]. *Byritium*, R[2]. *Brutinum*, σ.

§ 6. *eo*, om. R[1]. — *appellata*, om. d[1]. — *Urgitano*, RAd (codd. Barbar.) *tirgitano*, σ. *Virgitano*, Dalec. — *Pyrenaei*, R (*i* ex corr.) A. *Pyrenen*, d. *Pyrenia*, σ. *Pyrenaea*, $\beta\gamma$. — *per longitudinem*, om. θ. — *provincias*, RAd. *provinciis*, σ. *partes*, θ. — *septentrionalis*, RAd. — *hic in*, ATdσ. *hic*, R (codd.

excavans, sed in quattuor praecipuos sinus. Quorum primus a Calpe Hispaniae extumo, ut dictum est, monte Locros et Bruttium usque promontorium inmenso ambitu flectitur.

2. In eo prima Hispania terrarum est ulterior appellata, 6
eadem Baetica; mox a fine Urgitano citerior eademque Tarraconensis ad Pyrenaei iuga. Ulterior in duas per longitudinem provincias dividitur. Siquidem Baeticae latere septentrionali praetenditur Lusitania amne Ana discreta; ortus hic in Laminitano agro citerioris Hispaniae et modo se in stagna fundens, modo in angustias resorbens aut in totum cuniculis condens et saepius nasci gaudens in Atlanticum oceanum effunditur. Tarraconensis autem hinc adfixa Pyrenaeo totoque eius a latere decurrens et simul ad Gallicum oceanum Iberico a mari transversa se pandens Solorio monte et Oretanis iugis Carpetanisque et Asturum a Baetica atque Lusitania distinguitur.

3. Baetica a flumine mediam secante cognominata cunctas 7
provinciarum diviti cultu et quodam fertili ac peculiari nitore praecedit. Iuridici conventus ei quattuor, Gaditanus, Cordubensis, Astigitanus, Hispalensis. Oppida omnia numero CLXXV; in iis coloniae IX, municipia VIII, Latio antiquitus donata XXIX, libertate VI, foedere III, stipendiaria CXX. Ex his digna memoratu aut Latiali sermone dictu facilia, a flumine Ana, litore oceani, oppidum Onoba Aestua-

Barbar.) *βγ*. — *Laminitano*, R[1] Td (codd. Barbar.) *Lamminitano*, R[2] A. *aminitano*, *σ*. — *se*, om. A. — *stagnas effundens*, A. — *angustias*, A. *angustiam*, Td. *angustia*, R. — *esorbe*, R[1]. — *et* — *gaudens* om. R[1]. — *Terraconensis*, R. — *a latere*, Ad*σ*, *latere*, R*βγ*. — *a*, om. A. — *transversa*, R[2] A. *traversa*, R[1]. *transversas*, d. *transversim*, K. — *ex*, R[1]. — *Carpetanisque*, Barbar. A. *Carpentanisque*, d*σ*. *earpentanisque*, R[1]. *earpettanisque*, R[2]. — *Vettonum*, Sepulveda opp. p. 181. sq. et in Bruti epistt. p. 46.

§ 7. *mediam*, RAdp. *eam mediam*, *βγ*. — *diviti*, Rdp. *divite*, A*γ*. — *quod in fertili*, *σ*. — *ei*, om. R[1]. — *Cordubensis*, om. R. — *Astigitanus*, codd. Barbar. *Asticitanus*, Adp. *Asticianus*, *θ*. *Astisytanus*, *σ*. Om. R. — *omni*, R[1]. — *his*, A. — *IX*, Rp (codd. Barbar.) *VII*, ATd*σ*. *VIII*, *β*. — *VIII*, codd. Barbar. *octodecim*, *σ*. *C. n. X*, A. *CKL*, T. *CRt*, d. *centum K. L. I*, p. *cui' romano X*, R[2]. Om. R[1]. — *Latio iure*, Dalec. — *XXIX*, p. *XXIIX*, R[1] Td. *XXII*, R[2]. *XXV. X*, A. — *VI*, R[2] Adp. *III*, R[1]. — *III*, RA*θ*dp*σ*. *IIII*, T. *II*, *β*. — *Latiali*, A. *Latiari*, omnes fere codd. Barbari. *Latio*, R. *latiore*, p. *lato*, Td. *Latino*, *σ*. — *dicto*, R. — *facilia*, R (*a* ex corr.) — *litora*, *σ*. — *Onoba*, Surita ad itiner. p. 432. prob. Wesseling. et Voss. ad Mel. III. 1, 5. *Onubia*, R[2]. *Ossoba*, *σ*. *Osonoba*, R[1]. *Ossonoba*, codd. Surit. *β*. *Osso nova*, A. *Ossonaba*, p (codd. meliores Voss.) *Assonoba*, d. Numus ap. Eckhel. D. N. V. I. p. 27. *ONVBA* exhibet. — *Aestuaria*, RTd (codd. meliores Voss.) *Asturiae*, A. *Asturia*, p (codd. Surit.) *Aesturia*, Voss. et Wesseling. *Lusturia*, *β*.

ria cognominatum, interfluentes Luxia et Urium, Mariani
montes, Baetis fluvius, litus Corense inflexo sinu, cuius ex
adverso Gadis inter insulas dicendae, promontorium Iunonis,
portus Baesippo, oppidum Baelo, Mellaria, fretum ex At-
lantico mari, Carteia, Tartesos a Graecis dicta, mons Calpe.
Dein litore interno oppida Barbesula cum fluvio, item Sal- 8
duba, oppidum Suel, Malaca cum fluvio, foederatorum.
Dein Maenoba cum fluvio, Sexifirmum cognomine Iulium,
Selambina, Abdera, Murci Baeticae finis. Oram eam in uni-
versum originis Poenorum existumavit M. Agrippa; ab Ana
autem Atlantico oceano obversa Bastulorum Turdulorumque
est. In universam Hispaniam M. Varro pervenisse Iberos
et Persas et Phoenicas Celtasque et Poenos tradit; Lusum
enim Liberi patris aut Lyssam cum eo bacchantium nomen
dedisse Lusitaniae et Pana praefectum eius universae. At
quae de Hercule ac Pyrene vel Saturno traduntur fabulosa
in primis arbitror. Baetis in Tarraconensis provinciae non, 9

interfluunt, K. *interfluens*, p. — *Luxia*, Hard. *Luxiam*, RAdp. *Luxuria*, β. — *et Urium*, RAp. *et virium*, σ. *maturium*, d. — *Mariani*, Barbar. et Wesseling. *Hare//n*, R[1]. *Harenei*, R[2]. *Hareni*, ATd. *a rheni*, p. *harenae*, σ. *Ariani*, β. *Arenae*, Hard. Vid. Ptolem. geogr. II. 4, 15. — *Corense*, A. *Curense*, codd. Barbar. *Currense*, R[2]d. *Curenense*, R[1]p. *Curonense*, θ. *Cursense*, σ. — *Gadis*, RAp. *Gades*, dβγ. — *dicendas*, RTdp. *dicenda*, A. — *portum*, p. — *Baesippo*, R (*b* ex corr.) *Vae sippo*, A. *Vesippo*, dσ. *Vesyppo*, p. — *oppidum*, RAd[2]p. *oppidom*, d[1]. *oppida*, βγ. — *Baelo*, A. *Belo*, Rd. *Bello*, p. *Belon*, βγ. — *Carteia*, Rdp. *Cartheia*, σ. *Cartegia*, A. — *Tartesos*, Barbar. Rd. *Cartesus*, A. *Carthesos*, σ. *Carchesos*, p. *Cartesos* vel *Carpessos*, Leopard. emendatt. 6, 23. ex Appian. Iber. 2.

§ 8. *oppida*, RK. *oppido*, d. *oppidum*, Aβγ. — *fluvium*, R[1]. — *Suel*, Barbar. Ad. *sue*, R. *sive*, θ. *vel*, σ. — *Malacha*, β. — *Maenoba*, Hard. ex Strabon. 3. p. 143. *Menoba*, Rβγ. *Menuba*, ATd. — *foederatorum* — *fluvio* om. R[1]. — *Sexifirmum*, RAd. *Sexifirmium*, σ. *Sexti Firmum*, Hard. Vid. Ukert. geogr. vet. II. 1, 350. — *nilium*, d. — *Selambina*, vid. Ptolem. geogr. II. 4, 7. *Sel*, A (codd. vetustiss. ap. Voss. ad Mel. II. 6, 7.) *Sell*, R[2]. *Ser*, R[1]d. *Sex*, Tσ. *Sexi*, Barbar., quod probant Surita ad Antonin. itiner. p. 405. et Tzschuck. not. crit. ad Mel. — *Abdera*, Sabell. σ. *Abdara*, RATd (codd. vetustiss. ap. Voss. ad Mel.) — *Murci*, R (et numus ap. Eckhel. D. N. V. I. p. 26.) *Murgi*, ATd. *Murgis*, βγ. — *in universum*, Td. *universum*, R[1]A. *in universo*, R[2]. *universam*, βγ. Saepe Plin. praepositionem *in* accusativo sing. gen. neutr. adiectivorum ita apponit, ut adverbii vim hoc dicendi genus habeat; ita *in totum*, vid. ad 2, 45. *in aversum*, 30, 54. *in commune*, 17, 9. 23, 37. *in longum*, 2, 134. *in multum*, 10, 108. *in novissimum*, 10, 81. *in plenum*, 4, 80. 7, 73. 12, 70. 13, 31. *in quantum*, 25, 12. 30, 82. *in reliquum*, 9, 182. *in tantum*, 2, 234. 16, 62. 23, 29. 30, 7. 10. 34, 44. 48. 108. 120. 35, 145. 153. 36, 12. *in transversum*, 4, 22. — *obverso*, R. — *Vastulorum*, A. — *Hiberos*, R. *Hiberas*, Adσ. — *Phoenicas*, Sabell. d (Rob.) *Poenicas*, A. *foenicas*, R. — *Lisum*, Rob. — *Lyssam*, R[2]A (codd. Gel.) *Lysam*, R[1]ST. *Sysam*, d. *Lisam*, Rob. — *bacchantium*, RAd (codd. Gel.) *bacchantem*, ST. — *At quae*, A. *atque*, R[2]. *autque*, R[1]T. *aut quae*, d. *Quae autem*, S. *Universa autem quae*, Rob. — *Pyrene*, d. *Pyrana*, R. *Pirine*, A.

ut aliqui dixere, Mentisa oppido sed Tugiensi exoriens saltu, iuxta quem Tader fluvius qui Carthaginiensem agrum rigat, Ilorci refugit Scipionis rogum versusque in occasum oceanum Atlanticum provinciam adoptans petit, modicus primo sed multorum fluminum capax, quibus ipse famam aquasque aufert. Baeticae primum ab Ossigitania infusus, amoeno blandus alveo crebris dextra laevaque adcolitur oppidis. Celeberrima inter hunc et oceani oram in mediterraneo Segida quae Augurina cognominatur, Iulia quae Fidentia, Urgao quae Alba, Ebora quae Cerialis, Iliberri quod Liberini, Ilipula quae Laus, Artigi quod Iulienses, Vesci quod Faventia, Singili, Attegua, Arialdunum, Aglaminor, Baebro, Castra vinaria, Cisimbrium, Hippo nova, Ilurco, Osca, Escua, Sucubo, Nuditanum, Tuati vetus, omnia Bastetaniae vergentis ad mare, conventus vero Cordubensis. Circa flumen ipsum Ossigi quod cognominatur Laconicum, Iliturgi quod Forum Iulium, Ipasturgi quod Triumphale, Setia et XIV M pas-

§ 9. *Mentisa*, ita nos scripsimus ex Ptolem. II. 6, 59. *Mentesa*, βγ. *Metesa*, θd. *Montes*, R (*o* ex corr.) *Mentis*, A. — *Tugiensi*, R^{2}A. *Tuguensi*, R^{1}d. — *iuxta*, RATd. Om. β. — *Trader*, σ. — *Chartaginiensi*, R^1. *Chartaginiensis*, R^2. — *rigat*, R^{2}A. *girat*, R^1. *gyrat*, T. *gyrati*, d. — *Ilorci*, R^{2}A. *loci*, R^{1}d. *ille ocyor*, K. — *refugiis*, d. — *modicos primos et*, R^1. — *aufert*, d. *aut fert*, A. *auferri*, R. — *Ossigitania*, S. *Ossigittania*, R. *Ossigetania*, d. *Osigetania*, A.

§ 10. *Segida*, RAd. *Segeda*, βγ. — *Augurrina*, A. — *Ulia*, Ukert. geogr. vet. II. 1. p. 366. coll. Surit. ad Anton. itiner. p. 412. At v. Eckhel. D. N. V. I. p. 24. sq. — *Fidente*, R. — *Urgao*, RAσ (codd. ap. Surit. ad itiner. p. 403.) *Eurgao*, d. — *Ebora*, RTd. *Ebura*, Aβγ. — *Cerialis*, RAd. *Cerealis*, βγ. — *Iliberri*, R^{2}Ad. *Liberi*, R^1. *Siliberi*, σ. *Iliberi*, βγ. — *Ilipula*, codd. Gelen. *Lypula*, R^2. *Lipyla*, A. *Lypida*, R^1. *lipida*, d. — *Laus*, A (codd. Gelen.) *Claus*, R^{1}d. *Clausi*, R^2. — *Artigi*, RA (codd. Gelen.) *Astici*, d. — *Iuliensis*, R. — *Singili*, R^{1}Ad. *Singelr*, R^2. *Singilia*, Tβ. — *Attegua*, d. *Ategua*, Ra. *Tegua*, T. *Hegua*, β. — *Arrialdunum*, d. *Arialdinum*, β. — *Aglaminor Baebro*, R^{2}A. *Aglaminar Baebro*, R^1. *Aglamin urbe do*, d. *Aegabro*, Moral. ap. Ortel. thes. geogr. s. v. Baebro. — *vinaria*, RAd (codd. Barbar.) *varia*, σ. — *Cisimbrium*, R^1 (duo codd. et vet. inscriptio ap. Moral. l. l. s. h. v.) *Pisimbrium*, R^{2}Aθ. *Episimbrium*, d. *Episibrium*, βγ. — *Hippo nova*, A (codd. Gelen.) *Iphinoba*, Rd. — *Ilurco*, Broter. *Iliurco*, A. *Illurco*, Barbar. β. *Ylirico*, R. *Ilyrico*, d. *Illyrico*, σ. — *Esbua*, codd. Barbar. *Oscua*, RAd. *Ἔσχουα*, Ptolem. geogr. II. 4, 11. — *Sucubo*, codd. Barbar. *Sucabon*, σ. *Suelo*, R. *Sucaelo*, Ad. *Succubo*, βγ. — *Nuditanum*, codd. Barbar. *Uditanum*, σ. *Unditanum*, RATd. — *Tuati*, Td (codd. Barbar.) *Tauati*, σ. *Tuai*, R. *Tucci*, A (codd. Gel.) β. — *vetus*, om. d^1. — *Bastetaniae*, R (codd. Barbar. et Gelen.) *Vastetaniae*, A. *Vastecaniae*, d. *Bastitaniae*, β. — *ugentis*, R^1. *vercentis*, A. — *Laconicum*, θ. *Laconiuum*, σ. *Latonium*, RAd. *Laconium*, T. — *Iliturgi*, Rd (codd. Surit. ad Anton. itiner. p. 403.) *Illiturgi*, Aβ. — *Ipasturgi*, d. *Iprasturgi*, R. *Ipraisturgi*, A. — *triumphale Sucia*, R^{2}A. *faletico*, R^1. *faletia*, d. *Falecia*, T. Ex his codd. vestigiis coll. Ptolem. geogr. II. 4, 10. *Setia* reposui. *Sitia*, βγ. — *XIV*, A. *XIII*, R. *XVI*, Td.

*

suum remotum in mediterraneo Obulco quod Pontificense
appellatur; mox Epora foederatorum, Sacili Martialium, Ono-
ba, et dextra Corduba colonia Patriciae cognomine, inde pri-
mum navigabili Baete, oppida Carbula, Detunda, fluvius
Singulis, eodem Baetis latere incidens. Oppida Hispalensis 11
conventus Celti, Arua, Canama, Evia, Ilipa cognomine Illa,
Italica, et a laeva Hispalis colonia cognomine Romuliensis,
ex adverso oppidum Osset quod cognominatur Iulia Con-
stantia, Vergentum quod Iuli Genius, Orippo, Caura, Sia-
rum, fluvius Menoba Baeti et ipse a dextro latere infusus.
At inter aestuaria Baetis oppida Nabrissa cognomine Veneria,
et Colobona; coloniae Asta quae Regia dicitur, et in medi-
terraneo Asido quae Caesariana. Singulis fluvius in Baetim 12
quo dictum est ordine inrumpens Astigitanam coloniam ad-
luit cognomine Augustam Firmam, ab ea navigabilis. Huius
conventus sunt reliquae coloniae inmunes, Tucci quae cogno-

Obulgo, A. — *Pontificense*, RAd (codd. Gelen.) *Bontificense*, σ. — *Epora*, Moral. in Ortelii thes. geogr. s. v., Surita et Wesseling. ad Antonin. itiner. p. 403. *Ripepora*, RAβ. *Ripa*, *Epora*, dγ. — *Sacili*, Barbar. R^1. *facili*, codd. Barbar. *Sacilin*, R^2. *Saci*, Adσ. — *Martialium*, A (codd. Barbar.) *Mortalium*, R. *Maritalium*, Kdσ. — *Onoba*, Barbar. A. *Onuba*, Rσ. *Enuba*, d. — *Patriciae cognomine*, RTd. *Patricia cognomine*, A. *Patricia cognominata*, β. — *quando*, R^2. — *Baete*, RA. *Betae*, d. *Baeti*, βγ. — *Carbula*, RATd. *Carbulo*, β. *Castulo*, Casaub. ad Strab. 3, 142. — *Detunda*, Hard. ex Ptolemaei geogr. II. 4, 11. *Detuma*, codd. Barbar. *Detummo*, R. *Detumo*, T. *Decumo*, dσ. *Decuma*, Aβγ. — *Singilis*, A.

§ 11. *Hispaniensis*, R^2. — *Celti* — *Evia*, Hard. *Celti* (man. sec. *Celtia*) *exau sava camania eva*, R. *Celti Axatiara vacinia naeva*, A. *Celtiaraba Camana Acua*, T. *Celti a rava caniania aeva*, d. *Celtica Axatiata Arruci Menoba*, β. — *Illa*, R^1Tdσ. *Ilpa*, R^2A (codd. Barbar.) *Ilia*, Hard. γ merito notatus a Wesseling. ad Antonin. itiner. p. 411. et Ukert. geogr. vet. II. 1, 374., unde ego corruptam librorum scripturam retinere malui. Omitt. codd. Gelen. β. — *Hispalis*, vid. Ptolem. geogr. II. 4, 14. *Hispali*, Rdσ. *Hispal*, A. — *Romuliensis*, Rdσ. *Romulensis*, Aβγ. — *Iulia*, A. *Iuliae*, R^2. *Ilia*, R^1Td. — *Urgentum*, R^1. *Lurgentum*, A. *Luurgentum*, R^2. *Iurgentum*, d. — *Iuli*, R. — *genius Orippo*, Carus antiquit. Hispal. 3, 1. *gentiorbippo*, R. *genitor ippu*, Ad. *genitor Hippo*, β. — *Caura Siarum*, Carus, d. *Taura Siarum*, R. *Accura Siarum*, A. *Caurasiarum*, β. — *Menube*, RT. *Maenuba*, A. *Menubae*, d. — *Baeti*, R. Omitt. Ad. — *ipse a*, Ad. *ipso*, R. — *est varia*, A. — *oppida*, R. *oppidum*, Adβγ. — *Nabrissa*, RA. *Nabrisa*, d. *Nebrissa*, βγ. At v. Ptolem. geogr. II. 4, 12. — *Colobona*, R. *Colobana*, Ad. — *Asta*, d. *Hasta*, RA. — *Asitquo*, R. — *Caesarina*, Aθd. *&sarinas*, R.

§ 12. *Singilis*, T. — *in*, om. d^1. — *Baetim*, R^2. *Baetin*, Aβγ. *Belis*, R^1d. *Bethyce*, σ. — *alluit*, A. *abluit*, Rd. — *Augustam*, d. *Angustam*, RA. — *reliquiae*, d. — *colonia*, A. — *immunis*, R^1. — *Ituci*, Rd. *Itycci*, A. *Itucci*, βγ. — *Atui quae*, σ. *aut ubique*, R. *Ucubi quae*, Ad. — *Nunda*, σ. — *Pompeio*, RAT. *Pompeii*, dβγ. — *rapta*, RATd. *capta*, βγ. — *Astygi*, RT. *Astigi*, Adβγ. Vid. Ptolem. geogr. II. 4, 14. — *Sostippo*, R. — *Callecula*, ita nos

minatur Augusta Gemella, Ituci quae Virtus Iulia, Attubi quae Claritas Iulia, Urso quae Genua Urbanorum, inter quae fuit Munda cum Pompei filio rapta; oppida libera Astygi vetus, Ostippo; stipendiaria Callet, Callecula, Castra gemina, Ilipula minor, Merucra, Sacrana, Obulcula, Oningis. Ab ora venienti prope Menobam amnem et ipsum navigabilem haud procul adcolunt Alontigiceli, Alostigi. Quae au- 13
tem regio a Baete ad fluvium Anam tendit extra praedicta Baeturia appellatur in duas divisa partis totidemque gentis, Celticos qui Lusitaniam attingunt, Hispalensis conventus, Turdulos qui Lusitaniam et Tarraconensem adcolunt, iura Cordubam petunt. Celticos a Celtiberis ex Lusitania advenisse manifestum est sacris, lingua, oppidorum vocabulis, quae cognominibus in Baetica distinguntur: Seriae 14
adicitur Fama Iulia, Nertobrigae Concordia Iulia, Segidae Restituta Iulia, Contributae Iulia, Ucultuniacum quae et

scripsimus ex Ptolem. II. 4, 11., qui *Καλήχουλα* habet. *Calletula*, R². *Gallicula*, R¹A. *Callicula*, d. *Calucula*, *βγ*. — *Merucra*, d. *Marucca*, RA. — *Sacrana*, Ad. *Sacrina*, R. *Sucrana*, *σ*. — *Obulcana*, R². — *venienti*, Gelen. e codd., uti videtur. *venti*, RAd. — *pro*, RAd. — *Menobam*, A. *Monobam*, *σ*. *Nenubam*, Rd. — *aut*, R. — *Alontigiceli*, Rd. *Olontigicaeli*, A. *Alontigi Celi*, T. — *Alastigi*, A. *Alastigie*, R². *Alagisti*, *θ*. *Lostigi*, R¹d. *Lostogi*, T. Vid. Voss. ad Mel. III. 1. p. 784.

§ 13. *Baete*, R. *Baetae*, A. *Bete*, d. *Baeti*, *βγ*. *Bethyce*, *σ*. — *attingunt* — *Lusitaniam* om. R¹. — *Hispalensis*, Barbar. RAd. *et Hispalensis*, *σ*. — *a Celticis*, Pint. At v. Ukert. geogr. vet. II. 1, 330. — *Lusitaniam*, Salmas. exerc. p. 197. b. E. — *vocabulis quae*, Rad (codd. Barbar.) *vocabulis sacrisque*, *σ*. — *distinguntur*, R.

§ 14. *Seriae*, Ad. *Saerie*, R. *Serie*, T. *Serica*, *σ*. *Serrica*, p. *Seria*, *β*. — *adicitur*, R. *adiicitur*, ATd. *dicitur*, p. *quae dicitur*, *β*. — *Nertobrigae*, Salm. exerc. p. 197. b. G. coll. Duker. ad Flor. II. 17, 10. Confirmant RA. *Nertobrige*, T. *Nercobrige*, p. *Nertobrege*, d. *Vertobrige*, *β*. — *Concordias*, Rd. — *Iulias*, d. — *Segidae*, RA. *regide*, p. *egide*, d. *Segede*, *β*. — *Iulię*, R. — *Contributae*, RATd. *Contributa*, *β*. Ceterum in his verbis, uti Külb. quoque intellexit, magna latet corruptela. Nam admonitus nemo facile credet haec inter barbara urbium nomina unam dictam fuisse *Contributam*, cui cognomen fuerit *Iulia;* deinde cognomen ipsum nullo modo unum nomen *Iulia* esse potuit, uti cetera huius paragraphi cognomina docent; tum statim infra commemoratur *Ucultuniacum* cognominis expers, quod oppidum, si tali caruit, potius infra pone *Serippo* laudandum fuit. Nam h. l. Plin. nulla oppida nisi barbara cognominibus Romanis ornata dixit. Crederem legendum esse *Constantia Iulia Ucultuniaco* et huic urbi tria nomina fuisse, nisi ex itinerario Antonini p. 432. appareret Curicam et Contributam diversa fuisse oppida. Hinc maior h. l. lacuna est statuenda, quam nemo sine codicum vel aliorum subsidiorum criticorum testiumque ope expleverit. — *Ugultum acum*, A. *Mugultuniacum*, R². *Mucultumacum*, Td. *Mugultuacum*, R¹. *Muculluni item*, Hard.

Curiga nunc est, Laconimurgi Constantia Iulia, Teresibus
Fortunales, et Callensibus Emanici; praeter haec in Celtica
Acinippo, Arunda, Aruci, Turobriga, Lastigi, Salpesa,
Saepone, Serippo. Altera Baeturia, quam diximus Turdu-
lorum et conventus Cordubensis, habet oppida non igno-
bilia Arsam, Mellariam, Mirobrigam, regionis Osintiadis
Sisaponem. Gaditani conventus, civium Romanorum Regina; 15
Latinorum Laepia, Ulia, Carisa cognomine Aurelia, Urgia
cognominata Castrum Iulium item Caesaris Salutariensis;
stipendiaria Besaro, Belippo, Barbesula, Lacippo, Baesippo,
Callet, Cappacum, Oleastro, Ituci, Brana, Lacibi, Sagun-
tia, Audorisae. Porro longitudinem universam eius prodidit 16
M. Agrippa CCCCLXXV M passuum, latitudinem CCLVII M,
sed cum termini Carthaginem usque procederent, quae causa
magnos errores conputatione mensurae saepius parit, alibi
mutato provinciarum modo, alibi itinerum auctis aut diminu-
tis passibus. Incubuere maria tam longo aevo, alibi proces-
sere litora, torsere se et fluminum aut correxere flexus.

Curiga, A T d. *Coriga*, R (*co* ex corr.) *ycuriga*, p. *Icuriga*, S. *Turiga*, omnes codd. ap. Carum antiq. Hispal. 3, 70. At v. Wesseling. ad itinerar. p. 433. — *Lacinimurge*, R T d. *Lacinimuriae*, A. *Lacimurgae*, σ. — *Iulias*, d. — *Steresibi*, A. — *Eneanici*, d. *Aeneanici*, A. — *Acinippo*, R^2. *Acinibro*, R^1d. *Acinipro*, A. *Acumbro*, T. *Acinipo*, Broter. e numis, γ. — *Aruci*, R^2. *Aruti*, R^1. *Arunci*, dβ. *Arungi*, A. Vid. Ptolem. geogr. II. 4, 15. — *Turobriga*, R^2A. *Turobrica*, β. *tus obriga*, d. *Tobriga*, R^1. — *Lastigi*, R. *Lastigis*, A T. *iastigii*, d^2. *iastitis*, d^1. — *Salpesa*, Carus antiquit. Hispal. 3, 61. p. 186. *Alpesa*, R A T d β γ. Vid. Eckhel. doctr. num. vet. 1, 29. — *Saepone*, R d. *Xaepone*, A. *Sepone*, σ. *Sisepone*, Barbar. At v. Wesseling. ad itiner. Anton. p. 445. — *Rerippo*, R^1. — *Baeturia*, vid. § 13. *Veturia*, R A d. — *habent*, σ. — *Mirobrigam*, A. *Mirobricam*, R d β γ. — *regionis*, d. *regiones*, R A β. — *Osintiadis*, R d. *Osintiadi*, T. *Osintigi*, A β. — *Sisaponem*, A. *Isaeponem*, R. *Iseponem*, d. *Inseponem*, σ. *Siseponem*, Barbar.

§ 15. *Tuditani*, θ. — *Laepia*, vid. Ukert. geogr. vet. II. 1, 339. *Lepia*, R^2A. *Regia*, T R^1d γ. — *Ulia*, vid. Ptolem. geogr. II. 4, 11. coll. Eckhel. D. N. V. 1, 32. *relia*, A. Omitt. R d γ. — *Carisa*, R A d. *Carissa*, γ. — *Auretalia*, R. — *Urgia*, A. *Urigia*, R d^2σ. *iuriga*, d^1. *Uria*, codd. Barbar. — *castra*, R^1. — *stipendia*, R^1. — *Belippo*, R d. *Bellippo*, A σ. — *Barbesula*, A (codd. Barbar.) *Barbesu*, R^2. *Barbes*, R^1d σ. *Berbesula*, β. — *Lacippo*, R^2. *Lacipro*, R^1. *Lasippo*, codd. Barbar. *Ulacippo*, A. *ululaci pro*, d σ. — *Baesippo*, codd. Barbar. *Bassispro*, R. *Bassis pro*, d σ. *Vasispro*, A. *Besippo*, β. — *Callet*, R^2A (codd. Barbar.) *Gallet*, R^1d. *Gallit*, σ. — *Cappacum*, R A d. *Cappagum*, β γ. — *Oleastro*, R A d (codd. Barbar.) Suspectum est nomen Vossio ad Mel. III. 1. p. 781. — *Ituci*, A. *Itucci*, β γ. *Icocio*, R d. — *Brana*, d. *Brala*, R. *Brona*, A. — *Lacibi*, vid. Ptolem. geogr. II. 4, 11. *Lascula*, R. *la seula*, A. *Liscula*, d. *Lisinba*, σ. — *Saguntia*, A. *Saguntias*, R^1. *aguntias*, d. *sa : guntiasa*, σ. *Suguntias*, R^2. — *Audorisae. Porro*, T d. *Audorisae pro*, R. *Situdo Usaepo*, A. *Andorisae. Porro*, γ. *Andorisippo*, β.

Praeterea aliunde aliis exordium mensurae est et alia meatus; ita fit ut nulli duo concinant. II. Baeticae longitudo nunc 17
a Castulonis oppidi fine Gadis CCL M et a Murci maritima ora XXV M pass. amplior, latitudo a Carteiana ora CCXXXIV M p. Agrippam quidem in tanta viri diligentia praeterque in hoc opere cura, orbem cum terrarum orbi spectandum propositurus esset, errasse quis credat et cum eo divom Augustum? Is namque conplexam eum porticum ex destinatione et conmentariis M. Agrippae a sorore eius inchoatam peregit.

III. 4. Citerioris Hispaniae sicut conplurium provincia- 18
rum aliquantum vetus forma mutata est, utpote cum Pompeius Magnus tropaeis suis quae statuebat in Pyrenaeo DCCCLXXVII oppida ab Alpibus ad finis Hispaniae ulterioris in dicionem ab se redacta testatus sit. Nunc universa provincia dividitur in conventus septem, Carthaginiensem, Tarraconensem, Caesaraugustanum, Cluniensem, Asturum, Lucensem, Bracarum. Adcedunt insulae, quarum mentione seposita civitates provincia ipsa praeter contributas aliis CCXCIII

§ 16. *CCCCLXXV*, RA. *CCCCLXXXV*, Td. *CCCCLXX*, codd. Barbar. *CCCCLXV*, β. — *CCLVII*, d. *CCLIIII*, R. *CCLVIII*, A. — *sed*, om. β. — *Karthaginem*, A. — *comparatione*, K. — *mutato*, ASTd. *mutator*, R^1. *emutator*, R^2. — *alibi itin.* — *aevo* om. R^1. — *auctis aut*, d. *auctisque*, RA. *auctus et*, σ. — *deminutis*, A. — *se et*, R^1. *se*, R^2Adβγ. — *mensura*, codd. Barbar. — *concinant*, R^1d. *concinnant*, A. *ita concinant*, R^2.

§ 17. *Gadis*, RAT. *Gades*, dγ. *Gadeis*, β. — *CCL*, RAθTdσ (Martian. 6, 631.) *CCCCLXXV*, β. — *Murci*, vid. ad § 8. *Murgi*, βγ. — *XXV*, RAθTd. *XXII*, β. — *amplior*, R (*or* in corr.) Ad. *amplius*, K. — *latitudo*, R (*lat* in corr.) — *Carteianāmora*, R^1. *Carteiaanāmora*, R^2. *Carteia anamora*, A. *Carteianammora*, d. — *CCXXXIV*, RA. *CCXXIV*, Martian. β. *CCXXXVI*, codd. Barbar. σ. *CCXXXVII*, dγ. *CCXXVII*, T. *CXXVII*, θ. — *Agrippam*, A. *Agrippa*, Rd. — *orbem cum*, A. *cum orbem cum*, R. *cum orbem*, dβ. — *orbi*, RATd. *urbi*, β. — *spectantum*, R^2. *speccantum*, R^1. — *esset errasse*, A. *esse terras*, Rd. — *quis*, om. d^1. — *credatur*, σ. — *Bis*, T. — *eum*, d. *eam*, RA. *ea*, σ. — *ex*, R^2Ad. *et*, R^1T. — *desunatione*, R^1. — *Agrippa*, T. — *a*, Ad. Rasura in R. — *sororem*, R. — *eius*, RAd. *sua*, aγ. Vid. Beckeri antiquit. Rom. 1, 610.

§ 18. *Citeriore*, R. — *complurimum*, R^1. *cum plurimum*, σ. — *suis quae*, A. *suis quas*, R^2. Omitt. R^1d. — *DCCCLXXVII*, RθTd. *DCCCLXVI*, A. *DCCCLXXVI*, γ. *DCCCXLVI*, β. — *in ditionem*, om. A. — *ab*, R^2A. *ob*, R^1. *abs*, K. *a*, dβγ. — *Karthaginiensem*, A. — *Caesaraugustā. Num*, R^1. *Caesaraugustā. Nunc*, R^2. — *Duniensem*, Tδ (ap. Burm. ad Suet. Galb. 9.) — *Aviturum*, R^1. — *Lucensem*, A. *Luciensem*, R^2. *Lucrensem*, R^1θTdσ. — *Bracarum*, Ad (codd. Barbar.) *Braccarum*, R^2. *Baccarum*, R^1. *Bracatum*, σ. — *sepositae*, σ. — *civitates* — *CCXCIII*, RAθ (in quo *civitatis* legitur) Tdσ. *praeter civitates contributas aliis provincia ipsa CCXCIV*, βγ, in qua tamen editione numerus voci *aliis* subiicitur.

continet oppida CLXXIX, in iis colonias XII, oppida civium
Romanorum XIII, Latinorum veterum XVIII, foederatorum
unum, stipendiaria CXXXV. Primi in ora Bastuli, post eos, 19
quo dicetur ordine, intus recedentes Mentesani, Oretani et
ad Tagum Carpetani, iuxta eos Vaccaei, Vectones et Celtiberi Arevaci. Oppida orae proxuma Urci adscriptumque
Baeticae Barea, regio Mavitania, mox Deitania, dein Contestania, Carthago nova colonia, cuius a promontorio quod
Saturni vocatur Caesaream Mauretaniae urbem CLXXXVII M p.
traiectus. Reliqua in ora flumen Tader, colonia inmunis Ilici,
unde Ilicitanus sinus; in eam contribuuntur Icositani. Mox 20
Latinorum Lucentum, Dianium stipendiarium, Sucro fluvius
et quondam oppidum, Contestaniae finis. Regio Edetania
amoeno praetendente se stagno, ad Celtiberos recedens. Valentia colonia, III M p. a mari remota, flumen Turium et
tantundem a mari Saguntum, civium Romanorum oppidum
fide nobile, flumen Uduba, regio Ilergaonum. Iberus amnis 21
navigabili conmercio dives, ortus in Cantabris, haud procul
oppido Iuliobriga, per CCCCL M p. fluens, navium per CCLX M
a Varia oppido capax, quem propter universam Hispaniam Graeci appellavere Iberiam. Regio Cossetania, flumen

CLXXIX, R θ T d. *CLXIX*, A. Om. *β*. — *iis*, R. *is*, A. *his*, T d. — *coloniae*, K. — *XVIII*, R A θ T d. *XVII*, *β*. — *CXXXV*, A θ T d. *CXXV*, R^1. *LXXXV*, R^2. *CXXXVI*, *β*.

§ 19. *qui*, R. — *dicitur*, A. *dr*, R d. — *Menesani*, *σ*. — *Carpetani*, R. *Carpentani*, A d *σ*. — *Vectones*, R^2. *Vetiones*, R^1. *Vettones*, A. *Vetones*, d. — *Arevaci*, A T d. *Arebaci*, R. *Attebaci*, *σ*. *Arrebaci*, *β*. *Arbaci*, Heins. adv. p. 367. Vid. Ptolem. geogr. II. 6, 56. — *Murci*, T. — *adscriptum est quae*, R. — *Barea Bastitana*, R^2. — *Mavitania*, R a (codd. Barbar.) *Bastitania*, A. *Manentavia*, Sabell., ut videtur, e codice. *Mauritania*, *β*. *Aquitania*, Dicuil. mens. orb. I. 1, 2. At v. Letronne, recherches, p. 66. — *Deitannia*, R d. *Deitanania*, A. — *per traiectus*, R. — *immuni*, *σ*. *in mundi*, d. — *Ilici*, R A. *silici*, d. *Illici*, *βγ*. — *Icositani*, R. *Icositania*, A. *Sitania*, d.

§ 20. *et Contestaniae*, R. — *Editania*, Sabell. e codice, ut videtur, d. *Idetania*, *σ*. — *amona*, R^1. — *praetendentes stagno*, R. — *Turium*, R A T d (codd. Garat. ad Cic. Balb. 2.) *Torim*, S. *Durias*, codd. Barbari. *Turia*, K. — *et*, omitt. T d. — *Acaltum*, R^2. — *fide nobile*, Barbar. — *Uduba*, R S. *Udiva*, A T d. *Ibaus*, *σ*. *Idubeda*, *β*. — *Ilergaonum*, d. *Inlergaonum*, A. *Ilargaonum*, R^1. *Ilercaonum*, R^2.

§ 21. *navigabilis*, T d. — *Iuliobriga*, R^2. *Iuliobrica*, R^1 A d *β*. — *per CCCCL*, R A θ d. *CCCCL*, *β*. — *Varia*, vid. Strab. 3. p. 162. *Vareia*, A. *Varei*, d. *Varelao*, R. — *Cossetania*, codd. Hard. *Cessetania*, A d *σ*. *Cerretania*, R^1. *Ceretania*, R^2. — *Tarraco*, d. *Tarracon*, A. *Tarragon*, R. Ceterum hunc locum exscripserunt Solin. 23, 8. et Martian. 6, 627. — *Lergetum*, R. — *Laletani*, R^2. *Letani*, R^1 d. *Lactani*, A. Ab *Λεηταvοῖς* Strab. 3, 159. et *Λαιηταvοῖς* Pto-

Subi, colonia Tarraco, Scipionum opus, sicut Carthago Poe-
norum. Regio Ilergetum, oppidum Subur, flumen Rubricatum,
a quo Laletani et Indigetes. Post eos, quo dicetur ordine, 22
intus recedentes radice Pyrenaei Ausetani, Lacetani perque
Pyrenaeum Cerretani, dein Vascones. In ora autem colonia
Barcino cognomine Faventia, oppida civium Romanorum
Baetulo, Iluro, flumen Larnum, Blandae, flumen Alba, Em-
poriae, geminum hoc veterum incolarum et Graecorum qui
Phocaeensium fuere suboles, flumen Ticher; ab eo Pyrenaea
Venus in latere promontori altero XL M. Nunc per singu- 23
los conventus reddentur insignia praeter supra dicta. Tar-
racone disceptant populi XLIII, quorum celeberrimi civium
Romanorum Dertusani, Bisgargitani, Latinorum Ausetani,
Cerretani qui Iuliani cognominantur et qui Augustani, Ede-
tani, Gerundenses, Gessorienses, Teari qui Iulienses, stipen-
diariorum Aquicaldenses, Onenses, Baeculonenses. Caesar- 24
augusta colonia inmunis amne Ibero adfusa, ubi oppidum
antea vocabatur Salduba, regionis Edetaniae, recipit populos
LV, ex his civium Romanorum Bellitanos, Celsensis ex co-
lonia, Calagurritanos qui Nassici cognominantur, Ilerdensis

lem. geogr. II. 5, 6. hos non diversos putat Kramer. ad Strabon. T. I. p. 247.

§ 22. *Austanae*, A. Om. R^2. — *Lacetani*, R^1. *Itani Lacetani*, d. *Itani Lasetani*, β. *Fitani Lacetani*, A. *Sitani Lacetani*, R^2. — *Cerretani*, A. *Ceretani*, R d σ. Vid. Schneideri grammat. Lat. 1, 428. — *Barcino*, A. *Barcine*, R. *Barcinea*, d. *Barcinia*, T. — *Iluro*, A. *Irulo*, R^1 θ T d. *Ilumo*, R^2. *Illuro*, β. — *Arnum*, R^2A (codd. Barbar.) *Anum*, R^1. *Tarnum*, T d. *Earnum*, Barbar. — *Blande*, codd. Barbar. *Blanbae*, R. — *fluens*, σ. — *Alba*, A. *Albe*, R d. — *Emporia*, σ. — *suboles*, R^1A. — *Ticher*, R^1T d σ. *Ticer*, A (omnes codd. Voss. ad Mel. II. 6, 5.) *Tucher*, R^2. *Tichis*, β γ, quod praefert Tzschuck. not. crit. ad Mel. — *alteri*, d. — *XI*, R.

§ 23. *redduntur*, A. — *disceptant*, A. *discertant*, R T d. — *XLIII*, R θ T d. *XLII*, A. *XLIV*, β. — *Dertusani*, A. *Dertosani*, R^2. *Deriosani*, R^1d. — *Cerretani*, A. *Ceretani*, R d. *Cereani*, T. — *Iuliani*, A. *Iulitani*, R T d. — *Edetani*, Barbar. *Aedetani*, R. *ac detani*, d. *Nedetani*, A. *Sedetani*, σ β. *Deciani*, suspicio Hard., qui Barbari quoque coniecturam sibi vindicavit. — *Gerudenses*, A d. — *Iesomenses*, A. — *Onenses*, R d. *Aesonenses*, A. *Anenses*, Hard. prob. Ukerto geogr. vet. II. 1, 422. — *Baeculonenses*, R A T d (et codd. Marcae in regno Hispan. III. 22. b.) *Baetulonenses*, β.

§ 24. *oppidum ubi*, d. — *Salduba*, vid. Ptolem. geogr. II. 4, 11. *Salduva*, R^1. *Saldubia*, A. *Saldyba*, σ. *Salduvia*, d. *Solduva*, R^2. — *Edetaniae*, codd. Barbar. *Sedetaniae*, A. *Sedietaniae*, R. *Redetaniae*, d σ. *Idetaniae*, Barbar. — *recepit*, R. — *LV*, R A. *ĪLV*, T d. *CLII*, β γ. — *Bellitanos*, R^1d. *Beblitanos*, A. *Belitanos*, γ. *Bilbilitanos*, R^2. In idem vel in *Bilbitanos* iam incidit Reines. V. L. 1, 25. p. 115. — *Celreses*, d. *Celsensi*, Pint. — *Calagurritanos*, R A T d. *Galturiganos*, σ. *Calaguritanos*, β. — *Nassici*, T. *Nasici*, R^1A d. *Masici*, R^2. *Nascici*, β. — *Ilerdenses*, R^2A. *Lerdenses*, R^1. *Leridenses*, d.

Surdaonum gentis iuxta quos Sicoris fluvius, Oscensis regionis Vescitaniae, Turiasonensis; Latinorum veterum Cascantensis, Ergavicensis, Graccurritanos, Leonicensis, Osicerdensis; foederatos Tarragensis; stipendiarios Arcobrigensis, Andologensis, Aracelitanos, Bursaonensis, Calagurritanos qui Fibularenses cognominantur, Complutensis, Carensis, Cincensis, Cortonensis, Damanitanos, Larnensis, Lursensis, Lumberitanos, Lacetanos, Lubiensis, Pompelonensis, Segiensis.
Carthaginem conveniunt populi LXV exceptis insularum in- 25
colis; ex colonia Accitana Gemellenses et Libisosona cognomine Foroaugustana, quibus duabus ius Italiae datum, ex colonia Salariense oppidani Lati veteris Castulonenses qui Caesari Venales appellantur, Saetabitani qui Augustani, Valerienses; stipendiariorum autem celeberrimi Alabanenses, Bastitani, Consaburrenses, Dianenses, Egelestani, Ilorcitani, Laminitani, Mentesani qui et Oritani, Mentesani qui et Bastuli, Oretani qui et Germani cognominantur, caputque Celtiberiae Segobrigenses, Carpetaniae Toletani Tago flumini inpositi, dein

Urdaonum, A. *Sardonum*, Barner. ap. Non. Hispan. 84. At v. Tzschuck. not. exeg. ad Mel. II. 5, 8. — *qua*, R^1. *quas*, d. — *Icoris*, Ad. — *Ostensis*, Rd. — *Vescitaniae*, codd. Gelen. *Vessitaniae*, A. *Vessetaniae*, Tdσ. *Versetaniae*, R^1. *Vesetaniae*, R^2. *Bessetaniae*, K. — *Turias. senorises*, d. — *Cascantenses*, Barbar. R^{2}A. *Cascantenenses*, σ. *Cascantes*, θTd. *Castantes*, R^1. — *Graccurritanos*, A. *Graccuritanos*, Rdγ. *Gracchuritanos*, σβ. — *Leonicenses*, A. Omitt. RTd. — *Osicerdenses*, Broter. *Ossigerdenses*, Aβ. Omitt. RTd. — *foederatos*, omitt. RTd. — *Arcobrigenses*, R^1. *Argobrigenses*, A. *Arrobrigenses*, R^2. *Arcobrienses*, θd. *Arcobricenses*, βγ. — *Andologenses*, R^{1}A. *Andelonenses*, R^2. *Andolegenses*, d. — *Aracelitanos*, R^{1}A. *Aracellitanos*, R^2. *Arocelitanos*, dσβγ. *Arcocelitanos*, codd. Barbar. — *Bursaones Calagurritanos*, A. Pone *Fibularenses* collocat R^2, omitt. R^{1}Td. — *Fibularenses*, RATd. *Eibularenses*, β. — *cognominantur*, *Complutenses*, om. R^1. — *Carenses*, Adσ. *Carensenses*, codd. Gelen. Om. R. — *Cincenses*, codd. Gelen. *Cincentes*, RTd. *Cincienses*, A. *Cincinses*, σ. *Cinnenses*, Hard. — *Cortonenses*, codd. Gelen. *Cortoenses*, Aσ. *Cotonenses*, RθTd. — *Damanitanos*, RA (codd. Barbar.) *Daminitanos*, Td. *Dammanitanos*, β. — *Spallenses*, A. *Earnenses*, Barbar. — *Lursenses*, Td. *Lurses*, R. *Lurseses*, σ. *Ilursenses*, A. *Illurenses*, Barbar. *Iturisenses*, *Ispalenses*, β. — *Lumberitanos*, Hard. e codd. *Ilumberitanos*, Rd. *Iluberitanos*, A. — *Lubienses*, Hard. *Iubienses*, Rdσ. *Vibienses*, Aβ. *Subienses*, θ. — *Pompelonenses*, R. *Pompolonenses*, dσ. *Pompolenses*, A. *Pompaelonenses*, Barbar.

§ 25. *LXV*, RAθTd. *LXII*, β. — *Accitania*, σ. — *Gemellesenses*, σ. — *Libisosona*, RAdσ. *Libisoca*, Dalec. e vett. codd. et Ptolem. II. 6, 59. — *Foreaugustana*, A. — *quibus*, om. R^1. — *Saleniense*, R. — *Lati*, R. — *Saetabitani*, Rd. *Setabitani*, Aβ. — *Alabanenses*, Rθ. *Albanenses*, Tdσ. *Labanenses*, AK (codd. Barbar.) *Babanenses*, β. — *Bastitani*, Rd. *Vastitani*, A. *Bastiani*, Kβ. — *Consaburrenses*, RAd. *Consabrurenses*, T. *Consaburenses*, βγ. — *Egelestani*, σ. *Egelestanii*, A. *Gelestani*, θTd (codd. Barbar.) *Gela-*

Viatienses et Virgilienses. In Cluniensem conventum Varduli 26
ducunt populos XIV, ex quibus Albanensis tantum nominare
libeat, Turmodigi quattuor, in quibus Segisamonenses et
Segisamaiulienses. In eundem conventum Carietes et Ven-
nenses quinque civitatibus vadunt, quarum sunt Velienses;
eodem Pelendones Celtiberum quattuor populis, quorum Nu-
mantini fuere clari, sicut in Vaccaeorum XVIII civitatibus
Intercatienses, Pallantini, Lacobrigenses, Caucenses. Nam 27
in Cantabricis VII populis Iuliobriga sola memoretur, in Au-
trigonum decem civitatibus Tritium et Virovesca. Arevacis
nomen dedit fluvius Areva; horum sex oppida, Segontia et
Uxama, quae nomina crebro aliis in locis usurpantur, prae-
terea Segovia et nova Augusta, Termes ipsaque Clunia
Celtiberiae finis; ad oceanum reliqua vergunt Vardulique ex
praedictis et Cantabri. Iunguntur iis Asturum XXII populi 28
divisi in Augustanos et Transmontanos, Asturica urbe ma-
gnifica. In his sunt Cigurri, Paesici, Lancienses, Zoelae.
Numerus omnis multitudinis ad CCXL M liberorum capitum.

stanii, R. — *Lorcitani*, d σ. *Lorcitarii*, R. *Longitanii*, A. — *Mentesani*, A. *Mensani*, R d σ. — *Mentesani*, R A. *Mentaseni*, T. *Metesani*, θ. *Mentasani*, d. — *capud quae*, A. — *Segobrienses*, R. — *Carpetaniae*, A T. *Capetaniae*, R. *Carpetani*, θ. *Carpentani*, σ. *eapetanii et*, d. — *Viatienses et Virgilienses*, A. *Viatienses*, R T d. *Vercilienses*, Moral. ap. Ortel. thes. geogr. s. v. Vibienses.

§ 26. *Cluniensem conventum*, A. *Glunienses conventum*, R d. *conventum Cluniensem*, β. — *Varduli*, A. *Vardiuli*, R d. — *Alabenenses*, A. *iabanenses*, R d. — *Turmodigi*, R A. *Tusmodigi*, d. *Tusmocligi*, T. *Turmogidi*, a γ. *Murbogi*, Hard. — *Regisamonenses*, T d. — *et*, R A θ d. Omitt. T β. — *Segisamaiulienses*, R a. *Segisamaa. Iulienses*, A. *Regis amaiulienses*, T d. *Sagisemeiulienses*, θ. *Sagisameiulienses*, β. — *Vennese quinque*, A. *Vennese u*, R. *Venne//siu*, d. *Veniaeses*, Manut. quaesit. per epist. 1, 3. (Gruteri Lamp. 4, 246.) ex titulo. — *iidem*, codd. Barbar. — *Pelendones*, Sabell. e cod., ut videtur. *Pelledones*, R. *Peledones*, codd. Barbar. *Pelondones*, A. *Pelleodeones*, d. *Pelleodones*, σ. *Pelontones*, θ. — *Celtiberum*, R A d. *Celtiberi*, S. *Celtiberorum*, β γ. Vid. ad 34, 1. — *XVII*, A. — *Intercatienses*, A. *Intercatinienses*, R T d σ. *Intercatenses*, Pint. — *Pallantini*, codd. Barbar. *Palantini*, R. *Palati*, A. *Palini*, σ. *paulatim*, d. — *Lacobrigenses*, R d σ. *Lagobrienses*, A. *Lacobricenses*, Barbar. β. — *Caucenses*, R A. *Ravanses*, T. *Tavanses*, d.

§ 27. *Cantabricis*, R A. *Cantabris*, T d. — *VII*, R A T θ. *IV*, d β. — *Iuliobriga*, A. *Iuliobrica*, R d β. — *memoretur*, R A T d. *memoratur*, β γ. — *Tritium*, A. *Tristium*, R d. — *Arevagis*, A. — *Segontia*, A. *Sagontia*, R. *Saguntia*, Barbar. d β γ. — *Uxama*, Barbar. A. *Ibixama*, R d. *Vixama*, altera Barbari coniectura. — *nomine*, d. — *crebro*, A. *ebro*, R. *eboro*, d. — *praetereas egovia*, d. — *Vardiulique*, d.

§ 28. *iis*, R A. *us*, d. *his*, β γ. — *Asturum*, R A. *Astrurum*, T d. *Austrum*, β. — *XII*, β. — *et Transmontanos*, A. Omitt. R d. — *Asturica*, A. *Austirica*, R T d. — *is*, R. — *Cigurri*, R S T d. *Gigurri*, A. *Giri*, σ. *Giguri*, β. *Egurri*, Hard. ex Ptolem. geogr. II. 6, 38. — *Pesici*, d β. — *Lancienses*, R A d (codd. Barbar.) *Lacienses*, σ. — *Zoeli*, θ. — *ab*, A.

Lucensis conventus populorum est XVI praeter Celticos et
Lebunos ignobilium ac barbarae appellationis sed liberorum
capitum ferme CLXVI M. Simili modo Bracarum XXIV ci-
vitates CLXXV M capitum, ex quibus praeter ipsos Bracaros
Bibali, Coelerni, Gallaeci, Hequaesi, Limici, Querquerni
citra fastidium nominentur. Longitudo citerioris Hispaniae 29
est ad finem Castulonis a Pyrenaeo sexcenta septem M p.
et ora paulo amplius, latitudo ab Tarracone ad litus Olarso-
nis CCCVII; e radicibus Pyrenaei, ubi cuneatur angustiis in-
ter duo maria, paulatim deinde se pandens, qua contingit
ulteriorem Hispaniam, tantundem et amplius latitudini adicit.
Metallis plumbi, ferri, aeris, argenti, auri tota ferme Hi- 30
spania scatet, citerior et specularis lapidis, Baetica et minio.
Sunt et marmorum lapicidinae. Universae Hispaniae Vespa-
sianus inperator Augustus iactatus procellis rei publicae La-
tium tribuit. Pyrenaei montes Hispanias Galliasque dister-
minant promontoriis in duo diversa maria proiectis.

IV. 5. Narbonensis provincia appellatur pars Galliarum 31
quae interno mari adluitur, braccata ante dicta, amne Varo
ab Italia discreta Alpiumque vel saluberrimis Romano in-

Ceucos, S. — *et Lebunos*, Barbar. *et Levamos*, R. *et Levanios*, σ. *et Lemavos*, A. *ellemavos*, Td. *Leunos*, altera Barbari coniectura. — *ignobilium*, R² A d. *ignominiam*, R¹. *ignominiosae*, r. — *CLXV*, R. — *Braccarum*, d. — *et civitates*, R. — *CLXXV*, R θ d. *CCLXXXII*, A. *CCLXXV*, β. — *Bracaros*, A. *Bracharos*, R. *Braccaros*, d. — *Bibali*, Hard. *Vibali*, codd. Barbar. β. *Viballi*, RT. *Vivalli*, A. *iuballi*, dσ. — *Coelerni*, ATd. *Coelensi*, R. *Celerni*, σ. *Celerini*, β. *Coelerini*, Hard. γ ex Ptolem. II. 6, 42. At v. inscript. ap. Gruter. p. CCXLV. 2. — *Callaeci*, Ad. *Galleti*, R. — *Hequaesi*, *Limici*, Hard. *Aquissilici*, R. *aquesilici*, d. *atque silici*, A. *aequesitici*, σ. *Aequesilici*, β. *Aquae Celini*, Reines. V. L. 1, 25. p. 115. At v. Wesseling. ad Anton. itiner. p. 423. — *Querquenni*, nonnulli codd. ap. Surit. ad Anton. itiner. p. 428. — *citra fastidium*, v. Hand. Tursell. 2, 83. sq.

§ 29. *adfine*, A. — *sexcenta septem*, codd. Barbar. Add. Martian. 6, 633. — *ab*, R. *a*, Adβγ. — *e*, RAθTd. *et*, β. — *angustis*, R. — *contigit*, d. — *latitudini*, A. *latitudinem*, RTd.

§ 30. *specularis lapidis*, RAr (Rob.) *speculiaris lapidis*, Td. *speculari lapidi*, libri ap. Salmas. exerc. p. 183. b. E., qui *lapide* coniicit. *specularibus lapidibus*, βγ. At v. 36, 161. — *Sunt*, RAd. *sed*, Rob. Om. r. — *lapicidinae*, A. *lapidicinae*, R. *lapidinae*, d. *lapidicinis*, Rob. r. — *imperator*, RAd. *nuper*, T. — *iactatus*, R. *iactatum*, ATd. *iactatae*, e suspicione Hard. aptiorem tamen vulgatae scripturae explicationem afferens. — *Latium*, RAT. *Latii ius*, dβγ.

§ 31. *bracata*, R. *bracchata*, σ. Haec exscripsit Martian. 6, 634. — *antea*, A (codd. Rezz., Rob.) — *vel*, RAθSTd. Omitt. codd. Rezz. β. — *lateris*, R. — *Cebenna*, RA. *Cebanna*, d. *Gebanna*, T. *Gebenna*, Sabell. et Barbar. βγ. — *Iuribus*, Sabell. et Barbar. RTd. *iugeribus*, Rob. et codd. Voss. ad Mel. II. 5. p. 727. *urbibus*, σ. *Iura*, Aβγ. — *morumque*, A (Rob.) *morum*, Rd. — *nulla ei*, r (Rob.) — *postferenda*, Rd. *potest ferenda*, A. *praeferenda*, r (Rob.)

perio iugis, a reliqua vero Gallia latere septentrionali mon-
tibus Cebenna et Iuribus, agrorum cultu, virorum morumque
dignatione, amplitudine opum nulli provinciarum postferenda
breviterque Italia verius quam provincia. In ora regio Sor- 32
donum intusque Consuaranorum, flumina Tecum, Vernodu-
brum, oppida Illiberis, magnae quondam urbis tenue vesti-
gium, Ruscino Latinorum, flumen Atax e Pyrenaeo Rubrensem
permeans lacum, Narbo Martius decumanorum colonia, XII M
pass. a mari distans, flumina Arauris, Liria. Oppida de 33
cetero rara, praeiacentibus stagnis: Agatha quondam Mas-
siliensium et regio Volcarum Tectosagum atque ubi Rhoda
Rhodiorum fuit, unde dictus multo Galliarum fertilissimus
Rhodanus amnis, ex Alpibus se rapiens per Lemannum la-
cum segnemque deferens Ararim nec minus se ipso torrentis
Isaram, Druentiam. Libica appellantur duo eius ora modica,
ex his alterum Hispaniense, alterum Metapinum; tertium
idemque amplissimum Massalioticum. Sunt auctores et He-
racleam oppidum in ostio Rhodani fuisse. Ultra fossae ex 34
Rhodano C. Mari opere et nomine insignes, stagnum Ma-
stramela, oppidum Maritima Avaticorum superque campi

§ 32. *Sordonum*, d (codd. Voss. ad Mel. II. 5, 8.) *Sordinum*, R[1]. *Sardinum*, R[2]. *Sardonum*, *βγ*. Vid. Ukert. geogr. vet. II. 2, 291. — *Tecum*, A. *Tetum*, R d. *Technun*, *σ*. *Telin* sive *Tichim*, Barbar. e vestigiis codd. Illud praefert etiam Ortel. thes. geogr. s. v. Orobis. — *Vernodubrum*, R[2] A d. *Vernodubium*, R[1]. *Nernodubrum*, *σ*. *Obrin*, Barbar. e vestigiis codd. — *Illiberis*, Barbar. *Illisebere*, R. *Illiseberre*, T d. *Illiseberae*, *θ* K. *Illeseberae*, *σ*. *Eliseberae*, A. *Eliseberre*, S. *Elisabere*, codd. Voss. ad Mel. II. 5, 8. — *Tynereo*, R. — *Rubrosum*, K. — *Narbonartius*, d. *Narbonatius*, T. — *Arauris*, Surita ad itin. Anton. p. 389. *Araris*, R A d (codd. Sur.) *β*. — *Liria*, A. *Libria*, R T d.

§ 33. *Volcarum*, A d. *Vulcarum*, R T. — *Tectosagum*, A d. *Tectasagum*, T. *Tectumsagum*, R. — *fluvius*, T d. — *deserens*, Rob. — *Ararim*, R. *Ararem*, A d. — *torrentes*, R A *θ* S T dr (Rob.) *torrentem*, *β*. — *Isaram*, R T d. *Isaram et*, A (Rob.) *βγ*. — *Druentiam*, codd. Barbar. *Druantiam*, R A T d. *Truentiam*, *σ*. — *Libica*, Broter. et Ukert. geogr. vet. II. 2, 129. Confirmat d. *Lybica*, R A. *Libyca*, *βγ*. *Ligyca*, Voss. ad Mel. II. 5, 8. — *Massalioticum*, A. *Masalicoticum*, R[1] T d. *Masaliaticum*, R[2]. Exscripsit haec Martian. 6, 635.

§ 34. *fossae*, R A *θ* d. *fossa*, T *β*, quod Pint. et Casaub. ad Strab. 4. p. 184. probant. *fossam*, K. — *C.*, R A d. *C passuum*, Pint. *C passibus*, Ambr. I. II., Vatic. 3533., Barber. 759. et alii ap. Rezz. At v. Salmas. exerc. p. 66. b. B. — *Mari*, A. — *insignes*, d. *insigne*, R *β*, quod probant Casaub. et Salmas. ad sequentia referentes. *insignis*, Pint. — *stagno*, Salmas. — *Mastramela*, A. Et iam Pint. ad Mel. II. 5. coniecerat *Mastramelle*, Holsten. vero ad Steph. Byz. p. 200. et Ortel. thes. geogr. s. v. Astromela praetulerant *Mastromela*, omnes his nisi Stephano Byzant. p. 448. *Μαστραμέλλη, πόλις καὶ λίμνη τῆς Κελτικῆς*, unde idem Holsten. non sine probabilitatis specie *stagnum et oppidum Mastromela* legit. *Mastromela*, R[1]. *Astromela*, R[2] d *β*. — *Avaticorum*, R S T (codd. Barbar.) *Abaticorum*, A. *Avaricorum*, *σ*.

lapidei, Herculis proeliorum memoria; regio Anatiliorum et intus Desuviatium Cavarumque, rursus a mari Tricorium et intus Tricollorum Vocontiorumque et Segovellaunorum, mox Allobrogum. At in ora Massilia Graecorum Phocaeensium foederata, promontorium Zao, Citharista portus, regio Camatullicorum, dein Suelteri supraque Verucini. In ora au- 35
tem Athenopolis Massiliensium, Forum Iuli Octavanorum colonia quae Pacensis appellatur et Classica, amnis in ea Argenteus, regio Oxubiorum Ligaunorumque, super quos Suetri, Quariates, Adunicates. At in ora oppidum Latinum Antipolis, regio Deciatium, amnis Varus ex Alpium monte Cema profusus. In mediterraneo coloniae Arelate sextanorum, 36
Beterrae septumanorum, Arausio secundanorum, in agro Cavarum Valentia, Vienna Allobrogum; oppida Latina Aquae Sextiae Salluviorum, Avenio Cavarum, Apta Iulia Volgientium, Alebece Reiorum Apollinarium, Alba Helvorum, Augusta Tricastinorum, Anatilia, Aeria, Bormanni, Comaci, Cabellio, Carcasum Volcarum Tectosagum, Cessero, Carpen-

Natiliorum, r. — *et*, om. R. — *Dexuviaticum*, RTd. *Dexuiatium*, A. *Desuviaticum*, θr. — *Tricollorum*, d. *Tritollorum*, RA. *Tricolorum*, σ. *Tricoriorum*, Danville, notice de l'ancienne Gaule, p. 659. — *Vocontiorumque* RTd. *Vocantiorumque*, A. Copulam omitt. βγ. — *Segovellaunorum*, RA. *Segovellanorum*, θ. *Regovellauronum*, STd. *Segalauronum*, Pint. — *Phocaeensium*, d. *Phocensium*, RA (libri ap. Salmas. l. l.) — *Zao*, RTθd. *Zoa*, σ. *Za*, A. Om. β. — *Citharista*, Barbar. d. *Chitarista*, RTσ. *Chitharista*, A. *zita:ista*, θ. *Citharista promontorium*, *Zao portus*, Pint. *prom. Citharista*, *Lacydon portus*, Voss. ad Mel. II. 5. p. 730. — *Camattulicorum*, R. *Camactulicorum*, A. *Clamatulicorum*, σ. *damat.ulicorum*, d. — *Verucini*, RAd. *Verticini*, r. *Verrucini*, βγ.

§ 35. *Iuli*, Rd. — *Octavanorum*, Sabell. ATR[1]d. *Octavianorum*, R[2]K. — *haec Picensis*, σ. — *amnis in ea*, RAd (codd. Barbar.) *amnis sive*, σ. *amni sive*, ST. *amnis Caenus*, Pint. — *Oxybiorum*, R. *Oxibiorum*, d. — *Albingaunorumque*, Sabell. *Ingaunorumque*, Dalec. — *Suetri*, R[2]. *Suebri*, ATd[2]. *Suberi*, d[1]. *Vebri*, R[1]. — *Quariates* an *Quadrates* sit legendum, dubitat Danville, notice etc. p. 670. — *Adunicantes*, Tdσ. — *Varus*, RA (codd. Gel.) *Varum*, d. *Variis*, σ. — *Cema*, K (codd. Barbar.) *Cenia*, RTd. *Caenia*, A. *Acema*, β.

§ 36. *Beterrae*, RAd (omnes codd. vett. ap. Surit. ad Antonin. itiner. p. 389.) *Beterre*, ST. *Beterae*, σ. *Baeterra*, codd. Voss. ad Mel. II. 5, 2. *Bilterae*, K. *Bliterae*, β. *Baeterrae*, Danv. notice etc. p. 136. At v. Eckhel. D. N. V. 1, 67. — *Aruio*, A. — *secundanorum in agro Cavarum*, *Valentia*, Danville, notice etc. p. 670. — *Salluviorum*, RTd. *Sallubiorum*, A. *Saluviorum*, θ (quod praefert Alschefski ad Liv. 5, 34.) *Salubiorum*, σ. *Salyorum*, Barbar. β. *Salviorum* vel *Saluyium*, Sabell. — *Avenio*, vid. Ptolem. geogr. II. 10, 14. *Avennio*, A. *Aventinio*, Td. *Aventinia*, R[1]. *Aveninio*, R[2]. — *Volgientium*, ita nos scripsimus. *Vulgientium*, Aβγ. *Vulgentium*, Rd. — *Alebece Reiorum*, RATd. *Albioece R.*, Hard. *Alebeceriorum*, β. — *Alva*, A. *Alba Augusta Helucoccorum*, *Tricastinorum Anat.*, Pint. — *Tricastinorum*, Ad. *Tricastrinorum*, R. *Tricastemorum*, θ. — *Anatilia*, Barbar. *Avatilia*, RTd. *Abatilia*, Aσ. — *Aeria*,

toracte Meminorum, Cenicenses, Cambolectri qui Atlantici
cognominantur, Forum Voconi, Glanum Livi, Lutevani qui
et Foroneronienses; Nemausum Arecomicorum, Piscenae, 37
Ruteni, Sanagenses, Tolosani Tectosagum Aquitaniae conternini, Tasconi, Tarusconienses, Umbranici, Vocontiorum civitatis foederatae duo capita, Vasio et Lucus Augusti; oppida vero ignobilia XIX, sicut XXIV Nemausiensibus attributa. Adiecit formulae Galba inperator ex Inalpinis Avanticos atque Bodionticos, quorum oppidum Dinia. Longitudinem provinciae Narbonensis CCCLXX M p. Agrippa tradit, latitudinem CCXLVIII.

V. 6. Italia dehinc primique eius Ligures, mox Etruria, 38
Umbria, Latium, ubi Tiberina ostia et Roma terrarum caput, XVI M p. intervallo a mari; Volscorum postea litus et Campaniae, Picentinum inde ac Lucanum Bruttiumque, quo longissime in meridiem ab Alpium paene lunatis iugis in maria excurrit Italia. Ab eo Graeciae ora, mox Salentini, Pediculi, Apuli, Peligni, Frentani, Marrucini, Vestini, Sabini, Picentes,

vid. Strabon. 3, 185. *Area*, Td. *Aerea*, Barbar. A. *Erea*, R. *Arcabormannico*, σ. *Arcarbonia*, *Nocomannia*, θ. — *Bormanni*, RAd. Id praefert etiam Danville, notice etc. p. 171. *Bormamni*, T. *Bormani*, S. *Bormannico*, β. — *Comaci*, Pint. *Cumani*, A. *Comacina*, RSTd. *Marcina*, β. — *Cabellio*, Barbar. A. *Bellio*, RTdσ. — *Volcarum*, Barbar. A. *Vulgarum*, Rd. *Ulsarum*, σ. — *Carpentoracte*, codd. Barbar. *Carbantorate*, A. *Carbaniorate*, R. *Carbonthorathe*, σ. *carbani.orate*, d. — *Caenienses*, Hard. — *Cambolectri*, RATd. *Cambolecti*, β. — *Voconi*, RAσ. *Voconii*, dβγ. — *Glanum*, RAd (codd. Barbar.) *Glarum*, σ. *Glacinum*, β. — *Libii*, RA. — *Leutevani*, Td.

§ 37. *Arecomicorum*, RAd (codd. Barbar.) *Aremicorum*, σ. — *Piscinae*, RAd. — *Samnegenses*, R. *Samnagenses*, d. Om. A. — *Tolosani* — *contermini*, RSTd. Om. A. — *Tasconi*, Hard. e codd. *Atasgoduni*, RAd. *Atascodinitari*, σ. *Tascodunitari*, β. *Tascodunitani*, codd. Barbar. *Tascoduni*, Pint. — *Tarusconienses*, Hard. e codd. *Taruscononienses*, RA. *tavicononienses*, d. *Cononienses*, β. *Tarusconenses*, Pint. — *Vocantiorum*, A. — *Vasio*, RTd (codd. Barbar.) *Vasgo*, A. *Vasco*, σβ. — *Lugus*, R. — *Nemausensibus*, Aσ. — *Aganticos*, RTdσ. *Acanticos*, A. — *Bodionticos*, σ. *Bodiontios*, RTd. *Odionticos*, A. *Ebroduntios*, Barbar. β. *Ebrodunenses*, altera Barbari coniectura. At v. Danv. notice etc. p. 166. 285. — *Dinia*, RA (codd. Barbar.) *Dini ad*, d. *Dina*, σ. — *provinciae Narbonensis*, om. R^1. — *CCCLXX*, AT (Dicuil. mens. I. 2, 2. Martian. 6, 634.) *CCCCLXX*, σ. *CCLXX*, Rdβγ. — *CCXLVIII*, Ad (codd. Barbari, Mart.) *CCXLVIIII*, R^1. *CCLXVIII*, Tσ. *CCCXLVIIII*, R^2. *CCCXLVIII*, Dicuil.

§ 38. *primique*, R^{2}Ad. *primumque*, R^{1}Tp (Dicuil. I. 3, 2.), quod Letronne p. 70. defendit. — *Ligures*, RAdp. *Liguria*, Dicuil. iterum probatus Letronnio. — *ubi*, Rd. *ibi*, AT (Dicuil.) *ibi et*, p. — *XIII*, d^1. — *Volscorum*, Dicuil. *Vulscorum*, R. *Vulscum*, Ad. *Vulsum*, p. — *p'e*, R^1. — *liter*, d. — *meridie*, d. — *pene*, RAdp (Dicuil.) *fine*, Pint. γ. — *Peduculi*, RTθdσ (Dicuil.) *Pudiculi*, A. *Poediculi*, Cluver. Ital. ant. 4, 10. p. 696. — *Peligini*, σ. — *Frentani*, Ad. *Freniani*, RT (Dicuil.) *Ferrentani*, K. — *Sabini*, om. R^1.

Galli, Umbri, Tusci, Veneti, Carni, Iapydes, Histri, Liburni.
Nec ignoro ingrati ac segnis animi existumari posse merito, 39
si breviter atque in transcursu ad hunc modum dicatur terra
omnium terrarum alumna eadem et parens, numine deum
electa quae caelum ipsum clarius faceret, sparsa congregaret
imperia ritusque molliret et tot populorum discordes ferasque
linguas sermonis commercio contraheret, conloquia et huma-
nitatem homini daret breviterque una cunctarum gentium in
toto orbe patria fieret. Sed quid agam? Tanta nobilitas 40
omnium locorum, (quos quis attigerit?) tanta rerum singu-
larum populorumque claritas tenet. Urbs Roma, vel sola in
ea et digna tam iam festa cervice facies, quo tandem nar-
rari debet opere? Qualiter Campaniae ora per se felixque
illa ac beata amoenitas, ut palam sit uno in loco gaudentis
opus esse naturae? Iam vero tanta ea vitalis ac perennis 41
salubritas, talis caeli temperies, tam fertiles campi, tam aprici
colles, tam innoxii saltus, tam opaca nemora, tam munifica
silvarum genera, tot montium afflatus, tanta frugum vitium-
que et olearum fertilitas, tam nobilia pecudum vellera, tam
opima tauris colla, tot lacus, tot amnium fontiumque ubertas
totam eam perfundens, tot maria, portus gremiumque ter-
rarum commercio patens undique et tamquam iuvandos ad
mortalis ipsa avide in maria procurrens. Neque ingenia ri- 42

Galli, om. R. — *Tusci*, RA (Dicuil.) *Etrusci*, dγ. *Hetrusci*, K. — *Iapudes*, ATd. *Gapudes*, R. *Lapudes*, Dicuil. *Iapides*, βγ.

§ 39. *si breviter*, R^{2}Ad. *ri a obiter*, R^{1}. — *in hunc*, r. — *passa*, R^{1}. — *congregari*, R. — *molire*, R^{1}. — *discordes*, RA. *discordesque*, T. *discordisque*, d. — *ferasque*, R^{2}AT. *fereasque*, R^{1}. *ferreasque*, d. *feresque*, σ. — *sermones*, A. — *colloquia*, RTd. *ad colloquia*, Aβ.

§ 40. *Sed ne id agam?*, K. — *omnium* — *rerum* omitt. Td. — *quos*, om. R. — *terret*, Sabell. — *tam iam*, A. *etiam*, RTd. *tam*, βγ. *Iam*, sc. per Vespasiani imperium. — *orae per se felix*, K. — *illa*, RA. *IIII*, d. *quater*, T.

§ 41. *tanta*, RK. *tota*, Adβ. *totae*, Salm. exerc. p. 39. a. G. — *salubritas*, Salmas., ut videtur, e libris. Confirmat A. *salubritatis*, Rdβγ. *locorum salubritatem, caeli temperiem*, Solin. 2, 2. — *talis*, θ (Salmas.) Omitt. RAdβγ. — *temperies*, AS. *temperiae*, R^{1}. *temperiaes*, R^{2}. *temperia est*, Tdβ. — *marium afflatus*, Salmas. — *vitiumque et olearum* RA. *et vitium olearumque*, dβγ. — *tam*, A. *tanta*, RTd. — *mollia*, Pint. — *pecudum*, R^{2}. *pecudi*, R^{1}AθST. *pecori*, dβγ. — *tam*, RAKTd. *tot*, βγ. — *gremium*, A. *germinum*, d. *geminum*, R^{1}. *gremiorum*, R^{2}. Exscripsit haec Solin. 2, 4. — *pandens*, Sabell. — *tunc quam*, R^{1}. — *iuvandos ad*, A. *ad iuvandos ad*, R. *ad iuvandos*, dβγ.

§ 42. *vires*, Hard. — *Grai*, A. *Gra*, R. *Graeci*, dβγ. — *nemus*, d^{1}. — *sui*, RθTd. *suam*, Aβγ. — *caeli mentione*, RAd. *mentione caeli*, βγ. — *est ut quasdam*, om. T. — *quasdam*, om. d. — *et*, RAθd. *ac*, βγ. *et pauca*, om. K. —

tusque ac viros et lingua manuque superatas conmemoro
gentis. Ipsi de ea iudicavere Graii, genus in gloriam sui
effusissimum, quotam partem ex eo appellando Graeciam
magnam! Nimirum id quod in caeli mentione fecimus hac
quoque in parte faciendum est, ut quasdam notas et pauca
sidera attingamus. Legentes tantum, quaeso, meminerint, ad
singula toto orbe edissertanda festinari. Est ergo folio ma- 43
xume querno adsimulata, multo proceritate amplior quam
latitudine, in laevo se flectens cacumine et Amazonicae figura
desinens parmae, ubi a medio excursu Cocinthos vocatur,
per sinus lunatos duo cornua emittens, Leucopetram dextra,
Lacinium sinistra. Patet longitudine ab Alpino fine Praeto-
riae Augustae, per urbem Capuamque cursu meante, Rhe-
gium oppidum in umero eius situm a quo veluti cervicis
incipit flexus, deciens centena et viginti milia passuum, mul-
toque amplior mensura fieret Lacinium usque, ni talis obli-
quitas in latus digredi videretur. Latitudo eius varia est: 44
ccccx milium inter duo maria inferum et superum amnisque
Varum atque Arsiam, media autem ferme circa urbem Ro-
mam ab ostio Aterni amnis in Hadriaticum mare influentis
ad Tiberina ostia cxxxvi, et paulo minus a Castro novo
Hadriatici maris Alsium ad Tuscum aequor, haud ullo in
loco cc latitudinem excedens. Universae autem ambitus a
Varo ad Arsiam $\overline{\text{XXX}}$ LIX passuum efficit. Abest a circum- 45

stellas, K. — *quo se*, Rd. — *edissertanda*, A. *edissertata*, R (quod Solin. 2, 23. usurpavit, licet alio relatum.) *disserta*, d[1]. *disserenda*, Td[2]. *edisserenda*, *βγ*. Vid. Oudend. ad Appul. Met. p. 451.

§ 43. *adsimulata*, R. *assimilata*, Ad*βγ*. Vid. Solin. 2, 20. — *laevo se flectens*, R[2]K. *laevas flectens*, R[1]. *leva sē flectens*, A. *laeva se flectens*, *βγ*. *laeva reflectens*, Td. — *parve*, R[1]. Vid. Martian. 6, 639. — *excusu*, R[1]. — *Cocinthos*, Sabell. et Barbar. *Cocynthos*, A. *Cynthos*, RTd*σ*. — *cornu*, R[1]. — *dextra*, RAd. *dextera*, *βγ*. — *ab*, RA. *ad*, Td. Om. *σ*. — *Alpino*, R. *Inalpino*, A. *Alpinos*, Td. — *Capu//aque*, d. *aeque*, Barbar. — *Regium*, RA. — *numero*, Ad. — *aco*, R[1]. — *et viginti*, om. Dicuil. I. 3, 1. Idem vero habet I. 3, 3. — *multo*, Dicuil. I. 3, 3. — *degredi*, A.

§ 44. *CCCCX*, RAd (Dicuil. I. 3, 3. Solin. 2, 23.) *CCCCXX*, Dicuil. I. 3, 1. *CCXC*, K. Ineptum numerum primum dicit Pint. propter sequentia. — *media*, S*σ*. *media*, Rd. *mediam*, AT*θ*. *mediae*, Barbar. *βγ*. — *autem*, R[2]A*θ*S. *atque*, R[1]d*βγ*. — *Alterni*, Rd. — *Alsium*, Barbar. A. *Alpium*, R*σ*. *Alpini*, d (*ni* in corr.) — *aut illo*, R. — *in*, Ad. *inde*, Hard. R (?) *γ*. Om. *β*. — *CC*, Pint. RAdh. *CCC*, r, quod ex Mart. 6, 639. probant Dalec. et Hard. — *latitudinem*, Ad. *in latitudinem*, R*βγ*. — *Arsiam*, d[2]. *Arsium*, R[2]d[1]. *Arium* R[1]. *Vrsium*, A. — *XXX. LIX*, R. *XXI. XLVII. p.*, A. *XXXVIII*, Td. *XXX. pass. LVIII*, *β*. *vicies centena XLIX*, Solin. 2, 23. Martian. 6, 640. Pint. r. — *perficit*, R.

datis terris Histria ac Liburnia quibusdam locis centena M p., ab Epiro et Illyrico quinquaginta, ab Africa minus CC, ut auctor est M. Varro, ab Sardinia CXX M, ab Sicilia MD, a Corsica minus LXXX, ab Issa quinquaginta. Incedit per maria caeli regione ad meridiem quidem, sed si qui diligenti suptilitate exigat, inter sextam horam primamque brumalem. Nunc 46
ambitum eius urbisque enumerabimus, qua in re praefari necessarium est auctorem nos divom Augustum secuturos descriptionemque ab eo factam Italiae totius in regiones XI sed ordine eo qui litorum tractu fiet, urbium quidem vicinitates oratione utique praepropera servari non posse, itaque interiore parte digestionem in litteras eiusdem nos secuturos, coloniarum mentione signata quas ille in eo prodidit numero. Nec situs originesque persequi facile est, Ingaunis Liguribus (ut ceteri omittantur) agro triciens dato.

§ 45. *Histria*, σ. Haec descripsit Martian. 6, 639. — *adoliburnia*, R. — *quibus*, R. — *centena*, R A θ d. *centum*, β. — *CCC*, Broter. γ. — *est*, R A θ. — *affirmat*, d β. — *M*, om. d. — *ad Siciliam*, T. — *Corsica*, codd. Gelen. *Corcyra*, R^2 A d β. *Cocyra*, R^1. — *LXX*, d. *LXXX*, R A θ γ. Vid. Forbiger. *Handb. d. alt. Geogr.* I, 397. coll. § 80. — *Ista*, R (*t* in corr.) d. — *ab meridie*, R. — *qui*, R^1. *quis*, T. *quis id*, R^2 A d β γ. *quis hoc*, θ. — *exigat diligenti subtilitate*, θ.

§ 46. *urbisque*, A. — *qui in*, K. — *tractatu*, Ambr. I. II. — *fiet*, R A. *fieret*, T d^2 (Ambr. I. II.) *feret*, d^1. — *oratione*, A. *ordinatione*, S (Ambr. I. II.) *eorum ordinatione*, R T d. — *propera*, d^1. *prospera*, d^2 (Vatic. 3533.) — *interiore*, R A T d. *interiori*, β γ. — *parte*, A. *in parte*, β γ. *ex in parte*, R T d. — *Ingaunis*, R d. *Incaunis*, A. *in Gaunis*, σ. — *ceri*, R.

§ 47. *oppidum*, om. A. — *Paulo*, Cluver. Ital. ant. I. 9. p. 44. et Danville, notice etc. p. 513. *Palo*, R^1 A. *Pado*, R^2 θ T d σ, quod recepit Hard. *Padus*, Vatic. 3533. β. — *Inalpini*, Barbar. *in alpinis*, R A T d σ. — *oppido*, R A T d p. *oppidum*, β γ. — *Cemenelion*, Danv. notice etc. p. 220. γ. Nos ablativum casum restituimus. *Gemellino*, R T d p. *Gemenilo*, A. *Gemollio*, σ. *Cemelion*, codd. Gelen. β. *Cemenlion*, Cluver. Ital. ant. I. 9. p. 47. — *Herculi*, σ. — *Monoeci* A. *meneci*, d. *Menoechi*, R. *menceth*, p. *et Monaechus*, K. — *Ligustina*, R T d p. *Ligustana*, A. *Ligustica*, β γ. — *Salluvii*, Hard. ex § 36. *Salvi*, R d p (Medic. I. II. III. Vatic. 1950. 1951. 1952. 1953. Carbonar. Ambr. I. II. Barber. 758. Passion.) *Saluii*, A. *Salyi*, Barbar. Barber. 759. *Savi*, σ. *Salina*, Vatic. 1954. *Sallyi*, β. *Saluvi*, Alschefski ad Liv. 5, 34. — *Deciates*, R θ p (Vatic. 1954. 1955. Ambr. II.) *Diciates*, A (Carbon. Barber. 758.) *Deceates*, Barbar. d σ (Vatic. 1950. 1951. 1953. Medic. I. II. III. Passion. Barber. 759.) β. — *Oxubii*, p. *Oxubi*, R A (Barber. 758. Vatic. 1954. Carbon. Ambr. I.) *mox ubi*, d. *Moxubi*, Medic. I. Vatic. 1953. *Moxibi*, Medic. I. a. m. s. Medic. II. *Moxybii*, σ. *Oxybii*, Barbar. K (Barber. 759.) *Exubii*, Vatic. 1950. *Exubi*, Vatic. 1955. — *acitra*, Barber. 758. *abra*, Vatic. 1953. — *Veneni*, R A (Medic. I. Vatic. 1950. 1952. 1955. Barber. 759. codd. Barbar.) *Venem*, d p (Medic. III. Vatic. 1954. Barber. 758. Carbonar.) *Venein*, Medic. II. *Venenaem*, σ. *Nemem*, Vatic. 1953. *Veneris*, 1951. — *et Caturigibus*, Barbar. *et Caturgis*, Barber. 759. codd. Barbari. *et turris*, T. *est turris*, R d (Medic. I. Vatic. 1951. 1952. 1954.) *esturis*, A (Medic. II. III. Barber. 758. Carbon.) *estruris*,

7. Igitur ab amne Varo Nicaea oppidum a Massiliensibus 47
conditum, fluvius Paulo, Alpes populique Inalpini multis no-
minibus, sed maxume Capillati, oppido Vediantiorum civi-
tatis Cemenelio, portus Herculis Monoeci, Ligustina ora.
Ligurum celeberrimi ultra Alpis Salluvii, Deciates, Oxubii,
citra Veneni et Caturigibus orti Vagienni, Statielli, Bim-
belli, Magelli, Eubúriates, Casmonates, Veleiates et quorum
oppida in ora proxuma edicemus. Flumen Rutuba, oppidum 48
Albium Intemelium, flumen Merula, oppidum Albium Ingau-
num, portus Vadum Sabatium, flumen Porcifera, oppidum
Genua, fluvius Feritor, portus Delphini, Tigullia, Segesta
Tigulliorum, flumen Macra, Liguriae finis. A tergo autem
supra dictorum omnium Appenninus mons Italiae amplissi-
mus, perpetuis iugis ab Alpibus tendens ad Siculum fretum.
Ab altero eius latere ad Padum amnem Italiae ditissimum 49

σ. est currio, p. *turris*, Vatic. 1950. *est terris*, Vatic. 1953. 1955. *et Thuriis*, Hard. — *orti*, Barber. 759. codd. Barbar. *oti*, RAdpσ (Medic. I. II. III. Vatic. 1950. 1954. 1955. Barber. 758. Carbonar.) *octi*, Vatic. 1951. *oci*, Vatic. 1952. 1953. — *Vagienni*, Barbar. A. *Vagenni*, Barber. 759. *Vageni*, codd. Barbar. *Bageni*, σ. *Evagienni*, Barber. 758. Carbonar. *Bagiensi*, Rd. (Medic. II. III. Vatic. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955.) *Bagensi*, Medic. I. *Bagiense*, p. — *Statielli*, Barbar. RAd (Medic. I. II. III. Vatic. 1950. 1951. 1955. Barber. 759.) *Statyelli*, codd. Barbar. β. *Stacielli*, p (Vatic. 1952. 1954.) *Statieli*, σ (Vatic. 1953.) *Statimelli*, Barber. 758. *Statimeli*, Carbonar. — *Bimbelli*, Rdp (Vatic. 1954.) *Binbelli*, A (Medic. I. Barber. 758.) *Binibelli*, Vatic. 1951. 1953. *Bibelli*, Medic. II. III. *Bimelli*, Vatic. 1952. *Buibelli*, Carbonar. *Bombelli*, Vatic. 1955. *Bivibelli*, Vatic. 1950. *Bivelli*, σ. *Vibelli*, Barber. 759. codd. Barbar. β. — *Magelli*, Rp (Vatic. 1950. 1951. 1952. 1954. 1955. Barber. 758. 759. Carbon. codd. Barbar.) *Macielli*, A. *Maielli*, d. *Naielli*, Medic. I. *Niaielli*, Vatic. 1953. *Aielli*, Tσ (Medic. II. III.) — *Euburiates*, d (Medic. I. II. III. Vatic. 1951. 1952. 1953. 1954. Barber. 758. 759. Carbon.) *Cuburiates*, RA. *Euboriates*, p. *Eubunates*, Vatic. 1955. *Emburiates*, Vatic. 1950. — *Casmonates*, RAdp (Medic. I. II. III. Vatic. 1950. 1951. 1952. 1955. Barber. 758. 759. Carbonar.) *Cosmonates*, Vatic. 1953. *Cassinonates*, Vatic. 1954. — *Veleiates*, Broter. *Velleiates*, A. *Velieiates*, d (Medic. I. II. III. Vatic. 1953.) *Velleiactes*, Barber. 758. Carbon. *Veliates*, Barber. 759. β. *Velietes*, p (Vatic. 1951. 1952. 1955. Pertusat.) *Velie////tes*, R. *Vilietes*, Vatic. 1950. 1954. — *proxima*, Medic. I. a. m. sec. *proximae*, R. *proxime*, Adp (Medic. I. Ambr. I. Vatic. 1953.) γ. — *edicemus*, θ. *dicemus*, RAdp (Med. I. Ambr. I. Vatic. 1953.) βγ.

§ 48. *Riatuba*, R[1]. — *Albium*, vid. Strabon. 4, 202. *Album*, R[2]Aθd. *Albium — oppidum* omitt. R[1]T. — *Intemelium*, Passion. *Imtimilium*, R[2]Ad. *Intimelium*, Pint. ad Mel. II. 4, 9. — *Album*, RAθTd. — *Ingaunum*, RATd. *Inguanum*, θ. — *Vadum*, A. *Vadorum*, Rdγ. — *Procofera*, Hard. in addendis. — *Ferior*, RTd. *Fertor*, A. — *Tigullia*, Rezz. e Ptolemaeo III. 1, 3. *Tigultia*, R. *Tigurtia*, d. *Sigulia*, A. *Tigulia*, β. — *Segesta*, R. *ac Segesta*, d. *intus et Segesta*, Aγ. *intus Segesta*, β. — *Tigulliorum*, RAd. *Tiguliorum*, β. — *Macra*, RA. *agra*, d[1]. *magra*, d[2]. — *Appenninus*, RA. *Apenninus*, dβγ.

*

omnia nobilibus oppidis nitent, Libarna, Dertona colonia,
Iria, Barderate, Industria, Pollentia, Carrea quod Potentia
cognominatur, Foro Fulvi quod Valentinum, Augusta Va-
giennorum, Alba Pompeia, Asta, Aquis Statiellorum. Haec
regio ex descriptione Augusti nona est. Patet ora Liguriae
inter amnis Varum et Macram CCXI M passuum.

8. Adnectitur septuma, in qua Etruria est ab amne Macra, 50
ipsa mutatis saepe nominibus. Umbros inde exegere antiqui-
tus Pelasgi, hos Lydi, a quorum rege Tyrreni, mox a sa-
crifico ritu lingua Graecorum Tusci sunt cognominati. Pri-
mum Etruriae oppidum Luna portu nobile; colonia Luca a
mari recedens propiorque Pisae inter amnis Auserem et Ar-
num ortae a Pelope Pisisque sive a Teutanis, Graeca gente;
Vada Volaterrana, fluvius Cecinna, Populonium Etruscorum
quondam hoc tantum in litore. Hinc amnes Prile, mox Um- 51
bro navigiorum capax et ab eo tractus Umbriae portusque
Telamon, Cosa Volcientium a populo Romano deducta, Gra-
viscae, Castrum novom, Pyrgi, Caeretanus amnis et ipsum
Caere intus M passuum quattuor Agylla a Pelasgis condi-
toribus dictum, Alsium, Fregenae, Tiberis amnis a Macra

§ 49. *Iria*, A (codd. Gelen.) *Tria*, Rd. *Trita*, K. — *Barderate*, d. *Vandacate*, A. *Bardeccate*, R[1]. *Bardecate*. R[2]. — *Industria*, Barbar. Rd. *Indusfria*. A. *Induffria*, σ. — *Pollentia*, A. Omitt. RTd. — *Carrea*, T. *Correa*, A. *Carreo*, Rd. — *Foro Fulvi*, ita nos scripsimus; vid. ad § 116. *Forofulvi*, Adβγ. *Ferofulvi*, R. — *Vagiennorum*, A. *baciennorum*, d. *Batiennorum*, R. — *Asta*, d. *Hasta*, RA. — *Statyellorum*, β. — *undecima*, Pint. K. At v. § 123. — *Varam*, R[1]. — *CCXII*. R.

§ 50. *septima*, Aθ. *in septima*, RTd. *septimae*, βγ. — *Pelargi*, R[1]. — *sacrifico*, Rd (codd. Barbar.) *sacrifugii*, A. — *priorque*, A. — *Pyrae*, R[1]. — *Auxerem*, K. *Aesarem*, Castal. ad Rutil. itiner. I, 566. — *Pisaeisque*, Noris. cenot. Pisan. p. 3. — *a Teutanis*, RAθ (meliores libri ap. Salmas. exerc. p. 43. a. C.) *a tenutanis*, Td. Hoc vel *a Tenucanis* praebent codd. Medicei ap. Norisium. *a Teucanis*, K. *Atintanis*, Gelen. β. — *Valda*, R[1]. — *Cecinna*, d. *Cecina*, RA. — *Populonium*, Barbar. RAd. *populorum*, σ. Ceterum v. Strabon. 5. p. 223.

§ 51. *amnis*, R. — *Prile*, A. *Pile*, Rd. *Prille*, βγ. — *Telamo*, RAd. *Telamon*, βγ. — *Cosa*, RAdσ. *Cossa*, codex ap. Sigon. ad Liv. epit. 14. — *Volcientium*, d (codd. Barbar.) *Volciensium*, R. *Volgientium*, A. *Vulcientium*, cod. Sigon. *Vulgentium*, σ. — *deductae*, Madvig. opusc. acad. p. 299. hoc verbum cum verbis *a pop. Rom.* ad nomen sequens referens. — *Gravisce*, Aσ. — *Pyrgi*, A. *Pyrge*, Rd. — *Pellagis*, Rd. — *Fregenae*, A. *Phregnae*, σ. *Pregne*, Rd. *Phregene*, Barbar. — *Matia*, R. — *CCXXIX*, σ. — *Cato*, vid. Krause, fragmm. histor. Rom. p. 120. — *cognominantur*, R. — *Feroniae*, K. *Foroniae*, A. *Colonie*, Td. *colon*, R. — *Rusellana*, RAd. *colonia Rusellana*, K. — *Seniensis*, Ad (Vaticani ap. Rezzon. I. p. 230.) *Senienses*, θT. *Sēnsis*, R. *Saniensis*, σ.

CCLXXXIV M p. Intus coloniae Falisca Argis orta (ut auctor est Cato) quae cognominatur Etruscorum, Lucus Feroniae, Rusellana, Seniensis, Sutrina. De cetero Arretini veteres, 52
Arretini Fidentes, Arretini Iulienses, Amitinenses, Aquenses cognomine Taurini, Blerani, Cortonenses, Capenates, Clusini novi, Clusini veteres, Florentini praefluenti Arno adpositi, Faesulae, Ferentinum, Fescennia, Hortanum, Herbanum, Ne-peta, Novem pagi, praefectura Claudia Foroclodi, Pistorium, Perusia, Suanenses, Saturnini qui ante Aurinini vocabantur, Subertani, Statones, Tarquinienses, Tuscanienses, Vetulonienses, Veientani, Vesentini, Volaterrani, Volcentini cognomine Etrusci, Volsinienses. In eadem parte oppidorum veterum nomina retinent agri Crustuminus, Caletranus.

9. Tiberis antea Thybris appellatus et prius Albula e 53
media fere longitudine Appennini finibus Arretinorum profluit, tenuis primo nec nisi piscinis conrivatus emissusque navigabilis, sicuti Timia et Glanis influentes in eum, novenorum ita conceptu dierum, si non adiuvent imbres. Sed Tiberis propter aspera et confragosa ne sic quidem praeterquam trabibus verius quam ratibus longe meabilis fertur,

Senensis, β. — *Sutrina*, A (codd. Barbar.) *Tricina*, R^1. *Uricina*, R^2. *Utricina*, alii codd. Barbar. *Critona*, σ.

§ 52. *Arretini*, Hard. ter. *Arrentini*, A (codd. ap. Rezz.) *Arentini*, RTd. *Arutini*, σ. *Aretini*, Barbar. β. — *Arretini*, om. A. — *Fidentiores*, RTd. *Fidenates*, θ. Om. A. — *Aretini*, A. — *Anicienses*, Hard. — *Aquenses*, RA (codd. Barbar.) *Aquasenses*, Tdσ. *Aquulenses*, K. — *Blerani*, d. *Blenani*, A. *Brerani*, R^2. *Bresani*, R^1. — *Cortonenses*; R. *Cortorienses*, d. *Cortonienses*, ATK. *Cartonenses*, σ. — *Capinates*, d. — *Florentini*, Aθ (codd. Gelen.) *Fluentini*, R^{2}d (Vaticani ap. Rezzon.) β. *Fluenti*, R^1. — *profluenti*, θ. — *Arno*, Ad^2. *Ardo*, R^{1}Td^1. *arvo*, R^2. — *oppositi*, T. — *Faesulae*, A. *Fesulae*, Rdβγ. — *Herbarum*, A. — *Nepeta*, codd. Barbar. *Nepet*, Aβγ. *Nepte*, R^2. *Nepe*, R^{1}σ. Vid. Ptolem. geogr. III. 1, 50. Cluver. Ital. ant. 2, 3. p. 314. — *praefecturae*, RK. — *Claudiae*, K. — *Foroclodi*, RA. *Foroclodii*, dβγ. *Forum Claudii*, K. — *Suenenses*, *Saturniani*, Pint. — *ante*, RAd. *antea*, θγ. — *Aurini*, A. *urini*, d. *urim*, R. — *vocantur*, Rd. — *Subertani*, RATdσ. *Sudertani*, β. — *Statones*; Barbar. R. *Scatones*, Adσ. *Catonenses*, A. — *Tarquinienses* — *Vetulonienses* omitt. RTd. — *Vetulonienses*, Barbar. *Vertulonienses*, Aσ. — *Veientani*, A. *Venientani*, Rd. *Verentani*, σ, in quod iam incidit Cluver. Ital. ant. 2, 3. p. 305. *Veretani*, K. — *Esentini*, Ad. *Esentani*, R. *Escentini*, σ. *Vasentini*, K. — *Volcentini*, Hard. *Volgentini*, θ. *Volgentani*, A. Omitt. Rdβ. — *Volsinienses*, A. *Volsienses*, RTd. *Volscinienses*, σ. — *nominati*, A. — *retinent agri*, R^{2}Ad. *ss&m̄ta*, R^1. — *Crustumino*, d.

§ 53. *Thybris*, A. *Tybris*, Rdβγ. — *profluit*, A. *prope fluit*, R^2. *profluvium*, R^1. *profluum*, d. — *Timia*, Rezz. Rd. *Tymia*, T. *Tinia*, Aβ. *Tinna*, σ. — *Glanes*, R. *Glanius*, K. — *novorum*, d. — *nec*, d. — *longis*, K. — *meabilis*, RATd. *meatibus*, Kβ.

per centum quinquaginta milia passuum non procul Tiferno
Perusiaque et Ocriculo Etruriam ab Umbris ac Sabinis, mox
citra XVI milia passuum urbis Veientem agrum a Crustu-
mino, dein Fidenatem Latinumque a Vaticano dirimens. Sed 54
infra Arretinum Glanim duobus et quadraginta fluviis au-
ctus, praecipuis autem Nare et Aniene qui et ipse naviga-
bilis Latium includit a tergo, nec minus tamen, aquis ac
tot fontibus in urbem perductis et ideo quamlibet magna-
rum navium ex Italo mari capax, rerum in toto orbe na-
scentium mercator placidissimus, pluribus prope solus quam
ceteri in omnibus terris amnes adcolitur adspiciturque villis.
Nullique fluviorum minus licet, inclusis utrimque lateribus; 55
nec tamen ipse depugnat, quamquam creber ac subitus in-
crementis et nusquam magis aquis quam in ipsa urbe sta-
gnantibus. Quin immo vates intellegitur potius ac monitor,
auctu semper religiosus verius quam saevos. Latium anti- 56
quom a Tiberi Circeios servatum est L M passuum longi-
tudine; tam tenues primordio inperi fuere radices. Colonis
saepe mutatis tenuere alii aliis temporibus, Aborigines, Pe-
lasgi, Arcades, Siculi, Aurunci, Rutuli et ultra Circeios
Volsci, Osci, Ausones, unde nomen Lati processit ad Lirim
amnem. In principio est Ostia, colonia ab Romano rege de-

Tiberno, A. — *passuum D*, σ. — *procul*, RA. Rasura in d. — *Perusiaque*, RA. *Perusia*, T. *Perusiae*, d. — *et*, RAT. Rasura in d. — *Ocriculo*, A. *Ocricolo*, Td. *Hocricolo*, A. *Otriculo*, θK. — *XVI*, R. *tredecim*, Ad (codd. Rezz.) βγ. — *venientem*, σ. — *Fidenate*, R. — *Latinum*, σ. — *Labicano*, Pint.

§ 54. *infra*, Ad. *intra*, RTK. *ultra*, Dalec. — *Arretinum*, Hard. A. *Aretinum*, Rβ. *Arentinum*, Td. — *Tiniam et*, K. *Tiniam item*, Dalec. — *Clanim*, A. — *auctus*, A. *actus*, R^{2}d. *actis*, R^1. — *praecipuis*, R^{2}A. *praecipuus*, TR^{1}d. — *Narie*, A^1. — *saepiturque* vel *adsaepiturque*, Heins. advers. p. 128.

§ 55. *Nullique*, A. *Nullisque*, RTd^1. *Nullusque*, d^2. — *utrimque*, A. — *tamen*, R^{2}Ad. *tnc*, R^1. — *depugnat*, RTd. *pugnat*, Aβγ. — *subitus*, RAh (codex Lindenbruch. ap. Cort. ad Lucan. 4, 141.) *subitis*, dβ. — *nates*, R^1. — *minutos*, d. — *auctum*, R.

§ 56. *Circeios*, d. *Cerceios*, RAθ. — *usque observatum*, K. — *L. M. p.*, Broter. R. *M. p. L.*, Ad. *mille passuum quinquaginta*, β. — *primordii*, R. — *Aurunci*, Rd (codd. Barbar.) *Arunci*, A. — *Circeios*, d. *Cerceios*, RAθ. — *Ausones*, Rd. *Ausonis*, A. *Ausonaces*, T. — *nomen*, AθT. *n̄*, R. *nomen modo*, β. — *ab*, RA. *a*, dβγ. — *lucus Iovis*, Sabell. et Barbar. *locus Solis*, RATdσ. — *Numitius*, R. *nimitius*, d. — *Danae*, Barbar. RAσ. *dea*, Td.

§ 57. *Cirici*, R. *Cerceii*, d. — *quidem*, RAd. *quondam*, T. — *marici*, R. — *creditor*, A. — *Homero*, Odyss. *K*, 194. — *et*, RATdσ. *at*, βγ. — *planitie*, RA. *plane*, Td (in rasura) σ. — *Theophrastus*, hist. plant. 5, 8. p. 194. — *Theopompus*, fragmm. 144. ed. Müller. — *Clitarchus*, v. Geier. scriptt. Alex. M. p. 185.

ducta; oppidum Laurentum, lucus Iovis Indigetis, amnis
Numicius, Ardea a Danae Persei matre condita. Dein quon- 57
dam Aphrodisium, Antium colonia, Astura flumen et insula,
fluvius Nymphaeus, Clostra Romana, Circeii quondam insula
inmenso quidem mari circumdata (ut creditur Homero) et
nunc planitie. Mirum est quod hac de re tradere hominum
notitiae possumus. Theophrastus, qui primus externorum
aliqua de Romanis diligentius scripsit (nam Theopompus,
ante quem nemo mentionem habuit, urbem dumtaxat a Gal-
lis captam dixit, Clitarchus ab eo proxumus legationem tan-
tum ad Alexandrum missam:) — hic iam plus quam e fama 58
Circeiorum insulae et mensuram posuit stadia octoginta in
eo volumine, quod scripsit Nicodoro Atheniensium magi-
stratu, qui fuit urbis nostrae CCCCXL. anno. Quidquid ergo
terrarum est praeter decem milia passuum prope ambitus
adnexum insulae post eum annum accessit Italiae. Aliud 59
miraculum: a Circeiis palus Pomptina est, quem locum XXIV
urbium fuisse Mucianus ter consul prodidit; dein flumen
Ufens, supra quod Tarracina oppidum, lingua Volscorum
Anxur dictum et ubi fuere Amyclae a serpentibus deletae,
dein locus Speluncae, lacus Fundanus, Caieta portus, oppi-
dum Formiae Hormiae dictum, ut existumavere, antiqua

§ 58. *iam et plus*, p. — *e*, Nitzsch. ad Hom. Odyss. 10, 135. p. 110. *et*, RAdp$\beta\gamma$. — *Cerceiorum*, Aθd. — *et*, RAd. Omitt. $\beta\gamma$. Theophrastum Plinius ait non modo Circeios insulam commemorasse, verum et ambitum eius dixisse, unde apparet, notitia rerum Italicarum quantum progressa fuerit a Theopompo et Clitarcho ad Theophrastum. — *Nicodoro*, A. *Nicodero*, Rdp. — *magistratu*, d. *magistratui*, RAp$\beta\gamma$. Vid. de h. l. Casaub. ad Theophr. charact. p. 15. ed. Fischer. Schneid. ad Theophr. lapid. 59. p. 585. Ceterum ex his verbis colligendum videtur esse, utrumque Theophrasti opus, et historiam plantarum et de causis plantarum, a Plinio unum habitum fuisse; nam Circeios Theophrastus commemoravit in illo opere, Nicodorum archontem in hoc tantum (I. 19, 5. p. 377.) neque in illo. Nisi forte Plinius notitiam suam e fontibus iam deperditis hausit. — *CCCCXL.*, Casaub. RAθTdp. *CCCCLX.*, β. — *ergo terrarum est*, RAp. *est ergo terrarum*, d$\beta\gamma$. — *prope*, d. *propinqui*, K. Omitt. RAp. — *acnexum*, R. *annesum*, p.

§ 59. *Aliud miraculum;* haec suppositicia habet Hard. — *a Circeiis* — *vocitatam* omitt. Td. — *Pomtina*, A. *puna*, R. — *XXIV*, RAσ. *XXXIII*, $\theta\gamma$. *XXIII*, β. — *Ufens*, vid. Vergil. Aen. 7, 802. *Uventum*, θ. *Aufentum*, RA. — *Tarracina*, RAσ. *Terracina*, Hard. γ. — *vulcorum lingua*, R. — *Anxura*, R. — *et ubi fuere Amyclae*, codd. Gelen. *et ubi fuere Amicle sive Amitide*, R. *et ubi fuere Amycle sive Amyncle*, A. — *locus Speluncae*, vid. Oudend. ad Suet. Tib. 39. *Speluncae* om. R. — *lacus*, om. R. — *Fundanus*, RA (codd. Barbari et Gelen.) *Fandanus*, σ. — *Gaieta*, A. — *Hormiae*, A. Om. R. — *dictum*, RA (codd. Gelen.) *prius olim dictum*, Hard. e codd. γ.

Laestrygonum sedes. Ultra fuit oppidum Pyrae, est colonia
Minturnae Liri amne divisa Clani appellato, oppidum Si-
nuessa, extremum in adiecto Latio, quam quidam Sinopen
dixere vocitatam. Hinc felix illa Campania; ab hoc sinu 60
incipiunt vitiferi colles et temulentia nobilis suco per omnis
terras incluto atque (ut veteres dixere) summum Liberi pa-
tris cum Cerere certamen. Hinc Setini et Caecubi proten-
duntur agri; his iunguntur Falerni, Caleni. Dein consurgunt
Massici, Gaurani Surrentinique montes. Ibi Laborini campi
sternuntur et in delicias alicae politur messis. Haec litora 61
fontibus calidis rigantur praeterque cetera in toto mari con-
chylio et pisce nobili adnotantur. Nusquam generosior oleae
liquor. Et hoc quoque certamen humanae voluptatis tenuere
Osci, Graeci, Umbri, Tusci, Campani. In ora Savo fluvius,
Volturnum oppidum cum amne, Liternum, Cumae Chalci-
densium, Misenum, portus Baiarum, Bauli, lacus Lucrinus
et Avernus iuxta quem Cimmerium oppidum quondam, dein
Puteoli colonia Dicaearchea dicti postque Phlegraei campi,
Acherusia palus Cumis vicina. Litore autem Neapolis Chal- 62

Pirae, A. *Pylo*, R θ. — *est*, A. Omitt. R β γ. — *Clani*, Pint. e Strab. 5. p. 233. *Glanico*, R A β. *Glani*, γ. — *appellata*, A. — *oppidum*, omitt. R A σ. Et fateor hoc nomen perquam mihi suspectum esse, cum Sinuessam non minus ac Minturnas coloniam fuisse constet (Liv. 10, 21.). Hinc emendandum puto *extrema in*, unde *extremum in* facillime oriri potuit. — *adiecto Latio*, Barbar. A. *adiectu Latio*, R. *abiecto Lati*, σ. — *Sinopem*, γ.

§ 60. *Campania*, A. *Campania est*, R d β γ. — *vitiferes*, A. — *nobilis*, A. *nobili*, R d. — *omnis*, σ. — *incluto*, R. — *Caecubio*, R [1]. — *protenduntur*, A θ. *obtenduntur*, R d β. — *iis*, σ. — *consurgunt*, A. *fungunt*, R d. — *Leburini*, R A T d. *Leborini*, θ. — *politur*, A (codd. Barbar.) *populatur*, R θ γ. *populitus*, T d. *politura*, K. — *messis*, R A (codd. Barbar.) *mensis*, T d. Iam Barbarus hunc locum recte est interpretatus, provocans ad 18, 112. Et verbum quidem *polire* etiam aliis locis latiorem significatum apparandi, curandi, colendi habet; vid. 19, 18. *Iterum deinde linum in filo politur, illisum crebro in silice ex aqua.* Ennius ap. Non. p. 94. *lati campi, quos gerit Africa terra politos*, id. ibid. *rastros dente faber capsit causa poliendi agri*, quod imitatus est Varro R. R. III. 2, 5. *politus cultura fundus.* Maxime huc facit Columell. II. 21, 6. *frumenta expolitiora*, coll. Plin. 33, 122. *qui minium in officinis poliunt.* Ceterum Barbarus etiam *poliuntur mensis* legi posse ait, Pint. *populi totius mensis*, Dalec. *colligitur messis* coniecit. De vulgata scriptura Schneiderus quoque ad Colum. II. 6. 3. p. 69. non dubitat.

§ 61. *conchylio et pisce nobili*, codd. Barbar. — *Volturnum*, A. *Vulturnum*, d β γ. *Ulturnum*, R. — *Literno*, R (o ex corr.) — *Curae*, σ. *cu haec*, R. — *Balchidensium*, R. — *Baiarum*, R A. *barbarus*, T d. — *Cimerium*, σ. — *Perioli*, R [1]. — *colonia*, R [2] A. *colosia*, R [1]. *colosi*, d. — *Dicaearchea*, R d. *Dicaearcaea*, A. *Dicaearchia*, β γ. — *post quae*, A. — *Plegraei*, A. *plegei*, d. *flegaei*, R.

§ 62. *Calchidensium*, R. — *Herculaneum*, A. *Herculanium*, R d β γ. — *Pompei*, A. — *spectato*, A. *expectante*, R d σ. *adspectante*, γ. *spectante*, Pint. β.

cidensium et ipsa, Parthenope a tumulo Sirenis appellata,
Herculaneum, Pompeii, haud procul spectato monte Vesuvio,
adluente vero Sarno amne, ager Nucerinus et novem milia
passuum a mari ipsa Nuceria, Surrentum cum promontorio
Minervae, Sirenum quondam sede. Navigatio a Circeiis duo-
deoctoginta milia passuum patet. Regio ea a Tiberi prima
Italiae servatur ex descriptione Augusti. Intus coloniae Ca- 63
pua ab campo dicta, Aquinum, Suessa, Venafrum, Sora,
Teanum Sidicinum cognomine, Nola; oppida Abellinum, Ari-
cia, Alba longa, Acerrani, Allifani, Atinates, Aletrinates,
Anagnini, Atellani, Affilani, Arpinates, Auximates, Abellani,
Alfaterni et qui ex agro Latino item Hernico item Labi-
cano cognominantur, Bovillae, Calatiae, Casinum, Calenum,
Capitulum Hernicum, Cereatini qui Mariani cognominantur,
Corani a Dardano Troiano orti, Cubulterini, Castrimonien-
ses, Cingulani; Fabienses in monte Albano, Foropopulienses 64
ex Falerno, Frusinates, Ferentinates, Freginates, Frabaterni
veteres, Frabaterni novi, Ficolenses, Fregellani, Forum
Appi, Forentani, Gabini, Interamnates Succasini qui et Lire-

Vesuvii montis adspectus, Mela II. 4, 9. — *Sarno*, Ad. *Saraio*, R. *Saro*, T. — *amni*, A. — *et*, AST. *est*, R^{2}d. *e*, R^{1}. *est et*, K. — *VIII*, Td. — *Sarentum*, Td. — *sede*, Ad. *sedes*, R^{2}θ (libri ap. Salmas. exerc. p. 45. a. C.) *sedis*, R^{1}. Vid. Markland. ad Stat. Silv. III. 1, 64. — *a*, om. A. — *passibus*, σ.

§ 63. *ab*, codd. Gelen. *ab XI*, RT (codd. Barbar. et Peregrin. Camp. Fel. p. 647.) *ab XL*, Adσ. — *Suessa*, A. *Suessia*, R. *Suesia*, d. — *Theanum*, σ. — *Sindicenum*, Pint. ad Mel. II. 4, 6. At v. Oudend. ad Obseq. 71. — *Nola*, AR^{2}. *Nolla*, R^{1}. *nulla*, d. — *Abellinaum*, A. — *Ricia*, Ad. — *Aceranu*, d. — *Alterinates*, σ. — *Agagnini*, R. — *Attellani*, A. — *Affilani*, Hard. *Afulani*, Barbar., codd. Harduini (?). *Va fulanico*, R. *Vafullani*, d. *Vafulani*, T. *Lefulani*, A. *Vesulani*, σ. *Aesulani*, K. *Asulani*, β. — *Auximates*, RAd. *Auxiniares*, *Auxellani*, K. — *Abellani*, ita nos scripsimus. *Avellani*, Rdβγ. *Aufellani*, A. Vid. ad 37, 56. — *Alfaterni*, A. *Alfetarni*, Rd. — *et*, mihi suspectum, quia, si Plinius hanc particulam posuisset, statim infra eam repetivisset. — *Lavicano*, A. — *cognominantur*, RATd. *cognominati*, βγ. — *Bovillae*, Barbar. *Bovellae*, σ. *Bovelle*, A. *Bovillae* — *cognominantur* omitt. RTd. — *Hernicum*, Hard. e Strab. 5. p. 238. *Hornetum*, A. *Hernetum*, σ. *Cernetum*, Barbar. β. — *Cereatini*, Hard. *Cernetani*, Aβ. — *Chorani*, R. — *Cubulterini*, A. *Cuburterini*, Rd. — *Cingulani*, A. *Cingulari*, Rd.

§ 64. *Fabienses*, Barbar. *Gabienses*, RAθTdσ. *Cabienses*, altera Barbari coniectura. — *Frusinates*, RAd. *Fuscinates a Fuscinone oppido*, K. — *Frabaterni*, R^{1}T. *Fabraterni*, R^{2}dβγ. Om. A. — *veteres*, om. A. — *Frabaterni*, R^{1}T. *Fabraterni*, R^{2}Adβγ. — *Figolenses*, R. — *Fregellani*, RAd. *Fricolenses*, β. Om. γ. — *Forum Appi*, A. *Foroappii*, Rdγ. *Foroappi*, β. *Foro Appiani*, K. — *Forentani*, Rd. *Forenta, Forentani*, A. — *Gabini*, A. *Gabani*, Rd. — *Interamnates*, Ad. *Interannates*, σ. *Interamnetes*, R. — *Succasini*, R. *Sucasini*, A. *Succasani*, dβ. Ceterum ante Harduinum pone *Interamnates* commate interpungebatur. — *Lirenates*, RAd. *Lirinates*, βγ.

nates vocantur. Ilionenses Lavini, Norbani, Nomentani, Praenestini urbe quondam Stephane dicta, Privernates, Setini, Signini, Suessulani, Telesini, Trebulani cognomine Balinienses, Trebani, Tusculani, Verulani, Veliterni, Ulubrenses, Urbinates: superque Roma ipsa, cuius nomen alterum 65
dicere arcanis caerimoniarum nefas habetur optumaque et salutari fide abolitum enuntiavit Valerius Soranus luitque mox poenas. Non alienum videtur inserere hoc loco exemplum religionis antiquae ob hoc maxume silentium institutae. Namque diva Angerona, cui sacrificatur a. d. XII. kalend. Ianuari, ore obligato obsignatoque simulacrum habet. Urbem 66
tris portas habentem Romulus reliquit aut (ut plurumas tradentibus credamus) quattuor. Moenia eius collegere ambitu inperatoribus censoribusque Vespasianis anno conditae DCCCXXVI. pass. XIII M CC. Complexa montis septem ipsa dividitur in regiones quattuordecim, compita Larum CCLXV. Eiusdem spatium, mensura currente a miliario in capite Romani fori statuto ad singulas portas, quae sunt hodie numero XXXVII ita ut duodecim semel numerentur praetereanturque ex veteribus septem quae esse desierunt, efficit passuum per directum XX M DCCLXV. Ad extrema vero te- 67
ctorum cum castris praetoriis ab eodem miliario per vicos

Lavini, σ. *Lavin*, A. *Lavinii*, Rdβγ. Ceterum ante Harduinum pone *Ilionenses* commate interpungebatur. — *Polystephano*, Salmas. exerc. p. 46. a. A. — *Segnini*, β. — *Telesini*, Hard. A. *Telini*, Rdβγ. — *Trebiani*, codd. Donati ad Suet. Tib. 31. — *Balinienses*, d. *Ballinienses*, R. *Ballienses*, A. — *Urbinates*, θ. *Urbynates*, A. *Uruanates*, R. *Uluanates*, σ. *Ulvernates*, dβγ.

§ 65. *caerimoniarum;* in hac voce desinit hoc loco A. — *annuntiant*, σ. — *Soranus*, Sabell. Rd. *Solanus*, σ. — *ad diem*, β. — *absignatoque*, R. *adsignatoque*, d.

§ 66. *plurimis*, K. — *tardentibus*, σ. — *quattuor*, omitt. Rd. — *DCCCXXVI.*, Hard. *DCCCCXXVI.*, R. *DCCCCXXV.*, Td. *DCCCCXX.*, θ. *DCCCXXVIII.*, β. — *XIII. XXX*, K. Ceterum v. Bunsen. hist. urb. Rom. I. p. 192. sq. et Becker. de Romae vet. muris, p. 109. — *compita larum*, codd. Gelen. et Oudend. ad Suet. Dom. 17. *compita larium*, Rβγ. *compitularum*, Td. *compita earum*, codd. Barbar. K, quod defendit Voss. de magnit. urb. 4. *singularum*, σ. — *mensurae*, d. *mensure*, R. — *currentem*, Rd. — *XXXVII*, Rd (codd. Barbar.) *XXXIIII*, σ. — *semel numerentur*, R². Omitt. R¹d. — *praetereanturque*, R². *portae reanturque*, R¹d. — *XX. M. DCCLXV*, RTd. *M. D. V. LXII*, σ. *XXX. M. DCCLXV*, βγ.

§ 67. *praetorii*, RTd. — *villarum*, T. — *XX*, RTd. — *Quo*, Gelen., ut videtur, e codd. — *orio*, R¹. — *ager Tarquinii*, R. — *opera*, d. — *plano*, R². *plane*, R¹Td. — *expatientia*, σ. — *multis*, T.

§ 68. *Satricum*, vid. Liv. 2, 39. *Atriocum*, R. *Atocum*, d. — *Politorium*, RTd. *Pitulum*, *Politorium*, βγ. — *Tellene*, vid. Dionys. Halic. antiq. 3. p. 179. *Tel-*

omnium viarum mensura colligit paulo amplius septuaginta
milia passuum. Quod si quis altitudinem tectorum addat,
dignam profecto aestumationem concipiat fateaturque nullius
urbis magnitudinem in toto orbe potuisse ei conparari. Clau-
ditur ab oriente aggere Tarquini Superbi, inter prima opere
mirabili; namque eum muris aequavit qua maxume patebat
aditu plano. Cetero munita erat praecelsis muris aut abru-
ptis montibus, nisi quod exspatiantia tecta multas addidere
urbis. In prima regione praeterea fuere in Latio clara op- 68
pida Satricum, Pometia, Scaptia, Politorium, Tellene, Ti-
fata, Caenina, Ficana, Crustumerium, Ameriola, Medullum,
Corniculum, Saturnia ubi nunc Roma est, Antipolis quod
nunc Ianiculum in parte Romae, Antemnae, Camerium, Col-
latia, Amitinum, Norbe, Sulmo; et cum his carnem in monte 69
Albano soliti accipere populi Albenses: Albani, Aesulani,
Accienses, Abolani, Bubetani, Bolani, Cusuetani, Coriolani,
Fidenates, Foretii, Hortenses, Latinienses, Longulani, Ma-
nates, Macrales, Mutucumenses, Munienses, Numinienses,
Olliculani, Octulani, Pedani, Polluscini, Querquetulani, Si-
cani, Sisolenses, Tolerienses, Tutienses, Vimitellarii, Velien-
ses, Venetulani, Vitellenses. Ita ex antiquo Latio LIII populi 70
interiere sine vestigiis. In Campano autem agro Stabiae

lena, d. *Tellana*, R. — *Caenina*, Barbar. *Caecina*, d. *Cecina*, R. *Cicina*, σ. — *Ficana*, Rd (codd. Gelen.) *Sicamul*, σ. *Ficulnea*, Barbar. — *Crustumerium*, codd. Barbar. *Crustumium*, σ. *Crustum*, d. *Crustumeri*////*a*, R. — *Ameriola*, Barbar. *meridia*, dσ. Om. R. — *Medullum*, RθTdσ. *Medullia*, Barbar. βγ. *Medullium*, altera Barbari coniectura. — *Antipolis*, Rd (codd. Gelen.) *Aeneipolis*, Laetus apud Barbar. K. — *in*, omitt. Rd. — *Romae*, R. *Roma est*, d. — *Antemnae*, R. *Antennae*, codd. Gelen. *Antemna*, Td. *Antenna*, K. — *Cullatia*, R. — *Amitinum*, Rθd. *Amiternum*, β. — *Fulmo*, d.

§ 69. *iis*, R. — *carnem*, Beroald. d. *carne*, R. — *Aesulani*, Niebuhr. hist. Rom. 1, 223. *Aesolani*, Barbar. Rdβγ. *Esolani*, σ. *Solani*, K. — *Accienses*, Rdσ. *Acienses*, βγ. — *Abolani*, om. σ. — *Bubetani*, Barbar. *Nubetani*, Rθdσ. — *Bolani*, Rd (codd. Barbar.) *Bolanitii*, σ. *Bovillani*, Niebuhr. — *Cusuetani*, Rd (codd. Barbar.) *Suetani*, σ. — *Foretii*, Rd (codd. Barbar.) *Coretii*, σ. *Foresi*, K. *Forienses*, Hard. — *Longulani*, Barbar. *Longani*, RθTdσ. — *Macnales*, R. — *Mutucumenses*, codd. Gelen. Omitt. RTd. — *Munienses*, Rσ (codd. Gelen.) *Mumienses*, d. — *Polluscini*, Niebuhr. *Pollustini*, βγ. *Poletaurini*, RθTd. *Polletaurini*, σ. — *Solenses*, T. — *Tolenenses*, R. — *Vimitelari*, R. *Vinutellarii*, θd. *Vimiteral*, σ. *Vimiterali*, K. — *Velienses*, dσ. *Vellienses*, R. — *Venetulani*, Rd. *Veetulani*, σ. — *Vitellenses*, d. *Vicellenses*, R. *Vitellienses*, Cluver. Ital. ant. 2, 16. p. 474.

§ 70. *Ita ex antiquo*, d (codd. Gelen.) *itexanti. quo*, R. — *Latii*, codd. Gelen. — *LIII*, dubitat Pint. — *etiam*, cod. Prag. ap. Titz. ad Plin. epp. 6, 20. p. 399. — *Stabie*, σ. *stabile*, Prag.

oppidum fuere usque ad Cn. Pompeium et L. Catonem consules pridie kalend. Mai, quo die L. Sulla legatus bello sociali id delevit quod nunc in villam abiit. Intercidit ibi et Taurania; sunt morientes Casilini reliquiae. Praeterea auctor est Antias oppidum Latinorum Apiolas captum a L. Tarquinio rege, ex cuius praeda Capitolium is inchoaverit. A Surrento ad Silarum amnem triginta milia passuum ager Picentinus fuit Tuscorum, templo Iunonis Argivae ab Iasone condito insignis. Intus oppidum Salerni, Picentia.

10. A Silaro regio tertia et ager Lucanus Bruttiusque 71
incipit, nec ibi rara incolarum mutatione. Tenuerunt eam
Pelasgi, Oenotrii, Itali, Morgetes, Siculi, Graeciae maxume
populi, novissime Leucani Samnitibus orti duce Lucio. Op-
pidum Paestum Graecis Posidonia appellatum, sinus Pae-
stanus, oppidum Elea quae nunc Velia, promontorium Pali-
nurum, a quo sinu recedente traiectus ad Columnam Rhegiam
centum M pass. Proxumum autem flumen Melpes, oppidum 72
Buxentum Graeciae Pyxus, Laus amnis; fuit et oppidum
eodem nomine. Ab eo Bruttium litus, oppidum Blanda, flu-
men Batum, portus Parthenius Phocensium, sinus Vibonensis,

fuit, K (Prag.) — *et*, omittit R. — *L.*, Td*σ*. *I.*, R. — *Catonem*, RTd. *Catone*, *σ*. *Carbonem*, Barbar. *β*. — *consules*, d. *quos*, R. — *pridie*, d. *a pridie*, *σ*. *ap̄ R*, R. — *quod*, RTd. — *L.*, R. *uno*, Td. — *socialii delevit*, R. — *villam*, Td. *villum*, *θ*. *villa*, R[1]. *villas*, R[2] *β*. — *sunt*, RT. *sunt et*, d*βγ*. — *morientes*, Rd. *morientis*, *βγ*. — *Casilini*, vid. Liv. 23, 17. *Calini*, RTd. — *Antias*, vid. Krause, fragmm. histor. Rom. p. 277. — *Apiolas*, vid. Dionys. Halic. ant. 3. p. 186. *Apeolas*, Rd. *Opiolas*, *σ*. — *Capitolinum*, Dalec. — *is*, d. *ins*, R. *is in fine*, T. — *Surrento*, R. *Surrentino*, Td. — *Silarum*, R. *Silerum*, Td. — *Oscorum*, Salmas. exercit. p. 43. a. A. — *Argivae*, Barbar. *Aritiae*, d. *Aricie*, T. *Arue*, R[1]. *Arie*, R[2]. *Ἀργονίας*, nomen pariter corruptum ap. Strabon. 6. p. 252. *Argoae*, Hard. *Argoniae*, altera Barbari coniectura. Locus nondum persanatus, quamquam Harduini coniectura a vero proxime videtur abesse. In idem inciderat Casaub. ap. Strabonem *Ἀργῴας* reponens. — *Salerni*, R[2] d. *Salvni*, R[1]. *Salusni*, T.

§ 71. *Silero*, R[2] d. *Silerose*, R[1]. — *Bruttiusque*, R. — *rara*, R. *clara*, Td. — *eam*, R. *eum*, Td*σ*. — *Morgetes*, vid. Dionys. Halic. 1. p. 10. coll. Strabon. 6. p. 270. *Morgentes*, RTd. — *Leucani*, Rd. *Lucani a*, *βγ*. — *Oppida*, R. — *Paestum*, codd. Gelen. *Praestum*, *θ*. *Prestum*, Td. *p̄stum*, R. — *Possidonia*, R. — *Praestanus*, *θ*. *p̄stanus*, R. *Prestanus*, Td. — *Elea*, Rȧd*σ*. *Helia*, *β*. — *quod*, R[2]. — *Vela*, R. — *sinu*, R[2]. *simul*, R[1] d. — *columnam*, Barbar. *columniam*, R[1]. *coloniam*, R[2] Kd*σ*. — *Regiam*, R.

§ 72. *autem*, RTd. *autem huic*, *βγ*. — *Melpes*, RTd. *Melphes*, *β*. — *Graeciae*, d. *Graetie*, R. *Graece*, *βγ*. *Graecae*, *σ*. — *Pyxus*, Barbar. *Pyxius*, d. *pyx* (et duae litterae erasae), R. *Pyx*, codd. Barbar. *prius magnae, nunc Lucaniae*, *σ*. Hoc glossema iam Barbarus delevit. — *Laus*, Rd (codd. Barbar.)

locus Clampetiae, oppidum Temsa a Graecis Temese dictum
et Crotoniensium Terina sinusque ingens Terinaeus; oppi-
dum Consentia intus. In peninsula fluvius Acheron, a quo 73
oppidani Acherontini; Hippo quod nunc Vibonem Valentiam
appellamus, portus Herculis, Metaurus amnis, Tauroentum
oppidum, portus Orestis et Medma; oppidum Scyllaeum,
Crataeis fluvius, mater (ut dixere) Scyllae; dein Columna
Rhegia, Siculum fretum ac duo adversa promontoria, ex
Italia Caenys, e Sicilia Pelorum, duodecim stadiorum inter-
vallo; unde Rhegium XII M D p. Inde Appennini silva Sila, 74
promontorium Leucopetra XV M p.; ab ea Locri cognomi-
nati a promontorio Zephyrio, absunt a Silaro CCCIII M passuum,
et includitur Europae sinus primus. In eo maria nuncupan-
tur, unde inrumpit, Atlanticum ab aliis magnum, qua intrat,
Porthmos a Graecis, a nobis Gaditanum fretum; cum intra-
vit, Hispanum quatenus Hispanias adluit, ab aliis Ibericum
aut Baliaricum, mox Gallicum ante Narbonensem provinciam,
hinc Ligusticum; ab eo ad Siciliam insulam Tuscum, quod 75
ex Graecis alii Notium, alii Tyrrenum, e nostris plurumi
inferum vocant. Ultra Siciliam quod est ad Salentinos Au-

Saul, σ. — *eodem* — *litus*, R^2 σ. Omitt. R^{1}T. *eodem* — *oppidum* om. d. — *Blanda*, R^2. *Blandat*, d. *Blandiu*, R^1. — *Baletum*, RTdσ. *Balcetum*, θr. Vid. Wesseling. ad Antonin. itiner. p. 105. — *Parthenius*, vid. Solin. 2, 8. *Parthenius et*, RTd (codd. optimi et antiquiss. ap. Salmas. exerc. p. 44. a. E.) — *Phaecentium*, σ. — *Iubonensis*, d. — *Clampetice*, d. — *Tampsa*, R^2. *Tempora*, R^1. — *Etemesse*, R. — *Terinaeus*, d. *Terin'*, R.

§ 73. *Acerun*, R. — *Vibonem*, vid. Strab. 6. p. 256. Stephan. Byz. s. v. *Ἱππώνιον*. *Vivonem*, Rd. — *Tauroentum*, Rd. *Taurentum*, codd. Barbar. *Tarentum*, σ. *Taurianum*, Barbar. K. *Tauranum*, altera Barbari coniectura. — *Medina*, Hard.; vid. Strab. 5. p. 256. cum adnot. Krameri. *Meddua*, Rd (codd. Voss. ad Mel. II. 4. p. 725.) *Medua*, σ. *Medina*, K. *Medara*, alii codd. Voss. *Medana*, Voss. — *Crataeis*, codd. Gelen. *grata eis*, d. *Grateis*, R. *Cratis*, K. *Cratais*, codd. Hard. βγ. — *mater*, Rd (codd. Gelen.) *pater*, Kσ. — *columna*, R (codd. Barbar.) *columnia*, d. *colonia*, σ. — *Caenys*, Barbar. *Cenus*, d. *Cen'*, R. *Cenis*, σ. — *e*, R. *ex*, βγ. Om. d. — *XII. M. D.*, Barbar. *XLIII*, TRdσ. *XX. M.*, θ. *XII. p. m.*, codd. Rezz. 2, 30.

§ 74. *silva*, Rd (codd. Gelen.) *insula*, r. Om. T. — *Sila*, codd. Gelen. Omitt. Rd. — *XV*, RTd. *XXV*, θ. *XII*, βγ. — *lucri*, R. — *cognominati*, Barbar. βγ. *cognominati LI*, σ. — *Silero*, R. — *et*, Rdσ. *his*, θ. — *eo*, RTd. *eoque*, Barbar. θβγ. *eo quem*, σ. — *nuncupant*, Barbar. — *unde oceanus irrumpit*, K. — *Porthmos*, d. *Postmos*, T. *Porimos*, R^2. *possim'*, R^1. *Astmos*, θ. — *adluit*, Rad. *abluit*, TKσ. *illuit*, β. — *aut Baliaricum, mox*, omitt. R^{1}Td. *Balearicum*, R^2.

§ 75. *Tuscum*, R^2. *Tuscam*, d. *Turcam*, R^1. Omitt. T. — *quod est*, RθT. Omitt. dβγ. — *Salentinos*, θ. *Sellentinos*, Rd.

sonium Polybius appellat, Eratosthenes autem inter ostium oceani et Sardiniam quidquid est, Sardoum; inde ad Siciliam Tyrrenum, ab hac Cretam usque Siculum, ab ea Creticum.

11. Insulae per haec maria primae omnium Pityussae Grae- 76
cis dictae a frutice pineo; nunc Ebusus vocatur utraque, civitate foederata, angusto freto interfluente. Patent XLVI M p., absunt a Dianio septingentis stadiis, totidem Dianium per continentem a Carthagine nova; tantundem a Pityussis in
altum Baliares duae et Sucronem versus Colubraria. Balia- 77
res funda bellicosas Graeci Gymnasias dixere. Maior centum mil. passuum est longitudine, circuitu vero CCCCLXXV M. Oppida habet civium Romanorum Palmam et Pollentiam, Latina Cinium et Tucim, et foederatum Bocchorum fuit. Ab ea XXX M p. distat minor, longitudine XL M, circuitu CL M p.; civitates habet Iamnonem, Saniseram, Magonem.
A maiore XII M p. in altum abest Capraria insidiosa nau- 78
fragiis, et e regione Palmae urbis Maenariae ac Tiquadra et parva Hannibalis. Ebusi terra serpentis fugat, Colubrariae parit, ideo infesta omnibus nisi Ebusitanam terram inferentibus; Graeci Ophiussam dixere. Nec cuniculos Ebusus gi-

Polybius, T. V. p. 46. Schw. — *Eratosthenes*, p. 80. Bernh. — *Sardiniae*, d (*niae* ex corr.) — *ab hac*, R[2]. *ab hae*, R[1]. *ad haec*, σ. — *certam*, σ.

§ 76. *Pitiusse*, R. *potuisse*, d. Exscripsit haec Martian. 6, 643. — *Graecis*, Rd. *a Graecis*, βγ. Vid. ad 32, 49. — *XLVI*, RθTd. *XLII*, β. — *ab*, R. *ad*, d. — *Dianio*, Barbar. *Diania*, R. *Diano*, σ. *Dianiam*, d. — *septingentis*, Barbar. *LXX*, σ. *septingentis* — *Dianium* omitt. RTd. — *est tantundem*, θ. — *a Pityussis in altum* omitt. Td. In R[1] est rasura. *a pituissis*, R[2]. — *Baliares*, ita nos scripsimus. *daliares*, d. *balea*, R[2]. *Baleares*, βγ. In R[1] rasura. — *duas*, R[1]d[1].

§ 77. *Gymnesias*, σ. — *est*, Radσ (codd. Rezz.) Om. β. — *CCCCLXXV*, Rθd. *CCCCLXV*, T. *CCCLXXV*, γ. *CCCLXXX*, β. — *Palmam*, Barbar. Rd. *Palinam*, σ. — *Polentiam*, R. — *Latinorum*, Kσ. — *Cinium*, Rd. *Civium*, TKσ (codd. Barbari et Rigalt. ap. Salmas. exerc. p. 199. a. C.) — *Tucim*, RTad (Rigalt.) *Tucini*, σ. *Tuscium*, K. *Cunici*, β. — *et*, Rd. *quod*, K. — *Bocchorum*, Kd. *Hocchorum*, R (Rigalt.) *Bochri*, Gelen. β. Vid. Ukert. geogr. vet. II. 1, 467. — *XL*, θTd. *LX*, Rβ. — *Iamnonem*, vid. Mela II. 7, 20. *Hannonem*, θ. *Labonem*, RTdσ. *Lamnonem*, K. — *Saniseram*, Rσ (codd. Gelen.) *Sanistram*, Td. — *Magonem*, Rdσ. *Labonem*, θ.

§ 78. *XIII*, codd. Rezz. — *Palmae*, Barbar. Rd. *Palinae*, σ. — *Tiquadra*, dσ. *Triquadra*, R[2]. *tiqd̄r*, R[1]. *Tiquetra*, K. — *parva*, Rd (codd. Barbar.) *patria*, Kσ. Id arripiens e sequenti nomine fecit *Indibilis* Sabell. — *Ebrussi*, R. Vid. Solin. 23, 11. — *parit*, R[2]. *parat*, R[1]d. — *Ebusitanam* — *gignit* om. R[1]. — *inserentibus*, cod. Rezz. — *Nec*, Rad (codd. Barbari, Barber. II.) Omitt. Tr. — *Baliarium*, R. *Balearium*, dβγ. *Brassacorum*, r. — *menses*, R[1].

gnit populantis Baliarium messis. Sunt aliae XX ferme par- 79
vae mari vadoso, Galliae autem ora in Rhodani ostio Metina, mox quae Blascon vocatur, et tres Stoechades a vicinis Massiliensibus dictae propter ordinem quo sitae sunt; nomina singulis Prote, Mese quae et Pomponiana vocatur, tertia Hypaea. Ab his Sturium, Phoenice, Phila, Lero et Lerina adversum Antipolim, in qua Vergoani oppidi memoria.

VI. 12. In Ligustico mari est Corsica quam Graeci Cyr- 80
non appellavere, sed Tusco propior, a septentrione in meridiem proiecta, longa passuum CL milia, lata maiore ex parte quinquaginta, circuitu CCCXXV M. Abest a Vadis Volaterranis LXII M p. Civitates habet XXXII et colonias Marianam a C. Mario deductam, Aleriam a dictatore Sulla. Citra est Oglasa, intra vero et sexaginta milia passuum a Corsica Planaria a specie dicta, aequalis freto ideoque navigiis fallax.
Amplior Urgo et Capraria quam Graeci Aegilion dixere, 81
item Igilium et Dianium quam Artemisiam, ambae contra Cosanum litus, et Barpana, Maenaria, Columbaria, Venaria, Ilva cum ferri metallis, circuitu centum milia, a Populonio decem, a Graecis Aethalia dicta; ab ea Planasia XXVIII M. Ab his ultra Tiberina ostia in Antiano Astura, mox Pal-

§ 79. *fermae*, σ. — *autem hinc*, K. — *Metina*, R. *Metenia*, Td. *Metania*, codd. Hard. *Metapina*, Hard. et Danville, notice etc. p. 460. — *Blascon*, vid. Arrian. descript. or. marit. 600. *Blascorx*, R. *Blasconus*, Td. *Blascomis*, σ. — *et*, RTd. Omitt. βγ. — *quo*, Tσ. *quos*, d. *quas*, Rβγ. — *sitae sunt*, Pintian. *sitae sunt erunt*, σ. *sita erunt*, T. *iterum*, codd. Hard. *ita*, d (ex corr.) *item*, βγ. — *nomina*, RTσ. *nominant*, dβγ. — *singulis*, RTdσ. *singulis vocabulis*, βγ. — *Prote*, *Mese*, Td^{2}. *Prote*, *Mesese*, Rd^{1}. *Prote et Mese*, σ. *Proten et Mesen*, βγ. — *quae*, R. *que*, Td. — *Pompeiana*, K. — *Hype*, σ. — *iis*, R. — *iturium*, R. — *Phila*, *Lero*, Barbar. d. *Philarero*, σ. *Pylareso*, R. — *Lerina*, Barbar. d. *Larina*, R. — *Bergoni*, R. *Bergani*, d.

§ 80. *Tusco litori*, Cluver. Sicil. ant. p. 501. Haec exscripsit Martian. 6, 644. — *proprior*, R. — *CCCXXV*, RθSTd. *CCCXXII*, β. — *LXII*, corruptus numerus, ut docet Hard. — *XXXII*, RTd. *XXXIII*, βγ. — *Marinam*, σ. — *C.*, d. *G.*, R. Om. T. — *alteram*, K. — *et*, RTd. Omitt. βγ. — *Planana*, R. — *a*, om. σ.

§ 81. *Urgo*, Rd (codd. Barbari et libri optimi ap. Salmas. exerc. p. 67. a. E.) *Orgon*, K. *Gorgona*, σ. — *Aegilion*, R (libri ap. Salmas.) *Aegylion*, d. *Egylion*, T. *Aegilium*, K. *Aegilon*, βγ. — *Igilium*, θTσ (libri ap. Salmas.) *Milgium*, R. *Aegilium*, Pint. dβγ. — *Dianiam*, R. — *Artemisia*, T. *Artemisiae*, Rd. — *ambit*, T. — *et contra litus*, σ. — *et*, om. σ. — *Barpana*, RTd. *Barpona*, K (codd. Barbar.) *Vaponae*, σ. *parvae*, Gelen. β. — *Menarie*, σ. — *Ilva*, d. *flua*, R. — *circuitus*, R. — *circuit'*, d. — *Populonio*, RSTd. *Populonia*, β. — *XXVIII*, RTd. *XXXVIII*, θγ. *XXXIX*, β. — *his*, d. *iis*, Rσ. — *Antiavo*, σ. — *Astura*, Barbar. *stura* (una littera ante *s* erasa), d. *Stura*, Rσ, quod Barbarus e Festo p. 317. defendi posse putabat. — *Parmaria*, codd.

maria, Sinonia et adversum Formias Pontiae. In Puteolano 82
autem sinu Pandateria, Prochyta, non ab Aeneae nutrice,
sed quia profusa ab Aenaria erat; Aenaria ipsa a statione
navium Aeneae, Homero Inarime dicta; Pithecusa, non a
simiarum multitudine (ut aliqui existumavere) sed a figulinis
doliorum. Inter Pausilipum et Neapolim Megaris, mox a
Surrento octo milibus passuum distantes, Tiberi principis
arce nobiles Capreae circuitu XI M passuum.

13. Leucothea extraque conspectum, pelagus Africum at- 83
tingens, Sardinia minus octo milibus passuum a Corsicae
extremis, etiamnum angustias eas artantibus insulis parvis
quae Cuniculariae appellantur, itemque Phintonis et Fossae,
a quibus fretum ipsum Taphros nominatur.

VII. Sardinia ab oriente patens CLXXXVIII milia passuum, 84
ab occidente CLXXV milia, a meridie LXXVII milia, a septen-
trione CXXV, circuitu DLXV milia, abest ab Africa Caralitano
promontorio ducenta milia, a Gadibus quattuordeciens centena.
Habet et a Gorditano promontorio duas insulas quae vocan-

Gronov. ad Mel. II. 7, 18. — *Sinuniae*, d. *Sisunie*, R. — *et*, omitt. RTd. — *Formias*, om. d[1].

§ 82. *Pandateria*, RθT (codd. ap. Salmas. exerc. p. 67. a. C.) *Pandataria*, dβγ. — *Prochyta non*, d (codd. Barbar.) *Procytano*, R. — *erat*, om. R. — *Aenarie*, d. *aeratenarie*, R. — *ipsa*, omitt. RTd. — *a*, d. In R rasura. — *Pithecusa*, Rd[1] (libri ap. Salmas. exerc. p. 68. a. C.) *Graece Pithecusa*, Td[2]. *Graecis Pithecusa*. βγ. — *figulinis*, R[2]σ. *friglinis*, R[1]. *figlinis*, dβγ. — *doliorum*, RTd. *doliariorum*, β. — *Pausilpium*, σ. — *Meapolim*, R. — *Sirento*, R[1]. *Syrento*, R[2]. — *M. passibus*, σ. — *nobilis*, R. — *XI*, Secundus apud Rezz. *XL*, Rd (Vatic. 3533.) *quadringenta*, β.

§ 83. *Leucothea*, Rd. *Leucathea*, Vatic. 3533. *Mox Leucothea*, βγ. *Exin Leucothea*, codd. Rezz. — *extraque*, vid. Strab. 5. p. 223. *extra quem*, RθTdr (omnes libri ap. Salmas. exerc. p. 69. a. A.) *extraque in*, Salmas. — *African*, RTd[2]. *Africa*[illegible], d[1]. Videtur Plinius *Africanum* scripsisse. — *at ingens*, R[1]. — *VIII*, Rθ. *VIIII*, dβ. — *artantibus*, R. *arctantibus*, βγ. *arcentibus*, Tdσ. — *cunicularia*, T. — *Phintonis*, d. *Pinthonis*, R. *Pintonis*, T (codd. Barbar.) *Pintonae*, σ. *Phitonis*, Barbar. K. — *Fossae*, Td. *Forsae*, R. — *Taphyos*, R.

§ 84. *CLXXV*, RθTSd. *CLXX*, β. — *a meridie* — *CXXV* omitt. RT. *a meridie* om. d. — *LXXVII*, θSd. *LXXIV*, β. — *CXXV*, θd. *CXXII*, β. — *circuitu*, Td. *circuit*, R. — *DLXV*, RθSTd. *DLX*, β. — *Calaritano*, KT. — *quatuordecies centena*, d. *XIIII*, R. *XIIII. L.*, T. *XIIII*es *centena L. M.*, codd. Barbar. *LXIII*, σ. — *Gorditano*, Rdσ (codd. Barbar.) — *Sulcensi*, RTd. *Sulchersi*, σ. *Solcensi*, K. *Sulchensi*, Barbar. *Sulsensi*, β. — *Enosim*, Rd. *Enosin*, βγ. — *Ficariam Galatamque*, Pint. ex Martian. 6, 645.

§ 85. *et*, Rd. *etiam*, βγ. — *Belerida*, R. *Belelida*, d[2]. *Beralida*, d[1]. *Belolida*, T. *Berelidas*, βγ. *Boarias*, Cluver. Sicil. ant. p. 491. *Balaridas*, Hard. ex Martian. — *Callode*, RTd (Martian.) *Collodem*, βγ. — *Heras lutra*, Barbar. *Hera litra*, RTd. *Heralytra*, θ. *Haralitra*, codd. Barbar. *Hieraeam*, σ.

tur Herculis, a Sulcensi Enosim, a Caralitano Ficariam.
Quidam haud procul ab ea et Belerida ponunt et Callode 85
et quam vocant Heras lutra. Celeberrimi in ea populorum
Ilienses, Balari, Corsi, oppidorum XVIII Sulcitani, Valentini,
Neapolitani, Bosenses, Caralitani civium Romanorum et No-
renses, colonia autem una quae vocatur Ad turrim Libysonis.
Sardiniam ipsam Timaeus Sandaliotim appellavit ab effigie
soleae, Myrsilus Ichnusam a similitudine vestigi. Contra Pae-
stanum sinum Leucasia est a Sirene ibi sepulta appellata;
contra Veliam Pontia et Isacia, utraeque uno nomine Oeno-
trides, argumentum possessae ab Oenotriis Italiae; contra
Vibonem parvae quae vocantur Ithacesiae ab Ulixis specula.
VIII. 14. Verum ante omnis claritate Sicilia, Sicania a 86
Thucydide dicta, Trinacria a pluribus aut Trinacia a trian-
gula specie, circuitu patens, ut auctor est Agrippa, DCXVIII M p.,
quondam Bruttio agro cohaerens, mox interfuso mari avolsa
XV M in longitudinem freto, in latitudinem autem MD p. iuxta
Columnam Rhegiam. Ab hoc dehiscendi argumento Rhegium 87
Graeci nomen dedere oppido in margine Italiae sito. In eo

Hieraca, K. *Hieracon*, Cluver. — *Ilienses*, Rd. *Illienses*, σ. *Iotenses*, K^1. *Ioalenses*, K^2. *Iolienses*, Popma ad Varr. R. R. I. 16, 2. *Iolenses*, Salmas. exerc. p. 70. a. E. et Schneider. ad Varr. l. l. p. 297. secuti auctores Strabon. 5. p. 225. *οἳ καλοῦνται Διαγησβεῖς, Ἰολαεῖς πρότερον ὀνομαζόμενοι*, Diod. Sic. 4, 29. *ἣν μέχρι τοῦ νῦν καλεῖσθαι Ἰολαεῖον*, coll. 4, 30. *ὠνόμασε δὲ (Ἰόλαος) καὶ τοὺς λαοὺς Ἰολάους*, 5, 15. *κατοικουμένη ὑπὸ βαρβάρων τῶν ὀνομαζομένων Ἰολαείων*. et Pausan. X. 17, 5. *ἔστι δ᾽ οὖν καὶ κατ᾽ ἐμὲ ἔτι χωρία τε Ἰολάϊα ἐν τῇ Σαρδοῖ*. Quibus tamen testimoniis ne moverer, prohibuerunt Liv. 40, 19. 41, 6. 12. et Mela II. 7, 19. *Ilienses* populum Sardiniae vocantes, coll. Pausan. X. 17, 6. *Ἰλίου δὲ ἁλισκομένης ἄλλοι τε ἐκφεύγουσι τῶν Τρώων καὶ οἱ ἀποσωθέντες μετὰ Αἰνείου. — — Ἰλιεῖς μὲν ὄνομα καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἔχουσι*. De scriptura apud Plinium mecum facit Wesseling. ad Diod. Sic. 4, 30. p. 275. — *Balari*, Barbar. *Salari*, RTdσ. Vid. Pausan. X. 17, 9. — *XVIII*, RθTd. *XIV*, β. — *Sulcitani*, d. *Sultitant*, R^1. *Sulcitarum*, R^2. — *Bosenses*, vid. Ptolem. III. 3, 7. *Bitienses*, d^2. Omitt. Rd^1. — *Caralitani*, Td^2. Omitt. Rd^1. — *Norrenses*, σ. — *Libisonis*, R. — *Sandaliotim*, Rob. *Sandaliolotim*, d. *Sandaliolotin*, R. Vid. Timaei fragmm. 27. ed. Müller. — *Ichnisam*, R (*nisam* in corr.) *enycusan*, d. Vid. Martian. 6, 645. — *Et contra*, d. — *Isacia*, RTd. *Iscia*, βγ. — *utraque*, K. — *et contra*, β. — *ab*, Pint. e Martiano, θKd. Om. β. — *Ulixis*, R^{2}θTσ. *Ulixes*, R^{1}d. — *spectacula*, θTKd. *espectacula*, R^2. *expectacula*, R^1. *spectaculo*, S. *speculatu*, Pint.

§ 86. *claritate*, Barbar. R^{2}d (Dicuil. VIII. 2, 1.) *claritatis*, R^1. — *a Thucydide*, RK. *Thucydide*, d (Dicuil.) *Thucydidi*, β. Ceterum v. Thucyd. 6, 2. — *a*, R. Omitt. d (Dicuil.) β. — *aut Trinacia*, STd (Robertus.) *aut Trinatia*, R. *aut Triquetra*, βγ. Om. Dicuil. — *est*, R (in rasura). — *Bruttio*, R. — *XV*, RθSTdr (Dicuil.) *XII*, β. — *longitudinem autem freto*, d. — *MD. p.*, Rd (codd. Barbar.) *CX. D.*, σ. *Ī, ac dimidium*, Dicuil. — *columnam*, Barbar. — *hoc*, Rd^2. In d^1 rasura. — *discendi*, d. — *marigine*, R. — *hesito*, d.

Oppida Leontini, Megaris, amnis Pantagies, colonia Syracusae cum fonte Arethusa, quamquam et Temenitis et Archidemia et Magaea et Cyane et Milichie fontes in Syracusano potantur agro, portus Naustathmus, flumen Elorum, promontorium Pachynum, a qua fronte Siciliae flumen Hirminium, oppidum Camarina, fluvius Gelas, oppidum Agragas
quod Agrigentum nostri dixere. Thermae colonia, amnes 90
Achates, Mazara, Hypsa; Selinus oppidum, Lilybaeum ab eo promontorium, Drepana, mons Eryx, oppida Panhormum, Solus, Himera cum fluvio, Cephaloedis, Aluntium, Agathyrnum, Tyndaris colonia, oppidum Mylae et unde coepimus
Pelorias. Intus Latinae conditionis Centuripini, Netini, Se- 91
gestani, stipendiarii Assorini, Aetnenses, Agyrini, Acestaei, Acrenses, Bidini, Cetarini, Cacyrini, Drepanitani, Ergetini, Echetlienses, Erycini, Entellini, Enini, Enguini, Gelani, Galatini, Halesini, Hennenses, Hyblenses, Herbitenses, Herbessenses, Herbulenses, Halicyenses, Hadranitani, Imacaren-

p. 80. a. C.) *Atys*, Barbar. *β*. *Acis*, altera Barbari coniectura, K. *Acithis*, Cluver. Sicil. ant. p. 293. — *Mazara*, Hard. *mater*, Rd (libri Salmasii.) *macer*, T. *mather*, *σ*. *et*, Barbar. *β*. — *Hypsa*, Barbar. RTd. *ysa*, *σ*. — *Selinus*, Barbar. d. *Selinius*, R. *Celinus*, *σ*. — *mons*, R (codd. Barbar.) *mox*, KTd*σ*. — *Esycc*, R. — *Panhormum*, d. *Phanhormum*, R. *Pamphormum*, *σ*. — *Solus*, d. *Soluus*, R. *Solinium*, *σ*. *Selinus*, codd. Barbar. — *Inmera*, R. — *Cephaloedis*, Barbar. Rd (codd. Gelen.) *Cephaledi*, *σ*. — *Aluntium*, vid. Cluver. Sicil. ant. p. 293. *Alutinum*, R. *Alunfium*, d. *Aluntinum*, T. *Aleuntium*, Barbar. K (codd. Gelen.) *Seleuntinum*, *σ*. — *Agathyrnum*, d. *Agathirna*, codd. Gelen. *Agathyritium*, R. *Agathyrsum*, Barbar. *σ*. Vid. Cluver. l. l. p. 295. — *Pelorias*, Rd. *Pelorus*, *βγ*.

§ 91. *Netini*, R [2]. *Nepini*, R [1] *θ* d. — *Aegestani*, K (codd. Barbar.) Sed v. Salmas. exerc. p. 79. b. F. — *Aethenses*, *σ*. — *Agyrini*, Barbar. R. *Agryni*, d. *Agerini*, *σ*. — *Acestei*, R. — *Cetarini*, d. *Citarii*, codd. Barbar. *β*. Om. R. — *Cacyrini*, vid. Ptolem. geogr. III. 4, 14. *Citatiarini*, Rd*σ*. *et Cirini*, codd. Barbar. *Capitini*, Zumpt. ad Cic. Verr. p. 438. — *Ergetini*, R (codd. Barbar.) *Argetini*, *σ*. *Ergestini*, Td. — *Echetlienses*, Hard. *Echetlenses*, codd. Barbar. *Echestienses*, R. *Chestienses*, Td. *Acestienses*, *σ*. *Echetienses* vel *Escletienses*, K. *Ecestienses*, *β*. *Elcetienses*, Cluver. Sicil. ant. p. 376. — *Erecini*, *σ*. *Erycnii*, *β*. — *Entellini*, vid. Stephan. Byz. s. h. v. *Entellehni*, *σ*. *Entenitini*, R [1]. *Entenetini*, R [2] d. — *Enini*, ita nos scripsimus ex Ptolem. III. 4, 15. Ἴνα ἢ Ἤνα. *Etini*, *Edini*, RTd. *Aedini*, *θ*K. *Etini*, *βγ*. Omitt. codd. Barbar. *Florini*, Zumpt. ad Verr. *Netini*, *Edini*, *Getini*, Dalec. — *Enguini*, Barbar. Td. *Egguini*, R. *Equini*, *σ*. — *Galatini*, Cluver. Sicil. ant. p. 385. *Galacteni*, R. *Galateni*, Td*σ*. *Galatani*, *βγ*. — *Halesini*, R. *Helasini*, Td. — *Ennenses*, *σβ*. — *Hybleenses*, *σ*. — *Herbitenses*, vid. Ptolem. geogr. III. 4, 13. *Hebritenses*, Rd*σ*. Om. T. — *Herbessenses*, vid. Ptolem. l. l. *Herbenses*, Rd*σ*. Om. T. — *Harbelenses*, Hard. *Heraclienses*, Zumpt. ad Verr. — *Halicyenses*, Barbar. d. *Haliciaenses*, R. *Halicenses*, *σ*. — *Imacarenses*, Barbar. et codices Hard. *Imagarenses*, d. *Magarenses*, RT. *Macarenses*, *σ*. *Hyccarenses*, Dalec. *Hemicharenses*, vir doctus in Miscell. Obss. V. 3. p. 104.

minor. Inter hanc et Siciliam altera, antea Therasia appellata, nunc Hiera, quia sacra Volcano est, colle in ea nocturnas evomente flammas. Tertia Strongyle, a Lipara M p. ad 94
exortum solis vergens, in qua regnavit Aeolus, quae a Lipara liquidiore tantum flamma differt; e cuius fumo quinam flaturi sint venti in triduo praedicere incolae traduntur, unde ventos Aeolo paruisse existumatum. Quarta Didyme minor quam Lipara, quinta Ericusa, sexta Phoenicusa pabulo proxumarum relicta, novissima eademque minuma Euonymos. Hactenus de primo Europae sinu.

X. 15. A Locris Italiae frons incipit Magna Graecia ap- 95
pellata, in tris sinus recedens Ausonii maris, quoniam Ausones tenuere primi. Patet LXXXVI M p., ut auctor est Varro; plerique LXXV M fecere. In ea ora flumina innumera, sed memoratu digna a Locris Sagra et vestigia oppidi Caulonis, Mystiae, Consilinum castrum, Cocinthum, quod esse longis-

§ 93. *a*, A. Omitt. Rd. — *q successit Aeolos*, *σ*. *cui s. Aeolus*, Gelen. et Cluver. Sicil. ant. p. 401. ex Solin. 6, 2. — *'ante*, R[1]. — *Melogonis*, Gelen. *Milogonis*, A. *Miloginis*, *θ*. *Imongonis*, R[1]. *Meligonis*, R[2]. *Longinis*, Td. *Longonis*, Barbar. — *Meligunis*, Rd (codd. Barbar.) *Milogunis*, A. *Moligonis*, *σ*. Eandem vero insulam nominibus adeo similibus vocitatam fuisse vix est credibile, unde statuendum videtur, Plinium, siquidem ita scripsit, uti vulgo legitur, varias scripturas attulisse, quas apud auctores suos invenerat. Quod si cui minus probabile videtur, aut scriptura Barbari *Longonis vel Meligunis* praeferenda, qui, cum ex Philisto apud Steph. Byz. s. v. *Λογγώνη* urbem huius nominis Siculam attulisset, hinc Liparae insulae cognomen inditum suspicabatur, aut dittographia codicum Plinianorum statuenda, orta ex vero nomine *Μελιγουνίς* (Callimach. Dian. 48. Strab. 6. p. 275.), cui cum per calami errores alia nomina substituta essent, postea utrumque est coniunctum particula *vel* ex more addita. — *XXV*, RATd (Martian. 6, 648.) *XV*, *θ*. *XII*, *β*. Vid. Cluver. Sicil. ant. p. 400. — *minor*, Rad. *minor V̄ milia*, A. *minori V*, *θ*. *minori*, *β*. — *hanc*, A. Omitt. Rd. — *Therasia*, RAd*σ*. *Thermessa*, Cluver. l. l. p. 407. — *num*, R[1]. — *evomente*, R[2]Ad. *evomenta*, R[1]. *evomere*, *σ*.

§ 94. *Tendit*, A. — *Strongyle*, d. *Strongule*, A. *Sthrongile*, R. — *a Lipara*, om. d[1]. *a ceteris*, Cluver. l. l. p. 411. ex Solin. 6, 2. — *tantum flamma*, Rd. *flamma tantum*, A*βγ*. — *e*, A. *a*, Rob. Omitt. Rd. — *triduo*, RATd*σ* (Rob.) *triduum*, Barbar. *βγ*. At *in* h. l. idem est quod *intra;* vid. ad 32, 9. — *praediscere*, *σ*. *praesentiscunt*, Solin. — *Aeolo ventos*, d. — *Quota*, R[1]. — *Didimae*, A. — *Ericusa*, Barbar. *Eriphusa*, Ad*σ*. *Erythusa*, R. — *relicta*, d. *relictae*, A. *relicte*, R. — *novissima*, A. *novissime*, R. *novissimae*, d. — *eademque*, A. *ademque*, R. *adest*, d. — *minim*, R.

§ 95. *frons*, A. *fons*, Rd. — *treis*, *θ*. — *LXXXVI*, RA*θ*Td. *nonaginta sex*, Martian. 6, 649. *octoginta duo*, *β*. —*LXXV*, RATd. *LXXII*, *β*. — *digna*, v. Schneider. gramm. Lat. 2. p. 15. — *a Locris*, RASTd. *Loconus*, *σ*. *Locanus*, Pint. — *Sagra*, ST*σ*. *Agra*, RAd. — *Mustiae*, Ad. *Mustie*, R. *Mystia*, *βγ*. — *Consilium*, *σ*. — *Cocinthum*, d (codd. Barbar.) *Cocyntum*, A. *Coccyntum*, R. *Carcintim*, *σ*. — *longissimum*, om. R[1].

Lucanas Cato auctor est, et Pandosiam Lucanorum urbem fuisse Theopompus, in qua Alexander Epirotes occubuerit.

16. Connectitur secunda regio amplexa Hirpinos, Cala- 99
briam, Apuliam, Salentinos CCL M sinu qui Tarentinus appellatur ab oppido Laconum in recessu hoc intumo sito, contributa eo maritima colonia quae ibi fuerat. Abest CXXXVI M p. a Lacinio promontorio, adversam ei Calabriam in peninsulam emittens. Graeci Messapiam a duce appellavere; et ante Peucetia a Peucetio Oenotri fratre in Salentino agro. Inter promontoria C M p. intersunt. Latitudo peninsulae a Tarento Brundisium terreno itinere XXXV M p. patet multoque brevius a portu Sasine. Oppida per continentem a Ta- 100
rento Varia cui cognomen Apulae, Messapia, Aletium, in ora vero Senum, Callipolis quae nunc est Anxa LXXV M p. a Tarento. Inde XXXII M promontorium quod Acran Iapygiam vocant, quo longissime in maria excurrit Italia. Ab eo Basta oppidum et Hydruntum decem ac novem M passuum, ad discrimen Ionii et Hadriatici maris, qua in Graeciam brevissimus transitus, ex adverso Apolloniatum oppidi, latitudine intercurrentis freti quinquaginta M non amplius.
Hoc intervallum pedestri continuare transitu pontibus iactis 101
primum Pyrrus Epiri rex cogitavit, post eum M. Varro, cum classibus Pompei piratico bello praeesset; utrumque

§ 98. *Bruttiorum*, A. — *autem hinc*, K. — *Atinates*, A. *Attinates*, R. *Atenates*, dγ. — *Buntini*, A. — *Sirini* — *Ursentani*, A R[2] (qui tamen habet *Tercillani*.) Omitt. R[1] T d. — *Volcentani*, R[2] A. *Volentani*, R[1] T d. — *interisse*, A. *interiisse*, R d $\beta\gamma$. — *Cato*, vid. Krause, fragmm. histor. Rom. p. 120. — *Pandosiam*, Barbar. *Mardoniam*, R A T d σ. *Mardaniam*, θ. — *Theopompus*, fragmm. 233. ed. Müller.

§ 99. *Conectitur*, R A. — *Sallentinos*, R A. — *CCL*, R A. *CL*, T d. — *sinus*, T. — *situm*, R. — *eo*, om. R[1]. — *Licinio*, σ. — *paeninsula*, A. — *terreno* — *brevius* om. d[1]. — *XXXV*, R A θ T d. *XXXII*, β. — *Sasine*, R. *Sasinea*, A. *Asine*, T d. *Sasina*, $\beta\gamma$.

§ 100. *Varia*, A d. *Varoa*, R. *Uria (quia cognominis Apulae)*, Voss. ad Mel. II. 4, 7. p. 722. sq. — *Aletium*, vid. Ptolem. geogr. III. 1, 76. *Sarmadium*, A (meliores codd. Voss. ad Mel. II. 4, 7.) *Sermadium*, R[2]. *Adium*, R[1]. *Adiu*, d. — *in*, d. Omitt. R A. — *Senum*, R T (codd. Voss.) *Saenum*, A. *Renum*, d. *Senonum*, β. — *Gallipolis*, R A. — *LXXV*, R A θ T d. *LXII*, β. — *XXXII*, A. *XXXIII*, R T d. — *Acran*, d. *Agran*, R. *Acaran*, A. — *Iapygiam*, R A. *Iapygian*, d $\beta\gamma$. — *Hydruntum*, R A d. *Hydruntium*, σ. *Hydrus*, Pint. At v. Tzschuck. not. crit. ad Mel. II. 4, 7. — *Ioni*, A. — *Hadriatici*, A. — *Apolloniatum*, R T d. *Apollonia cum*, S. *Apollonia*, A. *Apolloniae*, K β. — *oppidi*, R A S T d. *oppido*, σ. *oppidum*, K γ. — *L. M*, R A d. *M.*, codd. Barbar. *L.*, σ. *C.*, Barbar. K.

§ 101. *continuere*, R. — *iunctis*, K.

**aliae inpedivere curae. Ab Hydrunte Soletum desertum, dein
Fratuertium, portus Tarentinus, statio Miltopae, Lupia, Ba-
lesium, Caelia, Brundisium L M p. ab Hydrunte, in primis
Italiae portu nobile ac velut certiore transitu sic utique lon-
giore, excipiente Illyrici urbe Durrachio CCXXV M traiectu.
Brundisio conterminus Pediculorum ager; novem adolescentes 102
totidemque virgines ab Illyriis XVI populos genuere. Pe-
diculorum oppida Rudiae, Egnatia, Barium, amnes Iapyx a
Daedali filio rege a quo et Iapygia, Pactius, Aufidus ex
Hirpinis montibus Canusium praefluens. Hinc Apulia Dau- 103
niorum cognomine a duce Diomedis socero, in qua oppidum
Salapia, Hannibalis meretricio amore inclutum, Sipontum,
Uria, amnis Cerbalus Dauniorum finis, portus Agasus, pro-
montorium montis Gargani a Salentino sive Iapygio CCXXXIV M
p. ambitu Gargani, portus Garnae, lacus Pantanus, flumen
portuosum Frento; Teanum Apulorum itemque Larinum,
Cliternia, Tifernus amnis; inde regio Frentana. Ita Apulo- 104**

inpedivere, A. *impedivere*, θ. *impediere*, Rdβ. — *Hydrunto*, Tzschuckius l. l., perquam probabiliter. — *statatio*, A. — *Miltopae*, Rd. *Miltopes*, A. *Miltiope*, T. *militum*, β. — *Lupia*, A (codd. Barbar.) *Lispia*, σ. *Supia*, Rd. *Pessubia*, θ. *statio militum Lupiae*, Surita ad Anton. itiner. 118. — *Balesium*, A. *Balessum*, Rd. *Baletium* vel *Valetium*, Cluver. Ital. ant. 4, 13. p. 716. — *Caelia*, A. *Celia*, R. *Celi*, Td. *Caelium*, βγ. *Κελία*, Strab. 6. p. 282. *ΚΑΙΛΙΝΩΝ*, numi ap. Millingen, ancient coins of Greek cities, p. 9. — *sic utique*, R. *sicuti*, Adβ. — *Illyrici*, RSTd. *Illyrice*, A. *Illyrica*, βγ. — *CCXXV*, RAθTd. *CCXX*, β.

§ 102. *Poediculorum*, Cluver. Ital. ant. 4, 10. p. 696. Atque ita fere R. — *XVI*, A. *XII*, RTd. *tredecim*, βγ. — *Rudiae*, Pint. *Egnatia*, Barbar. *Rudiae Egnatia*, d. *Rudiaegnatia*, R. *Ruriaegnatia*, A. *Rhudia Egnatia*, β. *Stgnatia*, σ. *Gnatia*, Voss. et A. Gronov. ad Mel. II. 4, 7., ubi Tzschuckius promiscuum nominis huius urbis usum agnoscit. — *Varium*, A. — *amnes*, ATd. *amnex*, R. *ante*, β. — *Iapyx*, A. *Iapryx*, Rd. — *Daedali*, R[1]d. *Daedali amnes*, AR[2]. — *filio*, AR[2]. *f*, R[1]Td. — *rege*, R[1]Td. *ege*, A. *egee*, R[2]. Om. β. — *Iapygia*, Hard. *Iapigia Amitan*, Rd. *Iapigia Aritan*, A. *Iapygia; amnes*, β. Magna est de scriptura totius huius loci ambiguitas, cum de *Iapyge* vel amne vel cognomine urbis Barii nos omnes fontes deficiant; nam quae Stephanus Byz. dicit: *Ἰαπυγία, δύο πόλεις· μία ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἑτέρα ἐν τῇ Ἰλλυρίδι*, certe de Italica huius nominis urbe errore niti videntur, quo urbs et terra sunt inter se confusa. — *Pattius*, R. *Patius*, d. *Pactris*, A.

§ 103. *Daunorum*, R. — *Sipuntium*, R (Rob.) — *inclitum*, A. *inclytum*, Rdβγ. — *Uriae*, R. — *amnes*, R. — *Aggasus*, Rd. *Aggassus*, A. — *CCXXXIV*, A. *CCXXXIII*, RTd. — *ambitu Gargani*, „Gargano monte circuito, qui oram hanc universam ambit." Hard. — *Fertor*, Rd. Om. A. *Φίτερνος*, Ptolem. geogr. III. 1, 18. Hic fluvius cum nunc *Fortore* dicatur, nescio an scriptura codd. Rd sit praeferenda. — *Larinum*, RAd. *Larinatum*, Hard. γ. — *Cliternia*, Barbar. RTd. *Cliterna*, A. *Diternia*, σ. *Aliternia*, β. — *Tirenus*, σ. — *Frentana*, Ad. *Fretana*, RT.

rum genera tria: Teani a duce e Graiis; Lucani subacti a
Calchante, quae loca nunc tenent Atinates; Dauniorum prae-
ter supra dicta coloniae Luceria, Venusia, oppida Canusium,
Arpi aliquando Argos Hippium, Diomede condente, mox
Argyrippa dictum. Diomedes ibi delevit gentis Monadorum
Dardorumque et urbis duas quae in proverbi ludicrum ver-
tere, Apinam et Tricam. Cetero intus in secunda regione 105
Hirpinorum colonia una Beneventum, auspicatius mutato
nomine quae quondam appellata Maleventum, Aeculani, Aqui-
lonii, Abellinates cognomine Protropi, Compsani, Caudini,
Ligures qui cognominantur Corneliani et qui Bebiani, Ve-
scellani, Aeclani, Aletrini, Abellinates cognominati Marsi,
Atrani, Aecani, Alfellani, Attinates, Arpani, Borcani, Colla-
tini, Corinenses et nobiles clade Romana Cannenses, Dirini,
Forentani, Genusini, Herdonienses, Hyrini, Larinates co-
gnomine Frentani, Merinates ex Gargano, Mateolani, Netini,
Rubustini, Silvini, Strapellini, Turmentini, Vibinates, Venu-
sini, Ulurtini; Calabrorum mediterranei Aegetini, Apame-
stini, Argentini, Butuntinenses, Deciani, Grumbestini, Nor-

§ 104. *a*, Pint. AK. Omitt. Rdβγ. — *e*, A. Omitt. RKd. — *Graits*, RAd. *Gaces*, K. *Varies*, Pint. — *loca nunc*, d. *nunc loca*, RA. — *Atinates*, A. *Etinates*, Rd[1]. *Tinates*, d[2]. — *Hippium*, A. *Hippidium*, Rd. — *Diomede* — *dictum* omitt. R[1]Td. — *Argyrippa*, vid. Strabon. 6. p. 283. *Argyripa*, A. *Argirippa*, R[2]. — *Dardarumque*, d. — *proverbi*, vid. Martial. 14, 1. — *ludricum*, σ. — *et Tricam*, Sabell. et Barbar. *et aicram*, R. *et Atram*, A. *metaicram*, dσ.

§ 105. *Cetero*, d. *Cetera*, RA. — *Hispinorum*, R. — *Aeculani*, A. *Ausecu-lani*, RTKdγ. Vid. Ptolem. geogr. III. 1, 71. — *Aquilonii*, ita nos scripsimus. *Aquiloni*, RAdβγ. *Ἀχουιλωνία*, Ptolem. — *Apellinates*, θ. — *Protropri*, R. — *Copsani*, d. — *et qui* — *Vescellani* omitt. Rd[1]. — *qui*, om. K. — *Baebiani*, A. — *Aeclani*, ita nos scripsimus coll. Antonin. itiner. p. 120., ubi *Eclano* legitur. *Aeulani*, A. *Deculani*, Rdβ. *Aeculani*, Hard. e codd. Fuerunt igitur duae urbes fere cognomines, *Aeculanum* in Hirpinis et *Aeclanum* sive *Eclanum* in Apulia. — *Aletri*, Rd. *Alitrini*, A. — *Affilani*, Hard. — *Atinates*, Rd. *Antinates*, A. *Artinates*, σ. — *Borcani*, Barbar. Rd. *Corpani Vorgani*, A. *Vorcani*, σ. — *Corinenses*, d. *Corrinenses*, R. *Carinenses*, A. — *Dirmi*, σ. — *Genin*, R[1]. — *Herdonienses*, A. *Herdorienses*, Td. *Erdorienses*, R. *Herdonenses*, codd. Suritae ad Anton. itin. p. 116. *Hordonienses*, β. — *Hyrini*, Barbar. d. *Irini*, ARσ. — *Larinaces*, σ. — *Fretani*, d. — *Merinates*, Hard. *Metinates*, Aβ. *etinates*, d. *&mates*, R. — *Netini*, Hard. ex Strab. 6. p. 282. *Neratini*, θ. *Neritini*, *Matini*, β. *Neretini Matini*, RAd. — *Rubustini*, A. *Rubusini*, Rd. *Robustini*, β. *Rubisini*, T. *Tubustini*, σ. *Rubastini*, Milling. ancient coins of Greek cities, p. 10. At v. Creuzer. opuscula archaeolog. 3, 111. — *Strapellini*, RAd. *Strapelini*, σ. *Strabellini*, βγ. — *Turmantini*, d. *Turnantini*, R. *Turrantini*, A. — *Vibinates*, Rd. *Vivinates*, A. *Vibirnates*, σ. *Vibarnates*, K. — *Aegetini*, Rd. *Egetini*, codd. Barbar. *Aelitini*, A. — *Apamestini*, RAd (codd. Barbar.) Omitt. Kσ. — *Argentini*, A (codd. Barbar.) *Argetini*, Rd. Om. σ. — *Grumbestini*, A. *Brumbestini*, Rd. — *Norbanenses*, Rd (codd. Ge-

banenses, Palionenses, Sturnini, Tutini; Salentinorum Aletini,
Basterbini, Neretini, Uxentini, Veretini.
XII. 17. Sequitur regio quarta gentium vel fortissimarum 106
Italiae, in ora Frentanorum; a Tiferno flumen Trinium por-
tuosum, oppida Histonium, Buca, Ortona, Aternus amnis;
intus Anxani cognomine Frentani, Carentini supernates et
infernates, Lanuenses; Marrucinorum Teatini; Pelignorum
Corfinienses, Superaequani, Sulmonenses; Marsorum An-
xantini, Atinates, Fucentes, Lucenses, Marruvini; Albensium
Alba ad Fucinum lacum; Aequiculanorum Cliternini, Car-
seolani; Vestinorum Angulani, Pinnenses, Peltuinates quibus
iunguntur Aufinates cismontani; Samnitium, quos Sabellos 107
et Graeci Saunitas dixere, colonia Bovianum vetus et alte-
rum cognomine Undecumanorum, Aufidenates, Esernini, Fa-
gifulani, Ficolenses, Saepinates, Tereventinates; Sabinorum
Amiternini, Curenses, Forum Deci, Forum novom, Fide-
nates, Interamnates, Nursini, Nomentani, Reatini, Trebulani
qui cognominantur Mutusci et qui Suffenates, Tiburtes, Tari-
nates. In hoc situ ex Aequiculis interiere Comini, Tadiates, 108

len.) *Narbonenses*, A. — *Palionenses*, A (codd. Gelen.) *Baltonenses*, R d. *Paltonenses*, codd. Hard. γ. — *Sturnini*, codd. Barbari et Gelen. *Stulnini*, R A K d σ. — *Aletini*, R d. *Alentini*, A θ. *Salentini*, codex optimus Voss. ad Mel. II. 4, 7. — *Bastervini*, R. — *Netretini*, R. — *Uxentini*, Hard. e Ptolem. geogr. III. 1, 76. *Ulentini*, R T σ. *Uletini*, A. *Valentini*, d (codd. Barbar.) β γ. *Valetini*, K. — *Vereni*, σ.

§ 106. *Ferentanorum*, K. — *Histonium*, R A d (codd. Barbar.) *bistonia*, σ. — *Ortona*, vid. Strabon. 5. p. 242. *Hortona*, A. *Ortana*, d. *Hortana*, R. — *Anaxini*, σ. — *Carentini*, R d. *Caretini*, A. — *Marrucinorum*, R A d. *Muricinorum*, σ. *Murcinorum*, K. *Mauricinorum*, β. — *Teatini*, vid. Ptolem. geogr. III. 1, 53. *Teacini*, R d. *Taeacini*, A. — *Corfinienses*, A. *Cornificienses*, R T d. — *Superequani*, R A d γ. — *Sulmonenses*, R. *Salmonenses*, A d. — *Anxantini*, d. *Anaxatini*, A θ. *Anaxantini*, σ. *Hancsatini*, R. — *Attinates*, R. — *Sucentes*, K. — *Lucenses*, R A T d (codd. Gelen.) *Lucentes*, β. Vid. Cluver. Ital. ant. 2, 15. p. 468. — *Marruvini*, R T. *Marruini*, A. *Maruvii*, d β γ. *Maruii*, σ. — *locum*, R. — *Caseolani*, σ. — *Anegulani*, β. — *Pinnenses*, vid. Ptolem. geogr. III. 1, 59. *Pennenses*, R. *Pennienses*, A θ d σ. — *quibus*, A d. *cuius*, R.

§ 107. *Saunites*, d σ. — *Bovianium*, A θ. — *Esernini*, A. *Asernini*, R d. — *Fagifulani*, A. *Fagifugali*, R T d. *Fagi*, *Fugali*, θ. — *Saepinates*, Cluver. Ital. ant. 4, 7. p. 687. Confirmant A d. *Sepinates*, R β. — *Tereventinates*, A. *Teventinates*, R d. *Teventiates*, T. *Treventiates*, K σ. *Treventinates*, β γ. — *Forum Decii*, A d. *Decii Forum*, R^2. Om. R^1. — *Fidenates*, A. *Fidinates*, R d. — *Nomentini*, σ. — *Trebularii*, R. — *Mutusci*, A θ. *Mutusti*, R. *Mutuesci*, T. *Mutuesti*, d σ. *Mutustaei*, Barbar. K. *Mutuscaei*, Gelen. β γ. — *Sufenates*, R. Vid. Schneider. gramm. Lat. 1. p. 407. — *Tarinates*, Barbar. *Parinates*, R T d σ. *Parenates*, A.

§ 108. *Aequicolis*, Gelen. R A d. *Aquicolis*, σ. — *Tadiates*, A. *Tadiatestes*, R d. — *Caedici*, R A d. *Acedici*, β. — *Gelbianus*, R. *Gelianus*, σ. — *Sucino*,

Caedici, Alfaterni. Gellianus auctor est lacu Fucino haustum Marsorum oppidum Archippe conditum a Marsya duce Lydorum, item Viticinorum in Piceno deletum a Romanis Valerianus. Sabini (ut quidam existumavere, a religione et deum cultu Sevini appellati) Velinos adcolunt lacus roscidis collibus. Nar amnis exhaurit illos sulphureis aquis; Tiberim ex 109 his petens replet e monte Fiscello labens iuxta Vacunae nemora et Reate in eosdem conditus. At ex alia parte Anio in monte Trebanorum ortus lacus tris amoenitate nobilis qui nomen dedere Sublaqueo defert in Tiberim. In agro Reatino Cutiliae lacum, in quo fluctuetur insula, Italiae umbilicum esse M. Varro tradit. Infra Sabinos Latium est, a latere Picenum, a tergo Umbria, Appennini iugis Sabinos utrimque vallantibus.

XIII. 18. Quinta regio Piceni est, quondam uberrimae 110 multitudinis; CCCLX milia Picentium in fidem populi Romani venere. Orti sunt a Sabinis voto vere sacro. Tenuere ab Aterno amne, ubi nunc ager Hadrianus et Hadria colo-

σ. — *Achirpe*, d. — *amarsi adhuc elydorum*, A. — *Viticinorum*, RSTd. *Vidicinorum*, A*β*. — *quidam*, uti Varro apud Fest. p. 343. — *deum*, RA, *deorum*, d*βγ*. Vid. ad 34, 1. — *Sebini*, R (*b* in corr.) — *roscidis*, d. *proscidis*, R. *roycidis*, A.

§ 109. *exhaurit*, R (*haurit* ex corr.) — *illas*, A. His ipsis in verbis multa mutat Dalec., qui hoc recte sensit, nonnulla in iis esse, quae, uti iam leguntur, Plinium scripsisse non est credibile. Nam quid sibi velint verba *exhaurit illos sulphureis aquis*, nemo facile dixerit praeter Harduinum, qui mire ea interpretatur: „lacus corrumpit in quos conditur." Iam nos advertit scriptura omnium codd. *aves* pro *labens*, quam corruptam quidem vestigium tamen verae scripturae indicare puto. Videtur scilicet Plinius tale quid scripsisse: *Nar amnis exhaurit illos albens sulphureis aquis; Tiberim ex his petens replet e monte Fiscello, iuxta* rel. Et *albens* quidem corruptum in *aves* et casu vel interpolatione potius in alium locum delatum recte mihi videor restituisse secutus Vergil. Aen. 7, 517. *Sulphurea Nar albus aqua.* Deinde verba *e monte Fiscello* indicant regionem, ubi Nar in Tiberim incurrit; prorumpere quasi videbatur eo in loco e monte Fiscello, ut aquam suam Tiberinae misceret, et cum vi aliqua Plinius locos sibi opposuit, ubi Nar in lacus Velinos, ubi in Tiberim incurrit. Certe multo aptius hoc dictum est, quam quod vulgo legitur *e monte Fiscello labens*, quod quocumque verteris difficultate et ineptia aliqua laborat, quam sentientes *a monte* scripserunt. Ianus (diurn. antiq. 1849. nr. 59. p. 465.) in vulgata acquiescit, verba *sulphureis aquis* ad sequentia referens. — *e*, Ad. *a*, *β*. Om. R. — *aves*, RAd. — *Reatem*, R. — *Annio*, R. — *Trebulanorum*, Pint. — *tris*, RAK. *tres*, d. — *Sublaceo*, Lips. ad Tacit. annal. 14, 22. — *Cutiliae*, A. *Cutiniae*, *θ*Td. *Cutini ac*, R. — *fluctuetur*, RAd. *fluctuatur*, T. *fluctuet*, *βγ*. — *M.*, om. A. Vid. Martian. 6, 640. — *iugi*, A. — *velantibus*, K.

§ 110. *est*, A. *et*, R*θ*d. — *fidem inprvenere*, A. — *vere*, RA*θ*Td. *vero*, *β*. — *Atterno*, RA. — *Hadrianus*, A. — *Hadria*, A.

nia a mari VI M. p. Flumen Vomanum, ager Praetutianus Palmensisque, item Castrum novom, flumen Batinum, Truentum cum amne, quod solum Liburnorum in Italia reliquom est, flumen Albula, Tervium, quo finitur Praetutiana regio et Picentium incipit. Cupra oppidum, Castellum Firmanorum 111
et super id colonia Asculum, Piceni nobilissima; intus Novana. In ora Cluana, Potentia, Numana a Siculis condita, ab iisdem colonia Ancona adposita promontorio Cunero, in ipso flectentis se orae cubito, a Gargano CLXXXIII M p.; intus Auximates, Beregrani, Cingulani, Cuprenses cognomine Montani, Falarienses, Pausulani, Planinenses, Ricinenses, Septempedani, Tollentinates, Treienses, Urbesalvia Pollentini.

XIV. 19. Iungetur hic sexta regio Umbriam conplexa 112
agrumque Gallicum circa Ariminum. Ab Ancona Gallica ora incipit togatae Galliae cognomine. Siculi et Liburni pluruma eius tractus tenuere, in primis Palmensem, Praetutianum Hadrianumque agrum. Umbri eos expulere, hos Etruria, hanc Galli. Umbrorum gens antiquissima Italiae existumatur, ut quos Ombrios a Graecis putent dictos, quod inundatione terrarum imbribus superfuissent. Trecenta eorum oppida Tu- 113

VI, RATd. *VII*, βγ. — *Vomatum*, R. — *Palmensisque*, A. *Palmesisque*, R. *Palamesisque*, d. — *idem*, A. — *Batinum*, A. *Vivatinum*, Td. *Iuvatium*, R. — *relicum*, RA. — *flumen*, RATd. *flumina*, θβ. — *Albula Tervium*, θTd. *Albula Tervinum*, R. *Albulates Suinum Helvinum*, Aβ. — *quod*, R. — *Picentium*, A. *Picentum*, Rd.

§ 111. *intus; Novana in ora*, Hard. — *Anco*, Td. — *Cunero*, RAT. *Cimero*, d. *Cumero*, βγ. — *CLXXXIII*, A. *CLXXXIV*, aγ. *CLXXX*, RTd. — *Ausinates*, σ. — *Beregrani*, A. *Veregrani*, Rd. — *Monti*, σ. — *Planinenses*, RA. *Planienses*, θ. *Plinienses*, d. *Plynienses*, K. *Pleninenses*, βγ. — *Ricienses*, A. — *Septempedani*, A. *Septempedates*, RSTd. — *Tollentinates*, vid. inscript. ap. Cluver. Ital. ant. p. 739. *Tollentinas*, Rd. *Tolenses*, Aθ. — *Treienses*, Hard. *Tracenses*, RA. *Traicenses*, Td. *Triacenses*, β. *Traianenses*, Pint. — *Urbe Salvia*, Td. *Ulbe Salvia*, R. *Urbes Albia*, A. *cum urbe Salvia*, K. *urbs Salvia*, β. — *Pollentini*, Rd. *Polentini*, AT.

§ 112. *Iungetur*, R^{2}Td. *Iungentur*, A. *Iungitur*, R^{1}β. — *hic*, Rd. *his*, ATβ. *huic*, Hard. — *citra*, C. Fr. Hermann. in N. Museo Rhenano IV. 2. p. 309. — *Anconae*, σ. — *togata Gallia*, K. — *plurima*, Pint. R^{2}A. *plurimi*, R^{1}Td. — *Umbricos expulere*, R. — *ut quos*, A. *utque*, Rd. — *Ombrios*, Pint. *Umbrios*, A. *Umbrivos*, RTd. *Ombros*, altera Pint. coniectura.

§ 113. *debellasse*, AR^2. *vellasse*, R^{1}d^1. *vallasse*, Td^2. — *flumen in ora*, d. — *Aesis*, A. *Esis*, σ. *Aessi*, R. *Essi*, d. — *Senagallia*, RAd. *Senogallia*, βγ. — *coloniae*, RAθTd. *colonia*, β. — *Hispellum*, A. *Ispellum*, R^2. *Pellum*, R^{1}Tθd. — *Asisinates*, Rezz. R. *Assis inates*, A. *Asirinates*, dβ. — *Aesinates*, Barb. RAd. *Esinates*, σ. — *Cassuentillani*, A. *Casventini*, K. — *Cursulani*, d. — *Dolates*, A. *Doiates*, d. *Daiates*, R. — *Fulginiates*, RAd. *Fulginates*, βγ. — *Flaminienses*, d. *Flaminenses*, σ. — *Foroiulienses*, A. *Forotulienses*, Rdγ. — *Concupienses*, d. *Conpienses*, R. *Co npienses*, A (pone *o* una littera

sci debellasse reperiuntur; nunc in ora flumen Aesis, Senagallia, Metaurus fluvius, coloniae Fanum Fortunae, Pisaurum cum amne, et intus Hispellum, Tuder. De cetero Amerini, Attidiates, Asisinates, Arnates, Aesinates, Camertes, Casuentillani, Carsulani, Dolates cognomine Salentini, Fulginiates, Foroflaminienses, Foroiulienses cognomine Concupienses, Forobrentani, Forosempronienses, Iguvini, Interamnates cognomine Nartes, Mevanates, Mevaniolenses, Matilicates, Narnienses quod oppidum Nequinum antea vocitatum est, Nucerini cognomine Favonienses et Camellani; Ocriculani, 114
Ostrani, Pitulani cognomine Pisuertes et alii Mergentini, Plestini, Sentinates, Sarsinates, Spoletini, Suasani, Sestinates, Suillates, Tadinates, Trebiates, Tuficani, Tifernates cognomine Tiberini et alii Metaurenses, Vesinicates, Urbinates cognomine Metaurenses et alii Hortenses, Vettonenses, Vindinates, Viventani. In hoc situ interiere Feliginates et qui Clusiolum tenuere supra Interamnam et Sarranates cum oppidis Acerris quae Vafriae cognominabantur, Turocelo quod Vettiolum, item Solinates, Curiates, Fallienates, Apiennates; interiere et Arienates cum Crinovolo et Usidicani et Plan-

erasa.) *Concubienses*, β. — *Forobrentani*, RAT θ d. *Firobremitiani*, σ. *Forobremitiani*, β. — *Iguvini*, Cluver. Ital. ant. 2, 7. p. 368. *Iguini*, RAadβγ. *Inginini*, K. — *inter amnes*, A. — *Mevanates*, d. *Melianates*, A. *Mevanates — Nucer. cogn.* om. R. — *Mevaniolenses*, Cluver. Ital. ant. 2, 7. p. 371. *Mevanionenses*, Kdγ. *Mevamonenses*, T. *Melianionenses*, A. *Mevanienses*, β. — *vocitatum*, A. *vocatum*, Rdβγ. — *Camellani*, Rdσ. *Mellani*, A. *Camelani*, β. Vid. Cluver. Ital. ant. l. l.

§ 114. *Ocriculani*, Ad. *Ocricolani*, RT. *Otriculani*, β. — *Ostrani*, RAd (codd. Barbar.) *Otrani*, σ. — *et alii*, RA (codd. Barbar.) *etali*, d. *Aetali*, σ. — *Plestini*, RAd. *Pestini*, Kσ. *Pelestini*, Gelen. βγ. — *Sarsinates*, d. *Sassinates*, RA. *Farsenates*, σ. — *Spoletini*, d. *Spolentini*, RAθTσ. — *Suasani*, Cluver. Ital. ant. 2, 6. p. 362. Confirmat A. *S.uarranis*, R. *Suarrani*, dβ. *Suarreani*, K. — *Sessinates*, A. — *Tadinates*, A. *Sadinates*, codd. Barbar. *Adinates*, Rdσ. — *Trebiates*, R. *Treviates*, A. *Trebaates*, d. — *Tuscicani*, σ. — *Tifernates — Vesin.* om. R. *Tibernates*, θ. — *Tiberini*, θTd. *Tiburini*, AK. *Tibertini*, β. — *et alii Metaurenses*, Barbar. Ad. *et alimentaurenses*, σ. — *Vesinicates*, θ. *Besinicates*, A. *Vesionicates*, dβγ. — *Urbinates*, A. *Urvinates*, d. *Ubernates*, R. *Urbanates*, γ. — *et alii*, Barbar. Rd. *et ali*, σ. *et hali*, A. — *Vettonenses*, Cluver. Ital. ant. 2, 7. p. 369. *Vettionenses*, codd. Barbar. β. *Mettonenses*, A. *Metionenses*, Rd. *Mettionenses*, θσ. — *Vindinates*, RAd. *Vindenates*, Broter. γ. — *Visventani*, A. — *Sarranates*, d. *Sarsenates*, AR. — *Vafriae*, Rd. *Fabriae*, A. *Vatriae*, γ. — *Turocaelo*, A. — *Vettiolum*, RA. *Vetiolum*, σ. *Vettuolum*, d. *Vetriolum*, β. *Netriolum*, γ. — *inter est*, d. — *Curiates*, RθTd. *Suriates*, Aβ. — *Fallinates*, Rd. *Falinates*, A. *Falienates*, σ. — *Apiennates*, d. *Apienates*, R. *Sappinates*, A. — *intericere*, d. — *Ariates*, A. — *Crinivolo*, A. — *Uscini*, d[1]. *Uscidani*, d[2].

genses Paesinates, Caelestini. Ameriam suprascriptam Cato ante Persei bellum conditam annis DCCCCLXIV prodit.

XV. 20. Octava regio determinatur Arimino, Pado, Ap- 115
pennino. In ora fluvius Crustumium, Ariminum colonia cum amnibus Arimino et Aprusa; fluvius hinc Rubico, quondam finis Italiae; ab eo Sapis et Vitis et Anemo, Ravenna Sabinorum oppidum cum amne Bedese, ab Ancona CV M p.; nec procul a mari Umbrorum Butrium. Intus coloniae Bononia Felsina vocitata, cum princeps Etruriae esset, Brixillum,
Mutina, Parma, Placentia. Oppida Caesena, Claterna, Forum 116
Clodi, Livi, Popili, Truentinorum, Corneli, Licini, Faventini, Fidentini, Otesini, Padinates, Regienses a Lepido, Solonates Saltusque Galliani qui cognominantur Aquinates, Tannetani, Veleiates cognomine veteri Regiates, Urbanates. In hoc tractu interierunt Boii, quorum tribus CXII fuisse auctor est Cato, item Senones qui ceperunt Romam.

XVI. Padus e gremio Vesuli montis celsissimum in ca- 117

Paesinates. A. *Pesinates*, Rd. *Pisiates*, σ. *Pisinates*, βγ. — *Caelastini*, σ. — *Cato*, vid. Krause. fragmm. histor. Rom. p. 120. — *Persici*, A. — *DCCCCLXIII*, Aθ. — *prodit*. RA. *prodidit*. dβγ.

§ 115. *Arimo*. Rd. — *Crustumium*, A. *Crustimum*, R. *Crustumum*, d. *Crustumnium*. Ambr. I. II. — *Aprusa*, A. *Prusa*, R²d (Ambr. I. II.) γ. *Pru*, R¹. — *his*. Td. *is*. R. *iis*. A. — *Vites*. A. *Utis*. Cluver. Ital. ant. 1, 28. p. 202. — *Sapiniorum*. Hermann. loco ad § 112. laudato. — *CV*, RATd (Ambr. II.) *CII*. Ambr. I. et plerique apud Rezzon. β. — *ne*, d. — *Butrium*, vid. Strabon. 5. p. 214. *Buutrium*. A. *Brutium*, Rθd. — *vocitatum*, A. — *Parma*, Ad. *parva*. RθT.

§ 116. *Foro*. RATd. Contra horum omnium tamen codd. testimonium *Forum* retinui, quia ex usu certe Pliniano *Forum Iulium et Foroiulienses* dicitur. — *Clodi*. ita nos scripsimus. *Clode*. A. *Clodii*, RTdβγ. — *Livi*, AR. — *Popili*. A. *Populi*. Rσ. *Popilii*. d. *Pompilii*, Barbar. K. — *Treventinorum*, σ. *Brentanorum*. Külb. — *Corneli Licini*. Aθ (Vaticani aliique apud Rezz.) *Corneli Laccini*. β. *Cornelii*. RTdγ. — *Padimates*, σ. — *Saltusque*, R (Medicaei omnes. Vatic. Barber. 759. codd. Barbari.) *Saltusquae*, A. *Saltus usque*, d. *Saltesque*. Hard. Barber. 758. Carbon. — *Galliam*, d. — *Tannetani*, A. *Tannitani*. RθTdσ (Caesaraugust. ap. Surit. ad Anton. itiner. p. 287.) *Tamnitani*, omnes Medicaei. *Tanitani*, Barber. 759. codd. Barbar. *Tunnetani*, Barber. 758. *Tanuytani*, Carbonar. *Tanetani*, β. — *Veleiates*, Rezz. *Velelates*, R. *Velegiates*, A. *Veliates*, d (Barber. 759. Carbon. Medicaei, Ambr. I. Vaticani plerique) β. *Vegeliates*, Barber. 758. *Inveliates*, Vatic. 1955. — *veteri*. Hard. σ. *vetti*, RA (Barber. 758.) *vecti*, Ambr. I. II. Vatic. 1950. 1951. 1952. 1955. Pertusat. *veteti*, d (Vatic. 1953. Barber. 759. Medic. Carbon.) *nocti*, Vatic. 1954. *Vecteri*, β. *Vecteri*, *Vegiates* vel *Vecteriregiates*, Pint. — *Urbanates*, RAθTd (Medic. I.) *Umbranates*, Barber. 758. βγ. *Urbenates*, Vatic. 1950. 1952. 1954. 1955. *Urbanes*, Vatic. 1953. *Urbinates*, K, Medicaei recentiores, Carbon. Barber. 759. — *Boi*, RA. *Bai*, Td. — *corum*, R. — *Cato*, vid. Krause, fragmm. histor. Rom. p. 120. — *ceperunt*, ATd. *ceperant*, Rβγ.

cumen Alpium elati finibus Ligurum Vagiennorum visendo fonte profluens condensque se cuniculo et in Forovibiensium agro iterum exoriens, nullo amnium claritate inferior, Graecis dictus Eridanus ac poena Phaethontis inlustratus, augetur ad canis ortus liquatis nivibus, agris quam navigiis torrentior, nihil tamen ex rapto sibi vindicans, atque, ubi linquit,
ubertatem largitur. Trecentis M p. a fonte addens meatu 118
LXXXVIII nec amnis tantum Appenninos Alpinosque navigabilis capiens sed lacus quoque inmensos in eum sese exonerantis, omni numero XXX flumina in mare Hadriaticum defert, celeberrima ex iis Appennini latere Iactum, Tanarum, Trebiam Placentinum, Tarum, Inciam, Gabellum, Scultennam, Rhenum; Alpium vero Sturam, Orgum, Durias duas, Ses-
sitem, Ticinum, Lambrum, Adduam, Ollium, Mincium. Nec 119
alius amnium tam brevi spatio maioris incrementi est; urguetur quippe aquarum mole et in profundum agitur, gravis terrae, quamquam diductus in flumina et fossas inter Ra-

§ 117. *e*, RAd (Rob.) Om. σ. Ceterum hunc locum exscripsit Martian. 6, 640., sua hinc sumpsit Solin. 2, 25. — *Alpium*, RAθTdr (Ambr. I. II. Rob., Martian.) Om. β. Vid. Salmas. exerc. p. 59. a. A. — *Vagiennorum*, A. *Gabiennorum*, KRd (Rob.) *Gabienorum*, σ. *Gadiennorum*, T. — *visendo*, vid. 2, 229. — *fluens*, Td (Rob.) — *condens*, A. — *se*, RAd (Rob.) *sese*, βγ. — *nullo*, Td (Rob.) *nulli*, RAβγ. — *a Graecis*, K (Rob.) — *pene*, R. — *inlustratus*, Aθ. — *ortum*, θ. — *quam navigiis*, A. *quam navis*, R^{1}. *quam nagis*, R^{2}. *quamvis*, STdr (Rob. et omnes codd. ap. Salmas. exerc. p. 59. a. G.) Scripturam a nobis receptam, qua *agris* et *navigiis* dativi sunt commodi pendentes a *torrentior*, unus recte explicavit G. C. G. in parergis Gottingens. I. 2. p. 94. sq., cautior ille quam Cluver. Ital. ant. 1, 35., Noodt. in obss. 1, 14., Gundling. in Gundlingianis XLII. 2, 3., Voss. ad Mel. II. 4. p. 721., qui coniecturis magis minusve violentis, quas enumerare longum est, loco scilicet corrupto succurrebant. — *nihil*, A. *nil*, Rd (Rob.) βγ. — *ibi*, d (Rigalt. ap. Salmas. l. l.) — *vendicans*, θTr. *ex rapto abiudicans*, Salmas. — *ubi*, RAσ. *ibi*, d. — *linquit*, RA (Rob.) *liquit*, STd (codd. Salmas.) *liquit agros*, βγ. *linquit, liquitur nix*, Pint. — *ubertatē*, R. *ubertate*, Ad (Rob.) βγ. Nostram scripturam iam divinando assecutus erat G. C. G. loco laudato. — *largitur*, R^{2}. *largitor*, R^{1}AT. *largior*, d (Rob.) βγ.

§ 118. *Appenninos*, A. — *flumine*, R. — *Hadriaticum*, A. — *defert*, R^{2}A. *refert*, R^{1}Td. — *his*, d. — *Appennini*, A. — *Iactum*, ita nos scripsimus, cum vulgo ederetur *iactum*, quod cum de flumine aut omnino dici non possit aut certe h. l. ineptissime dicatur, nomen fluminis aliunde nobis non magis notum, quam sunt multa amnium h. l. commemoratorum, restituendum putavi. — *Tarrum*, Ambr. I. II. — *Inciam*, RAad. *Niciam*, β. — *Capellum*, A. — *Scultelnam*, R. — *Orgum*, AθTd (cod. Ortel. thes. s. v. Morgus.) *Orgam*, R. *Morgum*, β. — *duas*, vid. Schneideri grammat. Lat. 2. p. 15. — *ses. item*, Rd. *resite*, A. — *Labrum*, σ. — *Aduam*, d. Vid. Weichert. rel. poet. Lat. p. 180.

§ 119. *quamquam*, A. — *diductus*, Pint. *deductus*, RAdβγ.

vennam Altinumque per cxx M p., tamen qua largius vomit
septem maria dictus facere. Augusta fossa Ravennam tra-
hitur, ubi Padusa vocatur, quondam Messanicus appellatus.
Proxumum inde ostium magnitudinem portus habet qui Va-
treni dicitur, qua Claudius Caesar e Britannia triumphans
praegrandi illa domo verius quam nave intravit Hadriam.
Hoc ante Eridanum ostium dictum est, ab aliis Spineticum 120
ab urbe Spina, quae fuit iuxta praevalens, ut Delphicis
creditum est thesauris, condita a Diomede. Auget ibi Padum
Vatrenus amnis ex Forocorneliensi agro. Proxumum inde
ostium Caprasiae, dein Sagis, dein Volane quod ante Olane
vocabatur, omnia ea fossa Flavia quam primi a Sagi fecere
Tusci, egesto amnis inpetu per transversum in Atrianorum
paludis, quae septem maria appellantur, nobili portu oppidi
Tuscorum Atriae a quo Atriaticum mare ante appellabatur,
quod nunc Hadriaticum. Inde ostia plena Carbonaria, fos- 121
siones Philistina quod alii Tartarum vocant, omnia ex Phi-
listinae fossae abundatione nascentia, adcedentibus Atesi ex
Tridentinis Alpibus et Togisono ex Patavinorum agris.

Altinumque, R^2 A T d. *Altinamque*, R^1. *Atinumque*, β. — *per*, Pint. R A θ d. Om. β. — *qua*, R A θ d. *quia*, β. — *longius*, A. — *movit*, codex Cort. ad Lucan. 6, 24. — *Augusta*, R A a d. *angusta*, β. — *Pactusa*, R. — *Messanicus*; pro hac voce coniicit *amnis Spinus* Unger de Valgio Rufo p. 248. — *Vatreni*, A. *Vatereni*, R d. — *qua*, A θ (Rob.) *que*, R. *quae*, d. *quo*, β γ. — *Caesar Britanniam*, Rob.

§ 120. *ab*, R A T d σ. Omitt. β γ. — *Spineticum*, Barbar. T. *Speneticum*, A. *Spireticum*, K σ. *Pineticum*, R d. — *urbe Spina*, Barbar. *urbe Spana*, R^2 A. *urbe Spira*, σ. *urispana*. R^1. *urhispina*, d^1. *urbe hispina*, d^2. — *ut Delphicis*, R A d. *Delphicis ut*, Pint. θ r. — *inde*, A d. *dein*, R. — *quod ante*, A. *quod*, d^2. *dein*, d^1. Om. R. — *Olane*, codd. Barbar. *eolane*, A. *volane*, d. *Alana*, θ. *Alane*, σ. Om. R. — *fossa Flavia quam*, R. *fossa Fluvia quam*, A. *fossa Flavia aquam*, T d. *flumina fossasque*, β γ. Hanc foedam interpolationem, mutata praeterea interpunctione, quam vulgo pone *vocabatur* plena fuit, prae codicum scriptura descrendam putavimus. Explicatur vero ea primo obtutu paulo obscurior per verba § 121. *omnia* (ostia) *ex Philistinae fossae abundatione nascentia*. Apparet Plinium superiorum Padi ostiorum originem cum inferioribus composuisse, unde breviter dicere potuit, illa ostia proprie nihil fuisse nisi fossam Flaviam, quae explicatio si cui durior videbitur, scribat ille *e fossa Flavia*, quae praepositio, cum litterae *e* et *f* sexcenties inter se confundantur, facillime sequenti littera absorberi potuit. — *primi a Sagi*, d. *primi Asagi*, A T r σ (Passion. Ambr. I.) *primi Assagi*, Ambr. II. *primasagi*, R. — *facere*, A. — *egesti*, A. — *p&raversum*, R. — *paludos Hadrianorum*, σ. — *appellatur*, R. — *oppidi*, A. Omitt. R d. — *Atriae*, R d (codd. Barbar.) *Arriae*, A. — *a quo Atriaticum*, R d (codd. Barbar.) *a quo triaticum*, A. *a quo hadriacum*, σ. — *appellabatur*, R^2 A. *appellantur*, R^1 d.

§ 121. *plena*, Barbar. R A. *a plena*, d σ (Ambr. I. II.) — *fossiones*, d. *fossiones ac*, R A. *ac fossiones*, β γ. — *Philistina*, R A d. *Philistinae*, β γ. Dictae

Pars eorum et proxumum portum facit Brundulum, sicut
Edronem Meduaci duo ac fossa Clodia. His se Padus mi-
scet ac per haec effunditur, plerisque, ut in Aegypto Nilus,
quod vocant Delta, triquetram figuram inter Alpis atque oram
maris facere proditus, stadiorum II M circuitu. Pudet a 122
Graecis Italiae rationem mutuari; Metrodorus tamen Sce-
psius dicit, quoniam circa fontem arbor multa sit picea,
quales Gallice vocentur padi, hoc nomen accepisse, Ligurum
quidem lingua amnem ipsum Bodincum vocari, quod signi-
ficet fundo carentem. Cui argumento adest oppidum iuxta
Industria vetusto nomine Bodincomagum, ubi praecipua al-
titudo incipit.

XVII. 21. Transpadana appellatur ab eo regio undecima, 123
tota in mediterraneo, cui maria cuncta fructuoso alveo in-
portat. Oppida Vibi forum, Segusio, coloniae ab Alpium
radicibus Augusta Taurinorum, inde navigabili Pado, an-
tiqua Ligurum stirpe, dein Salassorum Augusta Praetoria,
iuxta geminas Alpium foris, Graias atque Peninas, — his
Poenos, Graiis Herculem transisse memorant, — oppidum
Eporedia Sibyllinis libris a populo Romano condi iussum:

fuisse videntur illae fossiones *τὰ Φιλιστῖνα*. — *Tarrarum*, d. — *ex Philistinae*, RA. *Philistinae*, STd. — *nascentia*, Ad. *exnascentia*, RST. *enascentia*, r. — *Atesi*, RAd. *Athesi*, β. — *Vigisono*, K (codd. Barbar.) — *facit*, RAT. *fecit*, dβγ. — *Brundulum*, RAT. *Brudulum*, d. — *Edronem*, Rd (codd. Barbar.) *Aedronem*, A. — *Meduaci*, RAd (codd. Rezz.) *Mediaci*, σ. *Medoaci*, codd. Barbar. β. — *dua*, σ. — *Clodia. His se*, d. *Clodia isse*, A. *Clodianis se*, R. — *effunditur*, A. *effundit*, Rd. — *Nihilus*, A. — *vocandelt*, R[1]. — *triquetram figuram*, Rd. *trique trans figuram*, A. *a triquetra figura*, σ. — *Colpes*, d[1]. — *duum*, A. *V*, RTd.

§ 122. *mutari*, σ. — *Sceptius*, Rd. — *piceaque pedes*, σ. — *quales* — *padi*, RAS. *quales Gallice vocantur padi*, Td (Ambr. II. Rob.) *quae pedes Gallice vocetur*, *Padum*, β. *Padi*, etiam θ. — *ob hoc*, Rob. — *tamen*, A. — *accipisse*, R. — *linguam*, R. — *Bodincum*, Polyb. II. 16, 12. *Βόδεγχος*. *Bodicum*, A. *Bodingum*, RTd (Ambr. I. II. Land., Rob.) — *Industriam betusto*, A. — *Bodincomagum*, Ad. *Bodingomagum*, RT (Land.) *Bodigomagum*, Ambr. I. *Bondigomagum*, Ambr. II.

§ 123. *undecima*, RAd (Ambr. I. II.) *nona*, K. — *fructuoso*, RAd (codd. Gelen.) *fluctuoso*, T. — *inportat*, RAad (Ambr. I. II. Land. et alii codd. apud Rezz.) *important*, β. — *Vibiforum*, RATad. *Viviforum*, Ambr. I. *Biviforum*, K (Ambr. II.) — *inde* — *stirpe*, RAθTd. *antiqua Ligurum stirpe, inde navigabili Pado*, βγ. — *Salassorum*, Ad. *Salasorum*, R. *Solassorum*, T. *Salanorum*, r. — *fores*, RAθTd (Ambr. I.) *fauces*, codd. Rezz. β. — *Peninas*, Ambr. I. II. Land. *Poeninas*, RAdβ. — *Poenos*, A. *Ioenos*, R. *Ienos*, d. — *Graias*, R. — *Eporedia*, A. *Oporedia*, Rd. *yporedia*, Ambr. II. Rob. *hyporedia*, Ambr. I. Land. — *libris*, Rob. Omitt. RATdγ. — *condi iussum*, Rob. *conditum iussis*, RAdγ. *condi iussis*, T. *conditum. Iussisse*, θ. *conditum iussisse*, Ambr. II. *condi iussisse*, Ambr. I. Et Harduini Broteriique (γ) scripturam

eporedias Galli bonos equorum domitores vocant; Vercellae 124 Libicorum ex Salluviis ortae, Novaria ex Vertacomacoris Vocontiorum hodieque pago, non (ut Cato existumat) Ligurum, ex quibus Laevi et Marici condidere Ticinum non procul a Pado, sicut Boii Transalpibus profecti Laudem Pompeiam, Insubres Mediolanum. Orobiorum stirpis esse Comum atque Bergomum et Liciniforum aliquot circa populos auctor est Cato, sed originem gentis ignorare se fatetur, quam docet Cornelius Alexander ortam a Graecia, interpretatione etiam nominis vitam in montibus degentium. In hoc situ interiit 125 oppidum Orobiorum Parra, unde Bergomates Cato dixit ortos, etiamnum prodente se altius quam fortunatius situm. Interiere et Caturiges Insubrum exsules et Spina supra dicta, item Melpum opulentia praecipuum, quod ab Insubribus et Boiis et Senonibus deletum esse eo die quo Camillus Veios ceperit Nepos Cornelius tradidit.

praefert Madvig. opusc. acad. I. p. 288., qui scite quidem ad *iussa Sibyllina* asserenda laudat *Sibyllina remedia* 11, 105. Sed ut taceam *iussis* non apto loco positum videri, nisi forte Madvigius illud paulo violentius pone *Sibyllinis* transiicere velit, scriptura vulgata a nobis revocata, cuius notitiam vir praestantissimus non habuit, et omnes difficultates optime solvit et quomodo ceterae lectiones ortae sint, clare docet. Interpolatam ne eam dicamus, impedit oratio non satis expedita, quae sapientiam librariorum non redolet. Uti vero nemo offenderetur, si Plinius simpliciter dixisset *libris Sib. condi iussum*, ita verba *a pop. Rom.* addita duriusculam quidem reddunt orationem, sed excusationem tam ab orationis genere Pliniano, quam a necessitate qua addita sunt facile invenient. — *Eporedias*, Td. *Seporedias*, A. *Sepusedias*, R. *Yporedias*, Ambr. II. Rob. *Yporedios*, Ambr. I. *Iporedicos*, r. *Eporedicas*, β.

§ 124. *Vergellae*, R¹. *Vergillae*, d. — *Libicorum*, d. *Libiciorum*, RAT (Ambr. II.) *Libitiorum*, K (Ambr. I. Land.) *Libyciorum*, σ. — *Salluviis*, Broter.; vid. § 36. 47. *Salvis*, A (Ambr. I. Land.) *Salis*, σ. *Alvis*, R. *Alluis*, d. *Sallyis*, Barbar. β. *Saluis*, altera Barbari coniectura. — *Vertacomacoris*, R. *Vertamocoris*, A. *Vertamacoris*, d (Ambr. I. Land.) *Vertacomaris*, σ. — *Vocontiorum*, codd. Barbar. — *pago*, Rd (codd. Barbar.) *paga*, A. *pagus*, σ. — *Cato*, vid. Krause, fragmm. histor. Rom. p. 120. — *Laevi*, RAad. *Levi*, β. *evi*, σ. — *Tibicinum*, Td. — *Transalpibus*, RAade. *trans Alpes*, β. Vid. Gell. 15, 30. — *profecti*, RAade. *provecti*, β. — *Orobiorum*, Pertusat. Land. *Orumbiviorum*, R. *Orboviorum*, d. *Oromobiorum*, A. *Oromoniorum*, Ambr. I. *Cenomanorum*, Ambr. II. — *atque Bergomum*, om. R. — *Liciniforum*, Aa. *Liginiforum*, Rd (Ambr. II.) *Ligniniforum*, Land. *Lignuforum*, Ambr. I. — *aliquot*, A. *aliquod*, Rd. *aliquos*, σ. *et aliquot*, βγ. — *Cato*, vid. Krause, fragmm. histor. Rom. p. 121. — *a Graecia*, R. *Graecia*, d. *Graeciam*, A. — *interpretationem*, d. — *degentium*, A. *degentibus*, Rdβγ.

§ 125. *Orumbiorum*, Ambr. II. *Orumbiviorum*, R. *Orumboviorum*, A (Ambr. I.) *Orumboinorum*, d. *Oromboviorum*, Land. — *Parra*, RAd (Ambr. I. II. Land.) *Barrae*, β. *Barra*, γ. — *Cato*, vid. l. l. — *prodente se*, Adσ. *prudentes*, R. — *situm*, RAθTdr (Ambr. I.) *situ*, Land. Ambr. II. *siti*, σ. *sitos*, β. — *Caturiges*, codd. Barbar. *Careges*, A. *Caturi gens*, Rd. *eaturi gens*, σ. *Caturgi*, r. *Ca-*

XVIII. 22. Sequitur decuma regio Italiae Hadriatico mari 126
adposita, cuius Venetia, fluvius Silis ex montibus Tarvisanis,
oppidum Altinum, flumen Liquentia ex montibus Opiterginis
et portus eodem nomine, colonia Concordia, flumina et por-
tus Romatinum, Tiliaventum maius minusque, Anaxum quo
Varamus defluit, Alsa, Natiso cum Turro, praefluentes Aqui-
leiam coloniam XV M p. a mari sitam. Carnorum haec regio 127
iunctaque Iapydum, amnis Timavos, castellum nobile vino
Pucinum, Tergestinus sinus, colonia Tergeste XXXIII M p.
ab Aquileia. Ultra quam VI M p. Formio amnis, ab Ravenna
CLXXXIX M p., anticus auctae Italiae terminus, nunc vero
Histriae, quam cognominatam a flumine Histro in Hadriam
effluente e Danuvio amne eodemque Histro exadversum Padi
faucis, contrario eorum percussu mari interiecto dulcescente,
plerique dixere falso et Nepos etiam Padi adcola. Nullus 128
enim ex Danuvio amnis in mare Hadriaticum effunditur.

turi, Ambr. II. — *Spina*, Barbar. RAd. *Spira*, σ. — *quam*, R. — *Subribus*, A. — *Bois*, A. — *deletum*, RAT. *deletum esse*, dβγ. — *cepit*, omnes codd. Rezz. — *Nepos*, fragmm. p. 368. Heus. — *tradidit*, RAd (Ambr. I. II. Land.) *tradit*, T.

§ 126. *cuius Venetia*, libri. *Venetia cuius*, Barbar. β. — *fontibus*, Corrad. quaest. p. 330. sq. — *Tarvisanis*, RAθSTd (Ambr. I.) *Taurisanis*, codd. Rezz. β. *Travisanis*, Ambr. II. *Tarvisinis*, Land. — *ex montibus liquentia*, σ. — *Incordia*, R. — *flumen*, codd. Rezz. *fluminum*, T. — *Romatinum*, R[1]Td. *Reatinum*, R[2]A. — *Tiliaventum*, RAd. *Tilaventum*, β. — *maius minusque* pone *Romat.* collocat vir doctus apud Cluver. Ital. ant. 1, 18. p. 120. — *Anaxum*, RAθd (Ambr. I. II.) *Anassus*, r. *Anassum*, β. Hanc vocem pone *defluit* collocat vir doctus ap. Cluver. — *quo*, R. *in quo*, A. *quod*, d. *in quod*, T. — *Varamus*, RATdσ (codd. Rezz.) *Varianus*, r (Ambr. II.) γ. *Marianus*, Ambr. I. — *Natis*, A. — *Tarro*, codd. Hard. — *praefluentes*, A. *praefluente*, T. *praefluentae*, Rd. — *coloniam*, om. σ. — *XV*, ATd (Ambr. I. II. Land.) *XII*, Rβ. *VII*, Cluver. Ital. ant. 1, 20. p. 179. — *a*, A (Ambr. II.) Omitt. Rd (Ambr. I.) — *sita*, σ.

§ 127. *Iapudum*, RAd (Ambr. I. Land., alii ap. Rezz.) *Iapidum*, σ. *Iapidum regioni*, K. — *Pucinum*, R (ex corr.) *Punicum*, A. *Puinicum*, Td. *Punico*, codex Rezz. — *Tergestes*, A. — *XXXIII. M.*, RAd (Ambr. I. II. Land. aliique codd. apud Rezz. et Surit. ad Anton. itiner. p. 271.) *XXX. M. III. M.*, σ. *XXIII*, Barbar. β. Probat Wesseling. *XXIIII*, Surita. — *CLXXXIX*, Rd. *CLXXIX*, A (ex emendat.) *CXC*, Ambr. I. Land. *CLXXX*, Ambr. II. — *anticus*, R. — *auctae Italiae*, libri. *Italiae auctus*, β. — *Histriae*, A. — *cognominatam*, RAθSTdr. *cognominatam tradunt*, β. — *a*, d. Omitt. RA. — *Histro*, A. — *Hadrio*, A. — *Dapuvio*, R (semper.) — *eodemque*, RAθSTrσ. *eadem qui*, d. *eidemque*, β. — *exadversum*, R. *exadverso*, Aβ. *adversum*, dγ. *exadversus*, Bos. ad Corn. Nep. fragmm. 7, 8. — *faucibus*, r. — *percussum*, R. — *Nepos*, RAθTd (Ambr. I. II. Land.) *Nepos Cornelius*, Barber. II. β. Vid. Nepotis fragmm. p. 369. Heus.

§ 128. *infunditur*, R.

*

Deceptos credo, quoniam Argo navis flumine in mare Hadriaticum descendit non procul Tergeste, nec iam constat quo flumine. Umeris travectam Alpis diligentiores tradunt, subisse autem Histro, dein Savo, dein Nauporto, cui nomen ex ea causa est, inter Aemonam Alpisque exorienti.

XIX. 23. Histria ut peninsula excurrit. Latitudinem eius 129
XL M p., circuitum CXXV M prodidere quidam, item adhaerentis Liburniae et Flanatici sinus, alii CCXXV; alii Liburniae CLXXX M p. Nonnulli in Flanaticum sinum Iapydiam promovere, a tergo Histriae, CXXX M p., dein Liburniam CL M fecere. Tuditanus, qui domuit Istros, in statua sua ibi inscripsit: „Ab Aquileia ad Titum flumen stad. M." Oppida Histriae civium Romanorum Aegida, Parentium, colonia Pola quae nunc Pietas Iulia, quondam a Colchis condita; abest a Tergeste C M p. Mox oppidum Nesactium et nunc finis Italiae fluvius Arsia. Polam ab Ancona traiectus CXX M p.
est. In mediterraneo regionis decumae coloniae Cremona, 130
Brixia Cenomanorum agro, Venetorum autem Ateste et oppida Acelum, Patavium, Opitergium, Belunum, Vicetia; Mantua Tuscorum trans Padum sola reliqua. Venetos Troiana stirpe ortos auctor est Cato, Cenomanos iuxta Massiliam

in mare — *flumine* om. R^1. — *non*, RA. *nec*, Td. — *Umeris*, A. — *travectam*, RAdσ (codd. Rezz.) *traiectam*, Ambr. II. — *Alpices*, R. — *subisse*, A. Hanc vocem cum duabus seqq. om. T. — *Savo*, θd. *Sabo*, RAT. (Ambr. I. II.) *Sao*, Passion. Roman. β. — *dein*, RAdσ. *deinde*, Ambr. I. II. — *Mauporto*, R. *Nauponto*, K. *Havaporto*, σ. — *Aemonam*, Barbar. RAd (Ambr. I. II.) *Hemoniam*, σ. *Eumoniam*, K.

§ 129. *ut*, Ad. *autem*, R. — *circuitum*, A. *circuitu*, d. *circuito*, R. *circuitum vero*, βγ. — *CXXV*, RAθd. *CXXII*, β. — *Liburniae* — *alii*, A. Omitt. RTd. — *Flanatici*, Barbar. *Planatici*, altera eiusdem coniectura, A. *Fanatici*, Merula, Kσ. — *alii CCXXV*, A. Omitt. Rdβγ. — *Fanaticum*, Kd. — *Iapudiam*, RAd. — *scripsit*, d. — *Aquilea*, σ. — *Titum*, ita nos scripsimus coll. § 139. *Titium*, RAdβγ. — *stadio*, A. — *M*, RTd. $\overline{co}$, A. *M. M.*, K. *CC*, β. — *Aegida*, σ. *Agida*, RAd. — *Polo*, A. — *Iulia*, R^{2}A (codd. Gelen.) Omitt. R^{1}Td. — *Colcis*, R. *Colhis*, A. *Calcis*, Td. — *L. M. p.*, Wesseling. ad Antonin. itiner. p. 271. $\overline{cu}$, RAd. — *Nesactium*, Ad. *Nesanctium*, RT. *Nexantium*, Kσ. — *in Italiae*, R. — *Arsia*, A. *Myrsia*, θTd. *Myrsie*, R. — *CXX*, A. *CXXX*, RθTdγ. *CCXX*, σ.

§ 130. *decimae* — *Cenomanorum* om. R^1. — *Comanorum*, A. — *autem Ateste*, RAd (codd. Barbari et Gelen.) *autem mari a cestae*, σ. *Atria Ateste*, Sabell. *Adria, Ateste*, K. — *oppidum*, K. — *a caelum*, σ. — *Opitergium*, d. *Opiterium*, A. *Opitergum*, R. — *Belunum*, vid. Ptolem. geogr. III. 1, 30. *Velunum*, RAd. — *Vicentia*, A. At v. Lips. ad Tacit. histor. 3, 8. — *Cato*, vid. Krause, fragmm. histor. Rom. p. 121. — *Mastiliam*, σ. — *habitare*, A. — *Volscis*, A. — *Fertini*, RAdσ (codd. Gelen.) *Feletrini*, K. *Feltrini*, Hard. — *Beruenses*, RATKdσ. *Berbenses*, θ. *Berunenses*, γ. *Bernenses*, β. — *Rae-*

habitasse in Volcis. Fertini et Tridentini et Beruenses, Rae-
tica oppida, Raetorum et Euganeorum Verona, Iulienses
Carnorum. Dein quos scrupulosius dicere non attineat, Alu-
trenses, Asseriates, Flamonienses Vanienses et alii cognomine
Culici, Foroiulienses cognomine Transpadani, Foretani, Ne-
dinates, Quarqueni, Taurisani, Togienses, Varvari. In hoc 131
situ interiere per oram Iramine, Pellaon, Palsatium, ex Ve-
netis Atina et Caelina, Carnis Segeste et Ocra, Tauriscis
Noreia. Et ab Aquileia ad duodecimum lapidem deletum
oppidum etiam invito senatu a M. Claudio Marcello L. Piso
auctor est. In hac regione et XI lacus incluti sunt amnesque
eorum partus aut alumni, si modo acceptos reddunt, ut
Adduam Larius, Ticinum Verbannus, Mincium Benacus,
Ollium Sebinnus, Lambrum Eupilis, omnis incolas Padi.
Alpis in longitudinem deciens centena milia p. patere a su- 132
pero mari ad inferum Caelius tradit, Timagenes XXII M p.
deductis, in latitudinem autem Cornelius Nepos C M, T. Li-
vius III M stadiorum, uterque diversis in locis. Namque et
C milia excedunt aliquando, ubi Germaniam ab Italia sub-
movent, nec LXX M inplent reliqua sui parte graciles, ve-
luti naturae providentia. Latitudo Italiae supter radices

tica, A. — *Returum*, A. — *Veronam rilienses*, A. — *quo*, A. — *scrupulosius*, A. *scrupulose*, dβγ. *cropulos*, R. — *Alutrenses*, Rr. *Alutraenses*, dβ. *lutrenses*, A. — *Flamminienses*, A. *Stamonienses*, σ. — *Vanienses* R (codd. Barbar.) *Vannienses*, dγ. *larnienses*, A. Num fortasse Plinius *Carnienses* scripsit? — *et alii*, codd. Barbar. *tuli*, RTdσ. *iuli*, A. — *cognomine* pone *Flam.* collocat Pint. — *Florentani*, σ. — *Nedinates*, RATKd. *Vedinates*, Cluver. Ital. ant. 1, 20. p. 141. σ. *Venidates*, β. — *Tarvisani*, Aσ. — *Togienses*, Ad (codd. Barbar.) *Cogienses*, R. *Rogienses*, σ. *Topienses*, Cluver. Ital. ant. 1, 18. p. 119. — *Varvari*, RAT. *Varbari*, θdγ. *Varvani*, β.

§ 131. *Iramine*, Rd. *Iraminae*, σ. *Irmene*, A. *Itamine*, β. — *Palsatium*, RθTd. *Palsicium*, Aβ. — *Carnes*, RAd. — *Segesta*, A. — *M.*, A. Omitt. RTdγ. — *Piso*, vid. Krause, fragmm. histor. Rom. p. 153. — *et undecima*, R[2]ATθdrσ (Ambr. I.) *et undecum a*, R[1]. *et undecim*, Barber. *undecima*, Ambr. II. *duodecima*, Vatic. 3533. *et X*, β. — *incluti*, RA. *inclyti*, dβγ. *inclusi*, Vatic. 3533. — *aut*, A. Omitt. RTd. — *si*, Rd. *simili*, A. — *acceptos*, AθTdr. *accept'*, R. *exceptos*, β. — *Aduam*, A. *Adiam*, Rd[1]. *Atiam*, d[2]. — *Verbannus*, RA. *Verbanus*, dβγ. — *Municium*, d. — *Benacum*, R. — *Sebinnus*, RA. *Sebinus*, dβγ. — *Labrum*, A. — *omnis*, R.

§ 132. *Alpis*, R. — *decies centena milia*, Sabell. RAd. *X. M.*, θK. *X*, β. — *mari*, Rd. *nam*, A. — *Coelius*, RA. Ceterum v. Krause, fragmm. histor. Rom. p. 200. — *Timagenes*, d. *Timagines*, A. *Imagenes*, R. *Margines*, T. — *XXII*, A. *XXV*, RTd. — *deductis*, A. *ducti sunt*, Rd. *ducte sunt*, T. — *latidine*, A. — *Nepos*, fragmm. p. 369. Heus. — *C M*, RAd. *CL*, ST. — *T.*, om. T. — *Namque*, RA. *Nam*, dσβγ. — *et*, om. σ. — *inplent*, A. *explent*, Rdβγ. — *glacilis*, σ. — *providentiam*, σ. — *Italia*, A.

earum a Varo per Vada Sabatia, Taurinos, Comum, Brixiam, Veronam, Vicetiam, Opitergium, Aquileiam, Tergeste, Polam, Arsiam DCCXLV M passuum colligit.

XX. 24. Incolae Alpium multi populi, sed inlustres a 133
Pola ad Tergestis regionem Secusses, Subocrini, Catali, Menocaleni iuxtaque Carnos quondam Taurisci appellati, nunc Norici. His contermini Raeti et Vindelici, omnes in multas civitates divisi. Raetos Tuscorum prolem arbitrantur a Gallis pulsos duce Raeto. Verso deinde Italiam pectore Alpium, Latini iuris Euganeae gentes, quarum oppida XXXIV
enumerat Cato. Ex iis Triumpilini, venalis cum agris suis 134
populus, dein Camuni conpluresque similes finitimis attributi municipiis. Lepontios et Salassos Tauriscae gentis idem Cato arbitratur; ceteri fere Lepontios relictos ex comitatu Herculis interpretationi Graeci nominis credunt, praeustis in transitu Alpium nive membris; eiusdem exercitus et Graios fuisse, Graiarum Alpium incolas, praestantisque genere Euganeos, inde tracto nomine; caput eorum Stoenos. Raetorum 135
Vennonenses Sarunetesque ortus Rheni amnis adcolunt, Le-

eorum, A. — *Varro*, σ. — *Savitia*, R. *portus vadorum Sabatium*, codd. Suritae ad Antonin. itiner. p. 295. — *Brixam*, σ. — *Vincentiam*, K. — *Aquileiam, Tergeste, Polam*, RAd. Omitt. Hard. errore, ut videtur, typographico et γ. — *DCCXLV*, Aθ. *DCCXIII*, RST. *DCCII*, β. — *colligit*, Ad. *egit*, R. *agit*, ST.

§ 133. *populi*, Ad. *populis*, σ. *polis*, R. — *ab*, R. — *Tergesti*, R. *Tergeste*, T. — *regionem*, A. *regiones*, RTd. — *Secusses*, d. *Fecusses*, R[2]θT. *Fecses*, R[1]. *Fecues*, A. — *Catali*, A. *Atali*, RTd. *Catili*, β. — *Menocaleni*, d. *menon caleni*, A. *meno. celenii*, R. *Monocaleni*, γ. — *Taurisci*, Ad. *Taurusci*, Rβγ. *Tautisci*, Barbar. — *appellati nunc*, om. R. — *Norici*, A. *Norisci*, Td. Om. R. — *divise. Rhaetos*, A. *divisi res*, R. *divisire*, d[1]. *divisere*, d[2]. — *quorum*, R[1]. — *Verso*, A. *Versus*, RTd. — *in Italiam*, K. — *latimiuris*, A. — *Euganeae*, d. *Euganea*, A. *eucane e*, R. — *quorum*, A. — *Cato*, vid. Krause, fragmm. histor. Rom. p. 121.

§ 134. *hiis*, A. — *Trumplini*, Rd. *Trumpleni*, A. — *suis*, om. R[1]. — *populum*, R. — *Camuni*, Rd (codd. Barbar.) *Camunni*, A. — *Cato*, v. ad § 133. — *Leponticos*, σ. — *Salasos*, RAd. — *Tauriscae*, A. *Teutrisque*, RTd. — *farae*, A. — *Leponticos*, σ. — *interpretationi*, RAd. *interpretatione*, βγ. — *perustis*, θ, quod probat Cort. ad Lucan. 4, 52. — *in transitu*, Aθr. *in transinum*, R. *intra sinus*, dβ. — *exercitus*, RAθSTdr (codex Cort.) Om. β. — *fuisse*, RAθTdr. *fuisse in transitu*, S. *fuisse positos in transitu*, β. Om. codex Cort. — *incolas*, Barbar. — *praestantes*, A. — *Stoenos*, Pigh. annal. 3, 93. Confirmant Aa. *Stheonos*, σ. *Isteonos*, R. *iste honos*, d. *Stonos*, β.

§ 135. *Ratorum*, A. — *Vennonenses*, Aθσ. *Vennone ces*, d. *Vennonetes*, Rβγ. *Vennones*, Tschudi, *Hauptschlüssel zu verschiedenen Alterthümern*, p. 332. 533. et Meyer in diurnis antiquar. 1843. nr. 57. p. 453. — *Sarunetesque*, RA. *Saruntesque*, d. *Sarvenetesque*, σ. *Suanetesque*, Hard. — *Aeni*, Tschudi et Meyer. — *Uberi*, RATd. *Viberi*, βγ. — *ut*, om. R. — *et*, RA. *sed*, Td. —

pontiorum qui Uberi vocantur fontem Rhodani, eodem Alpium
tractu. Sunt praeterea Latio donati incolae, ut Octodurenses
et finitimi Centrones, Cottianae civitates, et Caturigibus orti
Vagienni Ligures et qui montani vocantur Capillatorumque
plura genera ad confinium Ligustici maris. Non alienum vi- 136
detur hoc loco subicere inscriptionem e tropaeo Alpium, quae
talis est: „Inperatori Caesari divi F. Aug. pontifici maxumo,
inp. XIIII, tribuniciae potestatis XVII, S. P. Q. R., quod eius
ductu auspiciisque gentes Alpinae omnes quae a mari su-
pero ad inferum pertinebant sub inperium pop. Rom. sunt
redactae.“ Gentes Alpinae devictae: Triumpilini, Camuni,
Venostes, Vennonenses, Isarci, Breuni, Genaunes, Focunates:
Vindelicorum gentes quattuor, Consuanetes, Rucinates, Li- 137
cates, Catenates, Ambisontes, Rugusci, Suanetes, Calucones,
Brixentes, Lepontii, Uberi, Nantuates, Seduni, Varagri, Sa-
lassi, Acitavones, Medulli, Uceni, Caturiges, Brigiani, So-
giontii; Brodiontii, Nemaloni, Edenates, Esubiani, Veamini,
Gallitae, Triulatti, Ecdini, Vergunni, Eguituri, Nementuri,

finium, R. — *Centrones*, Hard. σ. *Cutones*, R. *Ceutones*, A. *Ceuthoes*, Td. *Ceutrones*, Barbar. β. — *Cottianae civitates*, Barbar. d. *Cottianae civitatis*, RT. *Cottiani civitates*, A. — *et Caturigibus*, nos praeeunte partim Barbaro. *&targuribus*, R. *eturi liguribus*, A. *etruri liguribus*, Td. *eturi e liguribus*, σ. *Caturiges et Caturigibus*, Barbar. *Cat. et ex Cat.*, βγ. Vid. § 47. — *Vagensi*, σ.

§ 136. *locus ubicere*, A. — *e tropaeo*, Rd. *et rapa eo*, A. — *imperator*, d. — *Caesar*, d (*i* erasum.) — *divo*, Rd. — *Augusti*, A. — *XIIII*, RASTd. *XIII*, Kβ. — *tribunitēr*, R. — *XVII*, RA. *XVIII*, STKd. Om. β. — *gente* σ. — *omnis*, R. — *redactae*, Rd. *redacti*, A. *redactae et*, θ. — *Triumfilini*, R. — *Camuni*, Ad (codd. Barbar.) *Camumni*, T. *Camunni*, R². *Caumunni*, R¹. *Camuci*, θ. — *Venostes*, Ad. *Vennostes*, RT. *Vennestes*, θ. Om. β. — *Vennonenses*, ita nos scripsimus coll. § 135. *Venonentes*, σ. *Vennonetes*, RAθdβγ. — *Isarci*, d. *Isarchi*, RA. — *Genaunes*, codd. Hard. *Genannes*, θ. *Caenaunes*, A. *Naunes*, β. Omitt. RTd.

§ 137. *Consuanetes*, d. *Cusuanetes*, R. *Coruanetis*, A. — *Rucinates*, RθTd. *Irucinatis*, A. *Virucinates*, β. — *Clarinates*, Reines. var. lect. 3, 2. p. 328. *Clatenates*, Hard. — *Ambisontes*, RATd. *Ambisones*, θ. *Abisuntes*, σ. *Abisontes*, β. — *Calucones*, A. *Allucones*, RθTd. — *Uberi*, RATd. *Iuberi*, σ. *Viberi*, βγ. — *nam cuates*, R. — *Varagri*, A. *Vavagri*, Rd. *Navagri*, T. *Veragri*, βγ. — *Salassi*, RAθTdσ. *Salasi*, β. — *Acitavones*, Ad. *Agitabones*, R. *Ceutrones*, θ, quod probant Danville, notice de l'ancienne Gaule, p. 221. et Ukert. geogr. vet. II. 2. p. 318. At vid. Meyer. l. l. nr. 58. p. 462. — *Uceni*, d. *Ucenni*, A. *Ucermi*, R. — *Caturiges*, Ad. *Carituriges*, RT. — *Brigani*, T. — *Sogionti*, A. *Seontionti*, R. *Sontiontii*, d. — *Brodiontii*, Barbar. Tdσ. *Brodionti*, RA. *Ebroduntii*, β. *Bodiontii*, altera Barbari coniectura. *Bodiontici*, Danville l. l. p. 166. 285. — *Edenates*, A. *Edēnates*, R. *Edemnates*, d. *Adanates*, Danville p. 288. — *Gallitae*, A. *Gallitri*, R. *Gallitre*, d. — *Triulacti*, R. *Tiulacti*, d. *Truullatti*, A. — *Ecdini*, RA. *Ectini*, dβγ. *Egdinii*, Danville p. 287. — *Nementuri*, A. *Nemeturi*, dσ. *Nematuri*, R.

Oratelli, Nerusi, Velauni, Suetri." Non sunt adiectae Cottianae civitates XII, quae non fuerant hostiles, item attributae municipiis lege Pompeia. Haec est Italia dis sacra, hae gentes eius, haec oppida populorum; super haec Italia, quae L. Aemilio Paulo C. Attilio Regulo consulibus, nuntiato Gallico tumultu, sola sine externis ullis auxiliis atque etiam tunc sine Transpadanis equitum LXXX M, peditum DCC M armavit. Metallorum omnium fertilitate nullis cedit terris; sed interdictum id vetere consulto patrum Italiae parci iubentium. 138

XXI. 25. Arsiae gens Liburnorum iungitur usque ad flumen Titum. Pars eius fuere Mentores, Hymani, Encheleae, Buni et quos Callimachus Peucetias appellat, nunc totum uno nomine Illyricum vocatur generatim; populorum pauca effatu digna aut facilia nomina. Conventum Scardonitanum petunt Iapydes et Liburnorum civitates XIV, e quibus Laciniensis, Stlupinos, Burnistas, Olbonensis nominare non pigeat. Ius Italicum habent eo conventu Alutae, Flanates a quibus sinus nominatur, Lopsi, Varvarini, inmunes- 139

Velauni, RAσ. *Velauri*, Td.

§ 138. *Cottianae*, A. *Cottinae*, σ. *Castianae*, RTd. — *XII*, A. *XV*, RθTd. — *fuerant*, Ad. *fuerunt*, R$\beta\gamma$. — *item*, Rd. *sed*, K. *si item*, A. — *Italiae*, R. — *Papo*, Lips. opp. 3, 28. ed. Wesal. et Pigh. annal. 2, 118., recte quidem, sed nescio an non satis prudenter; v. Oudend. ad Frontin. Stratag. I. 2, 7. — *G.*, A. — *Attilio*, Sabell. RAd. *Statilio*, σ. — *equitatum*, A. — *LXXX*, A. *XXX*, RTd.

§ 139. *Arsiae*, RAd (codd. Barbar.) *Arsia*, σ. — *Titum*, Rd. *Titium*, A$\beta\gamma$. *Τίτου ποταμοῦ ἐκβολαί*, Ptolem. geogr. II. 17, 3. — *Hymani*, d. *Himani*, RA. *Ismeni*, Hard. — *Enceleae*, A. — *Buni*, RA. *Budini*, θ. *Dudini*, dβ. — *Callimachus*, fragmm. 392. Bentl. — *Peucetias*, A. *Peucetios*, Rd. — *effatu*, A. *affatu*, Rd. — *facilia*, RASTd (codd. Gelen.) *felicia*, K. — *Iapudes*, RA. — *XXIV*, θ. — *Stlupinos*, Hard. *Stulpinos*, R[2]Aβ. *Stultinos*, R[1]Td. — *Brunistas*, σ. — *Olbonenses*, RATd. *Orbonenses*, θ. *Albonenses*, β. *Arbonenses*, suspicio Hard. — *Flanates*, RAd (codd. Barbar.) *Fanates*, Merula, σ. — *Varvarini*, Hard. d. *Varvabrini*, A. *Varubarini*, β. *Barbari*, RT. *Varvani*, Cluver. Ital. ant. 1, 20. p. 124. — *immunesque;* hanc vocem a superioribus commate esse seiungendam, ita ut oppida iuris Italici discernantur ab immunibus, docet Zumpt. commentt. epigr. p. 480. — *Asseriates*, vid. Ptolem. geogr. II. 17, 10. *Asseriates*, RATd. — *et in exulis*, d. — *Fertinates*, RATd. *Infertinates*, σ. *Furtinates*, *Fusilnates*, θ (?). *Fulsinates*, β. — *Curictae*, d. *Curictae*, AR. *Curritte*, T. *Curittae*, σ.

§ 140. *Cetero*, A. *insulis cetero*, Rd. *Ceterum*, $\beta\gamma$. Vid. ad 33, 68. — *Flanona*, Hard. A. *Flamona*, RθTdσ. *Flavona*, codd. Barbar. β. — *Tasatica*, σ. — *Senia*, ARd (codd. Barbar.) *Semia*, σ. — *Lospica*, σ. — *Ortopula*, codd. Barbar. *Ortoplinia*, Ad. *Ortoplyma*, σ. *Orthoplinia*, T. *Orthophinia*, R. — *Vegium*, codd. Barbar. *Regium*, RATdσ. — *Argiruntum*, RA. — *Pasini*, RATd. *Pausinus*, β. — *Tedanium*, vid. Ptolem. geogr. II, 17, 2. *Telaulum*, RATd. *Telaunum*, codd. Barbar. *Telanium*, K. — *quod*, RAd. — *Iapudie*,

que Assesiates et ex insulis Fertinates, Curictae. Cetero 140 per oram oppida a Nesactio Alvona, Flanona, Tarsatica, Senia, Lopsica, Ortopula, Vegium, Argyruntum, Corinium, Aenona, civitas Pasini, flumen Tedanium quo finitur Iapydia. Insulae eius sinus cum oppidis praeter supra significatas Absyrtium, Arba, Crexa, Gissa, Portunata. Rursus in continente colonia Iadera quae a Pola CLX M p. abest, inde XXX M Colentum insula, XVIII ostium Titi fluminis.

XXII. 26. Liburniae finis et initium Delmatiae Scardona 141 in amne eo, XII M p. a mari. Dein Autariatarum antiqua regio et castellum Tariona, promontorium Diomedis vel, ut alii, peninsula Hyllis, circuitu C M p., Tragurium civium Romanorum marmore notum, Sicum in quem locum divos Claudius veteranos misit, Salona colonia ab Iadera CXII M p. Petunt in eam iura iuribus descriptis in decurias CCCXLII 142 Delmatae, XXII Deurici, CCXXXIX Ditiones, CCLXIX Mazaei, LII Sardiates. In hoc tractu sunt Burnum, Andetrium, Tribulium, nobilitata populi Romani proeliis castella. Petunt

R. — *praeter supra significatas*, RAd (codd. Gelen.) *propter significata*, σ. — *Absyrtium*, Merula, Rσ (codd. Barbari et Gelen.) *Absortium*, Ad. — *Arba*, Merula, AKr (codd. Barbari et Gelen.) *Arbe*, Rd. *Arba*, *Tragurium*, *Issa*, *Pharos Paros ante*, β. — *Crexa*, codd. Barbar. *Crexe*, Merula. *Crexi*, A. *Rexi*, RTd. — *Gissa*, RATd (codd. Barbar.) *Issa*, σ. *Chissa*, Merula. — *Portunata*, Merula, Aσ (codd. Barbari.) *Portu nota*, RTd. — *Rursus*, RAd. *Paros ante. Rursus*, σ. — *Iadera*, A. *Iader*, RSTd. *Ἰάδερα* Ptolemaeo geogr. II. 17, 3. *Ἰάδερ* eidem VIII. 7, 8. — *Melolentum*, σ. — *Titi*, Dalec. *Titii*, dβγ. *Tityi*, RA. Vid. § 139. — *fluvius*, d.

§ 141. *Delmatiae*, R. *Dalmatiae*, Adβγ. Talia semel monuisse sufficiat. — *Scardona*, A. *Scardana*, d. *S cardena*, R. — *in amne* i. e. in vicinia amnis, uti *classis Graecorum in Sigeo* (i. e. apud Sigeum) *stetisse* dicitur 5, 125. *m amne*, R. *manna e*, A. *amne*, Td. *in fine*, Dalec. — *eo XII*, R. *eo LXX*, A. *CCXII*, Td. — *Autariatarum*, Wesseling. ad Antonin. itiner. p. 273. coll. Strab. 7. p. 316. *Dein aut tariatarum*, Vatic. 1951. *Dein Tariotarum*, RAdβγ. *Deottariotarum*, r. — *Hyllis*, d. *Hillis*, RA. *Hilis*, σ. — *Sicum*, Barbar. *Siculi*, RAdσ. — *Iadera*, d. *Iader*, RAT. — *CXII*, RAθ. *CCXII*, Td[2]. *CCII*, d[1]. *CCXXII*, β. *LXXXXII*, Vatic. ap. Wesseling. ad itiner. Anton. p. 272., qui *LXXXXIX* legit.

§ 142. *ea*, d. — *iura iuribus*, θSTr. *iura viribus*, RA. *iuribus*, d. *iura*, βγ. — *descriptis*, θSTdr. *discriptis*, RA. *descripti*, βγ. — *CCCXLII*, RAd. *CCCLXII*, Tσ. *CCCLXXII*, β. *CCCLXXXII*, Pint. — *Delmatae*, RASTd. — *XXII*, A. *XXVI*, RθTd. — *Deurici*, R. *Deuni*, A. *Deuri*, Td. *Decuri*, codd. Hard. *Decuni*, βγ. *Derrii*, Hard. — *CCCLXIX*, θ. — *Ditiones*, A. *Deditiones*, RθTd. — *CCLXIX*, RATd. *LXIX*, β. — *Mazaei*, codd. Hard. *Maezei*, RA. *Mezei*, d. *Maezaei*, codd. Barbar. *Marei*, σ. *Mezaei*, β. — *Sardeates*, A. — *Andetrium*, Casaub. ad Strab. 7. p. 315. Confirmat R. *Mandetrium*, Adβ. — *Tribunium*, A. — *populi Romani*, om. σ. — *aeliis*, R. *prolis*, A. *aliis*, d.

**et ex insulis Issaei, Colentini, Separi, Epetini. Ab his castella
Peguntium, Rataneum, Narona colonia tertii conventus a
Salona LXXXII M p., adposita cognomini sui fluvio, a mari
XX M p. M. Varro LXXXIX civitates eo ventitasse auctor est;** 143
**nunc soli prope noscuntur Cerauni decuriis XXIV, Daorizi
XVII, Daesitiates CIII, Docleatae XXXIII, Deretini XIV, Deremistae XXX, Dindari XXXIII, Glinditiones XLIV, Melcomani
XXIV, Naresii CII, Scirtari LXXII, Siculotae XXIV populatoresque quondam Italiae Vardaei non amplius quam XX decuriis.
Praeter hos tenuere tractum eum Ozuaei, Partheni, Hemasini,
Arthitae, Armistae. A Narone amne C M passuum abest Epidaurum colonia. Ab Epidauro sunt oppida civium Romanorum** 144
**Rhizinium, Acruvium, Butua, Olcinium quod antea Colchinium dictum est a Colchis conditum, amnis Drilo superque
eum oppidum civium Romanorum Scodra a mari XVIII M p.;
praeterea multorum Graeciae oppidorum deficiens memoria
nec non et civitatium validarum. Eo namque tractu fuere
Labeatae, Enderini, Sasaei, Grabaei proprieque dicti Illyrii**

et ex — *Peguntium* omitt. Rd. — *Issaei*, codd. Gelen. *Staei*, A (codd. Barbar.) *Stati*, σ. — *Peguntium*, Broter. *Piguntiae*, β. *petunt in eam*, A. — *Rateoneum*, A. *Neratateoneum*, Rd. — *LXXXII*, A. *LXXV*, RTd. *LXXII*, β. — *cognomini sui*, ita nos scripsimus. *cognominis sui*, RAdβγ, quod nullo modo potest explicari. Hinc Hard. audacius coniecit *cognomini sibi* vel *nominis sui*, multo faciliore mea emendatione, quae nititur Plinii usu adiectivum *cognominis* c. genitivo iungentis; vid. 5, 113. 6, 5. — *lunio*, A. — *camari*, R.

§ 143. *M.*, omitt. Kr. — *LXXXVIIII*, A. — *ventitasse*, Barbar. — *soli prope*, d. — *nascuntur*, d. — *Cerauni*, Aσ (codd. Barbar.) *Cernaurni*, Rd. — *XXIV*, omitt. Rd. — *Daorizi*, vid. Strab. 7. p. 315. *Dacim eyssi*, R. *Dauu ersi*, d. *Duersi*, A. *Diversi*, σ. — *Desitientes*, σ. — *CIII*, A. *CVIII*, θTd. *CVIIII*, R. — *Docleates*, Rd. — *Deretini* — *XXXIII* om. R. — *XIV*, A. *XIII*, Td. — *Deremistae*, d. *Deraemeste*, A. *Derenistae*, K. — *Glinditiones*, Rd. *Gunditionis*, A. — *XLIII*, R. — *Melcumani*, A. — *XXV*, β. — *Naresii*, d (codd. Barbar.) *Naresi*, A. *Nares*, R. — *CII* — *XXIV* omitt. Rd. — *Seretii*, Hard. — *Vardaei*, A. *Varde*, c d. *Varde*, RT. — *tenue*, A. — *Ozuaei*, RAθd. *Oevei*, d. *Oenei*, β. — *Partheni*, d. *Partheniavi*, RA. — *Hemasini*, d. *Hemasi m*, R. *Aemasi m*, A. — *Arthitae*, Rd. *Asthitae*, A. — *Armistae*, Rd. *Arinistae*, AT. *Arenistae*, θ. — *Esidaurum*, Rd.

§ 144. *Ab Epidauro sunt*, Aθd. Omitt. Rβ. — *Rhizinium*, Adσ. *Hizinium*, R. — *Acruvium*, ita scripsimus ex Ptolemaei geogr. II. 17, 5., ubi editur *Ἀ(σ)κρούιον*. *Agrutum*, R. *Agriium*, T. *Agriuum*, d. *Carvium*, A. *Ascrivium*, βγ. — *Butua*, codd. Barbar. *Butuanum*, RAθTd. *Butuavium*, σ. — *Olcinium*, R. *Olchinium*, Adβγ. — *Colchinum*, σ. — *Drilo*, A. *Dirino*, RTd. *Divino*, σ̇. — *Scodra*, RATd. *Scordra*, β. — *XVIII*, A. *XIX*, RTd. — *civitatium*, RA. *civitatum*, dβγ. — *Ea*, Rd. — *Labeatae*, A. *Libeates*, R. *Lebaetes*, d. *Lebete*, T. *Labeatae*, *Essaenae*, θ. — *Enderini*, ita nos scripsimus. *Ἔνδηρον*, Ptolem. geogr. II. 17, 12. *Enderuni*, θ. *Enerudini*, σ. *Aene-*

et Taulantii et Pyraei. Retinet nomen in ora Nymphaeum pro-
montorium, Lissum oppidum civium Romanorum ab Epidauro
C M passuum. XXIII. A Lisso Macedonia provincia, gentes Par- 145
thini et a tergo eorum Dassaretae. Montes Candaviae a Dur-
rachio LXXVIII M p. In ora vero Denda civium Romanorum,
Epidamnum colonia propter inauspicatum nomen a Romanis
Durrachium appellata, flumen Aous a quibusdam Aeas no-
minatum, Apollonia quondam Corinthiorum colonia IV M pas-
suum a mari recedens, cuius in finibus celebre Nymphaeum
adcolunt barbari Amantes et Buliones. At in ora oppidum
Oricum a Colchis conditum. Inde initium Epiri, montes
Acrocerauni quibus hunc Europae determinavimus sinum.
Oricum a Salentino Italiae promontorio distat LXXX M passuum.

XXIV. 27. A tergo Carnorum et Iapydum, qua se fert 146
magnus Hister, Raetis iunguntur Norici. Oppida eorum Vi-
runum, Celeia, Teurnia, Aguntum, Vianiomina, Claudia
Flavium Solvense. Noricis iunguntur lacus Peiso, deserta
Boiorum; iam tamen colonia divi Claudi Sabaria et oppido
Scarabantia Iulia habitantur.

diruidini, R. *Sene dirudini*, A. *Sene diriudini*, T. *Sene diruidini*, d. *Enderoduni*, βγ. — *Sasaei*, A. *Sastri*, RTd. *Sassaei*, βγ. — *Grabaei*, A. *Grambaei*, RTd. *Galabrii*, Hard. — *dicti*, om. R. — *Taulantii*, Pint. ad Mel. II. 3, 11. *Taulanti*, RA. *Aulenti*, d. — *Retinet*, RA. *Retinent*, Td. Hanc vocem cum sequente delent Pint. et Dalec. — *Nympheum*, aγ. — *Epiro*, Rd.

§ 145. *Alyso*, σ. — *Macedonia*, RA. *Macedoniae*, dβγ. — *Parthini*, Torrent. ad Horat. Carm. II. 1. tit. et Oudendorp. ad Suet. Aug. 19. e codd. Ita etiam RKd. *Partheni*, Pint. ad Mel. II. 3, 11. et ita ASβγ. — *Dassaretae*, R[1]A. *Dissaretae*, R[2]Kd. Vulgatam scripturam corruptam putat Pint. ad Mel. l. l., probat Tzschuck. — *LXXVIII*, A. *LXXVIIII*, R. *LXXXVIIII*, Td. — *Epidamnium*, σ. — *Aous*, vid. Liv. 32, 5. 13. *Adus*, Ad. *Adiis*, R. — *eas*, Aσ. — *IIII*, RAθTdσ. *VII*, β, quod defendit Tzschuck. ad Mel. II. 3, 13. — *Buliones*, Straboni 7. p. 326. *Βυλλίονες*. *Bullones*, RAd. — *Acrocerauni*, Rd. *Acroceauni*, σ. *Acroceraunia*, Aβγ. Lectione nobis recepta dubitationi Peerlkampii ad Horat. Carm. p. 23. occursum esse credimus. — *determinavimus* § 97. — *a Salentino*, vid. § 103. *a Salientino*, d. *Assalientino*, R. *Assalentina*, A. — *LXXX*, RθTdr. *LXX*, A. *LXXXV*, βγ.

§ 146. *qua se fert*, A. *quas effert*, R. *qua se effert*, Td. — *Celeia*, Ad. *Celei*, R. *Celea*, σ. — *Teurnia*, RAd (codd. Barbar.) *Taurnia*, σ. — *Vianiomina*, codd. Hard. *Viam omnia*, A. *Vivam omnia*, Rd. *Vivani omnia*, T. *Vivana monia*, σ. *Viana Aemonia*, β. — *Claudia* non esse pro nomine urbis habendum, sed significare urbes *Virunum* — *Vianiomina* ab imperatore Claudio conditas, docet Zumpt. commentt. epigr. p. 390. — *Fluvium*, σ. — *Solvens. Enoricens*, A. — *lacu Speiso*, Hard. — *Boisorum*, T. — *tunc*, R. — *oppido*, codd. Gelen. — *Scarabantia*, Rd (codd. Gelen.) *Scarabuntia*, A. *Sacarbantia*, codd. Barbar. *Carambaria*, σ.

XXV. 28. Inde glandifera Pannoniae, qua mitescentia 147
Alpium iuga per medium Illyricum a septentrione ad meri-
diem versa molli in dextra ac laeva devexitate considunt.
Quae pars ad mare Hadriaticum spectat, appellatur Del-
matia et Illyricum supra dictum. Ad septentriones Pannonia
vergit, finitur inde Danuvio. In ea coloniae Aemona, Siscia.
Amnes clari et navigabiles in Danuvium defluunt Draus e
Noricis violentior, Savos ex Alpibus Carnicis placidior, CXX M p.
intervallo, Draus per Serretes, Serrapillos, Iasos, Andizetes,
Savos per Colapianos Breucosque; populorum haec capita.
Praeterea Arivates, Azali, Amantini, Belgites, Catari, Cor- 148
nacates, Eravisci, Hercuniates, Latovici, Oseriates, Varciani,
mons Claudius cuius in fronte Scordisci, in tergo Taurisci.
Insula in Savo Metubarris, amnicarum maxuma. Praeterea
amnes memorandi Colapis; in Savom influens iuxta Sisciam
gemino alveo insulam ibi efficit quae Segestica appellatur;
alter amnis Bacuntius in Savom Sirmio oppido influit, ubi
civitas Sirmiensium et Amantinorum; inde XLV M p. Tau-
runum, ubi Danuvio miscetur Savos. Supra influunt Valdasus,
Urpanus et ipsi non ignobiles.

XXVI. 29. Pannoniae iungitur provincia quae Moesia ap- 149
pellatur, ad Pontum usque cum Danuvio decurrens. Incipit
a confluente supra dicto. In ea Dardani, Celegeri, Triballi,

§ 147. *claudifera*, Rd. — *Pannonia*, K. — *divexitate*, A. — *mare*, Rd. *meridiem* — *mare*, A (ex superioribus repetens.) — *Hadriaticum*, R. — *expectat*, R^{1}. — *Delmatia*, RA. — *dictum* § 139. — *Danuvio*, R. — *Aemona*, Rd (codd. Barbar.) *Haemona*, A. — *Sciscia*, d. — *Draus e*, Rd. *Drausi*, A. *Dravus e*. K. *Dranus et*. σ. — *violenter*, σ. — *Savus*, θσ. *Saus*, RAdβγ. Ita etiam infra. — *CXX*, RAθ. *CXV*, dβ. — *inter. vallos*, A. — *Serrapillos*, Rd. *Serapillos*, σ. *Syrapulos*, A. — *Lasos*, A. — *Andizetes*, Ortel. (thes. geogr. s. v. Sandrizetes) et Hard. A. *Sandizetes*, RθTd. *Sandrizete*, σ. *Sandrizetes*, β.

§ 148. *Arviates*, R. *Arinates*, d. *Arabiates*, A. — *Azali*, RAd (codd. Barbari.) *Asali*, σ. — *Amantini*, ita nos scripsimus ex infra sequentibus et Ptolem. geogr. II. 16, 3. *Amantes*, dβγ. *Ammantes*, T. *Ammanti*, R. *Amanti*, A (et codd. Suritae ad itiner. p. 245.) — *Velgites*, A. — *Catari*, R^{2}A. *Cartari*, Kd. *Citari*, R^{1}. — *Cornacates*, RTdσ. *Carnacates*, A. *Corneates*, β. — *Eravisci*, RθTdσ. *Eravisque*, A. *Aravisci*, β. — *Latoviti*, Rd. — *Oseriantes*, Td. — *Cordisci*, d^{2}. *Cordici*, θ. — *in tergo Taurisci*, omitt. Rd. — *Savo*, RAθTdσ. *Sao*, β. — *Metus barris*, A. — *Colapis*, Hard. RAd. *Colopis*, σ. *Calapis*, β. — *Savum*, dσ. *Saum*, RAβγ. — *Scisciam*, A. *Sciscia*, Rd. *Sersciam*, σ. — *efficit*, R^{2}AθT. *effecit*, R^{1}d. *efficiens*, β. — *amnis*, A. *omnibus*, RTd. — *Bacuntius*, A. *Acuntius*, Rθ. *Acunctius*, Td. *alteram Bisacunius in Savum Sirm. opp. influens*, Hard. — *Savum*, d. *Saum*, RAβγ. —

Timachi, Moesi, Thraces Pontoque contermini Scythae. Flumina clara, e Dardanis Margis, Pingus, Timachus, ex Rhodope Oescus, ex Haemo Utus, Asamus, Ieterus. Illyrici la- 150
titudo qua maxuma est CCCXXV M p. colligit, longitudo a flumine Arsia ad flumen Drinium DXXX M, a Drinio ad promontorium Acroceraunium CLXXV Agrippa prodidit, universum autem sinum Italiae et Illyrici ambitu $\overline{\text{XVII}}$ passuum. In eo duo maria quo distinximus fine: Ionium in prima parte, interius Hadriaticum quod superum vocant.

30. Insulae in Ausonio mari praeter iam dictas memoratu 151
dignae nullae, in Ionio paucae; Calabro litore ante Brundusium, quarum obiectu portus efficitur, contra Apulum litus Diomedia conspicua monumento Diomedis et altera eodem nomine a quibusdam Teutria appellata. Illyrici ora mille amplius insulis frequentatur, natura vadoso mari aestuariisque tenui alveo intercursantibus. Clarae ante ostia Timavi, calidorum fontium cum aestu maris crescentium, iuxta Histrorum agrum Cissa, Pullaria et Absyrtides Graiis dictae a fratre Medeae ibi interfecto Absyrto. Iuxta eas 152
Electridas vocavere in quibus proveniret sucinum quod illi electrum appellant, vanitatis Graecae certissimum documentum, adeo ut quas earum designent haud umquam constiterit.

influit, A. *influuus*, R. *in fluviis*, d. — *Saus*, RAdβγ. — *Valdasus*, A. *Vadasus*, R[2]θTd. *Us*, R[1]. *Valdanus*, β. — *Urbanus*, A.

§ 149. *Pannonia*, σ. — *dicto*, A. *dicta*, Rd. Vid. § 148. — *Celegere*, A. *Celegerit*, R. — *Trivalli*, A. — *Timachi*, RTd. *Cimachi*, A. *Trimachi*, β. — *clara e*, Ad. *care*, R. — *Margis*, A. *Marcus*, Rd. — *Rodopoesc'*, R. — *Asamus*, A. *Asiamus*, Rd. *Aescamus*, θ. *Escamus*, βγ.

§ 150. *Illyrici*, A. *Inillyrici*, R. *ĩn Illyrici*, d. *Inde Illyrici*, T. — *quam*, d. — *DXXX*, RTadh. *DCCC*, A (Martian. 6, 650.) β. — *Trinio*, A. — *CLXXV*, RTd. *CLXX*, K. *CLX*, θ. *CLXXII*, A (Martian.) β. — *Agrippa*, RAd. *M. Agrippa*, βγ. — *autem*, RATd. *hunc*, βγ. *autem hunc*, K. — *et*, om. σ. — *ambitus*, d. *ambituis*, R. — $\overline{XVII}$, Aah. $\overline{XIIII}$, RθTd. *XIII*, Kβ. — *distinximus* § 100. — *fine*, om. σ. — *Ionium*, RATd. *sive inferum Ionium*, σ. *Inferum sive Ionium*, β. Add. Voss. ad Mel. II. 4. p. 718.

§ 151. *in*, om. σ. — *in Ionio*, Ad. *Monio*, R. — *obiectum*, R. — *Diomedia*, RA. *Diomedea*, dβγ. — *dam Teutria appellata*, om. R[1]. — *Illyri*, R. — *vadoso mari*, RAθSTdr. *vadosi maris*, β. — *intercusantibus*, σ. — *Pullaria*, ASTd. *Pullarie*, R. *Pullariae*, β. — *Absyrtides*, A. *Absurtides*, Rd. *Abscyrtides*, σ. — *Grais*, A. — *Absyrto*, R[2]A. *nomine Absyrto*, codd. Barbar. *nunc Absortium*, Td. *Abscyrtium*, σ.

§ 152. *proveniret*, Rdσ. *perveniret*, A. — *sucinum*, A. — *adeo ut quas*, RAd (codd. Gelen.) *adeo ut iis quas*, codd. Barbar. *adeo ut Lissa quas*, σ. — *aut*, R. — *umquam*, A.

Contra Iader est Lissa et quae appellatae. Contra Liburnos Crateae aliquot nec pauciores Liburnicae, Celadussae. Contra Surium Bavo et capris laudata Brattia, Issa civium Romanorum et cum oppido Pharia. Ab Issa Corcyra Melaena cognominata cum Gnidiorum oppido distat XXV M passuum, inter quam et Illyricum Melite, unde catulos Melitaeos appellari Callimachus auctor est; XV M p. ab ea VII Elaphites. In Ionio autem mari ab Orico XII M p. Sasonis piratica statione nota.

Iader est, ASTdp. *Iadelesi*, R. — *Lissa*, RAdp (codd. Barbar.) *Issa*, σ. *Basilissa*, θ. *Lissace*, Vatic. 1951. apud Luc. Dalmat. p. 18. — *et quae*, Adp. *eique*. R. *quaeque*, β. Vid. § 140. — *Crateae*, R. *Grateae*, A. *Creteae*, dβ. *Cretae*, σ. *Grareae*, Vatic. 1951. — *nec pauciores*, AS (codd. Barbar. et Gelen.) *nec nec Trucones*, Td. *necnectrunes*, R[1]. *necnetrcones*, R[2]. *nec pauciores Trucones Liburnicae*, Vatic. 1951., ubi Lucius nomen *Lib.* aut glossema aut corruptum habet. *nec pauciores XL*, Hard. e Strab. 7. p. 315. — *Celadussae*, Aσ. *Celuus*, R[2]Td. *luus*, R[1]. *Dysceladus*, Brunck. ad Apoll. Rhod. 4, 565. — *contra*, AS. *ac intra*, RTd. *intra*, σ. *inde* vel *item*, Pint. — *Surium*, omnes codd. *Tragurium*, Pint. et Hard. *Bano*, *Decon*, *Tragurium*, altera Pint. coniectura. — *Bavo*, AS. *Bova*, RTd. *Bubua*, Vatic. apud Luc. γ. *Bua*, Luc., Wesseling. ad itiner. Anton. p. 523., Broter. *bubus*, β. — *Brattia Issa*, Barbar. *Brattiasa*, Rdp. *Batriasa*, σ. *Bratt i asa*, A (una littera pone *i* erasa.) *Bratiasa*, Vatic. 1951. — *Romanorum*, RATdpr. *Romanorum reliqua*, β. — *et*, om. Vatic. — *Ab Issa*, ita nos scripsimus. *Ab Issale*, Ap. *Ab his*, Rd (Vatic.) βγ. — *Corgyra*, A. *Corgira*, p. *Leucopetra*. RTd. *Leucopetra et Salle*, *Corcyra*, Vatic. — *Melaena*, Ap. *Melana*. σ. *Elena*. RTd. — *cum Gnidiorum*, d. *cum Gindiorum*, R. *cum Gnidorum*, σ. *cum Gnirum*, A. *congutum*, p. — *XXV*, RAθTdp. *XXII*, β. — *Melite*, Rd. *Mellite*, p. *Melitae*, A. *Melta*, σ. *Melita*, βγ. — *Melitaeos*, Barbar. *Melitos*, RAd. *Mellitos*, p. — *Callimachus*, fragmm. 393. Bentl. — *XV*, RAθTdp. *XII*, β. — *VII*, ATadp. *IV*, Rγ. *tres*, β. — *Orico*, Barbar. *Origo*, Rd. *Arico*, Apσ. — *XII*, Broter. *MM*, RAadhpβ. *L. M.*, Pint. — *passuum*, Adp. *prope*, R. *passuum prope*, σ. — *ratione*, p. — *Plini Secundi historiā. r. natūr. explicit liber IIII. incipit liber V*, R. *Explicit liber tertius plinii secundi novecomensis oratoris. Incipit liber quartus eiusdem continens de tertio et quarto Europae sinu*, d.

C. PLINI SECUNDI
NATURALIS HISTORIAE
LIBER IV.

SECT. 1. Tertius Europae sinus Acrocerauniis incipit § 1 montibus, finitur Hellesponto, amplectitur praeter minores sinus XIX, XXV centena milia passuum. In eo Epiros, Acarnania, Aetolia, Phocis, Locris, Achaia, Messenia, Laconica, Argolis, Megaris, Attice, Boeotia, iterumque ab alio mari eadem Phocis et Locris, Doris, Phthiotis, Thessalia, Magnesia, Macedonia, Thracia. Omnis Graeciae fabulositas sicut et litterarum claritas ex hoc primum sinu effulsit, quapropter paululum in eo commorabimur. Epiros in universum 2
appellata Acrocerauniis incipit montibus. In ea primi Chaones a quibus Chaonia, dein Thesproti, Antigonenses, locus Aornos et pestifera avibus exhalatio, Cestrini, Perraebi quorum mons Pindus, Cassiopaei, Dryopes, Selloe, Hellopes, Molossi apud quos Dodonaei Iovis templum oraculo inlustre,

Ad hunc librum toti excussi sunt R A (§ 1—75. 86—107. 117—122.) d; ad § 11. 44. 78. 82. 87. 92. 95. 121. 122. p.

§ 1. *XIX*, R[2]A (Martian. 6, 651.) *XX*, θ T d. In R[1] numerus erasus. — *XXV*, R[1]A. *XXVI*, θ T d. — *Epiros*, R A. *Epirus*, d β γ. — *Laconica*, R a. *Laconia*, A d β. — *Argolicis*, A. — *Attice*, R A d. *Attica*, β γ. — *ab alio*, Barbar. R A d. *ab alia*, σ. *alio*, Harduini operae, γ. — *mari*, om. T. — *Locris*, A. *in Locris*, R T d. — *Omnis*, R[1] rasura. — *litterarum*, A. — *paululum in eo*, A (Rob.) *paululum et in eo*, R T d. *in eo paululum*, β γ. — *commorabimur*, A. *commemorabimus*, R[2]. *commemoravimus*, R[1] d.

§ 2. *Acerauniis*, A. *Aceraunis*, R[2]. *Ceraunìis*, d. *Ceraunis*, R[1]. Ceterum v. Martian. l. l. — *Tesproci*, R d. — *locos*, A[1]. *lacos*, A[2]. *lacus*, Freinshem. ad Curt. VII. 11, 2. — *Aornos*, vid. Steph. Byz. s. h. v. *Aornon*, R[2]. *Haornon*, A. *Aorno*, R[1]. *Aorna*, d. — *Cassiopaei*, d. *Cassopaei*, R A. *Cassapoi*, σ. — *Selloe*, ita nos scripsimus. *Sello e*, R A. *Selli*, d β γ. *Sellae*, K. — *Hellopes*, Barbar. *Pelopes*, R d. *Pilopes*, A. *Polopes*, σ. — *oracula inlustrae*, A.

Tomarus mons centum fontibus circa radices Theopompo celebratus.

Cap. I. Epiros ipsa ad Magnesiam Macedoniamque ten- 3
dens a tergo suo Dassaretas supra dictos, liberam gentem, mox feram Dardanos habet; Dardanis laevo Triballi praetenduntur latere et Moesicae gentes, fronte iunguntur Medi ac Denselatae, quibus Thraces ad Pontum usque pertinentes; ita succincta Rhodopes mox et Haemi vallatur excelsi-
tas. In Epiri ora castellum in Acroceraunlis Chimera, sub 4
eo Aquae regiae fons; oppida Maeandria, Cestria, flumen Thesprotiae Thyamis, colonia Buthrotum maxumeque nobilitatus Ambracius sinus, D p. faucibus spatiosum aequor accipiens, longitudinis XXXVII M p., latitudinis XV M. In eum defertur amnis Acheron e lacu Thesprotiae Acherusia profluens XXXVI M p. inde et mille pedum ponte mirabilis omnia sua mirantibus. In sinu oppidum Ambracia. Molossorum flumina Aphas, Aratthus, civitas Anactoria, locus Pandosia.

2. Acarnaniae quae antea Curetis vocabatur oppida Heraclia, 5
Echinus et in ore ipso colonia Augusti Actium cum templo Apollinis nobili et civitate libera Nicopolitana. Egressos sinu Ambracio in Ionium excipit Leucadium litus, promontorium

Tomarus, vid. Steph. Byz. s. h. v. *Talarus*, RA θTKd (codd. Salmas. exerc. p. 96. a. D.) *Tamarus*, Salm. — *Theopompo*, fragmm. 230. ed. Müller. — *celebratur*, R^1.

§ 3. *dictos* 3, 145. — *Trivalli*, A. *Striballi*, d. — *Moesiae*, R^1. — *Maedi*, Barbar. — *Denselatae*, R^{2}d. *Denselacte*, A. *Denseleti*, K. *Delatae*, R^1. *Benselatae*, σ. — *Thraces*, R^2. *Threces*, R^1. *Treces*, Ad. — *Pontum usque*, A. *Pontumque*, RTd. — *Herni*, σ. Ceterum haec male intellexit Martian.

§ 4. *Acroceraunius*, R. — *Chimerium*, Pint. — *fons*, R^{2}A (Rob.) *pons*, R^{1}d. — *Maeandria*, codd. Barbar. — *Cestria*, RA (codd. Barbar.) *Cestriae*, dσ. — *Thesprotiae*, Rd (codd. Barbar.) *Thespontiae*, A. *Thesprotia*, σ. — *Thyamis*, vid. Thucyd. 1, 46. *Thyannis*, codd. Barbar. *Thymias*, Aθ. *Thimias*, RTd. *Vethimius*, σ. — *Butrotum*, RA. — *D. p. faucibus*, RTd. *faucibus quingentorum passuum*, θ. *pass. faucibus*, A. *faucibus*, β. *DCC. p. faucibus*, Voss. ad Mel. II. 3, 10. *angustis f.*, Martian. — *longitudinis*, Rd. *longitudinis sunt*, θ. *longitudini sunt*, A. — *XXXVII*, STdr. *XXVII*, A. *XXXVI*, R. *XXXIX*, βγ. — *XII*, Voss. et codd. Hard. — *Acheron*, A. *Achero*, R^{1}d. *Achelous*, R^2. — *XXXVI*, A. *XXXV*, RTd. *XXII*, codd. Hard. — *Aphas*, *Aratthus*, ita nos scripsimus coll. Franz. in diurn. archaeol. 1846. nr. 48. p. 379. et Kramer. ad Strab. 7. p. 325. *Apha saratus*, A. *Alphas arathus*, σ. *Aphas*, *Arachthus*, codd. Barbar. βγ. *Aphasa. sanio'*, R. *Asa saratus*, d. *Aphas*, *Araethus*, Meinek. ad Dionys. descript. Graec. 42. — *Anactoria*, d. *Anactorica*, RAθ. *Avactoria*, σ. — *locus*, Barbar. Aθd. *lacus*, Rβ. — *Pandosiae*, Rd.

§ 5. *Curetis*, R^{2}A. *Curetes*, R^{1}θd. — *vocabantur*, R. — *Heraclia*, Ad. *Heraclie*, R. *Heraclea*, σ. — *Echinus*, Ad (codd. Barbar.) *Chinus*, Rσ. — *et civ.*,

Leucates, dein sinus ac Leucadia ipsa peninsula quondam Neritis appellata, opere adcolarum abscissa a continenti ac reddita ventorum flatu congeriem harenae adcumulantium, qui locus vocatur Dioryctos, stadiorum longitudine trium; oppidum in ea Leucas quondam Neritum dictum. Deinde Acarnanum urbes Alyzia, Stratos, Argos Amphilochicum cognominatum; amnis Achelous e Pindo fluens atque Acarnaniam ab Aetolia dirimens et Artemitam insulam adsiduo terrae invectu continenti adnectens.

II. 3. Aetolorum populi Athamanes, Tymphaei, Ephyri, 6
Aenienses, Perraebi, Dolopes, Maraces, Atraces, a quibus Atrax amnis Ionio mari infunditur. Aetoliae oppidum Calydon est VII M D p. a mari iuxta Evenum amnem. Dein Macynia, Molycria, cuius a tergo Chalcis mons et Taphiassus. At in ora promontorium Antirrium, ubi ostium Corinthiaci sinus minus M passuum latitudine influentis Aetolosque dirimentis a Peloponneso. Promontorium quod contra procedit appellatur Rhion. Sed in Corinthio sinu oppida Aetoliae Naupactus, Pylene et in mediterraneo Pleuron, Halicyrna. Montes clari, in Dodone Tomarus, in Ambracia Crania, in Acarnania Aracynthus, in Aetolia Acanthon, Panaetolium, Macynium.

RA. *ac civ.*, d$\beta\gamma$. — *Nicopolitaniae*, d. — *accolarum*, R[2]A. *acpolarum*, R[1]. *polarum*, d. — *Neritis*, codd. Barbar. — *abscisa*, RAdσ. — *a*, omitt. RAd. — *edita*, K. — *flate*, R[1]. — *in congeriem*, T. — *harenae*, AT. — *adtumulantium*, R[2]A. — *locus*, RAθTd. *lacus*, β. — *Dioryctus*, Barbar. *Diocritos*, A. *Diorectos*, Rdσ. — *Alyzia*, R. *Alyzya*, A. *Alizia*, d. *Halyzia*, σ. *Alyzea*, γ. *Halyzea*, β. — *Stratos*, RAd (codd. Barbar.) *Assacus*, σ. — *e*, A. Omitt. Rd. — *Carnania*, R. — *Artemitam*, RAd (codd. Barbar.) *Artemicam*, σ. — *inuctu*, R.

§ 6. *Epirinienses*, d. *Epiri Emenses*, codd. Barbar. *Epiri mienses*, σ. — *Maraces*, A. *Marages*, Rθdσ. *Magares*, Barbar. — *Atraces*, Barbar. Rd. *Atrages*, K. *Altraces*, A. *Astraces*, σ. — *Astrax*, A. — *onio*, A. — *mari*, A. *in mari*, Rd. — *&ialoiae*, R. — *Calydon est*, d. *Calidum est*, A. *Calidonye*, R. — *Euventum*, R[1]. *Eubenum*, R[2]. — *Macynia*, Barbar. RA. *Macyuna*, d. *Matina*, σ. — *Molycria*, Ad. *Molycrea*, σ. *Melycria*, R. — *Chalcis*, d. *Calchis*, AT. *Cachis*, R. — *mons*, RAd. *et mons*, β. — *et*, A. *est*, Rd$\sigma\beta$. — *Taphiassus*, vid. Strabon. 9. p. 427. *Phiassus*, codd. Barbar. *pharsus*, d. *ph nassus*, A. *Frhassus*, R. *Prasus*, σ. *Praesus*, K. — *Anthirrium*, R. *Antyrrium*, A. — *M*, d. *C. X*, R. *c̄o*, A. — *Corinthio*, RATd. *Corinthiaco*, $\beta\gamma$. — *Naupactus*, A. *Naupactos*, Rθ. *Naupatio s*, Td. *Naupactum*, $\sigma\beta\gamma$. — *Pylene*, vid. Strab. 10. p. 451. *Palmina*, codd. Barbar. *Eupalimna*, RTdσ. *Euphalimna*, A. — *Halieyrna*, Hard. *Halisarna*, Rd. *Halycarna*, codd. Barbar. *Alisorna*, A. *Halysorna*, σ. *Halysarna*, β. — *Tomarus*, RAd. *Talarus*, θK. — *Crania*, Barbar. A. *Cania*, Rd. *Grania*, β. *Acranos*, σ. *Cranos*, altera Barbari coniectura. — *Acanthon*, Barbar. d. *Achaton*, Aσ. *Athon*, R. — *Macynium*, d. *Machinium*, RA. *Madimium*, σ. *Medion*, Barbar.

III. 4. Proxumi Aetolis Locri cognominantur Ozolae, in- 7
munes. Oppidum Oeanthe, portus Apollinis Phaestii, sinus
Crisacus. Intus oppida Argyna, Eupalia, Phaestum, Cala-
misus. Ultra Cirraei Phocidis campi, oppidum Cirra, portus
Chalaeon, a quo VII M p. introrsus liberum oppidum Delphi
sub monte Parnaso clarissimi in terris oraculi Apollinis.
Fons Castalius, amnis Cephisus praefluens Delphos, ortus in 8
Lilaea urbe quondam. Praeterea oppidum Crisa et cum Bu-
lensibus Anticyra, Naulochum, Pyrra, Amphisa inmunis, Ti-
throne, Tritea, Ambrysus, Drymaea, quae regio Daulis ap-
pellatur. Deinde in intumo sinu angulus Boeotiae adluitur
cum oppidis Siphis, Thebis quae Corsiae cognominatae sunt
iuxta Heliconem. Tertium ab hoc mari Boeotiae oppidum
Pagae, unde Peloponnesi prosilit cervix.

IV. 5. Peloponnesus, Apia ante appellata et Pelasgia, 9
peninsula haud ulli terrae nobilitate postferenda, inter duo

§ 7. *Locri*, A. *Locris*, d. *Locra*, R. *Locri qui*, *βγ*. — *Aozolae*, Rd. — *inmune*, Td. — *Oeanthe*, Barbar. RAd. *eanthen*, *σ*. Haec omnia exscripsit Martian. 6, 651. — *Phaestii*, Rd (codd. Barbar.) *Phestis*, A. *psestis*, *σ*. — *inus*, A. — *Crisaeus*, Barbar. R. *Criseus*, A. *Chriseus*, *σ*. *Crissaeus*, d*βγ*. — *Eupalia*, Barbar. *Eupoloea*, RA. *Eupolea*, d*σ*. — *Phaestum*, d (codd. Barbar.) *Paestum*, R. *hestum*, A. — *Calamisus*, A. *Camisus*, R. *Calamissus*, d*βγ*. — *Cirrhaei*, d. *Chirrei*, R. *Chirei*, A. *Cyrrei*, Ambr. I. *Cyrei*, Ambr. II. *Cirraei*, Rob. — *Cirrha*, A*σ* (Rob.) *circa*, Rd. *Cyrra*, Ambr. I. *Cyra*, Ambr. II. — *Chalaeon*, Barbar. RAd. *Chaleon*, Rob. *Calaeon*, *σ*. — *VII*, A (Martian. l. l.) *IIII*, R*θ*Td (Rob.) — *liberum*, A (Rob.) *in liberum*, RTd. — *Delphis*, Rob. — *Parnaso*, A. *Parnasi*, RTd (Rob.) *Parnassi et*, *θ*. — *clarissimi* et *oraculi*, RA*θ*Td (Rob.) *clarissimum* et *oraculum*, *βγ*. Sed scripturam omnium codicum confirmant permulta Plinii exempla, quibus genitivus qualitatis audaciore paulo et liberiore ratione et rebus et hominibus additur, ubi vulgo aut aliae structurae usurpantur aut adiectiva *insignis*, *clarus*, similia ablativis iunguntur; vid. 2, 82. *principes doctrinae viri*, 4, 71. *Astypalaea liberae civitatis*, 7, 128. *Daphnis grammaticae artis* (coll. 9, 28. 25, 7. 30, 18.), 8, 14. *Menander incipientis iuventae*, 9, 16. *internorum viscerum pulmo*, 9, 125. *lentor cuiusdam cerae*, 9, 163. *glutinum atramenti*, 10, 172. *ancilla mercenariae stipis*, 11, 86. *scorpio veneni serpentium*, 11, 190. *tristis ostenti*, 12, 25. *terebinthus proprii generis*, 15, 54. *longissimi pediculi*, 18, 22. *vir clarissimae familiae*, 22, 92. *optimi hos cibi*, 32, 26. *diligentissimus medicinae*, 33, 101. *lapis spumae candidae*, 34, 62. *fecundissimae artis*, 34, 81. *nec finem habentis diligentiae*, 35, 20. *nostrae aetatis*, 35, 74. *heros absolutissimi operis*, 35, 112. *in iis consummatae voluptatis*, 35, 114. *Gryllum deridiculi habitus*, 36, 54. *celeberrimi generis*, 36, 191. *rivos novi liquoris*, 37, 7. *omnes musicae artis*. Atque hinc illustranda etiam verba *totus animae*, *totus animi* 2, 14.

§ 8. *Caephisus*, A. *Cepheus*, d. *Chepheus*, R. — *Libaea*, *θ*. — *urbe quondam*, RAd. *quondam urbe*, *βγ*. — *Crisa*, Barbar. RA (Ambr. I. II.) *Corysa*, *σ*. *Crissa*, d*βγ*. — *Bulensibus*, RAd (codd. Barbar.) *Tabulensibus*, Ambr. I. *Cubulensibus*, Ambr. II. *Ulensibus*, *σ*. — *Anticyra*, d. *Antycyra*, R. *Antycira*, *σ*. *Anticyrra*, codd. Barbar. *antiqui ram*, A. Ultimae hae scripturae et codicum lectiones apud Strab. 9. p. 418. licet me ut *Anticirra* scriberem monerent, ni-

maria, Aegaeum et Ionium, platani folio similis, propter an-
gulosos recessus circuitu DLXIII M p. colligit auctore Isidoro.
Eadem per sinus paene tantundem adicit. Angustiae unde
procedit Isthmos appellantur. In eo loco erumpentia e di-
verso quae dicta sunt maria a septentrione et exortu eius
omnem ibi latitudinem vorant, donec contrario incursu tan-
torum aequorum in V M p. intervallum exesis utrimque late-
ribus angusta cervice Peloponnesum contineat. Hellas. Co-
rinthiacus hinc, illinc Saronicus appellatur sinus, Lecheae 10
hinc, Cenchreae illinc angustiarum termini, longo et ancipiti
navium ambitu quas magnitudo plaustris transvehi prohibet,
quam ob causam perfodere navigabili alveo angustias eas
temptavere Demetrius rex, dictator Caesar, Gaius princeps,
Domitius Nero, nefasto, ut omnium exitu patuit, incepto.
In medio hoc intervallo, quod Isthmon appellavimus, adplicata 11
colli habitatur colonia Corinthus antea Ephyra dicta, sexa-

hil tamen mutandum censui ob auctoritatem Strabonis, qui utramque urbem, et hanc et notiorem in sinu Maliaco, sibi cognominem fuisse dicit. — *Phyrra*, R. *Pirra*, A. *Pyrrhonea*, K. — *Amphisa*, RA. *Amphissa*, dβγ. Om. σ. — *Tithrone*, Hard. *Thrichone*, R. *Triconem*, A. *Trycone*, codd. Barbar. *Tricone*, σ. *Trichone*, Barbar. dβ. — *Tritea Ambrysus*, Barbar. *Trichorymbribus*, R. *Tricorymbus*, Td. *Tricorimbus*, A. *Tricor ambribus*, codd. Barbar. *treycoribus*, σ. *Amphrysus*, K. — *Drymaea*, Barbar. *myrena*, Rσ. *Myraena*, θ. *Mirana*, A. *Mirene*, Td (in d una littera ante *m* erasa.) — *quae*, RA. *que*, θTdσ. Omitt. βγ. — *Daulis*, Sabell. et Barbar. RAd. *Dauris*, T. — *appellatur*, RATd. *appellata*, βγ. — *Deinde*, Ad. *Dein*, Rβγ. — *ultimo*, T. — *Siphis*, codd. Gelen. *Sipnis*, A. *Gipnis*, Rd. *Gymnis*, r. — *Corsiae*, A. *Corsicae*, Rdβγ. — *Heliconem*, R[1]d. *Heliconem montem*, θ. *montem Heliconem*, R[2]A. — *Page*, σ. — *unde de*, A.

§ 9. *Peloponnesus* vel *Peloponnessus* vel *Peloponesus* vel *Peloponnensus*, codd. passim. Ex hoc loco sua sumpsit Martian. 6, 652. — *Apia*, A. *Apiae*, Rd. *Apie*, σ. — *ante*, Rd. *antea*, A. — *appellata et*, d. *appellate*, R. *appellata*, Aσ. — *nulli*, σ. — *maria* — *similis* om. R[1]. — *incessus*, Kσ. — *auctor est Isiodoro*, A. — *aut dicit*, d. — *Angustia eundem sthmos appellatur*, A. — *inrumpentie*, R. — *et*, omitt. Rd. — *vorandonec*, Rd. — *tantorum aequorum*, RA. *aequorum tantorum*, dβγ. — *quattuor*, Solin. 7, 15. — *intervallum*, A. *intervallo*, Rdβγ. — *exesis*, A. *exis*, R. *ex his*, d. — *et lateribus*, A. — *contineat*, RATdσ. *contingat*, Barbar. β.

§ 10. *Corinthia* (cus) *procul*, d. *Corinthiacus procul*, T. — *Cheronicus*, A. — *Lecheae*, d. *Legeae*, R. *Noliaceae*, A. *Lechaeum*, Pint. At v. Markland. ad Stat. Silv. IV. 3, 59. — *termino*, Td. — *plaustri travehi prohibent*, A. *magnitudine palustri*, Rob. — *eas*, θ. *eos*, R[1]d[1]. *eo*, Td[2]. *eoas*, Rob. Omitt. Aβ. — *temptavere*, RA. — *Gaius*, RA (Rob.) *Caius*, dβγ. — *nefasto*, AθK. *nefausto*, RT. *infausto*, d (Rob.) βγ. — *omnium ut*, K. — *exitu patuit*, RA (Rob.) *patuit exitu*, Kdβγ. — *incoepto*, Kσ.

§ 11. *In*, RATdp (Martian. 6, 652.) Omitt. βγ. — *appellavimus* § 10. — *applicatu*, Pint. K. — *Ephyra*, p. *Epyra*, R. *Epire*, d. *Aepurae*, A.

*

genis ab utroque litore stadiis, e summa sua arce quae vocatur Acrocorinthos, in qua fons Pirene, diversa duo maria prospectans. LXXXVIII M p. ad Corinthiacum sinum traiectus est Patras a Leucade. Patrae colonia in longissimo promontorio Peloponnesi condita ex adverso Aetoliae et fluminis Eveni, minus M p., ut dictum est, intervallo in ipsis faucibus, sinum Corinthiacum LXXXV M p. in longitudinem usque ad Isthmon transmittunt.

V. 6. Achaiae nomen provinciae ab Isthmo incipit; antea 12
Aegialos vocabatur propter urbis in litore per ordinem dispositas. Primae ibi quas diximus Lecheae Corinthiorum portus, mox Olyros Pellenaeorum castellum. Oppida Helice, Bura, in quae refugere haustis prioribus Sicyon, Aegira,
Aegium, Erineos. Intus Cleonae, Hysiae, Panhormus portus 13
demonstratumque iam Rhium, a quo promontorio V M p. apsunt Patrae quas supra memoravimus; locus Pherae. In Achaia IX montium Scioessa notissimus, fons Cymothoe. Ultra Patras oppidum Olenum, colonia Dyme, loca Buprasium, Hyrmine, promontorium Araxus, Cyllene sinus, promontorium Chelonates, unde Cyllenen V M p., castellum Phlius, quae regio ab Homero Araethyrea dicta est,

Acrocorinthos, A. *Acrocorinthus*, Rdβγ. — *diverse*, R. — *LXXXVIII*, A. *LXXXIX*, RθTdp. *LXXXVII*, βγ. — *ad*, RAd. *per*, K. — *in Leuca*, p. — *Patrae*, Barbar. RAd. *patrasse*, p. — *Eveni minus*, dp. *Euveni minus*, R. *Venenus*, A. — *cō*, A. — *ut dictum est* § 6. — *ad*, om. A. — *tramittunt*, RθT.

§ 12. *antea*, RAθTd. *ante*, β. — *diximus* § 10. — *Olyros*, Rθ. *Olirus*, Adσ. *Oluros*, Barbar. βγ. — *et in quae*, Pint. — *Aegira*, Barbar. d. *Egyra*, RA. — *Aegium*, Ad. *Egium*, R. *Aegion*, Barbar. βγ.

§ 13. *Hysiae*, Barbar. RAd. *hisce*, σ. — *Panormus*, codd. Barbar. *Palinhormus*, RAθTdσ. — *demonstratumque* § 6. — *promontorio*, RAd (codd. Barbar.) *promontorium*, σ. — *supra* § 11. — *Pherae*, Barbar. RAd. *fere*, σ. — *Achaiam*, R. — *Scioessa*, RAKd. *Sciessa*, codd. Barbar. *Scio ei*, σ. Plinium male intellexit Solin. 7, 5. — *Cymotho*, R. — *Olonum*, A. *Olenum*, Rd. — *colonia* vel *Colone*, Barbar. — *Dime loca*, A. *adyme loca*, d. *ad imero ca*, R. — *Buprasium*, Rd. *Buprassium*, A. *Buprassum*, σ. — *Hyrmine*, RAd (codd. Barbar.) *Hormione*, θ. — *Arrhaxus*, A, unde verum restitui. *Anrhaxus*, R. *Anraxus*, d. *Axarus*, θ. *Auranus*, σ. *Araxum*, βγ. — *Cyllene*, Barbar. *Cyllen*, RAd. *Cyllenes*, βγ. — *Celonites*, d. — *quinque*, RAθTd. *duo*, β. — *Phlius*, Barbar. *Phlium*, σ. *Philium*, A. *Philicim*, Rd. *Philicin*, T. — *Homero*, Iliad. *B*, 77. — *Arhaetyrae*, A. *Arhetusae*, R. *Araethusae*, d. *Arathere*, codd. Barbar. *Arethuse*, Tσ. — *dicta est*, A. *dicte*, R. *dicta*, dβγ. — *Asopis*, Hard. *Asophis*, RAdβ.

§ 14. *Epei*, vid. Strab. 8. p. 340. *Epie*, dσ. *Epioe*, RA. *Epice*, Rob. *Epiae*, Barbar. — *vocabatur*, R (Rob.) His ex lectionibus sequi videtur, Plinium *qui a. Epie vocabatur* scripsisse. — *Pylo*, Barbar. *Plio*, A. *Philo*, Rd (Rob.) —

postea Asopis. Inde Eliorum ager qui antea Epei vocaban- 14
tur, ipsa Elis in mediterraneo et a Pylo XII M p. intus delubrum Olympii Iovis ludorum claritate fastos Graeciae conplexum, Pisaeorum quondam oppidum, praefluente Alpheo amne; at in ora promontorium Ichthys. Amnis Alpheus navigatur VI mil. p. prope oppida Aulona et Leprion. Promontorium Platanodes: omnia haec ad occasum versa.

7. Ad meridiem autem Cyparissius sinus cum urbe Cy- 15
parissa LXXII milium p. circuitu. Oppida Pylos, Methone, locus Helos, promontorium Acritas, sinus Asinaeus ab oppido Asine, Coronaeus a Corone. Finiuntur Taenaro promontorio. Ibi regio Messenia XVIII montium. Amnis Pamisus. Intus autem ipsa Messene, Ithome, Oechalia, Arene, Pteleon, Thryon, Dorion, Zancle, variis quaeque clara temporibus. Huius sinus circuitus LXXX M p., traiectus vero XXX M.

8. Dehinc a Taenaro ager Laconicus liberae gentis et si- 16
nus circuitu CVI M traiectu XXXVIII milium. Oppida Taenarum, Amyclae, Pherae, Leuctra et intus Sparta, Theramne atque ubi fuere Cardamyle, Pitane, Anthea, locus Thyreae, Gerania. Mons Taygetus, amnis Eurotas, sinus Aegilodes, op-

XIII, A. — *fastos*, codd. Barbar. — *Pisaeorum*, RAd. *Pisa eorum*, STKr (Rob.) *Pisa Oenomai*, Pint. ad Mel. II. 3, 4. — *oppidum*, d (Rob.) *oppido*, RA. — *profluente*, R. — *Icthis*, R. *Itchis*, A. — *navigabilis*, K. — *VI. mill. pass.*, RAd. *VI*, θTr. *in*, codd. Gelen. β. *prope*, K. — *prope*, RθTdr. *sex*, K. Omitt. A (codd. Gelen.) β. — *Aulona et*, Hard. *Aulon*, RATdr. *Aulos*, K. *Aulos et*, β. — *Leprion*, codd. Gelen. *Beprium*, σ. *Brepium*, AT. *Bepriam*, d. *Praepium*, R. — *Platanodes*, RATdσ. *Platanistus*, β.

§ 15. *LXXII*, A. *LXXV*, RTd. — *Methone*, Barbar. d. *Metone*, σ. *Motone*, RA. — *locus Helos*, Barbar. ARd. *lucus Elis*, σ. — *Acritas*, R. *Acrita*, d. *Caristas*, A. — *Asine*, vid. Thucyd. 4, 13. *Asinae*, Aσ. *Asiae*, Rd. — *Corona*, Aσ. — *Tenero*, σ. — *montibus*, T. — *Pamissus*, R. — *Pteleon*, Rd (codd. Barbar.) *Pteleo*, A. *Ptoeleon*, σ. — *Thryon*, codd. Barbar. *Tryon*, A. *Thriron*, σ. *Tyrio*, R. *Thirio*, d. — *Zancle variis quaeque*, A. *Zancle varisque*, R. *Zanclearii quaeque*, Td. *Zancle variis*, σ (codd. Gelen.) βγ. *Zande*, r. *Thamyrae vatis*, Barbar.

§ 16. *a Taenaro*, d. *Catenaro*, A. *atenaro*, R. — *Laconius*, d. — *CVI. m. p.*, ASr. *CCVI. m. p.*, β. Omitt. RTd. — *XXXVIII*, ATd. *XXXIX*, Rβγ. — *vere*, A. — *Leutia*, d. — *Theramne*, A. *Therabne*, Rd. *Therennae*, K. — *Cardamyle, Pitane*, Barbar. RAd. *Cardami lepitame*, σ. — *Anthea*, ita nos scripsimus. *Anthia*, Hard. ex Hom. Iliad. 9, 150. *Antea*, A. *Antine*, R[1]. *Antene*, R[2]. *Antiane*, θTdσ (codd. Salmas. exerc. p. 98. a. F.) *Anxiane*, K. *Anthane*, Barbar. βγ. — *loco*, d. — *Thyreae*, A. *Tireae*, σ. *stirae e*, d. *Thyrea*, codd. Gelen. βγ. *Tyrea*, R. *Thyre*, Barbar. — *Egerania*, σ. *Gerenia*, Barbar. — *Egylodes*, R. *Aegylodes*, β.

pidum Psamathus, sinus Gytheates ab oppido, ex quo ad
Cretam insulam certissimus cursus. Omnes autem Maleae
promontorio includuntur.

9. Qui sequitur sinus ad Scyllaeum Argolicus appel- 17
latur, traiectu L M p., idem ambitu CLXII milium. Oppida
Boea, Epidaurus Limera cognomine, Zarax, Cyphanta por-
tus. Amnes Inachus, Erasinus, inter quos Argos Hip-
pium cognominatum, supra locum Lernen a mari MM p.
novemque additis milibus Mycenae et ubi fuisse Tiryntha
tradunt et locus Mantinea. Montes Artemius, Apesantus,
Asterion, Parparus aliique XI numero; fontes Niobe,
Amymone, Psamathe. A Scyllaeo ad Isthmum CLXXVII M 18
p. Oppida Hermione, Troezen, Coryphasium appellatum-
que alias Inachium, alias Dipsium Argos. Portus Schoe-
nitas, sinus Saronicus olim querno nemore redimitus unde
nomen, ita Graecia antiqua appellante quercum. In eo Epi-
daurum oppidum, Aesculapi delubro celebre, Spiraeum pro-
montorium, portus Anthedus et Bucephalus et quas supra
dixeramus Cenchreae, Isthmi pars altera cum delubro Ne-
ptuni quinquennalibus incluto ludis. Tot sinus Peloponnesi 19

Psamatus, A. *Samathus*, R. *Psammathus*, dβγ. Add. Meinek. ad Steph. Byz. p. 700, 17. — *Gytheates*, Barbar. d. *Cytheates*, Rσ. *Cytherates*, A. — *ad*, om. T. — *Omnes*, RATd. *Omnia*, β. — *Maleae*, R. *Maleo*, Adβ.

§ 17. *CLXII*, RATd. *C duo millia*, K. *CLII*, r. *CLXXII*, β. — *Poea*, R. — *cognomina*, A. — *Cyphanta*, Barbar. *Cyphani*, Td. *Cyphas*, R. *Cyphais*, σ. *Cihpans*, A. — *Eresinus*, d. — *cognominatum;* hic Pint. verba infra posita § 18. *alias Inachium, alias Dipsium* inserit. — *locum*, RAθTd. *lacum*, β. — *Lerlen*, R. — *MM*, Rd. *coco*, A. *quadringentis milibus*, σ. Idem voluit Voss. ad Mel. II. 3. p. 711. At v. Hemsterh. ad Lucian. T. II. p. 364. Bip. — *Thirintha*, A. *Thyrinia*, R. *Hirrinia*, d. — *Apesantus*, Rd (codd. Gelen.) *Apesanitus*, A. *Apesanthus*, σ. *Apesas*, Barbar. — *undecimque*, σ. — *in iobean minore*, d. — *Psamathe. A*, d. *Psamathera*, R. *Psamathe*, A.

§ 18. *CLXXX*, A. — *pass.*, A. *phasius*, Rd. — *Hermione Troezen*, Barbar. Ad. *ermion &roaezeen*, R. *Harmione*, σ. — *Coryph. alterumque Argos*, Pint.; vid. ad § 17. — *Schoenitas*, Voss. ad Mel. II. 3, 8. *Scaenitas*, A. *Chaenitas*, codd. Hard. *Choenitas*, R. *Chenitas*, STσ. *Caenites*, Barbar. β. Vossii emendationem confirmare videtur d. — *nomen ita*, Rd. *nominata*, A. — *Anthedus*, AθTd. *Antedus*, σ. *Anthed'*, R. *Anthedon*, codd. Barbar. βγ. *Athenaeon*, Külb. ex Ptolem. geogr. III. 16, 12. — *Bucephalis*, σ. *Bucephala* vel *Bucephalas* vel *Bucephalon*, Barbar. — *supra* § 10. — *Cerichre*, R. *Cencre*, A. — *quod*, A. — *Neptunae*, A. — *incluto*, R.

§ 19. *Peloponnesi*, RAd. *Peloponnensem*, β. Hunc locum exscripsit Solin. 7, 14. — *lancisinat*, A. — *quidem*, A. — *inrupit*, R. — *ab oriente brumali Aegaeo*, omitt. codd. Salm. exerc. p. 99. b. A. — *Myrte eo*, R. *Mirteo*, Rob. — *quod a Megarico*. A. *quondam egaria*, Rd. — *concipiens*, Rd. — *totam Atticen*, R. *totam matucen*, d. *tota maticen*, A. *totam Atticam*, βγ. — *abluit*, R.

oram lancinant, tot maria adlatrant, siquidem a septentrione Ionium inrumpit, ab occidente Siculo pulsatur, a meridie Cretico urguetur, ab oriente brumali Aegaeo, ab oriente solstitiali Myrtoo, quod a Megarico incipiens sinu totam Atticen adluit.

VI. 10. Mediterranea eius Arcadia maxume tenet undique 20
a mari remota, initio Drymodes, mox Pelasgis appellata. Oppida eius Psophis, Mantinea, Stymphalum, Tegea, Antigonea, Orchomenum, Pheneum, Palantium, unde Palatium Romae, Megalopolis, Gortyna, Bucolium, Carnion, Parrasie, Thelpusa, Melaenae, Heraea, Pylae, Pallene, Agrae, Epium, Cynaethae, Lepreon Arcadiae, Parthenium, Alea, Methydrium, Enispe, Macistum, Lampia, Clitorium, Cleonae: inter quae duo oppida regio Nemea est, Bembinadia vocitata.
Montes in Arcadia Pholoe cum oppido, item Cyllenè, Ly- 21
caeus in quo Lycaei Iovis delubrum, Maenalus, Artemisius, Parthenius, Lampeus, Nonacris praeterque ignobiles octo. Amnes Ladon e paludibus Phenei, Erymanthus e monte
eiusdem nominis in Alpheum defluens. Reliquae civitates in 22

§ 20. *Drymodes*, RA. *Dyrmodes*, Td. *Drymodis*, *β*. — *Psophis*, Barbar. Rd. *Ibophis*, A. *pphis*, *σ*. — *Symphalum*, RA. — *Antigonia*, K. — *Orchomenos*, Pint. ad Mel. II. 3, 5. — *Pheneum*, Barbar. Ad. *Paeneum*, R. *Phineum*, *σ*. — *Pallantium*, A*σ*. *Phallantium*, R. — *Megalepolis*, Ad. — *Gortyna*, Hard. d. *Cartina*, AT. *Carthinna*, R. *Gortina*, *Cartina*, r. *Catina*, *β*. — *Bucolium*, A*θ*Td. *Balium*, R[1]. *Bocalium*, *β*. — *Carnion*, vir doctus ap. Dalec. *Crannon*, A*θσ*. *Chrannon*, R. *Charnon*, Tr. *Carmon*, *β*. — *Parrhasie*, Rd. *Pharhasi e*, A. *Parrhasiae*, *β*. — *Thelpusa*, Barbar. RTd. *t haelpus ha*, A. *Telpusa*, K. *Thelphussa*, altera Barbari coniectura. *Thelphusa*, *β*. — *Melaenae*, Hard. *Melania*, R. *Melanea*, Ad (codd. Barbar.) *Menala*, *σ*. *Melanaea*, *β*. — *Heraea*, codd. Barbari. *Hereae*, A. *Here*, Rd*σ*. — *Pylae*, Hard. *Pyle*, Barbar. A*β*. *Phile*, *σ*. *Filae*, ad. *File*, R. *Phialia*, altera Barbari coniectura. — *Pallene*, RTd*σ* (codd. Barbar.) *Pallenae*, A. *Pallena*, *θ*. *Pellana*, Barbar. *β*. — *Agrae*, Barbar. Rd. *Grae*, A. *Agra*, codd. Barbar. Om. *σ*. — *Epium*, Barbar. *Phin*, R[2]. *Phyn*, A. *Pin*, R[1]. *Pinema*, *σ*. *Pyn*, d. — *Cynaethae*, *Lepreon*, Barbar. *Cinaete lepre*, R. *Cinae telepre*, A. *Cina eteleprae*, d. *tehilogre*, *σ*. *Cynaetha*, *Lepreon*, *βγ*. — *Arcadiae*, RAd. *Arcahe*, *σ*. *Arcadia*, codd. Barbar. — *Alea*, codd. Barbari. *Alee*, A. *Aleae*, R[1]. *Aliae*, R[2]. *Alcae*, d. *Elee*, *σ*. *Alca*, operae Broterii. — *Ethydrium*, R. — *Enispe*, Barbar. d. *Enisphe*, R. *Enisphae*, A. — *Lampia*, A. *Lampea*, K. *Lampadia*, RT*σ*. *Lampe*, d*βγ*. — *Cleone*, *β*. — *Nemeae*, R[1]. *Nemeaes*, R[2]. — *est*, ATd*σ*. Omitt. *βγ*. De R vid. ad nomen proximum. — *Bembinadia*, Barbar. *Thembinadia*, A. *Thenbinadia*, Rd.

§ 21. *Pholoe*, RA (codd. Barbar.) *Phole*, d. — *Cillenae*, A. *Cyllena*, R. — *Licheus*, A. *Aeliceus*, R. — *Licei*, A. — *Lampeus*, Barbar. Rd. *Lampheus*, A*σ*. *Lampea*, altera Barbari coniectura. — *Nonagris*, R. — *octo*, A. *VIIII*, RTd. — *Phenet*, R. — *defluens*, RA*θ*Td. *defluentes*, *βγ*.

muro recedentibus Athenis iuncti. Libera haec civitas nec indiga ullius praeconi amplius; tanta claritas superfluit. In Attica fontes Cephisia, Larine, Calirroe Enneacrunos, montes Brilessus, Aegialeus, Icarius, Hymettus, Lycabettus, locus Ilisos. A Piraeeo XLV M p. Sunium promontorium. Thoricos promontorium; Potamos, Steria, Brauron, quondam oppida, Rhamnus pagus, locus Marathon, campus Thriasius, oppidum Melite et Oropus in confinio Boeotiae.

12. Cuius Anthedon, Onchestos, Thespiae liberum oppi- 25
dum, Lebadea nec cedentes Athenis claritate quae cognominantur Boeotiae Thebae, duorum numinum, Liberi atque Herculis, ut volunt, patria. Et Musis natale in nemore Heliconis adsignant. Datur et his Thebis saltus Cithaeron, amnis Ismenus. Praeterea fontes in Boeotia, Oedipodia, Psamathe, Dirce, Epicrane, Arethusa, Hippocrene, Aganippe, Gargaphie; montes extra praedictos Mycalesos, Hadylius,
Acontius. Reliqua oppida inter Megaricam et Thebas Eleu- 26
therae, Haliartus, Plataeae, Pherae, Aspledon, Hyle, Thisbe,

RATd. *LIV*, *θ*. *quinquaginta duo*, *β*. — *duorum*, K. — *iuncti*, A. *iunctis*, Rd. — *indiga ullius*, AR (ex corr.) *indaga ullius*, *σ*. *indicabilius*, d. — *superfuit*, A. — *Cephisia*, A. *Celpisia*, Rd. — *Calliroe*, RT. *Calirroe*, *σ*. *Callireo*, A. — *Enneacrunos*, Barbar. A. *Enneacrus*, Td. *Eoneacrus*, R. *Enneacros*, *θ*. *nemee: crunos*, *σ*. Ceterum v. Duker. ad Thucyd. 2, 15. — *Brilerus*, R. — *Encaleus*, coniectura Hard. — *locus*, RA*θ*STd. *lacus*, r. *amnis*, *β*. — *Ilisos*, Ad. *Silisos*, RST. *Selinos*, r. *Ilissos*, *βγ*. — *XLV*, R*θ*Td. *CXLV*, A. *XLII*, *β*. — *Sunium*, Ad (codd. Barbar.) *Surium*, RT. — *promontorium*, om. *σ*. — *Thoricos*, Hard. *Doriscos*, A*θ*Td^2. *Duriscos*, R. *Doriscum*, codd. Barbar. *β*. Om. d^1. — *promontorium*, om. d^1. — *Potamos*, *Steria*, Dalec. *Polipostħere*, R. *Polipostherae*, d. *Poliposthre*, T. *Polyposterae*, A. *Polypostere*, *σ*. *Potamos*, *β*. Vid. Strab. 9. p. 399. — *Brauron*, A*σ*. *Brauronion*, R. *Brauroinon*, Td. *Brauron*, *Ion*, Dalec. — *quondam* — *Marathon* omitt. R^{1}d. — *Ramnus*, A. — *locus*, omitt. Kr. — *campes*, A. — *Thriasius*, Barbar. d. *tria sius*, A. *Thriassus*, *σ*. *Triassius*, R. — *Melite et*, ita nos scripsimus. *Miletet*, Rd. *Melita et*, codd. Barbar. *βγ*. *Mileta et*, A. *Milete et*, T. *Meletum et*, *σ*. *Miletum et*, K. — *Uropus*, d.

§ 25. *Levadea*, A. — *Lebedea*, *σ*. Om. d^1. — *charitate*, *σ*. — *cognominatur*, *σ*. — *Conboeotiae*, A. — *nominum*, d. Vid. Solin. 7, 22. — *anatalem*, A. — *belliconis*, d. — *Thebis*, Ad*σ*. *Tebis*, R^2. *etbis*, R^1. — *Oedipoda*, d. *Aecipopoda*, R. — *Psa. the*, d. *Psāthe*, R. — *Epicrane*, Hard. Ad. *Epigranea*, R*β*. — *Aretias*, Unger. parad. Theb. 1. p. 106. coll. Solin. 7. Martian. 6, 653. — *Mycalesos*, ita nos scripsimus; vide infra. *Mycalessus*, *βγ*. *Mircalessus*, d. *Micalesus*, RA. *Teumessos*, Unger l. l. p. 402. — *Hadylius*, Hard. *Adylius*, A. *Hadylisus*, R. *Hadilysus*, d. *Adylisus*, *β*.

§ 26. *Megaricam*, RAd. *Megaram*, *βγ*. — *Eleutherae*, d (codd. Barbari.) *Cleutherae*, R. *Hele utera*, A. *leuthre*, *σ*. — *Hyle*, Barbar. Rd. *Hile*, *σ*. *Hilee*, A. *Hylae*, *β*. — *Thisbe*, Barbar. A. *Tisbe*, *σ*. *Ethirbe*, d. *Ethyrbe*, R.

Erythrae, Glissas, Copae, iuxta Cephisum amnem Larymna et Anchoa, Medeon, Phlygone, Acraephia, Coronea, Chaeronea. In ora autem infra Thebas Ocalee, Heleon, Scolos, Schoenos, Peteon, Hyrie, Mycalesos, Iresion, Pteleon, Olyros, Tanagra liber populus et in ipsis faucibus Euripi, quem facit obiecta insula Euboea, Aulis capaci nobilis portu; Boeotos Hyantas antiquitus dixere. Locri deinde Epicnemidii 27 **cognominantur olim Leleges appellati, per quos amnis Cephisus defertur in mare. Oppida Opus, unde et sinus Opuntius, Cynos. Phocidis in litore unum Daphnus. Introrsus autem in Locris Elatea et in ripa Cephisi, ut diximus, Lilaea Delphosque versae Cnemis et Hyampolis. Rursus Locrorum ora, in qua Larymna, Thronium, iuxta quod Boagrius amnis defertur in mare. Oppida Narycion, Alope, Scarphia. Postea Maliacus sinus ab incolis dictus, in quo oppida Halcyone, Econia, Phalara.**

13. Doris deinde, in qua Sperchios, Erineon, Boion, Pin- 28 **dus, Cytinum; Doridis a tergo mons Oeta.**

Glissas, Barbar. *Glissa*, A. *Glyssa*, σ. *Glisa*, Rd. — *Copae*, Barbar. *Cophe*, Aσ. *Gopae*, R. *Gope*, d. — *Cepysum*, R. *Chysum*, A. — *Larymna*, Barbar. a. *Lamie*, Rdσ. *Lamiae*, A. *Lamia*, β. *Amyeta*, codd. Barbar. — *Anchoa*, Barbar. a. *Anichiae*, A. *Anichia*, codd. Barbar. β. *Anichie*, σ. *ante*, RTd. Vid. Müller. Orchom. p. 57. — *Medeon*, Barbar. *Medion*, A. *Medean*, d. *Medeant*, R. — *Pygone*, R. *Pigone*, d. — *Acraephia*, Barbar. *Graephis*, Aa. *Grephys*, R. *Grephis*, dβ. *Creusis*, altera Barbari coniectura. — *Chaeronea*, A (codd. Barbari.) *Charoa*, σ. *Charo*, Rd. — *intra*, σ. Hard. laudat Hom. Il. *B*, 505. — *Ocalee*, vid. Hom. Iliad. *B*, 500. *Ocale*, ARβ. *Accolae*, d. — *Heleon*, vid. Strab. 9. p. 404. *eteon*, A. *etheon*, σ. *Elaeon*, β. — *et*, R. *a*, d. — *Scolos*, Barbar. R. *Scholos*, A. *ycolos*, d. *Scalos* vel *Icolos*, codd. Barbar. *Iolcos*, σ. — *Schoenos*, d. *Scoenos*, Aβ. *Scenos*, R. — *Mycalesos*, RAd. *Mycalessus*, βγ. — *Iresion*, ita nos scripsimus secuti Müller. Orchom. p. 56., qui *Eiresion* coniecit. *Ireseum*, R. *Yreseum*, d. *Iresaeum*, A. *Hyreseon*, β. *Hilesion*, Hard. γ, quod si auctoritate librorum nitatur, non improbari sibi dicit Meinek. ad Scymnum Chium, p. 72. — *Pthelon*, A. — *Ollarum*, RAθTd. — *obiecta insula Euboea*, r. *obiecta insulae uboea*, A. *obiectu insuleuboea*, R. *obiectu insulae Euboeae*, dβγ. — *capacis* et *portus*, Td. — *Hyantas*, Barbar. A. *Hyanias*, Rd. *Aonas*, altera Barbari coniectura.

§ 27. *Epicnemidii*, Barbar. d. *Pignemidii*, R. *Pygmenidi*, σ. *Epigmenedi*, A. — *Cephysus*, A. *Cephirus*, R. — *Opuns*, σ. — *et*, RAθTd. Om. β. — *sinus*, RAθTd. Pone *Opunt.* collocat β. — *Opuntius*, θ. *Opontius*, A. *Opontinus*, Rdσ. *Opuntinus*, Tβγ. — *Cynos*, d. *Cynus*, codd. Barbari. *Cyn' e*, R. *Gynus e*, A. *Ginusae*, σ. — *in*, Rd. *autem*, A. — *autem in*, ita nos scripsimus. *autem*, RA. *au̅*, d. *in*, βγ. — *Laris*, RAd. — *Clatea*, σ. — *Cepisi*, R. *Cephis*, A. — *diximus* § 8. — *versae*, Ad. *verse*, Rσ. *versus*, βγ. *Bessa*, Barbar. — *Cnemis*, d. *Enemis*, R[1]A. *Enimis*, R[2]. *nemis*, σ. *Cnemus*, Barbar. — *in Locrorum*, σ. — *Larumna*, Rd. *Larumni*, A. — *Thronium*, vid. Hom. Il. *B*, 533. *Tronium*, A. *Tironium*, Rd. — *mari*, A. — *Narycion*, Barbar. *Narycum*,

14. Sequitur mutatis saepe nominibus Haemonia, eadem Pelasgicon Argos, Hellas, eadem Thessalia et Dryopis, semper a regibus cognominata. Ibi genitus rex nomine Graecus a quo Graecia, ibi Hellen a quo Hellenes. Hos eosdem Homerus tribus nominibus appellavit Myrmidonas et Hellenas et Achaeos. Ex his Phthiotae nominantur Dorida adcolentes. Eorum oppida Echinus in faucibus Sperchii fluminis, Thermopylarum angustiae, quo argumento IV M p. inde Heraclea Trachin dicta est. Mons ibi Callidromus, oppida celebrata Hellas, Halos, Lamia, Phthia, Arne.

VIII. 15. In Thessalia autem Orchomenus Minyius antea 29
dictus et oppidum Almon, ab aliis Salmon, Atrax, Pelinna, fons Hyperia, oppida Pherae, quarum a tergo Pieria ad Macedoniam protenditur, Larisa, Gomphi, Thebae Thessalae, nemus Pteleon, sinus Pagasicus, oppidum Pagasa, idem postea Demetrias dictum, Tricca, Pharsalici campi cum civitate libera, Crannon, Iletia. Montes Phthiotidis Nymphaeus quondam topiario naturae opere spectabilis, Buzygaeus,

RAσ. *Natiron*, d. — *Alope*, Barbar. Ad. *Malope*, R. — *Scarphia*, Barbar. d. *Scarpia*, RAσ. — *dicitur*, Td. — *Alcione*, A. — *Aeconia*, R. — *Phalara*, Barbar. *Phalar*, R. *Phalarna*, Tdσ. *Palarna*, A.

§ 28. *deinde*, A. *et inde*, Rd. — *Sperchios*, Barbar. *Sparchos*, σ. *Sparthos*, A. *Sphartos*, Rd. — *Erineon*, Ad. *Etineon*, R. *Erimeon*, σ. *Erineos*, Pint. ad Mel. II. 3, 4. — *Boion*, Barbar. d. *Bolon*, RA. *Boeon*, σ. — *Cythinum*, σ. — *Oeta*, R. *est Oeta*, dβγ. *Oeta est*, A. — *Haemonia*, ita nos scripsimus. *Aemonia*, dβγ. *Hemonia*, RAσ (Rob.) Exscripserunt haec Solin. 8, 1. et Martian. 6, 654. — *Pelasgicon*, RAd. *Pelasgicum*, βγ. — *Hellas*, d. *Helladis*, RAT. — *Hellen*, Barbar. R. *Hellena*, A. *Helena*, Td. *Hellenes*, σ. — *quo*, RAσ. *qua*, Td. — *Hellenis*, RAσ. *Helenus*, Td. — *Hos*, A. *His*, RTd. — *eodem*, d. — *Homerus*, Il. *B*, 191. — *hominibus*, R. — *Myrmidanes*, d. — *Helenas*, T. — *inde*, Barbar. R[2] Ad. *in*, σ. Om. R[1]. — *Trachin*, Barbar. *Trechin*, σ. *Treacin*, R. *Threacin*, d. *Trecin*, A. — *celebrata*, RA. *celebria*, dβγ. — *Hellas*, Ad[2]. *Hellaos*, R. *Hellasos*, d[1]. *Hallos*, Palmer. emendatt. p. 321.

§ 29. *Minyius*, Barbar. *Mynilus*, RAθTd. *Minilus*, σ. *Minyeus*, altera Barbari coniectura, βγ. — *et antea*, A. — *Almon*, Barbar. *Alimon*, AR[2]. *Alimodo*, σ. *Athmo*, R[1]. *Althmon*, d. Vid. Mülleri Orchom. p. 249. — *Salmon*, R. *Holmon*, A. *elimon*, σ. *Elmon*, β. — *Pelinna*, Barbar. *Palamna*, Adσ. *Phalamna*, R. — *Hyperia*, Barbar. d. *Hyperea*, A. *Hiperia*, R. — *Pherae*, Barbar. A. *Therae*, Rdσ. — *Pieria*, A. *Pieri*, Rd. *Pieris*, Salmas. exerc. p. 108. a. B. γ. *Pierus*, β. — *Larisa*, RA. — *Agomphi*, A. — *Theba*, R. — *Thessalae*, A. *Thessaliae*, Rdβγ. — *Pteleon*, Barbar. RAd. *Pelion*, σ. — *Pasicus*, Rd. — *Pagasa*, RAd. *Pagasae*, βγ. — *Tricca*, Barbar. *Trica*, R. *Triccar*, d. *Tricea*, σ. *Tritta*, A. — *Pharsali*, RAd. — *Crannon*, Rσ. *Cronnon*, A. *Cranon*, dβγ. — *Phthiotidis*, Barbar. Ad. *Phyotidis*, R. — *quondam*, ATd. *quodam*, Rβγ. — *opiario*, R. *topiaro*, σ. — *operes*, A. *oppide*, R[1]. — *expectabilis*, Rd[1].

Donacesa, Bermius, Daphusa, Chimerion, Athamas, Ste-
phane; in Thessalia xxxiv, quorum nobilissimi Cercetii, 30
Olympus, Pierus, Ossa, cuius ex adverso Pindus et
Othrys Lapitharum sedes, hi ad occasum vergentes, ad
ortus Pelios, omnes theatrali modo inflexi, caveatis ante
eos lxxv urbibus. Flumina Thessaliae Apidanus, Phoe-
nix, Enipeus, Onochonus, Pamisus. Fons Messeis. Lacus
Boebeis. Et ante cunctos claritate Penius ortus iuxta
Gomphos interque Ossam et Olympum nemorosa convalle
defluens d stadiis, dimidio eius spati navigabilis. In eo 31
cursu Tempe vocant v milium p. longitudine et ferme ses-
quiiugeri latitudine, ultra visum hominis attollentibus se
dextra laevaque leniter convexis iugis, intus sua luce viri-
dante. Hac labitur Penius, viridis calculo, amoenus circa ri-
pas gramine, canorus avium concentu. Accipit amnem Hor-
con nec recipit sed olei modo supernatantem, ut dictum est
Homero, brevi spatio portatum abdicat, poenalis aquas diris-
que genitas argenteis suis misceri recusans.

Donacaesa, A. — *Bermius*, codd. Barbari. *Bromiaeus*, A. *Bromiaeuus*, R. *Bromia evus*, Td. — *Daphusa*, RA*σ*. *Delphussa*, T. *Delphusa*, Hard. d. *Daphissa*, codd. Barbari, *βγ*. — *Chimerion*, codd. Barbari. *Chintarone*, RAd. *Chimaron*, *σ*. — *Thephanae*, A.

§ 30. *XXXIV*, RATd. *sunt XXXIV*, *βγ*. — *Cercetii*, A. *Cercei*, Td. *Cercel*, R. *Ceraei*, *θ*. *Cerceti*, *βγ*. — *Pierus*, A. *Pieris*, RT*θ*d (codd. Salmas. exerc. p. 108. a. B.) — *hi*, omitt. Rd. — *Pelios*, R^{2}. *Pelius*, A. *Pelles*, R^{1}d. — *caveatis*, RA*θ*TKdr*σ*. *cuneatis*, *β*. — *anteas*, A. — *Pamisus*, Barbar. *Lammisus*, RA. *Lammissus*, *θ*Tr. *Iammissus*, d. *Caminissus*, *σ*. — *Nesseis*, *σ*. *Nesson*, K. — *Penius*, RATd (Rob.) *Peneus*, *βγ*. — *dimidio navigabilis. Spatia eius in eo*, r (Rob.) — *spaci*, R^{1}. *spatii*, R^{2}Ad. *spatio*, Salmas. — *navigabilis*, R^{2}A. *avigabilis*, R^{1}. *viabilis*, d.

§ 31. *vocant*, Ar (Rob.) *vocatum*, d. *vocantur*, R*βγ*. — *V milium*, om. d. — *et* — *latitudine* om. Rd^{1}. — *germe*, A. — *usum*, A. — *dextra*, R. — *connexis*, T. — *iungis*, R. — *sua luce*, RAd (Rob.) *vero luco*, T. *sub luco*, Heins. ad Val. Flacc. 8, 452. — *Hac labitur*, ATd^{2} (Rob.) *Hac labatur*, d^{1}. *allabitur*, RS*βγ*. — *Penius*, R^{2} A (Rob.) *penis*, d. *denis*, R^{1}. *ferus*, T. *Peneus*, *βγ*. — *vitreus*, T. — *amoenus*, A (Rob.) *amoenis*, Rd (Rigalt. ap. Salmas.) *amoeno*, Salmas. — *gravamine*, *σ*. — *canorum*, R (Rigalt.) *canoro*, Salmas. — *Horcon*, RA*θ*Tr. *Orcon*, d (Rob.) *γ*. *Erocon*, codd. Barbar. *Euroreon*, *σ*. *Euroton*, Barbar. *β*. — *ab Homero*, Rob. Vid. Il. *B*, 262. — *penalis*, R. — *genitas*, om. d^{1}. — *suis*, om. Rob. — *securans*, R.

§ 32. *adnexa*, A. — *Oppidum*, d. — *Iolcus*, Barbar. *locus*, R. *olcus*, A (codd. Barbari.) *Ocus*, d. Om. *σ*. — *Hormenium*, d (codd. Barbari.) *Ormenium*, RA. *Ormonium*, *σ*. — *Pyrrha*, d (codd. Barbari.) *Pirrea*, *σ*. *Pisa*, RA. — *Methone*, RAd (codd. Barbar.) *Miton*, *σ*. — *Repias*, *σ*. — *Casthanaea*, Hard. *Acastana*, A. *Casiana*, RTdr. *Castanea*, Barbar. K. *Castana*, altera Barbari coniectura, *β*. — *Spalathra*, Barbar. Rd. *Spalatra*, A. — *Aeantium*, Barbar. RAd. *Aenantium*, *β*. — *Meliboe* R. — *Rhizus*, Barbar. *Rhibus*, Td. *Rhybus*,

IX. 16. Thessaliae adnexa Magnesia est cuius fons Li- 3
bethra. Oppida Iolcus, Hormenium, Pyrra, Methone, Olizon.
Promontorium Sepias. Oppida Casthanaea, Spalathra, pro-
montorium Aeantium, oppida Meliboea, Rhizus, Erymnae,
ostium Penii, oppida Homolium, Orthe, Thespiae, Phalanna,
Thaumacie, Gyrton, Crannon, Acharne, Dotion, Melitaea,
Phylace, Potniae. Epiri, Achaiae, Atticae, Thessaliae in
porrectum longitudo CCCCLXXXX milium p. traditur, latitudo
CCLXXXVII milium.

X. 17. Macedonia postea CL populorum, duobus incluta 3
regibus quondamque terrarum inperio, Emathia antea di-
cta. Haec ad Epiroticas gentis in solis occasum recedens
post terga Magnesiae atque Thessaliae infestatur a Dar-
danis. Partem eius septentrionalem Paeonia ac Pelago-
nia protegunt a Triballis. Oppida Aegiae, in quo sepeliri
mos reges, Beraea et in regione quae Pieria appellatur a
nemore Aeginium; in ora Heraclea, flumen Apilas, oppida
Pydna, Aloros, amnis Haliacmon. Intus Aloritae, Vallaei, 3

σ. *Rhius*, A. *Hibus*, R. *Rhisus*, β. — *Erymnae*, RAd. *Erymne*, Barbar. Tβ. — *Penii*, R². *Poeni*, A. *Penei*, βγ. Omitt. R¹Td. — *oppidum*, R. — *Homolium*, Barbar. *Omolium*, R²Aσ. *Oleum*, R¹d. — *Orthe*, Barbar. RAd. — *Thespiae*, Barbar. *i naesiae*, A. *i resiae*, d. *iresia*, R. *i Rhesie*, σ. — *Phalanna*, Barbar. *Phelinna*, RTd. *Pelinna*, Aσ. *Palinna*, θ. Huic nomini *Thome* addit K. unde Barbar. *Thorne* coniicit. — *Thaumacie*, Barbar. *thaum athiae*, A. *Thaumaci*, R. *ta cũaci*, d. *thocium*, σ. — *Gyrton*, Barbar. *Cyrton*, R. *Cyrto*, d. *Cirton*, A. *Cricum*, σ. — *Crannon*, Barbar. RAσ. *Cranon*, dβγ. — *Dotion*, Barbar. *Dorion*, AθTdσ. *Donon*, R. — *Melitaea*, Barbar. *Melite*, Aσ. *Melithe*, d. *Milithe*, R. — *Phylace*, Barbar. dσ. *Phylae ce*, A. *Pilace*, d. — *Potniae*, Barbar. A. *Pothniae*, β. *Poniae*, R. *ponie*, d. *ponio*, σ. *Porro*, Hard. γ. — *porrectu*, A. — *CCCCLXXXX*, RA. *CCCCLXXX*, d (Martian. 6, 654.) βγ. *CCIX*, θ. *CCCCXXX*, Dicuil. 1, 5. — *CCLXXXVII*, A. *CLXXXVII*, T. *CCCLXXXVII*, Dicuil. *CLXXXXVII*, Radγ. *CCLXXXXVII*, h (Martian.)

§ 33. *inclita*, RA. Partim haec exscripserunt Solin. 9, 1. 2. et Martian. 6, 655. — *ante*, d. — *posterga*, RA. — *septentrionalis*, Rd. — *Paeonia*, A. *Lapeonia*, Rd. — *Pellagonia*, σ. *Paphlagonia*, r. — *Aegiae*, ita nos scripsimus. *Aeglae*, A. *Egie*, T. *Aegia*, θ (codex Salmas. exerc. p. 110. b. B.) *Agiae*, codd. Salmas. *Egle*, Rdσ. *Aege*, βγ. Ceteri scriptores urbem aut *Aegas* aut *Aegeas* dixerunt; vid. Müller. de situ Macedon. p. 24. sq. — *qua*, T. — *sepeliri mos*, AθTd. *mos sepeliri*, Rγ. *mos sepelire*, β. — *Beraea*, ita nos scripsimus coll. Eckhel. D. N. V. 2, 69. *Beroa*, σ. *Beroea*, RAdβγ. — *et*, om. r. — *Aeginium*, vid. Strab. 7. p. 327. *Aegidium*, R. *Aegydium*, A. *Egidium*, Tdσ. — *Heracleum*, Drakenb. ad Liv. 44, 2. — *Hapylas*, A. — *Pydna*, Hard. *Phyna*, A. *Pina*, R². *Pugna*, R¹Td. *Phina*, β. *Phila* vel *Cinna*, Barbar. Vid. potissimum Strabonis excerpta Vatic. et Palat. p. 78, 20. et p. 79, 33. T. II. ed. Kramer. — *Aloros*, Voss. ad Scylac. p. 61. ed. Gron. *Oloros*, RAd. *Eloros*, Barbar. K.

Phylacaei, Cyrrestae, Tyrissaei, Pella colonia, oppidum Stobi civium Romanorum. Mox Antigonea, Europus ad Axium amnem eodemque nomine per quod Rhoedias fluit, Scydra, Eordaea, Mieza, Gordyniae. Mox in ora Ichnae, fluvius Axius; ad hunc finem Dardani, Treres, Pieres Macedoniam adcolunt. Ab hoc amne Paeoniae gentes Paroraei, 35 Eordenses, Almopii, Pelagones, Mygdones. Montes Rhodope, Scopius, Orbelus. Dein praeiacentes gremio terrarum Arethusii, Antiochienses, Idomenenses, Doberi, Aestraeenses, Allantenses, Audaristenses, Morylli, Garesci, Lyncestae, Othryonei et liberi Amantini atque Orestae, coloniae Bullidensis et Diensis, Xylopolitae, Scotussaei liberi, Heraclea Sintica, Tymphaei, Toronaei. In ora sinus Macedonica op- 36 pidum Chalastra et intus Piloros, Lete medioque litoris flexus Thessalonice liberae conditionis; (ad hanc a Durrachio

§ 34. *Cyrrestae*, Rdσ. *Cyrrhestae*, A. *Cyrrei*, Barbar. — *Tyrissaei*, Barbar. Rd. *Thyresei*, A. *Thyrisei*, σ. — *Pellaconia*, R. — *Stobi*, Barbar. RA. *Stobici*, dσ. — *Antigonea*, RAθd. *Antigone*, TK. *Antigonia*, β. — *Ropius*, A. — *amnis*, σ. — *aliud per quod*, Barbar. K. — *Rhoedias*, d. *Roedias*, A. *Rhodias*, R. *Rodias*, T. *Loedias*, Vales. ad Harpocrat. s. v. *Λοιδίας*, p. 119. *Ludias*, Hard. — *fluit*, R[2]A. *cludit*, R[1]. *cluit*, Td. — *Scydra* pone *Eord.* collocant $\beta\gamma$. — *Eordaea*, ita nos scripsimus ex Livio 33, 8. *Heordeae*, β. *Eordeae*, γ. *Fordea*, A. *Fordeae*, R. *Forde[a]e*, d. *Phordeae*, σ. *Phorbae*, K. — *Mieza*, d. *Mioza*, RA. *Miona*, σ. — *Gordiniae*, A. *Gorgidiniae*, R. *Gorgidine*, d. *Gorgidone*, σ. — *Ichne*, σ. — *Tardani*, R.

§ 35. *Paroraei*, Barbar. d. *Parcae aei*, A. *Parocei*, RθT. Ceterum Müller. de situ Maced. p. 39. hunc locum dicit perturbatum. — *Heordenses*, R. *Haeordens*, A. — *Almopii*, Barbar. d. *Almopi*, A. *Halmopii*, R. *Halmiopi*, σ. *Almopes*, altera Barbari coniectura. *Armopii*, β. — *Mignones*, R[1]d. — *Orbelus*, A. *Orobellus*, RTdσ. — *praeiacentes*, A. *praeiacente*, Rd$\beta\gamma$. — *Arethusii*, RAd (codd. Barbari.) *Arecusi*, σ. — *Antiochienses*, d. *Antiocidenses*, A. *Anthochidenses*, R. — *Idomedenses*, A. — *Doberi*, RATd. *Doberes*, Barbar. K. *Doberienses*, β. — *Aestraeenses*, Hard. *Estrienses*, RAKTd. *Trienses*, β. — *Allantenses*, Barbar. R. *Allantesses*, A. *Allatenses*, d. — *Audaristenses*, codd. Barbari. *Autaristenses*, A. *Adaristenses*, T. *Adaristhenses*, R. *Aclaristenses*, d. *Acelaristenses*, σ. — *Morylli*, d. *Moryllii*, codd. Barbar. *Morhilli*, RA. *Morili*, σ. — *Garresci*, d. *Garesti*, θT. *Garreti*, A. *Gareti*, σ. *Gareci*, codd. Barbari. *Garestylli*, R. — *Lyncestae*, Ad. *Cesthe*, R. — *Othryonei*, A (codd. Barbari.) *Onorhione*, R. *Enoryonei*, Td. *enoricaeni*, σ. — *Amantini*, Barbar. d. *Mantini*, RATσ. — *Bullidenses*, A. — *Dienses*, A (codd. Barbari.) — *Scotussaei*, codd. Barbari. *Scotusei*, A. *Scotisei*, d. *Cotisaei*, σ. *Scotsei*, R. — *Sintica*, Barbar. *Syntiga*, A. *Scyntiga*, σ. *Scymthyca*, R. *Scymthinica*, T. *Scymthimca*, d. — *Tympei*, R. — *Toronaei*, Rd. *Coronaei*, Aβ.

§ 36. *Macedonica*, RATd. *Macedonici*, $\beta\gamma$. — *oppida*, T. — *Chalastra*, Barbar. RAd. *Calastra*, T. *Chalastia*, σ. — *Piloros*, Barbar. ex Herod. 7, 122. *Pyloros*, RA. *Philoros*, Td. *Phileros*, $\beta\gamma$. — *Lete*, RAd (codd. Barbari.) *Lethe*, σ. — *litoris flexus*, A. *litoris flexu*, RTd. *flexu litoris*, $\beta\gamma$. — *Thessalonice*, R. *Thessalonicae*, Aσ. *Thessalonica*, d$\beta\gamma$. — *CCXLV*, A. *CXIIII*,

ccxlv milia passuum); Therme. In Thermaico sinu oppida
Dicaea, Pydna, Derra, Scione, promontorium Canastraeum,
oppida Pallene, Phlegra. Qua in regione montes Hypsizorus,
Epitus, Halcyone, Leoomne, oppida Nyssos, Phryxelon,
Mendae et in Pallenensi isthmo quondam Potidaea, nunc
Cassandrea colonia, Anthemus, Olophyxus, sinus Mecyber-
nu. Oppida Miscella, Ampelos, Torone, Singos, fretum quo 37
montem Atho Xerxes Persarum rex continenti abscidit
in longitudine passuum md. Mons ipse a planitie excurrit
in mare lxxv milium pass. Ambitus radicis cl milium
colligit. Oppidum in cacumine fuit Acroathon, nunc sunt
Uranopolis, Palaeorium, Thyssus, Cleonae, Apollonia cuius
incolae Macrobii cognominantur. Oppidum Cassera faucesque 38
alterae isthmi, Acanthus, Stagira, Sithone, Heraclea et re-
gio Mygdoniae subiacens, in qua recedentes a mari Apollo-

Rd. *CXV*, *β*. *CCLXVII*, Broter. *γ*. — *Thermico*, *σ*. — *Dicaea*, Barbar. RAd. — *Pydna*, Barbar. *Palinan*, A. *Palinam*, RTd. *Padina*, *σ*. Locus nondum sanatus, in quo et alia sunt turbata. — *Derrha*, Barbar. *Dera*, R*σ*. *Drea*, Ad. *Deris*, K. Pro *Derrha Scione* Pint. *Crestone* legit. — *Phalene*, R. — *Eppitus*, R. — *Halcyone Leoomne*, d. *Halcyone leuomne*, R. *Algion elaeu omne*, A. *Alchione Leuomne*, *β*. — *Nyssos*, d. *Nissos*, RA*β*. *Nisos*, *σ*. *Nyxos*, codd. Barbari. *Nysae*, Barbar. — *Phryxelon*, AT. *Phrixelon*, Rd. *Phrixeleon*, *θ*. *Phryx Leon*, *σ*. *Philenon* vel *Phrygelion*, codd. Barbari. *Brygion Eleon*, *β*. *Eion* latere putat Hard. *Phinelon*, codd. Hard. *γ*. *Sane*, *Aphytos*, *Scione*, *Mende*, Pint. ad Mel. II. 2, 11. — *Meande*, *σ*. — *in Pallenensi*, d. *in Pallenses in*, R. *in Pallenses*, AT. *hippalesis*, *σ*. *Ipsalenses*, codd. Barbar. *in Pallenes*, Pint. ad h. l. et ad Mel. II. 2, 11. — *Cassandrea*, RA. *Cassandria*, d*βγ*. — *Anthemus*, Barbar. RAd. *Athemus*, *σ*. — *Olophyxus*, Hard. *Olopyxus*, Rd. *Olopixus*, A. *Olipyxus*, *σ*. *Holophyxus*, Barbar. *β*. — *Mecybernu*, R. *Mecyburnu*, Td. *Mecyberna*, Barbar. A*β*. *Metiberna*, *σ*. *Mecybernaeus*, Hard. *γ*.

§ 37. *Miscella*, Holsten. ad Steph. Byz. p. 210. et Tzschuck. not. crit. ad Mel. II. 3, 1. *Mycella*, A*θ*. *Yscella*, RTd. *Ixela*, *σ*. *Physcella*, codd. Barbar. *βγ*. — *Singos*, Barbar. et codd. Gelen. *Siggostelos*, RATd. *Siggostolos*, *θ*. *Soggostedes*, K. — *fretum* — *Atho*, RA (in hoc una littera pone *o* erasa.) *fretum* — *Athon*, d (codd. Barbar.) *βγ*. *fretumque mons Athon quem*, *σ*. — *Persarum rex*, RA (codd. Barbari.) *rex Persarum*, d*βγ*. — *continenti*, omitt. codd. Barbari. — *longitudinē*, R. — *maria*, R. — *Acroathon*, ita scribendum ex Mela II. 2, 10. *Achroton*, R. *Agrathon*, A. *Acroton*, *σ*. *Acrothon*, Barbar. d*βγ*. *Acrothoi*, altera Barbari coniectura. — *Palaeorium*, d. *Paleorum*, T. *Palehorum*, RA. *Palaeotrium*, *β*. — *Thyssus*, codd. Barbari. *Thyrsus*, A. *Tyrsus*, R*σ*. *Thersus*, d. — *Cleonae*, RAd. *Cleone*, codd. Barbar. *β*. *Oleon*, *σ*. Vid. Tzschuck. not. crit. ad Mel. II. 2, 9. — *Macrobi*, A. *Acrobii*, T.

§ 38. *Casera*, A. — *alterae*, RAd (codd. Barbari.) *a latere*, *σ*. — *isthmos*, d. — *Acanthus Stagira*, A (codd. Gelen.) *Acanthus in stagyras*, R. *Acanthus inista gyra*, T. *Camthus mistha gyra*, d. *ayras*, *σ*. *Acanthus Singus Stagira*, Pint. ad h. l. et ad Mel. II. 2, 9. — *Sithone*, RAd. *sitonia*, *σ*. *Grastonia* vel *Grestonia* vel *Crestonia*, Barbar. — *Heraclia*, d. — *a mari*, A. *in mari*, R. *in mare*, Td.

nia, Arethusa. In ora rursus Posidium et sinus cum oppido
Cermoro, Amphipolis liberum, gens Bisaltae. Dein Macedo-
niae terminus amnis Strymo ortus in Haemo; memorandum
in vii lacus eum fundi priusquam dirigat cursum. Haec 39
est Macedonia, terrarum inperio potita quondam, haec Asiam,
Armeniam, Iberiam, Albaniam, Cappadociam, Syriam, Ae-
gyptum, Taurum, Caucasum transgressa, haec in Bactris,
Medis, Persis dominata toto oriente possesso, haec etiam
Indiae victrix per vestigia Liberi Patris atque Herculis va-
gata, haec eadem est Macedonia, cuius uno die Paulus
Aemilius inperator noster lxxii urbis direptas vendidit.
Tantam differentiam sortis praestitere duo homines.

XI. 18. Thracia sequitur inter validissimas Europae 40
gentis, in strategias l divisa. Populorum eius, quos no-
minare non pigeat, amnem Strymonem adcolunt dextro
latere Denseletae et Medi ad Bisaltas usque supra dictos,
laevo Digerri Bessorumque multa nomina ad Mestum amnem
ima Pangaei montis ambientem inter Elethos, Diobessos,
Carbilesos, inde Brysas, Sapaeos, Odomantos. Odrysarum
gens fundit Hebrum adcolentibus Cabyletis, Pyrogeris, Dru-

Arethusa, d. *Arhetusa*, R[2]. *Erhetusa*, R[1]. *Erethysa*, A. *Erechisa*, θ. — *liberum*, RAd (codd. Gelen.) *libera*, K. — *Bisaltae*, AR[2]. *Bisalthae*, σ. *Bitaealtae*, R[1]. *Bite altae*, d. — *Macedonia et*, R. — *Strymo*, A. *Strymon*, Rdβγ. — *Haemo maemo memorandum*, A. — *VII*, RA. *VIII*, Td. *in Cercinem lacum*, Külb. ex Mela II. 2, 9. — *derigat*, A. *finiat*, suspicio Külb.

§ 39. *Hiberiam*, A. — *Caucasium*, σ. — *Betris*, R. — *Mediis*, RA[2]. — *inde*, R.

§ 40. *Thracia*, d. *Threcia*, A. In R est *Tracia* e secunda manu; prima erasa. — *trategias*, R. *stratagias*, σ. — *ad Bisaltas*, Aθd. *ab disaltas*, RT. *Bisaltas*, β. — *usque ad*, A. — *Digerri*, RAd. *Digeri*, βγ. — *muta*, Rd. — *Mestum*, T (codd. Salmas. exerc. p. 112. b. A.) *Maestum*, RA. *Nestum*, d (codd. Barbar.) βγ. Vid. Holsten. ad Steph. Byz. p. 225. — *ima Pangaei montis*, R[2]Aθ. *oi pegei montes*, R[1]d. *Orpigei montis*, T. *Pangei Orpeiae montis ima*, codd. Barbari. *Pangaei montis ima*, βγ. Ex illo *Orpeiae* facit Barbarus *Orbeliae*, quod in K exstare dicit Dalec. — *Heletos*, dσ. *Haletos*, RA. *Leaeos*, Hard. — *Diobsessos*, R. — *Carbylesos*, A. — *Brysas*, Barbar. d. *Brisas*, RA. *Brysos*, altera Barbari coniectura. *Brygas*, Hard. — *Sapaeos*, d. *Saphaeos*, R. *Saepeos*, A. *Sapheos*, σ. — *Odomantos*, ita scribendum e Steph. Byz. s. v. Ὀδομάντιοι. *Odomantes*, βγ. *Adomantos*, RA. *Adomantes*, dσ. *Odomontes*, Salmas. l. l. — *Odrysorum*, R. *Orthrysarum*, K. — *fundit*, RAθTd. *infundit*, β. — *Cabyletis*, Hard. *Carbiletis*, RAdβ. — *Pirogaeris*, R. *Pyrgoceris* vel *Cereopyrgis*, Hard. — *Drugetis*, σ. — *Caenicis*, RA (codd. Barbari.) *Cenitis*, d. *Genistis*, σ. — *Hypsaltis*, RAd (codd. Barbari.) *Bisaltis*, σ. — *Corpilis*, A. *Corpillis*, Rdβγ. Vid. Meinek. ad Steph. Byz. p. 376, 7. — *Botiaeis*, Aβ.

§ 41. *Syaletae*, σ. *Sialetae*, Td. *Staletae*, RA. At v. Ptolem. geogr. III. 11, 8. — *Doloncae*, Barbar. *Dolongae*, R. *Dolangae*, d. *Dolange*, A (codd.

geris, Caenicis, Hypsaltis, Benis, Corpilis, Bottiaeis, Edonis.
Eodem sunt in tractu Selletae, Priantae, Doloncae, Thyni, 41
Coeletae maiores Haemo, minores Rhodopae subditi. Inter
quos Hebrus amnis, oppidum sub Rhodope Poneropolis an-
tea, mox a conditore Philippopolis, nunc a situ Trimontium
dicta. Haemi excelsitas VI milium p. subitur. Aversa eius et
in Histrum devexa Moesi, Getae, Aorsi, Gaudae Clariaeque
et sub iis Arraei Sarmatae quos Areatas vocant Scythaeque
et circa ponti litora Moriseni Sithoniique Orphei vatis ge-
nitores optinent. Ita finit Hister a septentrione, ab ortu 42
pontus ac Propontis, a meridie Aegaeum mare, cuius in
ora a Strymone Apollonia, Oesyma, Neapolis, Datos. Intus
Philippi colonia; apsunt a Durrachio CCCXXV M p. Scotussa,
Topiris civitas, Mesti amnis ostium. Mons Pangaeus. He-
raclea, Olynthos. Abdera libera civitas, stagnum Bistonum
et gens. Oppidum fuit Tirida, Diomedis equorum stabulis
dirum; nunc sunt Dicaea, Ismaron, locus Parthenion, Pha-
lesina, Maronea prius Orthagorea dicta. Mons Serrium, Zone, 43
tum locus Doriscus X milium hominum capax; ita Xerxes
ibi dinumeravit exercitum. Os Hebri. Portus Stentoris. Op-

Barbari.) *Dobanyae*, σ. *Dolonci*, altera Barbari coniectura. — *Thyni*, Barbar. Ad. *Thinni*, R. — *Coeletae*, Hard. *Celetae*, Barbar. β. *Celaletae*, RATdσ. Vid. Ryck. ad Tac. ann. 3, 38. — *Rosopae*, R. — *subditis*, d. — *Poneropolis*, Barbar. RAd. *Pencropolis*, σ. — *Trimemtium*, R^1. *Termontium*, K. — *Haemi*, vid. Solin. 10, 7. Martian. 6, 656. — *Moesi*, A. *Maesi*, R^2. *Mesi*, R^1σ. *Moesia*, Td. — *Aorsi*, Hard. *Aoti*, β. *Aodis*, RTd. *Aedis*, A. — *Caude*, R^2. *Caugde*, R^1d. *Caugdae*, A. — *Clariaeque*, Rd. *Claneaeque*, A. *Dariaeque*, T. — *et*, om. d. — *his*, d. — *Arraei*, d. *Arrei*, A. *Arei*, R. — *Sarratae*, A. — *Arearetas*, d. *Arevtas*, Hard. — *Moriseniti*, d. *Morisene*, A. — *Sithoniique*, d. *Sitoneque*, A. *Scithoniae quae*, σ. *Fistoni*, R.

§ 42. *Hister*, A. Semel moneo me ubique *Hister* et *Histria* scripsisse obsecutum optimis codd. etiam apud Plinium hanc scripturam passim commendantibus; v. quos laudat Wagner. orthogr. Vergil. p. 442. — *promontis*, σ. — *Strumone*, R. — *Oesyma*, Barbar. d. *Oesimna*, A. *Esimna*, R. *Cesima*, σ. *Oesima*, β. — *Datos*, Barbar. *Batos*, RAθTdσ. *Patos*, codd. Barbari. *Pastos*, altera Barbari coniectura, β. — *Topiris*, codd. Barbari. *Topiros*, A. *Dopiros*, RTd. *Dypiros*, σ. — *civitas*, RAKTdσ. Omitt. βγ. — *Mesti*, RT. *Maesti*, Ad. *Nesti*, βγ. — *Phangeus*, A. — *Tirida*, RTd (Rob. et codd. Salmas. exerc. p. 113. b. A.) *Tyrida*, Aθσ. *Tinda*, codd. Barbar. β. — *Dicaea*, A. *Dicaeae*, dγ. *Dicaear*, R. *Diceae*, β. — *Hismaron*, A. — *Parthenio*, A. — *Orthagorea*, Hard.; vid. Eckhel. D. N. V. 2. p. 73. *Ortagurea*, Rdβγ. *Hortagurea*, A.

§ 43. *Serrium*, R. *Serium*, Ad. — *Zone*, RAd. *et Zone*, βγ. — *Doriscus*, Barbar. *Dorsicus*, σ. *Doriscum*, RAd. — *decem mil.*, RASTd (codd. Gelen.) *centum viginti*, K. — *item*, R. — *Stentoris*, Barbar. *Tentoris*, RASTd. *Sentoris*, σ.

pidum Aenos liberum cum Polydori tumulo, Ciconum quondam regio. A Dorisco incurvatur ora ad Macron Tichos cxxii milium p., circa quem locum fluvius Melas, a quo sinus appellatur. Oppida Cypsela, Bisanthe Macron Tichos dictum, quia a Propontide ad Melanem sinum inter duo maria porrectus murus procurrentem excludit Cherronesum. Iamque Thracia altero latere a Pontico litore in- 44
cipiens, ubi Hister amnis inmergitur, vel pulcherrimas in ea parte urbis habet, Histropolim Milesiorum, Tomos Callatimque quae antea Acervetis vocabatur. Heracleam habuit et Bizonen terrae hiatu raptam, nunc habet Dionysopolim Crunos antea dictam; adluit Zyras amnis. Totum eum tractum Scythae Aroteres cognominati tenuere; eorum oppida Aphrodisias, Libistos, Zygere, Rocobe, Eumenia, Parthenopolis, Gerania, ubi Pygmaeorum gens fuisse proditur; Cattuzos barbari vocabant creduntque a gruibus fugatos. In ora 45
a Dionysopoli est Odessus Milesiorum, flumen Panysus, oppidum Tetranaulochus. Mons Haemus vasto iugo procumbens in pontum oppidum habuit in vertice Aristaeum; nunc in

enor, Rob. — *Ciconum*, A. *et Ciconum*, Rd. — *Dorisico*, σ. — *incurvatus*, R. — *Macron Tichos*, Barbar. A. *Macron ticos*, R. *Macrunticos*, σ. *mancron tichos*, d. — *CXII*, A. — *loc'*, R. — *Cypsela*, RAdσ. *Cypsella*, Barbar. βγ. — *Bisanthe*, Barbar. *Bisante*, Rd. *bis ante*, σ. *ius ante*, A. — *Tichos*, Barbar. *ticos*, RAdσ. — *quia*, A. *qui*, Rd. *qua*, Barbar. βγ. — *Melanem*, Barbar. *Meleam*, RAθ. *Meelea*, d. — *sinus*, d. — *porrectus murus*, RAθT. *porrectus murum*, d. *porrectis muris*, β.

§ 44. *Iamque*, Hard. *Namque*, RAdpβ. — *Thracia*, d. *Tretia*, R. *tercia*, p. *Traeciae*, A. — *libere*, R. — *Hister*, Ap. — *tres*, Voss. ad Mel. II. 2, 5. — *pulcherrimas in ea parte*, Ap. *pulcherrimas a parte*, R. *pulcherrimae sarapiae*, d. — *Histropoli*, A. Ceterum ego terminationem *im* pro *in* praetuli; v. ad 35, 62. — *Milessiorum*, R. *Milessorum*, p. — *Comos*, p. *Tamos*, A. — *Callatimque*, R. *Callatum quae*, A. *Scallatimque*, dp. *Scalatinque*, σ. *Calatinque*, Barbar. βγ. — *quae*, omitt. Rp. — *ante ea*, A. — *Cerbetis*, R. *Cerbatis*, Adp. *Cervetis*, libri apud Voss. l. l., qui *Cerastis* legit. — *Bizonen*, Ad. *Bosonien*, R. *Bizonem*, βγ. — *Dionisopolim*, A. *Dionysiopolim*, Rd. *Dionysopolin*, βγ. — *Crunos*, Barbar. *Crunon*, RAθTKdσ. — *Zyras*, RA. *Ziras*, dβγ. *Tyras*, Crus. probab. crit. 6. — *Scuthe*, A. — *cognominati*, RA. *dicti*, TKd. — *Zygere*, A. *Zicerer*, Rd. *Zigere*, βγ. — *Rocobe*, K (codd. Barbari.) *Rhocobae*, A. *Brocobe*, σ. *Boccobe*, R. *Hocobe*, d. *Borcobe*, βγ. — *Eumenia*, RA (codd. Barbari.) *Eumenea*, d. *Eumeneda*, σ. — *Generania*, d. — *proditur*, RAθTKd. *proditur quos*, β. — *Cattuzos*, codd. Hard. *Cattucos*, θK. *Catizos*, Aβ. *Gatizos*, Rdσ (Rob.) — *vocabant*, Ad (Rob.) *vocant*, Rβγ. — *cedunt*, R^{1}d. — *grybus*, A. *gravibus*, d.

§ 45. *Odesus*, Rσ. — *Panysus*, Hard. *Panuysis*, T. *Panysis*, d. *Pannysis*, R. *Pannisis*, A. *Pamisus*, β. — *Tetranaulochus*, d. *Tetranaulacus*, A. *Tretanaulocus*, R. *Tretanarumlocus*, σ. *Terta*, *Naulochus*, Barbar. — *vertice*, Ad. *verticem*, R. — *maristaeum*, d. — *Anchialum*, Barbar. RA. *Anchialam*, σ.

ora Mesembria, Anchialum, ubi Messa fuerat. Astice regio
habuit oppidum Anthium, nunc est Apollonia. Flumina Pa-
nisos, Riras, Tearus, Orosines, oppida Thynias, Halmy-
dessos, Develton cum stagno quod nunc Deultum vocatur
veteranorum, Phinopolis, iuxta quam Bosporus. Ab Hi-
stri ostio ad os ponti pass. DLV mil. fecere, Agrippa LX
adiecit. Inde ad murum supra dictum CL, ab eo Cherro-
nesus CXXVI mil. Sed a Bosporo sinus Casthenes, portus 46
Senum et alter qui Mulierum cognominatur. Promontorium
Chrysoceras, in quo oppidum Byzantium liberae conditio-
nis antea Lygos dictum, abest a Durrachio DCCXI milibus
passuum; tantum patet longitudo terrarum inter Hadria-
ticum mare et Propontidem. Amnes Bathynias, Pydaras 47
sive Athyras; oppida Selymbria, Perinthus latitudine CC
pedum continenti adnexa. Intus Bizya arx regum Thra-
ciae, a Terei nefasto invisa hirundinibus, regio Caenica,
colonia Flaviopolis, ubi antea Caela oppidum vocabatur.
Et a Bizya L milia passuum Apros colonia, quae a Phi-

Anchiaum, d. — *Astice*, Rd. *Asticae*, Aσ. — *habuit*, RAθTd. *Fuit*, β. — *Panisos*, Barbar. A. *Panisas*, R. *Panysas*, Td. *Panissa*, βγ. — *Riras*, RT. *Iuras*, A. *Rira*, dβγ. *Ziras*, Barbar. — *Tearus*, Barbar. R. *Teanrus*, A. *stearus*, dσ. — *Oresines*, R. *Orosmes*, A. — *Thynias*, RAd. *Tinias*, σ. *Thynnias*, Barbar. β. — *Halmydessos*, Sd. *Halmydesos*, R. *Almidesos*, A. *Halmidesus*, σ. *Alinidesos*, T. *Almedessos*, β. — *Develton*, d. *Develcon*, RA. *Develeon*, σ. — *Deultum*, RAd. *Delutum*, σ. *Develtum*, codd. Gelen. — *veteranorum*, Barbar. RAd (codd. Gelen.) — *DLV*, d. *DLII*, A. *D*, R. *CDLV*, de la Barre in histoire de l'académ. des inscript. 7. p. 212. — *fecere*, A. *alii fecere*, Rdβγ. — *LX adiecit*, RA. *adiecit LX*, Tdγ. *adiecit quadraginta*, β. — *Deinde*, Rd. — *Cherronesus*, Barbar. d. *Cherronesi*, A. *Ceritinest*, R. *Cerron est*, S. *Ceron est*, Tσ. *Serrium*, Pint. — *CXXVI*, A. *CXXV*, RTdγ. *CXXI*, Barbar.

§ 46. *Casthenes*, Rd. *Castenis*, A. *Leosthenes*, K. *Lasthenes*, Hard. *Risthenes*, idem in addend. — *Promontorium* — *Propontidem*, haec exscripserunt Solin. 10, 17., Martian. 6, 657., Dicuil. I. 6, 2. — *Chrissoceras*, A. *Chrysonaeeras*, R. *crisone eras*, d. *Chryseon ceras*, Salmas. exerc. p. 116. a. A. — *condictionis*, σ. — *Lygos*, A. *Ligos*, R^{2}. *Logos*, R^{1}Td. *Longos*, K. — *dictum est*, Td.

§ 47. *Bathynias*, Barbar. A. *Batinia*, Rd. *Bythinias*, K. — *Pidaras*, AK. — *sive Athyras*, Barbar. *sive Athidas*, A. *sive Atydas*, R^{2}. *sive Tydas*, R^{1}Td. *sive Atidas*, codd. Barbari. *sive Atidus*, σ. *et Atyras sive Tydas*, K. Vid. Ebert. dissertatt. Sic. 1. p. 205. — *latitudinem*, A. — *pedum*, RAθTd. *passuum*, β. — *Bizya*, Barbar. *Biziara*, A. *Bizi earum*, R. *Pyzie*, d. *Bitiara*, Rob. — *arx*, d (Solin. 10, 18.) Omitt. RA. — *Thraciae*, d. *Threciae*, R. *Treciae*, A. — *a Traei*, Rd. *atra ei*, A. — *nefasto*, RAd. *nefasto crimine*, βγ. *incesto*, Hard. — *Caenica*, A (codd. Barbari.) *Celica*, RTdσ. *Caelica*, codd. Salmas. exerc. p. 116. b. A. — *Caela*, d (codd. Salmas.) *Cocla*, A. *Cela*, R. *Zela*, βγ. — *vocabatur*, om. r. — *Bizya*, d. *Byzyae*, A. *Bizie*, R. *Binzie*. σ.

*

lippis abest CLXXX novem milium pass. At in ora amnis
Erginus, oppidum fuit Ganos, deseritur et Lysimachea iam
in Cherroneso. Alius namque ibi isthmos angustias simi- 48
lis eodem nomine et pari latitudine inlustrat; duae urbes
utrimque litora haut dissimili modo tenuere, Pactye a Pro-
pontide, Cardia a Melane sinu, haec ex facie loci nomine
accepto, utraeque conprehensae postea Lysimachea V mi-
libus p. a Longis muris. Cherronesos a Propontide habuit
Tiristasim, Crithoten, Cissam flumini Aegos adpositam;
nunc habet a colonia Apro XXII mil. p., Resiston ex ad-
verso coloniae Parianae. Et Hellespontus, VII, ut diximus, 49
stadiis Europam ab Asia dividens, IV inter se contrarias
urbis habet, in Europa Callipolim et Seston et in Asia Lam-
psacon et Abydon. Dein promontorium Cherronesi Mastu-
sia adversum Sigeo, cuius in fronte obliqua Cynossema
(ita appellatur Hecubae tumulus), statio Achaeorum et tur-
ris, delubrum Protesilai et in extrema Cherronesi fronte
quae vocatur Aeolium oppidum Elaeus. Dein petenti Me- 50

novem, RA. *octo*, dβγ. — *fuit*, om. K. — *Ganos*, RASTdσ. *Gonos*, Barbar. β. — *deseritur*, RAd. *Fuisse fertur*, K. — *Lysimachea*, RA. *Lysimachia*, dβγ.

§ 48. *angustias*, Aσ (codd. Salmas. exerc. p. 117. a. A.) *angustia*, Rdβγ. — *similes*, Aσ. *similis*, RTθ (codd. Salmas.) *simili est*, dβγ. — *et*, RA. *est*, Td (codd. Salmas.) — *latitudinem*, A. — *inlustrat*, Ad. *inlustrant*, Rβγ. — *duas*, R[2]. — *utrimque*, R. *utrumque*, A. *utraque in*, Td. — *haud*, Aσ (codd. Salmas.) *aut*, R. *quae haud*, dβγ. — *desimili*, A. — *Pactye*, Barbar. d. *Pacthye*, RA. *Pictiae*, σ. — *hae*, K. — *accepte*, R. — *altera a compressu*, Pint. — *postea*, RAd (codd. Barbari.) *post haec*, σ. — *Lysimachea*, R. — *a*, om. R[1]. — *Tristas in*, A. — *Crithoten*, d (codd. Barbari.) *Critoten*, A. *Chritoten*, R. *Critonem*, σ. *Crithotem*, γ. — *Cissam*, RAKd. *Cissiam* vel *Sycam*, codd. Barbari. — *Aegos*, RAd. *Aego*, K (codd. Barbari.) *Ego*, σ. *Aegos flumini*, Pint. ad Mel. II. 2, 7. — *Apro*, R (codd. Barbari.) *a propontide*, σ. *Apro — coloniae* omitt. Rd. — *XXII*, Aθσ. *XXXII*, β. *XXV*, Hard. Vid. Wesseling. ad Antonin. itiner. p. 332. — *Resiston*, S (codd. Barbari.) *Resisthon*, A. *Seston et*, σ. *Rhaedeston*, Pint. ad Mel. II. 2, 6. At v. Tzschuck. not. exeg. ad h. l. — *Pharianae*, A. *Parthanae*, RTd.

§ 49. *ut diximus*. Cum nusquam locus inveniatur, ubi hoc sit traditum a Plinio (nam qui affertur locus 2, 205. ab Harduino, nihil tale habet), aut memoriae lapsum ipsius scriptoris aut aliquam lacunam cogitare debemus. — *III*, R. Om. σ. — *inter*, RAθTdr. *illic inter*, β. — *Callipolim*, RAd. *Callipolin*, σβγ. Hinc sua sumpsit Mart. 6, 658. — *Lamsacon*, RAd. *Lampsacum*, βγ. — *Nasthusia*, R[1]. — *adversus*, d. — *Sigeo cuius*, A. *Sigaëo cuius*, Barbarus. *Sigae oculos*, d. *Sige oculos*, Rob. *Sage oculos*, R. *Sigeaeo*, σ. — *Cynosoma*, σ. — *appelletur*, R[1]. *appellatus*, d. — *Achaeorum*, Barbar. RAd. *Acheroum*, σ. — *et turris*, RATdσ. *Turris et*, βγ. Vid. Salmas. exerc. p. 117. b. D. Tzschuck. not. exeg. ad Mel. II. 2, 7. — *Protessilaei*, A. — *Aeolium*, RAd (codd. Barbari.) *Elum*, σ. — *Elaeus*, Barbar. d. *Claeus*, A. *Aleus*, R. *Elus*, σ.

lana sinum portus Coelos et Panhormus et supra dicta Cardia. Tertius Europae sinus ad hunc modum clauditur. Montes extra praedictos Thraciae Edonus, Gigemoros, Meritus, Melamphyllos; flumina in Hebrum cadentia Bargus, Syrmus. Macedoniae, Thraciae, Hellesponti longitudo est supra dicta; quidam DCCXX milium faciunt; latitudo CCCLXXXIIII milium est. Aegaeo mari nomen dedit scopulus inter Tenum 51
et Chium verius quam insula, Aex nomine a specie caprae quae ita Graecis appellatur, repente e medio mari exsiliens. Cernunt eum ab dextera parte Andrum navigantes ab Achaia, dirum ac pestiferum. Aegaei pars Myrtoo datur; appellatur ab insula parva quae cernitur Macedoniam a Geraesto petentibus, haud procul Euboeae Carysto. Romani omnia haec maria duobus nominibus appellant, Macedonicum quacumque Macedoniam aut Thraciam attingit, Graeciense qua Graeciam adluit. Nam Graeci et Ionium dividunt in Siculum ac Creticum ab insulis, item Icarium quod est inter Samum et Myconum; cetera nomina sinus dedere quos diximus. Et maria quidem gentesque in tertio Europae sinu ad hunc modum se habent.

XII. 19. Insulae autem ex adverso Thesprotiae, Corcyra 52

§ 50. *Melana*, ita nos scripsimus. *Malana*, A. *Mela*, d. *Masimum*, R. *Melamem*, σ. *Melanem*, βγ. — *Coelos*, omitt. RT. — *Panormus*, A. — *et*, om. A. — *supra* § 48. — *Edonus*, codd. Barbari. — *Ghygemeros*, A. *Cohymoros*, R. *Cohygemores*, d. — *Meritus*, d. *Merithus*, A. Om. R. — *Melamphyllos*, Barbar. d. *Melamphyllus*, A. *Melanphyllos*, θ. *Melampillus*, R. *Melanpillus*, σ. *Merampillus*, T. — *fulmina*, σ. — *Bargus*, A. *Bargos*, R. *Largus*, Td. — *Syrmus*, A. *Symus*, R. *sinus*, Td. *Suemus*, βγ. — *Threciae*, R. — *est*, Aθ. *et*, R. *ut*, Td (in corr.) Om. β. — *supra* § 46. Add. Dicuil. I. 6, 1. — *CCCLXXXIIII*, Aσ. *CCLXXXIIII*, RTdγ. *CCCLXXXI*, Dicuil. *trecentorum octoginta trium*, β.

§ 51. *Tenum*, ASdσ (codd. Salmas. exerc. p. 118. a. C. et Rob.) *Cenum*, RT. *Tenedon*, β. Atque ita Solin. 11, 1. et Martian. 6, 658. — *hium*, A. — *Aex*, Barbar. *ea ex*, RAd. *ex eo*, σ. *egaex*, Rob. — *a Graecis*, Td (Rob.) — *e medio*, RAθ (Rob.) *immedio*, d. *in medio*, β. — *exilens*, A. — *ab*, A. *a*, Rdβγ. — *dextera*, RA. *dextra*, dβγ. — *navigantis*, R. — *ad*, A. — *Myrtoo datur*, Barbar. Ad. *Mitoo datus*, R. *Myroodatus*, σ. *Myrtoum*, K. — *a Geraesto*, d. *a Gresto*, A. *maiore aestu*, R[2]. *a Geraesto — Macedonicum* om. R[1]. — *Carysto*, RA. *Egirusa*, Td. — *quacunque*, Aθ (Rob.) *quaecunque*, R. *quodcunque*, dβ. — *Threciam*, R. — *abluit*, R[1]. — *Graeci*, Rd. *Graecia*, A (Rob.) — *Ionicum*, d[1]. *Ionum*, A. — *Oreticum*, R[1]. *Redicum*, A. — *Myconum*, d (Rob.) *Miconum*, RA. *Myconem*, Kσ. — *dedere*, om. R[1]. — *diximus*, uti Corinthiacum, Saronicum, Laconicum, alios. — *gentesque*, A. *gentes*, Rd. — *habens*, R[1].

§ 52. *Insula*, Sabell. — *Corcyra*, Rd. Omitt. ATσ, et omisit Hard. Sed nomen omitti non posse docet vox *eadem*, quae nisi de iam dicta insula poni non potuit. Evanuit nomen insulae propter similitudinem syllabarum proxime praecedentium.

**a Buthroto xii milia passuum, eadem ab Acrocerauniis l
mil. cum urbe eiusdem nominis Corcyra liberae civitatis
et oppido Cassiope temploque Cassii Iovis, passuum xcvii
milium in longitudinem patens, Homero dicta Scheria et
Phaeacia, Callimacho etiam Drepane. Circa eam aliquot,
sed ad Italiam vergens Thoronos, ad Leucadiam Paxoe
duae v m discretae a Corcyra. Nec procul ab iis ante 53
Corcyram Ericusa, Marathe, Elaphusa, Malthace, Tra-
chie, Pythionia, Ptychia, Tarachie et a Phalacro Corcy-
rae promontorio scopulus in quem mutatam Ulixis navem
a simili specie fabula est. Ante Leucimnam Sybota, inter
Leucadiam autem et Achaiam permultae, quarum Teleboides
eaedemque Taphiae; ab incolis ante Leucadiam appellantur
Taphias, Oxiae, Prinoessa, ante Aetoliam Echinades, Aegia-
lia, Cotonis, Thyatira, Geoaris, Dionysia, Cyrnus, Chalcis,
Pinara, Mystus. Ante eas in alto Cephallania, Zacynthus, 54
utraque libera, Ithaca, Dulichium, Same, Crocyle. A Paxo
Cephallania quondam Melaena dicta xi milibus p. abest,
circuitu patet xciii. Same diruta a Romanis adhuc tamen**

conditionis, Cuiac. obss. 10, 35. — *Cassionis*, R^1. *Cassiopaei Iovis*, Pint. — *longitudine*, d. — *Homero*, Odyss. *E*, 34. — *Cheria*, A. *Schera*, σ. — *Callimacho;* hunc locum Bentlei. fragmentis inserere omisit. — *aliquod*, R. — *Othoronos*, R T d. *Otronos*, A. — *Paxoe*, R A d σ. *Paxoae*, r. *Paxae*, β.

§ 53. *iis*, R. *hiis*, A. *his*, d. — *Marathe*, A σ. *Ramathe*, T d. *Marate*, β. — *Malthace*, Barbar. — *Tracie*, R. *Traciae*, A. — *Pythionia*, d. *Pytrionia*, R. *Phithionia*, A. *Pytionia*, β. — *Ptychia*, Barbar. d. *Pticia*, A. *Btychia*, R. — *Tarachie*, d. *Taracie*, σ. *Taratie*, R. *Tarachia*, θ. *Taracia*, A. — *Phalacro*, vid. Steph. Byz. s. h. v. *Phalario*, R A θ T d (Rob.) *Phalacrio*, σ. — *Ulixis*, R A d (codd. Gelen., Rob.) *Ulyxis*, σ. — *Leucimnam*, Hard. *Leucadiam*, R d^2 β. Omitt. A d^1. — *Sybota*, Barbar. *Sibota*, R (in rasura.) *Ubota*, T d^2. *Sibo*, σ. Omitt. A d^1. — *inter*, omitt. R^1 A^1 d. — *Leucadiam autem*, om. R^1. — *eaedemque*, R. *eadem quae*, A. *eaedem quae*, Pint. β. — *Taphiae*, Barbar. A d. *Thapiae*, R. *Taphii*, altera Barbari coniectura. — *ab incolis*, delet Pint. — *appellantur*, pone *Taphiae* collocat Pint. — *Taphias*, Barbar. *Taphiosis*, T r. *Zaphiosis*, R A S d (codd. Salmas. exerc. p. 503. a. E.) *Zaphiotis*, θ. *Saphiosis*, σ. *Taphia*, *Sisarna*, Pint. — *Oxiae*, Barbar., codd. Gelen. *Arnoxiae*, S. *Arnoxia*, R A θ T d (codd. Salmas.) — *Prinaessa*, A. *Prinessa*, d. *Prinesse*, R. — *ante*, A d. *et ante*, R β γ. — *Aetoliam Sibora ab in*, σ. — *Echmados*, σ. *Aetinades*, R. Nomina harum Echinadum singula mutare vult Hard., quem vid. — *Cothonis*, R d (cod. Voss. ad Mel. II. 7. p. 769.) *Chotonis*, A. — *Thuatira*, A. — *Gaeoaris*, cod. Voss. — *Chyrnus*, A. — *Calchis*, A. *Calcis*, R. — *Pinara*, A. *Pirana*, T d. *Pyrana*, R (cod. Voss.) — *Mystrus*, A. *Nistrus*, R. *Nystus*, T d. *Nystrus*, r (cod. Voss.)

§ 54. *Anteas*, R. *Aut eas*, A. — *Cephallania*, R. *Cephalania*, A d. Eadem scriptura infra repetita. *Cephalenia*, β γ. — *Iacynthus*, A. — *utraeque liberae*, d β. — *Samo*, R d. Multa in his verbis violentissime mutat Dalec. — *Crocyle*, A. *Crocylea*, d β γ. *Cycilia*, R. — *A Paxo*, Hard. A. *Paxo*, d. *Paxa*, R. *Paxos*,

oppida tria habet. Inter hanc et Achaiam cum oppido ma-
gnifica et fertilitate praecipua Zacynthus, aliquando appellata
Hyrie, Cephallaniae a meridiana parte xxv м abest; mons
Elatus ibi nobilis; ipsa circuitu colligit xxxvi м. Ab ea 55
Ithaca xv м distat, in qua mons Neritus. Tota vero circuitu
patet xxv м pass. Ab ea Araxum Peloponnesi promontorium
xii м pass. Ante hanc in alto Asteris, Prote, ante Zacyn-
thum xxxv м p. in eurum ventum Strophades duae, ab aliis
Plotae dictae. Ante Cephallaniam Letoia. Ante Pylum tres
Sphagiae, totidem ante Messenen Oenussae. In Asinaeo sinu 56
tres Thyrides, in Laconico Theganusa, Cothon, Cythera cum
oppido, antea Porphyris appellata. Haec sita est a Maleae
promontorio v м p. ancipiti propter angustias ibi navium
ambitu. In Argolico Pityusa, Irine, Ephyre, contra Hermio-
nium agrum Tiparenus, Aperopia, Colonis, Aristera, contra
Troezenium Calauria D passus distans, Plateis, Belbina,
Lasia, Baucidias. Contra Epidaurum Cecryphalos, Pityone- 57
sos vi milibus p. a continente; ab hac Aegina liberae con-
ditionis xv mil. p., cuius xviii м p. praenavigatio est. Eadem

β. — *decem*, A. — *patet in*, Td. — *XCIII*, RA*θ*a. *XCI*, codex Laeti. *XLIIII*, dh*σβ*. — *Sane*, *σ*. — *Gyrie*, *σ*. — *e*, d. — *XXV*, RA*θ*Td. *XXII*, *β*. — *Alatus*, d. — *XXXVI*, A. *XXXV*, RTadr*γ*.

§ 55. *XV*, RA*θ*Tdr. *XII*, *β*. — *Neritus*, A. *Enclitus*, R. *Anelitus*, Td. — *eo*, d. — *Arrhaxum*, A. — *XII*, RA. *XV*, Td. — *Hasteris*, R. — *Prote*, A. *prope*, Rd. — *eum in*, R[1]. — *dictae*, om. *β*. — *Chepalianiam*, R. — *IIII*, Td. — *Sphageta*, *σ*. *Spageta*, Rd. *Spa//hage*, A. *Sphagia*, Barbar. — *totidem*, RAd. *et totidem*, *βγ*. *totidem in latere septentrionali dextra in Messenen*, codd. Barbari. — *Messenen*, A. *Messeneos*, Rd. — *Oenussae*, vid. Pausan. IV. 34, 7. *Oenusta*, A*σ*. *Oenussa*, Barbar. K.

§ 56. *In Asinaeo sinu*, A. *in ut her*, Rd. — *tres Thyrides*, Barbar. A. *Thyrides*, R. *trides*, d. *Threstides*, *σ*. — *Theganusa*, Barbar. *Theganissa*, Rd. *Teganissa*, A. *Teganusa*, *βγ*. — *Cothon*, vid. Steph. Byz. s. h. v. *Cothnon*, RAd. — *Cythereum oppida*, d. — *Pityusa*, Barbar. d. *Pytiussa*, R. *Pythiussa*, A. — *Irine*, d. *Arine*, A. *Rynae*, R. — *Hermionium*, Hard. *Hermonium*, Barbar. A*σ*. *Barnionium*, R. *Armonium*, d. *Hermionum*, *β*. — *Tiparenus*, Rd. *Trigarenus*, A. *et Trözenium*, Barbar. — *Aperopia*, Ortel. thes. geogr. s. v. Epiropia. *Epiropia*, A*β*. *Aperopico*, R. *Eperopia*, *θ*. *Eporopia*, d. — *Trözenum*, *σ*. — *Calauria*, Barbar. A. *Calabrii*, R. *Calibri*, Td. — *quingentos*, Ad. *L.*, T. *quinquaginta mill.*, K. Om. R. — *passus*, om. R. — *distans Plataeis*, *β*. *distans a Plataeis*, K. — *Belbina*, Barbar. *Bellina*, RAT*θσ*. *belli. ma*, d. — *Baudacios*, d. *Abaudicios*, R.

§ 57. *Cecryphalos*, Barbar. *Crecyphalus*, A. *Cetiphalos*, *σ*. *Cetypalos*, d. *Cecypalos*, R. — *Pythonesos*, A. *Sityonessos*, R. *Sithionesos*, Td. *Sitionnesos*, K. — *ab hac Aegina*, A. *ab hac cegina*, R (ex corr.) *ad haec Aeginam*, d. — *XV*, A. *XVI*, RTad*γ*. *XVII*, *β*. — *XVIII*, A. *XIX*, R*θ*Tad*γ*. *XX*, *β*. — *praenavigatio*, RAd. *navigatio*, *σ*. *praeternavigatio*, *βγ*. — *Eidem*, R.

autem a Piraeeo Atheniensium portu XX M p. abest, ante Oenone vocitata. Spiraeo promontorio obiacent Eleusa, Adendros, Craugiae duae, Caeciae duae, Selachusa, Cenchreis, Aspis, uti et in Megarico sinu Methurides IV. Aegila autem XV M p. a Cythera eademque a Cretae Phalasarna oppido XXV mil. passuum.

20. Ipsa Creta altero latere ad austrum, altero ad septen- 58
trionem versa inter ortum occasumque porrigitur centum urbium clara fama. Dosiades eam a Crete nympha Hesperidis filia, Anaximander a rege Curetum, Philistides Mallotes ...... Crates primum Aeriam dictam, deinde postea Curetim, et Macaron nonnulli a temperie caeli appellatam existumavere. Latitudine nusquam quinquaginta M p. excedens et circa mediam sui partem maxume patens longitudinem inplet CCLXX M passuum, circuitum DLXXXIX, flectensque se in Creticum pelagus ab ea dictum, qua longissima est ad

Piraae, A. *Piseo*, R. — *XX*, RA θ Td. *XXX*, a γ. *XII*, β. — *ante*, om. A. — *Oenone*, Barbar. Ad. *Oenunc*, R. *Oenopia*, K. — *Pireo*, d. *Cleusa*, A. — *Adendros*, Aa. *Thendos*, R. *Dendros*, d β. — *Craugiae*, d. *Crauciae*, A. *Graugiae*, R[2]. *Gaugiae*, R[1]. — *Caeciae*, RA. *Acaeciae*, θ. *Aceciae*, Td. — *Selachusa*, Barbar. *Selacosa*, A σ. *Selacos*, R. *durseracos ad ia*, d. — *Cenchreis*, R (codd. Barbari.) *Cenchris*, d. *dacenchrus*, A. — *Aspis*, Barbar. R. *Saspis*, A σ. *Apis*, d. — *uti*, ita nos scripsimus. *VII*, RAd. *Sunt*, $\beta\gamma$. — *Methurides*, d. *Methudires*, A. *Methrurides*, R. *Ethrurides*, T σ. — *Aegila*, Barbar. RAd. *Egyla*, T. *Aegialum*, θ. *Aegialia*, K. *Aeglia*, β. — *a*, om. d. — *Cythera*, Barbar. Rd. *Chuthara*, A. — *eidemque*, R. — *Palasarna*, R.

§ 58. *Ipsa*, Rd. *A*, A. — *Crete*, R. — *altera latere*, A. — *versa*, om. σ. — *ortum*, omitt. Rd. — *et occasum quae*, σ. — *eam a*, Ad. *o ama*, R[1]. *ama*, R[2]. — *Creta*, β. — *Hesperidis filia;* haec verba Salmas. exerc. p. 119. a. A., quem tacite, ut solet, compilat Hard., ad *Anaximander*, uti verba *a rege Curetum* ad *Philistides* trahit. Sed ipsa illa de quibus agimus verba per se spectata appositionem priorum esse apparet, quod docet primum omissa praepositio *ab*, deinde nomen illius filiae omissum, quod vix aliud esse potuit quam *Crete*. Hinc ego in his verbis nonnulla periisse existimo, quae pone *Mallotes* legebantur, ad quam opinionem adductus sum, quod Crateti quoque cognomen Mallotes fuit. Ideo post *Mallotes* signum lacunae posui, ea fere deleta existimans, quae Philistides de origine nominis insulae Cretae commentatus erat, quibus expositis Plinius fortasse scripserat: *idem Mallotes Crates*. Ceterum pro *Hesperidis* Barbarus *Hesperi* coniecit. *Desperidis*, R. — *Curethum*, R. — *moles*, RAd. *Meleseates*, Rob. — *Craces*, R. *Cartes*, operae Broter. Om. Rob. — *Curetim*, Rob. *Curetinie*, R. *Curetin*, Ad $\beta\gamma$. — *nulli*, σ. — *a*, Ad. Omitt. R $\sigma\gamma$. *autem*, Rob. *etiam*, Solin. 11, 4., qui ut Martian. 6, 659. sua ex h. l. hausit. — *tempore*, σ. — *appellatam*, A. *appellatae*, R. *appellate*, d. *appellavcre*, K. — *existimavere*, om. K. *estimavere*, Rob. — *longitudinem*, RA θ d. *longitudine*, β. — *circuitum*, codd. Hard. *circuitu*, RAd β. — *DLXXXIX*, Rd. *LXXXIX*, A. *mille quingentos LXXXIX*, r. — *promontorium Sammonium*, RAd. *Samm. prom.*, $\beta\gamma$. — *Chriumetopon*, A. *Chiumetopon*, R. *Thiumetopon*, d.

orientem promontorium Sammonium adversum Rhodo, ad oc-
cidentem Criumetopon Cyrenas versus expellit. Oppida eius 59
insignia Phalasarna, Elaea, Cisamon, Pergamum, Cydonia,
Minoium, Apteron, Pantomatrium, Amphimalla, Rhithymna,
Panhormum, Cytaeum, Apollonia, Matium, Heraclea, Mi-
letos, Ampelos, Hierapytna, Lebena, Hierapolis, et in me-
diterraneo Gortyna, Phaestum, Cnosus, Polyrrenium, My-
rina, Lycastus, Rhamnus, Lyctus, Dium, Asum, Pyloros,
Rhytion, Elatos, Pharae, Holopyxos, Lasos, Eleuthernae,
Therapnae, Marathusa, Tylisos, et aliorum circiter LX op-
pidorum memoria exstat. Montes Cadistus, Idaeus, Dictyn- 60
naeus, Corycus. Ipsa abest promontorio suo quod vocatur
Criumetopon, ut prodit Agrippa, a Cyrenarum promontorio
Phycunte CXXV mil. passuum, item Cadisto a Malea Pe-
loponnesi LXXX; a Carpatho insula promontorio Sammonio
LX mil. in favonium ventum; haec inter eam et Rhodum

§ 59. *Phalasarna*, A. *Phalasarne*, d$\beta\gamma$. *Palasarne*, R. — *Elaea*, codd. Barbari. *Elea*, A. *Clea*, σ. *Lea*, Rd. *Etea*, Hard. γ. At v. Höck. Creta 1. p. 433. — *Cisamon*, RAd. *Cisamum*, codd. Barbari. *Cysamum*, $\beta\gamma$. — *Pergamum*, codd. Barbar. — *Cydonia*, codd. Salmas. exerc. p. 118. b. C. *Cydonea*, A. *Cidonia*, RTd. *Cydon*, codd. Barbar. $\beta\gamma$. — *Minoium*, A. *Minoum*, $R^2\beta\gamma$. *Inoum*, R^1. *motum*, d. — *Apteron*, R^2. *Aptero*, R^1. *Apterom*, A. *Apterio*, d. — *Amphimalla*, Barbar. *Amphomala*, AR. *Amphonia la*, d. — *Rhithymna*, Barbar. Ad. *Rhithym noc*, R. — *Panormum*, A. *Panormyn*, R. — *Cytaeum*, vid. Steph. Byz. *Cytetum*, RAd. — *Ampelos*, A. *Ampela*, Rd. — *Hierapytna*, Barbar. *Hierapygna*, A. *Hierapicna*, σ. *Hierapina*, Rd. — *Lebena*, Ad. *Libena*, R. *Lebana*, σ. *Leben*, Barbar. — *Gorthyna*, A. *Cortina*, Rd. — *Phaestum*, Barbar. RAd. *Ephestum*, σ. — *Cnosus*, ita scribendum fuit. *Cnosum*, R^1. *Gnosus*, A. *Gnosum*, R^2d. *Gnossus*, $\beta\gamma$. — *Polyrrhenium*, Barbar. *Polyrhenum*, A. *Polirenium*, σ. *Polirenum*, d. *Polisenum*, R. — *Mycenae*, Hard. et Höck. in Creta 1. p. 435. ex Velleio I. 1, 2. — *Lucastus*, d. — *Rhaucus*, Hard. — *Asum*, vid. Steph. Byz. *Asium*, ATdrσ. *Asyum*, R. — *Pyloros*, d. *Pylorus*, R. *Phyloros*, A. *Phileros*, Kσ. *Elyros* vel *Alloros*, Hard. — *Rhytion*, Barbar. — *Elatos*, RθTd. *Clatos*, Aβ. Vid. Höck. l. l. p. 432. — *Pharae*, Barbar. *Pherae*, A. *Phere*, d. *Spere*, σ. *Spes*, R. — *Holopyxos*, Barbar. d. *oly..pixos*, A. *Colopixor*, R. *Olypisos*, σ. — *Lasos*, RAd. *Alos*, K. *Laspha*, σ. *Lappa*, Barbar. — *Eleuthernae*, lacuna in R. — *Therapnae*, d. *Theramne*, A. *īraphnae*, R. — *Marathusa*, RATd (codd. Barbari et Salmas. exerc. p. 118. b. D.) — *Tylisos*, Höck. in Creta 1. p. 433. *Gitisos*, A. *Gylisos*, Td. *Gyliosos*, R. *Gylysos*, θ (codd. Salmas.) *Githisos*, σ. *Cytinos*, Barbar. *Mytinos*, β. *Cylissos*, Hard. e Solino 11, 4. γ. — *meria*, A.

§ 60. *Cadistus*, Adr (codd. Salmas. exerc. p. 120. a. G.) *Cadisthus*, RT. *Cadiscus*, β. — *Dictynnaeus*, d (codd. Salmas.) *Dictinaeus*, Kσ. *Dictineus*, T. *Dictineos*, A. *Dictheus*, R. *Dictaeus*, β. — *Corycus*, Barbar. *Crocus*, RATdσ. *Morycus*, β. — *abest*, Barbar. RAd. *abest a*, σ. — *CXXV*, RAθTd. *CCXXV*, β. — *Cadisco*, β. — *Malea*, Barbar. *Maleo*, A. *Meleo*, Rdσ. — *LXXX*, A. *LXX*, RθTd. *LXXV*, Hard. γ. — *Carpanto*, A. *Carpato*, σ. — *Samoneo*, Rd. *Samo . neo*, A. *Simmonia*, σ. — *ea methroclum*, A.

interiacet. Reliquae circa eam ante Peloponnesum duae Co- 61 rycae, totidem Mylae et latere septentrionali dextra Cretam habenti contra Cydoniam Leuce et duae Budroe; contra Matium Dia; contra Itanum promontorium Onisia, Leuce; contra Hierapytnam Chrysa, Gaudos. Eodem tractu Ophiussa, Butoa, Aradus circumvectisque Criumetopon tres Musagorus appellatae. Ante Sammonium promontorium Phocoe, Platiae, Sirnides, Naulochos, Armedon, Zephyre. At in Hellade, etiam- 62 num in Aegaeo, Lichades, Scarphia, Coresa, Phocaria conpluresque aliae ex adverso Atticae sine oppidis et ideo ignobiles. Sed contra Eleusina clara Salamis, ante eam Psyttalia, a Sunio vero Helene v mil. p. distans; dein Ceos ab ea totidem, quam nostri quidam dixere Ceam, Graeci et Hydrussam, avolsam Euboeae; D longa stadios fuit quondam, mox quattuor fere partibus quae ad Boeotiam vergebant eodem mari devoratis oppida habet reliqua Iulida, Carthaeam, intercidere Coresus, Poeeessa. Ex hac profectam delicatiorem feminis vestem auctor est Varro.

§ 61. *ante*, Ad. *atte*, R. — *Polaponnensum*, R[1]. — *duae*, A. *quae*, Rd. — *Corycae*, R[2] (codd. Barbar.) *Chorycae*, A. *Coricae*, dβγ. *Cosicae*, Tσ. *Cory*, R[1]. — *mile*, R. — *laternae*, A. Omitt. Rd. — *Cidoneam*, R. *Cidoneum*, A. — *Budroe*, T. *Budrae*, A. *Budroae*, Kdγ. *Budorae*, β. *Buditiae*, R. — *Dia*, RTd. *Dria*, AK. *Cia*, β. — *Onisia*, θdr. *Onysia*, RA. *Onisa*, β. — *Leuce*, A. — *Hierapytnam*, R. *Hierapydyam*, A. *Hierapycnam*, σ. *Hierapinam*, d. — *Crusae*, A. *Crisaen*, R. *Crisen*, d. — *Gaudos*, RAd. *Caudos*, β. — *Butoa*, A (codd. Gelen.) *Buto*, STdσ (codd. Barbar.) *Butu*, R. — *Aradus*, Pint. *Aranus*, STd (codd. Barbar.) *ară_n'*, R. *Ramnus*, A. *Rhamnus*, codd. Gelen. β. — *tres*, ASTσ. *tes*, Rd. — *Musagorus*, cod. antiquiss. ap. Ciaccon. ad Mel. II. 7, 13. *Acusagorus*, Rd. *Acusagonus*, A. *Acausagores*, σ. *Musagorae*, K. *Musagores*, βγ. Pint. aut *Musagoroe appellatae* aut certe *Musagorus appellant* legendum censet. — *appellat. hae*, d. — *Phocoe*, R. *Phoceo*, A. *Phoce*, dβγ. — *Platiae*, A. *Placiae*, codd. Gelen. *Plachiae*, Tdr. *Placliae*, R. — *Sirnides*, R. *Syrindes*, σ. *Styrnides*, A. *Fernides*, Td. *Syrnides*, codd. Hard. — *Naumachos*, K. — *Armedon*, Rd. *Harmedon*, A. *Armendon*, β.

§ 62. *Lichades*, d (codd. Gelen.) *Licades*, A. *Lichales*, R. — *Scarpia*, Rd. — *Coresa*, T. *Coresae*, d. *Corese*, A. *Cares e*, R. *Maresa*, β. *Caresa*, Hard. γ. — *Phocaria*, codd. Gelen. *Phocasia*, A. *Poeasia*, R. *pae . asia*, d. — *cumpluresque*, σ. — *Salamis*, codd. Barbar. — *Psittalia*, A. *Psutalia*, R. *Psytalia*, dβγ. — *a*, om. d. — *Hellene*, A. — *Ceos*, Barbar. RAd. *Coos*, σ. — *Graecia*, R. — *Hydrussam*, d. *Hidrusam*, RA. *dibrusam*, σ. — *avulsam Euboeae*, AK. *Abolsa Eubolee*, R. *Abol sive bolee*, d. *Avulsa Euboeae*, βγ. — *quingentos*, R. *quingento*, A. *quingentis*, dβγ. *Quinquagentis*, K. — *stadios*, R. *stadio*, A. *stadiis*, dβγ. — *quadringentis*, Sabell. — *vergebat*, d. — *oppida*, R in corr. — *Iulida*, Rd. *Tulicla*, A. — *Carthaeam*, Pint. *Carthea*, d. *Charthea*, R. *Catheam*, A. — *Coresus*, RAd. *Coressus*, STβγ. *Coressa*, codd. Barbar. *Ceressa*, σ. — *Poeeessa*, d (codd. Barbar.) *Poeessa*, R. *Poessa*, A. *Phoe-*

21. Euboea et ipsa avolsa Boeotiae, tam modico interfluente 63
Euripo ut ponte iungatur, ad meridiem promontoriis duobus,
Geraesto ad Atticam vergente et ad Hellespontum Caphereo,
insignis, a septentrione Cenaeo, nusquam latitudinem ultra
XL M p. extendit, nusquam intra MM contrahit, sed in longi-
tudinem universae Boeotiae ab Attica ad Thessaliam us-
que praetenta in CL mil. pass., circuitu vero CCCLXV, ab-
est ab Hellesponto parte Capherei CCXXV milium passuum;
urbibus quondam Pyrra, Porthmo, Neso, Cerintho, Oreo, 64
Dio, Aedepso, Ocha, Oechalia, nunc Chalcide cuius ex
adverso in continenti Aulis est, Geraesto, Eretria, Cary-
sto, Oritano, Artemisio, fonte Arethusa, flumine Lelanto
aquisqúe calidis quae Ellopiae vocantur nobilis, notior tamen
marmore Carystio. Antea vocitata est Chalcodontis aut Ma-
cris, ut Dionysius et Ephorus tradunt, ut Aristides Macra,
ut Callidemus Chalcis, aere ibi primum reperto, ut Me-
naechmus Abantias, ut poetae volgo Asopis.

cessa, σ. — *delicatiorem*, A. *delectationis*, RSTdr. *delectationi*, Barbar. *deliciosis*, Pint. — *foemininis*, σ.

§ 63. *avolsa*, R. *avulsa*, A. *evulsa*, Td. Sua hinc sumpserunt Solin. 11, 24. et Martian. 6, 659. — *Boeotiae*, A. *Boeotia*, Rd. — *tam*, A. *et ad*, RTd. *ita*, Pint. — *modicum*, Td. — *ponto*, T. — *iungatur*, Rd. *iungantur*, A. — *ad meridiem*, RAd. *a meridie*, Pint. Kγ. — *Geraesto*, Ad. *Gerasto*, σ. *Geraestre*, R. — *ad Atticam*, A. *Atticam*, Rd. — *vergenti*, d. — *et ad*, RA. *ad*, dγ. *et*, β. — *Caphereo*, R (codd. Salmas. exerc. p. 128. a. G.) *Chaphereo*, A. *Caphareo*, dβγ. — *insignis* pone *Cenaeo* collocat Pint. — *Cenaeo*, Rd. *Ceneo*, σ. *Caeneo*, A. — *nūquam*, R[1]. — *XX*, Pint. K. — *intra*, A. *infra*, RTKd. — *M. M.*, ATd. *CC*, R. *XX. M.*, β. At v. Mel. II. 7, 9. et Martian. — *se*, d. — *longitudine*, d. — *ab Attica*, A. *Attice*, Rd. *Attica*, T. — *ad Thessaliam*, ATd. *atthesaliam*, R. *Thessaliam*, βγ. — *in*, om. T. — *Capherei*, RA. *Capharei*, dβγ.

§ 64. *urbibus*, A. *urbium*, RTd. *urbibus clara*, βγ. — *condam*, R. — *Pyrrha*, d. *Phyrra*, RA. *Pirra*, T. — *Porthmo*, codd. Barbar. *Porthmon*, A. *Portamo*, Rdσ. — *Neso*, Ortel. thes. geogr. s. v. Mesus. Confirmant RT. *Nesso*, Ad. *Neside*, K. *Heside*, codd. Barbar. *Nesio*, Barbar. *Meso*, β. — *Cerintho*, d. *Cerito*, A. *Ceritho*, K. *Cooorintho*, R. — *Aedepso*, Rd (codd. Barbar.) *Edepso*, σ. *Aedesso*, A. — *Oca*, codd. Barbar. *Contra*, A. Omitt. RTdσ. — *Oechalia*, codd. Barbar. *Oecalia*, A. *Uechalia*, R. *Achalia*, σ. *Bechalia*, T. *Nechalia*, d. — *Calchide*, RT. *Calcidē*, A. — *adversa*, R[1]. — *Gerasto*, Rd. — *Eretria*, omitt. Rd. — *Carysto*, A. *Carystos*, σ. Omitt. Rd. — *Oritano*, RAd. *Orostane*, K. — *Arethusa*, A. *Oretano*, RTd. — *Lelanteo*, R. — *Elopiae*, σ. *Etlopiae*, Rd. *Hellopiae*, Barbar. Aβ. — *marmorea*, d. — *Chalcodontis*, vid. Tzschuck. not. exeg. ad Mel. II. 7, 9. *Calchodontis*, A. *Calchodotis*, T. *Chalcodotis*, Rdγ. — *aut*, RA. *ut*, d. — *ut*, om. d. — *Ephorus*, fragmm. 69. ed. Müller. — *Aristotides*, A. — *Calcidemus*, A. — *Menechinus*, σ. — *Abantias*, A. *Abanthias*, R. *Ambatias*, σ. *Abanchias*, d. *et Anchias*, T. — *Asopis*, vid. Scymn. Chium 555, *Asophis*, RAd.

22. Extra eam in Myrtoo multae sed maxume inlustres 65
Glauconnesos et Aegila. Et a promontorio Geraesto circa Delum in orbem sitae, unde et nomen traxere, Cyclades. Prima earum Andrus cum oppido abest a Geraesto x mil. pass., a Ceo xxxix mil. Ipsam Myrsilus Cauron, deinde Antandron cognominatam tradit, Callimachus Lasiam, alii Nonagriam, Hydrussam. Epagrim. Patet circuitu xcIII mil. pass. Ab eadem Andro passus mille et a Delo xv mil. Tenos cum oppido in xv mil. p. porrecta, quam propter aquarum abundantiam Aristoteles Hydrussam appellatam ait, aliqui Ophiussam. Ceterae Myconos cum monte Dimasto 66
a Delo xv milium pass., Siphnus ante Meropia et Acis

§ 65. *et*, R. — *Glauconnesus*, Pint. *Glauconnessos*, A. *Glauconnensios*, d. *Glaurionesyos*, A. — *Aegila*, Meinek. ad Steph. Byz. p. 41, 6. *Aegilia*, dβγ. *Aeglia*, θ. *Eglia*, R. *ae//heta*, A. — *Geresto*, β. — *et*, om. Rob. — *Prime*, d. — *oppida*, A. — *XXXVIII*, A. — *Myrsilius*, β. — *Gauron*, R. — *Antandron*, A. *Anta dron*, R. *Antacron*, d. — *cognominata*, R. *cognominam////*, d. — *Callimachus*, fragmm. 394. Bentl. — *Lasiam*, A. *Lassiam*, Rd. *Lagiam*, Sinner. ad Buondelm. insul. Archip. p. 182. — *Nonagriam*, A. *Monagriam*, RTd. — *Hydrusam*, RA. — *Epagrim*, A. *Epacim*, d. *Epacam*, R. *Epagri*, σ. *Pagrin*, Buondelm. l. l. 28. p. 86. *Epagrin*, βγ. — *XCIII*, Ad. *XCVI*, Rθγ. — *in*, RAθTdσ. Om. β. — *quapropter*, d. Ceterum haec habet Buondelm. l. l. 30. p. 88. — *Hydrusam*, A. *Hydrū sam*, R. *Hydrum samam*, d. — *alicui*, A. — *Opiusam*, d.

§ 66. *Myconos*, A (codd. Barbar.) *Myconiis*, d. *Mycon'*, R. *Mycone*, Kσ. — *Dymasto*, R. — *XVII*, K. — *Siphnus*, RSTd (codd. Salmas. exerc. p. 126. a. D.) *praepes sifnus*, A. *Scyros Siphnus*, β. — *ante*, A. *antea*, Rθd. — *Meropia*, codd. Barbar. *Meropi*, d. *Moropia*, R. *Eropia*, A. *Europia*, σ. — *et Acis*, A. *tacis*, R. *etatis*, d. — *circuitus*, d. — *XII*, A. *XV*, RTadγ. — *Prepesinthos*, d. *Praepesinthos*, β. *praepes intus*, A. *praephessirthos*, R. — *Cythnos*, Pint. ad Mel. II. 7, 11. *Cyanos*, A. *Citanos*, Rσ. *citanosi*, d. — *et*, RAθ. Omitt. d (ex rasura) β. — *ac*, RAθTd. Om. β. — *Deloque*, A. Vid. Solin. 11, 18. 19. — *ad*, RAd. *At*, T. — *aetatem*, Rd. *aetate*, AT, quod praefert Pint. Ceterum verba *ad — aetatem* Mercurial. var. lectt. 3, 18. eumque secuti Hard. et Broter. γ ad sequentia referunt, novam inde periodum incipientes. Quam interpunctionem si posuisset Plinius, suam et aliorum sententiam Muciano opposuisset, quo facto ei scribendum erat *sentit* neque *sensit;* at cum ipso hoc tempore praeterito sit usus, patet eum certum aliquod tempus significasse, ad quod usque Delos terrae motum non senserit. Varro igitur cum aliis philosophis, quorum de Delo terrae motibus non concussa opiniones deridet Seneca natur. quaest. 6, 26., immemor eorum, quae de hac re narraverunt Herod. et Thucyd. (v. intpp. ad Herod. 6, 98. et ad Thucyd. 2, 8.), Delum terrae motu non concuti dixerat. Accuratior in hac re Mucianus, qui illas ipsas regiones adiverat, bis hoc factum fuisse narravit, et cum Plinius, qui hanc utriusque viri in indicanda illa re discrepantiam nosset, ei dirimendae se imparem sentiret, ex consuetudine sua utriusque iudicium deinceps enumeravit, et cum Varro Delum inconcussam dixisset, Mucianus vero, uti videtur, temporibus non additis, bis motam fuisse tradidisset, Plinius ut homo cautus aetatem Varronis tamquam illud tempus describit, ad quod usque secundum huius certe litteratissimi auctoris opinionem Delos inconcussa manserit, in quae tempora, ante an post Varronis aetatem, motus terrae a Muciano commemorati inciderint, parum curans. Hunc igitur errorem Plinii vel potius Varronis contra historiae testimonia com-

appellata, circuitu XXVIII milium passuum, Seriphus XII, Prepesinthus, Cythnos ipsaque longe clarissima et Cycladum media ac templo Apollinis et mercatu celebrata Delos, quae diu fluctuata, ut proditur, sola motum terrae non sensit ad M. Varronis aetatem; Mucianus prodidit bis concussam. Hanc Aristoteles ita appellatam tradit, quoniam repente adparuerit enata, Aglaosthenes Cynthiam, alii Ortygiam, Asteriam, Lagiam, Chlamydiam, Cynthum, Pyrpilen igne ibi primum reperto; cingitur V milium passuum, adsurgit Cynthio monte. Proxuma ei Rhene quam Anticli- 6
des Celadussam vocat, item Artemiten Callidemus; Syros

missum ab illo detersuri Mercurial. et Hard. veterem interpunctionem mutaverunt, quam si sequimur, mira inde oritur sententia. Nam ut taceam per praeteritum tempus *sensit* Plinium tum sibi contradicere, quippe qui modo dicat Delum terrae motum non sensisse, modo dicat sensisse, quaeritur, cur Mucianus, qui dixerat ad Varronis (cur autem ad huius potissimum, neque ad Augusti vel alius aequalium?) aetatem Delum bis concussam fuisse, si bis tantum in universum est concussa, non suae ipsius aetatis rationem habuerit, sin saepius concussa est, cur non addiderit, quoties post Varronis aetatem concussa fuerit. Nam illud quidem statuere, Mucianum has notitias ex Varrone et Plinium quae Varro dixerat non ex hoc ipso, sed ex derivato demum Muciani fonte hausisse, nimis ridiculum est, quam ut longa refutatione sit opus, cum Plinius certe, quem toties Varrone usum esse scimus, non Muciani demum de Varrone testimonio egeret; quo accedit Plinium, si indicare voluisset, se hanc de Varrone notitiam Muciano debere, non omissurum fuisse addere, Mucianum hoc ex ipso Varrone sumpsisse. His autem quae ad stabiliendam veterem interpunctionem attuli argumentis Pintiani quoque coniecturam, commendatam illam per codd. A T, satis refutatam esse credo, per quam ceterum illa ineptia, cur Mucianus ad rem adeo memorabilem describendam Varronis potissimum neque Augusti aetate usus fuerit, multum augetur. — *bis* — *appellatam* om. d [1]. — *Aristoteles*, vid. Neumann. de Aristotelis rerumpubl. fragmm. p. 109. — *tradit*, A. *tradidit*, R d [2]. *prodidit*, $\beta\gamma$. Om. d [1]. — *Aglaosthenes*, Reines. var. lect. 2, 6. p. 161. *Aeglostenes*, R A. *Aeglosthenes*, d $\beta\gamma$. — *Cynchiam*, R. *Chyntiam*, A. — *Pelasgiam*, K. — *Chlamydiam*, v. Steph. Byz. s. v. Δῆλος. *Cera nymidyam*, R. *Cheran muidian*, A. *ceranimydiam*, d. *Ceram*, σ. — *Cynthum*, r. *Cynaethum*, d γ. *Cynetum*, R A. *Cynethum*, β. Vid. Steph. Byz. l. l. — *Pyrpilen*, d. *Pyrpylen*, A. *Pyrpilon*, R. *Pyrpolon*, Barbar. K. *Pyrpilem*, $\beta\gamma$. *Pyrpolen*, altera Barbari coniectura. — *Cynthio*, codd. Broter. *Cinthyo*, R. *Chithio*, A. *Cinthio*, θ. *Cintro*, d. *Cyntho*, β.

§ 67. *Proxima ei*, R d. *Proxime*, A. — *Rhene*, Barbar. R d. *Rherene*, σ. *Rherenae*, A. — *Anticlites*, R. Pone hanc vocem quae apud Plinium leguntur usque ad 5, 34. in codicibus R a leguntur transposita pone nomen *Anaxima* 2, 187., ubi v. quae dixi. — *Celadussam*, d. *Celadusam*, A. *Acellatusam*, R. — *idem*, R. — *Artemiten*, A. *Artem ite*, R. *Artemit*, d. *Artemin*, Hard. γ. — *Callidemus*, ita nos scripsimus ex coniectura audaciore quidem, quamquam non prorsus, uti arbitror, improbabili. *Cael adi*, R. *Celadye*, A. *chael ady*, d. *Helladius*, β. *Hellanicus*, Hard. γ. Sed illud quidem nomen nusquam alibi neque in ipso opere neque in auctorum indicibus habet Plinius, hoc a codicum scriptura nimis recedit. Collato igitur huius libri indice nullum nomen a ductibus litterarum propius abesse videbatur quam *Callidemus*, cuius testimonium in simillima re laudavit Plin. § 64. — *Scyros*, K.

quam circuitu patere xx mil. p. prodiderunt veteres, Mucianus clx; Olearos, Paros cum oppido, ab Delo xxxviii mil. marmore nobilis, quam primo Platean, postea Minoida vocarunt. Ab ea vii m d Naxus, a Delo xviii cum oppido, quam Strongylen, deinde Dian, mox Dionysiada a vinearum fertilitate, alii Siciliam minorem aut Callipolim appellarunt. Patet circuitu lxxv mil. p. dimidioque maior est quam Paros.

23. Et hactenus quidem Cycladas servant, ceteras quae 68
secuntur Sporadas. Sunt autem Helene, Phacussa, Nicasia, Schinussa, Pholegandros et a Naxo xxxviii mil. p. Icaros, quae nomen mari dedit, tantundem ipsa in longitudinem patens, cum oppidis duobus, tertio amisso, antea vocitata Doliche et Macris et Ichthyoessa. Sita est ab exortu solstitiali Deli l mil. pass., eademque a Samo xxxv mil. Inter Euboeam et Andrum x mil. p. freto, ab ea Geraestum cxii m d pass. Nec deinde servari potest ordo; acervatim ergo ponentur reli- 69
quae. Scyros, Ios a Naxo xviii mil. p. Homeri sepul-

prodiderunt, RA. *prodidere*, d$\beta\gamma$. — *Olearus*, RAd. *Oearus*, σ. *Oliarus*, $\beta\gamma$. — *Pariis*, R. — *XXXVII*, Td. — *quamquam*, R. — *Platean*, RAd. *Plateam*, Tσ. *Plataeam*, r. *Pactiam*, β. — *Mino idam*, R. — *vocaverunt*, R. — *septem milibus quingentis*, Ad (codd. Barbar.) $\overline{VI}$ *co*, R. *septies quingenta*, σ. — *XVIII millia*, σ. — *Stongi len*, R[1]. — *deinde Diam*, A. *de indeadian*, Rd. *dein Dian*, $\beta\gamma$. Ex plerisque codd. et scriptura vulgata ego litteram *n* retinui. — *Callipolim*, Ad. *Callipolin*, R$\beta\gamma$. — *LXXX*, r. — *mil. p.*, om. R. — *est*, omitt. Td. — *Parus*, R.

§ 68. *actenus*, R. — *quidam*, A. — *secuntur*, AR. — *Hellenae*, A. *elline*, R. *Elline*, d. — *Phacussa*, Pint. *Phocusa*, RAd. *Sphoscusa*, σ. *Phocussa*, β. — *Nicasia*, Hard. *Haecasia*, Rd. *Aecasia*, A. *Hecasia*, codd. Barbar. *Hecaria*, K. *Haecosia*, r. *Phaecasia*, β. — *Pholegandros*, Barbar. et Holsten. ad Steph. Byz. p. 347. b. *Pholegrandus*, d. *Polegandros*, R. *Polegrandus*, T. *Pholegrados*, Aσ. *Polegrados*, θ. *Phalegandros*, β. — *XXXVIII*, a. *XXXIIII*, R. *XXVIII*, A. *XXVII*, d. *decem et septem*, β. — *antea*, RA. *ante*, d$\beta\gamma$. — *vocitata*, RA. *vocata*, d$\beta\gamma$. — *Dolice*, R. — *Ichthyoessa*, Barbar. *Iecthiusia*, A. *Icthisusa*, d. *Hictisusa*, R. — *exortu*, Rd. *ea ter ortu*, A. — *Deli*, RATd. *a Delo*, β. — *LII*, Broter. ex edit. pr. γ. — *eademque*, AT. *eadem*, Rd$\beta\gamma$. — *a*, A. Omitt. RTd. — *X*, Rd. *XX*, Aθ. — *freto*, RATd. *fretum*, β. — *ab ea Geraestum*, A. *ab ea gestum*, d. *amager ab aestu*, R. — *centum duodecim*, RA. *CXV*, Td. — *quingenti*, d. *quingenta*, RAT.

§ 69. *se servari*, R. *reservari*, T. — *reliquiae*, σ. — *Scyros Ios*, AθSTd. *Sciro. Sios*, R. *Scyro*, σ. *Ios*, β. — *naxu*, A. *sanxo*, R. *noxo*, σ. — *XVIII*, RAθTd. *viginti quatuor*, $\beta\gamma$. — *sepulchro*, R. — *longitudine*, A. *longitudinis*, Rd$\beta\gamma$. — *XXV*, A. *XXII*, RTd. — *antea*, RAd. *ante*, $\beta\gamma$. — *Poenicae*, A. — *Odia*, RAd (codd. Barbar.) *Odua*, σ. *Dia*, Barbar. — *Oletandros*, A. *Oletrandos*, T. *Olentrandos*, R. *Olehtrandos*, d. *Telandros*, Barbar. K. *Letandros*, $\beta\gamma$. — *Gyara*, RATd. *Gyaros*, $\beta\gamma$. — *duodecim m. p.*, A. *XXV m. p.*, θT. *XXV probe*, R. *XXV prope*, d. *XV m. p. prope*, r. — *adest*, σ. — *ab*, om. A. — *Andro*, RATdr. *Anero*, β. — *eo*, A. — *Syrsos*, R. — *Cynae-*

chro veneranda, longitudine xxv mil., antea Phoenice appellata; Odia, Oletandros, Gyara cum oppido, circuitu xII mil. passuum; abest ab Andro LXII mil. pass. Ab ea Syrnos LXXX milium passuum, Cynaethus, Telos unguento nobilis, a Callimacho Agathussa appellata, Donusa, Patmos circuitu xxx mil. passuum, Corassiae, Lebinthus, Leros, Cinara; Sicinus quae antea Oenoe, Hieracia quae 70
Onus, Casos quae Astrabe, Cimolus quae Echinussa, Melos cum oppido quam Aristides Memblida appellat, Aristoteles Zephyriam, Callimachus Mimallida, Heraclides Siphim et Acyton; haec insularum rotundissima est. Post Machia, Hypere quondam Patage, ut alii, Platage, nunc Amorgos; Polyaegos, Phyle, Thera, cum primum emersit Calliste dicta. Ex ea avolsa postea Therasia atque inter duas enata mox Automate, eadem Hiera, et in nostro aevo Thia iuxta easdem enata. Distat Ios a Thera xxv milium pass. Secuntur Lea, Ascania, Anaphe, Hippuris. 71

thus, A d. *Cinetus*, R. *Cynethus*, r *σ*. *Cynethussa*, *β*. — *Telos*, Barbar. R A d. *atelos*, *σ*. — *ungento*, R [1] A. — *Callimacho*, fragmm. 395. Bentl. — *Agathussa*, d. *Agathusa*, R [2]. *Acathusa*, A. *Gathusa*, R [1] *σ*. — *Donusa*, codd. Hard. *Donysa*, A *β*. *Donisa*, R d. — *Pathmos*, R [2] K. — *Corassiae*, Barbar. *Carusse*, R A. *Caruse*, T d. *Carusa*, *σ*. *Carusiae*, *βγ*. — *Libinthus*, d. — *Leros*, vid. Athen. 2. p. 71. *Gerus*, R T d. *Gyrus*, A *σ*. — *Cinara*, A d. *Chinara*, R. *Chimara*, T. *Cynara*, *β*.

§ 70. *Sicinus*, A d. *Sicynos*, Barbar. R. *Sycinus*, *σβ*. — *Oenoe*, vid. Steph. Byz. s. h. v. *Oeno*, R A. *eno*, d. *Oenos*, *σ*. — *Hieracia*, d. *Cherachia*, R. *Cheratia*, *σ*. *Garachia*, A. — *Onus* — *Cimolus quae* om. d. — *Casos*, A K *σ*. *Casus*, R *βγ*. — *Astrabe*, R A (codd. Barbar.) *Actrabe*, K. *Astragale*, *σ*. — *Echinussa*, d. *Echinusa*, R A. *Chinussa*, r. — *quae naristides*, A. — *Memblida*, codd. Hard. *Mimblida*, A T d (codd. Salmas. exerc. p. 129. b. A.) *Mymblida*, *θ*. *Miblida*, *σ*. *Nimlida*, R. *Byblida*, Barbar. *βγ*. — *Callimachus*, fragmm. p. 396. Bentl. — *Siphin*, A. *Siphine*, R. *Sipin*, d. *Siphnum*, *βγ*. Vid. Sinner. ad Buondelm. l. l. p. 174. — *et Acyton*, Barbar. *et acitia*, A. *et acita*, d. *et acitiam*, *σ*. *tacita*, R. — *rotundissima*, vid. Solin. 11, 31. — *Post Mica*, R [1]. *Post Micachia*, R [2]. *Buportmhacia*, A. *Bu p' machia*, d. Locum corruptum esse arbitror et Plinium scripsisse *Buporthmos*, *Machia*, ut sint duarum insularum nomina. — *Hypere*, d. *yper et*, A. *hiperaei*, R. *Hypane*, K. — *Pancale et ut*, K. — *Polyaegos*, Barbar. *Poliaegas*, A. *Polyegas*, d *σ*. *Pylie . gas*, R. — *Phyle*, Barbar. *σ*. *Sapyle*, R A. *Sapile*, d. — *Thera*, Barbar. R A. *Tera*, d. — *Automata*, R. *Automatae*, *σ*. — *et in nostro* — *Hieram* om. *σ*. — *Thia*, codd. Barbari. *Tia*, A. *Catia*, T d. In R rasura. — *easdem*, R A. *easdem Hiera*, T d. *eandem Hieram*, codd. Barbar. *βγ*. — *enata*, A T d *σ*. *henata*, R. *nata*, codd. Barbar. *βγ*. — *Thesa*, R.

§ 71. *Secuntur*, R. — *Lera*, A. — *Ascanie*, A. — *Anaphe*, Barbar. A. *Canaphe*, R *θ* T d *σ*. — *Hippuris Hypurias*, A. *Hippuras* (manus secunda *Hippurus*) *Hipurtus*, R. *Phippurus Hipustas*, d. *Hippurus Hippurtusa*, *σ*. *Hippuris Hippurissusa*, *β*. Secundum nomen ut e dittographia ortum expunxit Hard. *γ*.

Astypalaea liberae civitatis, circuitus LXXXVIII mil. passuum, abest a Cadisto Cretae CXXV mil.; ab ea Platea LX mil., unde Caminia XXXVIII mil. Azibintha, Lanise, Tragaea, Pharmacussa, Techedia, Chalcia, Calymna in qua oppidum Coos, Calymna a qua Carpathum quae nomen Carpathio mari dedit XXV mil. passuum. Inde Rhodum Africo vento L M pass. A Carpatho Casum VII M, a Caso Sammonium Cretae promontorium XXX M. In Euripo autem Euboico, primo fere introitu, Petaliae quattuor insulae et in exitu Atalante. Cyclades et Sporades ab oriente litoribus Icariis Asiae, ab occidente Myrtois Atticae, a septentrione Aegaeo mari, a meridie Cretico et Carpathio inclusae per DCC M in longitudinem et per CC in latitudinem
iacent. Pagasicus sinus ante se habet Euthiam, Cicynethum, 72
Scyrum supra dictam sed Cycladum et Sporadum extumam, Gerontiam, Scandilam; Thermaeus Iraesiam, Solimniam, Eudemiam, Neam quae Minervae sacra est; Athos ante se quattuor, Peparethum cum oppido quondam Evoenum di-

circuitus, RAd. *circuitu*, *βγ*. — *LXXXVIII*, A. *LXXXVIIII*, Radγ. — *Cadisto*, Hard. coll. § 60. *Sisto*, RATd. *Cisto*, *θ*. *Cadisco*, *β*. — *XL*, Td. — *Caminia*, K. *Chaminia*, R. *Chamineia*, Td. *Camynyta*, A. *Caminisa*, codd. Voss. ad Mel. II. 7. p. 770. *Camina*, *βγ*. — *XXXVIII*, A. *XXXIX*, RTd. — *Azibintha*, A. *Azibita*, *σ*. *Aichantho*, R. *Aichanto*, d. — *Lamse*, d. — *Tragaea*, Barbar. *Atragia*, RA. *Attragia*, *σ*. *Atraia*, d. *Tragia*, altera Barbari coniectura, *βγ*. — *Pariciacusata*, R[1]. *Parmachusata*, R[2]. — *Techedia*, d. *Ethedia*, R. *Thetaedia*, A. — *Chalcia*, d. *Chalchia*, R. *Calcia*, A*σ*. — *Calymna*, ita nos scripsimus ex Eustath. ad Dionys. perieg. 530. p. 208, 3. 4. ed. Bernh. *Calumna*, A. *Calymnia*, R. *Calumnia*, d. *Columna*, codd. Barbari. *Caina*, *σ*. *Calydna*, *βγ*. — *oppidum*, RAd*σ* (codd. Barbar.) *oppida*, *β*. *oppidam*, ita, ut videtur, codd. Barbari ad 5, 31. § 133., qui inde *oppida III* facit, idque habere K ait Dalec. — *Coos*, A. *Ocos*, codd. Barbar. *Coose*, Rd. *Corosia*, *σ*. — *Calymna*, Hard. *Eulimna*, A. *Olimna*, Rd. *Olonos*, *σ*. *Columna*, codd. Barbar. *duae Calymnae et Olymnos*, K. *et Olymna*, *β*. Latet sub his librariorum erroribus, unde Hard. certe verum non exsculpsit, nomen insulae alioquin incognitae, quod *Eulimnos* fuisse ex ipsis codd. lectionibus inter se comparatis non improbabiliter coniicias. — *Carpatum*, A. — *Carpatio*, A. — *Inter*, R. — *Africum*, Rd[1]. — *Casum*, R. *Cassum*, A. *occasum*, d. *Cason*, *γ*. *ad Cason*, Barbar. *β*. — *a Caso*, RA. *occaso*, d. — *Samonium*, R. — *XLIII*, Broter. — *Eoripo*, A. *europo*, d. *Europa*, R. — *primum*, Rd. — *Petiliae*, R[2]. — *Iacariis*, A. *Sichariis*, R. — *per DCC* — *iacent*, *θ*TdrA (in quo tamen libro per errorem bis *longitudinem* legitur.) *per CC in longitudinem et per CC in longitudinem iacent*, R. *per DCC in longitudinem iacent*, S. *per CC. M. in longitudinem iacent*, *β*.

§ 72. *Pacasicus*, A. — *Euthiam*, R[2]ATd. *Eutiam*, R[1]. *Eutychiam*, *βγ*. — *Cicynethum*, Barbar. *et Cunetum*, A. *et Cynethum*, d. *et Cinetum*, R*σ*. *et Tinetum*, r. — *Scyrum*, RAd. *Syrum*, *σ*. *et Scyrum*, *βγ*. — *supra* § 69. — *extima*, *σ*. — *Geruntiam*, *β*. — *Scandilam*, Voss. ad Mel. II. 7, 8. *Scandiram*, RAd. *Scardiram*, *β*. — *Thermaeus*, Voss. Ad. *Thesmeus*, R. *Thermeusim*, *β*. — *Iraesiam*, A. *Iresias*, R. *Iresia*, d. *Irrhesiam*, *βγ*. — *Solymniam*, A. *Solim-*

ctam, IX M passuum, Sciathum XV M, Imbrum cum oppido LXXXVIII M passuum; eadem abest a Mastusia Cherronnesi XXV M pass., ipsa circuitu LXII M p. perfunditur amne Iliso. Ab ea Lemnos XXII M, quae ab Atho LXXXVII M passuum; 73
circuitu patet CXII M D pass., oppida habet Hephaestiam et Myrinam in cuius forum solstitio Athos eiaculatur umbram. Ab ea Thasos libera VI M passuum, olim Aeria vel Aethria dicta. Inde Abdera continentis XXII M passuum, Athos LXII M, tantundem insula Samothrace, quae libera, ante Hebrum, ab Imbro XXXII M, a Lemno XXII M D, a Thraciae ora XXXVIII M, circuitu XXXII M, attollitur monte Saoce X M p. altitudinis, vel inportuosissima omnium. Callimachus eam antiquo nomine Dardaniam vocat. Inter Cherronnesum et 74
Samothracen utrimque fere XV M Halonnesos, ultra Gethone, Lamponia, Alopeconnesus haud procul a Coelo Cherronnesi portu, et quaedam ignobiles. Desertis quoque reddantur in hoc sinu quarum modo inveniri potuerunt nomina: Desticos, Sarnos, Cyssiros, Charbrusa, Calathusa,

mam, R. *Sylymniam*, σ. *Elymniam*, K. — *Euthemiam*, A. *Eudeipnam*, K. — *sacrae tathos*, R. — *Peparethum*, Barbar. *Peraretum*, Rd. *Perarhetum*, A. *Parethum*, σ. — *condam*, R. — *Euoenum*, Bochart. geogr. sacr. p. 400. Confirmat d. *Euonon*, RAβ. — *dicto*, r. — *Scyathum*, β. — *XII*, r. — *LXXXVIII*, A. *LXXXVII*, RTd. — *Mesiusia*, R[2]. *Esiusia*, R[1]. — *Cherronesi*, Ad. *Cheronesi*, σ. *Aceronesi*, R. *Aherronnesi*, β. — *XXV*, θ. *XXII*, RTd. *LXXII*, A. *LXXV*, β. — *circuitur*, RAd. — *LXII*, RAd. *LXXII*, βγ. — *Iliso*, θ. *Ilisso*, Barbar. Rdβγ. *Elisso*, A.

§ 73. *eo*, R. — *Lenno*, A. — *LXXXVIII*, R. *sex et octoginta*, Solin. 11, 33. — *CXII. M. D.*, ASTK. *CXII.* ∞., R. *XXII. M. CCCCC*, β. — *et*, om. d. — *Memirinam*, d. — *eius*, A. — *umbra*, Rd. — *Thasos*, dσ. *Thoso*, A. *Hosos*, R. *Thassos*, βγ. — *VI*, ATd. *X*, R. *V*, βγ. — *Aeria*, Barbar. *Eria*, Aσ. *Eraria*, Td. *Elaria*, R. *Aeraria*, r. — *Aethria*, Barbar. d. *Aedria*, A. *Etria*, R. *Eoia*, σ. — *continentis*, RAd (codd. Barbari.) *a continenti*, σ. — *XXII*, RAθTd. *VII*, σ. *viginti*, β. — *Athos*, RAd (codd. Barbari.) *ad Orthos*, σ. — *sexaginta duo milia*, A. *IXXIID*, R. *LXII. M. D.*, adγ. — *Samotra*, A. *Samatrace*, R. *ad insulam Samothracen*, K. — *quae*, A. Omitt. RTd. — *XXXII*, RAd. *XXXV*, θ. *XII*, Broter. γ. — *a Thraciae* — *XXXII M* omitt. Rad probati a Broter. — *circuitur*, A. — *Saio* vel *Sao*, Barbar. — *altitudinis*, RAθSTd. Om. β. — *importuosissima*, θSTd. *portuosissima*, Aβ. *inpropriorsissima*, R. — *Callimachus*, fragmm. 397. Bentl. — *ea antiqua antiquo*, d. — *vocat*, AθTd. *vocant*, R. *nominat*, β.

§ 74. *Cheronnesum*, σ. — *Samothacen*, RA. — *Gethone*, RATd. *Gethrone*, β. — *Alope, Connesus*, r. — *aut*, R. — *Choelo*, R. — *reddantur*, RAd (codd. Barbari.) *redduntur*, σ. — *modo*, RAd (codd. Barbari.) Om. σ. — *potuere*, θ. — *Avesticos*, A. *Distichos*, Hard. — *Sarnos*, Aθr. *Carnos*, Hard. R. *Iarnos*, σ. *Arnos*, Td. *Larnos*, βγ. — *Cyssiros*, d. *Cisuros*, A. *Chysyros*, R. *Cissiros* vel *Cisseros*, Hard. — *Charbrusa*, RA. *Carbrusa*, dβγ. — *Chalatusa*, RA.

Scylla, Draconon, Arconnesus, Diethusa, Scapos, Capheris, Mesate, Aeantion, Pateronnesos, Pateria, Calate, Neriphus, Polendos.

24. Quartus e magnis Europae sinus ab Hellesponto in- 75
cipiens Maeotis ostio finitur. Sed totius ponti forma breviter conplectenda est, ut facilius partes noscantur. Vastum mare praeiacens Asiae et ab Europa porrecto Cherronnesi litore expulsum angusto meatu inrumpit in terras, VII stadiorum, ut dictum est, intervallo Europam auferens Asiae. Primas angustias Hellespontum vocant. Hac Xerxes Persarum rex constrato in navibus ponte duxit exercitum. Porrigitur deinde tenuis Euripus LXXXVI M p. spatio ad Priapum urbem Asiae, qua magnus Alexander transcendit. Inde ex- 76
spatiatur aequor rursusque in artum coit; laxitas Propontis appellatur, angustiae Thracius Bosporus, latitudine D passuum, qua Darius pater Xerxis copias ponte transvexit. Tota ab Hellesponto longitudo CCXXXIX M pass. Dein vastum mare pontus Euxinus, qui quondam Axenus, longe refugientis occupat terras magnoque litorum flexu retro curvatus in cornua ab his utrimque porrigitur, ut sit plane arcus Scy-

Scillia. dialeon dictae amelanthia, A. *Schili a dia leondictaeu melantia*, R. *Scylliatha leon dicta mielantia*, T. *Scylliadia leon dicta melantia*, d. *Dialeon dicta melantia*, K. Quibus omnibus ex lectionibus cum nihil extricari possit, satius habui scripturam vulgatam *Scylla* retinere. — *Draconon*, Td (codd. Barbari.) *Dracanon*, RA. *Dracnon*, σ. *Drecanon*, alii codd. Barbari. *Drecenon*, K. — *Arconesus*, Barbar. *Arronesus*, Rσ. *Harronesus*, A. *Arrones*, d. *Arronos*, T. — *Chethusa*, A. — *Ascapos*, Rd. *Aschapos*, A. — *Capheris*, A. *Caperis*, R[1]. *Caperes*, R[2]d. — *Mesate*, Rd (codd. Gelen.) *Mesathe*, A. — *Aeantion*, A (codd. Gelen.) *Acantiros*, R. *Aeantiron*, Td. — *Pateronnesos*, ASTd. *Paterannesos*, R. *Phaterunesos*, β. — *Calate*, Ad. *Chalate*, R. *Calathe*, θT. *Calete*, β. — *Neripus*, R. — *Pelendos*, RA.

§ 75. *sinibus*, K. — *Maeotis*, RAd (Rob.) *Maeotidis*, codd. Hard. — *os*, R. Ceterum hunc locum exscripserunt Solin. 12, 1. 2. et Martian. 6, 651. — *potius*, R (Rob.) — *Sponti*, σ. — *quam breviter*, K. — *conplectenda*, RAK (Rob.) *amplectenda*, dβγ. — *parte*, RTd. — *noscatur*, d. — *Eoropae*, R. *Europae*, d. — *expulso*, σ. — *in*, om. d. *inter eas*, Sabell. — *ut dictum est* § 49. — *Europen*, T. — *rex* — *navibus* om. A. — *constrato*, RθST (Rob.) *constracto*, d. *contracto*, r. — *in*, delet Pint. Adstipulari huic θ dicit Dalec. (?). — *ponte*, ASTd (Rob.) *ponto*, Pint. θ (?). Om. R. — *deinde*, RAd (Rob.) *inde*, βγ. — *tenuisse*, A. — *urbem Priapum*, d. — *qua*, RA. *quam*, dγ.

§ 76. *spatiatur*, R (*s* in corr.) — *artum*, Rd (Rob.) *arctum*, Aβγ. — *coit; laxitas*, ita iam Sabell. *laxitas*, Ad. *hae*, R (in rasura.) — *appellantur*, R (Rob.) — *latitudine*, A. *latitudinis*, Rd (Rob.) — *ponte copias*, d. — *travexit*, A. — *Tot*, d. — *CCXXXIX*, Ad. *CCXXX*, R. *CCXXV*, Pint. — *vastatum*, A. — *mare*. Hic rursus desinit A. — *Euxinus*, d. *Eunixus*, R. *Axinus*,

thici forma. Medio flexu iungitur ostio Maeotii lacus; Cim-
merius Bosporus id os vocatur, MMD p. latitudine. At inter 77
duos Bosporos Thracium et Cimmerium directo cursu, ut
auctor est Polybius, D M pass. intersunt. Circuitu vero to-
tius ponti viciens semel centena L M, ut auctor est Varro
et fere veteres; Nepos Cornelius CCCL milia adicit, Ar-
temidorus viciens noviens centena XIX M facit, Agrippa
XXIII. LX mil., Mucianus XXIV. XXV M. Simili modo de Euro-
pae latere mensuram alii quattuordeciens centena LXXVIII M D
determinavere, alii undeciens centena LXXII milia. M. Varro 78
ad hunc modum metitur: ab ostio ponti Apolloniam CLXXXVII
M D pass., Callatim tantundem, ad ostium Histri CXXV,
ad Borysthenen CCL, Cherronnesum Heracleotarum oppidum
CCCLXXV M pass., ad Panticapaeum quod aliqui Bosporum
vocant, extremum in Europae ora, CCXII M D, quae summa
efficit tredeciens centena XXXVII M D. Agrippa a Byzantio ad
flumen Histrum DLX, inde Panticapaeum DCXXXV. Lacus ipse
Maeotis Tanaim amnem ex Ripaeis montibus defluentem ac-

σ. Haec Plin. sumpsit ex Mela I. 19, 6. — *condam*, R. — *Annesus*, σ. — *refugientis*, R. — *ab iis*, σ. — *utrumque*, d. — *sit*, om. R. — *ingitur*, R[1]. — *Maeotii*, RS. *Maeotis*, Td. *Maeotici*, β. *Maeoti lacui*, Pint. — *Cimmerus*, σ. — *Bosporis*, R[1]. — *id os*, Barbar. — *vocat*, σ. — *II. M. D*, Tσ. *II quingentes tos*, R. *II L*, d. *III. M. D.*, Barbar.

§ 77. *Polybius*, T. V. p. 46. Schweigh. — *D. M.*, Barbar. d. *D*, R (ex corr.) *millia quingenta*, Martian. 6, 662. — *vicies* — *millia*, ita etiam Martian. omisso *centenario* numero. *vicies semel ut auctor est Varro et fere veteres semel L.*, Td. *vicies m velud auctor est Varro et fere veteres semei*, R. — *Nepos*, fragmm. p. 369. Heus. — *trecenta quinquaginta milia*, ad. *trecenta quinquaginta*, R. *trecenta milia*, σ. *CCC. M. L.*, Tβ. — *adicit*, R. *adiicit*, dβγ. *adiecit*, T. — *vicies semel ut novē// decim noves//milia*, R. *vicies novies DCC. VIIII*, T. *vicies novies DCC. VIII'*, d. *XXIII*, Ra. *XXIV*, θ. — *XXIV. XXV*, R. *XXIV. XV*, Td. *XXV*, θ. *XXVIII. sexaginta quinque*, β. — *de*, RTdr. Om. β. — *XXIIII. LXX*, RTd. — *determinavere* — *duo millia* omitt. Rd. — *undecies septuaginta milia*, r.

§ 78. *CLXXXVII*, RSTd. *CLXXXVIII*, β. — *Callatim*, Rd. *Calatin*, βγ. — *Histri*, R. — *Borysthenen*, d. *Borysthene*, σ. *oristaenб*, R. *Borysthenem*, βγ. — *CXL*, Broter. operae. — *Cerronesi ve*, R. — *Heracleotarum*, RTd. *Heracleatarum*, codd. Barbar. pβ. *Heraclidarum*, σ. — *Anticapaeum*, Rd. — *Euripi ora*, r. *Euripi ore*, Pint. — *CCXII*, RSTad[2]pr. *CCXXII*, d[1]β. Vid. Forbiger. *Handbuch der alten Geogr.* 1, 390. — *tredecies* — *D.*, dp. *XIIII. XXXVII*, R. *XIV. VI*, r. — *Histrum*, R. — *CCCCLX*, de la Barre, histoire de l'académie des inscriptions 7, 212. — *inde*, RTKdp. *in*, β. — *DCXXXV*, θT. *DCXXXV in*, d. *s. XXXV in*, p. *DC. XXXV in*, R. *DCXXX. Inde*, β. — *Maeotis*, R. *Maeotiae*, σ. *Mutis*, dp. — *Tanaim*, R. *Tanain*, dpβγ. — *amnem*, om. R[1]. — *Ripeis*, R. *Rupaeis*, d. *Rhiphaeis*, β. *Riphaeis*, γ. Ceterum v. Mel. I. 19, 18. — *defluente*, σ.

*

cipiens, novissimum inter Europam Asiamque finem, $\overline{\text{XIIII}}$. VI
passuum circuitu patere traditur; ab aliis undeciens centena
XXV M. Ab ostio eius ad Tanais ostium directo cursu
CCCLXXV M p. esse constat. Adcolae sinus eius in mentione
Thraciae dicti sunt Histropolim usque; inde ostia Histri.
Ortus hic in Germania iugis montis Abnobae ex adverso 79
Raurici Galliae oppidi, multis ultra Alpis milibus ac per innumeras
lapsus gentis Danuvi nomine, inmenso aquarum
auctu et unde primum Illyricum adluit Hister appellatus,
LX amnibus receptis, medio ferme eorum numero navigabili,
in pontum vastis VI fluminibus evolvitur. Primum
ostium Peuces, mox ipsa Peuce insula a qua proxumus alveus
appellatus XIX M p. magna palude sorbetur; ex eodem
alveo et super Histropolim lacus gignitur LXIII M p. ambitu,
Halmyrim vocant. Secundum ostium Naracu stoma appellatur,
tertium Calon stoma iuxta insulam Sarmaticam, quartum
Pseudostomon et insula Conopon diabasis, postea Boreon
stoma et Psilon stoma. Singula autem ora tanta sunt ut pro-

$\overline{\text{XIIII}}$. VI, RTd. *$\overline{\text{XIIII}}$. VII*, p. *XIII. VI*, *β*. — *ab aliis XXXV*, p. — *ad*, om. *σ*. — *ostium*, Rdp. *ortum*, *σ*. *portum*, K. — *derecto*, R. — *CCCLXXV*, Rd. *CCCLXXXV*, pr*γ*. — *accolae*, R[2] (in corr.) — *eius*, Rp. Omitt. d*γ*. — *dicti sunt* § 44. 45. — *Histropolin*, R. *Istropolin*, dp*σ*.

§ 79. *in*, om. d. — *Germania*, Rad. *Germaniae*, *βγ*. Vid. ad 32, 17. — *montibus*, d. — *Abnobae*, d. *Abnove*, R (Ambr. II.) *Abnobiae*, codd. Gelen. *nove*, Ambr. I. Rob. *novae*, r. *ad novem*, Martian. 6, 662. — *Saurici*, RTdr (Ambr. I. II. Rob.) *Thaurici*, *σ*. — *Danuvi*, R. — *inmenso* — *numero* pone *appellatus* collocat Pint. — *alluit*, R[2]d. *aliud*, R[1]. — *appellatus*, d. *appellatur*, RA (Rob.) — *sexaginta*, d. *ex*, R. — *eorum numero*, R (Rob.) *numero eorum*, d*βγ*. *numero*, T. — *mox ipsa Peuce*, omitt. RTd. — *in qua*, Rd. — *appellatur*, r (Ambr. I. II.) — *XIX* — *palude*, Rd. *et XI. m. p. magna palus*, r. — *sorbetur*, d. *soritur*, R. *oritur ex*, r. — *Almirin*, R. — *Naracustoma*, d. *Narcustoma*, Hard. *σ*. *Narcuston*, R. *Arecostoma*, Hartung. in Grut. lamp. crit. 2, 670. ex Schol. Apoll. Rhod. 4, 311. — *tertius*, R. — *Calonstoma*, R (libri ap. Salmas. exerc. p. 131. a. E.) *Calostoma*, d. — *Sarmaticam*, d (libri Salmas.) *Sarmatiam*, R. — *Pseudostomon*, *θ*Tr. *Speudostomon*, Rd. *Pseudostoma*, *β*. — *et*, Rd. *et in*, codd. Hard. *γ*. Ceterum haec verba Pint. corruptissima perperam iudicat. — *Boreon stoma*, R. *Borion stoma*, Td. *Boriostoma*, K. *Boreostoma*, *βγ*. — *Psilonstoma*, Ortel. thes. geogr. (s. v. Spireostoma) et Letronn. ad Dicuil. p. 53., quibus accedit Ukert. geogr. vet. III. 1, 161. *Spilonstoma*, codd. Dicuili 6, 8. *Spireonstom*, R[1]. *Spireonstomon*, R[2]. *Spireon stoma*, Td. *Spirestoma*, *σ*. *Spireostoma*, *βγ*. *Stenostoma*, K. *Stenostomon*, Barbar. ad 5, 32. § 150. *Spiraeon stoma*, Hard. — *prodantur*, R[2]. — *LX*, Rob. — *dulceque i. haustu*, Salmas. Ceterum v. Solin. 13, 1.

§ 80. *in plenum quidem*, vid. ad 3, 8. *plenum quidem*, R. *quidem plenum*, d. *in plano quidem*, r. — *omne*, d. — *litora*, R[2]. *litorae*, R[1]. *litori*, d*βγ*. — *Gethae*, R. — *Romani*, R[1]d. — *dicit*, R[1]. — *Hamaxobii*, Barbar. d. *Amaxobii*, R. — *Aorsi*, Barbar. Rd. *Corsi*, *θσ*. — *Trogodytae*, Rd. *Troglodytae*, *βγ*. —

datur in xl milia p. longitudinis vinci mare dulcemque intellegi haustum.

25. Ab eo in plenum quidem omnes Scytharum sunt gen- 80
tes, variae tamen litora adposita tenuere, alias Getae, Daci
Romanis dicti, alias Sarmatae, Graecis Sauromatae eorum-
que Hamaxobii aut Aorsi, alias Scythae degeneres et a
servis orti aut Trogodytae, mox Alani et Rhoxalani; supe-
riora autem inter Danuvium et Hercynium saltum usque ad
Pannonica hiberna Carnunti Germanorumque ibi confinium
campos et plana Iazyges Sarmatae, montis vero et saltus
pulsi ab his Daci ad Pathissum amnem. A Maro sive is 81
Duria est, a Suevis regnoque Vanniano dirimens eos, aversa
Basternae tenent aliique inde Germani. Agrippa totum eum
tractum ab Histro ad oceanum bis deciens c milium p.
in longitudinem, iv cccc milium in latitudinem ad flumen Vi-
stlam a desertis Sarmatiae prodidit. Scytharum nomen us-
quequaque transit in Sarmatas atque Germanos, nec aliis
prisca illa duravit appellatio quam qui extremi gentium ha-
rum ignoti prope ceteris mortalibus degunt.

Sindi, K. — *Troxalani*, codd. Barbari. *Throxalani*, R. *Toxalani*, σ. *Tropolani*, d, quae scriptura fortasse doceat etiam apud Plinium scribendum esse *Roxolani*, coll. intpp. ad Tac. hist. 1, 79. — *Danuvium*, R. — *Hycinum*, σ. *Hirchinium*, R. — *Pannonicam*, Rd. — *hibernam*, d. — *Carnunti*, Rd. *Caruntii*, σ. *Carnuntii*, Barbar. — *Iazyges*, Barbar. d. *Iagyges*, σ. *Gaziges*, R. — *iis*, R. — *Pathissum*, R. *Pathissim*, d. *Pathyssum*, βγ.

§ 81. *A Maro*, Lips. ad Tac. ann. 12, 29. Confirmant RTd. *Amoros*, Kσ. *A Moro*, β. — *is*, omitt. RTdγ. — *Duria*, T. *Duri*, d. *Duvia*, R. — *est a*, Td. *erta*, R. — *dirimenso es*, R. — *aversa*, ita nos scripsimus cum propter codicum scripturam tum propter rem ipsam. Nam *a Maro adversa* (sc. Romanis) tenuerunt Suevi regnumque Vannianum; Basternae proinde in altera ripa Mari, pone Marum, habitaverunt, tenuerunt igitur *a Maro aversa*, quod etiam docent verba *aliique inde Germani*, quos in aversa Mari parte habitasse per se patet. *averba*, Rd. *adversa*, βγ. — *Basternae*, Barbar. *Basternaei*, R. *Basternei*, Td. — *Agrippa totum*, om. R[1]. — *bis*, Basil. Martian. 6, 663. Dicuil. I. 7, 3. *bis ad*, TRdβγ. *ad bis*, Pint. — *centum milium*, R. *centum mil.*, Dicuil. *centum m.*, Td (Basil.) β. *centena m.*, γ. — *longitudine*, Dicuil. — *quatuor CCCC millibus*, Dicuil. *quatuor m. quadringentis*, RTd (Basil.) *quatuor millibus et quadringentis*, γ. *quantum minus quadringentis*, β. *IIII. M. minus CCCC*, Pint. Propter superiora pro eo quod Dicuil. exhibet *millibus*, ego *milium* scripsi. — *latitudine*, Dicuil. — *Vistlam*, Letronn. *Vistiam*, d (Basil.) *Visciam*, σ. *Vistia*, R. *Huistla*, Dicuil. *Vistulam*, Barbar. βγ. — *a desertis*, Dicuil. *advestis*, R. *adsertis*, d. Ne quis illorum virorum interpretationem sequatur, qui praepositionem *a* indicando spatio servire putaverunt, cum de hoc sermo esse non possit, quia ab Histro spatia regionum computantur, verba *a desertis* intelligenda sunt *in latere desertorum*, *in regione ea*, *ubi sunt deserta*, coll. *a mari* 3, 34. *a rivis aut fluminibus* 24, 170. Add. Hand. Tursell. 1, 48. sqq. — *transiit*, Niebuhr. opusc. 1, 396. — *teteris*, R[1]. — *dicunt*, R.

26. Verum ab Histro oppida Cremniscos, Aepolium, mon- 82
tes Macrocremni, clarus amnis Tyra, oppido nomen inpo-
nens ubi antea Ophiusa dicebatur. In eodem insulam spa-
tiosam incolunt Tyragetae; abest a Pseudostomo Histri ostio
cxxx milibus passuum. Mox Axiacae cognomines flumini
ultra quos Crobyzi, flumen Rhodes, sinus Sagarius, portus
Ordesos. Et a Tyra cxx milibus p. flumen Borysthenes
lacusque et gens eodem nomine et oppidum ab mari re-
cedens xv milibus passuum, Olbiopolis et Miletopolis an-
tiquis nominibus. Rursus in litore portus Achaeorum, in- 83
sula Achillis tumulo eius viri clara et ab ea cxxv milibus
p. peninsula ad formam gladi in transversum porrecta, ex-
ercitatione eiusdem cognominata Dromos Achilleos, cuius
longitudinem lxxx milium p. tradidit Agrippa. Totum eum
tractum tenent Tauri Scythae et Siraci. Inde silvestris re-
gio Hylaeum mare quo adluitur cognominavit, Enoecha-
dloe vocantur incolae. Ultra Panticapes amnis qui Nomadas
et Georgos disterminat, mox Acesinus. Quidam Pantica-

§ 82. *Istro*, dp. *Asio*, R. — *oppidis*, R. — *Cremensco Aepolium*, R. *Cremenscaepolium*, d[1]. *Crennescaepolium*, d[2]. *Cremense Oepolium*, codd. Barbari. *Scremens: oepolium*, p. *Crenne Scopolium*, *σ*. *Cremense Obolium*, Barbar. K. *Cremniscum* commemorat auctor peripli ponti Eux. p. 9. — *Macrocremni*, Rdp. *Macrocremnii*, *βγ*. — *Tira*, R. — *Ophius*, p. — *insulas patisamā*, d. — *abest*, rasura in R. — *a Pseudostomo*, p. *a speudostomo*, R. *ab speudostomo*, d. — *Axiacae*, codd. Barbari. *Asiacae*, Rdp. *Astacae*, *σ*. — *cognomine*, Rpr. *cognomini*, d. Vid. Mela II. 1, 7. — *fluminis*, r. — *Crobyzi*, Barbar. *Crobigni*, R. *Crobiggi*, dp. — *Rhodes*, R. *Rhode*, dp*σβγ*. — *Sagarius*, *θ*. *Saggarius*, R. *Saggarus*, d. *Sagaricus*, p*β*. *Saggaricus*, *σ*. *Asaggaricus*, Barbar. — *Ordesos*, d. *ordaest os*, R. *Ordesus*, p*βγ*. — *centum viginti*, dp. *CCXX*, R*θ*. — *eosdem*, R. — *ab*, Rr. *a*, dp*βγ*. — *XXV* „hoc est XXV. DC XV", Casaub. ad Strabon. 7. p. 306.

§ 83. *Rursusque*, Rd. *Rursus*, Tr. *Rufus*, p. — *in*, omitt. RTdp. — *viri*, RTdpr. *vivi*, *β*. — *CXXV*, RT*θ*dp. *CXXXV*, *β*. — *paeninsulam*, R. Vid. Mel. II. 1, 5. — *tranversum*, R. — *porrectam*, R. — *tradidit*, RTdp. *tradit*, *βγ*. — *eum*, Rdp (codd. Barbari.) *enim*, T. *n̄*, *σ*. — *tenent*, RTd. Pone *Siraci* collocant p*βγ*. — *Tauri*, vid. Dionys. perieg. 301. *Taurici*, p (codd. Barbari.) *Taurisci*, K. *Sardi*, RSTd*σ*. — *Scyrae*, d. — *Siraci*, RSTdp*σ*. *Sarmatae*, codd. Barbar. *β*. — *Hileum*, R. — *quod*, R. *qd*, dp. — *abluitur*, d. — *cognominavit*, Rdp (codd. Barbari.) *cognominant*, *σ*. — *Enoechadloe*, p. *enoaeadioae*, R. *enoctachoe*, d. *enoctachee*, T. *Enaecadloae*, *βγ*. *inde Hylaei*, Hard. — *vocatur*, R[1]. — *disterminant*, *σ*. — *infra*, Rd (codd. Barbari.) *intra*, *σ*. — *Albiam*, d. — *Hypani*, d.

§ 84. *magno*, R*θ*Tpr. *vasto*, d*βγ*. — *secesso*, p. /// *coesso*, R. — *Carcinites*, Barbar. d. *Garcinites*, pr*σ*. *Garsinites*, R[2]. *Gar*, R[1]. — *appellatur*, om. R[1]. — *Pacyris*, p (codd. Barbari.) *Patiris*, R. *Placyris*, *σ*. *Pacycris*, Td. *Pagyris* vel potius *Hypagyris*, Barbar. ad h. l. et ad Mel. II. 1, 4. *Hypacaris*, Voss. ad Mel. Nomen corruptum esse etiam Wesseling. ad Herod. 4, 47. arbi-

pen confluere infra Olbiam cum Borysthene tradunt, diligentiores Hypanim, tanto errore eorum qui illum in Asiae parte prodidere. Mare subit magno recessu, donec v mi- 84
lium p. intervallo absit a Maeotide, vasta ambiens spatia multasque gentis; sinus Carcinites appellatur. Flumen Pacyris, oppida Navarum, Carcine, a tergo lacus Buges fossa emissus in mare. Ipse Buges a Coreto, Maeotis lacus sinu, petroso discluditur dorso; recipit amnis Bugem, Gerrum, Hypacarim ex diverso venientis tractu. Nam Gerrus Basilidas et Nomadas separat, Hypacaris per Nomadas et Hylaeos fluit manu facto alveo in Bugen, naturali in Coretum; regio Scythia Sindice nominatur. Sed a Carcinite Taurica incipit, 85
quondam mari circumfusa et ipsa quaque nunc campi iacent; dein vastis attollitur iugis. Triginta sunt eorum populi; ex iis mediterranei xxiii, vi oppida Orgocyni, Characeni, Lagyrani, Tractari, Arsilachitae, Caliordi. Iugum ipsum Scythotauri tenent; cluduntur ab occidente Cherron-

tratur. — *Navarum*, RTdpr. *Naubarum*, *βγ*. — *fossa* — *Buges*, p. *fossa emissus in mare. Ipse*, *β*. Omitt. RTd. — *a Coreto*, RTd. *a goreto*, p., *Gorana*, *σ*. — *Maeotis*, Barbar. *Maeote*, Td. *Meeote*, R. *niaeote*, p. — *lacu*, *σ*. — *Gerrum*, R. — *Hypacarim*, ita nos scripsimus ex Mela II. 1, 4. *Hypaniam*, Rd. *Hypanin*, p*βγ*. *Hypacyrim*, Pint. ad Mel., cui non assentitur Voss. — *Na*, d. *Am*, R[1]. — *Gerrus*, R. — *Bafiliadas*, R. — *Hypacaris*, vid. supra. *Hypanis*, dp*βγ*. *ipanis*, R[2]. *panis*, R[1]. — *set*, p. — *Hylaeos*, d. *Hileos*, Rp. *Hyleos*, *β*. — *Bucen*, R. — *Scythia*, Hard. *Scythiae*, *β*. *Scythie*, Rdp. — *Sindice*, R. *Sendica*, dp*βγ*.

§ 85. *a*, RTdpr. *in*, *β*. — *circumasa*, *σ*. — *quaque*, *θ*Td.. *quaqua*, Rp*βγ*. At illam scripturam recepi propter praecedentia verba *et ipsa*, quae, nisi copula *que* vel *et* sequitur, intelligi nequeunt, cum *et ipsa* i. e. *item* non habeat quo referatur; nam nulla peninsula in superioribus est commemorata, quae olim mari circumfusa fuerit. Plin. igitur zeugmate, quod nullam prorsus difficultatem praebet, cum *circa* non modo viciniam alicuius loci, sed etiam huius ipsius loci varias partes significet (v. Kritz. ad Vell. I. 2, 3.), usurpato dicit Tauricam olim et ipsam mari circumfusam et illam eius regionem, qua nunc campi iacent, mari offusam fuisse; de copulis *et* — *que* inter se coniunctis v. ad 33, 33. — *campi iacent*, Rd. *iacent campi*, p*βγ*. — *dein*, RTdp. *deinde*, *βγ*. — *attollunt*, d. — *iis*, p. *hiis*, d. *his*, R. — *XXIII*, RTd. *XXVII*, Kp. *XXIV*, *βγ*. — *Orgocyni*, dp (codd. Barbari.) *Orgo. ciri*, R. — *Characeni*, Pint. K. *Careseni*, Rd. *Caresini*, p. *Caraseni*, codd. Barbar. *β*. — *Lagyrani*, Pint. K. *Assirani*, R. *Assyrani*, codd. Barbar. *β*. *Astyrani*, *σ*. Omitt. dp. — *Tractari*, codd. Barbari. *Stactari*, R*θ*p. *Astactari*, d. — *Arsilachitae*, Barbar. *Acisalitae*, RTdp. *Arcissalitae*, codd. Barbari. *Arcassali tecali*, *σ*. *Arcilachitae*, *β*. *Archilachitae*, *γ*. — *Caliordi*, p (codd. Barbari.) *calidior*, R (duabus litteris ad finem erasis.) *Calidiordi*, d. — *Scythorauti*, *σ*. — *cluduntur*, STdp. *clauduntur*, R*βγ*. — *Cirroneso*, d. *Chyronesonea*, R. *Cerronesone*, T. *Chyrronesonia*, p. *Cherroneso Nea*, r (codd. Barbari.)

neso, ab ortu Scythis Satarchis. In ora a Carcinite oppida Taphrae in ipsis angustiis peninsulae, mox Heraclea Cherronesos libertate a Romanis donatum; Megarice vocabatur antea, praecipui nitoris in toto eo tractu custoditis a Graeciae moribus, v milia p. ambiente muro. Inde Parthe- 86
nium promontorium, Taurorum civitas, Placia, Symbolon portus, promontorium Criumetopon adversum Carambico Asiae promontorio, per medium Euxinum procurrens CLXX M p. intervallo, quae maxume ratio Scythici arcus formam efficit; ab eo Taurorum portus multi et lacus. Oppidum Theodosia a Criumetopo CXXV M pass., a Cherronneso vero CLXV M pass. Ultra fuere oppida Cytae, Zephyrium, Acrae, Nymphaeum, Dia. Restat longe validissimum in ipso Bospori 87
introitu Panticapaeum Milesiorum, a Theodosia LXXXVII D p., a Cimmerio vero oppido trans fretum sito MM D, ut diximus, pass. Haec ibi latitudo Asiam ab Europa separat eaque ipsa pedibus plerumque pervia glaciato freto. Bospori Cimmerii latitudo XII M D pass.; oppida habet Hermisium, Myrmecium et intus insulam Alopecen. Per Maeotim autem ab extremo

ab ortu, R[1]STd (codd. Barbari.) *ab erto*, R[2]. *ab ortu orius*, p. *Ea habitatur*, Pint. ad h. l. et ad Mel. II. 1, 3. *habitata*, altera eiusdem coniectura ad Mel. — *Satarchis*, Barbar. *Saraucis*, R. *Sataucis*, STd (codd. Barbari.) *Scatauris*, p. *Satauhis*, σ. — *ora*, dσ (codd. Gelen.) *ore*, Rpr. — *a*, Rdpσ (codd. Gelen.) Om. r. — *Carcinite*, σ (codd. Gelen.) *Carcine*, pr. *Carnice*, d. *Carcinis*, R. — *Taphrae*, Barbar. *Tagre*, Rdpr. *Tagrae*, σ. — *Eraclea*, R. *Erachea*, p. — *Cherronesus*, Rdp. *Cherronensus*, σ. *Cherronesos*, βγ. — *vocabantur*, Rdp. — *praecipue*, β. — *in*, om. R. — *a*, Rp. Omitt. dβγ. — *moribus*, om. p. — *ambies*, R.

§ 86. *Placia*, Rdpσ. *Palacia*, Barbar. K. — *Symbolon*, Barbar. p. *Symbolum*, Adσ. *Simborum*, R. Ab hac voce rursus incipit A. — *Criumetopon*, d. *Ciumetopon*, R[1]A. *Chiumetopon*, R[2]. *Chyum et opon*, p. — *Carambico*, AK (coll. Mela II. 1, 3.) *Carambicon*, dp. *acrambicon*, R. *Carambi*, βγ. — *promuntorium*, R[2]. — *medio*, R[1]. — *percurrens*, p. — *CLXXV*, σ. — *maximo*, Rd. — *arcus* — *portus* om. R[1]. — *forma*, A. — *effecit*, R[2]d. — *lacum*, R[1]. — *oppidorum*, dp. — *Theodosia*, dp. *Theodossia*, A. *Theudosia*, T. *Theudoxia*, R. — *CXXV*, RAθTdpr. *CXXII*, β. — *Cherroneso vero*, Ad. *Ceronese vero*, R. *Cerone Severo*, p. *Cherroneso*, βγ. — *CLXV*, Ap. *CXLV*, RTdrγ. — *Cyte*, Rβ. — *Zephyrum*, R. — *Acre*, β. *acrhenum. phyum*, p.

§ 87. *longe*, om. R. — *LXXXVII. D.*, AT. *I. XXXVIII. D.*, R. *LXXXVI. M. D.*, θ. *LXXXVII*, drγ. *mille XXXVII*, p. *XXXV*, β. *LXXVI. M. CCL.*, Pint. — *Cimmerio*, ATdp. *Cimerio*, R. *Cimero*, σ. *Cimmero*, β. — *situ*, R. *sato*, σ. — *MM. D.*, RA. *MD.*, TKdr. *mille quingentos*, p. *mil. M. D.*, β. — *diximus*, RAd. *de*, p. Vid. § 76. *ab Hermonassa vero oppido, ut dicemus* (6, 18.), *trans fretum Cimmerium sito IX. m. p.*, Pint. — *latitudo Asiam*, RAp. *Asiae latitudo*, Td. — *separat eaque ipsa*, Ap. *separat*, θ. *separate adque ipsa separatae*, R. *separate atque ipsa separata*, T. *separatae atque ipsa*, d. — *ferto*, R. *fleto*, σ. — *Cimmeri*, R. *Cimerii*, σ. — *longi-*

isthmo qui locus Taphrae vocatur ad os Bospori CCLX M. p.
longitudo colligitur. A Taphris per continentem introrsus 88
tenent Auchetae apud quos Hypanis oritur, Neuroe apud
quos Borysthenes, Geloni, Thyssagetae, Budini, Basilidae et
caeruleo capillo Agathyrsi. Super eos Nomades, deinde Anthropophagi, a Buge vero super Maeotim Sauromatae et
Essedones. At per oram ad Tanaim usque Maeotae, a quibus lacus nomen accepit, ultimique a tergo eorum Arimaspi.
Mox Ripaei montes et adsiduo nivis casu pinnarum similitudine Pterophoros appellata regio, pars mundi damnata a
rerum natura et densa mersa caligine neque in alio quam
rigoris opere gelidisque aquilonis conceptaculis. Pone eos 89
montis ultraque aquilonem gens felix (si credimus), quos Hyperboreos appellavere, annoso degit aevo, fabulosis celebrata miraculis. Ibi creduntur esse cardines mundi extremique siderum ambitus, semestri luce et una die solis aversi, non, ut inperiti dixere, ab aequinoctio verno in autumnum. Semel in anno solstitio oriuntur iis soles brumaque semel occidunt.

tudo, Pint. — *Hermisium*, Ap. *Thermesium*, d. *Termesium*, R. — *Myrmecium*, Barbar. dp. *Mirmecium*, RA. — *et*, RATdp. Omitt. βγ. — *Aloperiam*, K. — *Maeotin*, A. *Macotem*, Rd. *imacotem*, p. Nos litteram *m* restituimus e vestigiis codicum. — *isthomo*, R^1. *stamo*, A. — *Taprae*, A. *Tapre*, R^2. *Tap*, R^1. — *ad os*, A. *ab*, R. *ad*, p. *ab ore*, Td. — *Hospori*, R. — *CCX*, R.

§ 88. *A*, A. Omitt. Rd. — *Thapris*, R^1. — *Auchetae*, A. *Auchaetae*, R. *Aucheae*, Td. — *Hypanis* — *quos* om. d. — *Neuroe*, Barbar. R. *Neuroae*, A^{2}K. *Neurae*, A^1. *Neuri*, βγ. — *Thyssagetae*, ita scribendum ex Herod. 4, 22. *Tissagetae*, A. *Thissagetae*, R. *Taugasetae*, σ. *Tussagetae*, dβγ. *Thusagetae*, Barbar. — *Butini*, d. — *Agarcissi*, R. — *deinde*, RAσ. *dein*, dβγ. — *a*, om. R. — *Buge*, Tr. *Buce*, RAd. — *vero*, ATdr. Omitt. Rβγ. — *Maeotim*, Rd. *Maeotin*, Aβγ. — *Hessedones*, σ. — *Ad*, R. — *ora*, R. — *ad Tanain*, A. *adtam*, R. *attanain*, d. *Tanaim*, operae Hard. et Broter. — *a*, Rd. *in*, A. — *iacus*, R. — *accipit*, A. — *utoque*, R^1. *utroque*, R^2. — *a tergo*, Rd. *terago*, A. — *Arimasi*, RT. — *Ripaei*, R. Ceterum cum his conferas Mel. II. 1, 1. et Solin. 15, 20. — *pinnarium*, R. — *Pterophoros*, R^{2}d. *Pterophoro*, Rob. *therophoros*, R^1. *theroforo*, A. *Pterophozoros*, codex Nunnes. ad Mel. I. 2, 5. *Pterozophoros*, Nunnes. — *rerum natura*, RAθTd. *natura rerum*, Rob. β. — *neque*, A. *que*, R. *quae*, d.

§ 89. *Post*, r (Rob.) — *montes*, A. *monte*, Rd. Ceterum v. Mel. III. 5, 1. 2. — *Hyperboreos*, Ad. *iperboreos*, R. *Hyporeos*, σ. Haec omnia paululum immutata transcripsit Solin. 16. coll. Martian. 6, 664. — *amnoso*, A. — *degit aevo*, RA (Rob.) *digetae*, d. — *remestri*, R^1. — *et una die ab aequinoctio verno in autumnum, non, ut imperiti dixere, solis aversi*, Rhodig. lectt. ant. 16, 22. — *una die*, male cum intellexisset de *unius diei spatio* Külb., pro his vv. coniecit *nocte*; sed *una* est adverbium, vel si adiectivum habere malis, notione *continua* sumendum. — *adversu*, R. — *ut non*, Vadian. ad Mel. III. 5, 1. — *inperiti*, carpit Mel. l. l. — *autumno*, d. — *in*, RA. Omitt. Td. — *iis*, A. *his*, Rd. *hi*, Rob. — *solis*, R.

Regio aprica, felici temperie, omni adflatu noxio carens.
Domus iis nemora lucique et deorum cultus viritim grega-
timque, discordia ignota et aegritudo omnis. Mors non nisi 90
satietate vitae, epulatis delibutoque senio luxu, e quadam
rupe in mare salientium. Hoc genus sepulturae beatissimum.
Quidam eos in prima parte Asiae litorum posuere, non in
Europa, quia sunt ibi similitudine et situs Attacorum nomine.
Alii medios fecere eos inter utrumque solem, Antipodum
occasus exorientemque nostrum, quod fieri nullo modo pot-
est, tam vasto mari interveniente. Qui alibi quam in seme-
stri luce constituere eos, serere matutinis, meridie metere,
occidente fetus arborum decerpere, noctibus in specus condi
tradiderunt. Nec licet dubitare de gente ea; tot auctores 91
produnt frugum primitias solitos Delon mittere Apollini quem
praecipue colunt. Virgines ferebant eas, hospitiis gentium
per annos aliquot venerabiles, donec violata fide in proxumis
adcolarum finibus deponere sacra ea instituere hique ad con-
terminos deferre, atque ita Delon usque; mox et hoc ipsum
exolevit. Sarmatiae, Scythiae, Tauricae omnisque a Bory-
sthene amne tractus longitudo DCCCCLXXX M, latitudo DCCXVII M
a M. Agrippa tradita est. Ego incertam in hac terrarum parte
mensuram arbitror.

felicis axe temperiae, Rigalt. ap. Salmas. exerc. p. 146. b. D. — *flatu*, *θ*. — *domus carens*, d. — *his*, R. — *gregatis*, R^1. — *discor*, R^1. *discordiae*, R^2. — *ignotae*, R.

§ 90. *satietati*, R. — *delibutoque*, *θ*Td. *dilibutoque*, RA. *dilibutisque*, *β*. — *senio*, R*θ*Td. *seni*, A. *senibus*, *β*. — *e*, R (Rob.) *ae*, A. *ex*, d*βγ*. — *salientium*, RATd*σ* (Rob.) *salientibus*, *βγ*. — *Asia*, R. — *quia*, Pint. Confirmat Paris. codex apud Hard. *qui*, RAd (Rob.) *β*, quod, quamquam durius, defendi potest, si pone *nomine* denuo *sunt* repetitur. — *similitudine*, RA. *et similitudine*, d. *simili consuetudine*, Rob. *γ*. *simili habitudine*, Salmas. exerc. p. 145. b. G. — *situs*, R^2A. *situus*, R^1. *situ*, d (vid. infra) Rob. *βγ*. Attacoros dicit Plin. Hyperboreis similes esse non modo vivendi ratione, sed et situ; situm vero utrumque parem fuisse docent paria fere verba (6, 55.), et victum utrisque parem tributum esse, colligere possumus inde, quod Plinius l. l. de utrisque populis singularia scriptorum volumina exstare dicit, quod certe non fecisset, nisi de utrisque populis, quibus similitudo situs tribuebatur, alia etiam similia ab illis scriptoribus narrata fuissent. — *Attacorum*, A. *Actacorum*, R. *Atocorum*, *β*. *Satacorum*, Rob. *usatacorum*, d. Ex hac scriptura codicis d apparet in libro eius archetypo *situus* scriptum fuisse uti in R^1. *Atacori*, Pint. — *solum*, R. — *occasus*, RAd. *occasum*, Rob. *βγ*. — *in exorientemque*, *σ*. *orientemque*, Rob. — *quod fieri*, Rd (Rob.) *quae*, A. — *Qui*, RA*θ*STdr (Rob.) *Qui non*, *βγ*. — *semenstri*, A. — *metere meridie*, d. — *occidente*, RAd (Rob.) *occidente sole*, *βγ*. — *specus condi*, Ad (Rob.) *speo*, R^1. *specus*, R^2.

27. Verum instituto ordine reliqua huius sinus dicantur; et maria quidem eius nuncupavimus.

XIII. Hellespontus insulas non habet in Europa dicendas. 92
In ponto duae, M D p. ab Europa, XIV M ab ostio, Cyaneae, ab aliis Symplegades appellatae traditaeque fabulis inter se concucurrisse, quoniam parvo discretae intervallo ex adverso intrantibus geminae cernebantur paulumque deflexa acie coeuntium speciem praebebant. Citra Histrum Apolloniatarum una LXXX M a Bosporo Thracio, ex qua M. Lucullus Capitolinum Apollinem advexit; inter ostia Histri quae essent diximus. Ante Borysthenen Achillea est supra dicta, 93
eadem Leuce et Macaron appellata; hanc temporum horum demonstratio a Borysthene CXL M ponit, a Tyra CXX M, a Peuce insula L M. Cingitur circiter X M pass. Reliquae in Carcinite sinu Cephalonnesos, Rhosphodusa, Macra. Non est omittenda multorum opinio, priusquam digredimur a ponto, qui maria omnia interiora illo capite nasci, non Gaditano freto existumavere haud inprobabili argumento, quoniam aestus semper e ponto profluens numquam reciprocet,

§ 91. *licet*, A. *libet*, R θ T d (Rob.) γ. — *dubitare*, A. *dubitari*, Rob. *habitari*, d. *habitarit*, R. — *ea*, R[2] d (Rob.) *ex*, A. *eos*, R[1]. *ea cum*, βγ. — *tota*, d. — *produnt*, R A d (Rob.) *prodant*, βγ. — *gentiis*, R. — *annum*, R. — *aliquod*, A. — *vigilata*, d. — *finibus*, om. R. — *sacra ea*, A. *sacrea*, R[1]. *sacra*, R[2] T d. — *hique*, A. *iique*, R d. *indeque*, K (Rob.) — *ita Delon*, A. *ita Delum*, R. *ittalum*, d. *italiam*, Rob. — *DCCCCLXXX*, A (Martian. l. l.) *DCCCLXXX*, R θ T d. — *DCCXVII*, R d. *DCCXVI*, A. *septingenta decem*, Martian. — *a M.*, A. *a*, R. *ambitu*, d. — *reliqua*, R A d σ. *reliquiae*, r. — *nuncupabimus*, R[2] K r.

§ 92. *Hellespontum*, A. — *XIV*, R d p. *IV*, A. — *Cyaneae*, A d (Rob.) *Cyanete*, p. *oceano g*, R[1]. *ciane*, R[2]. Haec Plin. sumpsit ex Mela II. 7, 3. — *concucurrisse*, A. *concurrisse*, R d p βγ. — *parvo discretae*, A p (Rob.) *Cretae de parvo*, R. *cretae discretae*, d. — *coentium*, R[1]. — *Citra*, R A d (codd. Gelen.) *Circa*, T p. — *qua*, Solin. 19, 1. *quo*, R A d p. — *Rucullus*, R. — *Capitolium*, σ. — *diximus* § 79.

§ 93. *Borysthenen*, R d. *Borysthenem*, A βγ. — *Achille*, R. — *supra*, R A. *in supra*, d p. Vid. § 83. — *Leue*, R[1]. — *Macaron*, vid. Mel. II. 7, 4. *Maccaron*, A. *Macharon*, p. *Macron*, R d. — *CXL*, R A d[2]. *CLX*, d[1]. — *Cingitur circiter*, A. *Igitur circiter*, d. *Igitur cytitur*, R. — *Carcinite*, A. *Carcinitis*, R T d. — *Cephalonnesus*, Pint. *Chephalonessos*, A. *Cepallones*, R d. *Cephalonnes*, σ. *Cephalonenses*, Barbar. — *Rhosphodusa*, σ. *Rospoďa*, R. *Rorspodusa*, d. *Sponsus*, A. *Rhodussa*, Pint. — *Macra*, A. *Maraca*, σ. *Mara*, R d. — *digredimur*, R A d. *digrediamur*, Rob. βγ. Haec exscripsit Solin. 18, 2. — *Gaditañ*, R. — *aut*, R. — *aestus*, R A. *est*, d. — *a*, Rob. — *reciprocet*, A T d (Rob.) *reciprocetur*, R βγ.

Exeundum deinde est, ut extera Europae dicantur transgres- 94
sisque Ripaeos montis litus oceani septentrionalis in laeva,
donec perveniatur Gadis, legendum. Insulae conplures sine
nominibus eo situ traduntur, ex quibus ante Scythiam quae
appellatur Raunonia unam abesse diei cursu, in quam veris
tempore fluctibus electrum eiciatur, Timaeus prodidit; reli-
qua litora incerta signata fama. Septentrionalis oceanus:
Amalchium eum Hecataeus appellat a Parapaniso amne, qua
Scythiam adluit, quod nomen eius gentis lingua significat
congelatum; Philemon Morimarusam a Cimbris vocari, hoc
est mortuum mare, inde usque ad promontorium Rubeas,
ultra deinde Cronium. Xenophon Lampsacenus a litore Scy- 95
tharum tridui navigatione insulam esse inmensae magnitu-
dinis Baltiam tradit, eandem Pytheas Basiliam nominat. Fe-
runtur et Oonae in quibus ovis avium et havenis incolae
vivant, aliae in quibus equinis pedibus homines nascantur
Hippopodes appellati, Panotiorum aliae in quibus nuda alio-
quin corpora praegrandes ipsorum aures tota contegant. In- 96

§ 94. *ad eundem*, K. — *caetera*, r. — *transgressique*, Rob. — *Ripaeos*, R. — *Gadis*, RA (Rob.) *Gades*, dβγ. — *Raunonia unam*, Td. *Raunomiā unam*, R. *Baunoma unam*, θr. *Baunonia unam*, A. *Bannomanna*, β. Vid. Ukert. geogr. vet. III. 2. p. 351. — *diei*, RATd. *a Scythia diei*, β. — *qua*, R. — *tempore*, RAθTdr. *temperie*, β. — *eiciatur*, R. *ieciatur*, A. *eiiciatur*, dβγ. — *Timaeus*, fragmm. 33. ed. Müller. Ceterum v. 37, 35. 36. — *reliqua litora*, Rd. *litora reliqua*, A. *litora*, T. — *sic nata*, d. — *Septentrionalem oceanum*, Dicuil. mens. orb. VII. 5, 1. — *Amalcium*, A. Sua hinc sumpsit Solin. 19, 2. — *eum*, omitt. R (Dicuil.) — *Hecataeus*, Barbar. Ad. *Haecateū*, R. *Vecataeus*, σ. Ceterum v. Hecataei fragmm. 160. ed. Müller. — *Parapaniso*, A. *Paropaniso*, σ. *Paropanso*, R. *Parapasino* et *Parasino*, codd. Dicuili. *Paropamiso*, βγ. Ceterum verba *a Par.* — *alluit* pone *oceanus* collocat Pint. — *qui*, Dicuil. — *abluit*, R[1]. — *gentis lingua significat*, d (Dicuil.) *gentis significat*, RT. *significat gentis*, A. — *ylemon*, p. — *inde usque*, Tdpr (Dicuil.) *usque*, RAβγ. — *Rubeas*, Dicuil. et Solin. *Rusbeas*, RAdp. — *Cronium*, Barbar. A (Dicuil.) *Crenium*, Rdσ. *Cremum*, p.

§ 95. *Baltiam*, Cluver. Germ. ant. 3. p. 161. Confirmant d (Dicuili codex unus.) *Balciam*, RAp (Dicuili codex alter.) — *tradidit*, d. — *eadem*, p. — *Pytheas*, Dicuili codex unus. *Phytheas*, RA. *Phyteas*, p (Dicuili codex alter.) *Phiteas*, d. Vid. Fuhr. *Pytheas aus Massilia*, p. 75. — *Basiliam*, RApσ (Dicuili codex unus.) *Balisiam*, d (Vatic.) Atque ita Letronn. in quaestt. de Dicuilo p. 53. 147. legendum esse dixerat, quam opinionem ipse postea ad ipsum Dicuili locum retractavit. *Baletiam*, alter codex Dicuili. — *nominant*, A. — *Oonae*, p. *Oeonae*, A. *Oeone*, Rd (Rob.) *Oaeones*, Mela III. 6, 8. Solin. 19, 6. *Oeocenae*, Dicuil., ad quem v. Letronn. p. 148. *Oaeonaeae*, Hard. — *in quibus*, p. *quis n*, R. *quis i*, d. *quio*, A. *quarum*, Dicuil. — *avium marinarum et avenis vulgo nascentibus*, Solin. et Dicuil. — *advenis*, dr. *avium advenae et incolae*, K. — *equinis* — *in quibus* om. R. — *ypopodes*, p. Vid. Mel. et Solin. l. l. — *Panotiorum*, Turneb. adv. 6, 19. ex Isidori origg. XI. 3, 19. *Fanesio-*

cipit inde clarior aperiri fama ab gente Ingaevonum quae est inde prima Germaniae. Mons Sevo ibi inmensus nec Ripaeis iugis minor inmanem ad Cimbrorum usque promontorium efficit sinum, qui Codanus vocatur refertus insulis, quarum clarissima est Scandinavia inconpertae magnitudinis, portionem tantum eius, quod notum sit, Hillevionum gente
D incolente pagis, quae alterum orbem terrarum eam appellat; nec minor est opinione Eningia. Quidam haec habi- 97
tari ad Vistlam usque fluvium a Sarmatis, Venedis, Sciris, Hirris tradunt; sinum Cylipenum vocari et in ostio eius insulam Latrin, mox alterum sinum Lagnum conterminum Cimbris. Promontorium Cimbrorum excurrens in maria longe peninsulam efficit quae Cartris appellatur. Tres et viginti inde insulae Romanorum armis cognitae; earum nobilissimae Burcana Fabaria nostris dicta a frugis similitudine sponte provenientis, item Glaesaria a sucino militiae appellata, a barbaris Austeravia praeterque Actania.

rum, A d p (codd. Barbar.) βγ. Omitt. Dicuil. et Rob. *Panusiorum*, Pint. ad Mel. III. 6, 8. *Otomegalorum*, Schott. adv. p. 161. — *alioquin*, R d p. *alioqui*, A. Omitt. Dicuil. et Rob.

§ 96. *inde*, R A d. *deinde*, Dicuil. et Rob. — *clarior*, A (Rob.) *clariore*, R d (Dicuil.) — *Ingaevonum*, A. *Inguaeonum*, R. *Ingueonum*, Dicuil. et Rob. *Ingeonum*, d. *Vigaevonum*, Rhenan. — *inde prima Germaniae*, A. *prima inde Germania*, R T a d r. *prima inde Germaniae*, β. *prima in Germania*, Dicuil. *prima. Inde Germania*, Rhenan. γ. *prima Germaniae. Inde*, Pint. Vid. Solin. 20, 1. — *Mons Sevo*, R A d r. *Mons Saevo*, Dicuil. *Sevo mons*, βγ. — *nec Ripaeis*, R. *nec rupaeis*, d. *neriphaeis*, A. — *miror*, σ. — *immanem*, R A. *in amnem*, d. *immane*, Dicuil. — *Cimbros*, θ. — *sinum*, A. *unum*, R d (Dicuil.) — *vocatus*, d. — *refertus*, R. *refertur*, A. *refert*, d. — *est Scandinavia*, R d. *est Scadinavia*, Dicuil. *est Scatinavia*, A. *Scandinavia est*, βγ. — *portionum*, d. — *quod notum sit*, R A. *quod sit notum*, d. *qua nota sit*, Dicuil. — *Illevionum*, R. — *ea*, d. — *appellat*, A. *appellant*, R d. — *minor est*, R A d (Dicuil.) *est minor*, βγ. — *Eningia*, A. *Epigia*, T d (Dicuil.) *Aepigia*, R.

§ 97. *habitatura*, d. — *Vistlam*, Letronn. *Visilam*, A. *Visulam*, R θ σ. *Vistulam*, Barbar. d βγ. *insulae*, Dicuil. — *usque ad*, d (Dicuil.) — *Benedis*, A σ. *Venetis*, β. — *Sciris*, A. *Ciris*, R. *Cyris*, d. *Scytis*, σ. *Scirisque*, Dicuil. — *Hirris*, A. *Hyris*, d. *Hyrys*, R. Om. Dicuil. — *sinum*, R d. *sinti*, A. — *Cylipenum*, A θ T d. *Cylypenum*, R. *Clylipenum*, β. — *Latrin*, A. *Latri*, R d. — *in maria*, om. d[1]. — *quae Cartris*, r (codd. Barbari.) *quae Thartris*, T d. *qua & hartris*, R. *quae Tastris*, A. *quae Carceis*, alii codd. Barbari. *quae Austisus*, σ. — *appellatur XXIII. m. p. Inde*, r. — *Romanis*, d. — *eorum*, d. — *Burcana*, R A d[2] σ. *Burcania*, d[1]. *Burchana*, βγ. — *Fabaeria*, A. — *nostris*, R A. *a nostris*, d βγ. — *multitudine sponte proveniente*, r. — *Glaesaria*, A. *Glesarie*, R. *Gelesaria*, d. *Glessaria*, βγ. — *a*, A. Omitt. R d. — *sucino*, R d σ. *sycino*, A. — *militiaè*, Sabell. R d. *milite*, A. — *Austeravia*, R A θ T d. *Austerania*, σ. *Austrania*, βγ.

28. Toto autem hoc mari ad Scaldim usque fluvium Germanicae adcolunt gentes haud explicabili mensura; tam inmodica prodentium discordia est. Graeci et quidam nostri viciens quinquiens centena milia passuum oram Germaniae tradiderunt, Agrippa cum Raetia et Norico longitudinem DCLXXXVI milia passuum, latitudinem CXLVIII M, XIV. Raetiae prope unius maiore latitudine, sane circa excessum eius subactae; nam Germania multis postea annis nec tota percognita est. 98
Si coniectare permittitur, haud multum ora de- 99
erit Graecorum opinioni et longitudini ab Agrippa proditae. Germanorum genera quinque: Vandili quorum pars Burgundiones, Varini, Carini, Gutones; alterum genus Ingaevones quorum pars Cimbri, Teutoni ac Chaucorum gentes.
Proxumi autem Rheno Istaevones quorum Cimbri; mediter- 100
ranei Hermiones quorum Suevi, Hermunduri, Chatti, Cherusci; quinta pars Peucini, Basternae supra dictis contermini Dacis. Amnes clari in oceanum defluunt Guttalus, Vistillus sive Vistla, Albis, Visurgis, Amisius, Rhenus, Mosa. In-

§ 98. *hoc*, A d. Omitt. R T. — *hac callunt*, d. — *aut*, R. — *prodentium*, Sabell. R A. *prudentium*, d. *tradentium*, Rhen. — *Raetiae Norico*, A. *Graeciae morico*, R d. — *DCLXXXVI*, R d. *DCMLXXXVI*, σ. *DCXXXVI*, A. *DCLXXXXVI*, γ. — *CXLVIII*, R S. *CCXLVIII*, A σ. *CXLVII*, T d[2]. *CLXVII*, d[1]. *CCLXVIII*, β. — *latitudines an*, R. — *citra*, Rhen. — *subactae*, Barbar. R A d. *subactis*, σ. — *Germania*, A. *Germaniae*, R d.

§ 99. *I*, R. *Id*, d. — *haut*, R. — *ora*, A. *orae*, Barbar. R d β γ. — *opinioni*, A. *opinionio*, R d. *opinione*, θ γ. — *longitudini*, Barbar. R A T d r. *longitudinis*, β. — *proditae*, A d. *traditae*, r. *traditi*, R. *tradite*, T. — *Vandili*, Rhen. A. *Vandilici*, θ. *Vandali*, T d. *Vandalici*, R. *Vindili*, a (Rob.) β γ. — *Burgundiones*, d (Rob.) *Burgodiones*, R A. — *Varini*, vid. Taciti Germ. 40. *Varine*, R. *Varinne*, A d (Rob.) *Varrinae*, σ. — *Carini*, d. *Charini*, R A σ (Rob.) — *Gutones*, A. *Gmones*, R d. *Guttones*, Rob. β γ. — *Ingaevones*, vid. Taciti Germ. 2. *Ingevones*, σ. *Ingyaeones*, A. *Inguaeones*, codd. Salmas. exerc. p. 162. a. F. *Incyeones*, R d. *Incyaeones*, alii codd. Salmas. *Inciacones*, Rob. *Uvigaevones*, Rhen. — *Teutoni*, A. *Theuthoni*, R[2] (Rob.) *Theuthonie*, R[1]. *Theutonie*, T. *Teutoniae*, d. — *ac*, T d. *a*, R A (Rob.) — *Chaucorum*, A. *ehucorum*, R. *Caucorum*, Rob. *Baugorum*, θ. *Bucorum*, T d.

§ 100. *Istaevones*, vid. Tacit. l. l. *Istriaones*, A. *Istiaones*, Rob. *Stheones*, R. *Sthreones*, T d. *Iscaevones*, Grimm, *Deutsche Mythol.* p. 207. *Anhang*, p. XXVII. sq. — *Cimbri*, A (Pragensis ap. Titze, *Vorgeschichte der Teutschen*, p. 40.) *pars Cimbri*, R d (Rob.) β γ. *pars Sicambri*, Spener. German. ant. IV. 1. et Cluver. German. ant. III. p. 200. Quodcumque gentis nomen deleri vult Ukert. geogr. vet. III. 1, 193., ita ut verum nomen deperditum putet, Titzius vero verba *quorum Cimbri* ex superiori loco per errorem huc translata et delenda censet. Vulgatam scripturam defendit Adelung, *älteste Geschichte*, p. 241. — *mediterranei* — *quorum*, A d (Prag., Rob.) *Cimbri theuthonieachucorum*, R. — *Herminones*, Grimm. *Hermivones*, Titz. — *Suevi*, d (Rob.) *Suebi*, R A. *Swebi*, Prag. — *Chati*, A. *Chathi*, R. — *Cerusi*, T d. — *supra dictis* § 80. — *Gutta-*

trorsus vero nullo inferius nobilitate Hercynium iugum praetenditur.

XV. 29. In Rheno autem ipso prope C M p. in longitudinem nobilissima Batavorum insula et Canninefatium et aliae Frisiorum, Chaucorum, Frisiabonum, Sturiorum, Marsaciorum quae sternuntur inter Helinium ac Flevom. Ita appellantur ostia in quae effusus Rhenus a septentrione in lacus, ab occidente in amnem Mosam se spargit, medio inter haec ore modicum nomini suo custodiens alveum. 101

XVI. 30. Ex adverso huius situs Britannia insula clara Graecis nostrisque monimentis inter septentrionem et occidentem iacet, Germaniae, Galliae, Hispaniae, multo maxumis Europae partibus magno intervallo adversa. Albion ipsi nomen fuit, cum Britanniae vocarentur omnes, de quibus mox paulo dicemus. Haec abest a Gesoriaco Morinorum gentis litore proxumo traiectu L M; circuitu patere XXXXVIII. LXXV M Pytheas et Isidorus tradunt, triginta prope iam annis notitiam eius Romanis armis non ultra vicinitatem silvae Caledoniae propagantibus. Agrippa longi- 102

lus, dσ. *Guthalus*, R. *Gythalus*, A. *Githochalus*, T. — *Vistillus*, Prag. *Vistulus*, Titz. T. *Visculus*, Ad. *Viscułur*, R. *Iustilus*, σ. — *Vistla*, Letronn. *Vistila*, A. *Visti*, d. *Visci*, R. *Iustilia*, σ. *Vistula*, Prag. βγ. Ceterum pro *sive Vistla* Rhen. coniicit *Suevus*, refutatus ab Ortel. thes. geogr. s. v. Vistula. — *Alvus*, A. — *Disurgis*, R. — *Amisius*, A. *Amissis*, Rd. *Amnisius*, σ. — *Introsus*, R. — *nullo*, Rhen. RATd. *nulla*, σ. *nulli*, Barbar. β. — *Herchinium*, A. *Heroinium*, R.

§ 101. *autem*, ATd. Omitt. Rβγ. — *longitudine*, A. — *insule*, R. — *et*, RATd. Om. β. — *Canninefatium*, ita nos scripsimus. *Cannenefatium*, A. *Cannenefatum*, σ. *Cannenfacium*, Td. *Canenfacium*, r. *Annenfacium*, R. *Cannenufatum*, βγ. Vid. Tacit. ann. 4, 73. — *Frisiorum maiorum et Frisiorum minorum*, Cluver. Germ. ant. 3. p. 58., de Rheni alveis p. 98. 194. — *Chaucorum*, Ad. *Caucorum*, Rσ. — *Frisiabonum*, A. *Frisiavonum*, Rdγ. — *Sturiorum*, A. *Turiorum*, R. *Tusiorum*, Tdγ. — *quae*, RAd. *que*, Cluver. Germ. ant. l. l. — *Helinium*, Ad. *Helinum*, Rσ. *Helium*, βγ. — *Rhenus*, om. d[1]. — *a*, Ad. *ab*, Rβγ. — *lacu*, A. — *ad*, σ. — *spargit*, AR (ex corr.) *sparuit*, d. — *ore*, Sabell. Rd. *chore*, Aσ. — *modicum* — *alveum* om. T. — *nominis sui*, Pint. — *custodiente*, Sabell.

§ 102. *sita est*, Pint. At v. Gronov. ad 21. c. 13. — *Brittannia*, A. *Brittania*, R. — *nostrisque*, RA. *nominisque*, d. — *monimentis*, A. — *iacet*, om. T. — *multoque*, β. — *haud magno*, K. — *Gesoriaco*, σ. *Gesoriacu*, A. *Geseriaco*, Rd[2]. *Gesaria*, d[1]. *Gessoriaco*, βγ. — *Orinorum*, R[1]. — *proxime*, σ. — *traiecto*, d. — *M*, RAθSTd. *milium*, σ. *M. minimum*, Barbar. β. — *circuitu*, RAd. *circuitu vero*, βγ. — *XXXXVIIILXXV*, A. *quadragies octies septuaginta quinque m. p.*, Solin. 22, 18. *XXXVIIIXXV*, R. *XXXVIIXXV*, Td. *triginta octo mil. his LXXV mil.*, σ. *tricies octies centena viginti quinque M*, Martian. 6, 666. βγ. Vid. Letronne, recherches sur Dicuil p. 160. sqq. — *Pytheas*, v. Fuhr. *Pytheas aus Massilia*, p. 75. — *Caledoniae*, d. *Calidoniae*, R. *Calidoniae ac*, A.

tudinem DCCC M p. esse, latitudinem CCC M credit; eandem
Hiberniae, sed longitudinem CC M p. minorem. Super eam 103
haec sita abest brevissimo transitu a Silurum gente XXX M
pass. Reliquarum nulla CXXV M circuitu amplior proditur.
Sunt autem XL Orcades modicis inter se discretae spatiis,
VII Acmodae, XXX Haebudes et inter Hiberniam ac Bri-
tanniam Mona, Monapia, Ricina, Vectis, Limnus, Andros;
infra vero Samnis et Axantos et ab adverso in Germanicum
mare sparsae Glaesariae quas Electridas Graeci recentiores
appellavere, quod ibi electrum nasceretur. Ultima omnium 104
quae memorantur Thule, in qua solstitio nullas esse noctis
indicavimus, cancri signum sole transeunte, nullosque contra
per brumam dies. Hoc quidam senis mensibus continuis fieri
arbitrantur. Timaeus historicus a Britannia introrsum sex
dierum navigatione abesse dicit insulam Mictim, in qua can-
didum plumbum proveniat; ad eam Britannos vitilibus na-
vigiis corio circumsutis navigare. Sunt qui et alias prodant,
Scandiam, Dumnam, Bergos maxumamque omnium Nerigon,

DCCC — *credit, eandem*, A. *DCCC credidit, eandem*, Rd. *DCCC M. p. credit, latitudinem CCC. Eandem credidit*, T. *DCCC M. p. credidit esse, latitudinem CCC. Credidit eandem*, Rob. — *Hiberniae*, RAθd. *Hiberniae latitudinem*, βγ.

§ 103. *sit*, d. — *est*, R. — *XXX*, RAθTd. *XX*, β. — *nulla*, Barbar. RA. *nullarum*, d. *mella*, σ. *milia*, codd. Barbari. — *CXX*, Td. — *amplior circuitu*, Rd. — *autem et*, Rob. — *XL*, RAd (codd. Barbari, Rob.) *XXX*, alii codd. Barbari. *XL. m. p.*, K. — *discreta*, R. — *Acmodae*, A. *haecmodae*, Rd. — *XXX*, RAd. *et XXX*, βγ. — *Haebudes*, A. *Hebudes*, Rdσγ. *Hebrides*, K. — *Mona*, A. Omitt. Rd. — *Monā apta*, d. *Mana . pia*, A. *Moram appa*, R. — *Ricina*, K. *Rignea*, A. *Riginia*, R. *Ricnea*, dβ. — *Vestis*, d. — *Limnus*, K. *Lumnus*, A. *Silimnus*, Rd. *Silinus*, σ. — *Edros*, K. — *Samnis*, r (codd. Barbar.) *Sambis*, A. *Amnos*, R. *Amnis*, Td. *Siambis*, βγ. Vid. Danville, notice sur l'ancienne Gaule, p. 596. — *Axanthos*, A. — *ab adverso*, Rob. *ab adversa*, A. *adversa*, Rd. — *pars e*, d. — *Glaesariae*, ita nos scripsimus coll. 4, 97. 37, 42. *Glesiae*, RAd. *Glessariae*, Rob. βγ.

§ 104. *Thile*, R (Rob.) *Tyle*, Adσ. *Thyle*, codd. Salmas. exerc. p. 175. b. B. Ceterum sua hinc sumpserunt Mart. 6, 666. et Solin. 22, 17. — *indicavimus* 2, 187. — *ad cancri*, Rhodig. lect. ant. 16, 22. — *brunam*, σ. — *Hoc*, RAθTd. *Haec*, β. — *siquidem*, Rhodig. — *Timaeus*, fragmm. 32. ed. Müller., cuius cum Heynio errores sciens practereo. Ceterum idem Pytheae tribuit Plin. 2, 187. — *introrsum*, A. *introrsus*, Rdβγ. — *navigationem*, R. — *Mictim*, RAd. *Mictin*, Rob. *Mitterin*, σ. *Cattiterim*, Barbar. *Ictim*, Salmas. — *vitilibus*, Rd. *vilibus*, Ar (Rob.) — *Scandias*, A. — *Vergos*, A. — *amnium*, σ. — *Nerigon*, Rd. *Berricen*, A. — *Cronium*, A. *Scronium*, Rd. — *appellaretur*, R.

§ 105. *comata uno*, Rd (Rob.) *commone*, A. — *a*, om. A. — *Scalde*, RAθTd (Rob.) *Scaldi*, βγ. — *ea*, Rob. — *Garumnam*, Rob. *Carumnam*, A. *Garunnam*, Rd (et cod. e bibliotheca Divio-Benign. ap. Hard.), quod praefert Schneider. grammat. Lat. I. p. 505. At v. Danville, notice sur l'ancienne Gaule, p. 341. — *inde ad*, RA. *ind e*, d. — *Pirinei*, R. *Pyrineo*, A. — *Aquitanica*, RAθTd.

ex qua in Thulen navigetur. A Thule unius diei navigatione mare concretum a nonnullis Cronium appellatur.

XVII. 31. Gallia omnis comata uno nomine appellata in 105
tria populorum genera dividitur, amnibus maxume distincta; a Scalde ad Sequanam Belgica, ab eo ad Garumnam Celtica eademque Lugdunensis, inde ad Pyrenaei montis excursum Aquitanica Aremorica ante dicta. Universam oram deciens octiens centena milia p. Agrippa, Galliarum inter Rhenum et Pyrenaeum atque oceanum ac montis Cebennam et Iuris, quibus Narbonensem Galliam excludit, longitudinem ccccxx M passuum, latitudinem cccxviii conputavit. A Scaldi 106
incolunt extera Toxandri pluribus nominibus, dein Menapii, Morini, Oromarsaci iuncti pago qui Gesoriacus vocatur, Britanni, Ambiani, Bellovaci, Hassi, introrsus Catoslugi, Atrebates, Nervii liberi, Veromandui, Suaeuconi, Suessiones liberi, Ulmanetes liberi, Tungri, Sunuci, Frisiabones, Betasi, Leuci liberi, Treveri liberi antea et Lingones foederati,

Aquitania, Rob. β. — *Aremorica*, RA. *Aremonica*, Td. *Arecomica*, K. — *ante*, RAd. *antea*, θT (Rob.) — *Universam* — *Galliarum*, RTd. His consentit A, nisi quod *XVII. L.* habet. *Agrippa universarum Galliarum*, Rob. β. — *Cebennam*, ita nos scripsimus coll. ad 3, 31. *Cebenna*, A. *Cebannam*, d. *Cebannum*, R. *Gebannam*, Rob. *Gebennam*, βγ. — *Iuris*, Rd (Rob.) *Iures*, A. *Iuram*, βγ. — *excludit*, A. *exclusit*, Rd. — *CCCCXX*, RA. *CCCCXXX*, θ. *CCCXX*, Td (Rob.) *DCCCCXX*, Dicuil. I. 2, 1. *DCCCXX*, γ. — *CCCXVIII*, RTd (Rob.) *CCXVIII*, A. *CCCXXXIV*, θ. *CCCVIII*, Dicuil. *CCCIII*, β. Numeros nobis receptos probat Forbiger, *Handb. der alten Geogr.* 1. p. 386., nihil discernit Ukert., *alte Geogr.* II. 2, 88.

§ 106. *extera;* hanc vocem esse corruptam docent scripturae codicum, e quibus apparet nomen alicuius populi a Plinio fuisse scriptum, quod quale fuerit nunc ignoratur. *exervi*, RT. *exervi////*, d. *exerni*, σ. *texero*, A. *externi*, r. — *Toxandri*, vid. Ammian. Marcell. 17, 17. *Texuandri*, A. *Texandri*, σ. *Texuandi*, R. *Exuandri*, Td. — *dein*, RAd. *deinde*, βγ. — *Oromarsaci*, A. *Oromarsacis*, R. *ora marsacis*, d. *Oromansaci*, βγ. Vid. Danville, notice etc. p. 507. — *Gesoriacus*, Barbar. *Cersiacus*, Rd. *Chersicaus*, A. *Cersia*, σ. *Corsiacus*, codd. Surit. ad Anton. itiner. p. 363. — *Brianni*, Cluver. Germ. ant. 2, 27. — *Ambiani*, d (Rob.) *ambiant*, A. *Ambinni*, R. — *Bellovaci*, A. *Bellobasi*, R. *Bellovasi*, Td. *Belvagi*, Rob. — *Hassi*, vid. Danville, notice etc. p. 363. *Bassi*, Aθσ (Rob.) Omitt. RTdγ. — *Catoslugi*, A. *Catoslogi*, σ. *Catuslugi*, RTd. *Cathoslogi*, h. *Castologi*, βγ. *Catalaunii*, Hard. — *Atrevates*, A. *Atravates*, R. — *Vervii*, σ. — *Veromandui*, A (Rob.) *Viromandui*, Rd. *Neromandui*, codd. Barbari. *Vudmandui*, T. — *Suaeuconi*, A. *Sueuconi*, σ. *Sneuconi*, R. *Veuconi*, d (ex corr.) *Sueconi*, βγ. Hard. hoc nomen e sequente corruptum et male repetitum putat. — *Sues suonis*, R. — *Ulmanetes*, RTdσ. *Ulmanectes*, A (codd. Barbar.) *Ulbanectes*, β. *Silvanectes*, Danville, notice etc. p. 608. — *Sunuci*, RATd (cod. Londin. ap. Ukert. geogr. vet. II. 2, 370.) *Sinuci*, Oxon. ap. eundem. *Rinuci*, β. — *Frisi:Abones*, σ. *Frisiaavones*, A. *Frisi*, Rob. — *Batasi*, A. — *Ligones*, d.

Remi foederati, Mediomatrici, Sequani, Raurici, Helvetii. Coloniae: Equestris et Rauriaca. Rhenum autem adcolentes, Germaniae gentium in eadem provincia, Nemetes, Triboci, Vangiones, hinc Ubii, colonia Agrippinensis, Cugerni, Batavi et quos in insulis diximus Rheni.

XVIII. 32. Lugdunensis Gallia habet Lexovios, Vello- 107
casses, Galetos, Venetos, Abrincatuos, Ossismos, flumen clarum Ligerim, sed peninsulam spectatiorem excurrentem in oceanum a fine Ossismorum circuitu DCXXV M p. cervice in latitudinem CXXV M. Ultra eum Namnetes, intus autem Aedui foederati, Carnuti foederati, Boii, Senones, Aulerci qui cognominantur Eburovices et qui Cenomanni, Meldi liberi, Parisii, Tricasses, Andecavi, Viducasses, Bodiocasses, Venelli, Cariosvelites. Diablinti, Rhedones, Turones, Atesui, Secusiani liberi in quorum agro colonia Lugdunum.

Remi foederati, om. A. — *Mediomtrici*, A. — *Raurici*, RA (codd. Rezz.) *Naurici*, d (Ambr. I.) *Nauritii*, Ambr. II. *Rauraci*, σ. — *Helvetii*, d. *Helveti*, RA. *Elveti*, Ambr. I. *Elvetii*, Ambr. II. *Helvecii*, codd. Rezz. — *Coloniae*, d (codd. Rezz.) *colonia*, A (Ambr. I. II.) *coloni*, R. — *Equestres*, A. — *et Rauriaca*, A (Ambr. I. II.) *et Raurica*, codd. Rezz. *Aetruria. ac*, R. *Aetruriac*, d. — *autem*, A. Omitt. RTd. — *Germani*, codd. Rezz. — *Menetes*, σ. — *Triboci*, Radσ (Ambr. I.) *Trivoci*, A. *Tribocci*, T. *Tribochi*, β. — *hinc Ubii*, Barbar. *inuvii*, R. *inubii*, d. *inubi*, A. *Cubi*, σ. — *Cugerni*, Wesseling. ad Anton. itin. p. 373. ex lapide antiquo. *Gugerni*, β. *Guberni*, RATdγ. Add. codicum scripturam apud Tac. hist. 5, 16. 18. — *Batavi*, d (codd. Barbari.) *Batabi*, A. *Vatavi*, R. *Butani*, σ. — *diximus* § 101.

§ 107. *Lexobios*, A. *Lixovios*, R. *Lexevios*, Rob. — *Villocasses*, R. *vel occasses*, A. — *Galetos*, RA. *Galletos*, dβγ. *Caletos* vel *Caletas*, Danville, notice etc. p. 192. — *Abrincatuos*, vid. Ptolem. geogr. II. 8, 10. *Abrincatus*, A. *Abringatos*, Rd (Rob.) — *Ossismos*, Barbar. Rθ. *ossis. mons*, A. *Osisinos*, σ. *Ossimos*, d. *Osismios*, altera Barbari coniectura, βγ. — *expectatiorem*, R. — *excurrentem;* hic rursus desinit A. — *Ossismorum*, θ. *Osismorum*, R. *Ossimorum*, Td. *Osismiorum*, βγ. — *DCXXV*, Rd. *DCXX*, codd. Gelen. — *CXXV*, R (codd. Gelen.) *CXX*, Td. *CXXX*, σ. — *eum*, Rd. *eam*, βγ. — *Namnetes*, d. *Nānetis*, R. *Nannetes*, βγ. — *Aedui*, Rad. *Esui*, K. *Hedui*, Rob. β. — *Carnuti*, Rd. *Carnutes*, K. *Carnuteni*, Rob. — *Boi*, R (Robert.) — *Aulerci*, d (Rob.) *Aulerti*, R. *Aulerici*, β. — *et qui nominantur*, K. — *Eburones*, Rob. — *Cenomani*, σ. — *Tricasses*, ita nos scripsimus. *Tricasse*, R. *Triticasses*, d. *Trecasses*, Rob. βγ. — *Andecavi*, a. *Candicavi*, d. *Candidavi*, R. *Andegavi*, β. — *Inducasses*, σ. Idem coniecerat Galland. in obss. miscell. 9, 296. sqq.; Hard. vero hoc nomen ex sequenti corruptum et male repetitum putat. — *Bodiocasses*, RTd (Vatic. 3861. et quattuor alii aetate inferiores, cod. Vindobon. saec. 12. et codex Bessarionis Venetus, Oxon., Bodl. et sex Regii ap. Belley, histoire de l'académie des inscriptions et belles lettres 31, 259.) Vid. Ukert. geogr. vet. II. 2, 340. *Bodicasses*, σ (quattuor codd. Regii, sex Vaticani et sedecim Graziani ap. Belley.) *Vadiocasses*, θ. *Vadicasses*, β. *Baiocasses*, Danville, notice etc. p. 139. — *Venelli*, Rd. *Unelli*, βγ. — *Cariosvelites*, d. *Coriosvelites*, a. *Coriosultes*, R. — *Diablinti*, d. *Diablintis*, R. *Diablidi*, σ. *Diablindi*, βγ. *Diablintes*, Danville, notice etc. p. 266. — *Rhedones*, vid. Ptolem. geogr. II. 8, 11.

XIX. 33. Aquitanicae sunt Ambilatri, Anagnutes, Pictones, Santoni liberi, Bituriges cognomine Vivisci, Aquitani, unde nomen provinciae, Sediboviates, mox in oppidum contributi Convenae, Begerri, Tarbelli Quattuorsignani, Cocosates Sexsignani, Venami, Onobrisates, Belendi, saltus Pyrenaeus; infraque Monesi, Oscidates montani, Sibyllates, Camponi, Bercorcates, Pindedunni, Lassunni, Vellates, Tornates, Consoranni, Ausci, Elusates, Sottiates, Oscidates campestres, Succasses, Tarusates, Basabocates, Vassei, Sennates, Cambolectri Agessinates; Pictonibus iuncti autem Bituriges liberi qui Cubi appellantur, dein Lemovices, Arverni liberi, Gabales. Rursus Narbonensi provinciae contermini Ruteni, Cadurci, Nitiobriges Tarneque amne discreti a Tolosanis

108

109

edones, R[1]. *iedones*, R[2]. *schiodones*, d. — *Turonesi*, Rob. — *Atesui*, R θ T d. *Itesui*, β. *item*, Hard. *et Essui*, Danville, notice etc. p. 566. — *Secussii*, σ. *Secusi alibi*, R d. *Segusiavi*, Bernard. in mémoires de la société des antiquaires de France 18, 341. sqq.

§ 108. *Ambilatri*, d. *Ambilittri*, R T. *Ambilates*, Dalec. — *Santoni*, R. *Scantoni*, T d. *Sanctoni*, Rob. *Santones*, β γ. — *Bituriges*, Dalec. Confirmat Rob. *Beturiges*, R. *Beturi*, θ d. *Bituriges liberi*, Hard. Om. β. — *Vivisci*, Dalec. et Danville, notice etc. p. 162. *Viviscia*, R. *Vibisci*, d (codd. Barbari.) *Ubisci*, Rob. β γ. *Ebusci*, alii codd. Barbari. *Bibisci*, alia Barbari coniectura. — *provincia*, R. — *Sediboviates*, d. *Sedhiboviates*, R. *Sediboniates*, β γ. — *Begerri*, codd. Gelen. *Begerbi*, R. *Geberbi*, d. — *Tarbelli*, θ. *Tasbelli*, R d. *Tarbeli*, codd. Gelen. β. — *Cocosates*, R d σ. *Cocossates*, codd. Gelen. *Occossates*, codd. Barbari. — *Venami*, R d. *Venabi*, T. *Venarni*, Marca, historia Beneharn. I. 2. p. 43., quod probat Wesseling. ad Antonin. itiner. p. 453. — *Onobrisates*, R d. *Olobrisates*, K. *Enobrixates*, σ. *Onobusates*, Danville, notice etc. p. 504. — *Mone*, R T d. *Nemossi*, Micyll. ad Lucan. 1, 419. — *Oscidates*, R T d. *Osquidates*, Barbar. β. *Ossidates*, altera Barbari coniectura. — *Sibyllates*, d. *Sybillates*, R σ. — *Camponi*, d. *eāpo i*, R. — *Bercorcates*, R d γ. *Bercorates* vel *Bercorrates*, Danville, not. etc. p. 152. Prius habet iam β. — *Pindedunni*, R. *Pinpedunni*, θ. *Pimpedunni*, T. *Pinpenduneni*, d. *Pipedimni*, σ. *Bipedimni*, β γ. — *Lassunni*, θ. *Lasunni*, T d. *Lassuri nis*, R. *Sassumini*, β γ. — *Torvates*, R d. — *Sotiates*, Danville, notice etc. p. 611. — *Osidates*, σ. — *Succasse*, R d. — *Tarusates*, Hard. *Latusatès*, R d β. Vid. Danville, notice etc. p. 634. 678. — *Basabocates*, codd. Hard. *Basaboiates*, R d. *Basaborates*, T. *Vocates* vel *Vasates*, Danville, notice etc. p. 633. 678. — *Vessei*, R. — *Aennates*, R. *Ennates*, d. — *Cambolectri*, d. *Cam po lettri*, R. — *Agessinates*, R d. *Agesinates*, γ. *Cambolectri*, *Agesinates*, β et Danville, notice etc. p. 39. Nostra interpunctio debetur Harduino.

§ 109. *autem*, R d. *Hinc*, β γ novam ab hac voce incipientes periodum. Particula *autem* ita secundae voci subiicitur etiam 11, 39. — *Bituries*, d. — *Lemovices*, R[2]. *Levovices*, R[1] d. — *Arverni*, d. *Arvenni*, R. *Alverni*, Rob. — *Ruteni*, d σ (Rob.) *Roteni*, R. *Rutheni*, β. — *Cadurci*, Scaliger lectt. Auson. 2, 10. *Cadurici*, d. *Cudurcu*, R. *Cathurci*, β. — *Nitiobriges*, Scaliger probatus Danvillio notice etc. p. 485. 517. et Ukerto geogr. vet. II. 2, 263. *Antobroges*, d β γ. *Antebroges*, R. — *Tarneque*, d. *Tane*, R[2]. *Tasne*, R[1]. *Tarnaeque*, σ. *Tarne*, Scaliger pone *Tolosanis* interpungens. At v. Danvill. et Ukert. — *amne*, R d. *amni*, β γ.

*

Petrocori. Maria circa oram ad Rhenum septentrionalis oceanus, inter Rhenum et Sequanam Britannicus, inter eum et Pyrenaeum Gallicus. Insulae conplures Venetorum quae et Veneticae appellantur, et in Aquitanico sinu Uliarus.

XX. 34. A Pyrenaei promontorio Hispania incipit, an- 110
gustior non Gallia modo verum etiam semetipsa, ut diximus, inmensum quantum hinc oceano, illinc Iberico mari conprimentibus. Ipsa Pyrenaei iuga ab exortu aequinoctiali fusa in occasum brumalem breviores latere septentrionali quam meridiano Hispanias faciunt. Proxuma ora citerioris est eiusdemque Tarraconensis situs, a Pyrenaeo per oceanum Vasconum saltus, Olarso, Vardulorum oppida, Morosgi, Menosca, Vesperies, Amanum portus, ubi nunc Flaviobrica colonia. Civitatium IX regio Cantabrorum, flumen Sauga, portus Victoriae Iuliobrigensium; ab eo loco fontes Iberi XL M passuum. Portus Blendium, Orgenomesci e Canta- 111
bris, portus eorum Vereasueca, regio Asturum, Noega oppidum, in peninsula Paesici; et deinde conventus Lucen-

Petrocori, RTd. *Petrogori*, β. — *interri et*, d. *interi et*, R. — *Ventorum*, σ. *Venestorum*, Rd. — *quae et*, Pint. R. *et quae*, d. — *inter*, Rd. — *Aquitanicus in*, d. — *Uliarus*, codd. Gelen. *Uliaros*, R. *Uliarios*, d. *Ularus*, Yr.

§ 110. *diximus* 3, 29. — *immensum cuneata*, Pint. *immissum quantum*, Sepulved. opp. p. 182. — *ab exortu brumali*, Pint. — *fusa*, codd. Gelen. *iuga*, Rd. — *ad*, β. — *aequinoctialem*, Pint. *aestivum*, Sepulveda probatus Ukerto geogr. vet. II. 1, 275. — *septentrionali*, omitt. RTd. — *eius quoque*, r. — *prope*, r. — *Bastrum*, σ. — *Aolarso*, σ. *Aolurso*, R. *ad larso*, d. *Oeaso*, Pint. ad Mel. III. 1, 10. *Iarso*, Martian. 6, 633. — *Vardulorum*, vid. Ptolem. geogr. II. 6, 9. *Vasdulorum*, Rdσ. — *oppidam*, R[1]. *oppidum*, R[2]. — *Orogi*, R. *Orogy*, d. — *Menosca*, Rd (codd. Barbari.) *Menosta*, σ. — *Flaviobrica*, Rd. *Obrica Flavi*, σ. *Flaviobriga*, βγ. — *Civitatium*, R. *civitatum*, dβγ. Ceterum verba *civit. IX* ad praecedentia male refert β; rectius interpunxit Hard. — *Cantabrorum*, Rob. *cū tubrorum*, R. *Cuntubrorum*, d. — *Sauga*, RTd (Rob.) *Sanga*, r. *Sada*, β. *Sanda*, Hard. huius mutationis causam non afferens et γ. — *Hiberi*, σ. *Hiberium*, Rd.

§ 111. *Blendium*, RθTd. *Biendium*, β. — *Orgenomesci*, Hard. RTd. *Orgenomisci*, g. *Orgenonesci*, a. *Origenomisci*, b. *Origeni Inisci*, S. *Origeni mistis*, β. *Origeni Conisci*, Pint. Vid. Wesseling. ad Antonin. itiner. p. 428. — *e Cantabris*, RTad. *Cantabris*, β. — *Vereasueca*, RTd. *Vescivesca*, S. *Vesei*, *Veca*, β. — *Astirum*, Rd. — *Noega*, vid. Mel. III. 1, 9. *Neoga*, σ. *Neget*, R. *Negeth*, Td. — *in*, om. d. — *Paesici*, Hard. Rd. *Pesici*, codd. Gelen. β. — *inde*, K. — *Lucensi*, R. — *Navilubione*, Ptolem. geogr. II. 6, 4. *Νουιλλοουίων*. *Navia Albione*, RTd. *Navia Albiones*, Hard. e codd. — *Aeguiarri*, θ. *Ecibarri*, T. *e civarri*, R. *ae cuiarri*, d. *Egovarri*, βγ. Equidem pro *Cibarci*, *Aeguiarri* ex Ptolemaei geogr. II. 6, 38. *Ἠγουρρoί* legendum puto *Egurri*, ut scriptura vulgata ex dittographia sit exorta. — *Namarini* — *cognomine* om. d[1]. *Namarini*, d[2]. *Namarinni*, R. — *Iadoni*, codd. Hard. *Iodavi*, Td. *Adovi*, R. —

sis, a flumine Navilubione, Cibarci, Egovarri cognomine Na-
marini, Iadoni, Arrotrebae, promontorium Celticum, amnes
Florius, Nelo, Celtici cognomine Neri et super Tamarici
quorum in peninsula tres arae Sestianae Augusto dicatae,
Capori, oppidum Noela, Celtici cognomine Praesamarci, Ci-
leni; ex insulis nominandae Corticata et Aunios. A Cilenis 112
conventus Bracarum Heleni, Gravii, castellum Tyde, Grae-
corum subolis omnia. Insulae Cicae. Insigne oppidum Abo-
brica, Minius amnis IV M p. ore spatiosus, Leuni, Seurbi,
Bracarum oppidum Augusta, quos supra Gallaecia. Flumen
Limia, Durius amnis ex maxumis Hispaniae, ortus in Pe-
lendonibus et iuxta Numantiam lapsus, dein per Arevacos
Vaccaeosque, disterminatis ab Asturia Vettonibus, a Lusita-
nia Gallaecis, ibi quoque Turdulos a Bracaris arcens. Omnis-
que dicta regio a Pyrenaeo metallis referta auri, argenti,
ferri, plumbi nigri albique.

XXI. 35. A Durio Lusitania incipit: Turduli veteres, 113
Paesuri, flumen Vaga, oppidum Talabrica, oppidum et flumen

Arrotrebae, Pint. *Arroni Arrotrebae*, RTd. — *Celticum;* pone hoc nomen Pint. quaedam verba paragraphi 113. inserit, ipse suam sententiam retractans ad Mel. III. 1, 8. — *Floribus*, Rd. — *Neri et*, RTd. *Neriae superque*, βγ. — *Tamarici*, vid. Mel. III. 1, 8. *Tamarci*, R. *Tamacri*, Td. *Tamaci*, σ. — *tres arae*, Barbar. d. *trearae*, R. — *Restianae*, R. — *Capori*, Hard. *Copori*, Rd. *Caepori*, codd. Barbar. β. *et toporio*, σ. — *Noeta*, codd. Hard. *Oeta*, Rd. — *Celtici*, om. R[1]. Sed altera eiusdem manus *vel Celtici* suprascripsit nomini proxime praegresso. — *Praesamarci*, codd. Barbari. *Praestamarei*, d. *Praestamarti*, σ. *Praestamartii*, codd. Hard. *Prestamar*, R. — *Corticosa*, R.

§ 112. *Cilensis*, R. — *Braccarum*, d. — *Helleni*, R. — *Gravii*, codd. Gelen. et duo codd. apud Resendin. Lusit. ant. 1. p. 7. *Grovii*, cod. Voss. ad Mel. III. 1, 8. *Groni*, σ. *Gro*, Rd. *Gronii*, Barbar. K. — *Tide*, σ. — *Cicae. Insigne;* magna in his videtur esse corruptela sine melioribus testibus non tollenda. Pro utraque voce R habet *signe*, d habere dicitur *Cicae signae;* in T *Cicae* fuisse videtur. — *Aborricam*, R. *Adobrica*, Tzschuck. not. crit. ad Mel. III. 1, 9. — *ori*, R. *oris*, d. — *Leuni Seurbi*, codd. Hard. *Leunis Seurbi*, R. *Leusinae urbi*, d. *Lebuni*, K. — *Bracharum*, σ. — *super*, R. — *ex*, vid. ad 34, 85. *et*, RTd (Ambr. I. II.) — *maximus*, T. — *Pelendonibus*, vid. 3, 26. *Pelondenibus*, Rd. *Pelondonibus*, θKσ. *Polondenibus*, Ambr. II. *Potodeibus*, Ambr. I. — *am lapsus*, om. R[1]. — *deinde*, Pint. — *Vettonibus*, R. *Vetonibus*, d. *Vectonibus*, K. — *Gallecis*, R (codd. Rezz.) — *sibi*, d. — *Bracaris*, Rd (Ambr. II.) *Bracharis*, Ambr. I. — *arcens;* pone h. v. Pint. verba *Erratum* — *fabulosus* ex § 115. inserit.

§ 113. *incipit Turdulli*, Rob. *incipitur dulli*, Rd. — *Paesuri*, Rd (Rob.) *Pesuri*, β. — *Vaga*, codd. Barbari. *Vagia*, RθTdrσ (Rob.) *Vacca*, βγ. *Οὐάκου ποταμοῦ ἐκβολαί*, Ptolem. geogr. II. 5, 4. *flumen Vacca, oppidum Vacca*, Varrer. ap. Ortel. thes. geogr. s. h. v. — *oppidum Talabrica*, omitt. Rd. *Calabrica*, σ. Vid. Ptolem. geogr. II. 5, 7. — *flumine*, d.

Aeminium, oppida Conimbrica, Collippo, Eburobritium. Ex-
currit deinde in altum vasto cornu promontorium, quod
aliqui Artabrum appellavere, alii magnum, multi Olisipo-
nense ab oppido, terras, maria, caelum discriminans. Illo 114
finitur Hispaniae latus et a circuitu eius incipit frons;
XXII. septentrio hinc oceanusque Gallicus, occasus illinc et
oceanus Atlanticus. Promontori excursum LX M prodidere,
alii XC M pass.; ad Pyrenaeum inde non pauci duodeciens
centena L milia, et ibi gentem Artabrum quae numquam
fuit, manifesto errore. Arrotrebas enim, quos ante Celti-
cum diximus promontorium, hoc in loco posuere litteris per-
mutatis. Erratum et in amnibus inclutis; ab Minio, quem 115
supra diximus, CC M pass., ut auctor est Varro, abest Aemi-
nius, quem alibi quidam intellectum et Limaeam vocant,
Oblivionis antiquis dictus multumque fabulosus. Ab Durio
Tagus CC M passuum, interveniente Munda; Tagus auriferis
harenis celebratur. Ab eo CLX M p. promontorium sacrum e
media prope Hispaniae fronte prosilit. Quattuordeciens cen- 116
tena milia p. inde ad Pyrenaeum medium colligi Varro pro-
dit, ad Anam vero, quo Lusitaniam a Baetica discrevimus,

Aeminium, K. *Eumenium*, RST (Rob.) *Menium*, d. *Minium*, codd. Gelen. β. Vid. Ukert. geogr. vet. II. 1, 296. — *Conimbrica*, σ. *Cinumbriga*, RST. *Cynumbriga*, d. — *Collippo*, Hard. Rd. *Colippo*, β. *Olisippo*, K. — *Eburobritium*, Varrer. l. l., Rob. *Eburobrittium*, Rd. *Eburo*, codd. Barbar. *Euburo*, σ. *Britoleum*, K. *Britticum*, r. — *Excurrit*, R. *Et currit*, d (Rob.) — *altum*, d. *alium*, R. *aliud*, Rob. — *aliqui*, R (Rob.) *alii*, βγ. Om. d. Vid. ad 34, 106. — *Attrabum*, Rob. — *Olisiponense*, d. *Olisipponense*, R. *Holisiponense*, Rob. *Olissi-*
i
ponnense, β. — *discriminans*, R. *discminans*, d. *disterminans*, Rob. βγ.

§ 114. *frons septentrionis*, r (Rob.) — *hinc*, r (Rob.) *hic*, Rd. — *oceanusque*, Rd. *oceanus qui et*, Rob. *oceanus*, r. — *Gallicus*, Rd (Rob. et Martian. 6, 629.) *Calaicus*, Pint. θ. — *et*, omitt. Rd (Rob.) — *LX*, Rd (Rob.) *XL*, Kσ. — *Arrotrebas*, R. *Arotrebas*, σ. *Arrothebras*, d. — *Tellicum*, R[1]. *Cellicum*, R[2]. — *diximus* § 111. — *puluere*, d.

§ 115. *clutis*, R[1]. — *diximus* § 112. — *Eminius*, σ. — *intellectum*, Rd. *intelligunt*, βγ. — *Limaeam*, Barbar. R. *Lineam*, d. *Limeam*, σ. — *dictum*, Rd — *e*, om. R.

§ 116. *ad*, Rd. *et*, σ. *et ad*, K. — *colligitur a*, R. *colligi a*, d. *colligit, ut Varro*, K. — *prodit//////*, R. *proditrata*, d. *tradit*, Kβγ. — *ad Anam*, RTdr. *ab Ana*, β. — *quo vero*, Rd. — *discrevimus* 3, 6. — *CXXVI*, RTdσ. *CXXI*, θS. *CCXXVI*, β. — *Celtici*, Rob. *Celtice*, RT. *Celticae*, d. — *Turduli*, RTKd. *Varduli*, β. — *et*, om. T. — *Agana*, Rob. — *et*, R. — *a Tago memorabilia*, RTd. *memorabilia a Tago*, βγ. — *ola*, R. — *Orisipo*, R. *Olysippo*, σ. — *equorum*, Rob. — *e*, Rob. *et*, R. Om. d. — *nobiles*, Rob. *nobilis*, RTd. — *Salatia*, Rob. *alacia*, d. *alatia*, R. — *urbem imperatoriam*, R. —

cxxvi m passuum, a Gadibus cii m p. additis. Gentes Cel-
tici, Turduli et circa Tagum Vettones. Ab Ana ad sacrum
Lusitani. Oppida a Tago memorabilia in ora Olisipo equa-
rum e favonio vento conceptu nobile, Salacia cognominata
urbs inperatoria, Merobrica, promontorium sacrum et alterum
Cuneus, oppida Ossonoba, Balsa, Myrtili. Universa provin- 117
cia dividitur in conventus tris, Emeritensem, Pacensem, Sca-
labitanum, tota populorum xlvi, in quibus coloniae sunt quin-
que, municipium civium Romanorum unum, Lati antiqui tria,
stipendiaria xxxvi. Coloniae Augusta Emerita Anae fluvio
adposita, Metallinensis, Pacensis, Norbensis Caesariana
cognomine; contributa sunt in eam castra Servilia, castra
Caecilia. Quinta est Scalabis quae praesidium Iulium voca-
tur. Municipium civium Romanorum Olisipo Felicitas Iulia
cognominatum. Oppida veteris Lati Ebora, quod item Libera-
litas Iulia, et Myrtili ac Salacia, quae diximus. Stipendiario- 118
rum, quos nominare non pigeat, praeter iam dictos in Bae-
ticae cognominibus, Augustobrigenses, Ammienses, Aran-
ditani, Arabricenses, Balsenses, Caesarobricenses, Caperen-
ses, Caurenses, Colarni, Cibilitani, Concordienses, Elbocorii,
Interannienses, Lancienses, Mirobrigenses qui Celtici cogno-

erobrica, R. *mesobrica*, d². *sobrica*, d¹. — *Cuneus*, Barbar. R. *Ceneus*, d σ. *Caeneus*, θ r. *Cunerus*, T. — *Ossonoba*, Barbar. R d. *Ossonobia*, σ. — *Barta*, R. — *Myrtili*, d σ. *Mirti*, R. *Myrtilis*, β γ.

§ 117. *Emericensem*, σ. *Meritensem*, d. — *Scolabitanum*, σ. — *XLVI*, R T d r. *XLV*, β. — *unum*, omitt. R d σ. — *Latii*, β γ. *lanti*, R. *lanthi*, d. — *antiqui*, σ. *antiqua*, R d. — *quatuor*, σ. — *Colonia*, σ. — *Augustae merita*, R. — *ante*, R. — *Mrtalinensis*, σ. — *Norbensis*; hinc rursus incipit A. — *Caesariana*, σ. *Caesarina*, θ d. *Cecarina*, R. *Cessarina*, A. — *sunt*, om. T. — *eam*, codd. Hard. *ea*, R A T d. — *Servilia*, R T d. *Seduilia*, A. *Iulia*, β γ. — *Scalabis*, d. *Scallabis*, R A. *Sallabis*, θ. — *Iulium*, A. *iniulium*, R d. — *vocatur* — *Iulia* om. R¹. — *Olyssippo*, β. — *felicitate. L.*, A. — *veteres*, d. — *Laci*, d. — *item*, T. *idem*, A d. In R vox est abscissa. — *Myrtili ac*, ita nos scripsimus coll. § 116. *Myrtile ac*, d. *mirtilisse*, R. *Myrtilis ac*, A β γ.

§ 118. *dictos* 3, 13. — *in Baetica cognomines*, Pint. — *Ammienses*, Barbar. *Emienses*, T d r. *Emiense*, R. *Aeminenses*, A. *Eminenses*, σ. — *Aranditani*, A σ. *Aranitani*, K (codd. Barbari.) *Sacranditani*, R. *Eranditani*, T d. *Pranitani*, r. — *Arabricenses*, Hard. *Axabritenses*, Barbar. R. *Taxabritenses*, A. *Taxabricenses*, T d. *Axabricenses*, β. — *Blacenses*, K. — *Caesarobricenses*, d. *Caesarobrienses*, θ r. *Cessarobrigenses*, A. *Sesarrobrienses*, R. — *Caperenses*, A. *Cerenses*, T d. *Cerenes*, R. — *Ceurenses*, A. — *Colarni Cibilitani*, Barbar. d. *Colarnici: bilitani*, σ. *Colarnici: libitani*, A. *Colani Cibilitani*, R. — *Elbocorii*, Hard. *&boconi*, R. *et bocorii*, d. *et bocori*, A T. *et boccori*, σ. *qui et Boccori*, Barbar. β. — *Interannienses*, Hard. d. *Interansenses*, R θ T A r. *Interausenses*, β. — *Lancienses*, Barbar. A R d. *Lacienses*, σ (codd. Barbari.) — *Mirobrienses*, d.

minantur, Medubrigenses qui plumbarii, Ocelenses qui et Lancienses, Turduli qui Barduli, ac Tapori. Lusitaniam cum Asturia et Gallaecia patere longitudine DXL M p., latitudine DXXXVI M. Agrippa prodidit. Omnes autem Hispaniae a duobus Pyrenaei promontoriis per maria totius orae circuitu $\overline{\text{XXIX}}$. XXII milia colligere existumantur, ab aliis $\overline{\text{XXVI}}$ milia.

36. Ex adverso Celtiberiae conplures sunt insulae Cassite- 119
rides dictae Graecis a fertilitate plumbi, et e regione Arro-
trebarum promontori Deorum sex quas aliqui Fortunatas ap-
pellavere. In ipso vero capite mox Baeticae, ab ostio freti
XXV mil. p. Gadis, longa, ut Polybius scribit, XII mil., lata
III mil. passuum. Abest a continente proxuma parte minus
pedes DCC, reliqua plus VII mil. passuum. Ipsius spatium
XV M p. est; habet oppidum civium Romanorum qui appel-
lantur Augustani urbe Iulia Gaditana. Ab eo latere quo 120
Hispaniam spectat passibus fere C altera insula est longa
III M p. lata, in qua prius oppidum Gadium fuit; vocatur ab

Medubrigenses, A θ r σ. *Medubrienses*, R. *medii bigenses*, d. *Madrubricenses*, Barbar. — *qui plumbarii*, om. d. — *Celenses*, d. — *qui et*, omitt. RAdr. — *Lancienses*, Barbar. Rd. *Lancianses*, σ. Omitt. A. — *Bardili*, A. — *ac Tapori*, ita nos scripsimus. *attapori*, R. *attopari*, d. *et Tapori*, βγ. *et iapori*, A. — *Gallaecia*, Ad. *Gallicia*, θ (Rob.) *Gallitiae*, R. — *CCCCLXXX*, Dicuil. I. 1, 2. — *CCCCL*, Dicuil. — *prodit*, A. — *Omnis*, d. — *circumitu*, RA. — *XXXIX. XXII*, a. *XXXIX. XXIII*, Td. *XXXIIII. XXII*, R. *XXIX. XXIIII*, A. *XXIX. XII*, hl. *XXIX. XXII*, θ. *XXXIX. M. duodecies*, K. *XXIX*, β. — *existimatur*, A. — *XXVI*, RATKd. *XXVII*, β. *XXV*, γ.

§ 119. *Celti hiberiae*, Rob. *Celticorum Neriarum*, Pint. — *Cassiterides*, A. *Cassierides*, Rd (Rob.) — *a Graecis*, Rob. — *e*, RA. *a*, Td. — *Arrotraevarum*, A. — *promontorii*, A. *promunturium*, Rd. — *deorum*, A. *de horum*, Rd. — *fex*, A. *his*, Rd. — *quos*, d. — *mox Beticae*, T. *mox Betyae*, R. *Baeticae mox*, K. *Baeticae*, dβγ. — *XXV*, RTdr. *LXXV*, A (codd. ap. Gosselin. recherches 4, 31.) β. *XLV*, Ukert. geogr. vet. II. 1, 384. — *longa et ut*, σ. — *Polybius*, T. V. p. 46. Schweigh. — *pedes*, RθTd (codd. Salmas. exerc. p. 201. a. A.) *passus*, codd. Gelen. β. Hoc Solin. quoque habet 23, 13. At vid. Strab. 3. p. 167., Mel. III. 6, 1. — *spatium*, A. *stacim*, R. *statim*, d. — *XXV*, Pint. — *qui appellantur*, ita nos scripsimus. *qui appellatur*, A. *appellatur*, R. *quod appellantur*, d. *quod appellatur*, βγ. — *Augustani*, RAd. *Augustana*, K. *Augusta*, βγ. — *urbe*, Rd. *urbi*, A. *urbs*, βγ. — *Gaditana*, d. *Gaditani*, RAσ.

§ 120. *longa — lata*, d. *longum III. m. p. lata*, R. *longa passus M. lata*, AT. *in longum passus mille lata*, Rob. Locus aperte corruptus, cum latitudinis mensura exciderit. Gosselino recherches 4, 23. si fides haberi potest, codd. *lata M* habent, de quo tamen dubito. Add. Ukert. l. l. p. 386. — *vocatus*, R. — *Ephoro*, fragmm. 40. ed. Müller. — *Philistide*, Barbar. *Pillide*, Rd. *Phillide*, Rob. *Philide*, A. *Pyllistide*, σ. *Pherecyde*, Resendin. ap. Schott. ad Mel. III. 6. *Philisto*, Göller. ad Timaei fragmm. p. 313. — *Erythia*, d. *Erytea*, A. *Erithia*, R. *Erithea*, Rob. *Erythrea*, σ. *Erythria*, K. — *Timaeo*, fragmm. 35. ed. Müller. —

Ephoro et Philistide Erythia, a Timaeo et Sileno Aphrodisias, ab indigenis Iunonis. Maiorem Timaeus Cotinusam ab oleis vocitatam ait; nostri Tarteson appellarunt, Poeni Gadir, ita Punica lingua saepem significante. Erythia dicta est, quoniam Tyrii aborigines eorum orti ab Erythro mari ferebantur. In hac Geryones habitasse a quibusdam existumatur, cuius armenta Hercules abduxerit. Sunt qui aliam esse eam et contra Lusitaniam arbitrentur eodemque nomine quondam ibi appellant.

XXIII. 37. Peracto ambitu Europae reddenda consummatio est, ne quid non in expedito sit noscere volentibus. Longitudinem eius Artemidorus atque Isidorus a Tanai Gadis LXXXII. XIIII M p. prodiderunt. Polybius latitudinem Europae ab Italia ad oceanum scripsit XI. L M p. esse, etiam tum inconperta magnitudine. Est autem ipsius Italiae, ut diximus, XI. XX M ad Alpis, unde per Lugdunum ad portum Morinorum Britannicum, qua videtur mensuram agere Polybius,

Aphrodisias, A. *Aphorosdisias*, Rd. *Ophrodisias*, σ. — *Cotinusam*, Barbar. *Potinusam*, ARd. *Potinussam*, θT. *Pontinusam*, σ. — *ab oleis*, Pint. *at pot eius*, R. *a puteis*, ATσ. *apud eius*, d. *apud eos*, codd. Barbar. βγ. Vid. Eustath. ad Dionys. perieg. 456. *Κοτινοῦσα ἐπὶ προτέρων ἀνθρώπων κληϊζομένη, ἤγουν κοτινόεσσα, ὡς πολλοὺς ἔχουσα κοτίνους, οἳ ἀγριελαίας εἶδός εἰσι.* Species arborum hoc quidem loco a Plinio fuisse confusas et *oleas* pro *oleastris* positas, non est quod miremur. — *vocitatam*, RAadσ. *vocatam*, β. — *nostri*, RAd (codd. Gelen.) *mox* vel *post Tyrii*, Pint. perquam probabiliter coll. scriptura *appellarunt* infra a nobis recepta. — *Tartesson*, codd. Gelen. *Tarteson*, A. *Tharteso*, R. *Tarteso*, d. *Tarteron*, Barbar. — *appellarunt*, A. *appellavere*, K. *appellant*, Rdβγ. — *quam Poeni*, σ. — *Gadir*, codd. Gelen. *Cadir*, A. *Tadir*, R. *da dir*, d. *Gadiritam* omisso *ita*, σ. — *peenyca diruta punica lingua*, σ. *Gadirutam Poeni; Gadiruta punica lingua sepem sign.*, Barbar. *Poeni Gadira; nam Gadira Punica l. sepem significant*, Egnatius racematt. 15. — *sepem*, d (codd. Barbar.) *saepe*, A (codd. Gelen.) *se*, R. — *Erythia*, d. *Erhinthea*, A. *Cerinthia*, R. *Erythrea*, σ. *Erythria*, K. — *aborigines*, Pint. probatus Salmasio exerc. p. 101. a. D. E. et Bocharto geogr. sacr. p. 611. *ab origine*, RAdβ. — *eurum*, RA. *earum*, d. — *Erytro*, d. *Eurytro*, A. *Eurithro*, R. *Erythraeo*, βγ. — *mare*, R. — *existimatur*, A. *existimantur*, Rd (Rob.) γ. — *cuius*, A. *quorum*, Rd (Rob.) γ. — *armeta*, R[1]. — *abduxerit*, Ad. *abduxint*, R. *abduxit*, Rob. — *arbitrarentur*, σ. — *condam*, R. — *appellant*, RAdσ. *appellatam*, βγ.

§ 121. *Isodorus*, A. — *Tanai*, RATdp. *Tanai usque*, βγ. — *LXXXII. XIIII*, RθTdp (codd. Bud. de asse, p. 407.) *LXXXIIII. XIIII*, A. *LXXXIV. XV*, β. *XXXII. XIV*, Riccioli geogr. reform. p. 84. perquam probabiliter coll. 2, 246. γ. — *Polybius*, T. V. p. 45. Schweigh. — *scripsit*, RA. *scribit*, Tdp. — *XI. L*, Rdp. *XII. L*, A. *XX*, Pint. — *magnitudine*, RATdp. *magnitudine eius*, βγ.

§ 122. *diximus* 3, 43. — *XI. XX*, RAp. *XII*, Td. *XII. XX*, β. *XI. C. LXVIII*, K. *X*, Pint. — *per*, omitt. RAdpσ. — *Morinorum*, p. *Borinorum*, RA. *Boriorum*, Td. — *Polybius*, v. supra.

XI. LXVIIII. Sed certior mensura ac longior ad occasum solis aestivi ostiumque Rheni per castra legionum Germaniae ab iisdem Alpibus dirigitur XV. XLIII M. passuum. Hinc deinde Africa atque Asia dicentur.

XI. LXVIIII, A. *XIII. XVIII*, RTdpγ. *XI. LXVIII*, β. — *cer ci*, R[1]. — *ac longior*, Ad. *haclangior*, R. *CCC longior*, Sp. — *legium*, R. — *iis de*, A. — *Alpibus dirigitur*, RAd. *dirigitur Alpibus*, pβγ. — *XV. XLIII*, Hard. *XII. XLIII*, RAdpβ. *XVI. XVIII*, Pint. — *dein*, p. — *Asiae*, p. — *Feliciter Iunius Laurenaus relegi*, A. — *Plini Secundi hist. nat. explic. lib. II. Incipit lib. III.*, R. *Explicit lib. quart. plinii secundi novecomensis oratoris. Incipit liber eiusdem quintus continens de Africa*, d.

C. PLINI SECUNDI
NATURALIS HISTORIAE
LIBER V.

SECT. 1. Africam Graeci Libyam appellavere et mare ante eam Libycum; Aegypto finitur nec alia pars terrarum pauciores recipit sinus, longe ab occidente obliquo litorum spatio. Populorum eius oppidorumque nomina vel maxume sunt ineffabilia praeterquam ipsorum linguis, et alias castella ferme inhabitant. § 1

CAP. I. Principio terrarum Mauretaniae appellantur, usque ad C. Caesarem Germanici filium regna, saevitia eius in duas divisae provincias. Promontorium oceani extumum Ampelusia nominatur a Graecis. Oppida fuere Lissa et Cotte ultra co- 2

Ad hunc librum toti excussi sunt RA (§ 1—25. 125—151.) ad, ad § 1—135. D, ad § 1—38. N, ad § 1—30. P, ad § 1—7. tuxyz, ad § 145. b, ad § 1—3. 18. 20. 124. 125. p.

§ 1. *Africam*, NPdptuxyz. *Hinc deinde Africa atque Asia dicentur*, RADa libri praegressi ultima verba repetentes. — *Lybiam*, tσ. *Libiam*, A (ubique) xy. — *appellant*, Pt. — *et*, RθSTDPa^1dptux (Rob.) *ad*, A. *qua*, Na^2yzβγ. — *ante eam*, RAθSTDNadtx^1yz. *ante eum*, p. *anteum*, x^2. *Antheum*, Pu (Rob.) — *Libycum*, RAθSTDPa^1dptux (Rob.) *Libycum incipiens*, Na^2yzβγ. — *Aegypto*, STP (ex corr.) Npuz (Rob.) *Aegyptio*, RAθDadtxyβγ. — *aliqua*, y. — *longe ab occidente*, delenda censet Dalec. *longo*, u. — *obliquo litorum*, RDdx. *obliquo laterum*, a^1. *litorum obliquo*, ANPa^2ptuz (Rob.) βγ. *litorum aliquo*, y. — *oppidorumque*, ADNPaduxyz (Rob.) *oppidorum quae*, R. *oppidorum*, Hard. tγ. — *longius*, t. — *alias*, RANtyz. *alia*, DPadpux.

§ 2. *Principio*, R^1ADPadN^2. *Principia*, R^2N^1ptuxyz (Ambr. I. II. Rob.) — *Mauretaniae*, R^1D. *Mauritaniae*, AN^1R^2Padptuxyz (Rob.) βγ. *Mauritania*, N^2. — *Ingermanici*, R. — *regna saevitia*, AN^2apy. *regnas se vitia*, R^1D. *regnasse vitia*, dx^1. *regnasse sevitia*, x^2. *regnas initia*, R^2. *saevitia*, N^1Ptuz (Ambr. I. II.) — *divisae*, RADa. *divisa est*, NPptuz (Ambr. I. II.) *divisa*, y. *divisisse*, dx. — *extumum*, RDdx. — *Apelusia*, dx. *Ampelusa*, Ny. — *a Graecis*, om. x^1. — *Lissa*, ANPaptxyz (Rob.) *Lyssa*, u. *Lissia*, Dd. *Lassia*, T. *Lisce*, R (e corr.) *Lixa*, K. — *et*, ADθTadtxyz. Omitt. RNPpu (Rob.) γ. — *Cotte*, Tptu (Rob.) *Coße*, ad. *Cocte*, RP. *Cottae*, Ady. *Cotre*, x. *Corte*, z. *Coyte*, N. *Cotta*, θγ. *Cottes*, σ. *Cotes*, β.

lumnas Herculis, nunc est Tingi quondam ab Antaeo conditum, postea a Claudio Caesare cum coloniam faceret appellatum Traducta Iulia; abest a Belone oppido Baeticae
proxumo traiectu xxx m p. Ab eo xxv m p. in ora oceani 3
colonia Augusti Iulia Constantia Zilis, regum dicioni exempta et iura in Baeticam petere iussa, et ab ea xxxii m p. colonia a Claudio Caesare facta Lixos vel fabulosissime antiquis narrata. Ibi regia Antaei certamenque cum Hercule et Hesperidum horti. Adfunditur autem aestuarium e mari flexuoso meatu, in quo draconis custodiae instar fuisse nunc interpretantur. Amplectitur intra se insulam, quam solam e vicino tractu aliquanto excelsiore non tamen aestus maris inundant.
Exstat in ea et ara Herculis nec praeter oleastros aliud ex 4
narrato illo aurifero nemore. Minus profecto mirentur portentosa Graeciae mendacia de iis et amne Lixo prodita, qui cogitant nostros nuperque paulo minus monstrifica quaedam de iisdem tradidisse, praevalidam hanc urbem maioremque magna Carthagine, praeterea ex adverso eius sitam et prope

hinc, y. — *est Tingi*, RADNaptuz (Rob.) *extingi*, dx. *est tengi*, P. *est cigi*, y. — *Antheo*, Ptz. — *Claudio*, RNPadptuxyz (Rob.) *C. L.*, D. *centum quinquaginta milia*, A. — *quo*, y. — *colonia*, RAD. — *ab elona*, P. *ab elone*, yz. *eleone*, p. — *proxumo*, R (ita plerumque.) — *traiectu*, om. θ. — *XXXIII*, Solin. 24, 1. Martian. 6. 666.

§ 3. *in ora*, RADN^{2}Pptuxz. *in ore*, y. *ore*, N^1. — *Augusta*, Pptz. — *Iulia*, om. y. — *Zilis*, Barbar. t. *Zulil*, RAPad (codd. Barbari et Rob.) *Zilil*, y. *Zülil*, D. *Zülil*, x. *Zubil*, N^{2}Kzσ. *Zulis*, r. *Zugil*, u. *Zuhil*, p. *Zuli*, T (et duo alii codd. ap. Surit. ad Anton. itiner. p. 8.) *Culel*, N^1. Ceterum Hard. comma, quod β pone *Constantia* habet, recte sustulit. — *dicioni*, D. *dictioni*, RP. *ditioni*, ANadptuxyzβγ. — *iure*, R. — *in*, ANPa^{2}dtuxy. Omitt. RθDa^{1}pz (Rob.) γ. — *Betiam*, a^1. — *iusa*, A. — *et*, omitt. APty. — *hab*, R. — *ea*, RDadtxyz (Rob.) *eo*, ANPpu. — *a*, omitt. yz. — *Claudio*, ANPadptuxz (Rob.) *C. L.*, D. *C.*, y. Omitt. R. — *vel*, omitt. Ntu (Rob.) — *fabulosissimae e*, R. — *antiquis*, RAθDPTa^{1}dyz. *ab antiquis*, Na^{2}ptux (Rob.) γ. — *regio*, t. Sua hinc sumpserunt Solin. 24, 3. et Martian. 6, 667. — *horti*, RDNPdtuxyz. *in ortu*, a. Om. A. — *Aut funditur*, R^1. *Aeffunditur*, N. *Effunditur*, Py. *Effinguntur*, z. — *autem*, AθTDN^{1}Pa^{1}dptux (Rob.) *huic*, N^2. *hinc*, yz. *autem huic*, a^{2}β. *etiam huic*, r. Omitt. Rγ. — *estuarium*, dp. *extuarium*, N^{1}Pyz. — *a*, P. — *fluxuoso*, A. *flexo*, N^{1}z. Explicat haec Solin. 24, 4. — *qua*, y. — *draconis*, RNPa^{2}ptu (Rob.) *dracones*, AθDTa^{1}dxyz. — *custodis*, Salmas. exerc. p. 207. a. A. — *inter*, Pz. *in*, x. — *se*, om. β. — *sola*, y. — *aliquanto*, ANptyz. *aliquando*, RDPad (Rob.) *aliqn̄*, ux. — *excelsiore*, RADPadx (Rob.) *excelsiores*, Ntuyzσ. — *non tamen*, RADNPadtxyz (Rob.) *ventum*, u. — *aestuus*, D. *extus*, z. — *inundant*, ANKa^{2}prtuyzσ (Rob.) *inundat*, RDPa^{1}dxβγ. Ceterum v. Solin. 24, 6.

§ 4. *eo*, A. — *et*, omitt. Pt (Rob.) — *narratooo illi taurifero*, A. — *nemore*, om. x^1. — *iis*, RAatz. *his*, DNPdu. *hiis*, xy. — *etiamne*, dx. — *Lixo*, ANa^{2}dtxy. *Xilo*, RDa^{1}u. *Silo*, Pz. — *cogitant*, R. *cogitent*,

inmenso tractu ab Tingi quaeque alia Cornelius Nepos avi-
dissime credidit. Ab Lixo XL M in mediterraneo altera Au- 5
gusti colonia est Babba Iulia Campestris appellata, et tertia
Banasa LXXV M. Valentia cognominata; ab ea XXXV M p.
Volubile oppidum, tantundem a mari utroque distans. At in
ora a Lixo L M amnis Subur praeter Banasam coloniam de-
fluens, magnificus et navigabilis. Ab eo totidem M p. oppi-
dum Sala eiusdem nominis fluvio inpositum, iam solitudinibus
vicinum elephantorumque gregibus infestum, multo tamen
magis Autololum gente, per quam iter est ad montem Afri-
cae vel fabulosissimum Atlantem. E mediis hunc harenis in 6
caelum attolli prodidere, asperum, squalentem, qua vergat
ad litora oceani cui cognomen inposuit, eundem opacum
nemorosumque et scatebris fontium riguum, qua spectet Afri-
cam, fructibus omnium generum sponte ita subnascentibus
ut numquam satias voluptatibus desit. Incolarum neminem 7
interdiu cerni, silere omnia haud alio quam solitudinum hor-
rore, subire tacitam religionem animos propius accedentium

ADNPadtuxyzβγ. — *nuperque*, RDNPTaduxyz. *nuper quae*, A. *nuper*, tβγ. — *monstrifera*, t. — *hisdem*, D. *his*, P. *eis*, tz. *eisdem*, u. — *magna Carthagine*, RDNPTadtuyz. *magna Karthagine*, A. *Carthagine magna*, xβγ. — *situm*, P (e corr.) — *abtigi*, u. *attingi*, Ptyz. — *quoque alia*, uz. *quoque aliam*, Pty. — *Nepos*, fragmm. p. 369. Heus. — *audacissime*, Ky.

§ 5. *A*, Ntuz. — *Augusto*, R. Om. y. — *est*, pone *mediterr.* collocat P. — *Balba*, Px. *Baba*, t. — *Campestries*, A. — *et*, om. P. — *Panasa*, σ. *Banassa*, P. *Bonasa*, u. — *quinquaginta*, Puz. *LXX*, t. — *Valentia*, om. x. — *appellata*, y. — *viginti quinque*, P. — *tandem*, Da[1]d. *tano&*, R. — *At*, ANTadxyz. *Ad*, RD. *Et*, Ptu. — *Subur*, vid. Ptolem. geogr. IV. 1, 2. *Sububus*, RAθDNPTadtyzσ. *Subribus*, u. *Sububi*, x. *Sububa*, Kr. — *et magn.*, tuσ. *munificus*, K. — *nobilis*, P. — *Sola*, tx. Ceterum v. ad § 9. — *vicinum*, RADNPaduxyz. *impositum*, t. — *elephantorum*, P. — *gerigibus*, R[1]. *graecibus*, A. — *Autololum*, RADPa. *Auctololum*, Ny. *Autododum*, Td. *Autolodum*, t. *Antololum*, u. *Antododum*, x. *Antolorum*, z. — *gente*, ADady. *gentem*, RPNtuz. *gentes*, x. — *quam iter*, ADNPadtxyz. *quam itur*, u. *quN̄ T̄*, R. — *fabulosi summum*, u.

§ 6. *emadiis*, D. Hinc sua hauserunt Solin. 24, 7—10. et Martian. 6, 667. — *hinc*, y. — *attolli*, om. d[1]. — *prodidere*, RADNadtxy (Rob.) *procerum*, P. *prociderit*, u. *pro syderum*, z. *prodiderunt*, βγ. — *aspectu*, Ptuxz (Rob.) — *squalente*, z. — *vergit*, Rob. — *nemorosumque*, ANPa[2]tuyz (Rob.) *nemorosum*, RDTa[1]dx. — *et*, omitt. P (Rob.) — *irriguum*, Nxy. — *quas*, dx. *quo*, Rob. — *spectet*, AθDTdxy. *spectat*, RNPatuz (Rob.) βγ. — *omi*, x. — *generibus*, dx. — *ita*, om. t. — *satias*, RAθDa (codd. Oudend. ad Appul. Metam. p. 609.) *satietas*, NPdtuxyz (Rob.) βγ. — *desit*, om. u.

§ 7. *Incolarum;* hanc vocem ad superiora referunt DNPau (Rob.) Interpunctionem omitt. xy. Vid. Salmas. exerc. p. 208. a. A. — *silentio*, z. — *haud*, om. A. — *aliquam*, y. — *solitudinem*, Ay. — *relegeonem*, RD. — *animas*, R[1]. — *proprius*, AD. — *accedentia*, R[1]. *accidentium*, D.

praeterque horrorem elati super nubila atque in vicina luna-
ris circuli. Eundem noctibus micare crebris ignibus, Aegi-
panum Satyrorumque lascivia inpleri, tibiarum ac fistulae
cantu tympanorumque et cymbalorum sonitu strepere. Haec
celebrati auctores prodidere praeter Herculi et Perseo labo-
rata ibi. Spatium ad eum inmensum incertumque. Fuere et 8
Hannonis Carthaginiensium ducis conmentarii Punicis rebus
florentissimis explorare ambitum Africae iussi, quem secuti
plerique e Graecis nostrisque et alia quidem fabulosa et urbis
multas ab eo conditas ibi prodidere, quarum nec memoria
ulla nec vestigium exstat. Scipione Aemiliano res in Africa 9
gerente Polybius annalium conditor ab eo accepta classe
scrutandi illius orbis gratia circumvectus prodidit a monte
eo ad occasum versus saltus plenos feris, quas generat Africa,
ad flumen Anatim CCCCLXXXV M p.; ab eo Lixum CCV M p.,
Agrippa Lixum a Gaditano freto CXII M p. abesse; inde
sinum qui vocetur Saguti, oppidum in promontorio Mule-
lacha, flumina Subur et Salat, portum Rutubis a Lixo
CCXIII M p.; inde promontorium Solis, portum Risardir, Gae-
tulos Autololes, flumen Cosenum, gentes Selatitos et Masa-

praetereaque, u z (Rob.) — *horror est*, y z. *terrorem*, θ. — *vicina*, RADθTa^1dtx (libri ap. Salmas. exerc. p. 207. b. C.) *vicinia*, NPuyz (Rob.) *viciniam*, $a^2\beta\gamma$. — *lunat*, R^1. — *circum*, D. — *Eundem*, RAθDNPTadrtuxyz (Rob.) *Eundemque*, β. — *aegum panum*, u. — *Satyrorum*, d^1. — *lascivia*, om. x. — *impleti*, x. — *tympanorum*, Puy (Rob.) — *sonit' trepere*, R. — *celebrata*, P. *celebritati*, u. — *Herculis et Persei*, Prtu. — *ibi*, ad sequentia referunt dtu. — *adeo*, P.

§ 8. *Fuere*, AD^1Ndyz. *fuerat*, RD^2Patu. Om. x. — *Annonis*, R. — *Carthaginensium*, Dd. — *duces*, A. — *commentariis*, P. — *Punicis*, AN. *Punici*, R (*s*, ut videtur, erasum) ad. *publicis*, P. — *secutum*, P. — *e*, RDd. *a*, ANPa. — *et*, RAθTDNPadr. *ad*, β. — *alio*, a^1. — *quidem*, RAθDNTPr. *quaedem*, a^1. *quaedam*, a^2dβ. — *existat*, A.

§ 9. *Polybius*, T. V. p. 46. Schweigh. — *urbis*, A. — *circumvectus*, om. P. — *gerat*, R^1. — *Anatim*, RDPad. *Anatin*, ANβγ. — *CCCCLXXXV*, RDNPad. *CCCCLXXXXVI*, A. Id praetulit iam Gosselin, recherches sur la géogr. 1. p. 118. c Solino 24, 6. et Martiano 6, 668. *CCCCLXVI*, θr. — *Agrippa Lixum*, AN^2σ. Omitt. RDN^1Padrγ. — *vocatur*, P. — *fretu*, RD. — *Saguti*, N. *Sagigi*, ATd. *Sagici*, DP. *Sagaci*, Rθr. *Sagyci*, a^1. *Sagyti*, a^2. *Saguri*, Bochart. geogr. sacra p. 644. — *in*, om. P. — *Mulelacha*, ANad. *Mulelachia*, σ. *Muleiaca*, R^1D^1. *Muleacha*, R^2. *Muleiacha*, D^2. *Mulacha*, P. — *flumena*, A. — *Subur*, codd. Barbar. *Sububam*, RADaσ. *Sububum*, θ. *Subulam*, N. *Sububan*, d. *flumen asabubam*, P. — *et*, om. P. — *Salat*, R^1AθDN^2TPadσ. *Salaht*, R^2. *Sala*, N^1. *Salam*, codd. Barbar. βγ. Ex diversis fontibus Plin. diversa eiusdem fluvii nomina hausit coll. § 5. — *Rutubis*, RADNPa. *Rubis*, σ. *Rutubi*, Td. — *CCXIII*, DTad. *CCXXIII*, θ. *CCXXIIII*, A. *CCCXIII*, RNβ. *trec. sedecim*, P. — *Risardir*, DNad. *Rhysaddir*, A. *Rusardir*, P. *Risadir*, codd. Barbar. *Risardis*, R. — *Autololes*, vid. § 5. *Autoteles*, RADNTadrσ. *aut othelos*, P. *Autolales*, Barbar. —

tos, flumen Masathat, flumen Darat in quo crocodilos gigni. Dein sinum DCXVI M p. includi montis Barce promontorio 10
excurrente in occasum, quod appelletur Surrentium; postea flumen Salsum, ultra quod Aethiopas Perorsos, quorum a tergo Pharusios; iis iungi mediterraneos Gaetulos Daras. At in ora Aethiopas Daratitas, flumen Bambotum crocodilis et hippopotamis refertum. Ab eo montis perpetuos usque ad eum quem Theon ochema dicemus, inde ad promontorium Hesperium navigatione dierum ac noctium x; in medio eo spatio Atlantem locavit ceteris omnibus in extremis Mauretaniae proditum. Romana arma primum Claudio principe in Maure- 11
tania bellavere, Ptolemaeum regem a Gaio Caesare interemptum ulciscente liberto Aedemone, refugientibusque barbaris ventum constat ad montem Atlantem. Nec solum consulatu perfunctis atque e senatu ducibus, qui tum res gessere, sed equitibus quoque Romanis, qui ex eo praefuere ibi, Atlantem 12
penetrasse in gloria fuit. Quinque sunt, ut diximus, Romanae coloniae in ea provincia, perviumque famae videri potest;

Cosenum, N. *Vosenum*, RDθKd. *Vosenim*, a^1. *Quosenum*, Aa^2. *Veselum*, P. *Bosenum*, T. *Vesunum* vel *Vesenum*, codd. Barbar. — *gentes*, N (codd. Hard.) *gentem*, RADPadβ. — *Selatitos*, RDNTadσ. *Selatithos*, P. *Velatitos*, A. *Scelatitos*, $\beta\gamma$. *Salatitos*, Pint. — *Masatos*, ADad. *Masathos*, N. *Mesatos*, R. *Mesat*, P. — *flumen*, omitt. N^{1}P. — *Masathat*, RADN^{2}a. *Masatath*, d. *Masatat*, $\beta\gamma$. Omitt. N^{1}P. — *Darat in*, ANa. *Daratim*, RD. *Darhat in*, P. *Clarath in*, d. — *gignit*, R^2.

§ 10. *Dein*, RADad. *Deinde*, NP$\beta\gamma$. — *XCVI*, Gosselin. recherches sur la géogr. 1, 116. — *includi*, om. R^1. — *montis*, Na. *montes*, R^{2}ADPd. Om. R^1. — *Barce*, N. *Braete*, R^1. *Braeate*, R^2. *Bracae*, A. *Brǫacę*, a. *Breace*, D. *Brecę*, T. *Brecę*, d. *Brache*, P. — *excurrentem*, D. — *quo*, Dd. — *appelletur*, A. *appellatur*, Pβ. *appellat*, RDNTadγ. — *Salsum*, RADNTad. *Saxum*, P. *Palsum*, β. — *Perroros*, N. *Peroros*, σ. — *Pharusios*, a^2. *Parusios*, RADθPa^1. *Porusios*, NTd. *Pharusos*, β. — *his*, RD. *hiis*, A. — *mediterraneos*, D. *mediterraneo*, RANTPad. — *Daras* — *ora*, ADNad. *Darras* — *ora*, P. *Daratinora*, R^1. *Daratinos*, R^2. — *Darathitas*, A. *Darardidas*, P. — *Bambotum*, Na. *Banbothum*, Dd. *Bombothum*, A. *Babatum*, P. *Botum*, R. — *Theon ochema*, Barbar. RDNad. *Theon ocema*, A. *eon ochema*, σ. *thenothema*, P. — *dicemus* 6, 197. *dicimus*, θ. Om. d^1. — *Hesperium*, Na. *Hesperum*, RADTPd. *Hesperu*, Pint. — *eo*, ANPa^2. Omitt. RDTa^{1}d. — *ceteris*, A. *a ceteris*, RDNPad$\beta\gamma$. Vid. ad 32, 49.

§ 11. *Mauretaniae*, D. *Mauretaniam*, P. — *debellavere*, Td (Ambr. I. II.) — *Ptolomaeum*, RA. — *Gaio*, RADP (Rob.) *C.*, Nad$\beta\gamma$. — *principe*, P. — *Aedemone*, RADad (Rob.) *Aetemone*, N. *Eudemone*, P (Ambr. II.) *Aedone*, codd. Rezz. *Admone*, σ. — *consulatum profunctis*, P. — *lucibus*, A. — *dum*, R. — *reges sere*, D. — *in*, RADad. Omitt. NP (Rob.).

§ 12. *diximus* § 2. 3. 5. — *parvumque*, P. *Pervium* h. l. substantivi vice pro *iter patens* dicitur, uti apud Tacit. hist. 3, 8. — *fame*, Ra^{1}d. *fama*, DNPa$^2\gamma$. *famae* — *plerumque* om. A.

excelsitate quidem eius quae ceteri, imas radices densis
altisque repletas silvis incognito genere arborum, proceri-
tatem spectabilem esse enodi nitore, frondis cupressi prae-
terque gravitatem odoris; tenui eas obduci lanugine, quibus
addita arte posse quales e bombyce vestis confici; verticem
altis etiam aestate operiri nivibus. Decumis se eo pervenisse 15
castris et ultra ad fluvium qui Ger vocetur per solitudines
nigri pulveris, eminentibus interdum velut exustis cautibus,
loca inhabitabilia fervore, quamquam hiberno tempore, exper-
tos. Qui proxumos inhabitent ei saltus refertos elephantorum
ferarumque et serpentium omni genere Canarios appellari;
quippe victum eius animalis promiscum his esse et dividua
ferarum viscera. Iunctam Aethiopum gentem, quos Perorsos 16
vocant, satis constat. Iuba Ptolemaei pater, qui primus utri-
que Mauretaniae inperitavit, studiorum claritate memorabilior
etiam quam regno, similia prodidit de Atlante praeterque
gigni herbam ibi euphorbiam nomine ab inventore medico

ses transgressus, Ambr. II. *henenses transgressus*, P. *enenses transgressos*, Rob. Vulgatam scripturam interpolatione esse corruptam clare docent bonorum librorum lectiones, unde coniicio Plinium scripsisse *emensus* (v. Gronov. ad Liv. 38, 17.), cui voci glossemata *egressus*, *transgressus* a librariis adscripta veram lectionem, ut fit, expulerunt. — *quoque* pone *Atl.* collocat P. — *athlante*, A. — *aliquod*, RD. — *quam*, P. — *ceteris*, R. — *radicis*, R. — *proceritatem*, RADPad (Ambr. I. II. Rob.) *proceritate*, N. — *expectabilem*, R^{1}. — *esse*, $RANa^{2}d$. Omitt. DθPa^{1}r (Rob.) — *tenore*, Markland. ad Stat. Silv. II, 3, 2. — *cupressi*, a^{1}. *cupressi similes*, $ANPa^{2}$. *cupressi similis*, Dd. *cupressis similes*, R (Rob.) $\beta\gamma$. De genitivo v. ad 35, 3. Ceterum haec exscripsit Martian. 6, 667. — *praeterque*, Barbar. NPa. *praeter qua*, RD (libri ap. Salmas. exerc. p. 208. b. F.) *praeterquam*, Ad (Rob.) *praeter*, codd. Barbari, Ambr. I. II. — *gravitate*, RDPd (libri Salmas.) — *odoriae*, σ. — *tenuis*, Rd. — *cui*, Salmas. exerc. p. 209. a. G. — *adducta*, N. — *aequales*, R. — *e*, omitt. $RPa^{1}d$ (codd. Rezz., Rob.) — *aestate*, omitt. P (Rob.) — *nubibus*, P.

§ 15. *Decimis*, P. — *Ger*, RADTan (Ambr. I.) *Gerum*, Rob. *Sur*, P. *Niger*, N (plerique apud Rezz.) β. — *vocetur*, $RDa^{1}d$. *vocatur*, APa^{2} (Rob.) β. *vocaretur*, $\theta N\gamma$. — *pro*, RN. — *silitudine*, N. — *fervere*, P. — *expertos*, NP (Ambr. I. II. Rob.) *experto*, RADadβ. *expertus*, r (quod probat Voss. de histor. Lat. 1, 26.) *expertum*, codd. Hard. γ. — *inhabitent ei*, ita nos scripsimus ex vestigiis scripturae codicum, quorum origo per illam coniecturam facillime explicatur: *ei* scil. fluvio Ger. *inhabitent*, AN$\beta\gamma$. *inhabitant*, Pa (Rob.) *inhabitante*, RD. *inhabitant ei*, Td. — *refert^r*, R. — *victum eius*, RADPad. *genus*, N. — *his esse*, RDad. *iis esse*, A. *esse his*, P. *esse*, N. — *et dividua*, RADNad. *et divisa*, K. *individua*, P.

§ 16. *Iunctam*, NDad. *iuncta*, RAθP (Rob.) — *gente*, A (Rob.) — *Perorsus*, A. *Perors'*, R. *Perorros*, σ. — *Ptolomaei*, R. — *qui*, ANa^{2}. Omitt. $TRDPa^{1}d$ (Rob.) — *imperitavit*, RADd. *imperavit*, NPa (Rob.) $\beta\gamma$. — *etiam quam*, RADNad. *et tamquam de*, Rob. *quam*, P. — *prodit*, N^{1}. — *herbam ibi*, ADTad (Rob.) *ibi herbam*, RNP$\beta\gamma$. — *euphorbeam*, A. *heuphorbeam*, R. Vid. Solin. 24, 9. — *invenitore*, A.

suo appellatam. Cuius lacteum sucum miris laudibus celebrat
in claritate visus contraque serpentis et venena omnia, pri-
vatim dicato volumine. Et satis superque de Atlante.

II. Tingitanae provinciae longitudo CLXX M p. est. Gentes 17
in ea, quondam praecipua Maurorum, unde nomen, quos
plerique Maurusios dixerunt. Attenuata bellis ad paucas re-
cidit familias. Proxuma illi Massaesylorum fuerat; simili modo
exstincta est. Gaetulae nunc tenent gentes, Baniurae multo-
que validissimi Autololes et horum pars quondam Vesuni,
qui avolsi his propriam fecere gentem versi ad Aethiopas.
Ipsa provincia ab oriente montuosa fert elephantos, in Abyla 18
quoque monte et quos Septem fratres a simili altitudine ap-
pellant; freto inminent ii iuncti Abylae. Ab his ora interni
maris, flumen Tamuda navigabile, quondam et oppidum,
flumen Laud et ipsum navigiorum capax, Rhysaddir oppidum
et portus, Malvane fluvius navigabilis. Siga oppidum ex ad- 19

suo, om. P. *suo sic*, Rob. — *appellatam*, om. N^1. — *laetaeum*, A. — *dicato*, Barbar. R^{2}ADNPad. *dictato*, σ. *dicto*, R^1. — *Haec*, P. — *Athlantis*, A.

§ 17. *Tingitanae*, RTa^{1}d (Ambr. I. II.) *Tingitaniae*, ADNPa^{2}βγ. — *est*, APa^2 (Ambr. I. II.) *et*, RDNa^{1}dr. Pone h. v. Pint. verba *Quinque sunt — provincia* (§ 11.) inserit. — *gens*, Nr. — *in ea*, om. R. — *praecipuae*, P (Ambr. I. II.) — *nomen*, RAθSTDNPadr (Rob.) *nomen provinciae*, β. — *Maurusios*, N^{2}P (Rob.) *Maurosios*, RDa. *Maurisios*, AN^1. *Marusios*, dβ. — *recidit*, ANPa^{2}d (codd. Barbari, Rob.) *recedit*, R^{2}Da^1. *rediit*, K (alii codd. Barbari.) *reddidit*, R^1. — *Massaesylorum*, Nad (Rob.) *Masaesylorum*, D. *Masesylorum*, A. *Masesynorum*, R. *Massaeorum*, σ. *Massillorum*, P. *Massiliorum*, r. — *simili*, RADa^{1}d. *sed simili*, a^2 (Rob.) βγ. *et simili*, P. *et sili'*, N. — *Gaetulae num*, D. *Getulenum*, d. *Gaetuli tunc*, P. — *Baniurae*, RDTPad (Rob.) *Vaniure*, A. *Banurrae*, N. *Bamurae*, σ. *Bannurri*, codd. Barbari. *Banurri*, β. — *multoque*, Barbar. — *Authoboles*, d. *Auctololes*, P. *Autoles*, R. — *et olum*, R. *etholorum*, P. *Aetholorum*, N^1. — *Vesuni*, codd. Barbari, Rob. *Vesimi*, N^{1}Pa^2. *Nesimi*, ADN^{2}Ta^{1}d. *Nisemi*, R. *IV simi*, σ. — *qui avulsi his*, ANP. *qui avolsis*, Da^1. *qui avulsis hiis*, a^2. *qui avulsi*, d. *q< avolsis*, R. — *ab*, R^{1}D.

§ 18. *montosa*, Passion. β. — *aelefantes*, R. — *Abyla*, ANPad. *Abila*, Dpβ. *Habila*, R. *Abilia*, σ. *Abila monte et iis quoque quos*, K. *idem Abila mons*, Sabell. Exscripserunt haec Martian. 6, 668. et Solin. 25, 1. coll. Mela I. 5, 5. — *et quos*, AN. *et quo*, D. *ex quo*, RPadp. — *appellant*, ANa. *appellat*, RDd. *appellari*, p. Om. P. — *freto imminent ii*, ita nos scripsimus. *freto imminenti*, RAθDNTad (Ambr. I. II.) *freto imminente*, Pp. *ii freto imminent*, βγ. — *iuncta*, Pap. — *iis*, σ. *is*, R. — *ola*, R. *orta*, P. — *interne*, A. *interms*, R^1. *internis*, D. — *Tamuda*, RDadp (codd. Barbari.) *Thamuda*, P. *Tamunda*, N^{2}σ. *Amuda*, A. *Amunda*, N^1. — *quodam*, RA. — *flumen Laud — Siga oppidum* om. P. — *Laud*, AN. *Laut*, a^{2}p. *Lauth*, r. *haut*, T. *aut*, Ra^{1}d. — *ipsorum*, T. — *Rhysaddir*, A. *rursus addir*, Rθa. *rursus ad hir*, D. *rursus addit*, codex Surit. ad Antonin. itiner. p. 5. *rus addit*, T. *rursus oppidum adir et*, p. *Rusadir*, Nd (cod. Christinae ap. Voss. ad Mel. 1, 5.) γ. *Rusardir*, β. — *et portus*, om. D^1. — *portus*; pone h. v. Pint. verba *amnis Mulucha — finis. Namque diu — Caesariensis* (§ 19.) collocat refutatus a Voss. ad Mel. 1, 5. p. 575. — *Malvane*, RDNadp. *Malvanae*, Aσ. *Malvana*, βγ. — *navigabilis*, omitt. Td.

verso Malacae in Hispania sitae Syphacis regia, alterius iam Mauretaniae; namque diu regum nomina optinuere, ut Bogudiana appellaretur extima itemque Bocchi, quae nunc Caesariensis. Ab ea portus Magnus a spatio appellatus, civium Romanorum oppido; amnis Mulucha, Bocchi Massaesylorumque finis; Quiza Xenitana peregrinorum oppidum, Arsenaria Latinorum, III milibus p. a mari. Cartenna colonia Augusti, 20
legio secunda; item colonia eiusdem, deducta cohorte praetoria Gunugum, promontorium Apollinis oppidumque ibi celeberrimum Caesarea antea vocitatum Iol, Iubae regia a divo Claudio coloniae iure donata, eiusdem iussu deductis veteranis Oppidum Novom et Latio dato Tipasa, itemque a Vespasiano inperatore eodem munere donatum Icosium, colonia Augusti Rusconiae, Rusucurium civitate honoratum a Claudio, Rusazus colonia Augusti; Salde colonia eiusdem, item Igilgili, 21

§ 19. *Siga*, ANσ (codd. Barbari.) *Sica*, Ra. *Sicca*, Ddp. — *Malacae*, D[1] (codd. Barbari et Martian. 6, 668.) *Malace*, A. *Malcae*, D[2]d. *Malce*, T. *Malacta*, R. *Malacte*, a[1]p. *Malacnte*, a[2]. *Maleae*, θ. *Mulacha*, P. *Malachae*, $\beta\gamma$. De N non liquet. — *in*, om. P. — *Hispaniae*, DPd. *Hispanie*, R. — *sitae Syphacis*, Pa (codd. Barbar.) *siti gipagis*, R. *sitis hii pacis*, A. *sitis psyphagis*, d. *sitis Syphacis*, p. *situm Syphacis*, Nσ. *litus Syphagis*, D. — *optinuere*, A. — *Bogudiana*, Na. *Bogutiana*, RADdp. *Boguaria*, P. — *appellavere*, P. — *extuma*, RD. *extima* — *Ab* om. P. — *item*, R. — *Bocci*, A. — *Caesarensis*, RDa[1]d. — *a spatio*, RADadp (codd. Barbari.) *aspetio*, P. *arpatio*, N[1]. *harpatio*, σ. *harpatio vel haerpatio*, N[2]. Add. Mel. I. 5, 5. — *appellatur*, R. — *oppido*, RADP. *oppidum*, Nadp$\beta\gamma$. — *Muluca*, β. *Molocath*, K. — *Bucchi*, Rp. *Bochi*, A. *Burchi*, P. — *Guiza*, codd. Rezz. *za*, P. Vid. Mel. I. 6, 1. — *Xenitana*, Barbar. a[2]. *Cenitana*, ADNPTa[1]dpσ. *Zenitana*, R (codd. Barbari.) — *oppidorum*, A. — *Arsenaria*, RDad (Ambr. I. II. et alii ap. Rezz.) *Arsennaria*, AN$\beta\gamma$. *Arsinaria*, p. *Arseriaria*, P. — *tria millia*, σ. *quinque milia*, P.

§ 20. *Carcenna*, NK. *Cartrena*, P. *Carcennua*, p. — *Augusto*, Pp. — *educta*, R. — *Gunugum*, ita nos scripsimus ex Antonin. itiner. p. 15., ubi *Gunugus* legitur, *Gunugu*, RADd. *Gunugi*, Na$\beta\gamma$. *Gunugii*, p. *Gunigu*, T. *Gumugu*, Reg. ap. Surit. ad Antonin. *Gumugi*, P. *Gynugu*, Caesaraugust. Surit. *Gumugii*, alius eiusdem. — *ei*, σ. — *Caesaria*, APd. — *ante*, APa. — *vocatum*, P. — *Siol*, N[1]. *Sciol*, P. Vid. Mel. I. 6, 1. — *regio*, A. — *datum*, P. *donatum*, Pint. N. — *Cypasa*, p. — *item*, A. — *a*, om. R. — *Icosium*, RDTad (Caesaraugust. ap. Surit. ad Antonin. itiner. p. 15.) *Icosio*, A. *Icosion*, N$\beta\gamma$. *Icosia*, p. *ycossia*, P. — *Rusconiae*, TRDPad (codd. Barbari et tres libri ap. Surit. p. 16.) *Ruscone*, P. *Rusguniae*, Aσ. *Nusconiae*, N. — *Rusucurium*, A. *Rusucurum*, R (et codd. Holsten. ap. Wesseling. ad itiner. p. 17.) *Rusicorum*, DNadp (omnes codd. ap. Surit. p. 16.) *Ruscorum*, P. *Rusuccurum*, alii codd. Holstenii. *Ruscurium*, β. — *honorato*, D[1]. — *Rusazus*, RDad (omnes codd. ap. Surit.) *Rusaius*, A. *Rusarus*, K. *Rusaphus*, P. *Rusanis*, N[1]. *Rusasus vel Nezasus*, N[2]. — *coloniae*, d. — *angusti*, D.

§ 21. *Salden*, P. *Saldae*, Surita ad Antonin. itiner. p. 5. ex Martiano 6, 668. — *colonie*, R. — *eiusdem*, AD (ubi suprascriptum *angustis*) NPad. *Augusti eiusdem*, R. — *item*, θDTad (codd. Barbari.) Omitt. RANPβ. — *Igilgili*, RDθa (codd. Barbari.) *Igilgi*, Td (cum rasura.) *Gilgili*, r. *Gilcili*, A. *Gigili*, NPσ.

*

oppidum Tucca inpositum mari et flumini Ampsagae. Intus colonia Augusta quae item Succabar, item Tubusuptus, civitates Timici, Tigavae, flumina Sardabal, Aves, Nabar, gens Macurebi, flumen Usar, gens Nababes. Flumen Ampsaga abest a Caesarea CCCXXII M p. Utriusque Mauretaniae longitudo $\overline{X}$. XXXVIII M, latitudo CCCCLXVII M p.

III. 2. Ab Ampsaga Numidia est Masinissae clara nomine, Metagonitis terra a Graecis appellata, Numidae vero Nomades a permutandis pabulis, mapalia sua hoc est domus plaustris circumferentes. Oppida Cullu, Rusicade et ab eo ad XLVIII M p. in mediterraneo colonia Cirta Sitianorum cognomine et alia intus Sicca liberumque oppidum Bulla Regia. At in ora Tacatua, Hippo Regius, flumen Armua, oppidum Tabraca civium Romanorum, Tusca fluvius Numidiae finis, nec praeter marmoris Numidici ferarumque proventum aliud insigne. 22

Tuca, σ. *Tucha*, P. Omittit d. — *imposito*, A. — *flumine*, d. — *Ampsace*, A. *āsagae*, R. *Ansagae*, P. — *Succabar, item*, NTad (codd. Barbari.) *Succhabar, item*, RD. *Suchabar, item*, AP. *Succa: bariten*, σ. *Succubar, item*, β. — *Tubusuptus*, a² (codd. Barbari.) *Tubusumptus*, a¹. *Tubusuptu*, ADd. *Tubusubtu*, RN. *Tubussum*, P. *Tubi: subin*, σ. — *Timici*, RAD (codd. Barbari.) *Tirmici*, σ. *Tirinici*, P. *Tyrmici*, N. — *Tigane*, P. — *Sardabal* (*Sardaval*, A), *Aves* — *flumen*, Aa². *Sardavala ves mabar gens Macurebi flumen*, S. *Sardava lavesina bargens Mucurebi*, P. *Sardana laverna bargēsi naturebi flumen*, N. *Sardabala, Nabar, gens Macurebi, flumen*, β. Omitt. RDa¹d. *Sardana laverna: bargensina*, σ. *Sardabola Nabar*, codd. Barbar. *Sardabala, Ancus, Nabar, gens Macurebi*, Pint. — *Usar, gens*, a². *usariens*, A. *vesariens*, P. *gens*, a¹. *isarges gens*, Rd. *isarge gens*, D. *Usar* — *abest a* om. N. — *Nababes*, RDTd. *Navaves*, A. *Nababaes*, a. *Nabales*, P. *Nabades*, βγ. — *Ansaga*, P. — *ac*, A. — *CCCXXII*, RAθ (Martian. 6, 668.) *CCXXII*, DTadγ. *CCXXIV*, h. *CCXXXIII*, β. — *Utrius*, P. — *X. XXXVIII*, RASa. *X. XXVIII*, T. *decies m. XXXVII*, θ. *decies triginta novem*, dγ. *clCCC*, N. *octingentorum triginta novem*, β. *XXXVIIII*, P. *decies quadraginta trium*, Martian. 6, 669. *CCCCLXXX*, Dicuil. III. 1. — *latitudo*, om. D. *longitudo*, a¹. — *CCCCLXVII*, ANa (Martian.) *CCCLXVII*, Dd. *CCCLXXVII*, θ. *CCCLXV*, S. *CCCLX*, P. *CCC*, T. *CCCLXVIII*, Dicuil.

§ 22. *Absamsaga*, N. *A Bisaga*, P. Ceterum hinc sua sumpserunt Solin. 26, 1. et Martian. 6, 669. — *Masinissae*, Rσ. *Masinisae*, A. *Massinissae*, DNPadβγ. — *nomina*, A. — *Metagonicis*, N. *Metogonitis*, Rob. *Methogonitis*, P. — *Numidiae*, A¹d. *Numidie*, R. — *Numades*, R. — *pabulis*, ADPad (Rob.) *papulis*, R. *papilionibus*, NK. *pabulationibus*, Barrient. in Gruteri lampade 3, 6. ed. Flor. — *domos*, AN. — *palustris*, Rob. — *Cullu Rusicade*, Barbar. *Cullu Rusiccade*, Aa. *cullurus: ichade*, N²σ. *Chullurus : siccade*, R. *chullu rusiccade*, TDd. *Chulluru sichade*, Caesaraugust. ap. Surit. ad Anton. itiner. p. 19. *Culluru siccade* vel *Culluru sicade*, alii codd. ap. èundem. *Culuris icade*, N¹. *Culu ursichade*, P. — *et*, omitt. PK. — *eo ad*, RADTN¹ad. *ea ad*, N². *ea*, Pβ. — *XL*, P. — *Cirta*, N. *Cirtha*, σ. *Chirta*, P. *Circita*, Aa². Omitt. RDa¹d. — *Sitianorum*, ADNad²σ. *Sittianorum*, Barbar. Rβγ. *Siteanorum*, d¹. *Satianorum*, P. — *Sicca*, AN. *Si//ca*, R. *Sica*, Dad. *Sicta*, P. — *Bulla* — *oppidum* om. a. — *regio*, P. — *Taca-*

IV. 3. A Tusca Zeugitana regio et quae proprie vocetur 23
Africa est. Tria promontoria, Candidum, mox Apollinis ad-
versum Sardiniae, Mercuri adversum Siciliae, in altum pro-
currentia duo efficiunt sinus, Hipponensem proxumum ab
oppido quod Hipponem Dirutum vocant Diarrytum Graecis
dictum propter aquarum inrigua; cui finitimum Theudalis
inmune oppidum, longius a litore. Dein promontorium Apolli- 24
nis et in altero sinu Utica civium Romanorum, Catonis morte
nobilis, flumen Bagrada, locus Castra Cornelia, colonia Car-
thago magnae in vestigiis Carthaginis, colonia Maxula; op-
pida Carpi, Misua et liberum Clypea in promontorio Mer-
curi, item libera Curubis, Neapolis. Mox Africae ipsius alia
distinctio. Libyphoenices vocantur qui Byzacium incolunt;
ita appellatur regio CCL M p. per circuitum, fertilitatis exi-
miae, cum centesima fruge agricolis fenus reddente terra.

tua, RADNSTD. *Thacatu*, P. — *Hippo*, ANP. *Hippos*, RθDTd. — *regibus*, R^{1}. — *Tabraca*, Hard. A. *Tabracha*, Beroald. et Barbar. RN^{2}β. *Tachabra* Dad. *Tacabracha*, S. *Tachabraca*, T. *Tachabracha*, N^{3}. *Tarchabracha*, P. *Tarcha*, N^{1}. — *Tucha*, P. — *numine*, a^{1}. — *finis*, ADNa^{2}d. Omitt. RPa^{1} (Rob.) — *Numidici*, RDPad (Rob.) *Numidii et*, A. *Numidie*, N. — *proventu*, RDP.

§ 23. *Gentigana*, N^{1}. *Gentichana*, P. — *vocatur*, Rob. — *est Africa*, P. — *adversus*, Dd. Ceterum v. Mel. I. 7, 2. — *Mercuri*, RD. — *adversus*, d. — *duo*, A. *duos*, RDNPadβγ. — *sinus efficiunt*, Td. — *Hipponensem*, Na. *Hipponiensem*, RAd. *Hippomenensem*, P. *Hipponiensum*, D. — *et proximum*, P (Ambr. I. II., alii ap. Rezz.) — *Hippone*, P. — *Dirutum*, ita nos scripsimus, cum βγ *dirutum* habeant. Codicum in hac re nulla auctoritas. *diariptum*, P. *dilutum*, Barbar. *diarrutum*, Salmas. exerc. p. 227. a. G., cui Ambros. II. favere ait Rezz. *Zarytum*, Hard. — *Diarrhytum*, Pint. ADNad. *Diarritum*, R. *Charchiton*, P. Vid. Bochart. Canaan 1, 24. et Wesseling. ad Antonin. itiner. p. 22. — *Graecis*, RADTd. *a Graecis*, NPaβγ. — *inrigua*, a^{2}. *irrigua*, ANP. *rigua*, RDTa^{1}d (libri apud Salmas.) Pone hanc vocem Pint. e § 25. verba *item Africanum sequentem a regione* (sic correcta) collocat. — *Teudalis*, R. *Cheudalis*, P. — *minime*, P.

§ 24. *Deinde*, P. — *et Catonis*, P. — *fluvius*, P. — *magna et in*, θ. In A haec verba maculae vitio evanuerunt. — *Maxula*, a (duo codd. vetusti ap. Surit. ad Antonin. itiner. p. 57.) *Massula*, P. *Maxulla*, Nβγ. *et Maxila*, RD. *et Maxula*, A. *et Maxilia*, Td. — *Misua*, AN^{2}a^{2}. *Misu*, RDa^{1}d. *Missum*, P. *Misa*, N^{1}. — *liberum* pone *Cl.* collocant NP. — *Clypea*, Dad. *Chyphea*, A. *dilea* vel *dibea*, R. *Clipea*, N. *Clupea*, Pβγ. — *Mercuri*, R. — *libera* pone *Cur.* collocat P. — *Curubis Neapolis*, Sabell. Na (codd. Barbari.) *Curubis Neapoli*, A. *Curubisne Apollinis*, Rd. *Curibisne Apollinis*, D. *Currabilne Apollinis*, σ. *Cirubis*, P. — *Libyi phenices*, d. *liberi fenices*, P. Ceterum v. Solin. 27, 6. et Martian. 6, 670. — *Byzacium*, DN. *Bizacium*, A. *Bizatium*, R. *Bizantium*, Pad (Rob.) *Byzantium*, libri ap. Salmas. exerc. p. 226. b. D. — *incolunt*, ANPa (Rob.) *colunt*, RDd (codd. Salmas.) — *per circuitum*, RDNθPa (Rob.) *circuitu ita*, A. *circuitu*, dβ. — *centesima;* Plin. cum 17, 41. *centena quinquagena fruge* dicat, Pint. illic alterutrum locum corruptum esse arbitratur.

Hic oppida libera Leptis, Adrumetum, Ruspina, Thapsus, 25
inde Thenae, Macomades, Tacape, Sabrata contingens Syr-
tim minorem, ad quam Numidiae et Africae ab Ampsaga
longitudo DLXXX M p., latitudo qua cognitum est CC M. Ea
pars quam Africam appellavimus dividitur in duas provincias,
veterem ac novam, discretas fossa inter Africanum sequentem
et reges Thenas usque perducta, quod oppidum a Carthagine
abest CCXVI M p. 4. Tertius sinus dividitur in geminos, duarum 26
Syrtium vadoso ac reciproco mari diros. Ad proxumam quae
minor est a Carthagine CCC M p. Polybius tradit, ipsam
C M p. aditu, CCC M ambitu. Et terra autem, siderum obser-
vatione, ad eam per deserta harenis perque serpentis iter
est. Excipiunt saltus repleti ferarum multitudine et introrsus
elephantorum solitudines, mox deserta vasta ultraque Gara-
mantes ab Augylis dierum XII itinere distantes. Super illos 27
fuere gens Psylli, super quos lacus Lycomedis desertis cir-
cumdatus. Augylae ipsi medio fere spatio locantur ab Ae-

§ 25. *Adrumentum*, σ. *Hadrumetum*, RD. — *Respina*, P. — *Tapsus*, Aσ. *nathapsus*, d[1]. — *Thenae*, Barbar. *Thencoaves*, R[1]. *Thena aves*, TADNPadσ. *Thene aves*, θ. *Thenaves*, R[2]. In voce *aves* Barbarus suspicabatur latere posse *Auses* coll. Herodot. 4, 180. 191. — *Macomades*, *Tacape*, Barbar. RAθDa. *macum adest acape*, d. *Macumades Tacape*, T. *inacomades tacape*, N. *macomades ma thabe*, P. *macon : madista : chape*, σ. — *Sabrata*, RADNad. *Sabratha*, P. *Sabatra*, θ. — *qua*, A. — *Amsaga*, RD. *Ansaga*, P. Ceterum numeros et longitudinis et latitudinis confirmant Dicuil. III. 2. et Martian. 6, 670. — *parte*, P. — *Africa*, D. — *partes*, T. — *ac*, RDPad. *et*, AN (Rob.) βγ. — *fossas*, RDd. — *sequente*, A, qui codex hic rursus desinit. — *thenasque*, R[1]. — *perducta*, RD d (Rob.) *producta*, NPa. — *a*, RNa (Rob.) Omitt. DTPd. — *abest*, om. P. — *CCXVI*, RθDNTad (tres libri ap. Surit. ad Antonin. itiner. p. 57., Rob.) *CCXVII*, β. *sedecim*, P.

§ 26. *diros*, RDad. *disros*, P. *sinus*, N[1]. *disrrhoos*, N[2]. Ceterum v. Martian. 6, 671. — *Ad*, NPa (Rob.) *A*, RDTd. — *proximam*, RDNPaσ (Rob.) *proxima*, Td. — *quē inhor*, R. — *a Carthagine*, RDNa. *Carthagine*, d. *ad Carthaginem*, P. — *Polybius*, T. V. p. 47. Schweigh. — *aditu*, RDSTad. *additu*, Nσ. *addita*, P. — *Et terra autem*, RDPad. *Et hec terra*, N[1]. *Et hec terra autem*, N[2]. *Est terra haec*, K. *Aeterna*, Freinshem. ad Curt. VII. 4, 28. Primus hunc locum recte interpretatus est Marcus in edit. Grandsagn. T. IV. p. 163. — *observatione nobilis*, NK. *observatione meabilis.*, Dalec. — *interest serpentis*, d. — *Accipiunt*, R[1]. *Excipiuntur*, P. — *vasta*, NKPa. *vastae*, R. *vaste*, Dd. — *ultraque*, DN[1]ad. *ultra*, P. *utraque*, R[1]. *utraeque*, R[2]. *utrinque*, N[2]TK. — *Garamantas*, N. — *Augylis*, Nad (codd. Salmas. exerc. p. 292. b. C.) *Augilis*, RD. *Massilis*, P. — *X*, Wesseling. ad Herod. 4, 183.

§ 27. *gentes*, P. — *Psylli*, N[2]a. *Psyli*, σ. *Psili*, N[1]. *Psyllis*, RDd. *Pisilli*, P. — *super quos*, om. N. — *Lycomedis*, NPa. *Iscomedis*, Dd. *Hiscomedis*, R. — *circumdatis*, R. — *Augilae*, R. *Angille*, P. — *ferens*, R[1]. — *vocantur*, RD. — *quae inter duas*, P. — *Syrtis*, RD. — *Syrtis*, R. — *ducenta quin-*

thiopia quae ad occidentem vergit et a regione quae duas Syrtis interiacet pari utrimque intervallo sed litore inter duas Syrtis CCL M p. Ibi civitas Oeensis, Cinyps fluvius ac regio, oppida Neapolis, Graphara, Abrotonum, Leptis altera quae cognominatur magna. Inde Syrtis maior circuitu DCXXV, aditu autem CCCXII M p.; inde adcolit gens Cisippadum. In 28
intumo sinu fuit ora Lotophagon quos quidam Alachroas dixere, ad Philaenorum aras; ex harena sunt eae. Ab his non procul a continente palus vasta amnem Tritonem nomenque ab eo accipit, Pallantias appellata Callimacho et citra minorem Syrtim esse dicta, multis vero inter duas Syrtis. Promontorium quod maiorem includit Borion appellatur; ultra Cyrenaica provincia. Ad hunc finem Africa a fluvio Am- 29
psaga populos DXVI habet qui Romano pareant inperio, in his colonias VI praeter iam supra dictas, Uthinam, Tuburbi; oppida civium Romanorum XV, ex quibus in mediterraneo dicenda Assuritanum, Abutucense, Aboriense, Canopicum,

quaginta duo, P. — *Ibi*, RDNPa. *ubi*, Td. — *Oeensis*, Barbar. RDa. *Ocensis*, Tdr. *Oensis*, N²σ. *Occensis*, N¹ (codd. Barbari.) *Cocensis*, P. *Oasensis*, Dalecamp. — *Cinyps*, RNad (codd. Barbari.) *Cynyps*, D. *Cyniphis*, σ. *Cips*, P. — *Neapolis*, om. P. — *Graphara*, ita nos scripsimus e Scylace p. 46. et varia lectione Ptolem. geogr. IV. 3, 12. *Trafra*, R¹. *Tafra*, R². *Thafra*, D. *Taphra*, Nadβγ. *Tephra*, P. *Gaphara*, Voss. ad Mel. I. 7, 2. — *Abrotonum*, Nad. *Habrotonum*, D. *Abrotonium*, R. *Abrothonum*, σ. *Habartonum*, P. — *Inde*, a. Omitt. RDNPd. — *Syrtis maior*, om. N¹. — *DCXXV*, R¹a² (Martian. 6, 671.) *CXXV*, R²DNPTa¹dσ. — *addita*, P. — *vero*, N. — *CCCXII*, RDTad. *CCCXIII*, Nβ. *CCC viginti tria*, P. *CCXII*, Voss. ad Mel. I. 7. — *Cisippadum*, RDa. *Cisipadum*, Ndβγ. *Tysipadum*, P.

§ 28. *In*, om. P. — *Alachroas*, DN²ad. *Alachrohas*, R. *Alachros*, N¹. *Alacrodas*, P. *Machryas*, Voss. ad Mel. I. 7. — *dixerunt*, P. — *ex harena sunt eae*, delet Ciaccon. ad Mel. I. 8. — *hae*, Da. *he*, R. *heę*, Pd. *hec*, N. — *iis*, σ. — *amne*, R. — *accipit*, RDPa. *accepit*, TNd. — *Pallantias*, N. *Palantias*, σ. *Pallanteas*, DΘad. *Pallantehas*, R. *Pallanteos*, T. *Palatheas*, P. — *a Callimacho*, NP. Vid. fragmm. 398. Bentl. — *multis*, RDa²d. *a multis*, NPa¹βγ. — *Syrtis*, R. — *includit*, N²a². *cludit*, RDa¹d. *ducit*, T. *claudit*, N¹P. — *Borion*, Barbar. a². *Burion*, RDN²dσ. *Byrion*, a¹ (codd. Voss. ad Mel. I. 7, 5.) *Byron*, N¹. *Hyrrion*, P. *Bryon*, Voss. — *ultra*, om. N. — *Cyrenaica* pone *provincia* collocat P. — *provincia*, RN. *promontoria provincia*, ΘDTad. *promontorium provincia*, P.

§ 29. *Ansaga*, P. — *DXVI*, ΘSPa. *DXIII*, R. *DXXVI*, DTd. *XVI*, N¹. ϡϥ, N². *XXVI*, hβ. — *iis*, σ. — *pareant*, RDTd. *parent*, NPaβγ. — *coloniae*, R. — *supra*, ad. Omitt. RDNP. — *Uthimam*, P. — *Tuburbi*, RDa. *Tuburdi*, d. *Tuburbio*, P. *Tuburbin*, Nβγ. — *XII*, R. — *Assuritanum*, K. *Asurithanum*, P. *Absuritanum*, RDNTadσ. *Azuritanum*, βγ. — *Abuticense*, P. *Abitacense*, K. — *Aboriense*, N²ad. *Aboriente*, RDPTσ. *Apariense*, Pint. K. Om. N¹.

Apollonia ipsaque Cyrene. Berenice in Syrtis extimo cornu
est, quondam vocata Hesperidum supra dictarum, vaganti-
bus Graeciae fabulis. Nec procul ante oppidum fluvius Le-
thon, lucus sacer, ubi Hesperidum horti memorantur; abest
ab Lepti CCCLXXV M p. Ab ea Arsinoe Teuchira vocitata, 32
XLIII M p., et deinde Ptolemais antiquo nomine Barce, XXII
M p.; mox XL M p. promontorium Phycus per Creticum mare
excurrit, distans CCCL M p. a Taenaro Laconicae promonto-
rio, a Creta vero ipsa CCXXV M; post id Cyrene, a mari XI
M p. Ab Phycunte Apolloniam XXIV M p., ad Cherronnesum
LXXXVIII M passuum, unde Catabathmum CCXVI M p. Adco- 33
lunt Marmaridae a Paraetonii ferme regione ad Syrtim ma-
iorem usque porrecti, post eos Ararauceles ac iam in ora
Syrtis Nasamones, quos antea Mesammones Graii appella-
vere ab argumento loci, medios inter harenas sitos. Cyre-

Barbar.) *Ziamense*, DTPa[1]d. *Zianiense*, σ. *Zyamense*, θ. *Ziense*, R. — *Ex*, RDNad. *et amense*. *Ex*, P. — *plerique*, RPad. *pleraeque*, DNβγ. — *etiam*, om. P. — *Natabudes*, Na. *Nathabudes*, D. *Natthabudes*, Rd. *Natabutae*, K. *Naptabundes*, P. — *Capsitani*, RDNPad. *Caspitani*, Kσ. *Gapsitani*, β. — *Musulami*, codd. Barbari. *Musulani*, Nθa. *mus insulami*, RD. *mus insula ni*, d. *Musitani*, P. *Insulani*, σ. *Misulani*, βγ. — *Sabarbares*, DNPad. *Sabarbates*, R. *Sababares*, θ. — *Massyli*, DNPad. *Massili*, Rβ. *Massylli*, σ. — *Nisives*, vid. Ptolem. geogr. IV. 3, 24. *Nicives*, RDNPadσ. — *Vacures*, D. — *Cinithi*, RDTd. *Enithi*, NPaβγ. — *Musuni*, RDad. *Musivi*, N. *Mussini*, Pβγ. — *Marchubii*, a. *Marchubi*, σ. *Marcubii*, N. *Maracubi*, P. *Machui*, RD. *Macchui*, d. — *Getula*, σ. — *Nigrim*, Dd. *Nigrin*, Rβγ. *Nigrum*, Na. *Niger*, P.

§ 31. *Cyrenaice*, R. Haec partim exscripsit Martian. 6, 672. — *Petentapolitana*, RD. — *cineris*, R[1]. — *fonte Solis*, Rad. *fontes solis*, D. *Pentapolis*, N[1]σ. *fonte Solis Pentapolis*, N[2]. Propter 2, 228. dubitat Dalec. de sinceritate lectionis vulgatae. — *Berenicae*, σ. *Berenice* — *Cyrene* om. N[1]. — *Ptolemade*, R. — *ipsaque*, RDNTa[2]d. *ipsaquae*, a[1]. *ipsa*, βγ. — *quoddam*, R. — *Lethon*, N. *Leton*, RDd. *Loeton*, a. *Lethe*, K. — *locus*, RDd. — *Hesperidum*, omitt. a[1]d. — *memorentur*, σ. — *ab Lepti*, a[2]. *ablecci*, RDa[1]. *ableti*, d. *a Lepti*, Nβγ. — *CCCLXXV*, DθSTNadr. *CCCLXXVI*, R. *CCCLXXXV*, β.

§ 32. *Arsinoe Teuchira*, Da. *Arsinoe Teurucira*, d. *Arsinoe Theutyra*, N. *Arsina &lcira*, R. *A. Teutyra*, σ. *A. Tauchera*, K. *Teuchera*, Barbar. — *XLIIII*, σ. — *Ptolomais*, d. *Pholomais*, a. *Polomais*, R. — *XL*, RAd. *a. l*, D. *CCL*, Nβ. — *Phicuus*, R. — *Laconiae*, Td. — *Crete*, Rd. — *CCXXV*, r. *CXXV*, RDNadβ. Vid. 4, 60. — *Ab*, RD. *A*, Nadβγ. — *Phicunte*, σ. — *Apollonia*, Dd. — *LXXXVIII*, DNad. *LXXXII. X.*, T. *LXXXX*, R. — *Catabathynon*, Sabell. — *CCXVI*, N[2]a[2]. *CCVI*, RDθTN[1]a[1]d.

§ 33. *Paraetonii*, Sabell. et Barbar. N. *Paraetoni*, RD. *Paratoni*, d. *Paraeconi*, a[1]. *Paraedoni*, a[2]. *Pharedonii*, σ. — *regionem*, Rd. — *Syrtim*, Nad. *Syrtin*, RDβγ. — *maiorem usque*, RDNad. *usque maiorem*, βγ. — *Ararauceles*, codd. Barbari. *Acrauceles*, RDNTad. *Acraneae*, σ. — *ac iam in*, RDa. *at iam in*, d. *et iam in*, N (codd. Barbari) βγ. *lasatiani*, σ. — *Nasammones*, σ. — *antea*, RDNa. *ante*, d. Omitt. σ. — *ā mones hammones*, d. *ammones hammiones*, T. — *Graii*, T. *Grai*, Dθd. *Graeci*, RNaβγ. — *argumenti*, d. — *medio*, θTd.

oppidum Garamantum itemque Debris, adfuso fonte, a medio die ad mediam noctem aquis ferventibus totidemque horis ad medium diem rigentibus, clarissimumque Garama caput Garamantum, omnia armis Romanis superata et a Cornelio Balbo triumphata, unius omnium curru externo et Quiritium iure donato; quippe Gadibus genito civitas Romana cum Balbo maiore patruo data est. Et hoc mirum, supra dicta oppida ab eo capta auctores nostros prodidisse, ipsum in triumpho praeter Cydamum et Garamam omnium aliarum gentium urbiumque nomina ac simulacra duxisse, quae iere
hoc ordine: Tabudium oppidum, Niteris natio, Nigligemella 37
oppidum, Bubeium natio vel oppidum, Enipi natio, Thuben oppidum, mons nomine Niger, Nitibrum, Rapsa oppida, Discera natio, Debris oppidum, flumen Nathabur, Thapsagum oppidum, Nannagi natio, Boin oppidum, Pege oppidum, flumen Dasibari, mox oppida continua Baracum, Buluba, Alasit, Galia, Balla, Maxalla, Zizama, mons Gyri in quo

(Rob.) *repercussa*, Rd. — *accensu*, d.

§ 36. *mox Talgae*, θ. *Moxthelgae*, R. *Mox helge*, a[1]. *mox thegle*, Td. *Mathelge*, a[2]. *Matelgae*, N (Rob.) βγ. — *Garamanthum*, R. — *Debris*, a[2]. *Dedris*, Ra[1] (codd. Barbari, Rob.) *Dederis*, d. *Detris*, Nσ. — *media*, Rob. — *clarissimumque*, RTa[1]d (Rob.) *clarissimumque oppidum*, Na[2]βγ. — *Garama caput*, a[1]. *Carama caput*, Rd. *Garadama caput*, a[2]. *Garadana caput*, Rob. *Garamana caput*, K (codd. Barbari.) *Garadamun caput*, N[2]. Om. N[1]. — *Garamantum*, N[1]a (Rob.) *Caramantum*, Rd. *Garadamantum*, N[2]σ. — *omnia*, om. R[1]. — *a*, om. Ruhnken. ad Vell. 2, 51. ignarus verae sequentium verborum scripturae, qua illa coniectura alioqui non improbabilis fit inutilis. — *unius*, RNadσ (codd. Salmas. exerc. p. 271. b. E.) *uni*, Barbar. K. *uni huic*, Hard. γ. — *curru externo*, RN. *externo curru*, adβγ. — *Quiritum*, N. — *genito*, RN[1]θTad. *nato*, N[2]β. — *Balbo maiore patruo*, Nad. *maiore Balbo patruo*, T. *Balbo patruo maiore*, σ. *maiore Balbo*, R, in qua scriptura equidem manum Plinii agnosco. — *auctores*, RN[1]ad. *superiores*, N[2]. — *Cydamnum*, β. — *Garamam*, a. *Caramum*, Rd. *Garadam*, N. — *numina*, N[2]σ. — *ire*, R. *fuere*, N[1].

§ 37. *Tabudium*, RθTd. *Tabidium*, Naβγ. — *Niteris*, R[1]N[2]a[2]d (codd. Barbar.) *Nitiebres*, a[1]. *Niciebres*, R[2]. *Niteris — Thuben opp.* om. N[1]. — *natio Nigligemella*, codd. Barbar. *natio miglisgemella*, R[2]. *natio niglisgemella*, a[2]. *nationis gligemela*, N. *nationis gligemella*, σ. *nationis glisgemale*, d. *nationis gliremela*, R[1]. *natio gemella*, a[1]. *natio Negligemela*, βγ. — *Bubeium*, a[2]. *Bulbeium*, N. *Nuptium*, Ra[1]d. — *Tuben*, R. — *oppida*, R. *oppidum*, θNTad. — *Discera*, RN. *Viscera*, θTad. — *Debris*, a[2]. *Decri*, RA[1]. *Detri*, Ndσ. — *fulmen*, σ. — *Nannagi*, N. *Namiagi*, a[2]. *Dannagi*, θ. *Tamiagi*, Tà[1]. *Tannagi*, d. *Taminagi*, R[1]. *Tomgaci*, R[2]. — *Dasibari*, Nad. *Desibari*, R. *Dasipari*, γ vitio operarum. — *Barachum*, N. — *Buluba*, RN. *Bulluba*, a[2]. *Bulla*, a[1]. *Bulba*, θTd. — *Alasit*, R. *Halasit*, T'd. *Alasi*, Naβγ. — *Galia, Balla*, Rd. *Galia Bala*, T. *Galsa Balla*, Ka[2]. *Balsa Balla*, a[1]. *Galsa Balsa Balla*, N. *Balsa Galla*, βγ. — *Maxalla*, RNdσ. *Mazalla*, a[2]. *Maxilla*, a[1]. *Maxala*, βγ. — *Zizama*, N. *Cizaniam*, R. *Cizania*, a. *Cizamam*, d. *Cyzama*, r. — *Gyri*, Na. *Giri*, R. *Girim*, d. *Cyri*, β.

**gemmas nasci titulus praecessit. Ad Garamantas iter inex- 38
plicabile adhuc fuit, latronibus gentis eius puteos (qui sunt non alte fodiendi, si locorum notitia adsit) harenis operientibus. Proxumo bello, quod cum Oeensibus gessere initiis Vespasiani inperatoris, conpendium viae quatridui deprehensum est; hoc iter vocatur Praeter caput saxi. Finis Cyrenaicus Catabathmos appellatur, oppidum et vallis repente convexa. Ad eum terminum Cyrenaica Africa a Syrti minore deciens centena LX M p. in longitudine patet, in latitudine qua cognitum est DCCC.**

**VI. 6. Quae sequitur regio Mareotis Libya appellatur 39
Aegypto contermina. Tenent Marmaridae, Adyrmachidae, deinde Mareotae. Mensura a Catabathmo Paraetonium LXXXVI M passuum. In eo tractu intus Apis interest, nobilis religione Aegypti locus. Ab eo Paraetonium LXII M passuum. Inde Alexandriam CC M p., latitudo CLXIX est. Eratosthenes a Cyrenis Alexandriam terrestri itinere DXXV M prodit.
Agrippa totius Africae a mari Atlantico cum inferiore Ae- 40
gypto $\overline{XXX}$. XL M p. longitudinem, Polybius et Eratosthe-**

Titus, Kr. — *prodidit*, Krσ (Rob.)

§ 38. *puteo*, σ. — *fodiensi locorum*, σ. — *Proxumo*, R. — *Ocensibus*, R. *Oesibus*, σ. — *Romani gessere*, N. — *auspiciis*, N. — *quatriduo*, N. — *deprensum*, N. — *Catabathmos*, N. *Catabathinos*, σ. *Athabatinos*, Rad. *Catabathynos*, Sabell. — *longitudine*, d. *longitudinem*, RNTaσ. — *patet*, R[2]Na[2]. Omitt. R[1]Ta[1]d. — *in latitudine*, R[2]N. Omitt. R[1]STad. — *DCCC*, Nad. *DCCCX*, RθT. *a Syrti maiore DCCC milia p. in longitudine; qua cognitum est decies centena LX m. p.*, Pint.

§ 39. *Quae*, RθTa[1]d. *Ea quae*, a[2]β. — *conterminata*, σ. — *Marmaridae*, vid. Pausan. I. 7, 2. *Marmarides*, a. *a marmarides*, d. Quid in R legatur, non liquet. *Marmaricae*, Pint. — *Adyrmachidae*, Pint. a. *Adirmacidae*, R. *Adimarcide*, d. — *deinde*, RTd. *dein*, aβγ. — *mensure*, d. — *chathmo*, R. — *Paraetonium*, RTa[1]. *ad Paraetonium*, a[2]dβγ. — *intus*, Ta[2]d (Rob.) *inter*, R in rasura. *vicus*, βγ. Omitt. a[1]. — *eo*, ad. *e*, R. — *LXII*, RθTadrσ. *XII*, Barbar. β. — *Inde* — *est* om. N[1]. — *CC*, RSTadr. *C*, N[2]β, quod praefert Wessel. ad Antonin. itiner. p. 73. — *Eratosthenes*, vid. Strab. 10. p. 475. coll. Bernhardy. Eratosthen. p. 65. — *prodit*, Rad. *prodidit*, βγ.

§ 40. *$\overline{XXX}$. XL.*, Martian. 6, 672. *LXXX*, RθSTadr. *LXXXVI. C.*, Sabell. — *longitudinem posuit*, r. — *Polybius*, T. V. p. 46. Schweigh. — *Eratosthenes*, p. 65. Bernh. — *$\overline{XI}$*, RSTadr. *XVI*, Sabell. β. — *Canopum*, Rad. *Canapum*, σ. *Canopicum* — *ostium* aut *Canopum* — *ostio*, Pint. — *$\overline{XVI}$. XXVIII*, RTd. *$\overline{XV}$. XXVIII*, aγ. *XVI. m. p. XXX*, β. *LXXVIII*, K. *MDCLXXXVIII*, Gosselin. recherches sur la géographie 2. p. 9. et géographie analysée p. 13. At v. Bernhardy. Eratosth. p. 66. — *XL. M.*, RTad. *XL.*, β.

§ 41. *maria*, Ra. *a mari*, d. — *Meninx*, Barbar. a[2]. *Menix*, R[2]σ. *Metri*, R[1]Ta[1]d. — *XXV* et *XXII*, RθSTadr. *XXXV* et *XXV*, β. — *Era-*

nes diligentissimi existumati ab oceano ad Carthaginem magnam $\overline{\text{XI}}$ M passuum, ab ea Canopicum Nili proxumum ostium $\overline{\text{XVI}}$. XXVIII M p. fecerunt, Isidorus a Tingi Canopum $\overline{\text{XXXV}}$. XCIX M p., Artemidorus XL M minus quam Isidorus.

VII. 7. Insulas non ita multas conplectuntur haec maria. 41
Clarissima est Meninx longitudine XXV M p., latitudine XXII, ab Eratosthene Lotophagitis appellata. Oppida habet duo, Meningem ab Africae latere et altero Troar, ipsa a dextro Syrtis minoris promontorio passibus MD sita. Ab ea C M p. contra laevom Cercina cum urbe eiusdem nominis libera, longa XXV M p., lata dimidium eius, ubi plurumum, at in extremo non plus V M p.; huic perparva, Carthaginem versus, Cercinitis ponte iungitur. Ab his L M fere p. Lopadusa, 42
longa VI M p. Mox Gaulos et Galata, cuius terra scorpiones dirum animal Africae necat; dicuntur et in Clypea emori, cuius ex adverso Cosyra cum oppido. At contra Carthaginis sinum duae Aegimuroe; arae autem, scopuli verius quam insulae, inter Siciliam maxume et Sardiniam. Auctores sunt et has quondam habitatas subsedisse.

tosthene, p. 108. Bernh. — *Lothophagites*, Ra^{1}d. — *Meningen*, Ra. *Memingen*, d. — *Troar*, RTd. *Troiar*, a. *Thorar*, r. *Thoiar*, Barbar. *Thoar*, βγ. — *MD*, RSTad. *CC*, hβ. — *C. pass. contra*, N^{1}. *passibus CC sita ab ea C pass. contra*, N^{2}. — *levum*, σ. *leum*, N^{12}d. — *XXV*, Ra. *VI.XXV*, Td. — *at*, Tadr. *ad*, R. *ac*, β. — *hinc*, T.

.L.
§ 42. *iis*, σ. — *quinquaginta* — *passuum*, ad. *fere passum*, R. — *Lopadusa*, Barbar. a^{2}. *Lipadusa*, θTa^{1}d. *Lypidusa*, R^{2}. *Lapida*, R^{1}. *Lepadusa*, altera Barbari coniectura. — *VI M pass.* om. T. — *Gaulos et*, Barbar. *Gaulo e*, Rad. *Gauloe*, Rob. *Gaulee*, σ. — *scorpiones*, Tad. *scorpionem*, Rβγ. — *dierum*, σ. — *negat*, R. — *Clypea*, ita nos scripsimus coll. § 25. *Clupea*, aN^{2} (Rob.) βγ. *Clupe*, N^{1}. *Glupea*, Rd. — *mori*, N^{1}. — *ab*, N^{1}. — *Cosyra*, vid.
i
3, 92. *Cossyria*, Kσ. *Cosyra*, N^{1}. *Corssyria vel Cossyria*, N^{2}. *Cossora*, RθTa^{1}d. *Cossira*, a^{2}. — *tum*, Rd. — *oppidum*, R^{2}θ. — *duae*, RN^{2}a^{2}σ. *duo*, Ta^{1}drβ. Om. N^{1}. — *Aegimuroe; arae autem*, ita nos scripsimus vestigia codicum sequen-
e ea e ae
tes. *Aegimoeraccc . Rea utem*, R. *Aegimoercca Re autem*, a. *egimire . caree autem*, Td. *Aegemo aerea*, r. *a gremio*, N^{1}. *e gremio*, N^{2}σ. *Aegimori a re*, β. *Aegimori arae*, Hard. γ. Ante omnia observandum est Plinium, quod viros doctos non attendisse mireris, hoc loco de duplici insularum congerie esse locutum. Id docent verba *contra Carthaginis sinum* et *inter Siciliam maxime et Sardiniam;* insulae enim, quae contra illum sinum sitae erant, vix dici possunt etiam inter Siciliam et Sardiniam sitae fuisse. Huc accedit, quod in universum alterutra situs significatio, si de una modo insularum congerie Plinius cogitabat, prorsus erat otiosa, et quod Plinius tum certe utramque situs significationem sibi apposuisset neque verbis nonnullis interiectis alteram descriptionem ab altera discidisset. Tum hic unus est locus, quo ex vulgata certe scriptura *Aegimuro* insulae etiam *ararum* nomen tribuitur, cum scriptores, qui illam insulam com-

VIII. 8. Interiori autem ambitu Africae ad meridiem 43
versus superque Gaetulos, intervenientibus desertis, primi
omnium Libyes Aegyptii, deinde Leucoe Aethiopes habi-
tant. Super eos Aethiopum gentes Nigritae a quo dictum
est flumine, Gymnetes Pharusii et iam oceanum attingentes
quos in Mauretaniae fine diximus Perorsi. Ab his omnibus
vastae solitudines orientem versus usque ad Garamantas Au-
gylasque et Trogodytas, verissima opinione eorum qui de-
sertis Africae duas Aethiopias superponunt et ante omnis
Homeri qui bipertitos tradit Aethiopas ad orientem occa-
sumque versos. Nigri fluvio eadem natura quae Nilo; cala- 44
mum ac papyrum et easdem gignit animantis iisdemque
temporibus augescit. Oritur inter Tarraelios Aethiopas et
Oecalicas. Horum oppidum Magium quidam solitudinibus
interposuerunt, Atlantas iuxta eos, Aegipanas semiferos et
Blemmyas et Gamphasantas et Satyros et Himantopodas.
Atlantes degeneres sunt humani ritus, si credimus; nam ne- 45

memoraverunt (Strab. 17. p. 834. Liv. 30, 24. Steph. Byz. s. h. v. Florus II. 2, 30. Ptolem. geogr. IV. 3, 44. Antonin. itiner. p. 515.), nusquam harum nomen addiderint, quod non magis factum fuisse videmus ab iis, qui de *aris* sunt locuti (Vergil. Aen. 1, 109., ubi Serv.). Et quomodo putare possumus, easdem has insulas esse diverso nomine significatas, cum Steph. Byz. Aegimurum insulam habitatam esse dicat, incolas eius *Αἰγιμορίτας* appellans, Varro autem apud Servium de aris haec habeat: *verentur in pelago latentem insulam, quem locum vocant Aras*, et ipse Plin. de pristinis horum scopulorum verius quam insularum incolis modo perquam caute loquatur? His omnibus ego causis motus reposui quod a codicum scriptura proxime abesse videbatur, ut iam Plin. dicat *duas Aegimoros* contra Carthaginis sinum sitas fuisse, *aras autem* scopulos verius quam insulas ab illis magis occidentem versus inter Siciliam et Sardiniam. Cur autem Plin. de duabus Aegimoris loquatur, cum ceteri scriptores unam modo huius nominis insulam norint, illud inventu non est difficile; *Aegimoroe* porro neque *Aegimori* scripsi codices quam accuratissime sequens (v. ad 32, 147.). Ceterum meam coniecturam iam Pint. quadamtenus occupavit *duae Aegimurus et arae* scribens.

§ 43. *Interiore*, a[1]. Ceterum v. Mela I. 4, 4., Mart. 6, 673. 674. — *Gaetulos*, a. *Gaetulo*, Rd. — *intervenientibus;* hinc rursus incipit D. — *primum*, σ. — *Libyes Aegyptii*, Tad. *Tibiesegyptii*, R. *Lybiaesaegypti*, D. *Libyi Aegyptii*, σ. *Libyaegyptii*, Barbar. βγ. — *Leucoe Aethiopes*, ita nos scripsimus. *Leucae Aethiopes*, θσ. *Leuce etiopes*, RTd. *Leucaethiopes*, aβγ. Vid. ad 32, 147. — *habitantes*, R. — *Nigratae*, a[1]. Om. N[2]. — *a quo*, RDN[1]ad. *a quibus*, N[2] (Rob.) — *dictum est* § 30. — *flumine*, a. *flumina*, RDd. *flumine gynnetes*, N[1]. *gimnetes flumen*, N[2]. *flumen agimnetes*, Rob. — *Pharusii etiam*, R[2]. *Pharusii iam*, adγ. *Pharusii tam*, R[1]. *Pharustam*, D (Rob.) *Pharusii*, θ. — *adungentes*, R[1]. — *quos*, RDad (Rob.) *et quos*, θγ. — *Marotaniae*, R[1]. — *diximus* § 10. — *Perorsi*, Barbar. ad. *Perossi*, RD (Rob.) *Perosi*, codd. Barbari. *Perorri*, σ. — *iis*, σ. — *ad*, RDTad (Rob.) Om. β. — *Garamantas*, RDTad. *Garamantes*, Rob. β. — *Augylasque*, a. *Angilasque*, R[2]Dd (Rob.) *Angelasque*, R[1]. — *Trogoditas*, RDN[1]ad (Rob.) *Troglodytas*, N[2]θγ. — *duas*, Dad (Rob.) Om. R. — *supponunt*, σ. — *omnis*,

que nominum ullorum inter ipsos appellatio est, et solem
orientem occidentemque dira inprecatione contuentur ut exi-
tialem ipsis agrisque, neque in somno visunt qualia reliqui
mortales. Trogodytae specus excavant; haec illis domus,
victus serpentium carnes, stridorque, non vox; adeo sermo-
nis conmercio carent. Garamantes matrimoniorum exsortes
passim cum feminis degunt. Augylae inferos tantum colunt.
Gamphasantes nudi proeliorumque expertes nulli externo con-
gregantur. Blemmyis traduntur capita abesse, ore et oculis 46
pectori adfixis. Satyris praeter figuram nihil moris humani;
Aegipanum qualis volgo pingitur forma. Himantopodes lo-
ripedes quidam, quibus serpendo ingredi natura sit. Pha-
rusii, quondam Persae, comites fuisse dicuntur Herculis ad
Hesperidas tendentis. Nec de Africa plura quae memorentur
occurrunt.

IX. 9. Adhaeret Asia, quam patere a Canopico ostio ad 47
ponti ostium Timosthenes $\overline{\text{XXVI}}$. XXXIX M p. tradit, ab ore

D. — *Homeri*, Odyss. *A*, 23. — *bipartitas* et *Aethiopias*, T. — *versos*, RDa^2 (Rob.) *versus*, Ta^{1}d.

§ 44. *ac*, RDad (Rob.) *et*, βγ. Vid. Solin. 30, 2. — *animantis*, D. — *isdem*, R. *idemque*, Rob. — *iter*, R^1. — *Tarraelios*, RD. *Tàraelios*, ad. *Tarelias*, Rob. *Taleros* vel *Chaldaeos*, codd. Barbari. *Tareleos*, βγ. — *Oecalicas*, N^{2}a. *Eocalicas*, Rob. *Oecalicea*, R^1. *Oechaligeas*, R^2. *Aechalicas*, N^1. *Oeacalvea*, D. *Oea calura*, d. — *Magium*, RθDTad. *Magnum*, Rob. *Maiun*, σ. *Mavin*, βγ. *Naviȝ*, N^1. *Navim al. Navin al. Manu*, N^2. — *interposuerunt*, RDd (Rob.) *interposuere*, T. *imposuerunt*, aβγ. — *Atlantes*, R (Rob.) — *iuxta eos;* hic aliquid corruptelae latet, neque codd. auxilium ferunt. *eos*, R. *eosque*, DTa^{1}d. *iuxta eas*, a^2 (Rob.) *iuxtaque eos*, θ. — *Blemmyas*, Dad (Rob.) *Blemmias*, σ. *Blemmas*, R. — *Gamphasantes*, σ. *Gramphasantes*, Rob. *Campasanthas*, RDad. — *Satyros*, a^2 (Rob.) *Satiros*, R^2. *Sachros*, D. *Sachios*, d. *Sathos*, R^1.

§ 45. *namque*, T. — *inter ipsos*, R^{2}a^2 (Rob.) *inter eos*, βγ. Omitt. R^{1}DTa^{1}d. — *intuentur*, r (Rob.) *comitantur*, Salmas. exerc. p. 292. b. A. — *in somno*, RDTadrN^1. *in sompnio*, Rob. *insomnia*, N^{2}βγ. — *visi sunt*, a^1. — *haec*, R^{2}D (Rob.) *hae*, adβγ. Om. R^1. — *Augiles*, Rob. — *expertes;* post h. v. Pint. verba superiora ita correcta *ideo sermonis commercio carent* ponit. — *nullo*, β.

§ 46. *Blemmis*, R. — *Egipani*, Rob. — *sit*, RDTd. *est*, a (Rob.) βγ. — *Pharusii*, Pint. RDθd (Rob.) *Pharosi*, a. *Pharusi*, β. — *pars e comitibus* vel *comitatu*, viri docti apud Pint. *per se*, Salmas. exerc. p. 295. b. B. At vid. Tzschuck. not. exeget. ad Mel. III. 10, 3. coll. Sall. Iug. 18. — *dicuntur*, a^2 (Rob.) Omitt. RDa^{1}d (libri Salmas.) — *Hesperiadas tendentes*, Rob. — *quae plura*, β. — *memorentur*, a^{2}d (Rob.) *memoremtur*, R. *memorantur*, Da^1. Num forte Plin. scripsit *memorem*? Scriptura codicis R huc ducit.

§ 47. *ad ponti ostium*, R (ex corr.) ad (Rob.) *a pōu ostium*, D. *ad ponti os*, Pint. — *Timosthenus*, D. *Demosthenes*, R^{2}N^1. — *XXVI. XXXIX*, ad. *XXVI. XXXVIII*, RD. *LXXVI*, Rob. *XV. XVI*, N^1. *XXVII. XXXIII. al. XXVI. XXXVIII*, N^2. — *tradit*, RDTa^{1}d (Rob.) *tradidit*, a^{2}βγ. — *ore*, RDθTadr (Rob.) *ora*, β.

autem ponti ad os Maeotis Eratosthenes XV. XLV M p., universam vero cum Aegypto ad Tanaim Artemidorus et Isidorus LXIII. LXXV M pass. Maria eius conplura ab adcolis traxere nomina, quare simul indicabuntur. Proxuma Africae 48
incolitur Aegyptus, introrsus ad meridiem recedens, donec a tergo praetendantur Aethiopes. Inferiorem eius partem Nilus dextera laevaque divisus amplexu suo determinat, Canopico ostio ab Africa, ab Asia Pelusiaco, CLXX M p. intervallo. Quam ob causam inter insulas quidam Aegyptum retulere, ita se findente Nilo ut triquetram terrae figuram efficiat; ideoque multi Graecae litterae vocabulo Delta appellavere Aegyptum. Mensura ab unitate alvei, unde se primum findit in latera, ad Canopicum ostium CXLVI M, ad Pelusiacum CLXVI M est; summa pars contermina Aethiopiae Thebais vocatur. Dividitur in praefecturas oppidorum quas 49
nomos vocant: Ombiten, Apollopoliten, Hermonthiten, Thiniten, Phaturiten, Coptiten, Tentyriten, Diopoliten, Antaeopoliten, Aphroditopoliten, Lycopoliten. Quae iuxta Pelusium est regio nomos habet Pharbaethiten, Bubastiten, Sethroiten,

Eratosthenes, p. 65. Bernh. — *XV*, RθTad (Rob.) *XVI*, γ. — *XLV*, RDad (Rob.) *XL*, T. *sedecies centena septuaginta quinque*, Martian. 6, 675. — *universo*, T. — *Tanaim*, ita nos scripsimus. *Tanain*, RDad$\beta\gamma$. *Tanaum*, Rob. — *Artemidorus;* Agathemerus vero 1, 3. p. 299. Hoffm. stadiorum XL. M. CXI dicit. — *et Isidorus*, Da[2] (Rob.) Omitt. RθTa[1]d. — *LXIII. LXXV*, Hard. *LXIII. DCCL.*, RDTad (Rob.) *LXIII. CCCL*, θ. *LXXXVIII. DCCL.*, K. *LXXXXVIII*, β. — *oculis*, R[1]d. — *qua re*, Rd[2]. *in qua re*, Dad[1] (Rob.) Om. σ.

§ 48. *redens*, σ. Ceterum hanc paragraphum exscripsit Dicuil. VI. 1, 1. 2., partem eius Martian. l. l. Plinio praeivit Mela I. 9, 1. — *praetendant*, Salmas. exerc. p. 295. a. C. — *dextera*, RDa. *dextra*, d (Rob.) $\beta\gamma$. — *divisus*, a. *divisu*, RD. *diviso*, d. — *Canobico*, RD. — *CCLXX*, Dicuil. — *ob causam*, Dad. *occasam*, R. — *quidem*, RD. — *findente*, RN[2]ad. *scindente*, N[1]. *findentes*, D. *fundente*, Rob. — *ut triquetram*, R[2]a. *ut triqueiam*, R[1]. *utrique iam*, Dd. *utrumque iam*, codd. Dicuili. — *terrae*, om. R[2]. — *ideoque*, RDTadr (Rob., Dicuil.) *ideo*, $\beta\gamma$. — *Delta*, Dad (Dicuil.) *Deltam*, R (cod. Gronov. ad Mel. I. 9. p. 988. Rob.) *Delte*, T. — *ab unitate*, omitt. Td. — *findit*, a[2] (Dicuil.) *fundit*, RθDTa[1]d. — *alta*, D. — *Canobicum*, RD. — *CLXVI*, Dicuil. — *CLXVI*, Dicuil. *CLVI*, Külb. *CCLVI*, RDad$\beta\gamma$. — *Thebus*, R[1]. *et Thebaidis*, Rob. *Thebai*, N[1]. *Thebais al. Thebias*, N[2].

§ 49. *nomos*, R[2]. *nom*, R[1]. *nomus*, DTad. — *Ombiten*, RDN[1]ad. *Ombiten Phanturiten*, N[2]. *Ombiten, Phatniten*, β. — *Apolliten*, σ. — *Hermonthiten*, Barbar. a. *Hermotiten*, RDTdσ. — *Thiniten*, ad. *Thinitin*, Barbar. *Tinitin*, σ. *Tinien*, RD. — *Phaturiten*, RθDTad. *Phanturiten*, σ (codd. Barbari) β. *Phathniten* vel *Patmititen*, Barbar. Vid. Bochart. geogr. sacr. p. 277. — *Coptiten*, Barbar. a. *Copiten*, RDd. — *Temptyriten*, r. — *Diopoliten*, RTdrσ. *Diopolitem*, D. *Diospoliten*, a$\beta\gamma$. — *Aphrodipoliten*, σ. *Amphodicapoliten*, N[1]. *Aphruditopoditen*, R. — *Pharbaetiten*, Barbar. a. *Parvaetiten*, RDd. *Barbeti-*

Taniten; reliqua autem Arabicum, Hammoniacum tendentem ad Hammonis Iovis oraculum, Oxyrynchiten, Leontopoliten, Athribiten, Cynopoliten, Hermopoliten, Xoiten, Mendesium, Sebennyten, Cabasiten, Latopoliten, Heliopoliten, Prosopiten, Panopoliten, Busiriten, Onuphiten, Saiten, Ptenethu, Phthemphu, Naucratiten, Meteliten, Gynaecopoliten, Menelaiten, Alexandriae regione, item Libyae Mareotis. Heracleopolites est 50
in insula Nili longa p. L M, in qua et oppidum Herculis appellatum. Arsinoitae duo sunt; hi et Memphites usque ad summum Delta perveniunt, cui sunt contermini ex Africa duo Oasitae. Quidam ex his aliqua nomina permutant et substituunt alios nomos, ut Heroopoliten, Crocodilopoliten. Inter Arsinoiten autem ac Memphiten lacus fuit circuitu CCL M p. aut, ut Mucianus tradit, CCCCL M et altitudinis L p., manu factus, a rege qui fecerat Moeridis appellatus. Inde LXII M p. prope abest Memphis, quondam arx Aegypti regum, unde ad Hammonis oraculum XII dierum iter, ad scissuram autem Nili, quod appellavimus Delta, XV M p.

ten, σ. — *Barbethiten*, K. — *Sethroiten*, Dad (codd. Barbari.) *Setroiten*, R. *Thyetroiten*, σ. *Sethoriten*, N¹. *Thyetiten*, N². — *ut*, R¹. — *Ammoniacum*, σ. — *ad*, a¹. Omitt. RDa²d. — *Hammonios*, D. — *Oxyrynchiten*, a (codd. Barbari.) *Oxsiriciten*, d. *Oxirichiten*, R². *Oxirichite*, R¹D. *Osirintem*, σ. — *Athribiten*, Dad. *Atribithen*, R. *Atribiten*, σ. *Atarrhabiten*, β. — *Cynopoliten*, adσ. *Synopoliten*, RDN². Omitt. N¹. — *Mendestum*, RD. — *Sebenniten*, RDβ. — *Cabasiten*, Hard. *Cabastiten*, RDad (codd. Barbari) β. — *Latopoliten*, Barbar. Da. *Letopoliten*, altera Barbari coniectura, Td. *Lecopoliten*, R. — *Prosopiten*, Da. *Prosobiten*, RN¹. *Prosositen*, d. *Prosoliten*, *Cynopoliten*, *Thermopoliten*, N². — *Panopoliten*, Barbar. a²d. *Panopoliten*, *Thermopoliten*, β. Omitt. RDTa¹. — *Busiriten*, Barbar. Dd. *b; friten*, R. *Brusifiten*, a. *Brusopolitem*, N¹. *Brusositen*, N². *Brusophiten*, σ. *Busosiriten*, altera Barbari coniectura. — *Onuphiten*, Barbar. a. *Oniphiten*, RD. *Onifriten*, d. *Omphiten*, σ. — *Saithen*, β. — *Ptenethu*, Hard. *Ptenethum*, Ka². *Penethū*, R. *Penethum*, Da¹d. *Prenethu*, β. — *Ptemphum*, RDad. *Phtemphum*, K. — *Naucratiten*, R²STad. *Naveratiten*, R¹D. *Veratiten*, σ. — *Meteliten*, θS. *Metelliten*, RDTd. *Melentiten*, a. *Meliten*, σ. *Nitriten*, β. — *Oynepoliten*, R. *Gynopoliten*, σ. *Gymnopoliten*, K.

§ 50. *Heraclepolites*, R. — *Mempides*, R. — *Oasitae. Quidam*, Ra. *Easitae. Quidam*, D. *Oacitae. Quidam*, K. *Oeasitae. Quidam*, β. *ea sit. Equidem*, d. — *iis*, σ. — *es abstituunt*, R¹. — *alios*, Ra². *alias*, θDTa¹d. — *nomos*, a²d. *nomus*, Ta¹. *numus*, RD. — *Cidopliten*, N¹. *Crocodilopoliten*, RN². *Crocodipoliten*, N¹. *Crocodilipoliten*, σ. *et Crocodilopoliten*, a². Omitt. Da¹d. — *autem*, Ra². *autem item*, Da¹d. — *ac Memphiten*, R (ex corr.) — *CCCCL*, Ra². *ÇCCL*, DTa¹d. — *passus*, RD. — *factis s*, R¹. — *qui*, om. D. — *Myridis*, Barbar. K. — *LXII*, RDad. *LXXII*, hβ. *LXXIII*, Bunsen, *Aegypten, Urkundenbuch*, p. 90. — *M. p.*, omitt. RDad. — *prope*, RDadN². Omitt. N¹βγ. — *arx*, a. *ars*, R. *arsa*, Dd. — *Hammonis*, Dadσ. In R inscriptum est correcturae. — *iter*, RDa¹d. *iter est*, a²βγ. — *ad scissuram*, a. *adi scissuram*, R. *ad iscissuram*, D. *a d iscissura*, d.

ficat aquam e tenebris profluentem. Insulas ita innumeras spargit quasdamque tam vastae magnitudinis, quamquam rapida celeritate, ut tamen dierum v cursu non breviore transvolet, circa clarissimam earum Meroen Astobores laevo alveo dictus, hoc est ramus aquae venientis e tenebris, dextra vero Astosapes quod lateris significationem adicit, nec ante Nilus quam se totum aquis rursus concordibus iunxit. Sic quoque 54
etiamnum Siris ut ante nominatus per aliquot milia et in totum Homero Aegyptus aliisque Triton, subinde insulis inpactus, totidem incitatus inritamentis, postremo inclusus montibus nec aliunde torrentior, vectus aquis properantibus ad locum Aethiopum qui Catadupi vocantur, novissimo catarracte inter occursantis scopulos non fluere inmenso fragore queritur sed ruere; postea lenis et confractis aquis domitaque violentia, aliquid et spatio fessus, multis quamvis faucibus in Aegyptium mare se evomat. Certis tamen diebus auctu magno per totam spatiatus Aegyptum fecundus innatat terrae. Causas huius incrementi varias prodidere; sed maxume pro- 55
babiles etesiarum eo tempore ex adverso flantium repercussum, ultra in ora acto mari, aut imbres Aethiopiae aesti-

qui, Ra^{1}d. Om. D. — *illum*, N^{1}. — *Nigrum*, RDTar (codd. Salmas. exerc. p. 272. a. F. Rob.) *Nigrim*, d. *Nigrin*, $\beta\gamma$.

§ 53. *Africa*, σ. — *dispertiens*, N^{1}. *dispescens vel dissocians*, Rob. — *fertis*, D. — *beluis*, R. — *Astapatus*, σ. — *inmeras*, R^{1}. — *quasdamque*, RDa (Rob.) *aqua////atque*, d. — *quamquam* — *ut tamen*, RDad (Rob.) *ut quamquam* — *tamen*, Pint. $\beta\gamma$. — *non*, om. Rob. — *breviori*, d. — *travolet*, RD. — *clarissimam*, a^{2} (Rob.) *carissimam*, RDa^{1}d. — *Moeren*, a^{1}. — *Astobores*, RDad. *Astabores*, $\beta\gamma$. — *dextra*, RDa^{1}d. *dextrae*, a^{2}. *dextro*, $\beta\gamma$. — *vesro*, R. — *Astosapes*, Rd. *Astusapes*, *Atosapes*, N^{1}. *Astusapes*, DN^{2}a$\beta\gamma$. — *lateris*, RDad. *latentis*, $\beta\gamma$. — *adicit*, R^{2}. *dicit*, R^{1}. — *rursus concordibus*, RDad (Rob.) *concordibus rursus*, $\beta\gamma$.

§ 54. *Siris*, Barbar. *Giris*, RDa^{2}dr (codd. Salmas. exerc. p. 298. a. B. Rob.) *Gyris*, a$^{1}\sigma$. *Nigris*, Salmas. — *ut*, Barbar. a^{2} (codd. Salmas.) Omitt. RDa^{1}drσ (Rob.) — *antes*, σ. — *aliquod*, R. — *Homero*, Odyss. Δ, 477. — *inpactus*, a^{2}. *pactus*, RDTa^{1}d. — *aliunde*, RDTadr (Rob.) *alibi*, β. — *cathadupla*, Rob. *Catadupa*, Pint. — *vocatur*, Pint. θ. — *occursantis*, RD. — *scepidos*, Rob. — *fluere*, R. *pluere*, Da (Rob.) *pluvere*, d. — *flagore*, D. — *queritur*, RDd (Rob.) *quaeritur*, a. *creditur*, $\beta\gamma$. — *levis et confractus*, Rob. — *alioquin*, N^{2}. — *et quamvis spatio fessus multis faucibus*, Pint. — *Aegyptum*, σ. *egipticum*, Rob. — *evomat*, RDTd (libri Salmas. exerc. p. 299. b. A.) *evomit*, a (Rob.) $\beta\gamma$. — *Certis*, Rob. *Ceteris*, RDad. — *actu*, RDad (Rob.) — *manno*, R. — *fecundus*, Rad. *secundus*, Dr (Rob.)

§ 55. *prodire*, N^{1}. — *repercussu*, Pint. et Rob. — *ultra*, RDθTadr. *ultro*, β. Vid. Salmas. exerc. p. 299. b. G. *ultra ora* vel *oram* vel *in interiora acto amne*, Pint. *intro*, Voss. ad Mel. I. 9. p. 609. Neque ego puto haec verba esse incorrupta, cum propter elumbem verborum structuram, tum quia duae voculae *ultra*

vos, iisdem etesiis nubila illo ferentibus e reliquo orbe.
Timaeus mathematicus occultam protulit rationem, Phialam
appellari fontem eius mergique in cuniculos ipsum amnem
vapore anhelantem, fumidis cautibus ubi conditur; verum
sole per eos dies comminus facto extrahi ardoris vi et sus-
pensum abundare ac ne devoretur abscondi. Id evenire a 56
canis ortu per introitum solis in leonem, contra perpendiculum
fontis sidere stante, cum in eo tractu apsumantur umbrae,
plerisque e diverso opinatis largiorem fluere ad septentriones
sole discedente, quod in cancro et leone evenit, ideoque tunc
minus siccari, rursus in capricornum et austrinum polum re-
verso sorberi et ob id parcius fluere. Sed Timaeo si quis
extrahi posse credat, umbrarum defectus iis diebus et locis
sine fine adest. Incipit crescere luna nova, quaecumque post 57
solstitium est, sensim modiceque cancrum sole transeunte,
abundantissime autem leonem, et residit in virgine iisdem
quibus accrevit modis. In totum autem revocatur intra ripas
in libra, ut tradit Herodotus, centesimo die. Cum crescit,
reges aut praefectos navigare eo nefas iudicatum est. Auctus

et *in* eidem nomini apponi non possunt, et vix dubito, quin Plin. scripserit: *etesiarum eo tempore ex adverso flantium repercussu introrsum in ora actum mare*, quas mutationes a codicum scriptura paululum modo recedere non est quod uberius doceam. — *ut*, D^2. — *relico*, R. — *erbe*, R^1. — *Pialam*, RD. *Phialiam*, σ. Vid. Solin. 32, 11. — *vapore*, a^2. *vaporē*, Ra^1. *vaporem*, Dd. — *fumibus*, N^2. *funibus*, σ. Ceterum ego haec verba ita interpunxi, ut iam leguntur; vulgo legebatur: *amnem, vapore anhelantem fumidis* rel., quod tolerari non potest, cum ablativi *fum. caut.* tum non habeant unde pendeant. Ex nostra interpungendi ratione ablativi illi absoluti argumentum continent magni illius vaporis.

§ 56. *Id*, RDN^{1}a. *Et id*, Td. *Idque*, N^2. — *ad*, d. — *ortu*, a. *ortus*, Dd. *ort'*, R. — *fontes*, RD. — *cu*, R. — *in eo*, a^2. *eo*, R^{2}Dd. *o*, R^1. Om. a^1. — *adsumantur*, D. *ad saemā*, R. — *e*, Ra^2. Omitt. θDa^{1}dr. — *septentriones*, Ra^{1}d. *septentrionem*, Da^{2}βγ. — *descendente*, Td. — *tone*, D. *tene*, R. — *turgeri*, R^2. — *ob iti*, R. — *partimusque*, R. — *Timaeos*, R^1. — *iis*, D. *his*, Rad. — *locus*, R. — *abest*, σ. Vid. Salmas. exerc. p. 300. a. E.

§ 57. *a luna*, Dicuil. VI. 2, 3. — *residet*, Rob. — *accrev'*, R (*v* ex corr.) — *revocantur*, R. — *tradidit*, T. — *Herodotus*, 2, 19., ubi v. intpp. — *Cum*, R^{2}Dad (Rob.) *rum*, R^1. *Quo*, Dicuil. — *leges*, R^1. — *iudicatum*, RDad (Rob.) *diiudicatum*, unus Dicuili codex. *die indicatum*, alter eiusdem. — *Auctus*, RDSN^{1}Tadr (Rob., Dicuil.) *Auctus, eos*, σ. *Auctus eis*, N^2. *Auctus eius*, β. — *deprehenditur*, Dicuil. — *Iustum* rel., hunc locum laudat Schol. Lucani 10, 234. — *est*, om. Dicuil. — *detinent*, RDN^{2}ad. *nocent*, N^1.

§ 58. *Hae serendi*, Rd. *Hae serendo*, D. *Haererendo*, a. *Haerendo*, Dicuili codd. — *assumunt*, Dicuil. *adsumunt*, D. — *Utrumque*, R^{2}D (Dicuil.) *Utrimque*, R^{1}ad. — *sentit in*, R (*in* ex corr.) ad (Rob.) *sentiti ait*, D. — *esurit*, R^{2}Dad (Rob., Dicuil.) *est*, R^1. — *cubiti*, Dicuil. — *ad*, ad (Rob.) *ab*, RD

per puteos mensurae notis deprehenduntur. Iustum incremen-
tum est cubitorum XVI; minores aquae non omnia rigant,
ampliores detinent tardius recedendo. Hae serendi tempora 58
apsumunt solo madente, illae non dant sitiente. Utrumque
reputat provincia. In XII cubitis famem sentit, in XIII etiam-
num esurit, XIV cubita hilaritatem adferunt, XV securitatem,
XVI delicias. Maxumum incrementum ad hoc aevi fuit cubi-
torum XVIII Claudio principe, minumum V Pharsalico bello,
veluti necem Magni prodigio quodam flumine aversante. Cum
stetere aquae, apertis molibus admittuntur. Ut quaeque li-
berata est terra, seritur; idem amnis unus omnium nullas
exspirat auras. Dicionis Aegyptiae esse incipit a fine Aethio- 59
piae Syene; ita vocatur peninsula M p. ambitu, in qua Castra
sunt, latere Arabiae; et ex adverso insulae IV Philae, DC M p.
a Nili fissura, unde appellari diximus Delta. Hoc spatium
edidit Artemidorus et in eo CCL oppida fuisse, Iuba CCCC M p.,
Aristocreon ab Elephantide ad mare DCCL M p. Elephantis
insula intra novissimum catarracten IV M p. et supra Sye-
nen XVI M habitatur, navigationis Aegyptiae finis, ab Ale-

(Dicuil.) — *hoc aevo*, Dicuil. In D nihil superest nisi *h* cum rasura. — *sui*, d. — *XVIII*, a (Rob.) *XXVIII*, R. *XVIIII*, d. *XVII*, Dicuil. *X////*, D. — *minimum quinque*, RD*θ*Tadr (Rob., Dicuil., Solin. 32, 16.) *minimumque*, *β*. — *pars aliquo*, d. *prasaliquo*, R^1. — *Magno*, Dicuili codd. — *prodigii*, d. — *quondam*, *σ*. — *moribus*, Dicuili codd. *montibus*, codd. Pariss. ap. Letronn. ad h. l. p. 85. — *emittuntur*, Pint. *θ*. — *nullus*, Rob.

§ 59. *Dicionis*, D. — *Aegyptiae*, RDadN^1. *Aegypti*, *βγ*. *egiptii al. egipti*, N^2. — *sine*, R^1. — *peninsulae*, D. — *mille passuum*, Tadr. *pedes*, D. *passuum*, R^1. *γm passuum*, R^2. *centum mill. passuum*, *β*. — *ambitu*, om. R. — *Castra*, RDSTadr. *Catastiae*, *σ*. *Cerastae*, *β*. *Castra Aethiopiae*, Pint. — *ex*, RDTadr. *in*, *β*. — *insulae*, ad. *insula*, RD*γ*. — *IV*. Prorsus singularis est opinio illorum hominum, qui hoc numero quaternario significari dicunt insularum quattuor millium passuum ambitum. Hanc ipsam sententiam Pint. verbis transpositis et luxatis in orationem inferre est conatus. Sed de numeris hoc loco prorsus non cogitandum esse existimo; immo longe aliud quid Plinius scripsisse videtur, quod in ipsa huius loci scriptura inest. Nam si meminimus omnes nostros codd. ex codice litteris maiusculis, sed iis male intellectis scripto manasse, non improbabile est in illo ita exaratum fuisse: *EST ex adverso INSVLA EIVS Philae*. Quam parvae, quam fere nullae sint mutationes ita a nobis factae, non est quod demonstremus; unum, quod de hyperbato pronominis *eius* ad opinionem nostram refutandam proferri potest, expeditur iis, quae de similibus hyperbatis apud Plinium obviis dixi ad 2, 110. — *Philae*, Dad. *Pilae*, Rr. *Pile*, *σ*. *Phile*, Barbar. — *fixura*, *σ*. — *Artemidorus*, R (ex corr.) — *M. passuum*, D. *p.*, d. *ped*, R. *pedes*, a. — *Elephantine*, Pint. ad Mel. I. 9, 2., quod probare ad h. l. videtur Tzschuck. in not. crit. — *intra*, R*θ*DTad. *infra*, *β*. Vid. Hand. Tursell. 3. p. 430. — *IV*, RDTad. *III*, codd. Gelen. *β*. — *XII*, Pint. — *Aegyptie*, a^2. *Aegyptii*, RDa^{1}d.

xandria DLXXXV M p. In tantum erravere supra scripti. Ibi
Aethiopicae conveniunt naves; namque eas plicatiles umeris
transferunt, quotiens ad catarractas ventum est.

11. Aegyptus super ceteram antiquitatis gloriam XX M ur- 60
bium sibi Amase regnante habitata praefert, nunc quoque
multis etiamsi ignobilibus frequens. Celebrantur tamen Apol-
linis, mox Leucotheae, Diospolis magna, eadem Thebe por-
tarum centum nobilis fama, Coptos Indicarum Arabicarumque
mercium Nilo proxumum emporium, mox Veneris oppidum
et iterum Iovis ac Tentyris, infra quod Abydus Memnonis
regia et Osiris templo inclutum, VII M CCCCC p. in Libyam
remotum a flumine. Dein Ptolemais et Panopolis ac Veneris 61
iterum et in Libyco Lycon, ubi montes finiunt Thebaidem.
Ab iis oppida Mercuri, Alabastron, Canum et supra dictum
Herculis. Deinde Arsinoe ac iam dicta Memphis, inter quam
et Arsinoiten nomon in Libyco turres quae pyramides vo-
cantur, labyrinthus ad Moeridis lacum nullo addito ligno
exaedificatus et oppidum Crialon. Unum praeterea intus et
Arabiae conterminum claritatis magnae, Solis oppidum.

X. Sed iure laudetur in litore Aegyptii maris Alexandria 62
a magno Alexandro condita in Africae parte ab ostio Cano-

DLXXXV, RD θ T d σ. *DLXXX*, a γ. *DLXXXVI*, β. *DCCLXXX*, Forbiger, *Handbuch der alt. Geogr.* 1, 392. — *Aethiopicae*, D a^2 d. *Aethiopiae*, a^1. *Aethiopia* (c superscr.), R. — *conveniunt*, a. *eveniunt*, R. *aeveniunt*, D. *veniunt*, d. — *umeris*, a^2. *humeris*, R^2. *umiles*, D. *humiles*, $R^1 a^1$. *et humiles*, T d. — *quotiens*, D.

§ 60. *Aegyptius*, D. Sumpsit haec Plin. ex Mela I. 9, 9. — *XX. M. urbium*, Barbar. — *sibi*, RDSTad (Rob.) *ibi*, K. — *Ammase*, RD. *Ammasse*, d. — *praefert*, a d (Rob.) *praeferri*, RD. — *mulis*, R. — *etiamsi*, RDad (Rob.) *etiam non*, T. — *Celebrantur*, RDTadr. *Celebratur*, β γ. — *mox* — *centum* om. R^1. — *Leucothoe*, σ. — *et Diospolis*, D d. — *nobilis*, om. R. — *Coptos*, Pint. D a (codd. Gelen.) *Copios*, R. *Copiarum*, d. — *et iterum* — *Tentyris*, Barbar. — *Abidus*, R. *avidus*, D. — *inclutum*, RD. — *VII. M. D*, RDad (codd. Gelen.)

§ 61. *Ptolomais*, R (ex corr.) — *Pononpolis*, R^1. — *Libyco Lycon*, a. *Libicon*, RDd. — *finiuntur*, d. — *Thebaido*, D. — *his*, d. — *Alabastron*, DSTad. *Alabastro*, R. — *Arsinoe*, a. *Arsinoes*, d σ. *Arsinues*, RD. — *ac iam*, Ra. *aeiam*, D. *acia*, d. *et iam*, β γ. — *Arsinoiten nomon*, Barbar. RDad N^2. *Arsioniten nomon*, N^1. *Arsinoiten nemeon*, σ. — *ad*, Pint. et Bunsen. l. l. p. 90. *et*, R^1DST. *est*, R^2. *est et*, N^1. *in*, N^2ad β γ. — *Moeridis*, Barbar. a. *Myridis*, DSTd. *Myridus*, R. *Miridis*, N. *Muridis*, alia Barbari coniectura. — *lacum*, ST. *lacu*, R^1Dad β γ. *lacus*, R^2. — *Crialoln*, R. *Crocodilon*, Hard. — *Miliae*, σ.

§ 62. *laudatur*, RDa (Rob.) *laudetur*, T d. — *locus*, R θ D a d. *lacus*, β. — *antea*, θ D a. *amea*, R^1. *ante*, R^2T d. — *Rhacotes*, Parrhas. apud Pint., θ. *Arapotes*, RD$N^2 a^2$d β. *āepotes*, N^1. *Erapotes*, a^1 (omnes codd. ap. Surit. ad Anton. itiner. p. 73.) — *Dinochares*, D a d (libri meliores ap. Salmas. exerc. p. 571. a.

pico XII M p. iuxta Mareotim lacum, qui locus antea Rha-
cotes nominabatur. Metatus est eam Dinochares architectus
pluribus modis memorabili ingenio, XV M p. laxitate insessa
ad effigiem Macedonicae chlamydis orbe gyrato laciniosam,
dextra laevaque anguloso procursu, iam tum tamen quinta
situs parte regiae dicata. Mareotis lacus ad meridianam ur- 63
bis partem euripum Canopico ostio mittit ex mediterraneo
conmercio, insulas quoque pluris amplexus, XXX M p. tra-
iectu, CL ambitu, ut tradit Claudius Caesar. Alii schoenos
in longitudinem patere XL faciunt schoenumque stadia XXX;
ita fieri longitudinis CL M p., tantundem et latitudinis. Sunt 64
in honore et intra decursus Nili multa oppida, praecipue
quae nomina ostiis dedere, non omnibus, (XII enim reperiun-
tur superque IV quae ipsi falsa ora appellant), sed celeberri-
mis VII, proxumo Alexandriae Canopico, dein Bolbitino, Se-
bennytico, Phatnitico, Mendesico, Tanitico ultimoque Pelu-
siaco. Praeterea Butos, Pharbaethos, Leontopolis, Athribis,
Isidis oppidum, Busiris, Cynopolis, Aphrodites, Sais, Nau-
cratis, unde ostium quidam Naucratiticum nominant quod
alii Heracleoticum, Canopico cui proxumum est praeferentes.

G.) *Dinocaros*, R. *Dinocrates*, Kr (codd. Barbari.) Vid. ad 34, 148. — *mismorabili*, R. — *insessa*, RDad (codd. Gelen.) *immensa*, N[1]r. *inserta*, K. *incerta*, N[2]. — *dextram*, D. — *viantum*, d. — *quarta*, Pint. — *regiae*, Ra (codd. Gelen.) *regia*, DSTd. *regiis*, Pint. — *dicata*, Da. *dicato*, R. *dicatae*, d.

§ 63. *ad*, RDar. *a*, dβγ. — *meridianam*, ar. *meridiana*, RDdβγ. — *sui*, N[1]. *situs*, N[2]. — *partem*, ar. *parte*, RDdβγ. — *euripum*, ita nos scripsimus. *eurip̄*, R. *euripo e*, Da[2]dβγ. *euripi e*, a[1]. — *Canobico*, Rad. Ita codd. multis in locis. — *mittit ex*, RD. *mittitur*, adβγ. *euripo in Canopicum ostium emittitur aut potius euripo Canopico ostio committitur*, Pint., utrumque recte ad sensum. — *traiectus*, RDTad. — *CL*, Hard. *CD*, RDSTN[1]ad. *CCCCCC*, β. *CCL*, Pint. N[2]. — *in*, om. R. — *latitudinem*, N[2]. — *scornumque*, N[1].

§ 64. *in*, R[2]Dad. *ut*, R[1]. — *praecipua*, T. — *qui*, β. — *ostiis dedere*, RDad. *dedere ostiis*, βγ. — *XII*, RDSTN[1]ad. *XI*, N[2]βγ. — *celeberribus*, R[1]. — *dein*, Da. *deinde*, Rdβγ. — *Sebenitico*, R. — *Phathnitico*, Barbar. Da. *Phanmitico*, R. *Phammitico*, d. *Phannitico*, σ. *Patmitico*, altera Barbari coniectura. — *Tantico*, R[1]. *Tanico*, σ. — *Buthos*, σ. *Buros*, β. — *Pharbaethos*, vid. Ptolem. geogr. IV. 5, 52. *Pharbetos*, σ. *Pharbotos*, RDa. *Pharbutos*, Td. — *Atribis*, RD. — *Sidis*, R. — *Siris*, R[1]. — *Aphrodites*, Pint. ad. *Aphoditos*, R. *Aphroditos*, D. — *quiddam*, d. — *Naucratiticum*, R (ex corr.) Sa. *Nauveratis unde ostium*, Dd. *Naucraticum*, β. — *Canopico quod alii H. vocant, cui — praeferentes*, Pint. Dalec. partim assentiente. — *an*, R[1]. — *CIII. VI. M. p. proximum*, N[2]. *cui VI. M. p. proximum est*, Krσ. — *praeferentis*, D. In eo sane ego Pintiano assentior, quod de corruptela huius loci cogitavit, quamquam veram viam non est ingressus. Scilicet offendit primum illud, quod ex verbis *Naucratiticum — Heracleoticum* non patet, cui tandem ex septem ostiis supra commemoratis duplex illud nomen tributum fuerit; in illis enim septem ostiis

XI. 12. Ultra Pelusiacum Arabia est, ad rubrum mare pertinens et odoriferam illam ac divitem et beatae cognomine inclutam. Haec Catabanum et Esbonitarum et Scenitarum Arabum vocatur, sterilis, praeterquam ubi Syriae confinia attingit, nec nisi Casio monte nobilis. His Arabes iunguntur, ab oriente Canchlei, a meridie Cedrei qui deinde ambo Nabataeis. Heroopoliticus vocatur alterque Aelaniticus sinus rubri maris in Aegyptum vergentis, CL M p. intervallo inter duo oppida Aelana et in nostro mari Gazam. Agrippa a Pelusio Arsinoen rubri maris oppidum per deserta CXXV M p. tradit; tam parvo distat ibi tanta rerum naturae diversitas. 65

XII. 13. Iuxta Syria litus occupat, quondam terrarum maxuma et pluribus distincta nominibus. Namque Palaestina vocabatur, qua contingit Arabas, et Iudaea et Coele, exin Phoenice et qua recedit intus Damascena, ac magis etiamnum meridiana Babylonia, et eadem Mesopotamia inter Euphraten et Tigrin, quaque transit Taurum Sophene, citra vero eam Comagene, et ultra Armeniam Adiabene Assyria 66

Heracleoticum a Plinio non est nominatum. Huc accedit, quod diserta veterum scriptorum testimonia loco Pliniano, qualis nunc legitur, refragantur; Strabo enim 2. p. 85. et Ptolem. geogr. IV. 5, 10. ostium Canopicum cognominatum fuisse tradunt Heracleoticum. Tum ex scriptura vulgata nescimus, quid sibi velint ultima verba sensu prorsus destituta. Hinc Plinium scripsisse existimo: *quod alii Bolbitinum, Heracleoticum Canopico, cui proximum est, praeferentes.* Non quidem scimus ex ipsis scriptoribus veteribus Bolbitino ostio cognomen Naucratiticum fuisse; sed cum Naucratis oppidum illi Nili bracchio, quod in ostium Bolbitinum exit, adsitum fuisse constet, coniectura nostra fit perquam probabilis. Per ultima verba Plin. iam dicit nomen Heracleoticum praelatum fuisse ab illis iisdem, qui Bolbitinum dixerunt Naucratiticum, de eo bracchio, cui Bolbitinum est proximum, de Canopico; id ita effert, ut ipsum Heracleoticum ostium Canopico esse ab illis praelatum dicat. Vulgatam scripturam defendit Ian. in diurn. antiq. 1849. nr. 59. p. 465.

§ 65. *pertingens*, σ. — *inclitam*, a². — *Haec Catabanum*, codd. Barbari. *Haec Attabanum*, D d. *Haec Atabanum*, a. *Hecattabanum*, R. *Hecatabanum*, σ. *Haec Cabanum*, K. — *vocantur*, R. — *ibi*, R d. — *Syria et*, R. — *Canchlei*, a. *Canchlaeis*, D. *Canchleis*, T d. *Cancleis*, σ. *Calchlaeis*, R. *Chavelei*, Bochart. geogr. sacr. p. 225. — *Cedrei*, a. *Cedreis*, R D T d σ. — *qui deinde ambo*, R D a d (codd. Barbar.) *quidem dein ambo*, σ. — *Nabatheis*, σ. — *Heroopoliticus*, Barbar. *Heroepoliticus*, σ. *Heroopoliticum*, D a d. *Heropoliticum*, R (ex corr.) — *Aelaniticus*, R. *Laelaniticus*, D a. *Lelaniticus*, d. — *Aelana*, vid. Steph. Byz. s. h. v. *Laeana*, D. *Laetina*, a. *Leana*, d. *Laean*, R. — *Gaza*, σ. *Zaza*, R D a¹ d. *Gaia*, a². — *a*, omitt. R¹ D d. — *Arsinoem*, R (*oem* ex corr.) — *e rubri*, R. — *descasta*, R¹.

§ 66. *Siriam*, Rob. Has paragraphos e Mela 1, 11. excerpsit Plin.; hunc rursus exscripsit Martian. 6, 678. — *maxum*, R. — *plurimis*, d (ex corr.) Rob. — *Palaestinae*, D d. — *vocabatur*, a (Rob.) *vocabantur*, R D d. — *contigit*, d. — *et Iudaea*, om. a. — *exin*, θ. *setin*, D a d, *deinde*, R². *dein*, Rob. βγ. Om. R¹.

ante dicta, et ubi Ciliciam attingit, Antiochia. Longitudo eius inter Ciliciam et Arabiam CCCCLXX M p. est, latitudo a Seleucia Pieria ad oppidum in Euphrate Zeugma CLXXV M p. Qui suptilius dividunt circumfundi Syria Phoenicen volunt, et esse oram maritimam Syriae, cuius pars sit Idumaea et Iudaea, dein Phoenicen, dein Syriam. Id quod praeiacet mare totum Phoenicium appellatur. Ipsa gens Phoenicum in magna gloria litterarum inventionis et siderum navaliumque ac bellicarum artium. 67

14. A Pelusio Chabriae castra, Casius mons, delubrum Iovis Casii, tumulus Magni Pompei. Ostracine Arabia finitur, a Pelusio LXV M p. XIII. Mox Idumaea incipit et Palaestina ab emersu Sirbonis lacus, quem quidam CL M p. circuitu tradidere; Herodotus Casio monti adplicuit, nunc est palus modica. Oppida Rhinocolura et intus Rhaphea, Gaza et intus Anthedon, mons Argaris. Regio per oram Samaria. Oppidum Ascalo liberum, Azotus, Iamniae duae, altera 68

— *qua*, Da^2 (Rob.) *in qua*, Ra^{1}d. — *ac magis*, om. N^1. — *etiamnunc*, N. — *et eadem*, D. *ex eadem*, RθSTadr (Rob.) *exinde*, Pint. *haec eadem*, Dalec. — *Euphraten*, RDad. *Euphratem*, $\beta\gamma$. — *quoque*, a (Rob.) — *Sophene*, Barbar. RDad (Rob.) *rophaene*, σ. *Sophonene*, Voss. ad Mel. I. 11, 1. — *circa*, σ. — *eam*, RT. *etiam*, Dad (Rob.) $\beta\gamma$. — *Cumagene*, R. *cum magiae*, D. — *Adiabane*, R. — *ante*, RDad. *antea*, Tθ (Rob.) — *Ciciliam*, Rob. *Cicilia*, σ.

§ 67. *CCCCLXX*, etiam Dicuil. 2, 2. — *e*, R. — *Pieria*, Barbar. a. *epteria*, R^{2}D. *Epieria*, Rob. *apteria*, R^1. *////eteria*, d. — *Zeugma*, a^2. *Zeugmam*, RDa^{1}d. *Zeumam*, Rob. *Zeuma*, Barbar. — *CLXXV*, RDad (Dicuil.) *DXXV*, Martiani codd. et editiones omnes ante Kopp. — *et*, Dadσ (codd. Gelen. et Rob.) In R rasura. — *coram*, D. — *maritimam*, R^{2}a (codd. Gelen.) *mariā am*, R^1. *Mariū am*, D. *maritamae*, d. — *Syriae*, om. d. Permulta in hoc loco mutare vult Dalec. e vetere, ut ait, codice. — *atque*, d. — *dein*, RDd. *deinde*, a$\beta\gamma$. — *Phoenicen*, Ra (Rob.) *Phoenicē*, d. *Phoenice*, D (codd. Gelen.) $\beta\gamma$. — *dein*, RDad. *deinde*, $\beta\gamma$. — *Syriam*, Rad (Rob.) *Syria*, D$\beta\gamma$. *Assyria*, K. *Syria Antiochena*, codd. Gelen. — *Phoenicum app.*, N^2. — *gloria magna*, Rob. β. — *ac*, Dad. *et*, R^2. *e*, R^1.

§ 68. *Cabriae*, σ. *Gabriae*, codd. Barbari. — *Cassius*, RD. — *Ostracine*, Barbar. RDa. *Tracine*, Tdσ. *Trachine*, r. Ceterum hanc vocem cum superioribus verbis interpunctione iungit β. — *Arabia*, RDa (Rob.) *Arabia et*, T. *Arabiae et*, d. — *LXVI*, Martian. 6, 679., cui accedit Wesseling. ad Antonin. itiner. p. 152. — *incidens*, N^1. *incidit*, N^2. — *circuitu*, Ra. *circuitus*, DTd (Rob.) — *Herodotus* 2, 6. 3, 5. — *Cassio*, RD. — *non*, R^1. — *Rhinocolura*, Barbar. RDad. *Rhin:olura*, σ. *Rinocorura*, Rob. — *Rhaphea*, vid. Steph. Byz. s. h. v. *Rapeae*, R^{1}d. *Rafegia*, R^2. *Rapaea*, D. *Rapaeae*, a^1. *Raphaeae*, a^2. *Rhaphaea*, codd. Barbari. *Rhaphace*, σ. *Raphace*, Rob. *Rhaphanea*, Salmas. exerc. p. 435. b. C. — *Gaza*, Rob. *Zaza*, RDa^{1}d. *ga;a*, a^2. — *Argaris*, RDad. *Angaris*, h (Rob.) β. — *per oram*, RDa. *per orā in*, d. *perea*, Rob. — *Ascalon*, R^2. *Acsalo*, σ. — *Azotus*, a^2 (Rob.) *Azotos*, a^1. *Azostos*, RDθ. *Azostos e*, d. — *Iamniae*, Barbar. *Iamnes*, altera Barbari coniectura, β. *Hiomnes*, R^1. *Hamnes*, D. *Amnes*, R^{2}ad. *Samnes*, σ. — *duo*, R^{2}d.

intus, Iope Phoenicum, antiquior terrarum inundatione, ut ferunt. Insidet collem praeiacente saxo, in quo vinculorum 69
Andromedae vestigia ostendunt; colitur illic fabulosa Ceto. Inde Apollonia, Stratonis turris, eadem Caesarea ab Herode rege condita, nunc colonia Prima Flavia a Vespasiano inperatore deducta; finis Palaestines CLXXXVIIII mil. p. a confinio Arabiae, dein Phoenice. Intus autem Samariae oppida Neapolis, quod antea Mamortha dicebatur, Sebaste in monte et altiore Gamala.

XIV. 15. Supra Idumaeam et Samariam Iudaea longe 70
lateque funditur. Pars eius Syriae iuncta Galilaea vocatur, Arabiae vero et Aegypto proxuma Peraea asperis dispersa montibus et a ceteris Iudaeis Iordane amne discreta. Reliqua Iudaea dividitur in toparchias x quo dicemus ordine: Hiericuntem palmetis consitam, fontibus riguam, Emmaum, Lyddam, Iopicam, Acrabatenam, Gophniticam, Thamniticam, Bethleptephenen, Orinen, in qua fuere Hierosolyma longe clarissima urbium orientis, non Iudaeae modo, Herodium cum oppido inlustri eiusdem nominis.

XV. Iordanis amnis oritur e fonte Paniade qui cognomen 71
dedit Caesareae de qua dicemus, amnis amoenus et quatenus

intus, RDadσ (codd. Gelen.) *vicus*, Barbar. K. — *Iope*, Dd: *Ioppe*, Raβγ. — *fuerunt*, R[1]a[1].

§ 69. *colli*, K. — *ostendunt*, a. *ostendit*, RDd (Rob.) Cui lectioni si quid est tribuendum, suspicio oritur Plinium non *in quo*, sed *quod* scripsisse. — *collitur*, N[1]. — *fabulosa Ceto*, TDa (codd. Salmas. exerc. p. 404. b. G.) *fabulosa Caeto*, θ. *fabulosa Cetor*, σ. *fabulis aceto*, R. *famulos aceto*, d (Rigalt. Salmasii.) *fabulosa Derceto*, β. — *Apollonia*, Rob. *Apollinia*, R[2]. *Apollinia d*, R[1]. *Apollinis a*, Dad. — *Flavia*, a[2]. *Flabia*, R[2]. *Fabia*, R[1]Da[1]d. — *Palaestinis*, d. *Phalestine*, R. — *CLXXXVIIII*, RDa (Rob.) *CLXXXVIII*, Td. — *a*, omitt. RD. — *Arabia*, R. — *dein*, RDad. *deinde*, βγ. — *Phoenice*, Da[2]. *Phoenices*, Ra[1]d (Rob.) — *autem*, RDN[2]ad. *hinc*, N[1]. — *Samaria*, θa. — *Mamortha*, a. *Amamorta*, RDd. — *Sebasten*, ST. — *et altiore*, RDSTad. *altiore*, β. — *Gamalia*, R[2]. *Gaalia*, R[1].

§ 70. *Samariam*, σ. *Samaridin*, RDad. — *Iudee*, R[1]. — *Pars* — *iuncta*, codd. Gelen. — *Peraea*, Barbar. Dad (Rob.) *Parea*, N[2]σ. *pere*, R. *per ea*, N[1]. *Petraea*, K, quod probat Salmas. exerc. p. 434. a. A. *Arabiae vero Petraeae et Aegypto altera proxima*, Dalec. — *asperi*, R[1]. — *a*, om. a[1]. — *XII*, r (Rob.) — *Hierichuntem*, N[2]. *Ierichuntem*, N[1]. *Hiericontem*, dσ. *Iericontem*, Rob. — *riguam*, DTad. *eriguam*, R. *irriguam*, Rob. βγ. — *Lyddam*, ad (Rob.) *Liddam*, R[2]. *Hyddam*, D. *Chidam*, R[1]. — *Iopicam*, R[1]Dad. *Iopeticam*, R[2]. *Ioppicam*, Rob. βγ. — *Acrabatenam*, Hard. et Rob. *Accrabatenam*, β. *Acrabatennam*, a[2]. *Acrebitennam*, RDd. *Acrebitenam*, θ. *ac repitennam*, a[1]. — *Gophaniticam*, Rob. *Zophaniticam*, RθDTad. — *Thamniticam*, a[2]. *Tamniticam*, Rob. *Thanicam*, RD. *Thamnicam*, a[1]d. *Thamicam*, σ. — *Bethleptephenen*, Hard. *betolethephenen*, a[2]. *betoleththepenen*, Td. *betoletthenepenen*, D. *betole-*

locorum situs patitur ambitiosus adcolisque se praebens. Velut invitus Asphaltiten lacum dirum natura petit, a quo postremo ebibitur aquasque laudatas perdit pestilentibus mixtas. Ergo ubi prima convallium fuit occasio, in lacum se fundit quem plures Genesaram vocant, XVI M p. longitudinis, VI M latitudinis, amoenis circumsaeptum oppidis, ab oriente Iuliade et Hippo, a meridie Tarichea, quo nomine aliqui et lacum appellant, ab occidente Tiberiade aquis calidis salubri.

XVI. Asphaltites nihil praeter bitumen gignit, unde et 72
nomen. Nullum corpus animalium recipit, tauri camelique fluitant. Inde fama nihil in eo mergi. Longitudine excedit C M passuum, latitudine maxuma XXV inplet, minuma VI. Prospicit eum ab oriente Arabia Nomadum, a meridie Machaerus, secunda quondam arx Iudaeae ab Hierosolymis. Eodem latere est calidus fons medicae salubritatis Calirroe, aquarum gloriam ipso nomine praeferens.

XVII. Ab occidente litora Esseni fugiunt, usque qua no- 73
cent, gens sola et in toto orbe praeter ceteras mira, sine ulla femina, omni venere abdicata, sine pecunia, socia palmarum. In diem ex aequo convenarum turba renascitur, large frequentantibus, quos vita fessos ad mores eorum for-

thenepenen, a^{1}. *betolē. thepenen*, R. *bethole. thephene*, σ. *bethole et thephene*, Rob. *Betholenen*, *Tephenen*, β. — *Orine*, Rd. *et norine*, σ. *E norine*, Rob. — *quo*, d. — *Ierosolime*, Rob. — *non*, RDTd (codd. Gelen.) *nomen*, Sa (Rob.) — *cum oppido illustri*, D (codd. Gelen., Rob.) *oppido illustri*, a. *oppidum illustrissimum*, Td. *non modo Iudaeae, modo Herodium oppidum illustrissimum est Herodis nomine*, Pint.

§ 71. *Iordanis*, R^{2}ad (Rob.) *Iordanes*, R^{1}θD. — *fonti*, R. — *Paniade*, RDSTd (Rob.) *Paneade*, aβγ. *Peneade*, σ. — *dicemus* § 74. — *locum*, d. — *petat*, Dd. — *primas*, D. — *fit*, S. — *locum*, R^{1}d. — *effundit*, T. — *Gennesarum*, R^{2}. *Gentesarum*, R^{1}. *Gentesaram*, Dad (Rigalt. ap. Salmas. exerc. p. 408. a. A.) — *XVI*, ad. *XV*, θD. *XXVI*, R. Add. Solin. 35, 3. — *circunceptus*, r. *circunspectus*, K. *circumsessum*, Salmas. p. 578. — *Culiade*, Da. — *Ippo*, R. — *Tarichea*, vid. Steph. Byz. s. h. v. *Tharicea*, a^{2}. *Tariacea*, R. *Tharacea*, Da^{1}d. *Tharitie*, σ. *Tarachea*, codd. Salmas. p. 408. a. A. *Trachaea*, K. — *a quo nomine*, N^{1}. *quo et nomine*, N^{2}.

§ 72. *Longitudine*, d. *Longitudinem*, RDa. — *LXXV*, RθDTad. — *Machaerus*, RDad. *Macherus*, codd. Barbari, β. *Macharon*, N^{1} (alii codd. Barbari.) *Acharon*, N^{2}. — *secundam*, D. — *ars*, R^{1}D. — *gloria*, R.

§ 73. *litore*, R^{1}. — *'Hesseni*, Rσ. Ceterum v. Solin. 35, 9. — *fugiunt*, RDTad (libri ap. Salmas. exerc. p. 432. a. C. Rob.) *habitant*. *Hos fugitant usquequaque nocentes*, K. *Ab occidente litore esse refugiunt usque qua nocm*, N^{1}. *Ab occidentali lictore hesseni quos fugitant usquequaque nocentes*, N^{2}. *habitant usquequaque*. *Gens*, Dalec. — *usquequaque*, Td. — *et*, om. R. — *esu palmarum*, Salmas. *Satias palmarum*, Petit. var. lect. 2, 7. p. 134. — *eoq;*, R^{1}. *eoquo*, R^{2}. — *convenerum*, R^{1}.

tunae fluctus agitat. Ita per saeculorum milia, incredibile dictu, gens aeterna est, in qua nemo nascitur; tam fecunda illis aliorum vitae paenitentia est. Infra hos Engadda oppidum fuit, secundum ab Hierosolymis fertilitate palmetorumque nemoribus, nunc alterum bustum. Inde Masada castellum in rupe et ipsum haud procul Asphaltite. Et hactenus Iudaea est.

XVIII. 16. Iungitur ei latere Syriae Decapolitana regio 74
a numero oppidorum, in quo non omnes eadem observant, plurumi tamen Damascum ex epoto riguis amne Chrysorroa fertilem, Philadelphiam, Rhaphanam, omnia in Arabiam recedentia, Scythopolim (antea Nysam a Libero Patre, sepulta nutrice ibi) Scythis deductis, Gadara Hieromice praefluente, et iam dictum Hippon, Dion, Pellam aquis divitem, Galasam, Canatham. Intercursant cinguntque has urbis tetrarchiae, regnorum instar singulae, et in regna contribuuntur, Trachonitis, Panias in qua Caesarea cum supra dicto fonte, Abila, Arca, Ampeloessa, Gabe.

XIX. 17. Hinc redeundum est ad oram atque Phoenicen. 75
Fuit oppidum Crocodilon, est flumen; memoria urbium, Do-

fluctus, Ra^2. *fluctibus*, DθSTa^{1}dσ (codd. Salmas.) — *agitat. Ita*, N^{2}a^2. *agit. Ita*, RDSTd. *agitata*, a^1 (codd. Salmas.) *agitat*, N^1. — *incredibili*, d. — *tamen*, Rob. — *fecunda illis*, a^{2}d. *fecundat illis*, R^2 (Rob.) *fecundat vis*, R^{1}Da^1. — *vita*, Rob. — *Egadda*, σ. *Engada*, RDad^2. *Engeda*, d^1. — *palmarumque*, N^1. — *rupa*, N^2. *ripa*, N^1. — *haud procul Asphaltite*, codd. Gelen.

§ 74. *et*, R^{1}a. — *Decapolitano*, R^1. — *a*, R^{2}a^2. Omitt. R^{1}Da^{1}dσ. — *qua*, Rob. — *plurimi*, a. *plurimum*, RθDTd. — *Damasco*, Td. — *ex epoto*, Voss. ad Mel. I. 7. *et opoto*, RDTad (optimi codd. Voss.) *et Opoton*, β. *epoton*, Salmas. exerc. p. 435. a. C. — *riguis*, RDTad (codd. Salmas.) *riguas*, β. — *Chrysoro ac*, d. — *Raphana*, R. — *omnia*, om. d^1. — *recedentia*, R^{2}d^2. *reincidentia*, R^{1}Da^1. *recidentia*, a^{2}d^1. — *Scythopolim*, RDad. *Scythopolin*, βγ. — *Nysa*, σ. — *Scythis deductis* pone *Scythopolim* collocat Pint. — *Gaddara*, σβ. — *Hieromice*, RθDTd. *Hieromiace*, aβγ. *Hieramiace*, N^2. *Ileamiace*, N^1. — *dictum* § 71. — *Hippon Dion*, Dad. *Hippodion*, Rθ. *Hippo Dion*, Barbar. — *Gerasa*, Hard. — *Canatham*, ad. *Canatam*, D. *Canacam*, R. *ea natam*, σ. — *Intercurrunt*, a. *Intercussant*, R. — *regnorum*, RθDTadr. *regionum*, βγ. — *in*, a^2. Omitt. RDa^{1}d. Ceterum in hoc loco corruptelam aliquam inesse docet languida et debilis verborum structura. Iam cum Plinium videamus in illud potissimum vim orationis intendisse, tetrarchias illas tantas quidem esse, ut ipsae pro regnis haberi possint, easdem tamen aliis regnis attribui, eum haec fere scripsisse coniicio: *quae regnorum instar singulae in regna contribuuntur.* Omisso per casum aliquem pronomine relativo facile intrudi poterat copula. — *regno*, a^1. — *Trachonitis*, Da. *Traconitis*, Rσ. *Traconites*, d. — *Panias*, Pint. RTd. *Paneas*, Daβγ. — *dicto* § 71. — *Abila*, vid. Ioseph. antiquit. 4, 7. — *Gabala*, K.

§ 75. *Int*, R^1. — *Phoenicen in qua fuit*, K. — *oppidum*, Rad. *oppido*, DT.

rum, Sycaminon. Promontorium Carmelum et in monte oppidum eodem nomine, quondam Acbatana dictum. Iuxta Getta, Ieba, rivos Pacida sive Belus vitri fertilis harenas parvo litori miscens; ipse e palude Cendebia a radicibus Carmeli profluit. Iuxta colonia Claudi Caesaris Ptolemais quae quondam Ace; oppidum Ecdippa, promontorium Album.
Tyrus quondam insula, praealto mari DCC passibus divisa, 76
nunc vero Alexandri oppugnantis operibus continens, olim partu clara, urbibus genitis Lepti, Utica et illa Romani inperi aemula terrarumque orbis avida Carthagine, etiam Gadibus extra orbem conditis. Nunc omnis eius nobilitas conchylio atque purpura constat. Circuitus XIX M p. est, intra Palaetyro inclusa; oppidum ipsum XXII stadia optinet. Inde Sarepta et Ornithon oppida et Sidon artifex vitri Theba-
rumque Boeotiarum parens. XX. A tergo eius mons Li- 77
banus orsus MD stadiis Simyram usque porrigitur, quae Coele Syria cognominatur. Huic par interveniente valle mons adversus Antilibanus optenditur quondam muro coniunctus. Post eum introrsus Decapolitana regio praedictaeque

— *Crocodilon*, ad (codd. Barbari.) *Crocodilo*, σ. *Crocodillo*, RDT. — *est*, RDadσ (codd. Barbari.) *et*, r. Om. T. — *noptoria*, σ. — *urbium Dorum*, Barbar. RDad. *urbium Deorum*, codd. Barbari. *urbi undosum*, σ. *urbium Doron*, Hard. γ. — *Sycaminon*, vid. Ptolem. geogr. V. 15, 5. *Sycaminum*, ad (codd. Barbari.) *Sygaminum*, RD. *Sigaminum*, σ. — *Carmelumque*, σ. — *eo dominum in eo*, R. — *Acbatana*, RDd. *Acbetana*, a. *Egbatana*, codd. Barbari. *Ecbatana*, βγ. — *dictum*, R^{2}d. *ctotum*, R^{1}Da. — *Gelta*, R. — *Ieba*, codd. Barbari. *Geba*, RDad. *Gebba*, σ. *Iebba*, βγ. — *rhius*, R^{1}. — *Pacida*, RθDad. *Pagida*, N^{1}βγ. *Pigida*, N^{2}. — *parvo*, omitt. Sr. — *Cendebia*, ita nos scripsimus coll. ad 36, 190. *Cendebria*, a^{1}. *Cendeberia*, RDTa^{2}d. *Cendevia*, βγ. *Candelabra*, K. — *Uxia*, D. — *coloniam*, d. — *Ace*, Barbar. *Acce*, RDN^{2}adσ. *Acon*, r. *Ace* — *quondam* om. N^{1}. — *Haecdipa*, R.

§ 76. *Tyrus*, a. *Tyros*, RDd. — *praelato*, Rob. — *divisa*, om. N^{2}. — *Alexandriam oppugnantibus opibus*, N^{1}. *Alexandri appugnantis operibus*, N^{2}. — *operibus*, om. R^{1}. — *Leptim*, N^{1}. — *Utica*, a (Rob.) *Utice*, RDd. — *Romani imperii*, a^{2}. Omitt. RθDSTa^{1}d (Rob.) — *terrarumque*, RTad. *terrarum quae*, D. *terrarum et*, Rob. *terrarum*, βγ. *illam aemulam terrarum urbiumque avidam Carthaginem*, N^{1}. *illa romani imperii orbis terrarum avida*, N^{2}. — *Peletyro*, R. *Celetyro*, Td. — *incluso*, σ. — *optinent*, R. — *Sarepta*, a^{2} (codd. Barbari.) *Tareptas*, a^{1}. *ideaesareptas*, R. *idaeatareptas*, D. *Ideac Sarepta*, T. *ideac tareptas*, d. *Enhydra Sarapta*, K. *Enhydra Sarepta*, β. — *Cornithon*, R. — *Thebarum Boeotiarumque*, β.

§ 77. *mons Libanus*, R. *Libanus mons*, Dad (Rob.) — *ortus*, Td. — *mille quingentis*, R^{2}Dad. *ad*, R^{1}. — *Simyram*, vid. Ptolem. geogr. V. 15, 4. *Gymiram*, RDad. *Gymirram*, T. *Zymiram*, σ. *Gimarum*, Rob. — *quae*, Dad (Rob.) *que*, R. *qua*, βγ. — *Celesirie*, R. *Celes Syriae*, Rob. — *interiacente*, Rob. — *Antilibanus*, a. *Antelibanus*, RDdσ. — *regio*, RDTad. *regio est*, βγ.

cum ea tetrarchiae et Palaestinae tota laxitas. At in ora 78
etiamnum subiecta Libano fluvius Magoras, Berytus colonia quae Felix Iulia appellatur, Leontos oppidum, flumen Lycos, Palaebyblos, flumen Adonis, oppida Byblos, Botrys, Gigarta, Trieris, Calamos, Tripolis quam Tyrii et Sidonii et Aradii optinent, Orthosia, Eleutheros flumen, oppida Simyra, Marathos contraque Arados VII stadiorum oppidum et insula CC passibus a continente distans; regio in qua supra dicti desinunt montes et interiacentibus campis Bargylus mons incipit.

18. Hinc rursus Syria, desinente Phoenice. Oppida Carne, 79
Balanea, Paltos, Gabale, promontorium in quo Laodicea libera, Diospolis, Heraclea, Charadrus, Posidium.

XXI. Dein promontorium Syriae Antiochiae. Intus ipsa Antiochia libera Epidaphnes cognominata, Oronte amne dividitur; in promontorio autem Seleucia libera Pieria appellata.

XXII. Super eam mons eodem quo alius nomine, Casius. 80
Cuius excelsa altitudo quarta vigilia orientem per tenebras solem adspicit, brevi circumactu corporis diem noctemque

Palaestinae, d. *Palaestines*, RD. *Palaestinis*, a.

§ 78. *At*, DN^{2}ad. *Ad*, R. *Et*, N^1. Omittere videtur θ. — *hora*, N^1. — *etiamnum*, exstat in nullo meorum codicum. *autem*, RDθTad. *hinc*, N^1. *nunc*, N^2. — *Magoras*, Da (codd. Barbari.) *Nagoras*, R$^2\theta$Tdσ. *Nagonas*, R^1. — *Baritus*, R. — *Leontos*, RDN^{1}ad^2. *Leontes*, N^2. *Leontis*, d^1. *Leontων*, Pint. — *Gigarta*, Barbar. *Zicarda*, Rad. *Zycarda*, D. *Cicarda*, T (codd. Barbari.) *Sycarda*, θ. *Sycanda*, σ. — *quam*, a. *quondam*, RDdσ. *quoniam*, Barbar. — *Aradii*, Barbar. — *Orthosia Eleutheros*, Dad (codd. Barbari.) *Ortosioeleutheros*, R^1. *Ortosialeutheros*, R^2. *Orthaeleutheros*, σ. *Orthoeleutheros*, N^2. *Ortagia eleuteros*, N^1. — *Simyra*, vid. ad § 77. *Zimyra*, Rd. *Zymira*, Da. — *Matratos*, R^2. *Intratos*, R^1. — *Arados*, RDθSTadr. *Ararados*, σ. *Aradum Antarados*, Barbar. β. — *ducentis passibus*, Rθad. *ducentos passus*, D$\beta\gamma$. *II. M. D. pass.* aut *XX stadiis*, Pint. — *Bargylus*, a. *Abargylus*, DTd. *Abargirus*, R. Exscripsit haec Martian. 6, 680.

§ 79. *desinente a Phoenice*, Td. — *Carno*, σ. — *Balanea*, aσ. *Balanaea*, codd. Barbari. *Balenea*, R. *Balenae a*, Dd. — *Spaltos*, d. — *Gabale*, a^2 (codd. Barbari.) *Gabala*, σ. *Calaba*, RDa^{1}d. — *Laodice*, R^2. *Lavaticea*, R^1. — *Diospolis*, a (codd. Barbari.) *Diopolis*, σ. *Dipolis*, RθDTd. — *Charadrus*, Dad (codd. Barbari.) *Charadus*, R. *Caradus*, σ. — *Dein*, DTad (Rob.) *Deinde*, KSr$\beta\gamma$. Om. R. — *promontorium*, omitt. S (Rob.) — *Syriae Antiochiae*, RDSTad (libri ap. Salmas. exerc. p. 442. a. G.) *Syria Antiochiae*, Kr (Rob.) *Syriae Antiochenae*, β. — *Epidaphnes*, Dad. *Epidaphneis*, σ. *Epidapnes*, R. *Epidaphne*, codd. Barbari. *Epiphanes*, r (Rob.) — *in*, om. d. — *promontorio*, a^1. *promontorium*, RDa^{2}d. — *hinc*, N^1.

§ 80. *eodem quo*, D. *eodemque*, Rad. Exscripserunt haec Martian. 6, 680. et Solin. 36, 3. — *aspici*, σ. — *temporis*, Rob. — *cacumme*, σ. — *derectum*, R. — *Antilibanum*, N^{2}a^2. *Antelibanum*, RDN^{1}a^{1}dσ. — *Heliopolim*, RDad. *Heliopolin*, $\beta\gamma$. — *Oppida*, RDTad. *Oppidum*, $\beta\gamma$. *Portas Syrias* nomen fuisse

pariter ostendens; ambitus ad cacumen XIX M p. est, altitudo per directum IV. At in ora amnis Orontes natus inter Libanum et Antilibanum iuxta Heliopolim. Oppida Rhosos et a tergo Portae quae Syriae appellantur, intervallo Rhosiorum montium et Tauri. In ora oppidum Myriandros, mons Amanus in quo oppidum Bomitae; ipse ab Syris Ciliciam separat.

XXIII. 19. Nunc interiora dicantur. Coele habet Apa- 81
meam Marsya amne divisam a Nazerinorum tetrarchia, Bambycen quae alio nomine Hierapolis vocatur, Syris vero Mabog, (ibi prodigiosa Atargatis, Graecis autem Derceto dicta colitur), Chalcidem cognominatam ad Belum, unde regio Chalcidene fertilissima Syriae; et inde Cyrrestice Cyrrum, Gazatas, Gindarenos, Gabenos, tetrarchias duas quae Granucomatae vocantur, Emesenos, Hylatas, Ituraeorum gentem et qui ex his Baetarreni vocantur; Mariammitanos, tetrarchiam quae 82
Mammisea appellatur, Paradisum, Pagras, Pinaritas, Seleucias praeter iam dictam duas, quae ad Euphraten et quae ad Belum vocantur, Cardytenses. Reliqua autem Syria habet (exceptis quae cum Euphrate dicentur) Arethusios,

non modo faucium vallis a Plinio dictae, sed etiam urbis ibi sitae ostendere videtur Ptolem. geogr. V. 15, 12. — *Rhosiriorum*, R. — *Bomite*, σ. — *ipsam ea*, T. *ipsa ea*, d. — *ab Syris*, Tad. *ab Asyris*, R[1]D. *ab Assyriis*, R[2]r.

§ 81. *Apameam*, RDa[1]dσ. *Apamiam*, a[2]βγ. — *a*, om. R[1]. — *Nazerinorum*, aσ. *Nazerviorum*, Dd. *Nazervorum*, R. — *Bambycem*, d. — *Mabog*, Michaelis spicil. geogr. Hebr. ext. 1, 27. Confirmant Da. *Mabo*, R. *Magog*, dσβγ. *Mambeg*, Bochart. hierozoicon 2, 163. — *Atergatis*, Barbar. Ka[1]. — *autem*, Dad. *aut*, R. *hoc*, σ. *haec*, Barbar. — *Derceto*, R. *Decreto*, Dad. *Decerto*, σ. — *colit*, θ. — *Calchidem*, a. *Calchiden*, d. — *cognominata*, σ. — *ad Belum*, codd. Barbari. *ad Bellum*, Dad. *appellum*, R. *Camellum*, N[1]. *adira bellum*, N[2]σ. — *Chalcidena*, Dad. *Caldidene*, R. — *Cyrrhistica*, β. — *Ystica zetas*, RD. *Yrtica zetas*, a. *riti eazetas*, d. *Irneazates*, r. — *Gindarenos*, vid. Strabon. 16. p. 751. *Gindaneos*, K. *Tindarenos*, R. *Zindarenos*, d. *Zyndarenos*, Da. — *Gabetius*, R[1]. — *Granocumatiae*, θ. — *vocantur*, Ra. *appellantur*, DTd. — *Emesenos*, Hard. *Hermisenos*, Rσ. *Ermisenos*, ad. *Ermysenos*, D. *Emisenos*, Barbar. *Hemisenos*, β. — *Hilatos*, R. — *Ytereorum*, a. *Ytireorum*, d. — *his*, RDad. *iis*, βγ. — *Baetarreni*, vid. Steph. Byz. s. v. *Βαιταῤῥοῦς*. *Betaceni*, r (codd. Barbari.) *Baethocemi*, a. *Bethemi*, Rθ. *Bethaemi*, D. *Betemi*, Tdσ. — *appellantur*, θ.

§ 82. *Mariammitanos*, Barbar. R. *Mariamnitanos*, θDTad. *Mariaminitanos*, σ. — *Mammisea*, Da. *Mamissea*, R. *Manisea*, d. *Minnizea*, Hard. — *Pagras*, RDad (codd. Barbari.) *Pagnas*, σ. — *Pinaritas*, codd. Barbari. *Penelenitas*, DTadσ. *Penelonitas*, R. — *Seleucias*, Barbar. R. *Seleuciam*, θDTadσ. — *dictam*, Barbar. Vid. § 79. *dictas*, RθDTadσ. — *ad Belum*, Barbar. D. *ad Bellum*, Rad. *ad Amolbum*, σ. *Amellum*, N[1]. *ad Amellum*, N[2]. — *Cardytenses*, D. *Cardicenses*, codd. Barbari. *Cardi////enses*, R. *Trat dicenses*, a[1]. *Trat ditenses*, a[2]. *Tatdicenses*, d. *Tradicenses*, σ. — *Arethusios*, vid. Hieroclis Synecdem. p. 712. *Arbethusios*, σ. *Abetrosios*, R. *Arbaethyosios*, D. *Arbethios*, ad.

Beroeenses, Epiphanoenses; ad orientem Laodicenos qui ad
Libanum cognominantur, Leucadios, Larisaeos, praeter te-
trarchias in regna descriptas barbaris nominibus XVII.

XXIV. 20. Et de Euphrate hoc in loco dixisse aptissi- 83
mum fuerit. Oritur in praefectura Armeniae maioris Cara-
nitide, ut prodidere ex iis qui proxume viderant, Domitius
Corbulo in monte Aba, Licinius Mucianus sub radicibus
montis quem Capoten appellat, supra Zimaram XII M p.,
initio Pyxurates nominatus. Fluit Derxenen primum, mox
Anaiticam, Armeniae regiones a Cappadocia excludens. Da- 84
scusa abest a Zimara LXXV M p., inde navigatur Sartonam
L M p., Melitenen Cappadociae LXXIV M p., Elegiam Arme-
niae X M p., acceptis fluminibus Lyco, Arsania, Arsano.
Apud Elegiam occurrit ei Taurus mons, nec resistit quam-
quam XII M p. latitudine praevalens. Ommam vocant inrum-
pentem, mox ubi perfregit, Euphraten, ultra quoque saxosum
et violentum. Arabiam inde laeva, Oreon dictam regionem 85
trischoena mensura, dextraque Commagenos disterminat, pon-

Beroeneses, σ. — *Epiphanenses*, RDad. *Epiphaneenses*, βγ. — *orientem*, D. *orintem*, a^2. *Orontem*, Ra^1. *Oronthem*, d. — *Laudicenos*, R. — *discriptas*, R.

§ 83. *his*, Rd. — *viderant*, RθDTad. *viderunt*, Rob. β. — *Aba*, a^2. *Aga*, RθDTa^1dσ (codd. ap. Salmas. exerc. p. 137. a. B. Rob.) — *Mulcianus*, σ. — *Capoten*, RDa. *Catoten*, codices Dicuil. VI. 4, 1. *Compoten*, d. Vid. Martian. 6, 681. Solin. 37, 1. — *appellat*, Rd. *appellant*, Daβγ. — *Zimaram*, Surita ad Antonin. itiner. p. 208. DTN^1ad (codd. Salmas. exerc. p. 437. a. E.) *Zymaram*, alii libri ap. Salmas. *Tymaram*, R. *Zimiram*, tres codd. pervetusti in bibliotheca coenobii aulae Dei ap. Surit. *Cymiram*, N^2. *Cymyram*, σ. *Simyram*, β. — *Pyxurates*, RDad. *Pixurates*, Rob. *Pyxirates*, β. — *Derxenen*, codd. Hard. *Derzenen*, RDadσ. *Xerxenen*, Hard. — *Anaiticam*, a. *Anaeticam*, D (codd. ap. Salmas. exerc. p. 440. b. B.) *Aneticam*, RTd. *Anaetiam*, β. *Aneitiam* vel *Anaitiam*, Barbar. — *Armeniam*, Rd. — *a*, om. a^1.

§ 84. *Zimara*, DTad (codd. Barbari.) *Zimyra*, σ. *Zimata*, R. *Simyra*, β. — *LXXV*, RDad (codd. Barbari.) *LXXXV*, σ. — *Sartonam*, RθTad (codd. Salmas. exerc. p. 441. a. C.) *Sastonam*, D. *Pastonam*, βγ. — *LXXIV*, vid. Wesseling. ad Antonin. itiner. p. 209. *XXIV*, RDθTadσγ. — *Elegiam*, Dd. *Elegeam*, θσ. *Eleugeam*, R. *Eulegeam*, a. *Eulegiam*, Rob. — *Armeniae* — *occurrit ei* om. σ. — *resistit*, R. *restitit*, Dad. Sua hinc sumpsit Solin. 36, 1. — *tanquam*, K. — *praevalens*, RDN^1ad (Rob.) *perforata praevalens*, KN^2. — *Ommam*, R^2Da (codd. Salmas., Rob.) *Omnam*, R^1Td. *Ominiam*, σ. *Omirram*, codd. Barbari. *Omiram*, βγ. — *mons*, N^2. — *ibi*, Rob. — *perfregit cornu*, Td. — *ultra*, RDa^2d. *tum*, Salmas. γ. Om. a^1. — *saxuosum*, Dθa^1. — *et*, RDd. *ac*, aβγ. — *molentum*, θ. *violentum Arabiam. Inde*, Pint.

§ 85. *lasua*, a^1. — *Oreon*, Hard. *Moreon*, θ. *Moroeon*, R^1Da (Rigalt. ap. Salmas. exerc. p. 441. a. G.) *Meroeon*, R^2. *Meroen*, Td. *Meorum*, σ. *Merorum*, β. Ceterum quo sensu h. l. sit nomen Arabia intelligendum, et Harduin. et Schneider. ad Xenoph. Anab. I. 5, 1. exposuerunt, coll. Ritter. geogr. 2. p. 123. — *dictam*, om. N^1. — *trischoena*, D. *Friscoenoa*, R. *Triscaeno a*, a. *Trisceno a*, d.

tis tamen etiam ubi Taurum expugnat patiens. Apud Claudiopolim Cappadociae cursum ad occasum solis agit. Primo hunc illic in pugna Taurus aufert victusque et abscissus sibimet alio modo vincit ac fractum expellit in meridiem. Ita naturae dimicatio illa aequatur, hoc eunte quo volt, illo prohibente ire qua velit. A catarractis iterum navigatur; XL M p. inde Commagenes caput Samosata.

21. Arabia supra dicta habet oppida Edessam quae quon- 86
dam Antiochia dicebatur, Callirroen a fonte nominatam, Carras Crassi clade nobile. Iungitur praefectura Mesopotamiae ab Assyriis originem trahens, in qua Anthemusia et Nicephorium oppida; mox Arabes qui Praetavi vocantur; horum caput Singara. A Samosatis autem, latere Syriae, Marsyas amnis influit. Cingilla Commagenen finit, Immeorum civitas incipit. Oppida adluuntur Epiphania et Antiochia quae ad Euphraten vocantur; item Zeugma, LXXII milibus p. a Samosatis, transitu Euphratis nobile. Ex adverso Apameam
Seleucus idem utriusque conditor ponte iunxerat. Qui 87

a tricena, Barbar. Corruptelam in hoc loco inesse iam docet forma adiectivi *trischoena*, quae debebat esse *trischoeno;* deinde ipsa dicendi ratio perquam est obscura; denique ipsa codicum scriptura vulgatae vitium convincit. Si in his rebus dubiis aliquid coniicere licet, Plinium *trischoenon a mensura* scripsisse existimo, ut Oreorum (*Ὀρεώων*) terra ibi sita (v. 6, 25.) dicta sit Trischoenos a sua mensura. — *Commagenos*, ita nos scripsimus. *Commagenes*, R. *Commagenon*, Dad. *Commagenen*, βγ. — *agit*, Rob. *egit*, RDad. — *Primo*, RDSTad (Rigalt. ap. Salmas., Rob.) *Primum*, θr (Basil.) γ. — *illic*, DTad (Rigalt.) *illi*, Rθr (Basil., Rob.) βγ. — *in pugna*, RθDSTadr (Rigalt., Rob.) *impugnatus*, Basil. *impugnatus cursum*, β. — *abscisus*, Rd (Rob.) — *vicit*, d. — *dimicatio illa aequatur*, R^{2}Da. *dimicatio illa equatitur*, d (ultima vox ex corr.) *dimicatio. Ille quatitur*, Rob. *dimigati quatuor*, R^{1}. — *vultu*, D. — *Sammosata*, R. *Samnosata*, d.

§ 86. *supra*, RDN^{1}ad (codd. Barbari.) *praeter supra*, N^{2}σ. Vid. § 85. — *Edessam*, Da. *Edesam*, σ. *Edissam*, R^{2}. *desam*, R^{1}d. — *nominata*, R. — *Carrhas*, a. *Charas*, RD. *Caras*, dσ. — *Crassi clade*, RDad. *clade Crassi*, βγ. — *nobile*, RθDT. *nobiles*, adβγ. — *praefecturae*, Da. — *ab Assyriis*, θDTad. *asiriis*, R^{2}. *asiris*, R^{1}. *a Syris*, β. — *originem*, RθDTad. Pone *Mesopot.* collocant βγ. — *Anthemusia*, Barbar. Da. *Antemusia*, σ. *Anthemusiam*, d. *Antemusiam*, R. *Anthemus*, altera Barbari coniectura. — *Arabas*, d. — *Praetavi*, RDTad. *Retavi*, β. — *vocatur*, R. — *Singara*, Barbar. RDad. *Syngara*, N^{2}. *Suigara*, libri ap. Salmas. exerc. p. 444. b. G. *Signare*, N^{1}. — *A*, omitt. R^{1}ad^{1}. — *Somosatis*, R. *Somossatis*, a. — *Cingilla*, R^{1}DθTad (Rigalt. ap. Salmas.) *Gingilla*, R^{2}. *Gingla*, β. — *Immeorum*, ita nos scripsimus. *Imene eorum*, R. *Imen eorum*, D. *Ymeneorum*, Td. *Imen*, a (Rigalt.) *Merorum*, β. *Imme*, Salmas. γ. — *civitas*, om. Rigalt. — *incipiunt*, d. — *adluuntur*, R. *abluuntur*, Dad. — *Epiphanie*, R. *Epiphaniae*, ad. — *Antiochie*, R. *Antiochiae*, ad. — *pasamosatis*, R. — *nobile*, a. *nobilis*, RDTdσ. — *Apameam*, RDa^{1}dσ. *Apamiam*, a^{2}βγ. — *idest*, a.

cohaerent Mesopotamiae Rhoali vocantur. At in Syria oppida Europum, Thapsacum quondam, nunc Amphipolis. Arabes Scenitae. Ita fertur usque Uram locum, in quo conversus ad orientem relinquit Syriae Palmyrenas solitudines quae usque ad Petram urbem et regionem Arabiae felicis appellatae pertinent.

XXV. Palmyra urbs nobilis situ, divitiis soli et aquis 88
amoenis, vasto undique ambitu harenis includit agros ac velut terris exempta a rerum natura, privata sorte inter duo inperia summa Romanorum Parthorumque et prima in discordia semper utrimque cura, abest ab Seleucia Parthorum quae vocatur ad Tigrim cccxxxvii mil. p., a proxumo vero Syriae litore cciii milibus et a Damasco xxvii propius.

XXVI. Infra Palmyrae solitudines Stelendena regio est 89
dictaeque iam Hierapolis ac Beroea et Chalcis. Ultra Palmyram quoque ex solitudinibus iis aliquid optinet Emesa, item Elatium, dimidio propior Petrae quam Damascus. A Sura autem proxume est Philiscum, oppidum Parthorum ad Euphraten. Ab eo Seleuciam dierum x navigatio totidemque fere Babylonem. Scinditur Euphrates a Zeugmate dlxxxxiv milibus p. circa vicum Massicen et parte laeva in Mesopo-

§ 87. *cohaerent*, Da. *cohaeret*, RT. *cohereret*, d. — *Rhoali*, Da. *rohocch*, R. *Rhoa*, T. *Rohoa*, d. — *vocantur*, RDa. *vocatur*, Td. — *Syrię*, d. — *Tapsacum*, σ. — *Scenitae*, Barbar. Dad. *Scaenitae*, σ. *Cenitae*, R. — *Uran*, d.

§ 88. *dives*, N^1. — *solis*, d. — *vasto*, DTad (Rob.) *vasta*, R^{2}β. *vastio*, R^1. — *includitur*, d. — *sorte*, om. N^1. — *cuius semper*, N^2. — *utrique*, D. — *ab*, Rd. *a*, Daβγ. — *Tigrin*, β. — *CCCXXXVII*, θar. *CCCXXXVI*, RD. *CCCXXXV*, Td. *CCCCCXXXVII*, β. — *CCIII*, RDTadr. *CCLII*, β. — *proprius*, R. Novum caput ab hac voce incipit r.

§ 89. *Stelendena*, Da. *Telendena*, R. *Tellendena*, d. *Stelenclena*, Rob. — *dictaeque*, RDa (codd. Barbari.) *dictaque*, r. *dicta quae*, d. Vid. § 82. — *Hieropolis*, R^1. — *At vero ea et Calchis ultra*, r. — *his*, d. — *Hemesa*, σβ. — *item Elatium*, codd. Barbari. *themelatium*, RDa. *temelatium*, d. — *proprior*, R. — *Damascos*, RTd. — *A Sura*, Hard. Dad. *Asura*, T (codd. Barbar.) β. *Asure*, R^2. *Asur*, R^1. *Assur*, θ. *Arura*, σ. — *proxime*, RDθad. *proxima*, T. — *Philiscum oppidum*, RDθa. *Philisco oppido*, Td. — *Euphraten*, Dd. *Euphratem*, Raβγ. — *Babylone*, Rd. — *Scinditur*, RD. *Scinditur enim*, θSTad. — *DLXXXXIV*, RDa. *DLXXXIIII*, Td. *DLXXXIII*, θ. *LXXXIV*, hσ. *octoginta tribus*, β. — *circa vicum*, RDa^{2}d. *circum vicum*, T. Om. a^1. — *Masicen*, R. *Masicem*, Rob. — *l&ia*, R. — *circa*, D. *cirq;.*, R. *circaque*, θTad (Rob.) — *tyridi. exteriore*, d.

§ 90. *autem*, RDN^{2}ad. *hinc*, N^1. — *Otrim*, R^{1}N^2. *Othrim*, R^2. *Mothtrim*, D. *Mothi*, a^1. *Moti*, Rob. *Mothum*, a^2. *Mothim*, d. *Incotias*, N^1. *Opin*, Hemsterh. ad Lucian. Necyon. 9. p. 345. Bip. — *aut*, R. — *statis*, RDa (Rob.) *aestatis*, Td (Dicuil. VI. 4, 2.) — *paulum*, RDa (Rob.) *paululum*, d (Dicuil.) β. Excerpsit hunc locum Solin. 37, 2. — *ac*, R^{2}Dad (Rob.) *a*, R^1. *ab eo*,

tamiam vadit per ipsam Seleuciam, circa eam praefluenti
infusus Tigri. Dexteriore autem alveo Babylonem quondam 90
Chaldaeae caput petit mediamque permeans, item quam
Otrim vocant, distrahitur in paludis. Increscit autem et ipse
Nili modo statis diebus paulum differens ac Mesopotamiam
inundat, sole optinente vicesimam partem cancri; minui incipit
in virgine et leone transgresso. In totum vero remeat in
vicesima et nona parte virginis.

XXVII. 22. Sed redeamus ad oram Syriae, cui proxuma 91
est Cilicia. Flumen Diaphanes, mons Crocodilus, portae
Amani montis, flumina Androcus, Pinarus, Lycus, sinus
Issicus, oppidum Issos, inde Alexandria, flumen Chlorus,
oppidum Aegae liberum, amnis Pyramus, portae Ciliciae,
oppida Mallos, Magarsos et intus Tarsos. Campi Aleii,
oppida Cassipolis, Mopsos liberum Pyramo inpositum, Thynos,
Zephyrium, Anchiale. Amnes Saros, Cydnus Tarsum liberam 92
urbem procul a mari secans, regio Celenderitis cum oppido,
locus Nymphaeum, Soloe Cilicii, nunc Pompeiopolis, Adana,
Cibyra, Pinare, Pedalie, Ale, Selinus, Arsinoe, Iotape, Doron iuxtaque mare Corycos, eodem nomine oppidum et portus et specus; mox flumen Calycadnus, promontorium Sar-

Dicuil. pone *diebus* interpungens. — *incip.*, R. — *virgine et leone transgresso*, TR^1Dad (Rob.) *virginem et leonem transgresso*, R^2. *virgine leone transgresso*, β. *leone transgresso in virgine*, Dicuil. *virginem e leone transgresso*, Hard. Letronn. quoque locum corruptum esse recte censet. — *et*, R. Omitt. Dad (Rob., Dicuil.) $\beta\gamma$. — *nona*, om. T. — *partem*, R^2.

§ 91. *Cyricie*, R^1. — *portae*, Barbar. Ra. *parte*, DTdr. — *Amoni*, R. — *Androcus*, RDad. *Andracus*, σ. *Andricus*, $\beta\gamma$. — *Pinarus*, vid. Steph. Byz. s. v. *Ἴσσος*. *Pinnarus*, RDa. *Pynnarus*, d. *Pynatus*, σ. — *Litus*, R^1. — *inde*, Barbar. *inde est*, r. *idem*, RDaσ. *item*, codd. Barbari. *iden*, d. — *Aegae*, D. *Aegeae*, ad. *Egee*, R. *Aege*, $N^2\sigma\beta$. *Ege*, N^1. *Age*, N^3. — *Malos*, σ. — *Magarsos*, vid. Steph. Byz. s. h. v. *Magirsos*, RDTdσ. *Magyrsos*, a. *Margissos*, r. — *Tarsos*, Barbar. *Tharsos*, σ. *Thasos*, RDa^1d. *Thapsos*, a^2. — *Aleii*, Barbar. Ra. *Alei*, σ. *Alaei*, Dd. — *Cassipolis*, Barbar. *Cassiponis*, θ. *Casiponis*, a. *Casyponis*, RDTd. — *Thynos*, D. *Tyros*, ad. *Tiros*, R. — *Zephyrium*, Barbar. a. *Zephirium*, σ. *Zipirium*, Rd. *Zypirium*, D. — *Anchiale*, Barbar. a. *Anchile*, d. *Ancile*, RD. *Sancile*, σ.

§ 92. *Aros*, R. — *Cygnus*, σ. *Cydonis*, a. — *Celenderitis*, Pint. DN^2. *Celendiridis*, R. *Celerendiritis*, ad. *Scelerenderitis*, N^1. — *Adana*, Barbar. R^2Dad. *Adaca*, R^1. *Addana*, θ. *Adara*, σ. — *Cibyra*, Barbar. RDa. *Cybara*, Td. — *Pinare*, RDadσ. *Pinara*, Barbar. $\beta\gamma$. — *Padialie*, Td. *Podalie*, Hard. — *Ale Selinus*, Hard. Dad. *Alesclinus*, T. *Hele Selinus*, R. *Alcidinus*, N^1. *Hales*, $N^2\sigma$. *Halis Elini*, θ. *Halix Clinus*, r. *Halix*, β. — *Iotape*, Hard. *Exathabe*, N^1. *Thetabc*, a^2. *Thabe*, N^2. *Tabe*, σ. *Thebe*, Da^1d. *Tebe*, R. *Tabae*, β. — *Doron*, a^2. *Dorio*, RDθTa^1drσ. *Dorium*, N^1. *Dirion al. Dorion*, N^2. — *Corycos*, Barbar. RDad^2. *Corios*, d^1. — *Scorpedon*, a.

pedon, oppida Holmoe, Myle, promontorium et oppidum Veneris a quo proxume Cyprus insula. Sed in continenti 93
oppida Myanda, Anemurium, Coracesium finisque antiquos Ciliciae Melas amnis. Intus autem dicendi Anazarbeni qui nunc Caesarea, Augusta, Castabala, Epiphania quae ante Oeniandos, Eleusa, Iconium, Seleucia supra amnem Calycadnum Tracheotis cognomine, ab mari relata, ubi vocabatur Holmia. Praeterea intus flumina Liparis, Bombos, Paradisus, mons Imbarus.

23. Ciliciae Pamphyliam omnes iunxere, neglecta gente 94
Isaurica. Oppida eius intus Isaura, Clibanus, Lalasis; decurrit autem ad mare Anemurii regione supra dicti. Simili modo omnibus qui eadem conposuere ignorata est contermina illi gens Homanadum, quorum intus oppidum Homana. Cetera castella XLIV inter asperas convallis latent.

24. Insident verticem Pisidae quondam appellati Solymi, quorum colonia Caesarea, eadem Antiochia; oppida Oroanda, Sagalessos.

25. Hos includit Lycaonia in Asiaticam iurisdictionem 95

oppida, RDad (codd. Barbari.) *horrida*, σ. — *Holmoe*, RDad. *Bolme*, codd. Salmas. exerc. p. 437. b. B. *Elme*, codd. Barbari. *Horme*, σ. *Olme*, Barbar. β. *Olmos*, altera Barbari coniectura. — *Myle*, RDad (codd. Barbari.) *mili*, σ. *Moloe*, Hard.

§ 93. *insulas et*, R. *Sed et in*, N^2. — *continente*, R. — *Mysanda*, Tad. *Mysandam*, RD. — *antiquis*, R^{1}σ. — *Meles*, d. *Melar*, R^2. *Mechis*, R^1. — *autem*, RDN^{2}ad. *hinc*, N^1. — *Anazarbeni*, N^2. *Anarzabenni*, Dad. *Anarzabanni*, R. *Anazabeni*, N^1. — *quae*, Td. — *Caesarea*, *Augusta*, RθDad. *Caesaraugustani*, β. — *Castabala*, R^{2}DTad. *Castabula*, K. *Cesabal*, R^1. *Castabla*, β. — *Ephitania*, a^1. — *ante*, Rd. *antea*, Daβγ. — *Oeniandos*, RDa. *Eniandos*, β. *Eniatlos*, d. — *Iconium*, R. *Riconium*, Dad. — *Calicadnum*, d. *Caricadnum*, RθDa. — *Tracheotis*, Hard. Dσ. *Trachiotis*, β. *Tracheodes*, ST. *Tracheodis*, codd. Hard. *Traceodis*, Rd. *Tracoedis*, a. *Tracheades*, r. — *ab*, D. *ad*, a. *a*, Rdβγ. — *mare*, a^2. — *Holmia*, Holsten. ad Steph. Byz. p. 287. *Olmia*, K. *Hormia*, σ (codd. Gelen.) β. *Hermia*, RDad. *Ermiá*, ST. *Olmia* vel *Olmos*, Barbar. — *Liparis*, Barbar. Dad. *Lipparis*, R. *Libaris*, σ. — *Paradius*, K (codd. Barbari.) — *Imbarus*, a. *Inbaros*, R. *Inbaro*, d. *Imbaris*, D. *Imbarisia*, θ.

§ 94. *Ciliciae*, R^{2}a. *Icilie*, R^1. *Caevi liae*, D. *Siciliae*, d. — *neclecta*, R. — *Isaura*, RDa (codd. Barbari.) *Isaurica*, d. *Isaurea*, σ. — *Lalasis*, DSTad (codd. Gelen.) *Lalarus*, R. *Larissis fluvius*, K. *Lalassis*, β. — *autem*, RDad. *hic*, N^1. *hic autem*, N^2. — *Anemuri*, N^1. *Annemuri*, R. *Anemuriae*, adσ. *Anemurie*, θDN^2. *Anemuri e*, Barbar. — *dictis*, Rd. Vid. § 93. — *contermina illi*, RθDKTadr. *illi contermina*, β. — *Homanadum*, ita nos scripsimus coll. indice huius libri. *Humanadum*, a^2. *Omanadum*, d. *Ommanadum*, RDa^1. *Homonadum*, βγ. — *Homana*, σ. *Omana*, RDad. *Homona*, βγ. — *appellati Solymi*, RDad. *Solymi appellati*, βγ. — *Oroanda*, a (codd. Gelen.) *Aronda*, R. *Oronda*, D. *Oranta*, Td. — *Sagalessos*, Barbar. *Sagelessos*, a^2. *Agalessos*, R. *Agalesos*, θDKTdσ. *Agelosos*, a^1. *Sagalassos*, Pint. ad Mel. II. 4, 6.

versa, cum qua conveniunt Philomelienses, Tymbriani, Leucolithi, Pelteni, Tyrienses. Datur et tetrarchia ex Lycaonia, qua parte Galatiae contermina est, civitatium xiv, urbe celeberrima Iconio. Ipsius Lycaoniae celebrantur Thebasa in Tauro, Hyde in confinio Galatiae atque Cappadociae. A latere autem eius super Pamphyliam veniunt Thracum suboles, Milyae, quorum Arycanda oppidum.

26. Pamphylia ante Mopsopia appellata est. Mare Pam- 96
phylium Cilicio iungitur. Oppida Side et in monte Aspendum, Pletenissum, Perga. Promontorium Leucolla. Mons Sardemisus. Amnes Eurymedon iuxta Aspendum fluens, Catarractes, iuxta quem Lyrnesus et Olbia ultimaque eius orae Phaselis.

27. Iunctum mare Lycium est gensque Lycia, unde va- 97
stos sinus Taurus mons ab Eois veniens litoribus Chelidonio promontorio disterminat, inmensus ipse et innumerarum gentium arbiter, dextro latere septentrionalis, ubi primum ab Indico mari exsurgit, laevo meridianus et ad occasum tendens mediamque distrahens Asiam, nisi opprimenti terras

§ 95. *Haec*, Td. — *Lycaoniā*, R. — *Asiatica iurisdictione*, T. — *versa*, omitt. Td. — *Philomelienses*, Rad (codd. Barbari.) *Philomelisenses*, σ. *Philomeliani*, D. — *Tymbriani*, Barbar. RDad. *Timbriani*, codd. Hard. — *Peltheni*, σ. *Pateni*, R. — *Tyrienses*, θDTad. *Tiriesses*, R^{1}. *Titienses*, R^{2}. *Hyrienses*, β. — *Datienses*, N^{1}. — *tetrarchia*, a^{2}. *Hiharcia*, RDa^{1}. *hilarcia*, d. — *ex*, a^{2}. *et*, RDa^{1}d. — *conterminata*, d. — *civitatium*, Ra. *civitatum*, Ddβγ. — *Thebasa*, RDTad. *Thembasa*, σ. *Terbasa*, Barbar. K. *Tembasa*, β. — *Hyde*, Hard. *Ide*, R^{1}a. *Idee*, R^{2}T. *Ideae*, Dd. *Idea*, N^{2}. *Idaea*, θN^{3}σ. *Ida*, N^{1}. *Sinde*, Barbar. β. — *veniunt* — *oppidum* om. R^{1}. — *Milyae*, RDad (codd. Barbar.) *Niliae*, σ. *Milienses*, K. — *Arichanda*, R. *Aricandra*, θ.

§ 96. *Pamphylia*, om. R. — *antea*, Td. — *Mosopia*, d. — *est*, Tad. Omitt. RDβγ. — *Cilicio*, ad. *Cilio*, R^{1}D. *Ciliciae*, R^{2}. — *Oppida*, a. *oppi*, RDd. *Oppida eius*, βγ. — *Side*, Barbar. a^{2}. *Sade*, RDa^{1}d. — *montem*, Rd^{1}. — *Aspendum*, RθDTad. *Aspendus*, Pint. β. — *Pletenissum*, Hard. *Plantanistum*, RDTad. *Platanistum*, θσ. *Platanistus*, β. — *Sarpessus*, K. — *Amnes*, Dad. *Amnis*, Rβ. — *Cataractes*, Barbar. Dad. *Cataractus*, R. *Caractes*, σ. — *Lyrnesus*, R. *Lyrnessus*, Pint. Daβγ. *Lyrsenos*, Td. — *orae eius*, d.

§ 97. *Iunctum*, RDad. *Iunctum ei*, βγ. — *vastos sinus*, ita nos scripsimus. *vastus sinus*, RDadβ. *vastum sinum*, Hard. γ. Et id quidem Harduin. recte sensit, duo haec vocabula pendere a *disterminat*, cum interpunctio, qualis in β exstat, plene pone haec vocabula posita ineptum sensum fundat, quasi vastus sinus aut nomen suum a Lycia habeat aut inde extendatur, cum potius promontorium Chelidonium e Tauro decurrens illum sinum a Lycia seiungat. Sed nimium recessit a scriptura omnium librorum Hard., qua leniter immutata nos demum locum emendasse nobis videmur. — *disterminat*, RDad (libri meliores et vetustiores ap. Salmas. exerc. p. 548. a. B.) *disterminatur*, r (Rob.) Ceterum haec sumpta sunt ex Mela I. 15, 2., exscripserunt Solin. 38, 10—13. et Martian. 6, 683. — *terrā*, R^{1}.

occurrerent maria. Resilit ergo ad septentriones flexusque inmensum iter quaerit, velut de industria rerum natura subinde aequora opponente, hinc Phoenicium, hinc Ponticum, illinc Caspium et Hyrcanium contraque Maeotium lacum.
Torquetur itaque conlisus inter haec claustra et tamen vi- 98
ctor flexuosus evadit usque ad cognata Ripaeorum montium iuga, numerosis nominibus et novis quacumque incedit insignis, Imaus prima parte dictus, mox Emodus, Paropanisus, Circius, Cambades, Paryadres, Choatras, Oreges, Oroandes, Niphates, Taurus atque, ubi se quoque exsuperat, Caucasus; ubi bracchia emittit, subinde temptanti maria similis, Sarpedon, Coracesius, Cragus iterumque Taurus; etiam 99
ubi dehiscit seque populis aperit, portarum tamen nomine unitatem sibi vindicans, quae aliubi Armeniae, aliubi Caspiae, aliubi Ciliciae vocantur. Quin etiam confractus, effugiens quoque maria, plurumis se gentium nominibus hinc et illinc inplet, a dextra Hyrcanius, Caspius, a laeva Paryadres,

ad, RDa^{2}d. *a*, a^{1}r (Rob.) γ. — *septentriones*, R^{2}d. *septentrionis*, R^{1}Da^1. *septentrionalis*, a^2. *septentrione*, r (Rob.) γ. — *velut*, R (ex corr.) Da (Rob.) *vel unde*, d. — *subinde*, Dad. *ubinde*, R. *sibi non*, Rob. — *in*, R. — *Phoenicum*, σ. — *Hyrcanum*, σ. — *Maeotium*, Rdσ (Rob.) *Maeoticum*, Daβγ. — *lacum torquetur. Itaque*, r.

§ 98. *et*, omitt. Td. — *usque*, Dad^2 (Rob.) *item*, R. Om. d^1. — *Rhipaeorum*, R. — *quacumque*, Dad. *quaecunque*, R. *quocunque*, r. — *tendit*, r. — *Emodus*, R^2 (codd. Gelen.) *Edigis*, R^1 (Rob.) *Aedigis*, Dad. *Erigis*, T. — *Paropanisus*, RTaσ. *Paropavisus*, d. *Paropamisus*, D (codd. Gelen.) βγ. — *Circius*, RDa (codd. Gelen.) *Cirtius*, d (libri Salmas. exerc. p. 554. a. B.) — *Cambades*, R^{2}σ. *Campades*, a^2. *Cambages*, R^1. *Campages*, a^1 (codd. Salmas.) *Cambases*, Td. *Chambages*, θD. *Chambades*, γ. — *Paryadres*, Salmas. exerc. Plin. p. 626. a. B. *Pariades*, θSa^{2}r (nonnulli libri ap. Salmas.) *Pariadis*, DTa^{1}d (alii libri ap. Salmas.) *Paradis*, R^1. *Pharades*, R^2. *Pharphariades*, β. *Parachoatras*, Hard. — *Oraeges*, libri ap. Salmas. — *Oroandes*, Radσ. *Eroandes*, D. *Oroates*, Barbar. — *Niphates*, Barbar. *Nypetos*, RDad. — *emiait*, R^1. — *temptanti*, R. — *Coracesius*, RDN^{1}ad. *Coracesus*, KN^2. — *Cragus*, Barbar. a. *Gragus*, R^{2}Dd. *Gargus*, σ. *Gagus*, R^1.

§ 99. *se dehiscit*, d. — *vendicans*, θ. — *aliubi*, RDa. *alibi*, dβγ, utrumque ter deinceps. — *Armenice*, RT. — *Cilicice*, R^1. — *Qui*, R. — *quaeque*, r. — *implet et*, N^2. — *Hyrcanius*, RθDTad. *Hyrcanus*, β. — *e*, R^1. — *Paryadres*, Salmas. *Parihedrus*, Dd. *Pariedrus*, aβ. *Pariheldrus*, R. — *Moschicus*, a. *Moscius*, D. *Mostius*, R. *Motius*, d^1. *Mocius*, d^2. — *Amazonitus*, R. *Mazonicus*, σ. — *Coraxitus*, Rd. — *universa*, r (Rob.) — *autem*, Td. — *Graecia*, r (Rob.) *Graecie*, T.

§ 100. *Semena*, σ. — *mons*, om. D. — *haec festim*, d. — *Alimpus*, D. Exscripsit haec Solin. 39, 2. — *Gagae*, Salmas. exerc. p. 552. a. F. Confirmant RDad. *Gage*, codd. Barbar. β. — *Corydallas*, R. — *Limyra*, RDa. *Lymida*, Td. *Lymira*, β. — *in quem*, om. D. — *et*, RTa^2. Omitt. Da^{1}d. — *Masycitus*, Td (libri ap. Salmas. exerc. p. 551. b. G.) *Masicitus*, RDN^{2}a^1. *Mansice-*

Moschicus, Amazonicus, Coraxicus, Scythicus appellatus, in universum vero Graece Ceraunius.

28. In Lycia igitur a promontorio eius oppidum Simena, 100
mons Chimaera noctibus flagrans, Hephaestium civitas et ipsa
saepe flagrantibus iugis; oppidum Olympus ibi fuit, nunc
sunt montana, Gagae, Corydalla, Rhodiopolis. Iuxta mare
Limyra cum amne in quem Arycandus influit, et mons Ma-
sycites, Andriaca civitas, Myra, oppida Aperrae et Anti-
phellos quae quondam Habessus, atque in recessu Phellos,
dein Pyrra itemque Xanthus a mari XV M p. flumenque eodem
nomine. Deinde Patara quae prius Pataros et in monte Si- 101
dyma. Promontorium Cragus. Ultra par sinus priori; ibi
Pinara et quae Lyciam finit Telmessus. Lycia LXX quondam
oppida habuit, nunc XXXVI habet. Ex his celeberrima, prae-
ter supra dicta, Canas, Candyba, ubi laudatur Oenium nemus,
Podalia, Choma praefluente Aedesa, Cyaneae, Ascandalis,
Amelas, Noscopium, Tlos, Telandrus. Conprehendit in me-

tus, N^1. *Masicitis*, a^2. *Massycitiis*, σ. *Massycites*, βγ. — *Andriaca*, a^2. *Andria*, θDTa^{1}dσ. *Adria*, R. — *mira*, θ. — *Aperrae*, ita nos scripsimus ex Ptolem. geogr. V. 3, 3. *Aperiae*, D. *Aperie*, Ra^{1}dσ (codd. Salmas. p. 552. a. A.) *Apyre*, a^{2}βγ. — *Antiphellos*, Barbar. RDad. *Antipellos*, N^{2}σ. *Antipelos*, N^1. — *Habessus*, codd. Barbari. *Habesos*, θDd. *Hebesos*, a. *Abesus*, R^1. *Ebosos*, R^2. *Edebessos*, Barbar., quod probat Berkel. ad Steph. Byz. s. v. *Ἐδεβησσός*, improbat Wesseling. ad itiner. p. 683. *Cabessus*, altera Barbari coniectura. — *aeque*, d. — *recessu Phellos*, a. *recessu Pellos*, R^2. *recessu p////*, D. *reges super illos*, d. *reges super illus*, R^1. *recessu Dionysiopolitis Phellus*, r. *recessu Pellus*, σ. *recessu Phellus*, Barbar. βγ. — *dein*, RDad. *deinde*, βγ. — *Pyrrha*, D. *Phyrra*, R. *Phyra*, σ. *Pyra*, d. *Pirra*, a^2. *Pira*, a^1. — *item*, Dd. — *Xantus*, R^2. *Zanius*, R^{1}Dad. — *flumen*, σ.

§ 101. *Pataros*, RDadσ. *Sataros*, βγ. — *Sidyma*, Barbar. RDd. *Sidinia*, aσ. *Sydima*, β. — *Cragus*, vid. Steph. Byz. s. h. v. *Gragus*, RDdσ. *Gagus*, a. — *priori, ibi*, RDa (codd. Barbari.) *prior ibi*, d. *prioribus*, σ. Praeterea Barbar. lectionem protulit *ultra per sinus; prior ibi Pinara*, incertum, e codd. an e coniectura. — *Pinara*, Da (codd. Barbari.) *Pinnara*, R. *Pirama*, Td. *Pyrama*, σ. — *et quae*, Barbar. RDd. *quae*, a^1. *in quae*, a^2. *in quam*, σ. *et in quam*, altera Barbari coniectura. — *Lyciam*, Dd. *Lycia*, Ra. Utraque harum lectionum Barbarum ad suas coniecturas modo commemoratas duxit, et accusativus quidem casus ad priorem, nominativus ad posteriorem. — *Telmesus*, Rσ. — *LXX quondam*, RθDTKadσ. (Martian. 6, 684.) *quondam LXX*, γ. *quondam LX*, β. — *XXX*, β. — *Cannas*, R. — *Candyba*, Barbar. RDa. *Camdiba*, d. *Candima*, σ. — *Oenium*, a^2. *Oenias*, θ. *Eunias*, RDTa^{1}d. — *Podalia*, RDad (codd. Barbari.) *Predalia*, σ. — *Coma*, RD. — *Aedesa*, Da. *Edesa*, RTKd. *Adesa*, βγ. — *Cyaneae*, a. *Cyanae*, R. *Eranae*, D. *Cyane*, dβ. — *Ascandalis*, D. *Ascadiandalis*, R. *Ascandiandalis*, Td. *Ascandiantalis*, a. *Scari*, Pint. — *Mela*, R^1. *Smela*, R^2. *Alinala*, Pint. — *Tlos*, Barbar. *Tros*, a^2. *Troa*, RDa^{1}dσ. — *Telandrus*, Barbar. *Telendus*, RDadσ. — *Comprehendit*, a. *Comprehendi*, RDd. — *in*, a^2. Omitt. RDa^{1}d.

diterraneis et Cabaliam, cuius tres urbes Oenianda, Balbura,
Bubon. A Telmesso Asiaticum mare sive Carpathium et quae 102
proprie vocatur Asia. In duas eam partis Agrippa divisit:
unam inclusit ab oriente Phrygia, Lycaonia, ab occidente
Aegaeo mari, a meridie Aegyptio, a septentrione Paphlagonia;
huius longitudinem CCCCLXX M p., latitudinem CCCXX M
fecit. Alteram determinavit ab oriente Armenia minore, ab
occidente Phrygia, Lycaonia, Pamphylia, a septentrione provincia
Pontica, a meridie mari Pamphylio, longam DLXXV M p.,
latam CCCXXV M.

29. In proxuma ora Caria est, mox Ionia, ultra eam Aeolis. 103
Caria mediae Doridi circumfunditur, ad mare utroque latere
ambiens. In ea promontorium Pedalium, amnis Glaucus deferens
Telmedium, oppida Daedala, Crya fugitivorum, flumen
Axon, oppidum Calynda. XXVIII. Amnis Indus in Cibyratarum
iugis ortus recipit LX perennis fluvios, torrentis vero
amplius C. Oppidum Caunos liberum, dein Pyrnos, portus 104
Cressa, a quo Rhodus insula XX M; locus Loryma, oppida
Tisanusa, Paridion, Larymna, sinus Thymnias, promontorium
Aphrodisias, oppidum Hyda, sinus Schoenus, regio Bubasus.
Oppidum fuit Acanthus, alio nomine Dulopolis; est in pro-

et, RDT. Omitt. ad$\beta\gamma$. — *Cabaliam*, ad. *Caballiam*, RDT. — *Oenianda*, RDS. *Enianda*, Td. *Oeniamda*, a[1]. *Oeniandra*, r. *Ocmanda*, σ. *Oenoamda*, a[2]. *Oenoanda*, Barbar. $\beta\gamma$. — *Bubon. A*, RDad. *Bubona*, STσ. *Dubon a*, θ.

§ 102. *Telmeso*, Rσ. — *una*, R. — *Phrygia*, N[1] (Dicuil. II. 1, 3.) *Phrygie*, R. *Phrygiae*, d. *Phrygia et*, DN[2]a (libri vetustissimi ap. Salmas. exerc. p. 568. b.B.) $\beta\gamma$. — *Lycaonie*, Rd. — *CCCXX*, RθDTad[2]r (Dicuil.) *CCXX*, d[1]. *CCC*, β. — *Pamphylico*, Dicuil. — *CCCXXV*, RDad[2] (Dicuil.) *CCXXV*, Td[1].

§ 103. *Aeolis*, codd. Gelen. *eolis*, a[2]. *Eoris*, D. *Coris*, Ra[1]d. — *Doridi*, d (codd. Gelen.) *dorid*, R. *Coride*, σ. *dorso*, Da. — *mari utroque latere ambiente*, Pint. — *Telmedium*, STa[2]r. *Temedium*, R[1]a[1]. *Temidium*, R[2]d. *Te////dium*, D. *Temedum*, σ. *Telmessum*, codd. Barbar. $\beta\gamma$. — *Crya*, Barbar. RDad. *Cyrcia*, θ. *Cyria*, σ. *Caroea*, K. — *Calynda*, RDTad. *Çalinda*, σ. *Calyntha*, r. *Calydna*, β. — *Indus*, RDadσ (codd. Gelen., Rob.) *Ninus*, Barbar. At v. Drak. ad Liv. 38, 14.

§ 104. *dein*, RDad (Rob.) *deinde*, $\beta\gamma$. — *lacus*, R[2] (Rob.) *lavs*, R[1]. — *Loryma*, vid. Steph. Byz. s. h. v. *Lorima*, R (ex corr.) σ. *Lorysma*, Dad. *Lorisma*, Rob. — *Thyssanusa*, N[1]. *Thysanusa*, N[2]. *Tysanusa*, β. — *Paridon*, θ (codd. ap. Voss. ad Mel. I. 16, 2.) *Parydon*, DTad. *Peridom*, R. Vid. Tzschuck. ad Mel. l. l. — *Hylarymna*, Pint. ad Mel. — *Timnias*, R. — *Aprosidias*, R. — *Hydas*, Dad. *Hidas*, R. *Lydas*, σ. *Hyla*, Barbar. K. *Lyde*, altera Barbari coniectura. *Hylas*, Voss. ad Mel. — *Scoenis*, R. — *Bubasus*, Rdσ. *Bubassus*, Da$\beta\gamma$. Vid. Meinek. ad Steph. Byz. p. 457, 16. *Bubessus*, Ciaccon. ad Mel. — *Acanthus*, Ra. *Acanatus*, Ddσ. *Cynethon*, K. — *Pegusa*, Dadσ. *Pegus*, R. *Pegasa*, K, Barbar. — *Caudia*, σ.

montorio Cnidos libera, Triopia, dein Pegusa et Stadia ap-
pellata. Ab ea Doris incipit; sed prius terga et mediterraneas 105
iurisdictiones indicasse conveniat. Una appellatur Cibyratica.
Ipsum oppidum Phrygiae est; conveniunt eo xxv civitates,
celeberrima urbe Laodicea. XXIX. Inposita est Lyco flu-
mini, latera adluentibus Asopo et Capro, appellata primo
Diospolis, dein Rhoas. Reliqui in eo conventu, quos nominare
non pigeat, Hydrelitae, Themisones, Hierapolitae. Alter con-
ventus a Synnade accepit nomen; conveniunt Lycaones, Ap-
piani, Eucarpeni, Dorylaei, Midaei, Iulienses et reliqui igno-
biles populi xv. Tertius Apameam vadit, ante appellatam 106
Celaenas, dein Ciboton. Sita est in radice montis Signiae,
circumfusa Marsya, Obrima, Orga fluminibus in Maeandrum
cadentibus. Marsyas ibi redditur, ortus ac paulo mox con-
ditus, ubi certavit tibiarum cantu cum Apolline, Aulocrenis;
ita vocatur convallis x m p. ab Apamea Phrygiam petentibus.
Ex hoc conventu deceat nominare Metropolitas, Dionyso-
politas, Euphorbenos, Acmonensis, Peltenos, Silbianos; reli-
qui ignobiles ix. Doridis in sinu Leucopolis, Hamaxitos, 107
Eleus, Euthene. Dein Cariae oppida Pitaium, Eutane, Hali-
carnasus; sex oppida contributa ei sunt a magno Alexandro,

§ 105. *set*, R. — *terga*, RDad (codd. Barbari.) *tesga*, σ. — *conveniet*, r. — *Cybiratica*, R. — *XXII*, θ. — *urbs*, r (Rob.), quod praefert Stosch. mus. crit. 1, 268. — *Lauditia*, Rad. — *dehinc*, Rob. — *Rhoas*, Dad. *Hroas*, Rob. *Troas*, R. — *quos*, om. N^1. — *Hydrelitae*, D. *Hysdrelitde*, d. *Hisdrelitae*, Ra. — *Themisones*, Barbar. *Thimisones*, R. *Themisiones*, a^2. *Thimisiones*, D. *Thymisiones*, a^1. *Timisiones*, σ. *Ethymisones*, d. *Themisonii*, altera Barbari coniectura. — *Hierapolitae*, Pint. D. *Hieropolitae*, Ra. *Hierepolitae*, d. — *Altero*, Dd. — *conventu*, R^1Dd. — *Synnade*, θa^1. *Sinade*, RDdσ. *Synnada*, Barbar. a^2βγ. — *accepit*, RDad. *accipit*, βγ. — *Azani*, Barbar. — *Eucarpeni*, Barbar. *Corpeni*, RDadσ. *Cercopeni*, altera Barbari coniectura, K. — *Midaei*, RDa. *Mydaei*, θ. *Nudaei*, σ. *Mundaei*, K. Om. d. — *populi ignobiles*, d. — *XII*, R (ex corr.)

§ 106. *Apameam*, RDa. *Apamiam*, dβγ. — *Celenas*, σ. — *Cyboton*, R. — *Orga*, Barbar. a^2. *Orba*, RθDa^1d. — *ubi Marsyas certavit*, Dalec. — *canticum*, R. — *Aulocrenes*, R^2. *Aulocreses*, R^1. *Aulotrenes*, libri ap. Salmas. exerc. p. 586. a. C. *Aulotreses*, Dad (Rigalt.) — *Dionysopolitas*, omitt. Da^1. — *Acmonenses*, Barbar. Da. *Acmoneses*, R. *Acmonesos*, dσ. *Aenonienses*, K. *Acmonienses*, altera Barbari coniectura. — *Silbianos*, Da. *Silvianos*, Rdσ. *Sylleanos*, K.

§ 107. *in*, om. σ. — *Amaxitos*, β. — *Eleus*, T. *Eleos*, R. *Elaeus*, Dadβγ. — *Euthene*, vid. Steph. Byz. s. h. v. *Eutene*, R^2a^2. *Etene*, R^1Da^1. *tene*, Td. — *Pitaium*, a^2. *Piatium*, θa^1. *Piacium*, R^2σ. *Piatum*, codd. Barbari. *Acium*, R^1. *Matium*, DTd. — *Eutane*, DTadσ. *Euctane*, R. *Euthanae*, Barbar. *Eutaniae*, β. — *Alicarnasus*, R. — *ea*, RTd^2. Om. d^1.

Theangela, Sibde, Medmasa, Euralium, Pedasum, Telmissum.
Habitatur inter duos sinus, Ceramicum et Iasium. Inde
Myndos et ubi fuit Palaemyndus, Nariandos, Neapolis, Ca-
ryanda, Termera libera, Bargyla et, a quo sinus Iasius,
oppidum Iasus. Caria interiorum nominum fama praenitet; 108
quippe ibi sunt oppida Mylasa libera, Antiochia, ubi fuere
Symmaethos et Cranaos oppida, nunc eam circumfluunt
Maeander et Orsinus. Fuit in eo tractu et Maeandropolis,
est Eumenia Cludro flumini adposita, Glaucus amnis, Lysias
oppidum et Orthosia, Berecynthius tractus, Nysa, Trallis,
eadem Euanthia et Seleucia et Antiochia dicta; adluitur
Eudone amne, perfunditur Thebaite. Quidam ibi Pygmaeos
habitasse tradunt. Praeterea sunt Thydonos, Pyrra, Eurome, 109
Heraclea, Amyzon, Alabanda libera quae conventum eum
cognominavit, Stratonicea libera, Hynidos, Ceramus, Troe-
zene, Phorontis. Longinquiores eodem foro disceptant Or-
thronienses, Alindienses seu Hippini, Xystiani, Hydissenses,
Apolloniatae, Trapezopolitae, Aphrodisienses liberi. Praeter
haec sunt Coscinus, Harpasa adposita fluvio Harpaso, quo
et Trallicon cum fuit adluebatur.

Theangela, Barbar. a. *Thagela*, RDd. *Thagelea*, σ. — *Sibde*, Barbar. *Side*, RDadσ. — *Medmasa*, Holsten. ad Steph. Byz. p. 201. *Medmassa*, Barbar. D. *Mednassa*, Rθa. *Methnassa*, d. *niednassa*, σ. — *Euralium*, Mionnet. supplem. 6. p. 489, 262. *Uranium*, RDad. *Euranium*, βγ. — *Pedasium*, β. — *Telmisum*, RDd. *Telmessum*, aβγ. *Themissum*, Barbar. *Thelmesum*, N^1. *Thelmissum*, N^2. — *quos*, σ. — *Ceramicum*, Barbar. RDad. *Ceraunicum*, σ. — *Iasium*, R. *Iasicum*, Dad. — *Dein*, Td. — *Palamindus*, N^2. — *Nariandos*, DN^{1}a. *Narriandos*, R^{2}d^2. *Narrandos*, R^{1}d^1. *Nariados*, N^2. *Nariandus*, βγ. — *Caryanda*, Barbar. a. *Aryanda*, DTd (codd. Voss. ad Mel. I. 16, 3.) *Arianda*, RK. *Aranda*, σ. — *Termera*, R^{1}Dad. *Tremera*, σ. *Telmera*, R^2. — *libera* ad *Barg.* refert Spanhem. de usu et praest. 1, 683. — *Bargyla*, a^2. *Bargylia*, a^1. *Baryyliae*, D. *Bargilie*, RTd.

§ 108. *ibi*, RθSTN^{1}ad. *ubi*, N^{2}β. — *sint*, a. — *ibi*, Pint. N^1. — *Symmaethos*, RD. *Simmaethos*, a. *Syminethos*, Td. *Seminethus*, βγ. — *Orsinus*, RθDTad. *Mossinus*, β. — *Fuit et*, Td. — *et*, om. d. — *est*, R^{2}Dad. *et*, R^1. — *Cleudro*, T. — *Orthosia*, a^2 (codd. Barbari.) *Othrusa*, θDa^{1}dσ. *Otrusa*, R. — *Berecintus*, D. *Berecyntiis*, a. *Berecinctus*, d. *Berebinthus*, R. — *Nysa*, Barbar. — *eadem*, om. R. — *Euanthia*, Barbar. — *Thebaite*, Rd. *Thebaide*, Daβγ.

§ 109. *Tydones*, R. — *Eurome*, om. N^1. — *Amyzon*, RDad (codd. Barbari.) *Myson*, σ. *Abzon*, θ. — *Alabanda*, codd. Barbari. — *Stratonicea*, RDad. *Stratonice*, Barbar. σ. — *libera*, RDad. *a libra libera*, σ. *Alinda*, Barbar. — *Hynidos*, D. *Yndos*, a. *Libr////indos*, R. *Libraindos*, d. *Idymos*, Hard. — *Troezene*, Dad (codd. Barbari.) *Troazene*, R. *Trocene*, σ. — *Longinquiores*, om. N^1. — *foro disceptant*, RDad. *disceptant foro*, βγ. — *Orthronienses*, θDadN^2. *Ortronienses*, R. *Orthonienses*, T. *Ortheonienses*, N^3. *Hortosienses*, N^1. *Othronienses*, β. — *Alindienses*, Hard. *Alidienses*, Rad. *Halydienses*, Dβγ. — *Hi-*

30. Lydia autem perfusa flexuosis Maeandri amnis recur- 110
sibus super Ioniam procedit, Phrygiae ab exortu solis vicina,
ad septentrionem Mysiae, meridiana parte Cariam amplectens,
Maeonia antea appellata. Celebratur maxume Sardibus in
latere Tmoli montis qui antea Timolus appellabatur, vitibus
consitus, ex quo profluente Pactolo eodemque Chrysorroa ac
fonte Tarni; a Maeoniis civitas ipsa Hyde vocitata est clara
stagno Gygaeo. Sardiana nunc appellatur ea iurisdictio con- 111
veniuntque in eam extra praedictos Macedones Cadueni, Lo-
reni, Philadelpheni et ipsi in radice Tmoli Cogamo flumini
adpositi Maeonii, Tripolitani, iidem et Antoniopolitae Maean-
dro adluuntur, Apollonhieritae, Mesotimolitae et alii ignobiles.
31. Ionia ab Iasio sinu incipiens numerosiore ambitu lito- 112
rum flectitur. In ea primus sinus Basilicus, Posideum pro-
montorium et oppidum, oraculum Branchidarum appellatum,
nunc Didymaei Apollinis, a litore stadiis xx. Et inde CLXXX
Miletus Ioniae caput, Lelegeis antea et Pityusa et Anactoria
nominata, super xc urbium per cuncta maria genetrix nec
fraudanda cive Cadmo qui primus prorsam orationem con-

psini, Hard. — *Xystiani*, RDad (codd. Barbari.) *Xystrani*, σ. — *Hydissenses*, Barbar. D. *Hydienses*, Tdσ. *Hiditenses*, a^{2}. *Hidienses*, Ra^{1}. *Hydenses*, altera Barbari coniectura. — *Tropozopolitae*, N^{1}. — *Aphrodisienses*, Da. *Aphrodienses*, RTdσ. — *Coscinus*, Dad (codd. Barbari.) *Coschinus*, R. *Choschinus*, N^{1}. *Cosinus*, N^{2}. *Cosnus*, σ. — *Translicon*, RDad. — *cum*, omitt. RDad. — *fluit*, a^{1}.

§ 110. *Lycia*, d^{1}. — *hinc*, N^{1}. — *flexuosis*, RθT. *flexuosi*, Dadβγ. — *Maeandri amnis*, RDad. *amnis Maeandri*, βγ. — *securibus*, D. — *exort*, R^{1}. — *oris*, R^{1}. — *Cariam*, R^{2}. *Regiam*, R^{1}Td. *Regia*, Da. — *antea*, RDad. *ante*, βγ. — *Tmoli*, R^{2}D. *molli*, R^{1}ad. *Timoli*, σ. — *antea*, θTad. *ante*, RDβ. — *vitibus*, omitt. Dd. — *consitus*, N^{2}a^{2}. *conditis*, RDN^{1}a^{1}d. — *ex quo*, RDN^{2}ad. *et ex eo*, N^{1}βγ. Vid. ad 2, 183. — *Chrysorrhoa*, ad. *Chrysorhoa*, σ. *Chrysoroa*, R. *Chrysora*, D. — *Tarni*, RD. *terni*, d. *Tarne*, aβγ. — *amoenis*, RDad. — *Hyde*, RDad (codd. Barbari.) *Lyde*, N^{1}. *Lydie myde*, N^{2}. *Lydemide*, σ. — *claras*, R. — *stagno*, a. *stagna*, RDd.

§ 111. *Cadieni*, R^{2}DTad. *Cadiemi*, R^{1}. — *Loreni*, R^{2}a^{2}. Omitt. R^{1}DTa^{1}dγ. — *Filadelpheni*, a^{2}. *Filadelfini*, RDa^{1}d. — *Moli*, R^{1}d. — *Apollonhieritae*, ita nos scripsimus e vestigiis codicum et e nummis ap. Eckhel. doctr. num. vet. 3, 93. *Apolloniheritae*, D. *Apollonihieritae*, θ. *Apollonoheritae*, a^{2}. *Apollonohieritae*, Basil. *Apolliniheritae*, Ta^{1}d. *Apheritae*, R. *Apollonoshieritae*, Pint. βγ. — *Mesotimolitae*, Hard. a^{2}. *Mesito*, a^{1}. *Misotimolitae*, R. *Mysotimolitae*, DTd. *Mysotmolitae*, β.

§ 112. *numerose*, r. *numeroso*, KN^{2}. — *Didymia*, d. *Didimi*, R. — *stadiis*, RθDTadr. *stadiorum*, β. — *XX. mil.*, σ. — *antea et*, σ. *ante a*, D. *ante*, d. *ante et*, R (*et* ex corr.) aβγ. — *Pityusa*, D. *Phitiusa*, R^{2}σ. *Phityusa*, K. *Pytisa*, a. *Pitus*, R^{1}. *Pytus*, d. — *nolata*, σ. — *XC*, DTadr. *LXXX*////, R. *LXXX*, β. *LXX*, Pint. K (Basil.) — *prorsam orationem*, ad. *prorsa orationem*, T. *prorsarationem*, D. *prorsaratanoni*, R^{1}. *prosam orationem*, R^{2}βγ.

dere instituit. Amnis Maeander ortus e lacu in monte Aulocrene pluribusque adfusus oppidis et repletus fluminibus crebris, ita sinuosus flexibus ut saepe credatur reverti, Apamenam primum pervagatur regionem, mox Eumeneticam ac dein Bargyleticos campos, postremo Cariam placidus, omnisque eos agros fertilissimo rigans limo ad decumum a Mileto stadium lenis inlabitur mari. Inde mons Latmus, oppida Heraclea montis eius cognominis, Carice, Myus quod primo condidisse Iones narrantur Athenis profecti, Naulochum, Priene; — in ora quae Trogilia appellatur Gessus amnis; — regio omnibus Ionibus sacra et ideo Panionia appellata. Iuxta 114 a fugitivis conditum, uti nomen indicio est, Phygela fuit et Marathesium oppidum. Supra haec Magnesia Maeandri cognomine insignis, a Thessalica Magnesia orta; abest ab Epheso XV M p., Trallibus eo amplius MMM. Antea Thessaloche et Androlitia nominata et litori adposita Derasidas insulas secum apstulit mari. Intus et Thyatira adluitur Lyco, Pelopia aliquando et Euhippia cognominata. In ora autem 115 Mantium, Ephesus Amazonum opus, multis antea expetita

§ 113. ex. N[2]. — *Aulotrena*, R. — *crebris*, om. d[1]. — *Apamenam*, Da. *Apamenium*, R[1]. *Adpamenium*, R[2]. *Ad pamenam*, d. — *Eumineticam*, Ra. — ac, d. e, R[1]a. e, D. Om. R[2]. — *deinde*, D. — *Bargyleticos*, vid. § 107. *Bargylieticos*, codd. Barbari. *Yrgaleticos*, R. *Hyrgaleticos*, Dad. *Hircaleticos*, σ. *Hirgaseticos*, T. — *pingius*, R[1]D. — *omnisque*, R. *amnis qui*, d. *omnesque*, Da,βγ. *Ionesque agros*, Salmas. exerc. p. 587. b. F. — *irrigans*, Rob. — *Inde*, omitt. Da[1]. — *Latmius*, Barbar. — *Carice*, R. *Caricem*, Dad. *Caricae*, β. *Carica*, γ. — *Myus*, Sabell. et Barbar. *Mius*, R[2]. *iuus*, a. *minus*, σ. *suus*, Dd. — *primus*, Da[2]d. — *Naulocum*, Rσ. — *Prienne*, Rσ. — *Trogilia*, vid. Strabon. 14. p. 636. *Trogica*, RDad. *Trogela*, σ. — *Gressus*, Da[1]. *Gaesus*, Voss. ad Mel. I. 17. 2. — *Panioma*, R.

§ 114. a, a. Omitt. RDdβ. — *utin*, Rd. — *nomine*, d. — *Philega*, R. — *he*, R. — a, a. Omitt. RDd. — *Magnesie*, R. — *ab*, a[2]. Omitt. RDa[1]d. — *MMM*, RDad. *III. M*, T. *trecentos*, codd. Barbari. *CCC. M*, Kσ. — *Thessaloche*, R. *Thessaloce*, Dadβγ. — *mari*, Barbar. R[2]Dad. *mare*, σ. *mara*, R[1]. — *Thyatira*, vid. Stephan. Byz. s. h. v. *Thyana*, D. *Tyana*, θK. *Thiana*, Ra. *Thiona*, Td. — *luco*, R[1]. — *Peloquia*, R[1]. — *Euhippia*, Tdr. *Euphiphia*, R. *Euhippa*, Da,βγ.

§ 115. *Mantium*, ita nos scripsimus. *Matium*, RθTDKad (libri ap. Salmas. exerc. p. 569. b. A.) *Mathium*, σ. *Manteium*, βγ. — *expeditis*, β. — *Alopes*, vid. versum Pseudo-Homericum ap. Steph. Byz. s. v. Ἀλόπη. — *Ortygia*, θTad. *Ortygie*, R. *Ortygiae*, D. — *ac Morges*, ita nos scripsimus. *Amorges*, Dad. *et Amorges*, codd. Salmas. exerc. p. 569. b. F. *Amoges*, R. *Morges*, θT. *et Morges*, βγ. — *et Smyrna*, D. *et Mirna*, R. *et Smyrna est*, θTad. *est et Smyrna*, βγ. — *Trachia*, T. *Thracia*, σ. *Tracia*, a. *Thraciae*, Dd. *Thratie*, R. *Trichia*, Kr. *Trachea*, βγ. — *Samornion*, vid. Steph. Byz. s. v. Ἔφεσος et Hesych.

nominibus: Alopes; cum pugnatum apud Troiam est, mox
Ortygia ac Morges vocata et Zmyrna cognomine Trachia
et Samornion et Ptelea. Attollitur monte Pione, adluitur
Caystro in Cilbianis iugis orto multosque amnis deferente
et stagnum Pegaseum quod Phyrites amnis expellit. Ab
his multitudo limi est, qua terras propagat mediisque iam
campis Syrien insulam adiecit. Fons in urbe Callippia et
templum Dianae conplexi e diversis regionibus duo Sele-
nuntes. Ab Epheso Mantium aliud Colophoniorum et intus 116
ipsa Colophon, Haleso adfluente. Inde Apollinis Clarii fa-
num, Lebedos; fuit et Notium oppidum. Promontorium Co-
ryceon, mons Mimas CL M p. excurrens atque in continentibus
campis residens, quo in loco magnus Alexander intercidi
planitiem eam iusserat VII M D p. longitudine, ut duo sinus
iungeret Erythrasque cum Mimante circumfunderet. Iuxta 117
eas fuerunt oppida Pteleon, Helos, Dorion, nunc est Aleon
fluvius, Corynaeum Mimantis promontorium, Clazomenae,
Parthenie et Hippi, Chytrophoria appellatae cum insulae
essent; Alexander idem per duo stadia continenti adnectit.

s. v. Σαμονία. *Hermonion*, σ. *Hemonion*, DTad. *Emonion*, R. — *ot*, R. — *Ptelea*, RDa. *Ptele*, σ. *Pelte*, Td. — *monte* — *Caystro* omitt. R^{1}d^1. *monte* — *adluitur* om. D. — *Pionio*, a. — *Caystro*, Barbar. a. *Cyastro*, R^{2}D. *Castro*, d. — *Cibianis*, R. — *iugis*, R^{2}a^2. Omitt. R^{1}Da^{1}d. — *Pergaseum*, d. *Pergasacum*, R. — *Phyrites*, Da. *Pyrrites*, d. *Pirrites*, R. — *his*, ad. *is*, R. *iis*, Dσ. — *quas terra*, d^1. — *mediis*, N^1. — *iam*, om. a. — *Syrien*, vid. ad 2, 204. — *insulas*, σ. — *adiicit*, d^{1}β. — *Callippia*, N^2. *Callipia*, Daγ. *Callipie*, d. *Calipie*, R. *Calipia*, N^1. *Callipea*, r^1. *Callippe*, r^2. *Halitea*, Pint. — *et*, omitt. Rdr. — *complexa*, ar. — *Selenuntes*, Dad. *Selinuntes*, Rβ. *Sellenuntes*, Pint.

§ 116. *Mantium*, ita nos scripsimus. *Matium*, a^2. *Mathium*, σ. *Patium*, DTR^{1}a^{1}d (codd. Salmas. exerc. p. 569. b. A.) *Spatia*, R^2. *Manteum*, Barbar. *Manteium*, βγ. — *Halete*, Pint. — *lari*, R. — *fama*, Td. — *Lenedos*, σ. — *Coryceon*, vid. Drakenb. ad Liv. 37, 12. *Coryneon*, codd. Salmas. p. 605. a. C. *Cyreneum*, DTN^{1}adσ. *Ciraeneum*, R. *Cyrenum*, N^2. *Corycaeon*, Barbar. — *Minas*, σ (codd. Salmas.) *Nimas*, R. *Mynas*, N^1. — *CL*, RDa. *CCL*, N^{2}dβ. — *excurrens* — *residens* om. N^1. — *locum*, R. — *planitiam*, R^2. *placia*, R^1. — *VII. M. D*, RDa. *VII. M.*, θ. *VIII*, Td. — *duo*, R. *duos*, Dadβγ. — *Erythraque*, σ. — *Minante*, σ (omnes vel antiquissimi codd. ap. Salmas. epistol. p. 39.)

§ 117. *Teos.*, Pint. — *fuerunt*, θDadσ. *fuere*, Rβγ. — *Corynaeum*, Da. *Corineon*, σ. *Cyrineum*, RTd. *Cirynaeon*, codd. Salmas. exerc. p. 605. a. C. *Corineum*, β. — *Minantis*, σ. — *Clazomoene*, R. *Clazomene*, β. — *Partheniae*, σ. — *Hipi*, R. *Hepi*, d. — *Chytrophoria*, K. *Chytophoria*, Da (codd. Barbar.) β. *Citophoria*, d. *Citoporia*, R. *Epiothophoria*, σ. — *essent*, R^{2}Dad. *insant*, R^1. — *duos*, R. — *adnectit*, R^{2}a^2. *adnecti*, Da^{1}d. *adtenti*, R^1. *adnexuit*, βγ.

Interiere intus Daphnus et Hermesia et Sipylum quod ante
Tantalis vocabatur, caput Maeoniae, ubi nunc est stagnum
Sale; obiit et Archaeopolis substituta Sipylo et inde illi
Colpe et huic Libade. Regredientibus inde abest XII M p. 118
Amazone condita, restituta ab Alexandro, in ora Zmyrna,
amne Melete gaudens non procul orto. Montes Asiae nobi-
lissimi in hoc tractu fere explicant se. Mastusia a tergo
Zmyrnae et Termetis Olympi radicibus iunctus in Dracone
desinit, Draco in Tmolo, Tmolus in Cadmo, ille in Tauro.
A Zmyrna Hermus amnis campos facit et nomini suo adoptat. 119
Oritur iuxta Dorylaeum Phrygiae civitatem multosque colli-
git fluvios, inter quos Phrygem, qui nomine genti dato a
Caria eam disterminat, Hyllum et Cryon, et ipsos Phrygiae,
Mysiae, Lydiae amnibus repletos. Fuit in ore eius oppidum
Temnos, nunc in extremo sinu Myrmeces scopuli, oppidum
Leuce in promontorio quod insula fuit finisque Ioniae Pho-
caea. Zmyrnaeum conventum magna pars et Aeoliae quae 120

Hermaesta, R[1]. *Hermesta*, a. *Henesia*, N[1]. — *Sypillum*, a. *Syphilum*, σ. *Sypelum*, d. — *antea*, T. — *Tantalis*, Barbar. R[2]Dad. *Tanealis*, σ. *Tantalus*, T. — *Moenie*, R. *Maeniae*, d. — *est*, om. R[1]. — *Sale*, Dad (codd. Barbari.) *Sole*, R[1]. *Saloe*, R[2]. *Saloc*, σ. — *obiit*, Dad. *obit*, R. *obite*, σ. *ob id*, codd. Barbar. β. — *Archaeopolis*, Da (codd. Barbar.) *Arceopolis*, R[2]. *Archopolis*, alii codd. Barbari. *Artepolis*, R[1]. *Arceobolis*, d. *Tharceopolis*, σ. — *substitutas spilo*, D. *substituas spilo*, d. — *ilii*, σ. — *Colpe*, Daσ (codd. Barbar.) *Colpo*, Rd. *Colpae*, β. — *huic*, RDad (codd. Barbari.) *hic*, σ. *hinc*, N[2]. *inde*, N[1]. — *Libade*, RDadσ. *Lybade*, N. *Lebadea*, codd. Barbari. *Lebade*, βγ.

§ 118. *Amazone*, RDad. *ab Amazone*, βγ. Vid. ad 33, 3. — *in hora et*, N[1]. *in ore*, N[2]. — *Zmyrna*, R[2]a. ////*myrna*, R[1]. *Mirna*, d. *Smyrna*, Dβγ. — *Melete*, om. N[1]. *Merete*, R. — *ferre*, R. — *Masthusia*, d. — *Termetis et Zimire*, N[1]. — *iunctus*, R[2]. *iunctis*, R[1]Da[2]d. *iniunctis*, a[1]. *iunctus. Is*, βγ. — *Racone*, R[1]. — *Drago*, R[1]. — *Molo*, R[1]d. — *Zmolus*, R[1]. *Thmolus*, d. — *Tau*, R[1]. *Tauri*, d.

§ 119. *Zmyrnae*, d. *Syrne*, Rigalt. ap. Salmas. exerc. p. 606. b. D. — *ermus*, R. — *amnis*, R[2]N[1]. Omitt. R[1]θDTN[2]adγ. — *et nomini suo*, om. R[1]. — *Dorylaeum*, ita nos scripsimus ex Steph. Byz. s. v. *Δορυλάειον*. *Dorylacum*, R[2]. *Dorylaum*, Barbar. Dd. *Adorylaum*, aσ. *Dorilata*, R[1]. *Doryleum*, codd. Salmas. βγ. — *acaricam*, d. — *Cyron*, d. — *et ipsos*, a[2]. *ippos*, Da[1]d. *ipos*, R. *et Hippos*, θ. — *Lyciae*, d[1]. — *omnibus*, R[1]d. — *repletus*, d. — *ore*, RDad (codd. Gelen.) *ora*, K. — *Temnos nunc*, Dad (codd. Gelen.) *temnos*, R[2]. *te-nunc*, R[1]. — *Myrméces scopuli*, RDTad (codd. Gelen.) *Smyrnae Cheseopolis*, S. *Cesseopolis*, σ. — *Leuce in*, a (codd. Gelen.) *Leucede in*, R. *Leucaede in*, D. *Leuce dein*, T. *Leuce idem*, d. — *promontorium*, Td. — *Ioniae Phocaea*, Da (codd. Gelen.) *Ionia Phoces*, d. *Ionia*, R[2]. *Ioci*, R[1].

§ 120. *et*, R. Omitt. Dadβγ. — *Etholiae*, d. — *a Syphilo*, σ. *assipilo*, R. — *verum Ephesum*, Rad. *Ephesum vero*, βγ. *Ephesum*, D. — *limen*, N[1]. — *Caesarenses*, a[1]. — *Cilbiani*, aσ. *Cibiani*, RD. *et Cybiani*, d. — *inferiores et superiores* ad *Mysom.* refert β. Correxit Hard. — *Mysomacedones*, Barbar.

mox dicetur frequentat praeterque Macedones Hyrcani cogno-
minati et Magnetes a Sipylo; verum Ephesum alterum lumen
Asiae remotiores conveniunt Caesarienses, Metropolitae, Cil-
biani inferiores et superiores, Mysomacedones, Mastaurenses,
Briulitae, Hypaepeni, Dioshieritae.

XXX. 32. Aeolis proxuma est, quondam Mysia appellata, 121
et quae Hellesponto adiacet Troas; ibi a Phocaea Ascanius
portus. Dein fuerat Larisa, sunt Cyme, Myrina quae Se-
bastopolim se vocat, intus Aegae, Attalia, Posidea, Neon-
tichos, Temnos. In ora autem Titanus amnis et civitas ab
eo cognominata. Fuit et Grynia, nunc tantum portus soli,
insula adprehensa. Oppidum Elaea et ex Mysia veniens Ca-
icus amnis, oppidum Pitane, Canaius amnis. Intercidere Canae, 122
Lysimachea, Atarnea, Carene, Cisthene, Cilla, Cocylium,
Thebe, Astyre, Chrysa, Palaescepsis, Gergitha, Neandros;
nunc est Perperene civitas, Heracleotes tractus, Coryphas
oppidum, amnes Grylios, Ollius, regio Aphrodisias quae

Rad. *Missomacedones*, D. *Mysii:Macedones*, σ. — *Mastaurenses*, a. *Metaurenses*, RθDTdσ. — *Briulitae*, R. *Briullitae*, Dadγ. *Brullitae*, Barbar. β. — *Hypaepeni*, Barbar. RD. *Hyppepeni*, d. *Hippepeni*, a^{2}. *Hippeni*, a^{1}. *Hibepeni*, σ. — *Dioshieritae*, Barbar. Ra. *Dioshaeritae*, D. *Diosieritae*, σ. *Dosihieritae*, d.

§ 121. *Mysia*, a. *Moesie*, R. *Moesiae*, D. *Maesia*, d. Haec sunt petita ex Mela I. 18, 1. — *appellata et quae*, Da. *appellate quae*, R. *appellata que*, d. — *ibi a*, RDN^{1}ad. *ab ea*, N^{2}Kr. — *Ascanus*, N^{1}. *Ascaius*, N^{2}. — *Larisa*, R. — *Myrina*, Pint. Dad. *Myrrina*, R. *Mirina*, σ. *Myrna*, T. *Myrrine*, Barbar. — *intus*, R. *et intus*, Dad. — *Aegae*, Barbar. *Egee*, R. *Aegeae*, Dad. *Aegea*, σ. — *Attalia*, Barbar. *Itale*, RDad. *Italia*, σ. — *Possidea*, σ. *Positdea*, R. *post Adae*, Barbar. — *Neontichos*, Barbar. Da. *Neonthicos*, R^{2}. *Neanticos*, σ. *n. heonicos*, d. *Neonicos*, T. *Heonhicosten*, R^{1}. — *Mitanus*, K. — *cognata*, d (in corr.) — *Grynia*, Barbar. a. *Grinia*, σ. *Grya*, θD. *Gria*, R. *Gyra*, Td. — *soli*, Barbar. RDad. *solis*, σ. — *Elaea*, Barbar. RDad. *Elea*, σ. — *et*, om. d. — *Moesia*, RDad. — *veniens*, om. R^{1}. — *Cacus*, R^{1}. — *oppidum*, Da. *oppida*, Rd. — *Pitane*, Barbar. RDad. *Pithane*, σ. — *Canaius*, Dd. *Canaiusam*, σ. *Canaitis*, RN^{1}a^{2}. *Canucis*, a^{1}. *Cananius al. Canius*, N^{2}.

§ 122. *Canc*, σ. *Cane*, Barbar. — *Lysimachea*, Barbar. *Lysimacea*, RDdσ. *Lysimachia*, aβγ. — *Atarnea*, Barbar. RDa. *tarnea*, d. *Atarneus*, Pint. — *Carene*, Rad. *Carane*, D. *Carenae*, β. — *Cisthene*, Barbar. Dad. *Cistene*, σ. *Trisphrene*, R. — *Cylla*, σγ. — *Cocylium*, Hard. a. *Cocylum*, codd. Barbari. *Coccille*, R^{1}DTd. *Cocylle*, σ. *Conchile*, R^{2}. *Cocillum*, β. — *Thebae*, β. — *Hastire*, R. — *Chrysa*, D. *Chrisa*, R^{2}. *Crisa*, R^{1}ad. — *Palaescepsis*, Barbar. RDad. *Palapsepsis*, σ. — *Gergitha*, S. *Gergetha*, Taσ. *Gergephan*, R. *Gergethan*, D. *Gergergethan*, d. *Gergithos*, Barbar. βγ. *Gergis*, altera Barbari coniectura. *Gergithes*, Osann. in diurnis archaeol. 1845. nr. 32. p. 116. — *Neandros*, Barbar. Dad. *Noeandros*, R. *Noendros*, σ. — *Pere*, R. — *Coryphas*, Barbar. Dad. *Coripas*, R. — *amnes*, Dad. *amnis*, Rθβ. — *Grylios Ollius*, Da. *Grylios Oluus*, d. *Glirios Oluus*, R. *Chryliosolius*, β. *Grylio*, *Solus*, Pint. — *Aphrodisyos*, R^{1}. — *qui*, R.

antea Politice Orgas, regio Scepsis, flumen Evenum, cuius in ripis intercidere Lyrnesos, Miletos. In hoc tractu Ida mons, et in ora quae sinum cognominavit et conventum Adramytteos olim Pedasus dicta. Flumina Astron, Cormalos, Crianos, Alabastros, Hieros ex Ida; intus mons Gargara eodemque nomine oppidum. Rursus in litore Antandros Edonis 123
prius vocata, dein Cimmeris, Assos, eadem Apollonia. Fuit et Palamedium oppidum. Promontorium Lectum disterminans Aeolida et Troada. Fuit et Polymedia civitas et Chrysa et Larisa alia. Zminthium templum durat, intus Colone intercidit. Deportant Adramytteum negotia Apolloniatae a Rhyndaco amne, Erizii, Miletopolitae, Poemaneni, Macedones Asculacae, Polichnaei, Pionitae, Cilices Mandacadeni, in Mysia Abrettini et Hellespontii appellati et alii ignobiles.

33. Troadis primus locus Hamaxitus, dein Cebrenia ipsa- 124
que Troas Antigonia dicta, nunc Alexandria, colonia Romana. Oppidum Nee. Scamander amnis navigabilis et in promontorio quondam Sigeum oppidum. Dein portus Achaeorum, in quem influit Xanthus Simoenti iunctus stagnumque prius faciens Palaescamander. Ceteri Homero celebrati Rhe-

Politice Orgas, R θ D T a d. *Politiceorgas*, β. — *Verum*, R. — *Lyrnesos*, R. — *Miletos*, R D a^1 d. *et Miletos*, a^2 β γ. — *idem*, R D a d. — *Adramiteos*, σ. *Aramitet*, R^1. *Adramites*, R^2. *Adramyttium* vel *Adramyteum*, Barbar. — *Padus*, a^1. — *Crianos*, R D a d. *Cryanos*, θ. *Eryannos*, β γ. — *Alabastras*, R. — *Geros*, R. — *ex Ida*, Barbar. R D a d. *exida*, σ. — *mori*, R^1. — *Purgara*, a.

§ 123. *Adandros*, R^1. — *vocatum*, σ. — *dein*, R a d. *deinde*, D β γ. — *Cimmeris Asos*, R a. *Cimmeris Sasos*, T d. *Cimmeris et Assos*, D (codd. Barbari) γ. *Cimmerissos*, σ. *Cymeris et Asos*, β. *Cimmeria Assos*, Pint. — *Lectum*, R D a d σ. *Lecton*, β γ. — *disterminata*, D. — *Polymedia*, a^2. *Polymea*, D T a^1 d. *Pollimea*, R. — *civitas*, a^2. Omitt. R D T a^1 d. — *et*, omitt. R D T a d. — *Chrysa*, D a d. *Chyrissa*, R. *Chrissa*, σ. *Chryssa*, T. *Cryssa*, β. — *Larisa*, R. — *alia*, om. D. — *Zminthium*, R. *Zmyntium*, D d. *Smintium*, σ. *Smintheum*, a β γ. — *Colone*, D a. *Colane*, R T d. *colonia*, σ, quod Pint. ex edd. vett. praefert. — *Deportant*, D S a d r. *deportat*, R. *deportans*, σ. *deportata*, codd. Barbar. β. — *Adramiteum*, σ. — *amne egocia*, R^2. — *a Rhyndaco*, a d (codd. Barbar.) *a Rindaco*, R^2. *a Rindico*, R^1 D. *arhidaco*, σ. — *Erizii*, ita nos scripsimus coll. Eckhel. doctr. num. vet. 2, 581. *Erezii*, Hard. D (?) γ. *Eresi*, R a d σ. *Eressii*, codd. Barbar. *Eresii*, β. — *Miletopolitae*, R D a d (codd. Barbari.) *Milepolitae*, σ. — *Poemaninte*, R. — *Asculacae*, D a. *Asculatae*, r. *Asculaci*, d. *Ascelacae*, R. *Aschilacae*, β. — *Policnaei*, σ. *Polydmaei*, R. — *Mandacadeni*, Hard. R. *Mandacandeni*, D a d. *Mandagandeni*, β. — *in*, codd. Barbar. Omitt. R D a d. — *misani*, σ. — *Abretteni*, a (codd. Barbar.) *Abrecteni*, R. *Abreteni*, D d σ. — *et Hellespontii*, D a d. *ephelesponci*, R.

§ 124. *Hamaxitus*, D a. *Amaxitus*, Barbar. β. *Amaxicus*, R T d p σ. — *Cebrenia*, R D. *Crebenia*, T a d p σ. — *ipsa quoque*, p. — *dicta*, R^2 D a d p. *ipsa*, R^1. — *Nees*, N^1. *Nea*, d. — *Sigium*, d. — *portum*, R. — *influxit*, a^1. —

sus, Heptaporus, Caresus, Rhodius vestigia non habent.
Granicus diverso tractu in Propontida fluit. Est tamen et
nunc Scamandria civitas parva ac M D passus remotum a
portu Ilium inmune, unde omnis rerum claritas. Extra sinum 125
sunt Rhoetea litora Rhoeteo et Dardanio et Arisbe oppidis
habitata. Fuit et Achilleon oppidum iuxta tumulum Achillis
conditum a Mytilenaeis et mox Atheniensibus, ubi classis
eius steterat in Sigeo. Fuit et Aeantion a Rhodiis conditum
in altero cornu, Aiace ibi sepulto, XXX stadiorum intervallo
a Sigeo, et ipso statione classis suae. Supra Aeolida et
partem Troadis in mediterraneo est quae vocatur Teuthrania
quam Mysi antiquitus tenuere. Ibi Caicus amnis iam dictus
oritur. Gens ampla per se, etiam cum totum Mysia appella-
retur. In ea Pioniae, Andera, Cale, Stabulum, Conisium, 126
Teium, Balcea, Tiare, Teuthranie, Sarnaca, Haliserne, Ly-
cide, Parthenium, Thymbre, Oxyopum, Lygdamum, Apollonia
longeque clarissimum Asiae Pergamum quod intermeat Se-
linus, praefluit Cetius profusus Pindaso monte. Abest haud
procul Elaea quam in litore diximus. Pergamena vocatur
eius tractus iurisdictio. Ad eam conveniunt Thyatireni, Mos-

Homeri, Iliad. *M*, 20. — *Phesus*, dp. —*Heptaporus*, Barbar. RDad. *Heptaphorus*, pσ. — *Caresus*, Dad. *Charesus*, Rp. *Acre*, σ. — *tractu*, om. N^{1}. — *fuit*, d. — *nunc*, R^{2}. *prius*, DTadp. *prius et prius*, R^{1}. — *ac*, Dap. *hac*, R^{2}. *de*, R^{1}. Omitt. Td. — *MD*, a^{2}p. *MMD*, RDTa^{1}d. — *motum*, R^{1}. *motu*, D.

§ 125. *Rhoete a litore*, d. *rh a littore*, p. *Roetero*, R^{1}. — *Arsibe*, a. *Arispe*, d. *Arsibes*, p. — *Mytilenaeis*, σ. — *cluis*, R^{1}. — *in Sigeo. Fuit*, Pint. RDapr (Basil.) *In Sigeo fuit*, dβ. Exscripsit haec Solin. 40, 17. — *Aeantion*, RDdr (Basil.) *Aeantium*, aβγ. *Eantion*, N^{2}. *Ecantion*, p. *Echantion*, N^{1}. — *a Rhodiis*, RDN^{2}ap. *Ardotiis*, d^{2}. *Ardotus*, d^{1}. *Archadiis*, N^{1}. — *et ipso*, RDa. *et ipsa*, Td. *et ipso in*, pβ. *et ipsum in*, Pint. — *Super*, Ra^{1}. — *Theutranta*, R. *Teutrania*, σ. — *Mysii*, σ. — *Caucas*, R^{1}. — *iam*, R^{2}a^{2}p. Omitt. R^{1}DTa^{1}d. — *dictus* § 121. — *Gens ampla;* hinc rursus incipit A. — *eum*, T. — *Mysiam appellavere*, Td.

§ 126. *Pioniae*, Barbar. RADad. *epionie*, σ. — *Andera*, AD. *Andira*, R. *Andirae*, a. *Amdire*, d. — *Cale*, Da. *Itale*, RTd. *Idale*, A. *Calse*, Hard. — *Teium*, RADTad. *Tegium*, βγ. — *Balcea*, Barbar. D. *Balce*, RAadσ. — *Tiare*, Barbar. ADadσ. *Thiare*, R. — *Esarnaca*, R. — *Lycidiae*, A. *Lyadia*, N^{1}. — *Thymbre*, Barbar. *Cambre*, RAθDTadσ. — *Lygdamum*, RDTad. *Lagdamum*, A. *Lygdanum*, β. — *intermea*, R. — *Selinus*, a (codd. Gelen.) *Zelinus*, A. *Silenus*, RDTd. — *Cetius*, Ad^{2} (codd. Barbari.) *Citius*, a^{2}d^{1}. *Titius*, RDa^{1}. *Tietius*, σ. — *Pindaso*, ADa^{2}. *Prindaso*, Ra^{1}. *Pryndaso*, Td. — *monie*, R. *mente*, A. — *Elea*, σ. *Elee*, d. *Elaeae*, R. — *in*, om. a. — *diximus* § 121. — *Pergamea*, σ. — *Ad eam*, Aa^{2}d. *Eadem*, RDa^{1}. *Ad eandem*, r. — *Thyatireni*, Barbar. R^{2}Dad. *Tiathireni*, A. *Thyatirē*, R^{1}. — *Mossyni, Mygdones*, RADad. *Mygdones, Mossyni*, βγ. *Mosteni*, Ryck. ad Tacit. ann. 2, 47.

syni, Mygdones, Bregmeni, Hierocometae, Perpereni, Tia-
reni, Hierolophienses, Hermocapelitae, Attalenses, Panteenses,
Apollonidienses aliaeque inhonorae civitates. A Rhoeteo Dar- 127
danium oppidum parvom abest stadia LXX. Inde XVIII M pro-
montorium Trapeza, unde primum concitat se Hellespontus.
Ex Asia interiisse gentis tradit Eratosthenes Solymorum,
Lelegum, Bebrycum, Colycantiorum, Tripsedorum; Isidorus
Arimos et Capretas, ubi sit Apamea condita a Seleuco rege
inter Ciliciam, Cappadociam, Cataoniam, Armeniam, et quon-
iam ferocissimas gentis domuisset, initio Dameam vocatam.

XXXI. 34. Insularum ante Asiam prima est in Canopico 128
ostio Nili, a Canopo Menelai gubernatore, ut ferunt, dicta;
altera iuncta ponte Alexandriae, colonia Caesaris dictatoris,
Pharos quondam diei navigatione distans ab Aegypto, nunc
e turri nocturnis ignibus cursum navium regens. Namque
fallacibus vadis Alexandria tribus omnino aditur alveis mari,
Stegano, Posideo, Tauro. In Phoenicio deinde mari est ante
Iopen Paria tota oppidum in qua obiectam beluae Andro-

Bregmeni, θDTad. *Bregment*, A. *Bregneni*, R. *Bregmenteni*, β. — *Hierocometae*, ADd. *Hieracomittae*, R. *Hieroconitae*, aσ. *Hieracomitae*, β. *Hieracometae*, Hard. γ. — *Perperenni*, Dd. — *Hierolophienses*, RDad. *Hieropolienses*, Aσ. *Hieripolienses*, T. *Hydropolienses*, Barbar. K. *Hierapolenses*, β. — *Hermocapelitae*, RDad. *Hermocapellitae*, T. *Hermocopolitae*, A. *Hermacopolitae*, K. *Harmacopolitae*, σ. *Harmatopolitae*, Barbar. β. — *Adtaleemses*, R. — *Panteenses*, A. *Pateenses*, RDd. *Pataenses*, a. *Pantaenses*, βγ. — *Apollodonienses*, N^2. — *inhonorae*, Barbar. RDad. *in honore*, N^2σ. *in ore*, A. *minores*, N^1.

§ 127. *LXX. mil.*, K. — *VIII*, A. — *Trapeza*, D. *Trepeza*, A. *Trapeze*, Rad. — *interisse*, σ. — *gentis*, R. — *Eratosthenes*, p. 92. ed. Bernh. — *Polimorum*, Rd. — *Lelegum*, Da. *Lelicum*, A. *Elegum*, Rd. — *Tripsedorum*, RADd. *Trypsedorum*, a. — *Arimos*, Barbar. *Arieneos*, Ra. *Aryeneos*, D. *Aryenos*, Td. *Arienos*, σ. *Archineos*, A. *Arimaeos*, K. *Arimeos*, altera Barbari coniectura. — *Capretas*, R^2. *Capraeatas*, A. *Capreatas*, Da. *Camipantas*, T. *Campatas*, d. *Căpatas*, R^1. — *Apamea*, Rdσ. *Apamia*, ADaβγ. — *Demeam*, d.

§ 128. *Canobico et Canobo*, RADd. — *iuxta pontem*, Td. — *Alexandria*, T. — *Aegyptio*, a^1d. — *e*, om. d^1. — *signibus*, A. — *navigium*, R^1. — *additur*, T. — *mari*, RDTa. *maris*, Adβ. — *Stegano*, R. *Steganus*, D. *Tegano*, Aa^2. *Tegamo*, STβ. *Teganus*, a^1d. — *Posideo*, Pint. AD. *Postideo*, STad (codd. Salmas. exerc. p. 340. a. E.) *Posticto*, R. *Possidet*, alii codd. Salmas. — *dein*, d. — *Iope*, RA. *Ioppe*, adβγ. Multa h. l. tentat Pint. — *subiectam*, K. — *beluae*, R. *veluae*, A. — *et iam*, RADN^2adσ. *etiam*, N^1. — *dicta* § 78. — *Arodos*, N^1. — *quae*, d. — *altitudo maris*, d. — *aquae*, d. — *tubo*, RADad (codd. Barbari.) *tuba*, σ. — *facto*, RADad (codd. Barbari.) *facta*, N^2σ. *factis*, N^1. — *a vado*, RADa. *ad vada*, Td. *ad vadum*, K.

§ 129. *Cilicum*, θ. — *VII*, Pint. — *CCCCXXVII*, ADr. *CCCCXVII*, R. *CCCCXXVI*, Td. *CCCCXXIX*, N^2β. *CCCCXXX*, N^1. *CCCCXXVIII*,

medam ferunt, et iam dicta Arados, inter quam et continentem L cubita alto mari, ut auctor est Mucianus, e fonte dulcis aqua tubo coriis facto usque a vado trahitur.

35. Pamphylium mare ignobilis insulas habet, Cilicium ex 129
V maxumis Cyprum ad ortum occasumque Ciliciae ac Sy-
riae obiectam, quondam IX regnorum sedem. Huius circui-
tum Timosthenes CCCCXXVII M D prodidit, Isidorus CCCLXXV M;
longitudinem inter II promontoria, Dinas et Acamanta quod
est ad occasum, Artemidorus CLXII D, Timosthenes CC; vo-
catam ante Acamantida Philonides, Cerastim Xenagoras et
Aspeliam et Amathusiam et Macariam, Astynomus Crypton
et Coliniam. Oppida in ea XV, Neapaphos, Palaepaphos, Cu- 130
rias, Citium, Corineum, Salamis, Amathus, Lapethos, Soloe,
Tamasos, Epidarum, Chytri, Arsinoe, Carpasium, Golgoe.
Fuere et ibi Cinyria, Marium, Idalium. Abest ab Anemurio
Ciliciae L M p.; mare quod praetenditur vocant Aulona Ci-
licium. In eodem situ Eleusa insula est et IV ante promon-
torium ex adverso Syriae Clides rursusque ab altero capite

aγ. — *D*, RADa. *idem*, Td. — *intra*, a. — *Dinas et*, RD. *Didas et*, A. *Dinaret*, a. *clinans se*, d. *Dinaretum et*, βγ. — *Aeamanta*, a. *Camanta*, R^1. — *ad occasum*, Aa. *ab occasu*, RDd. — *Artemidorus*, ap. Agathemer. 1, 5. p. 326. Hoffm. — *CLXII*, RADTadr. *CLX*, β. — *Timosthenes vocavit*, K. — *vocatum*, R. — *ante*, A. *antea*, RDad. — *Philonidones*, d. — *Cerastim*, Ra^2. *Cerasim*, Da^1d. *Cerastin*, Aβγ. — *Aspeliam*, ADa. *Arpeliam*, RTd. *Ampeliam*, Parisot. — *Amathusiam*, Barbar. D. *Amathusam*, A. *Amatusam*, Rad. — *Macariam*, Barbar. a. *Macaram*, R^2Aσ. *Macoram*, D. *Macram*, R^1d. — *Astynomos*, Dd. *Astymonus*, σ. — *Crypton*, Barbar. ADad. *Scripton*, R. — *Coliniam*, Ad^2. *Colinian*, R^2. *Coloniam*, d^1β. *Colonian*, R^1D. *Colonia*, a. *Colaniam*, T.

§ 130. *XVI*, R^2. — *Neapaphos*, RDTad. *in ea paphos*, A. *Paphos*, β. — *Cithium*, σ. — *Corineum*, A. *Corinaeum*, a^2. *Coloneum*, RDTd. *Colonaeum*, a^1. — *Salamis*, A. *Salamin*, RDTad. — *Amathys*, A. — *Lapethos*, Barbar. RDa. *Lepethos*, Td. *Camphetos*, σ. *Lamphethos*, A. — *Soloe*, ADaσ. *Soboe*, RTd. — *Tamasos*, Barbar. AK. *Amasos*, σ. *Tamaasos*, DT. *Tamaasas*, R. *Tmaasos*, ad. *Tamaseus*, βγ. *Amanassos*, altera Barbari coniectura. *Tamassos*, Meinek. ad Steph. Byz. p. 599, 6. — *Epidaurum*, R^2AK. — *Chytri*, Nad. *Cytri*, A. *Citri*, Rσ. — *Carpasium*, Barbar. RADa. *Carphasium*, Kσ. *Carpharsium*, d. — *Golgoe*, RA (codd. Barbari.) *Golgae*, K. *Colcae*, D. *Colce*, ad. *Colee*, σ. *Golgi*, βγ. — *ibi*, Da^2. *in*, RAa^1d. — *Cinyria*, Barbar. *Cynydia*, A. *Cinilia*, R. *Cinidia*, a^2. *Cinyda*, σ. *Cynia*, DT. *Cinia*, d. — *Marium*, Ra (codd. Barbari.) *Mareum*, Dd. *Marcum*, A. *Murium*, K. *Maleum*, σ. — *Abest*, R^2Aa^2. Omitt. R^1DTa^1d. — *Anemurio*, Barbar. RDad. *Emurio*, Aσ. — *mare quo*, RADa. *quo mare*, Td. — *prenditur*, T. — *Cilicum*, θDTd. — *situ Eleusa*, RAD. *situ Eleusia*, d. *vel eusa*, a^1. *sit vel eusa*, a^2. *situ Elaeussa*, Barbar. *situ Elaeusa*, β. — *est*, omitt. Td. — *ante*, RADad. *minor*, N^1. *minor ante*, N^2. — *promontoria. Ex adverso*, K.

Stiria, contra Neampaphum Hierocepia, contra Salamina Sa-
laminiae. In Lycio autem mari Illyris, Telendos, Attelebussa, 131
Cypriae III steriles et Dionysia prius Caretha dicta. Deinde
contra Tauri promontorium pestiferae navigantibus Cheli-
doniae totidem. Ab iis cum oppido Leucolla Pactyae, Lasia,
Nymphais, Macris, Megista, cuius civitas interiit. Multae
deinde ignobiles. Sed contra Chimaeram Dolichiste, Choe-
rogylion, Crambussa, Rhoge, Enagora VIII M p., Daedaleon
duae, Cryeon tres, Strongyle et contra Sidyma Antiochi
Glaucumque versus amnem Lagussa, Macris, Didymae, Helbo,
Scope, Aspis et in qua oppidum interiit Telandria proxu-
maque Cauno Rhodussa.

36. Sed pulcherrima et libera Rhodos, circuitu CXXV M p. 132
aut, si potius Isidoro credimus, CIII, habitata urbibus Lindo,
Camiro, Ialyso, nunc Rhodo. Distat ab Alexandria Aegypti

Stiria, ADad. *Syria*, R. — *Neampaphum*, Dad (codd. Barbar.) *Neamphaum*, A. *Neapaum*, R. *meamphaum*, σ. — *Hierocepia*, codd. Barbari. *Hiereetcepia*, RTad. *Hierecepia*, N^1. *Hieriecepia al. Hiarecepia*, N^2. *Hiere et chephia*, A. *Hierie et Cephia*, σ. — *Salamina*, A. *Salaminam*, Nσ. Omitt. RDad. — *Salaminiae*, RADTad. *Salamine*, N^2. *Salaminae*, β. Om. N^1.

§ 131. *Lycio*, RADad (codd. Barbari.) *Sigeo*, σ. — *autem*, RADN^{2}ad (codd. Barbari.) *hinc*, N^1. — *Idyris*, Meinek. ad Steph. Byz. p. 327, 1. — *Tolandros*, K. *Telandros*, Barbar. — *Attelebussa*, Barbar. a. *Attelebosa*, Rd. *Attelebesa*. D. *Attaelebosa*, Aσ. — *Carelba*, R^1. *Charaeta*, A. — *Dein*, d. — *festiferae*, R. — *totidem ab*, Barbar. β. *t eodem*, R. — *his*, R. — *Leucolla*, RADadσ. *Leucola*, β. — *Pactyae*, RADad (codd. Barbari.) *Pactia*, σ. — *Lasia*, A (codd. Gelen.) *Lesia*, Rd. *Lesya*, Da. *Elysia*, K. — *Nymphais*, RADa (codd. Gelen.) *Nymphalis*, TKd. — *Macris*, RADa (codd. Gelen.) *Meris*, TKdσ. — *Magista*, D. — *Chimeram*, Barbar. — *Dolichistae*, σ. *Dolichae*, K. — *Choerogylion*, A. *Chirogilion*, R^2. *Chirodilion*, R^{1}Td. *Chirodylion*, θDa. *Chirogylium*, βγ. — *Crambussa Roge*, Barbar. *Crambys Aroge*, A. *Crambussa roxegen*, a^2. *Crambis Aroge*, K. *Cambis Arogae*, σ. *Grambysa roxeg*, R. *Grambysa roxege*, D. *Grambysa roxegen*, a^{1}d. — *Xenagorae VIII* omisso *M. p.*, Külb. — *Daedaleon*, Barbar. RDa. *Daedaleum*, A. *Daedalenon*, Td. — *duo*, a^1. — *Cryeon*, Barbar. Kr. *Crieron*, A. *Cypron*, RDTadσ. *Cyrieon*, altera Barbari coniectura. — *Strongyle*, Barbar. R^{2}Aa. *Strongylae*, Kr. *Trogile*, R^{1}Dd. — *Glaucumque*, Barbar. Dad. *Claucumque*, RA. *Claveumque*, σ. — *Lagusa*, Barbar. ADad. *Lacusa*, σ. *Lacusā*, R. — *Macris*, R^{2}Aad. *Magris*, D. *///agris*, R^1. — *dididi*, R^1. *dididima*, R^2. — *Helbo, Scope*, Barbar. RADad. *Hellos Cope*, σ. — *et*, om. N^1. — *Telandria*, RADad^{2}σ. *Telandra*, d^1. *Cellandria*, codd. Barbari. *Cyllandria*, Barbar. K. — *Cauno Rhodussa*, STa (codd. Gelen.) *Cauno Rhodusa*, RADd. *Cunorodusa*, σ. *Caunorodusa*, N^1. *Caunorodosa al. Cunorodosa al. Cunodorosa*, N^2. *Cynorhodussa*, Barbar. K.

§ 132. *CXXV*, RAθDTadσ. *CXXX*, β. — *habitata urbibus*, RAa^2. *habitatoribus*, DTa^{1}d. — *Lindo*, Barbar. RADa. *Lyndro*, Td. — *Ialyso*, Barbar. RDad. *Talyso*, T. *Zaliso*, A. — *Rhodus*, d. *Rhodas*, N^1. — *DLXXXIII*, RAθDTd.

DLXXXIII M, ut Isidorus tradit, ut Eratosthenes, CCCCLXIX M, ut Mucianus, D, a Cypro CLXVI. Vocitata est antea Ophiussa, Asteria, Aethria, Trinacrie, Corymbia, Poeeessa, Atabyria ab rege, dein Macaria et Oloessa. Rhodiorum insulae Car- 133 pathus quae mari nomen dedit, Casos, Achne olim, Nisyros distans ab Cnido XII mil. D, Porphyris antea dicta, et eodem tractu media inter Rhodum Cnidumque Syme; cingitur XXXVII mil. D; portus benigne praebet VIII. Praeter has circa Rhodum Cyclopis, Teganon, Cordylussa, Diabetae IV, Hymos, Chalce cum oppido, Seutlussa, Narthecussa, Dimastos, Progne et a Cnido Cisserussa, Therionarce, Calydne cum tribus oppidis Notio, Nisyro, Mendetero; et in Arconneso oppidum Ceramus. In Cariae ora quae vocantur Argiae numero XX et Hyetussa, Lepsia, Leros. Nobilissima autem in eo sinu 134

DLXXXVIII, a. *DLXXVIII*, *βγ*. — *Eratosthenes*, p. 65. Bernh. — *CCCCLXVIII*, A. — *Asteria*, ad (codd. Barbari.) *Asterea*, RD. *Asthere*, A. — *Aethria*, D. *Aetria*, A. *Aethrea*, codd. Barbari. *Ethria*, a. *et//thria*, d. *Etthia*, R. *Edria*, *σ*. *Aethraea*, *βγ*. — *Trinacrie*, R². *Trinacriae*, A. *Trinatrie*, R¹d. *Trinatriae*, D. *Trinacria*, a*βγ*. — *Corymbia*, a (codd. Barbari.) *Combirea*, R². *Combira*, ATd*σ*. *Combire*, R¹. *Cobira*, D. — *Poeeessa*, a (codd. Barbari.) *Peteessa*, RADTd. *Petoessa*, *σ*. *Poeessa*, *β*. — *dein*, R²AT. *dē*, R¹. *deinde*, Dad*βγ*. — *Macaria*, D. *Macria*, RAad*β*. — *et Oloessa*, Dad. *et Oloissa*, A. *ac tholoessa*, R. *et Oloeessa*, *β*.

§ 133. *Casos*, RADad (codd. Barbari.) *Caros*, *σ*. — *Achne olim Nisyros*, a. *Achne olim Niasyros*, D. *Haone olim Niasyros*, R. *Hacne. elimnia. syros*, A. *hac ne elymnia Syros*, Td. *ac neelinia Scyros*, *σ*. *ac duae Calymnae*, Barbar. r. *Gyros*, r. *Suyros*, K. *Achne* (vel *Amphe* coll. Meinek. ad Steph. B. p. 364, 4.) *olim, Elymnia, Nisyros*, Schneidewin. in nunt. litt. Gott. 1849. nr. 181. p. 1805. — *ab*, Aa. *ha*, R. *a*, Dd. — *Cnido*, d. *Enido*, D. *Gnido*, RAa. — *Gnidumque*, R. *Cnidiumque*, A. *Gnidiumque*, Dad. — *VIII*, RAa². *VIIII*, DTa¹d. — *eas*, A. — *circa*, Aa (codd. Gelen.) *chira*, R². *vigerea*, R¹. *ingirea*, D. *in gyrea*, d. — *Cyclopis*, a (codd. Gelen.) *Cyclops*, A*σ*. *etclop*, Dd. *etcop*, R. — *Teganon*, A (codd. Gelen.) *Tergamon*, K. *Steganon*, RDad. *Steganos*, Hard. *γ*. — *Cordylussa*, ita nos scripsimus. *Cordylusa*, RADad*σ* (codd. Barbar.) *βγ*. — *Diabetae*, Barbar. a*σ*. *Diabatae*, A. *Diabate*, *θ*. *Diabathe*, R². *Biabathae*, D. *Biabathe*, R¹d. — *Hyrmos*, *θ*. *Amos*, Barbar. *Irmos*, Hard. — *Chalce*, Barbar. Dad. *Calche*, *σ*. *Chalche*, RA. *Chalcea*, altera Barbari coniectura. — *oppidis ut lusu*, d. *Teutlusa*, Pint. — *Narthecosa*, R. *Marthecusa*, *θ*. — *Dyemastos*, N². *Dismantros*, d. — *Cisserussa*, Dad. *Ciserussa*, R*β*. *Ciserusa*, A. *Cicerussa*, codd. Gelen. — *Therionarce*, a (codd. Gelen.) *Therionarchia*, A. *Therionargia*, RDd. *Terion, Archia*, K. — *Calydne*, Aa (codd. Barbari.) *Galigne*, RDd*σ*. *Calydnae*, Hard. — *Mendetero*, Da. *Mendeteros*, RATd. — *in Arconneso*, Da (codd. Barbari.) *marconneso*, *σ*. *in Arcōneso*, Ad. *in artenose*, R. — *Ceranyus*, *σ*. — *In Cariae* — *XX* om. N¹. — *vocatur*, N²K. — *Hyetussa*, Da (codd. Gelen.) *Hetusa*, Rd. *Ethusa*, T. *Aetusa*, A. *Haetusa*, *θ*. *Ethecusa*, K. — *Leros*, Dad (codd. Barbari.) *Laros*, R. *Hieros*, A*σ*.

Cos ab Halicarnasso xv m p. distans, circuitu c, ut plures existumant, Merope vocata, Cea, ut Staphylus, Meropis, ut Dionysius, dein Nymphaea. Mons ibi Prion, et Nisyron abruptam illi putant quae Porphyris antea dicta est. Hinc Caryanda cum oppido, nec procul ab Halicarnasso Pidosus; in Ceramico autem sinu Priaponnesos, Hipponnesos, Psyra, Mya, Lampsa, Aemyndus, Passala, Crusa, Pinnicussa, Sepiussa, Melano paulumque a continente distans quae vocata est Cinaedopolis, probrosis ibi relictis a rege Alexandro.

37. Ioniae ora Trageas et Corseas habet et Icaron de qua 135
dictum est, Laden quae prius Late vocabatur atque inter ignobilis aliquot duas Camelidas Mileto vicinas, Mycalae Trogilias tris, Philion, Argennon, Sandalion; Samon liberam circuitu LXXXVII D p. aut, ut Isidorus, C M. Partheniam primum appellatam Aristoteles tradit, postea Dryussam, deinde Anthemussam; Aristocritus adicit Melamphyllum, dein Cyparissiam, alii Parthenoarussam, Stephanen. Amnes in ea Im-

§ 134. *Coos*, A. *Cohos*, R². *Quos*, a². *Co*, σ. *Mos*, Da¹d. *Nos*, R¹. — *Halicarnaso*, A. — *distat*, Td. — *Cea*, DKad. *Chea*, RTσ (liber optimus ap. Salmas. exerc. p. 102. b. C.) *Chaea*, A. *Cos*, β. Multa in h. l. mutant Barbar. et Pint. — *Mero*, R¹. *Merope*, σ. — *Nisyron*, Barbar. R²DAad. *Nysirion*, σ. *Nisyrones*, R¹. — *Hinc*, Da. Omitt. RAd. — *Caryanda*, Dad. *Carianda*, σβ. *Cartana*, R. *Cartaeda*, θ. *Cariandaum*, A. — *cum*, om. A. — *Pidosus*, R²Da. *Pidossus*, A. *Pydossus*, N¹. *oppido sus*, d. *Pidos*, R¹. — *Psyra*, Barbar. *Pserema*, A. *Pserima*, Da. *Pherima*, R. *Serima*, Td. — *Mya*, omitt. RADTad. — *Lampsa, Aemyndus*, Dad. *Lampsa emindus*, Rσ. *Lampsa Emyndus*, AT. *Lampsemandus*, Barbar. β. *Lampsis, Myndus*, Hard. — *Crusa*, Aa. *Crisa*, RDd. *Chrysa*, Hard. — *Pinnicussa*, ita nos scripsimus. *Pinnecūsa*, A. *Pyrrecīusa*, DTd. *Pyrretiusa*, a. *Pyrretosa*, R. *Pyrrhe*, βγ. Quid sit πιννικόν, unde haec insula dicta fuisse videtur sicut altera a sepiis, docet nuperus Stephanus Paris. — *Sepiussa*, D (codd. Barbar.) *Sephiussa*, σ. *Sepiusa*, Rad. *Saephiusa*, A. — *Melano*, RDad (codd. Barbari.) *Melanum*, Aσ. — *probro////sibi*, d.

§ 135. *ora Trageas*, Pint. *ora Aegeas*, ADβ. *ora egeas*, ad. *oricegeas*, R. — *dictum est* 4, 68. — *Ladem*, σ. — *Lathe*, Rd. — *vocatur*, Ra¹. — *aliquod*, R. — *duas Camelidas*, Dad (codd. Barbari.) *duas Camelitas*, R²A. *duas Camedo*, R¹. *discumelitas*, σ. — *Mileto*, Dad. *Miletos*, RA. *Mileros*, σ. — *lucinas*, σ. — *Mycalae*, RθDa. *Mycalen*, Aβ. *Mycalem*, σ. *Mycalent*, d. — *Trogilias*, RAθDad. *Trogiliam* vel *Tragiliam*, Pint. — *tres Philion*, RADad. *tres Phylion*, θ. *trespylion*, σ. *Trepsilion*, β. *tres Psilon*, Hard. γ. — *Archennon*, θ. *Arcennon*, d. — *Sadalion*, R. — *LXXXVII. D*, Daσ. *LXXXVI. D*, R. *LXXXVIII. D*, Td. *DLXXXVII*, A. *octoginta septem mill.*, β. Ceterum de his numeris v. Forbiger, *Handbuch der alten Geogr.* 1, 394. — *Partheniam*, Barbar. RADTad (Basil.) *Parrheniam*, β. — *Dryusam*, Barbar. RDad. *Adrysam*, A. *Adriisam*, σ. — *Antemusam*, Rσ. *Athemusa*, A. — *adicit*, om. N¹. — *Melaphillum*, A. *Melamphylum*, R. *Melamphium*, σ. — *Cyparisiam*, RA. — *Parthenoarusam*, Da². *Parthenoarhusam*, A. *Parthenarhussam*,

brasus, Chesius, Ibettes, fontes Gigartho, Leucothea, mons Cercetius. Adiacent insulae Rhypara, Nymphaea, Achillea.

38. Par claritate ab ea distat xciiii m. p. cum oppido Chios 136
libera quam Aethaliam Ephorus prisco nomine appellat, Metrodorus et Cleobulus Chiam a Chione nympha, aliqui a nive, et Macrim et Pityusam. Montem habet Pelinnaeum, marmor Chium. Circuitu cxxv m p. colligit, ut veteres tradidere, Isidorus ix m adicit. Posita est inter Samum et Lesbum, ex adverso maxume Erythrarum. Finitimae sunt Thallusa quam 137
alii Daphnusam scribunt, Oenussa, Elaphitis, Euryanassa, Arginusa cum oppido. Iam haec circa Ephesum et quae Pisistrati vocantur Anthinae, Myonnesos, Diarreusa, — in utraque oppida intercidere, — Poroselene cum oppido, Cerciae, Halone, Commone, Illetia, Lepria et Rhesperia, Procusae, Bolbulae, Phanae, Priapos, Syce, Melane, Aenare, Sidusa, Pele, Drymusa, Anhydros, Scopelos, Sycussa, Marathussa, Psile, Perirreusa multaeque ignobiles. Clara vero 138

θ. Parthenorarusam, Td. *Parthenorarumpham*, a^1. *Pharthenoarrusam*, R. *Partheneroaam*, Pint. Vulgatam corruptam esse Tzschuck. quoque iudicat not. exeg. ad Mel. II. 7, 4. — *Stephanen*, Aa. *Stephanem*, *σ*. *Castephanes*, R. *Stephanes*, d. *utstepanen*, D. — *Amnia sin*, d. — *Ambrasus*, A. — *Hesias*, N^1. — *Ibettes*, ad. *Ibetthis*, *σ*. *Hybettes*, T. *Hybiethes*, D. *Hib///ethes*, R. *Hibietaes*, A. — *pontes*, Rad. — *Gigartho*, Aad. *Gicartho*, D. *Gicarco*, R^1. *Gicarcho*, R^2. — *Leucothea*, Aa. *Leumthea*, Dd. *Leuthea*, R^2. *Luthea*, R^1. — *Cercetius*, Barbar. Aa. *Gergetius*, Dd. *Gergecius*, R*σ*. *Cercetieus*, altera Barbari coniectura. — *Adiacet insula eripia*, d.

§ 136. *XCIIII*, RATad. *XCIII*, *β*. — *cum oppido*, om. N^1. — *bera*, A. — *Etaliam*, *σ*. — *Cleobylus*, A. — *Pione*, R^1d. — *Macrim*, ita nos scripsimus. *Macrum*, RATd. *Marum*, a^1. *Macrin*, a^2*βγ*. — *Pelinnaeum*, ita nos scripsimus. *Pelinaeum*, Bochart. geogr. sacr. p. 383. *Pellinnaeum*, A rursus hic desinens. *Pelineum*, R. *Pillinaeum*, ad. *Pillineum*, *σ*. *Pellenaeum*, Barbar. *βγ*. — *colligit ut*, R^2d (ex corr.) *collegati*, a. *CCLgit*, R^1.

§ 137. *Thallusa*, Barbar. *Thellusa*, R*σ*. *Tellusa*, Tad. — *Daphusam*, Td. *Dapnusam*, *β*. — *Oenusa*, Rad. *Oenus*, *σ*. *Oenussae*, Barbar. — *Elaphites*, *σ*. *Elafides*, Rad. — *haec*, R (Basil.) *hae*, ad*βγ*. — *quē*, R. — *vocantur*, Rad (codd. Barbari.) *vocant*, *σ*. — *Anthinae*, d (codd. Barbari.) *Antinae*, R^2. *Anthime*, a. *Entinae*, R^1. *Asine*, *σ*. — *m yomnesos*, a. — *Diarrheusa*, a. *Dureusa*, RTd. *Clareusa*, K. — *Poroselene*, vid. Strabon. 13. p. 619. *Poloselene*, Rad. — *Halone*, Barbar. a. *Halene*, Rd*σ*. — *Cummone*, R. — *et Rhesperia*, ad. *et Resperia*, R. *Ethrea Speria*, T. *et r̄spia*, N^1. *et Rhespia*, N^2. *Aethrea Hesperia*, Pint. — *Proculsae*, ad. *Proculse*, R. — *Phanae*, codd. Gelen. *Pheate*, RTad. — *Priapus*, Rd. — *Aenare*, ad. *Ennare*, R. *Enari*, *σ*. *Coenare*, K. *Oenare*, Barbar. — *Pele*, Rd*σ*. *Pela*, Barbar. a*βγ*. — *Drymusa*, Barbar. *Dremusa*, ad*σ*. *Dromusa*, R. *Dilemusa*, K. — *Arbydros*, *σ*. *Anchidros*, R. — *Sicusa*, d. *Sucusa*, R. — *Psile*, Rad (codd. Barbari.) *Phile*, K. *Phyle*, *σ*. — *Perirheausa*, *σ*.

in alto Teos cum oppido, a Chio LXXI M D p., tantundem ab Erythris. Iuxta Zmyrnam sunt Peristerides, Carteria, Alopece, Elaeussa, Bachina, Pystira, Crommyonnesos, Megale; ante Troada Ascaniae, Plateae III, dein Lamiae, Plitaniae II, Plate, Scopelos, Getone, Arthedon, Coelae, Lagussae, Didymae.

39. Clarissima autem Lesbos a Chio LXV M p.; Himerte 139
et Lasia, Pelasgia, Aegira, Aethiope, Macaria appellata fuit, IX oppidis incluta. Ex iis Pyrra hausta est mari, Arisbe terrarum motu subversa, Antissam Methymna traxit in se ipsam, IX urbibus Asiae in XXXVII M p. vicina. Et Agamede obiit et Hiera. Restant Eresos, Pyrra et libera Mytilene annis M D potens. Tota insula circuitur, ut Isidorus, 140
CLXVIII M p., ut veteres, CXCV M. Montis habet Lepethymnum, Ordymnum, Macistum, Creonem, Olympum. A proxuma continente abest VII M D p. Insulae adpositae Sandaleon, Leucae V; ex iis Cydonea cum fonte calido. Arginussae ab Aege IV M p. distant; dein Phellusa, Pedna. Extra Hellespontum adversa Sigeo litori iacet Tenedus Leu-

§ 138. *Teos*, Barbar. ad. *Theos*, RTσ. *Theas*, K. — *LXXI*, a (Basil.) *LXXII*, RTd. *M.*, θσ. *LXXXI*, β. — *D*, RθTadσ (Basil.) Om. β. — *Smyrneam*, σ. — *Bacchura*, d. — *Pystira*, a. *Pyscyra*, R. *Spinpiscira*, Td. — *Comionnesos*, σ. *Comminesos*, ad. *Cumminesos*, R. — *Troadā*, R. — *Plinthaniae*, Hard. — *Platae*, σ. — *Gethone*, R. — *Arthedon*, ad. *Arthedan*, R. *Artedon*, T. *Artheidon*, β. — *Cele*, R. *Celae*, β.

§ 139. *Himerte*, a. *Hemerte*, R[2]dβ. *Emerte*, R[1]. — *et Lasia*, om. R. *et Issa*, Hard. — *etchiope*, R. *Aethiopiae*, Tad. — *Macharia*, R[1]d. *Magaria*, R[2]. — *IX*, RTKadr. *VIII*, β. — *incluta*, R. — *iis*, R. *his*, ad. — *hausta est*, R (ex corr.) a. *hausta*, Td. — *ipsam*, a. *ipsa*, Rd. — *octo urbibus*, β. Dalec. haec verba suppositicia habet. — *in*, om. K. — *obit*, R. — *Mitilenunc*, R[2]. *Mirtilen*, d. — *cannis*, d. — *MD*, RTad. *D*, β.

§ 140. *Totae insulae*, d. — *circuit'*, R. *circuitus*, d. — *CLXVIII*, RTad (Basil.) *CLXXIII*, β. — *CX. XC*, Td. — *Lepethymnum*, σ. *Lepethimnum*, ad. *Lepetinnum*, R. *Lepethymum*, βγ. — *Ordynum*, codd. Barbari. — *Maciscum*, Rd. — *Olypum*, σ. — *Ut*, R. — *Sandalium*, Rd. *Scandalium*, a. — *Leuce*, σ. — *his*, d. — *Cydonea*, a[2]. *Gignea*, RTa[1]d. — *fonte*, a[2]. *pote*, R. *poto*, a[1]d. — *Arginussae*, ita nos scripsimus. *Argenuse*, R. *Argenussae*, Barbar. adβγ. *Argemmisae*, σ. — *ab Aege*, Ra. *ab Egea*, Td. Omitt. Kr. — *passuum d. Dein*, σ. — *Phesula*, K. *Felosia*, R. *Felosa*, T. — *Peona*, Td. — *iacet*, RTad. *adiacet*, Rob. βγ. — *Leucophrys*, Barbar. ad. *Leucopris*, R. — *Lyrnesos*, R.

§ 141. *et in mare*, Td. — *verticibus*, Ra[1]d. *vorticibus*, a[2]. — *Asia*, σ. — *appellavimus* § 127. — *Trapezam*, Ra[2]. *Troeziam*, θ. *Traeziam*, Ta[1]d. — *Abidon*, N[1]. *bidum*, R[1]. *Hydum*, d[1]. — *Perthote*, d. — *Lampsacus*, Pint. ad

cophrys dicta et Phoenice et Lyrnesos; abest a Lesbo LVI M p., a Sigeo XII M D.

XXXII. 40. Inpetum deinde sumit Hellespontus et mare 141
incumbit, verticibus limitem fodiens, donec Asiam abrumpat Europae; promontorium id appellavimus Trapezam. Ab eo X M p. Abydum oppidum, ubi angustiae VII stadiorum; deinde Percote oppidum et Lampsacum antea Pityusa dictum, Parium colonia quam Homerus Adrastiam appellavit, oppidum Priapos, amnis Aesepus, Zelia, Propontis; ita appellatur, ubi se dilatat mare. Flumen Granicum, Artace portus ubi oppidum fuit. Ultra insula quam continenti iunxit 142
Alexander, in qua oppidum Milesiorum Cyzicum ante vocitatum Arctonnesos et Dolionis et Dindymis, cuius a vertice mons Dindymus. Mox oppida Placia, Ariace, Scylace, quorum a tergo mons Olympus Mysius dictus, civitas Olympena. Amnes Horisius et Rhyndacus ante Lycus vocatus; oritur in stagno Artynia iuxta Miletopolim, recipit Maceston et plerosque alios, Asiam Bithyniamque disterminans. Ea 143
appellata est Cronia, dein Thessalis, dein Malianda et Strymonis; hos Homerus Halizonas dixit, quando praecingitur

Mel. I. 19, 1. — *Pityusa*, Barbar. a. *Pitiussa*, R. *Pytiussa*, σ. *Piciusa*, d. — *quam*, omitt. a[1]d. — *Homerus*, Iliad. *B*, 828. — *Adrastiam*, R[2]a. *Adraciam*, d. *Adratiam*, T. Om. R[1]. — *Aesepus*, Barbar. a. *Absepus*, N[2]Tdr. *Absopus*, σ. *Apsepus*, R. *Apesus*, altera Barbari coniectura. Om. N[1]. — *Zelia*, RN[1]a. *Zelida*, N[2]. *Telia*, Td. — *urbi*, d. — *Artace*, a (codd. Barbari.) *Artage*, Rdσ. *Arpage*, Barbar.

§ 142. *insula*, Barbar. Ra. *insulam*, dσ. — *ante*, RN[1]ad. *antea*, N[2]β. — *Arctonnesos*, Barbar. a. *Artonensus*, R. *Arconnesus*, dβ. *Archonnesos*, σ. — *Dindymis* et *Dindymus*, Barbar. *Didymis* et *Didymus*, θσ. *Dydimis* et *Dydimus*, Tad. *Didimis* et *Didimus*, R. Qui autem haec verba accuratius inspexerit, corruptelam magnam in iis agnoscat oportet. Quo enim referenda sunt verba *cuius a vertice mons Dindymus*? ad nomen *insula* an ad nomen *oppidum*? At cum neutri horum tribui possit *vertex*, suspicionem nostram iustam esse vix dubites. Succurrit Strabo, qui 12. p. 575. haec habet: *τῆς δὲ πόλεως τὸ μέν ἐστιν ἐν ἐπιπέδῳ, τὸ δὲ πρὸς ὄρει· καλεῖται δὲ Ἄρκτων ὄρος, ὑπέρκειται δ' ἄλλο Δίνδυμον μονοφυές*. Haec qui cum Plinii verbis comparaverit, aliquid ex iis excidisse intelliget, quod ita fere scriptum fuisse putaveris: *partim situm in Arcto monte*, nisi quis *Ursorum monte* praetulerit. Certe de lacuna nemo iam, puto, dubitabit. — *Ariace*, Rad. *Ariacos*, βγ. Ceterum haec sumpsit Plin. ex Mela I. 19, 3. — *Scylace*, Barbar. Rad. *Cylace*, σ. — *Mysius*, Ortel. (thes. geogr. s. v. Maesius.) RTKa. *qui et Mysius*, d. *Mysus*, r. *Maesius*, β. — *Horiosius*, N[2]. *Horius*, d[1]. — *et Rhyndacus*, a. *erandacus*, Rd. — *in*, om. a[1]. — *recepit*, R[1]. — *Maceston*, a[2] (codd. Barbari.) *Maieston*, R. *Mageston*, a[1]dσ.

§ 143. *Malianda*, Radσ. *Maliande*, βγ. — *Homerus*, Iliad. *B*, 856. — *Alizonas*, d. *Alixonas*, a.

gens mari. Urbs fuit inmensa Attusa nomine, nunc sunt xn civitates inter quas Gordiucome quae Iuliopolis vocatur; in ora Dascylos. Dein flumen Gelbes et intus Helgas oppidum quae Germanicopolis, alio nomine Booscoete, sicut Apamea quae nunc Myrlea Colophoniorum; flumen Etheleos, anticus Troadis finis et Mysiae initium. Postea sinus in quo 144
flumen Ascanium, oppidum Bryllion, amnes Hylas et Cios cum oppido eiusdem nominis, quod fuit emporium non procul adcolentis Phrygiae a Milesiis quidem conditum, in loco tamen qui Ascania Phrygiae vocabatur. Quapropter non alibi aptius de ea dicatur.

41. Phrygia Troadi superiecta populisque a promontorio 145
Lecto ad flumen Etheleum praedictis septentrionali sui parte Galatiae contermina, meridiana Lycaoniae, Pisidiae, Mygdoniae, ab oriente Cappadociam attingit. Oppida ibi celeberrima praeter iam dicta, Ancyra, Andria, Celaenae, Colossae, Carina, Cotyaion, Ceraine, Conium, Midaium. Sunt auctores transisse ex Europa Moesos et Brygos et Thynos, a quibus appellentur Mysi, Phryges, Bithyni.

Attusa, d. *Atusa*, R. *Atussa*, a (Rob.) — *XII*, RθTad. *XV*, β. — *Gordiucome*, a (codd. Barbari.) *Gordiocone*, σ. *Cordiocome*, d. *Cordiocoma*, N^{1}. *Cordioq; me*, R. *Gordiocome al. Gordiocone*, N^{2}. — *in*, R^{1}ad. *et in*, R$^{2}\beta\gamma$. — *Dascylos*, Barbar. Rad. *Dastylos*, σ. — *Dein*, Rad. *Deinde*, $\beta\gamma$. — *Gelbes*, R^{2}Tad. *Gelbet*, R^{1}. *Gebes*, $\beta\gamma$. — *et*, om. R. — *Elgas*, σ. — *qd^{u}*, d. — *Beoscoete*, R. — *Apamea*, Rθad. *Apamia*, β. — *Myrlea*, Barbar. a. *Myriaea*, R. *Myria ea*, d. *Myrina*, σ. Sumpta haec ex Mela I. 19, 4. — *Etheleos*, ita nos scripsimus. *Hech eleos*, R^{2}. *Hech eleo*, R^{1}. *Etheleōc*, a^{2}. *Ethelec*, a^{1}. *Ethelee*, d. *Ethec*, σ. *Etheleum*, $\beta\gamma$. — *anticus*, σ.

§ 144. *Bryllion*, Barbar. *Bryallion*, T. *Bryalion*, d. *Brialion*, aσ. *Brialiom*, R. — *Gylas*, σ. — *Cios*, Barbar. a. *Chios*, R^{2}dσ. *Hios*, R^{1}. — *Ascania*, a. *Ascanies*, RN^{2}. *Ascaniae*, d. — *Sergie*, T. *Serigiae*, d. — *vocabantur*, N^{1}. — *n̄c*, N^{2}. — *aliubi*, R. — *dicetur*, KN^{1}. *dicitur*, N^{2}.

§ 145. *superlecto*, d^{1}. *sulecto*, d^{2}. — *Etheleum*, vid. § 143. *Celeum*, Rabd (Rob.) — *praedicti*, R (*s*, ut videtúr, erasum.) — *sui*, R. *sua*, Tabd (Rob.) — *Galatia*, d. *Galacia*, Rob. — *Pysidae*, σ. — *Mygdoniae*, a^{1}bd. *Mygdoniaeque*, Ra$^{2}\beta\gamma$. — *ubi*, a^{2}d. — *dicta* § 105. 106. — *Ancyra*, abd (codd. Barbari.) *Angyra*, R. *Mangyra*, σ. — *Andira*, Pint. — *Caria*, Hard. — *Cotyaion*, Barbar. *Cotiaion*, a^{2}. *Cotion*, Rθa^{1}b. *Cotton*, σ. *Contion*, d. *Concion*, T. *Cotieon* vel *Cotiaeon*, aliae Barbari coniecturae. — *Ceraine*, R^{2}a^{2}. *Cerai*, R^{1}a^{1}b. *Cera*, d. *Cara*, T. *Ceranae*, $\beta\gamma$. *Coerane*, Hard. — *Iconium*, dβ. — *Midaium*, a^{2}. *Midium*, RTa^{1}bd. *Mydion*, σ. *Midaion*, Barbar. $\beta\gamma$. *Mideon*, altera Barbari coniectura. — *transire*, Td. — *Moesos*, Rabd. *Mesos*, T. *Mysas*, σ. *Mysos*, $\beta\gamma$. — *Brygos*, RTabd. *Brygas*, $\beta\gamma$. — *Thynos*, vid. Herodot. 1, 28. *Tinos*, RTabd. — *appellentur*, RT. *appellantur*, abd$\beta\gamma$. — *Miri*, R. — *Frigi*, b.

42. Simul dicendum videtur et de Galatia, quae super- 146
posita agros maiori ex parte Phrygiae tenet caputque quon-
dam eius Gordium. Qui partem eam insedere Gallorum,
Tolistobogi et Voturi et Ambitouti vocantur, qui Maeoniae
et Paphlagoniae regionem, Trocmi. Praetenditur Cappadocia
a septentrione et solis ortu, cuius uberrimam partem occu-
pavere Tectosages ac Teutobodiaci. Et gentes quidem hae;
populi vero ac tetrarchiae omnes numero cxcv. Oppida Te-
ctosagum, Ancyra; Trocmorum, Tavium; Tolistobogorum,
Pessinus. Praeter hos celebres Actalenses, Arasenses, Co- 147
menses, Didienses, Hierorenses, Lystreni, Neapolitani, Oean-
denses, Seleucenses, Sebasteni, Timoniacenses, Thebaseni.
Attingit Galatia et Pamphyliae Carbaliam et Milyas qui circa
Barim sunt, et Cyllanticum et Oroandicum Pisidiae tractum,
item Lycaoniae partem Obizenen. Flumina sunt in ea prae-
ter iam dicta Sangarium et Gallus, a quo nomen traxere
Matris deum sacerdotes.

43. Nunc reliqua in ora; a Cio intus in Bithynia Prusa 148

§ 146. *Dicendum simul*, N^2. — *Galitia*, d. — *maiore*, Ra^1. — *Tolistobogi*, a. *Tolistobagi*, dσ. *Tolostobagi*, RθT. — *Botyri*, N^1. — *Ambitouti*, RTD. *Ambituuti*, a. *Ambituti*, codd. Salmas. exerc. p. 615. a. E. *Ambitui*, βγ. — *Trocmi*, vid. Steph. Byz. s. h. v. *Trocimi*, T. *Trogimi*, Rad. *Troginae*, σ. — *a*, om. a^1. — *Toutobiactu*, a. *to ut obiactus*, d. *Touobodiaci*, R^2. *Toutob*, R^1 nonnullis litteris erasis. — *et*, R^2. Omitt. R^{1}ad. — *Ancyra*, Barbar. Rad. *Anquira*, σ. — *Trogmorum*, Rad. *Troginorum*, σ. — *Tavium*, Rad (codd. Barbari.) *Tavipium*, σ. — *Tolistobogorum*, Barbar. *Tolistobotiorum*, a^2. *Telistobagorum*, σ. *Tolostobagorum*, N^2. *Tholostobogiorum*, N^1. *Tomostobotiorum*, R. *Tomestobotiorum*, a^1. *Tomostobociorum*, Td. — *Pessinus*, Barbar. *Pisinuus*, ad. *Pisinunis*, T. *Pisimius*, σ. *Pisiavus*, R. *Pisinus*, Sabellicus. *Pesinus*, βγ.

§ 147. *Actalenses*, Rad. *Attalenses*, βγ. *Adadenses*, Hard. — *Arasenses*, Barbar. *Alasenses*, Tdσ. *Alassenses*, Rθa. — *Comenses*, Ra^{2}d. *Commenses*, θKr. *Comense*, T. Om. a^1. *Chomenses*, Hard. — *Didienses*, RTad. *Didyenses*, Barbar. θKr. Omitt. βγ. — *Hierorenses*, Rad. *Hieronenses*, θKr. *Hiconenses*, T. *Dioshieronitae*, βγ. — *Lystreni*, Tad. *Lystrenae*, σ. *Listene*, R. *Lysireni*, Barbar. — *Sebastheni*, d. *Fabastheni*, a. — *Thebaseni*, RN^1. *Tebaseni*, adβγ. *Thebiseni*, N^2. *Tobiseni*, σ. *Tarbaseni*, Barbar. K. *Terbaseni*, idem ad § 95. — *Galatiam*, σ. — *Pamphyliae*, Ra (codd. Barbari.) *Pamphylia*, θTd. *Pamphyliam*, σ. — *Carbaliam*, codd. Barbari. *Garbaliam*, σ. *Cabaliam*, Kad (Basil.) γ. *Gabaliam*, Rβ. — *Barim*, ad. *Barin*, R (codd. Barbar.) βγ. — *Cyllanticum*, a^2. *Cyllaticum*, σ. *Cyllanicum*, RθTa^{1}d. — *Oroandicum*, a^2. *Orondicum*, Barbar. K. *Oronticum*, RTN^{2}σa^{1}d. *Orontidum*, N^1. — *Lichoniae*, a. — *Obizenen*, Rad. *Obigenen*, βγ. — *iamque*, R^2. *eam*, R^1. — *Sangarium*, Rob. *Saggarium*, Ra. *Sagarium*, d. *Sangarius*, Freinshem. ind. Curt. s. h. v. — *acco*, R. — *deorum*, Rob. Ceterum v. Martian. 6, 687.

§ 148. *a Cio*, Barbar. Ra. *a Chio*, d. *ario*, σ. *alio*, codex Sabell. *a Tio*, Sabell. — *intus et Bithynia*, σ. — *Prusa*, a (codd. Barbari.) *Brusa*, Rdσ.

ab Hannibale sub Olympo condita; inde Nicaeam XXV M p., interveniente Ascanio lacu. Dein Nicaea in ultimo Ascanio sinu, quae prius Olbia, et Prusa item altera sub Hypio monte. Fuere Pythopolis, Parthenopolis, Coryphanta. Sunt in ora amnes Aesius, Bryazon, Plataneus, Areus, Aesyros, Geodos qui et Chrysorroas, promontorium in quo Megarice oppidum fuit. Inde Craspedites sinus vocabatur, quoniam id oppidum velut in lacinia erat. Fuit et Astacum, unde et ex eo Astacenus idem sinus; fuit et Libyssa oppidum, ubi nunc Hannibalis tantum tumulus. Est in intimo sinu Nicomedia Bi- 149
thyniae praeclara. Leucatas promontorium, quo includitur Astacenus sinus, a Nicomedia XXXVII M D, rursusque coeuntibus terris angustiae pertinentes usque ad Bosporum Thracium. In iis Chalcedon libera a Nicomedia LXII D, Procerastis ante dicta, dein Colpusa, postea Caecorum oppidum, quod locum eligere nescissent, VII stadiis distante Byzantio, tanto feliciore omnibus modis sede. Ceterum intus in Bithynia colonia Apamena, Agrippenses, Iuliopolitae, Bithynion, flumina

condita inde, Barbar. R². *condita de*, R¹d. *conditā di*, a. — *Nicaeam*, Barbar. a. *Nicaea*, Rdσ. — *Dein Nicaea*, R². *De Nicaea*, R¹. *dinicia*, a². *Deinde Nicaea*, dβγ. Omitt. a¹. — *Olbia*, Barbar. a. *Olvia*, Rσ. *Olivia*, d. — *Prusa*, Barbar. Ra². *Prusias*, Ta¹dσ. — *Hypio*, Hard. *Hipio*, d. *Hippio*, aσβ. *Ipio*, R. — *Coryphanta*, codd. Barbari. *Cariphanta*, Rad. *Gariphanta*, σ. — *Esius*, N¹. *Elius*, N². — *Briaazon*, R. *Brizon*, N¹. — *Areos*, N¹. — *Aesyros*, RθAd. *Esyros*, T. *Isiros*, σ. *Siros*, β. — *Geodos*, RT. *Geudos*, ad. *Gendos*, βγ. — *Chrysorboas*, σ. — *inde*, R. *unde*, θTadγ. — *Craspedites*, Barbar. RTad. *Cruspedites*, σ. — *velut*, om. d. — *licinia* omisso *in*, N¹. — *erat*, om. d. — *ex eo*. Haec verba, quae nulla ratione iustam admittunt interpretationem, ex glossemate orta, tum vero corrupta mihi videntur. Cum enim librarius aliquis adverbio *unde* adscripsisset *ex co* i. e. *ex quo*, hinc natum est quod iam vulgo legitur. Hoc interpretamento expulso clarissimus prodit sensus, sinum scilicet illum Craspediten etiam Astacenum ab Astaco dictum fuisse. — *Libysia*, σ.

§ 149. *Et*, Ra¹d. *Est et*, a². — *cluditur*, N¹. — *XXXVII*, RTad. *XLII*, β. *LXII*, θ. — *Trachiaum*, d. — *his*, d. — *Chalcedon*, Sabell. et Barbar. a. *Galeadon*, RN²dσ. *Calehadon*, N¹. — *LXII*, RTad. *XXXVII*, θ. *LXXII*, rβ. *LXX*, Pint. — *Cerastis*, θr. — *ante*, R¹ad. *antea*, R²θrβγ. — *dictus*, R¹. — *Colpusa*, R (ex corr.) ad. *Colposa*, θST. *Colpoessa*, Pint. r. *Compusa*, β. — *Caecorum*, Sabell. et Barbar. a. *Gregorum*, R¹. *Grecorum*, R². *Graecorum*, dσ. — *VIII*, Surita ad Antonin. itiner. p. 139. refutatus a Wesseling. — *distans a*, K. — *Bithyniotae*, σ. *Bithynniatae*, K. — *Laphias*, Rad. *Lapsias*, βγ. — *Pharnacias*, R. *Pharnucias*, ad. *Pharmicias*, T. *Pharmacias*, θγ. *Parmacias*, N¹. *Pharmicas*, β. — *a celes*, d. — *Serinis*, R. *Serynis*, a. *Syrinis*, d. *Crynis*, βγ. — *Lybeus*, a. — *Scopius*, a². *Scophius*, Rd. *Scophias*, a¹. — *Hieras*, a. *Hieros*, R. *Heros*, Td. — *disterminat*, om. a¹.

Syrium, Laphias, Pharnacias, Alces, Serinis, Lilaeus, Sco-
pius, Hieras qui Bithyniam et Galatiam disterminat. Ultra 150
Chalcedona Chrysopolis fuit; dein Nicopolis, a qua nomen
etiamnum sinus retinet, in quo portus Amyci; dein Nau-
lochum promontorium; Estiae templum Neptuni. Bosporus
D p. intervallo Asiam Europae iterum auferens abest a Chal-
cedone XII M D p. Inde fauces primae VIII M DCCL p., ubi
Spiropolis oppidum fuit. Tenent oram omnem Thyni, inte-
riora Bithyni. Is finis Asiae est populorumque CCLXXXII, qui
ad eum locum a sinu Lyciae numerantur. Spatium Hellesponti
et Propontidis ad Bosporum Thracium esse CCXXXIX M p. di-
ximus; a Chalcedone Sigeum Isidorus CCCXXII M D p. tradit.
44. Insulae in Propontide ante Cyzicum Elaphonnesus, 151
unde Cyzicenum marmor, eadem Neuris et Proconnesus dicta.
Secuntur Ophiussa, Acanthus, Phoebe, Scopelos, Porphyrione,
Halone cum oppido, Delphacie, Polydora, Artacaeon cum
oppido. Est et contra Nicomediam Demonnesos, item ultra
Heracleam adversa Bithyniae Thynias quam barbari Bithy-
niam vocant. Est et Antiochia et contra faucis Rhyndaci

§ 150. *Chalcedona*, Barbar. ad σ. *Chalchadona*, R. *Calchedona*, γ. — *dein*, Ra. *deiñ n*, d. *deinde*, βγ. — *Nycopolis*, d. *Micopolis*, R. *Mycopolis*, a. — *Amyci*, σ (codd. Gelen.) *Achimi*, R. *Acymy*, a. *Acymi*, d. *Azini*, codd. Barbari. *Azani*, alii codd. eiusdem ad 16, 44. § 239., qui aut hoc probandum aut *Azari* legendum dicit. — *dein*, Rad. *deinde*, βγ. — *Naulochos*, Pint. *Naulo cum promontorio*, d. — *Europä et terum*, d. — *Chalcedone*, Barbar. σ. *Calcedone*, a^2. *Calcadone*, R^{2}a^1. *Chadone*, d. *Cecadone*, R^1. *Calchedone*, γ. — *VIII. M. DCCL*, θad. *VIII. D. CCL*, T. *VIIII. M. DCCL*, R. *VIII. M. CCL*, β. *VII. M. p.*, de la Barre, histoire de l'académie des inscriptions, T. VII. p. 214. — *Spiropolis*, RTad. *Spirophopolis*, σ. *Sphyropolis*, K. *Phinopolis*, βγ. *Bosporopolis* vel *Stenopolis*, Barbar. — *Tini*, R. — *interior a Bithyniis Asiae finis*, d. — *CCLXXII*, β. — *fine*, ad. — *Lyciae*, RTadr. *Lydiae*, β. — *Propontidis ad*, a. *Propontidis a*, R^2. *Propontidia*, TR^{1}d. — *Bosporo*, Td. — *Tractum ē*, R. *tractum est*, a. *Thraciam esse*, θ. *est tractum*, d. *tractum*, T. *Thracium*, β. — *CCXXXIX*, Hard. *LXXXIX*, R. *CLXXXVIII*, a^{2}β. *LXXXVIII*, Ta^{1}d. — *diximus* 4, 76. — *a Chalcedone* ante *diximus* collocat d. — *Sigidium*, Rd. *Sygidium*, a. — *CCCXXII*, a. *CCCXII*, θTd. *CCCLXII*, σβ. *CCXII*, R.

§ 151. *Neuris*, Ra. *in curis*, d. — *Acanthus*, ad (codd. Barbari.) *Cantus*, R^2. *Tantus*, R^1. *Cania*, σ. — *Phoebe Scopelos*, a (codd. Barbari.) *Plebe Zeopelos*, σ. *Copolos Phoebe*, R. *Copolos Phebae*, d. — *Delphacie*, R. *Dophace*, σ. *Delphacia*, ad (codd. Barbar.) βγ. — *Artacaeon*, a (codd. Barbari.) *Atercaeon*, d. *Uterceon*, σ. *aliter con*, R. — *Demnesos*, σ. — *Thynias*, Pint. ad Mel. II. 7, 2. Confirmant Ra. *ethynias*, σ. *ethinias*, d. *Thynnias*, Barbar. β. — *vocant. Est*, R^{2}a. *vocantes*, d. *vocentes*, R^1. — *Antiochia*, a. *Antiochie*, R. *Antiochiae*, r. *Antiociam haec*, d. — *et*, om. N^1. — *Rindaci*, R.

Besbicos xviii mil. circuitu, est Elaea et duae Rhodussae, Erebinthus, Megale, Chalcitis, Pityodes.

Berbicos, θ. — *circuitus*, R. — *Rhodussae*, Pint. *Rhodiussae*, codd. Barbari. *Rhocdiiosoe*, R. *Hroodiusae*, a[2]. *Hroodiosae*, a[1]d. *Rhodioose*, T. *Rhoidussae*, K. *Rhodiae: Assae*, σ. — *Erebinthus*, codd. Barbari. *Crebinthos*, σ. *Erebintote*, RSTa[1]d. *Erebintuite*, a[2]. *Erebinthodes*, Hard. γ. — *Megale*, RTad (codd. Barbari.) *Magale*, β. — *Chalcitis*, Barbar. ad. *Calchitis*, T. *Calhohitis*, R. *Chalcetis*, Pint. — *Pityodes*, Barbar. a. *Pythiodes*, σ. *Pityode*, d. *Potiodes* c̃, R. — *Plini Secundi natur. historiar. lib. V. explicit. Incipit lib. VI.*, R. *C. Plini Secundi natura historiarum liber quintus explicit*, d.

C. PLINI SECUNDI

NATURALIS HISTORIAE

LIBER VI.

CAP. I. SECT. 1. Pontus Euxinus antea ab inhospitali § 1
feritate Axenus appellatus peculiari invidia naturae sine
ulla fine indulgentis aviditati maris et ipse inter Europam
Asiamque funditur. Non fuerat satis oceano ambisse terras
et partem earum aucta inanitate abstulisse, non inrupisse
fractis montibus Calpeque Africae avolsa tanto maiora ab-
sorbuisse quam relinqueret spatia, non per Hellespontum
Propontida infudisse, iterum terris devoratis; a Bosporo quo-
que in aliam vastitatem panditur nulla satietate, donec spa-
tianti lacus Maeotii rapinam suam iungunt. Invitis hoc ac- 2
cidisse terris indicio sunt tot angustiae atque tam parva
naturae repugnantis intervalla, ad Hellespontum DCCCLXXV p.,

Ad hunc librum toti sunt excussi RdA, quorum librorum ultimus § 40—51. complectitur; ad § 1—64. P, ad § 1—9. La, ad § 12—20. 197. p.

§ 1. *Elyxinus*, Ld. *Elixinus*, a. *Eusinus*, P. — *ospitali*, R^{1}L^1. — *Axenus*, R (ex corr.) L^{2}P (Rob.) *Axenos*, a^{2}βγ. *Asinus*, L^{1}a^{1}d. — *appellatus*, RSTLPad. *appellatus est*, θ (Rob.) — *peculiari*, R^{2}Pa^2 (Rob.) *peculiaris*, R^{1}La^{1}d. — *invidia*, Pa^2 (Rob.) *invidiae*, La^{1}d. *invidie*, R. — *ulla*, Ra^{1}d. *ullo*, LPa^2 (Rob.) βγ. Vid. ad 33, 98. — *aviditati*, P (Rob.) *aviditate*, RLad. — *ipsa*, R^1. — *inter*, RL^2. *in*, L^{1}TPad (Rob.) — *diffunditur*, P. — *parte*, P. — *inanitate*, RS. *inianitate*, d. *imanitate*, LT (Rob.) *inmanitate*, Pa. *immanitate*, codd. Turnebi adv. 18, 24. β. — *fractisque*, Pa (Rob.) — *Africae avolsa*, R. *Africae evolsa*, a^2. *Africae evulsa*, Rob. *Africae evolse*, a^1. *Africe vulsa*, Ld. *Africaque evulsa*, P. — *Abylae*, Pint. — *tanto*, RLad (codd. Gelen., Rob.) *multo*, P. — *maiora*, a^2 (Rob.) *maiore*, RLa^{1}d. *maiora et*, P. — *relinqueret*, LTad. *reliqueret*, R. *reliquerit*, P (Rob.) βγ. — *Propontide*, Ld. — *spatianti*, R^{2}L^{1}Td. *spatienti*, R^1. *patianti*, a^1. *expaciati*, P. *exspatianti*, L^{2}a^2 (Rob.) γ. *exspatiantur*, β. — *Maeotii*, Ra (Rob.) *Maeotis*, LTd (Basil.) *a Maeoti*, Pβ. — *iungunt*, RL^{1}TPad (Rob.) *iungant*, L^{2}βγ. *iungat*, Basil.

§ 2. *iam*, P. — *parve*, R. — *intervallo*, R^1. — *DCCCLXXV*, Sabell. a^2 (codd. Barbari.) *DCCCXXV*, θLTPa^{1}d (Rob.)

ad Bosporos duos vel bubus meabili transitu, unde nomen ambobus, et iam quaedam in dissociatione germanitas concors. Alitum quippe cantus canumque latratus invicem audiuntur, vocis etiam humanae conmercia, inter duos orbis manente conloquio, nisi cum id ipsum auferunt venti. Men- 3
suram Ponti a Bosporo ad Maeotium lacum quidam fecere quattuordeciens centenum xxxviii m p., Eratosthenes c minorem. Agrippa a Chalcedone ad Phasim deciens centena mil., inde Bosporum Cimmerium cccLx mil. Nos intervalla generatim ponemus conperta in aevo nostro, quando etiam in ipso ore Cimmerio pugnatum est. Ergo a faucibus Bospori est amnis Rhebas quem aliqui Rhesum dixerunt. Dein Psillis, portus Calpas, Sagaris fluvius ex in- 4
clutis; oritur in Phrygia, accipit vastos amnis, inter quos Tembrogium et Gallum, idem Sangarius plerisque dictus, a quo incipiunt Mariandyni sinus oppidumque Heraclea Lyco flumini adpositum; abest a Ponti ore milibus cc. Portus Acone, veneno aconito dirus, specus Acherusia, flumina Paedopides, Callichorum, Sonautes, oppidum Tium ab Heraclea xxxviii mil. p., fluvius Billis.

a, R (Rob.) — *Bosphoro*, Rob. — *bobus*, P. — *meabilis*, Ld. — *et iam*, RLad. *etiam*, θPT. *et*, Rob. β. — *quaedam*, RL^{1}θPTad (Rob.) *tanquam*, L^{2}β. — *canum*, L. — *audiverint*, P.

§ 3. *quatuordecies centenum*, RLad. *quingentorum*, P. — *D*, Lad. Omitt. RθP. — *Eratosthenes*, p. 65. ed. Bernh. — *minorem centum milibus*, P. — *Phasim*, RLPd. *Phasin*, aβγ. — *unde*, P. — *Cimmericum*, P. — *CCCI*, P. — *ponemus*, R. *ponimus*, LTPad. — *aevo nostro*, RLad. *nostro aevo*, Pβγ. — *ori*, R^1. — *a*, Pa^2 (Rob.) *in*, LTd. Omitt. Ra^1. — *Rebas*, RL (Rob.) Ceterum hinc sua sumpserunt Solin. 43, 1. et Martian. 6, 688. — *Rhesum*, R^2. *Resum*, Ld. *Phesum*, R^{1}Pa (Rob.) *Rhoesum*, β.

§ 4. *Dein*, Rad. *Deinde*, LPβγ. — *Psillis*, Barbar. *Syris*, RθLPTad. *Siris*, codd. Salmas. exerc. p. 618. a. A. — *Sagaris*, Pint. *Sangaris*, RθLSTPad (codd. Salmas.) *Sangarius*, β. — *inclutis*, R. *inductis*, P. — *oritur. In Phrygiam*, P. — *in idem*, Rigalt. ap. Salmas. — *Sangarius*, vid. Solin. 43, 1. *Sagiarius*, RLTad (Rigalt.) *Sangaris*, P. — *plerisque*, Ra^1. *a plerisque*, LPa^{2}dβγ. — *dictus;* huic voci addunt nomen *Coralius* RLPadβ, quod Salmas. recte videtur omisisse, cum neque Solinus neque Martianus 6, 688. agnoscant interpolationem librarii non intelligentis verba *idem* — *dictus* ad *Sagaris* referenda esse. — *Mariandrini*, θP. — *Liquo*, R. — *appositum*, RLTPad. *oppositum*, β. — *milliariis*, P. — *Ancone*, d. — *Paedopides*, RLPad. *Pedopides*, θT. *Paedopilas*, codd. Salmas. exerc. p. 623. b. B. *Pedopyles*, β. — *Callichorum*, a. *Gallicorum*, RLPad. *Callichaeum*, K. — *Sonautes*, Barbar. Ra. *Sonautis*, Ld. *Sonantes*, P. — *oppida*, β. — *Tium*, Barbar. RLad. *Chium*, P. *Tieium*, altera Barbari coniectura. — *ab*, R^{2}La. *et*, Pd. Om. R^1. — *XLIII*, Barbar. — *Billis*, RLTad. *Bilis*, Pβ. *Billaeus*, Barbar.

§ 5. *quem*, RLad. *fluvium Billim*, r. *fluvium Belim*, P. — *gens est*, r. —

II. 2. Ultra quem gens Paphlagonia quam Pylaemeniam 5
aliqui dixerunt, inclusam a tergo Galatia; oppidum Mastya
Milesiorum, dein Cromna, quo loco Henetos adicit Nepos
Cornelius, a quibus in Italia ortos cognomines eorum Vene-
tos credi postulat. Sesamon oppidum quod nunc Amastris,
mons Cytorus a Tio LXIII M p., oppida Cimolis, Stephane,
amnis Parthenius. Promontorium Carambis vasto excursu 6
abest a Ponti ostio CCCXXV M p. vel, ut aliis placuit, CCCL M,
tantundem a Cimmerio aut, ut aliqui maluere, CCCXII M D.
Fuit et oppidum eodem nomine et aliud inde Armene, nunc
est colonia Sinope a Cytoro CLXIV M. Flumen Evarchum,
gens Cappadocum, oppidum Gaziura et Gazelum, amnis
Halys a radicibus Tauri per Cataoniam Cappadociamque de-
currens. Oppida Gangre, Carusa, Amisum liberum a Sinope 7
CXXX M p., eiusdemque nominis sinus tanti recessus ut Asiam
paene insulam faciat, CC M p. aut amplius per continentem
ad Issicum Ciliciae sinum. Quo in omni tractu proditur
tris tantum gentis Graecas iure dici, Doricam, Ionicam,

Pylaemeniam, Barbar. RL. *Pylaemoniam*, θ. *Pilemoniam*, Pd. *Pillemoniam*, a. — *Calathea*, Ld. *ea late*, a[1]. — *et oppidum*, P. — *Mastia*, P. *Mastea*, L. *Moson* vel *Moston*, Hard. — *dein*, RLTad. *deinde*, Pβγ. — *Cronia*, P. — *loco Henetos*, L. *locenetos*, R. *locaenetos*, a. *loco enetos*, Pd. *loco Venetos*, K. — *Nepos Cornelius*, fragmm. 7, 5. Ceterum v. Solin. 44, 1. et Martian. 6, 689. — *cognovimus*, L[1]. *cognomine*, P. — *credi*, L. *credere*, RθTPad (omnes codd. Salmas. exerc. p. 624. a. E.) *credi ea re*, Salmas. — *postulat*, L[2]. *putat*, RθL[1]TPad (codd. Salmas.) — *Sesamon*, Lad. *Seramon*, R. *Sessamon*, P. *Sesamum*, βγ. — *Cytorus*, Barbar. RLad. *Cichorus*, P. — *Tio*, Barbar. RLad. *Chio*, P. — *LXIII*, RLTPad. *LXIIII*, β. — *Cimolis*, Barbar. RLad. *Chimolus*, P. — *Stephane*, Barbar. R. *Stephani*, Lad. *Schebam*, P.

§ 6. *Carambis*, vid. Strab. 12. p. 545. *Cerambis*, RLad. *Corambis*, P. — *CCCXXV*, RLTad. *CCCXV*, Pβ. *CCXX*, Martian. — *vel*, L. *et*, RTPad. Utramque particulam librariis deberi existimo. — *a Cimmerio*, RLad. *achimion acymion*, P. — *at*, P. — *ut*, om. R. — *D*, om. P. — *Fuit*, om. R[1]. — *Armene*, Hard. *Armine*, RLPadβ. — *Sinope a Cytoro*, codd. Barbari et Gelen. *Sinopecyteros*, L[1]Tadr. *Sinopecyteros a*, L[2]. *Sinopeciteros*, R. *Senepe etheros a cythoro*, P. *Sinope Pteria a Cytoro*, Barbar. K. — *Euarchum*, Hard. *Varecum*, Lad. *Varrecum*, R. *Varetum*, Pβ. — *Gaziura*, Barbar. *Giazira*, a[2]. *Catiria*, R. *Catyria*, a[1]. *Catizira*, Ld. *elatiria*, p. — *et Gazelum*, Barbar., quamquam ipse dubitans. *Zaceplum*, RLd. *Lazelum*, Pa (in rasura.) Vid. Kramer. ad Strabon. 12. p. 546. — *Halys*, vid. schol. Apoll. Rhod. 2, 366. *Halis*, R[2]. *Alis*, Pa[2]. *Pilis*, R[1]a[1]d. — *ac*, d. — *Cataoniam*, Lad. *Caoniam*, R. *Chaoniam*, P.

§ 7. *Gangre*, Barbar. *Gamge*, La. *Gamger*, d. *Gangei*, R. *Ganger*, T. *Gange*, P. *Gangra*, altera Barbari coniectura. — *Carusa*, RLTad. *Charusa*, P. *Carissa*, Barbar. β. — *Amisum*, Barbar. *Amissum*, RLad. *Amnis*, P. — *iberum*, ad. *sumiborum*, P. — *a*, S. Omitt. RLPad. — *CXX*, S. *CXIII*, Hard. — *ut*, RPd. *at*, a. *ad*, L. — *penisulam*, P. — *aut*, RθLTPad. *haud*, β. — *Isicum*, P. — *gens*, L[1]. — *Graecas*, om. P.

Aeolicam, ceteras barbarorum esse. Amiso iunctum fuit oppidum Eupatoria a Mithridate conditum; victo eo utrumque Pompeiopolis appellatum est.

III. 3. Cappadocia intus habet coloniam Claudi Caesaris 8 Archelaidem quam praefluit Halys, oppida Comana quod Sarus, Neocaesaream quod Lycus, Amasiam quod Iris in regione Gazacena; in Colopene vero Sebastiam et Sebastopolim, (haec parva sed paria supra dictis,) reliqua sui parte Melitam a Semiramide conditam haud procul Euphrate, Diocaesaream, Tyana, Castabala, Magnopolim, Zelam et sub monte Argaeo Mazacam quae nunc Caesarea nominatur. Cappadociae pars praetenta Armeniae maiori Melitene vo- 9 catur, Commagenis Cataonia, Phrygiae Garsauritis, Sargarausene, Cammaneni, Galatiae Morimene, ubi disterminat eos Cappadox amnis a quo nomen traxere, antea Leucosyri dicti. A Neocaesarea supra dicta minorem Armeniam Lycus amnis disterminat. Est et Ceraunus intus clarus; in óra au-

Amiso, P. *Amisso*, RLad. — *victum*, R[1]. — *Eupatoria*, vid. Strabon. 12. p. 556. *Euphatoria*, Lad. *Eufratoria*, R. *Heufarto*, P. — *eo*, om. d. — *utrumque Pompeiopolis*, RθLad. *Pompeiopolis utrumque*, P$\beta\gamma$. Vid. Solin. 44, 2. et Martian. 6, 689.

§ 8. *Archella et idem*, P. Ceterum v. Solin. 45, 3. et Martian. 6, 690. — *quum*, a[2]. *que*, a[1]. — *praefluens*, RLPad. Et haec omnium codd. lectio et situs Archelaidis fluviique Halys ab illa urbe remotioris docent hunc locum interpolatione non esse vacuum. — *Hylas*, RLPTad. — *Sarus*, vid. Appian. Syr. 4. *Salius*, RLTPad. — *Neocaesaream*, RLa[2]. *Neocaesarea cum*, Pa[1]. *necessaria*, d. — *licusa in asiam*, P. — *Gazacena*, Barbar. *hoc azacena*, R. *hoc cazacenat*, Ld. *hoc azacenat*, a. *hoc acecenath*, P. — *Colopene*, L. *Colopoene*, R. *Colepene*, a[1]. *Colaepene*, P. *Colopena*, a[2]d$\beta\gamma$. — *vere*, P. — *Sabastiam*, a. *Sabastian*, P. — *et*, om. d. — *Sebastopolim*, LPd. *Sabastopolim*, a. *Sebastopolin*, R$\beta\gamma$. — *reliquam*, P. — *Melitam a Semiramide*, R. *Melitamasa miramide*, Ld. *m&litamniasa miramide*, a. *m&literaniramide*, P. — *condita*, P. — *Tyana*, R[1]Lad (codd. Barbari.) *Ciana*, P. *Tyanam*, R[2]. — *Castabala*, codd. Barbari. *Castabalam*, K. *Castalia*, R[1]LTPad. *Castaliam*, R[2]. — *Zelam*, RLad (codd. Gelen.) *Celam*, P. — *Argaeo*, Barbar. *Archago*, R. *Arthago*, P. *Arcago*, Lad. *Artago*, T. — *Mazacum*, RLTd. *Maizacum*, a. *Maycatum*, P. *Mazaca*, Barbar.

§ 9. *praetenta*, R[2]. *praetentant*, R[1]. *praetendant*, a. *praetentata*, d. *praetendata*, L. *praetendunt*, P. — *maiori*, RLa. *maioris*, P. *maiori quae*, Td. — *Melitene*, Ta. *Melithene*, P. *Militene*, Ld. *Melitenium*, R. — *Commagenis*, RLPad. *Commagenes*, T. *Commagenae*, $\beta\gamma$. — *Garsauritis*, Barbar. *Gassauritis*, RLPad. *Gassaritis*, codd. Barbari. Vid. Kramer. ad Strabon. 12. p. 534. — *Sargarausene*, Hard. *Argaurasana*, Ra. *Argaunasana*, Ld. *Argassarunatam*, P. *Sargaurasanae*, β. Vid. Kramer. l. l. — *Cammaneni*, RLad. *in anem*, P. *Cammanene*, $\beta\gamma$. — *Morimene ubi*, Lad. *Morimeni ubi*, R[2]. *incriminebi*, R[1]. *Mecimen ubi*, P. Vid. Kramer. l. l. — *dis thimot*, P. — *eas*, d. *heas*, P. — *Cappadax*, P. — *Cesarea*, P. — *supradictam novam*, β. — *Ceraunus*, P. *Ceranis*, R. *Coeceranus*, a[1]. *Coeranus*, a[2]. *Ceranus*, d. *Cerannio*, L. *Caruanis*,

tem ab Amiso oppidum et flumen Chadisia, Lycastum, a quo Themiscyrena regio.

4. Iris flumen deferens Lycum, civitas Ziela intus nobilis 10
clade Triari et victoria C. Caesaris; in ora amnis Thermodon ortus ad castellum quod vocant Phanaroeam praeterque radices Amazonii montis lapsus. Fuit oppidum eodem nomine et alia v, Amazonium, Themiscyra, Sotira, Amasia, Comana nunc Mantium. IV. Gentes Genetarum, Chalybum, 11
oppidum Cotyorum, gentes Tibareni, Mossyni notis signantes corpora, gens Macrocephali, oppidum Cerasus, portus Chordule, gentes Bechires, Buzeri, flumen Melas, gens Macrones, Sidene flumenque Sidenum, quo adluitur oppidum Polemonium ab Amiso cxx M p. Inde flumina Iasonium, Melanthium et ab Amiso LXXX M p. Pharnacea oppidum, Tripolis castellum et fluvius; item Philocalia et sine fluvio item Liviopolis, et a Pharnacea C M p. Trapezus liberum, monte

Hard. — *Antiso*, a. *Anthiso*, P. — *oppido*, LT. — *Chadisia*, Barbar. a. *Scadisy a*, L. *Scadisia*, d. *Scaldisia*, P. *Cadyryia*, R. — *Temiscyrena*, θK. *Timiscyrenea*, R. *Tymyscirena*, a. *Tysciniscyrena*, LT. *Tyscmiscyrena*, d. *Thimistorena*, P. *Themisciria*, β.

§ 10. *Ziela*, Rd (codd. Barbari.) *Zela*, P. — *Darii*, P. — *C.*, R. Omitt. TPd. — *chamnis*, R. — *Thermodon*, RθTPd. *Thermodoon*, β. — *cāstadium*, R. *CCC stadium*, d. *trecentum stadia ad oppidum*, P. — *Phanaroeam*, vid. Strabon. 12. p. 547. *Phanorhian*, R. *Phanoriam*, Td. *Pharmachiam*, P. *Pharnaciam*, codd. Barbari. — *montis. Lapsum*, d. — *Amazonium*, vid. Mel. I. 19, 9. *Amazonius*, RTPd. *Phamizonium*, Barbar. β. — *Themisciraso Xira*, P. — *Amassia*, R. — *Comana*, codd. Gelen. *Chomara*, P. *Comara*, d. *Quomara*, R. — *sunt*, P. — *Mantium*, ita nos scripsimus. *Matium*, Rdr. *Marium*, P. *Manteum*, codd. Gelen. *Manteium*, βγ.

§ 11. *Gentes*, om. Barbar. nomen *Genetarum* ad *Mantium* referens. — *Genetarum*, codd. Gelen. *Cenanarum*, R. *Centarum*, Pd. — *Chalybum*, RTPd (codd. Gelen.) *Charybum*, β. — *Cotyorum*, Barbar. Rd. *Cotillorum*, P. *Cotyora*, altera Barbari coniectura. — *Tibareni*, Barbar. Rd. *Ibarini*, P. — *Mossyni*, Barbar. *Massyni*, d. *Massini*, P. *Masyni*, R. *Mossynoeci*, altera Barbari coniectura. — *Macrocephali*, vid. Mel. I, 19, 11. *Macrochepali*, R². *Merochepali*, R¹. *Maerochepali*, d. *Mecerocepali*, P. — *Cerassus*, P. — *Chordule*, d. *Cordule*, RP. *Cordulae*, β. — *Bechires*, Barbar. Rd. *Bethires*, P. — *Buzeri*, vid. Strabon. 12. p. 549. eos *Βύζηρας* dicentem. *Buxeri*, Rd. *Brixeri*, P. — *Macrones*, vid. Strabon. 12. p. 548. *Machrones*, R². *Machorones*, R¹d. *Michorones*, P. — *Sidene*, Hard. *Sidoni*, RP. *Sydoni*, d. *Sideni*, Barbar. β. — *flumenquae*, R. *fluminique*, d. — *Sidonium*, P. — *abluitur*, P. — *Polemonium*, Barbar. d. *Palemonium*, Rθ. *Pallemonium*, T. *Balemonium*, P. — *ab missio*, P. — *Inde* — *M p.* om. P. — *Iasonium*, Barbar. d. *Alasonium*, R. — *Melantium*, R. — *Philocalia*, RP. *Philocalea*, dγ. *Cocalia*, K. — *et*, om. P. — *item*, RTPd. Omitt. βγ. Sane nullum haec vox sensum fundit; nihilominus eam servavi, cum vestigium verae sed iam corruptae scripturae in ea lateat. — *a*, om. P. — *Pharnatia*, R. — *Trapezus*, d. *Trapetus*, RP. — *monte vasto*, Rd. *vasto monte*, Pβγ.

vasto clausum. Ultra quod gens Armenochalybes et maior 12
Armenia xxx M p. distans. In ora ante Trapezunta flumen
Pyxites, ultra vero gens Sannorum Heniochorum. Flumen
Absarum cum castello cognomine in faucibus a Trapezunte
CXL M p. Eius loci a tergo montium Iberia est, in ora vero
Heniochi, Ampreutae, Lazi, flumina Acampsis, Isis, Mogrus,
Bathys, gentes Colchorum, oppidum Matium, flumen Hera-
cleum et promontorium eodem nomine clarissimusque Ponti
Phasis. Oritur in Moschis, navigatur quamlibet magnis na- 13
vigiis XXXVIII M D p., inde minoribus longo spatio, pontibus
CXX pervius. Oppida in ripis habuit conplura, celeberrima
Tyndarida, Circaeum, Cygnum et in faucibus Phasim. Ma-
xume autem inclaruit Aea XV M p. a mari, ubi Hippos et
Cyaneos vasti amnes e diverso in eum confluunt. Nunc ha-
bet Surium tantum, et ipsum ab amne influente ibi cogno-
minatum, usque quo magnarum navium capacem esse diximus.
Et alios accipit fluvios magnitudine numeroque mirabilis, in-
ter quos Glaucum. In ore eius insulae sine nomine ab Absa- 14

claustrum, RPd.

§ 12. *Armenochalybes*, p. *Armenoscalibes*, RPd. — *et maior*, d. *et maiora*, R. *a maiore*, Ppγ. *a maiori*, r. — *autem*, Pp. — *Trapezita*, P. — *Pyxites*, d (codd. Gelen.) *Pyxithes*, R. *Pysites*, K. *Pizites*, P. *Pyzites*, p. — *ergo*, P. — *Sannorum*, Barbar. R. *annorum*, dp (codd. Barbari.) *amiorum*, P. — *Apsarrum*, p. *exarrum*, R. — *Trapezite*, P. — *CXL*, RθTPdp. *CL*, β. — *autem*, P. — *emochiampre: ut elzi*, p. Pro *Ampreutae* Pintian. *Zidritae* coniecit. — *Acampsis*, Pint. *Isis*, Hard. *Acampseonisis*, Td. *Acapseonisis*, P. *Acapseo, nisis*, S. *A capseo. nysis*, p. *A campsionisis*, r. *Acampseonis his*, R. *Campseonysis*, β. Pro *Isis* Pint. *Acinasis* coniecit. — *Mogrus*, Pint. *Magrus*, R. *Nogrus*, Pdpβ. — *Batys*, d. *Bathus*, Pp. *Batris*, R. *Bathis*, γ. — *Machium*, P.

§ 13. *Oritus*, R. — *Moschis*, R. *Mochis*, P. *Monchis*, p. *Moschi*, d. — *qualibus*, P. — *passibus. In*, p. — *ducentis XX*, p. — *quam plura*, P. — *celeberrima*, R. *celeberrimum*, θPTdpr. — *Tyndarida, Circaeum*, Hard. *Tyndarida ceum*, RTPd. *Tyndariceum*, θr. *Tyndaridacen*, p. *Tyritacen*, Barbar. β. Vid. Bast. epist. crit. ad Brisson. p. 19. 39. et Ukert. geogr. vet. III. 2. p. 515. — *Phasim*, RPd. *Phasin*, pβγ. — *Cyaneos*, codd. Hard. *Cyaos*, dp. *Tyanos*, P. *Cyos*, R. *Cyanos*, β. — *et diverso*, P. — *Surium*, Rdp (codd. Barbari.) *Sturium*, P. — *et ipsum*, uti oppidum Phasis a Phaside fluvio. — *cognominat*, P. — *diximus*, v. supra. — *Claucum*, R.

§ 14. *insulae*, Pdp. *insula*, RT. — *sine*, R^{2}dp. *sineo*, R^{1}. *syne*, T. *syre*, P. — *ab Absaro*, codd. Barbari. *ab Sarro*, Tdp. *ab Asmo*, θK. *abest Absarro*, R^{2}. *abest ab Siro*, P. *abest Absaro*, Barbar. *Abest Bsaro*, β. Om. R^{1}. — *LXX*, RθTPdp. *LXXV*, β. — *Carien*, R. *Carie*, P. *Chariis*, Pint. — *Salae*, codd. Barbari. *Saltie*, RTPdp. — *in antiquis*, p. — *Phthirophagi*, codd. Barbari. *Pitirophagi*, R. *Phitiropagi*, dp. *Phituriphagi*, P. — *alias*, Pdp (codd. Barbari.) *ala*, R. Omitt. βγ. — *Suani*, Straboni 11. p. 499. *Σόανες*. *Sanni*, R^{1} (codd. Barbari.) *Sani*, R^{2}. *Amni*, dp. *Imni*, P. — *Chobum*, Rd. *Cobum*, Ppβγ. *Chous*, Pint. — *haec aucaso*, R. — *Suanos*, Rdp. *Suavos*, P. — *de-*

ro LXX M. Inde aliud flumen Charien, gens Salae antiquis Phthirophagi dicti et alias Suani. Flumen Chobum e Caucaso per Suanos fluens. Dein Rhoas, regio Ecrectice, amnes Singames, Tarsuras, Astelephus, Chrysorroas. Gens Absilae, castellum Sebastopolis a Phaside C M p. Gens Sannigarum, oppidum Cygnus, flumen et oppidum Penius. Deinde multis nominibus Heniochorum gentes.

V. 5. Subicitur Ponti regio Colica, in qua iuga Caucasi 15
ad Ripaeos montis torquentur, ut dictum est, altero latere in Euxinum et Maeotium devexa, altero in Caspium et Hyrcanium mare. Reliqua litora ferae nationes tenent, Melanchlaeni, Coraxi urbe Colchorum Dioscuriade iuxta fluvium Anthemunta nunc deserta, quondam adeo clara, ut Timosthenes in eam CCC nationes dissimilibus linguis descendere prodiderit; et postea a nostris CXXX interpretibus negotia gesta ibi. Sunt qui conditam eam ab Amphito et Telchio Ca- 16
storis ac Pollucis aurigis putent, a quibus ortam Heniochorum gentem fere constat. A Dioscuriade oppidum Heracleum;

fluens, Td. — *Deinde*, P. — *Rhoan*, Rp. *Roban*, d. *Roan*, P. — *Ecrectice*, vid. Ptolem. geogr. V. 10, 5. *Cegritice*, R. *Gegritice*, d. *Agritice*, Pp. — *Singames*, Barbar. *Singania*, d. *Sigania*, R β. *Sygama*, P. *Signavia*, p. — *Tarsuras*, Barbar. *Thersos*, Rdp. *Tersos*, P β. — *Astelephus*, Barbar. *Hasthelphus*, R. *Astelphus*, P. *Astelpus*, dp. *Atelpos*, β. *Astelephas*, γ. — *Chrysorrhoas*, Barbar. Rdp. *Cristoroas*, P. — *Apsilae*, Pint. — *Sebastopolis*, dp. *Sevastopolis*, R. *Sabastopolis*, P. — *et a*, P. — *gens*, om. P. — *Sannigarum*, Barbar. p. *Samnigarum*, K. *Sanicarum*, Rd. *Sangarum*, P. — *Penius*, θSTPdp. *Poenios*, R. *Pityus*, Barbar. β. — *gentes*. Post h. v. Pint. plurima in §§ 15. 16. transponit.

§ 15. *Subicitur*, R[2]. *Subiicitur*, Pdp$\beta\gamma$. *Subitur*, R[1]. *Subit tum*, Pint. — *Colica*, Spr. *collita*, Td. *cholicha*, P. *golita*, R[2]. *colitur*, R[1]. *Colchica*, β. *obliqua*, Pint. — *in*, om. P. — *dictum est* 5, 97. 98. — *Euxinum*, p. *Eusinum*, RPd. — *et*, om. P. — *Maeotium*, RP. *Maeotidum*, Td. *Maeotin*, p$\beta\gamma$. — *deuhaceso*, R[1]. — *altera*, R. *in altero in*, P. — *Hyrcanum*, P. — *litora*, RθTPdp. *litorum*, β. — *Melanchlaeni*, Barbar. p. *Mehanclaeni*, Rd. *Menancleni*, T. *Menanicleni*, P. — *Chorasi*, P. — *urbe. CC. quinquaginta chorundios: curtade*, p. *urbe ducentum quinquaginta milia passus chorinidios curiade*, P. — *ante munita*, p. *Anthemuita*, P. — *Demosthenes*, d. — *ea*, P. — *dissimilibus linguis*, RθTd. *quae dissimilibus linguis uterentur*, Pβ. *quae similibus linguis uterentur*, p. — *proderit*, R. — *a nostris*, Pp. *a nostri*, R. *nostri*, Td. — *gesta ibi. Sunt qui*, R. *gesta sunt ibi qui*, Td. *ibi gesta. Sub quibus*, P. *ibi gesta. Sunt qui*, p$\beta\gamma$. Ceterum totum hunc locum, varietate scripturae inter se comparata, corruptum esse arbitror, et Plinius sic potius scripsisse videtur: *et postea nostri CXXX interpretibus negotia gesserunt ibi. Sunt qui* rel.

§ 16. *Amphistrato et Rhoea*, Pint. Ceterum v. Solin. 15, 17. — *Thelchio*, R. — *atque*, P. — *putent*, Rp. *putant*, TPd. — *Hermodorum*, P. — *fere*, RθSTdr. *feram*, p$\beta\gamma$. Om. P. — *A Dioscuriade*, Rd. *Cadios curtade*, p. *Cladio Curtade*, P. — *oppidum*, RPp. *oppida*, Td. — *Heraclea*, d. *Heracleas*, RTPp.

distat a Sebastopoli LXX M p. Achaei, Mardi, Cercetae, post
eos Serri, Cephalotomi. In intumo eo tractu Pityus oppidum
opulentissimum ab Heniochis direptum est; a tergo eius Epa-
geritae, Sarmatarum populus in Caucasi iugis, post quem
Sauromatae. Ad hos profugerat Mithridates Claudio principe 17
narravitque Thallos iis esse confinis, qui ab oriente Caspii
maris faucis attingerent; siccari eas aestu recedente. In ora
autem iuxta Cercetas flumen Icarusa cum oppido Hiero et
flumine, ab Heracleo CXXXVI M. Inde promontorium Crunoe,
a quo supercilium arduum tenent Toretae; civitas Sindica
ab Hiero LXVII M D p.; flumen Setheries.

VI. Inde ad Bospori Cimmerii introitum LXXXVIII M D p.

6. Sed ipsius peninsulae inter Pontum et Maeotium lacum 18
excurrentis non amplior LXVII M D p. longitudo est, latitudo
nusquam infra duo iugera; Eionem vocant. Ora ipsa Bospori
utrimque ex Asia atque Europa curvatur in Maeotim. Op-
pida in aditu Bospori primo Hermonassa, dein Cepoe Mile-

a, RTPdp. Om. β. — *LXX*, Rθ Tdp. *sexaginta*, P. *LXXX*, β. — *Achaei*, Barbar. *Acaei*, d. *Anchei*, P. *Anichei*, p. *Ache*, R^{2}. *Che*, R^{1}. — *Cercetae*, d. *Cercete*, R^{2}. *Cereeta*, R^{1}. *Cereta*, p. *Cerienta*, P. — *Seri*, P. — *Cephalocomi*, p. — *Pityus*, Barbar. *Pythis*, Rp. *Phitis*, Td. *Sithis*, P. *Phontys*, altera Barbari coniectura. — *Epargerrite*, Td. — *post quem*, Rp (codd. Barbari.) *postque*, TPd.

§ 17. *profugerat*, Rθ TPd. *confugerat*, β. — *narravit quod*, p. — *Thalos*, pβ. — *is*, p. *his*, R. — *attingere*, P. *attigere*, p. — *icari*, P. *ycarie*, p. — *eas aestu*, d. *aestu*, RP. *astu*, p. Ceterum v. Solin. 15, 18. — *Cerceta*, R^{1}. — *Incarusacicum oppido*, R^{2}. *Incarusacesum oppido*, R^{1}. *Icarusacesum oppidum*, d. *Icarusa chessum oppidum*, P. *carusacesum oppido*, p. *Troicarus acesum oppidum* vel *Troicarus Achaei cum oppido*, codd. Barbari. *Tarusa*, r. Vulgata debetur interpolationi grammaticorum. — *et*, om. P. — *Crunoe a quo*, RSp. *Crunae a quo*, θ (Basil.) *Crune a quo*, Td. *Crunea quod*, P. *Cronea cuius*, K. *Cronea quo*, β. — *Toretae*, Barbar. *Oretae*, d. *Eretae*, R. *e rete*, p. *recte*, P. — *Hyera*, P. — *LXV*, R. — *D*, Rθ dp. Omitt. Pβ. — *flumen Setheries*, Tdp. *flumen Secheries*, R. *flumen Sceaceriges*, β. Om. P. — *Chimerici*, P.

§ 18. *Potium*, Rp. *pothium*, P. — *Maeotium*, Tdp. *Maeotum*, R. *Machotium*, P. *Maeotin*, Barbar. βγ. — *lacum*, RPdp. *lacus*, β. — *excurrentis*, d. *excurrentes*, RPpβ. — *amplius*, Pp. — *LXVII*, Rθ Tdp. *sexaginta septem*, P. *LXXXVII*, β. — *D*, om. P. — *intra*, K. — *Eionem*, Barbar. *Eonem*, Rθ TPdp. — *Ora ipsa*, Rdp. *quia ipsius*, P. — *Maeotim*, Rdp. *Maeothis*, P. *Maeotin*, βγ. — *Bospori primo*, R^{2}Pd. *primo*, T. Pone *Hermon.* collocat p. Om. R^{1}. — *Hermonassa*, Barbar. *Hermonasa*, Rdp. *Hermonosa*, P. — *deinde*, Pp. — *Cepoe*, codd. Barbar. *Cepe*, RTd. *Cepę*, P. — *Monstratoclia*, R. *monstrato clya*, p. *monstra toclia*, d. *monstra toclyan*, P. — *et*, R. *ac*, Pdp. — *Apaturos*, vid. Strabon. 11. p. 495. *ac patruos*, RPp. *ac parvos*, d. — *Cerverios*, R^{2}. *Cimmerios*, R^{1}. *Cymmerion*, dp. *Chimerion*, P. — *vocabant*, P. — *dictus*, 4, 78.

§ 19. *Ac*, d. — *Vali*, Barbar. *Hali*, dp. *ali*, P. *Halis*, R. — *Serbi*, vid.

siorum, mox Stratoclia et Phanagoria et paene desertum Apaturos ultimoque in ostio Cimmerium quod antea Cerberion vocabatur.

VII. Inde Maeotis lacus in Europa dictus.

7. A Cimmerio adcolunt Maeotici, Vali, Serbi, Arrechi, 19
Zingi, Psessi. Dein Tanaim amnem gemino ore influentem incolunt Sarmatae, Medorum ut ferunt suboles, et ipsi in multa genera divisi. Primi Sauromatae Gynaecocratumenoe, Amazonum connubia. Dein Aevazae, Coitae, Cicimeni, Messeniani, Costobocci, Choatrae, Zigae, Dandarii, Thyssagetae, Iyrcae usque ad solitudines saltuosis convallibus asperas, ultra quas Arimphaei qui ad Ripaeos pertinent montis. Ta- 20
naim ipsum Scythae Silim vocant, Maeotim Temarundam, quo significant matrem maris. Oppidum in Tanais quoque ostio. Tenuere finitima primo Cares, dein Clazomenii et Maeones, postea Panticapenses. Sunt qui circa Maeotim ad

Ptolemaei geograph. V. 9, 21. *Servi*, codd. Barbari. *Sernis*, pdP. *hernis*, R. — *Arrechi*, Barbar. K. *Serreis*, Rp. *Sereis*, d. *seris*, P. *Archi*, *β*. — *Zingi*, Barbar. *Cizi*, RPp. *Cyzi*, d. — *Psessi*, ita nos scripsimus ex inscriptione in Iahnii novis annal. philol. 36, 224. *Psesii*, Barbar. *βγ*. *Gnissi*, R[1]d. *Gneapsa*, R[2]. *gnispsi*, Pp. — *Dein*, R. *dain*, d. *dam in*, p. *tani*, P. — *Tanaim*, p. — *incolunt*, RPp. *colunt*, d*γ*. Per scripturam librorum nobis receptam vindicatur lectio omnium codicum Livii 22, 20. *qui Iberum incolunt*, quam VV. DD. certatim mutaverunt. — *Iaxamatae*, Barbar. — *Primi*, RTd. *Primo*, Pp*βγ*. — *Gynaecocratumenoe*, d. *Gynaecocratumeni*, *βγ*. *Cinacogratumeneti*, R. *cynea: gratumenoe*, p. *cynea: gratumene*, P. — *Amazonum*, RPdp. *unde Amazonum*, *β*. — *regna*, K. — *Deinde*, P. — *Aevazae*, R[2]. *Vaevazae*, R[1]. *Nevazae*, TPdp. *Evazae*, *βγ*. *Eunazae*, Hard. — *Coitae*, R[2]Tdp. *Chyte*, P. *Cottae*, *βγ*. *Cortec*, R[1]. *Choatrae*, K. — *Zicieënianicotobacchizetezicae*, R. *cizicim esse nianieo thobaci cetae zigae*, d. *cicime emochotobac chiceteziga*, P. *cyzicime: enanico tebac: chizetezigae*, p. *Messeneiani*, K. — *Dandarii*, ita nos scripsimus ex inscriptione supra laudata. *Tindari*, Rp. *Tinderi*, Td. *Indari*, P. *Dandari*, *βγ*. — *Thyssagetae*, ita nos scripsimus coll. 4, 88. *Thussagetae*, d (codd. Barbari) *β*. *Tussagetae*, R*γ*. *thus: massegeta et*, p. *clusi segetha*, P. — *Iyrcae*, ita nos scripsimus praeeunte Pintiano coll. Herod. 4, 22. *Tyrce*, p. *Tirce*, R. *Thirce*, Td. *Turcae*, codd. Barbar. *βγ*. *Etyrcae*, S. *irce*, P. *Iyrzae* vel *Iurcae*, Pint. ad Mel. I. 19, 19., ubi v. Tzschuck. not. crit. — *us: qua*, p. *us: quo*, P. — *saltuos*, R[1]. *sauciosis*, p. *saxosis*, P. — *asperis*, d. — *Arimphaei*, R. *Aremphaei*, Pd (codd. Salmas. exerc. p. 147. b. E.) *Aremγei*, p. *Argippaei*, Pint. ad Mel. I. 19, 19. *Argimpaei*, Salmas. — *qui*, Rdp. *et*, P. — *arripaeo*, R.

§ 20. *Silim*, vid. Eustath. ad Dionys. perieg. 17. *Sinum*, RTPdp. *Silin*, *γ*. *Silyn*, *β*. — *Macotim*, p. — *Temarundam*, Rp. *Temarindam*, T. *Temarinda*, d. *Tamaridam*, P. *Temerinda*, *βγ*. — *quo significant*, RTdp. *quod significat*, P*βγ*. — *Oppida*, P. — *ostio*, RTPdp. *ostio fuit*, *βγ*. — *finitime*, P. — *primo*, RTPd. *primi*, p*βγ*. — *Clares*, R. — *deinde*, P. — *Cazomenii*, R. *Clazomenes*, P. — *Maeones*, Barbar. Pd. *Maeonis*, R. *Moenis*, p. — *Ponticapenses*, *θ*. *Pontichica Penses*, P. — *Maeotim*, Rdp. *montis*, P.

Ceraunios montis has tradant gentis: a litore Napitas supra-
que Essedones Colchis iunctos, montium cacuminibus; dein 21
Camacas, Oranos, Autacas, Mazacasos, Cantiocas, Agama-
thas, Picos, Rimosolos, Acascomarcos et ad iuga Caucasi
Itacalas, Imadochos, Ramos, Anclacas, Tydios, Carastaseos,
Anthiandas, Lagoum amnem ex montibus Catheis in quem
defluat Opharus, ibi gentis Cauthadas, Opharitas, amnis Me-
notharum, Imityen ex montibus Cissiis, inter Acdeos, Car-
nas, Oscardeos, Accisos, Gabros, Gogaros circaque fontem
Imityis Imityos et Apatraeos; alii influxisse eo Scythas Au- 22
chetas, Atherneos, Asampatas, ab his Tanaitas et Inapaeos
viritim deletos; aliqui Ocharium labi per Canticos et Sa-
peos, Tanaim vero transisse Sarcharceos, Herticeos, Spon-
dolicos, Synhietas, Anasos, Issos, Catetas, Tagoras, Caronos,
Neripos, Agandeos, Mandareos, Satarcheos, Spaleos.
VIII. 8. Peracta est interior ora omnesque adcolae, nunc 23
reddatur ingens in mediterraneo sinus, in quo multa aliter

montes, R θ S T P d p r. *montes altiores*, β. — *tradant*, R. *tradunt*, P d p. — *gentis*, omitt. T d. — *Napitas*, Barbar. K. *Napras*, R T P d p. *Napaeas*, altera Barbari coniectura, β. — *Essedonas*, T P. *est donas*, p. — *iunctis*, P. — *montium*, R T P d r. *ac montium*, β.

§ 21. *deinde*, P. — *Camacas*, R T d. *Carmacas*, P β γ. — *Autacas*, R θ T P d (codd. Barbari.) *Antacas*, β. — *Mazacasos*, R. *Mazacas*, P d β γ. — *Cantiocas*, R. *Cantiocaptas*, T d. *Cantiochatas*, P. *Ascanticos*, β. *Cantocaptas*, γ. Pone hoc nomen inserunt *Agapetetas* K, *Acapeatas* β, quorum neutrum agnoscunt R T P d, — *Agamathas*, P d. *Agamatas*, T. *Asgamatas*, R. *Agancimatas*, θ. *Agagammatas*, β. *Agametos*, Hard. — *Picos*, R T d. *Pyco*, P. *Phycaros*, β. — *Rimosolos*, R. *Irmosolos*, T d. *Rimolos*, P. *Rhimosolos*, β. *Rhymozolos*, γ. — *Acascomarcos*, R. *Acasomarcos*, P. *Ascomarcos*, d β γ. — *Itacalas*, R. *Eatalas*, d. *Chatalas*, P. *Icatalas*, β γ. — *Imadochos*, R d. *Imadochros*, T. *Imadueos*, P. *Imaduchos*, β γ. *Modacas*, K. — *Ranios*, P. *Ranos*, β. — *Ancladas*, P. — *Tyndios*, P. — *Carastaseos*, R T P d. *Carastascos*, β. — *Anthiandas*, R T d. *Antiandas*, K. *Antinadas*, P. *Asuciandas*, β. *Authiandas*, γ. — *Lagoum*, R. *Lagonum*, T P d. — *quam*, R. — *defluat*, d. *defluit*, R P β γ. — *Oparus*, P. — *ibi*, R θ T P d r. *ubi*, β. — *Cauthadas*, R d. *Cautadas*, P. *Caucadas*, β γ. — *amnes*, R θ S T P d r. *amnem*, β. — *Imityen*, R. *in mitien*, d. *Inmytiem*, T. *Imityem*, S γ (coll. Schneider. grammat. Lat. 2, 216.) *Imituem*, θ r. *Imithien*, P. *Imituenis*, β. — *Cissiis*, R θ S T P d r. *scissum*, β. — *intus*, P. — *Agdeos*, R P d. *Acdeos*, T. *Agedos*, β. — *Carnas*, *Oscardeos*, ita nos scripsimus. *Carnas Oscadeos*, R. *Carnasos Cardeos*, T P d. *Carnapas Gardeos*, β. *Carnas Uscardeos*, γ. — *Accisas*, R. — *Gegaros*, d. *Geratos*, R. *Gogaros*, θ γ. *Gregaras*, P β. — *Imityis*, codd. Hard. *Immitus*, R. *Inmytiis*, T d. *Imithi*, P. *Imitissi*, β. *Imituis*, Pint. — *Imityos*, d. *Imitios*, R. *Imicios*, T. *Imituos*, β. *Simechios*, P. — *et*, om. P. — *Apatraeos*, R. *Aparteos*, d. *Sapacheos*, P. *Aparthenos*, β γ.

§ 22. *Scythas*, R T d. *Sintas*, P. *Suitas*, β. — *Atherneos*, R[2] P. *Aterneos*, R[1]. *Aderneos*, T d. *Satarneos*, β. *Atarneos*, γ. — *Asampathos*, P. *Asamphatas*,

ac veteres proditurum me non eo infitias, anxia perquisita cura, rebus nuper in eo situ gestis a Domitio Corbulone regibusque inde missis supplicibus aut regum liberis obsidibus. Ordiemur autem a Cappadocum gente. Longissime haec 24
Ponticarum omnium introrsus recedens minorem Armeniam maioremque et Commagenen laevo suo latere transit, dextra vero omnis in Asia dictas gentis, plurumis superfusa populis, magnoque inpetu scandens ad ortum solis et Tauri iuga transit Lycaoniam, Pisidiam, Ciliciam, vadit super Antiochiae tractum et usque ad Cyrresticam eius regionem parte sua quae vocatur Cataonia contendit. Itaque ibi longitudo Asiae duodeciens centena L M p. efficit, latitudo DCXL M.

IX. 9. Armenia autem maior incipiens a Paryadris mon- 25
tibus Euphrate amne, ut dictum est, aufertur Cappadociae et, qua discedit Euphrates, Mesopotamiae, haud minus claro amne Tigri. Utrumque fundit ipsa et initium Mesopotamiae

R. — *et*, om. P. — *Inapaeos*, Rd. *Napeos*, T. *Amapaeos*, P. *Nepheonitas*, *β*. — *delectos*, P. — *aliqui*, R. *aliqui flumen*, Pd*βγ*. — *Ocharium*, RPdr. *Opharium*, *βγ*. — *Canticos*, d. *Canticanticos*, R. *Canthicos*, P. *Cantecos*, *βγ*. — *Saphaeos*, P. — *Sarcharceos*, T. *Sartharceos*, d. *Satareos*, K. *Satharcheos*, R. *Sarchaos*, P. *Phatareos*, *βγ*. — *Erthicheos*, R. *Herthideos*, P. — *Spondelicos*, P. — *Synethas*, P. — *Anasos*, RTd. *Aneso*, P. *Amassos*, *βγ*. — *Catetas*, RTd. *Gatho is*, P. *Catazetos*, *βγ*. — *Tagoras*, RTd. *Tagoris*, P. *Tagoros*, *βγ*. — *Caronos*, R*θ*TPd. *Catonos*, *βγ*. — *Angandeos*, T. — *Gandareos*, K. — *Satarcheos*, d. *Satharcheos*, RP. *Satharceos*, T. *Saturchaeos*, *β*. — *Palos*, Wesseling. ad Diod. Sic. 2, 43. p. 155. At v. nos ad § 50.

§ 23. *interiorachoanesque*, R. *interiora quo amnesque*, d. *interiora qui amnes*, P. Vulgatam huius loci scripturam non exhibere ipsam Plinii manum, sed eam esse deletis litteris molestioribus interpolatam docent et codicum lectiones et quod verba, uti iam leguntur, ambitum interioris de qua sermo est orae parum accurate describunt; hic autem narratur, si vestigia codicum presse sequentes scribimus *interior ora a Cio amne omnesque accolae*. Cius amnis a Plinio dictus est ut ultimus terminus exterioris orae Asiae occidenti obversae 5, 144., unde ad hunc amnem redire aptissimum fuit; add. 5, 148. — *incolaeque*, P. — *reddatur ingens — sinus*, R*θ*STr (Basil.) *reddatur ingens in mediterraneos sinus*, d. *redeatur ingentes et mediterraneos sinus*, P. *reddantur gentes in mediterraneo sinu*, *β*. — *in quo*, Rd. *ubi*, P. — *ac*, RPd¹. *ut*, d². — *gestis situ*, P. — *aurecum*, d. *auretum*, R¹. *aurocum*, R². *auro et*, P.

§ 24. *Longissima*, P. Exscripsit haec Martian. 6, 690. — *Armeniam p*, R. — *Commagenen laevo*, d. *Commagenellaevo*, R¹. *Commagene laevo*, R². *Commagenem laevo*, P*γ*. — *dextra*, R. *dextro*, *θ*TPd (Rob.) — *fluminis*, R. *flumini*, Pd. — *impetcandens*, R. — *et usque*, P (Rob.) *eiq;*, R. *quae*, d. — *Cyrrhesticam*, Barbar. et Rob. *Cirrestricam*, Rd. *Curestricam*, P. — *qua*, T. — *vocatur*, RP (Rob.) Omitt. Td. — *undecies centena et quadraginta*, Mart. — *DXL*, P.

§ 25. *incipiens*, R. *incipit*, TPd (Rob.) — *Paryadris*, Hard. *Parihedris*, Rd (Rob.) *Pariendris*, P. *Pariedris*, *β*. — *dictum est* 5, 83. — *clara*, P (Rob.)

facit, inter duos amnis iturae. Quod interest ibi, tenent Arabes Orei. Sic finem usque in Adiabenen perfert. Ab ea transversis iugis inclusa latitudinem in laeva pandit ad Cyrum amnem transversa Araxen, longitudinem vero ad minorem usque Armeniam, Absaro amne in Pontum defluente et Paryadris montibus, qui fundunt Absarum, discreta ab illa.

10. Cyrus oritur in Heniochiis montibus quos alii Coraxi- 26
cos vocavere, Araxes eodem monte quo Euphrates, VI M p. intervallo, auctusque amne Usi et ipse, ut plures existumavere, a Cyro defertur in Caspium mare. Oppida celebrantur in minore Caesarea, Aza, Nicopolis, in maiore Arsamosata Euphrati proxumum, Tigri Carcathiocerta, in excelso autem
Tigranocerta; at in campis iuxta Araxen Artaxata. Univer- 27
sae magnitudinem Aufidius quinquagiens centena M prodidit, Claudius Caesar longitudinem a Dascusa ad confinium Caspii maris ter et deciens centena M p., latitudinem dimidium eius a Tigranocerta ad Iberiam. Dividitur, quod certum est, in praefecturas quas στρατηγίας vocant, quasdam ex iis vel singula regna quondam, barbaris nominibus CXX. Claudunt eam montes ab oriente, sed non statim, Ceraunii, nec Adia-
bene regio. Quod interest spati, Sopheni tenent; ab his iuga, 28

iturae, R (Rob.) *mire*, P. *situm terrae*, Td. *sitae. Terraé*, r. — *quam*, P. — *interest*, RPd (Rob.) *iter est*, Hard. γ. — *Orei*, vid. 5, 85. *Sooroei*, d. *Orochi*, P. *Sorocis*, R. *Soroei*, Rigalt. ap. Salmas. exerc. p. 441. a. G. *Soroci*, Rob. — *Hic*, RP. — *usque ad midiabenem*, P. — *tperfert*, R^2. *tperfret*, R^1. — *transversus*, P. — *ad Cyrum*, Pd. *Acirum*, R. — *transversa*, RTPd. *transversa in*, β. *transvecta*, Hard. — *Araxen*, R. — *usque ad minorem*, P. — *Absaro*, vid. § 12. *Absarro*, RTd. *Absyro*, P. — *portum*, R^1P. — *Paryadris* et *Absarum*, vid. supra. — *disceda*, R.

§ 26. *Quibus oritur*, RPd. — *in*, om. R. — *Heniocis*, d. *Emochis*, P. — *Coraxicos*, d. *Coriixicos*, R^2. *Conixicos*, R^1. *Corassicos*, P. — *quod*, R. — *septem*, P. — *auctusque*, RPd. *auctus est*, T. — *Usi*, θTPd (Rob.) *Asi*, R. *Musi*, βγ. *Cambusi* i. e. *Cambyse*, Pint. ad Mel. III. 5, 6. — *et;* hanc voculam quovis pignore eiiciendam existimo, quia de nullo alio flumine praeter Araxen, quod Cyrus amnis in mare Caspium deferat, dictum est. Copula vero omissa oratio fit et perspicua et acuta. — *a*, d. *da*, R. *de*, STP (Rob.) — *Casara*, codd. Barbari. — *Oza*, R. — *Arsamosata*, K. *Armosata*, Ryck. ad Tac. ann. 15, 10. γ. *Arsamote*, Rβ. *Arsamota*, Pd. — *Carcathiocerta*, vid. Strabon. 11. p. 527. *Arguctiocerta*, R. *Agiathiocerta*, d. *Artigranacerta*, P. — *excelso*, RθSTPdr. *excelsis*, β. — *at*, om. P. — *Araxen*, d.

§ 27. *Universam*, P. — *quinquagecies*, P. — *ab ascusa*, P. — *eius. A Tigranocerta ad Iber. dividitur*, r. — *Dividit*, P. — *quas*, RSTPd. *quas ii*, β. — *stragedias*, P. — *his*, R. — *Claudunt*, R^2θTPdr. *Dicuunt*, R^1. *Cludunt*, β. — *montes ab oriente*, Rd. *ab oriente montes*, Pβγ. — *Ceraurinii*, P. — *regionis*, r.

§ 28. *Sopheni*, Barbar. *Cepheni*, TPd. *Cepeni*, R. — *iuga Ceraunia*, K. — *Adiabenae*, d. *Adiabene*, R. — *tenent*, delet Broter. — *aut*, R. — *Menebardi*,

ultra Adiabeni tenent. Per convallis autem proxumi Armeniae sunt Menobardi et Moscheni. Adiabenen Tigris et montes invii cingunt. Ab laeva eius regio Medorum est et prospectus Caspii maris; ex oceano hoc, ut suo loco dicemus, infunditur totumque Caucasiis montibus cingitur. Incŏlae per confinium Armeniae nunc dicentur.

X. 11. Planitiem omnem a Cyro usque Albanorum gens 29
tenet, mox Iberum, discreta ab iis amne Alazone in Cyrum Caucasiis montibus defluente. Praevalent oppida Albaniae Cabalaca, Iberiae Harmastis iuxta flumen, Neoris; regio Thasie et Triare usque ad Paryadras montis. Ultra sunt Colchicae solitudines, quarum a latere ad Ceraunios verso Armenochalybes habitant et Moschorum tractus ad Iberum amnem in Cyrum defluentem et infra eos Sacassani et deinde Macrones ad flumen Absarum. Sic plana aut devexa optinentur. Rursus ab Albaniae confinio tota montium fronte gentes Silvorum ferae et infra Lubienorum, mox Diduri et Sodii.

XI. 12. Ab iis sunt portae Caucasiae magno errore mul- 30
tis Caspiae dictae, ingens naturae opus montibus interruptis

R. — *et*, om. P. — *Adiabenem*, P. — *montes invii*, R θ T d. *montes impervii*, r. *montium sinus*, codd. Gelen. β. *montium sinus invii*, S. *montes in VII. M. pass.*, codd. Barbari. *montes septem milib; passuum*, P. — *A*, P. — *Mediorum*, R d. — *et prospectus*, P. *ad prospectum*, R T. *et prospectum*, d. *in prospectu*, Martian. 6, 691. Corruptelas codicum ortas esse puto ex eo, quod Plinius scripsisse videtur *ac prospectus*, quia copula in praepositionem mutata reliquus error facilis fuit. — *haec*, P. — *suo*, R d. *in suo*, T. *in*, P. — *dicemus* § 36. — *Incolae*, R T P d r. *Horum incolae*, β.

§ 29. *Per planitiem*, R θ T P d. — *omnes*, P. — *ad albeorum*, P. — *gentem*, P. — *his*, R P d. — *Alazone*, Barbar. d. *acaçane*, P. *Ocazane*, R T. *Aragone*, altera Barbari coniectura, K. — *Cyru*, R. *Ciro*, P. — *Caucasiis*, R P. *Caucasis*, d. *e Caucasiis*, βγ. — *defluentibus*, d. — *Cabalaca*, R d. *Cabalata*, P. *Chabala*, K. — *Hiberniae*, P. — *Harmastis*, Barbar. *Pharmasiis*, R. *Pharmasus*, P r. *Pharnasus*, T d. — *Varica*, Hard. — *Thassie*, P. — *Thriare*, R. — *us qua*, P. — *a*, P. — *Paryadras*, Hard. *Pariedros*, Pint. et Basil. *Parteodoris*, R. *Parteodoros*, θ T d. *parte odores*, P. *Partedoros*, β. — *a latere*, P d. *altera*, R. — *Armeni Calabes*, P. — *Emochorum* omisso *et*, P. — *et*, om. P. — *Sacassani*, Barbar. *Sacasani*, R. *Sucassani*, P d. *Sucasani*, T. *Sucusani*, codd. Barbari. — *et*, om. P. — *Macrones*, Barbar. *Macerones*, R T P d r. *Machelones*, Pint. — *Absarum*, Barbar. *Absarrum*, R[2]. *Asarrum*, R[1]. *Asparhum*, T d. *Arsachum*, P. — *aut*, R d. *ac*, Pβγ. — *obtinentur*, R. *obtinetur*, P. *tenentur*, T d. — *ab*, omitt. T d. — *Silvorum*, R. *Silvarum*, P d. *Sylvorum*, β. — *fera*, R. — *et*, om. P. — *Lubienorum*, Barbar. *Lupeniorum*, R T P d.

§ 30. *Sodiabi sunt.*, P. — *multis*, R θ T d. *a multis*, P (Rob.) β. Vid. Martian. 6, 691.

repente, ubi fores obditae ferratis trabibus, supter medias
amne diri odoris fluente citraque in rupe castello quod vo-
catur Cumania conmunito ad arcendas transitu gentis innu-
meras, ibi loci terrarum orbe portis discluso, ex adverso
maxume Harmastis oppidi Iberum. A portis Caucasiis per
montis Gordyaeos Valli, Suani indomitae gentes, auri tamen
metalla fodiunt. Ab his ad Pontum usque Heniochorum plura
genera, mox Achaeorum. Ita se habet terrarum sinus e cla-
rissimis. Aliqui inter Pontum et Caspium mare CCCLXXV M p. 31
non amplius interesse tradiderunt, Cornelius Nepos CCL M.
Tantis iterum angustiis infestatur Asia. Claudius Caesar a
Cimmerio Bosporo ad Caspium mare CL M prodidit eaque
perfodere cogitasse Nicatorem Seleucum quo tempore a Pto-
lemaeo Ceranno sit interfectus. A portis Caucasiis ad Pon-
tum CC M p. esse constat fere.

XII. 13. Insulae in Ponto Planctae sive Cyaneae sive 32
Symplegades, deinde Apollonia Thynias dicta, ut distingue-
retur ab ea quae est in Europa; distat a continente passi-
bus M, cingitur $\overline{IIII}$. Et contra Pharnaceam Chalceritis quam
Graeci Ariam dixerunt Martique sacram, et in ea volucris
cum advenis pugnasse pinnarum ictu.

abditae, RTPd (Rob.) *additae*, *θ*. — *feracis urbibus*, P. — *subtus*, Td. — *diri odoris*, RTPdr (Rob.) *Dyriodori*, *β*. Vid. Freinshem. ad Curt. VIII. 9, 11. — *comminuto*, Rob. — *transita*, R. — *sibi*, P (Rob.) — *portis*, omitt. P (Rob.) — *maximo*, R. — *Hermasti*, R*θ*Pdr. — *Gordyaeos*, Barbar. *Gordynios*, *θ*. *Gardinio*, R. *Gurdimo*, d. *Gurdunio*, P. *Gordyos* aut *Gorduos*, aliae Barbari coniecturae. — *Suani*, Gronov. ad 21, 13. §. 77. Confirmat R. *Snavi*, Td. *Suavi*, P. *Suarni*, *βγ*. — *auriti*, P. — *tamen*, R*θ*TPd. *tantum*, *β*. — *his*, RPd. *iis*, *βγ*. — *portum*, *θ*T. — *Henicorum quorum*, d (secunda tamen voce rursus per lineam traductam deleta.) *honioquorum*, P. — *plurima*, Pd. — *Aceorum*, d. — *sinus*, R. *situs*, K. Omitt. Pd.

§ 31. *tradidere*, d. — *CCL*, RSTPdr. *CL*, *β*. — *Tantus* et *angustus*, R^{1}. — *iterum*, vid. § 7. — *tradidit*, P. — *cogitasse*, RTPdr. *excogitasse*, *β*. — *Nicastorem*, d. *Nicastorum*, R. *Nicanorem*, Pr. — *Seleutium*, d. *Seletium*, R. — *quo in tempore*, P. — *a*, P. *ab*, Rd. — *sit* pone *tempore* collocat R. — *Ceraunio*, P. — *portis scythis CC*, P.

§ 32. *Planctae*, R (codd. Gelen.) *Planite*, Td. *Planiteae*, Pr. *Planetae*, Barbar. K. — *Thynias*, Hard. *Thynnias*, codd. Barbari, *β*. *Timnia*, R. *Tymnias*, d. *Thiminias*, P. *Timinias* vel *Timonias*, alii codd. Barbari. — *ut*, Pd. *si*, R. — *a*, om. R. — *continente*, RTPdr. *continenti*, *β*. — $\overline{IIII}$, R. *tribus m.*, Pd*βγ*. — *Et*, om. P. — *Achalceritis*, r. — *Arian*, P. — *Martique sacram*, Rd. *sacramque Marti*, P*βγ*. — *pinnarúm*, R. *pennarum*, TPd*βγ*. — *ictu*, Pr (Rob.) *iactu*, R*θ*Td.

§ 33. *Asiae sunt interiora*, R^{2}. *sunt Asiae interiora*, TPd (Rob.) *Asiae interiora*, R^{1}. *sunt interiora Asiae*, *βγ*. — *dextraque*, Pd (Rob.) *dextreque*, R.

XIII. 14. Nunc omnibus quae Asiae sunt interiora dictis 33
Ripaeos montis transcendat animus dextraque litore oceani incedat. Tribus hic e partibus caeli adluens Asiam Scythicus a septentrione, ab oriente Eous, a meridie Indicus vocatur varieque per sinus et adcolas in conplura nomina dividitur. Verum Asiae quoque magna portio adposita septentrioni iniuria sideris rigens vastas solitudines habet. Ab extremo 34
aquilone ad initium orientis aestivi Scythae sunt. Extra eos ultraque aquilonis initia Hyperboreos aliqui posuere, pluribus in Europa dictos. Primum inde noscitur promontorium Celticae Lytarmis, fluvius Carambucis, ubi lassata cum siderum vi Ripaeorum montium deficiunt iuga, ibique Arimphaeos quosdam accepimus, haud dissimilem Hyperboreis gentem. Sedes illis nemora, alimenta bacae, capillus iuxta feminis 35
virisque in probro existumatur, ritus clementes. Itaque sacros haberi narrant inviolatosque esse etiam feris adcolarum populis, nec ipsos modo sed illos quoque qui ad eos profugerint. Ultra eos plane iam Scythae, Cimmerii, Cisianthi, Georgi et Amazonum gens. Haec usque ad Caspium et Hyrcanium mare.

15. Nam et inrumpit e Scythico oceano in aversa Asiae, 36

dextroque, T. — *litore*, Rd. *litora*, KP. *litori*, Rob. γ. — *abluens*, P. — *et*, Rd[2]. *ab*, r. *et ab*, P. Om. d[1]. — *abcola*, Rd. *incola*, P. *accolis*, r. — *Asiae*, Rd. *sic haec*, P. — *iniurias*, R. — *rigens*, RTPd. *rigentis*, βγ.

§ 34. *inicio*, R. — *ultraque*, omitt. r (Rob.) — *dictos* 4, 89—91. — *Celticos*, d. *CCLthe*, R. *ducenta quinquaginta millia tyce*, P. — *Lytarmis*, d. *Lyrcamis*, T. *Litharmis*, R. *Litarinis*, P. — *Carabincis*, P. — *cum siderum vi*, Rd. *vi siderum in*, P. — *Rhipagnorum*, R. *Ripagorum*, d. — *ubique*, P. — *Aremphaeos*, Rob. et libri ap. Salmas. exerc. p. 147. a. G. — *accepimus*, d (Rob.) *accipimus*, RP.

§ 35. *Sedes sunt illis*, Td. — *bace*, R. — *improbo*, P. — *existimatus*, P (Rob.) — *ritu*, P. — *Atque*, P (Rob.) — *sacros*, d[2]. *seros*, R. *feros*, d[1]. *serios*, P (Rob.) — *habere*, β. — *accolarum*, d. *secularium*, RP (Rob.) — *populis*, P (Rob.) *popularis*, Rd. *populorum*, Salmas. exerc. p. 148. a. C. e libris. — *quoque*, RθTPd (Rob.) *etiam*, β. — *profugerint*, Tdr (Rob.) *profugiunt*, P. *fugerint*, R. *perfugerint*, β. — *tam*, P. — *Cimmerii*, RTPd. *Cimeri*, codex Nunnes. ad Mel. I. 2, 5., qui aut *Cimmerii*, *Scythae*, *Scythaegeorgi* aut *Scythae Cimmerii*, *Scythaegeorgi* legendum dicit. *Simmerii*, β. — *Cisianthi*, Basil. *Cisianti*, R. *Sitianti*, T. *sici anti*, d. *Cysianti*, P. *Cicianthi*, β. *Cissianthi*, γ. *Zygi*, *Heniochi* vel *Zygiani*, *Achaei*, Perizon. ad Mel. l. l. *Zygiani* etiam Tzschuck. not. crit. praefert. — *Georgi*, Rd. *Gerorgi*, P. *Cherorgi*, θ. *Gorgippi*, Perizon. — *seu*, K.

§ 36. *Nam et irrumpit e*, RTd (codd. Salmas. exerc. p. 148. a. E.) *Nam et erumpit e*, K. *Namque id erumpit*, β. *Nam et erumpitur*, P. Per particulas *Nam et* Plinius rationem reddit, qui factum sit, ut populos adhuc commemoratos ibi

pluribus nominibus adcolarum appellatum, celeberrimis duo-
bus, Caspio et Hyrcanio. Non minus hoc esse quam Pontum
Euxinum Clitarchus putat, Eratosthenes ponit et mensuram
ab exortu et meridie per Cadusiae et Albaniae oram quin-
quiens mille cccc stadia, inde per Anariacos, Amardos, Hyr-
canos ad ostium Zoni fluminis quater mille dccc stadia, ab
eo ad ostium Iaxartis mm cccc, quae summa efficit quindeciens
centena lxxv mil. p.; Artemidorus hinc detrahit xxv m p.
Agrippa Caspium mare gentisque quae circa sunt et cum his 37
Armeniam, determinans ab oriente oceano Serico, ab occidente
Caucasi iugis, a meridie Tauri, a septentrione oceano Scy-
thico, patere qua cognitum est cccclxxx m p. in longitudinem,
ccxc m in latitudinem prodidit. Non desunt vero qui eius ma-
ris universum circuitum a freto viciens et quinquiens cente-
nis m p. tradunt. Inrumpit autem artis faucibus et in lon- 38
gitudinem spatiosis atque, ubi coepit in latitudinem pandi,
lunatis obliquatur cornibus, velut ad Maeotium lacum ab ore
descendens, sicilis, ut auctor est M. Varro, similitudine.
Primus sinus appellatur Scythicus; utrimque enim adcolunt
Scythae et per angustias inter se conmeant, hinc Nomades

potissimum neque alio loco commemoraret. Scilicet habitabant illi inter Scythicum oceanum et Caspium mare, et uti hoc ex illo nasci, ita populos inter utrumque habitantes etiam utrumque habitare dicit. — *aversa Asiae*, R. *adversa Asiae*, P. *Asiae aversa*, Td. — *celtiberium et*, RPd. — *a duobus*, P. — *Caspium et Hyrcanium*, RPd. — *Euxinum — putat* om. P. — *Clitarchus*, v. Geier. scriptt. Alex. M. p. 164. — *Eratosthenes*, p. 90. ed. Bernh. — *et*, om. P. — *et meridie*, TPdr. *et meridiē*, R. *ad meridiem*, β. — *Candusiae*, P. — *equora*, P. — *quinquies mille CCCC stadia*, d. *quinquies mille CCC stadia*, Rγ. *stadia quadringenta quinque millia*, P. — *per Anariacas*, Salmas. exerc. p. 148. b. A. B., quod ego in *os* mutavi. *paretiacos*, R[1]. *peretiacos*, R[2]. *per Atiacos*, Td. *patiacos*, P. *per Aratiaticos*, β. — *Amardos*, Casaub. ad Strabon. 11. p. 508. *Amarbos*, RPdβ. — *Zoni*, RPd. *Oxi*, Casaub. γ. Vid. Parisot. ad h. l. p. 224. — *DCCCC*, RθTd. *novem centum millia passus*, P. — *Iaxartis*, d. *Iaxastiri*, R. *lasatissum*, P. *laxarsie*, T. — *MM*, Td. *M.*, RPβ. — *quindecim centum*, P. — *quadraginta millia stadia*, K. — *huic*, P.

§ 37. *eis*, T. — *Armeniam maiorem*, legisse videtur Dicuil. I. 8, 2. — *determinans*, d. *determinatas*, R. *determinat*, P. — *Serico*, Dicuil. *Perico*, Rd. *Parthico*, P. — *et ab*, P. — *Caucasi*, RP. *Caucasis*, d. *Caucasiis*, T. — *iuga*, R. — *et a*, P. — *latere*, R. *latitudine*, P. — *quam*, R. — *CCCCLXXX*, RTd (Dicuil.) *CCCCXX*, P. *CCCCLXXXX*, βγ. — *longitudine*, d. — *CCXC M. in latitudinem*, R. *in latitudine CCXC*, d. *in latitudinem CCLXXX*, Dicuil. *CCXC milia passus. In longitudine centum viginti milia*, P. — *Non desunt vero*, d. *non desit*, R. *Nomina vero desunt*, P. — *maris universum*, RP. *maris nunc universum*, Td.

§ 38. *artis*, RPd. Haec petita sunt ex Mela III. 5, 3. — *et*, RTPd. Om.

et Sauromatae multis nominibus, illinc Abzoae non paucioribus. Ab introitu dextra mucronem ipsum faucium tenent Udini Scytharum populus. Dein per oram Albani, ut ferunt, ab Iasone creti, ante quos mare quod est Albanum nominatur.
Haec gens superfusa montibus Caucasiis ad Cyrum amnem 39
Armeniae confinium atque Iberiae descendit, ut dictum est. Supra maritima eius Udinorumque gentem Sarmatae, Utidorsi, Aroteres praetenduntur, quorum a tergo indicatae iam Amazones Sauromatides. Flumina per Albaniam decurrunt in mare Casius et Albanus, dein Cambyses in Caucasiis ortus montibus, mox Cyrus in Coraxicis, ut diximus. Oram omnem a Casio praealtis rupibus inaccessam patere per ccccxxv M p. auctor est Agrippa. A Cyro Caspium mare
vocari incipit; adcolunt Caspii. Corrigendus est in hoc loco 40
error multorum, etiam qui in Armenia res proxume cum Corbulone gessere. Namque hi Caspias appellavere portas Iberiae quas Caucasias diximus vocari, situsque depicti et inde missi hoc nomen inscriptum habent. Et Neronis principis conminatio ad Caspias portas tendere dicebatur, cum peteret illas quae per Iberiam in Sarmatas tendunt, vix ullo propter oppositos montis aditu ad Caspium mare. Sunt au-

β. — *longitudine*, d. — *atque*, TPd. *adque*, R. *at*, *βγ*. — *pandit*, Rd. — *obliquat*, P. — *Maeotium*, RTPd. *Maeotin*, *β*. — *descendens*, RSTPd. *discedens*, *β*. — *sicilis*, RSd. *silicis*, TP. *Scythici arcus*, *β*. *sicilicis*, Pint. — *M.*, RP. Omitt. Td. — *per*, omitt. Rd. — *communiunt*, P. — *Abzoe*, d. *Abze*, R[1]. *Abzo*, R[2]. *Abece*, P. — *tenentium dein*, d. *tenentium denis*, P. — *Deinde*, P. — *creti*, Pr. *certi*, d. *circi*, RT. *orti*, *βγ*. — *quod*, RPd. — *mare est*, d[1]. *mare absest*, R[1]. *abest*, R[2]Pd[2]. Equidem Plinium scripsisse arbitror: *ante quos quod mare est*, *A. n.* Corruptela certe latere videtur. — *Albarum*, R.

§ 39. *Caucaseis*, P*β*. — *dictum est* § 29. — *est*, om. P. — *Supra*, R*θ*Td. *Super*, P*β*. — *in dinorumque*, P. — *Armatae*, Rd. *in armethem*, P. — *Dorsi*, P. — *indicatae* § 35. — *Amazones*, Barbar. *Amazones et*, RTPd. — *Casius*, vid. Mel. III. 5, 4. *Casus*, RPd. — *Albaneis*, R. — *dein*, RTPd. *deinde*, *βγ*. — *Coraxicis*, Barbar. *Choraxicis*, R. *Corasicis*, Pd. — *uti*, RT. — *diximus* § 26. — *Casio*, Pint. *Casu*, RP. *Caso*, S. *Raso*, Td[2]. *rasu*, d[1]. *Caucaso*, *β*. — *praelatis*, d. — *inaccessam*, S. *accessam*, R. *accessum*, Td. *accensum*, P. *inaccesso*, *β*. — *gargre*, Rd. *gargiae*, P. — *per*, Rd. *per p*, P. Omitt. *βγ*. — *vocari*, om. P.

§ 40. *in hoc*, P. *in*, RTd. — *error*, Rd. Pone *est* collocant P*βγ*. — *multorum*, RTP. *multorum eorum*, *θ*d*γ*. *multorum et eorum*, *β*. — *Nam*, P. — *hi Caspias*, P. *hi Caspasias*, R. *ii Caspias*, T. *iscappasias*, d. — *portas*, hic rursus incipit A. — *diximus* § 30. — *inscriptum*, APd. *scriptum*, R. — *praeteriret*, P. — *illo*, R. — *oppositos*, RASTP. *appositos*, dr*βγ*. Om. *θ*. — *aditu. Ad Caspium mare sunt aliae*, *β*. Vulgatam interpunctionem et scripturam tuentur RATPdr.

tem aliae Caspiis gentibus iunctae, quod dignosci non potest nisi comitatu rerum Alexandri magni.

16. Namque Persarum regna, quae nunc Parthorum in- 41
tellegimus, inter duo maria Persicum et Hyrcanium Caucasiis iugis attolluntur. Utrimque per devexa laterum Armeniae maiori a frontis parte quae vergit in Commagenen Sophene, ut diximus, copulatur eique Adiabene Assyriorum initium, cuius pars est Arbelitis, ubi Darium Alexander debellavit,
proxuma Syriae. Totam eam Macedones Mygdoniam cogno- 42
minaverunt a similitudine. Oppida Alexandria, item Antiochia quam Nisibim vocant; abest ab Artaxatis DCCL M p. Fuit et Ninus inposita Tigri ad solis occasum spectans, quondam clarissima. Reliqua vero fronte, qua tendit ad Caspium mare, Atropatene ab Armeniae Otene regione discreta Araxe; oppidum eius Gazae ab Artaxatis CCCCL M p., totidem ab Ecbatanis Medorum, quorum pars sunt Atropateni.

XIV. 17. Ecbatana caput Mediae Seleucus rex condidit, 43
a Seleucia magna DCCL M p., a portis vero Caspiis XX M. Reliqua Medorum oppida Phazaca, Aganzaga, Apamea Rhagiane cognominata. Causa portarum nominis eadem quae

comitatu, R^2 A d. *in comitatu*, P. *comitatus*, R^1. — *rerum*, R^2 A P. *erum*, R^1. *regum*, T d. — *magni Alexandri*, β.

§ 41. *Nam Cyparissarum*, A. — *nunc*, om. P. — *Hyrcanium*, RTAPd. *Hyrcaniam*, θ. *Hyrcanum*, β. — *Caucasi*, A. — *Utrimque*, RA. *Utrunque*, P. *Utrumque*, Td. — *diversa*, A. — *maiori*, Rd. *maiore*, A. *maioris*, P. — *a*, om. R^1. — *fontis*, R^1. — *Sophene*, Barbar. *Cephenia*, RA. *Cephanie*, T. *Cephanio*, d. *Cepheniae*, codd. Salmas. exerc. p. 442. a. C. *Cesaniae*, P. — *diximus* § 28. — *eique*, RAPd. *et*, T. — *Adiabeni*, RP. — *pars*, omitt. Td. — *Arbelitis*, R. *Arbilitis*, APd. — *proximae*, A. *proxime*, RTd. *proximum*, P. — *Syriae est*, P. *Assyriae*, Pint.

§ 42. *eam*, om. P. — *appellaverunt*, P. — *Oppidorum*, Td. — *Alexandrie*, d. — *inter*, P. — *Antiochiam*, P. — *quam*, om. P. — *Nysibim*, P. *Nesibin*, d. *Nesebin*, RA. *Nisibin*, βγ. — *abexi*, P. — *ab Artaxatis*, A. *ab Artaxati*, Td. *apartexati*, R. *ab arcasati*, P. — *ducentis*, P. — *et Ninus*, A. *et Ninos*, Rd. *eminus*, P. — *Tigri*, A. *Tigris*, RPd. — *oceanum*, R. — *quondam*, RP. *quoddam*, A. *qd'*, d. — *Relique*, R. — *quae*, A. — *Atropatene*, vid. Strab. 11. p. 522. *Atrapatene*, ATd. *Areatrapatene*, R. *erea trapathene*, P. — *et ab*, r. — *Arteminiae*, R. *Arteminia*, d. *Armenia*, Ar. *Armynia*, P. — *Otene*, Barbar. Ad. *Othene*, P. *Tene*, R. *Otone*, r. *Opene*, altera Barbari coniectura. — *regio*, rβ. — *Gazae*, A. *Gazzea*, R. *Gazea*, d. *Gaza*, P. *Gazaca*, suspicio Krameri ad Strabon. 11. p. 523. — *Artaxata*, APd. *Caxata*, R. — *ab Ecbatanis*, Rd. *habet bathanis*, A. *habet egabathranis*, P. — *sunt pars*, d. — *Atropateni*, vid. supra. *Atrapateni*, Ad. *Atrapoeni*, R. *Atrabeni*, P.

§ 43. *Agabatra*, P. — *Media*, R. — *est Seleucus*, P (Rob.) — *condidit, a*, RPd (Rob.) *condita*, A. — *DCCCL*, Td. — *XX*, RAPd. $\overline{XX}$, Hard. in

supra, interruptis angusto transitu iugis ita ut vix singula meent plaustra, longitudine VIII M p., toto opere manu facto. Dextra laevaque ambustis similes inpendent scopuli, sitiente tractu per XXVIII M p. Angustias inpedit conrivatus salis e cautibus liquor atque eadem emissus. Praeterea serpentium multitudo nisi hieme transitum non sinit.

XV. Adiabenis connectuntur Carduchi quondam dicti, nunc 44
Cordueni, praefluente Tigri, his Pratitae παρ' ὁδὸν appellati, qui tenent Caspias portas; iis a latere altero occurrunt deserta Parthiae et Citheni iuga. Mox eiusdem Parthiae amoenissimus situs qui vocatur Choara; duae urbes ibi Parthorum oppositae quondam Medis, Calliope et alia in rupe Issatis quondam. Ipsius vero Parthiae caput Hecatompylos abest a portis CXXXIII M p.; ita Parthorum quoque regna foribus discluduntur. Egressos portis excipit protinus gens Caspia 45
ad litora usque, quae nomen portis et mari dedit; laeva montuosa. Ab ea gente retrorsus ad Cyrum amnem produntur CCXX M p.; ab eodem amne si subeatur ad portas, DCC M p. Hunc enim cardinem Alexandri magni itinerum fecere, ab iis portis ad Indiae principium stadia XV M DCLXXX

altera sua editione et Rob. — *Phazaca*, *Aganzaga*, Hard. *Fiscanzaga*, RTd. *Phisganzaga*, A. *Fisaçanga*, P. *Phausia Agamzua*, β. — *Apamea*, RATd. *Apamia*, Pβγ. — *Ragiane*, Td. *Ragianae*, R. *Rhaciane*, A. *regione*, P. *Rhaphane*, βγ. — *cognominata*, R. *cognominatae*, Pd. *cognominate*, A. — *angusta*, R. Ceterum haec exscripsit Solin. 47. — *transita*, R[1]. — *a longitudine*, P (Rob.) — *manifesto*, P. — *Laeva dextraque*, d. — *ambustiis*, A. — *sitiente*, RAPd (Rob.) *silente*, β. — *XXVIII*, RAθr (Rob.) *XXXVIIII*, TPd. *XXXVIII*, β. — *derivatus*, P. — *missus*, d. — *transitus*, A. — *sit*, A.

§ 44. *Adiabenis*, d (codd. Gelen.) *Azabenis*, RA. *Açabenis*, P. — *Carduchi*, Ad (codd. Gelen.) *Carduci*, R. *Conduci*, P. — *Cordueni*, RAd[2] (codd. Gelen.) *Corduenti*, Pd[1]. *Gordyeni*, Barbar. K. — *his Pratitae*, d (codd. Gelen.) *hyspratitae*, codd. Barbari. *his Patitae*, R. *his Partite*, A. *ispithe*, P. — *παρ ὁδὸν*, Hard. *parodon*, STd. *paradon*, R. *porodon*, A. *paron*, P. *Paredoni*, codd. Gelen. β. — *tenet*, P. — *iis*, A. *his*, RPd. — *ab*, R. — *occurrunt altero*, P. — *Citheni*, R. *Cithenis*, P. *Chytenis*, d. *et Citheni* — *Parthiae* om. A. — *situs*, A. *sinus*, RθSTPdγ. — *Choara*, Barbar. RA. *Chorora*, Td. *Goara*, P. — *oppositae*, Pint. APd. *appositae*, RθT. — *Cauliope*, RP. — *et*, om. P. — *aliae*, P. — *Cissatis*, A. — *quodam*, R. — *Ipsius*, A. *Ipsum*, RTPd. — *CXXV*, codd. Salmas. exerc. p. 557. a. D. — *itaque*, P. — *que*, P. — *foribus*, A. *foris*, RTPd.

§ 45. *Egressus*, A. — *qua*, d. *quo*, P. — *montuosa*, RAθTPd. *montosa*, β. — *Ab ea*, A. *Agea*, Rd. *A*, P. — *gentem et prorsus*, R. *genter et prorsus*, d. *gente prorsus*, P. — *Thyrum*, P. — *producuntur*, P. — *CCXX*, A. *CXX*, θ. *CXXV*, RTPdγ. — *suberatu*, P. — *enim*, RASTPdr. *enim deinde*, β. — *itinerum*, A. *itinera*, RPdβγ. — *iis*, A. *his*, RPd. — *M DCLXXX* om. *XV*, P.

prodendo, ad Bactra oppidum quod appellant Zariaspa MMM DCC, inde ad Iaxarten amnem V.

XVI. 18. A Caspiis ad orientem versus regio est Apa- 46
vortene dicta et in ea fertilitatis inclutae locus Dareium;
mox gentes Tapyri, Anariaci, Staures, Hyrcani a quorum
litoribus idem mare Hyrcanium vocari incipit a flumine Si-
deri; citra id amnes Maxeras, Strato, omnia ex Caucaso.
Sequitur regio Margiane apricitatis inclutae, sola in eo tra-
ctu vitifera, undique inclusa montibus amoenis, ambitu sta-
diorum M D, difficilis aditu propter harenosas solitudines per
CXX M p. et ipsa contra Parthiae tractum sita, in qua Ale-
xander Alexandriam condiderat. Qua diruta a barbaris An- 47
tiochus Seleuci filius eodem loco restituit Syriam; nam inter-
fluente Margo qui conrivatur in Zothale is maluerat illam
Antiochiam appellari. Urbis amplitudo circumitur stadiis LXX;

protendro, R. *protenduntur*, P. — *ad Bactra oppidum*, A d. *abeatra oppidum*, R. *abcthra oppido*, P. — *Zariaspa*, Barbar. *Zariasta*, RATPd. — *Iaxartem*, Barbar. *Irataxen*, Rd. *Iritaxam*, P. *Xartem*, A.

§ 46. *Scapus*, P. — *Apavortene*, Aθ. *Aparvortene*, RTPd (codd. Salmas. exerc. p. 690. a. C.) *Zapavortene*, β. — *locis*, P. — *Dareium*, AθTdr. *Dareum*, R. *Darium*, P. *Darieum*, codd. Barbari et Gelen. β. Exscripsit haec Solin. 48, 1. — *mox*, A (codd. Gelen.) *mons*, RθPdr (codd. Salmas.) — *gens*, P. — *Tapyri*, Barbar. et codd. Gelen. *Lapiri*, A. *Papiri*, Rd. *Papirici*, P. — *Anariaci*, Barbar. et codd. Gelen. et Salmas. *Arieci*, R. *Narieci*, A. *Nariae ci*, d. *Naricti*, P. *Anariacae*, Hard. γ. — *Staures*, A. *Stauris*, Rd. *Staurici*, P. *Stauri*, βγ. — *Hyrcani a*, RA. *Hyrcania*, P. *Hyrcaniae*, d. — *Hyrcanum*, Pβ. — *Cyderi*, P. — *citra*, RAθTPd. *circa*, β. — *Maxeras*, Hard. *Maziris*, RTPd. *Mazyris*, A. *Mazeras*, β. — *Strato, omnia*, ita nos scripsimus ex Ptolem. geogr. VI. 2, 2. *Stratos omnia*, βγ. *Straor omnia*, APd. *Straronia*, R. — *Margiane*, A. *Margiana*, θ. *Marciane*, Rob. *Martiana*, T. *Marciana*, d. *Martianae*, P. Exscripserunt haec Solin. 48, 2. et Martian. 6, 691. — *amoenitatis*, RA. — *CXXI*, A. — *situm*, d.

§ 47. *Syriam; nam*, RTd (codd. Salmas. exerc. p. 691. a. C.) *Syria nam*, A. *Syrianam*, β. *Seleuciam, nam*, Pr (Rob. et Solin. et Martian.); at v. Hard. — *Amargo*, R. — *Zothale is*, A. *Zotalacis*, R. *Zotha locis*, Td. *çoiadicis*, P. *Zothalacis*, codd. Salmas. *Zotale is*, βγ. Multis coniecturis haec verba tentarunt Pint. et Salmas. — *malueram* omisso *is*, r. — *appellare*, STPr. — *circumitur stadiis LXX*, A. *circumitur LXX stadiis*, R (codd. Salmas. exerc. p. 691. b. A.) *circuitur LXX stadiis*, TθP. *circuitu LXX stad.*, dβγ. — *Corodes*, R. *Corrodes*, P. — *huius* sc. regionis Margianae. — *excelsis*, R. *excelsi*, APd. — *ad Bactros usque*, Ad. *hocbratosusque*, R. *acorfusque*, P. — *Sub*, RATd. *Ab*, Pβγ. — *Orciani*, A. *Occeani*, d. *Oceani*, RP. *Ochani*, βγ. — *Commori*, RAd. *Chomori*, P. *Chomari*, βγ. — *Berdrigae*, ita nos scripsimus. *Berdrige*, Rd. *Vedrige*, A. *Berorigri*, P. *Berdrigei*, βγ. — *Harmatotropi*, Rd (codex Nunnes. ad Mel. I. 2, 5.) *Armatotropi*, A. *Armatorpi*, P. *Harmatotrophi*, βγ. — *Citomarae*, ita nos scripsimus. *Citomare*, A. *Cemare*, Rd (codex Nunnes.) *Cimari*, P. *Bomarei*, Barbar. βγ. — *Comani*, A. *Commani*, Rdβ. *Comor*, P. *Coammani*, Barbar. K. *Thomanii*, Hard. — *Marucaei*, Barbar. *Murrasiare*, RTd. *Murasi are*, A. *Marsi are*, P. — *Mandruani*, RAd. *Nian-*

in hanc Orodes Romanos Crassiana clade captos deduxit.
Ab huius excelsis per iuga Caucasi protenditur ad Bactros
usque gens Mardorum, fera, sui iuris. Sub eo tractu gentes
Orciani, Commori, Berdrigae, Harmatotropi, Citomarae, Co-
mani, Marucaei, Mandruani. Flumina Mandrum, Chindrum, 48
ultraque Chorasmii, Candari, Attasini, Paricani, Sarangae,
Marotiani, Aorsi, Gaeli quos Graeci Cadusios appellavere,
Matiani, oppidum Heraclea ab Alexandro conditum, quod
deinde subversum ac restitutum Antiochus Achaida appella-
vit, Derbices quorum medios finis secat Oxus amnis ortus
in lacu Oxo, Syrmatae, Oxydracae, Heniochi, Bateni, Sara-
parae, Bactri quorum oppidum Zariaspe, quod postea Ba-
ctrum, a flumine appellatum est. Gens haec optinet aversa
montis Paropanisi exadversus fontis Indi, includitur flumine

druani, T. *Mandradani*, K. *Mandri ianci*, P. *Mandrieni*, Barbar. *Mandrueni*, *βγ*. Huic nomini subiiciunt *Iatii βγ* ex coniectura Barbari, qui praeterea *Iutii* vel *Vitii* coniecit; horum nihil habent RATPd.

§ 48. *Flumen amandrum*, A. — *Chindrum*, A. *Chridinum*, Rd. *Cridmum*, P. *Gridinum*, *βγ*. — *ultraque*, RP. *ultraquem*, Ad. — *Chorasmii*, Barbar. R. *Chorasmi*, A. *Corasmi*, d. *Corasini*, P. — *Candari*, Voss. ad Mel. I. 2, 5. *Gandari*, Barbar. RAP*β*. *Gandiri*, d. — *Attasini*, Barbar. *Arasmi*, A (qui hoc nomen pone *Sarangae* habet) d. *Arassini*, P. *Amasini*, R. *Attasii*, altera Barbari coniectura. — *Paricani*, vid. Herodot. 3, 92. *Pariani*, A. Idem iam coniecerat Voss. ad Melae l. l., qui suos Plinii codd. *Partani* habere testatur. Omitt. RPd. — *Sarangae*, vid. Herodot. 3, 93. *Zararge*, A. Omitt. RPd. Huic nomini subiiciunt *Parrhasini βγ*. Sed cum nullus meorum codicum hoc nomen agnoscat, ego expunxi; ortum esse videtur ex *arasmi*, quod in A hoc loco pro *Attasini* legi dixi. — *Marotiani*, RAd. *nac reani*, P. *Maratiani*, *βγ*. *Maruciani*, Hard. Huic voci subiiciunt *βγ* nomen *Nasotiani*, quod a nullo meorum codd. agnitum ego delevi. — *Aorsi*, Barbar. In codd. hoc nomen cum sequenti coniunctum legitur; ita habet *Arsigaeli* A, *Arsilegis* Rd, *Arsileges* T, *Arsilogi* P, *Asilegi* Kr. Pro secundo nomine, quod ego ex A recepi, *Gelae* ex Barbari coniectura habent *βγ*. — *Matiani*, A (codd. Barbari.) *Materni*, RTdr. *Macreni*, P. — *Antiochis*, A. — *Acaida*, Rd. *Achada*, P. *Achaide*, A. — *Derbices*, vid. Strabon. 11. p. 514. *Dribices*, Rd. *Dribyces*, T. *Revices*, A. *In lacu Cairo franate centum duodecim populi Dybrices*, P. — *medio*, A. — *Oxos*, P. — *lacu Oxo*, vid. Solin. 49, 1. *lacu Oaxo*, RAd (codd. Salmas. exerc. p. 692. a. A.) *lacu Axo*, *θ*. *lacu Oxia*, Barbar. K. *ipso lacu*, P. — *Syrmatae*, om. P. — *Oxydracae*, Hard. *Oxyt tage*, A. *Oxittage*, R. *Oxitage*, d. *Tage*, P. *Oxii Tagae*, Barbar. *β*. — *Moci*, RAP. *in oci*, d. — *Saraparae*, RA. *Saapare*, Basil. *Sapare*, T. *ssapare*, d. *rapare*, P. — *Betri*, P. — *Zariaspe*, Barbar. *Zariastes*, RAT. *Zariastos*, d. *Carcastros*, P. — *quod* — *Bactrum*, haec verba ad sequentia refert *β*. Rectius interpunxit Salmas. exerc. p. 692. b. A., cui oblocutus est Oudendorp. ad Lucan. 3, 267. — *Bartrum*, P. — *aversa*, Ad (codd. Gelen.) *aversam*, R. *adversa*, P. — *Paropanisi*, R. *Paropanis*, A. *Paraponis*, P. *Paropamisi*, Barbar. d (codd. Gelen.) *βγ*. Haec exscripserunt Solin. 49, 2. 3. et Martian. 6, 692. — *exadversus*, AP. *exadversos*, d. *et adversus*, Rr. *ex adverso*, codd. Gelen. *β*. — *fontis*, codd. Gelen. *fontes*, RAPdr*γ*. Vulgaris accusativi terminatio librarios in errorem abduxit. — *includuntur*, P.

Ocho. Ultra Sogdiani, oppidum Panda et in ultimis eorum 49 finibus Alexandria ab Alexandro magno conditum. Arae ibi sunt ab Hercule ac Libero Patre constitutae, item Cyro et Semiramide atque Alexandro, finis omnium eorum ductus ab illa parte terrarum, includente flumine Iaxarte, quod Scythae Silim vocant, Alexander militesque eius Tanaim putavere esse. Transcendit eum amnem Demodamas, Seleuci et Antiochi regum dux, quem maxume sequimur in his, arasque Apollini Didymaeo statuit.

XVII. 19. Ultra sunt Scytharum populi. Persae illos Sacas 50 in universum appellavere a proxuma gente, antiqui Aramios; Scythae ipsi Persas Chorsaros et Caucasum montem Graucasim hoc est nive candidum. Multitudo populorum innumera, et quae cum Parthis ex aequo degat. Celeberrimi eorum Sacae, Massagetae, Dahae, Essedones, Ariacae, Rhymmici, Paesici, Amardi, Histi, Edones, Camae, Camacae, Euchatae, Cotieri, Anthusiani, Psacae, Arimaspi, Antacati, Chroasai, Oetei; ibi Napaei interiisse dicuntur a Palaeis. Nobilia apud 51

Otho, P.

§ 49. *Panda*, RAd (Rob.) *Padha*, P. *Maracanda*, Freinshem. ad Curt. VII. 6, 10. — *victimis*, R. *vicinis*, P (Rob.) — *conditum*, A. *oppidum*, RTKdr. *conditum oppidum*, P (Rob.) — *Arae ibi sunt*, R (ex corr.) — *ab*, RAd. *quae ab*, P. — *et a*, P. — *et*, om. P. — *Semiramide*, P. *Samiramide*, RA. *Famiramide*, d. — *atque ab*, P. — *eorum*, APd². *quorum*, Rd¹. — *dictus*, d¹. — *Iaxarte*, Barbar. *Laxarte*, A. *Iaxare*, Rd. *laxare*, P. — *Silin*, Barbar. A. *Sitim*, d. *Sintim*, R. *Scithim*, P. — *appellant*, P. — *Tanaim*, P. — *Transcendit*, Ad. *Transgendit*, R. *Transgreditur*, P. *Transgressus est*, Kr. — *Demodamas*, Hard. *Demonas*, RPd (codd. Salmas. exerc. p. 692. b. F.) *Demonax*, codd. Gelen. β. *Deviora*, A. — *in his*, d. *in iis*, RAβγ. *misi*, P. — *Apollinis*, d. *Apollinis in*, P. — *Didumaeo*, A.

§ 50. *Sagas*, RATPd (Rob.) Hunc locum excerpsit Solin. 49, 6. — *in universum*, P (codd. Gelen.) *inversum*, A. *inversos*, Rd. *universos*, Rob. — *appellavere*, om. d¹. — *antiqua*, Pd. — *Aramios*, AT. *Armos*, R. *Aramos*, d. *Arhamos*, P. *Arameos*, β. *Aramaeos*, Hard. γ. *Arimaspos*, Bochart. geogr. sacr. p. 75. — *ipsis*, RP. — *Chorsaros*, RAd (libri ap. Salmas. exerc. p. 692. b. G. et Rob.) *Icorsaros*, P. *Chorsacos*, Salmas. — *Graucasum*, β, unde nos e codicibus fecimus *im* coll. Bohlen. *das alte Indien* 1, 17. *Groucasim*, RATd. *Grocasum*, codd. Salmas. *Groucasum*, P (Rob.) γ. — *egat*, R¹. — *Ariacae*, vid. Ptolem. geogr. VI. 14, 14. *Astacae*, Rd. *Astace*, AT. *Astocae*, codd. Barbari. *Astoce*, PKr. *Asiotae*, Barbar. — *Rhymmici*, Hard. *Rumnici*, A. *Rimnici*, Rd. *Rmici*, P. *Rhymnici*, β. — *Paesici*, ita nos scripsimus. *Pesici*, codd. Barbar. β. *Pestici*, A. *pstict*, Rd. *perstit*, P. *Paesicae*, Hard. γ. — *Amardi*, Hard. *Amordi*, β. *Homodoti*, RAd. *Ahomodoti*, T. *omooloci*, P. — *Isti*, P. — *Camacae*, AP. *Tamacae*, R. *Camece*, d. — *Euchathae*, A. — *Cotieri*, Ad. *choti erv*, R. *Cothieri*, P. *Corieri*, β. — *Anthusiani*, A. *Antestani*, RTd. *Anthes tam*, P. *Antariani*, βγ. — *Psacae*, RA. *psace*, Pd. *Pialae*, βγ. — *Urimaspi*, R. — *Antacati*, RA. *Antescaty*, T. *Anteecaty*, d. *Antacachi*, P. *antea Cacidiri*, β. *antea Cacidari*, γ. — *Chroasai*, *Oetei*, A. *clinas saiotaci*,

eos flumina Mandragaeum et Caspasum. Nec in alia parte maior auctorum inconstantia, credo, propter innumeras vagasque gentis. Haustum ipsius maris dulcem esse et Alexander magnus prodidit, et M. Varro talem perlatum Pompeio iuxta res gerenti Mithridatico bello, magnitudine haud dubie influentium amnium victo sale. Adicit idem Pompei ductu 52
exploratum in Bactros VII diebus ex India perveniri ad Icarum flumen quod in Oxum influat et ex eo per Caspium in Cyrum subvectos, et V non amplius dierum terreno itinere ad Phasim in Pontum Indicas posse devehi mercis. Insulae toto in eo mari multae, volgata una maxume Tazata.

20. A Caspio mari Scythicoque oceano in Eoum cursus 53
inflectitur, ad orientem conversa litorum fronte. Inhabitabilis eius prima pars a Scythico promontorio ob nivis, proxuma inculta saevitia gentium. Anthropophagi Scythae insident humanis corporibus vescentes; ideo iuxta vastae solitudines ferarumque multitudo haud dissimilem hominum inmanitatem obsidens. Iterum deinde Scythae iterumque deserta cum

R[1]. *doroassai*, R[2]. *dinasai otaci*, T. *dini asai otaci*, d. *dinassaiotaci*, P. *Asaei, Oetei*, *βγ*. — *a Palaeis*, ita nos scripsimus. *apalaeis*, R. *apaleis*, A. *apelleis*, Rd. *et Apellaei*, *βγ*. Cum Diodor. Sic. 2, 43. p. 155. ed. Wessel. duos populos Scythicos a duobus fratribus regibus cognominatos Palos et Napos dixerit, vestigia codicum Plinianorum secuti coniicimus inter hos populos controversias ortas fuisse, quae alteri excidium attulerunt; de constructione vid. 11, 189., ubi *qui periit ab Hannibale* legitur. Ita Wesselingii opinio confutatur, qui *Palos* Diodori sub *Spaleis* Plinii § 22. latere existimavit.

§ 51. *deos*, A. — *Mandragaeum*, RAθTPd. *Mandagraeum*, *β*. — *Caspasum*, RAθTd. *Caspassum*, P. *Caspasium*, *βγ*. Hoc in nomine prorsus desinit A. — *maior*, R. *maiora*, d. *maiorem*, PKr. — *auctorum*, R[1]Kr. *auctora*, d. *autorei*, P. *veterum*, R[2]. — *inconstantia*, R. *inconstantium*, d. *inconstantiam*, PKr. — *credo*, om. T. — *maris*, Rob. *maioris*, RPd. Exscripsit haec verba Solin. 19, 3. 4. — *vita*, R[1]. — *haud dubie*, P (Rob.) *dubia*, R. *dubia ac*, d. — *fluminum*, P (Rob.) — *victo sale*, P (Rob.) *vict' ale*, R. *victos alea*, d.

§ 52. *dicit*, d. — *Pompeio*, R. — *edicto*, P. — *Iacrum*, R. *Iachrum*, TPd. *Achrum*, Rigalt. ap. Salmas. exerc. p. 153. a. D., qui *perveniri Dalierum* legit. — *in Oxum influat*, Rd. *iossum interfluat*, P. — *circum*, P. — *subvectos*, RP. *subvectas*, d*βγ*. — *et*, RPd. Omitt. *βγ*. — *V non amplius;* pro his verbis ex corruptela facile explicita habent *unum pluris* RPd. — *diebus*, K. Vid. Hand. Tursell. 1. p. 290. — *Phasim*, P. *Fasim*, Rd. — *toto in eo*, R[2]. *toto meo*, R[1]. *in toto eo*, P. *toto eo*, d*βγ*. — *avolgata*, R. — *una*, d. *yma*, P. *una* — *Tazata* om. R. — *Tazata*, d (codd. Barbar.) *çançata*, P. *Talga*, K. *Talca*, Voss. ad Mel. III. 6, 10. p. 817.

§ 53. *Eoum*, Pint. θ. *eum*, RT. *cum*, d. *eo*, P. *eam*, *β*. Sumpsit haec Plin. III. 7, 1. — *inflectatur*, R. — *a*, Rob. Omitt. RPd. — *Anthropophagi*, vid. Solin. 15, 4. — *insidunt*, Td. — *ideoque*, P (Rob.) — *hominem*, R. — *inhumanitatem*, P. — *obsidens*, om. d[1]. Multa in his verbis tentat Salmas. exerc. p. 133. b. G. 694. a. B.

beluis usque ad iugum incubans mari quod vocant Tabim.
Nec ante dimidiam ferme longitudinem eius orae quae spe-
ctat aestivom orientem inhabitatur illa regio. Primi sunt ho- 54
minum qui noscantur Seres lanicio silvarum nobiles, perfusam
aqua depectentes frondium canitiem, unde geminus feminis
nostris labor redordiendi fila rursusque texendi. Tam multi-
plici opere, tam longinquo orbe petitur, ut in publico ma-
trona transluceat. Seres mites quidem sed et ipsi feris per-
similes coetum reliquorum mortalium fugiunt, conmercia ex-
spectant. Primum eorum noscitur flumen Psitharas, pro- 55
xumum Cambari, tertium Lanos, a quo promontorium Chryse,
sinus Cyrnaba, flumen Atianos, sinus et gens hominum At-
tacorum, apricis ab omni noxio adflatu seclusa collibus; eadem
qua Hyperborei degunt temperie. De iis privatim condidit
volumen Amometus, sicut Hecataeus de Hyperboreis. Ab
Attacoris gentes Phruri et Tochari et iam Indorum Casiri
introrsus ad Scythas versi humanis corporibus vescuntur.
Nomades quoque Indiae vagantur. Sunt qui ab aquilone con-
tingi ab ipsis et Ciconas dixere et Brysaros.

21. Sed unde plane constent gentes, Emodi montes ad- 56
surgunt Indorumque gens incipit, non Eoo tantum mari

incubans, R θ T P d. *incumbens*, β. — *Thabim*, P. — *eius* — *orientem* om. P. — *aestivum*, R (ex corr.) *ab stidon*, d (Rob.)

§ 54. *vocantur*, P r (Rob.) Hunc locum exscripserunt Solin. 50, 2. 3. et Martian. 6, 693. — *osseres*, P. — *lanicio*, R[2]. *latinii*, R[1]. *latini*, d. *latine*, P (Rob.) — *depectē tendens*, R[1]. — *frontium*, P. — *labos*, T d. — *rursusque*, R[2]P. *rursumque*, d (Rob.) βγ. *arsque*, R[1]. — *tralucea*, R. — *ipsis*, R T P d (Rigalt. ap. Salmas. exerc. p, 695. b. B.) γ. — *feris persimiles*, R[2]. *persimiles*, R[1]T P d (Rigalt.) *feris similes*, Salmas. — *commercia*, P (Rob.) *commertico*, R. *cum commercia*, d β. — *exspectant*, R P d. *expetant*, K. *expetunt*, Rob. *expectent*, β. *despectant*, Salmas. At v. Voss. et Tzschuck. not. exeg. ad Mel. III. 7, 2.

§ 55. *flumen*, om. P. — *Psitharas*, R[2]d. *Pritharas*, R[1]. *Psitaras*, P βγ. — *Cambari*, R θ T d. *Chambra*, P. *Carabi*, β. — *Chryse*, d. *Crise*, R P. — *Atianos*, R θ T. *Atianus*, d. *Achianos*, P. *Attanos*, β. — *Attacorum*, Barbar. R P d. *Atacorum*, liber vetustissimus ap. Salmas. exerc. p. 695. b. G. *Ottocorum*, altera Barbari coniectura. Ceterum codd. Salmas. et β totum hunc locum mutata interpunctione exhibent ita: *promontorium*, *Chryse sinus*, *Cyrnaba flumen*, *At. sinus*, *et gens h. A.* Emendavit Hard. coll. Martian. 6, 693. — *aprinois*, R[1]. — *Hyperboriti*, R[1]. — *degunt*, R[2]d. *deiungunt*, R[1]P. — *iis*, P. *his*, R d. — *Amometus*, d. *Amaetus*, R. *Homerus*, P. — *Echarus*, P. — *Athacoris*, P. *Athocaris*, R d (codex Salmas. l. l.) — *Phruri*, Hard. *Thuri*, cod. Salmas. l. l. *Thuni*, d r. *Chuni*, R. *Thimi*, T P. *Thunni*, codd. Barbari. *Thyri*, β. *Thyni*, Salmas. exerc. p. 146. a. A. — *Tochari*, vid. Dionys. perieg. 752. *Thocari*, cod. Salmas. l. l. *Focari*, R. *Phocari*, P (Rigalt. ap. Salmas. p. 696. a. A.) *Focarii*,

adiacens verum et meridiano quod Indicum appellavimus,
quaeque pars orienti adversa recto praetenditur spatio. Ad
flexum et initia Indici maris XVIII. LXXV M p. colligit, deinde
qua flectitur in meridiem, XXIIII. LXXV M p., ut Eratosthenes
tradit, usque ad Indum amnem qui est ab occidente finis
Indiae. Conplures autem totam eius longitudinem XL dierum 57
noctiumque velifico navium cursu determinavere et a septen-
trione ad meridiem XXVIII. L M p. Agrippa longitudinis XXXIII,
latitudinis XXIII prodidit. Posidonius ab aestivo solis ortu ad
hibernum exortum metatus est eam, adversam Galliae statuens,
quam ab occidente aestivo ad occidentem hibernum metabatur
totam a favonio. Itaque adversam eius venti adflatu iuvari 58
Indiam salubremque fieri haud dubia ratione docuit. Alia
illius caeli facies, alii siderum ortus, binae aestates in anno,
binae messes, media inter illas hieme etesiarum flatu; nostra
vero bruma lenes ibi aurae, mare navigabile. Gentes ei urbes-
que innumerae, si quis omnis persequi velit. Etenim pate-
facta est non modo Alexandri magni armis regumque qui
successere, circumvectis etiam in Hyrcanium mare et Ca-

Td. — *Caspiri*, Benfey. in nunt. litter. Gotting. 1841. nr. 112. p. 1110. ex Ptolem. geogr. VII. 1, 42. 47. — *introrsus*, om. P. — *Huic*, Rd. *Hinc*, P. — *et*, omitt. Td. — *Ciconas*, Td. *Conas*, R. *Chiconas*, P. — *et*, om. P. — *Brysaros*, T. *Brisaros*, Rd. *Brisarros*, P. *Brysanos*, βγ.

§ 56. *unde plane constent gentes*, RSTPdr. *inde (ut plane consentiunt omnes)*, β. — *Hemodi*, R. — *Eoo*, Hard. e codd. *eo*, RPdβ. — *et*, R. *et a*, TPd. — *appellavimus*, RP. *appellamus*, d. Vid. § 33. — *quaeque*, R. *quae*, Pd. — *orienti*, d. *orientis*, RP. — *recto*, om. d. — *protenditur*, P. — *ad*, RTPKdr. *et*, β. — *initia*, R[2]. *initio*, R[1]TPd (ex corr.) *initium*, βγ. — *XVIII*, om. P. — *colligit* — *LXXV*, R[2] (ubi tamen *dein se flexit ad* legitur) d. Omitt. R[1]P. — *XXIII*, Hard. — *Eratosthenes*, in hoc loco omissus a Bernhardyo. — *amnem*, RθTPd. Om. β. — *que*, R.

§ 57. *eius*, Rd. *ipsius*, Pβγ. — *XXVIII*, θTd. *XXλIIII*, R. Om. P. *XXVII*, β. — *latitudini*, R. — *XXIII*, R. *XIII*, θ. *tresdecim*, P. *XII*, Td. — *meatus*, P. — *Galliae*, P. *Galliam*, RTd. Exscripsit haec Solin. 52, 2. — *ab*, d. Omitt. RTP. — *totam. A favonio itaque*, T. *totam. Favonio itaque obversam*, Salmas. exerc. p. 697. a. B.

§ 58. *adversam*, codd. Hard. *adversum*, TPd. *adverso*, R (*o* ex corr.) *obversam*, β. *aversam*, Hard. *adversum eius venti afflatum iuvare Ind. salubrem haud dubia ratione docuit*, r. — *feris*, R[1]. — *illi*, Td. — *aestates* — *messes*, RTPd[2]. *aestates* — *hiemes*, d[1]. *messes* — *aestates*, β. — *bruma lenes ibi*, RTd. *brumales ne sibilent*, P. *brumali. Lenes ibi*, β. — *aures*, R[1]. *aura*, R[2]. — *ei*, R[2]. *et*, R[1]Pd (Rigalt. ap. Salmas. exerc. p. 697. a. C.) β. *ibi*, θ. *ibi et*, γ. — *urbesque*, Rθ (Rigalt.) *urbes quae*, d. *urbes quam*, T. *urbes*, Pβγ. — *innumerae*, T. *innumerare*, R. *numerare*, Rigalt. *innumerabiles*, Pdβγ. — *qui*, RPd. *qui ei*, βγ. — *etiam in*, om. P. — *Hyrcanium*, RTd. *Hyrcanum*, Pβ.

spium Seleuco et Antiocho praefectoque classis eorum Patrocle, verum et aliis auctoribus Graecis qui cum regibus Indicis morati, sicut Megasthenes et Dionysius a Philadelpho missus ex ea causa, viris quoque gentium prodidere.
Non tamen est diligentiae locus, adeo diversa et incredibilia 59
traduntur. Alexandri magni comites in eo tractu Indiae, quem armis subegerunt, scripserunt v milia oppidorum fuisse, nullum Co minus, gentis VIIII, Indiamque tertiam partem esse terrarum omnium, multitudinem populorum innumeram, probabili sane ratione. Indi enim gentium prope soli numquam migravere finibus suis. Colliguntur a Libero Patre ad Alexandrum magnum reges eorum CLIII, annis VI mil. CCCCLI
adiciunt et menses III. Amnium mira vastitas; proditur Ale- 60
xandrum nullo die minus stadia DC navigasse in Indo nec potuisse ante menses v enavigare adiectis paucis diebus, et tamen minorem Gange esse constat. Seneca etiam apud nos temptata Indiae commentatione LX amnis eius prodidit, gentis CXVIII. Par labos sit montis enumerare. Iunguntur inter se Imaus, Emodus, Paropanisus, Caucasus, a quibus tota
decurrit in planitiem inmensam et Aegypto similem. Verum 61

praefecto, P. — *eorum*, R^{2}Pd. *ereum*, R^{1}. — *verum tamen et*, P. — *Magestones*, R.

§ 59. *Nec*, codd. Salmas. exerc. p. 697. a. E. — *est*, RθSTPd (codd. Salmas.) *deest*, β. — *diligenter locutus*, P. — *tradunt Al. m. comites. In*, P. — *quem armis*, θ. *quem aemis*, R^{1}. *quevemis*, Rigalt. ap. Salmas. *quem in his*, T. *que in his*, d. *quem his*, R^{2}. *quem hi*, P. *quem*, β. — *subegerunt*, Rd. *subegerant*, θPβγ. *subegerint*, T (Rigalt.) *quem is subegerit*, Salmas. — *Co minus*, Sabell. et Barbar. *cogiminus*, RθTPd (libri ap. Salmas.) *nullumque minus*, Kr. *cominus*, β. *Coi minus*, Salmas. — *gentes*, Hard. et Rob. *gentium*, RTPdβ. — *VIIII*, T. — *Indiam*, Rob. Excerpsit haec Solin. 52, 3. 4. — *sane ratione*, RP. *enarratione*, Td. — *gentium prope*, Rd (Rob.) *prope gentium*, Pβγ. — *migravere*, RθTPd. *emigravere*, β. *migravere e*, Hand. Tursell. 2. p. 616. — *CLIII*, RTPd. *CLIV*, βγ. — *VI*, RθTPdr (Rob.) *quinque*, β. — *CCCCLI*, R. *CCCCII*, d (Rob.) β. *quadringentis*, P.

§ 60. *Alexander*, Rob. — *in*, omitt. RPd (Rob.) — *tange*, d. — *Sed nec*, P. — *nos*, Rd. *nos magestenes*, P. *nos (ut et Megastenes)*, r. — *commendatione*, r. — *eius*, om. P. — *labos*, RθTd. *labor*, Pβγ. — *enumerare*, RP. *innumeri*, Td. — *Iniunguntur*, P. — *Imaus*, Barbarus. *Hiamavos*, R. *Himavos*, T. *Hii mavos*, d. *Hii mahuhos*, P. — *Hemodus*, RT. — *Paropanisus*, RTP. *Paropamisus*, dβγ. — *Caucasus*, TPd. *Caucasus p̄ ā n̄*, R. *Caucasus P. A. R.*, codd. Barbari et Salmas. exerc. p. 554. b. A. *Caucasus* cum spatio vacuo, alii codd. Barbari, qui *Caucasi pars* vel *Caucasus Parnetus* coniicit. *Caucasi partes*, β. — *decora*, P.

§ 61. *demonstratione*, Td. — *insistimus*, RT. *insistamus*, Pdβγ. — *Baeton*, d. *Bethon*, R. *Beton*, Barbar. β. *Bethonus*, P. — *Diognetus*, v. Geier. scriptt. Alex. M. p. 368. — *itinerum*, R^{2}d. *iterum*, P. *itere*, R^{1}. — *quod*, R (uti

ut terrena demonstratio intellegatur, Alexandri magni vestigiis insistimus. Diognetus et Baeton itinerum eius mensores scripsere a portis Caspiis Hecatompylon Parthorum quot diximus milia esse, inde Alexandriam Arion quam urbem is rex condidit DLXXV mil., inde ad Prophthasiam Drangarum CXCIX mil., hinc ad Arachosiorum oppidum DLXV mil., inde Ortospanum CLXXV mil., inde ad Alexandri oppidum L M.
In quibusdam exemplaribus diversi numeri reperiuntur; hanc 62
urbem sub ipso Caucaso esse positam. Ab ea ad flumen Copheta et oppidum Indorum Peucolaitim CCXXXVII mil., unde ad flumen Indum et oppidum Taxilla LX mil., ad Hydaspen fluvium clarum CXX mil., ad Hypasim non ignobiliorem XXIX. CCCXC, qui fuit Alexandri itinerum terminus, exsuperato tamen amne arisque in adversa ripa dicatis. Epistolae
quoque regis ipsius consentiunt his. Reliqua inde Seleuco 63
Nicatori peragrata sunt; ad Sydrum CLXVIII mil., Iomanen amnem tantundem, — aliqua exemplaria adiciunt V milia passuum, — inde ad Gangen CXII mil., ad Rhodaphan DLXIX mil., — alii CCCXXV mil. in hoc spatio produnt, — ad Calinipaxa oppidum CLXVII D, — alii CCLXV M, — inde ad con-

semper) P. *que*, Td. — *diximus* § 44. — *idem rex*, T. — *DLXXV*, R θ T P d. *DLXV*, codd. Barbar. β. *CCCCLXXV*, vetus liber Salmas. exerc. p. 557. a. C. *DLXVI*, Hard. — *inde ad*, vetus liber Salmas. Omitt. R P d. — *Prophthasiam*, Barbar. *propithasiam*, R d. *prophitasiam*, P. — *trecent. viginti*, P. — *hinc ad*, vetus liber Salmas. *inde ad*, βγ. Omitt. R P d. — *Arachosiorum*, Barbar. *Caratosiorum*, R. *Caracosiorum*, d. *Carcasiorum*, P. — *DLXV*, R T P d. *DXV*, Barbar. β. *CCCCLXV*, liber Salmas. — *inde*, omitt. R P d (liber Salmas.) — *Ortospanum*, θ. *Hortospanum*, R P. *Ortos spanum*, d. *Horthospanum*, T. *Orthospanum*, β. — *CLXXV*, θ T P d (liber Salmas.) *CLXV*, R. *CCL*, β. — *inde ad*, R T d² (liber Salmas.) *inde*, P d¹ βγ. — *Alexandriam Opianes*, Pint. — *L M*, om. T.

§ 62. *Copheta*, θ S T P d r (liber Salmas.) *Cophe*, R. *Chepta*, β. — *Peucolaitin*, Barbar. *Peucolatim*, R. *Peucodatim*, T d. *Peucodat in*, θ. *Peucodaum*, P. — *CCXXXVII*, R θ. *CXXXVII*, T d. *CCXXVII*, P (liber Salmas.) βγ. — *unde*, R T d. *inde*, P βγ. — *Taxilla*, R P. *Taxillum*, T d. *Taxila*, βγ. — *septuaginta*, P. — *Hydaspem*, P. — *Hypasin*, Barbar. R. *Hypasim*, d. *idaspisim*, P. — *non*, R d. *inde*, P. — *XXIX*, R θ T d. *XLIX*, β. Om. P. — *CCCLXXX*, θ. — *ipsius regis*, P. Partim haec exscripsit Solin. 52, 7.

§ 63. *ad Sydrum*, T. *ad Sidrum*, P. *absydrum*, R d. *ad Hesidrum*, βγ. *Sydros* oppidum Indiae Indo adpositum commemorat Ptolem. geogr. VII. 1, 61. a flumine haud dubie cognominatum. — *CLXVIIII*, T. — *Ioamen*, β. — *aliqua exemplaria*, R P d. *exempl. al.*, βγ. — *Gandem*, P. — *CXII. D.*, T. — *Rodafan*, R d. *Rodasam*, P. — *DLXVIIII*, R θ T P d. *CXIX*, βγ. — *Calinipaza*, d. *Callinipaza*, R. *Calipaça*, P. — *sexc. sexag. sept.*, P. — *CCLXV*, R. *CCXLV*, θ T d. *septingent. sexag. quinque*, P.

fluentem Iomanis amnis et Gangis DCXXV M, — plerique adi-
ciunt XIII mil., — ad oppidumque Palibothra CCCCXXV, ad
ostium Gangis DCXXXVII D passuum. Gentes quas memorare 64
non pigeat, a montibus Emodis quorum promontorium Imaus
vocatur, incolarum lingua nivosum significante, Isari, Cosyri,
Izi et per iuga Chisiotosagi multarumque gentium cognomen
Brachmanae, quorum Maccocalingae, flumina Prinas et Ca-
inas, quod in Gangen influit, ambo navigabilia, gentes Ca-
lingae mari proxumi et supra Mandei, Malli quorum mons
Mallus, finisque tractus eius Ganges.

XVIII. 22. Hunc alii incertis fontibus ut Nilum rigan- 65
temque vicina eodem modo, alii in Scythicis montibus nasci
dixerunt. Influere in eum XIX amnis, ex iis navigabilis prae-
ter iam dictos Condochaten, Erannoboan, Cosoagum, Sonum.
Alii cum magno fragore ipsius statim fontis erumpere de-
iectumque per scopulosa et abrupta, ubi primum mollis pla-
nities contingat, in quodam lacu hospitari, inde lenem fluere,
ubi minumum, VIII milia p. latitudine, ubi modicum, stadio-
rum C, altitudine nusquam minore p. XX, novissima gente
Gangaridum Calingarum; regia Protalis vocatur.

XIX. Regi LX M peditum, equites M, elephanti DCC in 66

Iomanis, d. *Iomannis*, R[2]. *Iohannis*, R[1]. *Iannis*, P. — *XIII. D.*, T. — *ad oppidumque*, d. *et oppidum*, RT. *oppidumque*, P. — *Palibothra*, RTd. *Palibotra*, Barbar. Pβ. — *CCCCXXV*, om. P. — *DCXXXVII. D*, RTPd. *DCXXXVIII*, β. *DCCXXXVII. D*, γ. *DCCXXXVIII*, Schwanbeck. Megasthen. fragmm. p. 17. 161.

§ 64. *commemorare*, Td. — *incolarum*, Rd. *in quo iaricum*, P. — *significantes*, R[1]. — *Isari*, RP. *Isauri*, Td. — *Cosyri*, Pd. *Cosiri*, T. *Cosiru*, R. — *Izi et*, Td. *zzi et*, R. *Izgi et*, βγ. *çieth*, P. — *Chirotosagi*, T. *Cricotosagis*, P. — *Bracmanae*, R. *Bragmanae*, Pd. — *Maccocalingae*, R. *Maccolingae*, Td. — *Acholingae*, P. — *Prinas*, θT. *Prinnas*, R. *Primas*, d. *Prima*, P. *Pamas*, β. — *et Cainas*, Barbar. *et Cainnas*, R. *ecainnas*, d. *et Cannas*, P. — *Calignae*, Rd. *Chalegene*, P. — *mari proximi*, RTd. *mari proxime*, P. *proximi mari*, βγ. — *Mandei*, d. *Mandaei*, R. *Mandi*, P. — *Mali*, P. — *finisque*, RθTd. *qui*, P. — *tractus eius*, RTd. *eius tractus est*, θγ. *tractus est*, P. *tractusque eius finis*, β.

§ 65. *Scythis*, d. Exscripsit haec Solin. 52, 6. 7. — *Influere*, R[2]. *Fluere*, R[1]d. — *his*, d. — *Condochaten*, Hard. *Crenaccam*, RTd. *Canucham*, Kr (codd. Barbari.) *Canucham Vamam*, β. — *Erannoboan*, Hard. *rānūbovā*, R. *rhamnum bovam*, Td. *Erranoboan*, codd. Barbar. β. — *Cosoagum*, codd. Barbari. *Casuagum*, R. *Casuagam*, Td. — *ipsis* — *fontibus*, Pint. — *centum;* post hanc vocem Pint. verba *ubi maximum CLX* inserit, quem add. ad Mel. III. 7, 6. At v. Salmas. exerc. p. 697. — *XX passus*, codd. Barbari. Ceterum add. Martian. 6, 694. — *gens*, Td. — *Gangaridum*, RTd. *Gandaridum*, Kβ. — *regia*, RTd. *regio*, β. *Gangaridum. Calingarum regia P.*, Schwanbeck. Megasthen. p. 162. — *Protalis*, Rd. *Portalis*, r. *Parthalis*, βγ. *Proclais*, Salmas. exerc. p. 698. a. B. b. D.

procinctu bellorum excubant; namque vita mitioribus po-
pulis Indorum multipartita degitur. Tellurem exercent, mi-
litiam alii capessunt, mercis alii suas evehunt externasque
invehunt, res publicas optumi ditissimique temperant, iudicia
reddunt, regibus adsident; quintum genus celebratae illic et
prope in religionem versae sapientiae deditum voluntaria
semper morte vitam accenso prius rogo finit. Unum super
haec est semiferum ac plenum laboris inmensi et quo supra
dicta continentur, venandi elephantos domandique. His arant,
his invehuntur, haec maxume novere pecuaria, his militant
dimicantque pro finibus; delectum in belua vires et aetas
atque magnitudo faciunt. Insula in Gange est magnae am- 67
plitudinis gentem continens unam, nomine Modogalingam.
Ultra siti sunt Modubae, Molindae, Uberae cum oppido
eiusdem nominis magnifico, Modresi, Preti, Caloae, Sasuri,
Passalae, Colobae, Orumcolae, Abali, Thalutae. Rex horum
peditum L M, equitum IV M, elephantorum CCCC in armis habet.
Validior deinde gens Andarae, plurumis vicis, XXX oppidis
quae muris turribusque muniuntur, regi praebet peditum C M,
equitum MM, elephantos M; fertilissimi sunt auri Dardae, Se-
tae vero et argenti. Sed omnium in India prope, non modo 68

§ 66. *LX*, RTd. *LXXX*, K. *LXX*, *β*. Add. Salmas. exerc. p. 699. a. C. Exscripsit haec Solin. 52, 8. — *equitum*, T. — *excusant*, d. *Gentem Garganidem regi suo — excusant*, Rob. — *multipartita degitur*, d. *multiprotracdegitur*, R[1]. *multipartita dicitur*, R[2]. — *Tellurem*, Rd (Rob.) *Alii tellurem*, *βγ*. Vid. ad 37, 121. — *suas alii*, d. — *externasque invehunt*, Td. *externas inveunt*, R[2]. *res externas invehunt*, *β*. Omitt. R[1] *θ* (vett. libri ap. Salmas.) *γ*. — *res*, om. d[1]. — *iudiciaque*, Rob. — *celebrata*, R. — *illi*, d. — *vita*, d. — *fit*, d. — *super haec est*, R. *super hoc est*, d. *superest*, Pint. *θ*. — *e quo*, R. *a quo*, Td (Rob.) — *elephantos*, Rd (Rob.) *elephantes*, *βγ*. — *His*, Rd (Rob.) *Iis*, *βγ*. — *arant*, *his*, ita nos scripsimus. *anxutis*, R. *arant is*, d. *arantes*, r (Rob.) *arant iis*, *βγ*. — *invehuntur*, Rd. *inveniuntur*, r (Rob.) *vehuntur*, Dalecamp. *βγ*. — *his*, Rd (Rob.) *iis*, *βγ*. — *dilectum*, Rd (Rob.) — *belua*, d (Rob.) *bellua*, *β*. *bella*, R*θγ*.

§ 67. *magnae amplitudinis*, R*θ*Td (codd. Salmas. exerc. p. 699. a. D.) *amplae magnitudinis*, *β*. Exscripsit haec Solin. 52, 11. — *nomine Modogalingam*, Rd (codd. Salmas.) *nomine Modogalungam*, T. *nomine modo Galingam*, *θ*. *Modogalingam nomine*, *γ*. *Modogalicam nomine*, *β*. — *Uberae*, Rd. *ubere*, *β*. *Umbrae* vel *Umbritae*, Reines. var. lect. 2, 7. p. 169. ex 6, 76. — *Modresi*, RTd. *Galmodroesi*, *βγ*. — *Peti*, Td. — *Caloe*, RTd. *Aclissae*, *θ*. *Calissae*, *βγ*. — *Passalae*, Barbar. *Fasulae*, RTd. — *Colobae*, Rd. *Colubae*, *βγ*. — *Orumcolae*, Rd. *Orxulae*, *βγ*. *Orzulae*, Barbar. — *Abatle*, R. — *Thalutae*, Rd. *Taluctae*, *βγ*. — *Rex Modresephorum peditum*, Rob. — *IV*, R*θ*Tdr. *II*, Rob. *III*, *βγ*. — *elephantorum*, R*θ*Td. *elephantos*, Rob. *βγ*. — *CCCC*, R. *IIII*, Td. *mille*, Rob. — *elephantes*, R. — *Derdae*, Sabell. — *Setae vero et*, R*θ*. *set ebore et*, Td. *Setae vero*, *βγ*.

§ 68. *omnium*, Rob. *omnia*, RTd. Vid. Solin. 52, 12.

in hoc tractu, potentiam claritatemque antecedunt Prasii, am-
plissima urbe ditissimaque Palibothra, unde quidam ipsam
gentem Palibothros vocant, immo vero tractum universum a
Gange. Regi eorum peditum DC M, equitum XXX M, elephan-
torum IX M per omnis dies stipendiantur, unde coniectatio
ingens opum est. Ab his in interiore situ Monedes et Suari 69
quorum mons Maleus, in quo umbrae ad septentrionem ca-
dunt hieme, aestate in austrum, per senos menses. Septen-
triones eo tractu semel in anno adparere, nec nisi XV diebus,
Baeton auctor est, hoc idem pluribus locis Indiae fieri Me-
gasthenes; austrinum polum Indi Diamasa vocant. Amnis
Iomanes in Gangen per Palibothros decurrit inter oppida
Methora et Chrysobora. A Gange versa ad meridiem plaga 70
tinguntur sole populi, iam quidem infecti, nondum tamen
Aethiòpum modo exusti; quantum ad Indum accedunt, tan-
tum colore praeferunt sidus. Indus statim a Prasiorum gente,
quorum in montanis Pygmaei traduntur. Artemidorus inter
duos amnis $\overline{XXI}$ M p. interesse tradit.

XX. 23. Indus, incolis Sindis appellatus, in iugo Caucasi 71
montis quod vocatur Paropanisus adversus solis ortum effu-
sus, et ipse XIX recipit amnis, sed clarissimos Hydaspen
quattuor alios adferentem, Cantabam tris, per se vero navi-
gabilis Acesinum et Hypasim, quadam tamen aquarum mode-
stia nusquam latior L stadiis aut altior XV passibus, amplis-

potentiam claritatemque, R (Rob.) *potentia claritateque*, T d. — *Prasii*, vid. Steph. Byz. s. h. v. *Farsi*, R T d (Rob.) — *Palibotra*, β semper. — *peditum LX*, Solin. — *stipendantur*, Rob. — *coniectio*, Rob.

§ 69. *his*, d. *iis*, R β γ. — *Maleus*, vid. Solin. 52, 13. et Martian. 6, 694. — *in*, omitt. R d. At locutio *in anno* Plinio familiaris est pro annuo spatio; vid. 2, 185. 4, 89. 6, 58. 11, 59. 196. — *Baeton*, v. Geier. scriptt. Alex. M. p. 371. — *Diamasa*, Bohlen, *das alte Indien* 2, 211. *damasa*, d. *Dramasa*, R β γ. — *per Gangen*, R. *per Gange*, d. — *Ethora*, T d. — *Chrysobora*, Bohlen. l. l. 1, 232. *Chrysobon*, θ. *Charisobora*, R T d. *Cyrisoborca*, β. *Clisobora*, Hard. γ.

§ 70. *inguntur*, R[1] (cum rasura unius litterae initio verbi.) *iunguntur*, R[2]. — *colorem* omisso *sidus*, T. *sidus* pariter om. Rob. — *montibus*, d. — *interesse*, om. Rob.

§ 71. *Indis*, R[2]. — *incolis Sindus*, θ T (codd. Salmas. exerc. p. 699. b. E.) *incolis Indus*, R d. *Sandus ab incolis*, β, quod probat Wesseling. ad itiner. p. 710. *Sinthus*, Salmas. — *Paropanisus*, R d (Rob.) *Paropamisus*, β γ. — *Hydaspen*, R. *Hyrapen*, d. *Scidaspen*, Rob. — *Cantabam*, R d. *Cantabram*, β γ. — *tris*, R d. — *Acesinum*, R d. — *Hysephim*, R. *Hysepim*, d. — *modestiam*, R. — *alia minore*, R d. *aliam minorem*, β γ. — *Patale*, Barbar. d. *Pathale*, R. *Pactale*, Sabell. *Patalene*, suspicio Tzschuck. not. exeg. ad Mel. III. 7, 8.

§ 72. *CL*, R T d. *XL*, β. — *paucissimis*, r. — *oceanum*, R. — *orae*, R. *in*

simam insulam efficiens quae Prasiane nominatur, et alia
minore quae Patale. Ipse per XII. CL M p. (parcissimis aucto- 72
ribus) navigatus et quodam solis comitatu in occasum versus
oceano infunditur. Mensuram orae ad eum ponam, ut invenio,
generatim, quamquam inter se nullae congruunt. Ab ostio
Gangis ad promontorium Calingon et oppidum Dandaguda
DCXXV M p., ad Tropina XII. XXV M p., ad Perimulae promon-
torium, ubi est celeberrimum Indiae emporium, DCCL, ad op-
pidum in insula quam supra diximus Patalam DCXX M p.
Gentes montanae inter eum et Iomanen Cesi, Cetriboni 73
silvestres, deinde Megallae quorum regi D elephanti, pe-
ditum equitumque numerus incertus, Chrysei, Parasangae,
Asmagi tigri fera scatentes; armant peditum XXX M, ele-
phantos CCC, equites DCCC. Hos includit Indus montium co-
rona circumdatos et solitudinibus per DCXXV M. Infra soli-
tudines Dari, Surae iterumque solitudines per CLXXXVII M p.
plerumque harenis ambientibus haud alio modo quam insulas
mari. Infra deserta haec Maltecorae, Singae, Marohae, Ra- 74
rungae, Morontes. Hi montium, qui perpetuo tractu oceani
orae pertinent, incolae liberi et regum expertes multis urbi-
bus montanos optinent collis. Nareae deinde, quos claudit
mons altissimus Indicorum Capitalia; huius incolae alio la-
tere late auri et argenti metalla fodiunt. Ab his Oratae 75
quorum regi elephanti quidem decem, sed amplae vires pe-
ditum, Suarataratae, — et hi sub rege elephantos non alunt

ore, T. *in ora*, d $\beta\gamma$. — *inveniam*, T. — *congruunt*, R θ. *congruant*, d β. — *Calingon*, R d (codd. Barbari.) — *Dandaguda*, R θ T d. *Dandagula*, $\beta\gamma$. — *DCXXV*, R T d. *DCCXXV*, β. — *Patalam*, d. *Spatalam*, R. *Patalen*, β. — *DXX*, R.

§ 73. *dein*, d (Rob.) — *peditum et equitum*, r (Rob.) — *numerus incertus*, R (Rob.) *innumerus exercitus*, T d. — *Asmagi*, T d (Rob.) *Asmagiti*, R. *Asangae*, $\beta\gamma$. — *elephantes*, R. — *DCCCC*, β. — *Indus includit*, R d (Rob.) *includit Indus*, $\beta\gamma$. — *per*, om. R. — *DCXXV*, R θ T d. *DCXXXV*, β. — *CLXXXVII*, R T d. *CLXXXVIII*, β.

§ 74. *Mathecores Ingae*, R. — *Marohae*, d. *Maroe*, R. *Maroae*, codd. Salmas. exerc. p. 699. b. G. *Marobae*, β. — *Morontes*, d. *Morū*, R. *Moruntes*, β. *Moruni*, γ. Huic nomini subiiciunt *Masugae*, *Peugae*. *Iam* T d, *Masuae Pagungae Ialii* K, *Masuae Pagungae*. *Iam* codd. Gelen. β. Sed haec omnia nihil sunt nisi dittographia nominum praecedentium, eaque omitt. R γ. — *oceani orae pertinent*, R. *oceani ora praetinent*, Rob. *oceani ora pertinent*, codd. Salmas. *ad oceani ora pertinent*, T d. *oceani oram tenent*, β. *oc. ora praetenti*, Salmas. *oceani orae praetenti*, Hard. (e codd.?) γ.

§ 75. *his*, d. *iis*, R $\beta\gamma$. — *Oratae*, R T d. *Oraturae*, $\beta\gamma$. — *Suarataratae*, θ. *Suarattarate*, R d. *Suaratcaratae*, T. *Varetatae*, $\beta\gamma$. — *et hi*, T. *et his*, R d. *qui*, $\beta\gamma$.

ostium Indi Chryse et Argyre, fertiles metallis, ut credo;
nam quod aliqui tradidere, aureum argenteumque iis solum
esse, haud facile crediderim. Ab iis xx m p. latitudine Cro-
cala, ab ea xii m p. Bibaga ostreis et conchyliis referta, dein
Toralliba viii m p. a supra dicta multaeque ignobiles.

XXII. 24. Taprobanen alterum orbem terrarum esse diu 81
existumatum est Antichthonum appellatione; ut insulam li-
queret esse, Alexandri magni aetas resque praestitere. One-
sicritus classis eius praefectus elephantos ibi maiores belli-
cosioresque quam in India gigni scripsit, Megasthenes flumine
dividi incolasque Palaeogonos appellari, auri margaritarum-
que grandium fertiliores quam Indos. Eratosthenes et men-
suram prodidit, longitudinis vii m stadiorum, latitudinis v m,
nec urbis esse sed vicos dcc. Incipit ab Eoo mari, inter 82
ortum occasumque solis Indiae praetenta et quondam cre-
dita xx dierum navigatione a Prasiana gente distare, mox,
quia papyraceis navibus armamentisque Nili peteretur, ad
nostrarum navium cursus vii dierum intervallo taxata. Mare
interest vadosum, senis non amplius altitudinis passibus, sed
certis canalibus ita profundum ut nullae ancorae sidant; ob
id navibus utrimque prorae, ne per angustias alvei circum-
agi sit necesse; magnitudo ad terna milia amphorum. Si- 83
derum in navigando nulla observatio, septentrio non cerni-
tur, sed volucres secum vehunt emittentes saepius meatum-

ostia, Dicuil. — *fertilis*, R. — *alii*, T. — *his*, d. — *iis*, R. *his*, d (codd. Dicuili.) — *latitudine*, Dicuil. *latitudinem*, R T. Omitt. d β γ. — *Crocala*, Pint. d. *Crocale*, T. *Crocalet*, R. *Crotale*, Dicuil. — *tabeaque*, Dicuil. — *Bibacta*, Pint. — *dein*, R T. *deinde*, d (Dicuil.) β γ. — *Toralliba*, R d. *Coralliba*, θ. *Oralliba*, Dicuil. — *VIII*, R (Dicuil.) *IX*, d β γ. — *dictae*, R.

§ 81. *insulam liqueret*, R d. *liqueret insulam*, β γ. Ceterum haec sumpsit Plin. ex Mela III. 7, 7., ex Plinio Solin. 53, 1 — 23. et Martian. 6, 696. — *esse*, om. R. — *Onesicritus*, v. Geier. scriptt. Alex. M. p. 101. — *Palaeogonos*, S (Rob.) *Palaeogonis*, R d. — *Eratosthenes* p. 97. ed. Bernh. — *latitudinis D.*, Pint.

§ 82. *eo*, R. — *distare, quia papyraceis* — *peteretur. Mox ad nostr.*, Pint. — *peteretur. At nostrarum navium cursu VII dierum*, r. — *taxata*, R d. *taxato*, β γ. — *non amplius*, vid. Beier. ap. Hand. Tursell. 1, 290. — *ita*, R θ T d. *adeo*, β. — *alveum*, Pint. — *necesse sit*, d. — *magnitudo* — *amphorum*, T d. *magnitudo ad terna milia ad forum*, R. *magnitudo autem ad navium foros*, θ. Om. β.

§ 83. *sed*, om. d. — *terram petentium*, θ d. *terra petentium*, R. *terrarum petentium*, T. *terras petentium*, Rob. β. *terram repetentium*, Pint. — *comitantur*, R T d (Rob.) *comitatur*, β. — *quaternis*, R d. *quam ternis*, Rob. β. — *in anno*, Solin. *anno*, R θ T d γ. Vid. ad § 69. — *tunc*, R. *tum*, d β. — *mare*, R.

§ 84. *nobis*, Reines. var. lect. 2, 7. p. 169. Confirmant T K d r. *nos*, R (Rob.) *nobilis*, β. — *diligent͡*, R. *diligenter*, Rob. — *ea*, R T (Rob.) Omitt. d β γ. —

que earum terram petentium comitantur. Nec plus quaternis
mensibus in anno navigant. Cavent a solstitio maxume c
dies, tunc illo mari hiberno. Hactenus a priscis memorata; 84
nobis diligentior notitia Claudi principatu contigit, legatis
etiam ex ea insula advectis. Id accidit hoc modo. Anni Plo-
cami, qui maris rubri vectigal a fisco redemerat, libertus
circa Arabiam navigans, aquilonibus raptus praeter Carma-
niam, xv. die Hippuros portum eius invectus, hospitali regis
clementia VI mensum tempore imbutus adloquio, percontanti
postea narravit Romanos et Caesarem. Mirum in modum in 85
auditis iustitiam ille suspexit, quod pares pondere denarii
essent in captiva pecunia, cum diversae imagines indicarent
a pluribus factos; et hoc maxume sollicitatus ad amicitiam
legatos IV misit, principe eorum Rachia. Ex iis cognitum D
esse oppida, portum contra meridiem adpositum oppido Pa-
laesimundo omnium ibi clarissimo, ac regia CC M plebis.
Stagnum intus Megisba CCCLXXV M p. ambitu, insulas pabuli 86
tantum fertilis conplexum. Ex eo duos amnis erumpere, Pa-
laesimundum iuxta oppidum eiusdem nominis influentem in
portum III alveis, V stadiorum artissimo, XV amplissimo, alte-
rum ad septentriones Indiamque versum, Cydara nomine.
Proxumum esse Indiae promontorium quod vocetur Colia-
cum, quatridui navigatione, medio in cursu Solis insula oc-
currente. Mare id colore perviridi, praeterea fruticosum 87

Aniplocamus, Rob. — *vectigalia fisco*, Rob. — *Carmaniam*, R. *Carminiam*, d (codd. Salmas. exerc. p. 786. a. G.) *Armeniam*, Rob. — *diebus*, d. — *mensum*, R. *mensium*, d$\beta\gamma$. — *percunctanti*, Rob. *percontandi*, Rd. — *narravit*, RθTd (Rob.) *enarravit*, β.

§ 85. *Rex autem mirum*, K. — *in modum*, Rob. *modum*, Rd. — *in auditis*, Barbar. d (Rob.) *inauditis*, β. *in auditus*, R. *inter audita*, K. — *iustitiam*, Rob. *iustitia*, R. *iusticia*, d. *iustitiam Romanorum suam susp.*, K. — *pares*, d. *paris*, R. *pari*, Rob. — *factos et*, d (Rob.) *factos ex*, R[2]. *facto ex*, R[1]. — *Rachaia*, R. — *his*, Rob. — *Palaesimundo*, Pint. Rd. *Palesimundo*, β. *Pelesimundo*, Rob. — *regia*, RTd (codd. Salmas. exerc. p. 786. b. C.) *regio*, Rob. *regiae*, β. *regiam*, γ vitio operarum. Ceterum haec verba, quae per se quidem nullam vitii suspicionem movent, omni nexu grammatico cum superioribus carent, unde coniici facile potest, nonnulla hic pone vocem *clarissimo* excidisse. — *M*, expunxit Salmas.

§ 86. *CCCLXXV*, RθTd (Rob.) *CCLXXV*, β. — *ambitu*, Rob. *ambitum*, Rd. — *Palesimundum*, Rob. β. — *pontum*, θ. — *artissimo*, Rd. *altissimo*, Rob. *arctissimo*, $\beta\gamma$. — *septentriones*, RθTd (Rob.) *septentrionem*, β. — *vocatur*, Td. — *Coliacum*, Pint. ad Mel. III. 7, 5. Confirmant RθTd. *Colaicum*, β. — *incurrente*, Td.

§ 87. *in*, Rd (Rob.) — *fructicosis*, T.

arboribus, iubas earum gubernaculis deterentibus. Septen-
triones vergiliasque apud nos veluti novo caelo mirabantur,
ne lunam quidem apud ipsos nisi ab octava ad XVI. supra
terram adspici fatentes. Canopum lucere noctibus, sidus
ingens et clarum. Sed maxume mirum iis erat umbras suas
in nostrum caelum cadere, non in suum, solemque a laeva
oriri et in dexteram occidere potius quam e diverso. Iidem
narravere latus insulae quod praetenderetur Indiae X M sta-
diorum esse ab oriente hiberno. Ultra montis Emodos Seras 88
quoque ab ipsis adspici notos etiam conmercio; patrem Ra-
chiae conmeasse eo, advenis sibi Seras occursare. Ipsos vero
excedere hominum magnitudinem, rutilis comis, caeruleis
oculis, oris sono truci, nullo conmercio linguae. Cetera ea-
dem quae nostri negotiatores. Fluminis ulteriore ripa mercis
positas iuxta venalia tolli ab his, si placeat permutatio, non
aliter odio iustiore luxuriae, quam si perducta mens illuc
usque cogitet, quid et quo petatur et quare. Sed ne Tapro- 89
bane quidem, quamvis extra orbem a natura relegata, no-
stris vitiis caret. Aurum argentumque et ibi in pretio. Mar-
mor testudinis simile, margaritae gemmaeque in honore
multo praestantiorum et totius luxuriae nostrae cumulus.
Ipsorum opes maiores esse dicebant, sed apud nos opulen-
tiae maiorem usum. Servom nemini, non in diem aut inter-
diu somnum, aedificia modice ab humo exstantia, annonam
numquam augeri, non fora litisve esse, coli Herculem, eligi

eorum, R d (Rob.) — *deterrentibus*, d. — *veluti in*, T (Rob.) — *ne lunam — nisi*, RθT d. *lunam — non nisi*, Rob. β. — *ad*, R (Rob.) *in*, T d. — *super*, Rob. — *his*, d. — *dexteram*, d. *dextram*, R. *dextera*, K. — *quo*, d. — *praetenditur*, Rob. — *M*, om. Rob.

§ 88. *Ultra montes Emodos;* haec verba ad praecedentia refert β. — *adspicit*, d. — *Rachiae*, d (codd. Gelen.) *rhatie*, R. — *advenis*, R d (Rob.) *advenientibus*, T. — *sibi*, d. *ibi*, R T (Rob.) β. — *Seras*, R. *feras*, d (Rob.) β. *feros*, K. — *nullo*, R K. *nulli*, d (Rob.) β. — *negotiatoris*, R. — *ulteriori*, d. — *placet*, d. — *non*, Rob. *ab iis non*, R. *ab his non*, T d. — *tristiore*, r (Rob.) — *illic*, Rob. — *quid et quod*, Rob.

§ 89. *Sed ne*, R (Rob.) *Se in*, d. — *testudini*, d. — *simile*, R. — *margaritae gemmaeque*, R T d (Rob.) *gemmae margaritaeque*, $\beta\gamma$. — *praestantiorum*, R. *praestantiores*, d (Rob.) $\beta\gamma$. — *nemini*, Barbar. — *ab*, R (Rob.) *ex*, T d. — *existentia*, Rob. — *esse eo*, Rob. — *eligere ge"mam*, d. — *senectam clementiamque*, d.

§ 90. *ei*, Rob. *et*, R T d. — *XXXX*, Solin. 53, 16. — *plurimum*, R. — *capite*, K r (Rob.) — *appellatione ad*, Rob. — *populum et*, T K. — *LX*, Pint. K. — *dari*, Rob. *dare*, R d. — *jieberent*, d. — *iis nullum esse, damnationem gr. pr.*, Pint.

§ 91. *mortem*, R. — *interemente*, R. — *aversantibus*, Rob. *adversantibus*,

regem a populo senecta clementiaque, liberos non habentem,
et si postea gignat, abdicari, ne fiat hereditarium regnum.
Rectores ei a populo xxx dari nec nisi plurium sententia 90
quemquam capitis damnari; sic quoque appellationem esse
ad populum, LXX iudices dari; si liberent ii reum, amplius
xxx iis nullam esse dignationem, gravissimo probro. Regi
cultum Liberi Patris, ceteris Arabum. Regem, si quid de- 91
linquat, morte multari, nullo interimente, aversantibus cun-
ctis et conmercia etiam sermonis negantibus. Festa vena-
tione apsumi, gratissimam eam tigribus elephantisque con-
stare. Agros diligenter coli, vitis usum non esse, pomis
abundare. Esse et in piscatu voluptatem, testudinum maxume,
quarum superficie familias habitantium contegi; tanta repe-
riri magnitudine. Vitam hominum c annis modicam. Haec
conperta de Taprobane.

25. Quattuor satrapiae quas in hunc locum distulimus ita 92
se habent.

XXIII. A proxumis Indo gentibus montana. Capisene habuit Capisam urbem, quam diruit Cyrus. Arachosia cum flumine et oppido eiusdem nominis, quod quidam Cophen dixere, a Semiramide conditum. Amnis Erymanthus praefluens Parabesten Arachosiorum. Proxumos iis a meridie ad partem Arachotarum faciunt Dexendrusos, a septentrione Paropanisadas; Cartana oppidum sub Caucaso, quod postea Tetragonis dictum. Haec regio est ex adverso Bactrianorum,

Rd. *sed aversantibus*, K. — *eam*, Rob. *eum*, Rd. — *elephantus quo*, d. — *voluntatem*, d. — *Vita*, R. — *hominis*, T.

§ 92. *Indorum*, Td. — *Capisene*, R (codd. Salmas. exerc. p. 827. a. A.) *Capissene*, θrγ. *cepisse nec*, d. *Capissenae*, β. — *habuit*, RθTdr. *habent*, β. — *Capisam*, codd. Salmas. *Chaphisam*, R. *Caphisam*, d. *Capissam*, θrβγ. — *flumine et oppido*, RθSr. *flumine et oppidum*, T. *flumine oppido et*, codd. Salmas. exerc. p. 493. b. D. *flumen et oppidum*, d. *oppido flumine*, β. *oppido et flumine*, γ. — *Cophen*, Barbar. *Cutim*, RSTd (codd. Salmas.) *Cutin*, r. *Phoclin*, K. — *Samiramide*, Rd. — *Erymanthus*, d. *Erymandus*, RT. *Ermandus*, codd. Salmas. exerc. p. 827. a. D. *Erymadus*, θ. *Hermandus*, β. — *profluens*, d. — *Parabesten*, codd. Salmas. p. 828. a. A. *Parabaestan*, R. *paransbest*, T. *parans baestan*, d. *per Abesten*, β. — *Arachosiorum*, Barbar. *Arhacostorum*, R. *Arheostorum*, d. — *Proxim' his*, d. — *Dexendrusos*, θTd. *Dexendrusosas*, R. *Gedrosos et*, Barbar. βγ. — *ad septentrionem*, Td. — *Paropanisadas*, ita nos scripsimus. *Paropanisiadas*, R. *Yparopanisidas*, Td. *Paropamisadas*, βγ. — *Tetragonis*, Pint. Rd. *Tegrogonis*, θ. *Cecrogonis*, K. — *ex adverso; Bactrianorum deinde, cuius*, Hard. γ. Nostram interpunctionem usu loquendi unice commendatam retinet β. *exadversum*, codd. Salmas. p. 827., unde quaedam mutat. *Bactrianorum, deinde eius*, Kr.

deinde cuius oppidum Alexandria a conditore dictum. Syndraci, Dangalae, Parapinae, Catuces, Mazi; ad Caucasum Cadrusi, oppidum ab Alexandro conditum. Infra haec omnia 93 **ora ab Indo, Ariana regio ambusta fervoribus desertisque circumdata; multa tamen interfusa opacitate cultores congregat circa duos maxume fluvios, Tonberon et Arosapen. Oppidum Artacoana, Arius amnis qui praefluit Alexandriam ab Alexandro conditam; patet oppidum stadia xxx multoque pulchrius, sicut antiquius Artacabane, iterum ab Antiocho munitum, stadia L. Dorisdorsigi gens, amnes Pharna-** 94 **cotis, Ophradus. Prophthasia oppidum Zaraspadum, Drangae, Evergetae, Zarangae, Gedrusi; oppida Peucolis, Lyphorta, Methorgon desertum, amnis Manais, Acutri gens, flumen Eorum, gens Orbi, flumen navigabile Pomanus Pandarum finibus, item Apirus Suarorum ostio portuosum, oppidum Condigramma, flumen Cophes; influunt in eum navigabilia Saddaros, Parospus, Sodanus. Arianae partem esse Daritim** 95 **aliqui volunt mensuramque produnt utriusque longitudinem $\overline{\text{XIX}}$. L, latitudinem dimidio minorem quam Indiae. Alii Gedrusos et Pasires posuere per cxxxvIII mil. p., mox Ichthyo-**

Dangalae, Rθr. *Dagalae*, Td. *Dangulae*, β. *Sangalae*, Hard. — *Parapinae*, RTd. *Patapinae*, θ. *Parapiani*, βγ. — *Catuces*, R. *Cataces*, d. *Catazes*, θ. *Cantaces*, βγ. *Cathaei*, Hard. — *Mazi*, Rθ. *Maci*, dβγ. *Acinacae*, Hard. De alia huius loci interpunctione v. Salmas. exerc. p. 828. a. G.

§ 93. *ora*, RθdK. Omitt. STr. *infra haec omnia. Ab Indo Ar.*, Pint. — *ab Indo*, Rθd. *Arabido*, r. *Arabindo*, K. *ab Indi*, Perizon. ad Mel. I. 2, 4. — *Atiana*, r. — *duo* et *flumina*, Td. — *Tonberon*, Rd. *Tomberon*, θ (meliores codd. Voss. ad Mel. l. l.) *Tonderon*, Tβγ. — *Aruaspen*, Parisot. — *Artacoana*, vetus liber Salmas. exerc. p. 558. b. F. *Artacoanna*, θ. *Artaco . amna*, d. *Artacoamn*, R. *Artacacna*, Barbar. *Artaccana*, β. — *antiquius*, Rd (codex Sabell.) *Atracinus* vel *Atratinus tradit*, Barbar. — *Artacabane*, R. *Artacabene*, θ (codd. Barbari.) *Artaca. Bn̄*, d.

§ 94. *Dorisdorsigi*, Rd. *Dorisdorisii*, θ. *Dorisdorsi*, T. *Dorisci*, βγ. — *Ophadus*, d. — *Prophthasia*, Barbar. *Phroptrasia*, RθTd. — *Zaraspadum*, RθTd. *Zarasparum*, β. *Zariasparum*, Hard. γ. — *Evergetae*, Hard. *Ergetae*, Rd. *Argetae*, β. — *oppidum*, R. — *Peucolis*, RθTd. *Peucolais*, Barbar. βγ. — *Lyphorta*, θ. *Liphorta*, d. *Lipphorta*, R. *Lymphorta*, βγ. — *Methorgon*, R. *Metorgum*, θTd. *Methoricorum*, βγ. — *desertum*, R. *deserta*, Td. — *Mane in*, R. *Manecin*, Td. — *Acutri*, RTd. *Accutri*, θ. *Augutturi*, βγ. — *Eorum*, θTd. *Iorum*, R. *Borru*, βγ. — *Orbi*, RθTd. *Urbi*, βγ. — *navigabile*, d. *navigabili*, RKr. — *Pomanus*, R. *Romanis*, d. *Romano*, Kr. *Ponamus*, β. — *Pandarum*, Pint. *Pandorum*, RTd. *Spandorum*, Kr. — *Apirus*, R. *Cabirus*, θTdγ. *Cabyrus*, Kr. *Caberon*, β. — *Suarorum*, RθTd. *Sorarum*, β. — *portuosum*, Rd. *portuosus*, βγ. — *Cumdigramma*, R. — *Chopes*, R. — *Saddaros*, Rθ. *Sardaros*, Td. *Sadarus*, βγ. — *Parosphus*, β. — *Sodanus*, θ. *Sodamus*, Td. *Sodani*, R. *Sodinus*, βγ.

§ 95. *Daritim*, vid. Ptolem. geogr. VI. 2, 6. *Darrhintim*, R. *Darhintim*, d. —

phagos Oritas propria, non Indorum lingua loquentis per cc
mil. passuum. Ichthyophagos omnis Alexander vetuit piscibus
vivere; deinde posuere Arbiorum gentem per cc mil. Ultra
deserta, dein Carmania ac Persis atque Arabia.

26. Sed priusquam generatim haec persequamur, indicare 96
convenit quae prodit Onesicritus classe Alexandri circum-
vectus in mediterranea Persidis ex India, narrata proxume a
Iuba, deinde eam navigationem, quae his annis conperta
servatur hodie. Onesicriti et Nearchi navigatio nec nomina
habet mansionum nec spatia, primumque Xylenepolis ab
Alexandro condita, unde ceperunt exordium, iuxta quod flu-
men aut ubi fuerit non satis explanatur. Haec tamen digna 97
memoratu prodentur: Arbis oppidum a Nearcho conditum in
navigatione ea, flumen Nabrum navium capax, contra insula
distans LXX stadia, Alexandria condita a Leonnato iussu
Alexandri in finibus gentis, Argenus portu salubri, flumen
Tonberon navigabile, circa quod Pasirae; deinde Ichthyo-
phagi tam longo tractu ut XXX dierum spatio praenavigave-
rint, insula quae Solis appellatur et eadem Nympharum
cubile, rubens, in qua nullum non animal apsumitur incertis

longitudinem, RθTd. *longitudine*, $\beta\gamma$. — *XIX*, R. *XVIII*, θTKd. — *latitudinem*, RθTd. *latitudine*, $\beta\gamma$. — *dimidia*, θ. — *minorem*, RθTd. *minore*, $\beta\gamma$. — *Pasires*, Hard. *Sires*, RTd. *Syros*, codd. Salmas. exerc. p. 828. b. C. *Scyros*, β. — *CXXXVIII*, RθTd. *CXXXIV*, aγ. *CLXXXIII*, β. — *Ichthyophagos* — *vivere*, RθTd, nisi quod R^1 habet *vibere*, d *iubere*. Pone *gentem per CC mil.* collocant $\beta\gamma$. — *deinde*, RθTd. *inde*, $\beta\gamma$. — *Arbiorum*, Td (codd. Salmas. exerc. p. 829. b. G.) *Arviorum*, R. *Arabiorum*, θ. — *deserta*, codd. Salmas. — *dein*, RθTd (codd. Salmas.) *deinde*, $\beta\gamma$. — *Carminia*, d. — *ad*, RTd. *et*, codd. Salmas. — *Persis*, R (codd. Salmas.) *Persas*, Td. — *Arabia*, codd. Salmas. *Arabiam*, R. *Arabas*, Td.

§ 96. *generatim haec*, Rd. *haec generatim*, $\beta\gamma$. — *indicare*, R^2. *indicari*, d. *dicturi*, R^1. — *mediterranea*, R. *mediterraneo*, d. *meridiana*, Pint. At v. Salmas. exerc. p. 830. a. F. — *India*, d (codd. Gelen.) *Indie*, R. *et Indiae*, K. — *deinde*, Rd. *dein*, $\beta\gamma$. — *navigatione*, d. — *nomina*, R. *nomen*, d. *omnia nomina*, Geier. scriptt. Alex. M. p. 81. 104. — *Exilenepolis*, R. *Exylenopolis*, d.

§ 97. *prodentur*, Rd. *produntur*, $\beta\gamma$. — *Arbis*, Hard. *Ab his*, RTd. *Abies*, θ. *ab eis*, β ad superiora referens. — *ea*, d. *et*, R. — *Nabrim*, Rd. — *insulam*, d. *insulā*, R. — *condita* — *Alexandri* omitt. R^1. — *Leunato*, d. — *gentis Arianae p.*, Freinshem. ad Curt. IX. 10, 7. — *Argenuus*, Rd. — *portus salubris*, θ. — *Tonberon*, ita nos scripsimus coll. § 93. *Tomberon*, θ. *Tombrerum*, T. *Tonbrerum*, Rd. *Tormerium*, codd. Salmas. exerc. p. 828. b. F. *Tuberum*, $\beta\gamma$. *Tomerum*, Salmas. — *circa quod*, RTKdr. *quod circa*, β. — *Pasirae*, Hard. *Parirae*, R^2Tdβ. *Perirae*, R^1. — *XXX*, RθTd. *XX*, $\beta\gamma$. — *praenavigarent*, Td. — *insule*, R^1. *insulae*, d. *insulā*, R^2. — *eadem*, codd. Salmas. exerc. p. 830. b. A. *eodem*, RTd. — *Nympharum cubile*, Rd (codd. Salmas.) *cubile Nympharum*, $\beta\gamma$. *cub. Nymphae Nereidis* vel *cub. Nereidis*, Pint. ad Mel. III. 7, 8. — *quo*, d. — *assumitur*, d.

causis. Ori gens, flumen Carmaniae Hyctanis portuosum et 98
auro fertile; ab eo primum septentriones adparuisse adnotavere. Arcturum neque omnibus cerni noctibus nec totis umquam. Achaemenidas usque illo tenuisse. Aeris et ferri metalla et arrenici ac mini exerceri. Inde promontorium Carmaniae est, ex quo in adversa ora ad gentem Arabiae Macas traiectus distat L M p. Insulae III, quarum Oracla tantum habitatur aquosa, a continenti XXV M p. Insulae IV iam in sinu ante Persida. Circa has hydri marini vicenum
cubitorum adnatantes terruere classem. Insula Athothadrus, 99
item Gauratae, in quibus Gyani gens; flumen Hyperis in medio sinu Persico, onerariarum navium capax; flumen Sitiogagus, quo Pasargadas septumo die navigatur; flumen navigabile Phristimus, insula sine nomine; flumen Granis modicarum navium per Susianen fluit, dextra eius adcolunt Deximontani, qui bitumen perficiunt. Flumen Zarotis ostio difficilis nisi peritis, insulae II parvae, inde vadosa navigatio palustri similis per euripos tamen quosdam peragitur.
Ostium Euphratis, lacus quem faciunt Eulaeus et Tigris 100
iuxta Characem; inde Tigri Susa. Festos dies ibi agentem Alexandrum invenerunt septumo mense, postquam digressus ab iis fuerat Patalis, tertio navigationis. Sic Alexandri classis navigavit. Postea ab Syagro Arabiae promontorio Patalen

§ 98. *Oriens*, d. — *Hyctanis*, codd. Salmas. exerc. p. 831. b. A. 832. a. G. *Hynanis*, R. *Hyanis*, d. *Hytanis*, βγ. *Hypanis*, Martian. 6, 699., qui cum Solino 54, 3—5. sua hinc sumpsit. — *neque*, R. *nec*, dβγ. — *arenici*, Rd. *arsenici*, βγ. — *ac mini*, ita nos scripsimus. *agmini*, Rd. *et minii*, βγ. — *Macas*, vid. Strabon. 16. p. 765. *Mac*, R. *Ma*, d. — *Oracla*, θTd (codd. Salmas. exerc. p. 831. a. C.) *Horacla*, R. *Ogyris*, K. *Organa*, β. *Oroacta* vel *Oaracta*, Salmas. — *continente*, d. — *IV intimo sinu*, K. — *in sinu ante*, R. *insinuatae rite*, d. — *his*, R.

§ 99. *Athothadrus*, R. *Athotadrus*, d. *Athithadrus*, θ. *Athrotradrus*, codd. Salmas. exerc. p. 831. b. G. *Acrotadus*, βγ. *insulae Caicandrae*, Salmas. *Caicandrus*, Hard. — *Gyani gens*, θ. *Gyaniens*, R. *Grani gens*, d. *Chiani gens*, βγ. — *Syperis*, codd. Salmas. exerc. p. 832. a. A. — *Sitiogagus*, codd. Salmas. *Sitioganus*, RθTd. *Sitiogadus*, codd. Hard. — *Pasargadas*, Barbar. *Pagargadas*, Rd. — *Phristimus*, RTd. *Phrystimus*, θ. *Phryitimas*, codd. Salmas. *Phirstimus*, β. *Heratemis*, Hard. γ. — *flumen*, om. d. — *Granis*, Rd (codd. Salmas.) *Granius*, β. — *navium*, Rd. *navium capax*, βγ. — *Suasine*, Rd. — *accolunt*, R. *oculit*, d. — *Deximontani*, d (codd. Salmas.) *Diximontani*, R. *Uxii montani*, Salmas. — *Zarotis*, RθTd (codd. Salmas.) *Oroatis*, Barbar. β. — *difficilis*, Rd. *difficili*, βγ. — *palustris*, R. — *uripos*, R. *uri p't*, d.

§ 100. *Characem*, Barbar. *Caracem*, R. *Carachen*, d. *Cariacen*, K. — *inde Tigri Susa*, R (codd. Barbari.) *inde Tigri sus ad*, d. — *his*, d. — *navigationis*, R (codd. Barbari.) *navigationis die*, Td. — *ab*, Rd. *a*, βγ. —

favonio quem hippalum ibi vocant peti certissimum vide-
batur XIIII. XXXV M p. aestumatione. Secuta aetas propio- 1
rem cursum tutioremque iudicavit, si ab eodem promontorio
Sigerum portum Indiae peteret. [Diuque ita navigatum est,
donec conpendia invenit mercator lucroque India admota
est. Quippe omnibus annis navigatur, sagittariorum co-
hortibus inpositis; etenim piratae maxume infestabant. Nec
pigebit totum cursum ab Aegypto exponere, nunc primum
certa notitia patescente. Digna res, nullo anno minus HS. DL.
inperi nostri exhauriente India et mercis remittente, quae
apud nos centuplicato veneant. Duo milia passuum ab Ale- 1
xandria abest oppidum Iuliopolis. Inde navigant Nilo Co-
ptum CCCVIII mil. p., qui cursus etesiis flantibus peragitur
XII diebus. A Copto camelis itur, aquationum ratione man-
sionibus dispositis. Prima appellatur Hydreuma XXII mil.,
secunda in monte, diei itinere; tertia in altero Hydreumate
a Copto XCV mil.; deinde in monte; mox ad Hydreuma Apol-
linis a Copto CLXXXIV mil. p.; rursus in monte. Mox ad no- 1
vom Hydreuma a Copto CCXXX mil. p. Est et aliud Hy-
dreuma vetus, Trogodyticum nominatur, ubi praesidium ex-
cubat, deverticulum duum milium. Distat a novo Hydreu-
mate VII mil. p. Inde Berenice oppidum, ubi portus rubri

Patalem, d. — *hippalum*, vid. § 104. *Hypilum*, θ T d. *Ipilum*, R. — *XIIII. XXXV*, R θ T d. *XIII. XXXII*, βγ. — *aestimationes*, R.

§ 101. *Secuta veritas*, r. *Secuta vero aetas*, K. — *propiorem*, K. *propriorum*, R. *priorum*, r. — *cursu*, K. — *Sigerum*, R θ d. *Sygerum*, T. *Zigerum*, K r γ. *Zizerum*, β. — *portum*, R θ T d. *amnem portum*, βγ. — *Diu itaque*, d. — *infestabant*, d. *infestinabant*, R. *infestant*, r γ. — *palescentem*, K. — *Digna admiratione res*, Dalec. *Indigna res*, tacite laudat Lips. magnit. Rom. II. 2. p. 697. T. III. — *HS*, Budaeus de asse p. 415. *hic*, R θ K d r (codex vetustissimus Bud.) — *DL*, R θ T d. *quingentesimis*, K r. *quingenties*, βγ. *sestertiis quingentis millibus*, Barbar. — *imperii nostri*, R θ K d r. Pone *anno* collocant βγ. — *invidia*, d. — *centiplicato*, R.

§ 102. *Iuliopolis*, R d (codd. Gelen.) *Heliopolis*, Barbar. K. — *Cobtum*, R. — *CCCVIIII*, R. *CCCVIII*, θ T d. *CCCIII*, βγ. — *Hydreuma*, Barbar. R d. *Hydreum*, θ (codd. Salmas. exerc. p. 833. b. G.) γ. *Hidraeum*, K r. Vid. Iani obss. critt. in Plinii nat. hist. p. 15. — *XXII*, R θ T d. *XXXII*, βγ. — *Hydreumate* — *mox ad* omitt. R d. *Hydromate*, P. — *Hydreuma*, Barbar. *Hydreum*, R d γ.

§ 103. *Hydreuma*, Ian. *Hydreum*, R d (codd. Salmas. exerc. p. 834. a. B.) γ. — *CCXXX*, R T d. *CXXX*, θ. *CCXXXV*, codd. Salmas. *CCXXXIII*, βγ. — *et*, R T d. Om. β. — *Hydreuma*, R d. *Hydreum*, γ. — *Trogodyticum*, R. *Troglodyticum*, d βγ. — *deverticulum*, ita nos scripsimus. *diverticulum*, R d. *diverticulo*, βγ. — *militum*, R d. — *VII*, R θ T d. *IV*, βγ.

maris, a Copto CCLVII M p. Sed quia maior pars itineris conficit noctibus propter aestus et stativis dies apsumuntur, totum a Copto Berenicen iter duodecimo die peragitur. Navi- 104
gare incipiunt aestate media ante canis ortum aut ab exortu protinus veniuntque circiter XXX. die Ocelim Arabiae aut Canen turiferae regionis. Est et tertius portus qui vocatur Muza, quem Indica navigatio non petit, nec nisi turis odorumque Arabicorum mercatores. Intus oppidum, regia eius appellatur Sapphar, aliudque Save. Indos autem petentibus utilissimum est ab Oceli egredi. Inde vento hippalo navigant diebus XL ad primum emporium Indiae Muzirim non expetendum propter vicinos piratas qui optinent locum nomine Nitrias, neque est abundans mercibus. Praeterea longe a 105
terra abest navium statio lintribusque adferuntur onera et egeruntur. Regnabat ibi, cum proderem haec, Caelobothras. Alius utilior portus gentis Neacyndon, qui vocatur Barace. Ibi regnabat Pandion, longe ab emporio in mediterraneo distante oppido quod vocatur Modura. Regio autem ex qua piper monoxylis lintribus Baracen convehunt vocatur Cottonara, quae omnia gentium portuumve aut oppidorum nomina apud neminem priorum reperiuntur, quo adparet mutari locorum status. Ex India renavigant mense Aegyptio Tybi 106

CCLVII, RθTd. *CCLIIII*, tres codd. bibliothecae coenobii aulae Dei ap. Surit. ad itiner. p. 172. *CCLVIII*, $\beta\gamma$. — *confit*, Rθ. *conficitur*, d$\beta\gamma$. — *estivis*, R[2]. *stativi*, Td. *statquis*, R[1]. — *assumuntur*, d. — *die peragitur*, Rd. *conficitur die*, Krγ.

§ 104. *Canen*, RθTd. *Canan*, β. — *Muza*, R. *Maza*, θTd. — *turis odorumque*, R (codd. Barbari.) *turi fidorumque*, d. — *oppidum, regia*, RTd. *oppidum regni*, r. *oppida regia*, K. *oppida; regio*, β. — *eius unum*, K. — *Sapphar*, Rd. *Saphar*, $\beta\gamma$. — *Save*, Rd (codd. Salmas. exerc. p. 348. b. D.) *Sabe*, β. Vid. Bochart. geogr. sacr. p. 144. — *hippalo*, R. *hyppolo*, d. *hypapalo*, β. — *Muzirum*, Kr. — *Nitrias*, RTd. *Mitrias*, θ. *Hydrias*, codd. Salmas. exerc. p. 834. b. D. *Hydras*, β.

§ 105. *afferuntur*, RθTd. *efferuntur*, β. — *et egeruntur*, Rθ. *egerunturque*, T. *et regeruntur*, dγ. *quae geruntur*, β. — *proderet*, R. — *Caelobothras*, R. *Celobotras*, Td. *Celobothras*, $\beta\gamma$. *Cepobotras* vel *Ceprobotras*, Salmas. exerc. p. 835. a. C. — *Neacyndon*, RTd. *Neachyndon*, θ (codd. Salmas.) *Neacridon*, S (alii codd. Salmas.) *Necanidon*, $\beta\gamma$. *Nelcyndon*, Hard. — *Barace*, Hard. *Becare*, Rdβ. *Bececre*, T. — *regnabat*, Td. *regnat*, R$\beta\gamma$. — *imperio*, R. — *in*, RT. Omitt. d$\beta\gamma$. — *Modura*, Salmas. exerc. p. 835. b. C. Confirmant Rd. *Codura*, codd. Salmas. *Modusa*, $\beta\gamma$. — *Baracen*, Hard. *Becaren*, Rdβ. *Bencaren*, Rob. — *Cottonara*, RTKd. *Cottonacra*, θ. *Cotionara*, codd. Salmas. *Cocionara*, Rob. *Cottona*, β. — *reperiuntur*, RθTd. *inveniuntur*, β.

§ 106. *Aegyptio*, om. d[1]. — *Mechiris*, d (codd. Gelen.) *Mechyris*, R. *Machiris*, β. — *ita*, d. *id*, R (ex corr.) — *intraverint*, Td. — *revertamur*, T.

§ 107. *Carmaniam*, Rd. — *centena*, omitt. RθT. — *Nearchus*, v. Geier.

incipiente, nostro decembri, aut utique Mechiris Aegyptii intra diem sextum, quod fit intra idus Ianuarias nostras; ita evenit ut eodem anno remeent. Navigant autem ex India vento volturno et, cum intravere rubrum mare, Africo vel austro. Nunc revertemur ad propositum.

27. Carmaniae oram patere duodeciens centena L M p. 107
Nearchus scripsit. Ab initio eius ad flumen Sabim C M passuum; inde vineas coli et arva ad flumen Ananim XXV M spatio. Regio vocatur Armuzia. Oppida Carmaniae Zetis et Alexandria.

28. Inrumpit deinde et in hac parte geminum mare in terram, quod rubrum dixere nostri, Graeci Erythrum a rege Erythra, aut, ut alii, solis repercussu talem reddi existumantes colorem, alii ab harena terraque, alii tali aquae ipsius a natura.

XXIV. Sed in duos dividitur sinus. Is qui ab oriente 108
est Persicus appellatur, $\overline{\mathrm{XXV}}$ M p. circuitu, ut Eratosthenes tradit. Ex adverso est Arabia, cuius $\overline{\mathrm{XV}}$ M passuum longitudo. Rursus altero ambitur sinu Arabico nominato. Oceanum qui influit Azanium appellant. Persicum introitu V mil. p. latitudinis, alii IV fecerunt. Ab eo ad intumum sinum recto cursu $\overline{\mathrm{XI}}$ XXV M propemodum constat esse et situm eius humani capitis effigie. Onesicritus et Nearchus ab Indo amne 109

scriptt. Alex. M. p. 138. — *Sabim*, ita nos scripsimus. *Sabini*, Rd. *Sabin*, $\beta\gamma$. — *veniass*, R. — *Ananim*, RTd. *Ananin*, θ (codd. Salmas. exerc. p. 832. a. G.) *Andanin*, $\beta\gamma$. — *Armisia*, R. *Armysia*, Td. — *Zetis*, Rd. *Cethis*, codd. Barbari ad Mel. III. 8, 4. *Cheris*, codex Pint. ad eundem. *Zethis*, $\beta\gamma$. — *in terram*, RθTd. *in terras*, r. *terras*, $\beta\gamma$. — *Graecum*, R[1]. *Graecia*, Rob. — *erithrum*, Rd (Rob.) *Erythraeum*, $\beta\gamma$. — *ut alii*, d (Rob.) *aliis*, R. Corruptum hunc locum esse docet contorta singularum enuntiationum iunctura: *aut* (*ut alii*). Vestigia codicis R sequens, in quibus dittographiam ex litteris uncialibus ortam videre licet, Plinium scripsisse puto *aut solis*. Series sententiarum scilicet haec est: Graeci dixere mare Erythrum *aut* (de qua particula semel omissa v. 34, 125.) a rege Erythra, aut existimantes solis repercussum hunc colorem efficere; alii dixerunt mare Erythrum ab harena. *Aliis* in R prostans nihil est nisi *ALII* pro *AUT* ex dittographia ortum, addita littera *s* ex sequenti voce, voces autem *ut alii* sunt glossa marginalis pro *vel alii*, qua varietas scripturae pro *aut* indicabatur. — *a colore solis rep. talem existimantes*, Pint. — *existimantes colorem*, Rd. *colorem existimantes*, Rob. $\beta\gamma$. — *a*, Rθd. Omitt. Rob. $\beta\gamma$.

§ 108. *ab exoriente*, Rθ. — *Eratosthenes* p. 102. ed. Bernh. — *XV*, Rθ. *XII*, $\beta\gamma$. Omitt. d. — *longitudo*, Rd. *est longitudo*, $\beta\gamma$. — *nominatur*, R. *quod nominatur*, d. — *Azzanium*, R. — *introitu*, R. *introitum*, d$\beta\gamma$. — *V* et *IV*, numeros corruptos dicit Külb., cum denario maius sit spatium. — *initium sinum*, R. *initium sinus*, Td. — *cursus*, R. — *effigies*, Rd. Ceterum haec Plin. sumpsit ex Mela III. 8, 2., ex Plinio Solin. 54, 12. et Martian. 6, 699.

Hyrcanium a septentrione. Ex iis XI quae superiora dicun-
tur incipiunt a confinio Armeniae Caspiisque litoribus, per-
tinent ad Scythas, cum quibus ex aequo degunt. Reliqua VII
regna inferiora appellantur. Quod Parthos attinet, semper
fuit Parthyaea in radicibus montium saepius dictorum, qui
omnes has gentis praetexunt. Habet ab ortu Arios, a meri- 113
die Carmaniam et Arianos, ab occasu Pratitas Medos, a
septentrione Hyrcanos, undique desertis cincta. Ulteriores
Parthi Nomades appellantur; citra, deserta, ab occasu urbes
eorum quas diximus, Issatis et Calliope, ab oriente aestivo
Europum, ab hiberno Maria, in medio Hecatompylos, Ar-
sace, regio Nisiaea Parthyenes nobilis, ubi Alexandropolis
a conditore.

XXVI. Necessarium est hoc in loco signare et Medorum 114
situm terrarumque faciem circumagere ad Persicum mare,
quo facilius dein reliqua noscantur. Namque Media ab occasu
transversa obliqua Parthiae occurrens utraque regna prae-
cludit. Habet ergo ipsa ab ortu Caspios et Parthos, a me-
ridie Sittacenen et Susianen et Persida, ab occasu Adiabenen,
a septentrione Armeniam. Persae rubrum mare semper ad- 115

appellantur ad Parthos attinent, Pint. — *Quod*, R. *Quod ad*, dβγ. — *Parthiaea*, RθSTr. *Parthia ea*, d. *Parthia*, βγ. — *dictorum* § 41. — *has*, R^2Td. *as*, R^1. *eas*, βγ.

§ 113. *Habent*, d. — *Orios*, Td. — *Carmeniam*, Rd. — *Aborianos*, RTd. — *Pratitas*, Rd (codd. Barbar.) *Parthitas*, Sabell. *Hyspratitas*, Barbar. — *Medos*, Rd. *et Elymas*, Sabell. — *Nomares*, d. — *diximus* § 44. — *Caliope*, R. — *Europum*, num ea, quam commemorat Ptolem. geogr. VI. 2, 17.? *Pyropum*, RθTd. *Peropum*, codd. Barbari. — *Maria*, RθTd (codd. Salmas. exerc. p. 842. b. E.) *Mania*, βγ. *Zania*, Hard. — *medio*, RθTd. *media*, β. — *Arsace regio*, RθTd. *Arsacia, regio N.*, Barbar. β. *Arsacae regia*, Pint. γ. At v. Schneider. grammat. Lat. 2. p. 38. Ex codicum igitur scriptura oppidum a ceteris scriptoribus *Arsacia* dictum nomen *Arsace* habuit, et vocem *regio* ad sequentia referendam esse docent verba *ubi* — *conditore*, quae tantum de regione, non de oppido dici possunt. Ceterum aliam quoque coniecturam: *Hecatompylos, Arsace Regionis ea Parthyenes nobilis ubi Al.*, Pint. proponit. — *Nisiaea*, R. *Nisiraea*, Td. *Nysia*, θ. *Nisaea*, βγ. *Nesaea*, Barbar. — *Alexandropolisub*, R^1. *Alexandropoli sub*, d.

§ 114. *hoc in*, Rd. *in hoc*, βγ. — *quo*, R. *quod*, θTd. — *dein*, Rθ. *deinde*, dβγ. — *narrentur*, r. — *obliqua*, RθT. *oblique*, d (Rob.) βγ. *obliquae*, K. — *Parthiaeae*, Pint. — *occurrens*, Rob. *accurrens*, R^2. *aecurrens*, R^1. *eo currens*, d. — *praecludit*, RθTd. *includit*, Rob. βγ. — *ergo*, Rd (codd. Gelen.) Om. K. — *Sittacenen*, Barbar. *Settacenen*, R. *Sectacenen*, d. *Satiacenen*, Rob. — *et Persida*, Rob. *Persida*, R. *Persica*, Td. — *a septentrione*, R. *ad septentrionem*, θT (Rob.) *nati septentrionem*, d.

Silici Classitae, per quos Lycus ex Armenia fertur, Absithris
ad hibernum exortum, Acochis oppidum, mox in campestri-
bus oppida Diospage, Polytelia, Stratonice, Anthemus. In 119
vicinia Euphratis Nicephorion quod diximus; Alexander
iussit condi propter loci opportunitatem. Dicta est et in
Zeugmate Apamea, ex qua orientem petentes excipit oppi-
dum Caphrena munitum, quondam stadiorum LXX amplitu-
dine et satraparum regia appellatum, quo tributa confereban-
tur, nunc in arcem redactum. Durant, ut fuere, Thaebata 120
et ductu Pompei Magni terminus Romani inperi Oruros, a
Zeugmate CCL milibus p. Sunt qui tradunt Euphraten
Gobaris praefecti opere diductum ubi eum diximus findi,
ne praecipiti cursu Babylona infestaret, ab Assyriis vero
universis appellatum Narmalchan, quod significat regium
flumen. Qua derivatur, oppidum fuit Agranis e maxumis,
quod diruere Persae. Babylon Chaldaicarum gentium caput 121
diu summam claritatem inter urbis optinuit toto orbe, pro-
pter quam reliqua pars Mesopotamiae Assyriaeque Babylo-
nia appellata est, LX milia p. amplexa muris ducenos pedes
altis, quinquagenos latis, in singulos pedes ternis digitis
mensura ampliore quam nostra, interfluo Euphrate, mirabili
opere utroque. Durat adhuc ibi Iovis Beli templum; inventor

codd. Barbari. *Grauecamela*, Rd. — *Sue*, d. *Suet*, R θ. *Suci*, T. *Save*, K. — *im*, R. — *Silici*, R (codd. Gelen.) *Silci*, θ T. *Suci*, d. — *Classitae*, codd. Gelen. *Classitre*, R. *das sitrae*, d. *Calachitae*, Hard. — *Absithris*, R. *Absitris*, d. *Absidris*, βγ. *Absyrtus*, Bochart. geogr. sacr. p. 243. *ab Sidris* i. e. ab aquis calidis, Parisot. — *Acochis*, T. *Achochis*, R θ. *Azochis*, dβγ. — *tadios pegia*, d. — *Polytelia*, R^2 (codd. Barbari.) *Polyteba*, K. Omitt. R^1d. — *Stratonice*, R^2. *Stratonicen*, codd. Barbar. β. *Stratonigena*, K. Omitt. R^1d. — *Annemus*, R^1d. *Anthemusium*, K.

§ 119. *quod diximus*, d. *quod ut diximus*, Rγ. *ut diximus quod*, Pint. β. Vid. 5, 86. — *Dicta est* 5, 86. — *et*, d. Omitt. Rβγ. — *Zeugmatae*, R. *Zeumate*, d. — *Apamea*, RTd. *Apamaea*, θ. *Apamia*, βγ. — *qua*, R. *quo*, Td. — *Caphrena*, R. *Caphraena*, θ. *Cafrena*, Td. *apprime*, βγ. — *quoddam*, d. — *LXX*, RθTd. *LXV*, β.

§ 120. *fuere Thaebata*, θ. *fueret Hebata*, R. *fueratebatha*, d. *fuerant Hebata*, βγ. — *ductum*, d. — *Orturos*, K. — *tradunt*, R. *tradant*, Td. — *Euphraten*, d. *Euphratem*, Rβγ. — *Gobaris*, codd. Gelen. *Cobares*, R θ. *Cobaris*, d. — *eum*, d. *ēē*, R. — *diximus* 5, 89. — *fundi*, d. — *Babylona*, Rd. *Babyloniam*, βγ. — *ab Assyriis*, R. *et ab Syris*, d. — *Narmalchan*, RθTd. *Armalchar*, β. *Naarmalcha*, Bochart. geogr. sacr. p. 34. — *derivatum*, Rd. — *Agranis e*, θT. *Agranis se*, Rd. *Agrani e*, βγ.

§ 121. *inter urbes*, RθTd (Rob.) Omitt. βγ. Ceterum haec exscripserunt Solin. 56, 1. et Martian. 6, 701. — *toto*, RθTd. *in toto*, Rob. βγ. — *quam*, R. *quod*, θ. *quae*, d. — *latis*, Rob. *latos*, βγ. — *interfluvio*, d.

Ubi desinit alveo munire, ad confinium Characis accedente
tractu, statim infestant Attali latrones, Arabum gens, ultra
quos Scenitae. Ambitu vero Euphratis Nomades Arabiae
usque ad deserta Syriae, unde in meridiem flecti eum dixi-
mus solitudines Palmyrenas relinquentem. Seleucia abest a 126
capite Mesopotamiae Euphraten navigantibus X̅I̅. xxv mil. p.,
a mari rubro, si Tigri navigetur, ccxx m, a Zeugmate
dccxxiiii mil.; Zeugma abest Seleucia Syriae ad nostrum
litus clxxv mil. p. Haec est ibi latitudo terrarum inter duo
maria, Parthici vero regni dcccc xviii mil. p.

31. Est etiamnum oppidum Mesopotamiae in ripa Tigris circa confluentis, quod vocant Digbam.

XXVII. Sed et de Tigri ipso dixisse conveniat. Oritur 127
in regione Armeniae maioris, fonte conspicuo in planitie.
Loco nomen Elegosine est, ipsi qua tardior fluit Diglito;
unde concitatur, a celeritate Tigris incipit vocari; ita appel-
lant Medi sagittam. Influit in lacum Arethusam omnia inlata
pondera sustinentem et nitrum nebulis exhalantem; unum
genus ei piscium est idque transcurrentis non miscetur alveo,
sicut neque e Tigri pisces in lacum transnatant. Fertur au- 128
tem et cursu et colore dissimilis transvectusque occurrente
Tauro monte in specum mergitur supterque lapsus a latere
altero eius erumpit; locus vocatur Zoroande. Eundem esse

CCCCLX, Pint. — *Iuba XII. D.*, RTd. mediis omissis. — *Babylona*, R. *Babylonem*, dβγ. — *abeo*, R. — *distrahitus*, R. *distractus*, d. — *rigua*, RθTd. *irrigua*, β. — *XII*, RθTd. *XI*, βγ.

§ 125. *schonos*, R. *schomos*, d. — *alii*, Rd (codd. Gelen.) Omitt. Kr. — *determinent*, d (codd. Gelen.) *determinetur*, R. — *desit*, RθTd. — *alveus muniri*, K[1]. *desinunt alveum munire*, K[2]. *alveo uno ire*, Pint. — *quod*, Rd. — *Scenitae*, Barbar. d. *escenitae*, R. — *Sure*, d. — *meridiem*, d. *meridie*, R. *orientem*, Pint. — *diximus* 5, 87.

§ 126. *abest*, R. *est*, Td. — *Euphraten*, R. *Euphratem*, dβγ. — *XI*, R. *XII*, Td. — *CCXX*, RθTd. *CCCXX*, βγ. — *DCCXXIIII*, Rθ. *DCXIIII*, Td. *DXXVII*, βγ. — *abest*, RθTd. *a*, βγ. — *CLXXV*, Pint. *CXXII*, Rθ. *CXX*, Td. *CXXXII*, β. — *Parthici*, R. *a Parthico*, Td. — *regni*, R. *regno*, Td. — *XVIII*, Rθ. *XVII*, Td. *XLIV*, βγ. *XL*, Pint.

§ 127. *Elegosine*, Sr (Rob. et codd. Salmas. exerc. p. 487. b. C.) *Elosine*, RTd. *Elongosine*, β. *Elegos*, Solin. 37, 5. — *et*, R. — *ipsi*, RTd. *ipsius*, Rob. βγ. — *quia*, d. — *Diglito*, Rob. *Digito*, R. *Digitto*, d. — *Medii*, R. — *in*, RθTdr (Rob.) Om. β. — *Arethusam*, codd. Hard. *Aretissam*, R. *Arctissam*, d. *Arecissam*, Rob. *Arethisam*, Solin. — *nec unum*, Pint. — *ei*, om. d. — *idque*, R[1]d. *idque aquae*, R[2]. *et aquae*, r. *et his aquae* — *miscentur*, K. *iique* — *miscentur*, Pint. — *neque*, RTd. *nec*, βγ. — *e Tigri*, R. *et Tigris*, Td.

§ 128. *specum*, RTd. *specu*, βγ. — *Zoroande*, Rd. *Zoroanda*, βγ. *Zoaranda*, vetus liber ap. Salmas. exerc. p. 491. b. A. *Zomada*, Solin. 37, 6.

dictum est de Mesene. Oppidum eius Dabithac, et iungitur
Chalonitis cum Ctesiphonte, non palmetis modo verum et
olea pomisque aliisque arbustis nobilis. Ad eam pervenit
Zagrus mons, ex Armenia inter Medos Adiabenosque veniens
supra Paraetacenen et Persida. Chalonitis abest a Perside
CCCLXXX M p.; tantum a Caspio mari et Assyria abesse con-
pendio itineris aliqui tradunt. Inter has gentis atque Mesenen 132
Sittacene est, eadem Arbelitis et Palaestine dicta. Oppidum
eius Sittace Graecorum ab ortu est et Sabdata, ab occasu
autem Antiochia inter II flumina Tigrim et Tornadotum.
Item Apameam, cui nomen Antiochus matris suae inposuit,
Tigris circumfunditur; haec dividitur Archoo. Infra est Su- 133
siane, in qua vetus regia Persarum Susa ab Dario Hystaspis
filio condita; abest a Seleucia Babylonia CCCCL M p., tantun-
dem ab Ecbatanis Medorum per montem Carbantum. In
septentrionali Tigris alveo oppidum est Babytace; abest a
Susis CXXXV M p. Ibi mortalium solis aurum in odio; con-
trahunt id defodiuntque, ne cui sit in usu. Susianis ad
orientem versus iunguntur Oxii latrones et Mizaeorum XL
populi liberae feritatis. Supra eos parent Parthis Mardi et 134
Saitae ii qui praetenduntur supra Elymaida, quam Persidi
in ora iunximus. Susa a Persico mari absunt CCL mil. p.

arbustis, Rd^{2}. Om. d^{1}. — *nobilis*, omitt. Rd. — *Zagrus*, Barbar. Rd (codd. Gelen.) — *Adiabenosque*, RθTd. *Aliabenosque*, β. — *Paraetacenen*, codd. Barbari. *Paraetaeine*, R. *Cratacinen*, Td. — *Persida*, RT. *Persidem*, d (codd. Barbar.) βγ. — *Calonitas*, R. — *CCCLXXX*, RθTd. *CCCCLXXX*, β. — *et*, RTdr. Om. β. — *Assyria*, RT. *Assyriam*, dβγ. — *conpendio*, R. *compendia*, Td. — *itineris*, RTd. *itinerum*, βγ.

§ 132. *Mesenen Sittacene*, Barbar. *Mesenesittacene*, R. *Mesenes itacene*, d. — *eadem Arbelitis*, omitt. aliquot codd. Hard. — *Palaestine*, R. *Palaestina*, θTd. *Calestine*, aliquot codd. Hard. — *est et*, d. *et*, R^{1}T. *est*, R^{2}. — *Sabdata*, RθTd. *Sabata*, Barbar. βγ. — *Apameā*, R. *Apamia*, dβγ. — *circumfunditur huic, div.*, Pint. lapsus quidem in loco emendando, sed corruptelam eius, uti tum legebatur, bene sentiens. — *Archou*, R.

§ 133. *Susiane*, Rd. *Susiana*, θT. — *ab*, R. *a*, dβγ. — *a Seleucia a Babylonia*, d. — *Egbatanis*, R. — *Carbantum*, RθTd. *Charbanum*, βγ. — *Babytace*, Barbar. ex Solino 54, 14. *Babithace*, R. *Barbitace*, Td. *Barbibace*, θ. *Barbethace*, Rob. *Babitace*, Martian. 6, 700. — *Ibi*, θd (Rob.) *Hi*, R ex correctura. — *solis*, θ. *soli*, Rd (Rob.) βγ. — *odio*, θd (Rob.) *odium*, R. — *defodiuntque*, RθTd (Rob.) *defodiunt quod*, Rigalt. ap. Salmas. exerc. p. 841. a. E. *defodiunt*, βγ. — *ne cui*, RθTd (Rigalt., Rob.) *quo ne cui*, r. *ne quo cui*, βγ. — *visus*, Rigalt. — *Oxii*, Td. *Exyi*, R. *Oxi*, θr. *Uxii*, Pint. *Cossaei*, Barbar. β. — *temyzaeorum* omisso *et*, Rd.

§ 134. *parent Parthis*, RθTdr. *patent Parthusi*, βγ. — *ii*, Rd. *Hyi*, aβ. — *Elymaida*, Barbar. *Elymeida*, d. *Elimaetida*, R. — *iunximus* § 111. — *Susi*, d.

Qua subiit ad eam classis Alexandri Pasitigri, vicus ad lacum Chaldaicum vocatur Aple, unde Susa navigatione LX MD p. absunt. Susianis ab oriente proxumi sunt Cossiaei, supra Cossiaeos ad septentrionem Mesabatene sub monte Cambalido qui est Caucasi ramus, inde mollissimo transitu in Bactros. Susianen ab Elymaide disterminat amnis Eulaeus ortus 135 in Medis modicoque spatio cuniculo conditus ac rursus exortus et per Mesabatenen lapsus; circumit arcem Susorum ac Dianae templum augustissimum illis gentibus, et ipse in magna caerimonia, siquidem reges non ex alio bibunt et ob id in longinqua portant. Recipit amnis Hedypnon praeter Asylum Persarum venientem, Adunam ex Susianis. Oppidum iuxta eum Magoa, a Charace XV mil. p.; quidam hoc in extrema Susiane ponunt solitudinibus proxumum. Infra Eu- 136 laeum Elymais est in ora iuncta Persidi, a flumine Orati ad Characem CCXL mil. p. Oppida eius Seleucia et Socrate adposita monti Casyro. Oram quae praeiacet minorum Syrtium vice diximus inaccessam coeno, plurumum limi deferentibus Brixa et Ortacea amnibus, madente et ipsa Elymaide in tantum ut nullus sit nisi circuitu eius ad Persida aditus; infestatur et serpentibus, quos flumina deportant. Pars eius maxume invia Characene vocatur ab oppido Arabiae clau-

subita, d. — *Passitigri*, R. — *Aple*, Rd. *Aphle*, βγ. — *LX*, R. *LXII*, Td. *LXV*, βγ. — *Cossiaei*, θ. *Cossia ei*, d[2]. *Cossiei et*, T. *Cossia et*, Rd[1]. *Cossaei*, βγ. *Oxi* vel *Oxii*, K. — *Cossieos*, Td. *Cossaeos*, Rβγ. — *Mesabatene*, Hard. *Massabene*, RTd. *Mesobatene*, Barbar. β.

§ 135. *Susianen*, Rob. *Susiane*, R. *Suasine*, d. — *Eulaeus*, Rob. *Eleus*, RTd. *Ilaeus*, θ. — *Mediis*, R. — *modicoque*, RθTdr (Rob.) *medioque*, β. — *ac*, Td (Rob.) *hac*, Rβγ. — *per*, om. d[1]. — *Mesabatenen*, d. *Messobatenen*, R. *Mesopotanen*, Rob. *Mesobatenen*, β. — *circumit*, R. *circuit*, dβγ. — *Susorum*, codex Gelen. *Susarum*, alter codex Gelen. et Rob. *Susiarum*, Rd. — *illis*, d[2] (unus codex Gelen. et Rob.) *cum illis*, Rd[1] (alter codex Gelenii.) — *ipse*, R (codd. Gelen. et Rob.) Omitt. Td. Exscripsit h. l. Solin. 33, 4. — *magne*, R. — *caerimonia*, Td (unus cod. Gelen.) *caerimonias*, R. *caerimonia sit*, alter codex Gelen. — *amnes*, RθTd. *amnem*, Rob. βγ. — *Hedypnon*, d. *Hedipnon*, R. *Hedypiton*, θ. *Hedypnum*, Rob. βγ. *Hedyphum*, Pint. — *Adunam*, RTd. *ad unum*, K. *et unum*, codd. Gelen. β. — *Susianis*, R. *imanis*, T. *unanis*, d. — *Susiane*, d. *Susianę*, R. *Susiana*, βγ.

§ 136. *Orati*, θT. *Oroati*, Barbar. Rdβγ. — *Seleucię*, R. — *Socrate*, Rd. *Sosirate*, βγ. — *montis*, d. — *Casyro*, R. *castro*, d. *Chasiro*, θ. — *minore*, R. Legendum videtur *minoris*, cum duae Syrtes, maior et minor, commemorentur. Error ortus e mala scriptura *minores*, toties confusis litteris *e* et *i* et littera *s* a sequenti nomine absorpta. — *diximus*. Cum nullus apud Plinium locus inveniatur, ubi hoc sit dictum, Harduin. significari putavit § 115. eaque ipsa de causa illic *Syrtibolos* e coniectura restituit, per hoc nomen omnia ea, quae hoc

dente regna, de quo dicemus, exposita prius M. Agrippae
sententia. Namque is Mediam et Parthiam et Persidem ab 137
oriente Indo, ab occidente Tigri, a septentrione Tauro, Cau-
caso, a meridie rubro mari terminatas patere in longitudi-
nem XIII. XX mil. p., in latitudinem DCCCXL prodidit; praeterea
per se Mesopotamiam ab oriente Tigri, ab occasu Euphrate,
a septentrione Tauro, a meridie mari Persico inclusam, lon-
gitudine DCCC mil. p., latitudine CCCLX. Charax oppidum Per- 138
sici sinus intumum, a quo Arabia Eudaemon cognominata
excurrit, habitatur in colle manu facto inter confluentis de-
xtra Tigrim, laeva Eulaeum, III mil. p. laxitate. Conditum
est primum ab Alexandro magno; colonis ex urbe regia Du-
rine quae tum interiit deductis militumque inutilibus ibi relictis
Alexandriam appellari iusserat, pagumque Pellaeum a patria
sua, quem proprie Macedonum fecerat; flumina id oppidum
expugnavere. Postea restituit Antiochus quintus regum et suo 139
nomine appellavit iterumque infestatum Pasines Saggonadaci
filius, rex finitimorum Arabum, quem Iuba satrapem An-
tiochi fuisse falso tradit, oppositis molibus restituit nomenque
suum dedit, emunito situ iuxta in longitudinem III mil. p.,
in latitudinem paulo minus. Prius fuit a litore stadia X ma- 140
ritimum, — et iam Vipsanda porticus habet, — Iuba vero

loco dicit Plin., exprimi aut credens aut credere simulans. At cum illa coniectura huic eius desiderio neutiquam satisfaciat et praeterea a codicum scriptura nimium recedat, multo melius videtur lacunam in superiore aliquo loco Plinii agnoscere. — *Brixa*, R θ T. *Brixia*, d β γ. — *Ortatia*, θ. *Orthacia*, T. *Hortacia*, R. *Hortatia*, d. — *manente*, d. — *Persida*, R d. *Persidem*, β γ. — *regna ea*, θ.

§ 137. *Mediam* rel., haec exscripsit Martian. 6, 700. — *Caucasio*, R T d. — *longitudine*, R d. — *XIII. XX*, R. *XIIII. XX*, T d. *DCCCCXX*, Dicuil. II. 5. *DCCCCL*, θ. *DCCCXXX*, Mart. — *per se*, codd. Barbari. *per*, R d. — *clusam*, d. — *longitudinē*, R. — *DCCCC*, Dicuil. II. 4.

§ 138. *a*, d. *in*, R. — *Arabia*, om. d[1]. — *Ileum*, θ. — *III*, R d. *II*, θ T. *VI*, Pint. — *colonis*, R d. *qui colonis*, β γ. — *militibus inutilium*, R d. — *ubi*, d. — *Pelleneum*, R d.

§ 139. *restituit Antiochus*, R. *Antiochus restituit*, d β γ. — *iterumque*, d. *iterum quoque*, R θ T. — *Pasines*, codd. Gelen. *Spationis*, θ. *Spasiones*, S. *Spatio*, R d. *Spacio*, T. *Spasines*, Pint. — *Saggonadaci*, R d. *Sagonadaci*, T. *Suggodonaii*, θ. *Sogdonaci*, β γ. — *Arabumve Iuba*, d. — *satrapem*, R d. *satrapen*, β γ. — *nomenque e suo dedit*, Pint. — *emünitos diu*, R d. *e munito situ*, Pint. — *in*, omitt. R d. — *III* — *latitudinem* omitt. R d.

§ 140. *Prius*, R θ T d. *Primo*, β. — *stadia*, R[2]. *stadios*, R[1]. *stadiis*, d β γ. — *maritimum*, R d. *et maritimum*, S T γ. — *et iam*, ita nos scripsimus. *etiam*, R d β γ. — *Uipsanda porticus habet*, R T d. *in psanda*, codd. Barbari. *Ipsanda portum habuit*, Pint. *ipsa tum portum habuit* vel *et maritimum iam inde ipsa por-*

nem Italiae mari circumfusa, in eandem etiam caeli partem nulla differentia spectat. Haec quoque in illo situ felix. Populos eius a nostro mari usque ad Palmyrenae solitudines diximus, reliqua nunc peragemus. Nomadas inde infestatoresque Chaldaeorum Scenitae, ut diximus, cludunt et ipsi vagi sed a tabernaculis cognominati, quae ciliciis metantur, ubi libuit. Deinde Nabataei oppidum includunt Petram no- 14
mine in convalle, paulo minus duum mil. p. amplitudinis, circumdatum montibus inaccessis, amne interfluente; abest ab Gaza oppido litoris nostri DC M, a sinu Persico CXXXV M. Huc convenit utrumque bivium, eorum qui et Syria Palmyram petiere et eorum qui a Gaza venerunt. A Petra incoluere 14
Omani ad Characem usque, oppidis quondam claris a Semiramide conditis, Besannisa et Soractia; nunc sunt solitudines. Deinde est oppidum quod Characenorum regi paret in Pasitigris ripa, Fora nomine, in quod a Petra conveniunt Characemque inde XII M p. secundo aestu navigant. Et Parthico autem regno navigantibus vicus Teredon; infra confluentem Euphratis et Tigris laeva fluminis Chaldaei optinent, dextra Nomades Scenitae. Quidam et alia II oppida longis 14
intervallis Tigri praenavigari tradunt, Barbatiam, mox Thumatam, quod abesse a Petra dierum X navigatione, (negotia-

§ 143. *expectat*, R[1]. — *situs*, θ. *situ. Felix eius populus. A nostro*, r. — *Populus*, R. — *Palmyrenae*, RTd. *Palmyrenas*, βγ. — *diximus* 5, 65. 86. — *nunc inde*, Rd. — *peragemus*, R. *peragimus*, θTd. — *inde*, RθTd. Om. β. — *infestatoresque Chaldaeorum*, Attalos latrones § 125. Add. Solin. 33, 2. 3. — *cludunt*, RθTd. *claudunt*, βγ. — *sic*, Pint. — *a*, om. T. — *quae ciliciis*, R. *ciliciis quae*, d. *ciliciisque*, T. *ciliciis quibus*, Dalec. — *mercantur*, K.

§ 144. *Natabaei*, R[1]. — *includunt*, RθTd. *incolunt*, β. — *convallo*, R. — *circumdatum*, R[2]. *circumdatis*, R[1]d. Vid. Strabon. 16. p. 779. — *ab Gaza*, R[2]d[2]. *a begaza*, R[1]. *ab egaza*, d[1]. *a Bogaza*, θ. *a Gaza*, βγ. — *CXXXV*, RθTd. *CXXXII*, a. *CXXII*, β. Ceterum Cellar. geogr. ant. lib. III. p. 418. et Shaw, voyages 2, 45., hos numeros transponunt. — *Hoc*, Rd. — *vivium*, R. *vivum*, d. — *et*, RθTd. Om. β. — *Syria*, RθTd. *Syriae*, β. — *a Gaza*, R. *azaza*, d. *ab Gaza*, βγ.

§ 145. *incoluere*, RθTd. *incoluerunt*, β. — *ad Characem* — *Semiramide*, R[2]. *sce*, d. Om. R[1]. — *Besannisa*, θ. *Besamnis*, Rd. *Abesamide*, βγ. — *Soractia*, Rθd. *Soroactia*, K. — *est*, omitt. Td. — *in ipsa Tigris*, r. — *Fora*, RθTd. *Forath*, βγ. — *Characenque*, Rd. *Choraceni inde*, K. — *Et*, Rd. *E*, βγ. Vid. ad 2, 125. — *autem*, RθTd. *enim*, β. — *vicos*, R. — *Teredon*, Barbar. d. *Terendon*, R. — *flumine*, Rd, unde coniicio Plinium *a flumine* scripsisse. — *Chaldeis*, R.

§ 146. *Tigri*, RθTd. *Tigris*, β. — *praenavigati*, R. *pernavigari*, r. — *tradunt*, om. d[1]. — *Barbathiam*, Td. — *Thumatam*, K. Vid. Ptolem. geogr. VI. 7, 33. *Dumatham*, RθTd. — *abesse*, d. *abes*, R. *abest*, K. — *dierum decem*, R. *decem dierum*, dβγ. — *negotiatores*, RθTd. *nostri neg.*, Kβγ.

tores dicunt Characenorum regi parere,) et Apameam sitam
ubi restagnatio Euphratis cum Tigri confluat; itaque mo-
lientis incursionem Parthos operibus obiectis inundatione ar-
ceri. Nunc a Charace dicimus oram Epiphani primum ex- 147
quisitam. Locus, ubi Euphratis ostium fuit, flumen Salsum,
promontorium Chaldone, voragini similius quam mari per L M p.
orae, flumen Achenum, deserta C M p. usque ad insulam Icha-
ram, sinus Capeus quem adcolunt Gaulopes et Chateni, sinus
Gerraicus; oppidum Gerra V M p. amplitudine turris habet
ex salis quadratis molibus. A litore L M p. regio Attene; ex 148
adverso Tylos insula, totidem milibus a litore, plurumis mar-
garitis celeberrima, cum oppido eiusdem nominis, iuxtaque
altera minor a promontorio eius XII M D p.; ultra magnas
adspici insulas tradunt, ad quas non sit perventum, huius
ambitu CXII M D p.; a Perside longius esse, adiri uno alveo
angusto. Insula Asclie, gentes Nocheti, Zurazi, Borgodi, Ca-
tharrei, Nomades, flumen Çynos. Ultra navigationem incon- 149
pertam ab eo latere propter scopulos tradit Iuba, praeter-
missa mentione oppidi Omanorum Batrasaves et Omanae,
quod priores celebrem portum Carmaniae fecere, item Ho-
mnae et Attanae, quae nunc oppida maxume celebrari a Per-
sico mari nostri negotiatores dicunt. A flumine Canis, ut
Iuba, mons adusto similis. Gentes Epimaranitae, mox Ichthy-

Characenorum, RKd. *Characenorumque*, βγ. — *et*, om. d. — *Apamea sita*, d. — *molientis*, R. — *incursione*, R. — *abiectis*, Basil.

§ 147. *Epiphanio*, r. — *fluit*, T. — *Calcedone*, d. — *Achenum*, Rd. *Achanum*, Paris. ap. Hard. *Achana*, βγ. — *Icharam*, vid. Ptolem. VI. 7, 47. *Barum*, Sabell. RθTKd. — *Chateni*, Barbar. *Gattaei*, d. *Gazaei*, R. *Chareni*, β. — *Gerrhaicus*, R. — *aliis*, d. — *quadrati*, RθTd (Rob.) *quadratis*, β. — *molibus a litore L. Regio Attene ex adverso CCCCC. M. p. Tylos insula*, r.

§ 148. *Tylos insula*, Barbar. *Tilos insula*, R^{2}. *Tirosin' le*, R^{1}. *Tyro sinus lata*, d. *Tyros*, T. — *altera minor*, codd. Barbari. *alteram minorem*, Rd. *altera in ora*, r. — *a*, omitt. Rd. — *promontoria*, r. — *XII;* Barbar. ad 12, 11. § 39. et Pint. ad h. l. aut hic *X* aut illic *XII* legendum esse dicunt. — *D*, RθTd. Om. β. — *ambitu*, Rd. *ambitum*, βγ. — *esse*, RTd. *abesse*, βγ. — *adiri*, R. *et adiri*, Td. — *uno*, Rd. *modo*, r. — *Asclie*, θ. *Asclię*, Rd^{1}. *Asciliae*, d^{2}. *Asgilia*, βγ. — *Zurazi*, Rd. *Zuraci*, T. *Zurachi*, βγ. — *Catarrhei*, RTd. *Cataraei*, βγ.

§ 149. *Omamorum*, R^{1}. — *Batrasaves*, R^{2}. *Batrasavaves*, R^{1}Td. *Batrasavanes*, θ. *Batrasabbes*, βγ. *Petras Sabes*, Bochart. geogr. sacr. p. 221. — *ei*, d. — *Omanae*, R^{2}. *Omamae*, R^{1}d. *Ommamae*, θ. — *celebre*, R. — *Homnae*, R. *Homae*, θ. *Hommae*, d. *Omne*, β. *Omnae*, γ. — *Attanae*, θ. *Hattanae*, Rd. *Battane*, T. *Athanae*, βγ. — *ut Iuba*, Rd. *ut Iuba tradit*, βγ. — *gens*, d. *gentes*, Rβ. — *Eblithei*, R. — *Omemus*, Td. — *Mochorbe*, R. *Nochorbe*, Td. *Machorbe*, γ. *Mochorbae*, β. — *Exaxalos*, R. *Taxalos*, d. — *Inchobrice*,

ophagi, insula deserta, gens Bathymi; Eblitaei montes, in-
sula Omoenus, portus Mochorbe, insulae Etaxalos, Incho-
brice, gens Cadaei. Insulae sine nominibus multae, celebres 150
vero Isura, Rhinnea et proxuma in qua scriptae sunt stelae
lapideae litteris incognitis; Coboea portus, Bragae insulae
desertae, gens Thaludaei, Dabanegoris regio, mons Orsa cum
portu, sinus Duatus, insulae multae, mons Tricoryphos, re-
gio Cardaleon, insulae Solanades, Cachinna, item Ichthyo-
phagorum. Dein Clari, litus Mamaeum, ubi auri metalla, regio
Canauna, gentes Apitami, Casani, insula Devade, fons Co-
ralis, Carphati, insulae Calaeu, Amnamethus, gens Darrae.
Insulae Chelonitis, Ichthyophagon multae, Odanda deserta, 151
Basa, multae Sabaeorum, flumina Thanar, Amnum, insulae
Doricae, fontes Daulotos, Dora. Insulae Pteros, Labatanis,
Coboris, Sambrachate et oppidum eodem nomine in conti-
nente. A meridie insulae multae, maxuma Camari; flumen
Musecros, portus Laupas. Scenitae Sabaei; insulae multae;
emporium eorum Acila, ex quo in Indiam navigatur. Regio 152
Amithoscutta, Damnia, Mizi maiores et minores, Drimati.
Naumachaeorum promontorium contra Carmaniam distat L
mil. p.; mira res ibi traditur, Numenium ab Antiocho rege

d. *Inchobriche*, R. *Onchobrice*, *βγ*. — *Cadaei*, R. *Chadai*, d. *Chadaei*, *βγ*.

§ 150. *Hnnea*, R. — *stelae*, Barbar. *stellae*, R. *tellae*, d. — *Coboea*, Rd. *Goboea*, *βγ*. — *Taludaei*, R. *Caludaei*, K. — *Duatas*, d. — *Cardaleon*, Td. *Chardaleon*, R. *Cardalena*, *βγ*. — *Solanades*, RTd. *Solanidae*, *βγ*. — *Cachinna*, R. *Cachina*, d. *Capina*, *βγ*. — *Dein*, Rd. *Deinde*, *βγ*. — *Clari*, Rd. *Glari*, *βγ*. — *Mamaeum*, R. *Mameum*, d. *Hammaeum*, *βγ*. — *gentes*, R. *gens*, d. *ubi gens*, T. — *Casani*, R. *ea sani*, d. *Gasani*, *βγ*. — *insulae*, *β*. — *Devade*, R. *Deuuade*, d. *Devadae*, codd. Gelen. *β*. — *fons Coralis*, *Carphati*, *insulae*, R^2. *fons Goralus Garpheti insulae*, *β*. *fons Goralus*, *insulae*, *γ*. Omitt. R^1d. Quid de *Carphati* nomine sit statuendum, nondum mihi liquet; interim illud cum Harduino expellere non sum ausus. — *Calaeu*, Hard. *Alaea*, R. *Alea*, d. *Alaca*, K. *Aleu*, *β*. Huic nomini subiiciunt *et βγ*, omitt. Rd. — *Amnamethus*, Rd. *Amnamethu*, *βγ*. — *Darrae*, vid. Stephan. Byz. s. h. v. *Dare*, R. *Clarae*, d.

§ 151. *multaeodanda*, R. *multa Eodanda*, d. *multae Eodanda*, *βγ*. — *Basa*, Rd. *Basag*, *βγ*. — *Thanar*, R. *Tharnar*, d. *Thranar*, T. *Thamar*, *βγ*. — *Amnum*, Rd. *Amnon*, *βγ*. — *insulae*, R. Omitt. Td. — *Doricae*, R. *Edorice*, Td. *Dolicae*, *βγ*. — *Daulotos*, Rd. *Daulotes*, *βγ*. — *Labatanis*, RθTd. *Labanis*, *β*. — *Sambrachate*, Rd. *Sambracate*, *βγ*. — *continente*, RTd. *continenti*, *βγ*. — *Musecros*, Rd. *Mysecros*, *βγ*. — *Laupas*, Rd. *Leupas*, *βγ*. — *Acis*, *θ*.

§ 152. *Amithoscutta*, R. *Amithoscata*, d. *Amithoscuta*, *βγ*. — *mi hii*, d. — *Naumachaeorum*, RθTd. *Macae; horum*, Barbar. *β*. — *contra*, *θ*. *circa*, RTd. — *Carmaniam*, RθTd. *Carmaniam est*, *βγ*. — *quinque*, *θ*.

Mesenae praepositum ibi vicisse eodem die classe aestuque reverso iterum equitatu contra Persas dimicantem et gemina tropaea eodem in loco Iovi ac Neptuno statuisse. Insula in 153
alto obiacet Ogyris, clara Erythra rege ibi sepulto; distat a continente CXX mil. p., circuitu CXII M p. Nec minus altera clara in Azanio mari Dioscoridu, distans a Syagro extumo promontorio CCLXXX mil. p. Reliqui in continente a noto etiamnum Ausaritae, in montis VII dierum transitus, gentes Larendani et Catabani, Gebanitae pluribus oppidis, sed maxumis Nagia et Thomna templorum LXV; haec est amplitudinis significatio. Promontorium, a quo ad continentem Tro- 154
godytarum L M pass., Thoani, Actaei, Chatramotitae, Tonabei, Antidalei et Lexianae, Agraei, Cerbani, Sabaei Arabum propter tura clarissimi, ad utraque maria porrectis gentibus. Oppida eorum in rubro litore Marane, Marma, Corolia, Sabatha, intus oppida Nascus, Cardava, Carnus et quo mercis odorum deferunt Thomala. Pars eorum Atramitae, quorum 155
caput Sabota LX templa muris includens. Regia tamen omnium

Misene, R. — *equitatū*, Rd.

§ 153. *Ogyris*, Barbar. Rd. *Ogenis*, codd. Voss. ad Mel. III. 8, 6. et Harduini. — *clara Erythra*, Barbar. *clarae ritha*, R. *clara erat a*, d. — *CXX*, RθTd. *CXXV*, βγ. *CCXXV*, codd. Voss., quod probat Tzschuck. not. exeg. ad Mel. l. l. — *circuitu*, Td. *circuitus*, R. *circuitur*, θ. Num fortasse *circumitur* legendum coll. § 47.? — *CXII*, Rd. *CXII. D*, θT. — *Nec*, omitt. Td. — *Dioscoridu*, vid. Ptolem. geogr. VI. 7, 45. *Diosourioduo*, R. *Diosverioduo*, d. *Dioscuriada*, K. *Dioscynada*, r. — *exitumo*, R[1]. — *CCLXXX*, R. *CLXXX*, Td. — *Ausaritae*, Hard. *Autaritae*, d. *Autaridae*, Rβ. *Auseritae*, Barbar. — *in*, Rd. *inde in*, Hard. γ. — *VII*, Rd. *VIII*, γ. — *gens*, R. — *Laurendani*, Td. *Garyndani*, Hard. — *et*, RT. Omitt. dβγ. — *Catabani*, Barbar. *Catapani*, RTd, — *Gebanitae*, Barbar. *Cebbranitae*, RTd. — *Thomna*, RTd. *Tamna*, βγ.

§ 154. *Promontorium*, R. *Hoc promontorium*, Td. — *Trogodytarum*, R. *Troglodytarum*, dβγ. — *Thoani*, Rd. *Toani*, βγ. — *Actaei*, R. *Acthei*, Td. *Acchitae*, β. *Ascitae*, Hard. γ. — *Chatramotitae*, vid. Steph. Byz. s. h. v. *Cattamotitae*, Rθ. *Cattatonitae*, T. *Cattatotitae*, d. — *Thonabei*, R. *Tonabei*, T. *Itonabei*, d. *Tomabei*, βγ. — *Antiadalei*, d. *Antiadani*, T. — *et*, RT. Omitt. dβγ. — *Agraei*, R. *Agre*, d. *Agrei*, β. — *Gerbani*, R. *Cerdani*, suspicio Hard. — *quorum*, R. — *Merme Marma*, R. *Memeniarma*, T. *Merine Marma*, d. Iam Barbar. vidit alterutrum horum nominum ex dittographia esse ortum et aut *Marane* aut *Marma* legendum esse ait; horum ego prius praeferendum esse existimo motus auctoritate Strabonis 16, 776. et Diodori Sic. 3, 43. — *Coloria*, T. — *Sabatha*, Salmas. exerc. p. 348. b. G. Confirmat R. *Sabrata*, Td. *Sabatra*, β. — *Thomala*, Rd. *Tomala*, βγ.

§ 155. *Pagus*, Pint. — *Atramitae*, Barbar. *Astramitae*, RTd. — *Sabota*, RθTd (Basil.) *Sobotale*, Sβ. — *LX*, om. S. — *omnium*, R. *est omnium*, d. *omnium est*, βγ. — *Mariaba*, Barbar. *Arelabata*, R. *Marelibata*, Td. — *obtinent*, d. — *odoris feris*, R. — *Atramentis*, d. — *mediterranea*, Rd. *mediterraneo*,

Mariaba; sinum optinet XCIV M p. refertum insulis odoriferis.
Atramitis in mediterranea iunguntur Minaei, mare adcolunt
et Elamitae oppido eiusdem nominis. Iis iuncti Chaculatae,
oppidum Sibi quod Graeci Apaten vocant, Arsi, Codani,
Vadei oppido magno, Barasasaei, Lechieni, Sygaros insula
quam canes non intrant expositique circa litora errando mo-
riuntur. Sinus intumus, in quo Laeanitae qui nomen ei de- 156
dere; regia eorum Agra et in sinu Laeana vel, ut alii, Aelana;
nam et ipsum sinum nostri Aelaniticum scripsere, alii Aele-
niticum, Artemidorus Aleniticum, Iuba Laeniticum. Circuitus
Arabiae a Charace Laeana colligere traditur XLVI. LXVI M, Iuba
paulo minus quadragiens centenis M putat. Latissima est a
septentrione inter oppida Heroum et Characem. Nunc et reliqua 157
mediterranea eius dicantur. Nabataeis Thimaneos iunxerant
veteres, nunc sunt Taveni, Suelleni, Arraceni, Areni, oppi-
dum in quo omnis negotiatio eius convenit; Hemnatae, Au-
alitae, oppida Domata, Hegra; Tamudaei, oppidum Badanatha;
Carrei, oppidum Cariati; Achoali, oppidum Foth, ac Minaei

βγ. — *mare*, R. *et mare*, d. — *Attalimitae*, Td. *ad limitem*, R. *Elaitae*, Hard. — *oppido*, R*θ*Td. *Oppidum*, *β*. — *His*, d. — *iuncti*, R. *iunctis*, d. *iunguntur*, Kr. — *Chaculatae*, R. *Caculatae*, d. *Cagulatae*, *βγ*. — *Appoten*, r. — *Arsi*, *Codani*, *θ*. *Arsi Chodani*, R. *Arsicordani*, Td. *Arsicodani*, *β*. — *Varei*, T. *Baraei*, *θ*. *Barei*, d. *Baraci*, R. — *oppido*, R*θ*TKdr. *cum oppido*, *β*. — *Barasasaei*, R. *Barasasa et*, *θ*. *Barasei et*, Td. *Barasei*, *β*. *Banasasaei*, Hard. *γ*. — *Lechieni*, RT. *Lethieni*, d. *Laechiceni*, *θ*. *Lichenia*, *β*. *Licheni* vel *Lichieni*, Barbar. — *Sygaros*, Rd. *Syagros*, Pint. *θ* (Basil.) *Stagnos*, Rob. — *insula quam*, R (Rob.) *insulam*, *θ*d.

§ 156. *Laeanitae*, ita nos scripsimus. *Leanitae*, *βγ*. — *Aelala*, R. *Elala*, d. — *scripsere*, $R^2 d^2$. Omitt. $R^1 d^1$. — *alii*, R^2. Omitt. R^1d. — *Aeleniticum*, R^2. *Aelenaticum*, *βγ*. Omitt. R^1d. — *Artemidorus* ap. Agathemer. 1, 3. p. 302. Hoffm. *Ἐλανίτου*. — *Iuba*, om. d. — *Lemiticum*, R. Om. d. — *Circuitum*, d. — *traditur*, RTd. *proditur*, *βγ*. — *XLVI. LXVI*, R*θ*T. *XLVII. LXVI*, d. *XLVII. LXV*, codd. Salmas. exerc. p. 352. a. F. *quadragies octies centena LXX*, *β*. *quadragies septies centena LXX*, *γ*. — *Heroum*, Barbar. *Heroeum*, d. *Heroheum*, R.

§ 157. *Nam*, Rd. — *iunxerant*, RTd. *iunxerunt*, *βγ*. — *Thabaeni*, *θ*. — *Suelleni*, *θ* (codd. Gelen.); *Suellini*, R. *Suelliani*, Td. — *Arraceni*, R. *Sarraceni*, codd. Gelen. *β*. Omitt. *θ*Td. — *Areni*, duo codd. Hard. *Arreni*, r. *Arareni*, K. *Anageni*, R*θ*. *Anagen*, Td. *Arra*, codd. Gelen. *β*. — *omnis*, omitt. *θ*d^1. — *eius*, Rd^1. *ei*, *θ*. Omitt. d^2*βγ*. — *Hemnatae*, R*θ*. *Hemnathae*, d. *Hemuatae*, *βγ*. — *Aualitae*, R. *Avalitae*, d. *Analitae*, *θβγ*. *Acalitae*, Hard. — *Domata*, R*θ*Td. *Domada*, *β*. *Domatha*, codd. Hard. *γ*. — *Hegra*, Rd. *Haegra*, *θ*. *Egeata*, K. *Egra*, *βγ*. — *Tamudaei*, R. *Tamudei*, d. *Thamudei*, *β*. *Thamudeni*, *γ*. — *Badanatha*, omitt. Rd. — *Carrei*, R. *Carraei*, Barbar. Om. d. — *oppidum*, omitt. Rd. — *Cariati*, R. *Cariat.t*, d. *Chariati*, *β*. *Cariatha*, *θ*. *Carriata*, *γ*. — *acito alio*, d. — *Foth*, R. *tota*, d. *Phoda*, *βγ*. — *ac Minaei*, vid. Ptolem. geogr. VI. 7, 23. *Caminaei*, Rd. Ceterum hunc locum non immu-

a rege Cretae Minoe, ut existumant, originem trahentes, quorum Carmaei. Oppidum XIV mil. p. Marippa Palmalacum, et ipsum non spernendum, item Carnon. Rhada- 158
maei — et horum origo Rhadamanthus putatur frater Minois, — Homeritae Masala oppido, Hamirei, Gedranitae, Amphryae, Ilisanitae, Bachilitae, Samnaei, Amitaei oppidis Nessa et Cennesseri, Zamareni oppidis Sagiatta, Canthace, Bacascami, Riphearma oppidum, quo vocabulo hordeum appellant, Autei, Ethravi, Cyrei et Mathataei, Helmodenes cum oppido Ebode, Agacturi in montibus oppido XX mil. p., in quo fons Aenuscabales, quod significat camelorum oppidum. Ampelome colonia Milesiorum, Athrida 159
oppidum, Calingii quorum Mariva oppidum significat dominos omnium, oppida Palon, Murannimal iuxta flumen per quod Euphraten emergere putant, gentes Agrei et Ammonii, oppidum Athenae, Caunaravi, quod significat ditissimos armento, Coranitae, Oesani, Ciani. Fuerunt et Graeca oppida Arethusa, Larisa, Chalcis, deleta variis bellis. Romana arma 160
solus in eam terram adhuc intulit Aelius Gallus ex equestri

nem labe existimo. Particula *ac*, pro qua codd. *ca* exhibent, interpolatori deberi videtur, cum Plinius in omnibus his populorum enumerationibus numquam particula *ac*, sed semper copula *et* utatur, eaque tum demum, ubi duo populi arctissime coniuncti producuntur, ut proinde hic locus ab illis aliis prorsus sit diversus. Fortasse *ac* cum proximi oppidi nomine est iungendum. — *rege*, om. d. — *Minae*, d. — *estimant*, Rd. — *Carmaei*, Rd. *Charmaei*, βγ. — *Marippa*, R. *Maribba*, Tdγ. *Marriba*, θ. *Mariaba*, β. — *Palmalacum*, RTd. *Palmalachum*, θ. *Baramalacum*, βγ. — *non*, omitt. Rd. — *Canon*, R.

§ 158. *Rhadamaei*, θ. *Rhammai*, Rd. *Rhamnei*, Basil. *Rhamei*, β. — *Homeritae*, Barbar. *Nomeritae*, R. Om. d. — *Masala*, d. *Mesala*, R. *Massala*, βγ. — *Amiroei*, R. — *Amphryae*, d. *Amptariae*, R. *Phryei*, θ. *Amprae*, βγ. — *Hyrsanitae*, θ. — *Bachylitae*, θ. — *Samnaei*, Rθ. *Sammaei*, d. *Sannei*, K. *Sammei*, βγ. *Sameni*, Hard. — *Amitaei*, R. *Amaitrei*, θ. *Amathei*, dβγ. — *oppidis*, θ. *cum oppidis*, Rdβγ. — *Nessa*, θd. *Nossa*, R. — *Cennesseri*, d. *Chonneseri*, R. *Chennaesaeri*, θ. — *Zamerini*, θ. — *oppidis*, Rθd. *cum oppidis*, βγ. — *Sagiatta*, θTd. *Sagitta*, R. *Saiace*, βγ. *Soaca*, Hard. — *Canthace*, Rθ. *Chantace*, Td. *Chamtacae*, K. *Scantate*, βγ. — *Bacaschami Riphearina*, R. *Bacas Chamiri Pheaxini*, θ. *Bastiae Harma*, K. — *Autaei*, θ. — *Ethravi*, ita nos scripsimus e vestigiis codd. *et Hravi*, R. *et Bavi*, Td. *et Brani*, θ. *et Ravi*, βγ. — *Cyrei*, θd. *Cirei*, R. *Gyrei*, βγ. — *et Mathataei* — *montibus*; intactam h. l. reliqui scripturam vulgarem, quamquam aperte interpolatam, cum e codicum scriptura nihil certi elicere liceret. *elmataceis oppido chode Avitari in montibus*, R. *Elmata eis oppido XX. p. Chodae Lathuri in montibus*, θ. *Elmateis oppido code Aiathuri in montibus*, d. — *Aenuscabales*, R. *Enuscabales*, Td. *Emischabales*, βγ.

§ 159. *Ampelome*, RTd. *Ampelone a vinetis*, codd. Gelen. *Amyclomei*, K. *Ampelone*, βγ. — *Athrida*, R. *Atrida*, d. *Actrida*, βγ. — *Mariva*, Rd. *Mariaba*, βγ. — *Palon*, Rd. *Pallon*, βγ. — *Murannimal*, R. *Murranimal*, d. *Urannimal*, r. — *immergere*, Td. — *Agre*, d. — *et*, Rd. Omitt. βγ. — *Cau-*

ordine; nam C. Caesar Augusti filius prospexit tantum Arabiam. Gallus oppida diruit non nominata auctoribus qui ante scripserant, Negranam, Nestum, Nescam, Masugum, Caminacum, Labeciam et supra dictam Marivam circuitu VI mil. p.,
item Caripetam, quo longissime processit. Cetera explorata 161
retulit: Nomadas lacte et ferina carne vesci, reliquos vinum ut Indos palmis exprimere, oleum sesamae. Numerosissimos esse Homeritas, Minaeos; fertilis agros palmetis arbustoque, in pecore divitias. Cerbanos et Agraeos armis praestare, maxume Chatramotitas; Carreis latissimos et fertilissimos agros; Sabaeos ditissimos silvarum fertilitate odorifera, auri metallis, agrorum riguis, mellis ceraeque proventu. De odo-
ribus suo dicemus volumine. Arabes mitrati degunt aut in- 162
tonso crine, barba abraditur praeterquam in superiore labro; aliis et haec intonsa. Mirumque dictu, ex innumeris populis pars aequa in conmerciis aut latrociniis degit; in universum gentes ditissimae, ut apud quas maxumae opes Romanorum Parthorumque subsistant, vendentibus quae e mari aut silvis capiunt, nihil invicem redimentibus.

naravi, R. *Caunarani*, d (ex corr.) *Caurarani*, βγ. — *armet*^{ho}, Rd. — *Oesani*, R. *Esani*, d. *Caesani*, βγ. — *Ciani*, Rd. *Choani*, βγ. — *Larisa*, R. *Larissa*, dβγ.

§ 160. *C.*, d. *G.*, R. — *auctoribus*, R. *ab auctoribus*, dβγ. — *scripserant*, RTd. *scripserunt*, βγ. — *Negranam*, *Nestum*, RθTd. *Egran*, *Annestum*, Barbar. β. *Negram*, *Amnestum*, γ. — *Nescam*, Rd. *Neescan*, θ. *Escam*, Barbar. β. — *Masugum*, RθTd. *Magusam*, βγ. — *Caminacum*, Rθ. *Camiaeum*, d^1. *Camineum*, Td^2. *Tammacum*, βγ. — *Marivam*, ita nos scripsimus coll. § 159., cum *Mariaba* § 155. commemorata hic non possit intelligi, ut urbs etiamtum *obtinens* sinum; item non cogitandum de *Marippa* § 157., ut quae multo maioris esset ambitus. *Maribam*, RθTd. *Mariabam*, βγ. — *Caripetam*, RθT. *Caripeta*, dβγ.

§ 161. *Nomadas*, RTd. *Nomades*, βγ. — *sesymae*, Rd. — *Minaeos*, Barbar. *Minoes*, Rd. *Minaeis*, βγ ad sequentia referentes. — *fertilis*, R. *fertiles*, dβγ. Vix dubito, quin legendum sit *fertilis is* (i. e. *iis*). Nam *Minaeis* cum nihil esse videatur nisi interpolatio editorum, emendatio Barbari a vestigiis codicum propius abest et eo potissimum commendatur, quod, si *Minaeis* legitur, de Homeritarum victu cultuque nihil prorsus dicitur, Plin. autem hac paragrapho Arabiae populos illo nomine perlustrat. Tum vero ita scribendum, uti ego proposui, ita ut *iis* et ad Homeritas et ad Minaeos referatur. — *arbustoque*, Rd. *arbustisque*, βγ. — *divites*, r. — *Cerbanos*, Hard. *Ceubanos*, Rd. *Cembanos*, β. — *Agraeos*, Hard. *Rareos*, R. *Traeos*, d. *Arios*, β. — *Chatramotitas*, Barbar. *Catramothitas*, R. *Cathamotitas*, d. — *Carreis*, d. *Charreis*, RT. *Caraeis*, β. — *De* — *volumine* om. d^1. Vid. libr. XII.

§ 162. *mitrati*, Rob. *metrati*, Rd. Solin. 33, 16. — *adraditur*, R (Rob.) — *praeterque*, R. — *superiori*, d (Rob.) — *coaequa*, r (Rob.) — *commerciis*, R. *commerciis degit*, Td. — *at*, RTd. — *ut puta*, Rob. — *quos*, R. — *maximae*, Rθd. *maxime*, β. — *subsistant*, R^2θ. *subsidant*, ST (Rob.) β. *subsideus*, R^1d. — *capiunt*, RθTd. *capiant*, β.

33. Nunc reliquam oram Arabiae contrariam persequemur. 163
Timosthenes totum sinum quatridui navigatione in longitudinem taxavit, bidui in latitudinem, angustias VII mil. D passus; Eratosthenes ab ostio $\overline{\text{XIII}}$ mil. in quamque partem; Artemidorus Arabiae latere $\overline{\text{XVII}}$. L mil., XXIX. Trogodytico vero 164
$\overline{\text{XI}}$. XXXVII M D p. Ptolemaida usque; Agrippa $\overline{\text{XVII}}$. XXII mil. p. sine differentia laterum. Plerique latitudinem CCCCLXXV prodiderunt, faucisque hiberno orienti obversas alii XII, alii XV mil. p. patere. Situs autem ita se habet. A sinu Aelanitico alter 165
sinus quem Arabes Soean vocant, in quo Heroon oppidum est. Fuit et Cambysu inter Nelos et Marchadas, deductis eo aegris exercitus. Gens Tyron, Daneon portus ex quo navigabilem alveum perducere in Nilum, qua parte ad Delta dictum decurrit, LXII D passuum intervallo, quod inter flumen et rubrum mare interest, primus omnium Sesostris Aegypti rex cogitavit, mox Darius Persarum, deinde Ptolemaeus sequens, qui et duxit fossam latitudine pedum C, altitudine XL, in longitudinem XXXVII mil. D p. usque ad Fontis amaros. Ultra deterruit inundationis metus, excelsiore 166
tribus cubitis rubro mari conperto quam terra Aegypti. Aliqui non eam adferunt causam, sed ne inmisso mari conrumperetur aqua Nili, quae sola potus praebet. Nihilominus iter totum terreno frequentatur a mari Aegyptio, quod est triplex, unum a Pelusio per harenas, in quo nisi calami de-

§ 163. *persequimur*, d. — *quadraginta dierum*, Gosselin, recherch. sur la géograph. 2, 160. — *VII*, RθTd. *IV*, β. — *D*, om. β. — *Eratosthenes* apud Strabon. 16, 767. coll. Bernhardy. Eratosth. p. 105. — *XVII*, Gosselin. l. l. p. 162. — *Artemidorus* ap. Agathemer. 1, 3. p. 302. Hoffm. — *XVII quinquaginta*, Hard. *XVI. quinquaginta*, R. *XVI*, θTd. *XIIII quinquaginta*, β.

§ 164. *XI. XXXVII. D*, RθTd. *XII. LXXXII*, β. — *Ptolemaidas*, Rd. — *XVII*, RθTd. *XIII*, β. — *CCCCLXXV*, RθTd. *CCCCLXII*, β. — *alii XII, alii XV*, R. *alii VI. alii XV*, θ. *alii VII m. alii XV*, Td. *alii IV. alii VII. alii XII*, β. *alii VII. m. alii XII*, γ.

§ 165. *ita*, om. d. — *Aelanitico*, Barbar. *Laeanitico*, θ. *Leanitico*, R²Td. *Leantico*, R¹. — *Arabe*, d. *Arabiae*, θ. — *Soean*, θ. *Ean*, RT. *Sean*, d. *Aeant*, βγ. *Eant*, Barbar. — *Heroon*, RθTd. *Heroum*, βγ. — *Machadas*, d. — *Tyron*, Td. *Tyro*, R. *Tyra*, βγ. — *percurrit*, R. — *LXII. D*, RθTd. *LXII*, β. — *primus*, Rd. *primum*, θT. — *Sesostria*, R. — *XL*, RθTd. *XXX*, a βγ. — *XXXVI*, R².

§ 166. *corrumperentur aquae*, Td. — *sole*, T. — *praebent*, T. *praeter*, d. — *terreno*, R². *terrenus*, R¹. *terrenis*, Td. *terrae*, θ. *mercaturis*, K. *terendo*, βγ.

§ 167. *vero*, om. d. — *Casium*, Sabell. *Caspium*, R²d. *Carpium*, R¹. — *Pelusiam*, d. — *a Cerrho*, R. *a Cerro*, d. *Accercho*, θ. *a Gereo*, Pint. — *Agi-*

fixi regant via non reperitur, subinde aura vestigia operiente.
Alterum vero II mil. p. ultra Casium montem, quod a 167
LX mil. p. redit in Pelusiacam viam; adcolunt Arabes Au-
tei. Tertium a Gerro, quod Adipson vocant, per eosdem
Arabes LX mil. p. propius, sed asperum montibus et inops
aquarum. Eae viae omnes Arsinoen ducunt, conditam sororis
nomine in sinu Carandra a Ptolemaeo Philadelpho, qui pri-
mus Trogodyticen excussit, amnem qui Arsinoen praefluit
Ptolemaeum appellavit. Mox oppidum parvom est Enum, — 168
alii pro hoc Philoteram scribunt; — deinde sunt Abasaei
ex Trogodytarum connubiis, Arabes feri, insulae Sapirine,
Scytala, mox deserta ad Myoshormon, ubi fons Tatnos, mons
Aeas, insula Iambe, portus multi. Berenice, oppidum matris
Philadelphi nomine, ad quod iter a Copto diximus; Arabes
Autei et Zebadei. 34. Trogodytice quam prisci Midoen, 169
alii Michoe dixere; mons Pentedactylos, insulae Stenae di-
rae aliquot, Halonnesi non pauciores, Cardamine, Topazos,
quae gemmae nomen dedit. Sinus insulis refertus; ex iis
quae Mareu vocantur, aquosae, quae Eranos, sitientes; re-
gum ii praefecti fuere. Introrsus Candei quos Ophiophagos
vocant, serpentibus vesci adsueti; neque alia regio fertilior
earum. Iuba qui videtur diligentissime persecutus haec omi- 170
sit in hoc tractu, nisi si exemplarium vitium est, Berenicen
alteram quae Panchrysos cognominata est et tertiam quae

pson, r. *Agipsium*, R²θ. *Agipisium*, R¹d¹. *Agipsum*, Td². — *Ardabes*, Rd. — *Ea omnes vie*, R. — *Carandra*, Rθ. *Caranda*, d. *Charandra*, βγ. — *excusit*, R. — *amnem*, Rd. *et amnem*, βγ.

§ 168. *Enum*, RTd. *Aennum*, βγ. — *alii pro hoc*, RθTdr. *pro quo alii*, βγ. — *Philoteram*, Barbar. *Piloteria*, R. *Pileterias*, Td. *Piletrias*, θ. *Philaterias*, r. — *Abasaei*, RTd. — *feris*, d. — *Sapirine*, ita nos scripsimus ex Ptolem. geogr. IV. 5, 77. *Sarapine*, RTd. *Sarapinae*, θ. *Sapirene*, βγ. — *Scytala*, θ. *Scytalam*, Rd. — *Myoshormon*, Barbar. d. *Myosormon*, R. — *Tatnos*, R. *Statnos*, θd. *Tamos*, r. *Tadnos*, βγ. — *Aeas*, Rd. *Fas*, θ. *Cos*, K. *Eos*, β. — *Iambe*, RθTd. *Lambe*, β. — *diximus* § 103. — *Zebadei*, R. *Zabatei*, Td. *Gnebadei*, β. *Gebadei*, γ.

§ 169. *Midoen*, d. *Mydoen*, R. *Michoen*, βγ. — *Michoe*, Rd. *Midoen*, βγ. Num *Mychoe* i. e. μυχοί legendum? — *mox*, θ. — *insulae*, Rd. *insula est*, θT. — *Stenae*, Barbar. Rd. *Hene*, θ. *Hen*, T. — *dirae*, Barbar. *cyrae*, R. *Carre*, T. *arre*, d. *avrae*, θ. *deirae*, βγ. *Stenitirae*, r. — *Halonnesi*, codd. Gelen. *Halonnesis*, Rθ. *Hallenesis*, Td. — *refertur*, R. *fretus*, d. — *his*, θd. — *quae*, Rθd. *qui*, β. — *Mareu*, d. *Maru*, θ. *Mar/*, R. — *quosae*, R. *quos e*, d. — *Eranos*, RθT. *Ranos*, d. *Eratonos*, βγ. — *ii praefecti*, R. *iis praefectis*, Td. *his praefectis*, θ. — *Introrsus fuere*, d. — *Panchaei*, Voss. ad Mel. III. 8, 8.

§ 170. *psecutus*, Rd. *prosecutus*, βγ. — *viciatum*, d.

Epidires, insignem loco. Est enim sita in cervice longe procurrente, ubi fauces rubri maris VII mil. D p. ab Arabia distant; insula ibi Cytis, topazium ferens et ipsa. Ultra 171
silvae, ubi Ptolemais a Philadelpho condita ad venatus elephantorum, ob id Epitheras cognominata, iuxta lacum Monoleum. Haec est regio secundo volumine a nobis significata, in qua XXXXV diebus ante solstitium totidemque postea hora sexta consumuntur umbrae et in meridiem reliquis horis cadunt, ceteris diebus in septentrionem, cum in Berenice quam primam posuimus ipso die solstiti sexta hora umbrae in totum apsumantur nihilque adnotetur aliud novi. DCII 172
mil. p. intervallo a Ptolemaide res ingentis exempli locusque suptilitatis inmensae, mundo ibi deprenso, cum indubitata ratione umbrarum Eratosthenes mensuram terrae prodere inde coeperit. Hinc Azanium mare, promontorium quod aliqui Hispalum scripsere, lacus Mandalum, insula Colocasitis et in alto multae, in quibus testudo pluruma. Oppidum Suche, insula Daphnidis, oppidum Aduliton; Aegyptiorum hoc servi profugi a dominis condidere. Maxumum hic emporium 173
Trogodytarum, etiam Aethiopum; abest a Ptolemaide v dierum navigatione. Deferunt plurumum ebur, rhinocerotum cornua, hippopotamorum coria, chelyon testudinum, sphingia,

Epidires, R. *Epideros*, d. *ἐπὶ δείρης*, K. — *insigne locum*, d. — *cervicem longe procurrentem*, K. — *VII*, RθTd. *IIII*, β. — *D*, Rθd. Om. β.

§ 171. *silvae*, d (codd. Gelen.) *silliae*, R. *silvas*, θ (Rob.), ita ut haec verba cum superioribus coniungantur. — *ubi Ptolemais a*, R (Rob.) *a Ptolemaeo*, d. — *Epitheras*, RT. *Epi therias*, Barbar. *epiterias*, d. — *secundo volumine* § 183. — *totidem*, d. — *Berenicem*, d. — *posuimus* § 168. — *assumantur*, d.

§ 172. *deprenso*, R. *deprehenso*, dβγ. — *indubita*, R. — *Eratosthenes* p. 108. ed. Bernh. — *inde coeperit*, R. *conceperit*, θTd[1]. *inde conceperit*, d[2]. — *Colocasitis*, R[2]d (codd. Gelen.) *Colorasitis*, R[1]. *Casitis*, r. — *Suche*, Hard. *Suchae*, Barbar. β. *Sace*, RθTdr. — *profugi a dominis*, R. *a dominis profugi*, dβγ.

§ 173. *ob*, R. — *duorum dierum*, r, quod probat Gosselin, recherches sur la géogr. 2, 219. 221. — *Differunt*, d. — *chelyon*, Hard. *celtium*, Rdβ. *celticum*, codd. Gelen. *celetum*, r. — *sphingia*, Barbar. d. *spingia*, R. — *manubia*, RTd. — *Aethiopas Aroteras*, RTd. *Aethiopes Aroteres*, βγ. — *Aliaeu*, d. *Alieeu*, R. *Elaeae*, K. *Elaea*, Barbar. — *ante Bacchias*, d. — *Stratioton*, RSTad (Dicuil. VII. 1, 2.) *Stratonos*, βγ. — *miremur*, RTd. *admiremur*, βγ.

§ 174. *Cucios*, d. *Cutios*, R. *Curius*, r. *Coracios*, Hard. — *Pseudepylae*, Rd. *Pseudopylae*, βγ. — *in ulteriore*, RTd (Vatic. 3861. 1953. apud Zoeg. obelisc. p. 44.) *in interiore*, Palat. 1559. — *in alteram*, Vatic. 3861. — *stelae*, d. *stele*, Vatic. 3861. *stelle*, R[2] (codd. Zoeg.) *stellae*, alii eiusdem codd. *sterele*, R[1]. — *lapidemae*, Vatic. 3861. *lapideme*, R. — *incognitis*, K. — *Abalites*, vid. Steph. Byz. s. h. v. *Abalitus*, Barbar. 758. *Avalitus*, 2203. *avalitu*, codd. Zoeg. *vali-*

mancipia. Supra Aethiopas Aroteras insulae quae Aliaeu vocantur, item Bacchias et Antibacchias et Stratioton. Hinc in ora Aethiopiae sinus incognitus, quod miremur, cum ulteriora mercatores scrutentur. Promontorium in quo fons 17
Cucios expetitus navigantibus. Ultra Isidis portus, x dierum remigio ab oppido Adulitarum distans; in eum Trogodytis myrra confertur. Insulae ante portum II Pseudepylae vocantur, interiores totidem Pylae, in altera stelae lapideae litteris ignotis. Ultra sinus Abalites, insula Diodori et aliae desertae, per continentem quoque deserta, oppidum Gaza, promontorium et portus Mossylites, quo cinnamum devehitur; hucusque Sesostris exercitum duxit. Aliqui unum 17
Aethiopiae oppidum ultra ponunt in litore Baricaza. A Mossylico promontorio Atlanticum mare incipere volt Iuba praeter Mauretanias suas Gadis usque navigandum coro, cuius tota sententia hoc in loco suptrahenda non est. A promontorio Indorum quod vocatur Lepteacra, ab aliis Drepanum, proponit recto cursu praeter Exustae et Malichu insulam $\overline{\text{XV}}$ mil. p. esse, inde ad locum quem vocant Sceneos CCXXV M, inde ad insulam Adanu CL mil. passuum; sic fieri ad apertum mare $\overline{\text{XVIII}}$ LXXV mil. p. Reliqui omnes 17
propter solis ardorem navigari posse non putaverunt; quin et conmercia ipsa infestant ex insulis Arabes Ascitae appellati, quoniam bubulos utres binos insternentes ponte pi-

tudine, Rd (Vatic. 3861. 1953.) — *Diodori*, Vatic. 3861. 1953. 3533. Palat. 1559. Ottob. 1593. *Dioduri*, Rd. *Dioscori*, reliqui codd. Zoeg. — *Gasa*, Vatic. 1953. *Zaza*, Rd (Vatic. 3861. 1951. 1956.) *Zaga*, Palat. 1559. — *Mossylites*, R (Vatic. 3533.) *mons Sylites*, d (Vatic. 3861.) *mossiliteus*, Barbar. 2203. *monsilites*, *monsythites*, *mons Philites*, ceteri codd. Zoeg. *Mossylicus*, K[1] (Barber. 758.) γ. *Cossylicus*, K[2]. — *cinnamum*, Rd. *cinnamomum*, βγ. — *Sesostris*, R[2] (codd. Zoeg.) *Sosis*, R[1]d (Vatic. 3861.) *Sesostrus*, Barber. 758. *Solus*, Vatic. 1953. *Sexetris*, Vatic. 1950. *sos etris*, Vatic. 1956. *Sestonius*, Palat. 1559. *Sesosis*, Zoega.

§ 175. *Baricaza*, Rd. *Baragaza*, βγ. — *Mossylico*, RTd (codd. Zoeg.) *Monsilico* vel *Mosilico*, alii eiusdem. *Molylico*, codd. Salmas. exerc. p. 874. b. D. *Mossylite*, β. — *ad Atlanticum*, d. — *Gadis*, R[1]d. *Gades*, R[2]. *Gadeis*, βγ. — *Euro*, Tzschuck. not. crit. ad Mel. III. 9, 3. — *Iudaeorum*, Voss. ad Mel. l. l. — *vincitur*, d. — *lepte Acra*, Barbar. — *Exustae et*, d. *exhuste et*, R. *exusta ad*, β. *Exustam ad*, Hard. γ. — *Malichu*, ita nos scripsimus. *Malicho*, Rd. *Malchu*, codd. Gelen. βγ. — *insula*, Rd. — *quindecim*, β. — *qd*, R[1]. — *Sceneos*, Rd (in rasura.) *Stenon*, Voss. l. l. — *Adanu*, Hard. *Sadanum*, Rdβ. — *fieri ut apertum*, d. — *LXXV*, Rθd. *LXXXV*, β. Ceterum v. Solin. 56, 7.

§ 176. *Reliqua*, Voss. l. l. — *ardorem solis*, d. — *non posse*, T. — *papulos*, R[1]. *babulos*, d. — *insternentes*, R[2]. *insternendos*, R[1]Td. *sternentes*, βγ.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Gentis Trogodytarum [illegible] Iuba tradit [illegible] a venatu dictos, mirae velocitatis, sicut [illegible] [illegible] ceu maris animalia, Bangenas, [illegible], [illegible], [illegible], Sirechas, Daremas, [illegible]. Quin et adcolas Nili a Syene non Aethiopum 177
populos sed Arabum esse dicit usque Meroen; Solis quoque oppidum, quod non procul Memphi in Aegypti situ diximus, Arabas conditores habere. Sunt et qui ulteriorem ripam Aethiopiae [illegible] [illegible] Africae; ripas autem incolere propter aquam. Nos relicto cuique intellegendi arbitrio oppida quo traduntur ordine utrimque ponemus.

35. A Syene, prius Arabiae latere, gens Catadupi, deinde 178
Syenitae, oppida Tacompson quam quidam appellarunt Thaticen, Aramasos, Sesamos, Sandura, Masindomacum, Arabeta et Boggia, Leupitorga, Tantarene, Mecindita, Noa, Gloploa, Gystate, Megada, Lea, Renni, Nupsia, Direa, Patiga, Bacata, Dumana, Rhadata, in quo felis aurea pro deo colebatur, Boron in mediterraneo, Mallos proximum Meroen;

[illegible] d. — *Therothoas* Barbar. R. *Tirotoas*, d. *Herotoas*, Rob. *Therothoras* Reines. var. lect. 1. 6. p. 17. — *dicta*, Rob. — *venantes sui maris*, Urb. ad Grat. cyneg. 256. At v. Solin. 56. 9. Martian. 6. 702. — *Bangenos*, RTd. *Bergenas*, $\beta\gamma$. — *Gangeras*, R. *Gangeras*, Td. *Zageras*, $\beta\gamma$. — *Thalibas*, R. [illegible] d. — *Xurimas*, Rd. *Saranas*, $\beta\gamma$. — *Sirechas*, Rd. *Syrecas*, $\beta\gamma$. — *Daremas*, Td. — *Domazanes*, RTd. *Domazanes*, $\beta\gamma$.

§ 177. *ex sene*, d. — *Meroen*: huc Dalec. verba *ripas* — *aquam* transfert. — *diximus* 5. 49. — *efferunt*, R¹. — *incolere*, RθT. *incolere*, d$\beta\gamma$. — *ponemus utrinque*, r.

§ 178. *prius*, Rd. *et prius*, $\beta\gamma$. — *Catadupi* vid. 5, 54. *Catadapudi*, R. *Catadapudise*, d. — *inde*, d. — *Tacompsona quae*, d. — *appellarunt*, Rθ. *appellaverunt*, d$\beta\gamma$. — *Thaticen*, R². *ethicten*, R¹. *et hic zen*, d. *Thathicen*, γ. — *Aramasos*, R². *craniam*, R¹. *ara am*, d. *Araman*, K. *Aranium*, $\beta\gamma$. — *Sesamos*, Rd. *Sesamon*, K. *Sesanium*, $\beta\gamma$. — *Sandana*, R². *Sandana*, R¹d. *Sandura*, $\beta\gamma$. — *Masindomacum, Arabeta et Boggia*, R. *Masindomacum Arabeta et Boggia*, d. *Nasaudum, Anadoma, Cumara, Peta et Bochiana*, $\beta\gamma$. — *Leupitorga*, Rd. *Leuphithorga*, $\beta\gamma$. — *ta ut karene*, d. — *Mecindita*, d. *Meecindita*, R. *Moechindira*, $\beta\gamma$. — *Gloploa*, R. *Glopoa*, d. *Gaphoa*, $\beta\gamma$. — *Gistatem*, R. — *Megada*, RTd. *Megeda*, $\beta\gamma$. — *Renni*, Rd. *Rhemnia*, $\beta\gamma$. — *Nups*, Rd. *Nupsia*, $\beta\gamma$. — *Patiga*, R². *Patigga*, R¹d. *Pataga*, $\beta\gamma$. — *Bacata, Dumana*, d. *Baca, Tadummana*, R. *Bagada, Dumana*, $\beta\gamma$. — *felis*, R². *felix*, R¹d. — *Boroni*, d. — *Mallo*, Rd. — *Meroen*, Rd. *Meroe*, β. *Meroae*, Hard. γ. — *prodit*, Rd. *prodidit*, $\beta\gamma$.

§ 179. *munto*, R. — *Egatichos*, R. *Egatios*, Td. — *vocaverunt, dein*, Rd. *vocavere, deinde*, $\beta\gamma$. — *Aramum*, R. *na:ramum*, d. *Aranium*, $\beta\gamma$. — *Sesamum*, Rd. *Sesanium*, $\beta\gamma$. — *Pide*, Rd. *Pidne*, K. — *Mamude*, R. *Mamudo*, d. — *Orambin*, R. *ceorambin*, d. *Corambin*, $\beta\gamma$. — *iuxta*, R². *utoera*, R¹. *voci a*, d. *iuxta eum*, β. *iuxta eam*, Hard. γ. — *ponto:m*, d. — *Amodita*, RTd.

sic prodit Bion. Iuba aliter: Oppidum in monte Megatichos 179
inter Aegyptum et Aethiopiam, quod Arabes Myrson voca-
verunt, dein Tacompson, Aramum, Sesamum, Piden, Ma-
muda, Orambin iuxta bituminis fontem, Amodita, Prosda,
Parenta, Mama, Tesatta, Gallas, Zoton, Graucomen, Emeum,
Pidibotas, Hebdomecontacometas, Nomadas in tabernaculis
viventis, Cysten, Macadagalen, Proaprimin, Nups, Detrelin,
Patim, Ganbreves, Magasneos, Segasmala, Crandala, Denna,
Cadeuma, Thena, Batta, Alana, Mascoa, Scammos, Horam
in insula, ab iis Abala, Androgalim, Seseren, Mallos, Ago-
len. Ex Africae latere tradita sunt eodem nomine Tacompsos 180
altera sive pars prioris, Moggore, Saea, Edos, Plenariae,
Pinnis, Magassa, Buma, Linthuma, Spintum, Sydop, Cen-
soe, Pindicitora, Acug, Orsum, Sausa, Maumarum, Urbim,
Molum quod oppidum Graeci Hypaton vocarunt, Pagoarca,
Zmanes, unde elephanti incipiant, Mambli, Berressa, Ace-
tuma; fuit quondam et Epis oppidum contra Meroen, ante-
quam Bion scriberet, deletum. Haec sunt prodita usque 181
Meroen, ex quibus hoc tempore nullum prope utroque la-

Hammodara, βγ. — *Tesatta*, Rd. *Tessara*, γ. *Thessara*, β. — *Graucomen*, d (codd. Gelen.) *Groucomen*, R. *Graucomene*, K. — *Meum*, K. — *Pidibotas*, codd. Gelen. *Pidisbotas*, R. *Pidis.b.,otas*, d. — *Hebdomecontacometas*, codd. Gelen. *aendondacometas*, R. *endonda.cometas*, K. *en madondacometas*, d. — *Nometas*, Rd. — *viventis*, R. — *Cysten*, d. *Cisteen*, R. *Cysteni*, K. — *Macadagalen*, R. *Magadalen*, Td. *Pemmani Gadagaleni*, K. *Pemmam*, *Gadagalen*, βγ. — *Proaprimin*, *Nups*, ita nos scripsimus. *Proaprimi inups*, R. *proapriminups*, d. *Patoi*, *Patrimi*, K. *Paloin*, *Primin*, *Nupsin*, βγ. — *Detrelin*, R. *Dercelin*, Td. *Daselin*, βγ. — *Ganbreues*, R. *Gambreues*, dβγ. — *Magasneos*, Td. *Magasneo*, R. *Cagasnae*, K. *Magasen*, βγ. — *Egusmala*, d. — *Crandala*, R. *Cranda*, dβγ. — *Batta*, Rd. *Batha*, βγ. — *Mascoa*, R. *Mascoas*, T. *Mascor*, d. *Macum*, βγ. — *Scammos*, d. *Scamnios*, T. *Scammor*, R. — *Horam*, Rd. *Goram*, βγ. — *insulam*, Rd. — *Abale*, Rd. — *Androgalim*, Rd. *Androcalim*, βγ. — *Seseren*, ita nos scripsimus. *Seserem*, Rd. *Seren*, βγ. — *Agolen*, θ. *Agollen*, T. *Agolem*, Rd. *Agocen*, βγ.

§ 180. *peras*, R. — *Moggore*, Rd. *Magora*, βγ. — *Saea*, R. *Sea*, dβγ. — *Edos*, R. *Edosa*, dβγ. — *Plenariae*, R. *Planariae*, d. *Pelenaria*, βγ. — *Pinnis*, Rd. *Byndis*, βγ. — *Magassa*, R. *maggas.su*, d. *Magusa*, βγ. — *Buma*, Rd. *Bauma*, βγ. — *Linthuma*, R. *Lyntuma*, d. *Linitima*, βγ. — *Spintum*, Rθd. *Spyntuma*, β. — *Sydop*, Rd. *Sydopta*, βγ. — *Censoe*, Rd. *Gensoa*, βγ. — *Pindicitor*, R. — *Acug*, R. *Ehug*, d. *Eugoa*, β. *Agugo*, γ. — *Orsum*, Rd. *Orsima*, βγ. — *Sausa*, R. *Sasa*, d. *Suasa*, βγ. — *Maumarum*, *Urbim*, Rd. *Mauma*, *Rhuma*, *Urbubuma*, β. — *Molum*, Td. *Molom*, R. *Mulona*, β. *Mulon*, codd. Hard. γ. — *Hypatiton*, K. *Hyphammon*, r. — *Pagoarca*, R. *Pagoarta*, d. *Pagoargas*, βγ. — *Zmanes*, Rd. *Zamnes*, βγ. — *Mambli*, Rd. *Mamblia*, βγ. — *Berressa*, Rd. *Berresa*, βγ. — *Acetuma*, R. *Cetum*, d. *Cetuma*, βγ. — *fuit*, R (ex corr.) *Ide*, d. — *Bion*, R. *Con*, d.

DCCCLXXI mil. Neronis exploratores renuntiavere his modis:
a Syene Hieran sycaminon LIV mil. p., inde Tama LXXII mil. p.,
regionem Evonymiton Aethiopum primam CXX, Acinam LIV
mil., Pittaram XXV, Tergedum CVI mil. Insulam Gagauden
esse in medio tractu; inde primum visas avis psittacos et
ab altera, quae vocatur Articula, animal sphingion, a Ter-
gedo cynocephalos. Inde Napata LXXX mil.; oppidum id par- 185
vom inter praedicta solum. Ab eo ad insulam Meroen CCCLX M.
Herbas circa Meroen demum viridiores silvarumque aliquid
adparuisse et rhinocerotum elephantorumque vestigia. Ipsum
oppidum Meroen ab introitu insulae abesse LXX mil. p.
iuxtaque aliam insulam Tadu dextro subeuntibus alveo, quae
portum faceret. Aedificia oppidi pauca; regnare feminam 186
Candacen, quod nomen multis iam annis ad reginas transiit.
Delubrum Hammonis et ibi religiosum et toto tractu sacella.
Cetero cum potirentur rerum Aethiopes, insula ea magnae
claritatis fuit; tradunt armatorum CCL mil. dare solitam, ar-
tificum IIII M alere. Reges Aethiopum XLV et hodie traduntur.

XXX. Universa vero gens Aetheria appellata est, deinde 187
Atlantia, mox a Volcani filio Aethiope Aethiopia. Animalium
hominumque monstrificas effigies circa extremitates eius gigni
minume mirum, artifici ad formanda corpora effigiesque cae-

Pint., quia infra *Tama LXXV* legebatur, ubi nunc *LXXII* legitur. Iustus numerus inferioribus mensuris congruus certe restituendus fuit. Pintiani vero coniecturam, quamquam mihi ipsi propter codicum lectiones probabilis videbatur, recipere non sum ausus, quia infra omnes codd. *LXXII* neque *LXXV* habent. *DCCCLXXIII*, Hard. γ. *DCCCCLXXVI*, RTd. *DCCCCLXXIV*, S. *DCCCCLXXV*, θ. *DCCCCLXXIII*, a. *DCCCLXII*, β. — *Tana*, d'. — *LXXII*, RθTd. *LXXV*, β. — *Euonymiton*, R (codd. Gelen.) *Euonymitana*, d. — *primi*, Rd. — *LIV*, R. *LXIV*, θTdr. — *Pittaram*, R. *Pitaram*, d. *Pitaran*, βγ. — *medio*, RTd. *medio eo*, βγ. — *Articula*, Rd. *Artigula*, codd. Barbar. βγ. — *sphingion*, codd. Barbari et Gelen. *spingion*, Rd. — *Tergedo cynocephalos*, codd. Barbari. *Tergodoninocephalos*, R. *Tergodonno cen falsos*, d.

§ 185. *Nataba*, RθTd. — *CCCLX* — *Meroen* omitt. R'd. — *silvarumque aliquid*, codd. Gelen. *silvarum*, RθTd. — *insula esse*, d. — *Tadu*, RθTd. *Tatu*, codd. Gelen. β.

§ 186. *Et aedificia*, T. — *oppida*, d. — *Candacen*, codd. Hard. *Canagen*, θd. *Canagem*, R. *Canengen*, T. *Candaocen*, β. — *transiit*, R. *transit*, θTd (Rob.) — *et ibi*, Rd (codd. Gelen.) *est ibi*, Kr. — *Cetero*, Rd. *Ceterum*, βγ. — *IIII*, R. *III*, θTd. *CCCC*, Barbar. βγ.

§ 187. *a*, Rob. Omitt. Rd. — *Aethiope*, om. T. — *Aethiopia*, Rob. *Aethiopiae*, d. Om. R. — *monstrificas effigies*, RθTd. *effigies monstriferas*, Rob. βγ. — *extremitatis*, R. — *mirum*, Rob. *mirumque*, Rd. — *artificis*, d.

*

landas mobilitate ignea. Ferunt certe ab orientis parte intuma
gentis esse sine naribus, aequali totius oris planitie, alias
superiore labro orbas, alias sine linguis. Pars etiam ore con- 188
creto et naribus carens uno tantum foramine spirat potum-
que calamis avenae trahit et grana eiusdem avenae sponte
provenientis ad vescendum. Quibusdam pro sermone nutus
motusque membrorum est. Quibusdam ante Ptolemaeum La-
thyrum Aegypti regem ignotus fuit usus ignium. Quidam
et Pygmaeorum gentem prodiderunt inter paludis, ex quibus
Nilus oriretur. In ora autem, ubi desinit, continui montes 189
ardentis similes rubent. Trogodytis et rubro mari a Me-
roe tractus omnis superponitur, a Napata tridui in itinere
ad rubrum litus aqua pluvia ad usum conpluribus locis ser-
vata, fertilissima regione quae interest auri. Ulteriora Ada-
buli Aethiopum gens tenent. Dein contra Meroen Megabarri,
quos aliqui Adiabaros nominavere, oppidum habent Apollinis;
pars eorum Nomades, quae elephantis vescitur. Ex adverso 190
in Africae parte Macrobii, rursus a Megabarris Memnones
et Dabeli dierumque xx intervallo Critensi. Ultra eos Do-
chi, dein Gymnetes semper nudi; mox Andetae, Mothi-
tae, Mesaches, Ipsodorae, atri coloris tota corpora rubrica

caelanda, R¹d. — *Fertur*, r. — *certe*, R (Rob.) *certas*, d. *certis*, θ. — *oriente partes*, d. — *intimas*, d. — *aequari*, d. Ceterum v. Solin. 30, 12. — *superiore*, d. — *oris*, d.

§ 188. *foramina*, R. — *provenientis sponte*, Rob. — *Quibusdam* — *membrorum est*, Rob. Omitt. Rd. — *Lathyrum*, R. *Latyrum*, d (Rob.) *Lathurum*, γ. — *Aegypti regem*, Rd. *regem Aegypti*, Rob. βγ. — *inter*, RθTd. *ante*, β. — *ex*, R. *a*, Tθd.

§ 189. *ibi desinit*, R (*init* ex corr.) *ibidem sinus*, Td. *ubi desiimus*, βγ, unde *ubi* retinui. — *montes*, R. *montis*, Td. — *ardentis*, RTd. *ardentibus*, βγ. — *similis*, d. — *supponitur*, Td. — *in*, Rd. Omitt. βγ. — *servata*, RTd. *servatur*, βγ. — *regio*, d¹. — *Adabuli*, d. *Adabulia*, R. *Atabuli*, βγ. — *tenent*, Rθ. *tenet*, dβγ. — *Dein*, Rd. *Deinde*, βγ. — *Meroe*, d. — *Megabarri*, RTr. *Magabarri*, d. *Megabri*, K. *Megabari*, βγ. — *Adiabaros*, RθTd. *Adiabaras*, βγ. — *nomina vero*, d.

§ 190. *parte*, om. d¹. — *Megabarris*, RTd. *Megabaris*, βγ. — *Mennones*, R. — *Dabeli*, R. *Dabelli*, θTd. *Davelli*, βγ. — *dein*, Rd. *deinde*, βγ. — *Andetae*, R. *Anderae*, dβγ. — *Mothitae*, R. *Monthes*, θ. *Morithes*, Td. *Mathitae*, βγ. — *Mesaches*, RTd. *Messages*, θ. *Mesagebes*, βγ. — *Ipsodore*, RTd. *Ipsodoro*, θ. *Hipporeae*, βγ. — *lubrica*, R. — *Medimni*, Barbar. Rd. *Edimni*, T. *Menismini*, altera Barbari coniectura. — *dein*, Rd. *deinde*, βγ. — *Nomades*, v. Solin. 30, 4. — *Aladi*, θTd. *Aladis*, R. *Olabi*, βγ. — *Syrbotae*, codd. Barbari. *Syrdotae*, θ. *Sirdotae*, RTd. — *ad pedes XII*, Solin.

inlinunt. At ex Africae parte Medimni, dein Nomades cynocephalorum lacte viventes, Aladi, Syrbotae qui octonum cubitorum esse dicuntur. Aristocreon Libyae latere a Me- 19
roe oppidum Tollen dierum v itinere tradit, inde dierum xii Esar oppidum Aegyptiorum qui Psammetichum fugerint; in eo prodente se ccc habitasse; contra in Arabico latere Daron oppidum esse eorum. Bion autem Sapen vocat quod ille Esar, et ipso nomine advenas significari; caput eorum in insula Sembobitin et tertium in Arabia Sinat. Inter montis autem et Nilum Simbarri sunt, Palugges, in ipsis vero montibus Asachae multis nationibus; abesse a mari dicuntur dierum v itinere, vivont elephantorum venatu. Insula in Nilo Semberritarum reginae paret; ab ea Nubei 1
Aethiopes dierum viii itinere; oppidum eorum Nilo inpositum Tenupsis. Sesambri, apud quos quadripedes omnes sine auribus, etiam elephanti. Ex Africae parte Tonobari, Ptoenphae, qui canem pro rege habent, motu eius inperia augurantes, Auruspi oppido longe a Nilo sito, postea Archisarmi, Phaliges, Marigerri, Casmari. Bion et alia oppida in insulis 1
tradit, a Sembobiti Meroen versus dierum toto itinere xx; proxumae insulae oppidum Semberritarum sub regina et aliud

§ 191. *Libidiae*, R. — *Tollen*, RθTd. *Tolen*, $\beta\gamma$. — *Esar*, Barbar. *Desar*, RθTd. *Eser*, altera Barbari coniectura. — *oppidum Aegyptiorum*, Rθ. *oppido Aegyptiorum*, d. *Aegyptiorum oppidum*, $\beta\gamma$. — *Psammetichum*, Sabell. d. *Psamesicum*, R. — *fugirent*, R[1]. *fugirint*, R[2]. — *prodente se*, RθSTdr. *produntur annis*, $\beta\gamma$. — *CCC*, θSTd. *trecentis*, $\beta\gamma$. Ex Rd nihil enotatum. — *Daron*, Barbar. *Diaron*, RθKTd. *Dianon*, r. *Danion*, S. *Dalion*, Pint. — *eorum*, d. *deorum*, Rθ. — *Esar*, Barbar. *Sesar*, RTd. *asserit*, r. — *advenas*, RTdr. *advenas ait*, $\beta\gamma$. — *Pseboiti*, Pint. — *Sinat*, R (uti certe videtur) θ. *Sinas*, Td. *Sina*, r. *Sai*, $\beta\gamma$. — *et*, R. *ut*, d. — *Simbarri*, R[2]. *Barri*, R[1]θTd. *Symbari*, $\beta\gamma$. — *Palugges*, RTd. *Paluogges*, θ. *Phaliges*, rγ. *Phalanges*, β. — *Asachae*, Rd (codd. Barbari.) *Asachaei*, Salmas. exerc. p. 273. a. D. *Azachaei*, Solin. 30, 4. — *venatus*, Rd.

§ 192. *in Nilo*, R. *in Nili*, d. *in illo*, r. — *Sembritarum*, r. — *reginae*, R. *regione*, Td. *regioni*, r. — *Nubae*, K. — *Tenupsis*, codd. Barbari. *Enubsis*, R. *enupsis*, d. — *Sesambri*, Rd. *Sambri*, $\beta\gamma$. *Psambares*, Solin. 30, 5. — *quadripedes*, Rd. *quadrupedes*, $\beta\gamma$. — *omnibus*, R. — *Ex*, Rd. *At ex*, $\beta\gamma$. — *Tonobari*, Rd. *Ptoenbani*, Rob. *Ptoeambari*, β. *Ptoembari*, γ. — *Ptoenphae*, Rd. *Ptonemphani*, Rob. *Ptoemphanae*, $\beta\gamma$. — *ab*, d. — *Nili situ*, r. — *Archisarmi*, R[2]. *Archisarmis*, R[1]d. *Achisarmi*, $\beta\gamma$. — *Marigerri*, Rd. *Marigeri*, $\beta\gamma$. — *Casmari*, Rd. *Casamarri*, $\beta\gamma$.

§ 193. *et*, Rd. Omitt. $\beta\gamma$. — *Sembobiti*, Barbar. *Sebobithi*, R. *Semboboti*, d.

vivit fumo et sale duratis in annua alimenta; ii quadragesi-
mum annum vitae non excedunt. Aethiopum terram univer- 19
sam cum mari rubro patere in longitudinem $\overline{\text{XXI}}$. LXX M p.,
in latitudinem cum superiore Aegypto $\overline{\text{XII}}$. XCVII M. Agrippa
existumavit. Quidam longitudinem ita diviserunt: a Meroe
Sirbitum XI dierum navigationem, ab ea XV ad Dabellos, ab
iis ad oceanum Aethiopicum VI dierum iter. In totum au-
tem ab oceano ad Meroen DCXXV M p. esse inter auctores
fere convenit; inde Syenen, quantum diximus. Sita est Ae- 19
thiopia ab oriente hiberno ad occidentem hibernum. Meri-
diano cardine silvae hebeno maxume virent, a media eius
parte inminens mari mons excelsus aeternis ardet ignibus,
Theon ochema dictus Graecis, a quo navigatione quatridui
promontorium, — Hesperu ceras vocatur, — confine Afri-
cae iuxta Aethiopas Hesperias. Quidam et in eo tractu mo-
dicos collis amoena opacitate vestitos Aegipanum Satyro-
rumque produnt.

XXXI. 36. Insulas toto eo mari et Ephorus conpluris esse 19
tradidit et Eudoxus et Timosthenes, Clitarchus vero Ale-
xandro rege renuntiat adeo divitem ut equos incolae talentis

— *Cynamolgi*, Rob. *Cynamalgi*, R. *Mamalli*, Td. — *Anthabatitae*, Rob. — *quadripedes*, R. *quadrupedes*, Rob. et Solin. *quadripedum*, d. *quadrupedum*, βγ. — *Hesperię*, d. *Hesperia e*, R (*e* postea expuncto.) *Hesperii*, βγ. — *et quos*, R^{2}r. *et quodis*, R^{1}. *et quod de his*, Td. — *diximus* 5, 10. — *fumo*, om. d. — *ii*, d. *hi*, Rob. Om. R.

§ 196. *XXI*, θd (Rob.) *XX*, R. *C decies et quater et semel*, Dicuil. IV. 1, 2. — *superiori*, d. — *XII. XCVII*, R. *XII. XCVIII*, Td (Rob.) γ. *XI. XCVII*, θ. *DCCCCLVII*, Dicuil. *quindecies XCVII*, Pint. — *latitudinem*, Pint. — *XI*, RθTd. *XII*, βγ. — *navigatione*, Kr. — *XV*, RθTd. *XII*, βγ. — *Dabellos*, Tθd. *Diabellos*, R. *Davellos*, βγ. — *his*, θ. — *In*, om. R. — *autem*, om. d. — *DCXXV*, RθTd. *DCXX*, Salmas. exerc. p. 273. a. F. ex libris et Solino 30, 9. *DCCXXV*, β. — *Syenen*, R. *Syenem*, d. *Syene*, β, ut ad sequentia referatur. — *diximus* § 184.

§ 197. *Meridiana*, Shavis. et Iohns. codex ap. Ruddim. institt. gramm. 1, 17., qui recte dubitat. Error est natus e varia lectione statim infra sequente. — *ebeno*, Rd. *he vero*, p (Rob.) — *media èius*, Rp (codd. Gelen., Rob. et Dicuil. IV, 1, 3.) *meridiana*, Td (Solin. 30, 14.) — *Aetnocauma*, K. — *Graecis*, R. *a Graecis*, Tdp (Rob. et Dicuil.) — *navigatione*, Dicuil. *navigatio*, Rdpβγ. — *promontorium*, Dicuil. *promontorium quod*, R. *ad promontorium*, p. *ad promontorium quod*, dβγ. — *Hesperu*, RθSTd (Dicuil.) *Hesperion*, p (?) βγ. — *Aethiopas*, Rd (Dicuil.) *Aethiopes*, β. — *Hesperias*, Dicuil. *Hesperios*, Rdβγ. — *capacitate*, codd. Dicuili.

§ 198. *Clitarchus*, v. Geier. scriptt. Alex. M. p. 185. — *rege*, Rθ. *regi*, d (Rob.) βγ. — *renuntiat*, Rθ. *nuntiat*, Td. *renuntiatam*, βγ.

auri permutarent, alteram, ubi sacer mons opacus silva repertus esset, destillante arboribus odore mirae suavitatis, contra sinum Persicum. Cerne nominatur insula adversa Aethiopiae, cuius neque magnitudo neque intervallum a continente constat; Aethiopas tantum populos habere proditur. Ephorus auctor est a rubro mari navigantis in eam non 199
posse propter ardores ultra quasdam columnas — ita appellantur parvae insulae — provehi. Polybius in extrema Mauretania contra montem Atlantem a terra stadia VIII abesse prodidit Cernen, Nepos Cornelius ex adverso maxume Carthaginis a continente p. $\overline{X}$, non ampliorem circuitu MM. Traditur et alia insula contra montem Atlantem, et ipsa Atlantis appellata. Ab ea V dierum praenavigationi solitudines ad Aethio- 200
pas Hesperias et promontorium quod vocavimus Hesperu ceras, inde primum circumagente se terrarum fronte in occasum ac mare Atlanticum. Contra hoc quoque promontorium Gorgades insulae narrantur, Gorgonum quondam domus, bidui navigatione distantes a continente, ut tradit Xenophon Lampsacenus. Penetravit in eas Hanno Poenorum inperator prodiditque hirta feminarum corpora, viros pernicitate evasisse, duarumque Gorgadum cutis argumenti et miraculi gratia in Iunonis templo posuit, spectatas usque ad Carthaginem captam. Ultra has etiamnum II Hesperidum insulae narran- 201

altera, R. — *mons sacer*, d. — *silvarum*, r (Rob.) — *destillante*, Rθ. *distillante*, Tdr (Rob.) *distillantibus*, βγ. — *myrrhae*, r. — *suavitatis, contra sinum Persicum. Cerne nominatur insula*, Pint. θ. *suavitatis. Contra s. Persicum Cerne nomin. insula*, Rdβγ. — *a*, om. R. — *tantum*, om. d[1]. — *habitare*, r.

§ 199. *Ephorus*, R. *ut Ephorus*, Td. Vid. fragm. 96. a. ed. Müller. — *pervehi*, R. — *Polybius* T. V. p. 47. ed. Schweigh. — *extremam Mauretaniam*, d. — *Nepos* p. 370. Heus. — *a*, omitt. Td[2]. — $\overline{X}$, R. *mille*, dβγ.

§ 200. *Ad eam*, d. — *duorum dierum*, r. — *praenavigationi*, θd. *praenavigationis*, R. *praenavigatione*, T. *navigatione*, βγ. — *Hesperias*, ita nos scripsimus coll. § 195. 197. *Hesperios*, Rdβγ. — *vocavimus* § 197. — *Hesperu*, RTd (Rob.) *Hesperion*, βγ. — *quoque*, RθTd. Om. β. — *navigatione*, Rob. *navigationis*, Rd. — *distantes*, d. *distantesque*, Rob. *distantis*, R. Ceterum v. Solin. 56, 10. — *a*, om. Rob. — *duarumque*, RTd. *duarum*, θK (Rob.) τρεῖς, Hannonis Periplus et Gosselin. recherches sur la géograph. 1, 136. — *Gorgadum*, RθTd (codd. Salmas. exerc. p. 915. a. B.) *Gorgonum*, Rob. βγ. — *guttis*, R[1].

§ 201. *Hesperidum*, RθTd. *Hesperides*, β. — *hoc*, Rd. *haec*, βγ. — *Sattius*, Rd. — *his*, d. — *Hesperu*, Rθd (codd. Salmas.) *Hesperion*, β. *Hespe-*

tur, adeoque omnia circa hoc incerta sunt ut Statius Sebo-
sus a Gorgonum insulis praenavigatione Atlantis dierum XL
ad Hesperidum insulas cursum prodiderit, ab iis ad Hesperu
ceras unius. Nec Mauretaniae insularum certior fama est.
Paucas modo constat esse ex adverso Autololum, a Iuba re-
pertas, in quibus Gaetulicam purpuram tinguere instituerat.
XXXII. 37. Sunt qui ultra eas Fortunatas putant esse 202
quasdamque alias, quarum numero idem Sebosus etiam spa-
tia conplexus Iunoniam abesse a Gadibus DCCL mil. p. tradit.
Ab ea tantundem ad occasum versus Pluvialiam Caprariam-
que; in Pluvialia non esse aquam nisi ex imbribus. Ab
iis CCL mil. p. Fortunatas contra laevam Mauretaniae in VIII.
horam solis, vocari Invallem convexitate et Planasiam a spe-
cie, Invallis circuitu CCC mil. p.; arborum ibi proceritatem
ad CXIV pedes adolescere. Iuba de Fortunatis ita inquisivit: 203
sub meridie quoque positas esse prope occasum, a Purpu-
rariis DCXXV mil. p., sic ut CCL supra occasum navigetur,
dein per CCCLXXV mil. p. ortus petatur. Primam vocari Om-
brion nullis aedificiorum vestigiis, habere in montibus sta-
gnum, arbores similis ferulae, ex quibus aqua exprimatur,
e nigris amara, ex candidioribus potui iucunda. Alteram 204
insulam Iunoniam appellari, in ea aediculam esse tantum la-

rum, codd. Pint. ad Mel. III. 9, 9. — *Autololum*, Barbar. *Autololiam*, Rd. — *constituerat*, R.

§ 202. *eas*, RθTdr. *eos*, β. — *quarum*, Rdr. *quorum*, β. — *numeros*, r. — *ab occasus*, R. — *imbribus*, R. *imbri*, θTdr. — *laevam*, RSTd. *laeva*, β. — *in VIII. horam solis*, R (vetus lib. ap. Salmas. exerc. p. 915. b. C.) *in VIIII. horam solis*, STdγ. *VIII. m. p. Oram solis*, β. *in VIII. horam solstitii*, Voss. ad Mel. 3, 10. p. 870. — *Invallem*, RTd. *in convallis*, K. *in convalle*, β. *Convallem*, γ. *Convalliam*, Voss. — *convexitate*, RK. *convexitatem*, Td. *a convexitate*, βγ. *a devexitate*, Voss.; at v. Oudend. ad Lucan. 9, 502. De ablativo v. ad 34, 82. — *Planasiam*, Voss. *Planasia*, R¹. *Planisia*, R². *Planitiem*, Td. *Planarias*, K. *Planariam*, βγ. — *a specie*, RT. *adspicite*, d. — *Invallis*, RTd. *Convallis*, βγ. *Convalliae*, Voss. — *circuitu*, RT. *circuitum*, dγ. — *pardorum*, d. — *CXIIII*, RθTd. *CXLIIII*, β.

§ 203. *ut sub*, θ. Ceterum v. Solin. 56, 14. — *meridie*, Rθ. *meridiem*, Tdβ. — *quoque*, RθTd. Om. β. — *Porpurariis*, R. — *DCXXV*, RθTdr. *DCCXXV*, β. — *dein*, RθTd. *deinde*, βγ. — *CCCLXXV*, Rθdr. *CCLXXV*, T. *LXXV*, β. At v. Gosselin. recherches sur la géograph. 1, 154. et Külb. — *Ombrion*, Rob. *Ondrion*, Rd. Vid. Martian. 6, 702. *Norion*, Solin. 56, 15. — *ferulae, ex*, d. *ferulęae*, R. — *aqua exprimatur*, RθTdr (Rob.) *aquae exprimantur*, β. — *e*, R. *et*, d. *ex*, βγ. — *potius*, d.

§ 204. *eam*, R. — *tantum lapide;* aut Plin. adiectivum Graecum *μονόλιθος*

pide exstructam; ab ea in vicino eodem nomine minorem, deinde Caprariam lacertis grandibus refertam. In conspectu earum esse Ninguariam, quae hoc nomen acceperit a perpetua nive, nebulosam. Proxumam ei Canariam; multitudine canum 205 ingentis magnitudinis, ex quibus perducti sunt Iubae II, adparent vestigia aedificiorum. Cum omnes autem copia pomorum et avium omnis generis abundent, hanc et palmetis caryotas ferentibus ac nuce pinea abundare. Esse copiam et mellis; papyrum quoque et siluros in amnibus gigni, infestari eas beluis quae expellantur adsidue putrescentibus.

38. Et abunde orbe terrae extra intra indicato, colligendam in artum mensuram aequorum videtur.

XXXIIII. Polybius a Gaditano freto longitudinem directo 206 cursu ad os Maeotis XXXIIII. XXXVII mil. D p. prodidit, ab eodem initio ad orientem directo cursu Siciliam XII. L mil. p., Cretam CCCLXXV M p., Rhodum CLXXXVII M D p., Chelidonias tantundem, Cyprum CCXXV M p., inde Syriae Seleuciam Pieriam CXV mil. p., quae conputatio efficit XXIII. XL M p. Agrippa hoc idem intervallum a freto Gaditano ad sinum 207 Issicum per longitudinem directam XXXIIII. XL M p. taxat, in quo haud scio an sit error numeri, quoniam idem a Siculo freto Alexandriam cursus XIII. L M p. tradidit. Universus autem circuitus per sinus dictos ab eodem exordio colligit intra

parum intellexit aut *tantum uno lapide* legendum, cum in omnibus omnino templis, qualia tunc erant, ligni nullus usus esset. — *ab eo*, R. *tabeo*, d. — *conspectam*, R. — *Ninguariam*, θd. *Ningariam*, Barbar. RT. *Nivariam*, altera Barbari coniectura, βγ. — *acceperit*, RTθ. *accepit*, dβγ.

§ 205. *multitudine*, R. *in multitudine*, d. *vocari a multitudine*, βγ. — *magnitudinis*, Rob. *magnitudine*, Rd. — *Iubae*, RSTd (codd. Gelen., Rob.) *a Iuba*, K. — *II*, om. Rob. Vid. Solin. 56, 17. 18. — *apparent*, STd (Rob.) *apperent*, R. *apparentque*, βγ. — *vestigia*, RTd. *ibi vestigia*, Rob. βγ. — *omnes autem*, Rd. *autem omnes*, βγ. — *copiae*, R. — *putescentibus*, θSTd. — *Et*, RθTd. *At*, βγ. — *orbi*, d. — *terrae*, RθTd. *terrarum*, βγ. — *colligendam*, RθTd. *colligenda*, βγ. — *artum*, R. *arto*, d. *arctum*, θβγ. — *mensuram*, θTd. *mensura*, Rβγ.

§ 206. *Polybius*, T. V. p. 46. Schweigh. — *XXVII*, Martian. 6, 703. — *ad orientem directo cursu*, R[2]. *ad orientem recto cursu*, βγ. Omitt. R[1]Td. — *XII. L*, RθT. *XII. L. D*, d. *XII. LX. D*, βγ. *XXII. LX. M. D*, Gosselin. recherches sur la géogr. 2, 13. — *CLXXXVII. D*, RTd. *CLXXXVI. D*, β. — *CCXXV*, RθTd. *CCCXXV*, β. *CCXXII*, γ. — *XXIII. XL*, R. *XXIIII. XL*, Td. *XXIIII. L*, θ.

§ 207. *traxit*, T. — *Alexandriamque*, R. — *cursu*, T. — *XIII*, RTd.

Maeotim lacum $\overline{\text{C}}$. LVIIII M p., Artemidorus adicit DCCLVI M; idem cum Maeotide $\overline{\text{CLXXIII}}$. XC M p. esse tradidit. Haec est mensura inermium et pacata audacia fortunam provocantium hominum. Nunc ipsarum partium magnitudo conparabitur, 20
utcumque difficultatem adferet auctorum diversitas; aptissime tamen spectabitur ad longitudinem latitudine addita. Est ergo ad hoc praescriptum Europae magnitudo $\overline{\text{LXXXII}}$. XCIV M p. Africae — ut media ex omni varietate prodentium sumatur conputatio — efficit longitudo $\overline{\text{XXXVII}}$. XCIV M, latitudo, qua colitur, nusquam CCL M p. excedit. Sed quoniam a Cyrenaica 20
eius parte DCCCCX M p. eam fecit Agrippa, deserta eius ad Garamantas usque, qua noscebantur, conplectens, universa mensura, quae veniet in conparationem, $\overline{\text{XLVI}}$. VIII M p. efficit. Asiae longitudo in confesso est $\overline{\text{LXIII}}$. LXXV M p.; latitudo sane conputetur ab Aethiopico mari Alexandriam iuxta Nilum sitam, ut per Meroen et per Syenen mensura currat, $\overline{\text{XVIII}}$. LXXV M p. Adparet ergo Europam paulo minus 21
dimidia Asiae parte maiorem esse quam Asiam, eandem altero tanto et sexta parte Africae ampliorem quam Africam. Quod si misceantur omnes summae, liquido patebit Europam totius terrae tertiam esse partem et octavam paulo amplius, Asiam vero quartam et quartamdecimam, Africam autem quintam et insuper sexagesimam.

XII, $\beta\gamma$. — *circuitus ab eodem autem per sinus dictos ab eodem*, Rd, errore e verbis male repetitis et postea traiectis orto. — *intra*, RθTd. *ad*, $\beta\gamma$. — *Maeotim*, Rd. *Maeotin*, T$\beta\gamma$. — *CLVIIII*, RθTd. *CLVI*, β. *C. LVI*, γ. *CLVII*, Martian. Codicum mendam levissimam praeeunte Harduino correxi. — *addicit*, R. — *DCCLVI*, R. *DCCLV*, d. *DCCVI*, β. *DCCLIII*, γ. — *centies octies bis nongenta*, Martian. — *tradidit*, RθT. *tradit*, d$\beta\gamma$. — *fortuna*, R.

§ 208. *afferat*, Td. — *LXXXII. XCIV*, Martian. 6, 703. *LXXXII. XII. XCIIII*, RTd. *LXXII. XI. XCIV*, θ. *LXXXI. XLVIII*, β. *longitudo LXXXIV*, *latitudo XVI. XVIII*, Pint. — *prudentium*, codd. Dicuili III. 3. — *XXXVII. XCIV*, RθTd. *XXXVII. XCVIII*, Sγ. *XXXVII. XLVIII*, β. *C trigies et quat. et LXXVIII*, Dicuil.

§ 209. *a*, R. *in*, d. — *DCCC. X*, T. — *universa mensura*, R. *universae mensurae*, θ. *universam mensuram*, d$\beta\gamma$. — *veniet*, RθT. *venit*, d$\beta\gamma$. — *conparationem*, RθT. *computationem*, d$\beta\gamma$. — *LXIII. LXXV*, Hard. coll. 5, 47. *LXIII. DCC*, R. *LXIII. DCCCL*, Td. *LXIII. DCCL*, β. — *et per*, RT. *et*, d$\beta\gamma$. — *Syenem*, R. *Myenem*, d. — *XVIII. XXV*, Martian.

§ 210. *Europam*, Rob. *Europae*, Rd. — *esse maiorem*, d. — *Asiam*, Rob. *Asiae*, Rd. — *quartam et*, om. R[1]. — *Africam — quintam*, R[2]. Omitt. R[1]d.

Libani montis adcolas, amplectitur Babylonem, Idumaeam, Samariam, Hierosolyma, Ascalonem, Iopen, Caesaream Phoenices, Ptolemaidem, Sidonem, Tyrum, Berytum, Botryn, Tripolim, Byblum, Antiochiam, Laodiceam, Seleuciam, Ciliciae maritima, Cypri austrina, Cretam, Lilybaeum in Sicilia, septentrionalia Africae et Numidiae. Umbilicus aequinoctio xxxv pedum umbram xxiv pedes longam facit, dies autem noxque maxuma xiv horarum aequinoctialium est, accedente quinta parte unius horae. Tertius circulus ab In- 214
dis Imao proxumis oritur; tendit per Caspias portas Mediaeque proxuma, Cataoniam, Cappadociam, Taurum, Amanum, Issum, Cilicias portas, Solos, Tarsum, Cyprum, Pisidiam, Pamphyliae Siden, Lycaoniam, Lyciae Patara, Xanthum, Caunum, Rhodum, Coum, Halicarnasum, Cnidum, Dorida, Chium, Delum, Cycladas medias, Gythium, Maleam, Argos, Laconicam, Elim, Olympiam, Messeniam Peloponnesi, Syracusas, Catinam, Siciliam mediam, Sardiniae austrina, Carteiam, Gadis. Gnomonis c unciae umbram lxxvii unciarum faciunt; longissimus dies est aequinoctialium horarum xiv atque dimidiae cum trigesima unius horae. Quarto subiacent 215
circulo quae sunt ab altero latere Imai, Cappadociae austrina, Galatia, Mysia, Sardis, Zmyrna, Sipylus, Tmolus mons, Lydia, Caria, Ionia, Trallis, Colophon, Ephesus, Miletos,

Phoenices, R. *Phoenicen*, d$\beta\gamma$. *Phenicem*, Rob. — *Ptholomaidam*, Rob. — *Berintum*, d. — *Botrim*, Rd. *Bothrim*, Rob. — *Ciliciam*, d. — *maritima*, Rob. *maritimae*, R. *Mauritaniam*, d. — *Cypri austrina*, R (Rob.) *Cypri austrici*, θ. *Cypriam neustriam*, Td. *Cyprum, austrinam*, β. — *umbram*, Rob. *umbra*, Rd. — *XXIII*, Rob. — *pedes*, Rob. *pedum*, R^2. Om. R^1d. — *longam* — *XIV*, R^2 (Rob.) Omitt. R^1d. — *accedente*, d. *accedentibus*, R^1. *accedente bis*, R^2. *accedente iis*, $\beta\gamma$.

§ 214. *Imao*, Barbar. *Imavo*, R (Rob.) *sina o*, d. — *proximus*, d. — *partes*, d (Rob.) — *Mediaeque*, Rob. *Mediae*, Rd$\beta\gamma$. — *proxima*, Rob. *proximam*, RθTd. *proximas*, $\beta\gamma$. — *Cataoniam*, Rob. *Cataoniae*, RθTd. — *Pamphyliae*, Barbar. d. *Pamphyliam*, RT (Rob.) — *Lyciam*, RTd (Rob.) — *Patara*, Pint. *Pataram*, RTd. — *Gythium*, d. *Cythium*, Rob. *Scithium*, R. — *Maleam*, Rob. *Malean*, Rd. — *Laconicam*, d. *Laconiam*, R$\beta\gamma$. — *Messeniam*, codd. Barbari. *Messaniam*, R (Rob.) *Messanam*, d. *Messenam*, θ. *Messenen*, β. — *Peloponnesi*, codd. Barbari. *Peloponnensis*, Rd. — *centum unciae*, codd. Barbari. *cuunicie*, R. *cuunice*, d. *cuncte*, Rob. — *LXXVII*, Rd (codd. Barbari.) *LXXIIII*, Rob. — *facient*, R. — *longissime*, R^1d. — *trigesima*, RT. *trigesimo*, d. *trigesima parte*, $\beta\gamma$.

§ 215. *qui est*, Td. — *ab alio*, T. — *Imai*, Barbar. *Imavi*, RTd (Rob.) — *Lydia*, RTd (Rob.) *Lydiae*, Barbar. $\beta\gamma$.

Chios, Samos, Icarium mare, Cycladum septentrionales, Athenae, Megara, Corinthus, Sicyon, Achaia, Patrae, Isthmos, Epirus, septentrionalia Siciliae, Narbonensis Galliae exortiva, Hispaniae maritima a Carthagine nova et inde ad occasum. Gnomoni XXI pedum respondent umbrae XVI pedum, longissimus dies habet aequinoctialis horas XIV et duas
tertias unius horae. Quinto continentur segmento ab introitu 216
Caspii maris Bactri, Iberia, Armenia, Mysia, Phrygia, Hellespontus, Troas, Tenedus, Abydos, Scepsis, Ilium, Ida mons, Cyzicum, Lampsacum, Sinope, Amisum, Heraclea in Ponto, Paphlagonia, Lemnus, Imbrus, Thasus, Cassandria, Thessalia, Macedonia, Larisa, Amphipolis, Thessalonice, Pella, Edessa, Beroea, Pharsalia, Carystum, Euboea Boeotum, Chalcis, Delphi, Acarnania, Aetolia, Apollonia, Brundisium, Tarentum, Thurii, Locri, Rhegium, Lucani, Neapolis, Puteoli, Tuscum mare, Corsica, Baliares, Hispania media. Gnomonis VII pedes, umbris VI, magnitudo diei summa horarum
aequinoctialium XV. Sexta conprehensio, qua continetur urbs 217
Roma, amplectitur Caspias gentis, Caucasum, septentrionalia Armeniae, Apolloniam supra Rhyndacum, Nicomediam, Nicaeam, Chalcedonem, Byzantium, Lysimachiam, Cherronnesum, Melanem sinum, Abderam, Samothraciam, Maroneam, Aenum, Bessicam, Thraciam, Maedicam, Paeoniam, Illyrios, Durrachium, Canusium, Apuliae extuma, Campaniam, Etruriam, Pisas, Lunam, Lucam, Genuam, Liguriam, Antipolim,

Chios, Samos, RT. *Ciossamo.s*, d. *Samos*, *Chios*, Rob. βγ. — *Cycladum*, RθTd (Rob.) *Cyclades*, β. — *septentrio.*, RθTd (Rob.) — *Megare*, d. — *Patrae*, Barbar. R. *Pateras*, d. — *a Sicilia*, d. — *Narbonensis*, Rob. *Narbonis*, Rd. — *Gallia*, β. — *XVI*, RTd. *XIII*, Rob. *XVII*, β. — *pedum*, R (Rob.) *pedum respondentium*, Td.

§ 216. *Bactri*, Rd (Rob.) *Bactra*, βγ. — *Sinopi*, Rd. — *Edessa*, vid. L. Dindorf. in Stephani thes. s. h. v. *Edesus*, RTd (Rob.) *Aedessa*, Hard. γ. — *Beroa*, d. — *Boeotum*, RθTd (Rob.) *Boeoti*, β. *Eub[illegible]e Oreum*, Pint. — *Brundusium*, Rob. — *Gnomonis*, Rd (Rob.) *Gnomoni*, βγ. — *umbris*, R (Rob.) *umbras*, d. *umbrae*, θr. — *XII*, Rob.

§ 217. *Armeniae septentrionalia*, d. — *Apollonian*, R. — *Rhyndacum*, Rob. *Harhyndacum*, R. *Harindacum*, d. — *Lysimacheam*, d (Rob.) — *Abderam*, Rd. *Abdera*, Tr. — *Aenum* — *Paeoniam*, R². Omitt. R¹d. — *Bessiam*, T. — *Maedicam*, Barbar. R. *mediam*, codd. Gelen. β. — *Dyrrachium* — *extima* laudat Priscian. grammat. 3. p. 120. K. — *extuma*, Tθ. — *Campaniam et*, β. — *pedes sex*, Rob. — *spatia*, Rd (Rob.) *diei spatia*, βγ. — *aequinoctialia XII*, Rob. — *Nigio*, R.

Massiliam, Narbonem, Tarraconem, Hispaniam Tarraconensem mediam et inde per Lusitaniam. Gnomoni pedes IX, umbrae VIII; longissima spatia horarum aequinoctialium XV, addita nona parte unius horae aut, ut Nigidio placuit, quinta. Septuma divisio ab altera Caspii maris ora incipit; vadit 2
super Callatim, Bosporum, Borysthenen, Tomos, Thraciae aversa, Triballos, Illyrici reliqua, Hadriaticum mare, Aquileiam, Altinum, Venetiam, Vicetiam, Patavium, Veronam, Cremonam, Ravennam, Anconam, Picenum, Marsos, Pelignos, Sabinos, Umbriam, Ariminum, Bononiam, Placentiam, Mediolanum omniaque ab Appennino transque Alpis Galliam Aquitanicam, Viennam, Pyrenaeum, Celtiberiam. Umbilico XXXV pedum, umbrae XXXVI, ut tamen in parte Venetiae exaequetur umbra gnomoni, amplissima dies horarum aequinoctialium XV et quintarum partium horae trium. Hac- 2
tenus antiquorum exacta celebravimus; sequentium diligentissimi quod superest terrarum tribus adsignavere segmentis; a Tanai per Maeotim lacum et Sarmatas usque Borysthenen atque ita per Dacos partemque Germaniae, Gallias, oceani litora amplexi, quod esset horarum XVI; alterum per Hyperboreos et Britanniam, horarum XVII. Postremum Scythicum 2
a Ripaeis iugis in Thulen, in quo dies continuarentur, ut diximus, noctesque per vicis. Iidem et ante principia quae fecimus posuere circulos duos: primum per insulam Meroen et Ptolemaidem in rubro mari ad elephantorum venatus con-

§ 218. *maris*, R[2] (Rob.) Omitt. R[1]Td. — *vadit*, R (Rob.) *vaditque*, θTdγ. *caditque*, β. — *super*, Rd (Rob.) *supra*, βγ. — *Callatim*, d. *Calatim*, Rγ. — *Tomos*, Barbar. *Samos*, R (ex corr.) *Stromos*, d. — *adversa*, RθTd (Rob.) — *Altimum*, d (Rob.) — *Vicetiam*, R[2]. Omitt. R[1]d. — *Patavium* — *Ravennam* omitt. R[1]. — *Ariminum*, RTd (Rob.) *Arminum*, β. — *omnia quae*, Rob. — *ab*, om. R. — *Aquitanicam*, Rd (codd. Gelen.) *Aquitaniam*, Rob. — *XXXII pedum, umbrae XXXIII*, Rob. — *aequinoctialium XII*, Rob. — *horarum partium*, Rob.

§ 219. *diligentissimi*, Rob. *diligentissime*, Rd. — *tribus*, Rd. *supra tribus*, S (Rob.) — *assignavere*, RSd (Rob.) *alligavere*, θ. — *Meotium*, Rob. *Mareotim*, d[1]. — *partemque*, Rob. *Pardulos partemque*, R. *Pardalos partemque*, Td. — *horarum XIII*, Rob. — *horarum XIIII*, Rob.

§ 220. *Postremum*, RθSTd (Rob.) *Postremo*, β. — *Ripalis*, d. — *Thulen*, d. *Thilen*, Rob. *Tilen*, R. — *continui oriuntur*, Rob. — *diximus* 4, 89. — *insulas*, Rd.

ditam, ubi longissimus dies XII horarum esset, dimidia hora amplior; secundum per Syenen Aegypti euntem, qui esset horarum XIII; iidemque singulis dimidia horarum spatia usque ad ultimum adiecere circulis. Et hactenus de terris.

tredecim, R. *XIIII*, θ d. — *adiacere*, d. — *CAP. SECD. NATL. EXPLIC. LIB. VI. INCP. LIB. VII*, R. *Explicit liber sextus Plinii secundi novecomensis oratoris. Incipit lib. eiusdem septimus continens de hominum genitura*, d.

INDEX CRITICUS LIBRI I—VI.

Praef. I. *Fabullis*, Rhenan. 3. *reipublicae, et ?* 5. *Fulgurat*, *β*. 6. *Cum*, *β*. *non eras*, *β*. 9. *ineptis ?* 10. *unde provocatio appellatur ?* 11. *supplicant*, *β*. 13. *iter est*, *β*. *qua*, *β*. *expetat*, *β*. 14. *Iam*, *β*. 15. *omnia; nobis*, Rhenan. 22. *Ciceroniana*, *β*. *ediscenda*, Rhenan. 23. *ἰωνιά*, nos. *σχεδίων*, nos. 24. *crassiores*, *β*. *Sesculixem*, Barbar. 25. *propriae*, Durand. 26. *pingendi fingendique*, Gelen. 30. *ii*, *β*. 1. Index libri 2. *et quare lapidibus pluat*, Broter. *Catholica fulgurum*, Harduin. *Platone*, *β*. *Nechepso*, nos. *Anaximandro*, *β*. Index libri 3. *Romae*, nos. *a*, Harduin. *Turannio*, *β*. Index libri 4. *Cycladum, Sporadum*, Harduin. Index libri 6. *Hyrcanium mare*, Harduin. Index libri 7. *similitudinum* — *generatio*, Harduin. *elati*, *β*. *Nechepso*, nos. Index libri 8. *bonaso*, Harduin. *Olympionicas*, *β*. *Attalo Philometore*, Harduin. Index libri 9. *statis*, Harduin. *coracini*, nos. *echeneis*, *β*. *et veneficia eius*, Harduin. *Quae nationes purpurae*, Harduin. *hysgino*, *β*. Index libri 10. *sanqualis*, Harduin. *erithacis*, Harduin. *acanthyllis*, Harduin. *Quis*, Harduin. *vetuerint*, nos. *tactum*, Broter. *Boeo*, Pintian. Index libri 11. *minimum* — *animalia*, Harduin.? *pyraustes*, *β*. *ea*, nos. *centenos*, Harduin. *Manilio*, nos. *μελιτουργικά*, Harduin. *Prienensi et Heracleote*, *β*. Index libri 12. *Gossypinum*, Harduin. *Procilio*, Harduin. *Democle*, *β*. *Lagu*, nos. *Eratosthene*, *β*. Index libri 13. *cedrus*, Harduin. *Lagu*, nos. Index libri 14. *Attalo*, Harduin. Index libri 15. *creto*, Salmas. et Broter. *seseli*, nos. *Struthiorum genera IV*, Harduin. *Attalo Philometore rege*, Harduin. Index libri 16. *nascantur*, nos. Index libri 17. *qua*, nos. *Dosseno*, Harduin. *Attalo Philometore rege*, Harduin. Index libri 18. *Attio*, nos. *Attalo Philometore rege*, Harduin. *Metone*, Harduin. Index libri 19. *Misy*, *iton*, Salmas. *cannabis*, Harduin. *Maccio*, nos. *Petricho*, Harduin. Index libri 20. *cucum[illegible]e silvestre*, Harduin. *cucumere sativo*, Harduin. *raphanis XLIII*, nos. *gingidio*, Harduin. *ambula*, nos. *olusatro*, Harduin. *orthoselino*, nos. *ammi*, Harduin. *πεπτικάς*, Harduin. *papavere rhoea* — *paralium III*, Harduin. *quae et peplis*, Harduin. *meo*, *Athamantico VII*, Harduin. *myrsineo*, Harduin. *Ophelione*, Harduin. *Mictone*, Harduin. Index libri 21. *origanum*, Harduin. *phre[illegible]ion*, Harduin. *tiphyon*, Harduin. *arachidna*, Harduin. *hypochoeris*, Ha[illegible] *caucalis*, *anthriscum*, Harduin. *amaracus*, Harduin. *perdicium*, nos. *hali[illegible]bum* et *calliada*, Hard. *peritton*, Harduin. *moly*, Harduin. *carduus*, Harduin. *chalceos*, *cnecos*, Harduin. *onopyxos*, Harduin. *cactus*, *pternica*, nos. *stelephuros*, Harduin. *thryallis*, Harduin. *condrylla*, *picris*, Harduin. *holoschoenos*, Harduin. *teuchite*, Harduin. *phu*, Harduin. *Vestino*, Dalecamp. *Rufo*, Heyn. *C. Valgio*, Harduin. *βιόχρηστα*, Harduin. *Timaristo*, Barbar. *Ophelione*, Harduin. *Mictone*, Harduin. Index libri 22. *sagminibus*, Harduin. *adipsos*, nos. *sive sideritis*, nos. *cynozolon*, Harduin. *De*, nos. *anthrisco*, Harduin. *iasione*, Harduin. *condrillo*, Harduin. *ptisana*, Harduin. *phaco ἐπὶ τελμάτων*, Salmas. *III*, nos. *elelisphaco* — *XIII*, Harduin. *orobanche*, Harduin. Index libri 23. *astaphide*, nos. *ampelo*, nos. *lirino*, Harduin. *Iguvino*, Hard. *panchresto*, nos. *corno*, Harduin. *Ophelione*, Harduin.

Index libri 24. *tamarice sive tamarix*, Bodaeus. *erysisceptro*, Harduin. *diaxylo*, nos. *I*, Harduin. *cleoniceto*, nos. *zopyro*, nos. *clematide*, nos. *lagine*, Harduin. *arisaro*, nos. *onobrychi*, Harduin. *minyade*, Harduin. *marmaritide*, Harduin. *hippophobade*, Harduin. *hestiatorida*, Harduin. *oenotheride*, Harduin. *pecten*, Harduin. Index libri 25. *glycyside*, Harduin. *libadion*, Harduin. *madon*, Hard. *cachla*, nos. *ischaemone*, Hard. *psychotrophon* et *serratula*, Hard. *chondris*, nos. *peristereon*, Hard. *Lemonium*, Hard. *Phlomides* — *thryallis*, nos. *thelyphonon*, Harduin. *poterion*, Harduin. *Alisma*, Harduin. *euplia?* *Cacalia sive leontice*, Harduin. *crystallion*, nos. *corchoron*, Harduin. *ferus*, Harduin. *circaeon*, Harduin. *stergethron*, Harduin. *hypogeson*, nos. *erithales* — *trithales* — *chrysothales* — *isoetes*, Broter. Index libri 26. *mutaverit*, Broter. *Amomon*, Harduin. *Stoechas*, Harduin. *orobethron*, Harduin. *leuceoron*, Harduin. *ischas*, Harduin. *Anthyllion* et *Anthyllis*, Harduin. *onuris*, Harduin. Index libri 27. *Anonis*, Harduin. *acopon*, Harduin. *onoclea*, Harduin. *Cirsion*, Harduin. *Drabe*, nos. *blachnon* et *thelypterin*, Harduin. *nymphaeam pterim*, Harduin. *phasiolon*, nos. *rhapeion*, nos. *Onosma*, Harduin. *Onopordon*, Harduin. *polygonatos*, nos. *thalassias*, Harduin. *mecon aphrodes*, nos. *Poterion sive phrynion*, Harduin. *Phalaris*, Harduin. *Rheucyma*, Voss. *Thalictrum*, nos. *Persicon sinapi*, nos. *Apollodoro*, *β*. Index libri 28. *Valerio*, Harduin. *Servio*, *β*. *Opilio*, Harduin. *μύρωσιν*, Reines. *Mileto?* *ἰδιοφυῆ*, Reines. *Icetida*, Harduin. Index libri 29. *sitista*, nos. *Palaephato*, Harduin. Index libri 31. *utendum* — *XXVIIII*, nos. *observationes*, Harduin. bis. Index libri 32. *muti*, Ian. *myxon*, Harduin. Index libri 33. *VII. De*, Ian. *larbasi*, nos. *in medicina et in picturis*, Ian. Index libri 34. *Antiquas* — *fuisse*, Ian. Index libri 35. *proposuerint*, nos. *encausto aut ceris*, nos. *et de signis*, Harduin. *pnigitide*, Harduin. Index libri 36. *Pyramides*, Harduin. *Scyrius*, Harduin. *chernite*, Harduin. *Q.*, Ian. Index libri 37. *zmaragdis*, nos. *Callaina*, Salmas. *IV*, nos. *socondion*, nos. *pharanitis*, Salmas. *blepharon*, nos. *Astrobolon*, Harduin. *Aromatitis*, nos. *Atizoe*, nos. *Amphidanes*, nos. *Apsyctos*, Harduin. *Baroptenus sive baripe*, Harduin. *Bostrychitis*, nos. *Boloe*, Harduin. *Chrysolampis*, Harduin. *Cepionides*, Harduin. *Erythallis s. amphicomos*, nos. *leucographitis sive synnephitis*, nos. *Gallaica*, Harduin. *Gassinnade*, nos. *Hephaestitis*, Harduin. *Hermu aedoeon*, Ian. *Hormiscion*, nos. *Haematitis*, Ian. *Iovis gemma*, Harduin. *Lepidotis*, Harduin. *Lesbias*, Harduin. *Limoniatis*, Harduin. *Ostritis*, nos. *Ophicardelos*, Harduin. *Synodontitis*, Harduin. *Thelyrrizos*, nos. *Carcinias*, Ian. *Enygros*, Ian. *Melichloros*, Harduin. *Chernitis*, nos.

II. 3. *occursura?* 4. *aut mens*, *β*. 16. *malae*, *β*. 19. *nomenclaturam*, *β*. *dubitemusne?* 22. *volubilis*, *β*. 23. *sors?* 26. *solatia?* 27. *vulgata*, *β*. 28. *nec*, *β*. 47. *altitudinem*, Sabellic. 48. *menstrui non*, *β*. 49. *aperitur* — *argumentis atque?* 51. *quae iactat?* 52. *ipsius?* 54. *praecinuit*, *β*. 57. *III?* 58. *diu*, *β*. 59. *discedentes*, *β*. 70. *minimeque?* *minore*, Barbar.? 71. *quae*, *β*. 73. *creduntur*, *β*. 83. *quantum?* 85. *proveniant*, *β*. 89. *suo nomini?* 90. *CCCCVIII*, Cagnat. *CLXXX*, Muret. 98. *C. Porcio*, Pigh. 99. *Mucio*, *β*. *Marcio*, *M.*, *β*. 104. *citroque*, Harduin. 110. *Hae*, *β*. *booten qui?* 111. *coniectatur*, *β*. 114. *et quidem*, *β*. 115. *quidam?* 117. *ferme*, Sabellic. 118. *eruerunt. Mores?* 120. *thrascian*, *β*. *caeciam*, *β*. *phoenician*, nos. *libonoton*, Pintian. *euronoton*, nos. 121. *ignotus sed*, *β*. 122. *chelidonian*, *β*. 123. *Dat aestatem*, nos. *Mai*, nos. 127. *cum?* 134. *in longum?* 137. *princeps Romanarum?* *Catilinariis*, nos. 140. *Voltam*, *β*. 141. *hebetis*, *β*. *fata*, *β*. 143. *respectu*, *β*. 147. *M'.*, Pigh. *pluvit*, nos. *fere*, *β*? *Marcello*, *β*. *pluvit*, nos. *Compsanum*, nos. *pluvisse*, nos. 148. *Amerinis*, Sabellic. 150. *quartadecima*, Rhodigin. 153. *Locris et*, *β*. 155. *seminata*, *β*. 157. *effoditur*, Ruhnken. *et?* 159. *quodque?* 160. *ratio*, *β*. *iisdem*, nos. 161. *mediam*, *β*. 162. *Pelion*, *β*. 163. *dilabantur*, *β*. 167. *atque*, *β*. 168. *lustravere?* 170. *L. Afranii*, Sabellic. 171. *ac*, *β*. 173. *intrat?* 174. *punctus?* 180. *Vipstano*, Ursin. 182. *horoscopa*, *β*. 189. *mobili-*

tates? 190. *modicus? liquidus? extimis gentibus*, Barbar. 195. *meridiem*, β. 201. *Ephesi?* 202. *L. Balbo*, β. 204. *Macrin*, β. *Aethusam*, Pintian. *Sophoniam*, β. 205. *Curite*, β. 208. *scrobes — exhalantes?* 209. *et eodem? Saliares*, Salmas. 210. *Nea*, β. *Asson*, Barbar. 211. *ullo*, β. 212. *se*, β. 220. *stato*, β. 222. *profundam*, β. 224. *Sebinno*, nos. 226. *Areisa*, nos. *Silaro*, Harduin. 227. *et*, β. 231. *Διὸς Θεοδοσία? sorbens?* 233. *Scyrium*, Harduin. 234. *hieme?* 235. *Astacenis*, Salmas. (et Harduin.) 237. *Sittacene*, Harduin.? *interdiu — quadam?* 240. *Egnatia*, Barbar. 243. *vicies et semel centena tria m. p.*, Harduin. *duodecies centena et quinquaginta m. p.*, idem. 244. *CCCXIX*, idem. *CCCCXV*, idem. *XC*, idem. *Scincomagum*, idem. *DCCCCXXVII*, idem. *CCCXXXI*, idem. *LXXXIX. XLV*, idem. 245. *XLIV. XC*, Pellicer. *decies centena millia*, Harduin. *DLXIII*, idem. *LXXXVII. D*, idem. *XLIV*, idem. 246. *modicum? Thulen*, β.

III. 4. *ubi*, β. *septentrionali*, β. 7. *Onoba*, Surita. *Luxia*, Harduin. *Mariani*, Barbar. et Wesseling. *dicendae*, β. 8. *Maenoba*, Harduin. *Selambina*, β. 9. *Mentisa*, nos. 10. *Ilurco*, Broter. *Escua*, β. *Epora*, Moral. et Surita. *Detunda*, Harduin. 11. *Celti — Evia*, Harduin. *Illa? Hispalis*, β. *Vergentum, genius Orippo*, Car. *Menoba*, β. *Caesariana*, β. 12. *Attubi*, β. *Callecula*, nos. *prope*, β. 14. *Contributae Iulia? Ucultuniacum*, β. *Laconimurgi*, β. *Salpesa*, Car. *Baeturia*, β. 15. *Laepia*, *Ulia*, β. *Lacibi*, β. 17. *Carteiana ora*, β. 19. *dicetur*, β. 21. *Varia*, β. 22. *Larnum*, β. 23. *Edetani*, Barbar. 24. *Salduba*, β. *Osicerdenses*, Broter. *Lubienses*, Harduin. 25. *Ilorcitani*, β. 26. *Vennenses*, β. *Pelendones*, Sabellic. 28. *Lebunos*, Barbar. *Bibali*, Harduin. *Gallaeci*, β. *Hequaesi*, *Limici*, Harduin. 32. *Illiberis*, Barbar. *Arauris*, Surita. 34. *Desuviatium*, β. *Camatullicorum*, β. 36. *Avenio*, β. *Volgientium*, nos. *Anatilia*, Barbar. *Aeria*, β. *Comaci*, Pintian. *Cabellio*, Barbar. 37. *Piscenae*, β. *Sanagenses*, β. *Avanticos*, β. 38. *Pediculi*, β. 47. *Paulo*, Cluver. et Danville. *Inalpini*, Barbar. *Cemenelion*, Danville. *Salluvii*, Harduin. *et Caturigibus*, Barbar. *Veleiates*, Broter. 48. *Albium*, bis β. *Feritor*, β. *Tigullia*, Rezzonic. 49. *Foro Fulvi*, nos. 52. *Arretini*, Harduin. ter. *Fidentes*, β. *Aurinini*, β. *Vetulonienses*, Barbar. *Vesentini*, β. *Volcentini*, Harduin. 56. *lucus Iovis*, Sabellic. et Barbar. 58. *e*, Nitzsch. 59. *Pomptina*, β. *Ufens*, β. *Clani*, Pint. *oppidum*, β? *extremum?* 60. *Laborini*, β. 63. *Affilani*, Harduin. *Abellani*, nos. *et? Bovillae*, Barbar. *Hernicum*, *Cereatini*, Harduin. 64. *Fabienses*, Barbar. 65. *obsignatoque*, β. 66. *quattuor*, β. *DCCCXXVI*, Harduin. *mensura currente*, β. 67. *praetoriis*, β. *LXX*, β. 68. *Satricum*, β. *Tellene*, β. *Caenina*, Barbar. *Ameriola*, Barbar. *in*, β. 69. *Aesulani*, Niebuhr. *Bubetani*, Barbar. *Longulani*, Barbar. *Polluscini*, Niebuhr. *Vimitellarii*, β. 70. *quo*, β. *Casilini*, β. *Apiolas*, β. *Argivae*, Barbar.? 71. *Silaro*, β. *Morgetes*, β. *Paestanus*, β. *columnam*, Barbar. 72. *Pyxus*, Barbar. *Batum*, β. *Parthenius*, β. 73. *Vibonem*, β. *Medma*, Harduin. *Caenys*, Barbar. *XII. M. D.*, Barbar. 74. *aut Baliaricum, mox*, β. 76. *a Dianio*, Barbar. *septingentis — Dianium*, β. *a Pityusis in altum*, β. *Baliares*, nos. 77. *Iamnonem*, β. 79. *Blasco*, β. *Vergoani*, β. 80. *LXII?* 81. *Artemisiam*, β. *circuitu*, β. *Astura*, Barbar. *Sinonia et*, β. 82. *Aenaria ipsa*, β. *XI*, Secundus. 83. *extraque*, β. *Africum*, β? 84. *a meridie*, β. 85. *Heras lutra*, Barbar. *Balari*, Barbar. *Bosenses*, β. *Ichnusam*, β. *specula*, β. 87. *mare verticosum? CLXX*, β. 88. *V*, Pintian. 89. *Temenitis*, β. 90. *Achates*, *Mazara*, Hard. *Aluntium*, β. 91. *Cacyrini*, β. *Echetlienses*, Hard. *Entellini*, β. *Enini*, nos. *Galatini*, Cluver. *Herbilenses*, *Herbessenses*, β. *Noaei*, nos. *Phthinthienses*, Hard. *Scherini*, Barbar. *Talarienses*, Barbar. *Tyracinenses*, Hard. 92. *Gaulos*, β. *Hieronesos*, Barbar. *Lopadusa*, β. *Bucinna*, β. 93. *Melogonis*, Gelen.? 94. *Ericusa*, Barbar. 97. *Thurii*, Pintian. *Acalandrum*, β. 98. *Pandosiam*, Barbar. 100. *Aletium*, β. 101. *Hydrunte?* 102. *amnes — Iapygia? Pactius*, β. 103. *Agasus*, β. *Frento*, β? 104. *Argyrippa*, β. *et Tricam*, Sabellic. et Barbar. 105. *Aquilonii*, nos. *Aeclani*, nos. *Aletrini*, β. *Merinates*, Harduin. *Netini*, Harduin. *Turmentini*, β.

*

Uxentini, Harduin. 106. *Ortona*, *β*. *Teatini*, *β*. *Superaequani*, *β*. 107. *Pinnenses*, *β*. *Tarinates*, Barbar. 109. *Tiberim* _ *labens?* *labens*, *β*. 111. *Tollentinates*, *β*. *Treienses*, Harduin. 112. *Ombrios*, Pintian. 113. *Iguvini*, Cluver. *Mevaniolenses*, Cluver. 114. *Suasani*, Cluver. *Vettonenses*, Cluver. 115. *hinc*, *β*. *Butrium*, *β*. 116. *Forum*, *β*. *Clodi*, nos. *Veleiates*, Rezzonic. *Boii*, *β*. 118. *Iactum*, nos. *Sessitem*, *β*. *diductus*, Pintian. 120. *urbe Spina*, Barbar. 122. *Bodincum*, *β*. 124. *Salluviis*, Broter. 125. *Orobiorum*, *β*. 129. *Flanatici*, Barbar. *Titum*, nos. *Colchis*, *β*. *C. M. p.*, *β*. 130. *Belunum*, *β*. *Vanienses?* 131. *Carnis*, *β*. 134. *Triumpilini*, *β*. *Salassos*, *β*. 135. *et Caturigibus*, nos cum Barbaro. 136. *Vennonenses*, nos. 137. *Triulatti*, *β*. 138. *Paulo?* 139. *Stlupinos*, Harduin. *Assesiates*, *β*. 140. *Tedanium quo*, *β*. *Titi*, Dalecamp. 141. *in amne*, *β*. *Autariatarum*, Wesseling. *Sicum*, Barbar. 142. *proeliis*, *β*. *Peguntium*, Broter. *Rataneum*, *β*. *cognomini*, nos. 143. *Daorizi*, *β*. 144. *Acruvium*, nos. *Enderini*, nos. 145. *Aous*, *β*. *Buliones*, *β*. *Salentino*, *β*. 148. *Arivates*, *β*. *Amantes*, nos. 152. *Issa*, nos. *Corcyra*, *β*. *Melitaeos*, Barbar. *Orico*, Barbar. *XII*, Broter.

IV. 2. *Acroceraunii*s, *β*. *Aornos*, *β*. *Selloe*, nos. *Hellopes*, Barbar. *Tomarus*, *β*. 4. *Thyamis*, *β*. *Aratthus*, nos. 5. *abscissa a*, *β*. *Dioryctus*, Barbar. 6. *Taphiassus*, *β*. *Pylene*, *β*. *Halicyrna*, Harduin. 7. *Eupalia*, Barbar. 8. *Anticyra?* *Tithrone*, Harduin. *Tritea*, *Ambrysus*, *Drymaea*, Barbar. 13. *Cyllene*, Barbar. *Phlius*, Barbar. *Asopis*, Harduin. 14. *Epei*, *β?* *Pylo*, Barbar. *Aulona*, Harduin. 15. *Asine*, *β*. *Anthea*, nos. 17. *Cyphanta*, Barbar. 18. *Schoenitas*, Voss. 20. *Carnion*, margo Dalecamp. *Melaenae*, Harduin. *Pylae*, Harduin. *Epium*, Barbar. *Cynaethae*, *Lepreon*, Barbar. *Bembinadia*, Barbar. 22. *Paroreatae*, Barbar. *Typanei*, *β*. *Thriusii*, Hard. 23. *Aegosthenenses*, Harduin. *Schoenus*, Barbar. *Sidus*, *β*. 24. *Oenoe*, nos. *Thoricos*, Harduin. *Potamos*, *β*. *Steria*, Dalecamp. *Melite*, nos. 25. *Mycalesos*, nos. *Hadylius*, Harduin. 26. *Glissas*, *Copae*, Barbar. *Medeon*, Barbar. *Acraephia*, Barbar. *Ocalee*, *Heleon*, *β*. *Iresion*, nos post Müller. *Olyros*, *β*. 27. *autem in*, nos. *Locris*, *β*. *Thronium*, *β*. *Narycion*, Barbar. *Phalara*, Barbar. 28. *Sperchios*, Barbar. *Haemonia*, nos. *Hellenes*, *β*. *Trachin*, Barbar. 29. *Minyius*, Barbar. *Almon*, Barbar. *Pelinna*, Barbar. *Tricca*, Barbar. *Pharsalici*, *β*. 30. *Pamisus*, Barbar. 32. *Iolcus*, Barbar. *Casthanaea*, Harduin. *Rhizus*, Barbar. *Homolium*, Barbar. *Thespiae*, *Phalanna*, *Thaumacie*, *Gyrton*, Barbar. *Dotion*, *Melitaea*, Barbar. 33. *Aegiae*, nos. *Beraea*, nos. *Aeginium*, *β*. *Pydna*, Harduin. *Aloros*, Voss. 34. *Eordaea*, nos. 35. *Aestraeenses*, Harduin. *Sintica*, Barbar. 36. *Piloros*, Barbar. *Pydna*, *Derrha*, Barbar. ? *Olophyxus*, Harduin. 37. *Miscella*, Holsten. *Acroathon*, nos. 40. *Elethos*, *β*. *Odomantos*, nos. *Cabyletis*, Harduin. 41. *Selletae*, *β*. *Doloncae*, Barbar. *Coeletae*, Harduin. *Aorsi*, Harduin. *Gaudae*, *β*. 42. *Datos*, Barbar. *Orthagorea*, Harduin. 43. *Doriscos*, Barbar. *Stentoris*, Barbar. *Tichos*, Barbar. *Melanem*, Barbar. 44. *Iamque*, Harduin. *Acervetis*, *β*. *Crunos*, Barbar. 45. *Panysus*, Harduin. 46. *Chrysoceras*, *β*. 47. *Athyras*, Barbar. *Bizya*, Barbar. 48. *Parianae*, *β*. 50. *Melana*, nos. 51. *Gigemoros*, *β*. 52. *Thoronos*, *β*. 53. *Phalacro*, *β*. *Leucimnam*, Harduin. *Sybota*, Barbar. *Taphias*, Barbar. *Prinoessa*, *β*. *Cotonis*, *β*. 55. *Sphagiae*, *β*. *Oenussae*, *β*. 56. *Theganusa*, Barbar. *Cothon*, *β*. *Hermionium*, Harduin. *Aperopia*, Ortel. *Bellina*, Barbar. 57. *Cecryphalos*, Barbar. *Pityonesos*, *β*. *Selachusa*, Barbar. *uti*, nos. 58. *Mallotes*, *β*. Hic lacuna. 59. *Amphimalla*, Barbar. *Cytaeum*, *β*. *Hierapytna*, Barbar. *Cnosus*, nos. *Polyrrhenium*, Barbar. *Myrina?* *Asum*, *β*. *Pharae*, Barbar. *Tylisos*, Höck. 60. *Corycus*, Barbar. *CCXXV*, *β*. *Malea*, Barbar. 61. *latere*, *β*. *Chrysa*, *β*. *Aradus*, Pintian. 62. *Carthaeam*, Pintian. 64. *Ocha*, *β*. *Chalcodontis*, *β*. *Asopis*, *β*. 65. *Glauconnesos*, Pintian. *Aegila*, Meinek. 66. *Cythnos*, Pintian. *Aglaosthenes*, Reines. *Chlamydiam*, *β*. 67. *Callidemus*, nos. 68. *Helene*, *β*. *Phacussa*, Pintian. *Nicasia*, Harduin. *Pholegandros*, Barbar. *Ichthyoessa*, Barbar. 69. *Corassiae*, Barbar. *Leros*, *β*. *Oenoe*, *β*. 70. *Acyton*, Barbar. *Post Machia*, *β?* *Polyae-*

gos, Barbar. 71. *Cadisto*, Harduin. *Tragaea*, Barbar. *Calymna*, nos. *Calymna*, Harduin. ? 72. *Cicynethum*, Barbar. *Scandilam*, Voss. *Peparethum*, Barbar. *circuitu*, β. 73. *Aeria*, Barbar. 74. *Scylla*, β ? *Arconnesus*, Barbar. *Scapos*, β. 77. *vicies — milia*, β. *vicies — XIX. M.*, β. *quatuordecies — septuaginta duo milia*, β. 79. *Raurici*, β. *mox ipsa Peuce*, β. *a qua*, β. *Psilon stoma*, Ortel. 80. *in plenum quidem*, β. *Rhoxalani*, β ? *Pannonica*, β. 81. *is*, β. *aversa*, nos. *Basternae*, Barbar. *Vistlam*, Letronn. 82. *Cremniscos*, β. *cognomines*, β. *Crobyzi*, Barbar. 83. *in*, β. *Tauri*, β. *quo*, β. 84. *Maeotis*, Barbar. *Hypacarim*, nos. *Scythia*, Harduin. 85. *Characeni*, *Lagyrani*, Pintian. *Arsilachitae*, Barbar. *Satarchis*, Barbar. *Taphrae*, Barbar. *vocabatur*, β. 88. *Thyssagetae*, nos. 92. *qua*, β. *Macaron*, β. 93. *Cephalonnesus*, Pintian. 95. *Panotiorum*, Turneb. 97. *Vistlam*, Letronn. 98. *Raetia et*, β. 99. *Varini*, β. *Ingaevones*, β. 100. *Istaevones*, β. *Vistla*, Letronn. 101. *Canninefatium*, nos. 103. *Monapia*, β. *Glaesariae*, nos. 105. *Cebennam*, nos. 106. *extera*, β ? *Toxandri*, β. *Gesoriacus*, Barbar. *Hassi*, β. *hinc Ubii*, Barbar. *Cugerni*, Wesseling. 107. *Abrincatuos*, β. *Tricasses*, nos. *Rhedones*, β. *Secusiani*, β. 108. *Vivisci*, Dalecamp. *Monesi*, β. *Tornates*, β. *Succasses*, β. *Tarusates*, Harduin. *Sennates*, β. 109. *Nitiobriges*, Scaliger. *inter eum et*, β. *Venetorum*, β. *in*, β. 110. *septentrionali*, β. *Olarso*, β. *Vardulorum*, β. *Morosgi*, β. 111. *Asturum*, β. *Noega*, β. *Navilubione*, β. *Cibarri*, *Aeguiarri* ? *Arrotrebae*, Pintian. *Florius*, β. *Tamarici*, β. *Noela*, β. 112. *Cicae*. *Insigne*, β ? *ore*, β. *ex*, β. *Pelendonibus*, β. 113. *oppidum Talabrica*, β. 114. *et*, β. 115. *dictus*, β. 116. *colligi Varro*, β. *vero quo*, β. 117. *unum*, *Latii*, β. *Myrtili*, nos. 118. *Ammienses*, Barbar. *Arabricenses*, Harduin. *Elbocorii*, Harduin. *qui et*, β. *ac*, nos. 119. *qui appellantur*, nos. 120. *longa — lata* ? *Philistide*, Barbar. *Cotinusam*, Barbar. *ab oleis*, Pintian. *nostri* ? *aborigines*, Pintian. *eorum*, β. *Erythraeo*, β. 122. *per*, β. *XV. XLIII*, Harduin.

V. 5. *Subur*, β. 9. *Autololes*, β. 12. *famae*, β. 13. *esse* ? 14. *transgressus* ? 15. *inhabitent ei*, nos. 18. *imminent ii*, nos. 20. *Gunugum*, nos. 23. *Dirutum*, nos. 25. *Thenae*, Barbar. 27. *Graphara*, nos. 28. *eae*, β. 29. *Cilmanense*, nos. 30. *Tigense*, Barbar. *Nisives*, β. 33. *lasere*, β. 34. *Asbystae*, Harduin. 36. *patruo* ? 39. *Marmacidae*, β. 40. *XXX. XL.*, β. *Canopicum*, β. 41. *Meningem*, β. *Gaulos et*, Barbar. 42. *Clypea*, nos. *Cosyra*, β. *Aegimuroe*, *arae autem*, nos. 43. *Leucoe Aethiopes*, nos. 44. *iuxta eos*, β ? 46. *memorentur* ? 47. *Tanaim*, nos. *LXIII. LXXV*, Harduin. 49. *Cabasiten*, Harduin. *Ptenethu*, Harduin. *Phthemphu*, β. 50. *M. p.*, β. 51. *famae*, nos. *invenerint*, nos. 54. *Siris*, Barbar. *auctu*, β. 55. *repercussum — mari* ? *amnem — fumidis*, nos. 59. *et — insulae IV* ? 61. *ad*, Pintian. 63. *euripum*, nos. *traiectu*, β. *CL*, Harduin. 64. *Pharbaethos*, β. *quod alii Heracleoticum* ? 65. *Heroopoliticus*, Barbar. *Aelana*, β. *Gazam*, β. 68. *Rhaphea*, β. *Iamniae*, Barbar. 69. *ostendunt* ? 70. *Gophniticam*, β. *Bethleptephenen*, Harduin. 71. *Genesaram*, β. *Tarichea*, β. 72. *XXV*, β. 73. *Engadda*, β. 74. *ex epoto*, Voss. *regnorum — in regna* ? *Abila*, β. 75. *Sycaminon*, β. *Cendebia*, nos. *Ace*, Barbar. 77. *Simyram*, β. 78. *etiamnum*, β. *Gigarta*, Barbar. *Simyra*, β. 81. *Chalcidene*, β. *Cyrrhum*, *Gazatas*, *Gindarenos*, β. *Emesenos*, Harduin. *Baetarreni*, β. 82. *dictam*, Barbar. *Arethusios*, β. 84. *LXXIV*, β. *Oreon*, Harduin. *trischoena* ? *Commagenos*, nos. 86. *Immeorum*, nos. 90. *virgine et leone* ? 91. *Pinarus*, β. *Magarsos*, β. *Tarsos*, Barbar. *Cassipolis*, Barbar. 92. *Iotape*, Harduin. 93. *Myanda*, β. *Holmia*, Holsten. 94. *Homanadum*, nos. *Sagalessos*, Barbar. 95. *Hyde*, Harduin. 96. *Pletenissum*, Harduin. 97. *vastos*, nos. 98. *Paryadres*, Salmas. *Niphates*, Barbar. 100. *Aperrae*, nos. 101. *Cragus*, β. *Tlos*, *Telandrus*, Barbar. 104. *Loryma*, β. *Paridion*, β. *Hyda*, β. 105. *Themisones*, Barbar. *Eucarpeni*, Barbar. 106. *Aulocrenis*, β. 107. *Sibde*, Barbar. *Medmasa*, Holsten. *Euralium*, Mionnet. 108. *Berecynthius*, β. 109. *Alindienses*, Harduin. *Trallicon cum*, β. 110. *a Maeoniis*, β. 111. *Cadueni*, β. *Apollonhieritae*, nos. 113. *Myus*, Sabellic. *Trogilia*, β. 114. *Thyatira*, β.

115. *Mantium*, nos. *ac*, nos. *Samornion*, β. 116. *Mantium*, nos. *Coryceon*, β. 119. *Dorylaeum*, nos. 121. *Aegae*, *Attalia*, Barbar. *Mysia*, β. 122. *Lysimachea*, Barbar. *Ida*, β. 123. *et*, β. *Erizii*, nos. 126. *Thymbre*, Barbar. 127. *Arimos*, Barbar. 130. *Cinyria*, Barbar. *quo*, β. 131. *Roge*, Barbar. 134. *Psyra*, Barbar. *Mya*, β. *Pinnicussa*, nos. 135. *Trageas*, Pintian. 136. *Macrim*, nos. *Pelinnaeum*, nos. 137. *Thallusa*, Barbar. *Oenussa*, β. *Elaphitis*, β. *Poroselene*, β. *Procusae*, β. *Drymusa*, Barbar. 138. *Crommyonnesos*, β. 139. *Aethiope*, β. 140. *Sandaleon*, β. *Arginussae*, nos. 142. *Dindymis* et *Dindymus*, Barbar. *cuius a vertice?* 143. *Etheleos*, nos. 144. *Bryllion*, Barbar. 145. *Etheleum*, β. *Cotyaion*, Barbar. *Thynos*, β. 146. *Trocmi*, β. *Teutobodiaci*, β. *Trocmorum*, β. *Tolistobogorum*, *Pessinus*, Barbar. 147. *Arasenses*, Barbar. 148. *Hypio*, Harduin. *ex eo?* 149. *Est*, β. 150. *Nicopolis*, β. *Thracium*, β. *CCXXXIX*, Harduin. *Sigeum*, β. 151. *Rhodussae*, Pintian.

VI. 4. *Psillis*, Barbar. *Sagaris*, Pintian. *dictus*, Salmas. 6. *Carambis*, β. *vel ut? Armene*, Harduin. *Euarchum*, Harduin. *Gaziura*, Barbar. *et Gazelum*, Barbar. ? *Halys*, β. 7. *Gangre*, Barbar. *Amisum*, Barbar. *Eupatoria*, β. 8. *praefluit*, β ? *Halys*, β. *Sarus*, β. *Gazacena*, Barbar. *Argaeo*, Barbar. *Mazacam*, β. 9. *Garsauritis*, Barbar. *Sargarausene*, Harduin. 10. *castellum*, β. *Phanaroeam*, β. *Amazonium*, β. *Mantium*, nos. 11. *Mossyni*, Barbar. *Macrocephali*, β. *Buzeri*, β. *Macrones*, β. *Sidene*, Harduin. *item? clausum*, β. 12. *Acampsis*, Pintian. *Isis*, Harduin. *Mogrus*, Pintian. *Bathys*, β. 13. *Tyndarida*, *Circaeum*, Harduin. 14. *Suani*, β. *Rhoas*, β. *Ecrectice*, β. 15. *gesta ibi?* 16. *Heracleum*, β. *Achaei*, Barbar. *Pityus*, Barbar. 17. *Icarusa cum oppido*, β ? *Toretae*, Barbar. 18. *Eionem*, Barbar. *Hermonassa*, Barbar. *mox Stratoclia*, β. *Apaturos*, β. *Cerberion*, β. 19. *Vali*, Barbar. *Serbi*, β. *Zingi*, Barbar. *Psessi*, nos. *Cicimeni* — *Zigae*, β. *Dandarii*, nos. *Thyssagetae*, nos. *Iyrcae*, nos cum Pintiano. 20. *Silim*, β. 21. *Oscardeos*, nos. 23. *interior ora omnesque*, β ? *aut regum*, β. 24. *plurimis*, β. 25. *Paryadris*, Harduin. *Orei*, β. *Absaro*, β. 26. *Cyrus*, β. *et? Carcathiocerta*, β. 28. *Sopheni*, Barbar. *et?* 29. *Planitiem*, β. *iis*, β. *Harmastis*, Barbar. *Paryadras*, Harduin. *Sacassani*, Barbar. *Macrones*, Barbar. *Absarum*, Barbar. *Lubienorum*, Barbar. 30. *obditae*, β. *Harmastis*, β. *Gordyaeos*, Barbar. 31. *Nicatorem*, β. 32. *Thynias*, Harduin. 33. *accolas*, β. 34. *Celticae*, β. 36. *celeberrimis*, β. *Caspium et Hyrcanium*, β. *Anariacas*, Salmas. *Amardos*, Casaubon. *DCCC*, β. 38. *quos mare quod est*, β ? 39. *Sarmatae*, β. *Amazones Sauromatides*, Barbar. *Casius*, β. *Coraxicis*, Barbar. *Casio*, Pintian. *patere*, β. 41. *Sophene*, Barbar. *proxima*, β. 42. *Atropatene*, β. *Armeniae*, β. *Artaxatis*, β. *Atropateni*, β. 43. *Phazaca*, *Aganzaca*, Harduin. 45. *Zariaspa*, Barbar. *Iaxartem*, Barbar. 46. *Maxeras*, Harduin. *Strato*, nos. 47. *Berdrigae*, nos. *Citomarae*, nos. *Marucaei*, Barbar. 48. *Candari*, Voss. *Attasini*, Barbar. *Paricani*, *Sarangae*, β. *Aorsi*, Barbar. *Derbices*, β. *Oxo*, β. *Oxydracae*, Harduin. *Heniochi*, β. *Zariaspe*, β. 49. *Iaxarte*, Barbar. *Demodamas*, Harduin. 50. *Sacas*, β. *Graucasum*, β. *Ariacae*, β. *Rhymmici*, Harduin. *Paesici*, nos. *Amardi*, Harduin. *a Palaeis*, nos. 52. *Icarum*, β. *quinque non amplius*, β. 54. *ipsi*, β. 55. *Attacoris*, β. *Phruri*, Harduin. *Tochari*, β. *Sunt*, β. 56. *Eoo*, Harduin. 59. *Co minus*, Sabell. et Barbar. 60. *in*, β. *Imaus*, Barbar. *Caucasus?* 61. *quot*, β. *Prophthasiam*, Barbar. *Arachosiorum*, Barbar. *inde*, β. 62. *Peucolaitin*, Barbar. 63. *Calinipaxa*, β. 64. *Brachmanae*, β. *et Cainas*, Barbar. *Calingae*, β. 65. *Condochaten*, *Erannoboan*, Harduin. *et quo*, β. 66. *arant*, *his*, nos. *delectum*, β. 67. *Passalae*, Barbar. 68. *Prasii*, β. 69. *in anno*, β. *Diamasa*, Bohlen. *in Gangen*, β. *Chrysobora*, Bohlen. 71. *Hypasin*, β. 74. *Moruni*, β. 77. *adversum evidenti*, β. *dein*, β. *Umbrittaeque*, Harduin. *urbium*, β. 78. *Peucolaitae*, β. 79. *Astacanos*, Salmas. *gentem*, β. 80. *aliae*, Barbar. 83. *in anno*, β. 84. *percontanti*, β. 85. *clarissimo*, *ac?* 87. *id*, β. *earum*, β. 92. *Cophen*, Barbar. *Arachosiorum*, Barbar. 94. *Prophthasia*, Barbar. *Evergetae*, Harduin. *Manais*, β. *Pandarum*, Pintian. 95. *Pasires*, Harduin. *ac*, β.

96. *Xylenepolis*, β. 97. *Arbis*, Harduin. *Nabrum*, β. *insula*, β. *Tonberon*, nos. *Pasirae*, Harduin. *insula*, β. 98. *ac mini*, nos. *Macas*, β. 99. *Pasargadas*, Barbar. *Susianen*, β. *euripos*, β. 100. *Characem*, Barbar. *hippalum*, β. 101. *HS.*, Budaeus. 102. *Hydreuma*, Barbar. 103. *Hydreuma*, Ian. *deverticulum*, nos. *millium*, β. *stativis*, β. 105. *Barace*, Harduin. 107. *Carmaniae*, β. *Armuzia*, β. *aut ut*, *alii*? 108. *nominato*, β. *intimum*, β. *effigie*, β. 110. *Caicandrus*, Harduin. *Armozei*, β. *Saganos*, β. *Daras*, β. 111. *Elymaide*, β. *Aracia*, Harduin. 113. *Carmaniam*, β. *Arianos*, β. *Europum*, β. 114. *Sittacenen*, Barbar. 117. *Mardani*, β. 118. *Gaugamela*, Barbar. 120. *derivatur*, β. 122. *perducti*, β. 123. *Narrogam*? *Notitae*, β. 124. *e Persico*, β. *a Babylone Characem CLXXV. m. p.*, β. *distrahitur*, β. 125. *schoenos*, β. *desinit*, β. *quos*, β. 126. *CLXXV*, Pintian. 128. *Arrhene*, β. 129. *Gordyaeorum*, Barbar. *ad septentrionem flexus*, β. 131. *et*? *aliisque*, β. *nobilis*, β. 132. *Mesenen Sittacene*, Barbar. 133. *Babytace*, Barbar. *et Mizaeorum*, β. 134. *Elymaida*, Barbar. *Mesabatene*, Harduin. 135. *Mesabatenen*, Harduin. 136. *minorum*? *Ortacia*, β. 137. *Caucaso*, β. *longitudinem*, β. 138. *militumque inutilibus*, β. *Pellaeum*, β. 139. *emunito situ*, β. *in longitudinem* — *latitudinem*, β. 140. *et iam*, nos. *Vipsanda porticus habet*? *plus aut celerius profecere terrae*, β. *maris*? 141. *nec sum*, β. *introitu*, β. 142. *nulli*, β. 143. *nunc*, β. 144. *Huc*, β. *bivium*, β. 145. *fluminis*, β? 147. *Icharam*, β. *Chateni*, Barbar. 148. *a*, β. *XII*? *ambitum*, β. 149. *Etaxalos*, β. 150. *stelae*, Barbar. *Carphati*? *Calaeu*, Harduin. *Darrae*, β. 152. *equitatu*, β. 153. *clara Erythra*, Barbar. *circuitu*? *Ausaritae*, Harduin. *Catabani*, *Gebanitae*, Barbar. 154. *Chatramotitae*, β. *Marane Marma*, β? 155. *Atramitae*, Barbar. *Mariaba*, Barbar. *Elamitae*, β. *Vadei*, β. 156. *Laeanitae*, nos. *Aelana*, β. *Laeniticum*, β. *Heroum*, Barbar. 157. *Nunc*, β. *Badanatha*, β. *oppidum*, β. *ac*, β? *Minaei*, β. *existimant*, β. *non*, β. 158. *Homeritae*, Barbar. *Ethravi*, nos. *et Mathataei* — *montibus*, β? 159. *armento*, β. 160. *Marivam*, nos. 161. *sesamae*, β. *Minaeos*, Barbar. *fertilis*? *Cer[illegible]nos et Agraeos*, Harduin. *Chatramotitas*, Barbar. 162. *aut*, β. 163. *XVII.* [illegible]*uinquaginta*, Harduin. 164. *Ptolemaida*, β. 165. *Aelanitico*, Barbar. 167. *Casium*, Sabell. *Gerrho*, β. *Adipson*, β. *Arabes*, β. 168. *Philoteram*, Barbar. *Sapirine*, nos. 169. *Michoe*? *dirae*, Barbar. *refertus*, β. *aquosae*, β. 172. *Suche*, Harduin. 173. *chelyon*, Harduin. *mancipia*, β. 174. *interiores*, β. *Abalites*, β. *Gaza*, β. 175. *Malichu*, nos. *insulam*, β. *Adanu*, Harduin. 176. *Chalybas*, β. 178. *Catadupi*, β. *Mallos*, β. 179. *Megatichos*, β. *Piden*, *Mamuda*, β. *Nomadas*, β. *Proaprimin*, *Nups*, nos. *insula*, β. *Abala*, β. 181. *Pselcim*, β. *Primin*, β. *Abuncim*, nos. *Phthurin*, β. *Cambusin*, β. *Attevam*, Harduin. *Napata*, Barbar. 183. *prodidit*, β. 184. *DCCCLXXI*, nos. *primam*, β. 185. *Napata*, β. 189. *ubi*, β. 191. *Esar*, Barbar. bis. *Daron*, Barbar. *venatu*, β. 193. *Sembobiti*, Barbar. *Garoden*, β. 194. *protenditur*? 195. *quos* omisso *et*, β. 200. *Hesperias*, nos. 201. *Statius*, β. *Autololum*, Barbar. 204. *tantum lapide*? *ab ea*, β. 209. *LXIII. LXXV*, Harduin. 213. *Botryn*, β. 214. *Imao*, Barbar. *Lyciae*, β. *Patara*, Pintian. 215. *Imai*, Barbar. *septentrionales*, β. 216. *Sinope*, β. *Edessa*, β. 218. *Tomos*, Barbar. *aversa*, β. 220. *insulam*, β.

GOTHAE. — TYPIS OFFICINAE STOLLBERGIANAE.

WIDENER
SEP 1 0 1993
BOOK DUE

